

O'zbek tilidagi Injil (2008)

Uzbek New Testament, Genesis, and Psalms (Latin)

© Institute for Bible
Translation, Moscow
(Институт перевода
Библии)

This Bible is copyrighted by Institute for Bible Translation, Moscow (ibtrussia.org) and is provided with permission at the cost of printing by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-commercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

IBTIDO.....	4
ZABUR	43
MATTO.....	102
MARK.....	131
LUQO.....	149
YUHANNO	179
HAVORIYLAR.....	202
RIMLIKLARGA	230
BIRINCHI KORINFLIKLARGA.....	242
IKKINCHI KORINFLIKLARGA	253
GALATIYALIKLARGA	261
EFESLIKLARGA.....	266
FILIPPILIKLARGA.....	271
KOLOSALIKLARGA.....	275
BIRINCHI SALONIKALIKLARGA.....	278
IKKINCHI SALONIKALIKLARGA.....	281
BIRINCHI TIMO'TIYGA	283
IKKINCHI TIMO'TIYGA	287
TITUSGA	290
FILIMO'NGA	292
IBRONIYLARGA.....	293
YOQUB	302
BIRINCHI BUTRUS.....	306
IKKINCHI BUTRUS.....	310
BIRINCHI YUHANNO	313
IKKINCHI YUHANNO.....	317
UCHINCHI YUHANNO.....	318
YAHUDO	319
VAHIY.....	321

IBTIDO

Dunyoning yaratilishi

1 Azalda Xudo osmon bilan yerni yaratdi. ²Yer hali shaklsiz va bo'm-bo'sh bo'lib, tubsizlik uzra qorong'ilik hukm surar edi. Xudoning Ruhi esa suv yuzida parvoz etar edi.

³Xudo: «Yorug'lik bo'lsin», – dedi va yorug'lik paydo bo'ldi. ⁴Xudo yorug'likning yaxshi ekanini ko'rib, uni qorong'ilikdan ajratdi. ⁵Shunday qilib, Xudo yorug'likni kunduz, qorong'ilikni esa tun deb atadi. Kech bo'ldi, erta bo'ldi – bu birinchi kun edi.

⁶Yana Xudo: «Suvliklar o'rtasida ularni bir-biridan ajratib turadigan gumbaz paydo bo'lsin», – dedi.

⁷Shunday ham bo'ldi. Xudo bir gumbazni vujudga keltirib, gumbaz ostidagi suvni gumbaz ustidagi suvdan ajratdi. ⁸Ushbu gumbazni esa Xudo osmon deb atadi. Kech bo'ldi, erta bo'ldi – bu ikkinchi kun edi.

⁹Yana Xudo: «Osmon ostidagi suv bir joyga to'plansin, quruqlik ko'rinsin», – dedi va shunday ham bo'ldi. ¹⁰Xudo quruqlikni yer deb atadi, suvlarning jamini esa dengizlar deb atadi. Bularning ham Xudo yaxshi ekanini ko'rdi.

¹¹Yana Xudo: «Yer o'simlik ko'kartirsin: urug' beradigan o't-o'lanlar, mevasida urug'i bor turli-tuman mevali daraxtlar yer yuzida unib-o'ssin», – dedi va shunday ham bo'ldi. ¹²Yer turiga ko'ra o'simliklarni: urug' beradigan o't-o'lanlar hamda mevasida urug'i bor mevali daraxtlarni undirdi. Xudo bularning ham yaxshi ekanini ko'rdi. ¹³Kech bo'ldi, erta bo'ldi – bu uchinchi kun edi.

¹⁴Yana Xudo: «Kunni tundan ajratish hamda fasllar, kunlar, yillarni belgilash uchun osmon gumbazida yoritqichlar paydo bo'lsin. ¹⁵Bular yer yuzini yoritmoq uchun osmon gumbazida nur sochib tursin», – dedi va shunday ham bo'ldi. ¹⁶Shunday qilib, Xudo ikkita katta yoritqichni: kunni boshqarish uchun kattaroq yoritqichni va tunni boshqarish uchun kichikroq yoritqichni, shuningdek, yulduzlarni ham vujudga keltirdi. ¹⁷Yer yuzini yoritib tursin va tun bilan kunni boshqarib, yorug'likni qorong'ilikdan ajratib tursin, deb Xudo bularni osmon gumbazida joylashtirdi. Bularning ham Xudo yaxshi ekanini ko'rdi. ¹⁹Kech bo'ldi, erta bo'ldi – bu to'rtinchi kun edi.

²⁰Yana Xudo: «Suv to'da-to'da jonivorlar bilan qaynasin, yer ustidagi osmon gumbazi bo'ylab qushlar uchsin», – dedi. ²¹Xudo haybatli dengiz ajdarlarini, suvda qaynaydigan turli-tuman mayda jonivorlarni hamda qush-parrandalarni yaratdi. Bularning ham Xudo

yaxshi ekanini ko'rdi. ²²Xudo ularni muborak qilib: «Barakali bo'linglar, ko'payinglar, dengiz suvlarini to'lg'azinglar. Yer yuzida esa parranda ko'paysin», – dedi. ²³Kech bo'ldi, erta bo'ldi – bu beshinchi kun edi.

²⁴Yana Xudo: «Yer turli-tuman tirik jonni: chorva, sudraluvchi hamda yovvoyi hayvon turlarini hosil qilsin», – dedi va shunday ham bo'ldi. ²⁵Xudo yerga xos turli-tuman yovvoyi hayvonlarni, chorvani, quruqlikda sudraluvchilarni vujudga keltirdi. Bularning ham Xudo yaxshi ekanini ko'rdi.

²⁶Yana Xudo: «O'z suratimizga ko'ra, O'zimizga o'xshash odamni yarataylik. U dengizdagi baliqlar, ko'k yuzidagi parrandalar, chorvalar, ha, butun yer yuzi va yerda harakat qiluvchi barcha maxluqot ustidan hokimlik qilsin», – dedi. ²⁷Shunday qilib, Xudo odamni O'z suratida, ilohiy suratda yaratdi. Ularni erkak va xotin qilib yaratdi. ²⁸Xudo odamlarni muborak qilib, ularga: «Barakali bo'linglar, ko'payinglar. Yer yuzini to'lg'azib tobe qilinglar. Dengizdagi baliqlar, ko'k yuzidagi parrandalar hamda yer yuzida harakatlanuvchi barcha hayvonlar ustidan hokim bo'linglar», – dedi.

²⁹Xudo davom etib: «Mana, Men sizlarga butun yer yuzidagi urug' beradigan o't-o'lanning va urug'li meva beradigan daraxtning hammasini berdim; sizlarga ovqat uchun yaraydi. ³⁰Shuningdek, tirik joni bo'lgan butun yovvoyi hayvonlarga: ko'k yuzida uchib yuruvchi barcha parrandalarga va yer yuzida harakat qiluvchi barcha maxluqlarga ham yemish uchun ko'k o'tning har turli navini berdim», – dedi va shunday ham bo'ldi.

³¹Xudo butun yaratganlariga qarab, hammasining juda yaxshi ekanini ko'rdi. Kech bo'ldi, erta bo'ldi – bu oltinchi kun edi.

Yaratilishning yettinchi kuni

2 Shu zaylda osmon bilan yer hamda ulardagi borliq mavjudot yaratilib bo'ldi. ²Xudo O'z faoliyatini yettinchi kunda tamomlab, u kunda barcha qilgan ishlaridan tindi. ³Xudo yettinchi kunni muborak va muqaddas qilib ayirdi, chunki ushbu kunda U O'zining butun yaratish faoliyatidan tingan edi. ⁴Osmon bilan yerning yaratilish tarixi mana shudir.

Odam va jannat

Xudovandi Karim yeru osmonni bunyod etgan ediyu, ⁵lekin hali yerga yomg'ir yog'dirmagan va yerni ishlash uchun odam ham yaratmagan edi. Yer yuzida hech qanday dasht butasi va hech qanday dala giyohi ham

o'smagan edi. ⁶ Faqat yerdan bug' ko'tarilib, butun yer yuzini sug'orib turar edi. ⁷ O'sha paytda Xudovandi Karim yerning tuprog'idan odamni yasab, uning dimog'iga hayot nafasini pufladi. Shu yo'sinda odam tirik jon bo'ldi.

⁸ Xudovandi Karim sharq tomonda, Adan o'lkasida bog' o'tqazib, O'zi yasagan odamni u yerga qo'ydi.

⁹ So'ngra Xudovandi Karim ko'zga yoqqan, yemoqqa yaxshi bo'lgan har xil daraxtni yerdan o'stirdi. Bog'ning o'rtasida esa hayot daraxtini, shu bilan birga yaxshi va yomonni bilish daraxtini ham o'stirdi.

¹⁰ Bog'ni sug'orish uchun bir daryo Adandan oqib chiqib, to'rt irmoqqa bo'linar edi. ¹¹ Bir irmoqning oti Pisho'ndir. U oltin yeri bo'lgan butun Havila diyorini aylanib oqadi. ¹² U diyorning oltini qimmatlidir. U yerda billur va aqiq toshi ham bor. ¹³ Ikkinchi irmoqning oti Giho'ndir. U butun Kush diyorini aylanib oqadi. ¹⁴ Uchinchi irmoqning oti Dajladir. U Assiriyaning sharqiy yonidan oqib o'tadi. To'rtinchi irmoq esa Frotidir.

¹⁵ Shunday qilib, Xudovandi Karim odamni Adan bog'ini ishlab parvarish qilishi uchun u yerga joylashtirdi. ¹⁶ Xudovandi Karim odamga buyurib dedi: «Sen bu bog'ning har bir daraxtidan yeyavergin.

¹⁷ Faqat yaxshi va yomonni bilish daraxtidan yema. Chunki undan yegan kuniyoq o'lasan».

Momo Havoning yaratilishi

¹⁸ Yana Xudovandi Karim: «Odamning yolg'iz bo'lishi yaxshi emas, endi unga munosib madadkor yaratanman», – dedi. ¹⁹ U tuproqdan har xil dasht hayvonini, ko'kda uchuvchi har xil parrandani yasadi va ularga ot qo'yish maqsadida odamning oldiga keltirdi. Odam esa har bir jonli maxluqqa ot qo'ydi va o'sha maxluqning oti shunday bo'ldi. ²⁰ Odam hamma chorva tuyoqlariga, hamma osmon parrandalari va dasht hayvonlariga ot qo'yib bo'ldi, ammo odamga muvofiq madadkor topilmadi.

²¹ Shunda Xudovandi Karim odamni qattiq uyquga muftalo qildi. Odam uxlab qolgach, uning qovurg'alaridan bittasini oldi va o'rnini et bilan qopladi. ²² Odamning qovurg'asidan Xudovandi Karim bir xotin barpo qilib, uni odamning oldiga olib keldi. ²³ Shunda odam: «Mana, endi bu suyak mening suyaklarimdan, bu et mening etimdandir. U xotin kishi deb aytiladi, zeroki u er kishidan olingan», – dedi.

²⁴ Shuning uchun kishi ota-onasini qoldirib, o'z xotini-ga yopishib qoladi va ikkovi bir tan bo'ladi.

²⁵ Odam bilan xotini esa qip-yalang'och bo'lib, bir-biridan uyalmas edilar.

Odam Ato va Momo Havoning gunoh qilishi

3 Xudovandi Karim yaratgan barcha dasht hayvonlari orasida eng ayyori ilon edi. Ilon xotinga:

– Chindan ham Xudo, bog'dagi hech bir daraxtning mevasidan yemanglar, deb aytdimikin? – dedi. ² Xotin ilonga dedi:

– Bog' daraxtlarining mevasidan yeya olamiz-u, ³ Xudo faqat bog'ning o'rtasidagi daraxtning mevasini yemanglar, unga tegmanglar, bo'lmasa o'lasizlar, dedi.

⁴ Ilon xotinga:

– Yo'q, mutlaqo o'lmaysizlar! ⁵ Chunki Xudo biladiki, undan yegan kuniyoq ko'zlaringiz ochilib qoladi va Xudo kabi yaxshi va yomonni biladigan bo'lasizlar, – dedi.

⁶ Xotin ko'rsaki, daraxtning mevasi yemoqqa yaxshi, ko'zga yoqimli hamda did-farosat topishga foydali ekan. U daraxtning mevasidan olib, yedi. So'ng eriga ham berdi, eri ham yedi. ⁷ Shu onda ikkovining ko'zlari ochilib, yalang'och ekanlarini payqadilar. Anjir barglarini bir-biriga tikib, o'zlari uchun yopinchiqlar yasadilar.

⁸ Kunning salqin shabadasi esgan vaqtda Odam va uning xotini bog'da yurgan Xudovandi Karimning ovozi eshitib qolishdi. Ular Uning nazaridan qochib, bog'dagi daraxtlar orasida yashirinishdi. ⁹ Lekin Xudovandi Karim Odamga xitob qilib, so'radi:

– Qayerdasan?

¹⁰ – Men ovozingni bog'da eshitdim-u, qip-yalang'ochman deb qo'rqib, yashirindim, – dedi Odam.

¹¹ Xudovand:

– Yalang'och ekaningni senga kim aytdi? Yo Men yema deb buyurgan daraxt mevasidan yedingmi? – deya so'radi. ¹² Odam:

– Sen bergan bu xotin daraxtning mevasidan menga berdi va men ham yedim, – dedi.

¹³ Xudovandi Karim xotinga:

– Bu nima qilganing? – dedi.

– Ilon meni aldadi va men yedim, – dedi xotin.

Jannatdan quvulish

¹⁴ Shunda Xudovandi Karim ilonga aytdi: «Bu qilgan ishing uchun sen hamma chorva tuyoqlari va hamma dasht hayvonlaridan ko'ra la'natisan. Umring bo'yi qorning bilan yurib, tuproq yeysan. ¹⁵ Sen bilan xotin orasiga, sening zoting bilan uning zoti orasiga adovat solaman. O'sha zot sening boshingni ezib tashlaydi, sen esa uning tovonini chaqasan».

¹⁶ Keyin xotinga dedi: «Sening homiladorlik paytidagi mashaqqatingni bag'oyat orttiraman. Sen dard bilan farzandlar tug'asan. Ishtiyoqing eringga bo'ladi, u esa senga hokim bo'ladi».

¹⁷ Keyin Odamga dedi: «Sen xotiningning gapiga quloq solding, Men yema deb buyurgan daraxt mevasidan yeding. Endi sen sababli yer la'natidir. Umring bo'yi mashaqqat chekib, yer undirgan hosildan yeysan. ¹⁸ Yer senga tikanu yantoq o'stiradi, sen esa dasht o'tini yeb yurasan. ¹⁹ Sen yerdan olingansan va yerga qaytguningga qadar peshana teri bilan non yeb yurasan. Zero tuproqdiansan va tuproqqa qaytarsan».

²⁰ Shundan so'ng Odam xotining ismini Havo (*ya'ni Barhayot*) qo'ydi, chunki u hamma hayot egalarning onasi bo'ldi.

²¹ Xudovandi Karim Odam va uning xotini uchun teridan kiyim yasab, ularni kiyintirdi. ²² «Mana, odamzod yaxshi va yomonni farqlashda xuddi Bizday bo'lib qoldi! – dedi Xudovandi Karim. – Endi, tag'in qo'lini

cho'zib, hayot daraxti mevasidan ham olmasin, uni yeb abadiy yashamasin!»

²³ Shu bilan Xudovandi Karim, o'zi chiqqan yerni ishlasin, deb odamzodni Adan bog'idan chiqarib yubordi. ²⁴ U odamzodni haydab yubordi-da, hayot daraxtiga boradigan yo'lni qo'riqlash uchun Adan bog'ining sharqiy tomoniga karublarni va aylanadigan alangali qilichni qo'ydi.

Hobil bilan Qobil

4 Odam xotini Havoga yaqinlashgach, u homilador bo'lib Qobilni tug'di. Havo: «Xudovand bergan qobillik bilan bir kishini qo'lga kiritdim», – dedi. ² Keyinroq uning ukasi Hobilni tug'di. Hobil qo'ychivon, Qobil esa dehqon bo'ldi.

³ Bir muddatdan keyin Qobil yerning mahsulidan Xudovandga hadya taqdim etdi. ⁴ Hobil ham qo'ylarining kattasidan qurbonlik so'yib, uning dumbasini taqdim etdi. Xudovand Hobilni va uning hadyasini manzur ko'rди. ⁵ Ammo Qobilni va uning hadyasini manzur ko'rmadi. Shunda Qobil qattiq ranjib, qovog'ini soldi.

⁶ Xudovand Qobilga:

– Nima uchun sen ranjiding? Nega qovoq solib o'tiribsan? ⁷ Agar yaxshilikni niyat qilganingda, unda bosh ko'tarib yurmasmiding? Agar niyating yaxshi bo'lmasa, ostonada gunoh poylab turib, seni o'ziga jalb qiladi. Sen esa, aksincha, unga hokim bo'!! – dedi.

⁸ Qobil ukasi Hobil bilan so'zlashib oldi. Ular dashtda bo'lgan vaqtda Qobil ukasi Hobilga qarshi qo'l ko'tarib uni o'ldirdi.

⁹ Xudovand Qobildan so'radi:

– Ukang Hobil qayerda?

– Bilmayman, men ukamning soqchisimi? – dedi Qobil.

¹⁰ Xudovand:

– Sen nima ish qilib qo'yding? Ukangning qoni tuproqdan Menga qarab faryod etmoqda. ¹¹ Endi o'zingning dastingdan og'zini ochib ukangning qonini yutib qo'ygan tuproqdan quvilib, la'nati bo'lgaysan. ¹² Yerga ishlov berganingda ham, u o'z quvvatini boshqa senga bermas. Yer yuzida sarson-sargardon bo'lgaysan, – dedi. ¹³ Qobil Xudovandga:

– Mening jazoyim ko'tara oladiganimdan ham kattadir. ¹⁴ Agar Sen meni bugun bu tuproqdan haydasang, endi Sening huzuringdan yashirinib yuraman, jahonda sarson-sargardon bo'laman. Har bir yo'liqqan jonzod meni o'ldirib yuborar, – dedi. ¹⁵ Xudovand Qobilga:

– Agar kimki Qobilni o'ldirsa, undan yetti karra o'ch olinar, – dedi-yu, Qobilni har bir yo'liqqan urmasligi uchun unga bir nishona qo'ydi. ¹⁶ Shunday qilib, Qobil Xudovand huzuridan chiqib ketdi-da, Adanning sharqiy tomonidagi No'd yerida o'rnashdi.

Qobilning nasl-nasabi

¹⁷ Qobil xotiniga yaqinlashgach, u homilador bo'lib Hano'xni tug'di. Qobil shahar binokori bo'ldi. Qurgan

shahrini esa o'g'lining nomi bilan Hano'x deb atadi.

¹⁸ Hano'xdan Erod tug'ildi. Eroddan Mahuyo'il tug'ildi. Mahuyo'ildan Matushoil tug'ildi. Matushoildan esa Lamak tug'ildi.

¹⁹ Lamak ikki xotin oldi: birining ismi Ada, ikkinchisining ismi Silla edi. ²⁰ Ada Yovolni tug'di. Yovol chodirda yashovchi chorvadorlarning otasi bo'ldi. ²¹ Ukasining ismi Yuvol edi. U hamma g'ijjak va nay chaluvchilarning otasi bo'ldi. ²² Silla Tuvol-Qayinni tug'di. Bu har xil mis va temir qurollarni yasovchilarning otasi bo'ldi. Tuvol-Qayinning singlisi esa Naoma edi.

²³ Lamak o'z xotinlariga dedi:

«Ey Ada va Silla,

Mening gapimni tinglangiz!

So'zlarimga quloq solingiz,

Ey Lamak xotinlari!

Meni yarador qilishsa, bir kishini,

Shikastlantirishsa, bir bolani o'ldirurman.

²⁴ Agar Qobil uchun yetti karra o'ch olinsa,

Lamak uchun yetmish yetti karra o'ch olinur!»

Shit alayhissalomning tug'ilishi

²⁵ Odam yana o'z xotiniga yaqinlashdi. U esa bir o'g'il tug'ib: «Qobil o'ldirgan Hobil evaziga Xudo menga boshqa zurriyot berdi», – dedi va uning ismini Shit (*ya'ni Evaz*) qo'ydi. ²⁶ Shit ham bir o'g'il ko'rди, ismini Eno'sh (*ya'ni Inson*) qo'ydi.

O'sha paytda insonlar Xudovandning ismini chaqira boshladilar.

Yaratilishdan to'fongacha o'tgan o'n avlod

5 Bu Odam avlodlarining kitobidir:

Xudo Odamni yaratgan kunida unga ilohiy surat berdi. ² U odamlarni erkak va xotin qilib yaratdi. Ularni yaratgan kunining o'zidayoq muborak qilib, ularga Odamzod nomini berdi.

³ Odam bir yuz o'ttiz yosh umr ko'rgandan so'ng, o'ziga o'xshagan, o'zining suratidek bir o'g'il ko'rди. Uning ismini Shit qo'ydi. ⁴ Shit tug'ilganidan keyin Odam yana sakkiz yuz yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rди.

⁵ Odam jami to'qqiz yuz o'ttiz yosh umr ko'rib, o'ldi.

⁶ Shit bir yuz besh yoshida Eno'shni dunyoga keltirdi.

⁷ Eno'sh tug'ilganidan keyin Shit yana sakkiz yuz yetti yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rди. ⁸ Shit jami to'qqiz yuz o'n ikki yosh umr ko'rib, o'ldi.

⁹ Eno'sh to'qson yoshida Qenanni dunyoga keltirdi.

¹⁰ Qenan tug'ilganidan keyin Eno'sh yana sakkiz yuz o'n besh yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rди. ¹¹ Eno'sh jami to'qqiz yuz besh yosh umr ko'rib, o'ldi.

¹² Qenan yetmish yoshida Maholalil degan o'G'il ko'rди. ¹³ Maholalil tug'ilganidan keyin Qenan yana sakkiz yuz qirq yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rди.

¹⁴ Qenan jami to'qqiz yuz o'n yosh umr ko'rib, o'ldi.

¹⁵ Maholalil oltmish besh yoshida Yoredni dunyoga keltirdi. ¹⁶ Yored tug'ilganidan keyin Maholalil yana sakkiz yuz o'ttiz yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rди.

¹⁷ Maholalil jami sakkiz yuz to'qson besh yosh umr ko'rib, o'ldi.

¹⁸ Yored bir yuz oltmish ikki yoshida Hano'xni dunyoga keltirdi. ¹⁹ Hano'x tug'ilganidan keyin Yored yana sakkiz yuz yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

²⁰ Yored jami to'qqiz yuz oltmish ikki yosh umr ko'rib, o'ldi.

²¹ Hano'x oltmish besh yoshida Matushalohni dunyoga keltirdi. ²² Matushaloh tug'ilganidan keyin Hano'x yana uch yuz yil yashadi. U Xudo bilan yurib, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi. ²³ Hano'x jami uch yuz oltmish besh yosh umr ko'rib, ²⁴ birdaniga yo'q bo'lib ketdi. U Xudo bilan yurar edi, Xudo esa uni olib ketdi.

²⁵ Matushaloh bir yuz sakson yetti yoshida Lamakni dunyoga keltirdi. ²⁶ Lamak tug'ilganidan keyin Matushaloh yana yetti yuz sakson ikki yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi. ²⁷ Matushaloh jami to'qqiz yuz oltmish to'qqiz yosh umr ko'rib, o'ldi.

²⁸ Lamak bir yuz sakson ikki yoshida bir o'g'il ko'rdi.

²⁹ Lamak: «Xudovand la'nat etgan yerni ishlaganda qo'llarimiz chekadigan mashaqqatlarga shu yupanchiq bo'lsin», – deb, o'g'lining ismini Nuh (*ya'ni Yupanchiq*) qo'ydi. ³⁰ Nuh tug'ilganidan keyin Lamak yana besh yuz to'qson besh yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

³¹ Lamak jami yetti yuz yetmish yetti yosh umr ko'rib, o'ldi.

³² Nuh besh yuz yoshga kirib, Som, Hom va Yofit degan o'g'illarni ko'rdi.

Odamzodning buzilishi

6 Yer yuzida odamlar ko'paya boshlab, ular uchun qizlar ham tug'ildi. ² Ilohiy zotlar esa odamzod qizlarining juda yaxshiligini ko'rib, istaganlarini xotinlikka oladigan bo'ldilar. ³ Shunda Xudovand: «Mening Ruhim odamzodda abadiy qolmas, zeroki u o'tkinchi maxluqdir. Uning umri yuz yigirma yil bo'ladi», – dedi.

⁴ Ilohiy zotlar odamzod qizlari bilan aralashgandan so'ng, ular uchun bola tug'dilar. O'sha zamonda va keyinroq ham yerda bahodirlar nasli bor edi. Bular qadim zamonning qahramonlari deb shuhrat topganlar.

⁵ Yerda odamzodning yomonligi oshib borayotganini, ko'nglidagi butun fikr-xayoli esa hamisha yomonlik ekanini Xudovand ko'rib, uni yaratganidan o'kindi, yuragi achishib ketdi. ⁷ «O'zim yaratgan odamzodni yer yuzidan qirib tashlayman, – dedi Xudovand. – Odamzoddan tortib hayvongacha, yerda qimirlovchidan tortib ko'kdagi parrandagacha jamiki jonni qirib tashlayman. Endi ularni yaratganimdan o'kinyapman».

Nuh payg'ambar va kema

⁸ Biroq Nuh Xudovandning iltifotiga sazovor bo'lgan edi. ⁹ Nuhning nasl-nasab tarixi shudir: Nuh solih kishi bo'lib, o'z qavmida benuqson turmush kechirar, Xudo bilan yurar edi. ¹⁰ U Som, Hom va Yofit degan uch o'g'il ko'rdi.

¹¹ O'shanda yer zo'ravonlikka to'lib-toshgan, Xudoning ko'zi oldida buzila borayotgan edi. ¹² Yerdagi har

bir bashar o'z yo'lini buzib, yer razillashib borayotganini Xudo ko'rdi-da, ¹³ Nuhga xitob qilib dedi:

«Butun bashariyatning oxiri Mening ko'z o'ngimda turibdi, chunki ular dastidan yer zo'ravonlikka to'lib-toshmoqda. Endi Men ularni yer bilan birga yo'q qilaman. ¹⁴ Sen esa o'zingga shamshod yog'ochidan kema yasagin. Kemani xona-xona qilib, ichkaridan va tashqaridan qatronlagin. ¹⁵ Kemaning uzunligi uch yuz gaz, kengligi ellik gaz, balandligi esa o'ttiz gaz bo'lsin. ¹⁶ Kemada tuynuk ochib, ustini bir gaz yuqoriroqda tom bilan yopib qo'ygin. Kemaning eshigini uning yon tomonida joylashtirgin. Kemani pastki, o'rta va yuqori qavatli qilib qurgin. ¹⁷ Men yer yuzini to'fon bilan bo'stirib, falak ostida hayot ruhiga ega bo'lgan hamma maxluqlarni mahv etaman. Yerda yashovchi borliq mavjudot halok bo'ladi. ¹⁸ Men faqat sen bilan ahd tuzib, shunday shart qo'yaman: sen bilan o'g'illaring, xotining va kelinlaring kemaga kirib qutulasizlar. ¹⁹ Shuningdek, sen bilan tirik qolishlari uchun hamma jonzodlardan kemaga kirgizgin: har bir maxluqning erkak va urg'ochi jinsidan ikkitadan olib kirgizgin. ²⁰ Parranda, chorva, yerda qimirlovchi jonivorlarning hammasidan ikkitadan sen bilan borsin va tirik qolsinlar. ²¹ Bundan tashqari, yeyiladigan har xil oziq-ovqatdan ham yetarli g'amlab olgin. U sen va jonivorlar uchun yemish bo'lsin», – dedi.

²² Xudo nimaiki buyurgan bo'lsa, Nuh hammasini xuddi shunday bajo keltirdi.

To'fon

7 Xudovand Nuhga: «Sen butun xonadoning bilan kemaga kiringlar. Chunki bu nasl orasidan Mening nazarimda solih bo'lgan yolg'iz seni topdim, – dedi. ² – Halol bo'lgan har bir chorva tuyog'ining erkak va urg'ochi jinsidan yettitadan, harom bo'lgan chorvaning erkak va urg'ochi jinsidan esa ikkitadan olib, o'zing bilan kemaga kirgizgin. ³ Osmondagi parrandalarning ham erkak va urg'ochi jinsidan yettitadan olib kirgizgin, toki butun yer yuzida yashovchi har xil jonivorlardan tirik qolganlar bo'lsin. ⁴ Chunki yetti kundan keyin Men yerga qirq kechayu qirq kunduz davom etadigan yomg'ir yog'diraman. O'zim bunyod etgan barcha mavjudotni yer yuzidan qirib tashlayman».

⁵ Nuh esa Xudovand buyurgan hamma narsani bajo keltirdi.

⁶ Nuh olti yuz yoshda bo'lganda, yer yuzini to'fon suvlari bosdi. ⁷ Nuh va uning o'g'illari, xotini, kelinlari u bilan birga to'fondan qochib, kemaga kirdilar. ⁸ Xudo Nuhga buyurganidek, halol hamda harom chorva tuyoqlarining, parrandalar va barcha yerda qimirlovchi hayvonlarning erkak va urg'ochi jinsidan juft-juft bo'lib Nuhning oldiga kemaga kirdilar. ¹⁰ O'sha yetti kun o'tgandan so'ng yer yuzini to'fon suvlari bosdi.

¹¹ Nuh umrining olti yuzinchi yili, ikkinchi oyining naq o'n yettinchi kunida ulkan tubsizlik buloqlari bari qaynay boshlab, osmon qopqalari ochilib ketdi. ¹² Ketidan yer yuziga qirq kechayu qirq kunduz yomg'ir yog'di.

¹³ Ana shu kunning o'zida Nuh va uning o'g'illari Som, Hom va Yofit, Nuhning xotini bilan uchta kelini hammasi birga kemaga kirdilar. ¹⁴ Ular bilan birga barcha yovvoyi hayvon, chorva va yerda qimirlovchi mayda jonivorlar turlari, shuningdek, barcha parranda turlaridan xilma-xil patli qushlar kemaga kirdilar. ¹⁵ Hayot ruhiga ega bo'lgan har bir maxluqdan juft-juft bo'lib Nuhning oldiga, kemaga kirdilar. ¹⁶ Xudo Nuhga buyurganidek, kemaga kirgan har bir maxluqning erkak va urg'ochi jinsidan bor edi. Oxirida Xudovand Nuhning ketidan eshikni yopib qo'ydi.

¹⁷ Qirq kun davomida yer yuzini to'fon bosdi, suvlar toshib, kemani yerdan yuqoriga ko'tardi. ¹⁸ Yer yuzini bosayotgan suv toshqini tobora kuchayib borar ekan, kema suv yuzida suzib yurar edi. ¹⁹ Yer yuzidagi suv toshqini behad kuchayib, osmonu falak ostidagi baland tog'larning hammasini qoplab oldi. ²⁰ Suv toshqini tog'u tepalikdan o'n besh gaz yuqoriroq ko'tarilib, hamma yoqni ko'mib tashladi. ²¹ Yer yuzida harakat qiluvchi har bir maxluq – parranda ham, chorva ham, yovvoyi hayvonlar ham, yerda qimirlovchi mayda jonivorlar ham, odamlar ham birdan halok bo'ldilar. ²² Quruqlikda yashovchi dimog'ida hayot nafasi bor bo'lgan har bir jonzod o'lib ketdi. ²³ Yerda bor bo'lgan butun mavjudot qirildi. Odamdan tortib chorvagacha, yerda qimirlovchi maxluqdan tortib ko'kda uchuvchi qushgacha bari yer yuzidan qirildi. Faqat Nuh va u bilan birga kemada bo'lganlar tirik qoldilar. ²⁴ Yer yuzidagi suv toshqini esa bir yuz ellik kun davom etdi.

To'fondan qutulish

8 Nuh va u bilan birga kema ichida bo'lgan yovvoyi hayvonlar va chorvaning hammasi Xudoning xotirida bo'lib, U yer yuzi ustidan shamol estirdi. Shundan so'ng suvlar pasaya boshladi. ² Tubsizlik buloqlari tugab, osmon qopqalari yopilib, yog'ayotgan yomg'ir tinib qoldi. ³ Suv bora-bora yer yuzidan qaytib, bir yuz ellik kun o'tgandan so'ng kamayib ketdi. ⁴ Yettinchi oyning o'n yettinchi kunida kema Ararat tog'ligi ustiga kelib to'xtab qoldi. ⁵ Suv o'ninchi oygacha kamayib bordi. Nihoyat o'ninchi oyning birinchi kunida tog' cho'qqilari ko'rindi.

⁶ Tag'in qirq kun o'tgandan keyin, Nuh qurgan kemasining darchasini ochib, ⁷ quzg'unni chiqarib yubordi. Quzg'un esa yer ustidagi suv qurimaguncha, tashqariga uchib ketib va qaytib kelib turar edi.

⁸ Yana Nuh endi yer yuzidan suv tushgan-tushmaganini ko'rmoqchi bo'lib, oldidan kaptarni chiqarib yubordi. ⁹ Ammo kaptar oyoq qo'yadigan qo'nolga topolmay, yana Nuhning yoniga, kemaga qaytib keldi. Chunki hali butun yer yuzi suv bilan qoplangan edi. Nuh qo'lini cho'zib, kaptarni oldi va o'z yoniga, kemaga kirgizdi.

¹⁰ Yetti kun sabr qilib, Nuh tag'in kaptarni kemadan chiqarib yubordi. ¹¹ Oqshom vaqti kaptar uning yoniga qaytib kelganida, tumshug'ida yangi yulingan zaytun bargi bor edi. Endi Nuh yer yuzidan suv pasayib qolganini bildi.

¹² Nuh yana yetti kun sabr qilib, kaptarni boshqatdan chiqarib yubordi. Bu gal esa kaptar uning oldiga qaytib kelmadi. ¹³ Nuh umrining olti yuz birinchi yili, birinchi oyining birinchi kunida yerni qoplagan suv qurib ketgan edi. Nuh kemandagi qopqog'ini ko'tarib qarab, yer yuzining endi quruq bo'lganini ko'rdi. ¹⁴ Ikkinchi oyning yigirma yettinchi kunida yer qoq quruq bo'ldi.

Nuhning qurboni, Xudoning va'dasi

¹⁵ Xudo Nuhga xitob qilib: ¹⁶ «Sen xotining, o'g'illaring va kelinlaring bilan kemadan chiqib ketinglar! ¹⁷ Sen bilan birga bo'lgan hayvonlarning hammasini, parranda, chorva tuyoqlari, yerda harakat qiluvchi maxluqlar qancha bo'lmasin, o'zing bilan tashqariga chiqargin. Ular yer yuzida barakali bo'lib ko'paysin, yer bo'ylab qaynab borishsin», – dedi.

¹⁸ Shunda Nuh bilan o'g'illari, xotini va kelinlari tashqariga chiqdilar. ¹⁹ Ular bilan barcha yovvoyi hayvonlar, mayda jonivorlar, parrandalar – yer yuzida harakat qiluvchi maxluqlar qancha bo'lmasa-da, hammasi oila-oila bo'lib kemadan chiqib ketdilar.

²⁰ So'ngra Nuh Xudovand sha'niga qurbongoh qurdi. Har bir halol chorvadan, har bir halol parrandadan olib, qurbongoh ustida so'yib kuydirdi.

²¹ Xudovand qurbonlik tutunining xush hidini iskab, O'z ko'nglida dedi: «Men yerni odamzod tufayli boshqa la'natlamayman. Zeroki odamzod ko'nglidagi fikr-xayol yoshligidanoq buzuqdir. Men avval qilganimdek, endi boshqa hamma jonivorlarni urib nobud qilmayman.

²² Bundan keyin yer bor ekan, ekin-tikin, o'rim-yig'im, sovuq bilan issiq, yoz bilan qish, kun bilan tun tugamaydi».

Xudoning Nuh bilan qilgan ahdi

9 Xudo Nuh bilan o'g'illarini muborak qilib, dedi: «Barakali bo'lib ko'payinglar, yer yuzini to'lg'azinglar. ² Yerdagi hamma hayvonlar, osmondagi barcha parrandalar, butun yer yuzida harakat qiluvchi maxluqlar va butun dengizdagi baliqlar sizlardan qo'rqib, dahshatga tushadilar. Ana, ular qo'lingizga topshirilgan. ³ Yashayotgan har bir jonivor sizlar uchun yemish bo'ladi; ko'k o't kabi bularning hammasini ham sizlarga berdim. ⁴ Faqat etni o'z joni, ya'ni qoni bilan yemanglar. ⁵ Ayniqsa sizning joningizni olgandan Men xun talab qilaman. Odam jonini olgan har bir hayvondan, shuningdek, o'z qon-qardoshining jonini olgan har bir odamdan Men xun talab qilaman. ⁶ Kim odam qonini to'ksa, uning qoni odam qo'li bilan to'kilur. Zero odam Xudo suratida yaratilgandir. ⁷ Sizlar barakali bo'lib ko'payinglar, yer yuzida tarqalib, ko'payib boringlar».

⁸ Yana Xudo Nuh bilan o'g'illariga dedi: ⁹ «Men sizlar bilan va sizlardan keyingi nasllar bilan ahd-paymon qilaman. ¹⁰ Shuningdek, sizlar bilan bo'lgan parranda, chorva, har bir tirik jon bilan, ya'ni kemadan chiqib, orangizda yashayotgan yerning hamma hayvonlari bi-

lan ahd-paymon qilaman. ¹¹ Sizlar bilan qilayotgan ahdim ana shu mazmunda: endi hech qachon to'fon suvlari bilan butun maxluqot qirilmaydi, endi hech qachon yerni xarob qiluvchi to'fon yuz bermaydi».

¹² Xudo tag'in dedi: «Mening sizlar bilan hamda sizlardagi har bir tirik jon bilan qilayotgan, nasldan-naslga abadiy o'tadigan ahdimning alomati shu: ¹³ O'zim bilan yer orasidagi ahdimning alomati sifatida Men bulutlarda yoyimni paydo qilaman. ¹⁴ Bundan buyon yer yuziga bulut tortganimda, bulutlarda Mening yoyim namoyon bo'ladi. ¹⁵ Sizlar bilan va barcha maxluqlar bilan, har bir tirik jon bilan qilgan ahdimni Men eslab turib, butun maxluqotni yo'q qiladigan to'fon toshqiniga ortiq yo'l bermayman. ¹⁶ Men bulutlarda yoy paydo bo'lganini ko'rganim sayin, O'zim ila yerdagi butun maxluqot – har bir tirik jon orasidagi abadiy ahdni xotirda tutaman».

¹⁷ Xudo yana bir bor Nuhga: «Mening yerdagi har bir maxluq bilan qilgan ahdimning alomati ana shu bo'ladi», – dedi.

Nuhning o'g'illariga qilgan vasiyati

¹⁸ Nuhning kemadan chiqqan o'g'illari – Som, Hom va Yofit edilar. Hom Kan'onning otasi bo'ldi. ¹⁹ Nuhning bu uchala o'g'lidan odamzod tarqab, butun yer yuzi bo'ylab o'rnashdi.

²⁰ Nuh yer haydab, dastlabki tokzorni o'tqazdi. ²¹ U o'zi qilgan sharobdan ichib mast bo'lib, chodirida yalang'och yotgan edi. ²² Kan'onning otasi Hom o'z otasining yalang'och yotganini ko'rda-da, tashqariga chiqib, aka-ukasiga so'zlab berdi. ²³ Shunda Som va Yofit ikkovlon choponni yelkasiga tashlab olishdi-da, orqasi bilan yurib borib, yalang'och otalarini yopib qo'yishdi. Yuzlarini boshqa tomonga burib, uning yalang'ochligini ko'rishmadi.

²⁴ Nuh mastlikdan keyin o'ziga kelgach, kenja o'g'li unga nima qilganini anglab:

²⁵ «Kan'on la'nati bo'lsin!
Og'a-inilariga qullarning quli bo'lsin!»
– dedi. ²⁶ Va so'ngra yana dedi:

«Somning Tangrisi Xudovandga sanolar!
Kan'on Somga qul bo'lsin!

²⁷ Xudo Yofitni fotih qilsin,
Som chodirlarini unga bersin,
Kan'on unga qul bo'lsin!»

²⁸ Nuh to'fondan so'ng yana uch yuz ellik yil yashadi.
²⁹ Nuh jami bo'lib to'qqiz yuz ellik yosh umr ko'rib, o'ldi.

Nuhdan tarqalgan dunyo xalqlari

10 Nuh o'g'illari – Som, Hom va Yofitning nasl-nasab tarixi quyidadir. To'fondan keyin ulardan shu avlodlar kelib chiqdi:

Yofitlar avlodi

² Yofitning o'g'illari: Go'mer, Ma'juj, Moday, Yovon, Tuvol, Mashak va Tiros.

³ Go'merning o'g'illari: Ashkanoz, Rifat va To'garma.

⁴ Yovonning o'g'illari: Elisha va Tarshish, Kittim va Do'donim. ⁵ Bulardan dengiz sohilida yashovchi xalqlar tarqalib, har biri o'z elati, o'z xalqi va tili bo'yicha joylashgan.

Homlar avlodi

⁶ Homning o'g'illari: Kush, Misr, Put va Kan'on.

⁷ Kushning o'g'illari: Sabo, Havila, Savta, Ra'ma va Savtaxa.

Ra'maning o'g'illari: Shabo va Dedon.

⁸ Kush yana Nimro'd degan o'g'il ko'rda. Nimro'd jahon qahramonlarining birinchisi edi. ⁹ U Xudovand oldida ov botiri deb shon qozondi. Shu sababli el orasida: «Xudovand oldida Nimro'd kabi botir ovchi», degan so'z aytiladigan bo'ldi. ¹⁰ Nimro'd dastavval Vaviloniya mamlakatidagi Bobil, Erex, Akkad va Kalne shaharlari ustidan o'z hokimiyatini o'rnatdi. ¹¹ O'sha mamlakattan Assiriyaga ko'chib, Nineviya, Rahovot-Ir va Kelah shaharlarini bino qildi. ¹² Nineviya bilan Kelah orasida Rasan shahrini ham qurdi; u Buyuk Shahar deb ham aytiladi.

¹³ Misrdan ludy, anamiy, lahobiy, naftuhiy, ¹⁴ patro'siy, shuningdek, filistiy xalqiga asos bo'lgan kasluhiy va kafto'riy xalqlari kelib chiqqan.

¹⁵ Kan'onidan to'ng'ichi Sido'n hamda Het bino bo'lgan. ¹⁶ Yana Kan'onidan yabusiy, amo'riy, girkoshiy, ¹⁷ hivviy, arqiy, siniy, ¹⁸ arvodiy, samoriy va hamotiy xalqlari kelib chiqqan. Keyinroq Kan'on qabilalari tarqalib, ¹⁹ ular yashaydigan makon chegarasi Sido'ndan Garor va G'azagacha, yana bu yerdan Sado'm, G'amo'ra, Adma, Sabo'yim va Lesha shaharlarigacha borar edi.

²⁰ Bularning har biri o'z elati, o'z xalqi va tili bo'yicha o'lkasiga ega bo'lgan Hom farzandlaridir.

Somiylar avlodi

²¹ Yofitning akasi Som ham farzandlar ko'rda; u barcha Ibr farzandlarining otasi bo'ldi.

²² Somning o'g'illari: Elam, Assur, Arpaxshod, Lud va Aram.

²³ Aramning o'g'illari: Us, Hul, Gatar va Mash.

²⁴ Arpaxshod esa Shaloh, Shaloh esa Ibr degan o'g'illar ko'rdilar.

²⁵ Ibr ikki o'g'ilni ko'rda: to'ng'ichi ayyomida dunyo bo'lingani uchun, uning otini Falaj (*ya'ni Bo'linish*) qo'ydi; kenjasining ismi esa Yo'qton edi.

²⁶ Yo'qtonning o'g'illari: Almo'dod, Shalaf va Hosarmavt, Yorah, ²⁷ Hado'rom, Uzol, Diqlo, ²⁸ O'vol, Abumoil, Shabo, ²⁹ O'fir, Havila va Yo'bob edilar. Bularning bari Yo'qton farzandlari edi. ³⁰ Ular Mesho bilan Sefor oraliqidagi Sharq tog'ligida o'rnashganlar.

³¹ Mana shularning har biri o'z elati, o'z xalqi va tili bo'yicha o'lkasiga ega bo'lgan Som farzandlaridir.

³² Bularning hammasi Nuh nasl-nasabi sifatida o'z elati, o'z qabilasini tashkil etgan. To'fondan so'ng bulardan bir necha xalqlar bo'linib, butun yer yuziga tarqalib ketgan.

Bobil minorasi va tillarning chatishuvi

11 Butun jahonning tili bir, nutqi bir bo'lgan vaqtlar edi. ² Odamlar Sharq tomon ko'chib ketayotgan edilar. Bobil mamlakatida bir tekislik topib, u yerda o'rnashdilar.

³ Odamlar bir-biroviga: «Keling, g'isht quyib xumdon-da yaxshilab pishiramiz», – deb aytishdi. Shundan so'ng tosh o'rniga g'isht, gil o'rniga qatron ishlatadigan bo'lishdi. ⁴ Ular: «Keling, o'zimizga shahar va boshi osmonga yetadigan minora bino qilaylik, butun yer yuziga tarqalib ketmaslik uchun o'zimiz uchun nom chiqaraylik», – deyishdi.

⁵ Odam farzandlari qurayotgan shahar va minorani ko'rish uchun Xudovand osmondan tushdi. ⁶ Xudovand: «Mana, hammasining millati bir, tili ham bir. Ular bu ishni boshlabdi-yu, endi xayolidagi allaqanday ishlarni ham qilishdan voz kechmaydilar. ⁷ Qani endi pastga tushib, o'sha yerdayoq ularning tilini aralashtirib yuboraylik, toki biri boshqasining so'zini tushunmaydigan bo'lib qolsin!» – dedi.

⁸ Shunday qilib, Xudovand odamlarni u joydan butun yer yuziga tarqatib yubordi. Shundan so'ng shaharni qurishni ham bas qilishdi. ⁹ Shahar Bobil (*ya'ni Aralashuv*) deb atalib qoldi, chunki o'sha yerda Xudovand butun jahonning tilini aralashtirib, odamlarni yer yuzi bo'ylab tarqatib yuborgan edi.

Somdan Ibrohimgacha bo'lgan nasllar

¹⁰ Som avlodlari quyidagilardir:

To'fondan ikki yil o'tgandan so'ng Som yuz yoshga kirdi va Arpaxshod ismli o'g'il ko'rdi. ¹¹ Arpaxshod tug'ilganidan keyin Som yana besh yuz yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

¹² Arpaxshod o'ttiz besh yoshida Shaloh ismli o'g'il ko'rdi. ¹³ Shaloh tug'ilganidan so'ng Arpaxshod yana to'rt yuz uch yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

¹⁴ Shaloh o'ttiz yoshida Ibr ismli o'g'il ko'rdi. ¹⁵ Ibr tug'ilganidan keyin Shaloh yana to'rt yuz uch yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

¹⁶ Ibr o'ttiz to'rt yoshida Falaj ismli o'g'il ko'rdi. ¹⁷ Falaj tug'ilganidan so'ng Ibr yana to'rt yuz o'ttiz yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

¹⁸ Falaj o'ttiz yoshida Rag'u ismli o'g'il ko'rdi. ¹⁹ Rag'u tug'ilganidan keyin Falaj yana ikki yuz to'qqiz yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

²⁰ Rag'u o'ttiz ikki yoshida Sarug' ismli o'g'il ko'rdi.

²¹ Sarug' tug'ilganidan so'ng Rag'u yana ikki yuz yetti yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

²² Sarug' o'ttiz yoshida Naho'r ismli o'g'il ko'rdi. ²³ Naho'r tug'ilganidan keyin Sarug' yana ikki yuz yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

²⁴ Naho'r yigirma to'qqiz yoshida Terah ismli o'g'il ko'rdi. ²⁵ Terah tug'ilganidan so'ng Naho'r yana yuz o'n to'qqiz yil yashab, ko'p o'g'illar va qizlar ko'rdi.

²⁶ Terah yetmish yil yashab, Ibrom, Naho'r va Haron ismli o'g'illar ko'rdi.

²⁷ Terah avlodlari quyidagilardir:

Terahdan Ibrom, Naho'r va Haron tug'ildi. Haron esa Lut ismli o'g'il ko'rdi. ²⁸ Haron otasi Terah tirikligidayoq tug'ilgan yeri – xaldeylarning Ur shahrida o'ldi.

²⁹ Ibrom va Naho'r uylandilar: Ibrom xotini oti Soray edi, Naho'r esa Haronning qizi va Iskoning singlisi Milkani oldi. ³⁰ Soray naslsiz bo'lib, bola tug'mas edi.

³¹ Terah o'g'li Ibromni, o'g'li Harondan bo'lgan nabirasi Lutni, Ibromning xotini bo'lgan kelini Sorayni oldi va ular bilan birga xaldeylarning Ur shahridan chiqib, Kan'on mamlakatiga qarab jo'nadi. Haron shahriga yetib kelib, o'sha yerda o'rnashdilar.

³² Terah ikki yuz besh yil umr ko'rib, Horon shahrida qazo qildi.

Xudovandning Ibrohimni chaqirishi

12 Xudovand Ibromga xitob qilib dedi: «O'z yeringdan, ona yurtiingdan, otang uyidan chiqib, Men senga ko'rsatadigan yerga ket. ² Sendan buyuk xalq vujudga keltiraman. Seni tabarruk qilib, nomingni ulug'layman. Sen barakali bo'lgaysan. ³ Seni duo qilganlarni Men duo qilaman, seni la'natlaganlarni Men la'natlayman. Yer yuzidagi barcha qabilalar sendan baraka topadilar».

⁴ Ibrom, Xudovand buyurganidek, Horondan chiqib ketdi. Lut esa unga yo'ldosh bo'ldi. Ibrom Horondan chiqqanida yetmish besh yoshda edi. ⁵ U xotini Sorayni, jiyani Lutni, orttirgan hamma mol-mulkini hamda Horonda xizmatga olgan odamlarni o'zi bilan olib, Kan'on mamlakatiga qarab yo'lga tushdi. Oxiri u yerga yetib borishdi. ⁶ Ibrom mamlakat bo'ylab kezib, Shakam shahriga, Mo're degan tabarruk daraxt turgan makonga keldi. O'sha vaqtda bu yerda kan'oniyalar yashar edi.

⁷ Xudovand Ibromga zohir bo'lib: «Men bu yerni sening zurriyotingga beraman», – dedi. Ibrom esa o'sha yerda o'ziga zohir bo'lgan Xudovand sha'niga qurbongoh qurdi.

⁸ U yerdan jo'nab, Ibrom Baytil shahrining sharq tomonidagi tog'lik joyga ko'chib ketdi. G'arb tomonga qaraganda Baytil, sharq tomonga qaraganda esa G'ay ko'rinib turadigan bir joyda chodir tikdi. O'sha yerda yana Xudovand sha'niga qurbongoh qurib, Xudovand ismini chaqirdi.

⁹ Keyin Ibrom o'z yo'lida davom etib, Janubistonga ketdi.

Ibrohim Misrda

¹⁰ Shu orada mamlakatda qahatchilik yuz berdi. Ibrom musofir bo'lib yashash uchun Misrga qarab ravona bo'ldi, chunki mamlakatdagi qahatchilik had-dan ziyod edi. ¹¹ Misrga yaqinlashayotgan vaqtda, Ibrom xotini Sorayga shunday dedi:

– Mana, men bilamanki, sen juda go'zal xotinsan. ¹² Misrliklar seni ko'rgach: «Bu uning xotinidir», deb meni o'ldirib, seni tirik qoldiradilar. ¹³ Endi o'zingni un-

ing singlisiman deb aytgin, toki sen orqali men yaxshilik topib, barhayot qolayin.

¹⁴ Nihoyat Ibrom Misrga yetib kelganida, misrliklar uning xotini juda ham go'zalligini ko'rishdi. ¹⁵ Fir'avning amirlari ham ko'rib, u haqda Fir'avnga madh etishdi. Fir'avn esa ayolni saroyiga olib keltirdi. ¹⁶ U sababli Ibromga ham muruvvat qildi: unga qo'yu sigirlar, eshaklar, qullar, cho'rilar, xachirlar va tuyalar sovg'a qildi. ¹⁷ Ammo Xudovand Ibromning xotini Soray tufayli Fir'avn va uning saroy ahlini og'ir kulfatlarga yo'liqtirdi.

¹⁸ Shunda Fir'avn Ibromni chaqirtib:

– Menga bu nima qilganing? Bu sening xotining ekanligini nega menga bildirmading? ¹⁹ Nima uchun «Bu mening singlim» deding? Bo'lmasa uni o'zimga xotinlikka olmasdim-ku! Mana xotining, ol-da, ko'zimdanda yo'qol! – dedi.

²⁰ So'ng Fir'avn odamlariga farmon berdi. Ular Ibrom bilan xotini o'zlarining bor-yo'q narsalari bilan birga uzatib qo'yishdi.

Ibrom va Lutning ajralishi

13 Shunday qilib, Ibrom o'zi bilan xotini va Lutni hamda butun mol-mulklarini olib, Misrdan chiqdi va Janubistonga qaytib ketdi. ² Ibrom chorvaga, kumushu oltinga juda boy edi. ³ U yana Janubistondan safarga chiqib, Baytilga yetguncha qo'noqlab yo'l yurdi. Baytil bilan G'ay orasida joylashgan va ilgari o'z chodirini tikkan makonga bordi. ⁴ Ibrom dastlab qurbongoh qurgan o'sha joyda Xudovand ismini chaqirdi.

⁵ Ibromning yo'ldoshi Lutda ham qo'ylar, sigirlar va chodirlar bor edi. ⁶ Nihoyat mamlakatga ikkovi birga sig'may qoldi. Ularning mol-mulki juda ko'payib, endi birga yashay olmas edilar. ⁷ Bundan tashqari o'sha vaqtda mamlakatda kan'oniyalar va perizziylar yashar edi.

Ibrom bilan Lutning cho'ponlari orasida janjal yuz berib qolgan bir paytda, ⁸ Ibrom Lutga: «Zinhor bir-birimiz va molboqarlarimiz orasida janjal bo'lmasin. Biz qarindoshmiz! – dedi. ⁹ – Mana, butun mamlakat ko'z o'ngingda turibdi. Mendan ajralib, istagan tomoningga keta qol. Agar sen chap tomonga ketsang, unda men o'ng tomonga boraman, agar o'ng tomonga ketsang, unda men chap tomonga boraman».

¹⁰ Lut atrofga bir qaragan edi, ko'ziga keng O'rdun uvasi ko'rindi. Xudovand Sado'm va G'amo'rani xarob qilishidan oldin bu uva to So'arga borguncha juda ser-suv edi, bamisoli Xudovandning jannatiday, Misr diyoriday edi. ¹¹ Shunday qilib, Lut o'ziga butun O'rdun uvasini tanladi. Ular bir-biridan ayrildilar. Lut sharq tomon harakat qildi, ¹² Ibrom esa Kan'on yurtida turaverdi. Lut uvadagi shaharlarda o'rnashib, chodirlar qurib, Sado'm yaqinlarigacha yetdi. ¹³ Sado'm odamlari esa o'ta yovuz, Xudovand oldida juda gunohkor edilar.

¹⁴ Lut Ibromdan ayrilganidan keyin, Xudovand Ibromga dedi: «Endi sen hozir turgan joyingdan shimolga, janubga, sharqqa va g'arbga ko'zingni tikkin. ¹⁵ Ana, shu sen ko'rib turgan mamlakatning hammasi-

ni Men senga va zurriyotingga abadiy beraman. ¹⁶ Sening zurriyotingni yerning qumidek ko'paytiraman. Agar biron kishi yerning qumini sanay olsa, sening zurriyotingni ham sanab bo'ladi. ¹⁷ Qani o'rningdan tur, mamlakatni bu boshidan u boshigacha kezib chiq! Senga Men uni beraman».

¹⁸ Shundan so'ng Ibrom Hebro'ndagi Mamre boluzorida manzil qilib, chodirlarini ko'chirib bordi. O'sha joyda Xudovand sharafiga qurbongoh tikladi.

Ibrom Lutni asirlikdan qutqargani

14 O'sha zamonda Bobil podshohligida Amrafel, El-lasar podshohligida Ario'x, Elam podshohligida Kado'r-Loo'mer va Go'yim podshohligida Tid'ol hukmronlik qilardilar. ² Ular Sado'm shohi Bera, G'amo'ra shohi Birsha, Adma shohi Shin'ob, Sabo'yim shohi She-mavar va Bela (ya'ni So'ar) shohi bilan urushga bordilar. ³ Bu shohlar hammasi birlashib, Siddim vodiysi (ya'ni bugungi Tuz dengizi) tomon harakat qildilar. ⁴ Ular o'n ikki yil Kado'r-Loo'merga qaram bo'lgan va o'n uchinchi yilda esa isyon qilgan edilar.

⁵ O'n to'rtinchi yilda Kado'r-Loo'mer va u bilan birlashgan podshohlar hujumga o'tib, Ashtarot-Qarnaym shahridagi rafoylarni, Hom shahridagi zuziylarni va Qiryotaym tekisligida yashovchi emiylarni mag'lubiyatga uchratdilar. ⁶ Se'ir tog'ligida yashovchi ho'riylarni ham yengib, cho'l chekkasidagi El-Poron shahrigacha quvib bordilar. ⁷ U yerdan qaytib, Ayn-Mishpot (ya'ni Qadesh) shahriga bordilar, butun omoleqiylar yurtini olib, Hasaso'n-Tomor shahrida yashovchi amo'riylarni ham mag'lubiyatga uchratdilar.

⁸ Shu orada Sado'm, G'amo'ra, Adma, Sabo'yim va Bela (ya'ni So'ar) shaharlarining shohlari Siddim vodiysida dushmanga qarshi saf tortib kutib turgan edilar. ⁹ Ana shu beshta shoh to'rtta podshoh – Elam podshohi Kado'r-Loo'mer, Go'yim podshohi Tid'ol, Bobil podshohi Amrafel va Ellasar podshohi Ario'xga qarshi jang qildilar.

¹⁰ Siddim vodiysi o'shanda qatron chuqurlari bilan to'la edi. Sado'm va G'amo'ra shohlari yengilib qochib ketishayotganda, bu chuqurlarga yiqilib ketdilar. Qutulib qolganlari esa tog'larga qochib ketdilar.

¹¹ To'rtala podshoh esa Sado'm va G'amo'ra shaharlarining butun boylik va ozuqalarini talab ketdilar.

¹² O'sha vaqtda Sado'mda yashab turgan Ibromning jiyani Lutni ham asir olib, uning o'zini va butun mol-mulkini olib ketdilar.

¹³ Qochoqlardan biri ibroniy Ibromga borib, bo'lgan voqealarni xabar qildi. Ibrom o'sha vaqtda Eshko'l va Onerning qarindoshi – amo'riy Mamrening boluzorida yashar, Mamrening qavmi esa uning ittifoqchilari edi.

¹⁴ Ibrom jiyani asir olinganini eshitib, o'zining uyida tug'ilib tarbiyalangan uch yuz o'n sakkiz erni qurollantirdi-da, podshohlarning ketidan quvib, Dan shahriga yetib bordi. ¹⁵ Kechasi Ibrom va uning qullari bo'linib, dushmanga hujum qilishdi va ularni tor-mor qilishdi. Ularning ketidan yana quvib, Damashq shahringing shimoliy tarafidagi Ho'va yerigacha yetib kelishdi. ¹⁶ U

yerdan Ibrom o'ljaga olingan butun mol-mulklarni qaytarib keldi. Jiyani Lutni va uning mol-mulki, xotinlari bilan qavm-qarindoshlarini ham qaytarib keldi.

Malkisidq Ibrohimni duo qilgani

¹⁷ Ibrom Kado'r-Loo'mer va unga ittifoqdosh bo'lgan podshohlarni tor-mor etib qaytib kelayotganida, Sado'm shohi uni Shove tekisligida (ya'ni Shoh vodiysida) qarshilagani chiqdi.

¹⁸ Xudoyi Taoloning ruhoniysi bo'lgan Salim shohi Malkisidq ham Ibromga non va sharob olib chiqdi. ¹⁹ U Ibromni duo qilib, shunday dedi:

«Yeru ko'kni yaratgan Xudoyi Taolo
Ibromni muborak qilgay!

²⁰ Yovlaringni qo'lingga bergan Xudoyi Taolo
O'zi muborak bo'lgay!»

Ibrom esa Malkisidqqa har bir narsadan ushr berdi.

²¹ Sado'm shohi Ibromga:

– Odamlarni menga beru, mol-mulkni o'zingga olgin, – dedi. ²² Lekin Ibrom Sado'm shohiga dedi:

– Men yeru ko'kni yaratgan Xudovand, Tangri Taolo haqi ont ichib qo'l ko'taraman: ²³ Sening butun narsalaringdan, ipdan tortib choriq bog'igacha biron narsa ham olmayman. Yana: «Men Ibromni davlatmand qildim», demagin. ²⁴ Yolg'iz yigitlarning yeb-ichganlari va men bilan jangga borgan odamlar – Oner, Eshko'l va Mamrening ulushi bunga kirmaydi, ular o'z hissalarini olsinlar.

Xudoning Ibrohim bilan qilgan ahd

15 Bu hodisalardan keyin Xudovand Ibromga vahiy orqali kalomini yuborib:

– Ey Ibrom, qo'rqma, Men senga qalqonman. Sen uchun mukofot g'oyat katta bo'ladi, – dedi. ² Ibrom bunga javoban:

– Yo Xudoyo Xudovando! Sen menga nima berasan? Mana, men farzandsiz ketayotirman. Ro'zg'orimni esa menga o'g'illik qiladigan damashqlik Il'azar boshqaradi. ³ Sen menga avlod bermaganingdan so'ng, endi xonadonimda o'g'illik qiladigan mana shu qulboshim mening vorisim bo'ladi, – dedi.

⁴ Shunda Xudovand Ibromga kalomini yuborib:

– Yo'q, bu sening vorising bo'lmaydi, balki o'z urug'ingdan hosil bo'lajak o'g'ling sening vorising bo'ladi, – dedi.

⁵ So'ng Ibromni tashqariga chiqarib:

– Osmonga qarab yulduzlarni sanay olsang, sana, – dedi. Va qo'shib: – Mana sening avlodning ham shunchalik ko'p bo'ladi, – dedi.

⁶ Ibrom esa Xudovandga ishondi va shu tariqa oqlandi.

⁷ So'ngra Xudovand Ibromga yana xitob qilib:

– Bu yerga ega bo'lishing uchun Men, Xudovand, seni xaldeylarning Ur shahridan chiqarganman, – dedi.

⁸ Ibrom so'radi:

– Yo Xudoyo Xudovando! Bu yerga ega bo'lishimni men qanday bilaman?

⁹ Xudovand:

– Menga uch yoshli g'unajin, uch yoshli echki, uch yoshli qo'chqor va bitta musicha bilan kaptar jo'jasini topib kel, – dedi.

¹⁰ Ibrom esa bularning hammasini topib keldi. Qurbonliklarni ikki pora qilib, har qaysi bo'lagini boshqa bo'lagining qarshisiga qo'ydi. Faqat qushlarni pora qilmadi. ¹¹ O'laksalar ustiga kalxatlar qo'na boshladi, Ibrom ularni hurkitib yubordi.

¹² Quyosh botish chog'ida Ibromni qattiq uyqu bosdi. Shu paytda katta dahshatu zulmat uni chulg'ab oldi.

¹³ Xudovand Ibromga xitob qilib dedi:

– Shuni yaxshi bilib qo'yginki, sening nasl-nasabing begona yurttda g'ariblaracha yashab, qul bo'ladilar, to'rt yuz yil jabr-zulm ko'radilar. ¹⁴ Ammo ularni qul qilgan xalqni esa Men hukm etaman. Shundan so'ng ular katta mol-mulk bilan u yerdan chiqib ketadilar. ¹⁵ Sen nuroniy mo'ysafid bo'lib o'lib, dafn etilajaksan va otabobolaring oldiga borajaksan. ¹⁶ Amo'riylarning gunohi haddidan oshmaguncha, sening nasl-nasabing bu yerga qaytib kelmas, faqat to'rt avlod o'tgandan keyin qaytib kelajaklar.

¹⁷ Quyosh botib, qorong'ilik cho'kkan edi. Qo'qqisdan tutab turgan bir tandir va alanganayotgan bir mash'al ko'rindi, bular qurbonlik parchalari orasidan o'tdi. ¹⁸ O'sha kunning o'zida Xudovand Ibrom bilan ahd qilib, dedi:

– Misr vodiysidan boshlab ulkan Frot daryosiga qadar bu yerning hammasini Men sening avlodingga beraman: ¹⁹ qeniylar, qenizziylar, qadmo'niylar, ²⁰ hetiy-lar, perizziylar, rafoiylar, ²¹ amo'riylar, kan'oniylar, girgoshiylar va yabusiylar yurtlarining hammasini sening avlodingga beraman.

Hojar bilan Ismoil

16 Ibromning xotini Soray bola tug'mayotgan edi. Sorayning Hojar degan misrlik cho'risi bor edi.

² Bir kuni Soray Ibromga:

– Mana, Xudovand meni tug'ishdan ojiz qildi. Siz endi cho'rimning yoniga kiravering, balki undan bolali bo'larman, – dedi.

Ibrom Sorayning so'ziga quloq soldi. ³ Shunday qilib, ular Kan'on yurtida o'rnashganlarining o'ninchi yilida Ibromning xotini Soray o'zining misrlik cho'risi Hojarni eri Ibromga xotinlikka olib berdi. ⁴ Ibrom Hojarning yoniga kirganidan keyin, u homilador bo'ldi. Hojar homiladorligini payqagach, xonimini nazarga ilmay qo'ydi.

⁵ Soray Ibromga:

– Mening jafo chekishimga siz aybdor! Men cho'rimni sizning qo'yningizga solib qo'ydim, u homilador ekani-bilgach, meni nazariga ilmay qo'ydi. Bizning oramizda Xudovand Hokim! – dedi. ⁶ Ibrom Sorayga:

– O'z cho'ring o'z ixtiyoringda emasmi? Sen u bilan bilganingni qilaver, – dedi.

Soray esa cho'risi Hojarga shunday ozor berdiki, Hojar Sorayning oldidan qochib ketdi. ⁷ Nihoyat Xu-

dovandning farishtasi cho'ldagi bir chashma boshida, Shur yo'lidagi buloq boshida Hojarni topib:

⁸ – Ey Sorayning cho'risi Hojar! Qaydan kelib, qayga borayotirsan? – dedi.

– Men xonimim Sorayning oldidan qochib kelayotirman, – dedi Hojar. ⁹ Xudovandning farishtasi unga:

– Xoniming yoniga qayt va uning ozoriga chida, – dedi. ¹⁰ So'ng Xudovand farishtasi qo'shib Hojarga:

– Sening avlodingni shu qadar ko'paytiramanki, ko'pligidan uni sanab bo'lmaydi, – dedi.

¹¹ Xudovandning farishtasi uchinchi gal Hojarga gapirdi:

– Mana, sen homilador bo'lding, endi bir o'g'il tug'asan. Xudovand sening jafolaringga quloq solgani uchun, o'g'lingning ismini Ismoil (*ya'ni Xudo eshitadi*) deb qo'yasan. ¹² U insonlar orasida asov eshakday bo'lgay. Uning qo'li hammaga qarshi, hammaning qo'li ham unga qarshi ko'tarilgay. U barcha qarindoshlari bilan qarama-qarshilikka borib turajak.

¹³ Hojar:

– Meni ko'rib turgan Tangrini men o'z ko'zim bilan ko'rib, *tirik qolibman*, – dedi va o'ziga gapirayotgan Xudovandni «Ko'ruvchi Tangri» deb chaqirdi. ¹⁴ Shuning uchun ham bu quduq «Barhayot Tangri ko'zi» deb nom oldi. U Qadesh bilan Barad orasida joylashgan.

¹⁵ Hojar Ibromga o'g'il tug'ib berdi. Ibrom Hojar tuqqan o'g'ilning otini Ismoil qo'ydi. ¹⁶ Hojar Ibromga Ismoilni tug'ib berganida, Ibrom sakson olti yoshda edi.

Xudo bilan ahdlashish belgisi – xatna

17 Ibrom to'qson to'qqiz yoshga kirgan edi. Xudovand unga zohir bo'lib dedi: «Men Qodir Tangriman. Mening oldimda pokdil bo'lib yurgin. ² Men sen bilan ahd-paymon qilaman, seni juda ham ko'paytiramam».

³ Ibrom yuz tuban yerga yiqildi. Xudo u bilan gaplashib dedi: ⁴ «Men sen bilan ahd qilib, seni ko'pdan-ko'p xalqlarning otasi qilaman. ⁵ Sening isming endi Ibrom emas, balki Ibrohim bo'ladi; zero seni ko'pdan-ko'p xalqlarning otasi qilib tayinladim. ⁶ Seni juda ham barakali qilib, sendan el-xalqlar vujudga keltiramam. Sening urug'ingdan podshohlar kelib chiqadilar. ⁷ Men sen bilan va sendan keyingi avlodlaring bilan nasldan-naslga o'tib barqaror bo'ladigan abadiy ahdimni tuzaman. Sening va sendan keyingi avlodlaringning Xudosi Men bo'laman. ⁸ Sen hozir musofirlarcha yashayotgan mamlakatni – butun Kan'on yerini senga va sendan keyingi avlodlaringga abadiy mulk qilib beraman. Ularning Xudosi Men bo'laman».

⁹ Xudo Ibrohimga yana dedi: «Endi sen va sendan keyin tug'iladigan barcha avlodlaring ham Mening ahdimga rioya qilib yuringlar. ¹⁰ Senga va sendan keyingi avlodlaringga quyidagi ahdga rioya qilishingizni buyuraman: orangizdagi har bir erkak xatna qilinsin. ¹¹ Sizlar a'zongiz uchidagi terini kestirib, sunnat bo'linglar. Ana shu Men bilan sizlarning orangizdagi ahding belgisi bo'ladi. ¹² Bundan buyon naslingiz-

dan tug'iladigan har bir o'g'il bolangiz, shu jumladan uyda tug'ilgan va begona urug'dan bo'lib, sotib olingan barcha o'g'il bolalar ham sakkiz kunligida xatna qilinsinlar. ¹³ Xoh uyingizda tug'lsin, xoh sotib olinsin, so'zsiz xatna qilinsinlar. Mening ahdim o'z tanangizda muhrlangan abadiy ahd bo'ladi. ¹⁴ A'zosini kestirmay, sunnatsiz turavergan erkak esa o'z qavmi orasidan yo'q qilinsin. Bunday kishi Mening ahdimni buzgan hisoblanadi».

Xudoning Soroga bergan va'dasi

¹⁵ Xudo Ibrohimga yana:

– Xotining Sorayni endi Soray deb chaqirma; uning ismi Soro (*ya'ni Beka*) bo'lsin. ¹⁶ Men uni barakali qilib, undan senga o'g'il ham beraman. Uni shunday barakali qilamanki, u el-xalqlarning onasi bo'ladi. Undan hatto xalqlarning podshohlari tug'iladilar, – dedi.

¹⁷ Ibrohim buni eshitib, yuz tuban yerga yiqildi. «Nahotki yuz yoshga kirgan erkakdan bola bo'lsa? Nahotki to'qson yashar Soro bola tug'sa?» – deb ko'nglidan o'tkazdi va kulib yubordi. ¹⁸ So'ng Ibrohim Xudoga:

– Koshki Ismoil Sening lutfu karaming ostida yashasa edi! – dedi. ¹⁹ Xudo dedi:

– Xotining Soro senga o'g'il tug'ib berishi muqarrar. Unga Is'hoq deb ism qo'yasan. Undan keyingi avlod uchun ham abadiy ahd bo'lsin, deb Men u bilan ahdlashmoqchiman. ²⁰ Biroq, Ismoil haqida aytgan so'zingga ham quloq berdim. Men uni barakali qilaman va juda ham ko'paytiramam. Undan o'n ikki qabila yo'l boshchisi kelib chiqadi. Men undan buyuk xalq vujudga keltiramam. ²¹ Ammo O'z ahdimni esa kelasi yil shu vaqtning o'zida Soro senga tug'ib beradigan Is'hoq orqali amalga oshiramam.

²² Xudo Ibrohim bilan gapini tamomlab, uning oldidan yuqoriga ko'tarildi. ²³ Ibrohim esa, Xudo unga buyurganidek, o'sha kunning o'zida o'g'li Ismoilni va uning xonadonida tug'ilgan hamda sotib olingan butun erkaklarni xatna qildi. ²⁴ Ibrohim o'zi xatna qilganida to'qson to'qqiz yoshda edi. ²⁵ Uning o'g'li Ismoil xatna qilinganida o'n uch yoshda edi. ²⁶ Ular ikkalasi o'sha kunning o'zida sunnat qilindilar. ²⁷ Shuningdek, Ibrohim bilan birga uning xonadonidagi barcha erkaklar – uyda tug'ilganlar bilan begona urug'dan sotib olinganlar ham barchasi xatna qilindilar.

Ibrohimga o'g'il xabarlagan farishtalar

18 Kunning jazirama issiq vaqtida Ibrohim chodirining eshigi oldida o'tirgan edi. Birdaniga Xudovand Mamre bolutzori ichidan unga zohir bo'ldi. ² Ibrohim bir qarab, ro'parada uch kishi turganini ko'rdi. Ibrohim ularni ko'rishini bilanoq chodir eshigidan turib, ularni kutib olgani chopdi-da, yergacha egilgan cha ta'zim qildi.

³ – Hazratim, – dedi, – Agar mendan rozi bo'lsang, bandangdan yuz o'girib ketma. ⁴ Bir oz suv keltirsin, oyoqlaringizni yuvinglar, shu daraxt tagida yonboshlab dam olinglar. ⁵ Men bir luqma non olib kelay. Dilin-

gizga quvvat kiritib, yana safarni davom ettirasizlar. Bandangiz tomon yo'lingiz tushibdi, axir.

– Xo'p, xuddi aytganingdek qilaver! – dedi ular.

⁶ Ibrohim chodirga, Soroning yoniga shoshilib kirdi-da:

– Tez bo'l, uch tog'ora mayda un olib, xamir qil va patir yop, – dedi. ⁷ So'ng Ibrohim poda tomon chopdi-yu, bitta yaxshi, yosh buzoqni olib, xizmatchi yigitga berdi. Yigit esa darhol buzoqni so'yib pishirishga qo'l urdi. ⁸ Shu orada Ibrohim sariyog' bilan sut keltirdi. Buzoq pishgach, uni ham mehmonlar oldiga qo'ydi. Ular ovqatlanar ekanlar, Ibrohim daraxtning tagida hozir bo'lib turardi. ⁹ Ular Ibrohimdan so'rashdi:

– Xotining Soro qayerda?

– Shu yerda, chodirda, – dedi Ibrohim. ¹⁰ Ulardan Biri: – Kelgusi yil shu vaqtda Men sening oldingga qaytib kelganimda, xotining Soroning bir o'g'li bo'ladi, – dedi.

Soro esa Uning orqa tomonida, chodirning eshigi oldida gapni tinglab turardi. ¹¹ U bu gapni eshitib, ich-ichidan kulib yubordi. Chunki Ibrohim bilan Soro endi juda qarib qolishgan, umrlari oxirlab qolgan, Soroda xotinlarga xos xususiyat ham tugagan edi. «Qariganimdan keyin men yana gashtimni surar ekanman-da! Janobim ham qarib qolganlar-ku, axir», – deb ko'ngli-dan kechirdi.

¹³ Xudovand Ibrohimga dedi:

– Nima uchun Soro kulib, «Men qariganimda yana bola tug'sam bo'larmikin», deb aytdi? ¹⁴ Xudovand uchun imkonsiz narsa bormi? Kelgusi yil belgilangan vaqtda Men sening oldingga qaytib kelganimda, Soroning bir o'g'li bo'ladi, – dedi.

¹⁵ Shunda Soro qo'rqib:

– Kulganim yo'q, – deb so'zidan tondi. Lekin U:

– Yo'q, kulding! – dedi.

Ibrohimning Sado'm uchun yolverishi

¹⁶ Farishtalar u yerdan pastga qarab, Sado'm tomon jo'nab ketdilar. Ibrohim esa ularni kuzatib qo'ygani bir-pas ularga yo'ldosh bo'ldi. ¹⁷ Shu orada Xudovand dedi: «Men qiladigan ishimni Ibrohimdan yashirmayman.

¹⁸ Ibrohimdan-ku ulug' va kuchli xalq kelib chiqadi. Butun yer yuzidagi xalqlar undan baraka topadilar. ¹⁹ U o'zidan keyingi o'g'illariga va uy ahliga ham Xudovand yo'lidan borishni, to'g'rilik va odillik bilan ish qilishni amr etsin, deb Men uni tanladim. Shu amrga amal qilishsa, Men, Xudovand, Ibrohim haqida so'zlaganlarimni amalga oshiraman».

²⁰ Xudovand yana dedi: «Sado'm va G'amo'ra ustidan ohu vohlar ko'p bo'lgan, ularning gunohlari juda og'ir bo'lgan. ²¹ Endi Men pastga tushay, qulog'imga yetib kelgan oh-fig'onlar rostmikin, ular eshitganimcha razillikka borganmikin, bir ko'rayin. Rost bo'lmasa uni ham bilayin».

²² Shu orada farishtalar Sado'mga qarab jo'nab ketishgan, Ibrohim esa yolg'iz o'zi Xudovand oldida tik turgan edi. ²³ Ibrohim Unga yaqinroq kelib dedi:

– Nahotki Sen solihni yovuz kishi bilan birga qirib tashlasang? ²⁴ Balki bu shaharda ellik nafar solih kishi

bordir. Nahotki o'sha ellik nafar solih haqi bu joyga omonlik bermasang? ²⁵ Aslo, solihni yovuz bilan birga qirib tashlama! Solih bilan yovuzning qismatini barobar tutish hech ham Senga munosib ish emas. Sen butun yerning Hokimisan, shak-shubhasizki, Sen adolat bilan hukm qilasan.

²⁶ Xudovand:

– Agar Men Sado'm shahrida ellik nafar solih kishi topsam, ular haqi butun bu joyga omonlik beraman, – dedi. ²⁷ Ibrohim javob berdi:

– Mana men tuproq va kul bo'la turib, Rabbimga gapirishga jur'at etdim. ²⁸ Agar ellik solihga besh nafar yetmasa-chi, shu besh nafar uchun Sen butun shaharni xarob qilasanmi?

– Agar u yerda qirq besh nafar solih topsam, xarob etmayman, – dedi Xudovand. ²⁹ Ibrohim yana Unga gapirishda davom etib:

– Bordiyu, u yerda qirq nafar topilsa-chi? – dedi.

– Shu qirq nafar haqi uchun ham bu ishni qilmayman, – dedi Xudovand. ³⁰ Ibrohim yana:

– Aytadigan so'zimga Rabbim g'azablanmasin-u, mabodo u yerda o'ttiz nafar topilsa-chi? – dedi. Xudovand:

– Agar u yerda o'ttiz nafar topilsa ham, bu ishni qilmayman, – dedi. ³¹ Ibrohim:

– Mana, men Rabbimga gapirishga ko'p jur'at qildim, bordiyu u yerda yigirma nafar topilsa-chi? – dedi. Xudovand:

– O'sha yigirma nafar haqi uchun ham bu joyni xarob qilmayman, – dedi. ³² Ibrohim Unga:

– Men yana bir marta so'zlasam, Rabbim darg'azab bo'lmasin: bordiyu u yerda o'n nafargina topilsa-chi? – dedi. Xudovand:

– O'sha o'n nafar haqi uchun ham bu joyni xarob qilmayman, – dedi.

³³ Xudovand Ibrohim bilan gapini tamom qilib, undan ayrilib ketdi. Ibrohim esa o'z makoniga qaytib ketdi.

Sado'm va G'amo'raning xarob bo'lishi, utning xalos bo'lishi

19 Oqshom tushgach, o'sha ikki farishta Sado'mga keldilar. Shahar darvozasi yonida Lut o'tirgan edi. Lut ularni ko'rishi bilanoq o'rnidan turib, ularga peshvoz chiqdi, yuzi bilan yerga yiqilgudek bo'lib ta'zim qildi:

² – Janoblarim, bandangizning uyiga kirib kechani o'tkazinglar, oyoqlaringizni yuvinglar. Erta bilan turib, yana o'z yo'lingizga ketasizlar, – dedi. Ular esa:

– Yo'q, biz ko'chada tunaymiz, – dedilar. ³ Faqat Lut ularga juda ko'p yalingandan keyin uning uyiga kirib mehmon bo'ldilar. Lut ularga ziyofat berdi, patir non yopdi, ular yeb to'ydi.

⁴ Ular hali yotmagan edilar, Sado'm shahrining barcha aholisi, yoshlardan tortib keksalargacha – shahrning hamma odamlari yiroq-yaqindan kelishib, uying atrofini o'rab oldilar. ⁵ Ular Lutni chaqirib:

– Bu kech sening oldingga kelgan odamlar qani? Ularni bizning oldimizga olib chiq, ularni yaqindan

bilib olaylik! – dedilar. ⁶ Lut esa ularning oldiga, ostonaga chiqib, ketidan eshikni yopib qo'ydi-da:

⁷ – Birodarlarim, zinhor ularga yomonlik qilmanglar!
⁸ Mana, mening erga tegmagan ikki qizim bor. Yaxshisi men ularni oldingizga chiqaray, ular bilan o'zingiz ma'qul ko'rganingizni qilinglar. Faqat bu odamlarga qo'l tegizmanglar, ular mening tomim ostida manzil topishgan, axir, – dedi.

⁹ Ammo odamlar bir og'izdan:

– Yo'lni bo'shat! Mana bir kishi begona joydan istiqomat qilishga keladi-yu, oxirida qozilikka ham intiladi! Endi ulardan ko'ra senga ko'proq yomonlik qilamiz, – deb Lutni ko'p siqdilar. Eshikni sindirib tashlash uchun hamla qildilar. ¹⁰ Shu zahot ichkaridagi zotlar qo'l uzatib, Lutni yonlariga, uyga olib kirdilar va orqalaridan eshikni bekitib qo'ydilar. ¹¹ Eshik oldida turgan odamlarning kattayu kichigini ko'rlikka muhtalo qildilar, ular esa eshikni topishga ojiz bo'ldilar.

¹² Farishtalar Lutga:

– Bu yerda sening yana kiming bor? Kuyovingmi, o'g'lingmi, qizingmi – shaharda kiming bo'lsa, hammasini bu yerdan olib chiqib ketgin. ¹³ Chunki biz bu shaharni xarob qilmoqchimiz. Bu yerdagi odamlarning yovuzligi haqidagi oh-fig'onlar Xudovandgacha yetib bordi. Mana shu joyni xarob qilish uchun Xudovand bizni yubordi, – deyishdi.

¹⁴ Lut tashqariga chiqib, kuyovlari bilan gaplashdi:

– Turlar, bu joydan chiqib ketinglar, chunki Xudovand bu shaharni xarob qilmoqchi, – dedi. Lekin kuyovlari nazarida u hazil qilayotgandek tuyuldi.

¹⁵ Tong otganda, farishtalar Lutni qistab:

– Bu shaharning gunohi tufayli halok bo'lmasliging uchun endi o'rningdan tur, o'zing bilan xotiningni va ikki qizingni olib ket, – dedilar. ¹⁶ Lut esa sustkashlik qilsa ham, Xudovand uni ayadi. Farishtalar uni, xotini va ikki qizini qo'lidan ushlab, shaharning tashqarisiga chiqarib qo'ydilar. ¹⁷ Ularni tashqariga chiqarayotgan vaqtda farishtalardan biri:

– Joningni saqlab qochib qol, orqaga hech qarama. Halok bo'lmaslik uchun atrofdagi biron joyda ham to'xtamay, to'g'ri toqqa chiq, boshingni omon saqla, – dedi. ¹⁸ Ammo Lut unga:

– Yo'q endi, Hazratim! ¹⁹ Mana, sen shu bandangni iltifotingga sazovor hisoblabsan, jonimni ayab, juda katta ehson qilding. Biroq, o'zimni kulfatu o'limdan saqlab qolish uchun toqqa qochib keta olmayman.

²⁰ Mana, shu yaqin joyda kichik shaharcha bor. Men anavi kichkina joyga qochib, jonimni saqlab qolaman, – dedi. ²¹ Farishta Lutga dedi:

– Men bu ishda ham senga e'tibor beraman, sen aytgan shaharni yakson qilmayman. ²² Endi tez harakat qil, u yerga qochib omon bo'l. Chunki sen u yerga yetib bormaguningcha, men biron ish qila olmayman, – dedi.

Ana shu sababli bu shahar So'ar (*ya'ni Kichkina*) deb atalib keladi.

²³ Mamlakat uzra kun yorishib, Lut So'arga yetib borgan ediki, ²⁴ Xudovand Sado'm bilan G'amo'ra ustiga

osmondan, O'z huzuridan olovli oltingugurt yog'dirdi.

²⁵ Bu shaharlarni hamda ularda yashovchilarning hammasini, butun uva va uning o'simliklarini ham yer bilan yakson qilib tashladi. ²⁶ Lutning xotini esa orqasiga qarab, tuz tiragiga aylanib qoldi.

²⁷ Erta bilan Ibrohim yo'lga chiqib, Xudovand ro'parasida turgan o'sha joyga bordi. ²⁸ Pastga qarab, Sado'm va G'amo'ra hamda butun uva bo'ylab ro'y bergan fojiani payqadi. Yer sathidan ko'tarilayotgan pag'a-pag'a tutun yonar ko'radan chiqayotgan tutunga o'xshar edi.

Lut va uning qizlari

²⁹ Lut istiqomat qilgan uva shaharlarini Xudo yer bilan yakson qilganida, U Ibrohimning haqi uchun talaf bo'layotganlar orasidan Lutni xalos qilgan edi. ³⁰ Lut So'ar shahridan chiqib, ikki qizi bilan tog'da yashay boshladi. Chunki u So'arda turishdan qo'rqdi va ikki qizi bilan bir g'orda istiqomat qilaverdi.

³¹ Bir kuni Lutning katta qizi kichigiga dedi:

– Otamiz qari, yer yuzidagi odatga ko'ra biz nikohga olinishimiz uchun mamlakatda biron erkak qolmagan. ³² Kel, otamizga sharob ichirib, u bilan yotamiz, toki otamizdan nasl saqlaylik.

³³ O'sha kechasi qizlar otalariga sharob ichirdilar. Katta qiz otasining yotog'iga kirib, u bilan yotdi. U esa qizining qachon yotib, qachon turganini bilmadi.

³⁴ Ertasiga katta qiz singlisiga:

– Men o'tgan kecha otam bilan yotdim. Bu kecha unga yana sharob ichiramiz, bu gal sen uning yotog'iga kirib u bilan yot, toki otamizdan nasl saqlaylik, – dedi.

³⁵ Qizlar o'sha kechasi ham otalariga sharob ichirdilar. Kichik qiz borib, otasi bilan yotdi. Otasi esa qizining qachon yotib, qachon turganini bilmadi.

³⁶ Shunday qilib, Lutning ikkala qizi ham otalaridan homilador bo'ldilar. ³⁷ Katta qiz o'g'il tug'ib, uning ismini Mo'ov qo'ydi; u bugungacha Mo'ov xalqining otasidir. ³⁸ Kichik qiz ham o'g'il tug'ib, uning ismini Ben-Ammi qo'ydi; u bugungacha Ammon o'g'illarining otasidir.

Ibrohim shoh Abumalik oldida

20 Ibrohim u yerdan Janubistonga ko'chib borib, Qadesh bilan Shur orasida o'rnashib oldi. Garor shahrida esa manzilgoh qildi. ² Ibrohim xotini Soroni «singlim» deb aytar edi. Garor shohi Abumalik esa odam yuborib, Soroni xotinlikka oldi. ³ Bir kecha Xudo Abumalikning tushiga kirib, unga:

– Sen mana shu olgan xotining tufayli o'lasan, chunki u eri bor xotindir, – dedi.

⁴ Abumalik esa Soroga yaqinlashmagan edi. U:

– Yo Rabbim, nahotki Sen begunoh xalqni ham halok qilsang? ⁵ Ana u kishi o'z ayolini singlim dedi-ku! Xotining o'zi ham: «Bu mening akam», deb aytib yuribdi-ku. Men bu ishni soddadillik bilan, halol qo'lim bilan qildim, – dedi. ⁶ Xudo Abumalikka tushida dedi:

– Sen bu ishni soddadillik bilan qilganingni Men ham bilar edim. Shuning uchun seni Menga qarshi gunoh qilishdan saqladim, seni Soroga tegishga qo'ymadim.

⁷ Endi sen bu ayolni eriga qaytarib ber. U payg'ambardir, sen uchun ibodat qiladi va sen tirik qolasan. Agarda ayolni qaytarib bermasang, shuni bilki, sen bilan xalqing hammangiz butunlay o'lasizlar!

⁸ Abumalik ertalab turishi bilan barcha qullarini chaqirib, bu gaplarning hammasini ularga uqtirib berdi. U odamlar esa qattiq qo'rqib ketishdi. ⁹ So'ngra Abumalik Ibrohimni chaqirtirib, unga:

– Sen bizga nima qilding? Men senga nima yomonlik qildimki, sen mening va mamlakatim boshiga og'ir gunoh keltirding? Sen hech kim qilmaydigan ishlarni menga qilding! – dedi. ¹⁰ Keyin Abumalik Ibrohimdan yana:

– Sen asli nimani ko'zlab bu ishni qilding? – deb so'radi. ¹¹ Ibrohim aytdi:

– Men: bu joyda Xudodan qo'rqish degan narsa yo'q, xotinim sababli meni o'ldirarlilar, dedim. ¹² Lekin haqiqatan ham u mening singlim, onamning qizi bo'lmasa-da, otamning qizidir. Endi esa u mening xotinim ham bo'ldi. ¹³ Bir vaqtlar Xudo meni otam uyidan adashtirib darbadarlikka yo'liqtirgan edi. Shunda men Soroga: Menga qiladigan yaxshiliging shu bo'lsinki, biz qayerga borsak, sen meni akam deb ayt, dedim.

¹⁴ Shunda Abumalik qo'yu sigirlar, qulu cho'rilarini Ibrohimga tortiq qildi. Xotini Soroni esa unga qaytarib berdi.

¹⁵ – Mana, mening o'lkam sening ko'z oldingda turibdi. O'zingga yoqqan joyda istiqomat qil, – dedi Abumalik. ¹⁶ Soroga ham:

– Mana, men akangga mingta kumush tanga beryapman, bular sening yuz-ko'zingni paranjiday qavming ko'zidan to'ssin, sening iffating beg'ubor ekanini hamma aniq bilsin, – dedi.

¹⁷ O'shanda Ibrohim Xudoga ibodat qildi, Xudo esa Abumalikka shifo berdi. Uning xotini va cho'rilariga ham Xudo shifo berib, ularni yana tug'adigan qildi.

¹⁸ Chunki Ibrohimning xotini Soro sababli Xudovand Abumalikning xonadonidagi har bir ayolni tug'ishdan o'jiz qoldirgan edi.

Is'hoqning tug'ilishi

21 Xudovand bergan so'zini amalga oshirib, Soroni yo'qladi. ² Soro esa homilador bo'lib, Ibrohimga qarigan chog'ida, Xudo unga belgilagan vaqtda o'g'il tug'ib berdi. ³ Ibrohim o'zidan bo'lgan, Soro unga tug'ib bergan o'g'lining otini Is'hoq (*ya'ni Kulgan*) qo'ydi. ⁴ Ibrohim, Xudo buyurganidek, o'g'li Is'hoqni sakkiz kunligida xatna qildi. ⁵ Is'hoq tug'ilganida, Ibrohim yuz yoshda edi. ⁶ Soro esa: «Xudo meni kulgi qildi, eshitgan barcha mening ustimdan kuladi», – dedi. ⁷ Va yana: «Soro chaqaloq emizadi, deb Ibrohimga kim aytar edi? Endi qarang, Ibrohim qariganidan keyin men o'g'il tug'dim!» – dedi.

Hojar bilan Ismoilning quvilihi

⁸ Is'hoq o'sib, uning emchakdan ajralish kuni kelib qolganda, Ibrohim o'g'li sharafiga katta ziyofat berdi.

⁹ Misrlilik Hojarning Ibrohimga tug'ib bergan o'g'li esa sho'xlik qilayotgan edi. Soro buni ko'rib, ¹⁰ Ibrohimga:

– Bu cho'rini o'g'li bilan birga haydab yubor! Bu cho'rining o'g'li mening o'g'lim Is'hoq bilan baravar voris bo'lmaydi, – dedi.

¹¹ Ibrohim bu gapdan juda xafa bo'ldi. Axir, bu ham uning o'g'li edi. ¹² Ammo Xudo Ibrohimga dedi:

– Sen o'g'ling va cho'ring uchun xafa bo'lma. Soroning aytadigan hamma gapiga quloq sol. Chunki sening nasling Is'hoq orqali ko'payadi. ¹³ Shunga qaramay, cho'ringning o'g'lidan ham bir xalq yarataman, chunki u ham sening naslingdir.

¹⁴ Ibrohim ertalab turib, non va bir mesh suvni olib Hojarga berdi, uning yelkasiga qo'yib, bolasi bilan jo'natib yubordi. Hojar esa ketayotib, Be'r-Sheva cho'li-da adashib qoldi. ¹⁵ Meshdagi suv tamom bo'lgach, Hojar bolasini bir butaning tagiga tashlab ketdi. ¹⁶ «Bolaning o'lishini ko'rmayin», – deb u nariroq ketdi-da, bir o'q otar masofadagi uzoqlikda o'tirdi. Hojar ro'para-da o'tirganicha, dod-faryod ko'tardi.

¹⁷ Xudo esa o'smirning dodiga quloq soldi. Xudoning farishtasi osmondan Hojarga xitob qildi:

– Ey Hojar, senga nima bo'ldi? Qo'rqma, Xudo o'smirning dodini yotgan joyidan eshitdi. ¹⁸ Endi o'rn-ingdan tur, o'smirni ko'tarib ol va uning qo'lidan qattiq ushla. Chunki Men undan buyuk xalq yarataman, – dedi.

¹⁹ Xudo Hojarning ko'zlarini ochib yubordi, u suvi bor quduqni ko'rib qoldi. Borib meshni suvga to'ldirdi-da, bolasiga ichirdi.

²⁰ Shundan keyin o'smir cho'l-biyobonda yashay boshladi. Xudo esa doimo u bilan birga edi. U ulg'ayib, kamonkash bo'ldi. ²¹ U Poron cho'lida istiqomat qilardi. Onasi esa uni Misr yurtidan uyladi.

Ibrohim bilan Abumalikning ahdlashuvi

²² O'sha vaqtda Abumalik o'z lashkarboshisi Pixo'l bilan Ibrohimning oldiga borib gap ochdi:

– Sen nimaiki qilsang, Xudo sen bilandir. ²³ Endi shu turgan joyda meni va o'g'il-nabiralirimni aldamaslik to'g'risida Xudo haqi qasamyod qilgin: men senga qanday ehson qilgan bo'lsam, sen ham menga va sen musofir bo'lgan mamlakatga shunday ehson qilgaysan, – dedi. ²⁴ Ibrohim:

– Men qasamyod qilaman, – dedi-yu, ²⁵ shu bilan Abumalikning qullari suvi bor quduqni zo'rlik bilan oganliklari haqida gina qildi. ²⁶ Abumalik:

– Men bu ishni kim qilganini bilmayman, sen ham menga xabar qilmaganding. Men bu haqda bugun-gacha eshitganim yo'q edi, – dedi.

²⁷ Shunda Ibrohim qo'ylar va sigirlarni Abumalikka tortiq qilib, ikkovlari ahdlashdilar. ²⁸ Ibrohim yettita urg'ochi qo'zini podadan alohida ajratib qo'ydi.

²⁹ Abumalik Ibrohimdan:

– Nima uchun sen shu yettita urg'ochi qo'zini alohida qo'yding? – deya so'radi. ³⁰ Ibrohim:

– Bu yetti urg'ochi qo'zini mening qo'limdan olgin, shu quduqni men o'zim qaziganligimga mana shu qo'zilar guvoh bo'lsin, – dedi.

³¹ U yerda ikkovi qasamyod qilishdi. Shu sababli Ibrohim o'sha joyni Be'r-Sheva deb atadi. ³² Ular Be'r-Shevada ahdlashib bo'lgach, Abumalik va lashkarboshisi Pixo'l yo'lga tushib, filistiyalar mamlakatiga qaytib ketishdi.

³³ Ibrohim esa Be'r-Shevada yulg'unzor o'tqazdi. O'sha yerda u abadiy Tangri bo'lgan Xudovand ismini chaqirdi. ³⁴ Ibrohim ancha vaqt filistiyalar mamlakatida musofirday yashadi.

Xudoning Ibrohimni sinashi

22 Bu hodisalardan so'ng Xudo Ibrohimni sinab, unga:

– Ibrohim! – dedi.

– Labbay! – dedi u. ² Xudo:

– O'zing sevadigan yagona o'g'ling Is'hoqni olib Mo'riyo yeriga ket. U yerda Men senga aytadigan toqqa chiqib, o'g'lingni qurbon qil, – dedi.

³ Ibrohim erta bilan turib, eshagini egarlab, qurbonlik kuydirish uchun o'tin ham maydaladi-da, qulvachchalardan ikkitasini va o'g'li Is'hoqni o'zi bilan oldi, Xudo unga aytgan joyga qarab ravona bo'ldi.

⁴ Uch kun yurishgandan keyin Ibrohim nariga bir ko'z tashladi, o'sha joyni uzoqdan ko'rdi. ⁵ U yigitlariga:

– Sizlar eshak bilan bu yerda o'tirib kutib turinglar. Men o'smir bilan u yoqqa borib sajda qilib, yana yoningizga qaytib kelamiz, – dedi.

⁶ Ibrohim qurbon kuydirishga yaraydigan o'tinni o'g'li Is'hoqning yelkasiga ortdi. O't va pichoqni esa o'zi qo'lga olib, ikkovlari birga jo'nab ketdilar. ⁷ Shu orada Is'hoq otasi Ibrohimga:

– Otajon! – dedi.

– Labbay, o'g'lim, – dedi u.

– Mana, o't bor, o'tin bor, lekin qurbon qo'zisi qani? – deb so'radi. ⁸ Ibrohim:

– O'g'lim, qurbon qo'zisini Xudo O'zi beradi, – dedi.

Shunday qilib, ikkovlari yo'lda davom etdilar. ⁹ Xudo Ibrohimga aytgan joyga kelganlarida, u qurbongoh tiklab, o'tinni qaladi. So'ng o'g'li Is'hoqni bog'lab, uni qurbongoh ustiga, o'tinlarning ustiga yotqizdi. ¹⁰ Ibrohim pichoqqa qo'l solib, o'g'li Is'hoqni bo'g'izlamoqchi bo'lgan ham ediki, ¹¹ birdaniga osmondan Xudovandning farishtasi unga xitob qildi:

– Ibrohim! Ibrohim!

– Labbay, – dedi u. ¹² Farishta:

– O'smiringa qarshi qo'l ko'tarma, unga hech yomonlik qilma. Men endi bilamanki, sen Xudodan qo'rqasan, yakkayu yagona o'g'lingni ham Mendan ayamading, – dedi.

¹³ Ibrohim bir orqasiga burilib qarasa, chakalakda shoxlari o'ralib qolgan qo'chqorni ko'rdi. Ibrohim borib, qo'chqorni olib keldi va uni o'g'li o'rniga so'yib kuydirdi.

¹⁴ Bu joyga Ibrohim «Xudovand ta'minlaydi» degan nom berdi. Binobarin bugun ham: «Xudovand tog'ida ta'minot bor», deb aytishadi.

¹⁵ Xudovandning farishtasi ikkinchi gal osmondan Ibrohimga xitob qildi:

¹⁶ – Men Zotim haqi qasamyod qilamanki, Xudovand gapirmoqda: sen bu ishni qilib, yagona o'g'lingni aya-maganing uchun, ¹⁷ Men senga qut-baraka beraman. Nasl-nasabingni ko'kdagi yulduzlarday va dengiz sohilidagi qumday ko'paytirib yuboraman. Sening o'g'il-nabiralaring o'z dushmanlarining shaharlarini oladilar.

¹⁸ Sen gapimga quloq solganing uchun, yer yuzidagi barcha xalqlar sening naslingdan baraka topadilar, – dedi.

¹⁹ Shundan so'ng Ibrohim yana yigitlari yoniga qaytib keldi. Ular bu yerda birga jo'nashib, Be'r-Shevaga ketdilar. Ibrohim Be'r-Shevada turar edi.

Naho'ring avlodlari

²⁰ Bu hodisalardan keyin Ibrohimning qulog'iga: «Mana sening ukang Naho'ring xotini Milka ham o'g'illarning onasi bo'ldi», degan xabar yetdi.

²¹ Chunonchi Naho'ring o'g'illari: to'ng'ichi Us va uning ukasi Buz, Aramning otasi Qamuil, ²² Kasad, Hazo', Pildosh, Idlof va Batuil. ²³ Batuil esa Rivqo degan qizning otasi bo'ldi. Mana shu sakkiz o'g'ilni Milka Ibrohimning ukasi Naho'rga tug'ib berdi. ²⁴ Naho'ring Rauma degan ikkinchi xotini ham bor edi; u esa eriga Tavah, Gaham, Tahash va Maaxa ismli o'g'illarni tug'ib berdi.

Soroning o'limi va ko'milishi

23 Soro yuz yigirma yetti yil umr ko'rdi. ² Soro shu yoshida Kan'on mamlakatidagi Qirat-Arba (ya'ni Hebro'n) shahrida qazo qildi. Ibrohim esa Soro uchun yig'lab, ta'ziya marosimi o'tkazdi. ³ Marhumasiga motam tutish davri tugagach, Ibrohim hetiytlarning oldiga borib ularga:

⁴ – Men sizlarning oldingizda g'aribu musofir bo'lib yashab kelaman. Endi marhumam bilan vidolashib, uni dafn etishim uchun menga yeringizdan maqbara quradigan joy ajratib beringlar, – dedi. ⁵ Hetiytlar Ibrohimga javob berib:

⁶ – Ey taqsirimiz, bizni tingla: biz seni o'z oramizda Xudoning amiri deb bilamiz. Sen maqbaramizning eng yaxshisiga marhumangni dafn qilgin. Bizlardan biron kishi marhumangni ko'mishing uchun o'z maqbarasini sendan ayamaydi, – deyishdi.

⁷ Ibrohim o'rnidan turib u yerning xalqi – hetiytlarga ta'zim qildi-da, ⁸ ularga xitob qildi:

– Agar marhumam bilan vidolashib uni dafn etishimga rozi bo'lsangizlar, unda meni tinglanglar. Men uchun So'har o'g'li Afrondan iltimos qilinglar, ⁹ u o'zining dalasi chetidagi Maxpela g'orini menga bersin. Men orangizda bemalol maqbara qurishim uchun, u shu g'orni menga to'la narxga bersin.

¹⁰ Hetiy Afron esa o'z qavmi orasida o'tirgan edi. Shahar darvozasiga kelgan hamma hetiyarga eshittirib, Afron Ibrohimga javob berdi:

¹¹ – Yo'q, taqsim, meni tingla: o'sha dalani men senga shundayligicha beraman, undagi g'orni ham beraman, mana, senga buni berishimga o'z qavmim kishilari guvohdirlar. Sen marhumangni dafn qila qol, – dedi.

¹² Ibrohim u yerning xalqi oldida ta'zim qildi-da,

¹³ hamma xalqqa eshittirib Afronga:

– Qani endi sen mening gapimga quloq solsang: senga u dala evaziga pul beraman. Pulini mendan ol, men esa bemalol marhumani u yerga ko'ma qolay, – dedi.

¹⁴ Afron Ibrohimga javob berib:

¹⁵ – Mayli taqsim, meni tingla: yerning qimmatini to'rt yuz kumush yombi turadi, bu bizning oramizda hech narsa emas. Sen marhumangni dafn qila qol, – dedi.

¹⁶ Ibrohim Afronning hetiyarga eshittirib aytgan narxiga unadi, savdogarlar muomalasida o'tadigan og'irlikdagi to'rt yuz kumush yombini tortib Afronga berdi. ¹⁷ Shunday qilib, Mamre qarshisidagi Maxpela degan yerning dalasi va undagi g'or, shuningdek, dala-da va uning atrofida bo'lgan barcha daraxtlar Afronning qo'lidan ketib, ¹⁸ Ibrohimning mulkiga o'tdi. Shahar darvozasidan kirib chiqadigan hetiyarning hammasi esa bunga guvoh bo'ldilar.

¹⁹ Shundan keyin Ibrohim xotini Soroni o'sha yerga dafn qildi. Shu yo'sin Kan'on mamlakatidagi, Mamre (Hebro'n) qarshisida joylashgan Maxpela dalasi hamda undagi g'or hetiyar mulkidan chiqib, Ibrohimga oilasi uchun maqbara bo'ladigan yer ulushi bo'lib o'tdi.

Is'hoqqa sovchilik va uning uylanishi

24 Ibrohim endi qarib, kunlari oxirlab qolgan edi. Xudovand uni har jihatdan barakali qilgan edi.

² Ibrohimning butun mol-mulkini boshqaradigan xonadon raisi bor edi. Ibrohim unga:

– Qo'lingni sonimning tagiga qo'y. ³ Yeru osmonni yaratgan Xudovand haqi senga qasam ichiraman: men kan'oniyning orasida yashasam-da, kan'oniy qizlaridan o'g'limga xotin olma. ⁴ Sen o'zimning vatanimga borib, qavm-qarindoshlarimdan o'g'lim Is'hoqqa xotin olgin, – dedi.

⁵ Xizmatkor Ibrohimga javoban:

– Bosh ustiga! Lekin bordiyu u qiz men bilan bu yerga kelishga rozi bo'lmasa, unda men o'g'lingizni siz qoldirib ketgan yurtingizga qaytarishim kerakmi? – deb so'radi. ⁶ Ibrohim unga:

– Zinhor-bazinhor o'g'limni u yerga qaytarma! ⁷ Meni otam uyidan, qavmim yeridan olgan, osmonni yaratgan Xudovandning O'zi menga qasamyod qilib:

«Mana, shu yerni sening zurriyotingga beraman», deb aytgan edi. Endi esa U sening oldingga farishtasini yuboradi va sen o'g'limga o'sha yerdan xotin topasan.

⁸ Agar u qiz sening orqangdan kelishga rozi bo'lmasa, unda sen bu qasamdan ozod bo'lasan. Faqat o'g'limni u yerga qaytara ko'rma! – dedi.

⁹ Shunda xizmatkor xo'jayini Ibrohimning soni tagiga qo'lini qo'yib, unga bu haqda qasamyod qildi. ¹⁰ So'ng u xo'jayinining tuyalaridan o'ntasini va har xil qimmatbaho buyumlaridan ham o'zi bilan olib, jo'nab ketdi. U yo'l yurib, Mesopotamiyaga, Naho'r yashagan shahar-ga yetib bordi.

¹¹ Ayollar suv tortish uchun chiqadigan oqshom payti bo'lgan edi, xizmatkor tuyalarni shahar tashqarisidagi quduqning boshida cho'ktirib ¹² dedi:

– Yo Xudoyo Xudovando, xo'jayinim Ibrohimning Xudosi! Xo'jayinim Ibrohimga inoyat qilib, bugun ishimga omad bergin. ¹³ Mana, men shu chashma boshida turibman, shahar ahlining qizlari hozir suv tortgani chiqishyapti. ¹⁴ Men qaysi qizga: «Ko'zangni pasaytir, men suv ichay», desam, u esa: «O'zing ich, tuyalaringni ham sug'oraman», desa, Sen bandang Is'hoqqa loyiq ko'rganing o'sha bo'lsin. Sen xo'jayinimga inoyat qilish-ingni men shundan bilaman, – dedi.

¹⁵ Xizmatkor hali gapirib turgan ham ediki, Rivqo ko'zasini yelkalab chiqib qoldi. U Ibrohimning ukasi Naho'r bilan xotini Milkaning o'g'li – Batuilning qizi edi.

¹⁶ Bu qiz rangi-raftori juda chiroyli, biron erkak qo'l te-gizmagan bokira qiz edi. U chashmaga inib, ko'zasini to'ldirib oldi-da, yuqoriga qaytib chiqdi. ¹⁷ Shunda xizmatkor uni qarshilagani chopdi va:

– Ko'zangdan menga bir qultum suv ber-chi, – dedi.

¹⁸ Qiz:

– Iching, janobim, – dedi-yu darhol ko'zasini pasaytirib, o'z qo'li bilan unga ichirdi. ¹⁹ Unga ichirib bo'lgach:

– Men sizning tuyalaringizga ham suv tortaman, to'yguncha ichsin, – dedi-da, ²⁰ tez ko'zasida qolgan suvni oxurga bo'shatdi. Yana quduq tomon chopib borib, suv tortdi va u kishining hamma tuyalarini ham sug'ordi. ²¹ Xizmatkor kishi esa, Xudo yo'limni o'ngladimi, deb bilmoqchi bo'lib, diqqat bilan qizga qaraganicha jim turar edi.

²² Tuyalarni sug'orib bo'lgandan so'ng, xizmatkor qizning burniga taqish uchun bir misqolcha keladigan oltin sirg'a va qo'llariga taqish uchun chorak qadoqcha keladigan ikkita oltin bilaguzukni qo'ynidan olib chiqardi. ²³ U qizdan:

– Menga ayt-chi, sen kimning qizisan? Otangning uyida tunashimiz uchun joy bormi? – deb so'radi. ²⁴ Qiz unga:

– Men Milkaning Naho'rga tug'ib bergan o'g'li Batuilning qiziman, – dedi. ²⁵ Va qo'shib: – Bizda somon ham, yem ham ko'p; tunash uchun joy ham bor, – dedi.

²⁶ Shunda xizmatkor kishi tiz cho'kib, Xudovandga sajda qildi-da:

²⁷ – O'zining inoyatu sadoqatini xo'jayinimdan ayamagan Ibrohimning Tangrisi – Xudovandga hamdu sanolar bo'lsin! Yo'lda ketayotganimda, Xudovand meni to' xo'jayinimning urug'lari oldigacha boshlab keldi, – dedi.

²⁸ Qiz esa haramga yugurib borib, bu gaplardan onasini xabardor qildi. ²⁹ Rivqoning Lobon ismli akasi bor edi. Lobon tashqarida turgan kishini qarshilagani

chashma tomon chopdi. ³⁰ U singlisining burnidagi sirg'ani, qo'llaridagi bilaguzuklarni ko'rib, Rivqodan u kishining nimalar aytganini eshinishi bilanoq u kishining oldiga bordi. Xizmatkor esa tuyalar yonida, chashma boshida turar edi. ³¹ Lobon unga:

– Kel, ey Xudovand olqagan! Nega tashqarida turibsan? Ana, men uy-joyini yig'ishtirdim, tuyalarga o'rin bor, – dedi.

³² Shundan so'ng xizmatkor uyga kirdi. Tuyalarning egar-jabduqlarini yechishib, ularga somon va yem berishdi. Xizmatkor va uning yo'ldoshlariga oyoqlarini yuvish uchun suv berishdi. ³³ Uning oldiga ovqat qo'yishdi. Ammo u:

– Talabimni aytmagunimcha ovqat yemayman, – dedi.

– Mayli, aytgin, – deyishdi ular.

³⁴ – Men Ibrohimning quliman, – dedi u. ³⁵ – Mening xo'jayinim Xudovanddan mo'l baraka topib, juda ulug' kishi bo'lib qoldi. Mana Xudovand unga qo'yu sigirlar, kumushu oltinlar, qulu cho'rilar, tuya bilan eshaklar berdi. ³⁶ Xo'jayinimning xotini Soro hatto qariganidan keyin eriga o'g'il tug'ib berdi. Xo'jayinim esa o'zining bor-yo'g'ini o'g'luga topshirdi. ³⁷ Xo'jayinim menga qasam ichirib: «Men yurtlarida yashayotgan kan'oniy-larning qizlaridan o'g'limga xotin olma. ³⁸ Balki otamning uyiga, qarindoshlarimning oldiga borib o'g'limga xotin olasan», dedi.

³⁹ Men xo'jayinimdan: «Bordiyu u qiz orqamdan kelmasa-chi?» – deb so'radim. ⁴⁰ U menga: «Men doimo Xudovandning ko'z oldida yuraman. Mana, Xudovand O'z farishtasini sen bilan yuborib, yo'lingni o'nglaydi. Sen qarindoshlarimdan, otam uyidan o'g'limga xotin topib kel. ⁴¹ Shundan keyin men ichirgan qasamdan ozod bo'lasan. Mabodo sen qarindoshlarim oldiga kelganingda, ular senga qizini berishmasa, shunda sen bu qasamdan ozod bo'lasan», – dedi.

⁴² Shunday qilib, men bugun chashma yoniga kelganimda: Yo Xudoyo Xudovando, xo'jayinim Ibrohimning Xudosi! Koshki Sen mening yo'limni o'nglasang! – dedim. ⁴³ – Hozir men shu chashma boshida turibmanu, shunday bo'lsinki, suv olgani chiqadigan qaysi qizga men: «Ko'zangdan menga bir oz suv ichir-chi», desam, ⁴⁴ va u menga: «O'zing ich, tuyalaringni ham sug'oraman», deb aytsa, Xudovand xo'jayinimning o'g'luga loyiq ko'rgan xotin ana o'sha bo'lsin, dedim.

⁴⁵ Men hali ich-ichimdan gapirib turganimda, mana yelkasida ko'zasi bilan Rivqo chiqib qoldi. U chashmaga inib suv tortdi. Men unga: Menga suv ichir-chi, dedim. ⁴⁶ U esa tezda ko'zasini yelkasidan tushirib: «O'zing izing, tuyalaringizni ham sug'oraman», dedi. O'zim ichdim, tuyalarni esa u sug'ordi.

⁴⁷ Undan: Kimning qizisan? deb so'rasam, u: «Men Milkaning Naho'rga tuqqan o'g'li Batuilning qiziman», dedi. Shundayoq men uning burniga sirg'a va qo'llariga bilaguzuklar taqdim. ⁴⁸ So'ng tiz cho'kib, Xudovandga sajda qildim. Xo'jayinimning o'g'luga o'zining jiyani olish uchun meni to'g'ri yo'lga boshlab kelgan

xo'jayinim Ibrohimning Tangrisi – Xudovandga hamdu sanolar o'qidim.

⁴⁹ Endi sizlar xo'jayinimga iltifotu sadoqat ko'rsatishga tayyor bo'lsangizlar, menga aytinglar, yo'q bo'lsa, uni ham aytinglar, toki men shu yo bu yo'lga burilay.

⁵⁰ Lobon va Batuil javob berishib:

– Bu Xudovandning ishi. Senga yaxshi-yomon biron javob berish bizning ishimiz emas. ⁵¹ Mana, Rivqo sening ixtiyoringdadir, uni ol-da, ket. Xudovand aytganidek, xo'jayiningning o'g'luga xotin bo'lsin, – dedilar.

⁵² Ibrohimning xizmatkori ularning so'zlarini eshitgach yergacha enkayib Xudovandga sajda qildi. ⁵³ Xizmatkor kumush va oltin asboblar va kiyimlarni chiqarib, Rivqoga berdi. Shuningdek, uning akasi va onasiga qimmatbaho sovg'alar berdi. ⁵⁴ Xizmatkor va uning yo'ldoshlari yeb-ichib, yotdilar.

Ertalab turishlari bilan xizmatkor:

– Meni xo'jayinimning oldiga uzatib qo'yinglar, – dedi. ⁵⁵ Ammo Rivqoning akasi va onasi:

– Qiz besh-o'n kun biznikida qolsin, keyin boradi, – deyishdi.

⁵⁶ – Meni kechiktirmanglar, Xudovand mening yo'limni o'nglagan, axir. Endi meni kuzatib qo'yinglar, xo'jayinimning oldiga boray, – dedi u. ⁵⁷ Ular:

– Qizni chaqirib uning fikrini so'raymiz, – deyishdi.

⁵⁸ Rivqoni chaqirishib undan:

– Bu kishi bilan ketasanmi? – deb so'radilar.

– Ketaman, – dedi u.

⁵⁹ Shunday qilib, ular singillari Rivqoni, uning enagasini, Ibrohimning xizmatkori bilan odamlarini kuzatib qo'ydilar. ⁶⁰ Rivqoni duo qilishib:

«Ey singlimiz, sendan ming-minglar tug'ilsin, Sening zurriyoting dushman shaharlarini olsin!»

– dedilar.

⁶¹ Shunday qilib, Rivqo va cho'rilar o'rinlaridan turib, tuyalarga minib, xizmatkor kishining ortidan ketishdi. Xizmatkor esa Rivqoni o'zi bilan olib ketdi.

⁶² Shu paytda Is'hoq Janubistonda turar edi. U «Barhayot Tangri ko'zi» nomli quduq ziyoratidan qaytib kelgan edi. ⁶³ Shom vaqti Is'hoq yaxshilab o'ylash uchun dashtga chiqdi. U bir qarasa, tuyalar ke layotgan ekan. ⁶⁴ Rivqo ham shu vaqt bir ko'z tashlab, Is'hoqni ko'rib qoldi. Rivqo sapchib tuyadan tushdi-da, ⁶⁵ xizmatkordan:

– Dashtda kezib bizga peshvoz chiqayotgan bu kishi kim? – deb so'radi.

– Bu mening xo'jayinim, – dedi u.

Shunda Rivqo paranjiga o'rlandi. ⁶⁶ Xizmatkor esa Is'hoqqa hamma qilgan ishlarini aytib berdi. ⁶⁷ Shunday qilib, Is'hoq Rivqoni onasi Soroning chodiriga olib keldi. Rivqoga uylandi; unga ko'p muhabbat qo'ydi. Shu zaylda Is'hoq onasining o'limidan so'ng tasalli topdi.

Ibrohimning boshqa o'g'illari va o'limi

25 Ibrohim yana Qatura ismli xotin olgan edi. ² U eriga Zimron, Yo'qshon, Medon, Midyon, Ishboq va Shuahni tug'ib berdi. ³ Yo'qshon esa Shabo va De-

don degan o'g'illar ko'rdi. Dedonning o'g'illari – Ashurim, Latushim va Laumim edilar. ⁴ Midyonning o'g'illari – Ayfo, Afar, Hano'x, Avido va Eldao edilar. Bularning hammasi Qaturaning o'g'il-nabiralari edi.

⁵ Ibrohim o'zining bor-yo'g'ini Is'hoqqa topshirdi. ⁶ Sorodan keyingi xotinlari tuqqan o'g'illariga esa Ibrohim sovg'alar berdi va tirikligida ularni o'g'li Is'hoqning oldidan kunchiqar tomonga, Sharq mamlakatiga jo'natdi.

⁷ Ibrohim jami bir yuzu yetmish besh yil umr ko'rib, vafot etdi. ⁸ U ko'ngli to'q va qari, nuroniy mo'ysafid bo'lib olamdan o'tdi, ota-bobolari oldiga jo'nadi. ⁹ O'g'illari Is'hoq va Ismoil uni Mamre qarshisidagi hetiy So'har o'g'li Afronga qarashli bo'lgan, Maxpela degan dalaning g'origa dafn etdilar. ¹⁰ Ibrohim hetiylerden sotib olgan ushbu dalada o'zi va xotini Soro ko'mildilar.

¹¹ Ibrohimning vafotidan keyin uning o'g'li Is'hoq Xudodan ko'p baraka topdi. Is'hoq «Barhayot Tangri ko'zi» degan quduq yaqinida istiqomat qildi.

Ismoilning nasl-nasab tarixi

¹² Soroning cho'risi misrlik Hojar tuqqan, Ibrohim o'g'li bo'lgan Ismoilning nasl-nasab tarixi quyidadir.

¹³ Ismoil o'g'illarining avlod-ajdod shajarasi ismlari bo'yicha: Ismoilning to'ng'ichi Navoyo't, so'ng Qedor, Adboil, Mibsom, ¹⁴ Mishmo, Dumo, Masso, ¹⁵ Hadad bilan Temo, Yatur, Nafish va Qedmo. ¹⁶ Bu Ismoil o'g'illari nomlari ismoiliylarning o'n ikki qabilasi va ularning yo'lbo'shchilari, shuningdek, ovullari va manzillariga o'tgan. ¹⁷ Ismoil jami bo'lib bir yuz o'ttiz yetti yil yashab, o'ldi. U olamdan o'tib, o'zining ota-bobolari oldiga jo'nadi. ¹⁸ Ismoiliylar Havila diyoridan to Misr chegarasi yaqinligidagi Assiriya yo'lida joylashgan Shur cho'ligacha tarqalib o'rnashganlar. *Avval aytilganidek*, ular barcha qarindoshlari bilan qarama-qarshi tushib turar edilar.

Esov bilan Yoqubning tug'ilishi

¹⁹ Ibrohim o'g'li Is'hoqning nasl-nasab tarixi shudir: Ibrohim Is'hoqning otasi edi. ²⁰ Is'hoq Mesopotamiyadan aramiy Batuilning qizi va aramiy Lobonning singlisi bo'lgan Rivqoni o'ziga xotinlikka olganida qirq yashar edi.

²¹ Is'hoqning xotini farzandsiz yurardi. Is'hoq u uchun Xudovandga ko'p iltijo qilardi. Uning iltijosi ijobat bo'lib, Rivqo homilador bo'ldi. ²² Uning qornidagi o'g'illari talashadigan bo'lib qoldilar. Shunda Rivqo: «Agar bunday bo'lsa, menga nima keragi bor?» – dedi va Xudovandga murojaat etgani bordi.

²³ Xudovand unga dedi:

«Sening qorningda ikkita xalq bor, Ichingdan ikkita el ayrilib chiqajak. Bir xalq ikkinchisidan zo'r chiqib, Kattasi kichigiga qul bo'lajak!»

²⁴ Rivqoning oy-kuni to'lib, tug'ish vaqti keldi, ko'rsak, qornida egizak bor ekan. ²⁵ Birinchi tug'ilgan bolaning butun tanasi qizg'ish va po'stindek serjun edi. Shu

tufayli uning ismini Esov (*ya'ni Serjun*) qo'ydilar. ²⁶ Keyinroq uning ukasi onasi qornidan chiqayotganda, u akasi Esovning tovonini qo'li bilan ushlab turgan edi. Shuning uchun unga Yoqub (*ya'ni Tovu Ushlagan*) oti-ni berdilar. Bular tug'ilganida Is'hoq oltmish yashar edi.

Esov ukasiga to'ng'ichligini sotgani

²⁷ Bolalar o'sib katta bo'lishdi. Esov mohir ovchi, dala-dasht odami, Yoqub esa chodirda yashovchi beozor odam bo'ldi. ²⁸ Is'hoq ovga o'ch bo'lganidan, Esovni sevardi. Rivqo esa Yoqubni sevardi.

²⁹ Bir kuni Yoqub shavla pishirgan edi. Esov daladan charchab kelib, ³⁰ Yoqubga:

– Menga yeyishga shu qizilidan ber, ana shu qizilidan! Men juda charchab ketdim, – dedi. Shu sababli u Edo'm deb ham nom oldi.

³¹ – Hozirning o'zida menga to'ng'ichligingni sot! – dedi Yoqub. ³² Esov:

– Men jonimni nuqul hovuchlab yursam, to'ng'ichlikdan menga nima foyda? – dedi. ³³ Yoqub:

– Hozirning o'zida menga qasamyod qill! – dedi.

O'shanda Esov Yoqubga qasamyod qilib, o'zining to'ng'ichligini unga sotdi. ³⁴ Yoqub esa Esovga non va yasmiq shavla berdi. Esov yedi, ichdi va turib ketdi. Shunday qilib, Esov o'zining to'ng'ichligini xo'rlab tashladi.

Is'hoq Garor shahrida

26 Ibrohim davrida bo'lgan avvalgi qahatchilikdan keyin mamlakatda yana qahatchilik yuz berdi. Is'hoq Garor shahriga, filistiylar shohi Abumalikning oldiga bordi. ² Xudovand unga zohir bo'lib: «Misrga borma, lekin Men senga aytadigan yerda istiqomat qilgin, – dedi. ³ – Shu yerda musofir bo'lib turgin. Men sen bilan bo'lib, seni barakali qilaman. Mana shu yerlarning hammasini senga va sening zurriyotingga berraman, otang Ibrohimga ichgan qasamimni bajo keltiraman. ⁴ Sening zurriyotingni falakdagi yulduzlarday ko'paytirib, shu yerlarning hammasini ularga berraman. Yer yuzining hamma xalqlari sening zurriyotingdan baraka topadilar. ⁵ Chunki Ibrohim o'zi Mening gapimga quloq soldi, farmonu qonunlarimga, tartibu ta'limotlarimga rioya qilib yurdi».

⁶ Shunday qilib, Is'hoq Garor shahrida maskan qildi.

⁷ Bu shaharning odamlari undan xotini haqida so'raganlarida, u xotinini singlim deb aytdi. «Rivqo chiroyli, mabodo bu joyning odamlari shu sababdan meni o'ldirmasinlar», – deb o'ylab, uni xotinim deb aytishga qo'rqar edi.

⁸ Is'hoq u yerda yashayotganiga bir muncha vaqt bo'lgan edi. Bir kuni filistiylarning shohi Abumalik darchadan ko'z tashlab qarasa, Is'hoq xotini Rivqo bilan sho'xlik qilayotgan ekan. ⁹ Abumalik shu zahoti Is'hoqni chaqirtib:

– Bu sening xotining ekan-da! Nega sen uni singlim deb aytding? – dedi. Is'hoq unga:

– Meni u tufayli o'ldirishadi, deb qo'rqdim, – dedi.

¹⁰ – Bu nima qilganing? Xalq orasidan kimdir xotining bilan yotishiga oz qoldi-ku. Shunday bo'lganda, sen boshimizga katta gunoh keltirar eding! – dedi Abumalik.

¹¹ So'ng Abumalik butun xalqqa amr qilib:

– Kimki bu odamga yoki xotiniga qo'l tegizsa, albatta o'ldiriladi! – dedi.

Is'hoq topgan baraka va filistiyalarning hasadi

¹² Is'hoq u yerda ekin ekdi va o'sha yili yuz barobar ko'p hosil ko'tardi. Xudovand unga baraka bergani uchun, ¹³ Is'hoq juda boyib ketib, g'oyat ulug' kishi bo'lib qoldi. ¹⁴ Uning qo'y suruvlari, sigir podalari va qullarining sanog'iga yetib bo'lmas edi. Shuning uchun filistiyalar unga hasad qilardi. ¹⁵ Otasi Ibrohim tirikligida uning qullari qazigan quduqlarning hammasini filistiyalar tuproq to'ldirib, ko'mib tashladilar.

¹⁶ Abumalik Is'hoqqa:

– Bizning yerimizdan ket, chunki sen bizlardan ancha kuchliroq bo'lib ketding, – dedi.

¹⁷ Shundan keyin Is'hoq u yerdan jo'nadi va Garor vodiysida manzil qilib, o'rnashib oldi. ¹⁸ Otasi Ibrohim davrida qazilgan va uning vafotidan keyin filistiyalar ko'mib tashlagan quduqlarni Is'hoq yana qazib, otasi qo'ygan avvalgi nomlarni qo'ydi.

¹⁹ Is'hoqning qullari u vodiyni qazib, u yerda qaynab chiqayotgan buloqni topdilar. ²⁰ Garor cho'ponlari esa: «Bu suv bizniki», – deb Is'hoqning cho'ponlari bilan janjal qildilar. Ular bilan ancha talash-tortish qilganlari uchun Is'hoq u quduqni Asaq (*ya'ni Talashuv*) deb atadi.

²¹ So'ngra boshqa bir quduq qazidilar. U uchun ham janjal qilishgach, uni Sitna (*ya'ni Tuhmat*) deb atadi.

²² U yerdan ko'chib, yana boshqa bir quduq qazidilar. Bu gal janjallashmadilar va Is'hoq: «Xudovand bizga kenglik berdi; endi biz mamlakatda yoyilib boramiz», – deya, quduqqa Rahovot (*ya'ni Kenglik*) deb nom berdi.

²³ U joydan Is'hoq Be'r-Shevaga ko'chib ketdi. ²⁴ Xudovand o'sha kechasi unga zohir bo'lib: «Men otang Ibrohimning Xudosiman. Qo'rqma, Men sen bilan. Bandam Ibrohim xotiri uchun Men seni barakali qilib, zurriyotingni ko'paytiram», – dedi. ²⁵ Is'hoq esa o'sha yerda qurbongoh tiklab, Xudovand ismini chaqirdi. O'sha yerda chodirini qurdi va uning qullari shu yerdan quduq qazishdi.

Is'hoq bilan Abumalik orasidagi ahdlashuv

²⁶ Abumalik bilan maslahatchisi Ahuzat va lashkar-boshisi Pixo'l Garordan Is'hoqning oldiga borishdi.

²⁷ Is'hoq ularga:

– Nega mening oldimga keldingizlar? Sizlar meni yomon ko'rib, orangizdan chiqarib yuborgan edingizlar-ku! – dedi.

²⁸ Ular esa:

– Bizlarga ochiq ayon bo'ldiki, Xudovand sen bilan ekan. Shuning uchun ham sen bilan biz oramizda endi

qasam bo'lsin, dedik. ²⁹ Biz senga zarar yetkazmaganmiz, senga faqat yaxshilik qilganmiz, seni eson-omon jo'natib yuborganmiz. Endi sen ham bizga yomonlik qilmasliging haqida ahd qilaylik. Mana, Xudovand seni barakali qilgan, – deyishdi.

³⁰ Is'hoq ularga ziyofat berdi. Ular yeb-ichishdi. ³¹ Erta bilan turib, bir-biriga qasamyod qilishdi. Is'hoq ularni kuzatdi va ular Is'hoqning oldidan eson-omon ketishdi.

³² O'sha kuni Is'hoqning qullari kelib: «Biz suv topdik», – deb o'zlari qaziyotgan quduq haqida uni ogoh qildilar. ³³ Is'hoq u quduqning otini Shiv'a (*ya'ni Qasamyod*) qo'ydi. Shu sababdan u shaharning oti bu-gunga qadar Be'r-Shevadir.

Esovning begona xotinlari

³⁴ Esov qirq yoshida hetiy Be'riyning qizi Yahuditni va hetiy Eylonning qizi Bo'smatni xotinlikka oldi. ³⁵ Bu ke-linlar Is'hoq bilan Rivqoni jonidan to'ydiridi.

Is'hoq to'ng'ichini duo qilmoqchi

27 Is'hoq qarib, ko'zlari xiralashib qolgan chog'da, u katta o'g'li Esovni yoniga chaqirib:

– O'g'lim! – dedi.

– Labbay! – dedi Esov.

² – Mana, men endi qarib qoldim, ajalim keladigan kunni bilmayman. ³ Endi sen o'q-yoy va sadoqni olib dashtga bor, men uchun ov qilib kel. ⁴ Men yaxshi ko'rgan taomdan tayyor qilib keltir, toki men yeb, o'lmasimdan oldin, jonim tanimda borida seni duo qilayin, – dedi.

⁵ Is'hoq o'g'li Esovga gapirayotgan vaqtda, onasi Rivqo eshitib turgan edi. Esov ov qilib kelish uchun dashtga ketganidan keyin, ⁶ Rivqo o'g'li Yoqubga dedi:

– Men otangning akang Esovga aytgan gapini eshitdim. U Esovga: ⁷ «Menga ov qilib kel, men yaxshi ko'rgan taomdan tayyor qil, – dedi, – o'lishimdan oldin seni Xudovand huzurida duo qilayin», – dedi. ⁸ Endi o'g'lim, mening gapimga quloq sol! ⁹ Qo'tonga borib, u yerdan menga ikkita yaxshi uloq olib kel. Men ulardan otang yaxshi ko'radigan taomni tayyorlayman. ¹⁰ Sen otangga olib borib unga yedirasan, toki u seni o'limidan oldin duo qilsin.

¹¹ Yoqub onasi Rivqoga:

– Esov akam serjun odam, mening terim esa silliqqina. ¹² Bordiyu otam meni paypaslab ko'rsa, men uning oldida aldamchi bo'lib qolaman-u, o'zimga duo o'rniga la'nat olaman, – dedi. ¹³ Onasi unga:

– Sen oladigan la'nat mening bo'ynimga bo'lsin, o'g'lim. Sen gapimga quloq sol, qani endi borib, men aytganni olib kel! – dedi.

¹⁴ Shunda Yoqub borib, onasiga istaganini olib keldi. Onasi esa Yoqubning otasi yaxshi ko'radigan taomni tayyor qilib qo'ydi. ¹⁵ Uyda katta o'g'li Esovning saqlanayotgan eng chiroyli kiyimlarini olib, kichik o'g'li Yoqubga kiygizdi. ¹⁶ Uning qo'llarini va bo'ynining silliq joyini esa so'yilgan uloqlarning terisi bilan yopdi.

¹⁷ So'ng u tayyorlagan lazizatli taom bilan nonni o'g'li Yoqubning qo'liga berdi.

Yoqub akasining duosini o'g'irlagani

¹⁸ Yoqub otasi yoniga kelib:

– Ota! – dedi.

– Labbay o'g'lim, sen kimsan? – dedi u. ¹⁹ Yoqub otasiga:

– Men sizning to'ng'ichingiz Esovman. Siz aytgandek qildim. Marhamat dasturxonga o'tirib, ovimdan tayyorlangan taomdan yeng, toki meni tirikligingizda duo qiling, – dedi.

²⁰ Is'hoq o'g'lidan:

– Qanday qilib bunchalik tez topding, o'g'lim? – deb so'radi.

– Xudovand, sizning Xudoyingiz menga ro'para qildi, – dedi u. ²¹ Is'hoq Yoqubga:

– Yaqinroq kel-chi, o'g'lim, men seni bir paypaslab ko'rayin, sen o'g'lim Esovman, yoki yo'qmi? – dedi.

²² Yoqub otasi Is'hoqqa yaqinlashgach, otasi uni paypaslab ko'r-di-da:

– Ovoz – Yoqubning ovoziyu, ammo qo'llar – Esovning qo'llari, – dedi. ²³ Uni tanimadi, chunki uning qo'llari akasi Esovning qo'llariday serjun tuyular edi. Baribir uni duo qildi. ²⁴ Bir ozdan keyin yana so'radi:

– Sen o'g'lim Esovman?

– Ha, menman, – dedi u.

²⁵ – Unday bo'lsa, mayli, menga ovingning o'ljasidan keltirib ber, o'g'lim. Men uni yeb, jonim borida seni duo qilayin, – dedi.

Yoqub o'ljasidan otasiga keltirib berdi, otasi yedi. Sharob keltirdi, uni ham ichdi.

²⁶ So'ng Is'hoq Yoqubga:

– Yaqinroq kelib meni o'pgin, o'g'lim! – dedi. ²⁷ U yaqinlashib otasini o'pdi. Is'hoq o'g'lining kiyimini iskab, uni duo qilib dedi:

«Mana, o'g'limning isi –

Xudovand muborak qilgan dashtning isiday!

²⁸ Xudo senga ko'k shabnamini va yer semizligini, G'alla ham uzum farovonligini ato etsin.

²⁹ Xalqlar senga qaram bo'lsin,

Uluslar senga bo'yin sunsin.

Aka-ukalaringga sarvar bo'lgil,

Og'a-inilaring senga bo'ysunsin.

Senga la'nat o'qiganlar la'nati bo'lgay,

Seni duo qiluvchilar muborak bo'lgay».

Is'hoq Esovni duo qilolmagani

³⁰ Yoqub Is'hoqning duosini endigina olib, otasi olidan tashqariga chiqqan ham ediki, akasi Esov ovdan qaytib kelib qoldi. ³¹ U ham lazizatli taom tayyorladi va otasiga keltirib:

– Ota! Marhamat qilib o'g'lingizning ovidan tayyorlangan taomdan yeng, toki joningiz borida meni duo qilgaysiz, – dedi. ³² Otasi Is'hoq undan:

– Sen kimsan? – deb so'radi.

– Men to'ng'ich o'g'lingiz Esovman, – dedi u.

³³ Shunda Is'hoqni g'oyat shiddatli titroq bosdi:

– Anavi ov ovlab menga keltirgan kim edi, axir? Sening kelishingdan oldin men kimning ovi o'ljasidan yeb uni duo qilgan bo'lsam, o'sha tabarruk bo'ladi, – dedi.

³⁴ Esov otasining so'zlarini eshitgach, baland va g'oyat achchiq faryod ko'tarib:

– Ota, meni ham duo qilsangiz-chi! – deb otasiga yolvordi.

³⁵ – Ukang hiyla ishlatib, sening duoyingni olib ketdi-ku, axir, – dedi otasi. ³⁶ Esov:

– Unga Yoqub deb ot qo'yishlari bekorga emas-da! Ikki marta u meni aldadi: avval to'ng'ichligimni oldi, mana endi duoyimni ham olib ketibdi! – dedi.

So'ng u yana so'radi:

– Men uchun biron duo qoldirmadingizmi?

³⁷ Is'hoq javob berib:

– Men ukangni senga sarvar qildim, hamma birodarlarini ham unga qul qilib berdim. G'alla va uzum ne'mati bilan uni ta'minladim. Endi sen uchun nima qilayin, o'g'lim? – dedi.

³⁸ Esov otasiga:

– Ota, nahotki duo sizda bittagina bo'lsa? Ota, meni ham duo qiling! – deb qattiq dod solib yig'ladi. ³⁹ Otasi Is'hoq unga shunday javob berdi:

«Sening maskaning unumdor yerlardan yiroq, Yuqoridan tushgan ko'k shabnamidan yiroq bo'lgay.

⁴⁰ Sen qiliching tig'ida yashab,

Ukangga qaram bo'lgaysan.

Bir vaqt silkinganingda esa,

Uning zulmini bo'yningdan tashlarsan».

Yoqubni qochirib uylantirmoqchilar

⁴¹ Yoqub otasining duosini olgani sababli, Esov ukasini yomon ko'rib qoldi. Esov: «Otamning kuni bityapti, ana o'shanda ukam Yoqubni o'ldiraman», – deb o'ylab yurdi.

⁴² Rivqo bibi katta o'g'li Esovning fikridan xabardor bo'lgach, kichik o'g'li Yoqubni chaqirib unga dedi: «Mana, akang Esov sendan o'ch olmoqchi, seni o'ldirish niyatida yuribdi. ⁴³ Endi o'g'lim, mening so'zimga quloq sol: sen bu yerdan chiqib, Horonga, akam Lobonning yoniga qochib ket. ⁴⁴ Akang g'azabidan tushmaguncha, sen bir muddat Lobonning yonida yashagin. ⁴⁵ Qo'y, akangning g'azabi sendan qaytsin, unga qilgan ishing esidan chiqsin, o'shanda men kishi yuborib seni u yerdan oldirib kelarman. Aks holda men bir kunning o'zida ikkovlaringizdan ham mahrum bo'lib qolaman-ku!»

⁴⁶ Keyin Rivqo Is'hoqqa so'zlab: «Hetiy kelinlarimiz dastidan men jonimdan bezor bo'ldim. Agar Yoqub ham bu yerning qizlari – Het qizlaridan xotin olsa, unda menga yashashning nima keragi bor?» – dedi.

28 Shunda Is'hoq Yoqubni chaqirib, uni duo qildi va shunday vasiyat qildi:

«Kan'on qizlaridan xotin olma. ² Bu yerdan chiqib, Mesopotamiyaga, onangning otasi Batuilning xonadoniga ket. U yerdan onangning akasi Lobonning qizlaridan o'zingga xotin ol. ³ Qodir Tangri seni barakali

qilsin, senga farovonlik berib, naslingni ko'paytirsin, sendan xalqlar jamoatini vujudga keltirsin. ⁴ Ibrohimning barakatini senga hamda zurriyotingga bersin, toki sen musofir bo'lib yurgan yerni – Xudo Ibrohimga bergan yerni egallab olgin».

⁵ Shuni aytib, Is'hoq Yoqubni jo'natdi. Yoqub Mesopotamiyaga, o'zining va Esovning onasi Rivqoning akasi aramiy Batuilning o'g'li Lobonning oldiga bordi.

Esovning yana xotin olgani

⁶ Is'hoq Yoqubni duo qilib, o'ziga xotin olishi uchun uni Mesopotamiyaga yuborayotganini, uni duo qilayotganida esa «Kan'on qizlaridan xotin olma», deb buyurganini Esov eshitgan edi. ⁷ Yoqub ota-onasining gapiga quloq solib, Mesopotamiyaga ketdi. ⁸ Esov esa Kan'on qizlari otasi Is'hoqqa yoqmaganini bilib, ⁹ Ibrohim o'g'li Ismoilning oldiga bordi va allaqachon olgan xotinlari ustiga Ismoilning qizi, Navoyo'tning singlisi Maholatni o'ziga xotinlikka oldi.

Yoqubning narvon haqida ko'rgan tushi

¹⁰ Yoqub Be'r-Sheva shahridan jo'nab, Horonga qarab yo'l oldi. ¹¹ Quyosh botay degan paytda u biron joyga tushib, tunamoqchi bo'ldi. Atrofdagi toshlardan birini oldi-da, boshi tagiga qo'yib yotdi.

¹² U uxlar ekan, tushida tik turgan narvonni ko'rdi. Narvonning bir uchi yerga, bir uchi osmonga tegib turar, Xudoning farishtalari esa unda chiqib tushayotgan edilar. ¹³ Xudovandning O'zi ham narvonning ustida turganicha, shunday gapirdi: «Men – Xudovand, otang Ibrohimning va Is'hoqning Xudosiman. Sen yotgan yerni Men senga va zurriyotingga beraman. ¹⁴ Sening zurriyoting yerning qumidek ko'p bo'ladi. G'arbu sharqqa, shimolu janubga yoyilib borasan. Sendan va zurriyotingdan yer yuzidagi hamma qabilalar baraka topadilar. ¹⁵ Mana, Men sen bilan. Qayerga bormagil, Men seni asrayman, seni yana shu yerga qaytaraman. Senga aytganlarimni to bajo keltirmagunimcha, seni tark etmayman».

¹⁶ Yoqub uyg'ongach: «Chindan ham bu yerda Xudovand bor ekan, men esa bilmabman!» – dedi. ¹⁷ U juda vahimaga tushib: «Qanday qo'rqinchli bu joy! Bu Xudoning uyidan boshqa narsa emas, bu osmon qopqasidir!» – dedi.

¹⁸ Erta bilan Yoqub o'rnidan turdi-da, boshi tagiga qo'ygan toshni olib, uni yodgorlik qilib tikladi, uni *Xudoga bag'ishlash uchun* ustidan moy quydi. ¹⁹ Ilgari Luz deb nomlangan bu shaharga Baytil (*ya'ni Xudo uyi*) nomini berdi. ²⁰ Yoqub nazr atab, dedi: «Agar Xudo men bilan bo'lib, borayotgan shu yo'limda meni as-rasa, menga yeyishim uchun non, kiyishim uchun kiyim-kechak berib tursa, ²¹ meni eson-omon otamning uyiga qaytarib keltirsa, unda Xudovandni o'zimning yagona Xudoyim bilaman. ²² Men yodgorlik qilib tiklagan shu toshning o'zi Xudoning uyi bo'ladi. Menga Sen

nimaiki bersang, o'ndan bir qismini Senga ushr qilib beraman».

Yoqubning Lobon oldiga borishi

29 Yoqub yo'l yurib, sharqiylar o'lkasiga yetib bordi. ² U bir ko'z tashlab qarasa, dashtda bir quduq, quduq yaqinida esa uchta qo'y suruvi yotganini ko'rdi. U yer odamlari bu quduqdan suruvlarini sug'orib yurishar ekan. Quduqning og'zida katta tosh bor edi. ³ Hamma suruvlarini u yerga haydab kelishar va quduq og'zidan toshni yumalatib, qo'ylarini sug'orib, quduqni yana tosh bilan yopib qo'yib yurishar ekan.

⁴ Yoqub u yerdagilardan so'radi:

– Ey birodarlarim, qayerdansizlar?

– Biz Horondanmiz, – dedi ular. ⁵ Yoqub so'radi:

– Naho'rning o'g'li Lobonni taniysizlarmi?

– Taniymiz, – deyishdi. ⁶ Yoqub:

– O'zi sog'-salomatmi? – dedi. Ular:

– Sog'-salomat. Mana, hozir uning qizi Rohila qo'ylari bilan kelyapti, – deyishdi. ⁷ Yoqub:

– Hali kun botishiga ancha bor, chorvani to'dalaydigan payt bo'lgani yo'q. Sizlar qo'ylarni sug'orib, yana borib o'tlatinglar, – dedi. ⁸ Ular:

– Hamma suruvlarni yig'ib, quduq og'zidan toshni yumalatmaguncha, biz qo'ylarni sug'ora olmaymiz, – dedilar.

⁹ Yoqub bular bilan hanuz gaplashib turar ekan, Rohila otasining qo'ylari bilan kelib qoldi. Chunki qo'ylarni u boqardi. ¹⁰ Yoqub tog'asi Lobonning qizi Rohilani va qo'ylarini ko'rishi bilan oq, quduqqa borib uning og'zidan toshni yumalatib yubordi-da, tog'asi Lobonning qo'ylarini sug'ordi. ¹¹ So'ng Yoqub Rohilani o'pib, baland ovoz bilan yig'lab yubordi. ¹² U Rohilaga uning otasining jiyani va ammasi Rivqoning o'g'li ekanini bildirdi. Shunda Rohila yugurib borib, otasiga xabar qildi. ¹³ Lobon singlisining o'g'li Yoqub kelganini eshitgan zahoti uni qarshilamoq uchun chopib bordi va uni quchoqlab, yuz-ko'zidan o'pdi. So'ng Lobon uni uyiga olib keldi va Yoqub unga hamma bo'lgan voqealarni hikoya qilib berdi.

¹⁴ Lobon unga:

– Sen o'zimning etu suyagimsan! – dedi.

Yoqubning xizmat yillari va uylanishi

Yoqub Lobonnikida bir oycha yashagandan keyin, ¹⁵ Lobon Yoqubdan so'radi:

– Nahotki sen mening jiyanim bo'la turib, menga tekin xizmat qilarkansan? Menga ayt-chi, xizmat haqingga nima to'lay?

¹⁶ Lobonning ikki qizi bor edi: kattasining ismi Lea, kichigining ismi Rohila edi. ¹⁷ Leaning ko'zlari ojizroq, Rohila esa qaddi-qomati kelishgan, juda chiroyli qiz edi. ¹⁸ Yoqub Rohilani sevib qolgani uchun, Lobonga:

– Kichik qizingiz Rohila uchun yetti yil sizga xizmat qilaman, – dedi. ¹⁹ Lobon unga:

– Boshqa birovga berganimdan ko'ra, uni senga berganim yaxshidir. Mayli, menikida turaver, – dedi.

²⁰ Shunday qilib, Yoqub Rohila uchun yetti yil xizmat qildi. Unga bo'lgan muhabbati sababli yetti yil uning ko'ziga bir necha kundek ko'rindi. ²¹ Oxiri Yoqub Lobonga:

– Mening muddatim tugadi, endi xotinimni bering, men uning yoniga kirayin, – dedi.

²² Lobon u yerning hamma aholisini to'plab, bazm qildi. ²³ Kechasi esa qizi Leani Yoqubning oldiga keltirdi. Yoqub u bilan yotdi. ²⁴ (Lobon o'zining cho'risi Zilpani qizi Leaga cho'rilikka bergan edi.)

²⁵ Erta bilan Yoqub turib ko'rsaki, u Lea ekan! U Lobonga borib:

– Bu nima qilganingiz? Men sizga Rohila uchun xizmat qilmagandimmi? Nega meni aldadingiz? – dedi.

²⁶ Lobon unga:

– Bizning makonimizda kichikni kattadan oldin berish odati yo'q. ²⁷ Mayli, Leaning kelinlik haftasi tugasin, o'shanda men Rohilani ham senga beraman, agar uning evaziga menikida yana yetti yil xizmat qil-sang, – dedi.

²⁸ Yoqub bunga ko'ndi. Leaning kelinlik haftasi o'tgandan keyin, Lobon qizi Rohilani ham Yoqubga xotinlikka berdi. ²⁹ (Lobon o'zining cho'risi Bilhani qizi Rohilaga cho'rilikka bergan edi.) ³⁰ Yoqub Rohila bilan ham yotdi. Uni Leadan ko'proq sevardi. Shunday qilib, Yoqub Lobonnikida yana yetti yil xizmat qildi.

Yoqubning Leadan tug'ilgan o'g'illari

³¹ Xudovand Leaning eriga sevimsiz ekanini ko'rib, uni tug'adigan qildi. Rohila esa pushtsiz edi. ³² Lea homilador bo'lib bir o'g'il tug'di. U: «Xudovand mening musibatimni ko'rди, erim endi meni sevadi», – deb, o'g'liga Ruben (*ya'ni o'g'ilni ko'ring*) ismini qo'ydi. ³³ U yana homilador bo'lib bir o'g'il tug'di. Bu gal u: «Xudovand mening sevimsizligimdan qulog'ini bekitmay, menga buni ham berdi», – deb, o'g'liga Shim'o'n (*ya'ni Eshituvchi*) ismini berdi. ³⁴ U yana homilador bo'lib bir o'g'il tug'di va: «Endi bu safar erim menga bog'lanadi, chunki men unga uch o'g'il tug'ib berdim», – dedi, o'g'lini Leviy (*ya'ni Bog'langan*) deb atadi. ³⁵ U yana homilador bo'lib bir o'g'il tug'di va: «Bu gal men Xudovandga shukur qilaman», – dedi, o'g'liga Yahudo (*ya'ni Shukur*) ismini qo'ydi.

Shundan keyin u tug'ishdan qoldi.

Yoqubning cho'rilaridan tug'ilgan o'g'illari

30 Rohila Yoqubga bola tug'olmagach, opasiga hasad qila boshladi. U Yoqubga:

– Menga farzand bering, bo'lmasa o'laman! – dedi.

² Lekin Yoqub Rohilaga g'azablanib:

– Nahotki men seni onalik baxtidan bebahra qilgan Xudoning o'rnida bo'lsam?! – dedi. ³ Rohila:

– Mana cho'rim Bilha bilan yoting. Men uni o'z tiz-zalarimga olib tug'diraman, bolasiga doya ham, ona ham bo'laman, – dedi.

⁴ Shunday qilib, Rohila o'zining cho'risi Bilhani eriga xotinlikka berdi va Yoqub u bilan yotdi. ⁵ Bilha homilador bo'lib, Yoqubga bir o'g'il tug'ib berdi. ⁶ Shunda Rohila: «Xudo meni himoya qildi, faryodimni eshitib menga bir o'g'il berdi», – dedi va o'g'lining otini Dan (*ya'ni Himoyachi*) qo'ydi. ⁷ So'ngra Rohilaning cho'risi Bilha yana homilador bo'lib, Yoqubga ikkinchi bir o'g'il tug'ib berdi. ⁸ Rohila: «Men opamni ilohiy kurash bilan yengdim», – dedi va o'g'liga Naftoli (*ya'ni Kurashchi*) ismini qo'ydi.

⁹ Lea tug'ishdan qolganini bilgach, o'zining o'rniga cho'risi Zilpani Yoqubga xotinlikka berdi. ¹⁰ Leaning cho'risi Zilpa ham Yoqubga bir o'g'il tug'ib berdi.

¹¹ Shunda Lea: «Toleim keldi», – deb, uning otini Gad (*ya'ni Tole*) qo'ydi. ¹² Leaning cho'risi Zilpa Yoqubga ikkinchi bir o'g'il tug'ib berdi. ¹³ Shunda Lea: «Men qanday baxtiyorman, endi ayollar meni baxtiyor deyishadi», – deb, o'g'liga Osher (*ya'ni Baxtiyor*) degan nom berdi.

Rohilaga mehriyohlar, Leaga o'g'illar

¹⁴ Ruben bug'doy o'rimi vaqtida dalaga bordi. Dalada mehriyohlarni topib, onasi Leaga keltirdi. Shunda Rohila Leaga:

– O'g'lingning mehriyohlaridan menga ham ber! – dedi. ¹⁵ Ammo Lea unga:

– Erimni olganing kammi, o'g'limning mehriyohlari-ni ham olmoqchimisani? – dedi.

– Mayli, o'g'lingning mehriyohlari evaziga bu kecha erim sen bilan yotsin, – dedi Rohila.

¹⁶ Kechqurun Yoqub daladan kelgach, Lea uni qarshi olgani chiqdi-da, unga:

– Siz mening yotog'imga kiring, chunki men sizni o'g'lim topgan mehriyohlar evaziga sotib oldim, – dedi.

Yoqub o'sha kecha Lea bilan yotdi. ¹⁷ Xudo esa Leani eshitdi; u homilador bo'lib Yoqubga beshinchi bir o'g'il tug'ib berdi. ¹⁸ Shunda Lea: «Cho'rimni erimga berganim uchun Xudo menga mukofot berdi», – dedi, o'g'lini Issoxor (*ya'ni Mukofot*) deb atadi. ¹⁹ Lea yana homilador bo'lib, Yoqubga oltinchi o'g'il tug'ib berdi. ²⁰ Lea: «Xudo menga yaxshi hadya berdi; men erimga olti o'g'il tug'ib berganim uchun u endi menga e'tibor beradi», – dedi va o'g'lining otini Zavulun (*ya'ni Mo'tabar*) qo'ydi.

²¹ Keyinroq u qiz tug'ib, ismini Dina qo'ydi.

Yusuf – Rohilaning o'g'li

²² Rohilani esa Xudo unutmagan edi. Xudo uning no-lasini eshitib, uni tug'adigan qildi. ²³ Rohila homilador bo'lib bir o'g'il tug'di. U: «Xudo mening sharmandaligimni oradan ko'tardi», – dedi. ²⁴ So'ng: «Xudovand menga boshqa bir o'g'il ham qo'shib bersin», – dedi va o'g'lining ismini Yusuf qo'ydi.

Yoqubning topgan boyligi

²⁵ Rohila Yusufni tuqqanidan keyin, Yoqub Lobonga dedi:

– Menga javob bering, men o‘z makonimga, o‘z mamlakatimga ketayin. ²⁶ Men xotinlarim va bolalarim uchun sizga xizmat qilganman, endi ularni o‘zimga bering va men ketaman. Men sizga qanday xolis xizmat qilib kelganimni o‘zingiz bilasiz, – dedi. ²⁷ Lobon unga:

– Menga iltifot qilib so‘zimni tingla! Men-ku: «Xayrli folim bor», deb aytib yurgan ekanman, Xudovand meni sen tufayli barakali qilgan ekan. ²⁸ Menga xizmat haqingni ayt, senga beraman, – dedi. ²⁹ Yoqub:

– Sizga ko‘rsatgan xizmatim samarasini o‘zingiz ko‘ryapsiz. Men kelganimda, chorvalaringizning ahvoli qandayligini esingizga keltiring-chi. ³⁰ Men kelganimdan oldin sizning molingiz ozgina edi, keyinchalik o‘sis ko‘paydi. Men har qadam otganimda, Xudovand sizni ham barakali qildi. Lekin men o‘z uy-ro‘zg‘orimni qachon boqar ekanman? – dedi. ³¹ Lobon:

– Senga nima beray? – dedi.

– Menga hech narsa bermang, – dedi Yoqub. – Men yana sizning podalaringizni boqib cho‘ponligimni davom ettiraman, agar siz quyidagi shartimga rozi bo‘lsangiz: ³² Men bugun barcha podalaringiz ichidan o‘taman. Qo‘ylardan qora, ola yoki xoldor bo‘lganini, shuningdek, echkildan ham ola yoki xoldor bo‘lganini podadan ajratib qo‘yaman. Shu hayvonlar mening xizmat haqim bo‘ladi. ³³ Siz keyinchalik mening xizmat haqimni tekshirgani kelganingizda, ko‘nglim tozaligi sizning ko‘z o‘ngingizda ravshan bo‘ladi. Echkilarimdan qaysi biri ola yoki xoldor bo‘lmasa, qo‘ylarimdan qaysi biri qora bo‘lmasa, o‘g‘irliq hisoblansin.

³⁴ Lobon:

– Mayli, sen aytgandek bo‘lsin, – dedi-yu, ³⁵ o‘sha kunning o‘zida tanasida oqi bor barcha ola, chipor va xoldor takalar hamda echkilarini, shuningdek, barcha qora qo‘ylarni podadan ayirib qo‘ydi-da, o‘g‘illarining qaramog‘iga topshirdi. ³⁶ U o‘zi bilan Yoqub orasidagi masofani uch kunlik yo‘l qilib belgiladi. Shunday qilib, Yoqub Lobonning qolgan qo‘ylarini boqib yuraverdi.

³⁷ Yoqub o‘ziga terak, bodom va chinor daraxtlaridan yosh novdalarni qirqib oldi. Novdalarning po‘stlog‘ini oq qavatigacha yo‘l-yo‘l qilib shilib olib, ularda oq chiziq paydo qildi. ³⁸ Po‘stlog‘i shilingan novdalarni esa u chorva suv ichadigan oxurlar yoniga, hayvonlarning ro‘parasiga qo‘ydi. Hayvonlar suv ichgani kelganda, novdalarning oldida juftlashib bo‘g‘oz bo‘lar edi. ³⁹ Poda bu novdalar oldida bo‘g‘oz bo‘lgandan keyin, olabula, chipor va xoldor tug‘ardi.

⁴⁰ Yoqub qo‘zilarni qo‘tondan ayirib, qo‘ylarning yuzlarini Lobonning hamma olachipor va qora hayvonlari tomonga qaratardi. Shunday qilib, u o‘ziga maxsus podalar yaratib, Lobonning chorvasi bilan birga emas, alohida qo‘yardi.

⁴¹ Urg‘ochilarning baquvvatlari qochayotgan vaqtda, Yoqub ular novdalar oldida juftlashsin, deb novdalarni

suv oxurlari yoniga, qo‘ylarning ro‘parasiga qo‘yardi.

⁴² Lekin zaif urg‘ochilar qochayotgan paytda, u novdalarni qo‘ymas edi. Shunday qilib, zaif hayvonlar tuqqanlari Lobonning podalariga, baquvvatlari esa Yoqubnikiga o‘tar edi.

⁴³ Natijada Yoqub haddan ortiq boyib, juda badavlat kishi bo‘lib ketdi. Uning qo‘y-echki podalari, cho‘rilari qullari, tuya bilan eshaklari son-sanoqsiz edi.

Yoqubning yashirincha jo‘nab ketishi

31 Lobonning o‘g‘illari: «Mana Yoqub otamizning hamma narsasini o‘zlashtirgan, otamizni shilib, o‘zining butun bu boyligini orttirgan», – deb aytib yurgan edilar. Bu gaplar Yoqubning qulog‘iga yetib qoldi.

² Yoqub Lobonning avzoyini ko‘rib, u ham ilgarigiday unga yaxshi ko‘z bilan qaramayotganini sezdi.

³ Shu payt Xudovand Yoqubga xitob qilib: «Sen otabobolaring yeriga, tug‘ilgan yurtingga qaytib bor, Men sen bilan bo‘laman», – dedi.

⁴ Yoqub kishi yuborib, Rohila va Leani o‘zining suruylari o‘tlab yurgan yaylovga chaqirtirdi. ⁵ Ular kelgach, Yoqub ularga: «Otangizning avzoyi yaxshi emas, u menga ilgarigiday yaxshi ko‘z bilan qaramayapti, – dedi. – Ammo otamning Xudosi men bilandir. ⁶ Bilasizlarki, men otangizga butun kuchim bilan xizmat qildim.

⁷ Lekin otangiz menga pand berdi, xizmat haqimni o‘n marta o‘zgartirdi. Shunga qaramay, Xudo uning menga yomonlik qilishiga yo‘l qo‘ymadi. ⁸ Qachon u: “Xoldorlar sening xizmat haqing bo‘ladi”, – desa, butun poda xoldor tug‘ardi. Qachon u: “Chiporlar sening xizmat haqing bo‘ladi”, – desa, butun poda chipor tug‘ardi. ⁹ Mana Xudoning O‘zi otangizning chorvasini olib menga berdi.

¹⁰ Chorvalarning bo‘g‘oz bo‘lish vaqtida bir kuni tush ko‘rib qoldim. Tushimda nazar solsam, urg‘ochilarni qochirgan takalar ola, xoldor va yo‘l-yo‘l ekanlar.

¹¹ Xudoning farishtasi tushimga kirib:

– Ey Yoqub! – dedi.

– Labbay! – dedim men. ¹² U:

– Endi nazar solib ko‘r, urg‘ochilarni qochirgan hamma takalar ola, xoldor va yo‘l-yo‘ldirlar. Mana, Lobon sen bilan nima qilayotganini ko‘rdim. ¹³ Men – Baytilda senga zohir bo‘lgan Xudoman. Sen u yerda yodgorlik toshiga moy surtgansan, u yerda Menga nazr atagansan. Endi tur, bu mamlakatdan chiqib, tug‘ilgan yurtingga qaytib ket, – dedi».

¹⁴ Rohila bilan Lea Yoqubga javob berishdi: «Otamiz uyida bizning yana hissamiz, merosimiz qolganmikin? ¹⁵ U bizlarni sotdi, pulimizni ham yedi. Bizlar endi unga begona bo‘lib qoldik. ¹⁶ Shunga ko‘ra, Xudo otamizdan olib bergan butun bu boyluk bizlarga va bolalarimizga tegishli. Endi Xudo sizga nima aytgan bo‘lsa, hammasini bajo keltiring», – deyishdi.

¹⁷ Yoqub o‘g‘illari bilan xotinlarini tuyalarga mindirib, u yerdan qo‘zg‘aldi. ¹⁸ O‘zining butun chorvasini oldiga solib, hamma orttirgan mol-mulkini, Mesopotamiyada qo‘lga kiritgan bor-yo‘g‘ini olib, Kan‘on mamlakatiga, otasi Is‘hoq huzuriga qarab yo‘lga tushdi. ¹⁹ Lobon esa

o'sha payt qo'ylarining junini qirqqani ketgan edi. Rohila fursatdan foydalanib, otasining uyidagi sanamlarni o'g'irladi. ²⁰ Shu tariqa Yoqub aramiy Lobonni aldab ketdi. O'zining qochishidan uni ogoh qilmay, ²¹ bor-yo'q narsasini yig'ishtirib, qochib ketdi. *Frot* daryosidan o'tib, Gil'ad tog'ligiga qarab jo'nadi.

Yoqubning Xudodan panoh topishi

²² Uch kun o'tgach, Yoqubning qochganligi haqidagi xabar Lobonga yetib bordi. ²³ U qarindosh-urug'larini o'zi bilan olib yo'lga chiqdi-da, yetti kun Yoqubning ketidan quvib, Gil'ad tog'ligida unga yetib oldi. ²⁴ Lekin o'sha kechasi Xudo aramiy Lobonning tushiga kirib, unga: «Ehtiyot bo'l, Yoqubga yaxshi-yomon gaplar bilan do'q-po'pisa qilma!» – dedi.

²⁵ Lobon Yoqubga yetib olganida, Yoqub tepada chodir tikib yotgan edi. Lobon ham o'zining urug'-aymoqlari bilan birga Gil'ad tog'ligida chodir tikdi.

²⁶ Lobon Yoqub bilan yuzlashib:

– Sen nima qilding? – dedi. – Nega sen menga pand berib, qizlarimni harbiy asiralarday olib ketding? ²⁷ Nega meni laqillatib, o'g'rincha qochib ketding? Menga bildirganingda edi, men seni xursandchilik va qo'shiqlar bilan, doyra va g'ijjak sadolari ostida kuzatardim. ²⁸ Sen hatto nabiralarim va qizlarimni o'pishimga ham imkon bermading. Sen ahmoqlarcha ish tutding! ²⁹ Sizlarni jazolash mening qo'limdan kelsa kerak. Ammo o'tgan kecha otangizning Xudosi menga xitob qilib: «Ehtiyot bo'l, Yoqubga yaxshi-yomon gaplar bilan do'q-po'pisa qilma», – dedi. ³⁰ Albatta, sen endi otang uyiga borasan. O'zimirni ko'ray, deb ko'zing to'rt bo'ldi, axir. Lekin nega sen xudolarimni o'g'irlab ketding?

³¹ Yoqub Lobonga javob berib:

– Men qo'rqdim. Mabodo siz qizlaringizni mendan tortib olasiz, deb qo'rqib yurgan edim. ³² Ammo xudolaringizga kelsak, agar ularni kimning yonidan topsangiz, u tirik qolmasin! Qarindoshlarimning ko'zi oldida hamma narsamni titkilab ko'ring. Agar sizning biror narsangizni topsangiz, olib keting! – dedi.

Rohila sanamlarni o'g'irlaganini Yoqub bilmas edi.

³³ Lobon Yoqubning chodiriga, so'ngra Leaning va ikkala cho'rining chodirlariga ham kirdi, ammo sanamlarni topolmadi. Leaning chodiridan chiqib, Rohilaning chodiriga kirdi. ³⁴ Rohila esa sanamlarni tuya egarining tagiga qo'yib qo'ygan va uning ustida o'tirgan edi. Lobon butun chodirni axtarib chiqdi-yu, biroq sanamlarini topolmadi.

³⁵ Shu orada Rohila otasiga:

– Janobimning huzurida o'rnimdan turmaganimga ularning achchiqlari kelmasin, men xotinlar odatiga yo'liqqanman, – dedi. Shunday qilib, Lobon qancha axtarsa ham, sanamlarini topolmadi.

³⁶ Yoqub esa achchiqlanib, Lobonni jerkib dedi:

– Aybim va gunohim nimaki, siz quturganday mening ketimdan quvyapsiz? ³⁷ Siz mening hamma anjomlarimni titib chiqdingiz, o'z uy anjomlaringizdan nima topdingiz? Topgan bo'lsangiz, qani mening va

o'zingizning qarindoshlaringiz oldida bu yerga qo'ying. Ular ikkovimizning oramizda hukm qilsinlar. ³⁸ Mana, yigirma yildir men siznikida bo'ldim. Sovliq qo'ylaringiz va echkilaringiz chala tug'madilar. Men qo'toningizdan biron qo'chqor ham yeganim yo'q. ³⁹ Yovvoyi hayvonlar bo'g'izlab tashlaganlarini sizning oldingizga keltirmas ham edim, zararini o'z bo'ynimga olardim. Lekin siz kunduzi o'g'irlanganmi, kechasi o'g'irlanganmi, hammasini mendan talab etardingiz. ⁴⁰ Kunduzi issiqdan, kechasi sovuqdan azob chekardim. Ko'zlarimdan uyqum qochardi. ⁴¹ Mening yigirma yil umrim sizning uyingizda shunday o'tdi. O'n to'rt yil ikki qizingiz uchun, olti yil chorvangiz uchun sizga xizmat qildim. Siz esa xizmat haqimni o'n marta o'zgartirdingiz. ⁴² Agarda otamning Xudosi, otam Is'hoq va bobom Ibrohim qo'rqqan Tangri men bilan bo'lmaganida edi, endi siz hozir ham meni quruq jo'natar edingiz. Lekin Xudo mening azobimni va qo'llarim chekkan mashaqqatni ko'rib, kecha meni himoya qildi.

Yoqub bilan Lobon orasidagi chegara bitimi

⁴³ Lobon Yoqubga javoban dedi:

– Bu qizlar – mening qizlarim. Bu bolalar – mening bolalarim. Bu chorva – mening chorvam. Sen ko'rib turgan hamma narsalar – meniki. Shunday ekan, men o'z qizlarimga va ular tuqqan bolalarga biror nima qila olsam bo'ladimi? ⁴⁴ Endi kel, ikkimizning oramizda ahd qilamiz, bu ahd sen va menga guvoh bo'ladi.

⁴⁵ Shunda Yoqub bir toshni olib, uni yodgorlik qilib qo'ydi. ⁴⁶ So'ng qarindoshlariga: «Tosh to'plab kel-inglar», – dedi. Ular tosh to'plab, uyum yasadilar. O'sha yerda, tosh uyumining ustida ovqat yedilar. ⁴⁷ Lobon tosh uyumini Yagar-Sahaduta, Yoqub esa Galyed deb atadi.

⁴⁸ Lobon: «Bugun bu tosh uyumi bizning oramizda shohiddir», – degani uchun, u yer Galyed (*ya'ni Shohid Tepasi*) deb atalib keladi. ⁴⁹ Shuningdek, tepa Mispo (*ya'ni Posbonlik*) deb ham atalgan. Chunki Lobon so'zida davom etib:

– Bir-birimizni ko'rmas qolganimizdan keyin, Xudovand ikkovimizning oramizda posbonlik qilib tursin. ⁵⁰ Agar qizlarimga ozor bersang yoki ular ustiga yana xotinlar olsang, bilib qo'yginki, bizning oramizda in-songina emas, balki Xudoning O'zi shohid bo'ladi, – dedi.

⁵¹ Lobon Yoqubga yana shunday dedi:

– Men o'rnatgan shu tosh uyumi va mana bu yodgorlik bizning oramizda qolib ketsin. ⁵² Tepa va yodgorlik-dan o'tib, men senga, yoki sen menga zarba bermasligimizga bu tepa hamda yodgorlik guvoh bo'lib tursin. ⁵³ Ibrohim hamda Naho'rning, shuningdek, ularning ota-bobolarining Xudosi bizning oramizda hukm qilsin.

Shunda Yoqub otasi Is'hoq qo'rqqan Tangri haqi qasamyod qildi. ⁵⁴ Yoqub tog' ustida mol so'yib, xudoyi qildi va qarindoshlarini taom yemoqqa chaqirdi. Ular ovqatlanib, tog'da tunadilar.

⁵⁵ Erta bilan Lobon turib, nabiralarini va qizlarini o'pib duo qildi, yo'lga ravona bo'lib, o'z makoniga qaytib ketdi.

Yoqub akasi Esovga xabarchi yuborgani

32 Yoqub o'z yo'lida ketayotgan ekan, Xudoning farishtalari unga uchrab qoldilar. ² Yoqub ularni ko'rib: «Bu Xudoning lashkargohi-ku!» – deb yubordi, u joyni Mahanayim (*ya'ni Lashkargohlar*) deb atadi.

³ Yoqub o'zidan oldin Se'ir Dashti deyiladigan Edo'm mamlakatiga, akasi Esov oldiga xabarchilar yubordi.

⁴ Ularga buyurib dedi: «Janobim Esovga shunday deb aytinglar: “Sizning bandangiz Yoqub deyaptiki, men Lobonnikida musofir bo'lib yashab, hozirgacha band bo'lib qoldim. ⁵ Shu orada men ho'kizlar, eshaklar, qo'y-echkilar, qulu cho'rilar egasi bo'ldim. Endi xabarchilarni janobimni ogoh qilish va uning iltifotiga sazovor bo'lish uchun yubordim”».

⁶ Xabarchilar borib kelib, Yoqubga: «Bizlar akangiz Esovning yoniga bordik. U sizning qarshingizga chiqib kelayotir, u bilan to'rt yuz kishi bor», – deyishdi. ⁷ Shunda Yoqub juda qo'rqib, yuragi ziq bo'lib ketdi. O'zining odamlari bilan qo'y, sigir va tualarni ikki manzilga ayirib qo'ydi. ⁸ «Agar Esov bir manzilga kelib menga zarba bersa, qolgan manzildagilar qutulib qolar», – deb o'yladi.

⁹ Yoqub ibodat qilib dedi: «Yo Xudoyo Xudovando, bobom Ibrohimning va otam Is'hoqning Xudosi! Sen menga: “Ona yurtingga, o'z qavm-urug'laringga qaytgin va Men senga ehson qilaman”, – deb aytgan eding.

¹⁰ Bandangga ko'rsatgan butun mehr-shafqatingga va sadoqatingga men sazovor emasman. Men-ku, tayog'im bilangina ushbu O'rdun daryosidan o'tgan edim, endi mana, ikki manzilning egasi bo'ldim.

¹¹ Marhamat qilib, meni akam Esovning qo'lidan qutqazgin! Men undan juda qo'rqaman, mabodo u kelib meni, farzandlarim bilan onalarini qirib tashlamasin. ¹² Sen menga degansanki: “Men senga ehson qilaman, sening zurriyotingni dengiz qumidek ko'paytirib yuboraman, ko'pligidan uni sanab bo'lmaydi”».

¹³ Yoqub o'sha kecha u joyda tunadi. O'zida bor narsalarning hammasidan akasi Esovga sovg'a uchun ajratdi: ¹⁴ ikki yuz bosh echki, yigirma bosh taka, ikki yuz bosh sovliq qo'y, yigirma bosh qo'chqor, ¹⁵ o'ttiz bosh sog'in tuya bilan bo'taloqlari, qirq bosh sigir bilan o'n bosh novvos, yigirmata urg'ochi eshak va o'nta hangi eshak. ¹⁶ Har bir podani alohida-alohida qullariga topshirib, ularga: «Mening oldimdan o'tib boraveringlar va poda bilan poda orasida belgili masofa qoldiringlar», – dedi. ¹⁷ Yana ulardan birinchisiga maxsus amr berib: «Akam Esov sen bilan uchrashib qolganda: “Kimnikisan? Qayerga boryapsan? Oldingdagi bu poda kimniki?” – deb so'rab qolsa, ¹⁸ unda deginki: “Bandangiz Yoqubnikidir, janobim Esovga Yoqubning yuborgan hadyasidir. Mana, uning o'zi ham bizning ketimizdan kelayotir”».

¹⁹ Yoqub ikkinchisiga ham, uchinchisiga ham, podalarni haydab ketayotganlarning hammasiga ham buyurib: «Esov bilan uchrashib qolganingizda, unga xuddi shunday deb aytinglar. ²⁰ Ayniqsa: “Bandangiz Yoqub orqamizdan kelayotir”, – deb ta'kidlab aytinglar», – dedi.

Yoqub: «O'zimdan oldin borayotgan hadyalar bilan uni tinchitaman, undan keyin u bilan yuzma-yuz ko'rishamiz, balki mendan yuz o'girmas», – deb o'ylar edi. ²¹ Shunday qilib, Yoqub hadyalarni o'zidan oldin yubordi. O'zi esa o'sha kecha yana manzilida tunadi.

Yoqubning Xudo bilan kurashuvi

²² Hali tun o'tmay, Yoqub o'rnidan turdi-da, ikki xotini bilan ikki cho'risini hamda o'n bir bolasini olib, Yabbo'q daryosining kechuidan o'tdi. ²³ Ularni va o'zida bor bo'lgan narsalarini ham daryodan o'tkazdi. ²⁴ Oxirida yakka o'zi qoldi va bir Zot tong otguncha u bilan kurashdi. ²⁵ U Yoqubni yenga olmagach, uning son bo'g'iniga urdi va soni bo'g'inidan chiqib ketdi.

²⁶ U Zot:

– Meni qo'yib yubor, mana tong otdi, – dedi. Lekin Yoqub Unga:

– Meni duo qilmaguningcha, Seni qo'yib yubormayman! – dedi. ²⁷ O'sha Zot:

– Oting nima? – deb so'radi. U:

– Otim Yoqub, – dedi. ²⁸ O'sha Zot:

– Bundan buyon seni Yoqub emas, balki Isroil deydlar. Chunki sen Xudo hamda odamlar bilan kurashib, g'olib chiqding, – dedi. ²⁹ Yoqub:

– O'tinib so'rayman, ismingni ayt-chi! – deb iltimos qildi. Lekin U:

– Nima uchun Mening ismimni so'rayapsan? – dedi. So'ng o'sha yerda Yoqubni duo qildi.

³⁰ Yoqub esa: «Xudoni yuzma-yuz turib ko'rdim, U jonimga ora kirdi», – dedi. Shuning uchun o'sha joyni Panuil (*ya'ni Xudo Yuzi*) deb atadi. ³¹ U Panuildan uzoqlashganda, kun yorisha boshlagan edi. U soni og'rib, oqsab yurardi. ³² Shu sababdan Isroil farzandlari bugungacha son bo'g'inidagi quymuch payini yemaydilar. Chunki u Zot Yoqubni naq shu joyiga urgan edi.

Yoqub bilan Esovning uchrashuvi

33 Yoqub nazar solib bir qaragan edi, Esov va u bilan to'rt yuz kishi kelayotganini ko'rdi. Shunda Yoqub bolalarini Lea, Rohila va ikki cho'risi orasida taqsim qildi. ² Cho'rilar va ularning bolalarini oldinga, Lea va uning bolalarini ketqoqqa, Rohila bilan Yusufni esa eng orqaga qo'ydi. ³ Yoqubning o'zi hammaning oldida borib, akasiga yaqinlashguncha yetti marta yergacha egilib ta'zim qildi.

⁴ Esov ukasini qarshilagani yugurdi, uni quchoqlab, bo'yniga osilib, yuz-ko'zidan o'pdi. Ular yig'lashdilar.

⁵ Esov boshini ko'tarib qarab, xotinlar bilan bolalarni ko'rdi.

– Bular sening kiming bo'ladilar? – deb so'radi.

– Bular sizning bandangizga Xudo ehson qilgan bolalardir, – dedi Yoqub.

⁶ Shunda choʻrilar bilan bolalari ham yaqinlashib, taʼzim qilishdi. ⁷ Soʻngra Lea bilan bolalari, oxirida esa Yusuf bilan Rohila ham hammalari yaqinlashib, taʼzim qilishdi.

⁸ Esov soʻradi:

– Men uchrashib qolgan boshqa toifa-chi, ularni yuborishingdan maqsad nima?

– Janobimning iltifotiga sazovor boʻlishim uchun yubordim, – dedi Yoqub.

⁹ – Ey birodarim, menda koʻp narsa bor, oʻzingniki oʻzingga boʻlsin, – dedi Esov. ¹⁰ Yoqub:

– Yoʻq, agar siz meni iltifotingizga sazovor hisoblasangiz, sovgʻamni mening qoʻlimdan oling. Mana siz meni ochiq chehra bilan qarshiladingiz, siz bilan yuzma-yuz koʻrishish men uchun xuddi Xudoning yuzini koʻrish demakdir. ¹¹ Marhamat qilib, sizning oldingizga yuborgan sovgʻa-salomimni qabul qiling. Chunki Xudo menga ehson qildi, menda hamma narsa bor, – dedi.

Yoqub unga koʻp yolvorgach, Esov sovgʻalarni qabul qildi va:

¹² – Qani yuraylik, men sening oldingda boraverman, – dedi. ¹³ Lekin Yoqub unga dedi:

– Janobim biladilarki, bolalar nozik, qoʻylar va sigirlarim esa sogʻiladigan. Agar ularni bir kungina qistab haydasalar, butun chorva oʻlib qoladi. ¹⁴ Iltimos, janobim oʻz bandasidan ilgari boraversinlar. Men ixtiyorimdagi mollar va bolalarning qadamiga qarab, astasekingina yurib, janobim yoniga, Seʼirga yetib boraman.

¹⁵ Esov:

– Men bilan kelgan odamlardan bir nechtasini sening izmingga topshirayin, – dedi. Lekin Yoqub:

– Nima keragi bor? Janobim meni iltifotiga sazovor hisoblasalar, bas, – dedi.

¹⁶ Shunday qilib, Esov oʻsha kuni oʻz yoʻliga, Seʼir tomonga qaytib ravona boʻldi. ¹⁷ Yoqub esa Sukkotga koʻchib ketdi. Oʻzi uchun uy qurib, chorvalariga esa chaylalar yasadi. Shuning uchun bu joy Sukkot (*yaʼni Chaylalar*) degan nom oldi.

¹⁸ Shunday qilib, Yoqub Mesopotamiyadan qaytib kelgandan keyin Kanʼon mamlakatidagi Shakam shahriga eson-omon borib, shaharning roʻparasida manzil qurdi. ¹⁹ Soʻngra oʻrnashgan yerni Shakamning otasi Hamoʻr oʻgʻillaridan yuz kumush tangaga sotib oldi. ²⁰ U joyga bir qurbongoh qurib, uni Tangriga – Isroilning Xudosiga bagʻishladi.

Dinaning nomusiga tegish va xun

34 Leaning Yoqubga tugʻib bergan qizi Dina bir kuni Kanʼon qizlarini koʻrishga borish uchun manzildan tashqariga chiqdi. ² U yerning amiri hivviy Hamoʻrning oʻgʻli Shakam qizni koʻrib, uni ushladi, zoʻrlab u bilan yotdi.

³ Shakam Yoqubning qizi Dinaga maftun boʻlgan, uni juda sevib qolgan edi. U bu qizning dilini ovlamochi boʻldi. ⁴ Otasi Hamoʻrga ham bildirib:

– Bu qizchani menga xotinlikka olib bering, – dedi.

⁵ Yoqub esa qizi Dinaning nomusi toptalganini eshitgach, oʻgʻillari chorva bilan dashtdan qaytib kelguncha xomush yurdi. ⁶ Shakamning otasi Hamoʻr Yoqub bilan gaplashmoqchi boʻlib, uning oldiga bordi. ⁷ Shu orada Yoqubning oʻgʻillari dashtdan kelishdi. Boʻlgan hodisa eшитishgach, ularning gʻazabi qaynab, qattiq jahli chiqib:

– Yoqubning qizi bilan yotib, Isroil nomiga isnod keltiribdi, qilmaydigan ishni qilib qoʻyibdi! – deyishdi.

⁸ Hamoʻr ularga:

– Oʻgʻlim Shakam qizingizga juda ishqiboz boʻlgan, endi marhamat qilib uni oʻgʻlimga xotinlikka bersangizlar. ⁹ Bir-birimiz bilan quda-andachilik qilaylik, siz qizlaringizni bizlarga beringlar, bizning qizlarimizni oʻzingizga olinglar. ¹⁰ Bizlar bilan yashaysizlar, bu yer sizlarning ixtiyoringizda boʻladi. Bu yerda yashab, savdo-sotiq qilaysizlar, yer-suv egasi boʻlasizlar, – dedi.

¹¹ Keyin Shakam soʻz olib, qizning otasiga va akalariga:

– Faqat sizlarning iltifotingizni qozonsam, bas. Menga nimaiki desangizlar, uni beraman. ¹² Mendan qancha sovgʻa, qalin talab qilsangizlar ham, beraman; faqat qizni menga xotinlikka beringlar, – dedi.

¹³ Yoqubning oʻgʻillari esa singillari Dinani harom qilgan Shakam va otasi Hamoʻrga ayyorlik bilan javob bermoqchi boʻldilar. ¹⁴ Ularga:

– Bu ishni bizlar qilolmaymiz; singlimizni sunnat boʻlmagan odamga berish biz uchun benomuslik boʻladi. ¹⁵ Basharti har bir erkagingiz bizlardek xatna qiling, biz bunga rozi boʻlamiz. ¹⁶ U taqdirda qizlarimizni sizlarga beramiz, sizlarning qizlaringizni ham oʻzimizga olamiz, sizlar bilan yashab, bitta qavm boʻlamiz. ¹⁷ Agar bizlarga quloq solmay, xatna boʻlmasangizlar, qizimizni olib ketamiz, – deyishdi.

¹⁸ Ularning bu gaplari Hamoʻr bilan oʻgʻli Shakamga maʼqul tushdi. ¹⁹ Yigit Yoqubning qiziga mehr qoʻyganidan, bu ishni bajarishni kechiktirmadi. U otasining xonadonida hammadan eʼtiborli edi. ²⁰ Shunday qilib, Hamoʻr va oʻgʻli Shakam shahar darvozasi oldiga borishdi va oʻz hamshaharlariga xitob qilib:

²¹ – Bu odamlar bizga nisbatan begʻaraz. Mayli, shu mamlakatda yashab savdo-sotiq qilsinlar. Yerimiz keng, ular bermalol sigʻadi. Ularning qizlarini oʻzimizga xotinlikka olaylik, oʻz qizlarimizni ham ularga beraylik. ²² Endi bu odamlar bizlar bilan birga yashab bir qavm boʻlishga rozi-yu, lekin bittagina shartlari bor: bizlardagi har bir erkak ular singari xatna qilinsin ekan.

²³ Shunda ularning podalari, mol-mulkleri, ot-ulovlari ham bizlarniki boʻladi-ku! Faqat ularning bu shartiga koʻnsak boʻldi, bizlar bilan birga yashaydilar, – deyishdi.

²⁴ Buni eshitganlaridan keyin, shahar darvozasidan kirib-chiqadigan hamma erkaklar Hamoʻr va oʻgʻli Shakamning gapiga kirib, xatna boʻldilar.

²⁵ Oradan uch kun o'tib, ular og'rib yotar ekanlar, Yoqubning ikki o'g'li – Dinaning akalari Shim'o'n va Leviy har biri o'z qilichini taqib olishdi-da, tinch shahar-ga nogahon hujum qilib, butun erkaklarni o'ldirdilar.

²⁶ Hamo'rni va o'g'li Shakamni ham tig'dan o'tkazib, Dinani Shakamning uyidan olib ketdilar. ²⁷ Yoqubning o'g'illari o'lganlarning ustiga yopirilib, singillarini shar-manda qilgan shaharni talon-taroj qilib tashladilar.

²⁸ Ham shahardan topgan, ham dashtdan topgan qo'y-echki, qoramol va eshaklarni olib ketdilar. ²⁹ Shaharlik-larning butun boyligini talab, bola-chaqasi bilan ayol-larining hammasini esa asir olib, uylaridagi bor-yo'g'ini o'lja qilib olib ketdilar.

³⁰ Yoqub Shim'o'n va Leviyga:

– Sizlar meni bu yurtning ahli – kan'oniylar va per-izziylarning nafratiga qoldirib, notinch qilib qo'ydingi-zlar-ku! Mening odamlarim ozgina; menga qarshi qo'shin tizib zarba berishsa, men bilan butun xon-adonim ham qirilib yo'q bo'lib ketamiz-ku, – dedi.

³¹ O'g'illari esa:

– Singlimiz bilan fohisha kabi muomala qilishiga yo'l qo'yib bo'ladimi, axir?! – deyishdi.

Yoqubning Baytilga borishi

35 Xudo Yoqubga: «O'rningdan tur, Baytilga borib u yerda istiqomat qil. Akang Esovning oldidan qochayotganingda senga zohir bo'lgan Xudo sha'niga u yerda qurbongoh tiklagin», – dedi.

² Shunda Yoqub o'zining oilasiga va xonadonidagi boshqa barchaga xitob qilib: «Orangizda saqlab yur-gan yot xudolar *sanamlarini* o'zlaringizdan uzo-qlashtiringlar. O'zlaringizni pokiza qilib, kiyimlaringizni almashtiringlar. ³ Biz shu yerdan qo'zg'alib, Baytilga boramiz. Boshimga og'ir kun tushgan vaqtlarda men-ga ko'mak bergan va yurgan yo'limda har doim men bilan bo'lgan Xudo sha'niga u yerda qurbongoh qura-man», – dedi.

⁴ Shunda ular saqlab yurgan hamma yot xudolar *sanamlarini* va quloqlariga taqib yurgan *but* sirg'alarni Yoqubga berishdi. Yoqub esa bularni Shakam yaqinidagi ulug' daraxtning tagiga ko'mdi. ⁵ So'ngra ular u yerdan jilib yo'lga tushishdi. Tevarak-atrofdagi shaharlar ahli esa Xudodan qattiq vahm olgan edi, shuning uchun Bani-Yoqubning ketidan quvishmadi.

⁶ Shunday qilib, Yoqub va u bilan yurgan butun qavm Kan'on yeridagi Luz shahriga yetib keldilar. (Luz – Baytilga tengdir.) ⁷ U yerda Yoqub qurbongoh tiklab, o'sha joyni El-Baytil (*ya'ni Baytil Xudosi*) deb atadi. Chunki akasi oldidan qochayotganida o'sha yerda Xu-do unga O'zini namoyon qilgan edi.

⁸ Shu orada Rivqoning enagasi Devora o'lib qoldi. Uni Baytilning pastrog'idagi bolut daraxti tagiga ko'mdilar, daraxtni esa «yig'i bolut» deb atadilar.

⁹ Mesopotamiyadan qaytib kelganidan keyin, Xudo Yoqubga yana bir bor zohir bo'ldi. Xudo uni muborak qilib: ¹⁰ «Sening oting Yoqub bo'lsa-da, bundan keyin seni Yoqub deyishmaydi; endi sening isming Isroil bo'ladi», – deganidek, unga Isroil deb nom qo'ydi.

¹¹ Xudo unga yana: «Men Qodir Tangriman. Barakali bo'lib, o'sib-ko'paygin. Sendan bir xalq va hatto xalqlar jamoati bunyod bo'ladi; sening urug'ingdan pod-shohlar chiqadi. ¹² Men Ibrohimga va Is'hoqqa bergan bu yerni senga va sendan keyingi zurriyotingga bera-man», – dedi.

¹³ Yoqub bilan so'zlashib bo'lib, Xudo uning yonidan yuqoriga ko'tarildi. ¹⁴ Yoqub esa Xudo o'zi bilan gaplashgan joydagi toshni olib, yodgorlik tikladi, tosh-ni ustiga sharob va yog' to'kib nazr atadi. ¹⁵ Xudo o'zi bilan so'zlashgan joyni esa Baytil (*ya'ni Xudo uyi*) deb atadi.

Benyaminning tug'ilishi, Rohilaning o'lishi

¹⁶ Baytildan jo'nab, yo'l bosar edilar. Efratga borishga sal qolgan ediki, Rohilani to'lg'oq tutib, u juda qiynaldi.

¹⁷ U azob chekib tug'ayotganida, doyasi unga: «Qo'rq-ma, bu ham senga o'g'il bo'ladi», – dedi. ¹⁸ Nihoyat, Rohila o'layotib, joni chiqay deganda, tug'ilgan o'g'lini Ben-O'ni (*ya'ni Shum Oyoq*) deb chaqirdi. Ammo otasi uning ismini Benyamin (*ya'ni O'ng Qo'lim*) deb qo'ydi. ¹⁹ Efrat, ya'ni Baytlahm yo'lida marhuma Rohilani dafn etishdi. ²⁰ Yoqub uning qabri ustida yodgorlik tikladi. Qabr bugungacha «Rohila maqbarasi» deb aytiladi.

²¹ Shundan so'ng Isroil yo'lga chiqib, Adir Minora degan joyning narigi tomonida chodir qurdi. ²² Isroil u yurtda o'rnashganidan keyin, o'g'li Ruben borib otasin-ing cho'ri xotinlaridan biri Bilha bilan yotdi. Isroil buni eshitdi, [o'g'lini yomon ko'rib ketdi.]

Yoqubning o'g'illari

Yoqubning jami bo'lib o'n ikki o'g'li bor edi:

²³ Lea tuqqan o'g'illar: Yoqubning to'ng'ichi Ruben, keyin Shim'o'n, Leviy, Yahudo, Issoxor va Zavulun.

²⁴ Rohila tuqqan o'g'illar: Yusuf va Benyamin.

²⁵ Rohilaning cho'risi Bilha tuqqan o'g'illar: Dan va Naftoli.

²⁶ Leaning cho'risi Zilpa tuqqan o'g'illar: Gad va Osher.

Yoqub Mesopotamiyada bo'lganida, mana shu o'g'il-larni ko'rди.

²⁷ Yoqub otasi Is'hoqning oldiga, Mamre degan joyga bordi. Ibrohim ham, Is'hoq ham musofir bo'lib yasha-gan bu joy Qirat-Arba (*ya'ni Hebro'n*) shahri yaqinidadir. ²⁸ Is'hoq esa jami bir yuzu sakson yil umr ko'rib, vafot etdi. ²⁹ U to'q va keksayib olamdan o'tdi, o'zining ota-bobolari oldiga jo'nadi. Uning o'g'illari Es-ov va Yoqub uni ko'mishdi.

Esovning nasl-nasabi – Edo'm xalqi

36 Edo'm xalqining otasi Esovning nasl-nasab tarixi quyidagicha:

² Esovning xotinlari Kan'on qizlaridan edi. Bular – hetiy Eylonning qizi Ada, hiviiv Siv'o'n o'g'li Ononing qizi Aholibama ³ va Ismoilning qizi, Navoyo'tning singlisi Bo'smat edilar. ⁴ Ada Esovga Elifazni, Bo'smat esa Rag'uilni tug'ib berishdi. ⁵ Aholibama esa Ya'ush,

Ya'lam va Qo'rahni tug'di. Hali Kan'on yerida bo'lganda Esov uchun tug'ilgan o'g'illari ana shular edi. ⁶ Keyinroq Esov xotinlarini, o'g'il-qizlarini va xonadonidagi borliq jonni, shuningdek, butun chorva podalarini, Kan'on yerida orttirgan barcha mol-mulkini olib, ukasi Yoqubning oldidan o'zga mamlakatga ko'chib ketdi. ⁷ Ikkala aka-ukaning mol-mulki juda ko'paygani uchun, ular endi birga yashay olmas edilar. Ularning chorvalari ko'pligidan, ular musofir bo'lib turgan mamlakat endi ularni sig'dirolmaydigan bo'lib qolgan edi. ⁸ Shunday qilib, Esov (Edo'mga tengdir) Se'ir tog'ligida o'rnashib oldi.

⁹ Esovdan kelib chiqqan, Se'ir tog'ligida o'rnashgan Edo'm xalqining nasl-nasabi quyidagicha: ¹⁰ Esovga xotini Adadan Elifaz, xotini Bo'smatdan esa Rag'u'il nomli o'g'illar tug'ildilar. ¹¹ Elifazning o'g'illari: Teman, O'mar, Safo', Ga'tam va Qanoz edilar. ¹² Esov o'g'li Elifazning ikkinchi xotini Timna esa eriga Omoleqni tug'ib berdi. Ana shular hammasi Esovning xotini Adaning o'g'il-nabiralari edi. ¹³ Rag'u'ilning o'g'illari: Nahat, Zarah, Shamma va Mizza edilar. Bular esa Esovning xotini Bo'smatning o'g'il-nabiralari edi. ¹⁴ Siv'o'n o'g'li Ononing qizi Aholibama eri Esovga Ya'ush, Ya'lam va Qo'rah degan o'g'illarni tug'ib berdi.

¹⁵ Esov naslidan kelib chiqqan qabila yo'l boshchilari quyidagilardir: Esovning to'ng'ichi Elifaz – Teman, O'mar, Safo', Qanoz, ¹⁶ Qo'rah, Ga'tam va Omoleq nomli qabila yo'l boshchilarining otasi bo'lgan. Ana shu Edo'm qabilalari bari Elifazdan kelib chiqib, *Esovning xotini* Adaning o'g'il-nabiralari edilar. ¹⁷ Esovning *ikkinchi* o'g'li Rag'u'il esa – Nahat, Zarah, Shamma va Mizza nomli qabila yo'l boshchilarining otasi bo'lgan. Ana shu Edo'm qabilalari Rag'uildan kelib chiqib, Esovning xotini Bo'smatning o'g'il-nabiralari edilar. ¹⁸ Esovning xotini Aholibamaning eriga tug'ib bergan o'g'illari: Ya'ush, Ya'lam va Qo'rah edilar. Bular xuddi shu ismli qabilalarning yo'l boshchilari bo'lganlar. Ana shular Esovning xotini, Ononing qizi Aholibamadan bino bo'lgan yo'l boshchilar edi. ¹⁹ Shunday qilib, bu Edo'm qabilalarining hammasiga Esovning o'g'illari yo'l boshchi bo'lganlar.

²⁰ Edo'm tub aholisining kelib-chiqishi ho'riy Se'irning o'g'illaridan boshlangan. Se'irning o'g'illari: Lo'tan, Sho'val, Siv'o'n, Ono, ²¹ Disho'n, Esar va Dishan edilar. Bular Edo'mdagi ho'riy qabilalarining yo'l boshchilari bo'lganlar.

²² Lo'tanning o'g'illari Ho'riy va Hemam edilar. Lo'tanning Timna degan singlisi ham bor edi. ²³ Sho'valning o'g'illari: Alvon, Manohat, Evol, Shafo' va O'nom edilar. ²⁴ Siv'o'nning o'g'illari: Ayyo va Ono edilar. (O'tasi Siv'o'nning eshaklarini cho'lda boqayotganida issiq bu-loqni topgan o'sha Ono edi.) ²⁵ Ononing esa Disho'n otli o'g'li va Aholibama otli qizi bor edi. ²⁶ Disho'nning o'g'illari: Hamdon, Eshbon, Yitron va Karon edilar. ²⁷ Esarning o'g'illari: Bilhon, Za'von va Aqon edilar. ²⁸ Dishanning o'g'illari: Us va Oron edilar.

²⁹ Shunday qilib, Se'ir yurtidagi Ho'riy qabilalarining nomlari o'z yo'l boshchilarining tartibi bo'yicha shun-

daydir: Lo'tan, Sho'val, Siv'o'n, Ono, Disho'n, Esar va Dishan.

Edo'm podshohlarining tarixchasi

³¹ Isroil farzandlari ustidan biron podshoh hukm surmasdan oldin, Edo'm yurtida quyidagi podshohlar hukmronlik qilganlar:

³² Edo'm taxtida o'tirgan *ilk* podshoh Dinhoba shahridan bo'lgan Ba'o'r o'g'li Bela edi. ³³ Bela o'lgach, uning o'rniga Bo'sra shahridan Zarah o'g'li Yo'bob taxtga chiqdi. ³⁴ Yo'bob o'lgach, uning o'rniga Teman yurtidan Hushom taxtga chiqdi. ³⁵ Hushom o'lgach, uning o'rniga Mo'ov yerida midyonliklarni tor-mor etgan, Avit shahridan bo'lgan Bedod o'g'li Hadad taxtga chiqdi. ³⁶ Hadad o'lgach, uning o'rniga Masreqa shahridan Samla taxtga chiqdi. ³⁷ Samla o'lgach, uning o'rniga daryo bo'yida joylashgan Rahovot shahridan Shoul taxtga chiqdi. ³⁸ Shoul o'lgach, uning o'rniga Axbo'r o'g'li Baal-Hanan taxtga chiqdi. ³⁹ Axbo'r o'g'li Baal-Hanan o'lgach, uning o'rniga Hadar taxtga chiqdi. U Pag'u shahridan bo'lib, xotini esa Matradning qizi, Mezahobning nabirasi Mehatobila edi.

⁴⁰ Esovdan kelib chiqqan *Edo'm* qabilalarining nomlari sulolalari va o'rnashgan joylari bo'yicha shulardir: Timna, Alva, Yatet, ⁴¹ Aholibama, Elo, Pino'n, ⁴² Qanoz, Teman, Mibsor, ⁴³ Magdiel va Iram. Ushbu qabilalar o'z yo'l boshchilarining nomlarini olib, har birisi o'zining yashash yeriga ega bo'lgan. Mana shularning hammasi Edo'm xalqining otasi Esovdan kelib chiqqanlar.

Yusufning ko'rgan tushlari

37 Yoqub otasi musofir bo'lib yashagan mamlakatda – Kan'on diyorida yashayverdi. ² Yoqubning nasl-nasab tarixi esa quyidagicha:

Yoqubning o'g'li Yusuf o'n yetti yashar o'smir bo'lib qolgan edi. U otasining xotinlari Bilha va Zilpadan tug'ilgan akalari bilan birga chorva boqar, otasi oldida akalarining g'iybatini qilar edi. ³ Isroil esa Yusufni hamma o'g'illaridan ko'proq sevar edi, chunki u Isroilning qarilik chog'ida ko'rgan o'g'li edi. Shu sababli unga beqasam to'n qildirdi. ⁴ Yusufning akalari esa otalari uni hamma o'g'illaridan ko'proq sevganini bilib, Yusufni yomon ko'rib qoldilar. Endi u bilan do'stona gaplasha olmas edilar.

⁵ Bir kuni Yusuf tush ko'rib, akalarga aytib berdi. Ular esa uni yanada yomon ko'rib qolishdi. ⁶ Yusuf akalari-ga:

– Men ko'rgan bu tushni tinglanglar, – dedi. ⁷ – Tushimda bizlar ekinzorda bog'lam bog'layotgan ekanmiz. Qarasam, mening bog'lamim yerdan ko'tarilib, tik turgan ekan, sizlarning bog'lamlaringiz esa davra olib, mening bog'lamimga ta'zim qildi.

⁸ Yusufning akalari unga:

– Nahotki sen bizning ustimizdan podshoh yoki hukmron bo'lmoqchisan? – deyishdi. Uni ko'rgan tushi va gapirgan gapi tufayli yanada yomon ko'rib qoldilar.

⁹ Keyin Yusuf yana boshqa bir tush ko'rdi. Uni ham akalari hikoya qilib berdi:

– Men yana tush ko'rdim. Tushimda quyosh va oy hamda o'n bir yulduz menga ta'zim qilayotgan ekan, – dedi.

¹⁰ Yusuf buni akalari va otasiga ham hikoya qilgan edi, otasi uni koyib:

– Bu ko'rgan tushing qanday tush ekan? Nahotki men, onang va akalaring sening oyoqlaringga yiqilib ta'zim qilsak? – dedi.

¹¹ Yusufga akalari hasad qilishardi. Lekin otasini bu gaplar o'ylatib qo'ydi.

Yusufni Misrga sotish

¹² Yusufning akalari otalarining podalarini boqish uchun Shakamga ketishgan edi. ¹³ Shu vaqt Isroil Yusufga:

– Akalaring Shakamda mol boqishyapti. Kel, seni ularning yoniga yuborayin, – dedi.

– Xo'p bo'ladi, otajon! – dedi Yusuf.

¹⁴ – Sen borib akalaring va podalarning hol-ahvolini bilib, menga xabar keltir, – deb otasi uni Hebro'n vodiysidan jo'natdi.

Yusuf Shakamga qarab yo'l oldi. ¹⁵ Dashtda adashib qoldi. Bir kishi Yusufni ko'rib, undan so'radi:

– Nimani izlayapsan?

¹⁶ – Men akalaringni izlayapman, ular qayerda mol boqishyapti? Bilsang, menga ayt, – dedi Yusuf. ¹⁷ Haligi odam unga:

– Ular bu yerdan jo'nab ketishdi. Do'tanga boramiz, deb aytganlarini eshitgan edim, – dedi.

Shunda Yusuf akalaringning ketidan borib, ularni Do'tanda topdi. ¹⁸ Yusuf hali yaqinlashmasdan, akalari ko'rib, Yusufni o'ldirishga qasd qildilar. ¹⁹ Bir-biroviga:

– Mana, o'sha tush ko'ruvchi kelyapti! ²⁰ Kelinglar endi, uni o'ldiramiz va biron quduqqa tashlaymiz. So'ngra yirtqich hayvon uni yeb ketibdi, deb aytamiz. Shunda uning tushlari nima bo'larkan, ko'ramiz, – dedilar.

²¹ Ammo Ruben Yusufni ularning qo'lidan qutqarmoqchi bo'lib, ukalariga:

– Uning joniga qasd qilmaylik. ²² Qon to'kmanglar, uni mana shu yaqindagi cho'l qudug'iga tashlasalaring bo'ldi, faqat uning joniga qasd qilmanglar! – dedi. Chunki u Yusufni ukalari qo'lidan qutqarib, otasi oldiga qaytarish niyatida edi.

²³ Yusuf akalari yoniga kelganda, akalari uni ushlab, ustidagi beqasam to'nni yechib, ²⁴ o'smirni quduqning ichiga tashlab ketishdi. Quduq esa quruq, ichida suv yo'q edi.

²⁵ Ular ovqatlanib o'tirib, bir qarashgan edi, Gil'ad tomondan ismoiliylar karvoni kelayotganini ko'rishdi. Ularning tuyalariga xushbo'y smolalar va tutatqilar hamda mumiy o'rtilgan, Misrga qarab yo'l bosayotgan edilar. ²⁶ Yahudo birodarlariga:

– Ukamizning qonini to'kib buni yashirishdan nima foyda bor? ²⁷ Kelinglar, yaxshisi uni ismoiliylarga so-

tamiz, qo'limizni uning qoni bilan bulg'amaymiz. U bizning ukamiz, o'z suyagimiz, axir, – dedi.

Yahudo aka-ukalarini ko'ndirdi.

²⁸ Shu payt Midyondan savdogarlar karvoni o'tayotgan edi. Ular Yusufni quduqdan tortib chiqardilar va yigirma kumush tangaga ismoiliylarga sotdilar. Ular esa Yusufni Misrga olib ketdilar.

²⁹ Ruben o'sha quduq boshiga qaytib borib, qarasaki, Yusuf quduq ichida yo'q! U choponini yirtib tashladi-da, ³⁰ ukalari yoniga qaytib borib ularga:

– Bola yo'q, endi men qayerga bosh uray? – dedi.

³¹ Shunda aka-ukalar Yusufning beqasam to'nini olib, bir takani so'yib, to'nni taka qoniga botirdilar. ³² So'ng to'nni otalari oldiga yuborib: «Biz buni topdik. Taningchi, bu o'g'lingizning choponimi, yoki u emasmi?» – deb so'ratdilar.

³³ Yoqub choponni tanib:

– O'g'limning choponi-da, uni yirtqich hayvon yegan. Yusuf burda-burda bo'lgan, shekilli, – dedi. ³⁴ Va kiyimini yirtib, beliga jul o'rab, o'g'li uchun ancha vaqt motam tutdi. ³⁵ Hamma o'g'il-qizlari unga tasalli bermoq uchun otasini borib ko'rsa-da, ammo u ovunishni rad qilar,

– Men motamli bo'lib o'g'limning yoniga, o'liklar diyoriga boraman, – derdi. O'g'lining hasratida ko'p faryod chekdi.

³⁶ Shu orada midyonliklar Yusufni Misrga olib borib, Fir'avning saroyi ma'muri va soqchilar boshlig'i – Po'ti-farga sotgan edilar.

Yahudo va Tamara

38 O'sha vaqtda Yahudo o'z aka-ukalaridan ayrilib jo'nadi. U yo'l yurib, Adullam shahrida Hiro o'tli boyning yonida joylashdi. ² Yahudo u yerda Shuo ismli kan'onlik bir odamning qizini ko'rib qoldi. Uni xotinlikka olib, bir yostiqa bosh qo'yishdi. ³ Ayol homilador bo'lib bir o'g'il tug'di. Eri uning otini G'yer qo'ydi. ⁴ U yana homilador bo'lib bir o'g'il tug'di, uning otini O'nan qo'ydi. ⁵ U tag'in bir o'g'il tug'ib, uning otini Shelo qo'ydi. Bu tug'ilgan paytda Yahudo Kazzob shahrida edi.

⁶ Yahudo to'ng'ichi G'yerni Tamara ismli bir qizga uylantirdi. ⁷ Yahudoning to'ng'ichi G'yer Xudovand nazari-da nobop odam bo'lgani uchun, Xudovand uni o'ldirdi.

⁸ Shunda Yahudo O'nanga:

– Qaynag'alik burchingni o'tab, akangning xotinini nikohingga ol, toki akangga zurriyot yetishtirgin, – dedi.

⁹ Lekin O'nan bu zurriyot o'ziniki bo'lmasligini bilib, akamga zurriyot qolmasin, deb uning xotini bilan qovushgan paytlarda urug'ini yerga to'kib yuborar edi. ¹⁰ Uning bu qilgan ishi esa Xudovandga yoqmadi va Xudovand uni ham o'ldirdi.

¹¹ Yahudo kelini Tamaraga:

– O'g'lim Shelo katta bo'lgunga qadar sen otangning uyida beva turavergin, – dedi. Chunki Yahudo: «Bu ham akalari kabi o'lmasin», deb qo'rqar edi. Shunday qilib, Tamara ketdi, otasining uyida yashayverdi.

¹² Ancha vaqt o'tgandan so'ng Shuoning qizi, ya'ni Yahudoning xotini o'lib qoldi. Yahudo bir muddat o'tib taskin topganidan keyin, o'zi bilan do'sti adullamlilik Hironi olib, qo'ylarining junini qirqayotganlarni ko'rgani Timnaga borishdi. ¹³ Tamaraning qulog'iga: «Mana, qaynotang qo'ylarining junini qirqish uchun Timnaga borayotir», – degan darak yetib keldi. ¹⁴ Shunda u bevalik kiyimlarini yechib, parangi yopinib, o'zini tanib bo'lmaydigan qildi-da, Timnaga boradigan yo'lda joylashgan Enoyim yerining kiraverishida o'tirdi. Tamara: «Shelo endi katta bo'lgan, meni unga xotinlikka berishmaydi», degan xulosaga kelgan edi.

¹⁵ Yahudo Tamaraning yuzi yopiq o'tirganini ko'rib, fohisha deb o'yladi. ¹⁶ U o'zining kelini ekanini bilmay, Yahudo yo'lidan ayol tomon burildi-da:

– Ruxsat ber, sen bilan yotay, – dedi.

– Siz men bilan yotsangiz, menga nima berasiz? – dedi ayol. ¹⁷ Yahudo:

– Qo'tondan senga bir uloq berib yuboraman, – dedi.

– Yuborguningizgacha garovga biron narsa berasizmi? – dedi. ¹⁸ Yahudo:

– Garovga nima beray? – deb so'radi.

– Muhringizni, uning ipini va qo'lingizdagi hassani bering, – dedi ayol.

Yahudo u aytgan narsalarni berdi va u bilan yotdi. Tamara esa undan homilador bo'ldi. ¹⁹ Tamara uyiga qaytib ketdi va parangisini yechib, yana o'zining bevalik kiyimlarini kiydi.

²⁰ Shu orada Yahudo o'sha ayolga garovga bergan narsalarimni qaytarib olay, deb adullamlilik do'sti orqali uloqni yubordi. Uni topolmagach, ²¹ do'sti bu joyning odamlaridan so'radi:

– Enoyimda yo'l chekkasida o'tirgan anavi fohisha qani?

– Bu yerda fohisha yo'q edi, – deyishdi.

²² Do'sti Yahudoning yoniga qaytib kelib:

– Uni topolmadim, u joy odamlari ham o'sha yerda fohisha yo'qligini aytdilar, – dedi. ²³ Yahudo:

– Mana men bu uloqni yubordim, lekin sen ayolni topmabsan. Mayli o'ziga olib qo'ysin, tag'in biz uyatga qolmaylik, – dedi.

²⁴ Qariyb uch oy o'tgach, Yahudoga: «Sening kelining Tamara zino qilibdi, fohishaligidan homilador ham bo'libdi», – degan xabar yetkazishdi. Yahudo:

– Uni maydonga chiqarib yoqinglar! – dedi.

²⁵ Tamarani tashqariga olib chiqishayotgan vaqtda, u qaynotasiga kishi yuborib: «Men mana bu buyumlarning egasidan homilador bo'lganman. Taning-chi, bu muhr, bu ip, bu hassa kimniki ekan?» – degan gapni jo'natdi.

Yahudo buyumlarni tanib:

²⁶ – Men emas, u haqlidir, chunki men uni o'g'lim Sheloga bermadim, – dedi. Shundan keyin Tamaraga boshqa tegmadi. ²⁷ Tamarani to'lg'oq tutganida, uning qornida egiz bolalar borligi ma'lum bo'ldi. ²⁸ Tug'ayotgan vaqtda bolalardan biri qo'lini chiqardi. Doya alvon ip olib: «Mana bu birinchi bo'lib chiqdi!» – deb ipni uning qo'liga bog'ladi. ²⁹ Bola qo'lini qaytarib olishi bilan

uning birodari chiqdi. Shunda doya: «Ha, sen qanday yorib chiqib olding!» – dedi. Shuning uchun Yahudo uning ismini Paras qo'ydi. ³⁰ Keyin qo'lida alvon ip bo'lgan birodari ham chiqdi. Uning otini Zarah qo'ydi.

Yusuf va Po'tifarning xotini

39 Shu orada Yusufni Misrga olib borishgan edi. Fir'avn saroyining ma'muri va soqchilar boshlig'i, Misrning begi bo'lgan Po'tifar Yusufni u yerga olib borgan ismoiliylardan sotib olgan edi. ² Xudovand Yusuf bilan edi. U misrlik xo'jayinining uyida turarkan, omadli kishi bo'lib qoldi. ³ Uning xo'jayini ham Xudovand Yusuf bilan bo'lganini angladi. Chunki Yusuf qo'l urgan har qanday ishga Xudovand omad berar edi. ⁴ Shunday qilib, Yusuf xo'jayinining ko'nglini topib, uning shaxsiy xodimi bo'lib qoldi. Bek Yusufni o'z xonadoni ustidan gumashta qilib tayinlab, bor-budini uning ixtiyoriga topshirdi. ⁵ Misrlikning xonadoni va butun mol-mulki ustidan Yusuf gumashta qilib tayinlangan vaqtdan e'tiboran Xudovand Yusuf tufayli u xonadonni barakali qildi, uyda va dashtdagi hamma narsasida Xudovandning barakati namoyon edi. ⁶ Bek o'zining bor-yo'g'ini Yusufning qaramog'iga topshirib, endi o'z tomog'idan boshqa hech narsa haqida qayg'urmas edi.

Yusuf qaddi-qomati kelishgan, juda chiroyli yigit edi. ⁷ Oradan bir muddat o'tgach, bekning xotini Yusufga ko'zini tikadigan bo'ldi. U Yusufga:

– Men bilan yot! – deb aytar edi. ⁸ Ammo Yusuf rad etib, xo'jayinining xotiniga:

– Mana, xo'jayinim men uning xonadonida qiladigan hech bir ishimga aralashmaydi, o'zining bor-budini mening ixtiyoriga topshirgan. ⁹ Bu xonadonda mendan katta odam yo'q. Xo'jayin mendan hech narsani ayamay, birgina seni bermagan. Sen uning xotinisanku. Men qanday qilib bunday qabihlikka borib, Xudoga qarshi gunoh qilaman? – dedi.

¹⁰ Beka kundan-kun zo'rlasa-da, Yusuf u bilan yotishga yoki hatto o'tirishga ham ko'nmas edi.

¹¹ Kunlarning birida Yusuf o'z ishini qilish uchun uyga kirdi. Uy xizmatchilaridan hech kim yo'q edi. ¹² Beka Yusufning jomasini ushlab:

– Men bilan yot! – dedi. Ammo Yusuf jomasini ayolning qo'lida qoldirib, tashqariga qochib ketdi. ¹³ U qochib ketgandan keyin, beka jomani qo'lida ushlagancha ¹⁴ uy xizmatchilarini chaqirdi va ularga:

– Qaranglar olib kelgan odamni! Endi bu ibroniy bizlar bilan sho'xlik qilishga ham intiladi-da! Mana hozir u kelib, men bilan yotmoqchi bo'ldi. Ammo men baland ovoz bilan qichqirib yubordim. ¹⁵ U faryod ko'targanimni eshitgach, o'z jomasini yonimda qoldirib tashqariga qochib ketdi, – dedi.

¹⁶ Beka Yusufning jomasini yonida olib qo'ydi. Bek uyiga qaytib kelgach, ¹⁷ unga arz qilishga tushdi:

– Bizlarga siz keltirgan shu ibroniy qul men bilan sho'xlik qilmoqchi bo'lib yonimga keldi. ¹⁸ Ovozimni baland qilib, qichqirishim bilan u jomasini yonimda qoldirib, tashqariga qochib ketdi, – dedi.

¹⁹ Yusufning xo'jayini esa xotining: «Yusuf menga ne-ne ishlarni qilmadi!» – degan nolishini eshitib, jahli chiqdi. ²⁰ U Yusufni ushlab, podshohning maxsus zindonidagi qamoqxonaga qamatib qo'ydi.

Shunday qilib, Yusuf zindonda yotar edi. ²¹ Lekin Xudovand Yusuf bilan bo'lib, unga ehson qilar edi. Yusuf zindon boshlig'ining ko'nglini topdi. ²² Zindon boshlig'i qamoqdagi butun mahbuslarni Yusufning qaramog'iga berdi, u yerdagi hamma ishlarni Yusuf idora qilar edi. ²³ Zindon boshlig'i endi Yusufning nazorati ostidagi hech bir ishga aralashmas edi. Chunki Xudovand Yusuf bilan bo'lib, u qilgan hamma ishga omad berar edi.

Qamoqda Yusufning tush ta'birlashi

40 Bu hodisalardan so'ng Misr podshohining soqiyi va novvoyi o'z janoblari – Fir'avnga qarshi gunoh qildilar. ² O'zining bosh soqiyi va bosh novvoyi bo'lgan bu ikkala ma'muridan Fir'avn achchiqlanib, ³ ularni qamatib qo'ydi. Ular yotgan qamoqxonada soqchilar boshlig'ining nazorati ostida bo'lib, u yerda Yusuf ham mahbus edi. ⁴ Soqchilarning boshlig'i Yusufni bularga malay qilib qo'ydi. Shunday qilib, Yusuf ularga xizmat qilar edi.

⁵ Misr podshohining soqiyi bilan novvoyi bir muddat qamoqda yotganlaridan keyin, bir kechening o'zida ikkalasi birdan tush ko'rishdi. Har bir tushning o'ziga xos ma'nosi bor edi. ⁶ Sahar turib, Yusuf ularning yoniga keldi, har ikkovining ko'ngli xufton ekanini ko'rdi. ⁷ Yusuf o'zi bilan bir qatorda xo'jayini – Fir'avnning uyida asir bo'lgan bu ma'murlardan:

– Nima uchun bugun yuzlaringiz g'amgin? – deb so'radi. ⁸ Ular:

– Biz tush ko'rdik, ammo tushni ta'bir qiladigan kishini topolmadik, – deyishdi. Yusuf ularga:

– Tushning ta'birlari Xudodan emasmi? Menga tushuntirib beringlar-chi, – dedi.

⁹ Shunda bosh soqiy tushini Yusufga hikoya qildi:

– Men tushimda oldimda bir tok ko'rdim. ¹⁰ Tokda uchta novda bor ekan. Novdalar o'sib, gullab, shingilshingil uzumlar pishdi. ¹¹ Mening qo'limda Fir'avnning kosasi bor ekan. Men uzumlarni olib siqdim va Fir'avnning kosasiga quyib, kosani uning qo'liga berdim, – dedi.

¹² Yusuf unga:

– Tushning ta'biri shu: uch novda – uch kun. ¹³ Mana uch kundan keyin Fir'avn sening boshingni yuksaltirib, avvalgi mansabingga qaytaradi. Xuddi unga soqiylik qilgan vaqtda qilganingday, avvalgi tartib bo'yicha yana Fir'avnning kosasini uning qo'liga berasan. ¹⁴ U senga himmat qilganidan so'ng, meni ham eslab turgin. Marhamat qilib Fir'avn huzurida meni yodingga keltir va meni bu qamoqxonadan chiqarib olishga tirishgin. ¹⁵ Meni ibroniylarning yeridan o'g'irlab ketishgani yetmagandek, endi bu yerda ham biron-bir jinoyat qilmay, bu chuqurga tiqib qo'yildim, – dedi.

¹⁶ Bosh novvoy esa Yusuf boyagi tushni yaxshilikka yo'rganini ko'rgach:

– Men ham tush ko'rdim, – dedi. – Boshim ustida uchta savatda kulcha bor ekan. ¹⁷ Eng ustki savatda novvoylar Fir'avn uchun maxsus tayyorlagan har xil taomlar bor ekan. Lekin qushlar kelib, boshim ustidagi savatdan ularni cho'qib ketdi.

¹⁸ Yusuf javob berdi:

– Tushning ta'biri shu: uch savat – uch kun. ¹⁹ Mana shu uch kundan keyin Fir'avn boshingni tanangdan judo qilib, seni dorga ostiradi, qushlar kelib etingni tanangdan cho'qib ketadi, – dedi.

²⁰ Oradan uch kun o'tib, Fir'avn o'zining tug'ilgan kunini nishonlash munosabati bilan butun mulozimlari uchun ziyofat qildi. Mulozimlaridan o'zining bosh soqiyi bilan bosh novvoyini ham o'rtaqa chiqardi.

²¹ Bosh soqiyini o'z mansabiga qaytardi va u yana kosani Fir'avn qo'liga berdi. ²² Lekin bosh novvoyni esa, Yusuf ta'bir qilganidek, dorga ostirdi.

²³ Shundan so'ng bosh soqiy Yusufni boshqa eslamadi, uni unutilib yubordi.

Fir'avnning ko'rgan tushlari

41 Oradan ikki yil o'tgach, Fir'avn tush ko'rib qoldi. Tushida u Nil daryosi bo'yida turgan ekan.

² Daryodan ko'rimli, semiz yetti bosh sigir chiqib, qiy-oqzorda o'tlab yurishar ekan. ³ Ularning ketidan daryodan ko'rimsiz, oriqli yetti bosh sigir chiqib, daryo bo'yidagi sigirlar yonida turibdi. ⁴ Ko'rimsiz, oriqli sigirlar ko'rimli, semiz yetti sigirni yeb yuboribdi.

Shundan keyin Fir'avn uyg'ondi. ⁵ U yana uyquga ketib, ikkinchi marta tush ko'rdi. Tushida bitta poyada yettita yaxshi va to'liq boshhoq chiqibdi. ⁶ Ularning ketidan cho'l shamoli qovjiratgan oriqli yetti boshhoq o'sib chiqibdi. ⁷ Bu oriqli boshhoqlar semiz va to'liq yetti boshhoqni yutib yuboribdi. Shundan so'ng Fir'avn uyg'onib, tush ko'rganini bildi.

⁸ Sahar paytida Fir'avnning ko'ngli juda g'ash edi. U kishi yuborib, Misrning barcha sehrgarlari va donishmandlarini chaqirtirdi. Fir'avn ularga tushlarini hikoyat qildi, ammo unga ta'bir qilib beradigan biron kishi topilmadi.

⁹ Shunda Fir'avnning bosh soqiyi so'z olib unga dedi:

– Men bugun gunohlarimni eslatishga majburman.

¹⁰ Fir'avn janobi oliylarining bandalariga g'azablari kelib, meni va bosh novvoyni soqchilar boshlig'ining qamoqxonasiga topshirgan edilar. ¹¹ Bir kechening o'zida men va jo'ram birdan tush ko'rib qoldik, har birimizning tushimiz esa o'ziga xos ta'biri talab qilar edi. ¹² U yerda bizlar bilan soqchilar boshlig'iga xizmat qilib yurgan bir ibroniy yigit bor edi. Biz tushlarimizni unga so'zlab berdik, u bizga ta'bir qilib berdi, tushlarimizni alohida-alohida sharhlab berdi. ¹³ Xullasi kalom, u qanday ta'bir etgan bo'lsa, xuddi shunday bo'ldi. Men o'z mansabimga qaytarildim, jo'ram esa osildi.

Yusuf Fir'avnning tushlarini ta'birlashi

¹⁴ Buni eshitiboq, Fir'avn Yusufni olib kelish uchun kishilar yubordi. Ular shoshib-pishib Yusufni zindon-

dan chiqarishdi, sochini olib, kiyimini almashtirishdi.

Yusuf Fir'avnning huzuriga keldi. ¹⁵ Fir'avn unga:

– Men tush ko'rdim, lekin uni ta'bir qiladigan kishi yo'q. Eshitishimcha, sening tushni ta'bir qilishga fahming yetar ekan, – dedi. ¹⁶ Yusuf Fir'avnga:

– Bu mendan emas; lekin Xudo Fir'avnga xayrli bashorat qilgan bo'lsa kerak, – deb javob berdi.

¹⁷ Fir'avn Yusufga:

– Men tushimda Nil bo'yida turgan ekanman.

¹⁸ Shunda daryodan semiz va go'zal yetti bosh sigir chiqib, qiyozorda o'tlab yurishar ekan. ¹⁹ Ularning ketidan ko'rinishi yomon, badbashara, juda oriq boshqa yetti bosh sigir chiqdi. Men butun Misr yerida shunchalik yomon sigirni ko'rmagan edim. ²⁰ Yomon, oriq sigirlar esa avvalgi yetti semiz sigirni yeb yubordi. ²¹ Semiz sigirlar ularning qorniga kirgan bo'lsa-da, qornida borligi bilinmas edi. Ularning ko'rinishi avvalgidek yomon edi. Shundan so'ng men uyg'onib ketdim.

²² Keyingi tushimda men bitta poyada o'sib chiqqan yettita to'liq va yaxshi boshqni ko'rdim. ²³ Ularning ketidan ingichka, cho'l shamolidan qovjiragan, quruq yettita boshq o'sib chiqdi. ²⁴ Ingichka boshqolara esa yettita to'liq boshqni yutib yubordi. Shunda men buni sehrgarlarga aytdim, ammo menga sharhlab beradigan kishi topilmadi, – dedi.

²⁵ Yusuf Fir'avnga dedi:

– Fir'avnning tushlari bir. Xudo qilmoqchi bo'lgan ishini Fir'avnga bildiribdi. ²⁶ Yetti bosh yaxshi sigir – yetti yil, yettita yaxshi boshq ham – yetti yil. Tushlarning ma'nosi bir. ²⁷ Ulardan keyin chiqqan yetti bosh yomon va oriq sigir esa – yana yetti yil, shuningdek, oriq va cho'l shamolidan qovjiragan yettita boshq ham o'sha ma'noda: ya'ni bu yetti qahatchilik yilini bildiradi.

²⁸ Men shuni demoqchiman: Xudo qiladigan ishini Fir'avnga namoyon qilibdi. ²⁹ Butun Misr mamlakatida yetti yil buyuk farovonlik bo'ladi. ³⁰ O'sha davrdan so'ng yetti yil qahatchilik bosh ko'taradi. Misrni xarob qiladigan bu ocharchilik og'irligidan mamlakat ko'rgan avvalgi farovonlik davri butunlay esdan chiqib ketadi.

³¹ Keyin paydo bo'ladigan qahatchilik shunchalik og'ir bo'ladiki, mamlakatda hech farovonlik bo'lmaganday tuyuladi. ³² Tush Fir'avnga ikki marta takror namoyon bo'lishi esa shundan dalolat beradiki, bu ish Xudo oldida muqarrardir, U buni kechiktirmay amalga oshiradi.

³³ Endi Fir'avn janobi oliylari aqlli va dono bir odamni saylab, uni Misr yurti ustidan qo'ysinlar, ³⁴ toki u oliy farmon ila yetti farovonlik yili badalida Misrning hosilidan beshdan bir qismini ajratib undirish uchun mamlakat ustidan nozirlar tayinlasin. ³⁵ Bu keladigan yaxshi yillarda butun hosilni yig'ib g'amlab qo'yishsin, shaharlarda oziq-ovqat bo'lishi uchun g'allani Fir'avnning omborxonalariga g'aramlab saqlashsin. ³⁶ Misrning boshiga keladigan yetti yillik qahatchilik davrida mamlakat qirilmaligi uchun, bu oziq-ovqatlar zaxira bo'ladi.

Yusufning Misrda yuksalishi

³⁷ Bu gap Fir'avn va uning butun amaldorlariga ma'qul tushdi. ³⁸ Fir'avn o'z a'yonlariga:

– O'zida Xudoning Ruhi bo'lgan bunday odamni topib bo'ladimi? – dedi.

³⁹ Fir'avn Yusufga qayrilib:

– Xudo bularning hammasini senga ma'lum qilgan ekan. Sendan aqlliroq va donoroq odam yo'q. ⁴⁰ Sen xonadonim ustidan rais bo'lasan, butun xalqim sening amringga qarab ish tutadi. Men faqat taxtim bilangina sendan katta bo'laman. ⁴¹ Men seni butun Misr yurti ustidan boshliq qilib tayinlayman, – dedi-da, ⁴² o'z uzugini barmog'idan chiqarib, Yusufning barmog'iga taqdi. Unga kimxob to'n kiygizib, bo'yniga oltin zanjir taqdi. ⁴³ Fir'avn Yusufni o'z o'rinbosarining aravasiga mindirib, u borishidan oldin «Ta'zim qilinglar!» deya jar soldirdi. Shunday qilib, Yusuf butun Misr ustidan boshliq bo'lib qoldi.

⁴⁴ Fir'avn Yusufga:

– Men, Fir'avn, senga aytyapman: sen amr bermasdan butun Misr yerida hech kimsa yo qo'lini yo oyog'ini ko'tarmaydi, – dedi. ⁴⁵ U Yusufga Safnat-Pa'nah deb ism qo'ydi va O'n shahrining kohini Po'tiferoning qizi O'snatni unga xotinlikka olib berdi. Yusuf esa Misr yurti bo'yicha yuksalib bordi. ⁴⁶ Misr podshohi – Fir'avnning huzurida turganida Yusuf o'ttiz yoshda edi.

Shunday qilib, Yusuf Fir'avnning huzuridan chiqib, butun Misr mamlakatini kezaigan bo'ldi. ⁴⁷ Yetti farovonlik yili boshlanib, yer mo'l-ko'l hosil berdi. ⁴⁸ Bu yetti yil ichida Yusuf Misrning butun oziq-ovqatini yig'ib, shaharlarda g'amlab qo'ydi. Har shahrning atrofidagi dalalarda yetishgan g'allani omborlarga g'aramlab qo'ydi. ⁴⁹ Yusuf dengiz qumiday ko'p, behisob ko'p g'alla jamg'ardi. G'alla miqdori son-sanoqsiz edi.

⁵⁰ Qahatchilik davri boshlanishidan avval O'n shahrining kohini Po'tiferoning qizi O'snat Yusufga ikki o'g'il tug'ib berdi. ⁵¹ Yusuf: «Xudo menga butun mashaqqatimni va butun otam uyini unuttirdi», – deya, to'ng'ichining ismini Manashe (*ya'ni Unuttirgan*) qo'ydi. ⁵² Ikkinchi o'g'li tug'ilganida Yusuf: «Xudo g'urbatsaroyimda meni samarali qildi», – deya, o'g'lining otini Efraim (*ya'ni Samarali*) qo'ydi.

⁵³ Misr yurti ko'rgan yetti farovonlik yili tugadi.

⁵⁴ Yusuf oldindan aytgan yetti qahatchilik yili boshlandi. Barcha o'lkalar ocharchilikka yo'liqqan bo'lsa-da, Misrning har burchagida non serob edi. ⁵⁵ Oxiri Misr xalqi ham ochlik chekib, Fir'avnga non deb faryod qila boshladi. Fir'avn esa butun Misr aholisiga: «Yusufning oldiga boringlar, u sizlarga nima aytsa, shuni qilinglar», – deb aytardi.

⁵⁶ Qahatchilik endi butun yer yuzini qoplagan edi. Yusuf hamma omborlarni ochib, misrliklarga g'alla sotardi. Shunga qaramay, Misrda qahatchilik kuchayib borardi. ⁵⁷ Boshqa hamma o'lkalardan ham Yusufdan g'alla sotib olish uchun Misrga kelishardi, chunki butun yer yuzida ocharchilik juda kuchaygan edi.

Yusuf akalarining Misrga borishi

42 Yoqub Misrda g'alla borligini eshitib, o'g'illariga: – Nima uchun sizlar bir-biringizga qarab turib-sizlar? ² Men Misrda g'alla borligini eshitdim. Endi hammamiz bu yerda ochlikdan o'lmaylik-da, sizlar u yerga borib, bizga g'alla sotib olib kelinglar, – dedi.

³ Shundan keyin Yusufning o'nta akasi g'alla sotib olish uchun Misr tomon jo'nadilar. ⁴ Yusufning ukasi Benyaminni esa Yoqub akalari bilan yubormadi. «Mabodo u biron baloga yo'liqmasin», – deb qo'rqar edi.

⁵ Shunday qilib, Misrga g'alla sotib olgani borganlar orasida Isroil o'g'illari ham bor edi, chunki Kan'on o'lkasida ham qahatchilik hukm surar edi. ⁶ Misrning hokimi bo'lgan Yusuf esa boshqa o'lkalardan kelayotganlarga ham g'alla sotar edi.

Shu orada Yusufning akalari kelib qolishdi. Yuzlari yerga tekkudek egilib, unga ta'zim qilishdi. ⁷ Yusuf esa akalalarini ko'rib, ularni tanidi, lekin tanimaslikka oldi. Ularga:

– Qayerdan keldilaring? – deb qattiq gapirdi.
– Biz Kan'on yeridan oziq-ovqat sotib olgani keldik, – dedi ular.

⁸ Yusuf akalalarini tanigan bo'lsa-da, akalari uni tani madilar. ⁹ Yusuf ular haqida ko'rgan tushlarini eslab, ularga:

– Sizlar josussizlar! Bu mamlakatning kamchiliklarini bilib olish uchun kelgansizlar-da! – dedi. ¹⁰ Lekin ular Yusufga:

– Yo'q, janobi oliylari, bandalaringiz oziq-ovqat sotib olgani kelganlar. ¹¹ Biz hammamiz bir odamning farzandlarimiz. Sizning bandalaringiz to'g'ri odamlar, josus emaslar, – deyishdi. ¹² Yusuf ularga:

– Yo'q, sizlar bu mamlakatning kamchiliklarini bilib olish uchun kelgansizlar, – dedi yana. ¹³ Ular:

– Biz, bandalaringiz, o'n ikki og'a-inimiz. Bizlar Kan'on yurtidagi bitta odamning farzandlarimiz. Kichigi hozir otamizning yonida, boshqa biri esa g'oyib bo'lgan, – deyishdi. ¹⁴ Yusuf ularga:

– Ana, xuddi aytganimday, sizlar josusdan boshqa narsa emassizlar. ¹⁵ Sizlar endi sinovdan o'tasizlar: Fir'avnning joni haqi qasam ichamanki, agar kenja ukangiz bu yerga kelmasa, sizlar bu yerdan chiqmaysizlar. ¹⁶ O'zingizdan birortangiz borib, ukangizni olib kelsin. Sizlar esa qamalib turasizlar, toki so'zlaringiz haqiqat yoki yolg'onligi aniq-ravshan yuzaga chiqsin. Bo'lmasa, Fir'avnning joni haqi qasam ichamanki, sizlar josus deb hisoblanasizlar, – dedi.

¹⁷ Yusuf aka-ukalarni uch kungacha qamatib qo'ydi.

¹⁸ Uchinchi kuni ularni chaqirtirib:

– Men Xudodan qo'rqaman. Agar sizlar shu shartimni bajo keltirsalaring, tirik qolasizlar. ¹⁹ Agar to'g'ri odamlar bo'lsalaring, unda birodaringizdan biri siz qamalgan uyda qamoqda tursin, sizlar esa ochlikdan sulaygan xonadoningiz ahliga g'alla olib boringlar ²⁰ va ukangizni olib, mening oldimga qaytib kelinglar. O'shanda so'zlaringiz to'g'riligi bilinadi va sizlar o'lmaysizlar, – dedi.

Aka-ukalar bunga rozi bo'lishdi. ²¹ O'zaro so'zlashib:

– Darhaqiqat bizlar ukamizga qarshi gunohkor bo'ldik. U bizga yalinib-yolvordiy, biz uning joni qiy-nalayotganini pisand qilmadik, unga quloq solmadik. Ana shuning uchun boshimizga endi bu kulfat keldi, – deyishdi. ²² Ruben ham ularga qo'shilib:

– Bolaga qarshi gunoh qilmang, deb men sizlarga aytgan edim-ku. Ammo sizlar quloq solmadingizlar. Mana endi bizdan uning qoniga qon olinadi! – dedi.

²³ Ularning gaplarini Yusuf tushunishini akalari bilmas edi, chunki Yusuf ular bilan tarjimon orqali gaplashar edi. ²⁴ Yusuf shu onda ulardan ayrilib tashqariga chiqdi-yu, yig'lab yubordi. Yana o'ziga kelib, ularning yoniga qaytib keldi va oralaridan Shim'o'nni chiqarib olib, akalalarining ko'z oldida uni bog'latib qo'ydi.

Yusuf akalalarining Kan'onga qaytishi

²⁵ Yusuf amr berib, ularning qoplari g'allaga to'ldirilsin, har birining puli o'z qopiga qaytarib solinsin, ularga yo'l uchun ovqat berilsin, deb buyurdi. Aytganlar bajarildi. ²⁶ Birodarlar sotib olgan don-dunlarini eshaklariga ortib, u yerdan jo'nab ketishdi.

²⁷ Bir manzilga tushganlaridan keyin, ulardan biri eshagiga yem bergani qopini ochdi-yu, o'z kumush pulini ko'rib qoldi. Pul xurjun og'zida yotgan ekan. ²⁸ U birodarlariga:

– Menga pulimni qaytarishibdi-ku, mana, o'z xurjunimda ekan! – dedi. Shunda ularning yuraklari qinidan chiqquday bo'ldi. Qaltirab bir-birlariga:

– Xudo bizga qilayotgan bu ish o'zi nimasi? – derdilar.

²⁹ Oxiri Kan'on yurtiga, otalari Yoqub oldiga qaytib keldilar. Ular bilan yuz bergan hamma voqealarni otalariga hikoya qilib berdilar:

³⁰ – Misrni boshqaruvchi zoti oliy biz bilan ters gaplashdi, bizni josuslar gumon qildi. ³¹ Biz unga: To'g'ri odamlarmiz, josus emasmiz, dedik. ³² Biz yagona otamizning o'n ikki o'g'limiz, ukamizning biri g'oyib bo'lgan, kichigi esa hozir Kan'on yurtida, otamizning yonida, dedik. ³³ Mamlakatni boshqaruvchi zoti oliy esa bizga: "Sizlar to'g'ri odamlar ekaningizni men shundan bilaman: birodaringizdan birini mening yonimda qoldiringlar, sizlar esa ochlikdan sulaygan xonadoningiz ahliga g'allani olib borib, ³⁴ ukangizni olib, mening oldimga qaytib kelinglar. O'shandagina sizlar josus emas, balki to'g'ri odamlar ekaningizni bilaman. Birodaringizni sizlarga qaytarib beraman va bu mamlakatda oldi-sotdi qilasizlar", – dedi.

³⁵ Shu mahal aka-ukalar o'z qoplarini bo'shatishdi, har birining kumush tuguni ham qopida edi. Ular va otalari Yoqub kumush tugunlarini ko'rib, qo'rqib ketishdi. ³⁶ Otalari ularga:

– Sizlar meni farzandlarimdan mahrum qildingizlar: Yusuf yo'q, Shim'o'n yo'q, Benyaminni ham olib ketmoqchisizlar. Mening boshimga ne-ne ofatlar keldi! – dedi. ³⁷ Ruben otasiga:

– Benyaminni menga ishonib topshiring. Agar uni sizga qaytarmasam, mening ikki o'g'limni o'ldiring.

Men uni sizga sog'-salomat qaytarib kelaman, – dedi.

³⁸ Lekin Yoqub:

– Mening o'g'lim sizlar bilan bormaydi. Chunki uning akasi o'ldi va yolg'iz u qoldi. Yana mabodo sizlar borayotgan yo'lda u biron baloga yo'liqmasin, oq sochimni alam bilan go'rga olib bormanglar, – dedi.

Benyaminni Misrga olib borish

43 Mamlakatda qahatchilik kuchayib borar edi.

² Misrdan keltirgan g'allani yeb tugatganlaridan keyin, Yoqub o'z o'g'illariga:

– Yana borib bizga bir oz oziq-ovqat sotib olib kelinglar, – dedi. ³ Yahudo unga javob berdi:

– O'sha zoti oliy bizga qat'iyani ta'kidlab: "Agar ukangiz sizlar bilan kelmasa, mening yuzimni ko'rmaysizlar", deb aytgan edi. ⁴ Agar siz ukamizni biz bilan yuborsangiz, u yerga borib sizga oziq-ovqat sotib olib kelamiz. ⁵ Agar yubormasangiz, biz bormaymiz. U zot: "Ukangiz sizlar bilan kelmasa, mening yuzimni ko'rmaysizlar", deb aytib qo'ydi bizga.

⁶ Isroil:

– Nima uchun sizlar u zotga yana ukangiz borligini bildirib, mening boshimga balo bo'ldingizlar? – dedi.

⁷ Ular:

– U zoti oliy o'zimizni va tug'ishganlarimizni so'roq qilib turdi-da. "Hali ham otangiz tirikmi? Boshqa birodaringiz bormi?" deb so'raganida, biz unga to'g'ri javob berdik. "Ukangizni keltiringlar", deb aytishini biz qayerdan bilibmiz? – deyishdi. ⁸ Yahudo ham otasi Isroilga:

– Bolani men bilan yuboring. Biz jo'nab keta qolaylik va siz ham, biz bilan bolalarimiz ham tirik qolaylik, ochlikdan o'lmaylik. ⁹ Men o'zim bola uchun kafil bo'laman, uni mening qo'limdan olasiz. Agar uni sizga sog'-salomat qaytarib bermasam, unda men umrbod sizning la'natingizga qolay. ¹⁰ Agar biz bunday xayolga bormaganimizda, hozirgacha ikki marta borib kelgan bo'lar edik, – dedi.

¹¹ Isroil o'z o'g'illariga dedi:

– Unday bo'lsa, mana qiladigan ishingizni bilib olinglar: sizlar bu yerning a'lo noz-ne'matlaridan olib idishlaringizga solinglar. O'sha zoti oliyga bir oz mu-miyo, bir oz asal, atirlar, xushbo'y tutatqilar, pista va bodom sovg'a qilib olib boringlar. ¹² O'zlaringiz bilan ikki baravar kumush pul olib, xurjunlaringizga solib qo'yilgan pullarni ham qaytarib beringlar. Har holda qandaydir bir yanglishlik yuz bergandir. ¹³ Xo'p, endi ukangizni olib keta qolinglar, u zoti oliyning oldiga qaytib boringlar. ¹⁴ U Benyamin va boshqa birodaringizni ham siz bilan qaytarib yuborishi uchun huzurida Qodir Olloh sizlarga marhamat aylasin. Men agar farzandlarimdan mahrum bo'ladigan bo'lsam, mayli, mahrum bo'lay.

Yusufning aka-ukalari bilan ikkinchi ko'rishuvi

¹⁵ Aka-ukalar sovg'a-salomlarni ulovlarga ortib, o'zlari bilan ikki baravar pulni hamda Benyaminni olib yo'lga tushdilar. Misrga yetib borib, Yusufning huzurida hozir

bo'ldilar. ¹⁶ Yusuf Benyaminni birodarlari bilan birga ko'rgach, o'zining uy boshqaruvchisiga:

– Bu odamlarni uyga olib bor va hayvon so'yib taom tayyorla. Ular peshin paytida men bilan ovqat yeydilar, – dedi.

¹⁷ U esa Yusufning aytganini qilib, aka-ukalarni Yusufning uyiga olib bordi. ¹⁸ Ular Yusufning uyiga olib borilayotganlarini bilgach, qo'rqib ketishdi. O'zlaricha: «Mana, bundan oldin xurjunlarimizga qaytarib solib qo'yilgan pul uchun bizni olib borishyapti. Hozir ustimizga hamla qilishadi, bizni qul qilib, eshaklarimizni esa olib ketishadi», – dedilar.

¹⁹ Hovliga kirayotganda, ular Yusufning uy boshqaruvchisiga bosh urib:

²⁰ – Tinglang, ey janob, biz bundan oldin ham g'alla sotib olish uchun bu yerga kelgan edik. ²¹ Jo'nayotganimizda bir manzilga tushib xurjunlarimizni ochsak, har birimizning kumush aqchamiz hech kamaymay xurjunlarimizda turgan ekan. Endi biz buni qaytarib bergani keldik. ²² Buning ustiga biz oziq-ovqat sotib olish uchun yana boshqa pul keltirdik. Boshda kim pulni xurjunlarimizga solib qo'ygan, biz bilmaymiz, – deyishdi. ²³ Uy boshqaruvchi:

– Xotirjam bo'linglar, qo'rqmanglar. Sizlarning Xudoyingiz, otangizning Xudosi xurjunlaringizga xazina qo'yib ketibdi. Men sizlardan o'z haqimni oldim, xolos, – dedi. Shu bilan Shim'o'nni ularning oldiga chiqardi.

²⁴ Uy boshqaruvchi aka-ukalarni Yusufning uyiga keltirdi va ularga oyoqlarini yuvгани suv berdi, eshaklariga yem berdi. ²⁵ Peshinda Yusuf bilan birga ovqatlanishlarini eshitishib, u kelguncha sovg'a-salomni tayyor qilib qo'yishdi. ²⁶ Yusuf uyga kelgach, ular o'zlari bilan olib kelgan sovg'alarni uyga kirgizishdi va Yusufning oldida yergacha enkayib ta'zim qilishdi. ²⁷ Yusuf ulardan hol-ahvol so'rab:

– O'sha sizlar aytgan qari otangiz salomatmi, hanuz hayotmi? – dedi.

²⁸ – Bandangiz otamiz salomat, hanuz hayotdir, – deb bosh egib ta'zim qilishdi. ²⁹ Yusuf ko'zlarini o'z onasining o'g'li, ukasi Benyaminga tikib:

– Menga aytgan kenja ukangiz bumi? – dedi. Va bir ozdan so'ng:

– Ey o'g'lim, Xudo senga marhamat aylasin! – dedi-yu, ³⁰ shitob bilan chiqib ketdi. Chunki ukasiga nisbatan mehri qaynab, yig'lagisi kelgan edi. U o'z yotog'iga kirib, u yerda yig'lab yubordi. ³¹ Yuzini yuvib, yana tashqariga chiqqanidan keyin, o'ziga hokim bo'lib:

– Taom qo'yilsin! – deb amr berdi.

³² Yusufga alohida, aka-ukalariga alohida hamda u bilan ovqatlanayotgan misrliklarga alohida qo'ydilar. Chunki misrliklar ibroniylar bilan birga ovqat yeyishi mumkin emas, bu ular uchun makruh hisoblanadi.

³³ Yusuf o'z qarshisida hamma aka-ukalarini to'ng'ichidan kenjasigacha yosh tartibi bo'yicha o'tqazdi. Ular esa bir-biriga taajjub bilan qarab turishardi. ³⁴ Yusufning dasturxonidan ularga ovqat berishar ekan, Benyaminning hissasini akalariga qaraganda besh kar-

ra ko'p qilib berishardi. Shunday qilib, aka-ukalar Yusuf bilan yeb-ichib, aysh surar edilar.

Adashtirilgan kumush jom

44 Yusuf o'zining uy boshqaruvchisiga amr etib:
– Bu odamlarning xurjunlarini o'zlari ko'tara olguncha oziq-ovqat bilan to'ldir, har birining pulini ham o'z xurjuni ichiga qaytarib sol. ² O'sha kenjaning xurjuniga esa g'allaga bergan puli bilan mening xususiy kumush jomimni solib qo'y, – dedi. Uy boshqaruvchi Yusuf aytgandek qildi.

³ Ertasiga tong yorishgan paytda og'a-inilarni eshaklari bilan jo'natib yuborishdi. ⁴ Ular shahardan chiqib, uncha uzoqqa bormagan ham edilarki, Yusuf o'zining uy boshqaruvchisiga shunday buyurdi:

– Qani, u odamlarning ketidan quv. Ularga yetib olgach, shunday deb aytasan: “Nima uchun sizlar yaxshilikka yomonlik qaytardingizlar?” ⁵ Mana bu jom – xo'jayinim ichimlik ichadigan jomning o'zi-ku! Xo'jayinim unga qarab karomat qiladi. Sizlarning bu qilgan ishingiz juda yomon ish”.

⁶ Uy boshqaruvchi og'a-inilarga yetib olib, xuddi shu gapni ularga aytdi. ⁷ Og'a-inilar unga:

– Nima uchun janobimiz bunday deyaptilar? Bandalaringiz bunday yaramas ishni aslo qilmaydilar.

⁸ Mana, bundan avval biz xurjunlarimizdan topgan kumush pulni Kan'on yeridan olib kelib, sizga qaytarib berdik, yana qanday qilib biz xo'jayiningizning uyidan kumush yoki oltinni o'g'irlar ekanmiz? ⁹ Bandalaringizdan kimning yonidan jom topilsa, u o'lsin va hammamiz ham janobimizga qul bo'laylik, – deyishdi. ¹⁰ Uy boshqaruvchi:

– Mayli, aytganingizdek bo'lsin. Jom kimning yonidan topilsa, u menga qul bo'ladi, qolganlaringiz esa aybsiz bo'lib chiqasizlar, – dedi.

¹¹ Ularning har biri shosha-pisha o'z xurjunini yerga tushirib ochishdi. ¹² Uy boshqaruvchi esa kattasining ham, kichigining ham ashyolarini tintib chiqib, jomni Benyaminning xurjunidan topdi. ¹³ Shunda ular kiyimlarini yirtib, yukini eshagiga ortib, shaharga qaytib borishdi. ¹⁴ Yahudo bilan ukalari Yusufning uyiga kirib kelishdi. U hanuz shu yerda edi. Uning oldida yerga yiqilishdi. ¹⁵ Yusuf ularga:

– Bu qilgan ishingiz nimasi? Yoki mendek odam karomat qila olishini bilmas edingizlarmi? – dedi. ¹⁶ Yahudo:

– Biz janobimizga nima ham derdik? Nima deb o'zimizni oqlaymiz? Mana Xudoning O'zi bandalaringizning gunohini fosh qilibdi-ku. Mayli, biz janobimizga qul bo'lamiz, jom topilgan odam ham, boshqalarimiz ham sizga qul bo'lamiz, – dedi. ¹⁷ Yusuf:

– Aslo, men bunday qilmayman. Faqat kimdan jom topilgan bo'lsa, o'sha menga qul bo'ladi, qolganlaringiz esa eson-omon otalaringiz oldiga borasizlar, – dedi.

¹⁸ Shunda Yahudo Yusufga yaqinroq kelib dedi:

– Janobi oliylari ijozat bersalar, bandangiz janobimning quloqlariga bir og'iz so'z aytsa. Janobimning o'zi Fir'avn o'rnida bo'lsalar-da, mendan g'azablanmasinlar.

¹⁹ Janobimiz o'z bandalaridan otamiz yoki birodarimiz

borligi haqida so'raganlarida, ²⁰ biz janobimizga: Bizlarning qari otamiz bor, uning qarilikda ko'rgan kenja o'g'li ham bor, dedik. Uning birodari o'lgach, onasiga yolg'iz u qoldi va otamiz ham uni ko'p sevadi, dedik.

²¹ Shunda siz bandalaringizga: «Uni menga keltiringlar, toki men unga bir nazar solayin», – deb aytdingiz.

²² Lekin biz janobimizga: Bola otasini qoldirib kelolmaydi. Agar otasi undan judo bo'lib qolsa, o'lib qoladi, dedik. ²³ Ammo siz bandalaringizga: «Agar kenja ukangiz sizlar bilan kelmasa, yuzimni boshqa ko'rolmaysizlar», – deb aytdingiz. ²⁴ Biz bandangiz, otamizning yoniga qaytib borganimizda, janobimizning so'zlarini unga aytib berdik. ²⁵ Otamiz: «Yana borib bizga bir oz oziq-ovqat sotib olinglar», – deganlarida, ²⁶ biz: Borolmaymiz, agar kenja ukamiz bizlar bilan bormasa, u janobi oliylarning yuzini ko'rolmaymiz, dedik. ²⁷ Shunda bandangiz, otamiz bizga: «Bilasizlarki, xotinim Rohila menga ikki o'g'il tug'ib berdi xolos. ²⁸ Biri mening oldimdan chiqib ketdi. Men: yirtqich hayvon uni yebdi, dedim va hozirgacha ham uni topmadim. ²⁹ Bunisini ham mening ko'z oldimdan olib ketsangizlar va u baloga yo'liqsa, unda sizlar oq sochimni qayg'u bilan go'rga olib borasizlar», – dedilar.

³⁰ Endi, agar men, bandangiz otam yoniga borganimda u bilan bir jon, bir tan bo'lgan shu bola bizlar bilan birga bo'lmasa, ³¹ o'g'lining yo'qligini ko'rib, u o'lib qoladi, biz, bandalaringiz bandangiz otamizning oq sochini alam bilan go'rga olib borgan bo'larmiz. ³² Chunki men, bandangiz bu bola uchun kafil bo'lib, otamga: Agar uni sizga qaytarib olib kelmasam, umrbod sizning la'natingizga qolay, – degan edim. ³³ Endi mayli, men, bandangiz bu bola o'rniga janoblariga qul bo'lib qolayin, bola esa akalari bilan birga bora qolsin.

³⁴ Chunki men agar bolani o'zim bilan olib bormasam, qanday qilib otamning yuziga qarayman? Men otamni kulfatga duchor qilib qo'yaman-ku!

Yusuf o'zini birodarlariga tanitgani

45 Shunda Yusuf huzurida turganlarning oldida o'zini boshqa tuta olmay:

– Hammani huzurimdan chiqaringlar! – deb xitob qildi. Shunday qilib, Yusuf o'zini birodarlariga tanitgan vaqtda uning huzurida hech kim qolmagan edi. ² U ovozi boricha yig'ladi. Misrliklar uni eshitishdi va ovoza Fir'avn saroyigacha yetib bordi.

³ Yusuf o'z birodarlariga:

– Men Yusufman! Otam hali ham tirikmi? – dedi.

Lekin birodarlari uning qarshisida gangib qolib, nima deyarini bilmas edilar. ⁴ Yusuf yana birodarlariga:

– Menga yaqinroq kelinglar-chi! – dedi. Ular yaqinroq kelishdi. Yusuf so'zini davom ettirdi:

– Sizlar Misrga sotgan birodaringiz Yusuf – men o'zim bo'laman! ⁵ Endi g'am chekmanglar, meni bu yerga sotganingizdan pushaymon ham bo'lmanglar. Chunki Xudo jon saqlashim uchun meni sizlardan oldin bu yerga yubordi. ⁶ Mamlakat hali ikki yil qahatchilik ko'rdi, yana besh yil yer haydalmaydi, o'rim-yig'im ham bo'lmaydi. ⁷ Xudo katta najot bilan naslingiz yer yuzi-

dan qirilib ketmasligi uchun, sizlar barhayot qolishingiz uchun sizlardan oldin meni bu yerga yubordi. ⁸ Demak, meni bu yerga sizlar yuborganingiz yo'q, balki Xudo yubordi. U meni Fir'avnga ota, uning butun xonadoniga xo'jayin hamda butun Misr ustidan hokim qilib qo'ydi. ⁹ Endi tez otamning oldiga boringlar, unga shunday denglar: «O'g'lingiz Yusuf bunday deyapti: Xudo meni butun Misr ustidan xo'jayin qilib qo'ydi. Siz kechikmay mening oldimga kelaving. ¹⁰ Siz o'g'illaringiz, nabiralaringiz, shuningdek, butun qoramol va qo'y-echki podalaringiz, bor-yo'g'ingiz bilan menga yaqin bo'lgan Go'shen yurtida o'r'nashasizlar. ¹¹ Sizni bu yerda boqaman, chunki yana besh yil qahatchilik davom etadi. Bo'lmasa siz xonadoningiz va mollaringiz bilan yo'qchilikka yuz tutasizlar», – deb aytinglar. ¹² Mana sizlar ham, ukam Benyamin ham o'z ko'zlaringiz bilan ko'ryapsizlarki, sizlarga bu gapni aytayotgan men o'zimman. ¹³ Misrda qozongan butun shon-shuhratim va sizlar ko'rayotgan boshqa hamma narsa haqida otamga xabar qilinglar. Kechikmay, otamni bu yerga olib kelinglar, – dedi.

¹⁴ Shunda Yusuf ukasi Benyaminning bo'yniga osilib yig'ladi. Benyamin ham akasi quchog'ida yig'lar edi. ¹⁵ So'ng Yusuf hamma akalarini o'pdi va ularni quchoqlab yig'ladi. Shundan keyin aka-ukalari u bilan gaplashdilar.

¹⁶ Yusufning aka-ukalari keldi, degan xabar Fir'avn saroyiga yetib bordi. Fir'avn va uning a'yonlari xursand bo'ldilar. ¹⁷ Fir'avn Yusufga shunday amr qildi: «Birodarlaringga ayt, ular bunday qilsinlar: ulovlariga yuklarini ortib, jo'nab Kan'on yeriga borsinlar. ¹⁸ O'talarini va oilalarini olib, u yerdan mening oldimga qaytib kelsinlar. Men ularga Misrning a'lo noz-ne'matlarini beraman, bundagi semiz yerning hosilidan yeb to'yadilar. ¹⁹ Mana sen amrimni olding, ularga xuddi shunday qilishlarini ayt. Bola-chaqa va xotinalaringiz uchun Misrdan aravalar olib, otangizni ham ko'chirib kelinglar. ²⁰ Qolib ketgan narsalaringizga achinmanglar, butun Misrning noz-ne'matlari sizlarniki bo'ladi».

²¹ Isroil o'g'illari xuddi shunday qildilar. Yusuf Fir'avning amriga muvofiq ularga aravalar berdi va yo'l uchun kerak bo'ladigan ovqat bilan ta'minladi. ²² Ularning har biriga bir sidradan kiyim-kechak berdi, Benyaminga esa uch yuz kumush tanga hamda besh sidradan kiyim-kechak berdi. ²³ Shuningdek, otasiga Misrning noz-ne'matlari ortilgan o'n bosh hangi eshakni va yo'l uchun g'alla, non va boshqa yemishlar ortilgan o'n bosh urg'ochi eshakni tortiq qilib yubordi.

²⁴ Yusuf birodarlarini kuzatib qo'yayotganida:

– Yo'lda arazlashib qolmanglar! – deb ularni jo'natib yubordi.

²⁵ Ular Misrni qoldirib Kan'on yeriga, otalari Yoqub oldiga keldilar. ²⁶ Ular otalariga:

– Yusuf hali ham tirik ekan, hozir u butun Misr ustidan hokimdir, – deb xabar berishdi. Yoqub esa qattiq hayajonlanib, ularning gapiga ishonmadi. ²⁷ Aka-ukalar Yusufning aytgan hamma gaplarini otalari Yoqubga gapirib berishdi. Uni ko'chirib kelish uchun Yusufning

yuborgan aravalarini ko'rgandan keyin, Yoqubning ruhi tetiklashdi.

²⁸ – Xayriyatki, o'g'lim Yusuf hanuz tirik ekan. Men o'lib ketmasimdan avval uni ko'radigan bo'ldim, – dedi Isroil.

Isroil o'g'illarining Misrga ko'chishi

46 Isroil o'zining bor-yo'g'ini olib yo'lga ravona bo'ldi. Be'r-Shevaga yetib kelgach, otasi Is'hoqning sig'ingan Xudosi sha'niga qurbonliklar so'ydi.

² Kechasi Xudo vahiyda Isroilga zohir bo'lib unga:

– Yoqub, Yoqub! – dedi.

– Labbay! – dedi u. ³ Xudo dedi:

– Men Xudoman, otangning sig'ingan Xudosiman.

Sen Misrga borishdan qo'rqma, Men u yerda seni buyuk xalq qilaman. ⁴ Men O'zim sen bilan birga Misrga boraman-u, u yerdan yana O'zim seni olib chiqaman. Yusufning qo'llarida ko'zing yumiladi.

⁵ Shu gapdan so'ng Yoqub Be'r-Shevedan jo'nab ketdi. Isroil o'g'illari otalari Yoqubni, xotinlar bilan bolalarini Fir'avn yuborgan aravalarda olib borishdi. ⁶ Shunday qilib, Yoqub bilan uning butun zurriyoti Kan'on yerida qo'lga kiritgan chorvayu mol-mulklarini olib, Misrga yetib kelishdi. ⁷ Yoqub o'zi bilan birga o'g'il-qizlarini va nabiralari, butun zurriyotini Misrga olib keldi.

⁸ Misrga ko'chib ketgan Yoqubning o'g'illari – Isroil o'g'illarining ismlari quyidagicha:

Yoqubning to'ng'ichi: Ruben. ⁹ Rubenning o'g'illari: Hano'x, Fallu, Hasro'n va Karmiy. ¹⁰ Shim'o'n va uning o'g'illari: Yamuil, Yamin, O'had, Yaxin, So'har va kan'onlik xotini unga tug'ib bergan Shoul. ¹¹ Leviy va uning o'g'illari: G'yer, O'n'an, Shelo, Paras va Zarah. Bular-dan G'yer va O'n'an Kan'on yerida o'lib ketdilar. Paras esa Hasro'n va Hamul ismli o'g'illar ko'r'di. ¹³ Isoxor va uning o'g'illari: To'lo, Fuvvo, Ayub va Shimro'n. ¹⁴ Zavulun va uning o'g'illari: Sarad, Elo'n va Yahlail.

¹⁵ Mesopotamiyada bo'lganlarida, Lea bu o'g'il-nabiralari va birgina qizi – Dinani Yoqubga tug'ib berdi. Yoqubning *Leadan ko'rgan* o'g'il-qizlari va nabiralari jami bo'lib o'ttiz uch jon edilar.

¹⁶ Yana Gad va uning o'g'illari: Sifyo'n, Haggiy, Shuniy, Esbon, G'yeriy, Aro'diy va Ar'iliy. ¹⁷ Osher va uning o'g'illari: Imno, Ishvo, Ishviy va Bariyo hamda singillari Serah. Bariyoning o'g'illari: Haver va Malkiel. ¹⁸ Mana bular – Lobonning qizi Leaga bergan cho'risi Zilpaning Yoqubga tug'ib bergan o'g'illari. Ular jami bo'lib o'n olti jon edilar.

¹⁹ Yoqubning xotini Rohilaning o'g'illari Yusuf va Benyamin edilar. ²⁰ Misr mamlakatiga kelgandan so'ng, O'n shahrining kohini Po'tiferoning qizi O'snat Yusufga Manashe va Efraimni tug'ib berdi.

²¹ Benyaminning o'g'illari: Belo, Bakar, Oshbel, Gero, Na'man, Ehi, Ro'sh, Muppim, Huppim va Ard. ²² Mana bular – Rohilaning Yoqubga tug'ib bergan o'g'illari. Hammasi bo'lib o'n to'rt jon edilar.

²³ Danning o'g'li: Hushim. ²⁴ Naftolining o'g'illari: Yahsoil, Guni, Yasar va Shillem. ²⁵ Mana bular – Lobonning o'z qizi Rohilaga bergan cho'risi Bilhaning Yoqubga tug'ib bergan o'g'illari. Ular hammasi bo'lib yetti jon edilar.

²⁶ Yoqub o'g'illarining xotinlaridan boshqa, Yoqubning urug'idan chiqqan va u bilan birga Misrga kelgan barcha jonlar oltmish olti nafar edilar. ²⁷ Buning ustiga Yusuf Misrda ikki o'g'il ko'rdi. Jami bo'lib Yoqub xonadonidan Misrga ko'chib ketgan jonlar soni yetmish nafar edi.

Yoqubning Yusuf bilan uchrashuvi

²⁸ Yoqub Go'shenga boradigan yo'lni bilib olish uchun o'zidan oldin Yahudoni Yusufning qoshiga yuborgan edi. Ular Go'shen yurtiga yetib kelganlarida, ²⁹ Yusuf aravasini qo'shib, otasi Isroilning istiqboliga chiqish uchun Go'shenga ketdi. Ular ko'rishgach, bir-birining bo'yniga osilib, quchoqlashgancha uzoq yig'lashdilar.

³⁰ Isroil Yusufga:

– Mana, men seni tirik ko'rdim. Endi diydoringga to'yib, bermalol oyog'imni uzataman, – dedi.

³¹ Yusuf birodarlariga va otasining xonadoni ahliga xitob qildi:

– Men endi borib Fir'avnga xabar qilaman. Unga: Kan'on yeridan mening birodarlarim va otamning xonadoni oldimga kelishdi, – deyman. ³² – Bu kishilar mol egasidirlar, chorvadorlik bilan shug'ullanishadi, qo'yu sigirlarini va barcha mol-hollarini ham bu yerga olib kelishdi, – deyman. ³³ Agarda Fir'avn sizlarni chaqirib: «Kasb-koringiz nima?» – deb so'rab qolsa, ³⁴ shunda sizlar: «Bandalaringiz chorvadorlik, ko'hna avlodlardan boshlab to hozirgacha bizlar chorvadorlik bilan shug'ullanib kelamiz», – deb aytinglar. O'shanda Go'shen yurtida bahuzur yasharsizlar. Chunki misrliklar nazarida har bir chorvador makruhdir, – dedi.

Isroil o'g'illari Fir'avn huzurida

47 Yusuf Fir'avnni xabardor qilgani uning oldiga borib:

– Mening otam va birodarlarim o'zlarining qo'y-echki va qoramol podalari, bor-yo'g'i bilan Kan'on yeridan keldilar. Mana hozir ular Go'shen yurtidalar, – dedi.

² Shundan keyin birodarlaridan beshtasini tanlab, ularni Fir'avnning qoshiga chiqardi.

³ Fir'avn aka-ukalardan so'radi:

– Kasb-koringiz nima?

– Biz, bandalaringiz ota-bobolarimizday qadimdan molboqar bo'lganmiz, – deyishdi ular Fir'avnga. ⁴ Va qo'shib: – Biz bu mamlakatga yashash uchun keldik. Kan'on yerida og'ir qahatchilik, bandalaringizning chorvalariga o'tloq yo'q. Endi ijozat bersangiz, bandalaringiz Go'shen diyorida tursalar, – deyishdi.

⁵ Fir'avn Yusufga qayrilib:

– Otang va birodarlaring sening yoningga kelibdilar.

⁶ Mana Misr diyori sening ixtiyoringda; otang va aka-ukalaringni bu diyorning eng yaxshi joyida o'rnashtir.

Mayli, Go'shen yurtida turaversinlar. Agarda ularning orasida uddaburo odamlar borligini bilsang, ularni mening chorvam ustidan nazoratchi qilib qo'y, – dedi.

⁷ Shundan so'ng Yusuf otasi Yoqubni chaqirib, Fir'avnning qarshisida turg'izdi. Yoqub esa Fir'avnni duo qildi. ⁸ Fir'avn Yoqubdan:

– Umring ayyomi necha yilga bordi? – deya so'radi. ⁹ Yoqub:

– Mening g'aribona umrim ayyomi yuz o'ttiz yilga bordi-yu, lekin hayotim tez va mashaqqatli o'tdi, otabobolarimning g'ariblik yillariga yetib bormadi, – dedi. ¹⁰ Va Fir'avnni tag'in duo qilib, uning oldidan chiqib ketdi.

¹¹ Shunday qilib, Yusuf otasini va aka-ukalarini o'z joylariga o'rnashtirdi. Fir'avnning farmoni bo'yicha, Misrning eng yaxshi joyi bo'lgan Ra'mses muzofotidan ularga mulk berdi. ¹² U yerda Yusuf otasini, birodarlarini hamda butun otasi xonadonini ularning bolalari soniga qarab rizq-ro'z bilan ta'min etdi.

Yusuf va Misrdagi qahatchilik

¹³ Yer yuzida qahatchilik juda og'irlashib borar edi. Misr va Kan'on mamlakatlarida ham odamlar ovqat yo'qligidan holdan toygan edilar. ¹⁴ Yusuf esa xalqqa sotayotgan g'alla evaziga Misrning va Kan'onning hamma pulini qo'lga kiritib, Fir'avn saroyiga to'plab qo'yardi. ¹⁵ Nihoyat Misrda ham, Kan'onda ham pul qolmaga, barcha misrliklar Yusufga yolvorib:

– Bizlarga ovqat bering! Mana pulimiz bitdi, biz sizning ko'zingiz oldida o'lib ketsak, bundan nima foyda? – dedilar. ¹⁶ Yusuf ularga:

– Agar pulingiz bitgan bo'lsa, chorvalaringizni haydab kelinglar. Men sizlarga chorvalaringiz evaziga oziq-ovqat beraman, – dedi.

¹⁷ Shunda ular chorvalarini Yusufning oldiga haydab kelishdi. Yusuf ularning ot-eshak, qo'y-echki va qoramollari evaziga ularga g'alla berdi. O'sha yili ularning butun chorvalarini sotib olib, xalqni rizq-ro'z bilan ta'minladi.

¹⁸ U yil o'tib, keyingi yili yana xalq Yusufning huzuriga kelib:

– Biz taqsirimizdan yashirgan narsamiz yo'q, pul tamom bo'ldi, mollarimiz esa taqsirimizning ixtiyorida. Mana endi taqsirimizga berish uchun o'z jon-tanimiz va yer-suvimizdan boshqa narsa qolmadi. ¹⁹ O'zlarimiz ham, yer-suvimiz ham sizning ko'zingiz oldida halok bo'lishidan nima foyda? Siz o'zimizni va yer-suvimizni ham oziq-ovqat evaziga sotib oling. Biz yer-suvimiz bilan Fir'avnga qul bo'lamiz. Bizga urug'lik bersangiz, bas, toki biz halok bo'lmay, tirik qolaylik, yer-suvimiz ham cho'lga aylanmasin, – deyishdi.

²⁰ Shunday qilib, misrliklar endi ocharchilikka tob bera olmay, har biri o'zining ekin maydonini sotdi. Yusuf Misrning barcha yer-suvini Fir'avn uchun sotib oldi, o'lkaning yer-suvi batamom Fir'avnning egaligiga o'tdi.

²¹ Misrning bir chekkasidan boshqa chekkasigacha bo'lgan xalqni qullikka oldi. ²² Faqat kohinlarning mulkini sotib olmadi. Chunki kohinlarga Fir'avn

tomonidan ajratilgan ekin maydonlari bor edi. Ular bu yerlarning unumidan rizqini yeb turganlari uchun, so-tishga majbur emas edilar.

²³ Yusuf xalqqa xitob qildi:

– Endi men sizlarni va yer-suvingizni Fir'avn uchun sotib oldim. Mana, sizlarga urug'lik, buni yerga ekinglar. ²⁴ O'rim-yig'im chog'ida esa, hosilning beshdan bir qismini Fir'avnga ajratib beringlar. Qolgan to'rt hissasi sizlarga urug'lik va xonadoningiz ahliga, bola-chaqalaringizga yemishlik bo'lsin.

²⁵ – Ey taqdir, siz bizga hayot ato etdingiz. Koshki biz yana janobimizning iltifotiga sazovor bo'lsak, biz Fir'avnga qul bo'lar edik, – dedi xalq.

²⁶ Shunga ko'ra, Yusuf Misrning yer-mulki to'g'risida qonun chiqardi. Bugungacha joriy bo'lgan ushbu qonun bo'yicha, hosilning beshdan bir qismi Fir'avnga to'lanar edi. Faqatgina kohinlarning yer-mulki alohida bo'lib, Fir'avnga qaram emas edi.

Yoqubning so'nggi tilagi

²⁷ Isroil farzandlari Misr mamlakatining Go'shen muzofotida o'rnamshgan edilar. Ular yurtini tasarruf etib, behad o'sib-ko'payib ketdilar. ²⁸ Yoqub esa Misrda o'n yetti yil yashadi. Uning umri rosa yuz qirq yetti yoshga bordi. ²⁹ Yoqubning ajali yaqinlashgach, u o'g'li Yusufni chaqirib:

– Agar sen meni iltifotingga sazovor hisoblasang, unda qo'lingni sonimning tagiga qo'y, menga ehsonu vafodorlik ko'rsatib, meni Misrda dafn etmasliging haqida va'da ber. ³⁰ Men olamdan o'tib, ota-bobolarim bilan bir joyda yotganimdan keyin, meni Misrdan olib ketib, ota-bobolarim yotgan maqbaraga dafn etgin, – dedi. Yusuf:

– Aytganingizdek qilaman, – dedi. ³¹ Yoqub:

– Menga qasamyod qil, – dedi. Yusuf unga qasamyod qildi. Shunda Yoqub to'shagining boshida sajda qildi.

Yoqubning nabiralarini duo qilishi

48 Bu hodisalardan keyin Yusufga otasining bemor yotganini bildirishdi. U ikki o'g'li Manashe va Efraimni o'zi bilan olib, otasini ko'rgani bordi. ² Isroilga (ya'ni Yoqubga): «O'g'lingiz Yusuf sizni ko'rishga kelibdi», – deb ma'lum qilishganda, u kuchini to'plab, to'shagiga o'tirdi.

³ Yoqub Yusufga:

– Qodir Olloh Kan'on diyorida Luz shahrida menga zohir bo'lib, meni muborak qildi. ⁴ U menga shunday so'zladi: «Men seni barakali qilib, ko'paytirib yuboraman. Sendan xalqlar jamoati yarataman. Bu yerni sendan keyingi zurriyotingga ham abadiy mulk qilib beraman», – dedi. ⁵ Endi men sening yoningga, Misrga kelishimdan avval bu yerda sen ko'rgan shu ikki o'g'ling – Efraim va Manashe meni deb bilgin. Ular men uchun kattalarim Ruben va Shim'o'n bilan teng. ⁶ Agar bulardan keyin yana o'g'illar ko'rsang, ularni o'z o'g'illaring deb bilgin. Ularga akalari egallagan yer-mulki-dan nasiba beriladi. ⁷ Men Mesopotamiyadan qaytib

kelib, Kan'on yurtini kezar ekanman, Efratga borishga sal qolganda Rohila mening ko'zim oldida vafot etdi. Uni o'sha yerda, Efrat (ya'ni Baytlahm) yo'lida dafn etdim, – dedi.

⁸ Isroil Yusufning o'g'illarini ko'rib:

– Bular kim? – deya so'radi. ⁹ Yusuf otasiga:

– Bular mening Xudo bu yerda nasib etgan o'g'illarimdir, – dedi.

– Ularni menga keltir-chi, men ularni duo qilayin, – dedi u.

¹⁰ Isroilning ko'zlari qarilikdan xiralashgan edi. Yusuf o'g'illarini otasiga yaqinroq keltirdi. Isroil ularni ko'rolmasa-da, o'pib quchoqladi. ¹¹ Isroil Yusufga:

– Men hatto sening didoringni ko'rishdan umid uzgan edim, endi esa Xudo menga zurriyotingni ham ko'rsatdi, – dedi.

¹² Yusuf o'g'illarini otasining tizzalari orasidan oldi, yuzi yerga tekkuday ta'zim qildi. ¹³ So'ng Yusuf ikki o'g'lini qo'llaridan ushladi-da, Efraimni o'ng qo'lga olib Isroilning chap tomoniga turg'izdi, Manashe esa chap qo'lga olib Isroilning o'ng tomoniga turg'izdi. ¹⁴ Ammo Isroil qo'llarini chalishtirib cho'zib, kenjasi Efraimning boshiga o'ng qo'lini, to'ng'ichi Manashening boshiga esa chap qo'lini qo'ydi ¹⁵ va Yusufni duo qilib dedi:

«O'talarim Ibrohim va Is'hoq Uning oldida yurgan Xudo,

Umrim boshidan to bugungacha meni boqib kelgan Xudo,

¹⁶ Har bir musibatdan meni xalos qilgan Farishta Bu o'smirlarni qut-barakali aylasin.

Mening ismim va otalarim Ibrohim ila Is'hoqning ismi Ularning o'rtasida zikr etilib tursin.

Suvda baliqlar qaynagan kabi,

Ular yer bo'ylab o'sib-ko'payib borishsin».

¹⁷ Otasi o'ng qo'lini Efraimning boshiga qo'ygani Yusufga yomon ko'rindi. U otasiga:

– Ota, bunday bo'lmasin, to'ng'ichi mana bu! O'ng qo'lingizni uning boshiga qo'ying, – dedi-da, otasining qo'lini Efraimning boshidan olib, Manashening boshiga qo'yimoqchi bo'ldi. ¹⁹ Ammo otasi rozi bo'lmay:

– Bilaman, o'g'lim, bilaman. Undan ham bir xalq paydo bo'ladi, u ham buyuk bo'ladi. Va lekin ukasi undan buyukroq bo'ladi, uning zurriyotidan ko'pdan-ko'p xalqlar paydo bo'ladi, – dedi.

²⁰ O'sha kunning o'zida Isroil o'smirlarni duo qilib dedi:

«Isroilliklar muborakbod aylaganlarida,

Sizlarning nomingiz ila aylaydilar.

“Xudo seni Efraimdek, Manashedek qutli qilsin”,

– deb aytadilar».

Isroil shunday deb, Efraimni Manashedan ko'ra oldinroq qo'ydi. ²¹ So'ng u Yusufga:

– Mana, mening kunim bityapti. Xudo sizlar bilan bo'ladi va sizlarni ota-bobolaringizning yeriga qaytarib keltiradi. ²² Men senga birodarlaringnikidan ziyoda bir adir bergayman; uni amo'riylar qo'lidan qilichimu kamonim bilan olganman, – dedi.

Yoqubning o'g'illariga qilgan vasiyati

49 Yoqub o'g'illarini yoniga chaqirib dedi:
 «Jam bo'lingiz, sizlarga ma'lum qilayin,
 Oqibatda sizlar bilan nelar yuz berarkin.
² Ey Yoqub o'g'illari, to'planib quloq solingiz,
 Tinglangiz otangiz Isroilning vasiyatlarin!
³ Ey sen, Ruben, mening to'ng'ichim!
 Mening qudratim, yoshlik g'ururim!
 Sen shuhrat oshirding, qudrat oshirding,
⁴ Vale jo'sh urding-da, selday toshding.
 Endi o'z haddingdan oshmagin tag'in.
 Sen-ku, o'z otangning to'shagi ustiga chiqding,
 Mening ko'rpa-yostig'im uzra haromlik qilding.
⁵ Shim'o'n va Leviy – birodarlar-u,
 Jabr-jafo qurolidir ularning ittifoqligi.
⁶ Mening jonim ularning majlisiga kirmas,
 Tanim esa ularning qaroriga qolmas.
 Zero ular g'azab aylab odamlarni o'ldirishdi,
 Beboshlik etib buqalarni shikastlantirishdi.
⁷ La'nat ularning toshqin qahr-g'azabiga!
 La'nat ularning beomon sitam-zo'g'umiga!
 Men Yoqub elida ularga nizo solgayman,
 Isroilda tarqatib yuborgayman ularni.
⁸ Ey sen, Yahudo!
 Birodarlaring seni madh etishajak,
 Tug'ishganlaring senga ta'zim etishajak.
 Yovni esa gardanidan ushlab qolajaksan.
⁹ Ey o'g'lim Yahudo, arslon bolasi!
 Sen shikoringdan qaytib kelding, o'g'lim.
 Mana qarang, u sherdek cho'kdi-yu yotdi;
 Arslondayin o'zi – kim hurkitarmish uni?
¹⁰ Saltanat hassasi Yahudodan siljimas,
 Mirza ham kam bo'lmas oyog'i tagidan,
 To Maliki Sulh kelguniga qadar;
 Elu xalqlar esa Unga bo'yin sunadilar.
¹¹ Ul o'z eshagini tok novdasiga bog'lar,
 Bahuzur xo'tigini bog'da qoldirib ketar.
 O'z kiyim-kechagini sharobga bulab,
 Libosini xuni xamrda yuvar.
¹² Sharobdan ko'zlari uchqunlanar porloq,
 Sutni mo'l ichib tishlari bo'lgan oppoq.
¹³ Zavulun dengiz sohilida joylashib,
 Kemalarga bandargoh bo'lajak;
 Uning hududi esa Sido'ngacha cho'zilajak.
¹⁴ Issoxor – qo'ralar orasiga cho'kkaygan
 Suyakdor eshak singari.
¹⁵ Osoyish yaxshi, diyor yoqimli, – dedi.
 Yuk tashishga bo'yin egay, – deganda,
 Qullik bo'yinturug'iga kirib qoldi.
¹⁶ Dan – Isroil qabilalarining biri sifatida
 O'z xalqining qozisiyu homiysi bo'latur.
¹⁷ Dan – yo'lda bilanglab yurgan ilon,
 Yo'lovchidan bekinib olgan og'uli ilon.
 Ul otning to'pig'ini chaqar,
 Suvorisi esa orqaga qulab ketar.
¹⁸ Sening madadingga umidvordirman,
 Ey Xudovand!

¹⁹ Gadni bosmachilar to'dasi bosib olur,
 U iz quvib ularga yetib bosib olur.
²⁰ Osher mo'l-ko'lchilikda o'z nonini yeyar,
 Shohlarcha noz-ne'matlarni yeb to'yar.
²¹ Naftoli – chopqir ohudayin o'zi,
 U chiroyligina quralaylarni tug'ar.
²² Yusuf – mevador daraxtning niholi,
 Buloq boshida o'sgan og'ochning ko'chati.
 Uning tarmoqlari devordan oshib ketadur.
²³ O'qchilar dastasi uni ranjitishdi,
 O'q otishib, unga qasd-advovat qilishdi.
²⁴ Uning kamoni tarang, qo'li chechan bo'ldi.
 Yoqubning suyangan Ilohiy Qudratdan,
 Isroilni boqqan Ulug' Qoyadan u kuch oldi.
²⁵ Otangning Xudosi senga madad bergay,
 Qodir Olloh seni muborak aylagay.
 Yuqorida bo'lgan ko'k barakatlarini,
 Pastda yotgan tubsizlik serobligini,
 Ona emchagi va ona qorni qutini senga ehson etgay.
²⁶ Mana, otangning qoldirib ketgan qut-barakatlari –
 Abadiy yuksakliklar barakatidan ham oshiq,
 Azaliy cho'qqilar ne'matidan ham ortiqdir.
 Ana shu barakatlar barchasi tepadan yog'ib,
 Birodarlarining uluG'i Yusufga nasib etgay.
²⁷ Benyamin – yirtqich bo'ri!
 Sabohda u ovini yamlab yutar,
 Oqshomda esa g'animatni taqsimlar».

Yoqubning o'lishi

²⁸ Isroilning hamma o'n ikki qabilalari bulardir, otalar-
 ining ularga topshirgan so'zlari ham shular. U o'g'illarini
 shunday duo qildi, har birini o'zining duosiga mu-
 vofiq duo qildi. ²⁹ Ularga vasiyat qilib, yana dedi: «Men
 o'z ota-bobolarim oldiga jo'nay deb turgan ekanman,
 endi sizlar meni otalarim yotgan, hetiy Afronning
 dashtida joylashgan g'orga dafn etinglar. ³⁰ Kan'on
 yerida, Mamre qarshisidagi Maxpela dashtida joylash-
 gan, hetiy Afrondan sotib olingan, Ibrohimning oila
 maqbarasi bo'lgan ana u mag'oraga meni ko'minglar.
³¹ Ibrohim va xotini Soroni u yerda dafn etdilar. Is'hoq
 va xotini Rivqoni ham u yerda dafn etdilar. Men Leani
 ham u yerda dafn etdim. ³² Bu dasht va undagi g'orni
 biz Het o'g'illaridan sotib olganmiz».
³³ Yoqub bularni aytib, o'g'illariga vasiyat qilishni ta-
 mom qildi. U oyoqlarini to'shagi ichiga yig'ib olib, jon
 berdi va o'zining ota-bobolari oldiga jo'nadi.

Yoqubni dafn etish

50 Shunda Yusuf otasining ustiga yiqilib, yig'la-
 ganicha uning yuz-ko'zidan o'pdi. ² Yusuf otasini
 mumiyolash uchun o'z xizmatidagi tabiblarga amr et-
 di, tabiblar Isroilni mumiyoladilar. ³ Mumiyolash ishi
 odat bo'yicha rosa qirq kunni talab etdi. Misrliklar esa
 yetmish kun unga yig'i qildilar.
⁴ Yig'i davri tugagach, Yusuf Fir'avnning saroy ahliga
 dedi: «Agar meni iltifotga sazovor hisoblasangizlar, un-
 da Fir'avn zoti oliylariga bildirib qo'yinglarki, ⁵ otam

menga qasam ichirib: “Mening kunim bitdi, meni Kan'on yerida o'zim uchun qazigan qabrimga dafn etasan”, – degan edilar. Endi ijozatingiz bilan borib otamni dafn etayin, keyin yana bu yerga qaytib kelayin».

⁶ Fir'avn buni eshitib, Yusufga: «Sen bora qol, otang senga qanday qasam ichirgan bo'lsa, shunday dafn etgin», – dedi.

⁷ Shunday qilib, Yusuf otasini ko'mish uchun jo'nadi. Fir'avn saroyining butun xodimlari va keksalari, Misr mamlakatining barcha oqsoqollari, ⁸ shuningdek, Yusufning butun xonadoni, aka-ukalari va otasining xonadoni ham u bilan ketdilar. Faqat bola-baqralarini, qo'y-echki va qoramol podalarini Go'shen yurtida qoldirdilar. ⁹ Aravalardan, otu otlilardan iborat g'oyat katta bir karvon unga hamrohlik qildi.

¹⁰ O'rdun daryosining sharqiy tomoniga, Yantoqli Xirmon degan joyga yetib kelganlarida, u yerda katta va juda salobatli ta'ziya marosimi o'tkazishdi. Yusuf otasi uchun yetti kun aza tutdi. ¹¹ Kan'on aholisi Yantoqli Xirmonda sodir bo'layotgan bu marosimni ko'rgach: «Misrliklarning mana bu salobatli motamini qarang!» – dedilar. Shu sababdan O'rdunning sharqiy bo'yidagi o'sha joy Misr Motami deb atalib keladi.

¹² Yoqubning o'g'illari otalarining vasiyatini bajardilar. ¹³ Ular otalarini Kan'on yeriga olib bordilar, Mamre qarshisida joylashgan Maxpela dashtidagi g'orga uni dafn etdilar. Ibrohimning o'zi u g'orni dasht bilan birga oila maqbarasi qilib hetiy Afrondan sotib olgan edi.

¹⁴ Yusuf otasini dafn etgandan keyin, o'zi, birodarlari va u bilan otasining janozasida qatnashganlarning hammasi Misrga qaytib keldilar.

Yusufning birodarlarini tinchitishi

¹⁵ Otalari o'lgach, Yusufning birodarlari: «Yusuf bizlarga kek saqlab yuribdi, biz unga qilgan butun yomonliklarning qasdini u bizdan olmasdan qo'ymay-

di», – deb o'ylardilar. ¹⁶ Shunday qilib, Yusufga shu mazmundagi eslatishni yo'lladilar: «Otang o'lishidan avval vasiyat qilib: ¹⁷ “Yusufga shunday deb aytinglar: Marhamat qilib, birodarlarining unga qilgan jinoyatlaridan o'tib, og'ir gunohlarini kechirib yuborsin”, – degan edilar. Endi marhamat qilib, otang Xudosining qullari bo'lgan bizning bu og'ir gunohimizdan kechgin».

Yusuf ularning bu so'zlarini eshitib, yig'lab yubordi. ¹⁸ Oxiri birodarlarining o'zlari ham keldilar va uning oyoqlariga yiqilib:

– Mana bizlar sening qullaringmiz, – dedilar. ¹⁹ Yusuf ularga:
– Qo'rqmanglar, men Xudoning o'rnida emasman-ku! – dedi. ²⁰ – Sizlar menga yomonlik niyat qilgan edingizlar, lekin Xudo buni yaxshi niyatga aylantirib yubordi. Mana hozir ko'rayotganimizday, U shu yo'sinda ancha xalqning hayotini asradi. ²¹ Endi qo'rqmanglar; men sizlarning va bolalaringizning tashvishini qilaman, – dedi. Ularga shunday deb dalda berib, ularning xotirini jam qildi.

Yusufning o'lishi

²² Yusuf o'zi va otasining xonadoni Misrda turaverdilar. Yusuf rosa bir yuz o'n yil umr ko'rdi. ²³ Yusuf kenjasi Efraimning uchinchi naslini ham ko'rdi; to'ng'ichi Manashening o'g'li Mokirning o'g'illari ham Yusufning tiz-zalari ustida tug'ildilar.

²⁴ Yusuf birodarlariga: «Mening ajalim yetdi. Ammo Xudo, albatta, sizlarni yo'qlaydi. U sizlarni bu yerdan ko'chirib, Ibrohimga, Is'hoqqa va Yoqubga qasamyod qilgan yerga olib ketadi», – dedi. ²⁵ So'ng Yusuf Isroil o'g'illariga qasam ichirib: «Xudo, albatta, sizlarni yo'qlaydi. O'shanda mening suyaklarimni bu yerdan olib ketinglar», – dedi.

²⁶ Shunday qilib, Yusuf bir yuz o'n yoshda qazo qildi. Uni mumiyolab, Misrda bir tobutga soldilar.

ZABUR

Solihning halovati, fosiqning halokati

- 1** Saodatli odamdir u,
Fosiqlar maslahatiga yurmas,
Gunohkorlar yo'liga kirmas,
Buzuqilar yig'inida o'tirmas.
² Illo Xudovandning Qonunidir uning zavqu orzusi,
Tunu kun Tangri Qonuni ila banddir fikri-zikri.
³ Oqar suvlar kanoriga o'tqazilgan,
Mevasini mavsumida tugadigan,
Barglari esa so'lmaydigan daraxt kabidir u kishi.
U neki qilsa, tole unga yordir.
⁴ Fosiqlar esa-chi bunday emaslar,
Balki shamolda to'zg'ib ketgusi to'pondirlar.
⁵ Shu bois fosiqlar hukm qilinganda bosh ko'tarmas,
Gunohkorlar esa solihlar majlisida tura olmas.
⁶ Xudovand solihlar yo'lini asrar,
Fosiqlar esa o'z yo'lida halok bo'lar.

Xudo tayinlagan abadiy Hukmron

- 2** Nega isyon ko'taryapti millatlar?
Nechun puch rejalarini tuzyapti elatlar?
² Birgalashib isyon qilib dunyo podshohlari,
Xudovand va Uning Masihiga qarshi kengashdilar:
³ «Qani, buzib tashlaylik ularning kishanlarin,
Xalos bo'laylik ularning bo'yinturug'idin!»
⁴ Samoda o'ltirgan Egam kular,
Rabbim ularni masxara qilar.
⁵ Vaqti kelib, U qahri bilan so'zlar,
G'azab ila ularning ko'ksiga g'ulu solar.
⁶ «Men O'z Podshohimni tayinladim,
Muqaddas tog'im bo'lmish Sionda o'rnatdim», – de-
yar.
⁷ Men Xudovand farmonini e'lon etgayman,
U Menga aytdi-kim:
«Sen Mening O'g'limesan,
Seni bugun tavallud ettirdim.
⁸ Mendan talab qilgin, toki
Elu xalqlarni nasibang qilay,
Butun yer yuzini mulkingga beray.
⁹ Temir hassa ila boshqarasan ularni,
Sopol ko'za misoli parchalab tashlarsan».
¹⁰ Endi, ey podshohlar, aqlli bo'ling!
Ibrat oling, ey dunyo hokimlari!
¹¹ Qo'rquv ila Xudovandga xizmat qiling,
Qaltirab Undan masrur bo'ling!
¹² Uning O'g'lini e'zozlang,
Toki qahri kelmasin.

Uning g'azabi o't olsa tezda,
Unda nobud bo'lasiz o'z yo'lingizda.
Iqbollidir barcha Undan panoh topganlar!

Xudovandning yordamiga umidvorlik

*O'G'LI ABUSALOMDAN QOCHAYOTGAN PAYTDA
DOVUDNING AYTGAN SANOSI.*

- 3** Ey Xudovand,
Yovlarim qanchalik ko'payib ketgan!
Son-sanoqsizdir menga qarshi chiqayotganlar!
³ Ko'plar mening jonimga qasd ila:
Xudodan unga najot yo'q ekan, demoqdalar.

SALOT

- ⁴ Biroq Sen, ey Xudovand,
Mening qalqonim, mening izzatimsan,
Boshimni baland ko'taradigansan.
⁵ Xudovandga faryod qilganimda,
U meni tinglar O'zining muqaddas tog'idan.

SALOT

- ⁶ Men tinchgina uxlab, xotirjam uyg'onaman,
Zero Xudovand menga madadkor bo'lur.
⁷ Qo'rqinch solmas menga har yoqdan qurshab,
Minglab yopirilgan olomon.
⁸ Ey Xudovand, o'rningdan turgin,
Qutqargin meni, ey Xudoyim!
Sen barcha dushmanlarim jag'iga urib,
Fosiqlar tishini sindirib tashlaysan!
⁹ Najot – Xudovanddandir;
Sening barakatingdan xalqing bahramand bo'lg'ay!

SALOT

Kechki ibodat

*IJROCHILAR RAHBARIGA. SOZ UCHUN. DOVUD
SANOSI.*

- 4** Iltijo qilganimda, menga javob aylagin,
Ey mening odil Xudoyim!
Tang qolganimda O'zing najot bergansan;
Yana menga mehribonlik ko'rsatgin,
Ibodatinga quloq bergil!
³ Ey inson o'g'illari,
Qachongacha izzatimni tuproqqa qorasizlar?
Qachongacha puch niyatlarga ruju qo'yasizlar?
Qachongacha yolg'on-yashiqqa havaslanasizlar?

SALOT

- ⁴ Biroq bilingiz-kim,
Xudovand O'z azizini ajratib olgan.

Xudovand mening iltijomni eshitar.
⁵ G'azablanib, gunoh qilmang!
 Yotganingizda qalbingiz ila hamsuhbat bo'lib, tinchlaning.

SALOT

⁶ Halol qurbonliklar keltiring,
 Xudovandga umid bog'lang!
⁷ Ko'plar so'ramoqdalar:
 Kim bizga baxt-saodat keltirar ekan?
 Jamoling nurini ustimizga solgin, ey Xudovand!
⁸ Ularning bug'doyi va sharobi ko'paygan, biroq
 Sen mening dilimga shodlik berding ko'proq.
⁹ Osoyishta yotaman ham uyg'onaman;
 Chunki, ey Xudovand,
 Xotirjamligimga yolg'iz Sen posbon.

Tonggi ibodat

IJROCHILAR RAHBARIGA. NAYCHILAR UCHUN. DOVUD SANOSI.

5 Ey Xudovand,
 So'zlarimni tinglagin,
 Ogoh bo'lgil niyatimdan!
³ Nolayu faryodimga quloq solgin,
 Ey Podshohim ham Xudoyim!
 Men Senga ibodat qilmoqdaman.
⁴ Tong chog'i ovozimni eshitasan, ey Xudovand,
 Tong chog'i Sening oldingda hozir bo'laman,
 Intizorlik-la ko'z tutaman Sen tomon.
⁵ Sen yovuzlikni xush ko'rmaydigan Tangrisan,
 Nopok odam joy topmas Sening huzuringda,
⁶ Takabbur esa qad ko'tarmas qarshingda.
 Nafrat etasan jami badkirdorlardan,
⁷ Yolg'on so'zlovchini O'zing mahv etasan.
 Ha, Xudovand qonxo'ru makkordan jirkanur.
⁸ Men esam, rahming ko'pligi tufayli
 Sening uyingga kiraman.
 Muqaddas ma'bading tomon bosh egib,
 Senga xos qo'rqinch ila sajda qilaman.
⁹ Yovlarim-chun meni haqiqat yo'lingga boshla,
 O'z yo'lingni ravon qilgin oldimda,
 Ey Xudovand!
¹⁰ Ularning og'zida to'g'rilik yo'qdir,
 Kasofatdir ularning botini.
 Bo'g'izlari – ochiq qabr,
 So'zlari – faqat tilyog'lama.
¹¹ Ey Xudoyim, ularni gunohkor bill!
 Yomon niyatlari o'zlariga ursin!
 Gunohlari ko'pligi bois ularni daf qil!
 Chunki ular Senga qarshi isyon qildilar.
¹² Sendan panoh topgan hamma sevingay,
 Doimo quvonib tarannum etishgay.
 Ularni O'zing himoya qilursan,
 Nomingni sevguchilar Sen-la shod bo'lgay.
¹³ Ey Xudovand,
 Solihga O'zing baraka berursan,
 Lutfu karamingni qalqonday qilib,
 Uning ila solihni o'rab olursan.

Vasvasaga tushganning nolasi

IJROCHILAR RAHBARIGA. SAKKIZ TORLI SOZDA. DOVUD SANOSI.

6 Ey Xudovand,
 Qahring kelib, ta'zirimni bermagin,
 G'azabing ila meni jazolamagin!
³ Menga mehribonlik qilgin, yo Rabbim,
 Chunki men bemajolman.
 Menga shifo bergin, ey Xudovandim,
 Chunki ustuxonlarimni titroq bosdi.
⁴ Jon-tanimni vahima qamramoqda.
 Sen-chi, ey Xudovand, qachongacha..?
⁵ Qaytgin, ey Tangrim, jonimni qutqar,
 Lutfing sharafi uchun xalos qil meni!
⁶ O'lim diyorida Seni yodlamaslar,
 Tamug'da kim shukrona aytar Senga?
⁷ Men oh-zor qilaverib g'oyatda charchadim.
 Har kecha ko'rpam nam bo'ladi,
 Ko'z yoshim-la ho'llayman to'shagim.
⁸ Ko'zim nuri qayg'udan ado bo'ldi,
 Yovu ag'yor madorimni tamom qildi.
⁹ Ey sizlar, hamma badkirdorlar,
 Yo'qolinglar mening ko'z oldimdan!
 Xudovand eshitdi mening ohu nolamni,
¹⁰ Xudovand eshitdi munojotimni.
 Ha, ibodatimni Xudovand qabul etadi.
¹¹ Barcha dushmanlarim sharmanda bo'lsin,
 Qattiq sarosimaga tushsinlar!
 Bir lahzada qaytib, shuvut bo'lsinlar!

Gunohkorga jazo, pokdilga najot

BENYAMINLAR O'G'LI KUSHNING QILMISHLARI HAQIDA DOVUDNING XUDOVANDGA O'QIGAN GIRASI.

7 Sendan men panoh topdim, ey Xudovandi karimim,
 Hamma qasdimga tushganlardan qutqar, xalos et!
³ Aks holda sherdayin jonimni tishlab parchalar,
 Chilparchin bo'larman, xaloskorim qolmasdan.
⁴ Ey Xudovandi karimim,
 Agar gunoh ish qilgan bo'lsam,
 Qo'limni nohaqlikka bulg'agan bo'lsam,
⁵ Pok niyatliga yomonlik qaytargan bo'lsam,
 Sababsiz g'animni g'orat qilgan bo'lsam,
⁶ Unda dushman jonim payiga tushib, quvib yetsin,
 Hayotimni yerda toptab, nomusimni tuproqqa qorsin.
 SALOT
⁷ Ey Xudovand, g'azabing ila tur!
 Yovlarim zo'g'imiga qarshi ko'taril!
 Voqif bo'lib, meni odil hukm qil!
⁸ Xalqlar jamoati Seni o'rasin;
 Ular ustidan yuksak o'rningni olgin!
⁹ Ey Xudovand, qavmlarni hukm etuvchi!
 Men solihman, ko'nglim pok,
 Yuzimni yorug' qilgin, ey Xudovand!
¹⁰ Fosiqlar yovuzligi barham topsin,

Solihni-ku Sen asrarsan, ey odil Xudo,
Yuraklaru ko'ngillarni sinovdan o'tkazuvchi!
11 Mening qalqonim Xudo bo'lur;
Pokdillarga U najot berur.
12 Xudo odil hukm chiqarur,
Har kun tegishlicha chora ko'rutur.
13 Fosiq bo'lsa, gunoh yo'ldan qaytmas.
U shamshirin charxlab, shay qilgan kamonin.
14 Tirlarini yonadigan qilib,
O'ziga o'zi ajal sipohisi bo'lgan.
15 U noto'g'rilik tuxumini bosib,
Kasofat jo'jalarini ochib chiqar,
Oqibatda o'zini o'zi aldar.
16 O'zgaga choh qazigan kishi
Qazigan chohiga o'zi qular.
17 O'zgaga falokat tilaganning falokati
O'z oyog'i ostida bo'lar.
Mushtumzo'rning mushti o'ziga qaytar.
18 Men Xudovandning adolatini kuylab shukrlar dey-
man,
Tangri Taoloning nomini tarannum etgayman.

Xudovandning ulug'vorligi va mehribonligi

IJROCHILAR RAHBARIGA. «GAT» SOZIDA. DOVUD SANOSI.

8 Ey Xudovand, bizning Rabbimiz,
Yer yuzi bo'ylab Sening noming naqadar ulug'vor!
Osmondan ham yuksakdir ulug'vorliging!
3 Sen go'dagu chaqaloqlar og'zida madh yaratding,
Toki Senga qarshi xusumat saqlab yurgan
Dushmanu intiqomchi og'zini to'sib qo'ygin.
4 Sen bunyod etgan ko'kka ko'zim tikilsa,
O'zing o'rnatgan oyu yulduzlarga boqsam,
5 Inson qadri nedirki, Sen uni yodlagaysan?
Odam og'li nedirki, Sen uni ardoqlaysan?
6 Sen uni Xudodan andak past qilding,
Izzatu jamol tojini unga kiydirding.
7 O'z yaratganlaring ustidan unga saltanat berding,
Bor mavjudotni uning oyoqlari tagiga qo'yding:
8 Qo'ylaru sigirlar barisin,
Hamda dala-dasht hayvonlarin,
9 Ko'k parrandasiyu dengiz baliqlarin,
Rohi bahrdan o'tuvchi suv maxluqotlarin.
10 Ey Xudovand, bizning Rabbimiz,
Yer yuzi bo'ylab Sening noming naqadar ulug'vor!

Dovudning g'alaba madhiyasi

IJROCHILAR RAHBARIGA. «O'G'ILNING O'LIMI» KUYI- GA. DOVUD SANOSI.

9 Chin yurakdan Xudovandga shukrlar deyman,
Sening mo'jizalaringni, ey Taolo,
Bir-bir hikoya qilaman.
3 Sendan shodlanib tantana qilaman,
Ismi sharifingni doim tarannum etaman.
4 Mening dushmanlarim orqaga qaytdi,
Qarshingda qoqilib, yo'qolib ketdi.

5 Sen meni hukm etib, yuzimni yorug' qilding,
Adolatli hakam bo'lib taxtga o'tirding.
6 Sen ellarga ta'zir berding,
Betavfiqlarni mahv qilding,
Nomlarini dorilbaqodan o'chirding.
7 Dushmanlar bitdi, kul bo'ldi yarog'i,
Shaharlarini Sen xarob qilding,
Ulardan xotira ham qolmadi.
8 Xudovand abadiy O'z taxtida o'tirar,
Hukm uchun U taxtini qurgandir.
9 Dunyoni adolat bilan boshqarib,
Xalqlar uchun to'g'ri hukm chiqarur.
10 Mazlum uchun Xudovand panohdir,
Qayg'uli zamonlarida panogohdir.
11 Nomingni bilganlar Senga umid bog'lar,
O'zingga iltijo qiluvchilarni tark etmaysan, ey Xu-
dovand!

12 Sionda davr surgan Xudovandni kuylang!
Xalqlar ichra ajoyibotlarini xabarlang!
13 Xudovand xun oluvchidir,
U jafokashni yodda tutadi,
Unutmaydi mazlumlar faryodini.
14 Menga mehribonlik ko'rsatgin, ey Xudovand,
G'animlarimdan tortgan kulfatimni ko'rgin!
O'lim darvozasidan O'zing qaytargansan meni,
15 Toki Sion qizing darvozalarida
Sening barcha hamdlaringni xabar qilay,
Sening najoting bilan quvonay!
16 Xalqlar o'z qazigan chohlariga quladi,
O'z qo'ygan domlariga oyoqlari ilindi.
17 Xudovand O'z hukmini yuritganidan tanildi,
Betavfiq esa o'z qilmishlari bilan tutildi.

OHANGLI SALOT

18 Betavfiq Xudoni unutgan barcha ellar
O'liklar diyoriga tushib qoladilar.
19 Biroq bechorahol umrbod unutilmas,
Kambag'alning umidi abadiy tugamas.
20 Turgin, ey Xudovand,
Banda manmanlik qilmasin!
Xalqlar Sening huzuringda muhokama bo'lsin!
21 Ey Xudovand, xalqlarga dahshat solgin!
Ular bilsinki, oddiy insondirlar.

SALOT

22 Ey Xudovand, nega mendan uzoqdasan?
Nega og'ir zamonlarda ko'rinmaysan?
23 Mana, betavfiq mag'rurlanmoqda,
Bechoraholning esa joni yonmoqda.
Ular to'qigan ig'volari o'z boshiga qaytsin!
24 Betavfiq-ku g'arazgo'yni duo qiladi,
O'zining nafs bandasi bo'lishi bilan maqtanib.
25 Xudovandni esa mensimaydi betavfiq,
«Xudo o'ch olmas-ku», deydi gerdayib;
Xudoga hech joy yo'q uning xayolida.
26 Yo'llari har doim o'ng'ay bo'lur,
Sening hukmlaring esa balandda,
Uzoqda turur uning xayolidan.
Dushmanlariga esa u bir puflab,
Hammasini nazarga ilmay qo'yar.

27 Yuragida u aytadir:
Men hech qachon pand yemayman,
Falokatga ham uchramayman, to abad!
28 Tili ostida la'natu hiyla-nayrang yotadir,
Uqubatu kasofat uning izmidadir.
29 U qo'ra ortida pisib yotib,
Pinhona gunohsizni o'ldirar,
Ko'zlari faqirni yashirincha qidirar.
30 O'z inida berkingan arslon singari
Bechorani tutmoq-chun pistirmaga berkinar,
Bechorani bosib olib, o'z domiga tortar.
31 Bechora-ku ezilib, ikki bukilib,
Yirtqich panjalaridan nobud bo'lar.
32 Betavfiq o'z dilida aytar:
Tangri unutibdi, yuz-ko'zini berkitibdi,
Qilmishimni U abadiy ko'rmas!
33 Turgin, ey Xudovand,
Cho'z qo'lingni, ey Tangrim!
Unutma bechorayu mazlumni!
34 Nechun betavfiq Xudoni mensimay:
«Sen o'ch olmaysan», deb ko'nglida aytar?
35 Sen ko'rib turibsan-ku,
O'z qo'ling bilan uning chorasini berasan.
Sen jafoni, azob-uqubatni ko'rasan!
Bechorahol umidini Senga bog'laydi,
Yesir-yetimlarga O'zing g'amxo'rsan.
36 Fosiqlaru jinoyatchilar qo'lini qirqib tashla,
Toki yovuzligining izi bitsin!
37 Xudovand abadulabad Podshohdir,
Yot xalqlar Uning diyoridan yo'q bo'lur.
38 Mo'minlar tilagini Sen eshitasan, ey Xudovand,
Yuraklariga dalda berib, ularga quloq solasan.
39 Yetimu mazlumlarni O'zing himoya qilasan;
Yerdagi odamzod boshqa vahm olmasin.

Xudovand – solihning panohi

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

10 Xudovanddan men panoh topdim.
Sizlar qanday qilib jonimga deysiz:
«Qush kabi tog'laringga uchib ket!»
2 Qarang, fosiqlar kamonini tortib,
Pokdilni zulmatda otmoq uchun
O'qlarini ipga qadab qo'yibdilar!
3 «Poydevor vayron bo'lgandan so'ng,
Solih ne qila bilar?» – deya.
4 Xudovand O'zining muqaddas ma'badidadir,
Taxti osmondadir Xudovandning.
Xudovandning ko'zlari ko'rar,
Nigohi tekshirar inson o'g'illarini.
5 U solihlaru fosiqlarni sinab ko'rar,
Zo'raonlar esa Uning nafratiga yo'liqar.
6 Fosiqlar boshiga U yomg'irday qo'ru cho'g'
Hamda yonayotgan oltingugurt yog'dirar,
Garmsel ularning taqdiru qismati bo'lar.
7 Zeroki Xudovand barhaqdir,
U haqqoniy ishlarni sevar,
To'g'ri kishiga esa yuzini qaratar.

Yovuzlikka qarshi ibodat

*IJROCHILAR RAHBARIGA. SAKKIZ TORLI SOZDA.
DOVUD SANOSI.*

11 Najot bergin, ey Xudovand!
Chunki xudojo'y hech qolmadi,
Banibashar ichra mo'min yo'q bo'ldi.
3 Har kim o'z yaqiniga yolg'on so'zlaydir,
Tili boshqa, dili boshqa tilyog'lamachilardir.
4 Xudovand qirib tashlagay bunday buzuq og'izni,
Qirqib tashlagay katta gapiruvchi har bir tilni!
5 «Biz tilimiz-la zo'r chiqamiz,
Lab-dahan o'zimizniki, – demoqda ular –
Kim ham bizga xo'jayin bo'lolar ekan?»
6 «Bechorahollar xonavayron bo'lganini,
Faqirlarning xo'rsinganini Men eshitib,
Endi harakatga kelaman, – deydi Xudovand, –
Ular ko'z tegizgan odamni huzurga erishtiraman».
7 Xudovand kalomlari – pok kalomlardir,
Tuproqdan olinib o'choqda yetti gal eritilgan
Musaffo kumushday kalomlardir.
8 Ey Xudovand, Sen ularni muhofaza qilasan,
Bizni ham bu nasldan abadiy asraysan.
9 Betavfiqlar endi bemalol aylanib yurishibdi,
Banibashar ichra tubanlik avjga chiqqan.

Tushkunning Xudoga tavakkal qilishi

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

12 Ey Xudovand, qachongacha meni unutasan?
Qachongacha mendan yuz o'g'irasan?
3 Qachongacha qiynar ekanman jonimni,
Tunu kun talvasada to'lg'anib qalbim?
To qaygacha dushman mendan g'olib chiqar ekan?
4 Yo Xudoyo Xudovando,
Menga qarab, quloq solgin,
O'lim uyqusiga botib qolmayin!
5 Dushmanim: Uni yengdim, demasin,
Yiqilib qolsam, yov tantana qilmasin.
6 Men Sening lutfingga umid bog'ladim,
Sendan najot topib, ko'nglim quvonur.
U menga xayrixohlik ko'rsatdi deb,
Xudovandni tarannum etarman.

Shakkokning ahmoqligi va razolati

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

13 Ahmoq o'z ko'nglida: «Xudo yo'q», – deydi.
Bundaylar buzilib, razolat botqog'iga botar.
Yaxshilik qiladigan hech kimsa yo'qdir.
2 Xudovand inson o'g'illariga osmondan boqar,
Xudoni qidiruvchi biror idrokli kishi bormikan deya.
3 Biroq hammasi yanglishib,
Barchasi murdor bo'lgan.
Yaxshilik qiluvchi hech kimsa yo'q,
Hatto biror kishi ham yo'qdir!
4 Xalqimni bir luqma kabi yeb yuboradigan,

Xudovandni esa hech chaqirmaydigan
O'sha badkirdorlar to'dasining aqli yetmaydimi?
⁵ Mana, qo'qqisdan ularni vahma bosdi!
Chunki Xudo solihlar nasli orasidadir.
⁶ Faqirni ko'ngil armonidan ayirdingiz,
Illo Xudovand uning panohidir.
⁷ Koshki Siondan Isroilga najot kelsa!
Xudovand O'z xalqini asoratdan qaytargach,
Bani-Yoqub shod bo'lgay, Isroil sevingay!

Xudovandga ma'qul kim?

DOVUD SANOSI.

14 Ey Xudovand, Sening chodiringga kim qo'nar?
Kim maskan topar muqaddas tog'ingda?
² Kimki pokdil bo'lib, halol ishlasa,
Chin qalbdan haqiqatni so'zlasa,
³ Kimki tiliga bo'hton olmasa,
Birodariga yomonlik qilmasa,
Xesh-aqrabosini sharmanda qilmasa,
⁴ Kimki manfur kishidan nafrat etsa,
Xudovanddan qo'rqqanlarni hurmat qilsa,
O'z zarariga bo'lsa ham so'zidan qaytmasa,
⁵ Pulini qarzga berib sudxo'rlik qilmasa,
Begunohni qoralash uchun pora yemasa –
Kimda-kim bularga e'tibor bersa,
U to abad tebranmas.

Xudojo'yni tilagi

DOVUD SHE'RI.

15 Ey Tangrim, meni O'zing asragin,
Chunki Sendan panoh topganman.
² Men Xudovandga dedim:
Sen mening Rabbimsan,
Sendan boshqa men uchun xayr yo'q.
³ Mamlakatdagi asil, aziz kishilardadir
Mening butun zavqu murodlarim.
⁴ Soxta xudoga sajda qilganlarning dard-g'ami oshsin!
Ular qon to'kib xudoyi qiladilar.
Men qo'limni bulg'amayman bunday ishlarga,
Ularning nomini ham og'zimga olmayman.
⁵ Ey Xudovand, Sen mening nasibamsan,
Kosam oqi – O'zingdirsan,
Taqdirim qur'asi – Sening qo'lingda.
⁶ Ko'ngilli yerlarga tushdi marzalarim,
Huzur-halovatdir mening merosim.
⁷ Menga mashvarat bergan Xudovandni olqishlay-
man,
Kechalari o'z botinlarim menga o'git qilar.
⁸ Xudovandni doim ko'z oldimda ko'raman,
U o'ng tomonimda bo'lguncha tebranmasman.
⁹ Shul bois mening dilim quvonur,
Tilimdan shod-xurramlik to'kilur,
Tanim ham umidvoru bexatar bo'lur.
¹⁰ Sen o'liklar diyoriga tashlab ketmaysan jonimni,
O'z azizingga chuqurlik yuzini ko'rsatmaysan.
¹¹ Sen hayot yo'lini menga bildirasan,

Baxt-quvonchlar to'kindir huzuringda,
Boqiy halovatdir Sening o'ng qo'lingda.

Mazlumning faryodi

DOVUD IBODATI.

16 Ey Xudovand, salohga e'tibor bergin,
Dod-faryodimga quloq solgin,
Maksiz irindan ungan ibodatimni tinglagin!
² Yuzimni O'zing yorug' qilgin,
Ko'zlaring to'g'rilikka yetaklansin!
³ Dilimni sinab, kechalari meni yo'qlading,
Imtihon qilding, biror yomon niyatni topmading.
Chunon tilim ila dilim birdir mening.
⁴ Odamlar ish-amaliga kelganda deyman:
Men Sening kalomingga rioya qildimu,
G'addor yo'llaridan o'zimni tiydim.
⁵ Qadamlarimni O'z rohingda sobit qilgin,
Toki oyoqlarim zinhor tebranmasin.
⁶ Senga nola qilaman, ey Tangrim,
Chunki Sen menga javob berarsan.
Qulog'ingni menga tutgin, tingla so'zimni!
⁷ Ajoyib mehr-inoyatingni ko'rsatgin,
Ey, iltijo qiluvchilarning Xaloskori!
Sening qo'ling himoyasida
Osiylardan panoh topsa bo'ladi.
⁸ Ko'z qorachig'iday asragin meni,
O'z qanotlaring soyasida yashirgin meni
⁹ Zarba bergan betavfiqlardan,
Har yoqdan o'rab olgan jon dushmanidan!
¹⁰ Ularning yuragini-ku yog' bosgan,
Og'izlari maqtanishdan gupurmoqda.
¹¹ Har qadamda bizni ta'qib etib,
Har tomonlama o'rab olmoqdalar,
Yerga urmoq uchun pusib yotibdilar.
¹² Ular ovga zoriqqan arslonga,
Pistirmada poylab yotgan qoplonga o'xshar.
¹³ Ey Xudovand, turgin!
Ularning oldini olib, qulatgin!
O'z qiliching-la jonimni fosiqlar qo'lidan tortib olgin!
¹⁴ Ey Xudovand, shunday odamlardan,
Ha, shu jahonning odamlaridan
O'z qo'ling bilan meni xalos qilgin!
Ular nasibalarini bu hayotdayoq olmoqdalar.
Sen ularga ravo ko'rgan oziq bilan qornini to'q qil!
O'g'illari qornini ham to'q qil!
Hatto kelajak avlodga ham ortib qolsin!
¹⁵ Men esa saloh ila Sening siymongni ko'rgayman,
Uyg'onganim zamon Sening diydoringga to'yarman.

Dovudning zafar madhiyasi

*IJROCHILAR RAHBARIGA. XUDOVAND O'Z QULI
DOVUDNI BARCHA DUSHMANLARI VA SHOUL QO'LI-
DAN OZOD ETGAN KUNDA, DOVUD USHBU QO'SHIQ
BILAN XUDOVANDNI TARANNUM ETIB, DEDI:*

17 Ey Xudovand, mening quvvatim,
Senga men mehr bog'ladim.

³ Xudovand – suyanchig'im mening,
 Qo'rg'onimu Xaloskorim mening!
 Tangrim – boshpana topgan qoyam,
 Qalqonim, qahramonim, istehkomim mening!
⁴ Tahsinlarimga loyiqdir Xudovand,
 Uni chaqirgan chog'im yovlarimdan xalos etur.
⁵ O'lim zanjirlari meni qurshab oldi,
 Balo-qazo sellari dahshatga chulg'adi.
⁶ Tamug' iplariga ilinib qoldim,
 O'lim to'rlariga o'ralib qoldim.
⁷ Tang ahvolimda Xudovandni chaqirdim,
 Xudoyimga faryod etib yolvordim.
 O'z ma'badidan Ul eshitdi ovozim,
 Fig'onim Uning dargohiyu qulog'iga yetdi.
⁸ Onchoq dunyo larzaga kelib qaltiradi,
 Tog'lar poydevori titrab junbushga keldi.
 Chunki Tangri Taolo g'azabga mindi.
⁹ Uning burnidan tutun chiqdi,
 Og'zidan halokatli otash sochildi,
 Yonayotgan cho'g'lar yog'ildi Undan.
¹⁰ U ko'klar bag'rini tilib tushdi,
 Tim zulmat oyoqlari ostida edi.
¹¹ U malakka minib uchib,
 Yel qanotlari uzra parvoz etdi.
¹² Tun pardasini O'ziga yopinchiq qilib,
 Tubsiz, sim-siyoh suvlarga berkinib,
 Quyuq falak bulutlariga burkandi.
¹³ Uning huzuri nurafshanligidan bulutlar qochdi,
 Do'l va yonayotgan cho'g'lar yog'ildi.
¹⁴ Xudovand ko'klarni gulduratdi,
 Xudoyi Taolo tovushini eshittirdi,
 Do'l va yonayotgan cho'g'lar yog'dirdi.
¹⁵ U o'qlarini otib yovlarini tarqatdi,
 Chaqmog'ini chaqnatib ularni to'zitiv yubordi.
¹⁶ Ey Xudovand, Sening qahrli tovushingdan,
 Ruhingning g'azabnok sadosidan
 Suv chashmalari ochilib qoldi,
 Dunyoning poydevori yaqqol ko'rindi.
¹⁷ U ko'kdan enkayib qo'limdan ushlab qoldi,
 Azim suvlar ichidan meni chiqarib oldi.
¹⁸ U meni baquvvat dushmanlarimdan,
 Mendan kuchli g'animlarimdan xalos etdi.
¹⁹ Ofatli kunimda ular qarshimga chiqdi,
 Lekin Xudovand mening tayanchim bo'ldi.
²⁰ U meni kenglikka chiqarib qo'ydi,
 Mendan rozi bo'lib, erkinlikka chiqardi.
²¹ Xudovand salohimga yarasha meni siylar,
 Qo'llarim pokligi bo'yicha meni taqdirar.
²² Chunki men Xudovand yo'llarini tutdim,
 Xudoyim yo'lidan chiqib yomonlik qilmadim.
²³ Uning butun hukmlari ko'z o'ngimdadir,
 Uning qonunlaridan chekinmadim aslo.
²⁴ Uning oldida sidqi dil bilan yurib,
 Gunohlardan o'zimni saqladim.
²⁵ Xudovand meni solih deb taqdirladi,
 Halol ish qilib, Unga maqbul bo'ldim.
²⁶ Sodiq kishiga Sen sadoqat ko'rsatasan,
 Samimiy odamga samimiy bo'lasan.

²⁷ Pok kishiga poklik ato qilasan;
 Biroq egri odam bilan ters yo'l tutasan.
²⁸ Ezilgan xalqni O'zing qutqarib,
 Manmanlarni esa qaqshatasan.
²⁹ Yo Rabbim, Sen mening shamimni yoqasan,
 Zulmatimni Xudoyim O'zi yorug' aylar.
³⁰ Sening madading ila men qo'shinga ham zarba be-
 raman,
 Xudoyim nomi bilan to'siq oshib ketaman.
³¹ Tangrining yo'li komildir,
 Xudovandning kalomi sofdir.
 Undan panoh so'ragan hammaga U bir qalqondir.
³² Xudovanddan boshqa tangri kim ekan?
 Xudoyimizdan bo'lak panoh qoyasi bormikan?
³³ Tangri belimga quvvat kamarin bog'lar,
 Yo'limni O'zi kamolga yetkazar.
³⁴ U oyoqlarimni bug'u oyoqlariday qilib,
 Meni baland yerlar ustiga turg'izar.
³⁵ Qo'llarimni U jangga o'rgatar,
 Mis yoyni otish ham qo'limdan kelar.
³⁶ Sen menga najot qalqoningni bergansan.
 Sening qo'ling – tayanchim mening,
 Iltifoting meni yuksaltirur.
³⁷ Oyog'imni O'zing sobitqadam qilursan,
 Qimir etmas hech tovonim.
³⁸ Dushmanlarimni quvib ularga yetaman,
 Ularni tor-mor qilmaguncha qaytmayman.
³⁹ Ularga zarba qilsam, qad ko'tarmaslar,
 Oyoqlarim ostiga yiqilib qolarlar.
⁴⁰ Jang qilmog'im uchun belimga quvvat kiritarsan,
 Menga qarshi chiqqan yovni oyog'im ostiga cho'kti-
 rarsan.
⁴¹ Dushmanlarimning orqa tomonini menga burding,
 Mendan nafrat etganlarni qirib bitiraman.
⁴² Ular faryod etsa-da, qutqaruvchi bo'lmas,
 Xudovandni chaqirsalar-da, U eshitmas.
⁴³ Yel to'zonni ko'kka sovurganday,
 Men ularning kulini ko'kka sovuraman,
 Yo'l ustidagi loy kabi toptab tashlayman ularni.
⁴⁴ Sen harbu zarbdan meni xalos etding,
 Yot xalqlarga meni sardor qilding,
 Men bilmaydigan el menga qaram bo'ldi.
⁴⁵ Ular ovozimni eshitiboq itoat etadilar,
 Ajnabiylar menga shirin zabonlik etadilar.
⁴⁶ Qal'alaridan tir-tir titrab chiqadilar,
 Holdan ketib, ajnabiy o'g'illari.
⁴⁷ Xudovand barhayotdir, mening qoyamdir,
 Unga hamdu sanolar bo'lsin!
 Najotkor Xudoyim yuksalsin!
⁴⁸ Tangrim mening o'chimni oladi,
 Xalqlarni menga tobe qiladi.
⁴⁹ Dushmanlarimdan O'zing qutqarasan,
 G'animlarimdan ko'ra meni yuksaltirasan,
 Zo'ravonlar panjasidan xalos qilasan.
⁵⁰ Shul sababdan, ey Xudovand,
 Millatlar ichra Seni madh qilaman,
 Ismingni tarannum etaman Sening.
⁵¹ Sen podshohingga ulug' najotlar ato qilarsan,

O'z tanlaganing – Dovud va uning zurriyotiga
Mangu inoyatlar baxsh etarsan.

Yaratganning ishlari va kalomi

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

18 Osmon Tangri ulug'vorligini e'lon etar,
Falak Uning yaratganlarini bayon etar.
³ Kun kunga suxan qilar,
Tun tunga bilim qo'shar.
⁴ Na so'zlar bor, na biron kalom,
Eshitilmas ularning tovushi.
⁵ Lek butun dunyoga yoyildi daragi,
Yerning to'rt tarafiga yetdi xabari.
Mana, quyosh uchun ham makon qurilgan!
⁶ U quyoshdirki, go'shangadan chiqqan kuyovday,
Botirday quvonib, o'z yo'lida yelib ketar.
⁷ Uning chiqishi osmonning bir chetidandir,
Davراسi esa ko'k yuzi chegarasiga qadardir.
Hech na berkina bilmas uning taftidan.
⁸ Xudovand Qonuni mukammaldir,
U jonga jon kiritadi.
Xudovand vahiysi barqarordir,
U sodda odamga donish beradi.
⁹ Xudovand farmoni rostdir,
U ko'ngilni quvontiradi.
Xudovand amri yorug'dir, ko'zni yoritadi.
¹⁰ Xudovanddan qo'rqmoqlik pok va boqiydir,
Xudovandning bari hukmi haq va to'g'ridir.
¹¹ Oltindan, musaffo zardan ham ko'ngilliroqdir,
Asaldan, mumli bol tomchisidan ham shirinroqdir.
¹² Mana, Sening quling ham ulardan ibrat olur,
Ularga rioya etgan kishi buyuk mukofot topur.
¹³ Adashmaslikka kimning fahmi yetar?
Yashirin xatolardan meni poklagin!
¹⁴ Qasdan qiladigan gunohlardan ham saqla bandan-
gni,
Ular menga hokim bo'lmasin!
Shunda men beayb bo'lurman,
Og'ir gunohdan ham xoli bo'lurman.
¹⁵ Ey Xudovand, og'zimdan chiqadigan so'zlar,
Qalbimdan kechadigan andishalar
Sening oldingda maqbul bo'lsin,
Ey, mening suyanchim va Xaloskorim!

Podshoh uchun zafar duolari

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

19 Og'ir kunda Xudovand seni eshitsin!
Yoqub Xudosining ismi qo'rg'oning bo'lsin!
³ Muqaddas makonidan senga yordam yuborsin!
Siondan senga madad yo'llasin!
⁴ Barcha xayr-ehsonlaringni qabul etsin!
Kuydirgan qurbonlaringni yodda tutsin!

⁵ Senga ko'ngling tilaganicha bersin!
Butun armonlaringni ro'yobga chiqarsin!
⁶ Biz sening g'alabalaringni kuylaymiz,

SALOT

Xudoyimiz nomi ila tug'larimizni ko'taramiz.
Xudovand barcha murodlaringni bajo keltirgay!
⁷ Endi aniq bildimki,
Xudovand tanlagan podshohini qutqarar,
O'zining muzaffar qo'lini uzatar,
Najot yuborib osmoni shariflaridan.
⁸ Ba'zilar jang arobalari bilan maqtanar,
Boshqalar otu otlig bilan gerdayar.
Bizlar esa Rabbimiz nomi bilan,
Xudovand ismi bilan faxrlanamiz.
⁹ Ular yiqilib tushdilar,
Bizlar esa ko'tarilib tik turibmiz.
¹⁰ Ey Xudovand, podshohga zafar bergin!
Seni chaqirgan kunimizda javob bergin!

Xudoga suyangan podshohning duosi

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

20 Ey Xudovand,
Sening qudrating ila podshoh sevinur,
Yuborgan najoting-la u behad masrur bo'lur.
³ Ko'ngil armonini unga berding,
U neki tilasa, rad etmading.

SALOT

⁴ Sen ne'matu barakatlar bilan uni kuzatding,
Boshiga sof oltindan toj kiygizding.
⁵ Sendan u hayot so'radi – unga berding,
Uzoq umr hamda baqo bag'ishlading.
⁶ Sen baxsh etgan najot tufayli uning dong'i oshdi,
Sharaf-shon va dabdabalarga sazovor qilding uni.
⁷ Ha, Sen uni abadiy muborak aylading,
O'z huzuringdagi baxt-saodatga muyassar etding.
⁸ Podshoh Xudovandga umid bog'lagan,
Haq Taoloning inoyati ila u tebranmas.
⁹ Sening o'ng qo'ling barcha yovlaringni topib oladi,
Senga g'araz qiluvchilarni topib oladi qo'ling.
¹⁰ Ey Xudovand, Sen zuhur etdiging zamon,
Ularni qizigan tandirga aylantirasan.
Sen qahringni sochib barham berasan,
Olov kuydirib ado etadi ularni.
¹¹ Sen ularning naslini yer yuzidan supurib,
Zurriyotini bani-inson orasidan quritasan.
¹² Senga qarshi yomonlikni o'ylaganlar
Qora niyatlariga erisha olmaslar.
¹³ Sen o'q-yoyingni shay qilib,
Yuzlariga qarab o'q uzasan,
Toki maqsadlari puchga ketsin.
¹⁴ Ey Xudovand, qudrating ila yuksalaver!
Biz Sening botirligingni kuylaymiz,
Senga hamdu sanolar o'qiyimiz.

Masihning jafolari haqida karomat

IJROCHILAR RAHBARIGA. «TONGDA CHIQQAN KIYIK» KUYIGA. DOVUD SANOSI.

21 Tangrim! Tangrim!
Nega meni tashlab qo'yding?
Men nolayu fig'on chekyapman,

Sen esa yiroqdasan, qutqarmayapsan.
³ Ey Xudoyim,
 Kunduzlari arz-dodimni qilyapman,
 Ammo Sen quloq solmayapsan;
 Kechalari ham menda tinim yo'q.
⁴ Biroq Sen – muqaddassan,
 Isroilning sanolari uzra saltanatlisin.
⁵ Ota-bobolarimiz Sendan umid qilardilar,
 Umid qilardilar-u, Sen ularni xalos etarding.
⁶ Senga faryod etardilar-u, qochib qutulardilar,
 Senga ishonib, sharmanda bo'lmasdilar.
⁷ Lekin men – inson emas, qurtman,
 Sharmandayi olamman, el aro yuzim qora.
⁸ Meni ko'rgan barcha mazax qiladi,
 Burnini jiyirib, bosh irg'atib deydilar:
⁹ «Xudovandga e'tiqod qildi, U xalos etsin!
 Xudovand undan rozi ekan, O'zi qutqarsin!»
¹⁰ Sensan-ku meni onam qornidan yorug' yuzaga
 chiqargan,
 Volidam ko'kragida tinch yotqizgansan meni.
¹¹ Mavludimdan oq Senga nazr qilinganman,
 Onam qornidan chiqqanimdan buyon
 Sen mening Tangrimsan.
¹² Endi mendan uzoqlashma,
 Qayg'u yaqin, madadkorim qolmadi.
¹³ Bir gala buqalar meni qurshab oldi,
 Zo'r Bashan buqalari menga yopirildi.
¹⁴ Ov qo'msab o'kirayotgan arslon kabi
 Ular menga og'izlarini katta ochdi.
¹⁵ Mening ichlarim sel bo'lib oqyapti,
 Butun suyaklarim bo'g'ini bo'shashguday bo'ldi,
 Yuragim tanimda mum kabi erib bitdi.
¹⁶ Darmonim sopol parchasidek qurib qaqshadi,
 Tilim tanglayimga yopishib qoldi.
 Sen meni o'lim xokiga topshirding-ku!
¹⁷ Mana, itlar meni qurshab oldi,
 Yovuzlar to'dasi meni o'rab oldi,
 Ular qo'llarim va oyoqlarimga ham sanchdi.
¹⁸ Suyaklarimni birma-bir sanay olaman,
 Ular menga tikilib baqraymoqdalar.
¹⁹ Kiyimlarimni o'zaro bo'lishib olib,
 Libosim uchun qur'a tashladilar.
²⁰ Ey Xudovand, mendan uzoqlashma,
 Sensan majolim mening, yordamga shoshil!
²¹ Hayotimni dami tig'dan saqlagin,
 Itlar panjasidan qutqar jonimni!
²² Sher komidan meni tortib chiqargin,
 Yakkashox muguzlaridan asragin meni!
²³ Sening ismingni birodarlarimga e'lon etgayman,
 Jamoat ichra Senga hamdu sanolar ayturman.
²⁴ Ey siz, Xudovanddan qo'rqanlar,
 Unga hamdu sanolar o'qinglar!
 Uni siylanglar, ey Yoqubning barcha zurriyoti!
 Tavof qilingiz, Isroilning jami avlodlari!
²⁵ U ezilganning dardini kamsitmadi,
 Xor qilmadi, yuzini burmadi undan,
 Uning faryodiga quloq soldi.
²⁶ Sengadir hamdu sanoyim ulug' jamoat ichra,

Nazr-niyozimni bajo keltirgum xudotarslar ichra.
²⁷ Bechorahollar bo'lsa, ular yeb to'yadilar,
 Xudovandni qidiruvchilar Unga sanolar o'qisin,
 Dilingizga jon kirsin, to abad!
²⁸ Dunyoning to'rt burchida yashovchi insonlar
 Xudovandni yod etib, Unga qaytib kelajaklar,
 Bor elu elatlar Xudovandga sajda qilajaklar.
²⁹ Xudovand – hokimi mutlaqdir,
 El-xalq ustidan U hukmfarmodir.
³⁰ Bu dunyoda yeb-ichib to'yan,
 O'ziga to'q bo'lgan barcha Unga sajda qilajak.
 O'z hayotini saqlayolmay, go'rga borgan barcha
 Uning oldida tiz cho'kajak.
³¹ Hozirgi zurriyot Unga xizmat qilajak,
 Keyingi naslga Rabbim haqida darak yetajak.
³² Tug'ilajak avlodga ham e'lon qilib,
 Rabbimning ajoyibotini xabar qilajaklar.

Xudovand – Cho'ponim

DOVUD SANOSI.

22 Xudovand – Cho'ponim mening,
 Men muhtojlik ko'rmayman aslo.
² U meni yam-yashil yaylovlarda yotqizar,
 Orombaxsh suvlar bo'ylab yetaklab borar.
³ Jonimga U tetiklik kiritar,
 O'z nomi uchun meni to'g'ri yo'lga boshlar.
⁴ O'lim vodiysi zulmatida yursam ham,
 Dahshatlardan men qo'rqmayman.
 Chunki Sen menga hamrohdirsan,
 O'z hassangu xiviching menga tasalli berar.
⁵ Yovning ko'z o'ngida menga dasturxon tuzagansan,
 Xushbo'y moy ila moylagansan boshimni,
 Lim-lim to'ldirgansan kosamni.
⁶ Umrin bo'yi xayru inoyat izimdan yurar,
 Bor kunlarim Xudovandning uyida o'tar.

Ulug'vor Podshoh – Xudovand

DOVUD SANOSI.

23 Xudovandnikidir butun dunyoyu
 Uni to'ldirgan borliq,
 Yer yuziyu barcha unda yashovchilar.
² U dengizlar uzra yerni bunyod etgan,
 Ummonlar uzra uni mahkam o'rnatgan.
³ Xudovandning tog'iga kim chiqib boradi?
 Uning muqaddas makonida kim tura oladi?
⁴ Kimki qo'li halol, ko'ngli pok,
 Yolg'on-yashiq gapga ko'ngil bog'lamas,
 Makkorona qasamyod qilmas ekan,
⁵ U Xudovanddan barakat topar,
 Xaloskor Xudosidan najot topar.
⁶ Mana budir Xudovandni qidiruvchilar nasli;
 Ey, Yoqubning Xudosi, ana shundaydir
 Sening huzuringga intiluvchilar nasli!

⁷ Ey darvozalar, kengroq ochiling,
 Balandroq ko'tariling, mangu qopqalar;

SALOT

Toki ulug'vor Podshoh kirib kelsin.
⁸ Kimdir bu ulug'vor Podshoh?
 Quadratli va muzaffar Xudovanddir,
 Jangda zafar quchg'usi Xudovanddir U.
⁹ Ey darvozalar, kengroq ochiling,
 Balandroq ko'tariling, mangu qopqalar;
 Toki ulug'vor Podshoh kirib kelsin.
¹⁰ Kimdir bu ulug'vor Podshoh?
 Mana, Xudovand, Sarvari koinot,
 Udir ulug'vor Podshoh!

Yo'l ko'rsatish, kechirish uchun iltijo

DOVUD SANOSI.

24 Senga, ey Xudovand, dilimni yo'llayman.
² Senga tavakkal qilaman, ey Xudoyim!
 Men sharmanda bo'lmayin,
 Dushmanlarim tantana qilmasin ustimdan!
³ Senga umid bog'lagan hech kim sharmanda bo'lmas;
 Sababsiz xoinlik qilganlar esa sharmandayu sharmisor bo'lsin.
⁴ Ey Xudovand, menga O'z yo'lingni ko'rsatgin,
 O'z yo'riqlaringni o'rgatgin menga.
⁵ Meni haqiqating yo'lidan boshlab, o'rgatgin,
 Chunki Najotkor Xudoyim O'zingsan,
 Kundan-kun umidim Senda.
⁶ Ey Xudovand, O'z marhamatingni,
 Azaliy inoyatlaringni eslab tur!
⁷ Yoshlik chog'ida qilgan gunohlarim
 Va jinoyatlarimni esga solma.
 O'z rahmingu muruvatingni yodlab,
 Menga rahm aylagin, ey Xudovand!
⁸ Xudovand muruvvatli va adolatlidir,
 U gunohkorlarga yo'l-yo'riq ko'rsatar.
⁹ Bo'ysunganlarni to'g'ri yo'lga boshlar,
 Beozorlarga O'zi rahnamo bo'lar.
¹⁰ O'zining ahdu nizomin tutganlar uchun
 Xudovandning barcha yo'llari inoyat va haqiqatdir.
¹¹ Ey Xudovand,
 O'z noming xotiri uchun gunohimdan o'tgil,
 Chunki ko'pdir mening gunohim.
¹² Xudovanddan qo'rqqan odam kim?
 Tanlaydigan yo'lini unga O'zi ko'rsatar.
¹³ Jon-tani farog'atga erishar,
 Zurriyoti esa yerga ega bo'lar.
¹⁴ Xudovand O'z sirini xudotarslarga ochar,
 Undan qo'rqqanlarga ilohiy ahd nasib etar.
¹⁵ Ko'zlarim doim Xudovanddadir,
 Oyog'imni O'zi to'rdan tortib olar.
¹⁶ Menga nazar solib, mehribonlik qilgin,
 Chunki men yolg'iz va tushkunman.
¹⁷ Yuragimda dard to'lib-toshgan,
 Balolarimdan meni qutqargin!
¹⁸ Tushkunligim va ezilganligimni ko'rgil,
 Barcha gunohlarimdan kechgil!
¹⁹ Dushmanlarimni ko'rgin, qanchalik ko'paygan ular!

Ashaddiy nafrat sochib menga qasd qilmoqdalar.
²⁰ Jonimni O'zing saqla, xalos qilgin meni!
 Sendan panoh topdim deb sharmanda bo'lmayin.
²¹ Soflik va to'g'rilik saqlasin meni,
 Chunki Senga umid bog'laganman.
²² Ey Xudo,
 Isroilni barcha dardlaridan qutqargin!

Pokdil odamning tilagi

DOVUD SANOSI.

25 Ey Xudovand, yuzimni yorug' qilgin,
 Chunki men pokdil bo'lib yurdim;
 Xudovandga tayanib ikkilanmadim.
² Ey Xudovand,
 Meni imtihon qil, sinab ko'rgin,
 Ko'nglim va yuragimni sinovdan o'tkazgin!
³ Sening inoyating ko'zim oldidadir,
 Men Sening haqiqating ila yurdim.
⁴ Yolg'onchi odamlar aro o'tirmasman,
 Yurmasman ham hiylagarlar birlan.
⁵ Badkirdorlar jamiyatidan nafratlanaman,
 Betavfiqlarga bo'lmasman hamsuhbat.
⁶ Halol qo'llarimni chaydim, ey Xudovand,
 Sening qurbongohingni aylanib chiqaman.
⁷ Senga shukronalar aytaman,
 Mo'jizalaringni bir-bir hikoya etib.
⁸ Ey Xudovand, Sening maskaningni,
 Jaloling o'rin olgan makonni sevaman.
⁹ Jonimni gunohkorlar joni bilan,
 Tanimni qonxo'rlar tani bilan bir sanab, barham bermagin!
¹⁰ Ularning-ku so'l qo'li fojirlik,
 O'ng qo'li poraga to'lib-toshgan.
¹¹ Men bo'lsam, pokdil bo'lib yuraman;
 Xalos qilgin meni, ayamagil mehring!
¹² Tekis maydonda turibdi oyog'im mening,
 Yig'inlarda Xudovandni olqishlagayman.

Nurim va najotkorim – Xudovand

DOVUD SANOSI.

26 Nurim va najotkorim Xudovanddir,
 Kimdan men qo'rqaman?
 Hayotim qo'rg'oni Xudovanddir,
 Kimdan xavotirlanaman?
² Yovuzlar etimni g'ajimoq-chun hujum qilganda,
 O'zlari qoqilib qulaydi, o'sha ashaddiy yovlarim.
³ Yuragimga dahshat tushmaydi, garchi
 Qarshimga jangga tizilsalar ham.
 Hatto hamla qilsalar ham,
 Komildir mening ishonchim.
⁴ Xudovanddan bir tilagim bor,
 Faqat o'shani izlayman:
 Xudovand uyida umrbod turayin,
 Xudovand jamolini tamosho qilayin,
 Uning ma'badini ziyorat qilib.
⁵ Og'ir kunda U meni himoyasiga olar,

O'z makoni soyasida meni yashirar,
 Qoya ustiga meni yuksaltirib qo'yar.
⁶ Endi men bosh ko'tarib yuraman,
 Qurshab olgan yovlar ustidan g'alaba qilaman.
 Xudovand makoniga tantana ila kirib,
 Xursandlik ila qurbonlik keltiraman.
 Xudovandni kuylab vasf qilaman.
⁷ Ey Xudovand,
 Chaqirgan paytim ovozimni eshitgin,
 Mehribonlik qilib, menga javob bergin!
⁸ «Huzurimni qidiring» degan so'zingni
 Men dilimga tugib qo'ydim.
 Sening huzuringni qidiraman, ey Xudovand!
⁹ Mendan yuz o'girmagin,
 G'azab ila siltab tashlama qulingni!
 Sen mening panohim bo'lgansan-ku,
 Mendan voz kechma, tashlab ketma,
 Ey, mening najotkorim Xudovand!
¹⁰ Ota-onam meni tashlab ketsa-da,
 Xudovand meni qabul qilar.
¹¹ Ey Xudovand,
 O'z yo'l-yo'rig'ingni menga o'rgatgin,
 Yovlarim sababli meni to'g'ri yo'lga boshla!
¹² Ag'yorim ixtiyoriga topshirmagin meni!
 Mana, yolg'onchi shohidlar,
 Qahr-zo'g'im sochib turgan zo'ravonlar
 Menga qarshi hujum boshladi!
¹³ Menga qolsa, ishonchim komilki,
 Men tiriklar diyorida qolaman,
 Xudovandning barakatlarini ko'raman.
¹⁴ Xudovandga umid bog'la!
 Baquvvat bo'l, dadil bo'l,
 Xudovandga umid bog'la!

Ilohiy mehribonlik uchun shukrona

DOVUD SANOSI.

27 Ey Xudovand, mening suyangan qoyam!
 Seni chaqiraman, meni eshitmay qolmagin!
 Sen menga javob bermasang gar,
 Yer bag'riga tushganlarga o'xshab qolarman.
² Men Senga yolvorib fig'on qilsam,
 Muqaddas makoning tomon qo'llarim cho'zsam,
 Munojotimga quloq solgin!
³ O'z qo'shnilar bilan do'stona gapirib,
 Dilida esa qora niyat saqlayotgan betavfiq,
 Yomon odamlar birla meni qirib tashlama!
⁴ Sen ularning qilmishiga yarasha,
 Kirdikorlari yomonligiga yarasha,
 Qo'llari bulg'angan qabihliklariga yarasha jazo ber!
⁵ Ular-ku Xudovandning faoliyatiga,
 Uning bajargan ajoyib ishlariga beparvo qaraydi.
 Xudovand ularni xonavayron qiladiyu,
 Tag'in hech barpo etmas.
⁶ Xudovand hamdu sanoga munosibdir,
 U mening tavallolarimni eshitdi.
⁷ Xudovand mening qudratim va qalqonimdir.
 Men chin yurakdan Unga umid bog'ladim,

U menga yordam berganda, dilim quvonchga to'ldi;
 Qo'shig'im bilan Unga shukrlar deyman.
⁸ Xudovand O'z xalqining qudratidir,
 Tanlagan podshohiga najotkoru qo'rg'ondir.
⁹ O'z xalqingga O'zing najot bergin,
 O'z mulkingni muborak aylagin!
 Ularni abadiy yuksaltirib borgin!

To'fondagi Xudovandning ovozi

DOVUD SANOSI.

28 Ey Tangri o'g'illari, Xudovandga tan bering!
 Xudovandning shavkati va qudratiga tan bering!
² Xudovandning ismi sharafiga tan bering!
 Muqaddas ko'rkda Xudovandga sajda qiling!
³ Xudovandning ovozi suvlar uzradir,
 Ulug'vor Tangri gulduros tovush chiqarur,
 Azim suvlar ustidadir Xudovand.
⁴ Xudovandning ovozi kuchlidir,
 Xudovandning ovozi mahobatlidir.
⁵ Xudovandning ovozi kedr daraxtini qulatar,
 Lubnon kedrlarini yorib tashlar Xudovand.
⁶ U ularni buzoqdayin o'ynatar,
 Lubnon va Sirio'n tog'ini buqadek choptirar.
⁷ Xudovandning ovozi o't alangasini yorib yuborar.
⁸ Xudovandning ovozi cho'lni titratar,
 Qadesh cho'lini larzaga solar Xudovand.
⁹ Xudovandning ovozi bug'ularni tug'dirar,
 O'rmonlarni yalang'ochlab yuborar.
 Ma'badida esa hammasi Uning ulug'vorligini kuylar.
¹⁰ To'fon bo'lganda Xudovand taxtida o'tirar edi,
 Xudovand mangu Podshoh bo'lib taxtiga o'tirgan.
¹¹ Xudovand O'z xalqiga kuch-qudrat ato etar,
 Xudovand O'z xalqiga barakayu osoyish baxsh etar.

O'limdan qutulganing shukronasi

DOVUDNING UYMUBORAK MADHIYASI.

29 Seni ulug'layman, ey Xudovand,
 Sen meni chuqurlikdan chiqarib olding,
 Yovlarimning tantana qilishiga yo'l qo'ymading.
³ Ey Xudoyim, Senga faryod qildim,
 Ey Xudovandim, menga shifo berding.
⁴ Jonimni o'liklar diyoridan qaytarding, yo Rab,
 Qabrga kirmasligim uchun menga hayot bag'ishlad-
 ing.
⁵ Xudovandni tarannum eting, ey, Uning muxlislari!
 Uning muqaddasligi sharafiga shukrlar qiling!
⁶ Chunki Uning g'azabi – bir lahzalik,
 Lutfu karami esa umrboddir.
 Oqshomda yig'i hukm sursa,
 Saharda shodiyona kelur.
⁷ Men esam o'zimga amin bo'lib,
 To abad tebranmasman, degan edim.
⁸ Ey Xudovand, muruvvat etgan chog'ingda
 Meni qudratli toqqa aylantirding;
 Biroq mendan yuz o'girganingda,
 Men sarosimaga tushdim.

⁹ Senga, ey Xudovand, iltijo qildim,
Men o'z Rabbimga yalinib-yolvordim:
¹⁰ Men o'lib go'rga kirsam,
Hayotimdan ne foyda?
Tuproq Senga shukrona aytarmikan,
Haqiqatingni yuqori ko'tararmikan?
¹¹ Quloq bergin, ey Xudovand,
Menga mehribonlik qilgin!
Yo Rab, O'zing menga madadkor bo'lg'in!
¹² Sen motamimni raqsga aylantirding,
Qora kiyimimdan forig' qilding,
Baxt-sevinch libosini kiygizding.
¹³ Yo Xudoyo Xudovando!
Senga tinimsiz sanolar o'qisa arziydi,
Men Senga abadiy shukrlar aytaman.

Xudo – yagona panogoh

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

30 Ey Xudovand,
Seni panohim deb bilaman,
Abadiy sharmanda bo'lmayin!
O'z adolating haqi meni qutqargin!
³ Menga quloq sol, tezroq xalos qilgin!
Men uchun suyanadigan tog',
Najot topadigan qal'a bo'lg'in!
⁴ Mening qoyam va qo'rg'onim Sen ekansan,
O'z isming sha'ni uchun meni yetaklab,
Menga rahnamo bo'lg'il!
⁵ Men uchun yashirishgan to'rdan chiqarib qo'y,
Chunon Seni panohim deb bildim.
⁶ Ruhim Sening qo'lingda omonatdir.
Sen menga erkinlik berasan,
Ey Xudovand, ey Haq Taolo!
⁷ Bema'ni butga sig'inuvchilardan nafratlanib,
Men faqat Xudovandga umid bog'layman.
⁸ Sening inoyating uchun men shod-xurramman,
Sen bechorahol bo'lg'animni ko'rding,
Jonim azob-uqubatda qolganini bilding.
⁹ Dushman qo'lga meni topshirmading,
Oyoqlarimni keng yerlarga qo'yding.
¹⁰ Ey Xudovand, menga rahm-shafqat ko'rsat,
Yuragimga qil sig'may bo'lib qoldi.
Qayg'udan ko'zim xiralashdi,
Botinim, jon-tanim ado bo'ldi.
¹¹ Mana, hayotim g'am-g'ussada,
Umrin oh-zor bilan o'tib ketdi.
Gunohlarim uchun iligim qurib, suyaklarim qaqshadi.
¹² Barcha raqiblarim nazarida uyatga qoldim,
Qo'ni-qo'shni va tanishlarimga olabo'ji bo'ldim.
Ko'chada ko'rgan barcha mendan qochyaptilar.
¹³ O'lik kabi esdan chiqarildim, unutildim,
Parchalangan sopolga o'xshab qoldim.
¹⁴ Ko'plarning haqoratini eshityapman,
Mana, hamma yoqda vahimalar!
Menga qarshi til biriktiryaptilar,
Jonimni olmoq-chun suiqasd qilmoqdalar.
¹⁵ Men-chi Senga e'tiqod qilaman, ey Xudovand,

Sensan mening Xudoyim, deyman.
¹⁶ Har bir kunim Sening qo'lingdadir.
Dushmanlarim va ezuvchilarim qo'lidan
Meni xalos qilgin!
¹⁷ Munavvar yuzingni qulingdan darig' tutma,
Inoyating bilan meni xalos etgin!
¹⁸ Ey Xudovand,
Senga tavakkal qildim deb uyatga qolmayin.
Betavfiqlar esa sharmanda-sharmisor bo'lsin,
O'liklar diyoriga tushib jimjit bo'lib qolsin.
¹⁹ Yolg'onchilar tili lol bo'lsin!
Ular uyalmasdan solihni haqorat qilib,
Katta gapirib gerdayib yuribdilar.
²⁰ Sen O'zingdan qo'rqanlar uchun yashirgan,
El ko'zida Seni panoh bilganlar uchun yaratgan
Ehsonlar xazinasi qanchalik ajoyibdir!
²¹ O'z huzuringda panoh topganlarni
Sen inson fitnasidan saqlarsan,
O'z soyangda yashirarsan yolg'on chaqiqlardan.
²² Xudovandga shon-sharaflar bo'lsin!
U mustahkam shaharda menga ajoyib inoyatini
ko'rsatdi.
²³ Ko'zingdan judo bo'ldim, dedim men esankirab.
Illo Senga faryod qilib o'tinganimda,
Sen munojotimga quloq berding.
²⁴ Xudovandni sevingiz, Uning barcha azizlari!
Xudovand sodiqlarni O'z panohida asraydi,
Takabburlardan esa darig' tutmaydi tegishli chorasini.
²⁵ Ey, barcha Xudovandga tavakkal qiluvchilar,
Baquvvat va dadil bo'lingiz!

Gunohi o'tilganning baxtiyorligi

DOVUD QASIDASI.

31 Qanday baxtli gunohi o'tilgan,
Qonunsiz ishlari afv bo'lg'an odam!
² Qanday saodatli unday kishi-kim,
Xudovand inobatga olmas aybin,
Ko'nglida esa biron makr yo'q.
³ Men gunohimni sir saqlaganim sayin,
Suyaklarimgacha hurkirab, nolib o'tirdim.
⁴ Kechayu kunduz Sening qo'ling ustimda og'irlashdi,
Yozning saratonidagi mevadek qurib qoldim,
Tinka-madorim butunlay ado bo'ldi. SALOT

⁵ Sening oldingda gunohimga iqrar bo'ldim,
Yashirmadim hech bir aybimni.
Yoziqlarimni bo'ynimga olaman,
– dedim Senga, ey Xudovand.
Sen esa gunohu aybimni kechirding. SALOT

⁶ Shul sababdan har bir xudojo'y
Ijobat chog'ida Senga sig'insin,
Toki azim suvlar toshqini unga yetmasin.
⁷ Sensan mening panogohim,
Tangligimdan O'zing xalos etarsan,
Ozodlik kuylari-la meni ko'mib tashlarsan. SALOT

⁸ «Men senga aql o'rgatarman,
Yurar yo'lingni ko'rsatarman.
Ko'zim sening ustingda bo'lib,
Senga rahnamolik qilarman.
⁹ Ongsiz ot yoki xachir kabi bo'lmanglar!
Ularni tutib yurish uchun yugan va suvluq taq-
masang,
Ular senga sira bo'ysunmas».
¹⁰ Fosiqning dardlari ko'p bo'lur.
Vale Xudovandga umid bog'laganga
Ilohiy lutf-karam doim yor bo'lur.
¹¹ Xudovanddan quvoning, ey solihlar,
Xurram bo'ling, tarannum eting,
Ey barcha ko'ngli to'g'rilar!

Yaratgan, Asraganga hamdu sanolar

32 Ey solihlar, Xudovandni kuylangiz!
Dili to'g'rilarga hamdu sano yarashar.
² G'ijjak chalib, Xudovandga shukr qiling,
O'n torli chang bilan Uni tarannum eting!
³ Unga yangi bir qo'shiq kuylang,
Go'zal ohang chalib, xitob qiling!
⁴ Zero Xudovandning kalomi – haqiqatdir,
Uning barcha ishlari vafodorligidan dalolatdir.
⁵ Solihlik va adolatni Xudovand sevar,
Uning inoyati ila dunyo to'lgandir.
⁶ Ko'k Xudovand kalomi bilan bunyod bo'lgan,
Barcha osmon lashkari Uning amri ila yaralgan.
⁷ Dengiz suvlarini uyumday uyib qo'ygan,
Ummonni O'z omboriga joylab saqlagan.
⁸ Xudovanddan butun yer yuzi qo'rqsin,
Barcha ahli jahon Undan qaltirasin.
⁹ Zero U so'zladi, xuddi aytganiday bo'ldi;
U amr berdi, amri vojib bo'ldi.
¹⁰ Xudovand majusiylar niyatini buzadi,
Xalqlar murod-maqsadini puchga chiqaradi.
¹¹ Xudovandning niyati esa boqiy turadi,
Nasldan-naslga joriy bo'ladi Uning dil murodi.
¹² Xudovandni Tangrimiz deb bilgan xalq baxtli!
Xudovand O'z mulkim deb saylagan el iqbolli!
¹³ Xudovand osmondan boqar,
Barcha inson o'g'illarini ko'rib turar.
¹⁴ Taxti makonidan kuzatib turib,
Butun jahonni tekshirib ko'rar.
¹⁵ U jami insonning yuragini yaratgan,
Inson qilmishlariga ham anglab yetar.
¹⁶ Askarlari ko'pligi bilan podshoh qutulmas,
Quvati ko'pligi uchun jangchi zafar topmas.
¹⁷ Ot jangchining boshini omon saqlayolishi
yolg'ondir,
Katta kuchi bilan ham uni qutqara bilmas.
¹⁸ Mana, Xudovandning ko'zi Undan qo'rqqanlarda,
Uning inoyatiga umid qilganlardadir.
¹⁹ U ularning jonini o'limdan qutqazar,
Ochlik paytida ularning diliga quvvat kiritar.
²⁰ Jonimiz Xudovandga muntazir,
Yordamchimiz, qalqonimiz O'zidir.
²¹ Qalbimiz U bilan shod bo'lur,

Uning muqaddas nomi bizning tayanchimizdir.
²² Ey Xudovand, biz Senga umid bog'laganmiz,
Yana inoyating bizga yor bo'lsin!

Parvardigori olam mo'minlarni asraydi

*ABUMALIK OLDIDA O'ZINI AQLSIZLIKKA SOLIB, UNING
HUZURIDAN QUVILIB QOCHGAN PAYTDA DOVUDNING
AYTGAN QO'SHIG'I.*

33 Har lahzada Xudovandni olqishlayman,
Uning sanosi tushmas hech tilimdan.
³ Jonim Xudovand bilan faxrlanur,
Beozorlar buni eshitib sevinur.
⁴ Men bilan birga Xudovandni ulug'lang,
Keling, birga Uning ismini sharaflylik!
⁵ Xudovandga murojaat qilganimda,
U menga quloq soldi-yu,
Barcha dahshatlarimdan qutqardi.
⁶ Unga boqqanlar ziyo oldilar,
Ularning aslo yuzi shuvut bo'lmas.
⁷ Bu faqir chaqirganda, Xudovand eshitdi,
Barcha dardlaridan uni xalos qildi.
⁸ Xudovandning farishtasi mo'minlar atrofida qaror-
goh qurgan,
Undan qo'rqqanlarni O'zi xalos etar.
⁹ Xudovanddan lazzat olib ko'ring-chi,
U qanchalik muruvvatli ekan!
Baxtli Undan panoh topgan odam!
¹⁰ Xudovanddan qo'rqing, ey Uning azizlari!
Undan qo'rqqan kishi muhtojlik ko'rmas.
¹¹ Arslonlar och va muhtoj bo'lur,
Xudojo'ylar rizq-nasibasi esa but bo'lur.
¹² Ey o'g'illarim, keling, meni tinglang!
Xudovanddan qo'rqishni sizlarga o'rgatay.
¹³ Hayot yaxshi, umrim uzoq bo'lsin,
Yaxshi kunlar ko'ray, degan odam kim?
¹⁴ U tilini yomon so'zdan tiysin,
Og'zini egri gapdan saqlasin.
¹⁵ Yomonlikdan qochib yaxshilik qilgin,
Tinchlikni qidirib uning payidan bo'lgin.
¹⁶ Xudovandning ko'zlari solihlardadir,
Solihlar fig'oniga U quloq solar.
¹⁷ Badkirdorlardan esa U yuz o'girar,
Yer yuzidan yo'q qilar ularning xotirasin.
¹⁸ Solihlar faryod etgach, Xudovand eshitar,
Barcha dardlaridan ularni xalos etar.
¹⁹ Xudovand dili vayronlarga yaqindir,
Ruhi tushkunlarni O'zi qutqarar.
²⁰ Solihning dardlari ko'p bo'lar,
Biroq Xudovand uni barchasidan xalos etar.
²¹ Suyaklarining hech biri sinmasin deya,
Ularning barchasini o'z o'rnida tutar.
²² Yovuz odam yovuzlarcha o'lib ketar,
Solihga dushmanlik qiluvchilar aybdor bo'lar.
²³ Qullarining jon to'lovini Xudovand berar,
Undan panoh so'ragan hech kim aybdor bo'lmas.

Xudojo'ylar o'chini Xudo oladi

DOVUD SANOSI.

34 Ey Xudovand,
Men bilan talashayotganlar bilan O'zing talash-
gin!

Men bilan jang qilayotganlar-la O'zing jang qilgin!

² Sovut va qalqonni olib, menga yordamga kelgin!

³ Nayzangni yalang'ochlab chiqqin,

Meni quvayotganlarning yo'lini to'sgin!

Jonimga: «Sening najoting Menman!» – degin.

⁴ Jonimga qasd qilganlar sharmandayu sharmisor
bo'lsin,

Menga yomonlikni o'ylayotganlar orqaga qaytsin,
Yuzlari shuvut bo'lsin.

⁵ Shamolda uchib ketgan to'zon kabi,
Xudovandning farishtasi ularni supurib tashlasin.

⁶ Ularning yo'li qorong'i va toyg'anchoq bo'lsin,
Xudovandning farishtasi ularni haydab yuborsin.

⁷ Ular-ku men uchun sababsiz dom tayyorlashdi,
Sababsiz jonimga qasd qilib, choh qazishdi.

⁸ Tasodifan ularning boshiga halokat tushsin,
Yashirgan to'rlariga o'zlari tushib mahv bo'lsin!

⁹ Mening jonim Xudovanddan masrur bo'lur,
U bergan najotdan ko'nglim quvonur.

¹⁰ Hatto suyaklarim ham tilga kirur:

Ey Xudovand, ezilganni quvvatidan,
Bechora-faqirni talonchidan qutqaruvchi
Sendan bo'lak kim ham bor ekan?

¹¹ Qora niyatli shohidlar bosh ko'tarib,
Bilmaydiganlarim haqida so'roq qiladilar.

¹² Yaxshilik evaziga yomonlik ko'rsatib,
Jonimni hijronda qoldirmoqdalar.

¹³ Men bo'lsam, ular og'riganda jon kuydirar,
Juldurga burkanib ro'za tutar edim,
Ammo mening duom o'z bag'rimga qaytar edi.

¹⁴ Xuddi u mening do'stim,
Qardoshim bo'lganday munosabatda bo'lar edim,
Onasi uchun aza tutgandek mungli yurar,
G'am-g'ussa bilan yig'lar edim.

¹⁵ Lek men qoqilganimda ular sevinib to'plandi,
Urushqoq odamlar boshimga to'planib,
To'xtovsiz menga azob berishar edi,
Negadir – men bilmayman.

¹⁶ Yuzlarini burishtirib uyalmay masxara qilar,
Menga tishlarini qayrar edilar.

¹⁷ Yo Rabbii, qachongacha qarab turasan?
Jonimga ular berayotgan uqubatdan qutqar,
Hayotimni shu yirtqichlardan xalos qil!

¹⁸ Ulug' jamoat ichra Senga shukrlar deyman,
Behisob el aro Senga hamd – sanolar aytaman.

¹⁹ Nohaq menga xusumat etganlar tantana qilmasin,
Sababsiz nafrat etganlar bir-biriga ko'z o'ynatmasin.

²⁰ Ular tinchlikni og'ziga ham olmaydilar,
Mamlakatda tinch yashayotganlarga qarshi fitna
uyushtiradilar.

²¹ Menga og'izlarini katta ochib:

«Eha, ehe, ko'zimiz bilan ko'rdik!» – deyaptilar.

²² Ey Xudovand, Sen buni ko'rding-ku,

Indamay o'tirmagin!

Yo Rabbii, mendan uzoqlashib ketma!

²³ Harakatga kel, g'ayratga kel,

Mening da'vomni inobatga olgin,

Yuzimni yorug' qilgin, yo Rabbim, yo Xudoyim!

²⁴ Ey mening Rabbim va Tangrim,

Menga adolatli hukm chiqargin,

Ular ustimdan tantana qilmasin!

²⁵ «Eha, tilagimiz bajo bo'ldi!» – deb

Ko'ngillaridan kechirmasinlar,

«Uni yutib yubordik!» – demasinlar.

²⁶ Baxtsizligimdan sevinganlar bari uyalsin,

Ularning yuzi qora bo'lsin!

Menga qarshi bosh ko'targanlar qora kiysin,

Sharmandayu sharmisor bo'lishsin!

²⁷ Meni oqlovchilar esa sevinib tarannum etsin,

Ular doimo: «Xudovand yuksalaversin!

U O'z quliga xotirjamlik tilagan», – desinlar.

²⁸ Men esa Sening adolatingni tildan qo'ymay,

Kun bo'yi Seni maqtab hikoya qilarkan.

Xudovandning cheksiz inoyati

IJROCHILAR RAHBARIGA. XUDOVAND QULI DOVUD-
NING SANOSI.

35 Qonunsizning fisq-fasodi dilimga g'ulu soladi,
Uning ko'z o'ngida Xudodan qo'rqish degan
narsa yo'q.

³ U maqtanib yurib, o'zini o'zi aldaydi,
Yomonligi fosh bo'lganda esa nadomat qilmaydi.

⁴ Og'zidan chiqqan so'zlar egriligu makkorlikdir,
Fahm-farosatdan, xayrli ishdan u bosh tortgan.

⁵ Yotganida ham yovuzlikni xayol qilib,
Fisq-fasod so'qmog'iga qadam tashlab,
Nopok niyatidan yuz o'girmaydi.

⁶ Ey Xudovand,
Sening inoyating ko'klargacha,
Sodiqlicing bulutlarga qadardir.

⁷ Adolating Tangri tog'lariday yuksakdir,
Hukmlaring esa – tubsiz ummon.

Insonu hayvonni O'zing qutqarasan, ey Xudovand!

⁸ Yo Xudo, inoyating qanchalik bebaho!

Qanotlaring soyasida odam o'g'illari osoyish topar.

⁹ Ular uying noz-ne'matlaridan to'yadilar,
Lazzat daryolaringdan qondirarsan ularni.

¹⁰ Zotan, hayot manbayi Sendadir,
Sening nuringdan biz ziyo olamiz.

¹¹ Seni bilganlardan inoyatingni ayamagil,
Rahmatingni darig' tutma yuragi soflardan!

¹² Takaburning oyog'i menga yetmasin,
Fosiqning qo'li meni ovora qilmasin.

¹³ Mana, badkirdorlar bexosdan ag'darilib, yiqilib
tushdi,

Ular tag'in qad ko'tara bilmas.

Solihga barakat, fosiqqa halokat

DOVUD SANOSI.

36 Yomon odamlarga g'ashlik qilma,
Badkirdorlarga havas qilma!
² Chunki ular o't kabi tezda qurib,
Yashil sabzaday so'lib ketadilar.
³ Xudovandga umidvor bo'lib yaxshilik qilgin,
Yer yuzida yashab, e'tiqodni saqlagin.
⁴ Xudovanddan lazzat olgin,
U seni ko'ngil armonlaringga yetkazadi.
⁵ Yo'llaringni Xudovandga topshir,
Undan umid qil, U bajo keltiradi.
⁶ U sening haqligingni nurday porlatar,
Kun yorug'ligiday yorug' qilar yuzingni.
⁷ Xudovand huzurida tinch tur,
Unga umidvoru muntazir bo'lgil.
Yo'li ochilgan firibgarga g'ashlik qilma.
⁸ Qahrdan chekinib, g'azabdan o'zingni tutgil,
Hayajonlanib yovuzlik qilishga moyil bo'lma.
⁹ Yomonlik qiluvchilar bari qirib tashlanur,
Xudovandga umidvorlar esa yer yuziga ega bo'lur.
¹⁰ Yana birozdan keyin fosiq yo'q bo'lur,
Uning joyini ko'rasan-u,
Ammo o'zi yo'qolib ketgan bo'lur.
¹¹ Beozorlar esa yer yuziga ega bo'lajak,
Ular tinch-osoyishtalikda huzur qilajak.
¹² Fosiq solihga yomonlik tilab,
Unga qarshi tishlarini qayraydi.
¹³ Fosiqning kuni bitay deb turibdi-ku,
Egam buni ko'rib, unga mazax qiladi.
¹⁴ Bechora va faqirni yerga urmoq,
To'g'ri yo'ldan yuruvchilarni bo'g'izlamoq-chun
Fosiqlar qilich charxlab, yoylarini tortadilar.
¹⁵ Ularning tig'i qaytib, o'z yuragiga sanchilgay,
Yoylari esa sinib chilparchin bo'lgay.
¹⁶ Solihning qo'lidagi oz narsasi
Barcha fosiqlar mo'lchiligidan afzaldir.
¹⁷ Fosiqning-ku qo'llari sinib ketgusi,
Solihlarga esa Xudovand madad bergusi.
¹⁸ Xudovand sofdillar kunlarini belgilab,
Ularning nasibasini mangukka beradi.
¹⁹ Ofat zamonida ham ular sharmanda bo'lmas,
Qahatchilik kunlarida ham yeb to'yadilar.
²⁰ Ammo fosiqlar esa-chi, halok bo'lajaklar,
Xudovand dushmanlari qo'ylar podasidek to'zib keta-
jak,
Tutunga aylanib yo'qolib ketajaklar.
²¹ Fosiq qarz olib uni to'lamaydi,
Solih esa muruvvatu saxovat ko'rsatadi.
²² Xudovand olqaganlar yer yuzini egallab olur,
U qarag'aganlar esa barham topurlar.
²³ Kishi qadamlarini Xudovand to'g'rilar,
U rozi bo'lgan kishining yo'lini ochar.
²⁴ U kishi munkiganda ham yuz tuban yiqilmas,
Chunki uning qo'ldan Xudovand ushlab turar.
²⁵ Men yosh ham edim, qarib ham qoldim,

Ammo solihning tashlab ketilganini,
Yoki uning zurriyoti nonga zor bo'lganini ko'rmadim.
²⁶ Kundan-kun u muruvvat ko'rsatib,
Mardumga qarz berar,
Zurriyoti esa muborak bo'lar.
²⁷ Yomonlikdan bosh tortib, yaxshilik qilgin,
Shunda mangu yashaysan.
²⁸ Chunki Xudovand adolatni sevar,
O'z azizlarini tashlab ketmas.
Ular abadiy saqlanar,
Fosiqlar tomiri esa qurib qolar.
²⁹ Solihlar yer yuziga ega bo'lib,
Unda mangu yashaydilar.
³⁰ Solihning irni hikmatni so'zlar,
Tili esa to'g'rilikni bayon etar.
³¹ Xudosi Qonuni diliga bo'lgan jo,
Adashmas uning qadami aslo.
³² Fosiq kishilar solihni kuzatib,
Uni o'ldirmoq uchun poylaydilar.
³³ Xudovand ular qo'lga solihni topshirmas,
Hukm paytida uni ayblashga yo'l qo'ymas.
³⁴ Xudovandga ko'z tutib, U ko'rsatgan yo'lda yur,
Yer yuziga ega bo'lishing uchun seni U yuksaltirur.
Fosiqlar nobud bo'lganda sen buni ko'rursan.
³⁵ Yovuz va zolim bir odamning ildiz otib,
Yashil daraxt kabi unib yashnaganini ko'rdim.
³⁶ Biroq u o'tdi, bitdi, yo'q bo'ldi,
Uni qidirsam ham, topa olmadim.
³⁷ Sofdilga nigoh tashla, to'g'ri odamni kuzat!
Bunday kishining istiqboli osoyishtalikdir.
³⁸ Ammo qonunsizlar bari nobud bo'lur,
Fosiqlar nasli oqibatda qirib tashlanur.
³⁹ Solihlar omonligi Xudovanddan kelur,
Kulfat chog'ida O'zi ularga qal'a bo'lur.
⁴⁰ Xudovand ularga madadu najot yuborur,
Fosiqlar qo'ldan ularni xalos etur,
Mendan panoh so'radi, deb ularni qutqarur.

Og'ir xastaning nolasi

DOVUDNING ESDALIGI.

37 Ey Xudovand,
G'azabing ila ta'zirimni berma,
Qahring kelib menga jazo berma!
³ Sening o'qlaring menga sanchildi,
Qo'ling ustimga og'ir bosib tushdi.
⁴ G'azabingdan badanimda sog' joy qolmadi,
Gunohim tufayli ustuxonimda rohat yo'q.
⁵ Mening yomonliklarim boshimdan oshdi,
Og'ir yuk kabi ustimga bosdi,
Endi ko'tara olmayman.
⁶ O'zimning aqlsizligim tufayli
Yaralarim yiringlab sasimoqda.
⁷ G'oyat bukchayib, cho'kib qoldim,
Kun bo'yi g'amgin yuraman.
⁸ Ha, belim o'tday yonmoqda,
Badanimda sog' joy qolmadi.
⁹ Majolim qolmadi, g'oyat ezildim,

Yuragim alamidan dodlab yuraman.
¹⁰ Yo Rabbii!
 Butun tilagim Senga ravshandir,
 Nolayu fig'onim Sendan pinhon emas.
¹¹ Yuragim bezovta, quvvatim ado bo'ldi,
 Ko'zlarim nuridan ham mahrum bo'ldim.
¹² Meni sevadigan do'stlaru mahublarim
 Jarohatimdan jirkanib uzoqlashib ketdi,
 Xesh-aqrabo uzoqdan ko'z olaytirmoqdalar.
¹³ Jonimga qasd qilganlar tuzoq qo'ymoqda,
 Yovuzlik payidan bo'lganlar menga balo-qazodan
 so'zlab,
 Kun bo'yi hiylayu nayrang to'qimoqdalar.
¹⁴ Men esa eshitmaydigan kar kabiman,
 Og'zini ocha olmaydigan soqovga o'xshayman.
¹⁵ Ha, og'zidan gap chiqmaydigan,
 Eshitmaydigan odam bo'lib qoldim.
¹⁶ Ey Xudovand, umidim Sendandir,
 Yo Rabbim, ey Tangrim, Sen tinglaysan-ku!
¹⁷ Dushmanlarim tantana qilmasin, deyman,
 Oyog'im qoqilsa, dimog'i ko'tarilmasin.
¹⁸ Mana, men yiqilish arafasidaman,
 G'am-alam menga doim hamroh.
¹⁹ Men gunohimni bo'ynimga oldim,
 O'z aybim uchun qayg'urmoqdaman.
²⁰ Lekin dushmanlarim bardam va kuchlidir,
 Mendan nohaq nafratlanganlar ko'payib ketgan.
²¹ Yaxshilikka javoban menga yomonlik qiladilar,
 Ezgu niyatim evaziga adovat saqlaydilar.
²² Ey Xudovand, meni tashlab qo'ymagin,
 Ey Xudoyim, mendan uzoqlashmagin!
²³ Menga madad bermoq uchun shoshilgin,
 Yo Rabbii, ey mening Xaloskorim!

Hayotning foniyligi

*IJROCHILAR RAHBARIGA. YEDUTUNGA BAG'ISH-
 LANGAN DOVUD SANOSI.*

38 Men yurar yo'limga ehtiyot bo'layin,
 Aytar so'zim ila gunoh qilib qo'ymayin,
 Fosiq qarshimda ekan, og'iz ochmayin, dedim.
³ Tilimni tiyib, sukut etdim,
 Har qanday yaxshi gapni ham og'zimga olmay, jim
 bo'ldim.
 Shunda dardim ortib bordi,
⁴ Vujudimda yuragim haroratlandi,
 Xayolimdan ko'nglim o'rtandi,
 Nihoyat men tilga keldim:
⁵ Aytgil, Xudovand, umrim qazosin,
 Kunlarim sanog'i necha erkan,
 Nechog'lik foniyligi ekanman, bilayin!
⁶ Ha, Sen kunlarimni qarichlab bergansan,
 Umrim Sening oldingda hech narsaday,
 Har qanday badastir inson umri ham faqat ovora-
 garchilikdir.

SALOT

⁷ Har bir odam yuradigan ko'lankaga o'xshaydi,
 Inson g'avg'olarining hammasi – ovoragarchilik.

Mol to'playdi, biroq kimga qolishini bilmaydi.
⁸ Endi, yo Rabbim, men nimani kutay?
 Sendandir mening barcha umidim!
⁹ Butun qonunsizligimdan o'tib forig' qilgin,
 Razillar razolatiga duchor etmagin meni!
¹⁰ Indamadim, og'zimni ochmadim,
 Chunki Sening ishingdir bu.
¹¹ Zarblaringni mendan chetlatgin,
 Qo'ling balosidan men tamom bo'ldim.
¹² Sen insonni jinoyati uchun fosh etib,
 Jazosini beradigan bo'lsang gar,
 Uning bor husni, kuya yemirgandek, kukunga aylana-
 nar.
 Ha, har bir inson umri ovoragarchilikdir.

SALOT

¹³ Ibodatimni eshitgin, ey Xudovand,
 Quloq solgin dod-faryodimga!
 Ko'z yoshlarimni nazarga iltim qo'yma!
 Mana, Sening oldingda men bir g'aribman,
 Barcha bobolarim kabi bir musofirman.
¹⁴ G'azabingni mendan qaytargin,
 Olamdan o'tib yo'qolishimdan oldin
 Men bir taskin topayin!

Xalos bo'lganning shukrona duosi

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

39 Men Xudovandga qattiq umid bog'ladim,
 U menga egilib, faryodimni eshitdi.
³ U meni dahshatli zovurdan,
 Loyli botqoqdan chiqarib oldi.
 Oyoqlarimni qoyaga bostirib,
 Qadamlarimni mustahkamlab qo'ydi.
⁴ U og'zimga yangi bir qo'shiq,
 Xudoyimiz uchun tasanno soldi.
 Ko'plar buni ko'rib va qo'rqib,
 Xudovandga umid bog'laydilar.
⁵ Xudovandga umid bog'laydigan,
 Mag'rurlarga esa yalinmaydigan,
 Kazzoblar bilan yurmaydigan odam baxtli!
⁶ Yo Rabbim, Xudoyo Xudovando,
 Sen ko'p ajoyibotlar ko'rsatding,
 Mo'jizakor maqsadlaring biz uchundir;
 Bunda Sening tenging yo'q.
 Ajoyibotlaringni bayon etib og'iz ochsam,
 Ularning son-sanog'i yo'q.
⁷ Qurbonlik va bag'ishlovdan Sen rozi bo'lmading,
 – Quloqlarimni ochib yubording –
 Gunoh uchun yoqiladigan qurbonlikni,
 Baxshidani talab qilmading.
⁸ O'shanda men dedim:
 Sening huzuringga keldim,
 O'rog'liq bitikda men haqda bitilgan.
⁹ Xohishingni bajarmoq istayman, ey Xudoyim,
 Sening Qonuning yuragimda mening.
¹⁰ Ulug' jamoat ichra haqqoniyatni e'lon etdim,
 Aslo irnimga qatag'on qilmadim;
 Ey Xudovand, Sen bilasan!

¹¹ Sening haqligingni yuragimda yashirmadim, Sadoqat va najotkorligingni bayon etdim, Inoyatu haqiqatingni esa sir saqlamadim ulug' jamoatdan.

¹² Ey Xudovand, Darig' tutma mendan himmatlaring, Inoyatu haqiqating meni doim saqlasin!
¹³ Men sanoqsiz ofatlarga duchor bo'ldim, O'z gunohlarim meni quvib, boshimga yetdi, Qarashga ham botinolmayman. Ular boshimdagi sochlardan ham ko'p, Yuragim meni tark etdi.
¹⁴ Ey Xudovand, meni ozod etmoqqa rozi bo'lg'in, Menga yordam berishga shoshilgin, ey Xudovand!
¹⁵ Jonim payiga tushganlarning hammasi Sharmanda bo'lsin, yuzi shuvut bo'lsin! Menga yomon niyatlarni istaganlar Orqaga qaytib kalaka bo'lsinlar!
¹⁶ Menga: «Ehe, Eha!» – deganlar Sharmisorlikdan esankirab qolsinlar!
¹⁷ Barcha Seni qidiruvchilar esa Sendan shod bo'lib sevinsinlar. Sening najotlaringni sevganlar: «Xudovand ulug'!» – desinlar mudom.
¹⁸ Men bo'lsam – bechorayu faqirman, Vale Rabbim yeydi mening g'amimni, Udir madadkoru xaloskorim mening. Kechikmagin, ey Xudoyim!

Mehribon mehr topar

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

40 Bechoraga joni kuygan kishi baxtlidir, Ofat kunida Xudovand uni qutqarar.
³ Xudovand uni asrab, hayot bag'ishlar, O'zi mamlakatda baxtli bo'lar. Sen uni dushman ixtiyoriga topshirmaysan, ey Xudovand.
⁴ U og'rib yotganida uni mustahkamlaysan, Xastalik to'shagini O'zing ag'darib yuborasan!
⁵ Men Xudovandga dedim: Menga mehribonlik qilgin, Dardimga davo bergin; Men Senga qarshi gunoh qildim.
⁶ Dushmanlarim meni g'iybat qiladilar, «Qachon o'lib, uning nomi yo'q bo'larkan?» – deydilar.
⁷ Ular meni ko'rmoqqa kelsa gar, Yolg'on so'zlab, ko'nglida yomonlik to'qiydilar, Tashqariga chiqar-chiqmas, lof uradilar.
⁸ Mendan nafratlanuvchilar o'zaro pichirlashib, Menga qarshi yomon niyat qiladilar.
⁹ «Balo-qazo yopishibdi unga, – deydilar, – Bir yotgandan keyin joyidan turmas!»
¹⁰ Hatto mening non-tuzimni totgan, Men suyangan, men bilan totuv bo'lgan do'stim Menga qarshi tovonini ko'tardi!
¹¹ Ammo Sen, ey Xudovand, Menga mehribonlik qilib, oyoqqa turg'az,

Toki ulardan qasos olayin!
¹² Mendan rozi ekaningni shundan bilaman: Dushmanim mendan aslo ustun chiqa olmaydi.
¹³ Sofdilligim tufayli menga madadkorsan, Yuzing o'ngida abadiy turg'azib saqlaysan.
¹⁴ Isroilning Tangrisi – Xudovandga Abadulabad shon-sharaflar bo'lsin! Omin! Omin!

Xudoga tashnalik

IJROCHILAR RAHBARIGA. QO'RAH O'G'ILLARI QASIDASI.

41 Kiyik oqar anhor suvlarini tusaganday, Ko'nglim Seni shunday tusamoqda, ey Xudo!
³ Xudoga, kuchli, barhayot Tangriga jonim tashna. Qachon kelib Xudoning huzuriga ko'rinar ekanman?
⁴ «Sening Xudoying qayerda?» deb Mendan kun bo'yi so'rashmoqda, Kecha-kunduz ko'z yoshim menga oziq bo'lmoqda.
⁵ Shularni eslaganimda ko'nglim sel bo'lyapti: Men jamoat bilan sayr etar edim, Bayram tusli, tantanavor olomon ichra, Baland ovozli kuylaru hamd – sanolar ichra Xudoning ma'badiga borib kirar edim.
⁶ Ey jonim, nega bunday tushkunsan? Nechun ichimda g'ashlik qilasan? Xudoga umid bog'la! Ha, men yana Xudoga shukr aytaman, Undan kelar menga najot.
⁷ Jonim ichimda qiynalib ketmoqda, Shuning uchun O'rdun diyoridan, Hermon va Mis'or tog'laridan turib, Seni xotirlamoqdaman, ey Xudoyim!
⁸ Sening sharsharang ovozlari ila Girdob girdobni chorlamoqda, Sening barcha suv to'lqinlaring Ustimdan o'tib ketmoqdalar.
⁹ Kunduzi Xudovand inoyatini yo'llar, Kechasi esa Ungadir mening xonishim, Hayotim Tangrisigadir ibodatim.
¹⁰ Men suyangan qoyam – Xudoga deymen: Nechun Sen meni unutding? Nega yov zulmi ostida g'amgin yurar ekanman?
¹¹ «Sening Xudoying qayerda?» deb Kun bo'yi so'rashmoqda dushmanlarim. Ularning haqorati iligimga singdi, Suyaklarim zirqirab ketdi.
¹² Ey jonim, nega bunday tushkunsan? Nechun ichimda g'ashlik qilasan? Xudoga umid bog'la! Ha, men yana Xudoga shukr aytaman, Undan kelar menga najot.

Ilohiy yordam uchun munojot

42 Yo Xudoyo, yuzimni yorug' qilgin! Shakkok xaloyiqqa haqligimni ko'rsat! Yolg'onchidan, hiylagardan meni himoya qil!

2 Mening Xudoyim va qo'rg'onim Sensan-ku,
Nechun meni rad qilding?
Nega yov zulmi ostida g'amgin yurar ekanman?
3 O'z nuring va haqiqatingni yuborgil,
Ular menga yo'l ko'rsatsin,
Sening muqaddas tog'ingga,
Ulug' maskanlaringga meni eltsin;
4 Toki men Xudoning qurbongohiga boray,
Meni quvontirgan Tangrimga shukrlar dey.
Seni g'ijjak chalib kuylayman,
Ey, meni shod qilgan Xudoyim!
5 Ey jonim, nega bunday tushkunsan,
Nechun ichimda g'ashlik qilasan?
Xudoga umid bog'la!
Ha, men yana Xudoga shukr aytaman,
Undan kelar menga najot.

Oldingi qutulishlar, hozirgi uqubatlar

IJROCHILAR RAHBARIGA. QO'RAH O'G'ILLARI QASIDASI.

43 Yo Xudoyo!
Biz o'z qulog'imiz bilan eshitganmiz,
O'tgan kunlarda, qadimiy zamonlarda
Sen yaratgan ajoyib ishlaring haqida
Bizga otalarimiz hikoya qilib keldilar.
3 Sen O'z qo'ling-la xalqlarni quvib tashlagansan,
Elu elatlarni to'ntarib, surib tashlagansan,
Ota-bobolarimizning esa aziz diyorda tomir yoyishiga
yo'l bergansan.
4 Ular diyorni o'z qilichi bilan olgani yo'q,
Qo'l kuchlari yordamida g'alabaga erishgani yo'q.
Faqat Sening qo'ling, Sening kuching,
Yuzing nuri va lutfing tufayli g'alabaga erishganlar.
5 Ey Xudoyim va Podshohim, Sen O'shasan,
Bani-Yoqubga O'zing najotlar yo'llagaysan.
6 Sening quvvating-la yovni suzib yuborarmiz,
Ismi sharifing-la ezib tashlarmiz g'animni.
7 Men o'z kamonimga suyanmayman,
Shamshirim esa meni qutqarmas.
8 Dushmanlarimizdan bizni Sen qutqarursan,
Bizdan nafratlanganlarni sharmanda qilursan.
9 Kundan-kun Sen bizning iftixorimizsan, ey Xudo,
Sening ismingni abadiy sharafalaymiz.

SALOT

10 Biroq hozir Sen bizni tashlab, sharmanda qilding,
Qo'shinlarimiz bilan jangga chiqmayapsan endi.
11 Yov oldidan bizni qochirding,
Ag'yorlar bizni talon-taroj qilmoqdalar.
12 Bizni qo'ylar kabi yemish uchun topshirding,
Xalqlar orasiga bizni tarqatib yubording.
13 O'z xalqingni esa tekinga sotding,
Uning bahosi haqida savdolashmading.
14 Qo'shnilarimiz oldida yuzimizni qora qilding,
Atrofimizdagilarga kulgi va masxara bo'ldik.
15 Ellar aro bizni kinoyaga qoldirding,
Yot qavmlar bizga qarab, bosh chayqab qo'ydilar.
16 Har kuni sharmandalik ko'zim o'ngida,

Yuzim qora, berkitib yuraman.
17 Tuhmatchi va tahqirchining so'kuvidan,
Dushman va qasoskorning boqishidan uyalaman.
18 Bularning hammasi boshimizga tushdi,
Biroq biz Seni unutmadiq,
Ahdingga ham xoinlik qilmadik.
19 Ko'nglimiz qaytmadi Sendan,
Tovonimiz og'ib ketmadi rohingdan.
20 Illo Sen bizni ajdarho inida poymol qilding,
O'lim soyasi bilan boshimizni chulg'ading.
21 Agar biz Xudoyimiz nomini unutib,
Begona bir tangriga sig'inganimizda,
22 Xudovand buning hisobini so'ramasmidi?
U yurak sirlarini biladi-ku!
23 Sen tufayli bizni har kun o'ldirmoqdalar,
Qurbonlik qo'ylar deb hisoblaydilar.
24 Yo Rabbii, uyg'ongin, nega uyqudasan?
Turgin, bizni abadiy tashlab qo'yma!
25 Nega Sen yuzingni yashirasan,
Faqir va mazlumlarimizni unutasan?
26 Jonimiz tuproqda poymol bo'ldi,
Bag'rimiz yerga yopishib qoldi.
27 Sen turib, bizga yordamga shoshil,
Inoyating bilan bizga najot yuborgil!

Ulug' Podshohning nikoh qo'shig'i

IJROCHILAR RAHBARIGA. «LOLAGUL» KUYIGA. QO'RAH O'G'ILLARI QASIDASI. SEVGI QO'SHIG'I.

44 Dilimdan ezgu kalomlar to'kilaveradi,
Tilim – mohir yozuvchining qalami.
Yaratgan she'rimni podshohga taqdim etgayman:
3 Sen inson o'g'illarining eng go'zalisin,
Lablaringdan latofatli so'zlar quyilar.
Shul bois Xudo seni mangu muborak aylagan.
4 Ey botir, jamolu salobating ila
Belingdagi shamshirni shaylab qo'y!
5 Shu salobating ila jangga tushgil,
Haqiqatgo'ylik, olijanoblik, odillik yo'lida kurashgil!
Sening qo'lingdan ajoyib ishlar kelgay.
6 Kamoning o'qlari o'tkir bo'lgay,
Podshoh dushmanlarining yuragiga sanchilgay,
Sening poyingga xalqlar yiqilgay!
7 Ey Xudo,
Sening taxting doimiy va abadiydir,
Podshohliging hassasi – haqqoniyat hassasi.
8 Sen adolatni sevib,
Yovuzlikdan nafratlanasan,
Shuning uchun Xudo, Sening Xudoying
Tengdoshlaringdan ko'ra ko'proq
Sening boshingga xurramlik moyi surtgan.
9 Butun ust-boshingdan mirra,
Sabur va dolchin hidi sochilar;
Fil suyagidan qilingan saroylardan kelgan
O'yin-kulgi sadolari seni shod qilar.
10 Hurmatli bonularing ichra shoh qizlari bor,
Malika esa O'fir oltiniga bezanib,
Sening o'ng tomoningda turibdi.

11 Tingla, ey qiz, quloq solib qaragin,
Qavming va otang uyini unutgin!
12 Podshoh sening go'zalligingni orzu etmoqda,
Sening janobingdir u, unga sajda qil!
13 Tir qizi senga tavajjuh qilsin,
Elning boylari senga yalinib-yolvorsin.
14 Haramdagi podshoh qizi juda chiroyli,
Oltindan tikilgandir uning libosi.
15 Naqshinkor libosda uni shohga keltiradilar,
Dugonalari uning ortidan borib,
Senga uni eltadilar.
16 Ular shodligu xurramlik-la kuzatilib,
Podshoh saroyiga kiradilar.
17 Bobolaring joyini o'g'illaring olgaylar,
Sen butun jahonda ularni sarvar etgaysan.
18 Men nasldan-naslga Sening nomingni maqtayman,
Xalqlar esa ilalabad Senga shukronalar aytgay.

Xudo – bizning panohimiz

IJROCHILAR RAHBARIGA. «QIZLAR» KUYIGA. QO'RAH O'G'ILLARINING QO'SHIG'I.

45 Xudo bizning panohimiz va quvvatimizdir,
Tang ahvollarimizda hamisha tayyor turgan yor-
damchimizdir.

³ Shuning uchun biz qo'rqmaymiz;
Hatto yer ostin-ustin bo'lib ketsa ham,
Dengizlar bag'riga tog'lar qulab tushsa ham,
⁴ To'lqinlar mavj urib, ko'pirib ketsa ham,
Po'rtanalardan tog'u tepa silkinib ketsa ham,
Biz qo'rqmaymiz!

SALOT

⁵ Bir daryo borki,
Uning oqimlari Xudoning shahriga,
Taoloning muqaddas maskaniga sevinch keltirur.
⁶ Xudo uning o'rtasida, u tebranmas aslo.
Tong otganda Xudo unga yor bo'lur.
⁷ Xalqlar shovqin soldi, o'lkalar tebrandi,
Tangri ovoz berdi, dunyo erib ketdi.
⁸ Sarvari koinot bizlar bilan,
Yoqub Xudosi qo'rg'onimiz bizning!

SALOT

⁹ Keling, Xudovand qilmishlarini ko'ring,
U yer yuziga qanday dahshatlar soldi!
¹⁰ Yer chetlariga qadar U janglarni to'xtatadi,
Kamonni sindirib, nayzani parchalaydi,
Jang arobalarini yoqib kulga aylantiradi.
¹¹ «To'xtang, bilingki, Men – Xudoman,
Xalqlar ichra nomim baland bo'lgay,
Yer yuzi bo'ylab nomim baland bo'lgay».
¹² Sarvari koinot bizlar bilan,
Yoqub Xudosi qo'rg'onimiz bizning!

SALOT

Xudo – Podshohimiz

IJROCHILAR RAHBARIGA. QO'RAH O'G'ILLARI SANOSI.

46 Ey barcha xalqlar,
Xudo sha'niga qarsak chalinglar,
Quvonchli sadolar-la xitob qilinglar!
³ Xudoyi Taolodan qo'rqmoq lozim,
Butun yer yuzida U buyuk Podshohdir!
⁴ U bizga xalqlarni tobe qildi,
Elatlarni oyog'imiz tagiga qo'ydi.
⁵ Suygan quli Yoqubning faxrli qismatin
Bizning qismatimiz qilib belgiladi.

SALOT

⁶ Xudo zafar shodiyonasi ila yuksaldi,
Surnay ovozi-la taxtga chiqdi Xudovand.
⁷ Tarannum eting, Xudoga tarannum eting!
Tarannum eting, Podshohimizga tarannum eting!
⁸ Xudo butun yer yuzining Podshohidir;
Buni fahmlab, tarannum aylang!
⁹ Xudo xalqlar ustidan saltanatlidir,
Xudo muqaddas taxtida o'ttiribdir.
¹⁰ Xalqlar asilzodalari to'plandilar,
Ibrohim Xudosining qavmiga to'plandilar,
Xudoga qaramdir yer yuzi sarkardalari;
U g'oyat baland martabalidir.

Sionning ko'rkamligi

QO'RAH O'G'ILLARI SANOSI. QO'SHIQ.

47 Xudovand buzrukvordir!
O'z shahrida, O'zining muqaddas tog'ida
Xudoyimizni qanchalar ulug'lasa ozdir.
³ Sion tog'i go'zal tepalikdir,
Butun yer yuzining sevinchidir.
Shimol tog'lariday ulug'dir u,
Buyuk Podshohning shahridir u.
⁴ Xudo uning saroylarida hozirdir,
Mudofaa qal'asi O'zi ekanini ko'rsatur.
⁵ Shuning uchun podshohlar to'planib,
Uning huzuriga saf-saf bo'lib o'tdilar.
⁶ Uni ko'rganlarida taajjubda qolib,
Vahmu dahshat olib qochib ketdilar.
⁷ Tug'ayotgan xotinning to'lg'og'i kabi,
U yerda ularni titroq va azob qopladi.

⁸ Sen sharq shamolini estirib,
Tarshish kemalarini parchalab tashlading.
⁹ Biz Xudoyimizning shahrida,
Sarvari koinotning kentida eshitgan edik,
Endi xuddi o'shani ko'rdik:
Xudo shaharni to abad mustahkamlaydi.

SALOT

¹⁰ Ey Xudovand, Sening ma'bading o'rtasida
Biz inoyatingni ko'z oldiga keltirib, mahliyo bo'ldik.
¹¹ Ey Xudo, Sening noming qanchalik ulug'!
Shuhrating yerning chetlarigacha yoyilgan,
O'ng qo'ling adolatli ishlarga to'lib-toshgan.
¹² Sening haqqoniy hukmlaring tufayli
Sion tog'i sevinisin,
Yahudo qizlari shod bo'lsin!
¹³ Sion chegarasini kezib,
Atrofini aylanib chiqingiz,

Minoralarini sanab chiqingiz.

¹⁴ Istehkomlariga yaxshi e'tibor bering,
Saroylarida sayr qilinglar,
Kelajak naslga ham hikoya etinglar:

¹⁵ Ana, bu – Xudodir!

Abadulabad bizning Xudoyimizdir,
O'limdan nariga boshlovchi Dohiyimizdir.

Davlat va shuhratning oxiri – o'lim

IJROCHILAR RAHBARIGA. QO'RAH O'G'ILLARI SANOSI.

48 Bunga quloq soling, ey hamma xalqlar!
Ey ahli dorilfano, barchangiz tinglang!

³ Avomlaru bekdoda ham, boylaru fuqaro ham
Birgalikda quloq solinglar!

⁴ Tilim hikmatni bayon etar,
Dilimdan dono mulohazalar o'tar.

⁵ O'zim ham masalga quloq solib,
Sirimni g'ijjak bilan anglatarman.

⁶ Ofatli kunlarda nechun qo'rqar ekanman?
Mana, ta'qib qiluvchilarning yovuzligi

Har yoqdan meni siqib qo'ymoqda!

⁷ Ular o'z davlatmandligiga tayanib,
Boyliklari ko'pligidan gerdayib ketganlar.

⁸ Vale to'lov bilan qutqara olmas
Biron-bir inson o'z birodarin,

Xudoga pul bera bilmas
Joniga najot topmoq uchun.

⁹ Jonlar bahosi-ku – bebahodir,
Bunga kishi aslo erisha olmas.

¹⁰ Yo'qsa kishi boqiy yashar,
Qabr yuzini ham ko'rmas edi.

¹¹ Ma'lumki, hatto donolar o'lar,
Ahmoq va nodon birday yo'q bo'lar,

Boyliklari esa boshqalarga qolar.

¹² Ular ich-ichidan xayol surib:
Bizning uy-joyimiz boqiydir, deydilar,
Maskanimiz nasldan-naslga o'taveradi, deb,
Yer-suviga o'z nomlarini beradilar.

¹³ Biroq odam izzatli bo'lsa-da mangu qo'nmas,
U hayvonga o'xshab yo'q bo'lib ketar.

¹⁴ Ularning bu yo'li telbalikdir,
Ularni ma'qullaganlar esa ularga ergashadilar.

¹⁵ Ular qo'ylardek tamug'ga haydaladilar,
O'lim esa ularning cho'poni bo'lib qolar.

Subhda solihlar ular ustidan hukm surar.
Ularning tani tamug'da nurab ketar,
O'liklar diyori ularning qasri bo'lar.

¹⁶ Biroq mening jonimni Xudo
O'lim panjasidan qutqarib qolar,
O'zi meni qabul qilar.

¹⁷ Birovning davlatmand bo'lganidan,
Yoki xonadoni izzati oshganidan qo'rqma.

¹⁸ U o'lganida o'zi bilan hech narsa olib ketmas,
Uning izzati ham orqasidan ketmas.

¹⁹ Garchi tirikligida uni duo etishgan bo'lsa ham,

Garchi u insonga yaxshilik qilib,
Maqtovga sazovor bo'lgan bo'lsa ham,

²⁰ U o'z otalari nasliga yetar,
Ularday to' abad yorug'likni ko'rmas.

²¹ Shuni anglamaydigan inson izzatli bo'lsa-da,
Hayvonga o'xshab yo'q bo'lib ketar.

Haqiqiy va soxta dindorlik

ASAF SANOSI.

49 Xudovand, Tangri Taolo so'zladi,
Quyoshning chiqar yeridan botar yerigacha
U yer yuziga xitob qilmoqda.

² Kamoli chiroyli Siondan Xudo zuhur etadi.

³ Xudoyimiz keladiyu, indamay turmas.
Uning oldida yeb bitiradigan otash,

Atrofida esa – shiddatli bo'ron.

⁴ O'z xalqiga hukm chiqarmoq uchun,
U yuqoridan yeri osmonni chaqiradi:

⁵ «Men bilan qurbonlikka ahd qilgan
Azizlarimni Menga to'plab beringlar!»

⁶ Osmon Uning adolatini e'lon qiladi,
Xudoning O'zi – Hukmlovchidir.

SALOT

⁷ «Ey xalqim, tinglagin, Men so'zlayman,
Ey Isroil, seni qattiq ogohlantiraman,

Men Xudoman, Sening Xudoyingman.

⁸ Qurbonliklaring uchun ta'na qilmayman,
Kuydirgan bag'ishlovlaring qarshimda doim.

⁹ Men na hovlingdagi buqani,
Na og'ilingdagi takani istayman.

¹⁰ Menikidir o'rmonning hamma hayvonlari,
Tog'da yashovchi minglab jonivorlar.

¹¹ Barcha tog' qushlarini Men bilaman,
Butun dasht jonivorlari qo'lim ostida.

¹² Och qolsam-da, sendan so'ramayman,
Menikidir dunyo va uni to'ldirgan borliq.

¹³ Men buqa go'shtini yermikanman,
Yoki takalar qonini icharmikanman?»

¹⁴ «Xudoga shukrona bilan qurbonlik keltir,
Haq Taologa nazrlaringni bajo keltir.

¹⁵ Og'ir kunlarda Meni chaqirgin,
Men senga najot beraman,

SALOT Sen esa Meni ulug'laysan».

¹⁶ Biroq gunohkorga Xudo bunday deydi:
«Nega sen Mening amrlarimni talqin qilib,
Ahd-paymonimni og'zingga olasan?»

¹⁷ Sen Mening yo'l-yo'rig'imdan nafratlanib,
Kalomlarimni xor qilib tashlaysan-ku!

¹⁸ O'g'rini ko'rganda u bilan topishib olasan,
Zinogar ila bir jon, bir tan bo'lasan.

¹⁹ Og'zingda yomonlikka erk berib,
Tilingda hiylani to'qiyasan.

²⁰ O'tirsang, birodaringni g'iybat qilasan,
O'z onang o'g'luga tuhmat qilasan.

²¹ Sen shu ishlarni qilding,
Men esa indamadim;

Shunda Meni o'zingga o'xshash deb o'ylading.

Endi Men adabingni berib qo'yaman,
 Gunohingni ko'z o'ngingda fosh qilaman.
 22 Endi shuni anglab oling,
 Ey sizlar, Xudoni unutkanlar!
 Yo'qsa sizlarni parchalab tashlarman
 Va najotkoringiz qolmas».
 23 «Shukrona bilan qurbonlik keltirgan
 Meni ulug'laydi,
 Shu yo'lda to'g'ri yurganlarga
 Men ilohiy najot yo'llayman».

Gunohkorning tavba qilishi

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI. DOVUD BINT-SHABONI OLGANDAN SO'NG, NATAN PAYG'AMBAR UNING OLDIGA KELGANDA USHBUNI O'QIGAN.

50 Ey Xudo, menga inoyat qilib,
 Mehribonlik ko'rsatgin!
 Cheksiz rahm-shafqating tufayli
 Qonunsiz ishimdan kechib yuborgin!
 4 Aybimni tamoman yuvib tashla,
 Gunohimdan meni tozalagin!
 5 Qilmishimni qonunsizlik deb tan olaman,
 Qilgan gunohim ko'z o'ngimdadir mudom.
 6 Men Senga, faqat Senga qarshi gunoh qildim,
 Sening ko'z oldingda yomonlik qildim.
 Sen esa so'zingda doim barhaqsan,
 Hukm qilganingda faqat odilsan.
 7 Men gunohkor bo'lib dunyoga kelganman,
 Onam meni gunoh ichida tuqqan ekan.
 8 Sen ko'ngillardan haqiqatni qidirasan,
 Yashirin qalbingga hikmatni o'rgatasan.
 9 Meni issop bilan tozala, pok bo'lay,
 Meni yuvgin, qordan ham oq bo'lay!
 10 Menga shodligu xursandlik mujdasin keltir,
 Sen ezgan suyaklarimga yana jonu quvonch kirsin!
 11 Gunohlarimdan yuzingni o'girgin,
 Barcha yomonliklarimdan kechib yuborgin!
 12 Ey Xudo, menda pok yurakni yaratgin,
 Ichimda yangi, sobit ruhni bunyod etgin.
 13 Meni O'zingdan uzoqlashtirib tashlama,
 O'z Muqaddas Ruhingni mendan olma.
 14 Najoting ila meni qayta quvontirgin,
 Irodali ruh ila meni mustahkamlagin.
 15 Qonunbuzarlarga Sening yo'llaringni o'rgataman,
 Gunohkorlar Senga qaytib kelsinlar.
 16 Qonimdan o'tavergin, ey Xudoyim, Najotkorim,
 Sening adolatingni tarannum etsin tilim.
 17 Qulfi dilimni O'zing ochib yuborgin, yo Rabbii,
 Tilimdan tushmasin endi Sening sanolaring!
 18 Sen qurbonlikni xohlamassan,
 Aks holda uni so'yib keltirar edim;
 Kuydirilgan bag'ishlovdan ham rozi bo'lmassan.
 19 Xudoga ma'qul bo'ladigan qurbonlik – buzilgan
 ko'ngildir.
 Buzilgan, ezilgan ko'ngilni Sen xorlamassan, ey Xudo.
 20 Sionga lutfu karam aylagin,
 Quddus devorlarini obod qilgin!

21 O'shanda halol qurbonliklar keltirilajak,
 O'shanda yoqiladigan qurbonliklar tutuni
 Sening rizoligingni topajak,
 Qurbongohingda novvoslar qurbon qilinaajak.

Xudosiz maqtanchoqning qismati

IJROCHILAR RAHBARIGA. EDO'MLIK DO'EG SHOUL OLDIGA BORIB: «DOVUD AXIMALIKNING UYIGA KIRIB-DI», – DEB BILDIRGAN PAYTDA DOVUDNING AYTGAN QASIDASI.

51 Ey zo'ravon, nechun yovuzliging bilan maqtanib,
 «Tangri inoyati menga doim yor», deb yurasan?

4 Hoy hiylagar, niyati buzuq,
 Keskir ustaradekdir tiling!

5 Sen yaxshilikdan ko'ra yomonlikni,
 Haqiqatdan ko'ra yolg'onni ortiq sevasan.

SALOT

6 Ey sen, makrli til,

Qing'ir maqsadlarni ortiq sevasan!

7 Tangri O'zi seni abadiy halok qiladi,

Seni chodiringdan quvib chiqaradi,
 Tiriklar diyoridan ildizingni quritib tashlaydi.

SALOT

8 Solihlar buni ko'rib, qo'rqadilar,
 Uning ustidan kulib, deydilar:

9 «Qarang, Xudoni tayanchim deb bilmagan,
 Davlati ko'pligiga e'tiqod qo'yib,
 Boyligiga ishongan odamning oqibati shu!»

10 Men esa Xudo uyida yashnab turgan zaytun daraxti
 kabiman,

Ilalabad Xudo inoyatiga suyanib, umid qilaman.

11 Senga mangu shukrlar deymen, yo Rab,
 Chunki buni Sen bajarding.

Sening ismingga umid qilaman,
 Zero azizlaring nazdida ezgudir isming.

Shakkokning ahmoqligi va razolati

IJROCHILAR RAHBARIGA. «QAYG'U-ALAM» KUYIGA. DOVUD QASIDASI.

52 Ahmoq o'z ko'nglida: «Xudo yo'q!» – deydi.

Bundaylar buzilib borgan sari rasvo bo'ladilar.
 Yaxshilik qiladigan hech kimsa yo'q.

3 Xudo inson o'g'illariga osmondan boqadi,

Meni qidiruvchi biror idrokli kishi bormikan, deya.

4 Illo hamma yo'ldan ozib gumroh bo'lgan,
 Barcha chirib, yaroqsiz bo'lgan.

Ezgulik qiladigan yo'q,

Hatto biror kishi ham yo'q!

5 Xalqimni bir luqma kabi yutib yuboradigan,
 Xudoni esa chaqirmaydigan badkirdorlarning aqli
 yetmasmikin?

6 Qarang, ular qo'rquvdan cho'chidilar,

Ammo hech qo'rqinch yo'q edi.

Xudo seni qamal qilganlarning suyaklarini sochib
 tashladi.

Sen ularning sharmandasini chiqarding,

Ha, Xudoning O'zi ularni rad etdi.
 7 Koshki Siondan Isroilga najot kelsa!
 Xudo O'z xalqini asirlikdan qaytargach,
 Bani-Yoqub shod bo'lgay, Isroil sevingay.

Yovdan xalos bo'lish uchun munojot

*IJROCHILAR RAHBARIGA. SOZ UCHUN. ZIFLIKAR
 SHOULNING OLDIGA BORIB: «DOVUD BIZNING
 ORAMIZDA YASHIRINMOQDA-KU», – DEGANLARIDA
 DOVUDNING AYTGAN QASIDASI.*

53 Ey Xudo,
 Isming haqi uchun meni qutqargin,
 Qudrating ila huquqimni himoya qilgin!
 4 Ibodatimni tinglagin, ey Xudo,
 So'zlarimga quloq bergin!
 5 Ajnabiylar menga qarshi oyoq ko'tardi,
 Zolimlar jonimga qasd qildilar;
 Ular Xudoni pisand qilmaydilar.

6 Mana qarang, Xudo menga yordamchidir,
 Rabbimning O'zi jonimni asraydi.
 7 U ofatni mendan qaytarib,
 Yovlarimning o'z boshiga soladi.
 Haqiqating haqi ularni mahv qil, ey Xudovand!
 8 Senga chin ko'ngildan qurbonlik keltirib,
 Ismingga shukrlar deymen, yo Rabbim,
 Chunki ezgudir Sening isming.
 9 Sen meni har qanday kulfatdan qutqarding,
 Yovlarimning sharmandaligini menga ko'rsatding.

Xiyonatga uchraganning nolasi

IJROCHILAR RAHBARIGA. SOZ UCHUN. DOVUD QASIDASI.

54 Ey Xudo,
 Ibodatimga quloq solgin,
 Yuz o'girma munojotimdan!
 3 Meni yaxshi tinglab, javob bergin!
 Men qayg'uga botib, fig'on chekyapman.
 4 Dushman do'q-po'pisa qilayotir,
 Fosiq jabr-sitam aylamoqda;
 Ular menga kulfat keltirmoqchi,
 Qahr-zo'g'im va xusumat yog'dirmoqdalar.
 5 Bag'rimda yuragim o'ynayapti,
 Ustimga o'lim dahshatlari tushdi.
 6 Menga qo'rquv va titroq keldi,
 Vahima bosib oldi yuragimni.
 7 Koshki kabutarining qanoti menda bo'lsa edi,
 Uchar va rohat ham topar edim, dedim.
 8 Ha, uzoqlarga uchib ketib,
 Cho'l-biyobonda qo'ng'ga topar edim.

9 Qiron va bo'rondan tez qochib,
 Bekinar joy qidirib topar edim.
 10 Yo Rabbii, Sen ularni yakson qil,
 Tillaridan ayirib tashla!
 Shaharda faqat zo'ravonlik va g'avg'oni ko'ryapman.

SALOT

SALOT

11 Kechayu kunduz shahar devorlari ustida yuribdilar,
 Shahar gunoh va kulfat bilan to'lib-toshgan.
 12 Uning o'rtasida buzuqchilik hokim,
 Hiylayu firib maydonlaridan chiqmay qoldi.
 13 Meni haqorat qilayotgan dushman emas,
 Aks holda chidar edim.
 Menga ag'yorlik qilayotgan yov emas,
 Yo'qsa undan qochar edim.
 14 Ammo sen o'zingsan, mening tengqurim,
 O'rtog'im, mening jon do'stim!
 15 Biz qanday birga shirin suhbatlar qilib,
 Olomon bilan Xudo uyiga kirib chiqar edik...
 16 O'lim ularning boshiga kelsin,
 Tamug'ga tirikligicha ketsinlar!
 Ularning uylaridayu ichlarida – faqat yovuzlik.
 17 Men bo'lsam, Xudoni chaqiryapman,
 Xudovand menga najot berar.
 18 Oqshom, subh va qiyomda faryod etib,
 Tashvishmandlar nolasini qilyapman.
 Xudovand mening tovushimni eshtar.
 19 Qarshimda ko'pchilik saf tortgan bo'lsa-da,
 Jangdan jonimni O'zi qutqarar,
 Meni sog'-salomat saqlab qolar.
 20 Azaldan Tangri O'z taxtida o'ltiribdi,
 U eshitadi va ularni jilovlaydi.

SALOT

Ular tavba-tazarruga yondashmaydi,
 Xudodan ham qo'rqmaydilar.
 21 Tinch aholiga qo'l uzatib,
 Ahd-paymonni buzib yuribdilar.
 22 Ularning tili yo'g'day bo'lsa ham,
 Lekin yuraklarida harbu zarb bor.
 So'zlari halimdek bo'lsa-da,
 Lekin o'zlari – yalang'och qilichdir.
 23 Tashvishingni Xudovandga tashlab ket,
 Uning O'zi senga tayanchiq bo'lur.
 Solihning yiqilishiga U abadiy yo'l bermas.
 24 Qonxo'r va hiylagar odamlarni esa
 O'zing halokat chohiga tashlaysan, ey Xudo,
 Ular umrining yarmini ham yashamaydilar.
 Mening esa Senga ishonchim komil.

Nochorning Xudoga yolvorishi

*IJROCHILAR RAHBARIGA. «G'URBATDAGI LOL KABU-
 TAR» KUYIGA. FILISTIYLAR TOMONIDAN GAT SHAHRI-
 DA TUTILGANDA DOVUDNING YARATGAN SHE'RI.*

55 Ey Xudo, menga mehribonlik ko'rsatgin!
 Chunki inson meni yutmoqni istamoqda,
 Kun bo'yi zarba berib, iskanjaga olmoqdalar.
 3 Kundan-kun dushmanlarim meni yutmoq payida,
 Juda ko'pchilik menga qarshi chiqqan, yo Taolo!
 4 Qo'rqqan kunimda umidim Senda, yo Rab!
 5 Men Xudo kalomini tarannum etaman,
 Xudoga umid bog'lab, qo'rqmayman;
 Bashar menga ne qila bilar?
 6 Har kun so'zlarimni buzib ko'rsatadilar,
 Menga qarshi butun niyatlari – yovuzlik.

7 Ular meni yashirincha kuzatib turadilar,
Jonimga qasd qilib, izimdan quvadilar.
8 Ularni aslo qo'ldan chiqarma, ey Xudo,
G'azabing ila xalqlarni to'ntarib yubor!
9 G'urbatimni Sen hisobga olgansan;
Ko'z yoshlarimni shishangga solib ko'rgin,
Ular Sening kitobingda yozilgan-ku!
10 Men Seni chaqirgan kunimda,
Dushmanlarim orqaga qaytadilar;
Shundan bilamanki, Xudo men tomonda.
11 Men Xudo so'zini tarannum etaman,
Xudovand kalomini kuylayman;
12 Xudoga umid bog'lab, qo'rqmayman;
Inson menga ne qila bilar?
13 Ey Xudo, atagan nazrlarim menga farzdir,
Senga shukronalarimni bajo keltiraman.
14 Sen jonimni o'limdan asrading,
Oyoqlarimni to'siqlardan saqlading.
Men endi hayot yorug'ida, Xudo huzurida yuraman.

Balodan panoh

*IJROCHILAR RAHBARIGA. «XAROB ETMA» KUYIGA.
SHOUL OLDIDAN G'ORGA QOCHIB KETGANDA
DOVUDNING YARATGAN SHE'RI.*

56 Menga shafqat qilgin, ey Xudo,
Menga shafqat qilgin!
O'zingsan-ku jonimga panoh!
Balolar qaytmaguniga qadar,
Qanotlaring soyasida panoh topaman.
3 Men uchun ezgulik yaratuvchi Tangrimga,
Xudoyi Taologa iltijo qilaman.
4 U ko'kdan menga najot yuborgay,
Meni tishlayotganlarni sharmanda qilgay.

Xudo O'zining inoyatu haqiqatini yuborgay.
5 Men arslonlar o'rtasida qoldim,
Yirtqichlar ichra yotibman-ku!
Odamzod tishi – bamisoli nayzayu o'q,
Ularning zaboni – keskir qilich!
6 Ey Xudo, falakdan ham baland yuksalgin,
Ulug'vorliging ro'yi zamin uzra porlasin!
7 Ular qadamlarimga to'r tayyorlashdi,
Jonim ma'yuslikka tushdi.
Borar yo'limda chuqur qazishdi,
Chuqurga o'zlari qulab tushdi.

8 Yuragim shay, ey Xudo, yuragim shaydir.
Men Seni kuylayman, tarannum etaman.
9 Uyg'ongin, ey ruhim!
Uyg'oning, ey chang ila g'ijjak!
Men saharni uyg'otib yuboraman.
10 Xalqlar ichra Senga shukr deyman, yo Rabbii,
Ellar aro Seni tarannum etgayman.
11 Sening inoyating ko'klardan ham baland,
Haqiqating esa bulutlardan ham yuksakdir.
12 Ey Xudo, falakdan ham yuqoriga yuksalgin,
Ulug'vorliging ro'yi zamin uzra porlasin!

Oxirgi hukm – Xudodan

*IJROCHILAR RAHBARIGA. «XAROB ETMA» KUYIGA.
DOVUD SHE'RI.*

57 Ey qozilar, nahotki siz adolatni so'zlayapsizlar?
Nahotki to'g'ri hukm chiqaryapsiz, ey bekzo-
dalar?

3 Aksincha, ko'nglingizda nohaqlikni to'qiyisizlar,
Qo'lingizdan mamlakat bo'ylab zo'ravonlik keladi.

4 Fosiqlar ona qornidan chiqiboq yanglishar,
Yolg'onchilar tug'ilishidan boshlab adashar.

5 Ularning zahari – bamisli ilon og'usi,
Ular kar ilonga o'xshab qulog'ini berkitar.

6 U ilonki, eshitmas afsungar tovushin,
Tuymas ham uning mohirona sehr-jodusin.

7 Yo Xudoyo Xudovando,
Ularning og'zidagi tishlarni sindirib tashla,
Arslonlar jag'larini ezib tashla!

8 Oqar suvday sochilib yo'q bo'lsinlar,
Yoyni tortganda o'qlari sinib tushsin.

9 Shilliq qurt singari erib ketsinlar,
Onasi qornidan chala tug'ilgan,
Quyosh ko'rmagan go'dakday bo'lsinlar.

10 Qozonlaringiz tikan o'tini sezishidan oldin,
Go'sht xommi, pishiqmi deb o'tirmasdan,
Ularni uyurma supurib tashlagay!

11 Solih qarimtasini ko'rib sevingay,
Fosiqning qoni ila oyoqlarini yuvgay.

12 O'shanda insonlar aytadurlar:
Hali ham solihga mukofot bor ekan,
Hanuz yer yuzida hukm qiluvchi Xudo bor ekan!

Dushman o'rtasida qolganning nolishi

SALOT

*IJROCHILAR RAHBARIGA. «XAROB ETMA» KUYIGA.
SHOUL DOVUDNI O'LDIRISH UCHUN UNING HOVLISI-
NI POYLASHGA KISHI YUBORGANDA DOVUD USHBU
SHE'RNI YARATGAN.*

58 Meni dushmanlarimdan ozod etgin, ey Xudoyim,
Menga isyon qilganlardan himoya qilgin.

3 Badkirdorlardan meni xalos qilgin,
Qonxo'r odamlardan meni qutqargin.

4 Mana ular pisib yotib, jonimga qasd qilmoqdalar,
Zo'ravonlar menga hujum boshlayaptilar.

Jinoyat yoxud gunohim tufayli emas, ey Xudovand,
5 Men begunoh bo'la turib, hujumga saf tortyaptilar.
Menga yordam bermoq uchun turgin va qaragin!

6 Sen, ey Xudovand,
Sarvari koinot, Isroilning Tangrisi,
Barcha xalqlarga chora bermoq uchun qo'zg'algin,
Sotqinu xoinlarning hech birini ayamagin!

SALOT

7 Shomda ular qaytib, itlarday uvlab,
Shahar atrofini aylanib chiqadilar.

8 Ularning og'zi tinmay ig'vo to'qiydi,
Lablari esa bamisoli dudama qilich!
Ular: Kim eshitar ekan? – deydi.

⁹ Sen esang, ey Xudovand,
Bundaylar ustidan kulasan,
Elu elatlarni masxara qilasan.
¹⁰ Ey qudratim, Senga ko'z tikaman;
Mening minoram Sensan-ku, ey Xudoyim!
¹¹ Xudoyim O'z inoyati ila meni qarshilaydi,
Dushmanlarim ustidan zafar bag'ishlaydi.
¹² Ularni o'ldirma, toki xalqim unutmasin,
Ularni qudrating-la yiqit, darbadar qil,
Yo Rabbiy, bizning qalqonimiz!
¹³ Og'izlaridan chiqqan gunohli so'zlar,
Ular o'qigan la'nat va yolg'onlar uchun
O'z g'ururlari bilan ushlab qolinsinlar.
¹⁴ Nest-nobud qilgin ularni!
G'azabing bilan qirib tashla ularni!
Ular yo'q bo'lsin va hamma bilsin:
Yoqub elida va ro'yi zamin uzra
Xudo hokimi mutlaqdir.

¹⁵ Shomda ular qaytib, itlarday uvlab,
Shahar atrofini aylanib chiqadilar.
¹⁶ O'lja topmoq-chun daydib yurib,
Ochlikdan irillab tunaydilar.
¹⁷ Men esam, Sening qudratingni kuylayman,
Erta tongdan inoyatingni tarannum etaman.
Chunki Sen menga minora bo'lgansan,
Xavfli kunimda panohim bo'lgansan.
¹⁸ Ey qudratim, Seni tarannum etaman.
Xudodir mening mustahkam qal'am,
U mendan mehr-inoyatini ayamaydi.

Isroil xalqining kulfat va g'alabalari

*IJROCHILAR RAHBARIGA. «LOLAGUL SHAHODATI»
KUYIGA. TA'LIM UCHUN. DOVUD ARAM-NAHARAYIM
VA ARAM-SO'BO MARDUMI BILAN JANG QILGANDAN
KEYIN YO'OB QAYTIB, O'N IKKI MING EDO'MLIKNI TUZ
DENGIZI VODIYSIDA URGANI HAQIDA DOVUDNING
YARATGAN SHE'RI.*

59 Ey Xudo,
Sen bizlarni tashlab qo'yding,
Safllarimizni yorib bosding,
Bizlardan g'azablanding.
Koshki bizlarga yana yuz tutsang!
⁴ Sen mamlakatni larzon aylading,
Yerni darz-darz qilib yubording.
Yer yuzi yakson-talqon bo'ldi,
Yoriqlarini tiklamoq-chun davo topgin!
⁵ Xalqingga og'ir kulfatlar keltirding,
Bizga zaqqumli sharobni ichirding.
⁶ O'zingdan qo'rqqanlarga tug' berginki,
Uni haqiqat yo'lida baland ko'tarsinlar!

⁷ O'z sevganlaring xalos bo'lsinlar,
Kuchli qo'ling bilan qutqargin bizni,
Quloq solgin bizga!
⁸ Xudo O'zining muqaddas makonida so'zladi:
«Men Shakamni tantana ila taqsimlayman,

Sukkot vodiysini esa o'lchab olaman.
⁹ Gil'ad Meniki, Manashe ham Meniki.
Efraim – boshimdagi dubulg'a,
Yahudo – saltanatim hassasi.
¹⁰ Mo'ov – yuvinadigan tosimdir.
Edo'm ustiga etigimni bosaman,
Filistiya uzra g'alaba e'lon qilaman».
¹¹ Mustahkam shaharga meni kim eltadi?
Edo'mga meni kim kuzatib boradi?
¹² Ey Xudo, O'zing bizni tashlab qo'ymadingmi?
Qo'shinlarimiz bilan chiqmayapsan-ku, ey Xudo!
¹³ Yovga qarshi kurashda bizga yordam bergin,
Chunki bashariyat najoti bema'nilikdir!
¹⁴ Biz Xudo nomi bilan botirlik qilamiz,
Dushmanlarimizni U tor-mor etadi.

Jabrlangan odamning duosi

*SALOT IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUDNING CHOLG'ULI
SANOSI.*

60 Ey Xudo, dod-faryodimni eshitgin,
Toat-ibodatimga quloq solgin!
³ Mening dilim qon bo'ldi-ku,
Yerning olis burchidan Seni chaqiraman.
O'zimdan baland qoyaga meni olib chiqqin!
⁴ O'zing menga panoh bo'lgansan-ku,
Yovga qarshi mustahkam minora bo'lgansan.
⁵ Sening chodiringda boqiy qolarman,
Qanotlaring soyasida osoyish toparman.

SALOT

⁶ Ey Xudo,
Mening nazr-niyozimni O'zing eshitding,
Xudojo'ylar nasibasiga meni noil etding.
⁷ Podshoh kunlariga kunlar qo'shgin,
Uning umri ayyomi davrlarcha davom etsin!
⁸ U Sening huzuringda abadiy tursin,
Ey Xudo, amr bergin-kim,
Inoyat va haqiqat unga yor bo'lsin doim!
⁹ Men Sening ismingni mangu kuylayman,
Atagan nazrlarimni kundan-kun bajo etaman.

Yolg'iz panoh – Xudo

*IJROCHILAR RAHBARIGA. YEDUTUNGA BAG'ISH-
LANGAN DOVUD SANOSI.*

61 Xudo oldida mening qalbim tinch,
Faqat Undan kelar menga najot.
³ O'zidir suyanchig'im, najotkorim,
Mustahkam qal'am mening;
Men tebranmasman mutlaqo.
⁴ Qachongacha hammangiz erga yopirilaszlar?
Go'yo egilgan paxsa, qiyshaygan g'ov bo'lganday,
Unga qaqshatqich zarba berasizlar.
⁵ Uning nomiga dog' tushirishni ko'zlab,
Yolg'on-yashiq gapga ruju qo'yasizlar.
Ularning og'zidan-ku xayr duo to'kilur,
Lekin yuraklarida zahru la'nat to'qilur.

SALOT

⁶ Xudo oldida tinchlan, qalbim mening,
 Faqat Undandir mening umidim.
⁷ O'zidir suyanchig'im, najotkorim,
 Mustahkam qal'am mening;
 Men tebranmasman hech qachon.
⁸ Najotim va izzatim Xudodan kelur,
 Xudodir qudratli qoyam, panohim mening.
⁹ Har dam Unga umid bog'lang, ey mardum,
 Uning oldida yuraklaringizni oching;
 Xudodir bizning panohimiz.

¹⁰ Odamzod-ku – bir nafasgina,
 Bekzoda-chi – bir yolg'ondir.
 Ular ikkovi tarozida tortilsa,
 Nafasdan ham yengil bo'lib chiqarlar.
¹¹ Talonchilikka umid bog'lamang,
 O'g'irliq-la behuda maqtanmang,
 Davlat oshib ketsa, unga ko'ngil qo'ymang!
¹² Xudo bir daf'a so'zladi,
 Men ikki karra eshitdim:
 Qudrat Xudodan kelur, deya.
¹³ Inoyat ham Sendan kelur, yo Rabbiy,
 Sen har kishini qilmishiga yarasha taqdirlaysan.

Sog'ingan ko'ngilga Xudo darmon

YAHUDO CHO'LIDA BO'LGANDA DOVUDNING O'QIGAN SANOSI.

62 Ey Xudo, Sen mening Tangrimsan,
 Erta sahardan Seni izlayman,
 Senga tashnadir jon-dilim.
 Qurib, charchab, suvsiz qolgan tuproqday
 Vujudim Seni qo'msab qiynalmoqda.
³ Muqaddas makoningda Senga intizor bo'lib,
 Qudrating va jamolingni ko'ray deb turibman.
⁴ Sening inoyating hayotdan ham afzaldir,
 Sening madhingni tildan qo'ymayman.
⁵ Umrin bo'yi Senga sanolar o'qib,
 Sening noming-la ko'kka cho'zaman qo'llarim.
⁶ Ilik va charvidan to'ygandek jonim to'yar,
 Lab-dahanim esa Seni tarannum etar.
⁷ Yotganimda Seni xotirlayman,
 Kechalari Seni chuqur o'ylayman.
⁸ Qanotlaring soyasida tarannum etaman,
 Chunki Sen menga yordam berib kelding.
⁹ Jon-dilim ila Senga bog'langanman,
 Sening o'ng qo'ling meni qattiq ushlar.
¹⁰ Biroq jonimga qasd qilganlar esa
 Yerning qa'riga tushib ketgaylar.
¹¹ Ular qilich tig'idan halok bo'lg'ay,
 Chiyabo'riga o'lja bo'lg'aylar.
¹² Podshoh bo'lsa Xudodan shod bo'lg'ay.
 Xudo nomi ila ont ichgan barcha
 Shu ko'yi iftixor topar;
 Illo yolg'onchilar og'zi kuyar.

Tuhmatchi fitnasiga qarshi munojot

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

63 Ey Xudo, hasratli ovozimni eshitgin,
 Dushman dahshatidan meni omon saqlagin!
³ Yomon odamlarning fitna-fasodidan,
 Badkirdorlar g'avg'osidan meni himoya qilgin!
⁴ Ular tillarini shamshirday qayrab,
 O'q uzganday zaharini sochadilar.
⁵ Sofdil odamni pistirmadan poylab,
 Hech qo'rqmasdan, nogahon uni otadilar.
⁶ Ular yovuz niyatlarida qattiq turadilar,
 Domlarini yashirish uchun til biriktirib:
 «Ishimizni kim ham ko'radi?» – deydilar.
⁷ Ular yovuzlik rejalarini tuzib:
 «Rosa boplabmiz-da shu ishni!» – deydilar,
 Odamning yurak-bag'rini chuqur kovlaydilar.
⁸ Biroq Xudo ularga o'q otib,
 Nogahon ularni yaralaydi.
⁹ O'zlarining tillari orqali
 Xudo ularni yo'ldan qoqintiradi;
 Ularni ko'rgan barcha ulardan qochadi.
¹⁰ Butun odamzod vahm olib:
 Buni Xudo qilgan, deb tan oladilar,
 Xudoning faoliyatini fahmlab oladilar.
¹¹ Solihlar Xudovanddan shodligu panoh topur,
 Barcha yuragi poklar esa U bilan iftixor etur.

Yeru ko'k ne'matlari uchun shukrona

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI. QO'SHIQ.

64 Ey Xudo, Sen Sion maqtovlariga munosibsan,
 Senga atalgan nazr-niyozlar bajo bo'lg'usi.
³ Sen ibodatni eshitguchisan,
 Senga keladi barcha banibashar.
⁴ Gunohli ishlar meni yengmoqda,
 Qonunsizlik aybimizni Sen o'chirgaysan.
⁵ Saodatlidir unday kishi-kim,
 Sen uni ma'bading hovlisiga kiritib,
 O'z huzuringga sazovor bilasan!
 Biz Sening uying farovonligidan,
 Muqaddas ma'bading barakasidan qoniqaylik.
⁶ Ey Sen, bizning najotkor Xudoyimiz!
 Sen bizga mahobatu adolat ila javob berasan,
 Ey Sen, yerning to'rt burchi-yu,
 Olisdagi dengizlarning umidi!
⁷ O'z qudrating-la tog'larni o'rnatgansan,
 Sening libosing – haybat.
⁸ Sen dengizlar shov-shuvini,
 To'lqinlar gumburlashini,
 Xalqlar shovqin-suronini tinchitasan.
⁹ Yer yuzi burchaklarida yashovchilar
 Sening g'aroyibotlaringni ko'rib qo'rqadilar.
 Sen kunchiqar va kunbotar yerlarini ham
 O'z sha'ningga tarannum ettirasan.
¹⁰ Sen yerni ziyorat etib, suvga qondirasan,
 Unga mo'l-ko'lchilik ato qilasan.

Xudoning daryosi suv bilan to'lib-toshadi.
 Sen yerni shunday yaratding-kim,
 Odamlar uchun g'alla hosil etsin.
¹¹ Dala jo'yaklariga suv tarab,
 Kesaklarini O'zing tekislaysan.
 Tuprog'ini yomg'ir bilan yumshatib,
 Unib-o'suviga baraka berasan.
¹² Yilning mo'l-ko'lchiligi ta'minlanar,
 Sening izlaringdan farovonlik kelar.
¹³ Cho'ldagi o'tzorlar ham suvga qonib,
 Tepaliklar shodlik tusiga burkanar.
¹⁴ Yaylovlarga chorva yoyilar,
 Vodiyalarda bug'doy to'lg'inar.
 Ular bari sevinchdan o'ynoqlab,
 Tantana bilan kuylaydilar.

Ibodetni eshitgan Xudoni kuylash

IJROCHILAR RAHBARIGA. CHOLG'ULI XONISH.

65 Ey butun yer yuzi,
 Xudo sha'niga tantana qiling!
² Uning ulug' ismini kuylang,
 Shon-shuhratini yuksaltiring!
³ Xudoga aytingiz-kim:
 Sening ishlaring qanday qo'rqinchli!
 Qudrating buyukligi tufayli,
 Dushmanlaring Senga bo'yin egarlar.
⁴ Butun dunyo Senga sajda qilsin,
 Seni tarannum etsin, ismingni kuylasin!
⁵ Keling-da, Xudo yaratganlarini ko'ringlar!
 U bani-insonga ne-ne mudhish ishlar ko'rsatdi!
⁶ U dengizni quruqlikka aylantirdi,
 Bani-Isroilni bahrdan piyoda o'tkazdi;
 Shul kez biz Undan chog' bo'ldik.
⁷ U O'z qudrati bilan abadiy hukm surar,
 Ko'zlari xalqlarga diqqat bilan boqar,
 Isyonchilar esa qad ko'tarmas aslo!
⁸ Ey xalqlar, Xudoyimizga sanolar o'qing,
 Unga tahsin-tasannolar yog'diring!
⁹ Bizning jonimizni O'zi barhayot saqlagan,
 Oyog'imizning toyib ketishiga yo'l bermagan.
¹⁰ Sen bizni sinab ko'rding, ey Xudo,
 Kumushni tozalaganday bizni tozalading.
¹¹ Bizlarni to'rga ilintirib,
 Belimizga og'ir yuk qo'yding.
¹² Insonni boshimizga mindirding,
 Bizni o'tga ham, suvga ham itqitding,
 Tag'in bizni farovonlikka erishtirding.
¹³ Men Sening uyingga borib,
 Qurbonliklar keltirib beraman,
 Atagan nazr-niyozlarimni bajo etaman.
¹⁴ Qayg'uli kunlarimda o'z og'zim bilan
 Bu haqda Senga va'da bergan edim.
¹⁵ Sening sha'ningga qo'chqorni so'yaman,
 Dumba moyini kuydirib tutataman,
 Buqalaru takalarni bag'ishlayman.

SALOT

SALOT

SALOT

¹⁶ Kelingiz, tinglangiz, ey siz,
 Barcha Xudodan qo'rqadiganlar!
 Jonim uchun U nelar qilganini hikoya etayin.
¹⁷ O'z og'zim bilan Uni chaqirar edim,
 Tildan qo'ymas edim hamdu sanosin.
¹⁸ Dilimda terslik bo'lsaydi gar,
 Rabbim meni tinglamas edi.
¹⁹ Holbuki Xudo menga quloq soldi,
 Duoyu ibodatlarim ijobat bo'ldi.
²⁰ Xudo ibodatimni rad etmadi,
 Darig' tutmadi mendan inoyatin.
 Unga shon-sharaflar bo'lsin!

Barcha xalqlar Xudoga shukr qilsin

IJROCHILAR RAHBARIGA. SOZLI SANO. QO'SHIQ.

66 Ey Xudo,
 Bizga mehribon bo'l, duo qilgin bizni,
 Munavvar yuzingni ustimizga porlatgin!

SALOT

³ Yer yuzi bo'ylab rohing ma'lum bo'lsin,
 Barcha xalqlar bilib olsin najoting!
⁴ Ey Xudo, xalqlar Senga shukr qilsin,
 Barcha xalqlar Senga shukrona aytsin.
⁵ Ellar bari sevinib tarannum etsin.
 Elatlarni Sen adolat ila hukm etasan,
 Yer yuzidagi qavomlarga yo'l ko'rsatasan.

SALOT

⁶ Ey Xudo, xalqlar Senga shukr qilsin,
 Barcha xalqlar Senga shukrona aytsin.
⁷ Mana, yer o'z hosilini berdi,
 Xudo, bizning Xudoyimiz bizni duo qildi.
⁸ Ha, Xudo bizni doim duo qilsin, toki
 Yer yuzining to'rt burchagi Undan qo'rqsin!

Muzaffar Xudoga qaratilgan madhiya

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI. QO'SHIQ.

67 Xudo ko'tarilsin, yovlari to'zisin,
 G'animlari Uning oldidan qochib ketsin!
³ Sen ularni tutunday tarqatib yubor!
 Otashda mum qanday erib ketsa,
 Fosiqlar Xudo oldidan shunday yo'q bo'lsin!
⁴ Solihlar bo'lsa sevinsinlar,
 Xudo huzurida shodiyona qilsinlar,
 Quvonch bilan tarannum etsinlar!
⁵ Qani, Xudoga kuylar ayting,
 Uning ismini tarannum eting!
 Bulut Chavandozini yuksaltiring!
 Uning nomi – Xudovanddir,
 Xursandchilik qiling huzurida!
⁶ Xudo O'zining muqaddas makonidadir,
 U yetim-yesirlarning Otasidir,
 Tul ayollarning Himoyachisidir.
⁷ Xudo yolg'izlarga uy-joy beradi,
 Zanjirbandlarni ozodlikka chiqaradi;
 Isyonkorlar esa quruq cho'lda qolaveradilar.

⁸ Ey Xudo,
Sen O'z xalqing oldiga chiqayotganingda,
Biyobonda kezib qadam otayotganingda,

⁹ Xudo oldida, Isroilning Tangrisi oldida
Yer larzaga keldi, Sinay tog'i tebrandi,
Hatto falak ham erib sel bo'ldi.

¹⁰ Sen diyoringga baraka yomg'irini yog'dirding,
Tetiklading-da holdan ketganda, ey Xudo.

¹¹ Ummating u diyorda istiqomat qilganda,
Bechorahollarga O'z ne'matingni hozirlading, ey Xudo!

¹² Rabbano e'lon qilmoqda,
Mujda keltirayotgan qizlar – ulkan qo'shin:

¹³ «Sarkardayu shohlar to'zday to'zg'ib ketyapti,
Uyda qolgan ayollar o'ljani taqsimlashyapti».

¹⁴ Nahot siz qo'ralar aro yotaverasiz?
Kaptarning qanotlari kumush ila qoplangan,
Parlari yaltiroq oltin kabi tovlanar.

¹⁵ Jabbor diyorida shohlarni to'zitganda,
Zulmon tog'ini qor yog'ib bosdi.

¹⁶ Bashan tog'i – Xudoning tog'i,
Bashan tog'i – yuksak tog'dir.

¹⁷ Xudo makonim deb tanlagan *Sion* tog'iga
Nechun siz g'ilay qaraysiz, yuksak cho'qqilar?
Mana, Xudovand unda abadiy davr surar!

¹⁸ Xudoning jang arobalarini ming-ming lak-lak,
Ular ichra Rabbimiz O'zi kelyapti;
U muqaddas makoni – Sinay tog'idadir.

¹⁹ Sen yuksaklikka chiqib, asirlarni asir olding,
Insonlar aro hadyalar qabul qilding,
Toki hatto osiy bandalar ham
Sendan panoh topsin, yohu Xudovando!

²⁰ Har kuni Rabbimizni olqishlang!
Xudo bizga og'irlik qo'ysa-da,
Bizni O'zi xalos qiladi.

²¹ Xudo biz uchun Xaloskor Tangridir,
Qodir Rabbimiz qo'lidadir o'limdan najot.

²² Xudoning O'zi yovning boshini ezib tashlar,
Gunohi bilan gerdayib yurgan sochli kallani majaq qil-
lar.

²³ «Bashandan qaytaraman, – dedi Rabbano, –
Dengiz tubidan qaytaraman seni.

²⁴ Oyog'ingni yovning qoniga bulagaysan,
Itlaring ham qon yalab-yalab to'ygay!»

²⁵ Ular Sening tantanavor yurishlaringni,
Yo Xudoyo, ey Tangrim, ey Podshohim,
Sening muqaddas makonga chiqishingni ko'rdilar.

²⁶ Oldinda xonandalar, orqada sozandalar,
O'rtada childirmachi qizlar yurishardi.

²⁷ Ey sizlar, Isroil urug'i bo'lganlar,
Yig'inlarda Xudoyi Taologa sanolar o'qing!

²⁸ Mana kenja Benyamin ularning yo'l boshchisi,
Ular aro tumonat Yahudo amirlari bor,
Zavulun va Naftoli beklari ham hozir edi.

²⁹ Xudoying senga kuch atab qo'ygan.
Bizga yaratganingni amalda ko'rsat, yo Xudoyo!

SALOT

³⁰ Quddus tepasidagi ma'badingdan boshlab
Podshohlar Senga hadya keltiradilar.

³¹ Qamishzorda yashovchi yovvoyi hayvonni,
Xalqlar buzoqlari ichidagi buqalar galasini cho'chitgin!
Kumush yombilari ila yasanib yelib borayotgan
Jangovar xalqlarni O'zing to'zitib yuborgil!

³² Misrdan hudaychilar keladi,
Habashlar Xudoga qo'l cho'zadi.

³³ Ey yer yuzi sultonliklari, Xudoni kuylang,
Rabbimiz sha'niga xonish aylang!

SALOT

³⁴ Osmonu falak yuksakligiga mingan,
Azaliy samovotdan tushgan Chavandozni kuylang!
Mana, U O'z ovozigacha kuch berib xitob qilarg.

³⁵ Xudoning qudratiga tan beringlar!

Uning salobati Isroilning ustidadir,
Kuch-qudrati esa bulutlarda namoyondir.

³⁶ Xudo O'zining muqaddas makonida vahimalidir,
U Isroilning Tangrisidir,
O'z xalqiga quvvat va g'alaba baxsh etar.
Xudoni olqishlang!

Ma'yusning fig'oni

*IJROCHILAR RAHBARIGA. «LOLAGUL» KUYIGA. DOVUD
SANOSI.*

68 Qutqargin meni, ey Xudo!
Suvlar halqumimga qadar yetdi.

³ Chuqur botqoqlikka botganman,
Oyoq qo'yadigan joyim yo'q.
Tubsiz girdob og'ushida qoldim,
Sel meni olib keta yozdi.

⁴ Men faryod qilaverib charchadim,
Tomog'im qurib ketdi,
Xudoni kutib ko'zim nuri so'ndi.

⁵ Mendan nohaq nafratlanayotganlar
Boshimdagi sochlardan ham ko'p bo'ldi-ku!

Menga behuda xusumat qilayotganlar juda zo'r,
Ular meni xomush qilmoqchilar.

Men hech na olmagan bo'lsam ham,
Qaytarib berishga majbur eyaptilar.

⁶ Ey Xudo, aqlsizligimni O'zing bilasan,
Aybdorligimni Sendan yashirmayman.

⁷ Yo Rabbii, Sarvari koinot,
Senga umid qilganlar uyatga qolmasin,
Men sababli, ey Isroil Xudosi,
Tavakkal qiluvchilar bo'lmasin xijolat!

⁸ Men Sen deb haqoratga chidayapman,
Xijolatdan yuzim shuvut.

⁹ Aka-ukamga, o'z onamning o'g'illariga
G'aribu begona bo'lib qoldim.

¹⁰ Sening uyingga bo'lgan rashkim
Mening ichimni kemiryapti.

Seni tahqir qiluvchilarning haqorati
Mening boshimga tushdi.

¹¹ Yig'lab, ro'za tutib jonimni qiynasam,
Bu ham haqorat sanaldi menga.

¹² Qanorni o'zimga ust-bosh qilganimda,

SALOT

Ular uchun afsona bo'ldim.

¹³ Shahar kirishida o'tirganlar og'ziga tushdim,
Mayxo'rlar taronasiga hadaf bo'ldim.

¹⁴ Ey Xudovand, Sen lutf qilgan chog'ing
Ibodatimni Senga yo'llayman,
Ey Xudo, Sening inoyating behad ekan,
Menga qat'iy najot yuborin!

¹⁵ Meni balchiqdan chiqarib qo'y, botib ketmayin!
Mendan nafatlanayotgan odamlardan,
Chuqur suvlardan xalos bo'layin!

¹⁶ Sel suvlari meni olib ketmasin,
Tubsiz chuqurlik meni yutmasin,
Quduq og'zi ustimdan yopilmasin!

¹⁷ Menga quloq bergin, ey Xudovand!
Sening lutfu karaming beqiyos,
Rahmdilliging esa behisob ekan,
Menga e'tibor bergin!

¹⁸ Yuz o'girma qulingdan,
Kulfatdaman, menga tez javob bergin!

¹⁹ Yaqinroq kelib, jonimni xalos qilgin,
Menga najot ber, dushmanlarim uyalsin!

²⁰ Boshimga ne-ne haqoratlar tushdi,
Qanchalik rasvoyu sharmisor bo'ldim, O'zing bilasan!
Yovlarimning hammasi Sening ko'z o'ngingda.

²¹ Sharmandalikdan yuragim qon bo'ldi,
O'lar holatda darmonsizman.
Shafqat kutdim, ammo behuda;
Tasalli qidirdim, lekin topmadim.

²² Yemagim uchun menga zahar berdilar,
Tashnaligimda menga sirka ichirdilar.

²³ O'z dasturxonlari ularga qopqon bo'lsin,
O'z hamsuhbatlari ularga tuzoq bo'lsin!

²⁴ Ularning ko'z nuri so'nib qolsin,
Bellari doim titraydigan bo'lsin!

²⁵ Sen g'azabingni ularning boshiga soch,
Qahringga duchor qil ularni!

²⁶ Ularning maskani huvullab qolsin,
Chodirlarida tirik jon qolmasin!

²⁷ Sendan jafo chekkanlarni ular quvadi,
Sen yaralagan odamlarning yarasini esa
Qayta-qayta kovlaydilar.

²⁸ Ularning gunohiga gunoh qo'shgin,
Ularni mutlaqo oqlamagin!

²⁹ Hayot kitobidan o'chirilsinlar,
Solihlar bilan birga yozilmasinlar!

³⁰ Men-ku bechoraman, azobdaman;
Ey Xudo, O'z najoting ila meni tiklagin!

³¹ Qo'shig'imda Xudoning nomini sharaflayman,
Shukronalar bilan Uni ulug'layman.

³² Ana shu har qanday tuyoqli, shoxli buqadan
Yoki ho'kizdan ko'ra Xudovandga maqbul keladi.

³³ Haqirlar buni ko'rib sevinadilar.
Ey, barcha Xudoga intilayotganlar,
Sizning dilingizga yana jon kirsin!

³⁴ Xudovand bechoralar fig'onini eshitar,
Asir tushgan O'z azizlarini xor qilmas.

³⁵ Yer ham, ko'k ham, dengizlar ham,
Unda qaynaydigan bor maxluqotlar ham

Xudoga hamdu sanolar aytishsin!

³⁶ Zero Xudo Sionga najot yuborib,
Yahudo shaharlarini obodon qilajak.

Ular diyorni egallab, tinch yashashajak.

³⁷ Xudo qullarining nasli unga o'rnashajak,
Xudo nomini sevguchilar unda huzur topajak.

Dushman qo'ldan qutulish uchun iltijo

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUDNING ESDALIGI.

69 Yo Xudoyo Xudovando, yordam bergin,
Meni xalos qilmoqqa shoshilgin!

³ Jonimga qasd qilganlar sharmanda bo'lsin,
Yuzlari shuvut bo'lsin!

Menga yomonlikni istaganlar orqaga qaytib,
Rasvoi olam bo'lsinlar!

⁴ Menga: «Ehe, eha!» – deganlar
Sharmandalikdan parishon bo'lsinlar!

⁵ Barcha Seni qidiruvchilar quvonib,
Sendan xursand bo'lsinlar!

Sening najotingni orzu qilganlar:
«Xudo ulug'dir!» – desinlar mudom.

⁶ Men ersam, bechora va faqirman,
Ey Xudo, menga tez kelgin!

Sensan yordamchim va Qutqaruvchim,
Kech qolmagin, ey Xudovand!

Qariganda Xudodan yordam so'rash

70 Ey Xudovand, Seni panoh tortib kelaman,
Abadiy sharmanda bo'lmayin!

² Adolating xotiri uchun menga najot bergin,
Qulog'ingni men tomonga tutgin,
Toki kulfatdan qochib xalos bo'layin!

³ Sen men uchun suyanar qoya bo'lgin,
Doim qochib berkinar joyim bo'lgin!

Meni qutqarmoqqa amr bergansan-ku,
Yakka O'zingsan mening suyanchig'im, qo'rg'onim!

⁴ Ey Xudoyim,
Qutqar meni fosiq odamlardan,
Nopoku tajovuzkorlar panjasidan!

⁵ Mening umidim Sensan-ku, yo Rabbiy,
Yoshligimdan beri ishonchimsan, ey Xudovand!

⁶ Tug'ilganimdan buyoq Senga suyanganman,
Onam qornidan O'zing yorug' dunyoga chiqarding,
Seni qanchalar madh qilsam ozdir.

⁷ Men ko'plar nazarida ajib bo'lib qoldim,
Illo Sen mening qudratli panohimsan.

⁸ Savlating kun bo'yi ko'z o'ngimda mening,
Hamdu sanoying tushmas tilimdan mening.

⁹ Qarigan chog'imda meni tashlab ketma,
Quvvatim bitganda meni tark etma!

¹⁰ Dushmanlarim menga qarshi til birkirimoqda,
O'zaro kengashib, jonimga qasd qilmoqdalar.

¹¹ «Xudo uni tashlab qo'ygan, deyaptilar,
Quvib yetib tutinglar uni,
Uni qutqaradigan qolmabdi-ku».

¹² Ey Xudo, mendan uzoqlashma,
Menga yordam bermoqqa shoshgin, ey Xudoyim!

¹³ Jonim dushmanlari sharmanda bo'lsin, yo'qolsin!
 Menga yomonlikni ravo ko'rganlar uyalsin,
 Rasvoi olam bo'lsinlar!
¹⁴ Menga qolsa, doim Senga umid bog'layman,
 Senga maqtovlarni oshiraveraman.
¹⁵ Sening adolatingni kun sayin hikoya etaman,
 Najotkorligingni tildan qo'ymayman mutlaqo.
 Sinoatlaringni qancha bayon etsam ozdir!
¹⁶ Men Rabbimning kuch-qudratiga suyanib boraman,
 Sening haqiqatingdan bo'lak hech na tilga olmasman,
 ey Xudovand.
¹⁷ Yoshligimdan oq O'zing meni o'rgatgansan, ey Xu-
 do,
 Hozirga qadar mo'jizalaringni xabarlab yuraman.
¹⁸ Ey Xudo, men qartayganimda ham,
 Sochimga oq tushganda ham meni tark etma,
 Toki shu naslga Sening qudratingni bayon etay,
 Kelajak avlodga esa botirligingni e'lon etay!
¹⁹ Ey Xudo, osmondan yuksakdir adolating,
 Sen ulug' ishlar bajargansan.
 Sen kabi kim bor, ey Xudo?
²⁰ Sen meni ko'p yomon falokatlarga yo'liqtirding,
 Endi qayta jonlantirgin meni!
 Yerning qa'ridan qaytarib chiqargin meni!
²¹ Meni yana yuksaltirib, taskin bergin!
²² Ey Xudo, Senga shukrlar deyman,
 Sening sadoqatingni changda kuylayman,
 G'ijjak chalib Seni kuylayman,
 Ey Isroilning muqaddas Tangrisi!
²³ Men Seni tarannum etaveraman,
 Lab-dahanim Seni kuylayversin,
 Sen qutqargan jonim ham kuylasin.
²⁴ Adolatingni tildan qo'ymasman aslo.
 Menga yomonlik istaganlarni qarang,
 Ular sharmandayu, yuzlari shuvut bo'ldi!

Ulug' Podshohning tinchlik hukmronligi

SULAYMON SANOSI.

71 Ey Xudo,
 Podshohga O'z haqqoniyatingni ato qilgin,
 Shahzodaga Sening adolating yor bo'lsin!
² U Sening xalqingni haqqoniyat bilan,
 Faqirlaringni insof ila hukm etsin.
³ Toki tog'lardan elga osoyishtalik,
 Tepalardan adolat oqib kelsin.
⁴ U elning faqirlarini himoya qilsin,
 G'arib-g'urabolarni xalos etsin,
 Zolimni esa ezib tashlasin!
⁵ Quyosh balqib, oy chiqib turguncha,
 Barcha nasllar sendan qo'rqqaylar.
⁶ O'ti o'rilgan maysazorga tushuvchi yomg'ir kabi,
 Tuproqni sug'oradigan ko'k tomchilari singari
 Shoh diyorga barakat keltirgay.
⁷ U hukm surgan ayyomda solih yashnagay,
 Oy yo'q bo'lguncha tinchlik-osoyish bo'lgay.
⁸ Dengizdan dengizga qadar,
 Daryodan to yer chetlarigacha U hukm surgay.

⁹ Cho'l xalqi Uning oldida egilajak,
 Dushmanlari tuproqni yalayajak!
¹⁰ Tarshish va orollar shohlari Unga boj keltirajak,
 Shabo va Sabo shohlari Unga hadya berajak.
¹¹ Hamma podshohlar Unga sajda qilajak,
 Barcha millatlar Unga xizmat qilajak.
¹² Zero U dodlab yurgan faqirni,
 Homiysi yo'q qashshoqni qutqarur.
¹³ Bechorayu miskinlarga rahmdillik ko'rsatur,
 Faqirlarning joniga ora kirur.
¹⁴ Hiylagar va zo'ravondan ularni ozod qilur,
 Nazarida ularning qoni juda qadrlil bo'lur.
¹⁵ U uzoq yashasin!
 Unga Shabo oltinidan berilsin!
 Doimo U uchun duo qilgaylar,
 Kundan-kun Uni olqagaylar!
¹⁶ O'lka bo'ylab bug'doy hosili mo'l bo'lgay,
 Lubnon o'rmonlariday bo'lgay hosili,
 Tog'u tepa boshlarida hilpillagay.
 Shahar ahli esa yerdagi maysa kabi chechak otgay.
¹⁷ Shohimiz nomi mangulikka turajak,
 Quyosh turguncha dong'i oshajak.
 Barcha xalqlar U orqali baraka topajak,
 Hamma ellar Uni muborakbod etajaklar.
¹⁸ Mo'jizaviy ishlarni yolg'iz O'zi bajaruvchi
 Isroilning Tangrisi, Xudoyi Taoloni olqishlang!
¹⁹ Uning ulug'vor ismiga abadiy ofarinlar bo'lsin,
 Butun yer yuzi Uning shuhrati bilan to'lsin!
 Omin! Omin!
²⁰ Ishay o'g'li Dovudning ibodatlari shu bilan tugadi.

Solih bilan fosiqlarning qismati

ASAF SANOSI.

72 Isroilga, ha, barcha dili poklarga
 Xudo doim himmatlidir.
² Mening esa oyoqlarim qoqila yozib,
 Tovonlarim toyishiga oz qolgan edi.
³ Men fosiqlar sog'lomligini ko'rdim,
 Maqtanchoqlar holiga g'ashim keldi.
⁴ Ular o'lgundek iztirob chekmaydi,
 Tanlari esa soppa-sog'lomdir.
⁵ Ularda xalq dardi yo'q,
 Boshqa odamlarday baloga yo'liqmaydilar.
⁶ Gardanlariga mag'rurlik munchog'in taqib,
 Zo'ravonlik libosiga bezanganlar.
⁷ Ko'zlari semizlikdan qisilib qolgan,
 Ko'ngillaridagi xayollar daydib yuradi.
⁸ Mazax bilan, kek saqlab gapiradilar,
 Kibr ham, jabr ham tushmas tillaridan.
⁹ Og'izlarini ko'kka ko'targanlar,
 Zabolarni esa yerda sudralmoqda.
¹⁰ Hatto Xudo xalqi ular tomon yuz burmoqda,
 Ularda suv ko'p ekan, ichgan qonar ekan.
¹¹ «Tangri qayerdan biladi?
 Taoloda bilim bormikan?» – deyдилar.
¹² Ana shundaydir betavfiqlar,
 Bu dunyoda rohat-farog'atdadirilar,

Davlatlari tobora oshib boradi.

¹³ Men bekorga pok saqlabman yuragim,
Halol qo'lim-la ishlamog'im behuda ekan!

¹⁴ Men har kuni kulfatga yo'liqaman,
Subhdan-subhga adabimni yeyapman-ku!

¹⁵ Agarda shunday so'zlayman, deganimda,
Sening o'g'illaring nasliga xoinlik qilar edim.

¹⁶ Buni qanday tushunish kerak deb o'ylaganimda,
Bu menga ovoragarchilikday tuyuldi –

¹⁷ To Tangrining aziz makoniga kirib,
Ularning xotimasini tushunib olgunimcha..!

¹⁸ Ha, Sen ularni toyg'oq yerlarga qo'yding,
Bexosdan tubi yo'q jarlikka uloqtirarsan.

¹⁹ Ular nogahon dong qotib qolar,
Dahshatdan supurilib, barham topar.

²⁰ Uyg'onganda tush qanday esdan uchib ketrsa,
Sen, yo Rabbii, ularni shunday uyg'otib,
Bema'ni xayollarini barbod qilasan.

²¹ Mening yuragim qaynab turganda,
Jon-tanim azobda qolganda,

²² Men nodon va johil bo'lib qoldim,
Sening oldingda hayvon kabi edim.

²³ Biroq men doim Sen bilanman,
Sen mening o'ng qo'limdan tutib turasan.

²⁴ Maslahating ila menga yo'l ko'rsatib,
Oxirida meni sharafla qabul qilasan.

²⁵ Osmonda kimim bor Sendan bo'lak?
Yerda ham Sendan o'zgasini istamayman.

²⁶ Badanim, yuragim holdan ketmoqda,
Illo Xudo abadiy dilim suyanchig'idir,
Ezgulik qismatim Uning O'zidir.

²⁷ Mana, Sendan uzoqda qolganlar yo'qolur,
Senga xoinlik qilgan har bir kishini nobud etasan.

²⁸ Lekin men uchun Xudoga yaqinlashmoq yaxshidir.
Uning barcha ishlarini targ'ib qilay deyman,
Xudoyi Taoloni o'zim uchun panoh bilaman.

Ma'badni xarob qilganlardan nolish

ASAF QASIDASI.

73 Ey Xudo, Sen nechun bizni abadiy rad qilding?
Nega O'z yayloving qo'ylariga qarshi qahring o't
oldi?

² Qadimdan sohib bo'lgan ummatingni eslagin,
O'z xalqim deb qo'lga kiritgan millatni,
Maskanim deb tanlagan Sion tog'ini ayagil!

³ Shu bepoyon xarobaga qarab odim otib boravergin:
Dushman ma'badingga qanchalik vayronagarchilik
keltirgan!

⁴ Aziz makoning o'rtasida yovlaring na'ra tortib,
Tug' deb o'z sanjoqlarini o'rnatdilar.

⁵ Ular xuddi daraxtga bolta urgandek,
Sening aziz makoningni boltalab tashladilar.

⁶ Ma'badning hamma yog'och bezaklarini
Boltayu tabarlar-la chopib tashladilar.

⁷ Ma'badningni otashga berdilar,
Isming o'rin olgan aziz joyni haromladilar.

⁸ «Ularni batamom vayron qilamiz!»

– deb ko'ngildan kechirdilar,
Mamlakatdagi barcha Xudo uylarini kulga aylantirdi-
lar.

⁹ Ilohiy alomatni topolmay qoldik,
Nabi-anbiyo ham qolmadi bizda,
Hech kim bilmaydi, qachongacha...

¹⁰ Ey Xudo, qachongacha g'anim haqorat etadi?
Dushman ismingni abadiy so'karmikan?

¹¹ Nechun qo'lingni, kuchli o'ng qo'lingni cho'zmay
turasan?

Qo'ltig'ingdan qo'lingni chiqar-da, yo'q qil ularni!

¹² Ey Xudo, Sen qadimdan mening Podshohimsan,
Zamin bo'ylab najotlar yuborguchi Xudosan.

¹³ Sen qudrating bilan dengizni yorib,
Ajdaho boshlarini suvda yakson qilgansan.

¹⁴ Ha, Levatan boshlarini tilka-pora qilib,
Uni cho'l ahliga yemish uchun tashlagansan.

¹⁵ Yangi chashmalaru anhorlarni yuzaga keltirib,
Doim oqib kelgan daryolarni quritib yuborgansan.

¹⁶ Kunduz Seniki, kecha ham Senikidir,
Yog'duni, quyosh nurini Sen bunyod etgansan.

¹⁷ Barcha yer chekkalarini o'rnatgan Sensan,
Yozu qishni ta'sis etgan O'zingsan.

¹⁸ Shuni eslagin, ey Xudovand,
Dushman Seni haqorat qildi,
Olchoq bir qavm Sening ismingni so'kdi.

¹⁹ Kaptaring jonini yovvoyi hayvonlarga berma,
Bechoralaring hayotini abadiy unutma!

²⁰ O'z ahd-paymoningga e'tibor bergin,
Zero diyorimizning qorong'u joylari
Zo'ravonlik o'choqlari bilan to'lib ketgan.

²¹ Haqiru mazlum sharmandalarcha tisanmasin,
Bechorayu kambag'al yana ismingga sanolar o'qisin!

²² Turgin, ey Xudo, O'z g'oyangni himoya qilgin!
Kun bo'yi yog'ayotgan razillar haqoratini inobatga ol-
gin!

²³ Dushmanlarningning tovushini eshitmay qolmagin,
Isyonchilar g'ulg'ulasi to'xtovsiz yuksalib boryapti-ku!

Solihning yuksalishi haqida duo

*IJROCHILAR RAHBARIGA. «XAROB ETMA» KUYIGA.
ASAF SANOSI. QO'SHIQ.*

74 Senga shukrlar deymiz, ey Xudo,
Shukrlar deymiz, chunki Sening isming yaqin,
Bunga O'z ajoyiboting guvohdir.

³ «Men belgilagan vaqtning o'zida
To'g'rilik bilan hukm chiqaraman.

⁴ Yer va undagi borliq jon qaltiraganda,
Uning ustunlarini O'zim o'rnida tutaman».

SALOT

⁵ Manmanchilarga deyman: Manmanlik qilmang!
Muguzingizni ko'tarmangiz, ey fosiqlar!

⁶ Ko'kka ko'tarmangiz muguzlaring,
Kekkayib gapirmang-da g'oz yurib!

⁷ Zotan na Sharqdan, na G'arbdan,
Na cho'llardan odamga yuksaklik kelur.

⁸ Hokimi mutlaq faqat Xudodir,

Birovni yerga urar, birovni yuksaltirur.
⁹ Mana, Xudovandning qo'lida kosa bor,
 Unda sharob ko'pirib qaynar;
 Shu kosadan U quyar-da,
 Zamindagi jami betavfiqlarga ichirar,
 Ular ichib-ichib, quyqasini ham yalab chiqar.
¹⁰ Shuni men abadiy xabar qilaman,
 Yoqubning Xudosiga tarannum etaman.
¹¹ Fosiqlarning hamma shoxlari qirqilgusi,
 Solihlar muguzi esa yuksalib borgusi.

Xudoning adolatli hukmini kuylash

*IJROCHILAR RAHBARIGA. ASAF SANOSI. SOZLI
 QO'SHIQ.*

75 Yahudo yurtida Xudo ma'lumdir,
 Isroilda Uning nomi buyukdir.
³ Salimda Uning makoni bo'lgan,
 Sionni O'ziga maskan qilib olgan.
⁴ O'sha yerda U lovullagan o'qlarni sindirib,
 Qalqonu, shamshiru jang yarog'larin
 Yakson qilgan edi.

⁵ Sendan nur yog'ilib turadi,
 Vahshiy tog'lardan ham bahaybatsan.
⁶ Dili botirlar o'lja bo'lib,
 O'lim uyqusiga yo'liqdilar;
 Erlarning hech biri qo'lga mador topolmadi.
⁷ Ey Yoqub Xudosi, Sening tanbehingdan
 Arava ham, ot ham karaxt bo'lib ketdi.
⁸ Sen, ha Sen – dahshatli-san;
 G'azabing kelganda oldingda kim tura olar?
⁹ Osmondan hukmingni bildirganingda,
 Yer qo'rqib, sukutga cho'mdi.
¹⁰ Ey Xudo, Sen hukm etmoqqa turganingda,
 Yerdagi barcha mazlumlarga qutulish umidi keldi.

¹¹ Insonlar qahri Senga hamdu sanoga aylanadi,
 Qolgan g'azabni esa Sen bo'ysundirasan.
¹² Rabbingiz Xudovandga nazr atab,
 Uni bajo keltiringlar!
 Ey, barcha Uning atrofida bo'lganlar,
 Dahshatli Xudoga hadya keltiringlar!
¹³ U amirlar ruhini bo'ysundirur,
 U dunyo podshohlari uchun qo'rqinchlidur.

Xudovand O'z xalqini tashlab ketmas

*IJROCHILAR RAHBARIGA. YEDUTUNGA BAG'ISH-
 LANGAN ASAF SANOSI.*

76 Ovozim boricha Xudoga faryod qilaman,
 Ovozim Xudoga yetib boradi,
 U quloq soladi menga.
³ Og'ir kunimda Rabbimga iltijo qilaman,
 Tun bo'yi qo'limni uzatib, tushirmayman,
 Jonim esa tasallini rad qiladi.
⁴ Xudoni eslab, titrayapman,
 Andisha qilib, jonim holdan toymoqda.

SALOT

⁵ Sen ko'z yumishimga yo'l bermayapsan,
 Yuragim siqilib, so'zlay olmayman.
⁶ Men eski kunlarni,
 O'tgan davrlarni o'ylamoqdaman.
⁷ Kechalari chalgan ohanglarimni eslab,
 O'z qalbim ila suhbat qilaman,
 Ruhim so'rab-surishtirmoqda:
⁸ Nahotki Rabbimiz abadiy tashlab qo'yar,
 Boshqa hech qachon lutf-karam qilmas bizga?
⁹ Nahotki Uning inoyati tamoman ado bo'lgan,
 Kelgusi nasllarga yana vahiy kelmas bo'lsa?
¹⁰ Nahotki Tangri shafqat qilishni unutgan,
 Rahmdillik manbaini g'azabi to'sib qo'ygan bo'lsa?

SALOT

¹¹ Taoloning o'ng qo'li o'zgargani –
 Bu mening dardimning boisi, dedim.
¹² Men Xudovandning ishlarini xotirlayman,
 U azaldan yaratgan barcha mo'jizalarini eslayman.
¹³ Sening butun amallaring haqida fikr yurgizib,
 Ko'rsatgan ajoyibotingni chuqur o'ylayman.
¹⁴ Ey Xudo, Sening yo'ling muqaddasdir,
 Xudomizdan ulug' iloh kim ekan?
¹⁵ Mo'jizakor Tangri faqat Sensan,
 Xalqlar aro qudratingni bildirgansan.
¹⁶ O'z xalqingni kuchli qo'ling-la ozod etib,
 Yoqub va Yusuf o'g'illarini qutqargansan.

SALOT

¹⁷ Suvlar Seni ko'rди, ey Xudo,
 Suvlar Seni ko'rди-da qo'rqdi,
 Tubsiz ummonlar larzaga keldi.
¹⁸ Bulutlar yomg'irin quydi,
 Samoda momaqaldiroq gumburladi,
 O'qlaring to'rt tomonga uchib ketdi.
¹⁹ Dovul ichidan chaqmog'ing gumburladi,
 Barqlaring dunyoni yoritib yubordi,
 Yer yuzi qaltirab ostin-ustin bo'ldi.
²⁰ Sening yo'llaring dengizdan o'tdi,
 Rohlaring azamat suvlardan kechdi.
 Izlaring esa – noma'lumdir.
²¹ Muso va Horun qo'li bilan Sen
 Xalqingni suruv kabi yetaklab bording.

Sadoqatsiz xalq, sadoqatli Xudo

ASAF QASIDASI.

77 Ey xalqim, Qonunimga diqqat eting,
 Og'zimdan chiqqan o'g'itlarni tinglang!
² Masal aytmoq-chun og'iz ochaman,
 Azaliy sirlarni bayon etaman.
³ Eshitgan hamda bilganlarimizni,
 Ota-bobolarimiz bizga aytganlarini
⁴ O'z o'g'il-nabiralарimizdan yashirmaylik,
 Kelajak naslga ham xabar etaylik
 Xudovandning shon-shuhratiyu buyuk qudratin,
 Uning ko'rsatgan barcha mo'jizalarin.
⁵ U Bani-Yoqub uchun nizom o'rnatgan,
 Isroil o'g'illariga Tavrotni yo'llagan.

O'g'illaringizga ularni o'rgating deb,
 Ota-bobolarimizga buni amr etgan-kim,
⁶ Kelgusi nasl, tug'ilajak o'g'illar ham bilsin,
 Ular esa o'z davrida o'z o'g'illariga o'rgatsin.
⁷ Toki ular Xudoga umid bog'lasinlar,
 Tangri yaratgan ajoyibotni unutmasinlar,
 Amr-farmonlariga esa amal qilsinlar.
⁸ Zinhor, ota-bobolarimiz kabi o'jar va isyonkor,
 Yuragi tosh, Xudoga sadoqatsiz nasl bo'lmasinlar.
⁹ O'q-yoy bilan qurollangan Efraim o'g'illari
 Jang kunida orqaga qaytdilar.
¹⁰ Ular Xudo buyurgan ahdni tutmadilar,
 U yuborgan Tavrot yo'lidan yurmoq istamadilar.
¹¹ Uning ajoyibotini esdan chiqarib,
 Ko'rsatgan mo'jizalarini unuttidilar.
¹² Misr diyorida, So'an dashtida
 Ularning ota-bobolari oldida
 Xudo mo'jizalar ko'rsatgan edi:
¹³ Dengizni yorib, o'rtasidan ularni o'tkazdi,
 Suvlarni bir devor kabi qilib qo'ydi.
¹⁴ Kunduzi bulut bilan ularni yetaklar,
 Tunlari esa otash yorug'i ila yo'l ko'rsatar edi.
¹⁵ Ular uchun cho'l-biyobonda qoyalarni yorib,
 Katta girdobday suv chiqarib berdi.
¹⁶ U qoyalardan oqizgan suvlar
 Ulkan daryoga aylanib qoldi.
¹⁷ Ammo ular gunoh qilishda davom etib,
 Sahroda Xudoyi Taoloni g'azablantirdilar.
¹⁸ Nafslariga qarab ovqat talab qilib,
 Ko'ngillarida Tangrini sinab ko'rdilar.
¹⁹ Xudoga qarshi so'zlab, shunday dedilar:
 «Tangri cho'lda dasturxon yozolarmikan?
²⁰ Darvoqe, U qoyani yorib suv chiqazgan,
 Shunda selday suvlar oqqan edi.
 Ammo nahot xalqiga non ham berar,
 Go'sht ham hozirlay bilar ekan?»
²¹ Xudovand bularni eshitib g'azablandi,
 Bani-Yoqubga o't-suv bo'ldi,
 Isroilga qarshi jahlgamindi.
²² Chunki ular Xudoga inonmadilar,
 Tan bermadilar-da najotkorligiga.
²³ Shunga qaramay, U yuqoridan bulutlarga amr etdi,
 Osmon qopqalarini ochib yubordi.
²⁴ Yemoq uchun ularga manna yog'dirdi,
 Ha, samoviy g'alla berdi ularga.
²⁵ Odamzod farishtalar nonini yedi,
 Ularga to'yguncha ozuqa yubordi.
²⁶ Ko'k yuzidan U sharq shamolini qo'zgatdi,
 Qudrati bilan janub yelini estirdi.
²⁷ Ularning ustiga to'zondek go'sht yog'dirdi,
 Dengizdagi qumday qush-parranda shay qildi.
²⁸ Ular manzilining o'rtasigayoq,
 Chodirlari atrofigacha bularni yog'dirdi.
²⁹ Ular qorni to'yguncha yeb-ichishdi,
 Nafslari qonguncha, ularga berdi.
³⁰ Hanuz ishtahalari uzilmagan,
 Luqmalari hamon og'izlarida ekan,
³¹ Ularga qarshi Xudo qahri keldi,

U Isroil yigitlarini qirdi,
 Eng baquvatlarini o'ldirdi.
³² Shunga qaramay, ular yana gunoh qildilar,
 Xudovandning mo'jizalariga inonmadilar.
³³ U ularning kunini ovoragarchilikda,
 Umr yillarini dahshat ichida bitirdi.
³⁴ Tangri ularni o'ldirayotganda ular o'girilib,
 Tongdanoq Uning huzuriga yugurishar edi.
³⁵ Xudo ularning najot qoyasi bo'lganini,
 Xudoyi Taolo ularni qutqarib kelganini esladilar.
³⁶ Lek og'izlari-la Unga xushomad qilar,
 Tillari-la Unga yolg'on so'zlardilar.
³⁷ Uning oldida yuraklari qiyshaygan edi,
 Buyurgan ahdiga bevafoqlik qildilar.
³⁸ Shunga qaramay, U rahmdillik ko'rsatdi,
 Gunohlaridan o'tib ularni halok etmadi.
 Necha martalab qahrini ulardan qaytarib,
 Butun g'azabini birdan to'kmadi.
³⁹ U bilar ediki, ular o'tkinchi maxluqdir,
 Chiqib ketib, qaytib kelmas nafasginadir.
⁴⁰ Necha martalab cho'lda Uning g'ashini keltirdilar,
 Dasht-biyobonda Uni g'azablantirdilar!
⁴¹ Ular Xudoni qayta-qayta sinadilar,
 Isroilning muqaddas Tangrisini ranjittidilar.
⁴² Ular Uning qudratli qo'lini,
 Ularni jabr-zulmdan qutqargan kunini,
⁴³ Uning Misrda ko'rsatgan ajoyibotini,
 So'an dashtida ko'rgazgan g'aroyibotini esdan
 chiqardilar.
⁴⁴ Xudo Nil daryosini qonga aylantirdi,
 Misrliklar suv icholmay qoldi.
⁴⁵ Ularni chaqsin deya hasharot galasini yubordi,
 Qirib bitirsin deya qurbaqalarni yo'lladi.
⁴⁶ Ularning hosilini chigirtkaga berdi,
 Mehnatlari samarasini qurtlarga yedirdi.
⁴⁷ Uzumzorlariga do'l yog'dirdi,
 Tut-anjirlarini yax bilan xarob etdi.
⁴⁸ Hayvonlarini do'lga duchor qildi,
 Podalarini barq otashiga berdi.
⁴⁹ Ularga qarshi qahr-g'azabi o't oldi,
 Boshlariga jahl, zug'um, balolar keltirdi,
 Talay qiruvchi malaklarni ham yubordi.
⁵⁰ Tangri O'z g'azabiga yo'l ochdi-yu,
 O'limdan saqlamadi ularning jonini,
 Vaboyu qirg'inga topshirdi mollarini.
⁵¹ Misrda har bir to'ng'ich farzandni urdi,
 Hom chodirlaridagi bor erkaklik g'ururini yo'qotdi.
⁵² Xudo O'z xalqini qo'ylar kabi haydab chiqardi,
 Cho'lda ularni suruv kabi yetaklab bordi.
⁵³ Ularni bexatar boshlab bordi, ular qo'rqmadi,
 Dushmanlari esa dengizga ko'mildi.
⁵⁴ Ularni O'zining muqaddas o'lkasi hududiga,
 O'ng qo'li egallagan bu toqqa keltirdi.
⁵⁵ O'z oldidan el-elatlarni quvib chiqardi,
 Isroil avlodlariga u yerni meros qilib berdi,
 Ularni yovning chodirlarida joylashtirdi.
⁵⁶ Ular esa hali ham Xudoyi Taoloni sinab, xafa qilardi-
 lar,

Nizom-qoidalariga rioya etmasdilar.
⁵⁷ Otalari kabi orqaga qaytib xoinlik qildilar,
 O'qi adashgan kamon kabi egri ketdilar.
⁵⁸ Tepadagi sanamlarga topinib Uni xafa qildilar,
 O'yma butlarga sajda qilib rashkini qo'zg'atdilar.
⁵⁹ Xudo buni eshitib g'azabga mindi,
 Isroildan juda qattiq achchiqlandi.
⁶⁰ Odamzod ichra U olgan O'z o'rnini,
 Shilo'da qurgan maskanini tashlab qo'ydi.
⁶¹ O'z shonu shavkatin asirlikka muftalo qildi,
 Dushmanlar qo'liga berdi O'z sharafin.
⁶² O'z xalqini qilichga topshirdi,
 O'z mulkidan g'azabi keldi Xudoning.
⁶³ Ularning yigitlarini o't yoqib bitirdi,
 Qizlari nikoh qo'shiqlarini aytmay qoldi.
⁶⁴ Ruhoniylari qilichdan o'tkazildi,
 Tul xotinlari yig'layolmay qoldi.
⁶⁵ O'sha vaqt Rabbim uyqudan turgan kabi,
 Sharobdan kayf qilgan botirday uyg'ondi.
⁶⁶ Dushmanlariga zarba berib orqaga qaytardi,
 Ularni abadiy sharmandalikka duchor qildi.
⁶⁷ Xudo Yusuf qavmini rad etgan,
 Efraim naslini tan olmagan bo'lsa-da,
⁶⁸ Lekin Yahudo avlodini tanlab oldi,
 O'zi sevgan Sion tog'ini sayladi.
⁶⁹ O'zining aziz makonini falak kabi yaratdi,
 Yer kurrasiday mangu o'rnatdi uni.
⁷⁰ Xudo O'z quli Dovudni tanlab,
 Uni qo'y qo'ralaridan olib chiqdi.
⁷¹ O'zining xalqi bo'lgan Bani-Yoqubni,
 O'ziga ayirib olgan Isroilni boshqarmoq uchun,
 Dovudni mol boquvchilikdan ozod qilib yuksaltirdi.
⁷² U esa dil sofligi ila ularga cho'pon bo'ldi,
 Mahoratli qo'llari-la ularga boshchilik qildi.

Quddus nolasi

ASAF SANOSI.

78 Yot xalqlar Sening diyoringni bosib oldi,
 Muqaddas ma'badingni murdor qildilar,
 Quddusni xarobaga aylantirdilar, ey Xudo.
² Qullaring jasadini yem uchun ko'k qushlariga,
 Azizlaring etini dasht hayvonlariga berdilar.
³ Quddus atrofida ularning qonini suvdek to'kib,
 Ularni ko'madigan biror kishi ham qoldirmadilar.
⁴ Qo'shnilarimiz ko'zi oldida rasvoi jahon bo'ldik,
 Atrofdagilarga kulgi va masxara bo'ldik.
⁵ Ey Xudovand,
 Qachongacha to'xtovsiz g'azab sohasan?
 Qachongacha rashking otashday yonaveradi?
⁶ Seni tanimaydigan millatlar ustiga,
 Ismingni tilga olmaydigan o'lkalar uzra
 Qahringni to'kib tashlagin!
⁷ Ular Yoqubning boshini yeb yutdilar,
 Uning yurtini talon-taroj qildilar.
⁸ Otalarimizning gunohlarini bizga eslatma,
 Darrov rahm-shafqatingni biz tomon yo'lla!
 Chunki biz juda ham xo'rlandik.

⁹ Ey, najotkor Xudomiz!
 Isming hurmati uchun bizga yordam bergin,
 O'z noming xotiri uchun bizni qutqargin,
 Gunohlarimizdan kechib yuborgin!
¹⁰ Nima uchun yot xalqlar:
 «Ularning Xudosi qayerda?» – desin?
 Qullaringning to'kilgan qonlari badaliga
 Xalqlardan o'ch olgin, ko'zlarimiz ko'rsin!
¹¹ Mahbuslar nolasi Senga yetsin!
 O'limga mahkum bo'lgan odamzodni
 Buyuk qudrating bilan asragin!
¹² Yo Rabbiy,
 Qo'shnilarimiz Senga qilgan haqoratlarini
 Yetti marta ko'paytirib o'z bag'riga qaytargin!
¹³ Mana bizlar – Sening xalqingimiz,
 Sening yayloving qo'ylarimiz!
 Senga abadiy shukrona aytamiz,
 Nasldan-naslga maqtovingni oshiraveramiz.

Isroilni qayta tiklash uchun munojot

IJROCHILAR RAHBARIGA. «LOLAGUL» SHAHODATI.
 ASAF SANOSI.

79 Ey Isroilning Cho'poni, bizni tinglagin!
 Zuhur etgin, ey, Yusufni suruvday boshqargan,
 Malaklar ustida taxt qurgan Xudo!
³ Efraim, Benyamin, Manashe avlodlari oldida
 O'z qudratingni namoyon qilgin,
 Bizni qutqarishga kelgin!
⁴ Ey Xudo, bizni asl holimizga keltirgin,
 Munavvar yuzingni ko'rsatgin,
 Bizlar najot topaylik!
⁵ Ey Xudovand, Sarvari koinot,
 Qachongacha xalqing ibodatiga darg'azab bo'lasan?
⁶ Sen bizga ko'z yoshi bilan non yedirding,
 Kosa-kosa ko'z yoshi ichirding.
⁷ Qo'shnilarimizning biz bilan talashuviga sabab bo'ld-
 ing,
 Dushmanlarimiz bari mazax qilmoqdalar.
⁸ Ey Xudo, Sarvari koinot,
 Bizlarni asl holimizga keltirgin,
 Munavvar yuzingni ko'rsatgin,
 Bizlar najot topaylik!
⁹ Misrdan tok novdasini keltirding,
 Xalqlarni quvib uni o'tqazding.
¹⁰ U uchun yer tayyorlagan eding,
 U chuqur ildiz yoyib mamlakatni qopladi.
¹¹ Hatto tog'lar ham uning soyasi ostida qoldi,
 Tangri daraxtlaridaydir uning tarmoqlari.
¹² Uning butoqlari dengizga qadar,
 Shoxlari esa *Frot* daryosigacha yoyilgan edi.
¹³ Endi nega Sen uning ihotalarini buzding?
 O'tgan-ketgan uning unumini yulib tashlamoqda.
¹⁴ O'rmon to'ng'izlari uning ildizini yemirmoqda,
 Yovon jonivorlari novdasini g'ajib tashlamoqda.
¹⁵ Ey Xudo, Sarvari koinot,
 Bizga qaytib kelgin, axir!
 Osmondan boqib panoh bergin,

Shu tokning ahvolini ko'rib ketgin!

¹⁶ O'z qo'ling bilan o'tqazgan ko'chatni,
O'zing uchun o'stirgan o'g'lonni asragin!
¹⁷ Mana, uni chopib, otashda yondiryaptilar,
Ular Sening tanbeh-g'azabingdan yo'q bo'lsin!
¹⁸ O'ng tomoningga ravo ko'rgan mard uzra,
O'zing uchun o'stirgan inson o'g'li uzra qo'ling bo'lsin!
¹⁹ Biz endi Sendan yuz o'g'irmaymiz,
Jonimizga O'zing jon bo'lgin,
Toki Sening nomingni chaqirib yuraylik.
²⁰ Ey Xudovand, Sarvari koinot,
Bizlarni asl holimizga keltirgin,
Munavvar yuzingni ko'rsatgin,
Bizlar najot topaylik!

Isroilni qutqargan Xudoga hamdu sano

IJROCHILAR RAHBARIGA. GAT SOZIDA. ASAF SANOSI.

80 Quvvatimiz – Xudoni tarannum eting,
Yoqub Xudosiga shodlanib xitob qiling!
³ Xonish qiling, childirma chaling,
Xushovoz g'ijjak ila chang cherting!
⁴ Yangi oyda, belgilangan vaqtda,
Bayram kunimizda burg'u chaling!
⁵ Chunki bu Isroilning qonunidir,
Yoqub Xudosining farmonidir.
⁶ Xudo Misr yeriga qarshi chiqqanda,
Men tushunmaydigan bir til eshitdim,
U shuni Yusufga nizom qilib berdi:
⁷ «Uning yelkasidagi yukini yengillashtirdim,
Qullik bo'yinturug'idan ozod etdim qo'lin.
⁸ Musibat kuni fig'on ko'targaningda,
Men senga najot yo'lladim,
Guldurosli bulut ichidan senga javob berdim,
Isyongoh suvlari bo'yida seni sinadim».

⁹ «Tingla, xalqim, seni jiddiy ogohlantiraman,
Ey Isroil, koshki Menga quloq solsang!
¹⁰ Orangda boshqa tangri bo'lmasin,
O'zga el xudosiga bosh egmagin!
¹¹ Misr diyorida seni olib chiqqan Rabbing,
Xudovand – O'zimdirman.
Og'zingni katta och, Men uni to'ldirarman».
¹² «Biroq xalqim gapimga quloq solmadi,
Isroil Menga bo'ysunmoq istamadi.
¹³ Men ularni o'jarliklari bo'yicha qoldirdim,
Mayli o'z xayollari bilan borsinlar, deya».
¹⁴ «Qani edi xalqim Menga quloq solsa edi,
Isroil Mening yo'llarimdan yursa edi!
¹⁵ Dushmanlarini bir onda mag'lub qilar edim,
Jabr etuvchilari uzra qo'limni bosar edim.
¹⁶ Xudobezorlar unga laganbardorlik qilar,
Uning ezgu qismati esa mangu bo'lar edi.
¹⁷ Senga bug'doyning a'losini yedirar edim,
Qoyadan asal oqizib seni to'ydirar edim».

Insofsiz qozilardan shikoyat

ASAF SANOSI.

81 Xudo ilohiy majlisda turib,
Ilohiylar orasida hukmini yuritdi.
² Qachongacha siz nohaq hukm qilasizlar,
Fosiq odamlarga yuz-xotir qilasizlar?

SALOT

³ Qashshoq va yetimning da'vosini qiling,
Bechorayu kambag'alga insof ko'rsating!
⁴ Darmonsizu faqirni xalos qiling,
Fosiqlar qo'lidan ozod eting ularni!
⁵ Ular bilmasdan va anglamasdan zulmatda kezmoq-
da,
Hatto yerning negizlari larzon urmoqda.
⁶ «Men aytdim: Sizlar xudolarsiz,
Hammangiz ham Taoloning o'g'illarisiz.
⁷ Shunga qaramay, inson kabi o'lasizlar,
Har qanday rais kabi yiqilasizlar».
⁸ Turgin, ey Xudo, yer yuzini hukm etgin!
Barcha xalqlarning Sohibi Sensan-ku!

Isroilning dushmani – Xudoning dushmani

ASAF SANOSI. QO'SHIQ.

82 Ey Xudo, indamay turmagin,
Jim bo'lma, sukutda qolma, ey Tangrim!
³ Mana Sening dushmanlaring to'polon qilmoqda,
Xudobezorlar bosh ko'tarmoqdalar.
⁴ Sening xalqingga suiqasd qilmoqdalar,
O'z himoyangga olganlaringga qarshi
Mug'ombirona kengash o'tkazmoqdalar.
⁵ «Yuringlar, ularni millat sifatida yo'q qilaylik,
Isroil nomi boshqa esga olinmasin!» – deyaptilar.
⁶ Ular bir jon, bir dil bo'lib,
Senga qarshi ittifoq tuzdilar.
⁷ Mana, Edom va Ismoil chodirlari,
Bani-Mo'ov va hajriylar,
⁸ Jabal, Ammon va Omoleq o'g'illari,
Filistiylar hamda Tir aholisi,
⁹ Hatto Assiriya ham ularga qo'shilib,
Lut o'g'illarini qo'llab-quvvatlagan.

SALOT

¹⁰ Sen Qisho'n darasida midyonliklarni,
Shohlari Sisaro va Yobinni to'ntargan eding,
Endi xuddi shunday ularni to'ntarib yuborgin!
¹¹ Ular-ku Ayn-Do'rda poymol bo'lgan edilar,
Ha, yer uchun go'ngga aylangan edilar.
¹² O'rib va Zaibga qanday muomala qilgan bo'lsang,
O'zlariyu ulug'lariga xuddi shunday muomala qilgin;
Beklari Zavoh va Salmunoga qanday qilgan bo'lsang,
Ularning jami sarkardalarini ham shu ko'yga solgin!
¹³ «Xudo o'tloqlarini o'zimizga mulk qilib olamiz!»
– deb aytishgan edi-ku ular.
¹⁴ Ey Xudoyim, ularni quyundagi to'zunday,
Uyurmadagi somon kabi uchirib yuborgin!
¹⁵ Alangada o'rmon yongani kabi,
Olov tog'larni kuydirgani kabi,
¹⁶ Sen bo'ron chaqirib ularni haydab tashla,

Boshlariga to'fon keltirib dahshatga solgin!
 17 Sening nomingga rijo etishlari uchun
 Ularning yuzini shuvut qilgin, ey Xudovand!
 18 Ular abadiy sharmandayu sarosima bo'lsin,
 Rasvoi jahon bo'lsinlar, yo'qolsinlar!
 19 Bilsinlarki, Sening isming – Xudovand,
 Butun dunyoda eng oliy yolg'iz Sensan.

Xudovand huzurini sog'inish

*IJROCHILAR RAHBARIGA. GAT SOZIDA. QO'RAH O'G'IL-
 LARI SANOSI.*

83 Ey Xudovand, Sarvari koinot,
 Sening maskanlaring qanday azizdir!
 3 Xudovand huzurini sog'inib ko'nglim ado bo'ldi,
 Jonu tanim barhayot Tangrini tarannum etadi.
 4 Mana, qushcha ham o'ziga qo'nolga topgan,
 Qaldirg'och palaponlarim uchun joy topay deya,
 Sening qurbongohlaring aro uyasini qurgan,
 Ey Xudovand, ey Sarvari koinot,
 Mening Podshohim va Xudoyim!
 5 Sening uyingda manzil topganlar baxtlidir!
 Ular tinimsiz Senga hamdu sano aytadilar.

6 Dil so'qmoqlari Sen tomon burilgan,
 Seni quvvatim deb bilgan odamlar baxtli!
 7 Hasrat vodiysidan o'tar ekanlar,
 Uni chashmazorga aylantiradilar,
 Baraka yomg'irlari esa unumini oshirar.
 8 Ular qadam bosgan sari kuchayaverib,
 Sionda Xudoning huzurida hozir bo'ladilar.
 9 Ey Xudoyi Taolo, Sarvari koinot,
 Ibodatinimni tinglagin!
 Quloq solgin, ey Yoqub Xudosi!

10 Ey Xudo, bizning Himoyachimiz,
 Tanlagan Podshohingga iltifot-la qaragin!
 11 Ma'bading hovlisida o'tgan bir kun
 Boshqa ming kundan afzaldir,
 Fosiqlar chodirida yashagandan ko'ra,
 Xudoyim uyi eshigida turganim yaxshidir.
 12 Xudovandi karim quyosh va qalqondir,
 Inoyat va izzat baxsh etadi Xudovand;
 To'g'ri yurganlardan darig' tutmas ne'matin.
 13 Ey Xudovand, Sarvari koinot,
 Baxtlidir Senga umid bog'lagan inson!

Xudovandning lutfiga muhtoj xalq

IJROCHILAR RAHBARIGA. QO'RAH O'G'ILLARI SANOSI.

84 Ey Xudovand,
 Sen O'z diyoringga iltifot ko'rsatib,
 Bani-Yoqubni asoratdan qaytargansan.
 3 Xalqingning gunohidan o'tib,
 Barcha ayblarini kechirgansan.

4 Butun g'azabingni qo'yningga solib,
 Lovullab yonayotgan qahringdan tushgansan.

5 Ey, najotkorimiz Xudo!
 Yana bizni asl holimizga keltirgin,
 Bizga qarshi jahlingni barham ber!
 6 Nahot bizga abadiy g'azablanib,
 Avlodlarcha qahringni sochaverasan?
 7 Nahot xalqing Sendan shodlanmog'i-chun,
 Bizni qaytadan jonlantirmaysan?
 8 Ey Xudovand, lutf-karamingni ko'rsatib,
 Bizlarga najot bergin!
 9 Tangri Taolo nelar so'zlayotir,
 Quloq solayin: U O'z xalqiga,
 O'zining ahli mo'miniga tinchlikdan so'zlayotir,
 Toki ular yana tentaklikka qaytmasinlar.
 10 Xudotarlar najoti juda yaqindir,
 Diyorimizda izzat-hurmat qaror topgay.
 11 Inoyat va haqiqat uchrashgay,
 Adolat va tinchlik o'pishgay.
 12 Haqiqat yerdan unib chiqqay,
 Adolat esa ko'kdan yoqqay.
 13 Xudovand barakatin bergay,
 Diyorimiz hosilin bergay.
 14 Adolat Uning oldidan yurgay,
 Qadamlarini yo'lga solgay.

SALOT

Tashvishli kunda mehribonlik tilash

DOVUDNING IBODATI.

85 Qulog'ingni men tomon tutib,
 Javob bergin, ey Xudovand;
 Chunki men faqir va miskinman.
 2 Jonimni asragin, negaki xudojo'yman.
 Senga umid qilgan qulingni qutqargin, yo Xudoyim!
 3 Menga mehribon bo'l, ey Xudovand,
 Men har kun Senga yolvormoqdaman.
 4 Qulingning ko'nglini sevintirgin,
 Senga, yo Rab, ko'ngil bog'laganman.
 5 Sen muruvvatli va kechirimlisan, ey Xudovand,
 Barcha Seni chaqirganlarga karaming cheksizdir.
 6 Mening ibodatimga quloq solgin,
 Hasratli ovozimni eshit, ey Xudovand!
 7 Musibat kunida Seni chaqiraman,
 Chunki Sen menga javob berasan.
 8 Xudolar orasida Senga o'xshashi yo'q,
 Ishlaringning tengi ham yo'q, ey Xudovand.
 9 Sen yaratgan barcha xalqlar kelib,
 Sening huzuringda sajda qiladilar,
 Ismingni sharaflaydilar, ey Xudovand.
 10 Zero Sen juda buyuksan,
 Mo'jizalarni paydo qilasan.
 Yolg'iz Sen – Xudosan.
 11 O'z yo'lingni menga o'rgatgin, ey Xudovand,
 Toki haqiqat so'qmog'ingda yurayin,
 Ismingdan qo'rqmoq-chun yuragim butun bo'lsin!
 12 Yo Rabbim, chin yurakdan Senga shukr deyman,
 Abadiy ismingni sharaflayman, yo Xudoyim!
 13 Sen menga buyuk inoyat ko'rsatding,
 Tubandagi do'zaxdan jonimni qutqarding.
 14 Takabbur odamlar menga qarshi ko'tarilgan,

SALOT

G'addorlar to'dasi jonimga qasd qilgan, yo Xudo,
 Ular Seni xayollariga ham keltirmaydi-ku!
¹⁵ Ammo Sen mening Rabbimsan,
 Rahmdil va mehribon Tangrimsan.
 Sen juda uzoq sabrlisan,
 Inoyating va sadoqating ham ko'p.
¹⁶ Men tomonga yuz burib, mehribon bo'lg'in!
 Shu qulingga quvvat bergin,
 Kanizaging o'g'liga najot bergin!
¹⁷ Baxtim uchun bir alomat yaratgin,
 Toki mendan nafratlanganlar buni ko'rib,
 Sharmanda bo'lsinlar!
 O'zing mening yordamchimsan-ku, ey Xudovand,
 Menga tasalli berib kelasan.

Sionning abadiy shon-sharafi

QO'RAH O'G'ILLARI SANOSI. QO'SHIQ.

86 Poydevori aziz tog'lardadir Sionning!
² Barcha Yoqubning maskanlaridan ko'ra,
 Xudovand sevadi Sion darvozalarin.
³ Seni zo'r ehtirom ila tilga olurlar,
 Ey Xudoning shahri!

SALOT

⁴ Tanishlarim aro Misr ila Bobilni eslaturman,
 Filistiya, Tir, Habashiston haqida so'ylashib:
 «Mana bu odam o'sha yerda tug'ilgan», – derlar.
⁵ Sionga esa shunday aytajaklar:
 «Har bir kishi o'sha yerda tug'ilgan,
 Xudoyi Taolo O'zi uni mustahkamlagan».
⁶ Xudovand xalqlarni ro'yxatga olgan paytda:
 «Falon kishi bu yerda tug'ilgan», – deb yozib qo'yajak.

SALOT

⁷ Xonandayu cholg'uchilar tarannum etishajak:
 Mening barcha manbalarim Sendadir, deb.

O'limga yaqinlashganning iltijosi

QO'RAH O'G'ILLARI SANOSI. QO'SHIQ. IJROCHILAR RAHBARIGA. «QAYG'U-ALAM» KUYIGA. EZRAHLIK HEY- MAN QASIDASI.

87 Ey Xudovand, najotkorim Xudo,
 Kecha-kunduz Senga nola qilib turaman.
³ Ibodatim oldingga yetib ijobat bo'lsin,
 Faryod-fiG'onimga quloq solgin!
⁴ Chunki musibatlardan jonim to'ygan,
 O'liklar diyoriga yaqinlashgandir hayotim.
⁵ Go'rga ketayotganlar bilan bir sanalaman,
 Madori qurigan odamday bo'lib qoldim.
⁶ O'liklar orasiga tashlanganman,
 Qabrda yotgan tig' qurbonlaridayman.
 Sen ularni boshqa eslamaysan,
 Ular yiroq tushgan qo'lingdan.
⁷ Sen meni chuqurlik tubiga qo'yding,
 Zulmat, zimziyo mag'oraga tashlading.
⁸ G'azabing ustimga og'ir yukday cho'kdi,
 Mavju sellaring ila meni ezib qo'yding.

SALOT

⁹ Tanishlarimdan meni uzoqlashtirding,
 Ularni mendan jirkantirding;
 Qamalganman, chiqa bilmayman.
¹⁰ Azob-uqubatdan ko'zlarim xiralashdi,
 Har kun Seni chorlayman, ey Xudovand,
 Qo'llarimni Senga qarata cho'zib yotaman.
¹¹ O'liklarga mo'jiza ko'rsaturmikansan?
 Marhumlar turib Senga shukr qilurmikan?

SALOT

¹² Nahotki qabrda Sening lutfu karamingni,
 Talafot diyorida haqiqatingni maqtasalar?
¹³ Nahotki zulmatda, unutilganlar diyorida
 Sening ajoyib, odil ishlarini bilsalar?
¹⁴ Biroq men Senga faryod qilyapman, ey Xudovand,
 Subhdanoq ibodatim Seni qarshilar.
¹⁵ Ey Xudovand, nega jonimni rad qilding?
 Ne sababdan mendan yuz o'girding?
¹⁶ Men g'aribman, yoshligimdan boshlab so'nmoq-
 daman;
 Sening dahshatlaringni ko'raverib holdan toydim.
¹⁷ G'azabing o'ti ustimdan o'tib jonimni o'rtadi,
 Vahimalaring meni tamoman xazon qildi.
¹⁸ Selday bo'ldi-ku meni o'rab olganlar,
 Kun bo'yi meni iskanjaga olmoqdalar.
¹⁹ Mahbubu do'stimni mendan yiroqlashtirding,
 Tanishim qorong'ulikka ko'milib qoldi.

Xudo Dovud bilan qilgan abadiy ahd

EZRAHLIK EYTAN QASIDASI.

88 Ey Xudovand,
 Sening mehr-inoyatingni abadiy kuylayman,
 Tildan qo'ymasman haqiqating-da to' abad.
³ Inoyating mangu asoslangan, dedim,
 Sadoqating falakda mustahkamlangan.
⁴ Sen degan eding-kim:
 «Men O'z tanlaganim ila ahd tuzganman,
 Qulim Dovudga qasamyod qilganman:
⁵ Sening zurriyotingni abadiylashtiraman,
 Taxtingni nasldan-naslga o'tkazaman», deb.

SALOT

⁶ Ey Xudovand, ko'k Sening ajoyibotingni kuylasin,
 Malaklar jamoatida haqiqatingga tan berilsin!
⁷ Osmonu falakda Xudovandga tengi bormikan?
 Ilohiy zotlar ichra Xudovand kabi bormikan?
⁸ Malaklar majlisida Tangri bir haybatlidir,
 Atrofidagilarning hammasi uchun qo'rqinchlidir.
⁹ Ey Xudovand, Sarvari koinot,
 Sen kabi qudratli kimdir?
 Sadoqating butun atrofni egallagan, ey Xudovand!
¹⁰ Dengiz mavj urganda, Sen hukmronsan,
 To'lqinlari ko'tarilganda, ularni Sen tinchitasan.
¹¹ Rahab bilan jang qilding tor-mor qilding,
 Kuchli qo'ling-la dushmanlaringni to'zitib yubording.
¹² Osmon Seniki, yer ham Senikidir,
 Dunyo va uning borlig'ini Sen bunyod etgansan.
¹³ Shimol va Janub tomonlarni Sen yaratgansan,
 Tobur va Hermon tog'lari ismingni kuylar.

14 Sening qudrat-iqtidoring mislsizdir,
So'l qo'ling kuchli, o'ng qo'ling muzaffardir.
15 Taxting asosi adolat va haqqoniyatdir,
Inoyat va sadoqat esa doim huzuringdadir.
16 Ey Xudovand, baxtlidir unday xalqki,
G'oliblarcha tantana qilishni biladi,
Sening yuzing nuri bilan yuradi!
17 Isming ila xalq kun sayin sevinar,
Adolating orqali el yuksalib borar.
18 Xalqing quvvatiyu savlati faqat Sensan,
Sening roziliging ila biz g'alaba qozonamiz.
19 Bizning qalqonimiz yolg'iz Xudovanddir,
Muqaddas Isroil Xudosingning amridadir shohimiz.
20 Qadimda Sen o'z azizingga vahiy yuborib de-

gansan:

«Men bir botirga yordam yo'lladim,
El orasidan arzandamni yuksaltirdim.
21 Qulim Dovudni topdim,
Muqaddas moyim-la uni surkadim.
22 Qo'lim abadiy unga yor bo'lur,
O'zim unga kuch-quvvat beraman.
23 Dushman uni yengib olmas,
Mug'ombir unga sitam bermas.
24 Yovlarini uning ko'z o'ngida qulataman,
G'animlarini yer bilan yakson qilaman.
25 O'z sadoqatim va inoyatim unga yor bo'lar,
Mening nomim bilan u g'alaba quchar.
26 Uning so'l qo'lini dengiz uzra,
O'ng qo'lini esa nahrlar uzra qo'yaman».
27 «U meni chaqirib deydi-kim:
Sen – mening Otamsan,
Xudoyim, najot topadigan qoyamsan.
28 Men uni to'ng'ich o'g'lim deb,
Dunyo podshohlaridan yuqori qo'yaman.
29 U uchun inoyatimni abadiy saqlayman,
U bilan ahdim sobit bo'lgay.
30 Uning zurriyotiga mangu umr berib,
Taxtini ko'k kunlariday davom ettiraman».
31 «Mabodo uning o'g'illari Tavrotimdan chiqib,
Qonunlarim bilan yurmasalar,
32 Mabodo qonun-qoidalarimni buzib,
Amrlarimga bo'ysunmasalar,
33 Unda Men qonunbuzarlarni xivich ila,
Gunohkorlarni yara-jarohat ila jazolayman.
34 Lekin o'zidan inoyatimni darig' tutmay,
Sadoqatimni sira o'zgartirmayman.
35 Tuzgan ahdimni aslo buzmay,
Bergan so'zimdan qaytmayman.
36 Bir marta muqaddasligim haqi ont ichib,
Dovudga yolg'on so'zlarmikanman?
37 Uning zurriyoti abadiy yashar,
Taxti qarshimda quyosh kabi turar.
38 Ko'k yuzidagi barhaq shohid – oy kabi,
U ham mangu sobit turar», – degan eding.

39 Biroq endi Sen darg'azab bo'lding,
Tanlaganingni qahr bilan siltab tashlading.
40 Quling bilan qilgan ahdingni mensimay,

SALOT

Uning tojini tuproqqa qording.
41 Barcha devorlarini yiqitib,
Qasrlarini vayronaga aylantirding.
42 Yo'ldan o'tayotgan barcha uni talamoqda,
Qo'shnilari oldida u masxara bo'ldi.
43 Yovlarining qo'llarini baland qilding,
Butun dushmanlarini sevintirding.
44 Hatto qilichi uchini qaytarding,
Jangda uni qo'llamading.
45 Uning dovrug'ini bitirding,
Taxtini esa yerga urding.
46 Yoshlik kunlarini qisqartirding,
Yuzi qaro qilding.

SALOT

47 Qachongacha, ey Xudovand..?
O'zingni abadiy yashiraverasanmi?
Qachongacha g'azabing otash kabi yonar?
48 Umrin naqadar qisqa ekan, esda tutgin!
Qanday ovoragarchilik uchun yaratgansan odam bo-
lalarin!
49 Qanday er borki, yashab, o'lim yuzi ko'rmas ekan,
O'liklar diyorida esa qutqarar ekan jonin?

SALOT

50 Dovudga ichgan ontingga sadoqat ko'rsatgin,
Avvalgi lutf-karaming qayerda qoldi, yo Rabbiiy?
51 Quling qanchalik sharmanda bo'lganini,
Butun qudratli xalqlarning jabr-sitamini
Qanday bag'rimda ko'tarib yurganimni esda tut, ey
Xudovand!
52 Dushmanlaring qanday tahqir etganlarini,
Tanlaganing izlarini qanday tahqir etganlarini
Esda tut, ey Xudovand!
53 Xudovandga abadiy shon-sharaflar bo'lsin!
Omin! Omin!

Xudoning abadiyligi, insonning foniyligi

XUDO ODAMI NABI MUSONING IBODATI.

89 Yo Rabbiiy,
Sen barcha nasllarimizga panoh eding.
3 Tog'lar vujudga kelmasidan oldin,
Yer va koinot bunyod bo'lmasidan burun,
Azaldan va ilalabad Sen Tangrisan.
4 Sen insonni tuproqqa qaytarasan,
«Ey odam o'g'illari, qaytinglar!» – deysan.
5 Mana, Sening nazaringda ming yil –
O'tib ketgan kechagi kun kabi,
Bir tun qorovulligi qadardir.
6 Odamlarni selday supurib tashlaysan,
Ular uyqu singari o'tib ketadilar,
Subhda ko'karib chiqqan o'tga o'xshaydilar.
Subhda o't ko'karib gul ochar,
Oqshomda esa so'lib, qurib ketar.
7 Mana, Sening qahr-g'azabingdan
Biz vahimalanib, tugab boryapmiz.
8 Sen gunohlarimizni qarshingga keltirding,
Sirli ishlarimizni yuzing nuriga chiqarib qo'yding.
9 Bor kunlarimiz Sening g'azabing ostida o'tdi,

Yillarimizni oh bilan boy berib qo'ydik.

¹⁰ Umrimiz muddati yetmish yil ekan,
Yoki bardamlik bersa sakson yil ekan,
Uning cho'qqisi ham jafo va zahmatdir.
Hayot tezlik bilan o'tar,
Mana, biz uchib ketamiz!

¹¹ G'azabing shiddatiga kimning fahmi yetar?
Qahring dahshatini kim o'lchar ekan?

¹² Kunlarimizni sanashni bizga o'rgatgin,
Toki dono qalb egasi bo'laylik!

¹³ Qaytgin bizga, ey Xudovand, qachongacha..?
Qullaringga rahm aylagin!

¹⁴ Subhda yana inoyating ila bizni to'ydirgin,
Toki umrimiz boricha shod bo'lib kuylaylik.

¹⁵ Bizni ranjitgan kunlar evaziga,
Baloga yo'liqtirgan yillar evaziga
Bizni tag'in sevintirgin!

¹⁶ Qullaringga ulug' ishlaringni ko'rsatgin,
Qullaring o'g'illariga ham ulug'liging oshkor bo'lsin!

¹⁷ Yo Rabbimiz Xudo, marhamating bizga yor bo'lsin,
Qo'llarimizga O'zing baraka ato etgin,
Qo'l urgan barcha ishlarimiz o'ngsin!

Qodir Tangri soyasida yashash

90 Kimki Xudoyi Taoloning panohida yashar,
Qodir Tangri soyasida orom topar ekan,

² U Xudovandga aytadi:

O'zingsan boshpanam, qasrim mening,
Umidim faqat Senda, ey Xudoyim!

³ Xudo seni ovchi qopqonidan ham,
Vabo-qazodan ham xalos etar.

⁴ U O'z parlari bilan seni yopar,
Qanotlari ostida bexatar bo'lasan;
Haqiqati senga qalqon va to'siq bo'lar.

⁵ Na tungi vahimadan qo'rqasan,
Na kunduzi uchayotgan o'qdan,

⁶ Na zulmatda kezuvchi vabodan,
Na qiyom chog'i qiruvchi o'latdan.

⁷ Sening yoningda mingtasi yiqilib,
Tuman qulab ketsa-da o'ng yoG'ingda,
Balo-qazo senga yaqin yo'lamas.

⁸ Sen faqat ko'zlaring bilan boqib,
Fosiqlarga berilgan jazoni ko'rasan.

⁹ Xudovandni panohim deb bilganing uchun,
Haq Taoloni qo'rg'onim deganing uchun,

¹⁰ Tushmas boshingga biron-bir falokat,
Yo'lamas chodiringga ham qandaydir o'lat.

¹¹ U O'z farishtalariga sen haqda amr etgay,
Toki butun yo'llaringda seni asrasinlar.

¹² Ular seni qo'llarida ko'tarib ketar,
Oyog'ing ham toshga qoqilib ketmas.

¹³ Sher va bo'g'ma ilon ustidan bosib o'tasan,
Arslon va ajdarni ezib tashlaysan.

¹⁴ «U Menga mehr bog'lagani-chun qutqazaman,
Nomimni tan olgani-chun omon saqlayman.

¹⁵ U Meni chaqirgan choG'ida javob beraman,
Qayg'uli kunida u bilan birga bo'laman,
Uni xalos etib hurmatga sazovor qilaman.

¹⁶ Uzoq umr berib ko'nglini to'yg'azaman,
Najotkorligimni unga namoyon qilaman».

Xudovandga shukr etmoq yaxshidir

DAM OLISH KUNI SANOSI. QO'SHIQ.

91 Qanday yaxshidir Xudovandga shukr etmoq,
Sening ismingni kuylamoq, yo Rabbi Taolo!

³ Subhdanoq inoyatingni xabarlamok,

Kechalari esa sadoqatingni tan olmoq,

⁴ O'n torli soz va tanburda Seni kuylab,
G'ijjakda ham ohang chalmoq yaxshidir.

⁵ Ey Xudovand,

O'z ijodlaring ila meni sevintirding,
Yaratganlaringdan qoyil bo'lib kuylayman.

⁶ Ishlaring qanday buyukdir, ey Xudovand,
Juda terandir andishalaring Sening!

⁷ Befahm kishi buni bila olmas,

Nodon odam buni anglab yetmas.

⁸ Betavfiqlarning o't kabi chechak otishi,
Hamma qonunsizlarning yashnab-gullashi
Ularning abadiy yo'q bo'lishi uchundir.

⁹ Lekin Sen, ey Xudovand,
Abadulabad ulug'vorsan!

¹⁰ Dushmanlaringga qara, ey Xudovand,
Mana, dushmanlaring yo'q bo'ladihar,
Barcha qonunsizlar tarqalib ketadilar!

¹¹ Yovvoyi buqa qanday shoxini ko'tarib yursa,
Sen boshimni shunday ko'tarib yurgizasan,
Meni yog'ing-la surtib jonimni kirgizasan.

¹² Yovlarim yiqilganini o'z ko'zim-la ko'rdim,
O'z qulog'im bilan eshitdim faryodini

Menga qarshi qo'l ko'targan yovuz dushmanning.

¹³ Solihlar xurmo daraxti kabi gullab-yashnar,
Lubnondagi kedr daraxtitek yuksalib ketar.

¹⁴ Xudovandning uyida o'tqazilgan barchalar
Xudoyimiz hovlilarida yayrab-yashnaydilar.

¹⁵ Mo'ysafidlikda ham mo'l meva beradilar,
Bardam va shirador bo'ladihar.

¹⁶ Xudovandning haqligini xabar qiladilar,
Qoyam Udir, Unda nohaqlik yo'q, deydilar.

Xudovand – mahobatli Hukmron

92 Xudovand saltanat surmoqda;
Ulug'vorlik bilan kiyingandir U,

Quadrat kamarin bog'lab yasangandir Xudovand.
Mana, dunyo qaror topgan, u tebranmas aslo.

² Sening taxting qadimdan mustahkamlangan,
Sen azaliy O'shasan, ey Xudo!

³ Mana, daryolar shovqini, ey Xudovand,
Mana, daryolar shovqini ko'tarildi!

Nahrlar shov-shuvi juda balandladi!

⁴ Ko'p suvlarning shovqinidan ko'ra,

Azim dengiz dolg'alaridan ko'ra,
Yuqoridagi Xudovand juda mahobatlidir.

⁵ Sening vahiylaring shak-shubhasizdir,
Uyingga ilalabad muqaddaslik yarashur,
Ey Xudovand!

Xudo dunyoni odilona hukm etadi

93 Yo Xudovand, intiqomlar Tangrisi!
Yo intiqomlar Tangrisi, zuhur etgin!
² Ko'tarilgin, ey yerni Hukm qiluvchi,
Mag'rurlarning jazosini bergin!
³ Qachongacha betavfiqlar, ey Xudovand,
Qachongacha betavfiqlar tantana qiladilar?
⁴ Badkirdorlar hammasi og'zini katta ochib,
Balandparvoz gaplar-la kekkayib yuradilar.
⁵ Ey Xudovand, Sening xalqingni tepkilab,
Ummatingga jabr-jafo bermoqdalar.
⁶ Beva va g'ariblarni o'ldirib,
Yetimlarni nobud qilmoqdalar,
⁷ «Xudovand ko'rmas», – deya,
«Yoqub Xudosi bilmas», – deya.
⁸ Ey elning tentaklari, aqlga kiringlar!
Qachon hushingizni yig'asiz, ey ahmoqlar?
⁹ Quloqni yasagan eshitmaydimi?
Ko'zni yaratgan ko'rmaydimi?
¹⁰ Nahotki odam bolalariga aql o'rgatuvchi,
Xalqlarga tanbeh beruvchi Xudo fosh qilmasa?
¹¹ Xudovand insonlarni biladiki,
Ularning fikr-xayolotlari behudadir.
¹² Yo Xudoyo, baxtlidir O'zing tanbeh beradigan,
Qonuning orqali aql o'rganadigan kishi!
¹³ Uni yomon kundan sog'-omon saqlaysan,
To fosiq uchun chuqur qazilmaguncha...
¹⁴ Xudovand O'z xalqini tark etmas,
O'z ummatin tashlab qo'ymas mutlaqo.
¹⁵ Chunki hukm-farmon adolatga qaytajak,
Hamma pokdillar esa uning payidan bo'lajak.
¹⁶ Yomon odamlar oldida kim meni yoqlaydi?
Badkirdorlar qarshisida kim meni oqlaydi?
¹⁷ Xudovand yordamchim bo'lmasaydi gar,
Allaqachon jonim chiqar,
Sukunat diyorida yotar edim.
¹⁸ Oyog'im qoqila yozdi, deganimda,
Lutfing meni qo'lladi, ey Xudovand.
¹⁹ Ichimda qayg'ularim toshib borganida,
Taskinlaringdan ko'nglim quvonchga to'ldi.
²⁰ Qonundan qiyshiq hukmlar chiqaradigan
Insofsiz qozilarga Sen sherik bo'larmiding?
²¹ Ular-ku solihga qarshi hujumga yopirilib,
Begunoh qonni yerga qormoqchilar.
²² Illo Xudovand mening istehkomimdir,
Ha, panoh topar qoyamdir Xudoyim mening.
²³ Ularning fosidligini U o'z boshlariga solar,
O'z yovuzliklari bilan ularni qirib tashlar;
Ha, bizning Rabbimiz – Xudovand
O'zi ularni qirib tashlar.

Xudoga topinish va bo'ysunishga undov

94 Kelinglar, Xudovandni kuylaylik,
Najotimiz Qoyasini olqishlab xitob qilaylik!
² Uning huzuriga shukrona aytib yaqinlashaylik,
Unga sevinchli qo'shiqlar-la xitob qilaylik!

³ Chunki Xudovand – ulug' Tangridir,
Butun xudolar ustidan buyuk Podshohdir.
⁴ Yerning tubsiz qa'ri Uning qo'lidadir,
Tog'lar cho'qqilari ham Unga qaramdir.
⁵ Dengiz Uniki, uni yaratgan O'zidir,
Quruqlikni ham Uning qo'llari bunyod etgan.
⁶ Kelinglar, Unga yuz tuban sajda qilaylik,
Parvardigorimiz oldida tiz cho'kaylik!
⁷ Chunki U bizning Xudoyimizdir,
Bizlar esa – Uning yaylovining xalqi,
Uning qo'li ostidagi qo'ylarmiz.
Koshki bugun Uning ovoziga quloq solsangiz!
⁸ «Cho'lda, isyon va sinov kunida bo'lganday,
Yana yuragingizni tosh qilmanglar!
⁹ O'shanda otalaringiz Meni sinov qildilar,
Ishimni ko'rib turib, imtihon qildilar.
¹⁰ Qirq yil bu nasldan bezor bo'lib dedim:
Bular dilidan adashgan bir qavmdir,
Mening yo'llarimga rioya qilmadilar.
¹¹ Men g'azablanib ont ichdimki,
Ular Mening farog'at diyoringa kirmas».

Xudoni butun jahon kuylasin

95 Xudovandga yangi qo'shiq ayting!
Ey butun yer yuzi, Xudovandni kuylang!
² Xudovandni kuylab, ismiga sanolar o'qing,
Najotkorligini kundan-kunga e'lon qiling!
³ Shon-shuhratini xalqlar orasida xabarlang,
Mo'jizalarini barcha ellarga bildiring!
⁴ Xudovand buzrukvordir,
U ko'p maqtovga sazovordir;
Barcha xudolardan ko'ra Undan qo'rqmoq kerak.
⁵ Chunki barcha xalqlarning xudolari – but,
Xudovand esa osmonu falakni yaratgandir.
⁶ Uning huzurida – savlat va mahobat,
Aziz makonida esa qudrat va hashamatdir.
⁷ Ey xalq qabilalari, Xudovandga tan bering,
Uning shuhratiyu qudratiga tan bering!
⁸ Xudovandning ismi sharafiga tan bering,
Siylov bilan Uning huzuriga kiring!
⁹ Muqaddas ko'rkda Xudovandga sajda qiling,
Butun yer yuzi Uning oldida titrasin!
¹⁰ Xalqlar orasida e'lon qiling:
Xudovand – Hokimi mutlaqdir,
Dunyo qaror topgan, u tebranmas aslo.
Xalqlarni U to'g'rilik bilan hukm etadi.
¹¹ Osmon sevinsin, yer xursand bo'lsin,
Dengiz va uni to'ldirgan borliq jo'sh ursin!
¹² Dalalar va ulardagi borliq jon yayrasin,
O'rmondagi butun daraxtlar Xudovandni kuylasin!
¹³ Chunki mana, Xudovand keladi!
U keladi-yu, yerni hukm etadi;
U koinotni O'z adolati bilan,
Dunyo xalqlarini haqiqati ila hukm etadi.

Xudovandning qudrati va saltanati

96 Xudovand Hokimi mutlaqdir.

Yer xursand bo'lsin,
 Butun orollar sevinsin!
² Bulutlar va zulumat Uning atrofidadir,
 Haqqoniyat va adolat taxtining asosidir.
³ Uning oldida otashu olov yugurar,
 Atrofdagi dushmanlarni kuydirib tashlar.
⁴ Uning yashinlari dunyoni yorqin qildi,
 Yer buni ko'rib titramoqda.
⁵ Xudovand oldida,
 Butun yerning Egasi oldida
 Tog'lar mumday erib ketmoqda.
⁶ Ko'k Uning adolatini e'lon qilar,
 Ulug'vorligini barcha xalqlar ko'rar.
⁷ Uyalsin barcha sanamga bosh eguvchilar,
 Butlari bilan maqtanib yuruvchilar!
 Hamma xudolar Haqqa sajda etsinlar!
⁸ Ey Xudovand, odil hukmlaringni eshitgach,
 Sion quvondi, Yahudo qizlari shod bo'ldi.
⁹ Ey Xudovand, butun yer uzra eng yuksagi Sensan,
 Barcha xudolarga qaraganda Sen juda yuqorisan.
¹⁰ Ey sizlar, Xudovandni sevganlar,
 Yovuzlikdan nafatlaning!
 Azizlarining jonini U saqlar,
 Betavfiqlar qo'lidan xalos etar.
¹¹ Solihlar yo'liga nur sochilgay,
 Dili to'g'rilarga xurramlik nasib etgay.
¹² Ey solihlar, Xudovanddan xursand bo'ling,
 Muqaddasligiga tan berib hamdu sano qiling!

Xudovandni kuylang!

SANO.

97 Xudovandga yangi bir qo'shiq ayting!
 Chunki U mo'jizalar yaratdi,
 O'zining o'ng qo'li, muqaddas qo'li
 Unga zafar keltirdi.
² Xudovand O'z najotkorligini ko'rsatdi,
 Xalqlar o'ngida odil hukmini namoyon qildi.
³ Isroil xalqiga bo'lgan inoyatu sadoqatini esladi,
 Yerning to'rt burchi Xudoyimiz najotini ko'rdi.
⁴ Ey butun yer yuzi, Xudovandni olqishlang,
 Quv nab kuy kuylang, cholg'u chaling!
⁵ Xudovand sha'niga g'ijjak chaling,
 G'ijjak chalib qo'shiqlar ayting!
⁶ Karnay va surnay tovushlari bilan
 Podshohimiz Xudovandni kuylang!
⁷ Dengiz va undagi barcha mavjudot,
 Dunyo va unda yashaydiganlar jo'sh ursin!
⁸ Xudovand oldida daryolar qarsak ursin,
 Tog'lar ham qo'shilib tarannum etsin!
⁹ Chunki U yerni hukm etgali keladi.
 U keladi-da, dunyoni adolat bilan,
 Xalqlarni odillik bilan hukm qiladi.

Xudoyi Taoloning mutlaq saltanati

98 Xudovand – Hokimi mutlaqdir,
 Elu xalqlar titrab ketar.
 Malaklar uzra saltanatlidir U,

Yer yuzi larzaga kelar.
² Sionda Xudovand buyukdir,
 Barcha xalqlar ustidan oliydir.
³ Sening ismingni tan olsinlar, ey Xudovand,
 Ulug' va qo'rqinchli, muqaddasdir isming.
⁴ Podshohning qudrati adolatsevarlikdadir.
 O'zing to'g'rilikni mahkam o'rnatgansan, yo Rab,
 Bani-Yoqubga adolat va haqqoniyat ko'rsatgansan.
⁵ Rabbimiz – Xudovandni ulug'lang,
 Uning oyog'iga yiqilib sajda qiling!
 U – muqaddasdir.
⁶ Uning ruhoniylari aro Muso va Horun bor edi,
 Ismini chorlaganlar ichra Shomuil hozir edi.
 Ular Xudovandni chaqirganlarida,
 U ularga quloq solar edi.
⁷ Xudo bulut ustunidan ularga so'zlar,
 Ular esa U bergan nizom-qoidalarga amal qilishar
 edi.
⁸ Sen ularga quloq solar eding, yo Rabbiy.
 Ey Xudovand, Sen ularning aybini kechiruvchi,
 Yomon qilmishlariga yarasha jazo ham beruvchi bir
 Tangri eding.
⁹ Rabbimiz – Xudovandni ulug'lang,
 Muqaddas tog'ida Unga sajda qiling!
 Chunki Rabbimiz – muqaddasdir.

Ahli mo'minning Xudoga shukronasi

SHUKRONALIK SANOSI.

99 Ey butun yer yuzi, Xudovandni olqishlang!
² Xudovandga xursandchilik ila xizmat qiling,
 Huzuriga hayqiriqlar ila yaqinlashing!
³ Bilingki, Xudovand – Haq Xudodir,
 Uning O'zi bizni yaratgan,
 Bizlar – Unga tegishlimiz,
 O'z xalqiyu yaylovining qo'ylarimiz.
⁴ Ma'bad darvozalariga shukrona aytib kiring,
 Maqtovlar aytib Xudoning huzuriga keling,
 Unga shukr qilib, ismiga hamd – sano o'qing!
⁵ Chunki Xudovand ezgudir, abadiy inoyatlidir,
 Sadoqati esa davrdan-davrga hukm surar.

Xudojo'y podshohning duosi

DOVUD SANOSI.

100 Lutfu karaming va adolatingni kuylab,
 Seni tarannum etaman, ey Xudovand.
² Benuqsonlik yo'li haqida fikr yuritaman.
 Sen qachon men tomonga kelasan?
 Xonadonim ichra sof dilim ila yuraman.
³ Razil narsani ko'z o'ngimga keltirmayman,
 Buzuqilar qilmishidan nafatlanaman,
 Bunday narsa menga yopishmas aslo.
⁴ Ters ko'ngil mendan uzoqlashadi,
 Yovuzlar bilan aloqam bo'lmaydi.
⁵ Do'stini orqavorotdan g'iybat qilganni
 Men yo'q qilaman – chiday olmayman hech
 Ko'zlari mag'rur, o'ziga bino qo'ygan odamga.

6 Ko'zlarim mamlakatning mo'minlaridadir,
Ular mening soyamda o'rnashurlar.
Sofdil odam menga xizmat qilur.
7 Hiylagarlar mening huzurimda yashamas,
Yolg'onchilar turmas hech qarshimda.
8 Sahar demay mamlakatning bari fosiqlarin
Yo'q qilaman – quritib tashlayman-da
Badkirdorlar ildizin Xudovand shahridan.

Pushaymonlik fi'G'oni

DARD-ALAMGA BOTGAN VA ARZINI XUDOVAND OLDIGA TO'KKAN G'ARIBNING IBODATI.

101 Ey Xudovand, ibodatimni eshitgin,
Faryodim Senga yetib borsin!
3 Musibat kunimda mendan yuz o'girma,
Qulog'ingni men tomon tutgil;
Chaqirgan chog'im menga tez javob bergin!
4 Mana, kunlarim tutun kabi o'tib ketdi,
Suyaklarim – bamisli so'xta o'tin!
5 Yuragim quyoshdan qovjiragan o'tdayin,
Hatto nonimni yeyishni ham unutyapman.
6 Men ohu zor qilaverib,
Etim suyagimga yopishib qoldi.
7 Men cho'l-biyobonda yashovchi soqqaqushga,
Vayronalarda qo'nuvchi boyo'g'liga o'xshayman.
8 Ko'zimga uyqu kelmay qoldi,
Tom ustida yolg'iz qolgan qush kabiman.
9 Dushmanlarim har kun meni haqoratlamogda,
Ismimni tahqirlovchilar la'nat o'qimoqdalar.
10 Men kulni non deb yeyapman,
Ichimligimni ko'z yoshim-la aralashtiryapman.
11 Sening qahru g'azabing tufaylidir bu,
Sen meni ko'tarding-u, yerga urding.
12 Ko'lanka uzaygandek kunim bitdi,
Qurigan o't singari qaqshab ketdim.
13 Lekin Sen abadiy hukmronsan, ey Xudovand,
Davrlar osha davom etar shon-shuhrating Sening.
14 Sen ko'tarilib Sionga marhamat etgaysan,
Ana, unga mehribonlik qilish vaqti keldi,
Ha, vaqt-soati yetib keldi!
15 Uning toshlariga qullaring mehr qo'ygan,
Hatto gardu to'zonini ham ayamoqdalar.
16 Ey Xudovand!
Elu xalqlar va butun jahon podshohlari
Sening mahobatli ismingdan qo'rqadilar.
17 Mana, Xudovand Sionni obod qilajak,
O'zining mahobati bilan zohir bo'lajak.
18 Ma'yuslar ibodatiga e'tibor berajak,
U xor qilmagay aslo toatlarin.
19 Ushbular kelajak nasl uchun yozilsin,
Toki tug'ilajak qavm hamdu sano o'qisin!
20 Xudovand muqaddas yuksakligidan engashadi,
Yerga boqadi osmoni falakdan –
21 Mahbuslar nolasini eshitay deya,
O'lib ketadigan odamzodni qutqaray deya.
22 Sionda Xudovand ismini sharaflasinar,
Quddusda xabar qilsinlar shon-shuhratin.

23 Shunda barcha xalqlar jam bo'lajak,
Mamlakatlar Xudovandga xizmat etajak.
24 Yo'limda U quvvatimni oldi,
Kunlarimni O'zi qisqartirdi.
25 Umrin yarmida meni olma, dedim,
Sening yillaring davrlarcha davom etar, yo Rabbim!
26 Sen yerni azaldan yaratgansan,
Osmon esa qo'llaring amalidir.
27 Ular yo'q bo'lib ketar,
Lekin Sen turaverasan.
Hammasi kiyimday nurab ketar,
Ularni joma kabi almashtirasan,
Ular esa o'zgarib ketar.
28 Biroq Sen ayni O'shaning O'zisan,
Yillaring tamom bo'lmas Sening.
29 Qullaring o'g'illari o'zlariga makon topajak,
Ularning zurriyoti esa Sening huzuringda bexatar
yashayajak.

Xudoning rahm-shafqatini kuylash

DOVUD SANOSI.

102 Ey jonim, Xudovandni olqishla!
Uning muqaddas ismini olqishlang,
Ey, butun a'zoyi badanim!
2 Ey jonim, Xudovandni olqishlagin,
Unutma Uning biron-bir ehsonini!
3 U butun ayb-gunohlaringni kechirar,
Barcha xastaliklaringga davo topar;
4 Hayotingni go'r azobidan qutqarar,
Boshingga inoyatu marhamat tojin taqar;
5 Ko'nglingni ne'matlar bilan qondirar,
Yoshliging kuchini burgut kuchiday yangilar.
6 Xudovand adolatli hukm chiqarar,
Barcha ezilganlar huquqini himoya qilar.
7 U O'z yo'llarini Muso payg'ambarga,
Ishlarini Bani-Isroilga namoyon qilgan.
8 Xudovand rahmon va mehribondir,
Juda uzoq sabrli va inoyatlidir.
9 U oxirigacha arazlab yurmas,
To abad darg'azab ham bo'lmas.
10 Ayblarimizga qarab bizga muomala qilmas,
Gunohlarimizga yarasha bizga jazo bermas.
11 Osmon yerdan qanchalik yuksak bo'lsa,
Undan qo'rqanlarga inoyati shunchalik ko'pdir.
12 Sharq G'arbdan qanchalik uzoqda bo'lsa,
Yoziqlarimizni bizdan shu qadar uzoqlashtirdi.
13 Ota farzandlariga qanday marhamat qilsa,
Xudovand Undan qo'rqanlarga shunday marhamat-
lidir.
14 Bizning tarkibimizni U bilar,
Tuproq ekanligimizni yodga olar.
15 Inson kunlari bir o'tga o'xshar,
Dasht guliday unib chiqib, chechak otar.
16 Uning ustidan shamol esib o'tadi-yu,
U yo'q bo'lur, makoni ham uni tanimas.
17 Lekin Xudovandning inoyati abadiydir,
Ilalabad Undan qo'rqanlarga yordir,

Ularning o'g'illariga ham sadoqati yordir.
¹⁸ Xudovand buyurgan ahdga vafo qilgan,
 Amrlarini eslab bajargan barchaga ham
 Uning sadoqati yordir.
¹⁹ Xudovand taxtini osmonda qurgan,
 Uning saltanati butun koinotga hokimdir.
²⁰ Ey, Uning so'ziga quloq beruvchi,
 Kalomini ijro etuvchi kuchli, botir malaklar,
 Xudovandni olqishlanglar!
²¹ Ey sizlar, Uning barcha qo'shinlari,
 Irodasini ado etuvchi xizmatkorlari,
 Xudovandni olqishlanglar!
²² Ey, Xudovand yaratgan borliq jon,
 Saltanatining hamma joyida Uni olqishlang!
 Ey mening jonim, Xudovandni olqishlagin!

Koinotni Yaratgan va Asraganga shukr

103 Ey jonim, Xudovandni olqishlagin!
 Ey Xudovand, yo Rabbim, juda ulug'san,
 Jamol va salobat ila kiyingansan.
² Yorug'lik libosiga burkangansan,
 Osmonni chodir kabi yoyib qo'ygansan.
³ Yuqori dargohlaring tomini suvdan qurgansan,
 Bulutlarni O'zingga aroba qilib,
 Shamol qanotlari uzra kezasan.
⁴ Shamollarni O'zingga malak qilasan,
 Xizmatchilaring qilib o't-olovni ishlatasan.
⁵ Yer to abad tebranmasin deya,
 Uni poydevori uzra mahkam qurgansan.
⁶ Unga ummonni libosday kiydirgansan,
 Suvlar tog' cho'qqilarigacha yetib bordi.
⁷ Sening qat'iy ajrimingdan suvlar chekindi,
 Chaqmog'ing guldurashidan tez qochib ketdi.
⁸ Ular Sen tayinlagan yerga oqdi,
 Tog' cho'qqilarigacha chiqib bordi,
 Vodiyarlarni to'ldirib toshdi.
⁹ To'fon qaytib toshmasin,
 Yerni yana qoplamasin deya,
 Sen unga chegara qo'ygansan.
¹⁰ Daralarda chashmalarni ochib yubording,
 Suvi tog'lar orasidan oqib boradi.
¹¹ Suviga dashtdagi har bir jonivor qonadi,
 Yovvoyi eshak ham chanqovini bosadi.
¹² O'sha suvlar bo'yida ko'k qushlari qo'nadi,
 Daraxt shoxlari aro ular sayraydi.
¹³ Yuqori dargohlaringdan tog'larni sug'orasan,
 Yer mo'jizalaring mahsulidan to'yar.
¹⁴ Sen hayvon uchun o't-o'lan o'stirib,
 Insonlar uchun ko'kat yaratasan;
 Inson yeriga ishlov berib ovqat topar.
¹⁵ Odam dilini xushnud qiladigan sharobni,
 Inson yuzini yaltiratadigan yog'ni,
 Diliga quvvat beradigan nonni ham Sen yaratasan.
¹⁶ Xudovandning daraxtlari –
 O'zi o'tqazgan Lubnon kedrlari suvga qonadi.
¹⁷ Shoxlari aro qushlar uya quradi,
 Laylak uyasi esa sarv daraxtlarida.
¹⁸ Baland tepalar – tog' echkilarining yurti,

Qoyalar esa – bo'rsuqlar panohidir.
¹⁹ Fasllarni aniqlamoq uchun U oyni yaratdi,
 Quyosh ersa – botar yerin bilur.
²⁰ Sen qorong'ilik cho'ktirsang, tun bo'lur,
 O'rmondagi hayvonlar bari sayrga chiqur.
²¹ Arslon bolalari o'lja axtarib bo'kirar,
 Tangridan oziq-ovqatlarini so'rashar.
²² Quyosh chiqar, to'planarlar,
 Qaytib kirib, inlarida yotarlar.
²³ Inson esa o'z mehnatiga chiqar,
 Oqshomgacha ro'zg'or tebratish uchun ishlar.
²⁴ Ey Xudovand,
 Sening ishlaring qanchalik ko'pdir!
 Hammasini hikmat bilan yaratgansan,
 Yer Sening ijodlaring bilan to'ladir.
²⁵ Mana, buyuk, bepoyon dengiz!
 Unda son-sanog'i yo'q jonivorlar,
 Kichik va katta hayvonlar bor.
²⁶ Dengizda kemalar qatnaydi,
 Unda o'ynasin deya Sen Levatanni –
 O'sha haybatli baliqni yaratgansan.
²⁷ Ularning hammasi Senga ko'z tikar,
 Vaqtida ovqatimizni bersin deb umid qilar.
²⁸ Ularga berganingda, terib olarlar,
 Qo'lingni ochganingda, ne'matingga to'yarlar.
²⁹ Yuzingni yashirganingda, ular dahshatga tushar,
 Ruhlarini olsang, ular o'lib ketar,
 Yana tuproqqa qaytarlar.
³⁰ Ruhingni yuborsang, qayta yaratilurlar,
 Yer yuziga Sen yangi qiyofa berursan.
³¹ Xudovandning shon-shuhrati abadiy bo'lsin,
 O'z ishlari bilan sevinsin Xudovand!
³² U yerga boqqanida, yer titraydi,
 Tog'larga tekkanida, ular tutun chiqaradi.
³³ Men bor ekanman Xudovandni kuylayman,
 Umrim boricha Xudoyimni tarannum etaman.
³⁴ Mening suxanim Unga xush kelsin,
 Men Xudovanddan xursand bo'laman.
³⁵ Gunohkorlar dunyodan yo'q bo'lsin,
 Betavfiqlar yo'qolib ketsinlar!
 Ey jonim, Xudovandni olqishlagin!
 Hamdlar bo'lsin!

Isroil tarixida Xudoning mo'jizakorligi

104 Xudovandga shukr qiling, ismini chorlang,
 Xalqlar aro ajoyibotini targ'ib qiling!
² Qo'shiqlar aytib, Uni tarannum eting,
 Butun mo'jizalarini so'zlab bering!
³ Muqaddas ismi bilan iftixor qiling,
 Xudovandni sog'inganlar ko'ngli shod bo'lsin!
⁴ Xudovandni, Uning qudratini axtaring,
 Uning huzurini doimo qidiring!
⁵ Uning yaratgan ajib mo'jizalarini,
 Og'zidan chiqqan hukmlarini esda tuting!
⁶ Ey, Uning quli Ibrohim zurriyoti,
 O'zi tanlagan Yoqubning o'g'illari:
⁷ Rabbimiz – Xudovand ana shudir,
 Butun yer yuzida Uning hukmi o'tadi.

8 U qilgan ahdini abadiy yodda tutar,
 Vasiyatini minglab nasllargacha eslar.
 9 Ibrohim bilan tuzgan ahdini,
 Is'hoqqa ichgan qasamini xotirlar.
 10 Buni Yoqubga qonun deb joriy qildi,
 Isroilga abadiy ahd qilib berdi.
 11 «Kan'on yerini ulushing qilib
 Senga va zurriyotingga beraman», – dedi.
 12 O'shanda ular son jihatdan juda oz,
 U yerda hali kelgindi edilar.
 13 Bir xalqdan boshqa xalqqa,
 Bir o'lkadan o'zga elga kezar edilar.
 14 Xudo ularga ozor berishga yo'l qo'ymas,
 Ular haqida podshohlarga ham man etardi.
 15 «Mening tanlaganlarimga tegmangiz,
 Nabilarimga yomonlik qilmangiz!» – derdi U.
 16 Mamlakat bo'ylab ocharchilik e'lon qildi,
 G'alla poyasini ham butkul quritib yubordi.
 17 Ulardan oldin bir odamni –
 Qul qilib sotilgan Yusufni yuborgan edi.
 18 Uning oyoqlarini kundalab qo'yidilar,
 Joni temirga kirganday qiynalar edi –
 19 To Xudovandning so'zi ijro bo'lguncha,
 Ilohiy kalom uni sinab soflaguncha.
 20 Shoh odam yuborib uni bandilikdan qutqardi,
 Ha, ellar hukmdori uni ozodlikka chiqazdi.
 21 Uni o'z uyi ustidan mirzo qilib qo'ydi,
 Butun mol-mulkiga boshliq qilib tayinladi.
 22 Toki vazirlariga ko'nglidagidek o'git qilsin,
 Oqsoqollariga esa hikmatni o'rgatsin.
 23 So'ngra Yoqub Misrga keldi,
 Hom diyorida maskan oldi Isroil.
 24 Xudovand xalqini juda ham ko'paytirib,
 Dushmanlaridan ko'ra quvvatliroq qildi.
 25 O'z xalqiga qarshi xusumat qilmog'i-chun,
 Qullariga qarshi fitna uyushtirmog'i-chun
 Yovning yuraklarida nafrat uyg'otdi.
 26 U O'z quli – Muso payg'ambarni,
 O'zi tanlagan Horunni yo'lladi.
 27 Ular Hom diyorida Xudovand ajoyibotin,
 Ilohiy alomatlarini namoyon qilishdi.
 28 Xudovand qorong'ilik yubordi,
 Yon-atrofnii zulmat qamradi,
 Misriylar Uning amriga qarshi turmadi.
 29 Ularning suvlarini qonga aylantirdi,
 Baliqlarini esa nobud qilib tashladi.
 30 O'lkalarini g'uj-g'uj qurbaqalar bosdi,
 To podshoh yotoqxonasi gacha to'lib ketdi.
 31 Ilohiy amr bo'yicha pashsha galalari bosib keldi,
 Mamlakatning to'rt tomonini bitlar bosib oldi.
 32 Boshlariga yomg'ir o'rniga do'l yog'dirdi,
 O'lkalariga jazirama otash yubordi.
 33 Bog'larini, anjir daraxtlarini quritdi,
 Sarhadlari ichidagi har butani qirib tashladi.
 34 Uning buyrug'i ila chigirtkalar paydo bo'ldi,
 Son-sanoqsiz hasharot galalari chiqdi.
 35 Mamlakatdagi butun o't-o'lanni o'pirib yubordi,
 Daladagi hosilni tamoman yeb tugatdi.

36 Oxiri Xudo o'lkani barcha to'ng'ichlarini,
 Eling butun erkaklik g'ururini o'ldirdi.
 37 O'z xalqini esa simu zar ila chiqardi,
 Oralaridan ojiz qolgani yo'q edi.
 38 Ularning chiqqaniga Misr sevindi,
 Chunki ularga vahm solgan edilar.
 39 Xudovand bulutni pardaday yoyib tashlar,
 Tunni oydin qilmoq uchun otash yuborar edi.
 40 Ular so'radi, Xudo bedanalarni muhayyo qildi,
 Ularni samoviy non ila to'yg'azdi.
 41 Xudovand qoyani yorib suv oqizdi,
 Quruq cho'l o'rtasida daryoday suv oqdi.
 42 U bergan muqaddas so'zini xotirladi,
 O'z quli Ibrohimni esdan chiqarmadi.
 43 O'zi uchun tanlab olgan xalqini
 Shodiyonayu tantanalar ila ozodlikka chiqardi.
 44 Ularga elu elatlar diyorini berdi,
 Boshqa xalqlar mehnati ularga nasib bo'ldi.
 45 Toki ular Xudo qonunlarini tutib,
 Ko'rsatgan yo'l-yo'riqlariga rioya qilsinlar!
 Hamdlar bo'lsin!

Isroilning bevafoqligi, Xudoning sadoqati

105 Hamdlar bo'lsin!
 Xudovandga shukr qilinglar!
 U olijanobdir, abadiydir inoyati.
 2 Xudovandning qudratli ishlarini kim so'zlay bilar?
 Uning bor shon-shuhratini kim bayon qila olar?
 3 Baxtlidir adlu insof ila ish tutgan,
 Doim solihlik bilan yurgan kishi!
 4 Xalqingga ko'rsatgan karamingni menga ravo ko'r,
 Najotingni men tomon yo'lla, yo Rab!
 5 Tanlaganlaring qut-barakasini ko'rayin,
 Xalqing shodligi ila shod bo'layin,
 Eling iftixori ila maqtanib yurayin!
 6 Biz otalarimiz qatorida gunoh qildik,
 Yo'ldan ozdik, buzuqlik qildik.
 7 Ota-bobolarimiz Misrda bo'lganlarida,
 Sening ajoyibotingni fahmlamasdilar.
 Behad lutfu karamingni esga olmasdan,
 Dengizda, Qizil dengiz bo'yida isyon qildilar.
 8 Xudovand ersa, qudratimni ko'rsatay deya,
 O'z ismi hurmati uchun ularni qutqardi.
 9 U Qizil dengizga do'q urdi,
 Dengiz qoq quruq bo'ldi.
 Xuddi cho'l o'rtasidan kezdirganday,
 Ularni girdob o'rtasidan quruq o'tkazdi.
 10 Ag'yor qo'lidani ularni qutqardi,
 Dushman dastidan xalos qildi.
 11 Yovlarini suvlar bosdi,
 Ularning hech biri qolmadi.
 12 O'shanda inondilar Uning kalomlariga,
 Sano o'qidilar-da shonu shuhratiga.
 13 Biroq tezda unudilar ishlarini,
 Ko'z tikmadilar o'git-nasihatlariga.
 14 Cho'lda o'taketgan ehtirosga berildilar,
 Dasht-biyobonda Tangrini sinadilar.
 15 So'rganlarini U ularga berdi-yu,

Jonlarini ozg'inlikka ham muhtalo qildi.
¹⁶ Manzilda Xudovandning avliyolari – Muso bilan Horunga rashk qildilar.
¹⁷ Yer yorilib Datanni yutib yubordi, Abirom qavmini qoplab oldi.
¹⁸ Boshlariga nogahon o't-olov tushdi, Osiylar to'dasini yondirib yubordi.
¹⁹ Ho'rib tog'ida quyma butni yasadilar, Buzoqqa topinib sajda qildilar.
²⁰ Ha, o't yeydigan ho'kiz surati bilan Ulug'vor Xudovandlarini almashtirdilar.
²¹ Misrda buyuk ishlar namoyon qilgan Xaloskorlari – Tangrini unutdilar.
²² Ha, Hom diyorida ajoyibotlar yaratgan, Qizil dengizda mahobatini ko'rsatgan Xudoni unutdilar.
²³ Xudo ularni halok qilishga niyat qildi. Agarda Xudovandning tanlagani – Muso Xudovand huzurida tik turmaganida, Dahshatli g'azabidan qaytarmaganida edi, U niyatini bajargan bo'lur edi.
²⁴ Go'zal Diyorni ham ular xor qildilar, Inonmasdilar-da Xudoning kalomiga.
²⁵ Chodirlarida zorlanib turdilar, Bo'ysunmadilar-da Xudovand amriga.
²⁶ Shu kez Xudo ularga qarshi qo'l ko'tardi, Cho'lda ularni yakson qilmoqchi bo'ldi.
²⁷ Bari zurriyotini ellar orasiga sochib tashlay, Turli xalqlar aro ularni yakson qilay, dedi.
²⁸ Ular Baal-Peg'o'r nomli butga topindilar, Jonsiz sanamga qurbonlik atab yedilar.
²⁹ Qilmishlari-la Xudovand qahrini keltirdilar, Ittifoqo o'latga giriftor bo'ldilar.
³⁰ Pinhos turdi-da, hukm yuritdi, Shunda o'lat ham kesildi.
³¹ Bu Pinhosning ezgu ishlariga kirdi, Nasllar osha, abadiy qadrlangusi.
³² Isyongoh suvlarida Bani-Isroil tag'in Xudovandning g'azabini keltirdilar, Ular sababli Muso jafo tortar edi.
³³ Musoning g'ashini keltirganlarida, U o'ylamay so'zlab yubordi.
³⁴ Xudovand ularga amr bergan edi, Vale halok qilmadilar yot xalqlarni.
³⁵ Ular majusiylar bilan aralashib, Ularning ishlarini o'rgandilar.
³⁶ Sanamlariga ham topindilar, Bular esa tuzoq bo'ldi ularga.
³⁷ O'z o'g'illariyu qizlarini o'ldirib, Jinlarga qurbonlikka bag'ishladilar.
³⁸ Manfur Kan'on butlariga qurbonlik atab, O'g'il-qizlarining begunoh qonini to'kdilar, Mamlakat esa qonga botib harom bo'ldi.
³⁹ Ular bu ishi tufayli murdor bo'ldilar, Qilmishlari-la fahshlik qilganday bo'ldilar.
⁴⁰ Shunda Xudovand O'z xalqidan g'azabladi, O'zining aziz diyoridan nafratlandi.
⁴¹ Ularni yot xalqlarning qo'liga berdi,

G'animlari ular ustidan hukmronlik qildi.
⁴² Dushmanlaridan ular jabr-zulm chekdi, Yov qo'li ostida egilib-bukildilar.
⁴³ Ko'p martalab Xudovand ularni qutqarardi, Ular esa o'z qaysarligi ila Uni achchiqlantirar, O'z yomonliklari tufayli xazon ham bo'lardilar.
⁴⁴ Shunga qaramay Xudovand Ularning nolasini eshitdi, Og'ir ahvollariga e'tibor berdi.
⁴⁵ Ular bilan qilgan ahdini esladi, Ko'p iltifot qilib ularni ayadi.
⁴⁶ Ularni asir olgan hammaning dilida Ularga nisbatan rahm qo'zgatdi.
⁴⁷ Yo Rabbano, yo Xudovando, bizlarni qutqargin! Xalqlar orasidan bizni to'plab olgin, Toki muqaddas ismingni ulug'laylik, Hamdu sanoying ila iftixor etaylik!
⁴⁸ Isroilning Tangrisi – Xudovandga Azaliy va abadiy ofarinlar bo'lsin! Butun qavm esa «Omin!» – desin! Hamdlar bo'lsin!

Najot topganlarning hamdu sanosi

106 Xudovandga shukr qilinglar!
 U olijanobdir, abadiydir inoyati.
² Bunday desin Xudovand qutqargan, Dushman qo'lidan najot topgan xalq!
³ U bizni Sharqu G'arbdan, Shimolu Janubdan, Turli o'lkalardan to'plab oldi, deb yurishsin!
⁴ Ular cho'lu biyobonni kezib adashardilar, Odam yashaydigan biron shahar topolmasdan.
⁵ Och hamda suvsiz qolgan edilar, Jonu tanlari holdan ketar edi.
⁶ Mashaqqatlarida Xudovandga faryod etishgach, U ularni qutqardi azob-uqubatlaridan.
⁷ Odam yashaydigan shaharni topsin deya, Ularni to'g'ri yo'lga boshladi U.
⁸ Xudovandga shukr qilsinlar bergan inoyati uchun, Odam bolalariga ko'rsatgan mo'jizalari uchun!
⁹ Chunki U qondirdi chanqoq ko'ngilni, Ne'matlar bilan to'yirdi ochiqqan jonni.
¹⁰ Zulmatga, o'lim vahimasiga kelib qoldilar, Temir kishanda o'tirib azob chekardilar.
¹¹ Chunki Tangri amrlariga qarshilik qildilar, Tangri Taolo irodasini mensimadilar.
¹² U og'ir ish bilan ularning dimog'ini tushirdi, Ular qoqildi, yordamchilari yo'q edi.
¹³ Mashaqqatlarida Xudovandga faryod etishgach, U ularni qutqardi azob-uqubatlaridan.
¹⁴ Zulmat va o'lim vahmasidan ularni ozod qildi, Zanjir-kishanlarini sindirib tashladi.
¹⁵ Xudovandga shukr qilsinlar bergan inoyati uchun, Odam bolalariga ko'rsatgan mo'jizalari uchun!
¹⁶ Mana O'zi mis darvozalarni pora-pora qilgan, Temir tambalarni chopib parchalab tashlagan.
¹⁷ Ular esa tentaklik qilib isyon ko'tardilar, Qilgan yomonliklari evaziga jafo ham chekdilar.
¹⁸ Jonlari har qanday oziq-ovqatni rad etar,

O'lim darvozasiga yaqinlashgan edilar.
¹⁹ Mashaqqatlarida Xudovandga faryod etishgach,
 U ularni qutqardi azob-uqubatlaridan.
²⁰ Kalomini yuborib ularga shifo berdi,
 Ularni tushgan chohlaridan chiqarib oldi.
²¹ Xudovandga shukr qilsinlar bergan inoyati uchun,
 Odam bolalariga ko'rsatgan mo'jizalari uchun!
²² Xudovandga shukrona bilan qurbonlik atasinlar,
 Uning ishlarini tantana ila targ'ib qilsinlar!
²³ Kemalarida dengizda qatnovchilar ham,
 Bahrlar aro mehnat qiluvchilar ham
²⁴ Xudovandning ishlariga guvoh bo'ldilar,
 Girdobda ko'rsatgan mo'jizalarin ko'rdilar.
²⁵ U amr berib, kuchli bo'ron keltirdi,
 Dengiz to'lqinlarin baland ko'tarib yubordi.
²⁶ Kemachilar ko'kka o'rlab, tubsizlikka cho'kdi,
 Dahshatdan ularning joni mumdek eridi.
²⁷ Ular mast kabi o'ynoqlab aylandi,
 Aqli-hushi boshidan uchdi.
²⁸ Mashaqqatlarida Xudovandga faryod etishgach,
 U ularni chiqardi azob-uqubatlaridan.
²⁹ Xudovand bo'ronni tinchitib qo'ydi,
 Suv to'lqinlarini ham pasaytirdi.
³⁰ Suvlarni tinchitib, ummatini sevintirdi,
 Orzu qilgan bekatlariga yetaklab bordi.
³¹ Xudovandga shukr qilsinlar bergan inoyati uchun,
 Odam bolalariga ko'rsatgan mo'jizalari uchun!
³² Xalq yig'inlarida Uni ko'kka ko'tarsinlar,
 Oqsoqollar majlisida Unga hamd – sano aytsinlar.
³³ Xudovand daryolarni cho'lga aylantiradi,
 Buloqlarni esa quritib yuboradi.
³⁴ Aholisining yovuzligi sababli
 Hosildor tuproqni sho'r yerga aylantiradi.
³⁵ Tag'in sahroda ko'llarni paydo qilib,
 Bo'z yerni chashmazorga aylantiradi.
³⁶ Och-yupunlarni o'sha yerga joylashtiradi,
 Ular yashaydigan shaharni quradilar.
³⁷ Ekin ekib, uzumzor yaratadilar,
 Daladan mo'l-ko'l hosil ko'taradilar.
³⁸ Xudovand ularga barakat beradi,
 Ularning soni oshib boradi,
 Chorvasi esa sira kamaymaydi.
³⁹ Tag'in ular son jihatdan ozayib qolgan,
 Jabr-jafo, balo-qazoga yo'liqib qaddi bukilgan edi.
⁴⁰ Sarkardalarni shuvut qiluvchi Xudovand O'zi
 Yo'lsiz sahroda ularni sargardon qildi.
⁴¹ Lek bechorahollarni tuproqdan yuqori ko'tardi,
 Oilalarini qo'ylar podasidek ko'paytirdi.
⁴² To'g'ri kishilar buni ko'rib sevinur,
 Barcha qalloblar og'zi esa to'silib qolur.
⁴³ Kimki oqil bo'lsa, bularni payqar,
 Xudovandning mehr-inoyatini anglar.

Dushman zulmidan qutulish umidi

QO'SHIQ. DOVUD SANOSI.

107 Yuragim shaydir, ey Xudo!
 Men bajonu dil kuylayman,

Seni tarannum etaman.
³ Uyg'oning, ey chang ila g'ijjak!
 Men saharni uyg'otib yuboraman.
⁴ Ellar aro Senga shukr deymen, ey Xudovand,
 Elatlar ichra Seni tarannum etgayman.
⁵ Sening inoyating ko'klardan ham baland,
 Haqiqating esa bulutlardan ham yuksakdir.
⁶ Ey Xudo, falakdan yuqoriga yuksalgin,
 Ulug'vorliging ro'yi zamin uzra porlasin!
⁷ Sevganlaring xalos bo'lsin uchun
 Kuchli o'ng qo'lingni uzatib yuborgin!
 Menga quloq solgin, najot bergin!
⁸ Xudo O'zining muqaddas makonida so'zladi:
 «Men Shakamni tantana ila taqsimlayman,
 Sukkot vodiysini esa o'lchab olaman.
⁹ Gil'ad Meniki, Manashe ham Meniki.
 Efraim – boshimdagi dubulg'a,
 Yahudo – saltanatim hassasi.
¹⁰ Mo'ov – yuvinadigan tosimdir,
 Edo'm ustiga etigimni bosaman,
 Filistiya uzra g'alaba e'lon qilaman».
¹¹ Mustahkam shaharga meni kim eltadi?
 Edo'mga meni kim kuzatib boradi?
¹² Ey Xudo, bizni tashlab qo'ygan Sen emasmi?
 Qo'shinlarimiz bilan chiqmayapsan-ku, ey Xudo!
¹³ Dushmanga qarshi kurashda bizga yordam bergin!
 Chunki inson najoti – bekoridir.
¹⁴ Biz Xudo nomi bilan botirlik qilamiz,
 Dushmanlarimizni O'zi tor-mor etadi.

O'ch olish uchun iltijo

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

108 Ey, mening maqtaydigan Xudoyim, jim turma!
² Mana, fosiqlaru makkorlar og'zini katta
 ochib,
 Menga qarshi tillarini qayramoqdalar!
³ Nafratli so'zlar bilan meni chulg'ab,
 Sababsiz menga zarba bermoqdalar.
⁴ Muhabbatim uchun menga adovat qiladilar,
 Men bo'lsam – toat-ibodatdaman.
⁵ Yaxshiligim evaziga yomonlik qiladilar,
 Sevgimga qarshi nafrat izhor etadilar.
⁶ Bunday odamning boshiga fosiqni mindir,
 Shayton tursin uning o'ng tomonida.
⁷ Muhokama qilinganda aybdor bo'lib chiqsin,
 Toati gunoh deb hisoblansin.
⁸ Umri qisqa bo'lsin,
 O'rnini boshqasi egallasin.
⁹ Bolalari yetim qolsin,
 Xotini beva bo'lsin.
¹⁰ O'g'illari darbadarlikka yo'liqsin,
 Vayronalarda gadoylik qilishsin.
¹¹ Mol-holini sudxo'rlar egallasin,
 Mehnati samarasin begonalar taroj qilsin.
¹² Unga hech kim iltifot ko'rsatmasin,
 Yetimlariga hech kimsa achinmasin.
¹³ Uning zurriyoti qirib tashlansin,

Kelajak nasldan nomlari o'chirilsin.

¹⁴ Otalari ayblarini Xudovand yodga olsin,
Onalari gunohlaridan kechmasin.

¹⁵ Doim Xudovandning o'ngida bo'lsin aybi,
Yer yuzidan supurib tashlasin xotirasini.

¹⁶ Ular-ku bechorayu faqirni ta'qib qildi,
Iltifot ko'rsatmoqni hech o'ylamadi,
Dilabgorlarni o'ldirmoqqa qasd qildi.

¹⁷ La'natgo'yning la'nati o'z boshiga tushadi,
Duo qilmoq istamagandan duo ariydi.

¹⁸ La'natni u libosday kiyib olsin,
Qarg'ishni esa suvday ichsin,

Ilikday suyaklariga o'rnashib qolsin.

¹⁹ O'zi uchun la'nat hamisha kiyadigan joma,
Doimo taqadigan bir tasma bo'lsin.

²⁰ Jonimga yomonlik tilaganlarning oqibati,
Tuhmatchilarning Xudovanddan jazosi shu bo'lsin!

²¹ Ey Xudovand, mening Rabbim,
Isming hurmati uchun menga iltifot ko'rsatgin,
Beqiyosdir inoyating Sening, xalos qilgil meni!

²² Chunki men bechorayu miskinman,
Yuragimga o'q qadalganday bo'ldi.

²³ Kechki soya kabi tez o'tib ketyapman,
Chigirtka kabi uloqtirib tashladilar.

²⁴ Tizzalarim ro'zadan titramoqda,
Etim suyagimga yopishib qolgan.

²⁵ Odamlarning haqoratiga nishon bo'ldim,
Menga ko'z olaytirib, bosh chayqayaptilar.

²⁶ Ey Xudovand, mening Xudoyim,
Madad yuborgin menga!

Inoyat qilib meni qutqargin!

²⁷ Bilsinlarki, bu Sening qo'lingdir,
Buni bajargan Sensan, yo Rabbij!

²⁸ Ular la'nat o'qisa-da, Sen duo qilasan,
Ular oyoqlansa-da, sharmanda bo'lib qaytarlar,
Sening quling esa sevinib ketar.

²⁹ G'animlarim rasvolikka burkansin,
Sharmandalikka joma kabi o'ransinlar.

³⁰ Xudovandga shukrni tilimdan tushirmayman,
Katta xaloyiq ichra Unga sanolar o'qiyman.

³¹ Jon dushmanlaridan uni qutqarib qolay deya,
Xudovand faqirning o'ng tomonida turadi.

Masihning mangu g'alabasi

DOVUD SANOSI.

109 Xudovand mening Rabbimga aytdi:
«Yovlaringni oyoqlaring ostiga yiqitmaganim-
cha,

Sen Mening o'ng tomonimda o'ltirib turgin!»

² Sening qudratli saltanating hassasin
Xudovand Siondan uzatib yuborgay,
Dushmanlarning o'rtasida hukmron bo'lgil deya.

³ Jangovarlik kuningda Sening xalqing
Muqaddas ziyatda Senga xohish bildirgay,
Tong bag'ridan tushgan shabnam misoli
Yigitlaring Sen tomon kelaverishgay.

⁴ Xudovand ont ichgan va so'zidan qaytmas:

«Malkisidq martabasi bo'yicha
Sen abadiy ruhoniysan».

⁵ Rabbing Sening o'ng tomoningda o'ltirar,
Qahri kelgan kunda shohlarni ezib tashlar.

⁶ Xalqlarni U hukm etgan vaqtda
Yer yuzi jasadlar bilan to'lg'usi,
Ulkan davlat boshlari majaq bo'lg'usi.

⁷ Yo'l bo'yidagi irmoqdan suv ichib,
Mard boshini baland ko'tarib yurgusi.

Xudoning inoyati va sadoqati

110 Hamdlar bo'lsin!
Men solihlar mahfilida, ulug' jamoatda
Xudovandga chin yurakdan shukr qilaman.

² Xudovandning ishlari buyukdir,
Barcha muxlislari ulardan zavq olur.

³ Xudovand ijodi – jamol va salobatdir,
Uning adolati ersa – ilalabaddir.

⁴ Ajoyibotini unutilmaydigan qilib yaratgan,
Rahmonu mehribondir Xudovand.

⁵ O'zidan qo'rqanlarning rizqi-ro'zini berar,
Xalqi ila tuzgan ahdini abadiy esda tutar.

⁶ O'z xalqiga qudratli faoliyatini ko'rsatdi,
Majusiylar yer-mulkini ularga berdi.

⁷ Bajargan ishlari haqiqat va adolatdir,
Barqarordir bari farmoyishlari.

⁸ Ular doimiy va abadiy ustuvordir,
Haq va to'g'rilik ila ijro bo'lmishdir.

⁹ Xudovand O'z xalqiga najot yuborgan,
O'z ahdini abadiy qilib buyurgan,
Uning ismi – muqaddas va qo'rqinchlidir.

¹⁰ Donolikning boshi – Xudodan qo'rqmoqlikdir,
Bunday yo'l tutgan hammaning aqli rasodir,
Xudovandga abadiy sano o'qimoq darkordir.

Xudojo'y – tabarrukdir

111 Hamdlar bo'lsin!
Qanday baxtli Xudovanddan qo'rqadigan,
Amrlariga zavq bilan bo'ysunadigan kishi!

² Uning zurriyoti yer yuzida mard avlod bo'lgay,
Ko'ngli to'g'rilar nasli tabarruk bo'lgay.

³ Boylik va mo'lichilik solihning hovlisidadir,
Boqiy umr ko'rgay solihning salohi.

⁴ Solihga qorong'ulikda ham yog'du nur sochar,
Rahmonu mehribon hamda odildir U.

⁵ Elga muruvvat qilib qarz beruvchi,
Insof ila ish boshqaruvchi odam baxtiyordir.

⁶ Solih to' abad tebranmagay,
Mangu bo'lgay uning xotirasi.

⁷ Yomon ovozadan u qo'rqmaydi,
Umidi Xudovandda, sobitdir yuragi.

⁸ Dushmanlariga bemalol qarar,
U dovyurak va qo'rqmas bo'lar.

⁹ U qo'lini ochib kambag'alga sadaqa berar,
Uning solihligi boqiy bo'lar,
Izzat-hurmati yuksalib borar.

¹⁰ Betavfiq buni ko'rib g'azablanur,

Tishlarin g'ijirlataru zavol topur,
Ha, betavfiqlar tilagi puchga chiqur.

Xudovandni olqishlang!

112 Hamdlar bo'lsin!
Hamdlar ayting, ey Xudovand qullari,
Xudovand nomiga hamd – sano aytinglar!
2 Xudovand nomiga olqishlar bo'lsin,
Hozirdan boshlab to mangulikka qadar!
3 Kun chiqardan to kun botarga qadar
Xudovand ismiga maqtovlar bo'lsin!
4 Xudovand barcha xalqlar ustidan oliydir,
Ulug'vorligi esa osmondan ham balanddir.
5 Rabbimiz Xudovand yuksaklarda o'ltiribdi,
Unga o'xshaydigan kim ham bor ekan?
6 U ham yer, ham ko'kdagilarni ko'ray deya,
Tubanlikka engashib nigoh tashlar.
7 Bechoraholni U tuproqdan ko'tarar,
Faqirni axlatdan olib chiqib yuksaltirar.
8 Ularni elning ulug'lari birla,
O'z xalqining beklari birla o'tqizar.
9 Tug'mas ayolni U uyida o'rnashtirar,
Uni farzandlar onasi qilib quvontirar.
Hamdlar bo'lsin!

Mo'jizakor Xudovandga shukrona

113 Bani-Isroil Misrdan qochgan paytda,
Yoqub zaboni zabun eldan chiqqan kezda,
2 Yahudo yeri Xudoning aziz makoni bo'ldi,
Isroil yurti Xudo saltanatiga asos bo'ldi.
3 Dengiz suvi buni ko'rda-da qochdi,
O'rdun oqimi to'xtab orqaga qaytdi.
4 Tog'lar qo'ylarday sakrashdi,
Tepalar qo'zilariday irg'ishladi.
5 Ey dengiz, senga ne bo'ldi, qochyapsan?
Nechun orqaga qaytyapsan, O'rdun suvi?
6 Ey tog'lar, nega qo'ylarday sakrayapsizlar?
Nechun qo'zilariday irg'ishlayapsiz, ey tepalar?
7 Rabbano oldida, Yoqubning Xudosi oldida
Yer yuzi qo'rquvdan titrasin!
8 U qoyani suv hovuziga aylantirgan,
Xarsang toshdan selday suv oqizgan.
9 Bizlarga emas, ey Xudovand, bizlarga emas,
O'zingning ismingga maqtov bergin!
Zero Sen ko'p inoyatliyu sadoqatlisan.
10 Nima uchun majusiylar:
«Qani ularning Xudosi», – deydi?
11 Bizning Xudoyimiz osmondadir,
U istaganini yarataveradi.
12 Ularning sanamlari kumush va oltindir,
Inson qo'llarining ish-amalidir.
13 Og'izlari bor, lekin so'zlamaydilar,
Ko'zlari bor, ammo ko'rmaydilar.
14 Quloqlari bor-u, eshitmaydilar,
Burunlari bor-u, hidlamaydilar.
15 Qo'llari bordir, vale sezmaydilar,
Oyoqlari bordir, vale yurmaydilar,

Bo'g'izlaridan esa tovush chiqmaydi.

16 Ularni yasagan har bir kishi –
Hamma ularga e'tiqod qiluvchilar
Xuddi ularga o'xshab qolur.
17 Ey Isroil, Xudovandga umid bog'lagin!
U sening yordamching va qalqoningdir.
18 Ey Horun xonadoni, Xudovandga umid bog'lang!
U sizning yordamchingiz va qalqoningizdir.
19 Ey xudojo'ylar, Xudovandga umid bog'lang!
U sizning yordamchingiz va qalqoningizdir.
20 Xudovand bizlarni esladi-yu,
Qut-barakali ham qildi.
Isroil xonadonini barakali qilsin!
Horun xonadonini barakali qilsin!
21 O'zidan qo'rqqan kattayu kichikni
Xudovand barakali qilsin!
22 Xudovand o'zlarinigiz va o'g'illaringizga
Xiyla va xiyla ko'paytirib bersin!
23 Yeru osmonni yaratgan Xudovand
Sizlarni muborak aylasin!
24 Osmon – Xudovandning osmonidir,
Ammo yerni U inson o'g'illariga bergan.
25 O'lib sukunat diyoriga borgan hech kimsa
Xudovandga hamdu sano aytmas.
26 Biz esa hozirdan boshlab to abad
Xudovandga hamdu sanolar aytamiz.
Hamdlar bo'lsin!

O'limdan qutulganing shodiyonasi

114 Dodu fig'onimga quloq solgani-chun
Men Xudovandni sevaman.
2 Qulog'ini men tomon tutgani-chun
Umrin boricha Uni chaqiraman.
3 O'lim to'rlari meni chulg'ab oldi,
Do'zax azoblari boshimga tushdi,
Juda siqildimu, dard-alamda qoldim.
4 O'shanda Xudovand ismini chaqirdim,
Yohu Xudovand, jonimni qutqar, dedim.
5 Xudovand mehribon va odildir,
Ha, Xudoyimiz rahmdildir.
6 Xudovand soddadil odamlarni asrar,
O'jiz qolganimda O'zi meni qutqarar.
7 Ey jonim, rohatingga qaytgil,
Mana Xudovand senga ezgulik qilgan!
8 Jonimni o'limdan, ko'zimni yoshdan,
Oyog'imni esa qoqilib ketishdan
O'zing tiygansan, yo Rabbim!
9 Men tiriklar diyorida qolaman,
Xudovand huzurida yuraveraman.

Najot topganning hamdu sanosi

115 Men ishondim, shul bois gapirdim:
Men ko'p ozor chekdim, dedim.
2 Butun insoniyat yolg'onchilikdir,
– dedim men hayajonlanib.
3 Menga qilgan barcha yaxshiliklari uchun
Xudovandni qanday taqdiralayman?

4 Men najot qadahini ko'tarib,
Xudovand nomini chaqiraman.
5 Butun ahli mo'minning ko'zi o'ngida
Xudovandga ataganlarimni bajo etaman.
6 O'z azizlarining o'limi
Xudovand nazarida bebahodir.
7 Yohu Xudovando,
Men Sening qulingman-ku,
O'z kanizaging o'g'lidirman,
Kishanlarimni O'zing yechgansan.
8 Sening ismingni chaqirib, ey Xudovand,
Shukrona bilan qurbonlik keltiraman.
9 Butun ahli mo'minning ko'zi o'ngida
Xudovandga ataganlarimni bajo etaman.
10 Xudovandning ma'badi hovlilarida,
Quddus bag'rida nazrlarimni ifo etaman.
Hamdlar bo'lsin!

Ey barcha xalqlar..!

116 Ey barcha xalqlar,
Xudovandni madh etinglar!
Unga hamdu sano aytinglar,
Ey butun millatlar!
2 Uning bizga bergan inoyati behaddir,
Abadiydir Xudovandning vafosiyu haqiqati.
Hamdlar bo'lsin!

G'alaba bag'ishlagan Xudoga shukrona

117 Xudovandga shukr qiling!
U ezgudir, abadiydir inoyati.
2 Isroil xonadoni desin:
Abadiydir Uning inoyati!
3 Horun xonadoni desin:
Abadiydir Uning inoyati!
4 Xudodan qo'rqanlar desin:
Abadiydir Uning inoyati!
5 Tang qolganimda Xudovandni chaqirdim,
U menga quloq soldi-da,
Kenglikka chiqarib qo'ydi meni.
6 Xudovand men tomonda, qo'rqmayman,
Inson menga ne qila bilar?
7 Xudovand mening yordamchim ekan,
G'animlarimga bemalol qarayman.
8 Insonga e'tiqod qilgandan ko'ra,
Xudovanddan panoh so'rash afzaldir.
9 Shahzodalarga ishongandan ko'ra,
Xudovanddan panoh so'rash afzaldir.
10 Barcha xalqlar meni o'rab olgan edi,
Xudovand nomi ila qirib tashladim ularni.
11 Meni o'rab olgandilar, ha,
Hamma yog'imdan qisib qo'ygandilar;
Xudovand nomi ila qirib tashladim ularni.
12 Arilar kabi meni o'rab oldilar,
Tikan alangasidek o'chib qoldilar;
Xudovand nomi ila qirib tashladim ularni.
13 Yiqilib ketsin deb meni turtdilaring,
Illo Xudovand menga yordam berdi.

14 Yohu, quvvatim va qo'shig'im mening,
O'zing bo'lding Najotkorim mening!
15 Xursandchilik va ozodlik sadolari
Solihlarning chodirlarida yangraydi:
Xudovandning o'ng qo'li mardlik ko'rsatur!
16 Xudovandning o'ng qo'li baland ko'tarilur!
Xudovandning o'ng qo'li mardlik ko'rsatur!
17 Men o'lmasman, yashayveraman,
Xudovandning ishlarini xabar qilaman.
18 Xudovand menga qattiq chora ko'r-di-yu,
Illo o'limga topshirmadi jonimni.
19 Saloh qopqalarini menga ochib qo'yingiz,
Ulardan kirib, Xudovandga shukr qilayin!
20 Bu – Xudovandning darvozasidir,
Undan solihlar kiradilar.
21 Senga shukrlar deymen, yo Rab,
Sen menga quloq solding,
Xaloskorim ham bo'lding.
22 Binokorlar keraksiz deb tashlagan Tosh
Naq binoning peshtoqidan joy oldi.
23 Bu Xudovand irodasi tufaylidir,
Bizga esa ajoyibot timsolidir.
24 Xudovandning yaratgan kunidir bu,
Undan shod bo'lib sevinaylik!
25 Xudoyo Xudovando, najot bergin!
Xudoyo Xudovando, muvaffaqiyat tilagin!
26 Xudovand nomidan Kelayotgan muborak!
Xudovand uyidan turib sizni duo qilamiz.
27 Haq Tangri – Xudovanddir,
U bizga ziyo yo'llagandir.
Bayram tusida arqon ulashing-da,
Qurbongoh muguzlarini ziyorat eting!
28 Sensan Tangrim mening, shukr qilaman,
Sensan Xudoyim mening, sano qilaman.
29 Xudovandga shukr qilinglar!
U ezgudir, abadiydir inoyati.

Ilohiy Qonunning fazilatlarini

(Alef)

118 Qanday baxtlidir sofdillik yo'lidan boruvchi,
Ilohiy Qonun bilan yuruvchi kishilar!
2 Baxtlidir Xudovand shahodatini saqlab,
Chin qalbdan Xudoga intiluvchilar!
3 Ular qonunsiz ishga oyog'ini burmay,
Xudovandning yo'llaridan yuradilar.
4 Nizom-qonunlaringni O'zing buyurgansan,
Jiddiylik bilan rioya qilinsin deya.
5 Qoidalaringga amal qilmoqqa
Koshki yo'llarim o'ngsa edi!
6 Shunda sharmanda bo'lmasman,
Barcha amrlaringni ko'z o'ngimga keltirib.
7 Sof ko'ngildan shukr qilarmen,
Sening odil hukmlaringni o'rganib.
8 Farmonlaringni bajaramen Sening,
Meni butunlay tashlab ketmagin!

(Bet)

9 Yigit o'z yo'lini qanday qilib sof saqlar?
Sening kaloming bilan yursa bu bo'lar.
10 Men Seni chin ko'ngildan qidirapman,
Amrlaringdan bosh tortishimga yo'l qo'yma!
11 Senga qarshi gunoh qilmaslik uchun,
Kalomingni yuragimda saqlayman.
12 Ey Xudovand, men Seni olqishlayman,
Qonun-qoidalarini menga o'rgatgin!
13 Og'zingdan chiqqan barcha hukmlarni
O'z irnim bilan xabar qilaman.
14 Sening vahiylaring yo'lida men
Katta boylik topgandek xursand bo'laman.
15 Buyruqlaringni teran o'ylab,
Sening yo'llaringga ko'z tikaman.
16 Nizom-qoidalarindan zavq topaman,
Unutmayman kaloming Sening.

(Gimel)

17 Qulingga iltifot qilgin,
Men yashab so'zingni tutayin!
18 Ko'zlarimni ochib yuborgin,
Qonuning ajoyibotlarini ko'rayin!
19 Men bu dunyoda musofirman,
Amrlaringni mendan yashirmagin!
20 Hukmlaringni doimo orzu qilaman,
Sog'inchdan jonim ado bo'lmoqda.
21 Boshboshdoqlarning adabini O'zing berasan,
Amrlaringdan adashgan hamma la'natidir.
22 Sharmandalik va haqoratni mendan uzoqlashtir,
Men Sening shahodatingga rioya qilaman-ku.
23 Hatto beklar o'tirib meni g'iybat qilmoqda,
Quling esa nizomlaringni teran o'ylamoqda.
24 Ha, Sening vahiylaring men uchun zavqdir,
Ular mening maslahatchilarim hamdir.

(Dalet)

25 Jonim tuproqqa yopishib qolgan,
O'z kaloming ila meni jonlantirgin!
26 Yo'llarimni Senga ochganimda, meni eshitding;
Qonun-qoidalarini menga o'rgatgin!
27 Buyruqlaring yo'lini menga anglatgin,
Toki mo'jizalaringni teran o'ylab olayin!
28 Jonim g'am-g'ussadan ado bo'lmoqda,
Kaloming bilan meni mustahkamlagin!
29 Yolg'onchilik yo'lin mendan uzoqlashtir,
Qonuning rohini men uchun o'nglagin!
30 Men sadoqat yo'lini tanlab,
Hukm-farmonlaringni oldimga qo'ydim.
31 Vahiylaringga qattiq yopishdim,
Meni sharmanda qilma, yo Rabbim!
32 Sen yuragimni keng qilgan sayin,
Amrlaring yo'lidan yelib borarman.

(He)

33 Ey Xudovand,

Qonun-qoidalarining yo'lini menga o'rgatgin,
Ularni oxirigacha tutib amalga oshirayin!
34 Menga aql-idrok bergin,
Toki Qonuningga rioya qilayin,
Uni chin qalbdan saqlab yurayin!
35 Meni amrlaring yo'lidan yurgizgin,
Chunki undan men xushnud bo'ldim.
36 Yuragimni tamagirlikka emas,
O'z shahodatingga moyil qilgin!
37 Behuda ish-harakatlarga qaratma ko'zim,
O'z yo'llaringda meni tirik tutgin!
38 Sendan qo'rqqanlarga bergan so'zingni
O'z qulingga ham barqaror qilgin!
39 Men qo'rqadigan haqoratni mendan uzoqlashtirgin!
Faqat Sening hukmlaring olijanobdir.
40 Ha, Sening buyruqlaringni havas qildim,
O'z adolating haqi jonlantirgin meni!

(Vov)

41 Bergan va'dangga ko'ra, ey Xudovand,
Inoyating va najoting menga kelsin!
42 Shunda haqorat qilganlarga javob berarman,
Chunki Sening kalomingga ishonchim komil.
43 Og'zimdan haqiqat kalomini butunlay tortib olma,
Men Sening hukmlaringga umid bog'laganman.
44 Sening Qonuningni men hamma vaqt,
Doimo va abadiy saqlayman.
45 Yuragim keng bo'lib yuraveraman,
Zero buyruqlaringga ko'nglim moyil.
46 Shohlar qoshida shahodat keltiraman,
Seni deb sharmanda bo'lmayin!
47 Men amrlaringni ko'p sevaman,
Ulardan huzur-halovat topaman.
48 Mehr bilan qo'l cho'zaman amringga,
Farmonlaringni chuqur o'ylab o'rganaman.

(Zayn)

49 Bandangga bergan so'zingni eslagin,
Undan meni umidvor qilgansan-ku!
50 Musibatim kunida tasallim shu bo'lur:
Sening kaloming jonimga jon kiritur.
51 Takabburlar meni ko'p masxara qilishdi,
Men esa qaytmadim Qonuningdan.
52 Azaliy hukmlaringni eslab Sening,
Men tasalli topmoqdaman, ey Xudovand.
53 Qonuningni tashlab ketgan,
Yo'l-yo'rig'ing bahridan kechgan fosidlardan
Meni vahima bosib ketdi.
54 Shu g'urbatsaromda nizomu qoidalarining
Ilhom bo'ldi qo'shiqlarimga mening.
55 Ey Xudovand, tunda Sening ismingni eslab,
Qonuningga rioya qilishga azm qildim.
56 Sening buyruqlaringni saqlaganim uchun,
Bu baxt menga nasib bo'ldi.

(Het)

57 Ey Xudovand, – dedim men, –

Kalomingni saqlashdir mening burchim.
 58 Men chin ko'ngildan Senga yolvordim,
 Va'dangga ko'ra menga mehribonlik qilgin!
 59 Men yo'llarimni o'ylab ko'rdimu,
 Oyoqlarimni qoidalarig tomon burdim.
 60 Amrlaringni tutmoq uchun shoshildim,
 Shu yo'lda mutlaqo imillamadim.
 61 Betavfiqlar o'z domiga tortdi meni,
 Vale Sening Qonuningni unutmadi.
 62 Odil hukmlaring uchun shukr qilay deb,
 Men yarim kechada ham turaman.
 63 Men barcha Sendan qo'rqanlarning,
 Buyruqlaringni tutganlarning ulfatiman.
 64 Sening inoyating bilan to'ladir yer yuzi,
 Menga qoidalarigini o'rgatgin, yo Rab!

(Tet)

65 Ey Xudovand, O'z kalomingga muvofiq
 Shu qulingga yaxshilik qilgin!
 66 Menga a'lo did va farosat baxsh etgin,
 Buyruqlaringga ishonchim komil mening.
 67 Jafo tortmasdan oldin adashar edim,
 Endi esa kalomingni tutmoqdaman.
 68 Sen yaxshisan, yaxshilik qiluvchisan,
 Qonunlaringni menga o'rgatgin!
 69 Takaburlar orqamdan g'iybatimni qiladilar,
 Men esa chin qalbdan amrlaringni tutaman.
 70 Ularning yuragi charvi bog'lab semirgan,
 Men esa Sening Qonuningdan lazzat olaman.
 71 Jafo tortganim menga yaxshi bo'libdi,
 Chunki qonun-qoidalarigini o'rganib oldim.
 72 Minglab oltinu kumushdan afzal bilaman
 O'z og'zingdan chiqqan Qonuning Sening.

(Yud)

73 Sening qo'llaring meni yaratgan, barpo etgan,
 Amrlaringni o'rganishim uchun menga idrok bergin!
 74 Sendan qo'rqanlar meni ko'rib sevinar,
 Chunki Sening so'zingga umid bog'laganman.
 75 Ey Xudovand, hukmlaring odil ekanini bilaman,
 Meni qiynaganingda ham vafodorlik qilding.
 76 Qulingga bergan va'dangga ko'ra,
 Itifoting menga tasalli bo'lsin!
 77 Rahm-shafqating menga kelsin va yashayman,
 Sening Qonuningdir menga huzur beradigan.
 78 Meni nohaq sitam qilgan shakkoklar uyalsin,
 Men Sening buyrug'ingni fikrlab borayin.
 79 Sendan qo'rqan, shahodatingni bilgan
 Barcha men tomon burilib kelsin.
 80 Men sharmanda bo'lmasligim uchun,
 Qoidalarig yo'lida dilimni pok saqlayman.

(Kof)

81 Najotingni kutib jonim ado bo'lmoqda,
 Kalomingga men umid bog'laganman.
 82 Qachon menga tasalli berasan? – deya,
 Kalomingga tikilib ko'zim so'nib bormoqda.

83 Tutunda bujmayib qolgan meshga o'xshayman,
 Lekin Sening farmonlaringni unutmayman.
 84 Shu qulingning umri ham qancha bo'lardi?
 Izimga tushganlarni qachon hukm etarsan?
 85 Qonuningni mensimaydigan shakkoklar
 Menga choh-chuqur qazidilar.
 86 Barcha amrlaring haqdir Sening.
 Nohaq izimga tushganlarga qarshi turib,
 Menga yordam yuborgin!
 87 Meni yer yuzidan yo'q qilishlariga oz qoldi,
 Biroq men amrlaringdan ko'z yummadim.
 88 Inoyat qilib meni barhayot saqlagin,
 O'z og'zingdan chiqqan shahodatni saqlab yurayin!

(Lomed)

89 Ey Xudovand, Sening kaloming abadiydir,
 U fazoda mahkam o'rnatilgandir.
 90 Sadoqating nasldan-naslga o'tadi,
 Sen yerni mustahkam qilib yaratgansan.
 91 Qaroring ila bugungacha hammasi mavjud,
 Sening qullaringdir borliq mavjudot.
 92 Qonuningdan tasalli topolmasaydim gar,
 Men musibatdan yo'q bo'lib ketardim.
 93 Buyruqlaringni hech vaqt unutmayman,
 Ular orqali menga hayot bag'ishlading.
 94 Men Senikiman, xalos qilgin meni,
 Sening amringni o'zim talab qilganman.
 95 Betavfiqlar meni yo'q etmoqni poyladi,
 Men-chi shahodatingni dilimga tugib oldim.
 96 Har qanday kamolotning haddini ko'rdim,
 Sening amring esa hadsiz-poyonsizdir.

(Mem)

97 Qonuningni men qanchalik sevaman,
 Kun bo'yi u fikr-xayolimda mening.
 98 Yovlarimdan ortiq dono qildi meni amring,
 To abad meniki deb bilaman farmoning.
 99 Barcha ustozlarimdan aqlliroq bo'ldim,
 Chunon xayolimdan ketmas qonun-qoidalarig.
 100 Oqsoqollardan ham hikmatliroq bo'ldim,
 Zero Sening buyruqlaringni saqlab kelaman.
 101 So'zingga rioya qilay deya tiydim men
 Oyoqlarimni barcha yomon yo'ldan.
 102 Sening hukmlaringdan qaytmadim,
 Zero O'zing menga ta'lim beryapsan.
 103 Kalomlaring tomog'imga nechuk lazizdir,
 Og'zimga ular boldan ham shirin tatiydi!
 104 Buyruqlaringdan aql o'rganganim uchun,
 Har xil yolg'on yo'ldan nafratlanaman.

(Nun)

105 Sening kaloming qadamlarim uchun chiroqdir,
 Yo'limga nur sohadigan yorug'likdir.
 106 Haq qarorlaringni tutmoqqa ont ichdimu,
 Qasamimga vafo ham qilaman.
 107 Men juda ko'p jafo chekdim, yo Rab,
 Kaloming ila menga jon baxsh etgin!

108 Ey Xudovand, tilimdagi hamdu sanoni
Ko'ngil qurbonligi kabi qabul etgin,
Hukmu qarorlaringni menga o'rgatgin!
109 Jonim nuqul hovuchimda bo'lsa ham,
Lek Sening Qonuningni unutmadi.
110 Fosiqlar menga qopqon qo'ygan bo'lsa-da,
Lek Sening amrlaringdan bosh tortmadim.
111 Vahiylaringni abadiy meros qilib oldim,
Ular yuragimga shod-xurramlik bag'ishlaydi.
112 Nizom-qoidalarimga rioya qilmoqqa,
Umrbod, qat'iy qaror qildim.

(Somex)

113 Ikkilanuvchilardan nafratlanaman,
Sening Qonuningni men sevaman.
114 Panohim va qalqonim Sensan,
Sening so'zingga umid bog'laganman.
115 Ey badkirdorlar, mendan uzoqlashing,
Xudoyimning amrlarini tutib yurayin!
116 O'z amring bo'yicha mahkam ushla qo'limdan,
Yashayverayin, ko'nglimni sovitma umidimdan!
117 Menga madad yuborgin, xalos bo'layin,
Nizomlaringga sinchiklab qarayin mudom!
118 Qoidalarimgan chiqqan barchani Sen rad qilasan,
Mana behudadir ularning hiylayu nayrangil!
119 Yer yuzidagi hamma betavfiqlarni
Sen chiqitday supurib tashlaysan;
Men-ku Sening vahiylaringni sevaman.
120 Sendan qo'rqqanimdan vujudimni titroq bosdi,
Hukmlaringdan men juda qo'rqaman.

(Ayn)

121 Men insof va haqqoniyat yo'lida harakat qildim,
Jabr qiluvchilar qo'lga topshirma meni!
122 O'z qulingdan darig' tutma shafloating,
Takabburlar menga jabr-zulm qilmasin!
123 Sening najotingga ko'zim to'rt bo'ldi,
Odil hukmingni kutib ko'zim nuri to'kildi.
124 Qulingga inoyat qilib ish ko'rsatgin,
Amru farmonlaringni o'rgatgin menga!
125 Men Sening qulingman-ku,
Menga aql-idrok bergin,
Vahiylaringni fahmlab olayin!
126 Xudovandning ish qilish vaqt-soati keldi,
Mana, Sening Qonuningni buzib yuribdilar!
127 Menga qolsa, amrlaringni oltindan ham,
Eng sof tilladan ham ko'proq sevaman.
128 Hamma buyruqlaringni to'g'ri deb bilaman,
Har qanday yolg'onchilikdan nafratlanaman.

(Pe)

129 Vahiylaring ajoyibdir Sening,
Shul bois ularga yopishar jonim.
130 Kaloming ochilib qolganda ziyo sochar,
G'ofillarga aql-idrok berar.
131 Og'zimni keng ochib oh deyman,
Amrlaringga qanchalik zoriqaman!

132 Ismingni sevguchilarga qilganingdek,
Menga ham qarab mehribonlik ko'rsatgin!
133 Amring ila qadamlarimni to'g'ri qil,
Hech bir yomonlik menga hukmron bo'lmasin!
134 Inson jabridan meni qutqargin,
Buyruqlaringni tutib borayin!
135 Qulingga munavvar yuzingni ko'rsatgin,
Nizom-qoidalarimga o'rgatgin menga!
136 Qonuningni buzganlar sababli
Ko'z yoshimni daryoday to'kib yuraman.

(Sode)

137 Sen odilsan, ey Xudovand,
Hukmlaring esa to'g'ridir Sening.
138 Vahiylaringni barhaq qilib buyurgansan,
Ular tamomila ishonarlidir.
139 Jahdu g'ayratim meni ado etmoqda,
Kalomingni esdan chiqaryapti-ku yovlarim!
140 Sening kaloming juda musaffodir,
Quling unga qanchalik mehr qo'ygan!
141 Men kichikman, xo'rlanganman,
Lekin buyruqlaringni unutmayman.
142 Sening adolating – mangu alolat,
Qonuning esa – haqiqatdir.
143 Men azob va mashaqqatga yo'liqdim,
Amrlaring-chi menga zavq bag'ishlar.
144 Vahiylaring abadiy adolatdir,
Menga idrok bergin va yashayman.

(Quf)

145 Chin ko'ngildan yolvoryapman,
Menga javob bergin, ey Xudovand!
Sening qonun-qoidalarimga saqlayman.
146 Senga yolvoryapman, qutqargin meni,
Toki shahodatingga sodiq qolayin!
147 Sahar chog'i turib nolayu fig'on qilaman,
Sening so'zingga umid bog'layman.
148 Kalomingni fikr qilib tunni tongga ulayman,
Ko'zlarimga uyqu bermayman aslo.
149 Inoyat qilib ovozimni eshitgin, yo Rabbim,
Adolat qilib menga jon bergin!
150 Fisq-fasod payidan bo'lgan buzuq niyatliilar
Qonuningdan uzoqlashib, menga yaqinlashdilar.
151 Biroq Sen juda yaqinsan, ey Xudovand,
Barcha amrlaring esa haqiqatdir.
152 Vahiylaringni azaliy deb bilaman,
Sen ularni mangu barqaror qilgansan.

(Resh)

153 Tushkunligimni ko'ru, meni qutqargin,
Chunki Sening Qonuningni unutmadi!
154 Da'vomga chora qil, meni himoya etgin,
Va'dangga ko'ra meni jonlantirgin!
155 Betavfiqlar qutulishdan uzoqdir,
Chunki ular nizomingni izlamaydilar.
156 Sen esa-chi ko'p rahmdilsan, ey Xudovand,
O'z hukmu qaroring ila jonimni kiritgin!

¹⁵⁷ Meni ta'qib qilayotgan dushmanlarim ko'p,
Biroq Sening shahodatingdan men chiqmadim.
¹⁵⁸ Kalomingga amal qilmaydigan xoinlarni ko'rib,
Men qattiq nafratlandim.
¹⁵⁹ Qara, Sening amrlaringni men qanday sevaman!
Ey Xudovand, lutf qilib meni jonlantirgin!
¹⁶⁰ Sening kaloming asosi haqiqatdir,
Har bir adolatli hukming abadiydir.

(Shin)

¹⁶¹ Beklar sababsiz orqamdan tushdilar,
Dilimga esa Sening kaloming qo'rquv solar.
¹⁶² Men Sening va'dangni eshitib,
Katta g'animat topganday xursand bo'ldim.
¹⁶³ Yolg'onchilikdan nafratlanib jirkanaman,
Lekin Sening Qonuningni sevaman.
¹⁶⁴ Men adolatli hukmlaringni kuylab,
Har kuni yetti marta Senga sano aytaman.
¹⁶⁵ Qonuningni sevganlarga buyuk xotirjamlik yordir,
Ularning oyog'i to'siqqa qoqilib ketmas.
¹⁶⁶ Najotingga umid bog'ladim, ey Xudovand,
Sening amrlaringni bajarib boraman.
¹⁶⁷ Vahiylaringni qalbidam saqlab yuraman,
Ularni jon-dilim bilan sevaman.
¹⁶⁸ Buyruq va nizomlaringni tutaman,
Barcha yo'llarim Sening oldingda ayondir.

(Tov)

¹⁶⁹ Faryodim Senga borib yetsin, ey Xudovand,
Kaloming bilan menga fahm-idrok bergin!
¹⁷⁰ Yolvorib-yalinisim Senga borib yetsin,
So'zingga yarasha meni xalos qilgin!
¹⁷¹ Nizomlaringni menga o'rgatar ekansan,
Senga maqtovlar tilimdan tushmasin!
¹⁷² Sening barcha amrlaring adolatli ekan,
Irnim kalomingni tarannum etsin!
¹⁷³ Qo'ling menga yordam bermoqqa shay bo'lsin,
Sen buyurgan amrlarni men tanlaganman.
¹⁷⁴ Najotingni havas bilan izlayman, yo Rabbim,
Qonuning esa zavqu ovunchog'im bo'ldi mening.
¹⁷⁵ Jonim yashasin, Senga maqtovlar o'qisin,
Hukmlaring menga yordam bersin!
¹⁷⁶ Yo'qolgan qo'y kabi yo'ldan adashdim;
Sen shu qulingni axtarib topgin,
Chunki amrlaringni unutmadi.

Makkordan xalos bo'lish uchun munojot

ZIYORAT QO'SHIG'I.

119 Xudovandga dod qildim men tangligimda,
U esa quloq soldi faryodimga.
² Yolg'onchi lablardan, makkor tildan
Jonimni asragin, yo Rabbii!
³ Hoy makkor til-yey,
Senga ne nasib bo'lar ekan?
Nelar orttirar ekan senga Tangri?
⁴ Bahodirning o'tkirlashgan o'qlariyu,

Qizg'in yulg'un cho'g'i nasib etgusi.
⁵ O'zimning holimga voy, deymen,
Mana, kofirlar o'rtasida qolibman-ku,
Imonsizlar chodiridan chiqmay qoldim!
⁶ Tinchlik dushmanlari birla uzoq yashab,
Ancha qiynadim men jonimni!
⁷ Men tinchlik tarafdoriman,
Illo og'zimni ochay desam,
Ular urushni istaydilar.

Seni Xudovand qo'riqlaydi

ZIYORAT QO'SHIG'I.

120 Tog'larga ko'zlarimni tikaman,
Menga madad qayerdan kelar ekan?
² Xudovand yeru osmonni yaratgan,
Undan kelar menga madad.
³ Oyoqlaring qoqilishiga U yo'l qo'ymagay,
Sening Qo'riqchingdir U, uxlamagay aslo!
⁴ Ha, Isroilni Qo'riqllovchi mudramas,
U mijja ham qoqmas.
⁵ Xudovand sening Qo'riqchingdir,
O'ng tomoningdagi soyaboningdir U.
⁶ Kunduzi quyosh seni urmas,
Kechasi oy senga zarar yetkazmas.
⁷ Har bir badbaxtlikdan seni asrar,
Joningni ham qo'riqlar Xudovand.
⁸ Hozirdan boshlab to abadga qadar
Chiqish va qaytishingni Xudovand asrar.

Quddusga tinchlik tilash

DOVUDNING ZIYORAT QO'SHIG'I.

121 Xudovandning uyiga boramiz!
– deganlardan xursand bo'ldim.
² Sening darvozalarining ostonasida
Oyoqlarimiz turgan edi, Quddus!
³ Uylaring bir-biriga tutash,
Mahkam qurilgan shaharsan, Quddus!
⁴ U shaharga qabilalar borib kirdi,
Xudovandning qabilalari borib kirdi.
Xudovand ismini madh etmoq –
Ana bu Bani-Isroilga buyurilgan amr.
⁵ O'sha yerda hukm qilish uchun taxtlar qurilgan,
Dovud xonadoni uchun minbarlar qurilgan.
⁶ Quddusga tinchlik tilangiz:
Seni sevguchilar huzur ko'rgay!
⁷ Devorlaring ichra tinchlik,
Qasrlaring aro osoyish bo'lg'ay!
⁸ Qardoshu qondoshlarim uchun deymen:
Senga tinchlik hamroh bo'lg'ay!
⁹ Rabbi Xudovandimiz xonadoni xotiri uchun
Senga ezgulik tilayman.

Qullarning tikilgan ko'zlari

ZIYORAT QO'SHIG'I.

122 Ko'zlarimni Senga tikaman,
Ey, osmoni falakda o'ttirgan Egam!
² Xuddi qullarning ko'zlari xo'jayini qo'liga,
Kanizlarning ko'zlari bekasi qo'liga tikilganday,
Bizning ko'zimiz Rabbi Xudovandimizga tikilgan,
To U bizga mehribonlik qilguniga qadar.
³ Bizga mehribonlik qilgin, ey Xudovand!
Bizga mehribonlik aylagin,
Zero haqoratdan juda to'yganimiz.
⁴ Rohatda yashovchilarning masxarasidan,
Dimog'i ko'tarilganlarning haqoratidan
Jonimiz juda ham to'ygandir..!

Dushmandan qutulganlar madhiyasi

DOVUDNING ZIYORAT QO'SHIG'I.

123 Agar Xudovand biz bilan bo'lmasa edi,
– desin Isroil, –
² Banibashar bizga qarshi chiqqanda,
Agar Xudovand biz bilan bo'lmasa edi,
³ Ular ashaddiy qahr-g'azabi bilan
Tiriklayin bizni yutib yuborishar edi.
⁴ Unda suvlar bizni bosib qolar,
Jonimiz ustidan sellar quyular edi.
⁵ Unda suvlar shovullab toshib,
Jonimiz ustidan bosib o'tar edi.
⁶ Xudovandni olqishlaylik, chunki
Yirtqichlarga o'lja qilib qo'ymadi bizni.
⁷ Ovchilar qopqonidan qochib qutuldi
Jonimiz bizning, bamisoli qush;
Qopqon sinib, biz qochib qutuldik.
⁸ Yeru osmonni yaratgan Parvardigor –
Xudovandning ismidandir madadimiz.

Xudovand ahli mo'minning atrofida

ZIYORAT QO'SHIG'I.

124 Xudovandga umid bog'laganlar Sion tog'iday-
dir:
U tebranmas, mustahkamdir ilalabad.
² Quddus-chi tog'u tepa uning atrofidadir,
Xudovand esa O'z xalqining atrofidadir,
Hozirdan boshlab to ilalabad.
³ Xudovand fosiqlarning hukm hassasini
Solihlar taqdiriga ustun qo'ymas, toki
Solihlar nohaq ishga qo'l urmasin zinhor.
⁴ Yaxshilarga, yuragi to'g'rilarga
O'zing yaxshilik qilgin, ey Xudovand!
⁵ O'zlarining qing'irligi ila yuruvchilarni esa
Xudovand badkirdorlar bilan irg'itib tashlar.
Isroilga tinchlik yor bo'lsin!

Ozod bo'lganlarning shodiyonasi

ZIYORAT QO'SHIG'I.

125 Xudovand Sion ahlini surgundan qaytarganda,
Biz tush ko'rayotganlarday bo'lar edik.
² Shu kez og'zimiz kulgi ila to'lib-toshar,

Tilimizdan esa uzilmas edi tarannum.
Shu kez el-xalqlar orasida:
«Xudovand ular uchun buyuk ishlar yaratdi»,
– degan gap-so'z yoyilar edi.
³ Ha, Xudovand biz uchun buyuk ishlar yaratdi,
Bundan biz xurram bo'lar edik.
⁴ Ey Xudovand, Janubistondagi sellarni
Mavsumida Sen qanday qaytarib tursang,
Surgunda bo'lganlarimizni shunday qaytargin!
⁵ Ko'z yoshi bilan ekin ekkanlar
Xursandchilik bilan hosil ko'tarar.
⁶ Oh-zor bilan urug'ini sepkan dehqon
Bog'-bog' bug'doy ko'tarib kuylab qaytar.

Har bir baraka Xudodan

SULAYMONNING ZIYORAT QO'SHIG'I.

126 Agar uyni Xudovand qurmasa,
Quruvchilar bekorga ishlaydi;
Agar shaharni Xudovand qo'riqlamasa,
Qorovul bekorga bedor qoladi.
² Bekorga sizlar sahar turib,
Tungi uyqudan qolasizlar,
Bekorga g'am-g'ussa nonini yeysizlar.
Mana, Xudoning mahbusiga uyqu nasib etar.
³ Mana o'g'illar – Xudovand bergan nasiba,
Farzandlar – Xudovand bergan mukofotdir.
⁴ Botirning qo'lida o'qlar qanday bo'lsa,
Yoshlik chog'ida ko'rgan o'g'illari shundaydir.
⁵ O'qdoni ular bilan to'lgan er baxtli!
Maydonda dushmanlari bilan da'volashsa,
Elning ko'zi oldida sharmanda bo'lmas.

Xudojo'yni huzur-halovati

ZIYORAT QO'SHIG'I.

127 Baxtlidir Xudovanddan qo'rqadigan,
Uning yo'llaridan yuradigan har bir inson!
² Qo'l mehnating samarasini yer ekansan,
Huzur-halovatga noil bo'lursan.
³ Xotining hovling ichra o'tqazilgan
Serhosil tok novdasi kabi bo'lur.
Dasturxonning atrofidagi o'g'illaring
Zaytun ko'chatlari singari bo'lurlar.
⁴ Mana qarang Xudodan qo'rqqan erni,
U qanchadan-qancha barakaga erishur!
⁵ Xudovand seni Siondan tabarruk qilgay!
Sen butun hayoting davomida
Quddusning gullab-yashnashini ko'rgaysan.
⁶ Hatto o'g'illaring o'g'illarini ko'rgaysan.
Isroilga tinchlik yor bo'lsin!

Sion dushmanlarining yiqilishi

ZIYORAT QO'SHIG'I.

128 Yoshligimdan beri meni ko'p jabrladilar,
– desin Isroil, –
² Yoshligimdan beri meni ko'p jabrladilar,

Biroq meni yenga olmadilar.
³ Orqamda qo'shchilar yer haydab,
 Uzun egatlar ochdilar.
⁴ Xudovand esa-chi adolatparvardir,
 U fosiqlar kishanlarin sindirib tashladi.
⁵ Barcha Siondan nafratlanuvchilar
 Sharmanda bo'lib orqaga qaytsinlar!
⁶ Yulinmasdan oldin qurib ketgan
 Tom ustidagi o't kabi bo'lsinlar!
⁷ U bilan na o'roqchining hovuchi,
 Na bog' bog'lovchining qo'yni to'lar.
⁸ O'tgan-ketgan o'roqchilarga aytishmasin:
 «Xudovand sizga baraka bersin!» – deya,
 «Xudovand nomidan sizni muborakbod etamiz!»
 – deb ham aytishmasin zinhor.

Gunohni Kechiradiganga umid

ZIYORAT QO'SHIG'I.

129 Ey Xudovand,
 Chuqurliklardan Seni chorlayapman!
² Yo Rabbii, ovozimni tinglagin,
 Yolvorishimga quloqlaring diqqat qilsin!
³ Yohu Rabbano!
 Sen gunohlarni hisobga olsang,
 Kim ham tura olar ekan?
⁴ Biroq, Sen kechirimlisan;
 Shu sabab el Sendan qo'rqsin.
⁵ Xudovandga umid bog'ladim,
 Jonim bilan umid bog'ladim,
 Uning amriga muntazirman.
⁶ Qorovulning saharni kutishidan ko'ra,
 Posbonning tongni kutishidan ko'ra,
 Jonim Rabbimga ko'proq muntazirdir.
⁷ Isroil Xudovandga umid bog'lasin!
 Xudovand rahm-shafqatlidir,
 Jon isqotini O'zi mo'l beradi.
⁸ O'zi forig' qiladi Isroilni
 Barcha gunohlaridan.

Tinchigan qalb

DOVUDNING ZIYORAT QO'SHIG'I.

130 Ey Xudovand, dilimda mag'rurlik yo'q,
 Ko'zlarim takabburona boqmaydi.
 Men yeta olmaydigan, ajib ishlarga kirishmayman.
² Jonimni tinchitdim men, osudaman.
 Onasi quchog'ida yotgan emiziksiz go'dak,
 Sutdan chiqarilgan chaqaloq kabi
 Bag'rimda yotibdi jonim mening.
³ Hozirdan to ilalabad Isroil
 Xudovandga umid bog'lasin!

Dovud shahri – Xudovand shahri

ZIYORAT QO'SHIG'I.

131 Ey Xudovand, Dovudni ham,
 Barcha qayg'ularini ham eslagin!

² U Xudovand huzurida qasam ichgan,
 Yoqubdek Jabborga nazr atab degan:
³ «Men uyimga kirmayman,
 To'shagim uzra yotmayman,
⁴ Ko'zlarimga uyqu kelmagay,
 Yumilmagay qovoqlarim ham,
⁵ To Xudovandga bir makon topmagunimcha,
 Manzil qurmaganimcha Yoqub qo'rqan Jabborga».
⁶ Ahd Sandig'i Efratda, deb eshitgan edik,
 Ya'ar qirlarida esa uni topib oldik.
⁷ Keling, Xudoning maskaniga kiraylik,
 Oyoqlari ostiga yiqilib sajda qilaylik!
⁸ Turgin, ey Xudovand,
 Rohatlanadigan yeringga chiqqin,
 O'zing ila qudratli Sandig'ing birla!
⁹ Ruhoniylaring solihlik ila kiyinsin,
 Azizlaring sevinch-la tarannum etsin!
¹⁰ Quling Dovudning xotiri uchun,
 O'z tanlaganingdan yuz o'girmagin!
¹¹ Xudovand Dovudga ont ichgan edi,
 So'zi barqarordir, U so'zidan qaytmas:
 «Taxtingga o'z urug'ingdan odam o'tqazaman.
¹² Agar o'g'illaring Mening ahd-paymonimga,
 O'zim o'rgatgan shahodatga rioya qilsalar,
 O'g'illaring o'g'illari ham taxtingga o'tirar, to abad».
¹³ Zotan, Xudovand Sionni tanladi,
 O'ziga maskan uchun u yerni xohladi.
¹⁴ «Rohatlanadigan yerim shudir to abad,
 Bunda o'rnashaman, bu yerni xohladim, – dedi,
¹⁵ Ozuqalarini barakali qilib beraman,
 Nonga to'ydiraman faqir-fuqarolarin.
¹⁶ Ruhoniylariga najot kiyimini kiydiraman,
 Buyuk sevinch-la kuylab borar azizlarim.
¹⁷ O'sha yerda Dovudga saltanat paydo qilaman,
 Tanlaganimga yonar chiroqni muhayyo qilaman.
¹⁸ Dushmanlarini sharmandalik bilan qoplayman,
 Boshidagi toji esa gullab-yashnagay».

Birodarona inoqlik

DOVUDNING ZIYORAT QO'SHIG'I.

132 Birodarlarning inoq bo'lib yashashi
 Mana, qanday yaxshi va qanday soz!
² Boshga surtilgan xushbo'y yog' kabidir bu,
 Ha, Horunning soqoliga oqib tushgan,
 To'ni yoqasigacha oqib tushgan moydekdir.
³ Sion tepaliklarigacha tushib kelgan
 Ko'hi Hermo'n shabnami kabidir bu.
 Zero Sionda Xudovand barakatni,
 Abadiy hayotni amr etgan.

Xudovandning barcha bandalari!

ZIYORAT QO'SHIG'I.

133 Ey sizlar, Xudovandning barcha bandalari,
 Kechalari Xudovandning uyida turganlar,
 Xudovand sha'niga hamdu sano aytinglar!
² Uning muqaddas makoniga tomon

Qo'llaringizni yuqoriga cho'zing-da,
Hamdu sano aytinglar Xudovandga!
³ Osmon va yerni yaratgan Xudovand
Seni Siondan turib tabarruk qilgay!

Qodir Xudovandni kuylash

134 Hamdlar bo'lsin!
Hamdlar o'qing, ey Xudovand qullari,
Xudovandning ismiga hamdlar o'qing!
² Ey siz, Xudovandning uyida turganlar,
Xudoyimiz hovlilarida xizmat qilayotganlar,
³ Xudovandni maqtanglar, chunki U ezgudir,
Ismi tarannum eting, chunki u olijanobdir!
⁴ Zeroki Xudovand O'ziga Yoqubni,
Azizim deb Isroilni tanlagan.
⁵ Men bilaman, Xudovand ulug'dir,
Ha, Rabbimiz barcha xudolardan ulug'dir.
⁶ Yer va osmonda ham,
Dengizlar va hamma tubsiz joylarda ham
Xudovand istaganini yarataveradi.
⁷ Yerning chetidan U bulutlarni chiqaradi,
Yomg'ir ichra chaqmoqlarni chaqnatadi,
O'z xazinalaridan yelni ham chiqaradi.
⁸ Udir Misrning to'ng'ichlarini qirgan,
Insondan tortib hayvonga qadar.
⁹ Misr o'rtasida, Fir'avnning ko'zi o'ngida,
Fir'avnning barcha qullari ko'zi o'ngida
U karomatli ajoyibotlar paydo qilgan.
¹⁰ U ancha elu xalqlarni qirgan,
Qudratli shohlarni tig'dan o'tkazgan.
¹¹ Amo'riylar shohi Siho'nni ham,
Bashan podshohi O'gni ham,
Butun Kan'on shohliklarini ham
U ag'darib tashlagan.
¹² Ularning yer-mulkini tortib olib,
O'z xalqi Isroilning mulkiga qo'shib bergan.
¹³ Ey Xudovand, Sening noming abadiydir,
Nasllarcha davom etar xotirang, ey Xudovand.
¹⁴ Xudovand O'z xalqini hukm qilar,
O'z qullariga rahm-shafqat aylar.
¹⁵ Majusiylarning manfur sanamlari kumush va
oltindir,
Inson qo'llarining ish-amalidir.
¹⁶ Ularning og'zi bor, lek so'zlamaydilar,
Ularning ko'zlari bor, lek ko'rmaydilar.
¹⁷ Quloqlari bor-u, eshitmaydilar,
Og'izlaridan esa nafas chiqarmas.
¹⁸ Ularni yasagan kishi,
Ularga e'tiqod qilgan barcha
Xuddi ularga o'xshab qolur.
¹⁹ Ey Isroil xonadoni, Xudovandni olqishlang!
Ey Horun xonadoni, Xudovandni olqishlang!
²⁰ Ey Leviy xonadoni, Xudovandni olqishlang!
Ey Xudovanddan qo'rqanlar, Uni olqishlang!
²¹ Quddusda maskan topgan Xudovand sha'niga
Sionda hamdu sanolar o'qilsin!
Hamdlar bo'lsin!

Abadiydir Uning inoyati!

135 Xudovandga shukr qiling,
U olijanobdir, abadiydir inoyati!
² Xudolar Xudosiga shukr qiling,
Abadiydir Uning inoyati!
³ Hokimlar Hokimiga shukr qiling,
Abadiydir Uning inoyati!
⁴ Yolg'iz O'zi buyuk mo'jizalar yaratgan,
Abadiydir Uning inoyati!
⁵ Osmonni U hikmat bilan yaratgan,
Abadiydir Uning inoyati!
⁶ Yerni suvlar ustida o'rnatgan,
Abadiydir Uning inoyati!
⁷ Buyuk osmon yoritqichlarin yaratgan,
Abadiydir Uning inoyati!
⁸ Kunduzi hukm surmog'i-chun quyoshni yaratgan,
Abadiydir Uning inoyati!
⁹ Tunda hukm surmog'i-chun oy va yulduzlarni yarat-
gan,
Abadiydir Uning inoyati!
¹⁰ Misrdagi to'ng'ichlarni Qirganga shukr qiling,
Abadiydir Uning inoyati!
¹¹ U Bani-Isroilni o'rtalaridan olib chiqqan,
Abadiydir Uning inoyati!
¹² Ularni O'zining baland qo'li ila,
O'zining cho'zilgan qo'li ila ozod qilgan,
Abadiydir Uning inoyati!
¹³ Qizil dengizni ikkiga bo'lgan,
Abadiydir Uning inoyati!
¹⁴ Bani-Isroilni dengiz o'rtasidan o'tkazgan,
Abadiydir Uning inoyati!
¹⁵ Fir'avn va lashkarin Qizil dengizga ag'dargan,
Abadiydir Uning inoyati!
¹⁶ Xalqini cho'ldan O'tkazganga shukr qiling,
Abadiydir Uning inoyati!
¹⁷ U buyuk podshohlarni qirib tashlagan,
Abadiydir Uning inoyati!
¹⁸ Shuhrati baland shohlarni o'ldirgan,
Abadiydir Uning inoyati!
¹⁹ Amo'riylar shohi Siho'nni o'ldirgan,
Abadiydir Uning inoyati!
²⁰ Bashan podshohi O'gni nobud qilgan,
Abadiydir Uning inoyati!
²¹ Ularning yerini meros qilib bergan,
Abadiydir Uning inoyati!
²² O'z quli Isroilga meros qilib bergan,
Abadiydir Uning inoyati!
²³ Xor bo'lganimizda U bizni eslagan,
Abadiydir Uning inoyati!
²⁴ Yovlarimizdan bizni xalos etgan,
Abadiydir Uning inoyati!
²⁵ Har bir jonga rizqini Beruvchiga shukr qiling,
Abadiydir Uning inoyati!
²⁶ Osmon Tangrisiga shukr qiling,
Abadiydir Uning inoyati!

Surgundagi xalqning nolayu faryodi

136 Bobil nahrlari bo'yida o'tirib,
Biz Sionni eslab yig'lar edik.
² Bobil bag'ridagi tol daraxtlariga
G'ijjaklarimizni osib qo'ygan edik.
³ Chunki bizni asir qilib olganlar
Bizni u yerda masxara qilar,
Bizdan qo'shiq aytib berishni so'rar,
«Sion qo'shiqlaridan aytib beringlar!»
– deb jonimizni qiynar edilar.
⁴ Ammo begona yerda ekanmiz,
Xudovandning qo'shig'ini qanday aytaylik?
⁵ Agar seni unutsam, ey Quddus,
O'ng qo'lim meni unutsin!
⁶ Ey Quddus, agar seni eslamasam,
Eng cheksiz sevinchimdan yuqori tutmasam,
Tilim tanglayimga yopishib qolsin!
⁷ Quddusga falokat kelgan kunda:
«Uni tubigacha yalang'ochlang,
Uni xarob qilib tashlang!» – degan
Edo'm o'g'illarini esga olgin, ey Xudovand!
⁸ Ey, vayronagarchilik qizi – Bobil!
Bizga qilgan yomonliklaring uchun
Sendan o'ch olguchi baxtli bo'lur!
⁹ Go'daklaringni olib qoyaga urib,
Tilka-pora qilguchi baxtli bo'lur!

Xudovandning mehribonligiga shukrona

DOVUD SANOSI.

137 Ey Xudovand,
Chin ko'ngildan Senga shukr qilib,
Ilohlar qarshisida Seni kuylayman.
² Muqaddas ma'bading tomon sajda qilib,
Inoyatu sadoqating uchun shukr qilaman,
Ulug' nomingga tan beraman Sening.
Sen nomingdan ham ulug' va'da bergansan.
³ Chaqirgan kunimda menga quloq solding,
Ko'nglimni ko'tarib tetik qilding.
⁴ Ey Xudovand,
O'z og'zingdan chiqqan amrlarni eshitganlarida,
Yer yuzi shohlari hammasi Senga shukr qiladilar.
⁵ Xudovandning yo'llarini kuylaydilar,
Chunki shuhrati buyukdir Xudovandning!
⁶ Xudovand yuksak bo'lib, yuvoshlarga boqar,
Mag'rurlarni esa uzoqdangina tanir.
⁷ Musibatlar ichida yursam ham,
Sen mening ruhimni ko'tarasan;
Yovlarim g'azabiga qarshi qo'l ko'tarib,
Kuchli o'ng qo'ling ila meni qutqazasan.
⁸ Xudovand mening ishimni ro'yobga chiqazar.
Sening inoyating abadiydir, ey Xudovand,
O'zing yaratganlarni hech vaqt tashlab qo'ymagin!

Xudovand meni biladi

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

138 Ey Xudovand, Sen meni sinading
Hamda bilib olding.
² O'tirib-turishlarimni Sen bilasan,
Xayollarimni uzoqdan anglaysan.
³ Yurishimu yotishimni Sen tekshirasan,
Barcha yo'llarim Senga ravshandir.
⁴ Biron gapni aytmogga tilim bormasdan,
Sen hammasini bilasan, ey Xudovand.
⁵ Oldimdan va orqamdan meni o'rab olib,
Qo'lingni ustimga qo'ygansan.
⁶ Bu mening tushuncham uchun g'oyat ajibdir,
Yuksakdir, aqlim bovar qilmas.
⁷ Sening Ruhingdan qayerga ham ketar edim?
Sening huzuringdan qayerga qochib boraman?
⁸ Agar osmonga o'rlasam, Sen u yerdasan,
O'liklar diyoriga tushay desam,
O'sha yerda ham Sen borsan.
⁹ Saharning qanotlarini olib uchsam,
Dengiz chetlarigacha ko'chib o'rnashsam,
¹⁰ O'sha yerda ham Sening qo'ling meni yetaklar,
Ha, kuchli o'ng qo'ling meni ushlab turar.
¹¹ Agar men: Zulmat meni o'rab olsin,
Atrofimdagi yorug'lik tunga aylansin, – desam-da,
¹² Hatto zulmat ham Sen uchun qora emas,
Tunni go'yo kunduzdek yorug' ko'rasan.
Qorong'u va yorug' Sen uchun bari birdir.
¹³ Butun ichlarimni Sen bunyod etding,
Onam qornida meni tashkil qilding.
¹⁴ Senga shukrlar qilaman,
Men haybatli suratda yaralganman,
San'ating ajoyibdir Sening,
Buni jon deb tan olaman.
¹⁵ Shaklim Senga sir emas edi;
Pinhona vujudga kelganimni,
Yerning tuban joylarida to'qilganimni,
Hammasini ham Sen bilasan.
¹⁶ Hamon pusht shaklida ekanman,
Ko'zlaring ko'rardi meni.
Hali bir kun ham yashamaganimda,
Sen kunlarimni tayin qilib,
Hammasini kitobingga yozgan eding.
¹⁷ Sening muddaolaring menga juda azizdir,
Ular qanchadan-qanchadir, ey Tangrim!
¹⁸ Ularni sanab chiqadigan bo'lsam,
Qum zarralaridan ko'proq bo'lib chiqar.
Men bir uxlab, uyg'onsam,
Hali ham Sen bilan birgaman.
¹⁹ Ey Xudo, koshki Sen fosiqni o'ldirsang edi!
Uzoqlashinglar mendan, barcha qonxo'rlar!
²⁰ Nopok niyat bilan Seni tilga oladilar,
Behuda ishlarni xayol qiladilar g'animglaring.
²¹ Ey Xudovand, Sendan nafratlanganlardan
Men nafratlanmayinmi?
Senga qarshi chiqqanlardan jirkanmayinmi?
²² Bor nafrat bilan ulardan jirkanaman,
O'zimga dushman deb bilaman ularni!
²³ Ey Tangrim,
Meni sinab, yuragimni bilib olgin!

Meni tekshirib, xayollarimni o'rganib chiqqin!
²⁴ Ko'rgil-chi, yo'limda biron xafalik bormikin?
 Abadiyat yo'ligha meni yo'naltirgin!

Yovuzlardan qutulish uchun munojot

IJROCHILAR RAHBARIGA. DOVUD SANOSI.

139 Ey Xudovand,
 Meni yomon odamdan qutqargin,
 Zolimdan asrab qolgin meni!
³ Ular yuragida yovuz niyatlarni to'qib,
 Kundan-kunga urush qo'zg'aydilar.
⁴ Ilon kabi tillarini qayraydilar,
 Lablari uchida qora ilon zahridir.

⁵ Ey Xudovand, fosiq qo'lidan meni saqlagin,
 Zolim odamdan asrab qolgin meni!
 Ular meni turtib, yo'ldan toydirmoqchi.
⁶ Mag'rurlar men uchun dom yashirishdi,
 Borar yo'lim chetiga to'ru ilmoq,
 Qopqonu tuzoq yoyib qo'yishdi.

⁷ Mening Tangrim Sensan, dedim Xudovandga.
 Yolvorishimga quloq bergin, ey Xudovand!
⁸ Yo Xudoyo Xudovando!
 O'zingsan quvvatimu najotim mening,
 Jang kunida O'z panohingda asrading.
⁹ Fosiqlar tilagini bermagin, yo Rabbiy!
 Yovuz niyatlariga omad bersang gar,
 Ular mag'rurlanib ketar!

¹⁰ Meni o'rab olganlarning til uchidagi yomonligi
 O'z boshiga qaytib ularni shuvut qilsin!
¹¹ Boshlariga yonayotgan cho'g'lar yog'sin,
 Otashga, tubsiz chuqurliklarga tashlansin,
 Qaytib u yerdan chiqmasinlar!
¹² Til qayrovchi odam mamlakatda o'rnashmasin,
 Zolim izidan badbaxtlik quvib halok qilsin!
¹³ Bilaman, Xudovand mazlumni himoya qilar,
 Bechoraholni U adolatli hukm qilar.
¹⁴ Solihlar-chi Sening ismingga shukr qilar,
 Sofdillar bari Sening huzuringda yashar.

Yomon yo'ldan saqlash uchun ibodat

DOVUD SANOSI.

140 Ey Xudovand,
 Senga yolvoryapman, menga shoshilgin!
 Chaqirgan chog'im tavallomga quloq solgin!
² Ibadatim isiriq kabi tutab,
 Sening oldingga yetib borsin;
 Duoga qo'l cho'zishlarim esa Senga
 Shom qurbonligiday maqbul bo'lsin!
³ Ey Xudovand, og'zimga posbon qo'ygin,
 Irnim eshigini ihota qilgin!
⁴ Yuragimni yomon yo'lga mayl qilmagin,
 Yovuz odamlarning kirdikorlarigagin,
 Yomon qilmishlariga havaslantirma,

Ularning mazasidan men lazzat olmayin!
⁵ Solih meni urar ekan – bu inoyatdir,
 U meni fosh qilar ekan – boshimga moydir,
 Bundan men bosh tortmayman mutlaqo.
 Vale hanuzgacha mening ibodatim
 Yovuzlarning yovuzligiga qarshi qaratilgan.
⁶ Ularning beklari qoyaga urilib nobud bo'lganda,
 Mening so'zlarimga ular quloq solajaklar,
 Yoqimli so'zlar ekanini tushunajaklar.
⁷ Xuddi yer haydagandek bizni chopib-tilib,
 Suyaklarimizni o'liklar diyoriga sohib yubordilar.
⁸ Mening ko'zlarim esa Senga tikilgan,
 Yo Rabbim! Ey Xudovand!
 Sendan panoh topgan ekanman,
 Zinhor itqitib tashlama jonim!
⁹ Menga qasd qilib qo'yilgan domdan,
 Qonunsizlar tuzog'idan saqlagin meni!
¹⁰ Men bemalol o'tib ketar ekanman,
 Fosiqlar o'z to'rlariga tushib qolsinlar.

Jafokashlar dod-fig'oni

DOVUDNING G'ORDALIGIDAGI QASIDASI. IBODAT.

141 Ovozim Xudovandga yetib borsin,
 Nolayu faryod qilaman.
 Ovozim Xudovandga yetib borsin,
 Tavallo qilib yalinaman.
² Ko'nglimni Uning oldida ochaman,
 Qayg'ularimni Unga so'zlab beraman.
³ Tanimdagi ruhim holdan ketganda,
 Sen borar yo'limni bilar eding.
 Men kelayotgan yo'limda-ku
 Men uchun ilmoq yashiribdilar.
⁴ O'ng tomonimga qarasam,
 Meni taniydigan hech kim yo'q,
 Men uchun qochar joy qolmabdi,
 Jonim haqida hech kim qayg'urmayapti.
⁵ Ey Xudovand, Senga faryod qildim:
 Sensan mening panohim, dedim,
 O'zingsan tiriklar diyoridagi hissam mening.
⁶ Nalamni tinglagil, juda toliqqanman!
 Meni quvg'in qilganlar qo'lidan xalos etgin,
 Ular mendan g'oyat zo'rdirlar!
⁷ Ismingni madh etmog'im uchun,
 Zindondan chiqarib yubor jonimni!
 Menga ezgulik qilganing uchun,
 Solihlar atrofimga to'planadilar.

Qutqarish, yo'l ko'rsatish uchun iltijo

DOVUD SANOSI.

142 Ey Xudovand, ibodatimni eshitgin,
 Sadoqating haqi tavallomga quloq solgin,
 Adolating haqi menga javob bergin!
² Bandang bilan da'volashmagin,
 Chunki yashaydiganlardan birortasi
 Sening oldingda oqlana bilmas.
³ Dushman jonim payiga tushdi,

Hayotimni oyoqosti qildi.
 Dunyodan o'tib ketganlar kabi,
 Meni qorong'ida yashashga majbur etdi.
⁴ Tanimdagi ruhim juda tushkun,
 Siynamdagi qalbim alamzada.
⁵ Ilgarigi kunlarni eslayman,
 Barcha ishlarini fikrlab yuraman,
 Qo'llaring ijodi haqida o'ylab yuraman.
⁶ Qo'llarimni Sen tomon cho'zaman,
 Jonim qurigan yer kabi Senga tashna.

⁷ Ey Xudovand, meni tezda eshitgin!
 Sog'inchdan ruhim holdan ketmoqda!
 Yuzingni mendan yashirmagin, toki
 Go'rga kirganlar kabi bo'lib qolmayin!
⁸ Sahardan inoyatli so'zingni eshittirgin,
 Chunki Senga umid bog'laganman.
 Yuradigan yo'limni menga ko'rsatgin,
 Chunki Senga ko'ngil bog'laganman.
⁹ Dushmanlarimdan xalos qilgin, ey Xudovand!
 Men Sening huzuringga yuguraman.
¹⁰ Irodangni ado etishni menga o'rgatgin,
 Sensan mening Xudoyim!
 Sening olihimmat Ruhing
 Ravon yerlardan meni yetaklab borar.
¹¹ Ey Xudovand!
 O'z isming haqi meni jonlantirgin,
 Adolating haqi meni kulfatdan qutqargin!
¹² Inoyating haqi dushmanlarimni qirib bitirgin,
 Jonimga g'ulu solganlarning barini yo'q qilgin!
 Axir, men Sening bandangman-ku!

Baraka tilash munajoti

DOVUD SANOSI.

143 Qo'llarimni jangga,
 Barmoqlarimni urushga o'rgatgan
 Suyanchig'im – Xudovandni olqishlayman.
² U inoyat manbaim va qo'rg'onimdir,
 Istehkomim, Xaloskorim mening,
 Qalqonimdir, Undan panoh topdim,
 U xalqimni menga bo'ysundirgan.
³ Ey Xudovand, inson qadri nedirki,
 Sen unga e'tibor bergaysan?
 Inson o'g'li nedirki, Sen uni ardoqlaysan?
⁴ Odamzod – bir nafasginadir,
 Kunlari bir soya kabi o'tib ketar.
⁵ Ey Xudovand, osmoningni yorib tushgil,
 Tog'larga tekki, ulardan tutun chiqargil!
⁶ Chaqmoq yuborib, yovlarni tarqatgin,
 O'qlaringni otib, ularni supurib tashlagin!
⁷ Samodan qo'lingni uzatib meni qutqargin,
 Ulkan suvlardan, ajnabiylar qo'lidan
 Meni xalos qilgin!
⁸ Ularning og'zidan yolg'on-yashiq gaplar toshgan,
 Qo'llari esa harom ishlarga bulg'angandir.
⁹ Ey Xudo, Senga yangi qo'shiq aytaman,
 O'n torli changda Seni tarannum etaman.

¹⁰ Sensan-ku shohlarga najot beradigan,
 Bandang Dovudni qilich damidan qutqazgan.

¹¹ Ajnabiy o'g'illarining qo'lidan qutqar,
 Xalos qil bandangni!
 Ularning og'zidan yolg'on-yashiq gaplar toshgan,
 Qo'llari esa harom ishlarga bulg'angandir.
¹² O'g'illarimiz yoshligida o'sib qalinlashgan ko'chatlar
 kabi,
 Qizlarimiz saroyning naqshli ustunlari kabi bo'lsinlar!
¹³ Omborlarimizda mo'l-ko'lchilik bo'lsin,
 Har xil ne'matlardan to'lib-toshsin!
 Yaylovlarimizdagi qo'ylar ming-minglab,
 Mingi esa tuman bo'lib ko'paysin!
¹⁴ Qora molimiz semirib borsin,
 Talash ham, zarar-ziyon ham bo'lmasin,
 Ko'chalarimizda dod-fig'on eshitilmasin!
¹⁵ Mana shunday duolarni olgan xalq baxtli!
 Xudovandni Rabbimiz deb bilgan xalq baxtli!

Rahmdil va qodir Xudoga hamdu sano

DOVUDNING MAQTOV QO'SHIGI.

144 Ey Xudoyim, ey Podshohim, Seni ulug'layman,
 Ismingga abadulabad tasannolar aytgayman.
² Seni kundan-kunga olqishlayman,
 Ismingni madh etaman ilalabad.
³ Xudovand buzrukvordir,
 U ko'p maqtovg'a sazovordir,
 Uning buyukligiga aql yetmas.
⁴ Ishlaringga zurriyotlarimiz tasanno aytishgay,
 Quadratli ajoyibotlaringni xabarlab yurishgay.
⁵ Men ulug'vorliging, savlatu mahobating,
 Ajoyib ishlarining haqida o'ylab yurgayman.
⁶ Vahimali g'aroyibotlaring haqida gapirgaylar,
 Buyukligingni xabar qilmoq esa menga farz.
⁷ Ulug' iltifotingni maqtab yurgaylar,
 Odilligingni kuylab tarannum etgaylar.
⁸ Xudovand rahmonu mehribondir,
 U uzoq sabrli, juda inoyatlidir.
⁹ Xudovand har bir insonga himmat aylar,
 Barcha maxluqotga rahm-shafqat ko'rsatar.
¹⁰ Ey Xudovand,
 Hamma yaratganlaring Senga shukr qilar,
 Azizlaring Senga hamdu sano o'qirlar.
¹¹ Saltanating shon-shuhratini targ'ib qilar,
 Kuch-qudrating haqida hikoya qilarlar.
¹² Inson o'g'illariga Sening qudratli ishlarini,
 Buyuk, hashamatli saltanatingni bildirarlar.
¹³ Sening saltanating davrlar osha davom etar,
 Asrdan-asrga Sen hukmronlik qilasan.
¹⁴ Barcha yiqilayotganlarga Xudovand madad berar,
 Har bir qaddi bukilganni U rostlar.
¹⁵ Hammaning ko'zi Senga tikilgan ekan,
 O'z vaqtida ularning rizqini berasan.
¹⁶ Sen qo'lingni ochasan-u,
 Har bir jonzotni marhamatingga to'ydirasan.
¹⁷ Xudovand barcha yo'llarida adolatli,
 Hamma ishlarida sodiq va inoyatlidir.

¹⁸ Xudovandga murojaat qiladigan,
Chin qalbdan murojaat qiladigan
Har bir insonga U yaqindir.
¹⁹ Xudojo'ylarning tilagini U qondirar,
Ularning faryodini eshitib, najot berar.
²⁰ O'zini sevgan hammani Xudovand asrar,
Barcha betavfiqlarni esa yo'q qilar.
²¹ Xudovandning madhi tilimdan tushmas,
Butun odamzod hamdu sano aytsin
Uning muqaddas ismiga, to abad!

Vafodor va odil Xudoga hamdu sano

145 Hamdlar bo'lsin!
Ey jonim, Xudovandni madh qilgin!
² Tirik ekanman Xudovandni madh qilaman,
Umrim boricha Xudoyimni tarannum etaman.
³ Umid bog'lamang beklarga,
Najot berolmaydigan odamzodga!
⁴ Uning ruhi chiqib, o'z tuprog'iga qaytar,
O'sha kunning o'zida puchga chiqar
Uning barcha murod-orzulari.
⁵ Yoqub Tangrisini yordamchim deb bilgan,
Rabbim deb Xudovandga umid bog'lagan
Har bir inson baxtlidir!
⁶ O'zi yeru osmonni ham, dengizni ham,
Ulardagi har bir mavjudotni ham yaratgan,
U abadiy vafodorligini saqlaydi.
⁷ Xudovand ezilganlarni himoya qiladi,
Ochlarga non, asirlarga ozodlik beradi.
⁸ Xudovand ko'rlarning ko'zini ochadi,
Qaddi bukilganlarni U rostlaydi,
Solihlarni sevadi Xudovand.
⁹ Xudovand g'ariblarni asraydi,
Yetim va bevalarga mador beradi,
Fosiqlarni esa yo'llaridan adashtiradi.
¹⁰ Xudovand abadiy hukm surgay!
Sening Xudoying, ey Sion,
Davrdan-davrga saltanatli bo'lgay!
Hamdlar bo'lsin!

Parvardigor kimdan rozi?

146 Hamdlar bo'lsin!
Xudoyimizni tarannum etmoq
Qanday yaxshi, qanday lazzatlidir!
Mana, U ko'p maqtovga munosibdir!
² Quddusni qayta qurajak Xudovand,
Isroilning tarqalib ketganlarini esa
O'zi to'plab olajak.
³ U ezilgan ko'ngillarni davolab,
Yaralariga malham surtadi.
⁴ U yulduzlar sonini belgilab,
Hammasini nomma-nom chaqiradi.
⁵ Rabbimiz buyuk, quvvati azimdir,
Donoligini esa o'lchab bo'lmaydi.
⁶ Xudovand xokisorlarni yuqori ko'tarar,
Betavfiqlarni esa yerga urar.
⁷ Xudovandga shukrona aytib kuylanglar,

G'ijjakda kuylanglar Xudoyimizni!
⁸ U bulutlar ila osmonni qoplaydi,
Yer uchun yomg'ir hozirlaydi,
Tog'larda esa giyoh o'stiradi.
⁹ Hayvonlarga U rizqi-ro'zini beradi,
Qag'illaydigan qarg'a bolalarin to'yg'azadi.
¹⁰ Xudovand otning kuch-quvvatidan rozi bo'lmas,
Chopqirning boldirlari Unga manzur bo'la olmas.
¹¹ Xudovand O'zidan qo'rqadiganlardan,
Inoyatiga umid bog'laganlardan rozi bo'lur.

Ey Quddus va butun dunyo!

147 Ey Quddus, Xudovandni madh qilgin!
Xudoyingga hamd – sano aytgin, ey Sion!
² Udir darvozalarining tambalarini mahkamlagan,
O'rtangdagi o'g'illaringga barakat beradigan,
³ Sarhadlaring ichra tinchlikni barqaror qilgan,
Seni bug'doy hosili bilan to'ydiradigan.
⁴ U yer yuziga kalomini jo'natar,
Uning amri zudlik ila yelib borar.
⁵ U jun kabi qor yog'dirar,
Kul singari qirov sochar.
⁶ U parcha-parcha qilib muz yog'dirar;
Qahraton ayoziga kim tob bera olar?
⁷ U kalomini yuborib, ularni eritar,
Shamolini yuborib, suvlarni oqizar.
⁸ U O'z kalomini Yoqubga bildirgan,
Qonun-qoidalarini Isroilga bergan.
⁹ U boshqa xalqqa buni ravo ko'rmagan,
Ular Uning hukmlarini bilmaydilar.
Hamdlar bo'lsin!

Butun dunyo Xudoni madh qilsin

148 Hamdlar bo'lsin!
Osmondan Xudovandni madh qilinglar,
Balandliklardan turib Uni maqtanglar!
² Ey, Uning barcha malaklari,
Uni madh qilinglar!
Ey, Uning barcha qo'shinlari,
Uni madh qilinglar!
³ Ey quyosh va oy,
Uni madh qilinglar,
Ey butun nurli yulduzlar,
Uni madh qilinglar!
⁴ Ey osmonu falaklar,
Ey ko'k yuqorisidagi suvlar,
Uni madh qilinglar!
⁵ Xudovandning ismini madh qilsinlar,
Chunki U amr etdi va ular yaratildi.
⁶ U ularni abadiy o'rnashtirdi,
Ularga qaytib bo'lmas mangu qonun berdi.
⁷ Xudovandni yerdan turib birga madh etinglar,
Ey, dengiz ajdarlari va butun tubsizliklar!
⁸ Ey, otash va do'l, qor va bug',
Uning kalomiga bo'ysunadigan bo'ron shamoli!
⁹ Ey, tog'lar va butun tepaliklar,
Mevali daraxtlar va hamma sarv og'ochlari!

¹⁰ Ey, yovvoyi hayvonlar va butun chorvalar,
Sudraluvchilar va qanotli parrandalar!

¹¹ Ey, dunyo podshohlari va barcha xalqlar,
Xonlar va yerning barcha hokimlari!

¹² Ey, yigitlar bilan qizlar,
Qariyalar bilan yoshlar!

¹³ Barisi Xudovand ismini madh qilsin,
Chunki yolg'iz Uning ismi yuksakdir;
Uning ulug'vorligi yerdayu osmondadir.

¹⁴ Barcha azizlarim shuhratini oshiray deya,
U O'ziga yaqinlashtirgan xalqiga –
Isroil o'g'illariga g'alaba bag'ishlagan.
Hamdlar bo'lsin!

Xudojo'ylar Xudoni madh qilsin

149 Hamdlar bo'lsin!
Xudovandga yangi bir qo'shiq ayting,

Azizlar jamoatida hamdu sanolar qiling!

² Isroil o'zining Parvardigoridan sevinsin,
Sion o'g'illari o'z Podshohidan quvonsin!

³ Raqs tushib Uning ismini madh qilishsin,
Doira va g'ijjak ila Uni tarannum etishsin!

⁴ Chunki Xudovand O'z xalqiga marhamat qilar,
Xokisorlarni najot gulchambari ila sharaflar.

⁵ Azizlar sharaf ila tantana qilsinlar,
Yotganda ham tarannum etsinlar!

⁶ Og'izlarida Tangriga hamdu sanolar,

Qo'llarida esa dudama qilich bo'lsin!

⁷ Toki ular o'zga xalqlardan o'ch olgaylar,
Elatlarga tegishli jazosini bergaylar;

⁸ Toki podshohlarini zanjirlar bilan,
To'ralarini po'lat kishanlar ila bog'lagaylar;

⁹ Toki ularni yozilgani bo'yicha hukm qilgaylar.

Bu sharaf esa barcha Xudo azizlariga xos bo'lgay.
Hamdlar bo'lsin!

Butun jonzod Xudoni madh qilsin

150 Hamdlar bo'lsin!
Muqaddas makonida Tangrini madh qiling!

Qudratli falagida Uni madh qiling!

² Qahramonliklari uchun Uni madh qiling!

Buzrukvorligi uchun Uni madh qiling!

³ Burg'u ovozi bilan Uni madh qiling!

Chang va g'ijjak ila Uni madh qiling!

⁴ Doira va raqs bilan Uni madh qiling!

Nay va torli asboblarda Uni madh qiling!

⁵ Jarangdor zillar bilan Uni madh qiling!

Xushovoz zillar bilan Uni madh qiling!

⁶ Butun jonzod Xudovandni madh qilsin!

Hamdlar bo'lsin!

XUSHXABAR

MATTO

XUSHXABAR

Iso Masihning nasl-nasabi

1 Ibrohim o'g'li, Dovud o'g'li Iso Masihning nasab-nomasi.
 2 Ibrohimdan Is'hoq tug'ildi.
 Is'hoqdan Yoqub tug'ildi.
 Yoqubdan Yahudo va uning aka-ukalari tug'ildilar.
 3 Yahudo va Tamaradan Paras hamda Zarah tug'ildilar.
 Parasdan Hasro'n tug'ildi.
 Hasro'ndan Aram tug'ildi.
 4 Aramdan Amminadab tug'ildi.
 Amminadabdan Nahsho'n tug'ildi.
 Nahsho'ndan Salmo'n tug'ildi.
 5 Salmo'n va Rahobadan Bo'az tug'ildi.
 Bo'az va Rufdan Obid tug'ildi.
 Obiddan Ishay tug'ildi.
 6 Ishaydan podshoh Dovud tug'ildi.
 Podshoh Dovud va Uriyoning sobiq xotinidan Sulaymon tug'ildi.
 7 Sulaymondan Rahaba'm tug'ildi.
 Rahaba'mdan Abiyog' tug'ildi.
 Abiyog'dan Oso tug'ildi.
 8 Oso dan Yo'shafat tug'ildi.
 Yo'shafatdan Yo'ram tug'ildi.
 Yo'ramdan Uzziyo tug'ildi.
 9 Uzziyodan Yo'tam tug'ildi.
 Yo'tamdan Ahaz tug'ildi.
 Ahazdan Hizqiyog' tug'ildi.
 10 Hizqiyodan Manashe tug'ildi.
 Manashedan Amo'n tug'ildi.
 Amo'ndan Yo'shiyo tug'ildi.
 11 Yo'shiyodan Yo'akim tug'ildi.
 Yo'akimdan Bobilga surgun[†] bo'lish davrida Yako'niyo bilan aka-ukalari tug'ildilar.
 12 Bobildagi surgunlik davridan keyin Yako'niyodan Sha'ltiel tug'ildi.
 Sha'ltieldan Zarubobil tug'ildi.
 13 Zarubobildan Abihud tug'ildi.
 Abihuddan Elyoqim tug'ildi.
 Elyoqimdan Azo'r tug'ildi.
 14 Azo'rdan Sado'q tug'ildi.
 Sado'qdan Axim tug'ildi.
 Aximdan Elihud tug'ildi.

[†] BOBILGA SURGUNLIK: lug'atga qarang.

15 Elihuddan Il'azar tug'ildi.
 Il'azardan Mattan tug'ildi.
 Mattandan Yoqub tug'ildi.
 16 Yoqubdan Maryamning eri Yusuf tug'ildi.
 Maryamdan esa Masih^{††} deb atalgan Iso tug'ildi.
 17 Shunday qilib, Ibrohimdan Dovudgacha hammasi bo'lib o'n to'rt nasl, Dovuddan Bobil surgunligigacha o'n to'rt nasl va Bobil surgunligidan Masih kelishigacha o'n to'rt nasldir.

Iso Masihning tug'ilishi

18 Iso Masihning tug'ilishi shunday sodir bo'ldi: Uning onasi Maryam Yusufga unashirib qo'yilgan edi. Ularning nikohidan oldin Maryam Muqaddas Ruhdan[‡] homilador ekani ma'lum bo'ldi. 19 Uning eri Yusuf esa solih odam bo'lib, Maryamni sharmanda qilishni istamay, yashirincha qo'yib yuborish niyatida bo'ldi. 20 Buni o'ylab ko'rganidayoq, Xudovandning bir farishtasi tushida unga ko'rinib: "Ey Dovud o'g'li Yusuf! – dedi, – Sen Maryamni o'zingga xotinlikka olishdan qo'rqma; chunki uning vujudidagi homila Muqaddas Ruhdan paydo bo'lgan. 21 U o'g'il tug'adi va Uning ismini Iso^{‡‡} qo'lasan, chunki U O'z xalqini gunohlaridan qutqaradi. 22 Bularning bari esa Xudovandning payg'ambar orqali aytgani bajo kelishi uchun ro'y berdi. Payg'ambar: 23 "Qiz homilali bo'lg'ay va o'g'il tuqqay, Uning ismini esa Immanuil qo'yurlar", – deb karomat qilgan edi. Immanuil – "Xudo biz bilan" demakdir". 24 Yusuf uyg'ongach, Xudovandning farishtasi unga buyurganidek qildi va Maryamni xotinlikka oldi. 25 Lekin u tug'maguncha unga yaqinlashmadi. Nihoyat, Maryam o'zining to'ng'ich o'g'lini tug'di va Uning ismini Iso qo'ydi.

Munajjmlarning Isoni ziyorat qilishi

2 Iso podshoh Hirod davrida, Yahudiyaning Bayt-lahm shaharchasida tug'ilganidan keyin, sharqdan Quddusga munajjmlar keldi. 2 Ular: – Yahudiylarning podshohi bo'lib tug'ilgan bola qayerda? Biz sharqda Uning yulduzini ko'rdik, Unga ta'zim qilgani keldik, – dedilar.

^{††} *MASIH: lug'atga qarang.* [‡] *MUQADDAS RUH: Xudoning Ruhi.* ^{‡‡} *ISO: yahudiy tilida Yeshu'a, ya'ni "Xudovand najot beradi" degan ism.*

³ Podshoh Hirod buni eshitgach, u bilan butun Qudus bezovtalanib ketdi. ⁴ U barcha yahudiy oliy ruhoniylari va ulamolarini to'plab, ulardan Masihning qayerda tug'ilishi kerakligini so'radi. ⁵ Ular esa:

– Yahudiyaning Baytlahm shahrida, – deyishdi unga, – chunki payg'ambarning kitobida shunday yozilgan:

⁶ “Ey Yahudo diyoridagi Baytlahm!
Sen Yahudo ulug'laridan aslo kam emassan.
Zero xalqim – Isroilni boquvchi Dohiy
Sendan kelib chiqajak”.

⁷ O'shanda Hirod munajjimlarni yashirincha chaqirib, ulardan yulduzning paydo bo'lgan aniq vaqtini bilib oldi. ⁸ So'ng ularni Baytlahmga yuborib:

– Boringlar, chaqaloq haqida sinchiklab surishtiringlar. Uni topgach, menga xabar beringlar, toki men ham borib Unga ta'zim qilayin, – dedi.

⁹ Munajjimlar podshohning so'zlariga quloq solib jo'nadilar. Ular sharqda ko'rgan yulduz esa ularga yo'l ko'rsatib bordi va nihoyat, chaqaloq yotgan joy tepasiga kelib to'xtadi. ¹⁰ Ular yulduzni ko'rib, haddan ziyod quvondilar. ¹¹ Uyga kirib, chaqaloqni va Uning onasi Maryamni ko'rdilar-da, muk tushib, chaqaloqqa ta'zim qildilar. So'ng xazinalarini ochib, Unga oltin, xushbo'y tutatqilar va mumiyo tortiq qildilar. ¹² Hirodga qaytmaslik haqida tushlarida ogohlantirilgandan keyin, boshqa yo'l bilan o'z yurtlariga qaytib ketdilar.

Misrga qochish

¹³ Munajjimlar jo'nab ketganlaridan so'ng, Xudovandning bir farishtasi Yusufga tushida ko'rinib: “O'rningdan tur! – dedi. – Chaqaloq bilan onasini olib, Misrga qoch va men senga biror narsa aytmagunimcha, u yerda qolgin. Chunki Hirod chaqaloqni qidirib topsa, uni halok qilish niyati bor”.

¹⁴ Yusuf shu kechasiyoq turib, chaqaloq bilan onasini olib, Misrga qarab yo'lga tushdi. ¹⁵ Hirodning ajali yetgunigacha, u yerda qoldi. Shu tariqa Xudovandning: “Men O'g'limni Misrdan chaqirib oldim”, – deb payg'ambar orqali aytgan so'zi bajo keldi.

Baytlahmda chaqaloqlarni qirg'in qilish

¹⁶ Hirod munajjimlar tomonidan aldanganini payqagach, juda qattiq g'azablandi. Ulardan bilib olgan vaqtga ko'ra, Baytlahm hamda uning tevarak-atroflaridagi ikki yosh va undan kichik bo'lgan hamma o'g'il bolalarni qilichdan o'tkazgani kishi yubordi. ¹⁷ O'shanda Yeremiya payg'ambarning ushbu karomati bajo keldi:

¹⁸ “Ramadan bir nido eshitilur,
Cheksiz bir nolayu ohu fig'on, bu.
Bolalari uchun yig'lar Rohila,
Hech na yupatolmas, endi ular yo'q”.

Misrdan qaytib kelish

¹⁹ Hirodning o'limidan keyin Xudovandning bir farishtasi Misrda Yusufga tushida ko'rinib: ²⁰ “O'rningdan tur! – dedi. – Chaqaloq bilan onasini olib, Isroil mamlakati-

ga yo'l ol. Chunki chaqaloqning joniga qasd qilganlar olamdan o'tdi”.

²¹ Shunda Yusuf chaqaloq bilan onasini olib jo'nadi, Isroil mamlakatiga qaytib keldi. ²² Ammo Yahudiyada Hirod o'rniga uning o'g'li Arxelay taxtga chiqqanini eshitib, u yerga borishga qo'rqdi. Biroq tushida vahiy kelgach, u Jalila yurtiga bordi. ²³ U yurtning Nosira degan shahrida joylashdi. Shunday qilib, “U nosiralik deb atalgay”, – degan payg'ambar so'zi bajo keldi.

Yahyo payg'ambarning kelishi

3 O'sha kunlarda Yahyo payg'ambar paydo bo'lib, Yahudiya cho'lida voizlik qila boshladi. ² U: “Tavba qilinglar, chunki Osmon Shohligi † yaqinlashdi!” – deb xitob qilar edi. ³ Bu voqea esa Isha'yo payg'ambarga vahiy qilingan shu oyatga to'g'ri keladi:

“Mana, cho'lda nido yangramoqda:

Xudovand yo'lini tayyorlangiz,
Ravon aylangiz so'qmoqlarin! – deya”.

⁴ Yahyoning o'zi tuya junidan kiyim kiyib, beliga teridan kamar taqar edi. Uning yeguligi esa chigirtka bilan yovvoyi asal edi.

⁵ Quddusda, Yahudiya yurti bo'ylab va O'rdun daryosi atrofida yashovchilarning hammasi Yahyo payg'ambarning oldiga chiqar edi. ⁶ Ular gunohlarini e'tirof etib, Yahyoning buyrug'i bilan O'rdun suviga cho'mib imon keltirar edilar.

⁷ Farziy va sadduqiy †† mazhablaridan ham talay kishi cho'mish uchun uning oldiga kelayotganlarini Yahyo ko'rib, ularga dedi: “Voy ilonlar zoti! Boshingizga keladigan Xudo g'azabidan qochib qutulishingizni sizlarga kim uqtirdi? ⁸ Bundan buyon tavba qilganingizga yarasha hosil beringlar! ⁹ “Ibrohim bizning otamiz”, deb ko'nglingizdan o'tkazmanglar. Men sizlarga ayta-manki, Xudo shu toshlardan Ibrohimga avlod tiklashga qodir.

¹⁰ Hozirdanoq daraxtlar ildizida bolta yotibdi-ku. Yaxshi meva bermagan har qanday daraxt kesilib olovga tashlanadi. ¹¹ Men sizlarni tavbaga chaqirish uchun suvga cho'mdirib yuribman. Lekin mening ketimdan Kelayotgan mendan qudratlidir. Men Uning choriqlarini ko'tarishga ham arzimayman. U sizlarni Muqaddas Ruhga va olovga cho'mdiradi. ¹² Uning panshaxasi qo'lida tayyor turibdi. U o'z xirmonini shopirib tashlaydi; bug'doyini omborga to'plab, somonni so'nmas o'tda yondirib yuboradi”.

Xudoning Isoni tasdiqlashi

¹³ O'shanda Iso Yahyoning huzurida suvga cho'mish uchun Jaliladan O'rdun daryosi bo'yiga keldi. ¹⁴ Lekin Yahyo Isoni to'xtatmoqchi bo'lib:

– Men Sening huzuringda imon keltirishim kerak edi. Sen bo'lsang, mening oldimga kelyapsanmi? – dedi.

¹⁵ Iso unga javob berib:

† OSMON SHOHLIGI: Xudo saltanati; lug'atga qarang. †† FARZIY...SADDUQIY: lug'atga qarang.

– Endi rozi bo‘l, chunki biz shu yo‘sinda ilohiy amrni to‘la bajarishimiz † o‘rinlidir, – dedi.

Shundan keyin Yahyo Isoga izn berdi. ¹⁶ Iso daryoga tushdi. U suvdan chiqqan zahoti, osmon ochilib ketdi va Xudoning Ruhi kaptarday Isoning ustiga tushib qo‘ngani ko‘rindi. ¹⁷ Osmondan esa: “Bu Mening sevikli O‘g‘limdir, Undan mamnunman”, – degan nido keldi.

Isoning vasvasa qilinishi

4 O‘shanda Iso, iblisning sinovidan o‘tish uchun Muqaddas Ruh tomonidan sahroga olib borildi. ² U qirq kun va qirq kecha ro‘za tutib, oxiri och qoldi. ³ Shunda vasvasa qiluvchi Isoning yoniga kelib Unga: – Agar Sen Xudoning O‘g‘li †† bo‘lsang, aytgin, bu toshlar nonga aylansin! – dedi. ⁴ Iso unga javoban dedi:

– *Tavrot*da: “Inson birgina non bilan emas, balki Xudoning og‘zidan chiqqan har bir so‘z bilan yashaydi”, deb yozilgan.

⁵ Keyin iblis Isoni tabarruk shaharga ‡ keltirdi va ma‘badning †† tepasida turg‘izib, ⁶ Unga dedi:

– Agar Sen Xudoning O‘g‘li bo‘lsang, O‘zingni pastga tashla-chi. Chunki *Zabur*da shunday yozilgan-ku:

“U Sen haqda O‘z farishtalariga amr etgay:

Ular Seni qo‘llarida ko‘tarib ketar,
Oyog‘ing ham toshga qoqilib ketmas” ††.

⁷ Iso unga:

– “Egang Xudovandni sinama”, deb yozilgani ham bor, – dedi.

⁸ Iblis Isoni yana juda baland toqqa olib chiqib ketdi. Dunyoning barcha saltanatlarini hamda ularning hashamatini Unga ko‘rsatib:

⁹ – Agar tiz cho‘kib menga sajda qilsang, bularning hammasini Senga beraman, – dedi. ¹⁰ Shunda Iso:

– Yo‘qol ko‘zimdan, shayton! Chunki *Tavrot*da: “Egang – Xudovandga sajda qil, birgina Unga itoatda bo‘l”, deb yozilgan, – dedi.

¹¹ Shundan so‘ng iblis Isoni tark etdi va farishtalar esa kelib, Isoga xizmat qila boshladilar.

Isoning xizmatini boshlashi

¹² Iso Yahyoning hibsga olinganini eshitgach, Jalilaga qaytib bordi. ¹³ U Nosira shahrida ko‘p qolmay, Zavulun va Naftoli yurtidagi ko‘l bo‘yida joylashgan Kafarnahum shahriga kelib o‘rnashdi. ¹⁴ Shunday qilib, Isha‘yo payg‘ambarga vahiy bo‘lgan ushbu oyat bajo keldi:

¹⁵ “Ey Zavulun diyori va Naftoli diyori,

O‘rdun nahrining naryog‘ida,

Dengiz yo‘lida joylashgan majusiylar Jalilasi!

¹⁶ Zulmatda qolib kelgan xalq katta ziyoni ko‘rdi, O‘lim soyasiga burkangan el ufqlari yorishdi” †††.

† ILOHIY AMRNI TO‘LA BAJARISH: aslida “butun solihlikni (adolatni) bajo keltirish”. †† XUDONING O‘G‘LI: Iso Masihning unvoni; lug‘atga qarang. ‡ TABARRUK SHAHAR: Quddus (Iyerusalim). †† MA‘BAD: lug‘atga va ma‘bad xaritasiga qarang. †† qarang: *Zabur* 90:11-12. ††† qarang: *Isha‘yo* 9:1-2. Miloddan oldingi 734-yil Isroilning shimoliy qismi – Efraim, Naftoli va Zavulun qabi-

¹⁷ Shu kundan boshlab Iso voizlik qiladigan bo‘lib: “Tavba qilinglar, chunki Osmon Shohligi yaqinlab qoldi”, – deb aytar edi.

Isoning dastlabki shogirdlari

¹⁸ Jalila ko‘li yonidan o‘tayotganida, Iso ko‘lga to‘r tashlab turgan ikki aka-uka – Butrus deb ataluvchi Simun va uning ukasi Idrisni ko‘rib qoldi. Ular baliqchi edilar. ¹⁹ Iso ularga: “Mening orqamdan yuringlar, Men sizni inson ovchilari qilaman”, – dedi. ²⁰ Aka-uka darhol to‘rlarini qoldirib, Uning orqasidan ergashdilar.

²¹ U yerdan o‘tayotib, Iso boshqa ikki aka-uka – Zabadiyning o‘g‘li Yoqub va uning ukasi Yuhannoni ko‘rib qoldi. Ular otalari Zabadiy bilan birga qayiqda to‘rlarini yamab o‘tirishgan edi. Iso ularni ham chaqirdi. ²² Ular ham darhol qayiqni va otalarini qoldirib, Isoning orqasidan ergashdilar.

Isoning voizlik va shifokorlik xizmati

²³ Iso butun Jalilani aylanib chiqdi. U yurtning ibodatxonalarida ††† ta‘lim berib, Xudoning Shohligi to‘g‘risidagi Xushxabarni § e‘lon qilib, odamlardagi har turli kasallik va darmonsizlikni shifolab yurdi. ²⁴ U haqdagi xabar butun Suriyaga yoyildi. Turli-tuman dar-du illatlardan qiynalib yurganlar, jinga chalinganlar, tutqanoq va shol kasaliga yo‘liqqanlarning hammasini Isoning oldiga keltirishar, U esa ularni sog‘aytirar edi. ²⁵ Jalila va O‘nkent viloyatidan, Quddusdan, Yahudiya hamda O‘rdunning narigi tomonidagi yurtlardan kelgan ko‘plab xaloyiq Uning orqasidan ergashib bordi.

Haqiqiy baxtiyorlik

5 Iso talay xaloyiqni ko‘rib, toqqa chiqib o‘tirdi. Shogirdlari Uning oldiga kelishdi. ² Iso ularga ta‘lim berish uchun og‘zini ochib, dedi:

³ “Ruhan kambag‘al bo‘lganlar baxtlidir, Chunki Osmon Shohligi §† ularnikidir.

⁴ Yig‘layotganlar baxtlidir, Chunki ular tasalli topur.

⁵ Beozor bo‘lganlar baxtlidir, Chunki ular yer yuziga ega bo‘lur.

⁶ Adolatga ochu chanqoqlar baxtlidir, Chunki ular to‘q bo‘lur.

⁷ Rahmdil bo‘lganlar baxtlidir, Chunki ular rahm-shafqat topur.

⁸ Pokdil bo‘lganlar baxtlidir, Chunki ular Xudoni ko‘rur.

⁹ Tinchlik o‘rnatuvchilar baxtlidir, Chunki ular Xudo o‘g‘illari deyilur.

¹⁰ Adolat yo‘lida jabr ko‘rganlar baxtlidir, Chunki Osmon Shohligi ularnikidir.

¹¹ Men tufayli odamlar sizni haqoratlab quvg‘in etsa, siz haqda yolg‘on gapirib fisqu g‘iybat qilsa, baxtlisiz!

lalari (keyinroq Jalila yurti) Ossuriya hujumiga uchrab qaram bo‘lgan edi (qarang: *Tavrot*, 4-Shohlar 15:29). Isoning bu yurtdagi faoliyati o‘sha xalqqa yana yorug‘lik va sevinch keltirdi. ††† IBO-DATXONA: lug‘atga qarang. § XUSHXABAR: lug‘atga qarang. §† OSMON SHOHLIGI: Xudo kelajakda yaratadigan yangi dunyo.

¹² Sevininglar va xursand bo'linglar, chunki sizga osmon mukofoti buyuk. Sizdan avval o'tgan payg'ambarlar ham shunday quvg'in bo'lgan".

Tuz va nur haqida

¹³ "Siz – yerning tuzisizlar. Agarda tuz kuchini yo'qot-sa, uni yana qanday sho'r qilish mumkin? U endi chiqit-ga tashlab yuboriladi, oyoq ostida poymol bo'lishdan boshqaga yaramaydi.

¹⁴ Siz – dunyoning nurisizlar. Tog'ning tepasida quril-gan shahar yashirin qololmaydi. ¹⁵ Shuningdek, sham-ni yoqib, keyin idish bilan yopib qo'yishmaydi. Uydagi-larning hammasiga yorug'lik bersin, deb uni shamdon-ga qo'yishadi. ¹⁶ Ayni ravishda sizning nuringiz ham in-sonlar oldida shunday porlasinki, ular yaxshi ish-laringizni ko'rib, osmondagi Otangizni † ulug'lasinlar".

Ilohiy Buyruq haqida

¹⁷ "Meni Tavrot yoki payg'ambar oyatlarini bekor qil-gani keldi, deb o'ylamanglar. Men bekor qilgani emas, balki bajo keltirgani keldim. ¹⁸ Sizga chinini aytayin: yeru osmon tugamaguncha va taqdir etilgan hamma narsa amalga oshmaguncha, Tavrotdan na bir harf, na bir nuqta o'chadi. ¹⁹ Shunday qilib, kim bu amrlarning eng kichigini ham insonlarga buzib o'rgatsa, Osmon Shohligida eng kichik bo'ladi. Lekin kim bu amrlarni bajarib boshqalarga o'rgatsa, Osmon Shohligida buyuk bo'ladi. ²⁰ Sizlarga aytib qo'yay: agar sizning solihligingiz ulamolar va farziylarning †† solihligidan ustun kelmasa, Osmon Shohligiga kirolmaysizlar".

G'azab va jazo haqida

²¹ "Qadimgilarga: "Odam o'ldirma; kim odam o'ldirsa, javobgarlikka tortiladi", – deb aytilganini eshitgansi-zlar. ²² Lekin Men sizga aytaman: kimki birodariga be-huda g'azablansa, javobgarlikka tortiladi. Kimki biro-dariga ahmoq desa, oliy mahkamada javob beradi. Kimki birodariga telba desa, jahannam olovida javob beradi.

²³ Shunday qilib, sen xayr-ehsoningni qurbongohga olib kelganingda, agar u yerda birodaring sendan xafa ekani yodingga tushsa, ²⁴ xayr-ehsoningni u yerda, qurbongoh oldida qoldir va borib, avval birodaring bi-lan yarashgil. Shundan keyin kelib, xayr-ehsoningni bajo keltir.

²⁵ Sen raqibing bilan *qozixonaga* borarkansan, yo'l-yo'lakay u bilan kelishishga shoshil, toki raqibing seni qoziga, qozi esa mirshabga topshirib, seni zindonga tashlamasin. ²⁶ Senga chinini aytayin: oxirgi tiyiningni bermaguningcha, u yerdan chiqolmaysan!"

Zino va ajralish haqida

²⁷ "Qadimgilarga: "Zino qilma", – deb aytilganini es-hitgansizlar. ²⁸ Lekin Men sizga aytaman: kim bir ayol-ga shahvat bilan qarasa ham, allaqachon ko'nglida u bilan zino qilgan bo'ladi. ²⁹ Agar sening o'ng ko'zing

gunoh qilishingga sabab bo'lsa, uni sug'urib tashla. Chunki butun badaning jahannamga tashlanishidan ko'ra, a'zoyingdan birining nobud bo'lgani sen uchun yaxshiroqdir. ³⁰ Agar sening o'ng qo'ling gunoh qilish-ingga sabab bo'lsa, uni chopib tashla. Chunki butun badaning jahannamga yo'liqishidan ko'ra, a'zoyingdan birining nobud bo'lgani sen uchun yaxshiroqdir.

³¹ Yana deyilganki: "Kim xotini bilan ajralmoqchi bo'lsa, unga taloq xatini yozib bersin". ³² Lekin Men siz-ga aytaman: kim bevafoqlik aybidan boshqa sabab bi-lan xotinidan ajralsa, unga zino qilishga sabab topib beradi. Shuningdek, kim ajralgan xotinga uylansa, zino qilgan bo'ladi".

Qasam haqida

³³ "Yana qadimgilarga: "Qasamdan qaytma. Ichgan qasamlaringni Xudovand oldida bajo keltir", – deb aytilganini eshitgansizlar. ³⁴ Lekin Men sizga aytaman: hech qanday qasam ichmanglar – na osmon haqi, chunki u Xudoning taxtidir; ³⁵ na yer haqi, chunki u Xudoning poyandozidir; na Quddus haqi, chunki u Buyuk Podshohning ‡ shahridir. ³⁶ Boshing haqi ham qasam ichma, chunki sen bironta sochingni oq yoki qora qilolmaysan. ³⁷ Sizlarning so'zingiz faqat "ha" yoki "yo'q" bo'lsin. Bundan ortig'i esa shaytonlikdir".

Qarimta va qasos haqida

³⁸ "Sizlar: "Ko'z evaziga ko'z, tish evaziga tish", – deb aytilganini eshitgansizlar. ³⁹ Lekin Men sizga aytaman: yomonga qarshi chiqma. Kim sening o'ng chakkangga ursa, unga ikkinchisini ham o'gir. ⁴⁰ Kim sen bilan da'volashib, ko'ylagingni olmoqchi bo'lsa, unga to'ningni ham berib yubor. ⁴¹ Kim seni bir chaqirim yo'l yurishga majbur qilsa, u bilan ikki chaqirim yur. ⁴² Sen-dan so'raganga ber, sendan qarz olmoqchi bo'lgandan yuz o'girma".

Dushmanlaringizni sevinglar

⁴³ "Yana: "Qardoshingni sevgin, dushmaningdan nafratlan", – deb aytilganini eshitgansizlar. ⁴⁴ Lekin Men sizga aytaman: dushmanlaringizni sevinglar. [Sizni la'natlaganlarni duo qilinglar. Sizdan nafrat-langanlarga yaxshilik qiling. Sizning nomingizga isnod keltirganlar uchun,] sizga jabr-zulm o'tkazganlar uchun ibodat qilinglar. ⁴⁵ Shunda siz osmondagi Otan-gizning o'g'illari bo'lasizlar. Chunki U O'z quyoshini yovuzlar ustida ham, yaxshilar ustida ham balqitadi, yomg'irini solihlar ustiga ham, fosiqlar ustiga ham yog'diradi. ⁴⁶ Agar sizni sevadiganlarnigina sevsangiz, bundan sizga rahmat bo'lurmi? Soliqchilar ham xuddi shunday qilishmaydimi? ⁴⁷ Agar siz faqat birodar-laringiz bilangina salomlashsangiz, qanday fazilatli ish qilgan bo'lasizlar? Butparastlar ham xuddi shunday qil-ishmaydimi?

† OTANGIZ: ya'ni Xudo. †† ULAMO...FARZIY: lug'atga qarang.

‡ BUYUK PODSHOH: ya'ni Parvardigori olam; aynan qarang: Zabur 46:3 va 47:3.

⁴⁸ Shunday qilib, osmondagi Otangiz barkamol bo'lgani kabi, siz ham barkamol bo'linglar".

Sadaqa haqida

6 "Ehtiyot bo'linglar, savobli ishingizni odamlarga ko'rinish uchun hammaning ko'z o'ngida qilmanglar. Aks holda osmondagi Otangizdan mukofot ololmaysizlar.

² Shunday qilib, sen birovga sadaqa bermoqchi bo'lsang, o'tgan-ketganga jar solma. Ikkiyuzlamachilarga odamlardan olqish olish uchun ibodatxonalarda va ko'cha-ko'yda shunday qiladilar. Sizlarga chinini aytayin: bular o'zlariga yarasha mukofotni olib bo'ldilar. ³ Sen sadaqa berayotganingda, chap qo'ling o'ng qo'ling nima qilayotganini bilmasin. ⁴ Ya'ni sening muruvvating yashirin bo'lsin. Shunda yashirin bo'lganlarni ko'ruvchi Otang [†] seni aniq taqdirlaydi".

Ibodot haqida

⁵ "Ibodot qilayotganingizda, odamlarga ko'rinish uchun ibodatxonalarda va ko'cha burchaklarida turib ibodat qilishni yaxshi ko'radigan ikkiyuzlamachilarga o'xshamanglar. Sizlarga chinini aytayin: ular o'zlariga yarashasini olib bo'ldilar. ⁶ Sen esa ibodat qilayotganingda o'z hujrangga kir va eshikni berkitib, yashirin bo'lgan Otangga ibodat qil. Shunda yashirin bo'lganlarni ko'ruvchi Otang seni aniq taqdirlaydi. ⁷ Ibodat qilayotganingizda, majusiylar ^{††} kabi ortiqcha so'zlarni takrorlab turmanglar. Ular: ko'p so'zlasam, ibodatim ijobat bo'ladi, deb o'ylaydilar. ⁸ Ularga o'xshamanglar, chunki Otangiz nimalarga muhtojligingizni Undan so'rashingizdan oldin biladi.

⁹ Sizlar esa bunday ibodat qilinglar:

Bizning osmondagi Otamiz!
Sening muqaddas isming ulug'lansin [‡].

¹⁰ Sening Shohliging kelsin.

Osmonda bo'lgani kabi,
Yerda ham Sening irodang bajo kelsin.

¹¹ Bugungi rizq-ro'zimizni bergin.

¹² Bizga gunoh qilganlarni biz kechirgandek,
Sen ham bizning gunohlarimizni kechirgin.

¹³ Bizni vasvasaga duchor qilmagin,
Ammo yovuz shaytondan xalos qilgin.

[Saltanat, kuch-qudrat va shon-shuhrat to'ab abad Senikidir. Omin.]

¹⁴ Agar siz boshqalarning ayb-gunohlarini kechirsangizlar, samoviy Otangiz ham sizni kechiradi. ¹⁵ Biroq, agar siz boshqalarning ayb-gunohlarini kechirmasangizlar, Otangiz ham sizni kechirmaydi".

Ro'za haqida

¹⁶ "Ro'za tutayotganingizda, ikkiyuzlamachilar kabi qovoq osiltirib yurmanglar. Ular ro'za ekanlarini odamlarga bildirish uchun o'zlarini avzoyi buzuq qilib ko'rsatadilar. Sizlarga chinini aytayin: ular o'zlariga

[†] OTANG: ya'ni Xudo. ^{††} MAJUSIYLAR: lug'atga qarang. [‡] MUQADDAS ISMING ULUG'LANSIN: yoki "Isming muqaddas tutilsin".

yarashasini olib bo'ldilar. ¹⁷ Lekin sen ro'za tutganingda, o'zingni yuvib-tarab yurgin ^{‡†}, ¹⁸ toki ro'za tutganing insonlarga emas, balki yashirin bo'lgan Otangga oshkor bo'lsin. Yashirin bo'lganlarni ko'ruvchi Otang esa seni aniq taqdirlaydi".

Samoviy xazinalar haqida

¹⁹ "Bu dunyoda kuya va zang yeb ketadigan hamda o'g'ri teshib talaydigan xazinalarni jamlamanglar.

²⁰ Aksincha, kuya va zang yeb ketmaydigan, o'g'ri teshib talamaydigan u dunyoning ^{‡†} xazinalarini jamlanglar. ²¹ Xazinangiz qayerda bo'lsa, yuragingiz ham o'sha yerda bo'lur.

²² Ko'z – tanning chirog'idir. Agar sening ko'zing tiniq bo'lsa, butun taning ham yorug' bo'lur. ²³ Ammo ko'zing yomon bo'lsa, butun taning ham qorong'i bo'lur. Agarda ichingdagi nur qorong'i bo'lib tursa, u qorong'ilik qanchalik qo'rqinchli bo'lur!

²⁴ Hech kim ikki xo'jayinga xizmat qilolmaydi. U yo birini yomon ko'rib, boshqasini sevadi, yoki biriga ixlos qo'yib, boshqasini xorlaydi. Siz ham Xudoga, ham pulga birdek sig'ina olmaysizlar".

Tirikchilik tashvishlari haqida

²⁵ "Binobarin, sizga shuni aytaman: nima yeb, nima ichamiz, deb joningiz uchun, nima kiyamiz, deb taningiz uchun tashvishlanib yurmanglar. Jon ovqatdan, tan esa kiyimdan afzal emasmi? ²⁶ Ko'kda uchuvchi qushlarga qaranglar: ular na ekadi, na o'radi, na omborga don yig'adi. Shunga qaramay, samoviy Otangiz ularning rizqini beradi. Siz esa ulardan ancha a'loroq emasmi? ²⁷ Sizlardan kim tashvishlanib, o'z umrini bir lahza bo'lsin uzaytira olar ekan? ^{‡††28} Nega kiyim uchun tashvishlanasizlar? Dashtdagi piy-ozgullarning qanday o'sishiga qarab, ibrat olinglar: ular na mehnat qilar, na charx yigirar. ²⁹ Ammo sizlarga aytib qo'yay: hatto podshoh Sulaymon ham o'zining shuhrat cho'qqisida bularning hech biriday kiyinmagan edi. ³⁰ Agar Xudo bugun bor bo'lib, ertaga o'choqqa otildigan dasht o'tiga shunday zeb bergan bo'lsa, sizni undan kam ko'rarmidi, ey imoni sustlar?!

³¹ Shunday ekan, nima yeymiz, nima ichamiz, nima kiyamiz, deb tashvishlanib yurmanglar. ³² Majusiylar hadeb bularning g'amida yurishadi. Lekin samoviy Otangiz siz bularning bariga muhtoj ekaningizni biladi-ku! ³³ Siz avvalo Xudoning Shohligi va Uning irodasi ^{‡††} payidan bo'linglar, shunda bularning hammasi sizga qo'shimcha qilib beriladi. ³⁴ Binobarin, ertagi kun haqida tashvish tortmanglar. Ertaning tashvishi ertaning o'ziga tegishlidir. Har bir kunning dardi o'ziga yetar".

^{††} O'ZINGNI YUVIB-TARAB YURGIN: aslida "boshingga yog' surtib yuzingni yuvgin", ya'ni umuman shaxsiy ozodalik ko'zda tutiladi.

^{‡†} U DUNYO: aslida "osmon". ^{‡††} KIM UMRINI BIR LAHZA BO'LSIN UZAYTIRA OLAR EKAN: yoki "Kim o'z bo'yiga bir qarich bo'lsin qo'sha olar ekan?". ^{‡†††} IRODA: aslida "adolat, haq", ya'ni Xudoning Shohligiga yarasha to'g'rilik, muqaddaslik.

Boshqalarni hukm qilmanglar

7 “Boshqalarni hukm qilmanglar, siz ham mahkum bo‘lmaysiz. ² Sizlar qanday hukm qilsangiz, sizga ham shunday hukm o‘tkaziladi. Sizlar qanday o‘lchov bilan o‘lchasangiz, sizga ham shunday o‘lchov tatbiq etiladi. ³ Nega sen birodaring ko‘zidagi cho‘pni ko‘rasan, lekin o‘z ko‘zingdagi xodani sezmayсан? ⁴ Sening ko‘zingda xoda bor ekan, qanday qilib birodaringga: “Kel, ko‘zingdagi cho‘pni chiqarib olay”, – deysan? ⁵ Ey ikkiyuzlamachi! Oldin o‘z ko‘zingdan xodani chiqarib ol, keyin birodaring ko‘zidan cho‘pni qanday chiqarmoq uchun ko‘zing ochiladi.

⁶ Muqaddas bo‘lgan narsani itlarga bermang, marvaridlaringizni cho‘chqalar oldiga tashlamang. Tag‘in bularni oyoq-osti qilib, so‘ngra o‘zingizni tilka-pora qilmasinlar!”

Xudodan so‘ranglar

⁷ “So‘rab turing, sizga beriladi. Izlab turing, topasizlar. Taqillatib turing, sizga ochiladi. ⁸ Chunki har bir so‘ragan olar, izlagan topar, taqillatganga eshik ochilar. ⁹ Orangizda bir kimsa bormi, o‘g‘li undan non so‘raganda, unga tosh bersa? ¹⁰ Yoki baliq so‘raganda, unga ilon bersa? ¹¹ Sizlar yovuz bo‘la turib, bolalaringizga yaxshi hadyalar berishni bilsangiz, boz ustiga osmondagi Otangiz Undan so‘raganlarga mo‘l-ko‘l ne‘matni beradi!

¹² Odamlar sizga qanday muomala qilishlarini istasangiz, siz ham ularga shunday muomalada bo‘ling. Tavrot va payg‘ambarlar ta‘limotining mag‘zi shundadir”.

Najot eshigi tor

¹³ “Tor eshikdan kiringlar! Chunki halokatga eltuvchi yo‘l ko‘p enli, darvozasi esa kengdir. Ana, shu tomon yurayotganlar ko‘p. ¹⁴ Hayot sari eltuvchi yo‘l esa tang, eshigi juda tordir. Bu yo‘lni topadiganlar oz”.

Daraxt va uning mevasi

¹⁵ “Soxta payg‘ambarlardan ehtiyot bo‘linglar! Ular sizning oldingizga qo‘y kiyimida keladilar, lekin ichlaridan yirtqich bo‘rilardir. ¹⁶ Ularni mevalaridan bilib olasizlar. Tikanakdan uzum, yoki yantoqdan anjir terisharmikan? ¹⁷ Har bir yaxshi daraxt yaxshi meva berar, yomon daraxt esa yomon meva berar. ¹⁸ Yaxshi daraxt yomon meva berolmas, yomon daraxt ham yaxshi meva berolmas. ¹⁹ Yaxshi meva bermaydigan har bir daraxt esa kesilib, olovga tashlanadi. ²⁰ Shunday qilib, soxta payg‘ambarlarni mevalaridan bilib olasizlar.

²¹ Meni “Yo Rabbii, yo Rabbii” deb chaqirgani bilan har bir odam Osmon Shohligiga kiravermaydi. Bunga osmondagi Otamning irodasini bajo keltiruvchigina erishadi. ²² Qiyomat kunida ko‘plar Menga: “Yo Rabbii, yo Rabbii, bizlar Sening noming bilan bashorat qilmadikmi? Sening noming bilan jinlarni quvib chiqarmadikmi? Sening noming bilan ko‘pgina mo‘jizalar

yaratmadikmi?” – deydilar. ²³ O‘sha vaqtda Men ularning yuziga qarab: Men sizlarni hech qachon tanigan emasman. Ey badkirdorlar, Mening oldimdan ketinglar! – deyman”.

Sog‘lom va chirik negiz

²⁴ “Endi kim Mening bu so‘zlarimni eshitib, ularni bajo keltirsa, uni o‘z uyini tosh ustiga qurgan farosatli odamga o‘xshataman. ²⁵ Yomg‘ir yog‘ib, sellar toshib, shamollar esib, u uyni bosib qolibdi. Lekin tosh ustiga o‘rnatilgani uchun qulamabdi. ²⁶ Biroq kim Mening bu so‘zlarimni eshitib, ularni bajo keltirmasa, o‘z uyini qum ustiga qurgan farosatsiz odamga o‘xshaydi.

²⁷ Yomg‘ir yog‘ib, sellar toshib, shamollar esib, u uyni bosib qolibdi. Uy esa qulab, yer bilan yakson bo‘libdi”.

²⁸ Iso bu so‘zlarni aytib bo‘lgandan keyin, xaloyiq Uning ta‘limotiga hayron qoldi. ²⁹ Chunki Iso ularga ulamolar va farziylar kabi emas, balki qudratli kuch egasiday ta‘sirchan ta‘lim berar edi.

Isoning moxovni sog‘aytirishi

8 Iso tog‘dan tushgach, tumonat xaloyiq Uning orqasidan ergashdi. ² Shu o‘rtada bir moxov Unga yaqinlashib, sajda qildi-da:

– Hazrat, agar istasang, meni moxovlikdan pok qila olasan, – dedi. ³ Iso qo‘lini uzatdi va unga tegizib:

– Istayman, pok bo‘! – dedi. Moxov shu zahoti dardidan forig‘ bo‘ldi. ⁴ Iso unga:

– Ehtiyot bo‘l, buni hech kimga aytma. Lekin borib, o‘zingni ruhoniyya ko‘rsat va sog‘ayganingni tasdiqlatgin, Muso payg‘ambar buyurgan qurbonlikni keltirib ber, – dedi.

Rimlik yuzboshining e‘tiqodi

⁵ Iso Kafarnahum shahriga kirib kelayotganda, bir yuzboshi Uning oldiga keldi va yolvorib:

⁶ – Hazrat, mening xizmatkorim uyda shol bo‘lib g‘oyat qiynalib yotibdi, – dedi. ⁷ Iso unga:

– Men borib uni sog‘aytiraman, – dedi. ⁸ Yuzboshi javob berib:

– Hazrat! – dedi, – Kulbamga oyoq bosishing uchun men munosib emasman. Sen birgina so‘z aytsang, bas, xizmatkorim sog‘ayib ketadi. ⁹ Chunki men ham buyruqqa tobe odamman, shuningdek, mening buyrug‘imga bo‘ysunuvchi askarlarim ham bor. Biriga “ket” desam, ketadi. Boshqasiga “kel” desam, keladi. Biron xizmatkorimga “shuni qil” desam, qiladi.

¹⁰ Iso buni eshitgach hayron qoldi. Orqasidan ergashib kelayotganlarga:

– Sizlarga chinini aytayin, – dedi, – Men bunchalik buyuk ishonchni Isroilning biron joyida ham topmadim. ¹¹ Sizlarga shuni aytaman: *qiyomatda* sharqu g‘arbdan ko‘plar kelib, Osmon Shohligida Ibrohim, Is‘hoq va Yoqub bilan birga ziyofatga o‘tirishadi.

¹² Lekin Shoh ahlining † o‘zlari esa tashqi qorong‘ilikka otiladilar. U yerda zor yig‘lab, tish g‘ichirlatadilar.

¹³ Keyin Iso yuzboshiga:

– Bor, sen ishonganingdek bo'lsin, – dedi. Yuzboshining xizmatkori esa o'sha zahoti sog'ayib ketdi.

Iso ko'p xastalarni sog'aytirishi

¹⁴ Iso Butrusning uyiga kelganda, uning qaynonasi isitmalab yotganini ko'rdi. ¹⁵ Iso uning qo'liga tegishi bilan isitmasi tushdi. Ayol esa turib, Unga † xizmat qila boshladi.

¹⁶ Kech kirishi bilan, jinga chalingan bir talay kishini Isoning oldiga keltirishdi. U so'z bilan yomon ruhlarni quvib chiqardi, dardga yo'liqqanlarning hammasini sog'aytirdi. ¹⁷ Shu tariqa Isha'yo payg'ambarga vahiy bo'lgan ushbu oyat bajo keldi:

“U bizning kasalliklarimizni ko'tardi,
Dardlarimizni esa O'zi chekdi”.

Isoga ergashishning shartlari

¹⁸ Iso atrofida ko'p xaloyiqni ko'rgach, shogirdlariga narigi tomonga suzib o'tishni buyurdi. ¹⁹ Shu vaqtda bir ulamo Unga yaqinlashib:

– Ustoz, qayerga borma, men Sening orqangdan yuraman, – dedi. ²⁰ Iso unga:

– Tulkilarning inlari bor, osmon qushlarining uyalari bor. Lekin Inson O'g'lining †† bosh suqadigan joyi yo'q, – dedi.

²¹ Shogirdlardan boshqa biri Isoga:

– Hazrat ‡, oldin borib otamni ko'mib kelishimga ijozat ber, – dedi. ²² Lekin Iso unga:

– Sen Mening orqamdan yur. O'liklarni qo'y, ularni o'zicha o'lik bo'lganlar ko'msin, – dedi.

Isoning to'fonni tinchitishi

²³ Iso qayiqqa tushganda, Uning ketidan shogirdlari ham tushishdi. ²⁴ Qo'qqisdan ko'lda kuchli to'fon ko'tarildi, qayiq to'lqinlar og'ushida qoldi. Iso esa uyquda edi. ²⁵ Shogirdlari Uning yoniga bordi-da, Uni uyg'otishib:

– Yo Rabbiiy, bizlarni qutqar, halok bo'lyapmiz! – deyishdi. ²⁶ Iso ularga:

– Hoy imoni sustlar, buncha qo'rqqoq bo'lmasangiz?! – dedi. So'ng turib, shamolga va ko'lga do'q urdi. Shu zahoti chuqur sukunat cho'kdi. ²⁷ Odamlar esa bir-biriga:

– Bu qanaqa kishiki, shamol ham, ko'l ham Unga bo'ysunsa? – deb hayratlanishdi.

Jin urgan ikki odamning qutulishi

²⁸ Iso narigi qirg'oqqa, Gergesa †† yurtiga yetib kelganida, qabriston lahadlaridan chiqib kelgan, jinga chalingan ikki kishi Unga ro'baro' bo'ldi. Ular juda vahshiy bo'lganliklari uchun, hech kim bu yo'ldan o'tolmas edi. ²⁹ Ular shunday baqira boshlashdi:

† *SHOH AHLI: aslida “Shohlik o'g'illari”, ya'ni Xudo avvaldan tanlab marhamat qilgan Isroil xalqi; yana qarang: 22:1-14, Luqo 13:28-30.* † *UNGA: ba'zi qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha: ularga.*

†† *INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang. ‡ HAZRAT: yoki, Rabbiiy (aslidagi so'zning ma'nosi lug'atda izohlanadi).*

†† *GERGESA: boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “Gerasa yoki Gadara”; xaritaga va Mark 5:1, Luqo 8:26 ga qarang.*

– Ey Xudoning O'g'li †† Iso, bizda nima ishing bor? Bu yerga bizlarni vaqtidan oldin qiynagani keldingmi?

³⁰ Ulardan uzoqroqda katta to'ng'iz podasi o'tlab yurgan edi. ³¹ Jinlar Isoga yolvorib:

– Agar bizlarni quvib chiqaradigan bo'lsang, unda to'ng'iz podasiga yuborgin, – deyishdi. ³² Iso ularga:

– Boringlar! – deyishi bilanoq, ular odamlardan chiqib ketib, to'ng'iz podasiga kirib oldilar. Shu onda butun to'ng'iz podasi tik qiyalikdan ko'l tomon yopirilib, suvda nobud bo'ldi. ³³ To'ng'iz boquvchilar esa qochib shaharga borishdi va yuz bergan hamma hodisani, shuningdek, jinga chalinganlar bilan bo'lib-o'tgan voqeani gapirib berishdi. ³⁴ Shunda butun shahar aholisi Isoning qarshisiga chiqdi. Uni ko'rgach, yurtlari hududidan chiqib ketishini iltimos qilishdi.

Isoning sholni sog'aytirishi

9 Shundan keyin Iso qayiqqa tushib, ko'lning berigi tomoniga qaytib suzib o'tdi. U O'z shahri – *Kafarnahumga* kirib kelgan zahoti ² Uning oldiga to'shakda yotgan bir shol odamni ko'tarib keldilar. Iso ularning ishonchini ko'rib, sholga:

– Dadil bo'l, bolam, gunohlaring kechirildi, – dedi.

³ Shunda ulamolardan ba'zilari o'zlaricha: “Bu kufrik qilyapti-ku!” – deyishdi. ⁴ Iso esa ularning mulohazalarini payqab, dedi:

– Nega sizlar ko'ngillaringizdan yomon fikrlarni o'tkazyapsiz? ⁵ “Gunohlaring kechirildi”, – deb aytish osonroqmi, yoki: “O'rningdan turib yura qol”, – deb aytishmi? ⁶ Lekin Inson O'g'lining yer yuzida gunohlarni kechirish qudrati borligini ham bilib qo'yinglar.

Shundan so'ng Iso sholga qayrilib:

– O'rningdan tur, to'shagingni olib uyingga ket! – dedi. ⁷ Shol esa o'rnidan turdi-da, to'shagini olib o'z uyiga ravona bo'ldi. ⁸ Bu voqeani ko'rgan xaloyiq o'ta hayron bo'lib, insonlarga bunday qudrat bergan Xudoni olqishladi.

Isoning Mattoni chaqirishi

⁹ Iso u yerdan o'tayotganda, soliq yig'adigan joyda o'tirgan Matto ismli odamni ko'rib qoldi-da, unga:

– Mening orqamdan yur! – dedi. U esa o'rnidan qalqib, Isoning orqasidan yurdi.

¹⁰ Iso uyda yeb-ichib o'tirar ekan, ko'pgina soliqchilar va har xil gunohkor kishilar ham kelib, dasturxon atrofida Iso bilan shogirdlariga qo'shilishdi. ¹¹ Farziylar buni ko'rib, Isoning shogirdlaridan:

– Nega Ustozingiz soliqchilaru gunohkorlar bilan birga yeb-ichib o'tiribdi? – deb so'radilar. ¹² Iso buni eshitgach, ularga dedi:

– Sog'lar emas, bemorlar tabibga muhtojdir.

¹³ Yaxshisi sizlar borib, *Tavrotdagi*: “Men qurbon emas, rahm-shafqat istayman”, degan oyatning ma'nosini o'rganib olinglar. Chunki Men taqvodorlarni emas, balki gunohkorlarni tavbaga chaqirgani kelganman.

†† *XUDONING O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.*

Ro'za tutish haqida savol

¹⁴ U vaqt Yahyoning shogirdlari Isoning oldiga kelib so'radilar:

– Bizlar va farziylar ko'p ro'za tutamiz-u, Sening shogirdlaring-chi, nega tutmaydilar?

¹⁵ Iso ularga dedi:

– Kuyov davrada bo'lgan vaqtda to'y ahli aza tarmikin? Biroq kuyov ulardan judo bo'lgan kunlar keladi, ana o'shanda ro'za tutadilar. ¹⁶ Hech kim eski kiyimga yangi matodan yamoq solmaydi. Chunki yangi yamoq eski kiyimdan so'kilib, kiyimni battar sitib yuboradi. ¹⁷ Shuningdek, yangi sharobni ham eski meshga quyamaydilar. Chunki eskining tagi tushadi, sharob to'kiladi va mesh ham nobud bo'ladi. Aksincha, yangi sharobni yangi meshga quyadilar, u ham, bu ham saqlab qolinadi.

Tirilgan qiz, sog'aygan ayol

¹⁸ Iso ularga bu so'zlarni aytib turganda, qaysi bir jamoaboshi kelib, Isoga ta'zim qildi-da:

– Mening qizim hozir o'ldi. Biroq Sen kelib unga qo'lingni tekizsang, u yana tirilib ketadi, – dedi.

¹⁹ Iso o'rnidan turib, shogirdlari bilan u odamning orqasidan bordi. ²⁰ Shu payt o'n ikki yildan beri qon ketishidan qiynalib yurgan bir ayol Isoga orqa tomondan yo'lab, kiyimining etagiga qo'l tegizdi. ²¹ U o'zicha: "Agar kiyimiga bir tegib olsam bas, sog'ayib ketaman", – deb o'ylagan edi.

²² Iso orqasiga o'girilib, ayolni ko'rgach:

– Dadil bo'l, qizim, ishonching seni qutqardi, – dedi. Ayol shu zahoti dardidan xalos bo'ldi.

²³ Iso boshliqning uyiga yetib, nay chaluvchilarni va qiy-chuv qilayotgan olomonni ko'rgach:

²⁴ – Bu yerdan tashqariga chiqinglar! Qizcha o'lgan emas, uxlab yotibdi, – dedi.

Ular esa Uning ustidan kulishdi. ²⁵ Olomon tashqariga chiqarilgandan so'ng Iso ichkariga kirib, qizchani qo'lidan ushladi. Qizcha esa o'rnidan turib ketdi.

²⁶ Bu hodisa xabari mamlakat bo'ylab ovoza bo'ldi.

Ikki ko'r va bir soqovni sog'aytirish

²⁷ Iso u yerdan jo'nab ketayotganda, ikki ko'r Uning orqasidan ergashganча dod solib:

– Ey Dovud O'g'li † Iso, bizlarga rahm qil! – deb faryod chekishardi. ²⁸ Iso uyga qaytganda, ko'rlar Uning yoniga kelishdi. Iso ulardan so'radi:

– Men xohishingizni bajo qilishga kuchim borligiga ishonasizlarmi?

– Ishonamiz, Hazrat! – deb javob berishdi ular.

²⁹ Shunda Iso ularning ko'zlariga tegib:

– Sizning ishonchingizga yarasha bo'lsin, – dedi.

³⁰ Shu bilan ularning ko'zlari ochilib ketdi.

– Buni hech kim bilmasin, tag'in! – deb Iso ularga qattiq tayinladi. ³¹ Ular esa u yerdan chiqiboq, butun

mamlakat bo'ylab U haqda ovoza tarqatib yuradigan bo'lishdi.

³² U kishilar endi chiqib borayotganda, jin chalgan bir soqovni Isoning oldiga keltirishdi. ³³ Iso jinni quvib chiqargandan keyin, soqov gapira boshladi. Xalq esa hayratda qolib:

– Isroilda bunday hodisa hech qachon bo'lgan emas, – dedi. ³⁴ Bunga farziylar:

– U jinlar boshlig'ining kuchi bilan jinlarni quvib chiqaryapti-ku, – deb g'ingshidilar.

Hosil mo'l, yumushchilar oz

³⁵ Iso hamma shahar-qishloqlarni aylanadigan bo'ldi. Mahalliy ibodatxonalarda ta'lim berib, *Xudoning* Shohligi to'g'risidagi Xushxabarni e'lon qilar va odamlarning har xil dardu darmonsizliklarini davolar edi. ³⁶ Xalq olomonini ko'rib, Iso ularga achindi; chunki cho'ponsiz qo'ylarday dovdiragan va holdan toygan edilar.

³⁷ O'sha vaqtda Iso O'z shogirdlariga dedi: "Hosil mo'l, biroq yumushchilar oz. ³⁸ O'z hosilingni yig'ib-teradigan yumushchilar yubor, deb hosil Egasiga iltijo qilinglar".

O'n ikki shogirdni tanlab xizmatga yuborish

10 Iso O'zining o'n ikki shogirdini yoniga chaqirib, odamlardan yomon ruhlarni quvib chiqarish va har qanday dardu illatni sog'aytirish uchun ularga qudrat ato etdi. ² Ushbu o'n ikki havoriyning † ismlari esa quyidagicha: birinchisi Butrus deb atalgan Simun va uning ukasi Idris, keyin Zabadiyning o'g'illari Yoqub bilan ukasi Yuhanno, ³ Filip, Bartolmey, To'ma, soliqchi Matto, Alfeyning o'g'li Yoqub va Taddey deb atalgan Levii, ⁴ vatanparvar ‡ Simun hamda Isoning xoini Yahu-do Ishqariyot.

⁵ Iso bu o'n ikkovini jo'natib, buyruq berdi: "Majusiyalar yo'lga oyoq bosmanglar va samariyaliklarning biron shahriga kirmanglar. ⁶ Aksincha, adashgan qo'ylarga o'xshagan Isroil xalqi oldiga boringlar. ⁷ Yo'lingiz qayga tushmasin, elga: "Osmon Shohligi yaqinlab qoldi", – deb e'lon qilinglar. ⁸ Xastalarni sog'aytiringlar, moxovlarni pok qilinglar, o'liklarni tirtiringlar, jinlarni quvib chiqaringlar. Tekin oldingizlar, tekin beringlar. ⁹ Belbog'laringizga oltin, kumush yoki mis pul ham tugmanglar. ¹⁰ Yo'l uchun na to'rva, na bir juft ko'ylak, na choriq va na hassa olinglar. Chunki mehnatkash o'zining non-nasibasiga munosibdir.

¹¹ Qaysi shahar yoki qishloqqa kirsangiz, u yerda o'zingizga munosiblarnigina yo'qlab boring va jo'naguningizcha o'sha yerda qolinglar. ¹² Uyga kirayotganingizda uy ahliga salom beringlar. ¹³ Agar u uy ahli niyatingizga munosib bo'lsa, ularning boshi salomat bo'ladi. Agarda munosib bo'lmasa, salomingiz sizga qaytib keladi. ¹⁴ Agar kim sizni qabul qilmasa va so'zlaringizga quloq solmasa, u uydan yoki shahardan

† † HAVORIY: lug'atga qarang. ‡ VATANPARVAR: lug'atga qarang.

† DOVUD O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

chiqib ketayotganingizda oyoqlaringizdan changni ham qoqib ketinglar. ¹⁵ Sizga chinini aytayin: qiyomat kunida bunday shahardan ko'ra Sado'm va G'amo'ra yerining ahvoli yengilroq bo'ladi".

Kelajak qayg'ular va quvg'inlar

¹⁶ "Mana, Men sizlarni bo'rilarining orasiga qo'ylar kabi yuboryapman. Siz ilonday ziyrak, kaptarday sodda bo'linglar. ¹⁷ Insonlardan ehtiyot bo'linglar; chunki sizlarni adliyaga topshirib, ibodatxonalarda kaltaklaydilar. ¹⁸ Mening nomim uchun sizlarni hokimlar va podshohlar qoshiga olib boradilar, siz esa ular va turli xalqlar oldida Mening guvohlarim bo'lasizlar. ¹⁹ Sizni tutib berishayotganda esa nimani aytamiz, qanday gapiramiz, deb o'ylab qayg'urmanglar. Nima aytishingiz kerakligi o'sha onda sizlarga uqtiriladi. ²⁰ Chunki o'zlaringiz emas, ichingizdagi Otangizning Ruhi † gapiradi.

²¹ Aka ukasini, ota o'g'lini o'limga topshiradi. Bolalar o'z ota-onalariga qarshi chiqib, ularni o'ldirtiradilar.

²² Mening nomim tufayli hamma sizlardan nafratlanaadi. Lekin oxirigacha chidagan qutuladi. ²³ Agar sizlarni bir shahardan quvsalar, boshqasiga qochib o'tinglar. Sizlarga chinini aytayin: sizlar Isroilning shaharlarini aylanib chiqishga ulgurmasingizdan, Inson O'g'li †† yer yuziga qaytib keladi.

²⁴ Shogird o'zining ustozidan yuqori bo'lmas, xizmatkor o'zining xo'jayinidan yuqori bo'lmas.

²⁵ Shogirdga o'zining ustoziday, xizmatkorga o'zining xo'jayiniday bo'lsa kifoyadir. Agar uy egasiga iblis ‡ deb nom qo'yishgan bo'lsa, unda uy ahlini yana nimalar deyishmaydi!"

Qo'rqish va qo'rqmaslik haqida

²⁶ "Shunday qilib, ulardan qo'rqmanglar! Chunki ochilmay qoladigan hech qanday yashirin narsa yo'q, ma'lum bo'lmaydigan hech qanday sir ham yo'qdir.

²⁷ Sizga qorong'ilikda gapirayotganlarimni yorug'likda aytaveringlar. Qulog'ingizga shivirlab aytilayotganlarni tomlarning ustidan e'lon qilaveringlar. ²⁸ Tanni o'ldirib, jonni esa o'ldira olmaydiganlardan qo'rqmanglar. Yaxshisi, jonni ham, tanni ham jahannamda halok etishga qodir bo'lgan *Xudodan* qo'rqinglar. ²⁹ Ikkita chumchuq bir tangaga †† sotilmaydimi? Ammo Otangiz rozi bo'lmasdan, ularning bittasi ham yerga tushmaydi. ³⁰ Sizlarga kelganda, boshingizdagi sochlarning hammasi ham sanalgandir. ³¹ Shuning uchun qo'rqmanglar, sizlar talay chumchuqlardan ko'ra qadrliroqsiz".

Isoga loyiq bo'lish haqida

³² "Kimda-kim insonlar oldida Meni tan olsa, Men ham osmondagi Otamning oldida uni tan olaman.

† ICHINGIZDAGI OTANGIZNING RUHI: Iso Masihga ishonganining qalbidagi yashovchi Muqaddas Ruh. †† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang. ‡ IBLIS: aslida "Baalzabul"; lug'atga qarang. †† TANGA: yunoncha "assariy"; pullar jadvaliga qarang.

³³ Biroq, kim insonlar oldida Meni inkor etsa, Men ham osmondagi Otamning oldida uni inkor etaman.

³⁴ Meni yer yuziga tinchlik keltirish uchun kelgan, deb o'ylamanglar. Men tinchlik emas, balki qilich keltirgani kelganman. ³⁵ Odamni otasidan, qizni onasidan, kelinni qaynonasidan ajratish uchun kelganman.

³⁶ Odamning dushmanlari o'z uyidagilar bo'ladi. ³⁷ Ota yoki onasini Mendan ortiq sevgan Menga loyiq emas. O'g'li yoki qizini Mendan ortiq sevgan Menga loyiq emas. ³⁸ Kimki o'z xochini olib, ortimdan ergashmasa, Menga loyiq emas. ³⁹ O'z jonini ayamoqchi bo'lgan uni yo'qotadi. Men uchun jonini yo'qotgan esa jon topadi.

⁴⁰ Sizni qabul qilgan Meni qabul qiladi. Meni qabul qilgan esa Meni Yuborganni qabul qilgan bo'ladi.

⁴¹ Kim payg'ambarni payg'ambar deb qabul qilsa, u payg'ambarga yarasha ehson oladi. Kim solihni solih deb qabul qilsa, u solihga yarasha ehson oladi. ⁴² Kimki shogirdlik hurmati deb, bularning hatto eng kichigiga bir piyola sovuq suvgina ichirsa ham, chindan sizlarga aytamanki, u ehsoniga sazovor bo'lur".

Iso Masih va Yahyo payg'ambar

11 Iso o'n ikki shogirdiga ushbularni buyurib bo'lgach, yaqin shaharlarda ta'lim berish va voizlik qilish uchun u yerdan jo'nadi. ² Zindonda yotgan Yahyo esa Masihning qilayotgan ishlarini eshitgach, o'z shogirdlaridan ikkitasini Uning oldiga yuborib: ³ "Keladigan *Qutqaruvchi* Senmisan, yoki biz boshqasini kutaylikmi?" – deb Undan so'ratdi.

⁴ Iso javob berib ularga dedi: "Boringlar, eshitib ko'rayotganlaringizni Yahyoga bildiringlar: ⁵ Ko'rlar ko'ryapti, cho'loqlar yuryapti, moxovlar tuzalyapti, karlar eshityapti, o'liklar tirilyapti va bechoralarga Xushxabar e'lon qilinyapti. ⁶ Meni deb vasvasaga tushmagan baxtlidir!"

⁷ Yahyoning shogirdlari jo'nayotgan paytda, Iso xaloyiqqa Yahyo haqida gapira boshladi: "Nima ko'rgani sahroga bordingizlar? Shamolda hilpirab turgan qamishnimi? ⁸ Axir, nima ko'rgani chiqdingizlar? Nafis kiyim kiygan odamnimi? Nafis kiyinganlar podshoh saroylarida bo'ladi-ku! ⁹ Axir, nima ko'rgani chiqdingizlar? Payg'ambarnimi? Ha, sizga aytamanki, payg'ambardan ham ulug' bo'lganni ko'rdingizlar. ¹⁰ Bu kishi *Tavrot*da yozilganning xuddi o'zi:

"Men Sendan avval elchimni yuborarkan, U Sening oldingda yo'l hozirlab yurar".

¹¹ Sizlarga chinini aytayin: ayol zotidan tug'ilganlar orasida Yahyo payg'ambardan buyugi chiqqan emas. Shunga qaramay, Osmon Shohligida hatto eng kichik hisoblangan ham undan kattadir. ¹² Yahyo payg'ambar maydonga kelgan kunlardan to hozirgacha Osmon Shohligiga tajovuz qilib kelmoqdalar; tajovuzkorlar dastasi uni bosib olishga zo'r bermoqda. ¹³ Ma'lumki, Yahyogacha o'tgan barcha payg'ambarlar va shuningdek, Tavrot bitiklari bo'lg'usi hodisalar haqida oldindan darak berib kelgan. ¹⁴ Endi qabul qilishni istasangizlar, qaytib kelishi muqarrar bo'lgan Ilyos payg'ambar

xuddi Yahyoning o'zidir. ¹⁵ Kimning eshitar qulog'i bo'lsa, eshitsin!

¹⁶ Endi bu naslni kimga o'xshatay? Bu nasl – maydon-da o'tirib, bir-biriga:

¹⁷ “Senlarga nay chaldik, o'ynamadinglar, Senlarga yig'i chiqardik, dodlamadinglar”, – deb qichqirishadigan bolalarga o'xshaydi. ¹⁸ Chunki Yahyo kelib, yemadi-ichmadi va uni “jin uribdi” deyaptilar. ¹⁹ Inson O'g'li † kelib, yedi ham, ichdi ham va bu gal: “Ana kabobxo'ru sharobxo'r odamni ko'ringlar, U soliqchilar va gunohkorlarning do'sti ekan!” – deyishmoqda. Va lekin *ilohiy* hikmat unga rioya qiluvchilar orqali tasdiqlanadi”.

Gunohkor shaharlarning holiga voy

²⁰ Shu vaqt Iso mo'jizalarining aksari namoyon bo'lgan shaharlarga, tavba-tazarru qilmaganliklari uchun ta'na qila boshladi: ²¹ “Sening holingga voy, ey Horazin! Sening holingga voy, ey Baytsayda! Chunki sizlarda sodir bo'lgan mo'jizalar Tir va Sido'n shaharlarida ro'y berganda edi, ular allaqachon julga o'ranib, kulga †† surkanib, tavba-tazarru qilgan bo'lardilar. ²² Biroq sizlarga aytib qo'yay: qiyomat kunida sizdan ko'ra Tir va Sido'nning holi yengilroq bo'ladi. ²³ Yo sen, ey ko'kkacha yuksaluvchi Kafarnahum! Sen tamug'gacha ‡ tushib ketursan. Chunki senda sodir bo'lgan mo'jizalar Sado'm †† yerida sodir bo'lganda edi, u yer shu kungacha saqlanib qolgan bo'lar edi. ²⁴ Biroq sizlarga aytib qo'yay: qiyomat kunida sendan ko'ra Sado'm yerining ahvoli yengilroq bo'ladi”.

Horib-tolganlarga xushxabar

²⁵ O'sha vaqtda Iso so'zini davom ettirib dedi: “Ey Ota, yeru ko'k Hukmroni! Sen bu ishlarni donoyu oqillardan yashirib, go'daklarga ma'lum etganing uchun Senga hamdu sanolar aytaman. ²⁶ Ha Ota, Sening ezgu xohishing shunday edi. ²⁷ Otam Menga hamma narsani topshirgan. Otadan boshqa hech kim O'g'ilni bilmas. O'g'ildan boshqa hamda O'g'il bilim berishni istagandan boshqa hech kim Otani bilmas.

²⁸ Ey og'ir yuk ostida qiynalib, horib-tolgan ham-malaringiz! Mening huzurimga keling, Men sizga orom beraman. ²⁹ Mening bo'yinturug'imga o'zingizni qo'shing †† va Mendan o'rganinglar. Chunki Men beozor va soddadilman. Shunday qilib, jonlaringiz taskin topar. ³⁰ Chunki Men solgan bo'yinturuq yumshoq, Men bergan yuk yengildir”.

Dam olish kuniga rioya qilish haqida

12 O'sha kezar bir shanba kuni Iso ekinzordan o'tib borayotgan edi. Uning shogirdlari och

† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvonini; lug'atga qarang. †† JUL...KUL: ikkovi ham nadomat va motam belgisi; yana qarang: Luqo 10:13, Vahiy 11:3. ‡ TAMUG': lug'atga qarang. †† SADO'M: lug'atga qarang. †† MENING BO'YINTURUG'IMGGA O'ZINGIZNI QO'SHING: bo'yinturuqqa umuman bir juft hayvon qo'shiladi. Demak, biz Iso bilan birga yurib, Unga bo'ysunib, bu yo'lda uchraydigan mashaqqatlarga chidashimiz lozim.

bo'lganidan, boshloqlarni uzib yeya boshlashdi.

² Farziylar ††† buni ko'rib, Isoga:

– Ana, Sening shogirdlaring dam olish kunida ††† qilish mumkin bo'lmagan ishni qilyaptilar! – deyishdi.

³ – Nahotki sizlar Dovud va uning och qolgan ham-rohlari nimalar qilganini o'qimagan bo'lsangiz? – dedi ularga Iso. ⁴ – Dovud Xudoning uyiga kirib, o'zi va yonidagilarga ham taqiqlangan, faqat ruhoniylargina yeyishi mumkin bo'lgan baxshida nonlarni yegan edi. ⁵ Yoki ma'baddagi ruhoniylar shanba kungi dam olish amrini buzsalar-da, gunohkor bo'lmasliklarini Tavrotda o'qimaganisizmi? ⁶ Biroq Men sizlarga aytayinki, bu yerdagi Kimsa ma'baddan ham ulug'dir. ⁷ Agar sizlar *Tavrotdagi*: “Men qurbon emas, rahm-shafqat istayman” degan oyatga tushunganingizda, begunohlarni hukm qilmas edingizlar. ⁸ Chunki Inson O'g'li †† dam olish kunining ham hokimidir.

⁹ Iso u joydan nariga o'tib, yahudiy ibodatxonasiga kirdi. ¹⁰ U yerda qo'li shol bo'lib qolgan bir odam bor edi. Isoni ayblash maqsadida Uni so'roq qilishdi:

– Shanba kunida kasalni davolash mumkinmi?

¹¹ Iso ularga aytdi:

– Sizdan qay biringiz bir qo'yi bo'laturib, agar qo'y shanba kuni chuqurga tushib ketsa, uni tortib chiqarmaydi? ¹² Inson esa qo'ydan qanchalar ulug'! Shunga ko'ra, shanba kunida yaxshilik qilish mumkin.

¹³ Shunday qilib, Iso u odamga:

– Qo'lingni uzat! – dedi. U esa uzatishi bilanoq, bu qo'li boshqa qo'liday soppa-sog' bo'ldi-qoldi.

¹⁴ Farziylar esa shu zahot tashqariga chiqib, Isoni yo'q qilishga til biriktirdilar. Iso buni bilib, u yerni tark etdi.

Ulug' Xaloskor Iso

¹⁵ Tumonat xaloyiq Isoning ketidan ergashdi, U esa hamma kasallarini sog'aytirdi. ¹⁶ O'zini oshkor etmoqni ularga qat'iy man qildi. ¹⁷ Shu bilan Isha'yo payg'am-barga kelgan quyidagi Xudo kalomi bajo bo'ldi:

¹⁸ “Mana, Mening tanlagan O'g'lonim, Mahbubim, ko'nglim Unga nisor! Men O'z Ruhimni Unga berarman, U esa elga adl e'lon etgay.

¹⁹ U talashmas, tortishmas ham, Ko'cha-ko'yda sira baqirmas.

²⁰ Sindirmagay bukik qamishni, O'chirmagay tutayotgan pilikni-da, To adlu insofni o'rniga qo'yguncha.

²¹ Ellar esa Uning ismiga umid bog'lar”.

Iso va shayton

²² Shundan so'ng Isoning oldiga jinga chalinib ko'r va soqov bo'lgan kishini keltirishdi. Isoning shifolashi tufayli uning tili ham chiqdi, ko'zi ham ochildi. ²³ Bundan butun xaloyiq hayratlanib: “Bu Dovudning O'g'li – Masih ††† emasmikan?” – dedi. ²⁴ Farziylar buni eshitish-

††† FARZIY: lug'atga qarang. ††† DAM OLIISH KUNI: lug'atga qarang. § INSON O'G'LI: Iso Masihning unvonini; lug'atga qarang. §††† MASIH: Xudo yuborishni va'da qilgan ulug' Qutqaruvchi.

gach: “U ins-jinlarning boshlig’i – iblisning † kuchi bilangina jinlarni quvib chiqaryapti-ku”, – dedilar.

²⁵ Ularning o’y-fikrlarini bilib, Iso ularga dedi: “O’z ichidan bo’linib ketgan har bir podshohlik xarob bo’ladi, o’z ichidan bo’linib ketgan har bir shahar yoki uy abgor bo’ladi. ²⁶ Agar shayton shaytonni quvib chiqarsa, unda u o’z-o’zidan bo’lingan bo’ladi. Endi uning saltanati qanday tura oladi? ²⁷ Agar Men jinlarni iblisning kuchi bilan quvib chiqarayotgan bo’lsam, u holda sizlarning o’g’illaringiz kimning kuchi bilan quvib chiqaradi? Shu bois, ularning o’zi sizlarni hukm qiladilar. ²⁸ Magar Men Xudoning Ruhi bilan jinlarni quvib chiqarayotgan ekanman, u demak, Xudoning Shohligi sizlarga yetib kelgan.

²⁹ Uning egasi bo’lgan baquvvat kishini avval bog’lab qo’ymasdan turib, biroq uning uyiga kirib, mol-mulkini o’g’irlab keta olarmidi? Faqat shunday qilibgina uny talash mumkin. ³⁰ Kim Men bilan birga bo’lmasa, Menga qarshidir. Kim Men bilan birga yig’masa, sochadi.

³¹ Shuning uchun sizlarga aytaman: insonlarning har qanday gunohi va kufrligi kechiriladi. Lekin *Muqaddas Ruhni* kufr qilganlar † kechirilmaydi. ³² Kim Inson O’g’liga qarshi so’z aytsa, kechiriladi. Lekin kim *Muqaddas Ruhga* qarshi so’z aytsa, ikki dunyoda ham kechirilmaydi.

³³ Yo daraxtni yaxshi der ekansiz, mevasini ham yaxshi deng. Yoki daraxtni yomon der ekansiz, mevasini ham yomon deng. Chunki har bir daraxt o’z mevasidan bilinur. ³⁴ Voy ilonlar zoti-yey! Sizlar yovuz bo’la turib, qanday qilib yaxshi so’zlay olasiz? Axir, odamning dilida nima bo’lsa, tili o’shani gapiradi-ku! ³⁵ Yaxshi odam *yuragining* yaxshilik xazinasidan yaxshilik chiqarur. Yomon odam *yuragining* yomonlik xazinasidan yomonlik chiqarur. ³⁶ Men sizga deymanki: insonlar aytadigan har bir bekor so’zi uchun qiyomat kunida hisob beradilar. ³⁷ Sen o’z so’zlaring asosida yo oqlanasan, yoki ayblanasan”.

Isodan dalil so’rash

³⁸ Shunda ulamolar va farziylardan ba’zilari Isoga: “Ustoz, biz Sendan shularning biron bir dalilini ko’rmochimiz”, – dedilar.

³⁹ Iso ularga javoban dedi: “Bu yovuz va subutsiz nasl dalil izlayapti, lekin Yunus payg’ambarning alomatidan boshqa unga dalil berilmaydi. ⁴⁰ Yunus payg’ambar uch kunu uch tun kit qornida bo’lgani kabi, Inson O’g’li ham xuddi shunday uch kunu uch tun yer bag’rida bo’ladi. ⁴¹ Nineviya odamlari qiyomat kunida bu nasl bilan birga tirilib, uni mahkum etadilar. Chunki ular Yunusning va’zi sababli tavba-tazarru qilganlar. Va mana, Yunusdan buyukrog’i shu yerdadir. ⁴² Janub malikasi ‡ qiyomat kunida bu nasl bilan birga ko’tarilib,

† IBLIS: aslida “Baalzabul”; lug’atga qarang. †† MUQADDAS

‡ JANUB MALIKASI: Podshoh Sulaymonni yo’qlab borgan Shabo (bugungi Yaman) malikasi; (aynan Tavrot, 3-Shohlar 10-bob).

uni mahkum etadi. Chunki u Sulaymonning hikmatini tinglash uchun dunyoning olis burchidan kelgan edi. Va mana, Sulaymondan buyukrog’i shu yerdadir.

⁴³ Yovuz ruh insondan chiqib ketgandan so’ng, rohat izlab suvsiz yerlarni aylanadi va topolmagach: ⁴⁴ “Men chiqqan uyimga qaytib boraman”, – deydi. U uyga kelgach uni kimsasiz, supurilgan va yig’ishtirilgan holda topadi. ⁴⁵ O’shanda borib, o’zidan yovuzroq yana yettita ruhni o’ziga ergashtiradi va uyga kirib yashaydilar. U odamning so’nggi ahvoli esa avvalgidan battar bo’ladi. Bu yomon nasl bilan ham shunday bo’ladi”.

Isoning onasi bilan ukalari

⁴⁶ Iso xalq ommasiga hali gapirib turgan vaqtda, Uning onasi bilan ukalari kelib qolishdi. Ular tashqarida kutib turib, U bilan gaplashmoqchi bo’lishdi. ⁴⁷ Kimdir Isoga:

– Mana, onang va ukalaring tashqarida Sen bilan gaplashmoqchi bo’lib turishibdi, – dedi. ⁴⁸ Iso buni aytgan kishiga javob berib:

– Mening onam kim? Ukalarim kim? – dedi. ⁴⁹ So’ng ko’li bilan shogirdlarini ko’rsatib:

– Mana, Mening onam va ukalarim! – dedi. ⁵⁰ – Kimda-kim osmondagi Otamning irodasini bajo keltirsa, u Mening ukam, singlim va onam bo’ladi.

Xudo Shohligini tasvirlovchi yettita masal

13 O’sha kuni Iso uydan chiqib, ko’l bo’yida o’tirdi. ² Uning oldida anchagina xaloyiq to’plangach, U qayiqqa tushib o’tirdi. Bor xaloyiq esa qirg’oqda Unga ko’z tikdi. ³ Iso ularga masal yo’li bilan ko’p nasihatlar qildi:

1. Urug’ sepuvchi

“Urug’ sepuvchi urug’ sepgani chiqibdi. ⁴ Urug’ sepa-yotganda ba’zi urug’lar yo’l yoqasiga tushibdi. Qushlar uchib kelib, ularni cho’qib ketibdi. ⁵ Boshqa ba’zi urug’lar esa tuprog’i kam toshloqqa tushibdi. Tuprog’ sayoz bo’lganidan, urug’lar tez ko’karib chiqibdi.

⁶ Biroq quyosh chiqqach, so’lib, ildizi bo’lmagani uchun qurib qolibdi. ⁷ Yana boshqa ba’zi urug’lar tikanlar orasiga tushibdi. Tikanlar o’sib, urug’larni bo’g’ib qo’yibdi. ⁸ Yana boshqa urug’lar esa yaxshi yerga tushib, ba’zisi yuz, ba’zisi oltmish, ba’zisi o’ttiz qat hosil beribdi. ⁹ Kimning eshitar qulog’i bo’lsa, eshitsin!”

Masallarning maqsadi

¹⁰ Shogirdlar yaqinroq kelib, Isodan:

– Nega xalqqa masallar bilan gapiryapsan? – deb so’radilar. ¹¹ U ularga javob berib dedi:

– Chunki Osmon Shohligining †† sirlarini bilish qobiliyati sizlarga berilgan, ularga berilmagan. ¹² Zero kimda bor bo’lsa, unga yana beriladi va u mo’lchilikda bo’ladi. Ammo kimda yo’q bo’lsa, bori ham undan tortib olinadi. ¹³ Xalqqa masal bilan gapirishimning sababi shundaki, ular qarab turib ko’rmaydilar, quloq solib

†† OSMON SHOHLIGI: Xudoning saltanati.

turib eshitmaydilar va anglamaydilar. ¹⁴ Isha'yo payg'ambarning karomati ularga juda to'g'ri keladi, mana Xudo shunday degan:

“Tinglab tursangiz-da, anglamaysizlar,
Qarab tursangiz-da, ko'rolmaysizlar.

¹⁵ Bu xalqning dilini-chi yog' bosgan,
Arang eshitar quloqlari ham,
Ko'zlarini esa yumib olganlar.
Ko'z ko'rsin deb, quloq eshitsin deb,
Dil farosatli bo'lsin deb,
Menga iltijo qilsalar edi,
Men ularga shifo berar edim”.

¹⁶ Lekin ko'zlarinigiz ko'rayotgan va quloqlaringiz eshitayotgan sizlar qanday baxtlisizlar! ¹⁷ Sizga chinini aytayin: ne-ne payg'ambaru solihlar siz ko'rayotganlarni ko'rishni orzu qilganlar-u ko'rolmaganlar, siz eshitayotganlarni eshitishni orzu qilganlar-u eshitolmaganlar.

Urug' sepuvchi haqidagi masalning ma'nosi

¹⁸ “Endi sizlar urug' sepuvchi haqidagi masalni yaxshi tinglanglar. ¹⁹ Xudoning Shohligi to'g'risidagi kalomni eshitib, uqib olmagan har bir kishiga yovuz shayton kelib, uning yuragiga ekilgan ezgulik urug'larini o'g'irlab ketadi. Yo'l yoqasiga tushgan urug'lar ana shularga ishoradir. ²⁰ Toshloqqa sepilgan urug'lar esa shunday kishini bildiradi: u kalomni eshitar-eshitmas sevinch bilan qabul qilaveradi. ²¹ Lekin ildizi yo'q, beqaror kishi bo'lgani uchun, kalom tufayli qayg'u yoki quvg'inga duchor bo'lgan hamon vasvasaga tushib qoladi. ²² Tikanlar orasiga sepilgan urug'lar esa shunday odamni bildiradi: u kalomni eshitsa-da, bu dunyoning tashvishlari va boylik rujui kalomni bo'g'ib tashlaydi va kalom samarasiz qoladi. ²³ Yaxshi yerga sepilgan urug'lar esa, kalomni eshitib uni uqib oladigan odamni bildiradi. Bunday kishi, albatta, samarali bo'ladi; kimi yuz, kimi oltmish, kimi o'ttiz qat hosil beradi”.

2. Begona o't

²⁴ Iso ularga boshqa bir masalni keltirdi: “Osmon Shohligi o'z dalasiga yaxshi urug' sepgan bir odamga o'xshaydi. ²⁵ Hamma uxlab yotganda, u odamning dushmani kelib bug'doy orasiga begona o't † urug'larini sepib ketibdi. ²⁶ Ekin ko'karib boshqoq chiqarganda, begona o'tlar ham paydo bo'libdi. ²⁷ Yer egasining xizmatkorlari kelib:

– Xo'jayin, siz dalangizga yaxshi urug' sepgan emasmidingiz? Endi bu begona o'tlar qayerdan paydo bo'ldi? – deb so'rashibdi.

²⁸ – Bu dushmanning ishidir, – debdi yer egasi.

– Istasangiz, biz borib ularni yulib tashlaymiz, – deyshibdi xizmatkorlar.

²⁹ – Yo'q, – debdi u, – sizlar begona o'tlarni yulayotganda, ular bilan birga bug'doyni ham yulib olishingiz mumkin. ³⁰ O'rim-yig'im vaqtigacha qo'yinglar, u ham,

† BEGONA OT: to'g'rirog'i, mastak (g'alla ekinlari orasida o'sib g'alladan arang farqlanadigan, doni zaharli yovvoyi o't).

bu ham birga o'saversin. O'rim-yig'im bo'lgach, men o'roqchilarga: “Oldin begona o'tlarni o'rib olinglar va bog'-bog' qilib yoqishga tayyorlanglar. Bug'doyni esa mening omborimga to'plab qo'yinglar”, deb aytaman”.

3. Xantal urug'i

³¹ Iso ularga yana boshqa bir masalni aytib berdi: “Osmon Shohligi bir odam o'z dalasiga sepib qo'yan xantal urug'iga o'xshaydi. ³² U barcha urug'lardan kichik bo'lsa-da, lekin yetilgach, hamma ko'katlardan baland bo'lib o'sadi. U shunday daraxt bo'ladiki, ko'k yuzidagi qushlar uchib kelib, uning shoxlarini o'zlariga uya qiladilar”.

4. Xamirturush burdasi

³³ Iso ularga boshqa bir masalni ham aytib berdi: “Osmon Shohligi bir ayol butun xamirni oshirish uchun uch tog'ora †† unga qorishtirib solgan xamirturush burdasiga o'xshaydi”.

³⁴ Iso bularning hammasini xalqqa masallar bilan tushuntirdi. Masalsiz ularga hech narsani tushuntirmas edi. ³⁵ Shu bilan payg'ambarga vahiy bo'lgan shu so'z bajo keldi:

“Og'zimni masallar aytmoqqa ochib,
Azaliy sirlardan voqif etaman” ‡.

Begona o't haqidagi masalning ma'nosi

³⁶ Shundan so'ng Iso xaloyiqqa javob berib, uyga kirdi. Shogirdlari Uning oldiga kelib:

– Daladagi begona o'tlar haqidagi masalni bizlarga tushuntirib bergin, – dedilar. ³⁷ Iso ularga javoban dedi:

– Yaxshi urug'ni sepgan – Inson O'g'lidir ††, ³⁸ dala esa – dunyo. Yaxshi urug'lar – Xudo hokimiyatidagi odamlar, begona o'tlar esa – yovuz shayton hokimiyatidagi odamlardir. ³⁹ Begona o'tlarni sepgan dushman bo'lsa – iblisdir. O'rim-yig'im – dunyoning oxiri, o'roqchilar esa farishtalarga teng keladi.

⁴⁰ Begona o'tlarni qanday terib o'tda yoqsalar, bu dunyoning oxirida ham shunday bo'ladi. ⁴¹ Inson O'g'li O'z farishtalarini yuboradi, ular esa gunohga sabab bo'lgan va yomonlik qilib yurgan barchani Uning Shohligidan yig'ib olib, ⁴² lovullab turgan o'choqqa tashlaydilar. U yerda yig'i-sig'i va ohu nola bo'ladi.

⁴³ O'shanda solihlar o'z Otalarining Shohligida quyosh kabi porlaydilar. Kimning eshitar qulog'i bo'lsa, eshitsin!

5. Yashirilgan xazina

⁴⁴ “Yana Osmon Shohligi dalada yashirilgan xazinaga o'xshar. Uni bir odam topib sir saqlabdi va juda sevinganidan borib, bor-yo'g'ini sotib, u dalani xarid qilibdi”.

†† TOG'ORA: yunoncha “saton” – 13 litrga teng suyuqlik o'lchovi.
‡ qarang: Zabur 77:2. †† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

6. Qimmatbaho marvarid

⁴⁵ “Yana Osmon Shohligi nodir marvarid izlayotgan bir savdogarga o‘xshar. ⁴⁶ U qimmatbaho marvaridni topganda, borib bor-yo‘g‘ini sotib, marvaridni xarid qilibdi”.

7. Dengizga tashlangan to‘r

⁴⁷ “Yana Osmon Shohligi dengizga tashlangan va turli baliqlarni tutgan to‘rga o‘xshaydi. ⁴⁸ To‘r to‘lgach, uni qirg‘oqqa tortib chiqarishibdi va o‘tirishib, yaxshi baliqlarni saralab idishlarga solishibdi, yomonlarini esa tashqariga tashlab yuborishibdi. ⁴⁹ Dunyoning oxirida ham shunday bo‘ladi: farishtalar kelib, fos-iqlarni solihlar orasidan ajratib, ⁵⁰ ularni lovullab turgan o‘choqqa tashlaydilar. U yerda yig‘i-sig‘i va ohu nola bo‘ladi”.

⁵¹ Iso shogirdlaridan so‘radi:

– Bularning hammasiga tushudingizlarmi?
– Tushundik †, – dedi ular. ⁵² Iso shogirdlariga:
– Demak, Osmon Shohligi to‘g‘risida ta‘lim-tarbiya olgan har bir ulamo o‘z xazinasidan yangi va eski narsalar chiqaradigan uy egasiga o‘xshaydi, – dedi.

Isoning O‘z yurtida rad qilinishi

⁵³ Iso bu masallarni aytib bo‘lgach, u yerdan ketdi. ⁵⁴ O‘z vataniga kelib, yerli xalqning ibodatxonasida ta‘lim bera boshladi. Ular esa hayratda qolib:

– Shunday donolik va mo‘jizakorlik qudrati Unga qay-erdan nasib bo‘ldi ekan? ⁵⁵ Duradgorning o‘g‘li emasmi O‘zi? Onasining ismi Maryam, ukalari esa Yoqub, Yusuf, Simun va Yahudolar emasmi? ⁵⁶ Uning hamma singillari ham bizning oramizda-ku! Bularning bar-chasiga U qanday qilib erishdi ekan? – deyishdi. ⁵⁷ Va g‘ashlanib, Uni rad qilishdi. Iso esa ularga:
– Payg‘ambar o‘z vatani va uyidan boshqa yerda e‘tiborsiz bo‘lmas, – dedi. ⁵⁸ Ularning e‘tiqodsizligi sababli u yerda ko‘p mo‘jizalar ko‘rsatmadi.

Yahyo payg‘ambarning boshini olish

14 O‘sha kezlarda viloyat hokimi Hirod Iso to‘g‘risidagi ovozalarni eshitib, ² o‘zining amaldorlariga:

– Bu Yahyo payg‘ambar-ku, u qaytadan tirilibdi! Shuning uchun U orqali ajoyibotlar sodir bo‘lmoqda, – dedi.

³ Hirod o‘z ukasi Filipning xotini Hirodiya tufayli Yahyoni tutib kishanlagan va zindonga tashlagan edi.

⁴ Chunki Yahyo unga: “Bu xotinni olish sen uchun ravo emas”, – deb aytib yurgan edi. ⁵ Hirod Yahyoni o‘ldirmoqni istagan bo‘lsa-da, xalqdan qo‘rqardi. Chunki Yahyoni payg‘ambar deb hisoblashardi.

⁶ Hirodning tug‘ilgan kuni nishonlangan yig‘inda Hirodning qizi o‘rtaga chiqib o‘ynadi va Hirodning ko‘nglini topdi. ⁷ Natijada Hirod u nimaiki so‘rasa, top-

moqqa qasam ichib, unga va‘da berdi. ⁸ Qiz esa onasining tashviqiga ko‘ra:

– Menga hoziroq laganda Yahyo payg‘ambarning boshini keltirib bering! – dedi.

⁹ Shoh xafa bo‘ldi-yu, lekin o‘zi bilan birga yeb-ichib o‘tirganlarning ko‘zi oldida qasam ichganligi uchun, bu iltimosning bajarilishini buyurdi. ¹⁰ Zindonga odam yuborib, Yahyoning boshini oldirdi. ¹¹ Uning boshini laganda keltirib qizga berdilar, qiz esa onasiga olib borib berdi. ¹² Yahyoning shogirdlari kelib, uning jasadini olib ko‘mdilar. Keyin borib Isoga xabar berdilar.

Isoning 5000 kishini to‘ydirishi

¹³ Iso buni bilib olgach, bir O‘zi qayiqqa tushib, u yerdan xilvat joyga suzib ketdi. Xaloyiq buni eshitib, shaharlardan piyoda yo‘lga tushib, Uning orqasidan ergashdi. ¹⁴ Iso qayiqdan chiqib, tumonat odamni ko‘rdi. Ularga achindi va ularning xastalariga shifo berdi.

¹⁵ Oqshom tushgach, shogirdlari Uning yoniga kelib dedilar:

– Bu yerlar yovon ekan, endi vaqt kech bo‘lib qoldi. Xaloyiqqa ruxsat bergin, qishloqlarga borib o‘zlariga ovqat sotib olsinlar.

¹⁶ Lekin Iso ularga:

– Ular ketishlari kerak emas, sizlar ularga ovqat beringlar, – dedi.

¹⁷ – Bu yerda bizning beshta non va ikkita balig‘imiz bor xolos, – deyishdi Unga.

¹⁸ – Ularni bu yerga, Menga keltiringlar, – dedi Iso.

¹⁹ So‘ng U xaloyiqqa o‘t ustiga yonboshlashlarini buyurdi. Beshta non bilan ikkita baliqni olib, osmonga qarab duo qildi. Nonlarni sindirib shogirdlariga berdi, ular esa xaloyiqqa tarqatishdi. ²⁰ Hammalarining qorni to‘ydi. Ortib qolgan burda nonlarni terib olishganda, to‘la o‘n ikki savat chiqdi. ²¹ Yeganlar esa xotinlar va bolalardan tashqari besh mingga yaqin kishi edi.

Isoning suv ustida yurishi

²² Iso shogirdlarini o‘sha zahoti qayiqqa tushirib, narigi tomonga suzib o‘tishga majbur qildi. Ungacha O‘zi odamlarga ruxsat beradigan bo‘ldi. ²³ U xaloyiqni jo‘natib bo‘lgandan keyin, tanho O‘zi ibodat qilish uchun toqqa chiqdi. Kech kirganda, u yerda yolg‘iz O‘zi qoldi. ²⁴ Qayiq esa ko‘lning o‘rtasida bo‘lib to‘lqinlarda chayqalar, yoqimsiz shamol esmoqda edi.

²⁵ Subhidamda †† Iso ko‘l tomondan shogirdlari yoniga keldi. ²⁶ Ular esa Uning ko‘l ustida yurib kelayotganini ko‘rib, dahshatga tushdilar.

– Bu bir sharpa! – deb qo‘rquvdan qichqirib yubordilar. ²⁷ Lekin Iso shu zahot ular bilan mulqotga kirib:

– Dadil bo‘linglar, bu Men, qo‘rqmanglar! – dedi.

²⁸ Butrus gapga kirib:

– Yo Rabbim ‡, agar bu Sen bo‘lsang, menga buyruq ber, men suv ustida yurib Sening yoningga boray! – dedi. ²⁹ Iso:

†† SUBHIDAM: aslida “Tunning to‘rtinchi qorovulligi” (vaqt jadvaliga qarang). ‡ RABBIM: yoki, Hazrat (asl nusxadagi so‘z goh odamiy va goh ilohiy Egani bildiradi).

† ba‘zi qo‘lyozmalarda “Yo Rabbiy” so‘zi qo‘shilgan.

– Kel! – dedi. Butrus esa qayiqdan chiqib, suv ustidan yurgan cha Isoning yoniga yo'l oldi. ³⁰ Lekin kuchli shamolni ko'rib, o'takasi yorildi. U cho'ka boshlagach:

– Yo Rabbim, meni qutqar! – deb baqirdi. ³¹ Iso o'sha zahoti qo'lini uzatib, uni ushlab qoldi-da:

– Ha, imoni sust, nega sen ikkilanding? – dedi.

³² Ular qayiqqa o'tishlari bilan oq shamol tindi. ³³ Qayiqdagilar esa Isoga sajda qilib:

– Haqiqatan ham Sen Xudoning O'g'li san! – deyishdi.

³⁴ Ko'ldan suzib o'tib, Genisaret qirg'og'iga kelib to'xtashdi. ³⁵ U yerning odamlari Isoni tanib qolishdi. Butun tevarak-atroflarga odam yuborib, biron dardga chalinganlarning hammasini Uning oldiga yig'ishdi. ³⁶ Aqalli kiyimining etagiga tegish uchun Undan iltimos qilishdi, tekkanlar esa dardlaridan xalos bo'ldi.

Diniy urf-odatlar va Xudoning amri

15 O'shanda Quddusdan ba'zi ulamolar va farziylar Isoning oldiga kelib, savol berdilar:

² – Sening shogirdlaring nega ota-bobolar urf-odatini buzib yuribdi? Hatto ovqatlanayotganda ham ular qo'llarini yuvishmaydi!

³ Iso ularga javob berib dedi:

– Nega sizlar ham o'z urf-odatingizni deb Xudoning amrini buzib yuribsizlar? ⁴ Xudo *Tavrot*da shunday amr bergan: “Ota-onangni hurmat qil”, va “Ota-onasini haqorat qilgan albatta o'ldirilsin”. ⁵ Ammo sizlar: “Agar kim ota yoki onasiga: “Mening senga yordamim Xudoga bag'ishlangan”, – desa, ⁶ “u ota yoki onasini hurmat qilmasa ham bo'ladi”, – deysizlar”. Shunday qilib, siz o'zingizning urf-odatingizni deb Xudoning amrini bekor qildingizlar. ⁷ Ey munofiqlar! Siz haqda karomat qilib aytgan Isha'yo payg'ambarning ushbu so'zlari to'g'ri chiqdi:

⁸ “Bu xalq Menga yaqinlashar faqat og'izda,

Va Meni hurmatlar faqat tilida.

Lekin dili esa Mendan uzoqdur.

⁹ Ular Meni behuda sano etur, Insonlar amru ta'limin o'rgatib”.

Insonni nima harom qiladi?

¹⁰ Keyin Iso xalqni yoniga chaqirib, ularga dedi:

– Menga quloq solib, miyaga joylang! ¹¹ Og'izga kiradigan narsa emas, balki og'izdan chiqadigan narsa insonni harom qiladi.

¹² Shunda shogirdlari kelib Isoga:

– Bilyapsanmi, farziylar bu so'zni eshitgach vasvasaga tushdilar, – deyishdi. ¹³ Iso javob berib dedi: – Samoviy Otam o'tqazmagan har bir o'simlik tagtomiri bilan sug'urib tashlanadi. ¹⁴ Ularni qo'yinglar, ular ko'rlarning ko'r yo'l boshchilaridir. Agar ko'r ko'rni yetaklab yursa, unda ikkovi ham chohga tushib ketar.

¹⁵ Bunga javoban Butrus:

– Bizga boyagi masalni tushuntirib ber! – dedi. ¹⁶ Iso dedi:

– Sizlar ham hanuzgacha anglamadingizmi? ¹⁷ Og'izga kiradigan har bir narsa qoringa o'tib, kerak joydan

chiqib ketishini hali ham tushunmadingizmi? ¹⁸ Biroq og'izdan chiqadigan narsalar esa yurakdan chiqadi. Ana shular insonni harom qiladi. ¹⁹ Yomon fikrlar, qotillik, fahshu zino ishlari, o'g'rilik, soxta guvohlik va haqoratlar bari yurakdan chiqadi. ²⁰ Yuvilmagan qo'llar bilan ovqat yeyish insonni harom qilmaydi, ana shular insonni harom qiladi.

G'ayriyahudiy ayolning ishonchi

²¹ Iso u yerdan chiqib, Tir va Sido'n yurtiga ketdi.

²² O'sha tevarakdan kan'onlik † bir ayol Isoni qarshilab:

– Ey Hazrat, Dovudning O'g'li ††, menga rahm qil! Qizimni jin juda qattiq qiynayapti, – deb faryod chekdi.

²³ Lekin Iso unga bir og'iz so'z ham javob bermadi. Shogirdlari kelib:

– Uni qo'yib yubor, u orqamizdan dodlab yuribdi, – deb Isodan iltijo qildilar. ²⁴ Iso esa javob berib:

– Men faqat Isroil xalqining adashgan qo'ylari huzuriga yuborilganman, – dedi.

²⁵ Shunda ayol yaqinroq kelib:

– Ey Hazrat, menga yordam ber! – deb Isoga sajda qildi. ²⁶ Iso:

– Bolalardan nonni olib itlarga tashlash yaxshi emas, – degan javobni qaytardi. ²⁷ Ayol:

– Xuddi shunday, Hazrat, lekin itlar ham xo'jayinlarining dasturxonidan tushgan ushoqlarni yeydilar-ku! – dedi. ²⁸ Iso buni eshitib, ayolga:

– Ey ayol, sening ishonching buyuk, sen tilagandek bo'lsin, – dedi. Ayolning qizi esa o'sha zahoti sog'ayib ketdi.

²⁹ Iso u yerdan o'tib, Jalila ko'li atroflariga keldi.

Toqqa chiqib, bir oz o'tirdi. ³⁰ Huzuriga tumonat odam yig'ildi. Ular o'zlari bilan birga cho'loq, ko'r, soqov va boshqa ko'pgina mayib-majruhlarni olib kelib, Isoning oyoqlari oldiga qo'ydilar. Iso esa ularni sog'aytirdi.

³¹ Soqovlarning gapirayotganini, mayiblarning sog'lom bo'lib ketayotganini, cho'loqlarning yurib, ko'rlarning ko'zlari ochilayotganini xalq ko'rib, hayron bo'ldi va Isroilning Xudosi ga hamd-sano aytdi.

Isoning 4000 kishini to'ydirishi

³² Iso shogirdlarini yoniga chaqirib ularga:

– Xaloyiqqa achinaman, chunki uch kundir Mening oldimda turibdi va yeydigan hech narsasi yo'q. Men ularga ovqat bermay jo'natib yuborishni istamayman, chunki yo'lda darmonsizlanib qoladilar, – dedi.

³³ Shogirdlari Unga:

– Bu yovonda shuncha kishini to'ydiradigan yemakni qayerdan topamiz? – deyishdi.

³⁴ – Qancha nonlaringiz bor? – so'radi Iso.

– Yettita non va ozgina balig'imiz bor, – dedilar.

³⁵ Shundan keyin Iso xaloyiqqa yerga o'tirishni buyurdi. ³⁶ Yettita non va baliqlarni olib, shukrona duosini aytib sindirdi va shogirdlariga berdi, shogirdlari esa butun xaloyiqqa tarqatdi. ³⁷ Hammalarining qorni

† KAN'ONLIK: Kan'on (qadimgi Falastin) tub aholisiga mansub g'ayriyahudiy kishi; yana qarang: Mark 7-bob. †† DOVUDNING O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

to'ydi. Ortib qolgan non burdalari naq yetti savat bo'ldi. ³⁸ Xo'randalar esa xotinlar va bolalardan tashqari to'rt ming kishi edi. ³⁹ Iso xaloyiqqa ruxsat berdi va qayiqqa tushib, Magdala atroflariga keldi.

Zamonning alomatlarini bilish haqida

16 Farziy va sadduqiy mazhabidagilar Isoni sinash maqsadda Uning oldiga kelib, osmondan aloamat ko'rsatishini so'radilar. ² Iso esa ularga javoban dedi: "Oqshom tushgach, siz: "Osmon qizil ekan, havo ochiq bo'ladi", – deysizlar. ³ Ertalab esa: "Osmon qizil-qoramtir ekan, bugun havo buzuq bo'ladi", – deysizlar. Voy munofiqlar-ey! Ko'k yuzini aniqlay olasiz-u, nega zamonning alomatlarini aniqlay olmaysizlar? ⁴ Bu buzuq va besubut avlod dalolatni-ku izlaydi, ammo Yunus payg'ambarning [†] alomatidan boshqa unga biror bir dalolat bo'lmaydi".

Shunday deb, Iso ularni qoldirib ketdi.

Idroksiz shogirdlarni koyish

⁵ Narigi qirg'oqqa yetib kelgan shogirdlar o'zlari bilan non olishni unutibdilar. ⁶ Iso ularga:

– Qaranglar, farziylar bilan sadduqiylarning xamirturushidan ehtiyot bo'linglar! – dedi. ⁷ Ular esa: "Buni non olmaganimiz uchun aytdi, chog'i", deb ko'ngillari-dan o'tkazdilar. ⁸ Iso buni bilib, ularga dedi:

– Ey imoni sustlar! O'zingizcha nega: o'zimiz bilan non olmadik, deb andisha qilyapsizlar? ⁹ Hali ham anglamadinglarmi? Beshta nonni besh ming kishi yeb, necha savat non burdalarini yig'ishtirib olganingizni eslamayapsizlarmi? ¹⁰ Yoki yettita nonni to'rt ming kishi yeb, necha savat yig'ishtirib olganingizni-chi? ¹¹ Men sizlarga: "Farziylar bilan sadduqiylarning xamirturushidan ehtiyot bo'linglar", – deb aytganim bu non haqida emasligini qanday qilib tushunmadinglar?

¹² Shundan keyin shogirdlar, Iso ularga nonning xamirturushidan emas, balki farziylar bilan sadduqiylarning ta'limotidan ehtiyot bo'lish kerakligini aytgani-ni tushundilar.

Butrusning Masihni tan olishi

¹³ Filip Kesariyasi atroflariga kelgan Iso O'z shogirdlaridan so'radi:

– Odamlar Meni, Inson O'g'lini, kim deb hisoblaydilar?

¹⁴ – Ba'zilar Yahyo payg'ambar deb, boshqalari Ilyos payg'ambar deb, yana birlari esa Yeremiya yoki bo'lak payg'ambarlardan biri deb hisoblaydilar, – dedi shogirdlar. ¹⁵ Iso ulardan:

– Sizlar-chi, Meni kim deb hisoblaysizlar? – deb so'ragach, ¹⁶ Simun Butrus javob berib dedi:

– Sen barhayot Xudoning O'g'li – Masihsan!

¹⁷ Iso Butrusga javoban dedi:

– Sen baxtiyorsan, ey Yunus o'g'li Simun! Bu sirni sen o'z uquv-idrokning ^{††} bilan uqqaning yo'q, balki os-

[†] YUNUS PAYG'AMBAR: yana qarang: 12:39. ^{††} O'Z UQUV-IDROKING: aslida "et va qon", ya'ni insoniy kuch va idrok.

mondagi Otam senga ochib bergan. ¹⁸ Men ham senga shuni aytib qo'yay: sening tosh degan isming bor va Men O'z ummatimni bu tosh [‡] ustida bunyod etaman, jahannam kuchlari ^{‡†} esa undan ustun chiqmas. ¹⁹ Osmon Shohligining ochqichlarini senga beraman. Yer yuzida sen nimani bog'lasang, osmonda ham bog'langan bo'ladi. Yer yuzida sen nimani yechsang, osmonda ham yechilgan bo'ladi.

²⁰ Shundan so'ng Iso O'zining Masih ekanini biror kimsaga aytmoqni shogirdlariga qat'iy man etdi.

Iso O'z o'limi haqida

²¹ Shu vaqtdan boshlab, Iso shogirdlariga O'zining Quddusga borishi, oqsoqollar, oliy ruhoniylar va ulamolar qo'lida ko'p azob chekib, o'ldirilishi, uchinchi kuni esa tirilishi kerakligini oshkor etadigan bo'ldi. ²² Butrus Uni chetga olib ta'na qila boshladi:

– Xudo xayringni bersin, Rabbim ^{‡†} Bu narsalar Sening boshingga tushmas, – dedi. ²³ Iso esa Butrusga qarab:

– Yo'qol ko'zimdan, shayton! – dedi. – Sen Meni yo'ldan uryapsan, chunki sen Xudoning ishlarini emas, balki inson ishlarini o'ylayapsan.

²⁴ Keyin Iso O'z shogirdlariga dedi:

– Agar kim Menga ergashishni istasa, o'zidan kechsin va o'z xochini ko'tarib, orqamdan yursin. ²⁵ Kim o'z joni-ni ayamoqchi bo'lsa, uni yo'qotadi. Lekin kim Men uchun jonini yo'qotsa, jon topadi. ²⁶ Agar inson butun dunyoni egallasa-yu, o'z joniga zarar yetkazsa, bundan qanday naf ko'radi? Yoki inson o'z joni evaziga qanday to'lov toparkan? ²⁷ Inson O'g'li O'z Otasining ulug'vorligida, farishtalari bilan kelishida, har kimni o'z qilmishiga yarasha taqdirlaydi. ²⁸ Sizlarga chinini aytayin: bu yerda turganlardan ba'zilar borki, ular Inson O'g'lining saltanatli Shoh bo'lib kelayotganini ko'rma-guncha, o'lim ko'rmaydilar.

Iso qiyofasining o'zgarishi

17 Oradan olti kun o'tgandan keyin Iso tanho Butrus, Yoqub va uning ukasi Yuhannoni yoniga olib, baland bir toqqa olib chiqdi. ² U yerda, ularning ko'z o'ngida Isoning qiyofasi o'zgarib ketdi. Uning yuzi quyoshday porlab, kiyimlari esa nurday oppoq tus oldi. ³ Birdaniga ularga Muso bilan Ilyos payg'ambarlar ko'rinib, Iso bilan suhbatlashayotganday tuyuldi. ⁴ Buni Butrus ko'rib, Isoga:

– Rabbim! Bizlar uchun bu joy juda yoqyapti. Agar istasang, shu yerda uchta chayla quraylik: birisi Senga, birisi Musoga, birisi Ilyosga...

⁵ U gapini tugatmasdanoq, nur yog'ilib turgan bir bulut ularni qoplab oldi. Bulut ichidan esa bir ovoz keldi:

[‡] TOSH: yunonchada "Butrus", aramiychada "Kifa" degan nomlarning ma'nosi bir, ya'ni "tosh". ^{‡†} JAHANNAM KUHLARI: aslida "o'liklar diyori qopqalari", ya'ni insoniyat ustidan hokimlik qilayotgan o'lim hamda shayton kuchlari. ^{‡‡} RABBIM: yoki, Hazratim (asl nusxadagi so'z goh odamiy va goh ilohiy Egani bildiradi); aynan qarang: 17:4.

– Bu Mening sevikli O'g'limdir, Undan mamnunman. Unga quloq solinglar!

⁶ Shogirdlar buni eshitgach, vahimaga tushib, yerga yuz tuban yiqildilar. ⁷ Iso esa kelib ularga qo'l tegizdi-da:

– Turinglar, qo'rqmanglar! – dedi. ⁸ Ular boshlarini ko'tarib, yolg'iz Isodan boshqa hech kimni ko'rmadilar.

⁹ Tog'dan tushayotganlarida, Iso shogirdlariga:

– Inson O'g'li qaytadan tirilib kelmaguncha, ko'rganlaringizni hech kimga aytmanglar, – deb tayinladi.

¹⁰ Shogirdlari Undan so'radilar:

– Nega ulamolar, oldin Ilyos payg'ambar kelishi kerak, deb aytdilar?

¹¹ Iso javob berib ularga dedi:

– Bu to'g'ri, oldin Ilyos payg'ambar kelib, hamma narsani yo'lga qo'yadi. ¹² Lekin Men sizlarga shuni aytaman: Ilyos allaqachon kelgan. Ammo odamlar uni tanimay, u bilan istaganlarini qilishdi. Xuddi shunga o'xshab, Inson O'g'li ham odamlar qo'lida azob chekishi muqarrardir.

¹³ Shunda shogirdlar Iso ularga Yahyo payg'ambar haqida gapirganligini angladilar.

Iso tutqanoqli bolani sog'aytirishi

¹⁴ Ular xaloyiq yoniga kelganlarida, bir odam Isoning oldiga kelib tiz cho'kdi-da:

¹⁵ – Hazrat, – dedi, – o'g'limga rahming kelsin! Uning tutqanog'i bor, u juda azobda qoldi. Dam olovga, dam suvga tashlanadi. ¹⁶ Bolamni Sening shogirdlaringga ko'rsatdim, ammo ular uni tuzatisholmadi.

¹⁷ Iso javob berib:

– Ey imonsiz, buzuq nasl-ey! Qachongacha sizni yoqlayveraman? Qachongacha sizga chidayin? Bolani bu yerga, Mening oldimga keltiringlar! – dedi.

¹⁸ Iso jinga do'q urgach, u boladan chiqib ketdi. Bola o'sha zahoti tuzaldi.

¹⁹ So'ngra shogirdlari Isoning yakka qolganda oldiga kelib:

– Nega biz jinni quvib chiqarolmadik? – deb so'rashdi.

²⁰ Iso ularga:

– E'tiqodsizligingiz uchun! – dedi. – Chindan, sizlarga aytamanki: agar bir xantal doniday ishonchingiz bo'lsa-yu, bu toqqa: “Bu yerdan u yerga ko'ch”, – deb aytsangizlar, u ko'chadi. Sizga hech bir narsa imkonsiz bo'lmaydi. ²¹ [Biroq bu toifa jinlar ibodat va ro'zadan boshqa narsa bilan chiqmas.]

²² Ular Jalilaga qaytib kelgandan so'ng, Iso shogirdlariga dedi:

– Inson O'g'li odamlar qo'lga tutib berilishi muqarrardir. ²³ Uni o'ldiradilar va U uchinchi kuni qaytadan tiriladi.

Shogirdlar juda xafa bo'ldilar.

Ma'bad solig'i

²⁴ Ular Kafarnahumga kelganlarida, ikki diramlilik ma'bad solig'ini [†] yig'uvchilar Butrusning oldiga kelib:

– Sizlarning Ustozingiz ma'bad solig'ini to'lamaydimi? – deb so'radilar. ²⁵ Butrus:

– To'laydi! – dedi.

U uyga kelgach, Iso oldinroq gap ochib dedi:

– Simun, sening fikring qanday? Bu dunyo podshohlari soliq yoki bojni kimdan oladilar? Vatan o'g'illaridanmi yoki begonalardanmi?

²⁶ – Begonalardan-da, – dedi Unga Butrus. Iso javob berdi:

– Unday bo'lsa, vatan o'g'illari soliqdan ozod ekan-da.

²⁷ Shunga qaramay, biz ularni vasvasaga solmaylik.

Sen ko'lga borib qarmoq tashla. Birinchi ilingan baliqni olib og'zini ochsang, to'rt diramlilik ^{††} tangaga ko'zing tushadi. Tangani olib, Men va o'zing uchun soliq to'lovi sifatida ularga ber.

Xudo oldida kim buyuk?

18 Shu kez shogirdlar Isoning oldiga kelib: – Osmon Shohligida kim buyuk? – degan savolni berdilar.

² Iso yoniga bir bolani chaqirib, uni o'rtalarida turg'izib:

³ – Sizlarga chinini aytayin, – dedi. – Agar siz yo'lingizdan qaytib, bolalarday bo'lmasangiz, Osmon Shohligiga sira kirolmaysizlar. ⁴ Shunday qilib, kim bu bola kabi o'zini past olib yursa, Osmon Shohligida eng buyuk bo'ladi. ⁵ Kim shunday bir bolani Mening nomimdan qabul qilsa, Meni qabul qilgan bo'ladi.

Vasvasa va gunoh haqida

⁶ “Kimki Menga ishongan bu kichiklardan birontasini yo'ldan ozdirsa, uning bo'yniga ulkan tegirmon toshini osib dengiz chuqurligiga cho'ktilishi u uchun yaxshiroq bo'lar edi. ⁷ Vasvasalar dastidan bu dunyoning holiga voy! Vasvasalar kelishi shaksizdir, lekin kim orqali kelsa, o'sha odamning holiga voy!

⁸ Agar qo'ling yoki oyog'ing seni yo'ldan ozdirsa, uni kesib tashla. Senga ikki qo'lu ikki oyog'ing bilan abadiy o'tga tashlanishdan ko'ra, mayib yoki cho'loq bo'lib abadiy hayotga erishganing yaxshiroqdir. ⁹ Agar ko'zing seni yo'ldan ozdirsa, uni o'yib tashla. Senga ikki ko'zing bilan o'tli jahannamga tashlanishdan ko'ra, bir ko'z bilan abadiy hayotga erishganing yaxshiroqdir”.

Adashgan qo'y haqida masal

¹⁰ “Ehtiyot bo'linglar, bu kichiklardan birontasini ham xor qilmanglar. Men sizga shuni aytaman: osmonda ularning farishtalari doimo samoviy Otamning jamolini ko'rib turadilar. ¹¹ [Inson O'g'li esa adashib gumroh bo'lganlarni qutqarish uchun kelgan.] ¹² Sizlarning fikringiz qanday? Agar bir odamning yuzta qo'yi bo'lib, ulardan biri adashib qolsa, to'qson to'qqizini tog'larda qoldirib, adashib qolganni izlab ketmaydimi? ¹³ Agarda

[†] IKKI DIRAMLILIK MA'BAD SOLIG'I: yunoncha “didraxma”; yahudiyalar ma'bad uchun har yili ikki kunlik ish xaqiga teng kelgan soliqni to'lashlari kerak edi. ^{††} TO'RT DIRAM: yunoncha “statir”; pullar jadvaliga qarang.

uni topib olsa bormi, sizga rostini aytsam, adashmagan to'qson to'qqiztasidan ko'ra, shu bir qo'y uchun u ko'proq sevinadi. ¹⁴ Shunga o'xshab, osmondagi Otangiz bu kichiklardan birining ham halok bo'lishini istamaydi".

Birodaring gunoh qilsa...

¹⁵ "Agar birodaring senga qarshi gunoh qilsa, uning oldiga borib, faqat yuzma-yuz gapirib, aybini unga ko'rsat. Agar senga quloq solsa, sen birodaringni qaytarib olgan bo'lasan. ¹⁶ Agar senga quloq solmasa, o'zing bilan yana bir yoki ikki kishini olib bor, toki *Tavrotda yozilganidek* "aytiluvchi har bir so'z ikki yoki uch shohidning guvohligi bilan tasdiqlansin". ¹⁷ Agar ularga ham quloq solmasa, imonlilar jamoatiga † ayt. Agar imonlilar jamoatiga ham quloq solmasa, uni kofir †† yoki tamagir ‡ qatorida sana.

¹⁸ Sizlarga chinini aytayin: yer yuzida sizlar nimaiki bog'lasangizlar, osmonda ham bog'langan bo'ladi. Yer yuzida nimaiki yechsangizlar, osmonda ham yechilgan bo'ladi. ¹⁹ Sizlarga yana shuni ham aytay: agar yer yuzida sizdan ikki kishi yakdil bo'lib, qandaydir bir narsani so'rashsa, Mening osmondagi Otam ularning tilagini bajaradi. ²⁰ Qayerda ikki yoki uch kishi Mening nomim uchun yig'lsa, Men shu yerda ularning o'rtasida bo'laman".

Rahmsiz banda haqida masal

²¹ Shu vaqtda Butrus kelib Isoga: "Rabbim, – dedi, – agar birodarim menga qarshi gunoh qilsa, men necha marta uni kechirayin? Yetti marta kechsam yetarmi?"

²² Iso unga dedi: "Senga yetti marta emas, balki yettinish karra yetti marta, deyapman. ²³ Binobarin, Osmon Shohligi bandalari bilan hisob-kitob qilishni istagan bir podshohga o'xshaydi. ²⁴ Hisoblashishni boshlaganda, undan o'n ming oltin yombi †† qarzdor bo'lgan bir bandani uning qoshiga keltiribdilar. ²⁵ Lekin qarz to'lashga hech narsasi bo'lmagani uchun, podshoh unga o'zini, xotini, bolalarini va butun mol-mulkini sotib, qarzini to'lashni buyuribdi. ²⁶ Banda esa yerga yiqilib, podshohiga ta'zim qilib:

– Podshohim, sabr qiling, men sizga hammasini to'layman, – debdi. ²⁷ Bu bandasiga rahmi kelib, podshoh uni qo'yib yuboribdi va qarzini kechirib yuboribdi.

²⁸ U banda esa tashqariga chiqib, o'zidan yuz kumush tanga qarzdor bo'lgan bir sherigini uchratib, uni ushlab olibdi-da:

– Mendan olgan qarzingni qaytar! – deb bo'g'a boshlabdi. ²⁹ Sherigi esa uning oyoqlariga yiqilib:

– Sabr qil, men senga hammasini to'layman, – deb yolvoribdi. ³⁰ Biroq u bunga ko'nmadib, borib, qarzini to'lamagunicha sherigini zindonga qamatib qo'yibdi.

† IMONLILAR JAMOATI: lug'atga qarang. †† KOFIR: yoki, majusiy; lug'atga qarang. ‡ TAMAGIR: aslida "solig'chi"; bu so'z umuman poraxo'r, nopok kishini bildiradi. †† OLTIN YOMBI: yunoncha "talant"; qadim zamondagi eng qadrlil pul birligi, 20-30 kilo oltin narxiga teng.

³¹ Uning sheriklari bu voqeani ko'rib, juda xafa bo'lishibdi va borib, podshohga hamma bo'lib-o'tganni xabar qilishibdi. ³² Shunda podshoh bandasini oldiga chaqirib:

– Ey yovuz banda! – debdi. – Menga yolvorganing uchun, men sening barcha qarzingdan kechdim.

³³ Men senga rahm qilganimday, sen ham sherigingga rahm qilsang bo'lmasmidi?

³⁴ G'azablangan podshoh hamma qarzini to'lamagunicha bandasini azob beruvchilarning qo'lga topshiribdi.

³⁵ Shuningdek, agar sizlarning har biringiz o'z birodaringizning gunohini chin ko'ngildan kechirmasangiz, Mening samoviy Otam ham sizlarga xuddi shu yo'lni tutadi".

Nikoh va ajralish haqida

19 Iso bu so'zlarni aytib bo'lgach, Jalilani tark etib, Yahudiya hududiga, O'rdun daryosining narigi tomoniga keldi. ² Tumonat xaloyiq Uning ketidan ergashib yurdi. Iso u yerda xastalarga shifo berdi.

³ Isoni sinash niyatidagi ba'zi farziylar Uning oldiga kelib:

– Erkak har qanday sababga ko'ra o'z xotinidan ajralishi mumkinmi? – degan savolni berdilar. ⁴ Iso ularga javoban:

– *Tavrotda* o'qimagansizlarmi? – dedi. – Parvardigor boshdanoq odamlarni erkak va ayol qilib yaratdi ⁵ va dedi: "Er kishi ota-onasini qoldirib, o'z xotiniga yopishib qoladi va ikkovi bir tan bo'ladi" †. ⁶ Shunga ko'ra ular endi ikki emas, balki bir tan hisoblanadilar. Xudo birga qo'shganini bandasi ajratmasin.

⁷ Ular Isoga:

– Unday bo'lsa, Muso nima uchun: "Erkak xotini bilan ajralsa, taloq xatini yozib bersin", deb amr etganlar? – deyishdi. ⁸ U ularga dedi:

– Bag'ri tosh odamlar bo'lganingiz uchun Muso sizlarga xotinlaringiz bilan ajralishga ijozat bergan. Lekin boshdan bunday emas edi. ⁹ Men sizlarga shuni aytayin: kim bevafoqlikdan boshqa sabab tufayli xotinidan ajralib, o'zgaga uylansa, zino qilgan bo'ladi. Shuningdek, eridan ajralgan xotininga uylangan ham zino qilgan bo'ladi.

¹⁰ Shogirdlar Isoga:

– Agar erkakning xotiniga nisbatan shunday majburiyati bo'lsa, uylanmagan yaxshiroq ekan-da! – deyishdi. ¹¹ Iso ularga:

– Bu so'zni hamma ham hazm etolmaydi, – dedi. – Kimgaki nasib bo'lsa, u hazm eta oladi. ¹² Ba'zi kishilarning onadan tug'ma erkakligi zaifdir. Boshqalar esa odamlar tomonidan axta qilinadilar. Yana boshqalar Osmon Shohligi yo'lida uylanishdan voz kechadilar. Uddalagan bu gaplarning mag'zini chaqsin.

Isoning bolalarni duo qilishi

¹³ Shunda Iso ularning peshanalariga qo'llarini qo'yib duo qilishi uchun, Uning oldiga bolalarni keltirishdi.

†† qarang: Ibtido 2:24 (Efesliklar 5:31, 1-Korinfliklar 7-bob).

Shogirdlari yetaklab keluvchilarni koyiy boshlagach,
¹⁴ Iso dedi:

– Bolalarni qo'yinglar, Mening oldimga kelishlariga to'sqinlik qilmanglar. Zero Osmon Shohligi shunday-larnikidir.

¹⁵ Ularning peshanalarini silab, u yerdan jo'nab ketdi.

Boylik va abadiy hayot

¹⁶ Shu mahal bir kishi Isoning yoniga kelib:

– Valine'mat Ustozim! Abadiy hayot nasib bo'lishi uchun qanday savobli ish qilmog'im lozim? – deb so'radi. ¹⁷ Iso unga dedi:

– Nega sen Mendan savobli ish haqida so'rayapsan? Birgina Xudodan boshqa hech kim savob egasi emas †. Agar boqiy hayotga erishmoq istasang, ilohiy amrlarga rioya qil.

¹⁸ – Qaysilariga? – deb so'radi u. Iso dedi:

– “Odam o'ldirma. Zino qilma. O'g'rilik qilma. Soxta guvohlik berma. ¹⁹ Ota-onangni hurmat qil. O'zгани o'zing kabi sev”, degan amrlarni-da.

²⁰ Yigit Unga dedi:

– Men bularning hammasini yoshligimdan saqlab kelaman. Menga yana nima yetishmaydi?

²¹ Iso unga:

– Agar komil bo'lishni istasang, bor, hamma mol-mulkingni sotib, pulini kambag'allarga tarqat. Shundagina ko'kda xazinang bo'lur. Va kel, Mening ortimdan ergash, – dedi.

²² Yigit bu so'zlarni eshitib, qayg'u ichida u yerdan chiqib ketdi. Chunki uning pul-dunyosi ko'p edi.

²³ Iso shogirdlariga:

– Sizga chinini aytayin: boy odamning Osmon Shohligiga kirishi qiyin bo'ladi. ²⁴ Yana sizga aytaman: boy odamning Xudo Shohligiga kirishidan ko'ra, tuyaning igna teshigidan o'tishi osondir, – dedi.

²⁵ Shogirdlari buni eshitib, chandon taajjublandilar va:

– Unday bo'lsa, kim najot topa olarkan? – deb so'radilar. ²⁶ Iso ularga ko'zlarini tikib:

– Odamlarga bu imkonsiz, lekin Xudoga hamma narsa mumkindir, – dedi. ²⁷ Bu so'zga javoban, Butrus Isoga dedi:

– Mana, biz hamma narsani qoldirib, Sening orqangdan ergashib keldik. Buning evaziga biz nima toparmiz?

²⁸ Iso ularga dedi:

– Sizga chinini aytayin: yangi dunyoda †† Inson O'g'li O'zining ulug'vor taxtida o'tirganida, Mening orqamdan ergashib kelgan sizlar ham o'n ikkita taxtga o'tirib, Isroilning o'n ikki qabilasini hukm qilaszlar. ²⁹ Men uchun uy-joy, aka-uka, opa-singil, ota-ona, xotin-bola yoki yer-mulkini tashlab ketgan har bir kishi bulardan yuz hissa ortiqrog'ini topib, abadiy hayotga noil bo'la-

† Bu so'zlarni yana shunday tarjima qilish mumkin: “Nega sen Meni valine'mat deysan? Birgina Xudodan boshqa hech kim valine'mat emas”. †† YANGI DUNYO: aslida “yangidan yaratish”, ya'ni Xudo borliqni yangi qiladigan zamon, Masihning kelajak xukmronlik davri.

jak. ³⁰ Lekin ko'p birinchi bo'lganlar oxirgi, oxirgilar esa birinchi bo'ladilar.

Uzumzorda ishlovchilar haqida masal

20 “Shunday qilib, Osmon Shohligi uzumzoriga er-ta saharda mardikorlar yollagani chiqqan bog' egasiga o'xshaydi. ² U mardikorlar bilan kuniga bir kumush tanga berishga kelishib, ularni o'zining uzumzoriga yuboribdi.

³ Soat to'qqizlarda ‡ u yana chiqib, bozor maydonida bekor turgan boshqa odamlarni ko'rib, ⁴ ularga:

– Sizlar ham mening uzumzorimga boringlar, men sizlarga tegishli haqingizni beraman, – debdi. Ular esa boribdilar.

⁵ Tush chog'i va soat uchga yaqin u tag'in chiqib, yana shunday qilibdi. ⁶ Soat beshlarda chiqib, bekor turgan yana boshqalarni ko'ribdi-da:

– Nega sizlar bu yerda kun bo'yi bekor turibsizlar? – deb so'rabdi. ⁷ Ular esa:

– Hech kim bizlarni ishga yollamadi-da, – debdilar. Shunda bog' egasi:

– Sizlar ham mening uzumzorimga boringlar, tegishli haqingizni olasizlar, – debdi.

⁸ Kech bo'lgach, uzumzor egasi o'zining hosilotiga:

– Mardikorlarni chaqirib, ularga oxirgisidan boshlab birinchisigacha xizmat haqlarini bergin, – deb buyuribdi. ⁹ Shunday qilib, soat beshlarda ish boshlaganlar bir kumush tangadan olishibdi. ¹⁰ Birinchi kelganlar esa ko'proq olamiz, deb o'ylashibdi. Ammo ular ham bir kumush tangadan olishibdi. ¹¹ Ular xizmat haqini ol-gach, bog' egasiga norozilik bildiradi boshlashibdi:

¹² – Bu oxirgi kelganlar bir soatgina ishladi, siz esa ularni kunning issig'iyu mashaqqatini tortgan bizlar bilan teng ko'rdingiz.

¹³ Bunga javoban bog' egasi ulardan biriga:

– Do'stim, men senga nohaqlik qilganim yo'q. Sen men bilan bir kumush tangaga kelishgan edingmi?

¹⁴ Endi haqingni olib, boraver. Men senga bergancha aqchani bu oxirgi kelganga ham bersam, nima bo'пти?

¹⁵ O'z pulimni xohlagancha istifoda qilish o'z ixtiyorimda emasmi? Yoki mening saxiyligimni ko'rolmayapsanmi? – debdi.

¹⁶ Shunga o'xshab, *oxiratda ham* oxirgilar birinchi va birinchilar esa oxirgi bo'ladilar. [Chunki da'vat etilganlar ko'p, ammo tanlanganlar ozdir.]”

Iso O'z o'limini uchinchi bor aytishi

¹⁷ Iso Quddusga qarab yo'l olar ekan, o'n ikki shogirdini alohida chaqirib, ularga dedi: ¹⁸ “Hozir Quddusga boryapmiz va Inson O'g'li oliy ruhoniylar bilan ulamolarga tutib beriladi. Ular esa Uni o'limga mahkum etadilar. ¹⁹ Haqoratlash, qamchilash va xochga mixlash uchun Uni majusiylarga topshiradilar. Uchinchi kuni esa U qaytadan tirilajak”.

‡ SOAT TO'QQIZLARD: aslida “3-soat chamasi” (bu bobdagi soatlarning tarjimasi vaqt jadvalida izohlanadi).

Bir onaning tilagi

²⁰ Shunda Zabadiylar oilasining onasi o'g'illari bilan birga Isoning huzuriga keldi. Nimadir so'ramoqchi bo'lib, Unga ta'zim qildi. ²¹ Iso ayoldan so'radi:

– Sen nima istaysan?

– Sening Shohligingda bu mening ikki o'g'limning biri o'ng tomoningda va biri chap tomoningda o'tirishlarini buyurgin! – dedi Unga ayol. ²² Iso javob berib dedi:

– Sizlar nima so'rayotganingizni bilmaysizlar. Men ichajak hasratli taqdir sharobini icha olasizlarmi?

– Ichamiz! – dedi ular. ²³ Iso ularga:

– Sizlar-ku Mening kosamdan ichib, hasratlarimni chekasizlar, ammo Mening o'ng va chap tomonimda o'tirishga ruxsat berish Mening ixtiyorimda emas. Otam bu o'rinni kimlarga tayyorlagan bo'lsa, ularga buyuradi, – dedi.

²⁴ Boshqa o'n shogird buni eshitgach, ikki aka-ukaga achchiqlana ketishdi. ²⁵ Iso esa ularni yoniga chaqirib, dedi:

– Bilasizlarki, dunyo xalqlari ustidan saltanatli podshohlar bor, el ustidan otabeklar hokimlik qiladi. ²⁶ Ammo sizning orangizda bunday bo'lmasin. Orangizda kim katta bo'lishni istasa, sizga xizmatkor bo'lsin.

²⁷ Orangizda kim birinchi bo'lishni istasa, sizga qul bo'lsin. ²⁸ Zero Inson O'g'li ham O'ziga xizmat qildirish uchun emas, balki O'zi xizmat qilish va O'z jonini fido qilib, ko'plarni qutqarish uchun kelgan.

Isoning ikki ko'rni sog'aytirishi

²⁹ Ular Yerixo shahridan jo'natotganlarida, ko'p xalq Isoning orqasidan ergashib bordi. ³⁰ Yo'l chekkasida o'tirgan ikki ko'r Iso ularning oldidan o'tib borayotganini eshitgach:

– Ey Hazrat, Dovud O'g'li †, bizlarga rahm qil! – deb baqira boshladilar. ³¹ Xaloyiq ularni jim bo'lishga majbur qilsa-da, lekin ular ovozlari yanada balandroq qilib:

– Ey Hazrat, Dovud O'g'li, bizlarga rahm qil! – deb yolvordilar. ³² Iso to'xtab, ularni yoniga chaqirdi-da:

– Sizlar Mendan nima istaysizlar? – deb so'radi.

³³ Ular:

– Hazrat, ko'zlarimiz ochilsin! – deyishdi.

³⁴ Isoning ularga rahmi kelib, ko'zlariga qo'l tegizdi. Shu onda ularning ko'zlari ochilib ketdi. Ular Isoning ortidan ergashdilar.

Isoning Quddusga tantanali kirishi

21 Quddusga yaqinlashishib, Zaytun tog'i etagidagi Baytfagiya qishlog'iga yetib kelishdi. Iso ikki shogirdini yana yo'lga solib: ² “Qarshingizdagi qishloqqa boringlar, shu zahot bog'lab qo'yilgan urg'ochi eshakni va uning yonida xo'tikni ko'rasizlar. Ularni yechib, Mening oldimga keltiringlar. ³ Agar kimdir sizga biror nima desa, “Bular Rabbimizga kerak, U ko'p

o'tmay ularni qaytarib yuboradi”, – deb javob beringlar”, – dedi.

⁴ Bu sodir bo'lganlarning hammasi payg'ambarga vahiy bo'lgan ushbu oyat bajo kelishi uchun ro'y berdi:

⁵ “Sion qiziga aytingizkim:

Bir mocha eshakka minib,

Xo'tikka mingashib kamtarona,

Sening Podshohing kelar yoningga” ††.

⁶ Shogirdlar yo'lga tushib, Iso ularga buyurganiday qildilar. ⁷ Eshak bilan xo'tikni keltirib, ularning ustiga kiyimlarini yukladilar. Iso esa minib oldi. ⁸ Xalqning ko'pchilik qismi o'z kiyimlarini yo'lga poyandoz qildi.

Ba'zilar esa daraxt shoxlarini kesib, yo'lga to'shadilar.

⁹ Oldda va orqada yurayotgan xaloyiq:

“Dovud O'g'li mangu yashasin! ‡

Xudovand nomidan Kelayotgan muborak!

Ko'klardan najot yuborgil!”

– deb hayqirishar edi. ¹⁰ Iso Quddusga kirib kelganda, butun shahar: “Bu kim bo'ldi?” – deb harakatga keldi.

¹¹ Xaloyiq esa: “Bu Jalilaning Nosira shahridan bo'lgan Iso payg'ambar!” – deb ta'kidladi.

Isoning sotuvchilarni ma'baddan quvishi

¹² Iso Xudo ma'badiga kirib, ma'badda oldi-sotdi qilyotgan hammani quvib chiqardi. Sarroflarning †† xon-taxtalarini va kaptar sotuvchilarning kursilarini ag'darib yubordi. ¹³ Iso ularga:

– *Tavrotda*: “Mening uyim ibodat uyi atalgay”, – deb yozilgan. Sizlar esa uni qaroqchilar uyasiga aylantirib yuboribsizlar!

¹⁴ Ma'badda Isoning oldiga ko'rlar va cho'loqlar keldi. U esa ularga shifo berdi. ¹⁵ Lekin oliy ruhoniylar va ulamolar Isoning qilayotgan ajoyib ishlarini hamda ma'badda: “Dovud O'g'li mangu yashasin!” deb hayqirayotgan bolalarni ko'rib, darg'azab bo'ldilar.

¹⁶ – Bular nima demoqdalar, eshityapsanmi? – deyishdi Unga. Iso ularga:

– Ha! – dedi. – Nahotki sizlar: “Go'dak va chaqaloqlar og'zidan Sen madhiya yaratding”, – degan oyatni †† hech qachon o'qimagan bo'lsangiz?

¹⁷ So'ng Iso ularni qoldirib, shahardan chiqdi va Baytaniyaga borib, u yerda tunadi.

Qurib qolgan anjir daraxti

¹⁸ Ertalab Iso shaharga qaytib kelayotganda och qoldi. ¹⁹ Yo'l chetida bir anjir daraxtini ko'rib, uning yoniga keldi. Iso barglardan boshqa hech narsa topmay, daraxtga:

– Bundan keyin senda abadiy meva bitmasin! – dedi. Anjir daraxti esa shu onda qurib qoldi. ²⁰ Buni ko'rgan shogirdlar hayratga tushib:

– Qanday qilib anjir daraxti darhol qurib qoldi? – dedilar. ²¹ Iso ularga javoban:

†† *SION QIZI: Quddus aholisi; aynan qarang: Tavrot, Isha'yo 62:1 va Zikiryo 9:9. ‡ DOVUD O'G'LI MANGU YASHASIN: aslida “Dovud O'g'liga (ya'ni Masihga) ho'sha'no (ya'ni najot)”;* aynan qarang: Zabur 117:25-26. †† *SARROFLAR: lug'atga qarang. †† OYAT: qarang: Zabur 8:3.*

† *DOVUD O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.*

– Sizlarga chinini aytayin, – dedi, – Agar ishonchingiz qat’iy bo’lib, shubhalanmasangiz, bu anjir daraxti bilan sodir bo’lganni ado etish u yoqda tursin, hatto bu toqqa: “Ko’taril-da, dengizga otil”, – desangiz, aytganingiz bo’ladi. ²² Sizlar ibodat qilib, ishonch bilan ni-maiki so’rasangiz, erishasizlar.

Isoning vakolati haqida savol

²³ Iso ma’badga kirib ta’lim berayotganda, oliy ruhoniylar va xalq oqsoqollari Uning oldiga kelib:

– Sen bu ishlarni qanday huquq bilan qilyapsan? Senga bunday vakolatni kim bergan? – deb so’radilar.

²⁴ Iso ularga javob berib dedi:

– Men ham sizga bir savol berayin. Agar Menga javob bersangizlar, shunda Men ham bu ishlarni qanday vakolat bilan qilayotganimni sizlarga aytaman.

²⁵ Yahyo payg’ambar odamlarni suvda tavba qildirish uchun kimdan vakolat olgan edi? Xudodanmi † yoki insondanmi?

Ular esa o’zaro mulohaza yurita boshladilar: “Agar Xudodan desak, U bizlarga: “Nega unga ishonmadingiz?” – deb aytadi. ²⁶ Agar insondan desak, xalqdan qo’rqish kerak, chunki xalqning bari Yahyoni payg’ambar deb hisoblaydi-ku”.

²⁷ Nihoyat Isoga:

– Bilmaymiz, – deb javob berdilar. Iso esa ularga:

– Men ham bularni qanday vakolat bilan qilayotganimni sizga aytmayman, – dedi.

Ikki o’g’il haqida masal

²⁸ “Sizlarning fikringiz qanday? Bir odamning ikki o’g’li bor ekan. U birinchisiga kelib:

– O’g’lim, bugun borib uzumzorimizda ishla, – debdi.

²⁹ Ammo u:

– Istamayman! – deb so’z qaytaribdi. Keyin pushaymon bo’lib, boribdi. ³⁰ U odam ikkinchi o’g’liga kelib, yana shunday debdi. Bunisi javob berib:

– Xo’p xo’jayin, boraman, – debdi-yu, lekin bormabdi.

³¹ Ikkovidan qaysi biri otasining xohishini bajo keltirgan bo’ladi?”

Isoga: “Birinchisi”, – dedilar.

U ularga: “Sizlarga chinini aytayin, – dedi. – Sayoqlar ^{††} fohishalar Xudoning Shohligiga sizlardan oldin erishmoqdalar. ³² Chunki Yahyo payg’ambar sizning oldingizga to’g’ri yo’lni o’rgatib keldi va sizlar unga ishonmadingiz, sayoqlar va fohishalar esa ishondi. Sizlar-chi, buni ko’rgandan keyin ham pushaymon qilmadingiz, ishonmadingiz”.

Yovuz bog’bonlar haqida masal

³³ “Endi boshqa bir masalni eshiting: bir yer egasi bor ekan. U uzumzor yaratib, atrof-tevaragini panjara bilan o’rab, ichida iskanja va qo’riqchi minorasi quribdi-da, uzumzorni bog’bonlarga ijaraga tashlab, o’zi vaqtincha boshqa mamlakatga ketibdi. ³⁴ Hosil mavsumi yaqin-

lashgach, o’zining mahsulini olish uchun bog’bonlarning oldiga xizmatkorlarini yuboribdi. ³⁵ Bog’bonlar esa uning xizmatkorlarini tutishibdi va kimini urib, kimini o’ldirib, kimini esa toshbo’ron qilishibdi. ³⁶ Bog’ egasi bu gal avvalgidan ham ko’proq boshqa xizmatkorlarini yuboribdi. Bog’bonlar esa ular bilan ham shunday qilishibdi. ³⁷ Oxirida bog’ egasi:

– O’g’limni hurmat etarlar, – deb ularning oldiga o’z o’g’lini yuboribdi. ³⁸ Lekin bog’bonlar o’g’lini ko’rib, bir-biriga:

– Bu merosxo’r-ku, qani uni o’ldirib, merosiga ega bo’laylik, – deyishibdi. ³⁹ Uni tutib, uzumzordan tashqariga chiqarib, o’ldirishibdi. ⁴⁰ Shunday qilib, uzumzorning egasi qaytib kelganda, bu bog’bonlarni nima qilar ekan?”

⁴¹ Tinglayotganlar Isoga: “Bu yovuz odamlarni yovuzlarcha yo’q qilib, uzumzorini esa mavsumida hosilini terib turadigan boshqa bog’bonlarga ijaraga beradi”, – dedilar.

⁴² Iso ularga dedi: “Nahotki siz Zaburdagi bu so’zni hech o’qimagan bo’lsangizlar?

“Binokorlar keraksiz deb tashlagan tosh

Naq binoning peshtoqidan joy oldi.

Bu Xudovand irodasi tufaylidir,

Bizga esa ajoyibot timsolidir” ‡.

⁴³ Shuning uchun sizlarga aytamanki, Xudoning Shohligi sizdan olinib, tegishli hosilini yetishtiruvchi xalqqa beriladi. ⁴⁴ Kimki bu toshga yiqilsa, parchalanib ketadi. Tosh kimning ustiga tushsa, uni ezib yuboradi”.

⁴⁵ Oliy ruhoniylar va farziylar Isoning masallarini tinglagan sayin, ular o’zlari haqida aytilganini payqadilar. ⁴⁶ Ular Isoni qo’lga tushirishga intilayotgan bo’lsalar-da, xalqdan qo’rqar edilar. Chunki xalq Isoni payg’ambar deb hisoblar edi.

Nikoh to’yi haqida masal

22 Iso masallar bilan gapini davom ettirib, xalqqa xitoban dedi:

² “Osmon Shohligi o’zining o’g’liga nikoh to’yi qilgan bir podshohga o’xshaydi. ³ Podshoh to’yga taklif etilganlarni chaqirish uchun xizmatkorlarini yuboribdi.

Ular esa kelishni istamabdilar. ⁴ Podshoh yana boshqa xizmatkorlarini yuborib:

– Taklif etilganlarga aytinglarki, men ziyofat dasturxonini tayyorlab qo’ydim, ho’kizlaru bo’rdoqilarim so’yildi, hammasi tayyor. To’yga kelavinglar! – debdi.

⁵ Biroq ular yana nazarga ilmay, biri o’zining dalasiga, boshqasi bozor-o’charga ketibdi. ⁶ Qolganlar esa podshoh xizmatkorlarini tutib, xo’rlab, o’ldirishibdi.

⁷ Podshoh buni eshitib, g’azablanibdi. Qo’shinlarini yuboribdi-da, qotillarni tig’dan o’tkazib, shaharlarini kulgaya aylantiribdi. ⁸ Keyin u qolgan xizmatkorlariga:

– Nikoh to’yi tayyor, lekin taklif etilganlar bunga munosib emas ekanlar. ⁹ Shuning uchun chorrahalariga borib, kimni topsangizlar, to’yga chaqiringlar, – deb buyuribdi. ¹⁰ Bu xizmatkorlar yo’lga chiqib, uchratganlarining hammasini – yomonlarni ham,

† XUDODAN: aslida “osmondan”. †† SAYOQLAR: aslida “soliqchilar”.

‡ qarang: Zabur 117:22-23 (Havoriylar 4:11, 1-Butrus 2:7).

yaxshilarni ham to'plashibdi. To'yxona mehmonlarga to'lib ketibdi.

¹¹ Podshoh mehmonlarni ko'rish uchun kirganda, u yerda nikoh kiyimida kiyinmagan bir odamni ko'ribdi ¹² va undan:

– Do'stim, nikoh kiyimisiz bu yerga qanday kirding? – deb so'rabdi, u indamabdi. ¹³ Shunda podshoh malaylariga buyruq berib:

– Uning qo'l-oyoqlarini bog'lab, tashqariga, qorong'ilikka tashlanglar. U yerda yig'i-sig'i va ohu voh bo'ladi, – debdi.

¹⁴ Shunga o'xshab, *Xudo* da'vat etganlar ko'p, ammo tanlanganlar ozdir".

Xudoning haqi Xudoga...

¹⁵ Shundan keyin farziylar borib, Isoni U aytadigan biron so'zi orqali ilintirish chorasini maslahatlashib oldilar. ¹⁶ Ular o'z shogirdlarini Hirod tarafdorlari † bilan birga Isoning oldiga yuborishdi. Bular Isoga:

– Usto, – deyishdi, – Biz bilamizki, Sen haqiqat-go'ysan va Xudoning haq yo'lini o'rgatib yuribsan. Kimlargadir ma'qul bo'lishni o'ylab o'tirmaysan, hech kimni yuz-xotir qilmaysan ham. ¹⁷ Endi bizlarga ayt-chi, Sening fikring qanday? Qaysarga †† soliq to'lash dinga muvofiqmi, yoki yo'qmi?

¹⁸ Lekin Iso ularning shumligini bilib:

– Munofiqlar! – dedi, – Nega Meni sinab ko'rmoqchisizlar? ¹⁹ Qani, Menga soliqqa to'lanadigan tangani ko'rsatinglar-chi.

Ular Isoga bir dinor ‡ keltirgach,

²⁰ – Bu surat va yozuv kimniki? – deb so'radi.

²¹ – Qaysarniki, – dedilar.

– Unday bo'lsa, Qaysarning haqini Qaysarga, Xudoning haqini Xudoga beringlar, – dedi Iso.

²² Buni eshitganlarida hayron bo'ldilar va Isoning oldidan uzoqlashdilar.

Qiyomat haqida savol

²³ Qiyomat yo'q, deb aytadigan sadduqiylar o'sha kuni Isoning oldiga kelib, ²⁴ Unga savol berdilar:

– Ey Usto! Muso payg'ambar deganki: "Agar kim farzand ko'rmasdan dunyodan o'tsa, ukasi uning xotinini nikohiga olib, akasining zurriyatini tiklasin".

²⁵ Bizda yetti aka-uka bor edi. Birinchisi uylanib, farzand ko'rmay qazo qildi, xotini esa ukasiga qoldi.

²⁶ Ikkinchi, uchinchi, hatto yettinchigacha hammaning boshiga shu ko'rgilik tushdi. ²⁷ Hammadan keyin xotin ham o'ldi. ²⁸ Shunday qilib, u qiyomatda yettovidan qaysi birining xotini sanalar ekan? Chunki u hammasiga xotin bo'lgan edi-ku.

²⁹ Iso ularga javob berib dedi:

– Siz Muqaddas Kitobni ham, Xudoning qudratini ham bilmaganingizdan adashyapsizlar. ³⁰ Chunki oxiratda na uylanadilar va na erga tegadilar, balki osmondagi Xudo farishtalariga o'xshaydilar. ³¹ O'liklarn-

† HIROD TARAFDORLARI: lug'atga qarang. †† QAYSAR: Rim imperatori. ‡ DINOR: Rim imperiyasidagi kumush tanga.

ing qayta tirilishiga kelsak, Xudoning sizlarga yo'llaganini hech o'qimagsizmi? ³² "Men Ibrohimning Xudosi, Is'hoqning Xudosi va Yoqubning Xudosiman", – degan edi U. Xudo esa o'liklarning emas, tiriklarning Xudosidir.

³³ Xalq buni eshitib, Iso ta'limotiga mahliyo bo'ldi.

Eng buyuk amr

³⁴ Iso sadduqiylarni jim qilib qo'yganini farziylar eshitgach, bir joyga to'plandilar. ³⁵ Ulardan Tavrot tafsirchisi bo'lgan birisi Isoni sinash niyatida Undan:

³⁶ – Usto, Tavrotning qaysi amri buyuk? – deb so'radi. ³⁷ Iso unga:

– "Egang Xudovandni butun qalbing bilan, butun joning bilan va butun onging bilan sevgin". ³⁸ Bu – birinchi va eng buyuk amr. ³⁹ Ikkinchisi esa shunga o'xshashdir: "O'zgani o'zing kabi sevgin". ⁴⁰ Butun Ilohiy Buyruq va payg'ambar oyatlarining hammasi ham mana shu ikki amrga tayanadi.

Masih kimning o'g'li?

⁴¹ Farziylar yig'ilishganda, Iso ulardan so'radi:

⁴² – Masih †† haqida qanday fikrlaringiz bor? U kimning o'g'li?

– Dovudning o'g'li-da, – deb javob berdilar. ⁴³ Iso ularga dedi:

– U holda, qanday qilib Dovud ilohiy ilhom bilan Masihni Rabbim deb atagan? Mana, Dovud nima dagan:

⁴⁴ "Xudovand mening Rabbimga aytdi:

Yovlaringni oyoqlaring ostiga yiqitmaganimcha, Sen Mening o'ng tomonimda o'tirib turgin" ††.

⁴⁵ Demak, Dovud Uni Rabbim deb atagan bo'lsa, qanday qilib U Dovudning o'g'li bo'ladi?

⁴⁶ Va hech kim Isoga bir og'iz so'z javob berolmadi.

O'sha kundan boshlab yana hech kim Undan biron gap so'rashga jur'at etmadi.

Soxta va chin dindorlik

23 Undan keyin Iso xaloyiqqa va shogirdlariga xitob qilib, dedi: ² "Ulamolar va farziylar Muso minbarida o'tiribdilar †††. ³ Shu bois ular sizga nimani bajarishni amr etsalar, bajo keltiringlar. Aytganini qil-ing, lekin qilganini qilmang! Chunki ular o'z aytganlarini bajarmaydilar. ⁴ Ular og'ir va ko'tarib bo'lmaydigan yuklarni insonlar yelkasiga tashlab qo'yadilar, lekin o'zlari bu yuklarga barmoq tegizishni ham istamaydilar. ⁵ Ular butun ishlarini insonlarga ko'rinish uchun qiladilar. Duo qutillarini ††† yirikroq, kiyimlarining gajimlarini § uzunroq qiladilar. ⁶ Shuningdek, ziyofatlarda to'rda va ibodatxonalarda hurmatli o'rinda o'tirishni,

†† *MASIH: Xudo yuborishga ahd qilgan ulug' Najotkor.* ††† *qarang: Zabur 109:1. †††† ya'ni yahudiy din olimlari Muso payg'ambar o'rnida xalqqa Ilohiy Amrni talqin etadilar. †††† DUO QUTISI: Ichiga Tavrot oyatlari bitilgan, yahudiylar ibodat qilganda peshanaga va chap yelkaga bog'laydigan teri quticha. § GAJIMLAR: Yahudiylar Ilohiy Amrni eslab turish uchun kiyim etagiga tikadigan to'rta popuk.*

⁷ xalq yig'inlarida alik olishni va odamlar tomonidan "Ustozimiz, Ustozimiz!" deb olqishlanishni yaxshi ko'radilar.

⁸ Biroq sizlar ustoz deb atalishga ko'nimgan. Chunki sizning birgina Ustozingiz bor, U ham bo'lsa – Masihdir. Sizlar esa hammalaringiz birodarsizlar. ⁹ Yer yuzida hech kimni o'zingizga ota deb ham atamanglar. Chunki sizning birgina Otangiz bor, U ham bo'lsa – samoviy Otangizdir. ¹⁰ Rahbar deb ham nom olmanglar. Chunki sizlarning birgina Rahbaringiz bor – U Masihdir. ¹¹ Orangizdagi kattangiz sizlarga xizmatda bo'lsin. ¹² Zero kim o'zini yuqori qo'ysa, pasaytiriladi. Kim o'zini past olib yursa, ulug'lanadi".

Din arboblari ta'na qilish

¹³ "Ey ulamoyu farziylar, munofiqalar! Osmon Shohligini insonlarga bekiteb qo'yganingiz uchun holingizga voy! O'zlaringiz ham unga kirmayapsizlar, kirmoqchi bo'lganlarga ham yo'l qo'ymayapsizlar.

¹⁴ [Ey ulamoyu farziylar, siz munofiqalarning holiga voy! Siz beva ayollarning uylarini shilib, xo'ja ko'rsinga uzoq duo o'qiyasizlar. Shunga yarasha og'irroq jazo olasizlar.]

¹⁵ Ey ulamoyu farziylar, siz munofiqalarning holiga voy! Sizlar loaqal biror-bir kishini o'z diningizga kiritish uchun dengizlaru qit'alarni aylanib chiqasizlar. Lekin buni amalga oshirib bo'lgach esa, uni o'zingizdan ikki barobar yomonroq do'zaxi qilasizlar.

¹⁶ Ey ko'r peshvolar, holingizga voy! Sizlar: "Ma'bad haqiga ichilgan qasam o'tmaydi, lekin ma'baddagi oltin haqiga ichilgan qasam bajarilishi shart", deysiz. ¹⁷ Hoy nodonu ko'rlar! Qaysi biri buyukroq: ma'badning oltinimi, yoki oltinni muqaddas qilgan ma'badning o'zimi? ¹⁸ Shuningdek, sizlar yana: "Qurbongoh haqiga ichilgan qasam o'tmaydi, lekin qurbongohdagi qurbonlik haqiga ichilgan qasam bajarilishi shart", – deysizlar. ¹⁹ Hoy nodonlar, ko'rlar! Qaysi biri buyukroq: qurbonlikmi yoki qurbonlikni muqaddas qilgan qurbongohmi? ²⁰ Axir, qurbongoh haqiga qasam ichgan, ham qurbongohning o'zi, hamda undagi barcha narsalar haqiga qasam ichgan bo'ladi. ²¹ Ma'bad haqiga qasam ichgan esa, ham ma'badning o'zi, hamda ma'badda yashaydigan Xudo haqiga qasam ichgan bo'ladi. ²² Osmon haqiga qasam ichgan esa, ham Arshi A'lo, hamda Arshi A'lodagi Xudoning O'zi haqiga qasam ichgan bo'ladi.

²³ Ey ulamoyu farziylar, siz munofiqalarning holiga voy! Sizlar yalpoz, arpabodiyon va zira qatori oshko'ndan ushr berib turasiz-u, lekin Ilohiy Buyruqning nihoyatda muhim amrlari bo'lgan haqqoniyat, marhamat va sadoqatga † esa e'tibor bermay qo'ydingizlar. Bularning birini bajara turib, ikkinchisini ham tashlab qo'ymasligingiz kerak edi. ²⁴ Sizlar chivinni

† SADOQAT: yoki, imon, ishonch.

peh qiluvchi ††, ammo tuyani yutib yuboradigan ko'r peshvolarsiz!

²⁵ Ey ulamoyu farziylar, siz munofiqalarning holiga voy! Sizlar kosayu laganning sirtini tozalaysiz, ammo ularning ichi o'g'rilik va badnafslikka to'lib-toshib yotibdi. ²⁶ Ey so'qir farziy! Sen avvalo kosa va laganning ichini tozalab ol, shunda ularning tashi ham toza bo'ladi.

²⁷ Ey ulamoyu farziylar, siz munofiqalarning holiga voy! Sizlar tashqaridan chiroyli ko'rinadigan, lekin ichi o'liklarning suyaklari va har xil qabihliklarga to'la, ohaklangan qabrlarga o'xshaysizlar. ²⁸ Garchi tashqaridan insonlarga mo'min ko'rinsangizlar ham, lekin ularingiz ikkiyuzlamachilik va yomonlikka to'ladi".

Soxta dindorlar oladigan jazo

²⁹ "Ey ulamoyu farziylar, siz munofiqalarning holiga voy! Chunki sizlar payg'ambarlarga maqbara qurib, aziz-avliyolarning yodgorliklarini bezab yuribsizlar.

³⁰ "Agar ota-bobolarimiz davrida yashaganimizda, biz payg'ambarlarning qonini to'kishda ularga hamkorlik qilmas edik", – deysizlar. ³¹ Bu bilan siz o'zingizni o'zingiz inkor etib, payg'ambarlarni qatl qilganlarning o'g'illari ekaningizni o'zingiz tasdiqlab turibsiz. ³² Qani, otobobolaringiz boshlagan ishni bitirib qo'ymaysizlarmi?!

³³ Hoy ilonlar, zaharli ilon zotlari-yey! Jahannam jazosidan qanday qilib qutularkansizlar? ³⁴ Ana shu sababdan Men sizga qanchadan-qancha payg'ambaru donishmandu ulamolarni yuborib turaman. Sizlar esa ulardan kimini o'ldirasizlar, kimini xochga mixlaysizlar, kimini esa ibodatxonalariningizda qamchilab shahardan-shaharga quvg'in qilasizlar. ³⁵ Shu yo'sin solih kishi bo'lgan Hobilning ‡ qonidan tortib, ma'bad bilan qurbongoh oralig'ida sizlar o'ldirgan Baraxiya o'g'li Zakariyoning †† qonigacha, yer yuzida to'kilgan butun begunoh qonlar sizning bo'yningizda! ³⁶ Ha, sizlarga chinini aytaman: ushbu gunohlarning hammasi shu naslning bo'yniga tushadi".

Isoning Quddus uchun nolasi

³⁷ "O, Quddus, Quddus! Payg'ambarlarni o'ldiruvchi va huzuringga yuborilganlarni toshbo'ron qilguvchi shahar! Tovuq o'z jo'jalarini qanotlari ostida qanday to'plasa, Men ham sening bolalaringni necha bor shunday to'plamoqchi bo'ldim, sizlar-chi, istamadingiz. ³⁸ Mana, sizning uy-joyingiz huvullab qoladi. ³⁹ Sizga shuni aytib qo'yay: "Xudovand nomidan Kelayotgan muborak", – deb xitob qilmaguningizcha, Meni qaytib ko'rmaysizlar".

†† CHIVINNI PESH QILUVCHI: aslida "chivinni suzib ayiruvchi"; mutaassib dindorlar harom deb hatto chivinni yutishdan qo'rqib, ichadigan hamma narsasini suzgichdan o'tkazishar edi. ‡ HOBIL: Odam Atoning ikkinchi o'g'li, akasi Qobil uni o'ldirgan (qarang: Ibtido 4-bob). †† ZAKARIYO: miloddan sal oldin yashagan ruhoniy Zakariyo bilan teng bo'lishi mumkin (qarang: 2-Solnomalar 24:20-22), ya'ni Tavrot davrida bo'lgan ilk va so'nggi qatl.

Iso oxirzamon haqida

24 Iso ma'baddan chiqib ketayotganda, shogirdlari Uning yoniga kelib, diqqatini ma'badning binolariga qaratmoqchi bo'lishdi. ² Iso ularga: "Bularning hammasini ko'ryapsizmi? Sizlarga chinini aytayin: bu yerda biror g'isht butun qolmaydi, hammasi vayron bo'ladi", - dedi.

³ Iso bir O'zi Zaytun tog'ida o'tirgan vaqtda, shogirdlari Uning yoniga kelib, so'rashdi: "Bizlarga ayt-chi, bu voqealar qachon yuz beradi? Sening kelishing va oxirzamon yaqinlashganini ko'rsatadigan belgi qanday bo'ladi?"

⁴ Iso javob berib ularga dedi: "Hech kim sizlarni yo'ldan ozdirmasligi uchun ehtiyot bo'linglar. ⁵ Chunki talay kishilar Mening nomim bilan kelib: "Men Masih bo'laman", - deb ko'plarni yo'ldan ozdiradi. ⁶ Shuningdek, yiroq-yaqindan urush xabarlarini eshitasizlar. Ammo cho'chib vahimaga tushmangiz! Hamma narsa Xudo taqdir etganidek sodir bo'lishi lozim. Ammo bu hali so'nggi nihoya emasdir. ⁷ Xalq xalqqa qarshi, podshohlik podshohlikka qarshi ko'tariladi. Ayrim joylarda qahatchiliklar, o'latlar, zilzilalar bo'ladi. ⁸ Bularning bari esa bamisli to'lg'oqning boshidir.

⁹ O'shanda sizlarni qiynash va o'ldirish uchun tutib beradilar. Mening nomim tufayli barcha xalqlar sizlardan nafratlanadi. ¹⁰ O'shanda ko'plar vasvasaga tushib, bir-birini tutib beradi, bir-biridan nafratlanadi.

¹¹ Ko'pdan-ko'p soxta payg'ambarlar paydo bo'lib, ko'plarni yo'ldan uradi. ¹² Yovuzlik avjga chiqishi tufayli ko'pchilikning sevgisi soviydi. ¹³ Lekin oxirigacha chidagan qutuladi. ¹⁴ Xudo saltanati to'g'risidagi Injil Xushxabari hamma xalqlarga dalolat bo'lish uchun jahon bo'ylab targ'ib qilinadi va o'shandagina so'ng bo'ladi".

Buyuk musibat va Isoning qayta kelishi

¹⁵ "Shunday qilib, Doniel payg'ambar karomat qilib aytgan "dahshatli razolat" † muqaddas joyda turganini ko'rganingizda (o'qigan o'zi tushunsin!) ¹⁶ Yahudiyada bo'lganlar tog'larga qochishsin. ¹⁷ Tomning ustida turganlar uyidan anjomlarini olish uchun pastga tushmasin. ¹⁸ Dalada bo'lganlar esa to'nini olgani qaytib kelmasin. ¹⁹ U kunlarda homilador va emizuvchi ayollarning holiga voy! ²⁰ Qochishingiz qishga yoki dam olish kuniga to'g'ri kelmasligi uchun ibodat qilinglar.

²¹ Chunki o'shanda dunyo boshlanishidan to hozirgacha sodir bo'lmagan va qaytib sodir bo'lmaydigan buyuk musibat bo'ladi. ²² Agar o'sha kunlar qisqartirilmaganida edi, hech bir jonzod omon qolmasdi. Lekin tanlangan kishilar uchungina u kunlar qisqartiriladi. ²³ Agar o'shanda kimdir sizga: "Masih mana bu yerda", yoki "U yerda", - deb aytsa, ishonmanglar. ²⁴ Chunki soxta masihlar va soxta payg'ambarlar paydo bo'lib, ilojini topsalar, hatto tanlangan kishilarni ham yo'ldan ozdirish uchun g'aroyibot va mo'jizalar ko'rsatadilar.

²⁵ Mana, Men sizlarga oldindan aytib qo'ydim.

† DAHSHATLI RAZOLAT: *lug'atga qarang.*

²⁶ Shunday qilib, agar sizlarga: "Mana, U sahroda", - deb aytsalar, chiqmanglar. "Mana, U berk xonalarda", - deb aytishsa ham, ishonmanglar. ²⁷ Chunki Inson O'g'lining kelishi xuddi sharqda chaqnab, hatto g'arbda ham barchaga ko'rinuvchi chaqmoqday bo'ladi.

²⁸ Murda qayerda bo'lsa, kalxatlar ham o'sha yerda to'planadi.

²⁹ O'sha kunlarning musibatidan so'ng, alhol quyosh tutilib, oy xiralanadi. Yulduzlar osmondan tushib, samoviy kuchlar larzaga keladi. ³⁰ O'shanda Inson O'g'lining alomati osmonda namoyon bo'ladi. Yer yuzidagi barcha qabilalar uvvos tortib yig'laydilar, Inson O'g'li osmon bulutlari uzra buyuk qudrat va shonshuhrat ila kelayotganini ko'radilar. ³¹ U mahobatli kar-nay tutgan farishtalarini yuboradi. Ular esa Uning tanlagan kishilarini osmonning bir burchidan boshqa burchigacha, to'rt tomondan to'plab keladilar".

Hushyor bo'lib turish haqida

³² "Anjir daraxtidan ibrat olinglar. Uning shoxlari ko'karib, barg chiqarayotganidan yoz yaqinlashganini bilasizlar. ³³ Xuddi shunday, sizlar ham bularning hammasini ko'rgach, bilingki, U yaqindir, eshik oldida turibdi. ³⁴ Sizlarga chinini aytayin: bu nasl o'tmasdanoq, bularning hammasi sodir bo'ladi. ³⁵ Yeru osmon bitar, lekin Mening so'zlarim bitmas.

³⁶ U kun va u soat haqida birgina Otamdan boshqa hech kim bilmaydi, osmondagi farishtalar ham bilmaydi. ³⁷ Nuh payg'ambar davrida qanday bo'lgan bo'lsa, Inson O'g'li kelishida ham shunday bo'ladi. ³⁸ To'fon-gacha bo'lgan kunlarda, to Nuh payg'ambar kemaga kirgan kunigacha yeb-ichdilar, uylandilar, turmushga chiqdilar. ³⁹ Ular bo'lg'usi ofatdan bexabar yurganda, to'fon kelib, hammasini qirib tashladi. Inson O'g'lining kelishi ham xuddi shunday bo'ladi. ⁴⁰ O'shanda ikki kishi dalada bo'ladi; biri olinadi, biri qoldiriladi. ⁴¹ Tegir-mon tortayotgan ikki ayol bo'ladi; biri olinadi, biri qoldiriladi.

⁴² Shuning uchun hushyor bo'lib turinglar, chunki Rabbingiz qaysi soatda kelishini bilmaysizlar. ⁴³ Lekin shuni bilib qo'yinglarki, o'g'ri tunning qay vaqtida kelishini agar uy egasi bilganda, bedor turib, uyiga lahim qazilishiga yo'l qo'ymas edi. ⁴⁴ Shunga o'xshab, sizlar ham tayyor bo'lib turinglar. Chunki Inson O'g'li sizlar o'ylamagan soatda kelib qoladi".

Yaxshi va yomon xizmatkor haqida masal

⁴⁵ "Qul-cho'rilariga rizq-ro'zni o'z vaqtida berib turish uchun xo'jayin ularga boshliq qilib qo'ygan ishonchli va aqlli xizmatkor kimdir? ⁴⁶ Xo'jayini kelganda, uni shularni bajarib turgan holda ko'rsa, u xizmatkor qanday baxtlidir! ⁴⁷ Sizlarga chinini aytayin: o'zining butun mol-mulki ustidan uni nazoratchi qilib qo'yadi.

⁴⁸ Agarda yomon niyatli xizmatkor o'z ko'nglida: "Xo'jayinim yaqin orada kelmaydi", - deb o'ylab, ⁴⁹ o'rtoqlarini urib, ichkilikbozlar bilan birga yeb-ichishni boshlasa, ⁵⁰ u xizmatkorning xo'jayini kutmagan bir

kunda, o'ylamagan bir soatda kelib qoladi-yu, ⁵¹ uni tilka-pora qilib, boshiga ikkiyuzlamachilar kunini soladi. U yerda yig'i-sig'i va ohu vohlar bo'ladi".

O'n kelin dugonasi haqida masal

25 "O'sha vaqtda Osmon Shohligini o'zlarining chiroqlarini yoniga olishib, kuyovni qarshilagani chiqqan o'n kelin dugonasiga [†] o'xshatsa bo'ladi. ² Ulardan beshovi es-hushli, beshovi esa ovsar ekan. ³ Ovsarlari chiroqlarini olib, o'zlari bilan yog' olmabдилar. ⁴ Es-hushlilari esa chiroqlari bilan birga idishlarda yog' ham olibдилar. ⁵ Kuyov kechikkani sababli, hammalari mudrab, uxlab qolishibdi.

⁶ Tunning yarmida birdaniga ovoz yangrabdi:

– Ana, kuyov kelyapti, uni qarshilagani chiqinglar!

⁷ Shunda qizlarning hammasi turib, chiroqlariga yopishibdi. ⁸ Ovsarlari es-hushlilarga:

– Chiroqlarimiz o'chib boryapti, bizlarga yog'larimizdan beringlar! – deyishibdi. ⁹ Es-hushlilar javob berib:

– Yo'q, bizlarda ham, sizlarda ham yog' yetmay qolmasin. Yaxshisi, siz baqqollarning oldiga borib, o'zlaringizga yog' sotib olinglar, – deyishibdi.

¹⁰ Ular yog' sotib olgani ketishganda, kuyov kelib qolibdi. Tayyor turgan qizlar kuyov bilan birga to'yxonga kirib, orqalaridan eshiklar yopilibdi.

¹¹ Bir muddatdan keyin qolgan qizlar kelib:

– Hoy Egam, hoy Egam, eshikni oching, bizlar keldik! – deyishibdi. ¹² Lekin U ularga javob berib:

– Men sizga rostini aytsam, sizlarni tanimayman, – debdi.

¹³ Shunday qilib, hushyor bo'lib turinglar, chunki siz Inson O'g'li keladigan aniq kunni ham, soatni ham bilmaysizlar".

Omonat pul haqida masal

¹⁴ "Yana *oxirzamon* bir odam safarga jo'nab, xizmatkorlarini chaqirib, o'z mol-mulkini ularga omonatga berganiga o'xshaydi. ¹⁵ U odam har bir kishiga o'z qobiliyatiga yarasha: biriga besh, biriga ikki, biriga bir yombidan ^{††} berib, jo'nab ketibdi. ¹⁶ Beshta yombi olgan o'sha zahoti borib, pulini ishga solib, yana besh yombi orttiribdi. ¹⁷ Shunga o'xshab, ikki yombi olgan ham yana ikki yombi orttiribdi. ¹⁸ Bitta yombi olgan esa borib, chuqur qazib, xo'jayining pulini yashirib qo'yibdi.

¹⁹ Ancha vaqtdan so'ng boyagi xizmatkorlarning xo'jayini qaytib kelib, ulardan hisobot so'rabdi. ²⁰ Besh yombi olgan boshqa besh yombini ham olib kelib:

– Xo'jayin! Menga besh yombi bergandingiz, mana men ularga qo'shib yana besh yombi orttirdim, – debdi. ²¹ Xo'jayini unga:

– Barakalla, yaxshi va sodiq xizmatkor ekansan. Sen kichik bir ishda ham sodiq bo'lganing uchun, endi seni katta ishlarga munosib ko'raman. Xo'jayiningning shodligini baham ko'r, – debdi.

²² Ikki yombi olgan ham kelib:

– Xo'jayin! Menga ikki yombi bergandingiz. Mana, men ularning yoniga qo'shib yana ikki yombi orttirdim, – debdi. ²³ Xo'jayini unga:

– Barakalla, yaxshi va sodiq xizmatkor ekansan. Sen kichik bir ishda ham sodiq bo'lganing uchun, endi seni katta ishlarga munosib ko'raman. Xo'jayiningning shodligini baham ko'r, – debdi.

²⁴ Bitta yombi olgan ham kelib:

– Xo'jayin! Men sizning qattiqqo'l odam ekaningizni bilardim. Siz ekmagan yerdan o'rasiz, uymagan joydan xirmon ko'tarasiz. ²⁵ Shuning uchun men qo'rqqanimdan borib, sizning yombingizni yerga yashirib qo'ydim. Mana berganingiz! – debdi.

²⁶ Xo'jayini unga javob qaytarib:

– Ey yomon va yalqov xizmatkor! – debdi. – Men ekmagan yerdan o'rishimni, uymagan joydan xirmon ko'tarishimni bilarkansan, ²⁷ u holda pulimni sudxo'rlarga qarzga bersang bo'lmasmidi? Shunda men kelib, uni foydasi bilan qaytarib olgan bo'lar edim.

²⁸ Endi, undan yombini olib o'n yombisi borga beringlar! ²⁹ Chunki kimda bor bo'lsa, unga yana beriladi va u mo'lichilikda bo'ladi. Kimda yo'q bo'lsa, undan bori ham tortib olinadi. ³⁰ Endi bu yaramas xizmatkorni tashqariga, qorong'ilikka uloqtirib yuboringlar. U yerda yig'i-sig'i va oh-vohlar bo'ladi".

[Bularni aytib, Iso xitob qilib dedi: "Kimning eshitar qulog'i bo'lsa, eshitsin!"]

Qiyomat-qoyim so'rog'i

³¹ "Inson O'g'li O'zining ulug'vorligida, jamiki muqaddas farishtalari bilan birga kelgan paytida O'zining ulug'vor taxtiga o'tiradi. ³² Barcha xalqlar Uning huzuriga to'planadilar. Cho'pon qo'ylarni echkilardan ajratganiday, U ularni birma-bir saralab qo'yadi.

³³ "Qo'ylarni" O'zining o'ng tomoniga, "echkilarni" esa chap tomoniga turg'izadi.

³⁴ Shunda Podshoh o'ng tomondagilarga aytadi:

– Ey, Mening Otamning olqaganlari, kelinglar! Dunyo yaratilganidan beri sizlar uchun meros sifatida tayyorlab qo'yilgan Shohlikni egallangiz. ³⁵ Chunki Men och edim, Menga ovqat berdingizlar. Chanqagan edim, Menga suv ichirdingizlar. Musofir edim, Meni mehmon qildingizlar. ³⁶ Yalang'och edim, Meni kiyintirdingizlar. Kasal edim, Meni boqdingizlar. Zindonda edim, Meni kelib ko'rdingizlar.

³⁷ Bunga javoban solihlar Unga shunday deydilar:

– Yo Rabbii! Qachon Sening ochligingni ko'ribmizki, yedirgan bo'lsak, yoki chanqaganingni ko'ribmizki, suv tutgan bo'lsak? ³⁸ Qachon Sening musofir bo'lganingni ko'rib, mehmon qildik, yoki yalang'ochligingni ko'rib, kiyintirdik? ³⁹ Qachon biz kasal yoki zindonda bo'lganingni ko'rib, Seni yo'qlab keldik?

⁴⁰ Podshoh javob berib ularga deydi:

– Sizlarga chinini aytayin: sizlar Mening shu kichik birodarlarimdan biriga neki qilgan bo'lsangiz, bu Menga qilganingizdir.

⁴¹ So'ng U chap tomondagilarga ham aytadi:

† KELIN DUGONALARI: aslida "bokira qizlar". †† YOMBI: yunoncha "talant"; 18:24-oyatdagi izohga qarang.

– Ey la'natilar! Ko'zimdan yo'qoling, iblis va uning farishtalariga tayyorlab qo'yilgan abadiy olovga muhtalo bo'ling! ⁴² Chunki Men och edim, ovqat bermadingizlar. Chanqagandim, suv tutmadingizlar. ⁴³ Musofir edim, Meni mehmon qilmadingiz. Yalang'och edim, Meni kiyintirmadingiz. Kasal bo'ldim, zindonga tushdim, Meni kelib ko'rmadingizlar.

⁴⁴ Shunga javoban ular ham:

– Yo Rabbii! Seni qachon och, chanqagan, musofir, yalang'och, kasal yoki zindonda bo'lganingni ko'ribmizki, Senga xizmat qilmagan bo'lsak? – deb so'raydilar.

⁴⁵ U javob berib ularga shunday deydi:

– Sizlarga chinini aytayin: sizlar shu kichiklarning biriga qilmagan muruvvatingiz Menga qilmagan bilan barobardir.

⁴⁶ Shunday qilib, bular abadiy azobga, solihlar esa abadiy hayotga noil bo'ladilar”.

Isoni o'ldirish rejasi

26 Iso hamma so'zlarini aytib bo'lgach, shogirdlariga dedi: ² “Ikki kundan keyin Fisih bayrami bo'lishini bilasizlar. Ana, o'shanda Inson O'g'li xochga mixlash uchun tutib beriladi”.

³ Shundan keyin oliy ruhoniylar, ulamolar va oqsoqollar jamisi Kayafa ismli bosh oliy ruhoniyning hovlisida to'planishib, ⁴ Isoni hiyla bilan tutib o'ldirishni o'zaro maslahatlashib oldilar. ⁵ Ular: “Bu ish faqat bayram kunlarida bo'lmasligi kerak, yana xalq g'alayon qilmasin”, – dedilar.

Isoga atir moy quygan ayol

⁶ Iso Baytaniyada moxov Simunning uyida ekan, ⁷ bir ayol Uning oldiga keldi. U ganchdan yasalgan idishda juda qimmatli atir moy keltirib, Iso dasturxon oldida o'tirgan paytda Uning boshiga quydi. ⁸ Shogirdlari buni ko'rgach, g'azablanib:

– Bu isrofgarlikning nima keragi bor? ⁹ Bu moyni katta bahoga sotib, pulini kambag'allarga bo'lib berish mumkin edi-ku! – deyishdi.

¹⁰ Iso aytilganlarning farqiga borib, shogirdlariga dedi:

– Nega ayolni xijolatda qoldiryapsizlar? U Men uchun ezgu ish qildi. ¹¹ Kambag'allar har doim sizlar bilan birga, lekin Men doim sizlar bilan birga bo'lmayman.

¹² Ayol bu moyni tanamga to'kib, Meni ko'mishga tayyorladi. ¹³ Sizlarga chinini aytayin: Injil Xushxabari dunyoning qaysi yerida targ'ib qilinsa, bu ayol ham eslanib, uning qilgan ishi yodga olinadi.

¹⁴ Shunda o'n ikki shogirdan biri bo'lgan Yahudo Ishqariyot degan kishi oliy ruhoniylarning oldiga borib:

¹⁵ – Isoni qo'lingizga tutib bersam, menga nima bera-sizlar? – deb so'radi. Ular Yahudoga o'ttiz kumush tangaga taklif etdilar. ¹⁶ O'sha vaqtdan boshlab Yahudo Isoga xiyonat qilish uchun qulay payt poylaydigan bo'ldi.

Qutlug' ziyofat va Isoga xiyonat

¹⁷ Xamirturushsiz non yopiladigan Fisih bayramining birinchi kunida shogirdlar Isoning oldiga kelib so'radilar:

– Senga Fisih bayrami taomini qayerda tayyorlashimizni buyurasan?

¹⁸ – Shaharga kirib falon kishining oldiga boringlar, – dedi Iso, – va unga shunday deb aytinglar: “Ustozimiz: Mening vaqt-soatim yaqinlashdi, deyapti, Fisih bayramini shogirdlarim bilan birga sening uyingda nishonlamoqchiman, deyapti”.

¹⁹ Shogirdlari Iso ularga buyurganiday qilib, Fisih taomini tayyorladilar.

²⁰ Oqshom tushgach, Iso o'n ikki shogirdi bilan dasturxon atrofiga o'tirdi. ²¹ Ovqatlanayotganlarida, Iso:

– Sizlarga rostini aytsam, sizdan bir kishi Meni tutib beradi, – dedi. ²² Shogirdlar juda xafa bo'lib, birin-ketin Undan:

– Rabbii, o'sha men emasmi? – deb so'ray boshladilar. ²³ U esa javob qaytarib dedi:

– Men bilan birga kosaga non botirib yegan Meni tutib beradi. ²⁴ To'g'ri, Inson O'g'lining taqdiri oyatda yozilganiday ketyapti. Lekin Inson O'g'lini tutib beradigan o'sha odamning holiga voy! U odamning tug'ilmagani yaxshiroq bo'lar edi.

²⁵ Shunda Isoga xoinlik qiladigan Yahudo so'radi:

– Ustoz, meni ko'zda tutayotganing yo'qmi?

– O'zing aytding, – dedi Iso.

²⁶ Ular ovqatlanib o'tirganlarida, Iso nonni oldi, duo o'qib sindirdi va shogirdlariga tarqatib:

– Olinglar, yenglar, bu Mening tanamdir, – dedi.

²⁷ Kosani ham olib, shukrona duosini aytdi va ularga uzatib:

– Bundan hammalaring ichinglar, – dedi. ²⁸ – Chunki bu – ko'plarning gunohlari kechirilishi uchun to'kiladigan, Yangi Ahdni † tasdiqlaydigan Mening qonimdir.

²⁹ Men sizlarga shuni aytaman: Otamning Shohligida sizlar bilan yangi sharob ichadigan o'sha kungacha, Men uzumning bu ko'z yoshidan boshqa ichmayman.

³⁰ Keyin ular kuylab, Zaytun tog'i tomon ketdilar.

Butrusning Isodan tonishi haqida karomat

³¹ Shu orada Iso shogirdlariga dedi:

– Bu tunda hammangiz Mendan yuz o'girasizlar.

Chunki *Tavrot*da shunday yozilgan:

“Men cho'ponni jarohatlayman,
Qo'ylar o'zi tarqab ketadi”.

³² Biroq o'lib tirilganimdan keyin, Men sizlardan oldin Jalilaga boraman.

³³ Butrus javob berib Unga dedi:

– Agar hamma Sendan yuz o'girsam ham, men hech qachon o'girmayman! – dedi. ³⁴ Iso unga:

– Senga rostini aytsam, shu kechayoq, xo'roz qichqirmasdan avval, sen Mendan uch marta tonasan, – dedi.

³⁵ Butrus Unga:

† YANGI AHD: *lug'atga qarang.*

– Men Sen bilan birga o'lsam ham, Sendan aslo tonmayman! – dedi. Boshqa hamma shogirdlari ham shunday dedilar.

Isoning bog'dagi ibodati

³⁶ Shundan keyin Iso shogirdlari bilan birga Getsemaniya degan joyga keldi va ularga:

– Men nariroq borib ibodat qilgunimcha, sizlar shu yerda o'tirib turinglar, – dedi. ³⁷ Butrus bilan Zabadiyning ikki o'g'lini O'ziga hamroh qilib olgan Iso ruhan siqilib, anduh cheka boshladi. ³⁸ U yonidagilarga:

– Mening jonim o'lim oldidaligini sezib, juda qiynalmoqda. Shu yerda qolib, Men bilan birga sergak turinglar, – dedi. ³⁹ Bir oz nari ketib, yerga muk tushdi va ibodat qilib:

– Ey Otam! Agar mumkin bo'lsa, bu *zaqqum* kosa Mening yonimdan o'tib ketsin. Lekin Men istagandek emas, Sen istagandek bo'lsin, – dedi.

⁴⁰ U shogirdlari yoniga qaytib kelganda, ularni uxlab yotgan holda ko'rdi va Butrusga dedi:

– Demak, sizlar Men bilan birga loaqqal bir soatga uyg'oq tura olmadinglar. ⁴¹ Vasvasaga tushmaslik uchun hushyor bo'lib, ibodat qila turinglar. Ruh tetik, tana esa zaifdir.

⁴² Iso ikkinchi marta borib:

– Ey Otam! Agar bu qismat Meni damiga olmay † o'tib ketishi mumkin bo'lmasa, mayli, Sen xohlagandek bo'lsin, – deb ibodat qildi.

⁴³ U qaytib kelib, shogirdlarini yana uxlab yotgan holda ko'rdi. Ularning qovoqlari salqigan edi. ⁴⁴ Iso ularni qoldirib, yana uzoqlashdi va o'sha so'zlarni takrorlab, uchinchi marta ibodat qildi.

⁴⁵ Shundan so'ng O'z shogirdlari yoniga kelib, ularga dedi:

– Sizlar hali ham uxlab, rohatlanib yotibsizlarmi? Mana, vaqt-soati keldi, Inson O'g'li gunohkorlar qo'liga tutib berilyapti. ⁴⁶ Turinglar, ketaylik. Mana, Menga xoinlik qiluvchi ham yaqinlashib qoldi.

Isoning hibsga olinishi

⁴⁷ Iso gapini tugatmayoq, o'n ikki shogirdidan biri bo'lgan Yahudo kelib qoldi. Uning yonida oliy ruhoniylar va xalq oqsoqollari tomonidan yuborilgan, qilich va tayoq ushlagan olomon bor edi. ⁴⁸ Isoga xoinlik qiluvchi esa: "Men kimni o'psam, U O'shadir, Uni tutib olinglar", deb ular bilan til biriktirgan edi. ⁴⁹ U to'g'ri Isoning oldiga borib:

– Kayfing chog' bo'lsin, Ustoz! – deb, Uni o'pdi. ⁵⁰ Iso unga:

– Do'stim, nima uchun kelding? – deyishi bilanoq, odamlar kelib, Isoga qo'llari bilan yopishgan Uni ushlab olishdi. ⁵¹ Shunda Iso bilan birga bo'lganlardan biri qilichini qinidan sug'urib, qulochkashlab oliy ruhoniyning qaroliga dast soldi-da, qulog'ini uzib tashladi. ⁵² Lekin Iso unga:

– Qilichingni joyiga qaytarib qo'y! Qilich ko'targan bari qilichdan halok bo'lur. ⁵³ Yoki o'ylyaysanki, Men Otamga iltijo qilolmaymanmi? U Menga hoziroq o'n ikki tumandan †† ko'proq farishtalarni yuborishi mumkin. ⁵⁴ Biroq u holda bularning sodir bo'lmog'i kerakligi aytilgan oyatlar bajo bo'larmikin?

⁵⁵ Shundan so'ng Iso olomonga qayrilib dedi:

– Sizlar Meni hibsga olish uchun qaroqchiga qarshi chiqqandek qilichlaru tayoqlar bilan qurollanib kelibsizlar. Men bo'lsam, har kuni ma'badda ta'lim berib, sizlar bilan birga o'tirar edim, sizlar-chi, Meni qo'lga olmadinglar. ⁵⁶ Lekin bularning hammasi payg'ambar oyatlari bajo kelishi uchun sodir bo'ldi.

O'shanda hamma shogirdlari Isoni qoldirib, qochib ketishdi.

Iso yahudiylarning Oliy Kengashi oldida

⁵⁷ Isoni qo'lga olganlar Uni bosh oliy ruhoniy Kayafaning huzuriga keltirdilar. U yerga ulamolar bilan oqsoqollar ham to'plandilar. ⁵⁸ Butrus esa Isoga uzoqdan ergashib, oliy ruhoniyning hovlisigacha keldi. Ichkariga kirib, bu voqeaning oxirini ko'rish uchun xizmatkorlar bilan birga o'tirdi. ⁵⁹ Oliy ruhoniylar, oqsoqollar va butun Oliy Kengash Isoga o'lim jazosini berish uchun Unga qarshi soxta dalillar izlashga tushdilar. ⁶⁰ Anchagina guvohlar olg'a chiqqan bo'lsa-da, yetarlicha ayblovchi dalillar topilmadi. Nihoyat, ikki soxta guvoh so'zga chiqib:

⁶¹ – Bu Odam: "Men Xudoning ma'badini buzib, uch kunda qayta tiklay olaman", degan, – deb aytishdi.

⁶² Bosh oliy ruhoniy o'rnidan turib, Isoga:

– Nega Sen hech javob qaytarmaysan? Ularning ayblovlariga nima deysan? – dedi. ⁶³ Iso indamadi. Oliy ruhoniy Unga:

– Barhayot Xudo haqi Senga qasam ichirayinki, bizlarga ayt: Xudoning O'g'li – Masih Senmisan? – dedi. ⁶⁴ Iso unga:

– O'zing aytding, – dedi. – Hatto sizlarga aytadurmanki, bundan keyin Inson O'g'li Qodir Tangrining o'ng tomonida o'ltirib, osmon bulutlari uzra kelayotganini ko'rasizlar.

⁶⁵ Shunda oliy ruhoniy kiyimlarini yirtib:

– U shakkoklik qilmoqda-ku! Bizlarga boshqa guvohlarning nima keragi bor? Mana endi U Xudoga shak keltirganini o'zlaringiz eshitdingizlar. ⁶⁶ Sizlar nima deysizlar? – dedi. Ular javob berib:

– O'limga loyiq! – deyishdi.

⁶⁷ So'ng ular Isoning yuziga tupurib, Uni mushtlay boshladilar. Boshqalari esa Uni shapaloqlab:

⁶⁸ – Ey Masih! Qani payg'ambarligingni ko'rsatib, aytib ber-chi, Seni kimlar uryapti ekan? – derdilar.

Butrusning Isodan tonishi

⁶⁹ Bu vaqt Butrus tashqi hovlida o'tirib edi. Bir xizmatkor ayol uning yoniga kelib:

† BU QISMAT MENI DAMIGA OLMAY: aslida "bu kosani ichmay".

†† TUMAN: yunoncha "legion", ya'ni Rim armiyasida 6000 askardan iborat harbiy qism.

– Sen ham jalilalik Iso bilan birga eding-ku! – dedi.
⁷⁰ Lekin Butrus hammaning oldida inkor etib:
 – Sen bo'lmag'ur gapni aytyapsan, – dedi.
⁷¹ So'ng darvoza tomon chiqdi. Boshqa bir xizmatkor ayol ham uni ko'rib, atrofdagilarga:
 – Bu ham nosiralik Iso bilan birga bo'lgan! – dedi.
⁷² Butrus esa qasam ichganicha:
 – Men bu Odamni tanimayman! – deb yana tondi.
⁷³ Bir ozdan keyin u yerda turganlar kelib, Butrusga:
 – Sen ulardan birining xuddi o'zisan, kaloming ham aytib turibdi, – deyishdi. ⁷⁴ Lekin Butrus la'nat o'qib, qasam ichdi-da:
 – Men bu Odamni tanimayman! – deb turib oldi. Shu vaqt birdan xo'roz qichqirdi. ⁷⁵ Isoning unga: “Xo'roz qichqirmasdan, sen Mendan uch marta tonasan”, – degan so'zi Butrusning esiga tushib, tashqariga chiqdi-da, achchiq-achchiq yig'ladi.

Xoin Yahudoning halokati

27 Tong otgach, oliy ruhoniylar bilan xalq oqsoqollari jamisi kengashib, Isoni o'lim jazosiga mahkum qilishga kelishdilar. ² Isoni bog'ladilar va olib borib, viloyat hokimi Po'ntiy Pilatga topshirdilar.

³ Xoin Yahudo esa Isoning mahkum etilganini bilib, pushaymon bo'ldi va o'ttiz kumush tangani oliy ruhoniylar bilan oqsoqollarga qaytarib berib:

⁴ – Men xoinlik qildim, begunoh qon to'kilishida aybdorman, – dedi. Ular esa:

– Bundan bizlarga nima? Yana o'zing bilasan! – deyishdi.

⁵ Shunda Yahudo kumush tangalarni ma'bad ichiga uloqtirib yubordi-da, u yerdan chiqib borib, o'zini osib o'ldirdi.

⁶ Oliy ruhoniylar tangalarni terib olib: “Bu pul qon narxidir, uni ma'badning xazinasiga qo'shish mumkin emas”, – deyishdi. ⁷ O'zaro kelishib, bu pulga begonalar ko'miladigan qabriston uchun Kulol Yerin sotib oldilar. ⁸ Shuning uchun u yer bugungacha “Qon Yeri” deb ataladi. ⁹ Shu yo'sin Yeremiya payg'ambarga vahiy bo'lgan ushbular bajo bo'ldi:

“Isroil o'g'illari Unga baho berib qo'yg'an O'ttiz kumush tangani olib,

¹⁰ Xudovand menga buyurgani kabi, Kulol Yerin sotib oldilar”.

Iso hokim Pilat oldida

¹¹ Iso hokimning huzurida turdi. Hokim Undan so'radi:

– Sen yahudiylarning Podshohimisan?
 – O'zing aytding, – dedi unga Iso.

¹² Oliy ruhoniylar va oqsoqollar Uni ayblaganlarida, U hech narsa deb javob bermadi. ¹³ Shunda Pilat Unga:

– Eshitmayapsanmi, Sening bo'yningga qancha ayblar qo'yishyapti! – dedi. ¹⁴ Lekin Iso bu gaplarga ham biron javob qaytarmadi. Hokim esa juda hayron bo'ldi.

¹⁵ Har Fisih bayramida hokim xalq istagan bir mahbusni ozod qilish odati bor edi. ¹⁶ O'sha kez qamoqda

nom chiqargan Barabba ismli bandi bor edi. ¹⁷ Xalq to'plangach, Pilat ularga xitob qilib so'radi:

– Sizlar kimni ozod qilishimni istaysizlar? Barabbani-mi, yoki Masih atalmish Isonimi?

¹⁸ Ular Isoni ko'rolmaslikdan tutib berganlarini u bilar edi. ¹⁹ U hakamlik kursisida o'tirganda, xotinidan xabar keldi: “U solih Odam bilan sening ishing bo'lmasin. Chunki bu tunda men tushimda U tufayli ko'p azobda qoldim”.

²⁰ Ammo oliy ruhoniylar va oqsoqollar bo'lsa, Barabani ozod etish, Isoni esa yo'q qilishni so'rashlari uchun olomonni qayrab qo'ydilar.

²¹ Hokim yana ularga xitob qildi:

– Sizlar ikkovidan qay birini ozod qilishimni istaysizlar?

– Barabbani! – deb javob berishdi. ²² Pilat ularga dedi:

– Unda men Masih atalgan Isoni nima qilay?

– Xochga mixlansin! – deyishdi bir og'izdan.

²³ – U nima yomonlik qilgan ekan? – so'radi hokim. Lekin ular ovozlari yana balandroq ko'tarib:

– Xochga mixlansin! – deb qichqirishdi.

²⁴ Pilat hech narsa yordam bermayotganini, aksincha shov-shuv yanada kuchayib borayotganini ko'rgach:

– Men bu solih Odamning qoni to'kilayotganidan begunohman. Bu ishni o'zlaringiz ko'rib chiqinglar! – dedi-da, olomonning ko'z oldida suv olib, qo'llarini chaydi. ²⁵ Butun xalq bunga javoban:

– Uning qoni bizlarning va bolalarimizning gardanidadir! – deyishdi.

²⁶ Shundan so'ng Pilat ularga Barabbani chiqarib yubordi. Isoni esa savalatgandan keyin xochga mixlash uchun askarlarga topshirdi.

Isoni haqorat qilish

²⁷ Shundan so'ng hokimning askarlari Isoni hukumat qarorgohiga olib borib, butun bo'linmani Uning boshiga to'pladilar. ²⁸ Uning kiyimlarini yechib, egniga to'q qizil yaktak kiydirdilar. ²⁹ Tikanlardan toj o'rib, boshiga kiygizdilar. O'ng qo'lga qamish berib, Uning oldida tiz cho'kkancha: “Yashavor, ey, yahudiylarning Podshohi!” – deb masxara qildilar. ³⁰ Unga tupurganlaricha qamishni olib, boshiga urdilar. ³¹ Masxaralab bo'lishgandan so'ng egnidan yaktakni yechib, O'zining kiyimlarini kiydirdilar va xochga mixlash uchun olib ketdilar.

Isoni xochga mixlash

³² Ular chiqib ketayotganlarida, kirineyalik Simun degan kishini uchratib qoldilar. Uni Isoning xochini ko'tarib borishga majbur qildilar. ³³ “Boshsuyagi” ma'nosini beruvchi Go'lgota degan joyga keldilar.

³⁴ Shunda Isoga ichish uchun zardob aralashtirilgan sharob † berdilar. Iso uni tatib ko'rgach, ichgisi kelmadi. ³⁵ So'ng Uni xochga mixlab qo'ydilar. Kiyimlari uchun qur'a tashlab, o'zaro bo'lishib oldilar. ³⁶ Keyin

† ZARDOB ARALASHTIRILGAN SHAROB: yoki “o't aralashtirilgan sirka” (og'riqni pasaytirish uchun uzum sirkasiga biron achchiq dori qo'shilardi) aynan qarang: Zabur 68:21.

shu yerning o'zida o'tirgancha, Uni qo'riqlab turdilar. ³⁷ Uning boshi uzra bir taxtachaga: "Yahudiylarning Podshohi Iso – Budir" degan aybnomani yozib qo'ydilar.

³⁸ Iso bilan birga ikki qaroqchini ham – birini Uning o'ng tomonida, ikkinchisini esa so'l tomonida xochga mixlab qo'ydilar. ³⁹ O'tib ketayotganlar boshlarini chayqagancha, Isoni haqoratlashardi:

⁴⁰ – Hey ma'badni buzib uch kun ichida tiklaydigan! O'zingni O'zing qutqar-chi! Agar Sen Xudoning O'g'li bo'lsang, qani xochdan tushib ko'r-chi!

⁴¹ Oliy ruhoniylar, ulamolar va oqsoqollar ham barchasi bunga qo'shilishib, Uni masxaralay ketdilar:

⁴² – Boshqalarni qutqardi, O'zini esa qutqara olmaydi! Agar U Isroilning Podshohi bo'lsa, endi xochdan tushib ko'rsin, shunda biz Unga ishonamiz. ⁴³ U Xudoga ishonardi-ku. Agar U Xudoning azizi bo'lsa, hozir qutqarib olsin-chi! Chunki U: "Men Xudoning O'g'li-man", – degan.

⁴⁴ Iso bilan birga xochga mixlangan qaroqchilar ham Uni shunday so'kar edilar.

Isoning jon berishi

⁴⁵ Tushdan boshlab soat uchgacha [†] butun yerni qorong'ilik qopladi. ⁴⁶ Soat uchlarda Iso baland ovoz bilan:

– Eli, Eli, lamo shavaqtani? ya'ni "Tangrim, Tangrim, nega Meni tashlab qo'yding?" – deb faryod qildi. ⁴⁷ U yerda turganlardan ba'zilar buni eshitib:

– U Ilyosni chaqiryapti-ku, – deyishdi. ⁴⁸ Ulardan biri darhol yugurib, shimgichni olib keldi-da, uni sirkaga botirib, qamishning uchiga ilganicha, Isoga ichishga uzatdi. ⁴⁹ Boshqalari esa:

– To'xta ko'raylik-chi, Ilyos kelib Uni qutqararmikan, – deyishdi.

⁵⁰ Iso esa yana bir bor qattiq oh urib, jon berdi.

⁵¹ Shu ondayoq ma'baddagi parda ^{††} yuqoridan pastgacha ikkiga bo'linib, yirtilib ketdi. Yer larzaga keldi, toshlar yorildi. ⁵² Qabrlar ochilib, talay rahmatli azizu avliyolarning jasadlari tirilib ketdi. ⁵³ Ular qabrlaridan chiqib, Iso qayta tirilganidan keyin tabarruk shaharga [‡] kirib, ko'plarga ko'rindilar.

⁵⁴ Isoni qo'riqlab turgan yuzboshi bilan yonidagi askarlar zilzilani va sodir bo'layotgan barcha ishlarni ko'rib, vahimaga tushdilar-da:

– Haqiqatan ham bu Xudoning O'g'li ekan! – dedilar.

⁵⁵ Jaliladan boshlab Isoga ergashib xizmat qilib kelgan ko'pgina ayollar ham uzoqdan qarab turgan edilar. ⁵⁶ Ularning orasida magdalalik Maryam, Yoqub bilan Yusufning onasi Maryam hamda Zabadiy o'g'illarining onasi bor edi.

Isoni ko'mish, qabrni qo'riqlash

⁵⁷ Oqshom tushgach, Arimateya shahridan bo'lgan Yusuf ismli bir boy odam keldi. O'zi ham Isoning

[†] TUSHDAN BOSHLAB SOAT UCHGACHA: aslida "6-soatdan 9-soatgacha" (vaqt jadvaliga qarang). ^{††} PARDA: lug'atga qarang. [‡] TABARRUK SHAHAR: Quddus.

shogirdi edi. ⁵⁸ U Pilatning oldiga borib, Isoning jasadini so'radi. Shunda Pilat jasadni unga berishni buyurdi. ⁵⁹ Yusuf jasadni olib, uni toza kafanga o'radi ⁶⁰ va o'zining qoyada yo'nilgan yangi qabriga qo'ydi. Keyin qabrning og'ziga katta bir toshni yumalatib keltirib qo'ydi-da, jo'nadi. ⁶¹ Magdalalik Maryam bilan boshqa Maryam esa shu yerda, qabrning ro'parasida o'tirgan edilar.

⁶² Tayyorgarlik kunining ^{††} ertasiga oliy ruhoniylar va farziylar Pilatning huzuriga to'planishib:

⁶³ – Taqsir! – deyishdi, – O'sha aldamchi hali tirikligida: "Uch kundan keyin qayta tirilaman", – degani esimizga tushdi. ⁶⁴ Shuning uchun uch kungacha qabrni qorovullashni buyursangiz, toki Uning shogirdlari kechasi kelib Uni o'g'irlab ketishmasin va xalqqa: "U qayta tirildi", – deb aytishmasin. Yo'qsa, oxirgi aldov birinchisidan battar bo'ladi.

⁶⁵ Pilat ularga:

– Mana, soqchilar bo'linmasi o'zlaringizning ixtiyoringizda. Borib, bilganingizdek qabrni qorovullanglar, – dedi.

⁶⁶ Ular esa soqchilar bilan borib, qabr toshiga muhr bosib, qabrni qorovullay boshladilar.

Isoning tirilishi

28 Dam olish kunining ertasiga, yakshanba kuni tongotarda magdalalik Maryam bilan boshqa Maryam qabrni ko'rgani borishdi. ² Shunda to'satdan shiddatli zilzila bo'ldi. Xudovandning bir farishtasi osmondan tushdi va qabrga borib toshni ag'darib yubordi-da, uning ustiga o'tirdi. ³ Uning ko'rinishi yashinday, kiyimlari esa qorday oppoq edi. ⁴ Soqchilar bo'lsa, qo'rquvdan titrab, joni chiqqanday bo'lishdi.

⁵ Farishta so'zini ayollarga qaratib:

– Sizlar qo'rqmang! – dedi. – Xochga mixlangan Isoni izlayotganlaringizni bilaman. ⁶ U bu yerda yo'q. O'zi aytganidek, qayta tirilib ketdi. Kelinglar, Rabbingiz yotgan joyini ko'ringlar. ⁷ Endi tezroq borib, Uning shogirdlariga: "Iso tirildi. U sizdan oldin Jalilaga ketyapti, Uni o'sha yerda ko'rasizlar", – deb aytinglar. Sizlarga buni men aytdim.

⁸ Ayollar qabrdan shosha-pisha chiqib, katta sevinch va qo'rquv ila yugura-yugura Isoning shogirdlariga xabar bergani ketishdi. ⁹ Shogirdlarga bu xabarni yetkazaylik, deb ular yo'lda ketayotganlarida, birdaniga Isoning O'zi ularning qarshisidan chiqib:

– Salom! – dedi.

Ular esa ro'baro' kelib, oyoqlariga yopishgancha Unga topina boshladilar. ¹⁰ Shunda Iso ularga:

– Qo'rqmanglar! Borib birodarlarimga Jalilaga borishlarini, Meni o'sha yerda ko'rishlarini xabar beringlar, – dedi.

^{††} TAYYORGARLIK KUNI: yahudiylarning dam olish kuni bo'lgan shanbaga tayyorlik qilish uchun payshanba kun botishdan juma kun botishgacha davom etgan muddat.

Soqchilarning xabar berishi

¹¹ Ayollar hali yo'lda borishar ekan, soqchilar bo'linmasidan bir nechasi shaharga kirib, sodir bo'lgan barcha hodisotni oliy ruhoniylarga bildirdilar. ¹² Ular oqsoqollar bilan to'planib kengashgach, askarlarga ancha pul berib, ¹³ shunday dedilar:

– Sizlar: “Shogirdlari kechasi kelib, biz uxlab yotganimizda Uni o'g'irlab ketishdi”, deb aytinglar. ¹⁴ Agarda bu bo'lib-o'tganlar hokimning qulog'iga yetib borsa, bizlar uni shunga ishontiramiz va sizlarni ko'ngilsizlikdan xalos etamiz.

¹⁵ Soqchilar esa pulni olib, topshiriqni aytilgandek bajardilar. Shunday qilib, bu hangama to bugungacha yahudiylar orasida ovoza bo'lib keladi.

Isoning oxirgi buyrug'i

¹⁶ O'n bir shogird Jalilaga, Iso ularga tayin etgan toqqa borishdi. ¹⁷ Ular Isoni ko'rib, Unga sajda qildilar. Ba'zilari esa shubhaga bordilar.

¹⁸ Iso ularga yaqinlashib, shunday dedi: “Menga osmonda ham, yerda ham butun hokimiyat berilgandir. ¹⁹ Shuning uchun borib, barcha xalqlardan shogird ortiringlar. Ularni Ota, O'g'il va Muqaddas Ruh nomi bilan suvga cho'mdirib, imonga kiringinglar. ²⁰ Men sizlarga buyurgan hamma narsaga amal qilishni ularga o'rgatinglar. Mana, Men har kuni, dunyoning oxirigacha sizlar bilan birga bo'laman”.

Omin.

XUSHXABAR

MARK

XUSHXABAR

Yahyo payg'ambarning kelishi

1 Injil, ya'ni Xudoning O'g'li – Iso Masih haqidagi Xushxabar shu bilan boshlanadi.

² Isha'yo payg'ambarning kitobida yozilganki: "Men Sendan avval elchimni yuborarman, U Sening oldingda yo'l hozirlab yurar.

³ Cho'l-biyobonda nido yangramoqda: Xudovand yo'lini tayyorlangiz, Ravon aylangiz so'qmoqlarin! – deya".

⁴ Bu oyat xuddi Yahyo payg'ambarga to'g'ri keladi. U cho'lda paydo bo'lib, xalqni imonga chaqira boshladi. "Gunohlaringiz kechirilishi uchun tavba-tazarru qilinglar va suvga cho'mib imon keltiringlar", – deb e'lon qilardi. ⁵ Shunda butun Yahudiya yurti bo'ylab yashovchilar va barcha quddusliklar Yahyoning oldiga chiqar, gunohlariga iqror bo'lar va Yahyoning buyrug'i bilan daryoga cho'mib imon keltirar edilar.

⁶ Yahyo tuya junidan kiyim kiyib, beliga teridan kamar bog'lab, chigirtkayu yovvoyi asal bilan ovqatlanardi. ⁷ U xalqqa shunday deb e'lon qilardi: "Orqamdan mendan ham Qudratlisi kelmoqda. Men engashib Uning choriq iplarini yechishga ham arzimayman. ⁸ Men sizlarni suvgagina cho'mdirib yuribman, U esa sizlarni Muqaddas Ruhga cho'mdiradi".

Isoning Xudo tomonidan tasdiqlanishi

⁹ O'sha kunlari Iso Jalilaning Nosira shahridan keldi, Yahyo Uni O'rdun daryosiga cho'mdirdi. ¹⁰ Iso suvdan chiqishi bilanoq osmon ochilib, Muqaddas Ruh kaptar-day uchib Isoning boshiga qo'ngani ko'rildi. ¹¹ Osmondan esa: "Sen Mening sevikli O'g'limesan, Sendan mamnunman", – degan sado eshitildi.

Isoning vasvasaga solinishi

¹² Muqaddas Ruh Isoni darhol cho'lga haydab ketdi. ¹³ Iso cho'lda qirq kun bo'lib, shayton tomonidan vasvasaga solindi. U hayvonlar bilan birga yashar, farishtalar esa Unga xizmat qilishardi.

¹⁴ Yahyo qamab qo'yilgandan so'ng, Iso Jalilaga qaytdi. U Xudoning Shohligi ^{††} haqida Xushxabar tarqatdi.

¹⁵ "Vaqt-soati keldi, Xudoning Shohligi yaqinlashib qol-

di. Tavba qilinglar, Injilga imon keltiringlar!" – deb e'lon qilib yurdi.

Isoning dastlabki shogirdlari

¹⁶ Iso Jalila ko'li bo'yidan o'tayotib, ko'lga to'r tashlab o'tirgan Simun va uning ukasi Idrisni ko'rib qoldi. Ular baliqchi edilar. ¹⁷ Iso ularga:

– Mening ketimdan yuringlar, Men sizlarni inson ovchilari qilaman, – dedi. ¹⁸ Ular esa darhol to'rlarini tashlab, Isoning ortidan yurishdi.

¹⁹ Iso u yerdan bir oz nari yurgach, Zabadiy o'g'illari Yoqub va uning ukasi Yuhannoni ko'rib qoldi. Ular qayiqda to'rlarini yamab o'tirishgan edi. ²⁰ Iso shu onda ularni ham chaqirdi. Ular esa otalari Zabadiyni ishchilar bilan qayiqda qoldirib, Isoning orqasidan yurishdi.

Ibodatxonadan yomon ruhni quvib chiqarish

²¹ Ular Kafarnahum shahriga kirib kelishdi. Juma kuni kech kirgach [‡], Iso yahudiy ibodatxonasiga borib, ta'lim bera boshladi. ²² Xaloyiq Isoning ta'limotiga hayron qoldi. Chunki U odamlarga ulamolar kabi emas, balki qudratli kuch egasiday ta'sirchan ta'lim berar edi.

²³ O'sha ibodatxonada yomon ruhga chalingan bir odam bor edi. U to'satdan qichqirib yubordi:

²⁴ – Ey nosiralik Iso! Bizda nima ishing bor? Sen bizni halok qilgani keldingmi? Sening kimligingni bilaman, Sen Xudoning Azizisan!

²⁵ Biroq Iso yomon ruhga do'q urib:

– Jim bo'l va undan chiqib ket! – dedi.

²⁶ Yomon ruh u odamni larzaga soldi-da, ovozi boricha baqirib, uning vujudidan chiqib ketdi. ²⁷ Hammani vahima bosdi. O'zaro fikr yuritib:

– Bu nima gap? Bu qanaqa yangi ta'limot ekan? U yomon ruhlarga ham qudrat bilan buyuradi, ruhlar esa Unga bo'ysunadi! – deyishdi.

²⁸ Shunday qilib, Iso haqidagi shov-shuv tezda butun Jalila yurtiga yoyilib, yon-atrofga ovoza bo'ldi.

Isoning ko'plarni sog'aytirishi

²⁹ Ibadatxonadan chiqqan hamon Iso O'zi bilan Yoqub va Yuhannoni olib, Simun va Idrisning uyiga borishdi. ³⁰ Simunning qaynonasi isitmalab yotgan edi. U haqda Isoga aytib qolishdi. ³¹ Iso ayolning yoniga

[†] MUQADDAS RUHGA CHO'MDIRISH: yana qarang: Havoriylar 1:5-8, 2-bob. ^{††} XUDONING SHOHLIGI: lug'atga qarang.

[‡] JUMA KUNI KECH KIRGACH: aslida "dam olish kuni boshlangach"; lug'atga qarang.

borib, qo'lidan ushlab ko'tardi. Shu zahoti isitma tushdi va ayol xizmatga tutindi.

³² Quyosh botib, kech kirgan paytda, barcha kasallar va jinga chalinganlarni Isoning oldiga olib kela boshlashdi. ³³ Butun shahar aholisi eshik oldiga yig'ilib qoldi. ³⁴ Iso talay dardu illatlardan qiynalganlarni sog'aytirdi. Ko'p jinlarni quvib chiqardi, ularning so'zlashiga esa imkon bermasdi. Chunki jinlar Isoning Masihligini † bilardilar.

Isoning voizlik va shifokorlik safari

³⁵ Ertalab Iso juda barvaqt turdi va shahardan tashqariga, xilvat joyga borib, ibodat qildi. ³⁶ Simun va uning jo'ralari Isoning orqasidan borishdi. ³⁷ Isoni topib:

– Hamma Seni izlayapti-ku! – deyishdi. ³⁸ Iso ularga:
– Yaqin atrofdagi qishloq va shaharlarga boraylik, Men u yerlarda ham voizlik qilayin, chunki Men ana shu maqsad uchun kelganman, – dedi.

³⁹ Shunday qilib, Iso butun Jalila yurtini kezib chiqib, mahalliy ibodatxonalarda voizlik qilar va jinlarni quvib chiqarar edi.

Isoning moxovni sog'aytirishi

⁴⁰ Bir moxov Isoga yaqinlashib, Uning oldida tiz cho'kkancha yalindi:

– Agar istasang, meni moxovlikdan pok qila olasan.

⁴¹ Isoning unga rahmi kelib, qo'lini uzatdi va unga tegizib:

– Istayman, pok bo'! – deb qo'ydi.

⁴² Buni aytar-aytmas, u odamning moxovligi arib, pok-pokiza bo'lib ketdi. ⁴³ Iso esa unga jiddiy tanbeh berib:

⁴⁴ – Menga qara! Hech kimga hech narsa aytma, lekin borib ruhoniya ko'rin va sog'ayganingni tasdiqlat, bundan dalolat bo'lishi uchun Muso payg'ambar buyurgan qurbonliklarni keltirib ber, – dedi-da, uni darhol jo'natib yubordi.

⁴⁵ U kishi chiqiboq, ro'y bergan hodisa haqida hamma yoqqa e'lon qila boshladi. Natijada Iso endi biror shaharga ochiq kirolmaydigan bo'lib qoldi. U shahardan tashqarida, xilvat joylardagina bo'lardi. Shunga qaramay, xaloyiq har tomondan Uning oldiga kelar edi.

Isoning sholni sog'aytirishi

2 Bir necha kundan keyin Iso yana Kafarnahum shahriga keldi. Uning uyda ekanligi ma'lum bo'lgach, ² tezda ko'p xaloyiq to'plandiki, hatto eshik oldida ham joy qolmadi. Iso esa xalqqa Xudoning so'zini aytardi. ³ Shu orada to'rt kishi ko'tarib kelayotgan bir shol odamni Uning oldiga olib kelishdi. ⁴ Xalq ko'pligidan Isoga yaqinlashish imkonini topolmay, ular Iso o'tirgan uyning tomini teshib tuynuk ochishdi va sholni to'shagi bilan tushirishdi.

⁵ Iso ularning ishonchini ko'rib, sholga:

† *MASIH: Xudo yuborishga ahd qilgan ulug' Najotkor.*

– Bolam, gunohlaring kechirildi, – dedi.

⁶ Bu yerda ba'zi ulamolalar o'tirgan edilar. Ular o'zlaricha: ⁷ “Nega U bunday shakkoklik qilyapti? Gunohlarni yolg'iz Xudodan boshqa kim ham kechira oladi?” – deb o'ylar edilar. ⁸ Iso shu onda ularning mulohazalarini ruhan payqab, ularga dedi:

– Nega sizlar dillaringizda bunday mulohaza qilyapsizlar? ⁹ Nima osonroq? Sholga: “Gunohlaring kechirildi”, deb aytishmi, yoki: “O'rningdan tur, to'shagingni olib yur”, deb aytishmi? ¹⁰ Lekin Inson O'g'lining †† yer yuzida gunohlarni kechirish qudrati borligini ham bilib qo'yinglar!

U shunday dedi-da, sholga qarab:

¹¹ – Senga aytaman, o'rningdan tur, to'shagingni olu, uyingga ket! – dedi.

¹² Shol shu ondayoq o'rnidan turib ketdi-yu, to'shagini ko'tarib, hammaning ko'z oldida chiqib ketdi. Barcha hayratga tushdi.

– Biz hech qachon bunday holni ko'rmagan edik! – deb Xudoni olqishlar edilar.

Isoning Leviyni chaqirishi

¹³ Iso yana ko'l bo'yiga chiqdi. Tumonat xaloyiq Uning oldiga to'plandi. Iso ularga ta'lim berdi.

¹⁴ U yerdan o'tayotib, Iso soliq yig'adigan joyda o'tirgan Alfey o'g'li Leviyni ko'rib qoldi.

– Mening orqamdan yur! – dedi unga Iso. Leviy esa o'rnidan turib, Isoning orqasidan ergashdi.

¹⁵ Keyin Iso Leviyning uyida mehmon bo'lib o'tirdi. Iso va shogirdlaridan boshqa ko'p soliqchilar va har xil gunohkor odamlar ham yeb-ichib o'tirardi. Bular singari Isoga ergashuvchi odamlar ko'p edi. ¹⁶ Iso soliqchilar va gunohkorlar bilan birga yeb-ichib o'tirganini ulamolalar va farziylar ‡ ko'rib, Uning shogirdlariga:

– Bu qanday gap? U soliqchilaru gunohkorlar bilan birga yeb-ichib o'tiribdi-ku! – deyishdi. ¹⁷ Iso buni eshitib, shunday javob berdi:

– Sog'lar emas, bemorlar tabibga muhtojdir. Men taqvodorlarni emas, gunohkorlarni tavbaga chaqirgani kelganman.

Ro'za tutish haqida savol

¹⁸ Yahyoning ham, farziylarning ham shogirdlari ro'za tutayotgan edilar. Ular Isoning yoniga kelib:

– Nega Yahyoning shogirdlari va farziylarning shogirdlari ro'za tutadi-yu, Sening shogirdlaring tutmaydi? – deb so'rashdi. ¹⁹ Iso ularga dedi:

– Kuyov davrada bo'lgan vaqtda to'y ahli ro'za tuta olarmikin? Yo'q, kuyov ular bilan birga bo'lguncha, ro'za tuta olmaydilar. ²⁰ Biroq kuyov ulardan judo bo'ladigan kunlar keladi, ana o'shanda ro'za tutadilar. ²¹ Hech kim yangi matodan yamoq qilib, eski kiyimga solmaydi. Aks holda, yangi yamoq eski kiyimdan so'kilib ketadi va yirtiq battar yomon bo'ladi. ²² Shun-

†† *INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.* ‡ *ULAMOLAR...FARZIYLAR: lug'atga qarang.*

ingdek, hech kim yangi sharobni eski meshga quymaydi. Aks holda, yangi sharob meshni yirtadi, sharob to'kiladi va mesh ham nobud bo'ladi. Illo, yangi sharobni yangi meshga quymoq darkor.

Dam olish kuniga rioya qilish haqida

²³ Bir shanba kuni Iso g'alla dalasidan o'tayotgan edi. Uning shogirdlari yo'l-yo'lakay boshloqlarni uza boshlashdi. ²⁴ Buni ko'rgan farziylar Isoga:

– Qara, nega ular dam olish kunida taqiqlangan ishni qilishyapti? – deyishdi. ²⁵ Iso ularga dedi:

– Nahotki sizlar Dovud bilan hamrohlari och qolib muhtoj bo'lganda nimalar qilishganini hech qachon o'qimagan bo'lsangiz? ²⁶ Dovud oliy ruhoniylar Aviator zamonida Xudoning uyiga kirib, faqat ruhoniylariga yeyishi mumkin bo'lgan baxshida nonlarni yeb, hamrohlariga ham bergan edi.

²⁷ Keyin Iso davom etdi:

– Inson dam olish kuni uchun emas, balki dam olish kuni inson uchun yaratilgan. ²⁸ Binobarin, Inson O'g'li dam olish kunining ham hokimidir.

Iso qo'li shol odamni davolashi

3 Iso yana ibodatxonaga kirdi. U yerda qo'li shol bir odam bor edi. ² U bu odamni dam olish kunida ham sog'aytirarmikan, deb Isoni zimdan kuzatib turishdi.

³ Iso qo'li shol odamga:

– O'rtaga chiq! – dedi. ⁴ So'ng xaloyiqdan so'radi:
– Dam olish kunida yaxshilik qilish lozimmi yoki yomonlik? Jonni xalos qilish kerakmi, yoki halok?

Ular esa indamadi.

⁵ Iso odamlarning bunday bag'ri toshligidan qayg'urib, atrofga g'azab bilan qaraganicha, u odamga:

– Qo'lingni uzat! – dedi.

U odam qo'lini uzatishi bilanoq, tuzalib ketdi. ⁶ Farziylar esa darrov tashqariga chiqib, Isoni halok qilish chorasini topmoq uchun Hironchilar † bilan til birlashtirishdi.

Ko'l bo'yidagi olomon

⁷ Iso shogirdlari bilan ko'l tomon jo'nadi. Jalila va Yahudiyadan chiqqan katta bir olomon Unga er-gashardi. ⁸ Quddus va Idumeyadan, O'rdun naryog'ida-gi yurtlardan, shuningdek, Tir va Sido'n sohillaridan kelgan tumonat xaloyiq Isoning qilayotgan ishlarini eshitib, Uning oldida tirband bo'lib qolgan edi. ⁹ Iso odam ko'pligidan siqilib qolmay, deb shogirdlariga qayiq tayyorlab qo'yishni aytdi. ¹⁰ Chunki ko'plar shifo topayotgan edi va hamma dardlilar qo'l tegizish ilinjida Iso tomon yopirilar edilar. ¹¹ Yomon ruhlari esa Isoni ko'rgan paytda Uning oldiga yiqilib: "Sen Xudoning O'g'lisan", – deb baqirib yuborishardi. ¹² Ammo Iso O'zini oshkor qilib qo'ymasliklari uchun ruhlarni qattiq tanbehlab qo'yardi.

† HIRODCHILAR: podshoh Hironing siyosiy maslakdoshlari.

Iso o'n ikki shogirdini tanlashi

¹³ Shundan so'ng Iso toqqa chiqib, shogirdlaridan O'zi istaganlarini yoniga chaqirdi. Ular kelgach, ¹⁴ Iso ularni voizlik qilishga, kasallarni sog'aytirish va jinlarni quvib chiqarishga yubormoqchi bo'lib, kuch-qudrat egasi qildi. Iso doim O'zi bilan birga bo'lish uchun quyidagi o'n ikki shogirdini tayinladi: ¹⁶ unga Butrus deb laqab qo'ygan Simun, ¹⁷ Bani-ragash, ya'ni "Mo-maqaldiraq o'g'illari" deb laqab qo'ygan Zabadiy o'g'illari Yoqub va Yuhanno, ¹⁸ yana Idris, Filip, Bartolmey, Matto, To'ma, Alfey o'g'li Yoqub, Taddey, vatanparvar Simun ¹⁹ va Isoga xiyonat qilgan Yahudo Ishqariyot.

Iso va shayton

²⁰ Shundan so'ng uyga keldilar. Yana shunchalik ko'p xaloyiq to'plangan ediki, hatto non yeyishga vaqtlari bo'lmadi. ²¹ Isoning yaqinlari buni eshitib,

– U aqldan ozib qolibdi, – deb olib kelishga bordilar.

²² Quddusdan kelgan ulamolalar esa:

– Uni shayton †† urgan, U ins-jinslarning boshlig'i shayton kuchi bilangina jinlarni quvib chiqaryapti, – deyishdi.

²³ Shunda Iso ularni yoniga chaqirib, masal bilan so'zlay boshladi:

– Qanday qilib shayton shaytonni quvib chiqara oladi? ²⁴ Agar bir podshohlik o'z ichidan bo'linib ketsa, u podshohlik turolmaydi. ²⁵ Bir xonadon o'z ichidan bo'linib ketsa, u xonadon turolmaydi. ²⁶ Agarda shayton o'z-o'ziga qarshi chiqib bo'lingan bo'lsa, u tura olmaydi, balki uning kuni bitadi. ²⁷ Hech kim uyning egasi bo'lgan kuchli kishini avval bog'lab qo'ymasdan turib, uning uyiga kirib, mol-dunyosini o'g'irlab ketolmaydi. Faqat shunday qilibgina uyni talash mumkin.

²⁸ Sizlarga chinini aytayin: odam bolalarining qilgan barcha gunohlari va aytgan barcha kufriklari kechiriladi. ²⁹ Lekin kim Muqaddas Ruhni ‡ kufir etsa, abadiy kechirilmaydi, u abadiy jazoga mahkum bo'ladi.

³⁰ Iso bu so'zni, "Uni jin uribdi", – deganlari sababli aytdi.

Isoning onasi bilan ukalari

³¹ Isoning onasi bilan ukalari kelib qolishdi. O'zlari uyning tashqarisida kutib turib, Isoni chaqirib kelish uchun odam yuborishdi. ³² Isoning atrofida xaloyiq tirband edi. Ular Unga:

– Mana, onang, ukalaring va singillaring tashqarida kutib, Seni so'rayaptilar, – deyishdi. ³³ Iso ularga javoban:

– Mening onam va ukalarim kim? – dedi. ³⁴ So'ngra atrofida o'tirganlarga nazar solib dedi:

– Mana, Mening onam va ukalarim! ³⁵ Kimda-kim Xudoning irodasini bajo keltirsa, u Mening ukam, singlim, onam bo'ladi.

†† SHAYTON: aslida "Baalzabul"; lug'atga qarang. ‡ MUQADDAS RUH: Xudoning Ruh; yana qarang: Matto 12:31.

Urug' sepuvchi haqida masal

4 Iso yana ko'l bo'yida ta'lim berishni boshladi. Oldiga bir talay odam yig'ilib qolgach, Iso ko'ldagi qayiqqa tushib o'tirdi. Butun xaloyiq esa ko'l qirg'og'ida, quruqlikda qoldi. ² Iso masal orqali xalqqa ko'p nasihatlar qildi. O'z ta'limotida shunday dedi:

³ "Quloq solinglar! Urug' sepuvchi urug' sepgani chiqibdi. ⁴ Urug' sepayotganda ba'zi urug'lar yo'l yoqasiga tushibdi. Qushlar uchib kelib, urug'larni cho'qib ketibdi. ⁵ Ba'zi donlar tuprog'i kam toshloqqa tushibdi. Tuproq chuqur bo'lmaganidan, urug'lar tez ko'karib chiqibdi. ⁶ Biroq quyosh chiqqach, so'lib, ildizi bo'lmagani uchun qurib ketibdi. ⁷ Boshqa urug'lar tikanlar orasiga tushibdi. Tikanlar o'sib, urug'larni bo'g'ib qo'yibdi va ular hosil bermabdi. ⁸ Yana boshqa urug'lar esa yaxshi yerga tushibdi va unib-o'sib, o'ttiz, oltmish va hatto yuz barobar ko'p hosil beribdi".

⁹ Keyin Iso ularga: "Kimning eshitar qulog'i bo'lsa, eshitsin!" – dedi.

Masallarning hikmati

¹⁰ Xalq ketib, Iso yolg'iz qolgach, U bilan yuruvchilar va o'n ikki shogirdi boyagi masal haqida alohida so'radilar. ¹¹ Iso ularga dedi: "Xudo Shohligining siri sizlarga nasib etgan. Tashqaridagilarga esa hamma narsa masallar bilan uqtiriladi. ¹² Shunday qilib, *ularga qaratilgan bu oyat bajo kelmoqda* :

"Ular qarab turib, ko'rmaslar, Eshitib turib, anglamaslar.

Aks holda tavba-tazarru qilur

Va gunohlaridan forig' bo'lur edilar"".

Urug' sepuvchi haqidagi masalning mohiyati

¹³ "Bu masalni tushunmayapsizlarmi? – dedi ularga Iso. – Unday bo'lsa, barcha masallarni ham qanday qilib tushunasizlar? ¹⁴ Mana, urug' sepuvchining sepgani – Xudoning kalomidir. ¹⁵ Yo'l yoqasiga tushgan urug' shunday odamlarni bildiradi: ularning yuragiga ilohiy kalom sepiladi. Biroq ular eshitgan hamon shayton kelib, qalblariga sepilgan kalomni o'g'irlab ketadi. ¹⁶ Toshloqqa tushgan urug' esa shunday odamlarni bildiradi: ular kalomni eshitar-eshitmas, sevinch bilan qabul qilaveradilar. ¹⁷ Lekin ular ildizi yo'q beqaror odamlardir. So'ngra kalom tufayli qayg'u yoki quvg'inga duchor bo'lishsa, tezda vasvasaga tushib qoladilar. ¹⁸ Yana boshqalar tikanzorga tushgan uruqqa o'xshaydilar. Ular Xudoning kalomini eshitadi-yu, ¹⁹ lekin bu dunyoning tashvishlari, boylikka o'chlik va boshqa havaslar ularning yuraklariga suqilib kirib, kalomni bo'g'ib qo'yadi, kalom esa samarasiz qoladi. ²⁰ Yaxshi tuproqqa tushgan urug' bo'lsa, kalomni eshitib, qalbi-ga jo qilgan odamlarni bildiradi. Ular goh o'ttiz, goh oltmish, goh yuz barobar ko'p samara beradilar".

Ilohiy nurni tan olish haqida

²¹ Iso ularga yana dedi: "Shamni olib kelib, idishning yoki chorpoyni tagiga qo'yadimi? Aksincha, shamdonga qo'yadimi? ²² Xuddi shu singari, oshkora bo'lmaydigan hech qanday sir yo'q, sirtga chiqmaydigan hech yashirin narsa yo'q. ²³ Kimning eshitar qulog'i bo'lsa, eshitsin!"

²⁴ Keyin ularga yana dedi: "Eshitayotganlaringizni qulog'ingizga quyib oling! Siz qanday o'lchov bilan o'lchasangiz, xuddi shunday o'lchov bilan sizga ham o'lchab beriladi. Siz, tinglayotganlarga esa qo'shib ham beriladi. ²⁵ Kimda bor bo'lsa, unga yana beriladi. Kimda yo'q bo'lsa, bor bo'lgani ham tortib olinadi".

Injilning yoyilishi va ta'siri haqida

²⁶ Iso yana dedi: "Xudoning Shohligi yerga urug' sepgan odamga o'xshaydi. ²⁷ Kechasi bo'ldimi, uxlaydi, kunduzi bo'ldimi, turadi. Urug'ning qanday unib-o'sayotganidan u bexabar. ²⁸ Yer o'z-o'zidan avval ko'katni, so'ngra boshqani, undan keyin boshqadagi to'liq donni undiradi. ²⁹ Hosil pishgach, yig'im-terim vaqti keldi, deb darhol o'roq soladi".

³⁰ Iso yana dedi: "Xudo Shohligini nimaga o'xshataylik? Uni qanday masal bilan ifodalasak bo'ladi? ³¹ Mana, Xudoning Shohligi bir xantal doniga o'xshaydi: u yerga sepilganda, yer yuzidagi barcha urug'lardan kichik bo'ladi. ³² Lekin sepilgandan keyin ko'karadi va barcha ko'katlardan baland bo'lib o'sadi. U ulkan shoxlar chiqaradiki, osmondagi qushlar ham uning panohida uya quradilar".

³³ Shunday qilib, Iso xalqning eshitish imkoniga qarab, bu singari ko'pgina masallar orqali Xudo kalomini o'rgatar edi. ³⁴ Masalsiz ularga gapirmas edi. Shogirdlari bilan tanho qolganda esa, ularga hammasini ochiq tushuntirar edi.

Isoning bo'ronni tinchitishi

³⁵ O'sha kuni kechqurun Iso shogirdlariga: – Narigi qirg'oqqa suzib o'taylik, – dedi.

³⁶ Ular xaloyiqni jo'natib, Isoni o'tirgan qayig'ida olib ketishdi. Isoning ketidan boshqa qayiqlar ham suzib keldi. ³⁷ Shu orada ko'lda kuchli bo'ron ko'tarildi. To'lqinlar qayiqni tebratib yubordi, qayiq suvga to'la boshladi. ³⁸ Iso esa qayiqning quyruq tomonida yostiqqacha bosh qo'yib, uxlab yotgan edi.

Shogirdlar Isoni uyg'otib:

– Ustoz, biz halok bo'lyapmiz! Parvo qilmaysanmi? – deyishdi. ³⁹ Shunda Iso turib, shamolga do'q urdi va ko'lga:

– Jim bo'l, bas qil! – deb qo'ydi. Shu onda shamol tindi va chuqur sukunat bo'ldi.

⁴⁰ Iso shogirdlariga:

– Nega bunday qo'rquqsizlar? Qanday qilib haligacha ishonchingiz yo'q? – dedi. ⁴¹ Ular esa juda qo'rqib, bir-biriga:

– Bu qanaqa kishiki, shamol ham, ko'l ham Unga bo'ysunsa? – deyishdi.

Iso yovuz ruhli odamni sog'aytirishi

5 Ko'lning narigi qirg'og'idagi Gadara yurtiga yetib kelishdi. ² Iso qayiqdan tushishi bilanoq, yovuz ruhga chalingan bir odam qabrlar orasidan chiqib, Uni qarshiladi. ³ Turar joyi qabriston bo'lgan bu odamni hech kim hatto zanjir bilan ham bog'lay olmas edi. ⁴ Ko'p martaba uni kishanu zanjirlar bilan bog'lagan bo'lsalar-da, ammo u zanjirlarni uzib, kishanlarni ham sindirib tashlar edi. Uni tiyish uchun hech kimning kuchi yetmas edi. ⁵ Doimo, kechayu kunduz qabrlarda, tog'larda baqirib yurar, o'zini toshlarga urib jarohatlar edi.

⁶ U Isoni uzoqdan ko'rib, yugurib keldi-da, Unga ta'zim qilib, ⁷ ovozi boricha baqirdi:

– Ey Iso, Xudoyi Taoloning O'g'li! Men bilan nima ish-ing bor? Xudo haqi Senga yolvoraman, meni qiynama!

⁸ Chunki Iso unga: “Ey yovuz ruh, bu odamdan chiqib ket!” – deb buyurgan edi.

⁹ Iso undan so'radi:

– Isming nima?

– Ismim Tumonat †, chunki bizlar ko'pchilikmiz, – javob berdi u. ¹⁰ O'zlarini bu yurtdan tashqariga haydab chiqarmasligini Isodan ko'p yolvorib so'radi.

¹¹ O'sha tog'ning yon bag'rida katta to'ng'iz podasi o'tlab yurgan edi. ¹² Hamma ruhlar Isoga yolvorib:

– Bizni shu to'ng'izlarga yuborin, ularga kiraylik, – deyishdi.

¹³ Iso ularga ruxsat berdi. Yovuz ruhlar esa shu zahoti u odamdan chiqib, to'ng'izlarga kirib olishdi. Ikki mingga yaqin to'ng'iz podasi tik qiyalikdan ko'lga yopirilib, g'arq bo'ldi.

¹⁴ Shunda to'ng'iz boquvchilar to'rt tomonga to'zib, shahar va qishloqlarda bu bo'lib o'tgan hodisani gapirib berishdi. Aholi esa buni ko'rgani borib, ¹⁵ Isoning oldiga yig'ilishdi. Ilgari tumonat jin qamragan odamni kiyingan va aqli raso holda o'tirganini ko'rib, qo'rqib ketishdi. ¹⁶ Voqeani ko'rganlar esa haligi odam jindan qanday qutulgan va to'ng'izlar bilan nima ro'y bergani haqida xalqqa so'zlab berishdi. ¹⁷ Shunda yerli xalq Isodan o'z yurtlari chegarasidan chiqib ketishni iltimos qildi.

¹⁸ Iso qayiqqa tushdi. Jindan qutulgan odam Isoga ergashish uchun ruxsat so'radi. ¹⁹ Lekin Iso rozilik bermadi.

– O'z uyingga bor, Rabbing senga nimalar qilganini, qanday rahm-shafqat ko'rsatganini o'z yaqinlaringga gapirib ber, – dedi unga.

²⁰ Shunda u kishi borib, O'nkent viloyatida Iso o'ziga nimalar qilganini targ'ib qila boshladi. Hamma ham hayratga tushdi.

Tirilgan qiz, sog'aygan ayol

²¹ Iso ko'lning berigi bo'yiga suzib o'tib, qirg'oqda turardi. Uning oldiga yana ko'p xaloyiq to'plandi.

²² Yahudiy jamoa boshlaridan Yair ismli bir kishi kelib qoldi. U Isoni ko'rib, Uning oyoqlariga o'zini tashladi-da:

²³ – Qizim o'lim to'shagida yotibdi. Kelib unga qo'lingni tegizgin, u sog'ayib tirik qolsin, – deb yalinib-yolvordidi.

²⁴ Iso u bilan ketdi. Uning orqasidan ko'p xaloyiq ergashib, Uni siqib qo'yar edi. ²⁵ U yerda o'n ikki yildan beri qon ketishidan azob chekayotgan bir ayol ham bor edi. ²⁶ U ko'p tabiblardan ko'p qiynalib, butun mol-mulkini sarf etgani bilan hech foyda ko'rmagan, aksincha, ahvoli yanada og'irlashib ketgan edi.

²⁷ Ayol Iso haqida eshitdiyu, xaloyiq o'rtasida orqa tomondan Unga yaqinlashib, kiyimiga qo'l tegizdi. ²⁸ U o'zicha: “Agar kiyimiga bir tegib olsam bas, sog'ayib ketaman”, – deb o'ylagan edi. ²⁹ U shunday qilishi bilanoq, qon ketishi to'xtadi. Ayol kasallikdan forig' bo'lganini o'z tanasida his etdi.

³⁰ Iso esa shu onda O'zidan bir kuch chiqqanligini payqadi. U atrofidagi xaloyiqqa ko'z yugurtirib:

– Mening kiyimimga kim tegdi? – dedi. ³¹ Shogirdlari Unga:

– Xaloyiq Seni siqib turganligini ko'ryapsan-ku va tag'in kiyimimga kim tegdi, deb so'rayapsanmi? – deyishdi.

³² Lekin Iso buni qilgan ayolni ko'rish uchun atrofga qarar edi. ³³ Ayol o'ziga nima bo'lganini bilib, qo'rqib va qaltirab keldi, Isoning oyoqlariga o'zini tashlab, butun haqiqatni Unga so'zlab berdi. ³⁴ Iso unga:

– Qizim, ishonching seni qutqardi. Eson-omon borib, dardingdan forig' bo'lgil, – dedi.

³⁵ Iso shunday deb turgan ham ediki, jamoaboshining uyidan odamlar kelib unga:

– Qizingiz o'ldi, nega yana Ustozni ovora qilyapsiz? – dedilar. ³⁶ Iso bu so'zlarni eshitib, jamoaboshiga:

– Qo'rqma, faqat ishongin, – dedi.

³⁷ Iso hech kimning ergashishiga yo'l qo'ymay, faqat Butrus, Yoqub va uning ukasi Yuhannoni olib ketdi.

³⁸ Jamoaboshining uyiga yetganlarida, yig'i va dod-faryod to'la bir qiy-chuvga duch kelishdi. ³⁹ Iso ichkariga kirib:

– Nega qayg'uryapsizlar, nega yig'layapsizlar? Qizcha o'lgan emas, u uxlab yotibdi, – dedi. ⁴⁰ Ular esa Uning ustidan kulishdi.

Iso hammani tashqariga chiqarib yubordi, qizchanning ota-onasi va shogirdlarini olib qoldi va qizcha yotgan xonaga kirdi. ⁴¹ Qizchanning qo'lidan ushlab unga:

– Talifa qumi! – dedi. Bu so'zning tarjimasi: “Qizim, senga aytaman: o'rningdan tur!” demakdir.

⁴² O'n ikki yashar qizaloq shu onda o'rnidan turib, yura boshladi. Buni ko'rganlarning aqli shoshdi. ⁴³ Iso:

– Buni hech kim bilmasin, – deb ularga qat'iy buyurdi va qizchaga ovqat berishlarini aytdi.

† TUMONAT: yunoncha “legion”, ya'ni qadimgi Rim armiyasidagi 6000 askardan iborat harbiy qism.

Isoning O'z yurtida rad qilinishi

6 Iso u yerdan jo'nab, O'z yurtiga bordi. Shogirdlari ham Uning orqasidan ergashib kelishdi.

² Shanba kuni bo'lgach, Iso ibodatxonada ta'lim bera boshladi. Uni tinglayotganlarning ko'pchiligi hayratga tushib:

– Bular Unga qayerdan nasib bo'lgan ekan? Unga bunday donolikni kim berdi? Qanday qilib Uning qo'li orqali bunaqa mo'jizalar sodir bo'lyapti? ³ Maryamning o'g'li, Yoqub, Yusuf, Yahudo va Simunning akasi duradgor Iso bu emasmi? Uning singillari ham mana shu yerda, o'z oramizda turibdi-ku! – deyishdi. Va g'ashlanib, Isoni rad qilishdi. ⁴ Iso ularga:

– Payg'ambar o'z vatanidan, o'z qarindosh-urug'lari va uyidan boshqa yerda e'tiborsiz qolmas, – dedi.

⁵ Iso u yerda hech qanday mo'jiza yaratolmadi. Faqatgina bir muncha bemorlarga qo'l tegizib, ularni sog'aytirdi. ⁶ Ularning imonsizligiga ajablandi.

O'n ikki shogirdni xizmatga yuborish

Shundan so'ng Iso atrofdagi qishloqlarda kezib ta'lim berardi. ⁷ O'n ikki shogirdini yoniga chaqirib, ikkita-ikkitanadan qilib jo'natmoqchi bo'ldi. Ularga yovuz ruhlar ustidan hokimlik qilish uchun qudrat berdi. ⁸ Ularga buyurib: “Yo'l uchun yolg'iz hassadan boshqa hech narsa – to'rva ham, non ham, kamarlaringga mis chaqa ham olmanglar, ⁹ balki oddiygina choriq kiyib, ikki sidra kiyim esa kiyimanglar”, – dedi.

¹⁰ Iso yana dedi: “Agar biron joyda biron uyga kirsangizlar, u yerdan chiqishingizgacha o'sha uyda qolinglar. ¹¹ Agar biron joy odamlari sizni qabul qilmasa va sizga quloq solmasalar, u yerdan chiqayotganingizda ularga ogohlantirish tariqasida oyoqlaringizdan changni qoqib ketinglar. [Sizlarga chinini aytayin, qiyomat kunida u shahardan ko'ra Sado'm va G'amo'ra shaharlarining holi yengilroq bo'ladi.]”

¹² Shunda shogirdlar yo'lga tushib, xalqni tavba qilishga undab yurishdi. ¹³ Ko'p jinlarni quvib chiqarishdi va ko'p kasallarga yog' surtib ularni sog'aytirishdi.

Yahyo payg'ambarning boshini olish

¹⁴ Isoning nomi el og'ziga tushib qolgan edi. Podshoh Hirodning qulog'iga ham mish-mishlar yetganda, u:

– Yahyo payg'ambar tirilib kelibdi. Shuning uchun bu Kishi orqali bunday ajoyibotlar sodir bo'lmoqda, – dedi.

¹⁵ Boshqalar esa Uni Ilyos payg'ambar deb hisoblasa, yana boshqalar Uni qadimgi payg'ambarlar qatorida bir payg'ambar derdilar.

¹⁶ Hirod bularni eshitib:

– Bu men boshini kesgan Yahyodan boshqasi emas. U qayta tirilib kelgan, – deb qattiq turdi.

¹⁷ Hirod o'z ukasi Filipning xotini Hirodiyaga uylan-gani sababli Yahyoni qo'lga olib, zindonga qamatib qo'ygan edi. ¹⁸ Chunki Yahyo Hirodga: “Ukangning xo-

tinini olish sen uchun ravo emas”, – deb yurgan edi.

¹⁹ Hirodyaning o'zi Yahyodan achchiqlanib, uni o'ldirmoqchi bo'lgan, ammo bu niyatiga yeta olmayotgan edi. ²⁰ Hirod esa Yahyoning solih va muqaddas kishi ekanini bilib, undan qo'rqar va uni himoya qilardi. Uning so'zlarini maroq bilan tinglar va ko'p ishlarni uning maslahati bilan qilardi †.

²¹ Bir kuni qulay fursat tug'ilib qoldi. Hirod o'zining tug'ilgan kuni munosabati bilan o'z mansabdorlari, mingboshilari va Jalila yurtining og'alariga ziyofat berdi. ²² Hirodyaning qizi kirib, raqs tushdi va Hirod bilan ulfatlarining ko'nglini topdi. Podshoh qizga:

– Nima istasang, tila, men senga beraman, – dedi.

²³ Unga hatto qasam ichib:

– Mendan nima so'rasang, beraman, podshohligimning yarmigacha bo'lsa ham, beraman, – dedi.

²⁴ Qiz chiqib onasidan so'radi:

– Nimani so'ray?

– Yahyo payg'ambarning boshini so'ra! – dedi onasi.

²⁵ Qiz shu onda podshoh huzuriga yugurib borib:

– Menga hoziroq laganda Yahyo payg'ambarning boshini olib berishingizni so'rayman, – dedi.

²⁶ Podshoh juda xafa bo'ldi. Lekin qasam ichganligi tufayli va mehmonlar xotiri uchun qizning iltimosini rad etishni istamadi. ²⁷ U shu ondayoq jallodni yuborib, Yahyoning boshini keltirishni buyurdi. ²⁸ Jallod zindonga borib, Yahyoning boshini tanidan judo qildi va laganga solib, qizga olib berdi; qiz esa onasiga topshirdi.

²⁹ Yahyoning shogirdlari yuz bergan hodisani eshitib, uning jasadini olgani borishdi va uni dafn etishdi.

Isoning 5000 kishini to'ydirishi

³⁰ Havoriylar †† Isoning huzuriga to'planib, qanday ishlar qilishganini, xalqqa nimalar o'rgatishganini birma-bir aytib berdilar. ³¹ Iso ularga:

– Kelinglar, bir o'zimiz biron xilvat joyga boraylik, bir oz dam olinglar, – dedi. Chunki kelib-ketuvchilar ko'pligidan ularning ovqat yeyishga ham vaqti yo'q edi.

³² Iso bilan shogirdlari alohida qayiqqa tushib, xilvat joyga jo'nab ketishdi. ³³ Lekin xalq ularning ketayotganini ko'rди, ko'pchilik tanib qoldi. Shunda hamma shaharlardan piyoda yo'lga tushishdi, Iso bilan shogirdlari borayotgan joyga yugurib borib, ulardan oldin yetib kelishdi. ³⁴ Iso qayiqdan chiqqanda, shuncha xaloyiqni ko'rib, ularga achindi. Chunki ular cho'ponsiz qo'ylarga o'xshardi. Iso ularga ko'p narsalarni o'rgatardi.

³⁵ Ancha vaqt o'tgandan so'ng, shogirdlar Isoning yoniga kelib:

– Bu yer yovon ekan, endi vaqt kech bo'lib qoldi.

³⁶ Xalqni qo'yib yubor, atrofdagi qishloq va ovullarga borib o'zlariga non sotib olishsin, yeydigan hech narsalari yo'q, – deyishdi. ³⁷ Iso ularga javoban:

– Sizlar ularga ovqat beringlar! – dedi.

† yoki boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “Uning so'zlarini eshitib, juda hayajonlanardi”. †† HAVORIYLAR: lug'atga qarang.

– Nahotki biz ikki yuz kumush tangaga non sotib olib kelib, xalqqa yedirsak? – deb so‘rashdi Undan. ³⁸ Iso dedi:

– Qancha nonlaringiz bor? Borib ko‘ringlar.

Ular bilib kelgach:

– Beshta non, ikkita baliq bor ekan, – deyishdi.

³⁹ Iso xaloyiqni to‘p-to‘p qilib yashil o‘t ustida o‘tqazishni shogirdlariga buyurdi. ⁴⁰ Xalq yuztadan va elliktdan to‘da-to‘da bo‘lib o‘tirdi. ⁴¹ Iso beshta non bilan ikkita baliqni oldi va osmonga qarab shukrona duosini o‘qidi. Nonlarni sindirib, xaloyiqqa tarqatish uchun shogirdlariga berdi. Ikkita baliqni ham hamma-ga taqsimlab berdi. ⁴² Ularning hammalari yeb to‘ydi.

⁴³ So‘ng ortib qolgan non burdalari va baliqlarni terib olishdi, to‘la o‘n ikki savat chiqdi. ⁴⁴ Non yeganlar besh mingga yaqin erkak edi.

Isoning suv ustida yurishi

⁴⁵ Iso vaqt o‘tkazmay, shogirdlarini qayiqqa tushirib, narigi tomondagi Baytsayda shahriga suzib o‘tishga majbur qildi. Ungacha O‘zi odamlarga ruxsat beradigan bo‘ldi. ⁴⁶ Xalqni jo‘natib yuborganidan keyin, Iso ibodat qilish uchun toqqa chiqdi.

⁴⁷ Kech kirgach, qayiq ko‘lning o‘rtasida edi, Iso esa yolg‘iz O‘zi quruqlikda edi. ⁴⁸ Shamol shogirdlarga qarshi esar edi. Iso ular qayiqni haydashga qiynalayotganini ko‘rdi.

Subhidam chog‘i † Iso ko‘l ustida yurganicha shogirdlari tomon keldi-da, yonlaridan o‘tguday bo‘ldi.

⁴⁹ Shogirdlar esa ko‘l yuzida yurgan Isoni ko‘rib, allaqanday sharpa deb o‘ylab, qichqirib yuborishdi.

⁵⁰ Hammasi ham Uni ko‘rib, yuraklari orqasiga tortib ketdi. Ammo Iso o‘sha zahoti gapga kirib:

– Dadil bo‘linglar! Bu Men, qo‘rqmanglar! – dedi.

⁵¹ Iso shogirdlari yoniga, qayiqqa tushishi bilan shamol tindi. Shogirdlar haddan tashqari taajjublanib, lol bo‘lib qolishdi. ⁵² Ular non bilan bo‘lgan mo‘jizadan ham ibrat olmagan edilar, aqllari yetmas edi ††.

⁵³ Ko‘ldan suzib o‘tib, Genisaret qirg‘og‘iga kelib to‘xtadilar. ⁵⁴ Qayiqdan chiqishlari bilanoq xalq Isoni tanib qoldi. ⁵⁵ Tezda butun o‘sha yurtga xabar yelib bordi. Isoning qayerdaligini eshitganlar esa o‘z kasallarini to‘shakda ko‘tarib borib, Isoni qidirib topguncha yurtni aylanadigan bo‘lishdi. ⁵⁶ Iso qayerga bormasin – qishloqlargami, shaharlargami, ovullargami – odamlar kasallarni ochiq maydonlarga qo‘yar, aqalli kiyimining bir chekkasiga tegish uchun Undan iltimos qilishardi. Unga qo‘l tegizganlar esa shifo topardi.

Diniy urf-odatlar va Xudoning amri

7 Farziylar ‡ va Quddusdan kelgan ayrim ulamolar Isoning yoniga to‘plandilar. ² Ular Iso shogirdlarining ba‘zilari harom, ya‘ni yuvilmagan qo‘llari bilan non yeyayotganlarini ko‘rib, ta‘na qildilar. ³ Sababki, farziy-

† SUBHIDAM CHO‘G‘I: aslida “tunning to‘rtinchi qorovulligi chamasida”; vaqt jadvaliga qarang. †† AQLLARI YETMAS EDI: aslida “dillari qotgan edi”. ‡ FARZIYLAR: yahudiylarning mazhabi; lug‘atga qarang.

lar va umuman yahudiylar ota-bobolarining urf-odatini saqlab, qo‘llarini yaxshilab yuvmay hech ovqat yemaydilar. ⁴ Bozordan qaytganlarida ham yuvinmay ovqat yemaydilar. Shuningdek, kosa, tovoq, qozon, kursi yuvish bilan bog‘liq ko‘pgina udumlarga rioya qiladilar.

⁵ Shunday qilib, farziylar va ulamolar Isodan:

– Sening shogirdlaring nega ota-bobolar urf-odatini saqlamaydilar? Nima uchun yuvilmagan qo‘llari bilan non yeyishadi? – deb so‘radilar. ⁶ Iso ularga shunday javob berdi:

– Isha‘yo payg‘ambarning karomati siz ikkiyuzlamachilarga juda to‘g‘ri keladi, mana uning kitobida Xudo nima degan:

“Bu xalq Meni hurmatlar tilida,

Lekin dili esa Mendan uzoqdur.

⁷ Ular Menga behudaga o‘qir sanolar,

Insonlar amru ta‘limin farz deb”.

⁸ [Sizlar-ku qozon-tovoq chayish bilan bog‘liq va boshqa yana ko‘p udumlarga rioya qilib,] Xudoning amrini tashlaysiz-u, insonlar urf-odatini esa pesh qilasizlar.

⁹ Yana ularga dedi:

– Siz o‘z urf-odatlaringizni deb Xudoning amrlarini bir chetga yig‘ishtirib qo‘yishni boplaysiz-da! ¹⁰ Muso payg‘ambar aytgan edi: “Ota-onangni hurmat qil”, va “Ota-onasini haqorat qilgan mutlaqo o‘ldirilsin”. ¹¹ Ammo sizlar: Agar kim ota yoki onasiga: Mening senga yordamim qurbon, ya‘ni Xudoga bag‘ishlangan, – desa, ¹² u ota yoki onasiga biron yaxshilik qilmasa ham bo‘ladi, deysizlar. ¹³ Shu bilan siz o‘zlaringiz o‘rnatgan urf-odatlaringizni deb Xudoning kalomini bekor qilasizlar. Va shunga o‘xshash yana ko‘p ishlarni qilasizlar.

Insonni nima harom qiladi?

¹⁴ Keyin Iso butun xalqni yoniga chaqirib, dedi:

– Hammalaringiz Menga quloq solib, miyaga joylang!

¹⁵ Sirtidan inson ichiga kiradigan hech narsa insonni harom qila olmaydi. Aksincha, inson ichidan chiqadigan narsa insonni harom qiladi. ¹⁶ [Kimning eshitar qulog‘i bo‘lsa, eshitsin!]

¹⁷ Iso xaloyiq orasidan chiqib uyga kirdi, shogirdlari Undan boyagi masal haqida so‘radilar. ¹⁸ U ularga dedi:

– Sizlar ham shunchalik befahmmisizlar? Sirtidan insonning ichiga kiradigan hech narsa uni harom qila olmasligini anglamaysizlarmi? ¹⁹ Bu narsalar insonning qalbiga emas, qorniga kiradi va kerak joydan chiqib ketadi.

Shu bilan Iso har qanday oziq-ovqatlarni halolladi.

²⁰ U yana dedi:

– Insonning ichidan chiqadigan narsalar insonni harom qiladi. ²¹ Chunki ichdan, ya‘ni inson qalbidan yomon fikrlar, fahshu zino, qotillik, ²² o‘g‘rilik, tamagirlik, badniyatlik, makkorlik, nafsga berilganlik, g‘ayirlik, kufr, manmanlik va nodonlik chiqadi. ²³ Ana shu yomonliklarning hammasi insonning ichidan chiqib, uni harom qiladi.

G'ayriyahudiy ayolning ishonchi

²⁴ Iso u yerdan chiqib, Tir va Sido'n taraflariga keldi. Bir uyga kirdi va buni hech kim bilib qolishini istamas edi, lekin yashirina olmadi.

²⁵ Qizalog'ini yovuz ruh chalgan bir ayol Iso haqida eshitib qoldi-da, tez kelib Uning oyog'iga yiqildi. ²⁶ Bu ayol Suriyaning Finikiya muzofotida tug'ilgan bo'lib, yahudiy emas edi †. Qizidan jinni quvib chiqarishni Iso-dan iltimos qildi. ²⁷ Biroq Iso unga:

– Avval bolalar to'ysin, bolalardan nonni olib itlarga tashlash yaxshi emas, – dedi. ²⁸ Ayol:

– Xuddi shunday, Hazrat, lekin itlar ham bolalar dasturxonidan to'kilgan ushoqlarni terib yeydi-ku, – deb javob berdi. ²⁹ Iso unga:

– Bor, mana shu gaping uchun qizingdan jin chiqib ketdi, – dedi.

³⁰ Ayol borib uyiga kelganda, qizini jindan qutulib, to'shakda yotgan holda ko'rdi.

Isoning kar-soqovni tuzatishi

³¹ Iso Tir va Sido'n chegarasidan jo'nab, O'nkent viloyatidan o'tib, yana Jalila ko'li bo'yiga keldi. ³² Isoning oldiga bir kar-soqovni keltirib, unga qo'l tegizishini so'rashdi. ³³ Iso u odamni xaloyiq orasidan olib chiqib bir chetga tortdi-da, barmoqlarini uning quloqlariga tiqib qo'ydi va tupurib tiliga tegizdi. ³⁴ Keyin osmonga qarab, chuqur xo'rsindi-da, unga:

– Effatah! – dedi. Bu so'zning tarjimasini "Ochil!" demakdir.

³⁵ Shu onda u odamning quloqlari ochilib, tilga kirdi, ravongina gapira boshladi.

³⁶ Iso u yerdagilarga, buni hech kimga aytmanglar, deb buyurdi. Biroq U odamlarga qancha man etsa ham, ular yanada ko'proq oshkor etishardi. ³⁷ Ular had-dan tashqari tong qolib: "U hamma narsani yaxshi qiladi, karlarni eshitadigan, soqovlarni gapiradigan qiladi", – deyishardi.

Isoning 4000 kishini to'ydirishi

8 O'sha kunlarda yana ko'pdan-ko'p odam yig'ilgan edi. Yeyish uchun hech narsalari qolmaganda, Iso shogirdlarini yoniga chaqirib dedi:

² – Xalqqa achinyapman. Uch kundan beri Mening oldimda turishibdi va yeydigan hech narsalari yo'q.

³ Agar ularni uylariga ovqat bermay jo'natib yuborsam, yo'lda holdan toyadilar, chunki ba'zilari olis yerlardan kelishgan.

⁴ Shogirdlari bunga javoban:

– Ularni to'ydirish uchun bu sahroda kim qayerdan non topa olardi? – deyishdi.

⁵ – Qancha nonlaringiz bor? – so'radi Iso.

– Yettita, – dedi shogirdlar.

⁶ Shundan keyin Iso xalqqa yerga o'tirishni buyurdi. Yettita nonni olib, shukrona duosini o'qib sindirdi va

† YAHUDIY EMAS EDI: aslida "yunon edi" (g'ayriyahudiyilar umuman yunon deyilardi).

tarqatish uchun shogirdlariga berdi. Shogirdlar xalqqa tarqatishdi. ⁷ Ularda bir oz baliq ham bor edi. Iso duo o'qib, bularni ham tarqatishni buyurdi. ⁸ Xalq yeb to'ydi. Ortib qolgan burdalarni terishganda, yetti savat chiqdi. ⁹ U yerda to'rt mingga yaqin odam bor edi.

Iso xaloyiqqa javob berdi ¹⁰ va tezda shogirdlari bilan qayiqqa tushib, Dalmanuta yurtiga suzib o'tdi.

Isodan dalil so'rash

¹¹ Farziylar Isoning oldiga borib, U bilan bahslash boshladilar. Uni sinab ko'rish maqsadida ko'kdan dalil ko'rsatishini so'radilar. ¹² Lekin Iso chuqur xo'rsindi:

– Nega bu avlod dalilni talab qilyapti? Sizlarga aytib qo'yay, bu avlodga hech qanday dalil ko'rsatilmaydi!

¹³ Shunday dedi-yu, ularni qoldirib, yana qayiqqa tushdi va narigi qirg'oqqa suzib o'tdi.

Ongsiz shogirdlarni koyish

¹⁴ Shogirdlar o'zlari bilan non olishni unutibdilar. Qayiqda bittagina nondan boshqa narsa yo'q edi.

¹⁵ Shu orada Iso shogirdlarini ogohlantirib:

– Menga qaranglar, farziylarning va Hirodning xamir-turushidan ehtiyot bo'linglar! – dedi.

¹⁶ Ular o'zlaricha: "Buni non olmaganimiz uchun aytdi, chog'i", – deb fikr yuritishdi. ¹⁷ Iso buni bilib qolib, ularga dedi:

– Nega sizlar, nonimiz yo'q, deb qayg'uryapsizlar? Hali ham tushunmayapsizlarmi, anglamayapsizlarmi? Hali ham yuragingiz so'qirmi? ¹⁸ Nahotki ko'zlaringiz bo'lib, ko'rmaysizlar, quloqlaringiz bo'lib, eshitmaysizlar? Esingizda yo'qmi? ¹⁹ Men beshta nonni sindirib, besh ming kishiga bo'lib berganimda, sizlar non burdalaridan necha savat terib oldinglar?

– O'n ikki savat, – dedi ular.

²⁰ – Men yettita nonni sindirib, to'rt ming kishiga bo'lib berganimda, burdalaridan necha savat terib oldinglar?

– Yetti savat, – deyishdi.

²¹ – Hali ham anglamadinglarmi? – dedi ularga Iso.

Isoning ko'rni sog'aytirishi

²² Iso Baytsayda qishlog'iga keldi. Uning oldiga bir ko'rni olib kelib, unga qo'l tegizishini so'rashdi. ²³ Iso ko'rning qo'lidan ushlab, qishloq tashqarisiga olib chiqdi. Ko'zlariga tupurib, qo'llarini uning boshiga qo'ydi-da:

– Biron narsa ko'ryapsanmi? – deb so'radi. ²⁴ Ko'r boshini ko'tarib:

– Odamlarni ko'ryapman, lekin ular menga yurayotgan daraxtlarday tuyulmoqdalar, – dedi.

²⁵ Shundan keyin Iso qo'llarini yana ko'rning ko'zlariga tegizib, unga bir qarashni buyurdi. U ko'zlarini ochib qarasa, sog'ayib qolgan, hamma narsani aniq ko'rayotgan edi. ²⁶ Iso uni uyiga jo'natarkan:

– Qishloqqa kirma, [qishloqda hech kimga buni aytdi,] – dedi.

Butrusning Masihni tan olishi

²⁷ Iso o'z shogirdlari bilan Filip Kesariyasiga mansub qishloqlarga ketdi. Yo'lda U shogirdlaridan:

– Odamlar Meni kim deb hisoblaydilar? – deb so'radi.

²⁸ Shogirdlar dedi:

– Ba'zilar Yahyo payg'ambar deb, boshqalari Ilyos payg'ambar deb, yana birlari esa *o'tgan* payg'ambarlardan biri deb hisoblaydilar.

²⁹ Iso ulardan so'radi:

– Sizlar-chi, Meni kim deb hisoblaysizlar?

Butrus Unga javob berib:

– Sen Masihsan †, – dedi.

³⁰ Bundan so'ng Iso, Men haqimda hech kimga gapirmanglar, deb shogirdlariga qat'iy buyurdi.

Iso O'z o'limi haqida

³¹ Inson O'g'li †† ko'p azob chekishi, oqsoqollar, oliy ruhoniylar va ulamolar tomonidan rad qilinib, o'ldirilishi, uchinchi kuni esa qayta tirilishi kerak, deb Iso shogirdlariga uqtira boshladi. ³² Bu haqda ochiqdan-ochiq gapirar edi. Shunda Butrus Isoni chetga tortib, fikridan aynitishga harakat qildi. ³³ Lekin Iso o'girilib shogirdlarini ko'rdi-da, Butrusga ta'na qildi:

– Yo'qol ko'zimdan, shayton! Sen Xudoning ishlarini emas, inson ishlarini o'ylayapsan, – dedi.

³⁴ Shundan so'ng Iso xalq bilan shogirdlarini oldiga chaqirib dedi:

– Kimda-kim Menga ergashishni istasa, o'zidan kechsin va o'z xochini ko'tarib ‡, orqamdan yursin.

³⁵ Kim jonini ayamoqchi bo'lsa, jonini yo'qotadi. Kim Men va Injil uchun jonini bersa, jonini qutqaradi.

³⁶ Agar inson butun dunyoni egallab olsa-yu, o'z joniga zarar keltirsa, bundan unga nima foyda? ³⁷ Inson o'z joni evaziga qanday to'lov topib berarkan? ³⁸ Kimki bu vafosizu gunohkor nasl orasida Mendan va Mening so'zlarimdan uyalar ekan, Inson O'g'li ham muqaddas farishtalar bilan birga Otasining ulug'vorligida kelganda, undan uyaladi.

Iso qiyofasining o'zgarishi

9 Iso ularga yana dedi:

– Sizlarga chinini aytayin, bu yerda turganlardan ba'zilar borki, ular Xudo Shohligi qudrat bilan kelishini ko'rmaguncha, o'lim ko'rmaydilar.

² Oradan olti kun o'tgach, Iso Butrus, Yoqub va Yuhannoni alohida baland bir toqqa olib chiqdi. U yerda, ularning ko'zi oldida Isoning qiyofasi o'zgarib ketdi.

³ Uning kiyimlari yarqirab, qorday oppoq tusga kirdiki, yer yuzida hech bir kir yuvuvchi bunday oqartira olmas edi.

⁴ To'satdan shogirdlarga Ilyos bilan Muso payg'ambarlar ko'rindi. Ular Iso bilan suhbatlashayotgan edilar.

⁵ Shunda Butrus Isoga:

– Ustoz! Bizlar uchun bu yerda bo'lish juda yoqyapti. Uchta chayla yasaylik, birisi Senga, birisi Musoga, birisi Ilyosga, – dedi. ⁶ Lekin u nima deyishini bilmas edi, ularni juda vahima bosgan edi.

⁷ Shu paytda bir bulut paydo bo'lib, ularga soya soldi. Bulut ichidan:

– Bu Mening sevikli O'g'limdir, Unga quloq solinglar! – degan sado keldi.

⁸ Birdaniga shogirdlar atroflariga qarab, yolg'iz Isodan boshqa hech kimni yonlarida ko'rishmadi.

⁹ Tog'dan tushayotganlarida Iso ularga:

– Inson O'g'li o'lib tirilmaguncha, bu ko'rganlaringni hech kimga aytmanglar, – deb buyurdi. ¹⁰ Ular esa bu so'zni diliga tugib olib, o'lib tirilish o'zi nima ekan, deb o'zaro fikrlashar edilar. ¹¹ Isodan so'radilar:

– Nega ulamolar, *qiyomatdan* oldin Ilyos payg'ambar kelishi kerak, deb aytadilar?

¹² Iso ularga javoban dedi:

– To'g'ri, avvalo Ilyos payg'ambar kelib, hamma narsani yo'lga qo'yadi. Xo'sh, qanday qilib Inson O'g'li ko'p azob chekishi va xo'rlanishi kerak, degan oyatlar ham bor? ¹³ Biroq Men sizlarga shuni aytaman: Ilyos allaqachon keldi va, u haqida yozilganidek, u bilan o'z bilganlaricha qildilar ††.

Jin urgan bolani sog'aytirish

¹⁴ Iso qolgan shogirdlari yoniga qaytib kelgach, ularning atrofida ko'p xaloyiqni va ular bilan bahslashayotgan ulamolarni ko'rdi. ¹⁵ Xaloyiq Isoni ko'rishi bilanoq hammasi ajablanib ketishdi. Uning oldiga yugurib borib, salom berishdi.

¹⁶ Iso ulamolardan:

– Ular bilan nimalar to'g'risida bahslashaysizlar? – deb so'radi. ¹⁷ Xaloyiq orasidan kimdir javob berdi:

– Ustoz! Men Sening oldingga o'g'limni olib keldim, mana uni tilsiz ruh urgan. ¹⁸ Yovuz ruh uni qayerda tutib olsa, yerga yiqitib sudraydi. Uning og'zidan ko'pik chiqadi, tishlarini g'ichirlatib qotib qoladi. Sening shogirdlaringga, ruhni quvib chiqaringlar, dedim, lekin ular eplasholmadi.

¹⁹ Iso bunga javoban:

– Ey imonsiz avlod! Qachongacha sizlar bilan bo'laman? Qachongacha sizlarga chidayman? Oldimga keltiringlar bolani! – dedi.

²⁰ Bolani Isoning oldiga keltirishdi. Yovuz ruh Isoni ko'rishi bilanoq, bolani qaltiratib tashladi. Bola yerga yiqildi-yu, og'zidan ko'pik oqizgancha ag'nab yotaverdi.

²¹ Iso uning otasiga qarab:

– U bu ahvolga tushganiga necha vaqt bo'ldi? – deb so'radi.

– Bolaligidan shunaqa. ²² Ruh uni halok qilmoqchi bo'lib ko'p martaba olovga, suvga tashladi. Agar qo'lingdan kelsa, bizlarga rahm qil, yordam bergin, – dedi. ²³ Iso unga:

† *MASIH: lug'atga qarang.* †† *INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.* ‡ *O'Z XOCHINI KO'TARISH: Luqo 9:23 da-gi izohga qarang.*

†† *Bu yerda Masihning kelishiga hozirlik ko'rgan Yahyo payg'ambarning ramzi bor; yana qarang: 1:1-8, 6:14-29, Matto 17:11-13, Rimliklar 11:2-3.*

– Qo'limdan kelsami? To'g'risi, sen bir oz bo'lsa ham ishona olsang edi! E'tiqodli kishi hamma imkonga ega bo'ladi, – dedi. ²⁴ Shu on bolaning otasi ko'z yoshi bilan hayqirib:

– E'tiqod qilaman, Rabbiy! E'tiqodsizligimdan qutqargin! – dedi.

²⁵ Xalq yugurishib yig'ilayotganini ko'rgan Iso yovuz ruhga do'q qilib:

– Ey soqov va kar ruh, Men senga buyuraman: boladan chiq va qaytib unga kirma! – dedi.

²⁶ Shunda ruh qattiq qichqirib yubordi-da, bolani shiddat bilan qaltirab undan chiqib ketdi. Bola o'likday bo'lib qolganidan, ko'plar uni o'ldi, deb aytishdi.

²⁷ Lekin Iso uni qo'lidan ushlab ko'tardi, bola oyoqqa turdi.

²⁸ Iso uyga kirdi. U yolg'iz ekan, shogirdlari Undan:

– Nega biz jinni quvib chiqarolmadik? – deb so'radilar. ²⁹ Iso ularga dedi:

– Bu toifa jinlarni ibodatdan † boshqa yo'l bilan quvib bo'lmaydi.

Ikkinchi marta Iso O'z o'limi haqida

³⁰ Ular u yerdan jo'nab, Jalila yurti orqali yurib o'tdilar. Iso esa buni hech kim bilib qolishini istamas edi. ³¹ U shogirdlariga ta'lim berib, shunday dedi:

– Inson O'g'li odamlar qo'liga tutib beriladi. Uni o'ldirishadi, o'ldirishgandan uch kun keyin esa U qayta tiriladi.

³² Shogirdlar esa bu so'zlarni tushunmasalar-da, ammo Undan so'rashga ham botina olmadilar.

Eng katta kim?

³³ Iso Kafarnahum shahriga keldi. Uyda bo'lganda, shogirdlaridan so'radi:

– Yo'lda ketayotganingizda nimalar haqida bahslashdinglar?

³⁴ Ular indamadilar, yo'lda ular kim eng katta deb bahslashgan edilar.

³⁵ Iso o'tirib, o'n ikki shogirdini yoniga chaqirdi:

– Kim birinchi bo'lishni istasa, hammaning oxirida tursin va hammaga xizmatkor bo'lsin, – dedi.

³⁶ So'ngra bir bolani olib, uni o'rtalarida turg'izib qo'ydi va bolani quchoqlagancha, shogirdlariga dedi:

³⁷ – Kim shunday bolalardan birini Mening nomimdan qabul qilsa, u Meni qabul qilgan bo'ladi. Kim Meni qabul qilsa, u Meni emas, balki Meni Yuborganni qabul qilgan bo'ladi.

Masihga shogird bo'lish haqida

³⁸ Yuhanno Isoga:

– Ustoz! Sening noming bilan jin quvib chiqarayotgan bir odamni ko'rib qoldik. U biz bilan yurmayapti, deb unga buni man qildik, – dedi. ³⁹ Iso shunday dedi:

– Man qilmang! Chunki Mening nomim bilan mo'jiza yaratgan hech kim darrov Meni yomonlay olmaydi.

⁴⁰ Kim sizga qarshi bo'lmasa, u siz tomonda. ⁴¹ Kim siz-

ga Mening nomim uchun, Masih ummati bo'lganingiz uchun bir piyola suvgina ichirsa ham, sizlarga chindan aytamanki, u o'z mukofotidan quruq qolmas.

Yo'ldan ozish va ozdirish haqida

⁴² “Kim Menga ishongan shu kichiklardan birontasini yo'ldan ozdirsa, uning bo'yniga bir tegirmon toshini osib dengizga tashlanishi u uchun yaxshiroq bo'lar edi.

⁴³ Agar qo'ling seni yo'ldan ozdirsa, uni chopib tashla. Ikki qo'ling bilan so'nmas do'zax o'tiga yo'liqqaningdan ko'ra, mayib bo'lib abadiy hayotga erishganing yaxshiroqdir. ⁴⁴ [Do'zaxilarning qurti ham o'lmas, o'ti ham so'nmas.] ⁴⁵ Agar oyog'ing seni yo'ldan ozdirsa, uni chopib tashla. Ikki oyog'ing bilan so'nmas do'zax o'tiga tashlangandan ko'ra, cho'loq bo'lib abadiy hayotga erishganing yaxshiroqdir. ⁴⁶ [Do'zaxilarning qurti ham o'lmas, o'ti ham so'nmas.] ⁴⁷ Agar ko'zing seni yo'ldan ozdirsa, uni o'yib tashla. Ikki ko'zing bilan o'tli do'zaxga tashlangandan ko'ra, bir ko'z bilan Xudoning Shohligiga kirganing yaxshiroqdir. ⁴⁸ Do'zaxilarning qurti ham o'lmas, o'ti ham so'nmas.

⁴⁹ Hamma ham o'tda poklanadi ††, har bir qurbonlik tuzga bulanadi. ⁵⁰ Tuz – yaxshi narsa. Lekin tuz o'z sho'rligini yo'qotsa, uni yana nima bilan sho'r qilaslilar? Gapingiz tuzli bo'lsin, o'zaro tinch-totuv yashanglar”.

Nikoh va ajralish haqida

10 Iso u yerdan ketib, Yahudiya o'lkasiga va O'rdun daryosining naryog'iga keldi. Uning atrofiga yana ko'p xalq yig'ildi, U O'z odati bo'yicha odamlarga yana ta'lim bera boshladi. ² Ba'zi farziylar Uni sinab ko'rmoq niyatida yaqinlashib:

– Er o'z xotinidan ajralishiga ijozat beriladimi? – deb so'radilar. ³ Iso bunga javoban:

– Muso sizlarga nimani buyurgan edi? – deb so'radi.

⁴ – Muso erkak taloq xatini yozib xotinidan ajralishiga ijozat bergan edi, – deyishdi. ⁵ Iso ularga javob berib dedi:

– Bag'ri toshligingiz uchun Muso sizlarga bu amrni yozib qoldirgan. ⁶ Aslida Xudo dunyoni yaratishidanoq odamlarni erkak va xotin qilib yaratdi. ⁷ *Tavrot*da yozilishicha: “Shuning uchun er kishi ota-onasini qoldirib, ⁸ o'z xotiniga yopishib qoladi va ikkovi bir tan bo'ladi” †. Bunga ko'ra, ular endi ikki emas, balki bir tan hisoblanadi. ⁹ Xudo birga qo'shganni bandasi ajratmasin.

¹⁰ Uyga kelganlarida, shogirdlar yana shu haqda Iso-dan so'radilar. ¹¹ U ularga dedi:

– Kim o'z xotini bilan ajralib boshqasiga uylansa, u xotiniga nisbatan zino qilgan bo'ladi. ¹² Xotin ham agar o'z eridan ajralib boshqasiga tegsa, zino qilgan bo'ladi.

†† O'TDA POKLANADI: aslida “o't bilan tuzlanadi”, sinovdan o'tishimizni bildiradi. *Tavrot*, *Levilar* 2:13-oyatiga ko'ra, Xudoga keltirilgan qurbon go'shtini tuzlash kerak edi; yana qarang: *Matto* 5:13, *Kolosaliklar* 4:6. † qarang: *Ibtido* 1:27, 2:24, 5:2, *Efesliklar* 5:31.

† Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “ibodat va ro'za”.

Isoning bolalarni duo qilishi

¹³ Ularning peshanasiga qo'lini qo'ysin, deb Isoning oldiga bolalarni keltirishardi. Shogirdlar esa yetaklab keluvchilarni koyib qo'yishdi. ¹⁴ Iso buni ko'rganda, g'azablanib dedi:

– Bolalarga yo'l qo'yinglar, Mening oldimga kelishiga to'sqinlik qilmanglar! Mana, Xudoning Shohligi bundaylarnikidir. ¹⁵ Sizlarga chinini aytayin: kim Xudoning Shohligini bola kabi qabul qilmasa, unga hech kirolmaydi.

¹⁶ Keyin bolalarni quchoqlab, ularning peshanalarini silab duo qildi.

Boyluk va abadiy hayot

¹⁷ Iso yo'lga chiqayotganda, kimdir yugurib kelib, Uning oldida tiz cho'kdi-da:

– Valine'mat Ustozim! Abadiy hayot nasib bo'lmog'i uchun nima qilishim kerak? – deb so'radi. ¹⁸ Iso unga dedi:

– Nega Meni valine'mat deysan? Birgina Xudodan boshqa hech kim valine'mat emas-ku. ¹⁹ Sen ilohiy amrlarni bilasan: “Zino qilma. Odam o'ldirma. O'g'rilik qilma. Soxta guvohlik berma. Birovning haqini yema. Ota-onangni hurmat qil”.

²⁰ U kishi Isoga javob qaytarib:

– Ustozim! Bularning hammasiga yoshligimdan buyon rioya qilib kelaman, – dedi. ²¹ Iso unga qaradi va yaxshi ko'rib qoldi.

– Senga bir narsa yetishmaydi, – dedi unga. – Bor, nimaga ega bo'lsang, hammasini sotib, pulini kambag'allarga bo'lib ber. Shundagina osmonda xazinang bo'ladi. Keyin kel, [xochni olib] orqamdan yur.

²² Bu so'zlardan boyning ta'bi xira bo'ldi, chunki uning mol-mulki ko'p edi. U qayg'urib qaytib ketdi.

²³ Iso atrofga ko'z yugurtirib shogirdlariga dedi:

– Pul-dunyosi borlarning Xudo Shohligiga kirishlari naqadar qiyin!

²⁴ Shogirdlar bu so'zlarni eshitib, aqllari shoshdi. Iso esa qayta boshdan so'z oldi:

– Bolalarim, boylikka umid bog'laganlar Xudo Shohligiga kirishga qanchalik qiyinaladi! ²⁵ Boy odamning Xudo Shohligiga kirishidan ko'ra, tuyaning igna teshigidan o'tishi osondir.

²⁶ Shogirdlar haddan tashqari ajablanib o'zlaricha:

– Unday bo'lsa, kim najot topa olarkan? – deyishdi.

²⁷ Iso ularga ko'zini tikib:

– Odamlarga bu imkonsiz, lekin Xudoga emas. Chunki Xudo hamma imkonga egadir, – dedi.

²⁸ Butrus so'z olib Isoga:

– Mana, biz hamma narsani qoldirib, Sening orqangdan ergashib keldik, – dedi. ²⁹ Iso bunga javoban dedi:

– Sizlarga rostini aytsam, kim Men va Injil uchun uy-joy, aka-uka, opa-singil, ota-ona, xotin-bolalarini yoki yer-mulkini tashlab ketsa, ³⁰ u hozir, bu dunyodayoq duchor bo'layotgan quvg'inlar orasida yuz hissa ortiq uy-joylar, aka-ukalar, opa-singillar, ota-onalar, bolalar

va yerlarga ega bo'ladi, kelajak dunyoda esa abadiy hayotga sazovor bo'ladi. ³¹ Lekin ko'p birinchilar oxirgi va oxirgilar esa birinchi bo'ladilar.

Iso uchinchi marta O'z o'limi haqida

³² Quddusga qarab yo'l bosar edilar. Iso oldinda ketayotgan edi. Shogirdlari hayron edi, boshqalar esa qo'rqib-qo'rqib ergashayotgan edilar. Iso o'n ikki shogirdini yoniga chaqirib, yana O'zi bilan nima yuz berishi to'g'risida so'zlay boshladi:

³³ – Mana, biz endi Quddusga kirib boryapmiz. U yerda Inson O'g'li oliy ruhoniylar va ulamolar qo'lga tutib beriladi. Ular Uni o'limga mahkum qilib, majusiylarga topshiradilar. ³⁴ Ular Uni haqorat qiladilar, qamchiladilar, yuziga tupuradilar va Uni o'ldiradilar. Lekin uch kundan so'ng U qayta tiriladi.

Yoqub bilan Yuhanning tilagi

³⁵ Zabadiy o'g'illari Yoqub bilan Yuhanno Isoning oldiga kelib:

– Ustoz, bizning bir tilagimiz bor, uni biz uchun bajo keltirishingni istaymiz, – deyishdi.

³⁶ – Sizlar uchun nima qilishimni istaysizlar? – so'radi Iso. ³⁷ Ular:

– Sen ulug'vor dargohingda bo'lganingda, birimiz Sening o'ng tomoningda, boshqamiz esa chap tomoningda o'tirishimizga ruxsat bergin, – deyishdi. ³⁸ Iso ularga:

– Sizlar nima so'rayotganingizni bilmaysizlar. Men ichadigan *zaqqum* kosani siz icha olasizlarmi? Men botadigan qayg'u-alamlarga botib chidayolasizlarmi? – dedi. ³⁹ Ular:

– Chidayolamiz, – deb javob berishdi. Iso ularga dedi:

– Sizlar-ku Men ichadigan *zaqqum* kosani ichib, botadigan qayg'u-alamlarimga o'zingiz ham duchor bo'lasizlar. ⁴⁰ Ammo Mening o'ng va chap tomonimda o'tirishga ruxsat berish Mening ixtiyorimda emas. Bu o'rin kimlarga atalgan bo'lsa, ularniki bo'ladi.

⁴¹ Qolgan o'nala shogird buni eshitib, Yoqub bilan Yuhannodan achchiqlana ketishdi. ⁴² Iso esa ularni yoniga chaqirib, dedi:

– Bilasizlarki, xalqlarning hokimlari hisoblanganlar hokimlik qilishdan qolishmaydilar, katta amaldorlar elga o'z hukmini o'tkazadilar. ⁴³ Ammo sizlarning orangizda bunday bo'lmasin. Aksincha, orangizda kim katta bo'lishni istasa, sizlarga xizmatda bo'lsin. ⁴⁴ Orangizda kim birinchi bo'lishni istasa, hammangizga qul bo'lsin.

⁴⁵ Chunki Inson O'g'li † ham O'ziga xizmat qildirish uchun emas, balki O'zi xizmat qilish va O'z jonini fido qilib, ko'plarni qutqarish uchun kelgan.

Yerixo shahridagi ko'rning ko'zini ochish

⁴⁶ Ular Yerixo shahriga keldilar. Shahardan yana chiqib ketayotganlarida, Isoga O'z shogirdlari hamda bir talay xaloyiq ergashib borayotgan edi. Yo'l chekkasida Timeyning o'g'li ko'r Bartimey sadaqa

† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

so'rab o'tirgan edi. ⁴⁷ U nosiralik Iso o'tib ketayotganini eshitib:

– Ey Dovud O'g'li † Iso, menga rahm qil! – deb baqira boshladi. ⁴⁸ Ko'p odamlar esa uni koyib, jim bo'lishga majbur qilishdi. Lekin u:

– Ey Dovud O'g'li, menga rahm qil! – deb yana qat-tiqroq hayqirdi.

⁴⁹ Iso to'xtadi va u odamni yoniga chaqirtirdi. Ko'rni chaqirgani borganlar unga:

– Qo'rqma, o'rningdan tur, U seni chaqiryapti, – dey-
ishdi.

⁵⁰ Ko'r to'nini yechib tashlab, o'rnidan turib ketdi-da, Isoning yoniga keldi. ⁵¹ Iso undan so'radi:

– Sen Mendan nima istaysan?

– Ustozim, ko'zlarim ko'rsin! – dedi ko'r. ⁵² Iso unga:

– Bor, ishonching seni qutqardi, – dedi.

O'sha zahoti ko'rning ko'zlari ochilib ketdi. U Isoning ortidan ergashib yo'l yurdi.

Isoning Quddusga tantanali kirishi

11 Quddusga yaqinlashib, Zaytun tog'i etagidagi Baytfagiya va Baytaniya qishloqlariga kelganlari-da, Iso shogirdlaridan ikkitasini jo'nata turib dedi:

² – Qarshingizdagi qishloqqa boringlar. U yerga kirishingiz bilanoq, hech kim minmagan, bog'lab qo'yilgan xo'tikni topinglar. Uni yechib bu yerga olib kelinglar. ³ Agar kim sizlardan: “Nima qilyapsizlar?” deb so'rab qolsa, “U Rabbimizga kerak, U uni darhol bu yerga qaytarib yuboradi”, deb javob beringlar.

⁴ Ular borib, ko'chada darvoza yonida bog'lab qo'yilgan xo'tikni topib, yechib olishdi. ⁵ U yerda turgan bir necha kishi ularga:

– Nima qilyapsizlar? Nega xo'tikni yechyapsizlar? – deyishdi.

⁶ Shogirdlar Iso buyurganidek javob berishdi, odamlar ularni qo'yib yuborishdi. ⁷ Xo'tikni Isoning oldiga olib kelishdi. Uning ustiga kiyimlarini yozib qo'yishdi, Iso unga mindi. ⁸ Ko'pchilik o'z kiyimlarini yo'lga poyandoz qildi. Boshqalar esa dashtdagi daraxtlardan yashil novdalarni kesib, yo'lga to'shadilar.

⁹ Oldinda va orqada yurayotganlar:

“Najot bergin! ††

Xudovand nomidan Kelayotgan muborak!

¹⁰ Otamiz Dovudning yaqinlashgan shohligi mangu bo'lsin!

Ko'klardan najot kelsin!”

– deb hayqirishar edilar.

¹¹ Iso Quddusga kirib kelib, ma'badga ‡ bordi. Hamma narsani ko'zdan kechirib, vaqt kech bo'lib qoldi, deb o'n ikki shogirdi bilan Baytaniya qishlog'iga ketdi.

Qurib qolgan anjir daraxti

¹² Ertasi kun Baytaniyadan chiqqanlarida, Iso och qoldi. ¹³ U uzoqdan barglar bilan qoplangan bir anjir daraxtini ko'rib qoldi, biron narsa topilmikim, deb unga yaqinlashdi. Daraxtning yoniga kelib, bargdan boshqa hech narsa topolmadi; chunki anjir terish vaqti emas edi. ¹⁴ Iso daraxtga qarab:

– Bundan keyin abadiy sening mevangni yeguvchi bo'lmasin! – dedi.

Shogirdlari ham bu gapni eshitishdi.

Oldi-sotdi qiluvchilarni ma'baddan quvish

¹⁵ So'ng Quddusga kelishdi. Iso ma'badga kirib, ichkarida oldi-sotdi qilayotganlarni quvib chiqara boshladi. Sarroflarning xontaxtalarini, kabutar sotuvchilarning kursilarini ag'darib yubordi. ¹⁶ Ma'bad ichida biron narsa ko'tarib o'tishga ham ruxsat bermadi.

¹⁷ Iso xalqqa ta'lim berayotib dedi:

– *Tavrot*da: “Mening uyim barcha xalqlar ibodat qiladigan uy deb atalgay”, – deb yozilmaganmi? Sizlar esa Xudoning uyini qaroqchilar uyasiga aylantirib yuboribsizlar!

¹⁸ Ulamolar va oliy ruhoniylar buni eshitganda, Isoni halok etish chorasini topmoq payiga tushdilar. Ammo butun xalq Uning ta'limotiga mahliyo edi, shuning uchun Undan hayiqar edilar.

¹⁹ Kech bo'lgach, Iso shahardan tashqariga chiqib ketdi.

Ibodot va ishonch haqida

²⁰ Erta bilan ular yana anjir daraxti yonidan o'tib qarashsaki, daraxt ildizigacha qurib qolgan ekan.

²¹ Butrus bo'lgan hodisani eslab, Isoga:

– Ustoz! Qara, Sen la'natlagan anjir daraxti qurib qolibdi, – dedi. ²² Iso bunga javoban aytdi:

²³ – Xudoga ishonchingiz bo'lsin. Sizlarga gapim shuki, agar kim bu toqqa: “Qo'porilib dengizga otil”, desayu, o'z qalbida shubhalanmay, aytgani bajo kelishiga qattiq ishonsa, aytgani bo'ladi. ²⁴ Binobarin, sizlarga aytaman: siz ibodatda nimaiki so'rasangiz, olishingizga ishonanglar va erishasizlar. ²⁵ Ibodat qilib turganingizda biron g'ingiz bo'lsa, uni kechirib yuboring, toki osmondagi Otangiz ham sizlarning gunohlaringizni kechirsin. ²⁶ [Agar sizlar boshqalarning ayb-gunohlari-
ni kechirmasangizlar, osmondagi Otangiz ham sizlarni kechirmaydi.]

Isoning vakolati haqida savol

²⁷ Ular yana Quddusga keldilar. Iso ma'badda aylanib yurgan edi, oliy ruhoniylar, ulamolar va oqsoqollar Uning oldiga kelib ²⁸ so'radilar:

– Sen bu mo'jizalarni qanday kuch bilan qilyapsan? Bularni qilish uchun Senga kim vakolat bergan?

²⁹ Iso ularga shunday javob berdi:

– Men sizlarga bir savol beray. Menga javob bersangizlar, Men ham bu ishlarni qanday vakolat bilan qilay-

† DOVUD O'G'LI: Iso Masihning unvon; lug'atga qarang, yana qarang: 12:35-37. †† NAJOT BERGIN: aslida “ho'sha'no” degan Zabur oyati, kutilgan Najotkor – Masihga qaratilgan nido; aynan qarang: 117:25-26. ‡ MABAD: lug'atga va ma'bad xaritasiga qarang.

otganimni sizlarga aytaman. ³⁰ Yahyo payg'ambar xalqni suvda tavba qildirish uchun Xudodan † vakolat olganmidi, yoki insondanmi? Javob beringlar Menga.

³¹ Ular o'zlaricha mulohaza yurita boshlashdi: "Agar Xudodan †† desak, U: Nega Yahyoga ishonmadingizlar? – deydi. ³² Ammo insondan desak-chi?"

Vaholanki, ular xalqdan qo'rqardilar, chunki ham-malari Yahyoni haqiqiy payg'ambar deb hisoblardi.

³³ Xullas, ular Isoga javoban:

– Bilmaymiz, – deyishdi. Iso ularga:
– U holda Men ham qanday vakolat bilan bu ishlarni qilayotganimni sizlarga aytmayman, – deb javob berdi.

Yovuz bog'bonlar haqida masal

12 Iso xalqqa masallar orqali so'zlay boshladi:

"Bir odam uzumzor barpo qilibdi. Atrof-tevaragini panjara bilan o'rab, uzum siqadigan iskanja qurib, qo'riqchi minorasi o'rnatibdi-da, bog'ni bog'bonlarga ijaraga berib, o'zi vaqtincha boshqa mamlakatga ketibdi.

² Mavsumida uzumzorning hosilidan olish uchun bog'bonlarning oldiga bir xizmatkorini yuboribdi.

³ Bog'bonlar esa uni tutib urishibdi va hech narsa bermasdan qaytarib yuborishibdi. ⁴ Bog' egasi yana boshqa bir xizmatkorini ularning oldiga yuboribdi. Ular esa tosh bilan uning boshini yorib, xo'rlab chiqarib yuborishibdi. ⁵ Yana boshqasini yo'llabdi, unisini esa o'ldirishibdi. Boshqa bir qancha xizmatkorni yuboraveribdi, ammo bog'bonlar ularning ba'zisini urib, ba'zisini o'ldirishibdi.

⁶ Bog' egasining endi birgina odami qolibdi, u ham bo'lsa, sevikli o'g'li ekan. U: "O'g'limni hurmat etarlar", – deb, bog'bonlar oldiga uni yuboribdi. ⁷ Lekin ular bir-biriga:

– Bu merosxo'r-ku! Qani, uni o'ldiramiz, shunda meros bizga qoladi, – deyishibdi. ⁸ O'g'lini ushlab, o'ldirib, bog'dan tashqariga chiqarib tashlashibdi.

⁹ Endi bog' egasi nima qilar ekan? U kelib bog'bonlarni o'ldiradi, bog'ini esa boshqalarga topshiradi.

¹⁰ Nahotki sizlar shu oyatni hech o'qimagan bo'lsangiz:

"Binokorlar keraksiz deb tashlagan tosh

Naq binoning peshtoqidan joy oldi.

¹¹ Bu Xudovand irodasi tufaylidir,

Bizga esa ajoyibot timsolidir" †.

¹² Din peshvolari buni eshitib, Isoni qo'lga olishga intildilar. Chunki U bu masalni o'zlari haqida aytganini tushundilar. Biroq xalqdan qo'rqanlaridan, Uni qoldirib ketdilar.

Xudoning haqi Xudoga

¹³ Isoni tilidan tuzoqqa ilintirish uchun Uning oldiga farziylardan va Hirod odamlaridan ba'zilarini yubordilar. ¹⁴ Ular kelib:

– Ustoz, – dedilar, – biz bilamizki, Sen odilsan, biror kishiga xushomadgo'ylik qilmaysan. Odamlarga yuz-xotir qilmasdan, Xudoning yo'lini to'g'ri o'rgatasan. Seningcha, Qaysarga †† soliq to'lash dinga muvofiqmi, yoki yo'q? Bizlar beraylikmi, bermaylikmi?

¹⁵ Iso ularning munofiqligini bilar edi.

– Nima, Meni sinab ko'rmoqchimisizlar? Menga bir dinor †† olib kelinglar, bir ko'rayin, – dedi.

¹⁶ Ular olib kelgach, Iso so'radi:

– Bu surat va yozuv kimniki?

– Qaysarniki, – dedi ular. ¹⁷ Iso ularga:

– Qaysarning haqini Qaysarga, Xudoning haqini Xudoga beringlar, – dedi.

Buni eshitganlar juda hayron bo'ldilar.

Qiyomat haqida savol

¹⁸ Bundan keyin o'liklar tirilmaydi, deb aytadigan sad-duqiylar Isoning oldiga kelib, Undan so'radilar:

¹⁹ – Ey Ustoz! Muso payg'ambar bizga shunday yozib qoldirgan: "Agar kimning akasi o'lib, uning xotini qolib, ammo undan farzand qolmagan bo'lsa, unda ukasi akasining xotiniga uylanib, u uchun avlod yaratsin" ††.

²⁰ Xo'sh, yetti aka-uka bor ekan. Birinchisi xotin olib, nasl qoldirmay o'lib ketibdi. ²¹ Ikkinchisi o'sha xotinni olib, farzand ko'rmay olamdan o'tibdi. Uchinchisining boshiga xuddi shu ko'rgilik tushibdi. ²² Shuningdek, aka-ukalarning yettovi ham o'sha xotinga uylanib, farzand ko'rmay olamdan o'tibdilar. Oxirida xotin ham qazo qilibdi. ²³ Xo'sh, qiyomatda ular tirilganda, xotin qaysi birining xotini sanalar ekan? Yettovi ham unga uylangan ekanlar-ku!

²⁴ Iso ularga shunday javob berdi:

– Sizlar Muqaddas Kitobni ham, Xudoning qudratini ham bilmaysizlar, ana shu sababdan adashyapsizlar.

²⁵ O'liklar tirilganda, na uylanadilar va na erga tegadilar, balki bamisoli osmondagi farishtalarday bo'ladilar.

²⁶ Nahotki sizlar Musoning kitobida, *yonayotgan* buta to'g'risidagi oyatda Xudoning nima aytganini hech o'qimagan bo'lsangizlar? Xudo Musoga: "Men Ibrohimning Xudosi, Is'hoqning Xudosi va Yoqubning Xudosi", – degan va shu tariqa o'liklarning tirilishiga ishora qilgan. ²⁷ Chunki Xudo o'liklarning emas, tiriklarning Xudosidir. Sizlar juda ham adashyapsizlar.

Eng muhim ilohiy amr

²⁸ Ulamolardan biri ularning munozara qilayotganini eshitib, Isoning ularga yaxshi javob berib turganini ko'rdi. U Isoning oldiga kelib:

– Butun ilohiy amrlarning eng muhimi qaysi biri? – deb so'radi. ²⁹ Iso unga javob berib dedi:

– Butun amrlarning eng muhimi shu: "Tingla, ey Isroil! Rabbimiz bo'lgan Xudovand – yagona Xudovanddir. ³⁰ Rabbing bo'lgan Xudovandni butun qalbing bilan, butun joning bilan, butun onging bilan va butun quvvating bilan sevgin". Mana bu eng muhim amr.

† XUDODAN: aslida "osmondan". †† XUDODAN: aslida "osmondan". ‡ qarang: Zabur 117:22-23.

†† QAYSAR: Rim imperatori; umuman hukmron hokimiyat ko'zda tutiladi. †† DINOR: Rim imperiyasidagi kumush tanga. ††† yana qarang: Ibtido 38:8.

³¹ Ikkinchisi esa undan kam emas, chunonchi: “O’zgani o’zing kabi sevgin”. Bulardan buyuk amr yo’q.

³² – Yaxshi gapirding, Ustoz, – dedi ulamo Isoga. – Xudo yagona, Undan boshqa xudo yo’q, deb to’g’ri aytding. ³³ Uni butun qalb, butun ong, butun jon va butun quvvat bilan sevis, o’zgani esa o’zimizni sevganday sevis kerak. Bu – har qanday qurbon so’yish va nazr-niyoz atashdan † a’loroqdir.

³⁴ Iso uning oqilona javob berganini ko’rib:

– Sen Xudoning Shohligidan uzoqda emassan, – dedi.

Shundan keyin boshqa hech kim Undan so’rashga jur’at etmadi.

Masih kimning o’g’li?

³⁵ Iso ma’badda ta’lim berayotib, savol tashladi:

– Qanday qilib ulamolalar Masihni Dovudning O’g’li deyдилar? ³⁶ Dovudning o’zi Muqaddas Ruh ilhomi bilan deganki:

“Xudovand mening Rabbimga aytdi:

Yovlaringni oyoqlaring ostiga yiqitmagunimcha, Sen Mening o’ng tomonimda o’ltirib turgin” ††.

³⁷ Demak, Dovudning o’zi Masihni Rabbim deb atagan bo’lsa, qanday qilib Masih uning o’g’li bo’ladi?

Ko’pchilik xalq esa Isoni ishtiyiq bilan tinglar edi.

Soxta dindorlikka qarshi ogohlantirish

³⁸ Iso xalqqa nasihat qilib yana shunday dedi:

– Uzun kiyimlar kiyish, xalq yig’inlarida alik olish, ibodatxonalarda hurmatli o’rinda va ziyofatlarda to’rda o’tirishni yaxshi ko’radigan ulamolardan ehtiyot bo’linglar! ⁴⁰ Ular beva ayollarning uy-joylarini shilib, xo’ja ko’rsinga uzoq duo o’qiydilar. Mana shular og’ir-roq jazoga duchor bo’ladilar.

Beva ayolning xayr-ehsoni

⁴¹ Iso ma’bad xazinasi qarshisida o’tirib, xalqning sadaqa qutisiga qanday pul solayotganiga qarab turar edi. Bir to’da boylar anchagina pul tashladilar. ⁴² Bir kambag’al beva ayol ham kelib, ikki chaqa ‡ tashladi.

⁴³ Shunda Iso shogirdlarini yoniga chaqirib dedi:

– Sizlarga chinini aytayin, bu kambag’al beva ayol qutiga pul tashlaganlarning hammasidan ham ko’proq tashladi. ⁴⁴ Chunki boshqalarning barchasi o’zlarining ortiqcha pullaridan tashladilar. Ammo bu ayol o’zining tirikchilik tashvishlariga qaramasdan, bor-yo’g’ini tashladi.

Iso oxirzamon haqida

13 Iso ma’baddan chiqib ketayotganda, shogirdlaridan biri:

† QURBON SO’YISH VA NAZR-NIYOZ ATASH: aslida “so’yadigan va butunlay kuydiradigan qurbonliklar”, ya’ni Tavrotda buyurilgan qurbonliklarning ayrim turlari. †† qarang: Zabur 109:1. ‡ IKKI CHAQA: aslida “2 lepta, ya’ni 1 kvadrant” (yunon puli “lepta” ning past qimmatini Rim puli “kvadrant” bilan ham ko’rsatilgan).

– Ustoz, qara, naqadar chiroyli toshlar, naqadar hashamatli binolar! – dedi. ² Iso unga javob berib:

– Bu hashamatli binolarni ko’ryapsanmi? Bu yerda biror-bir g’isht butun qolmaydi, hammasi vayron bo’ladi, – dedi.

³ Iso Zaytun tog’ida, ma’badning ro’parasida o’tirgan vaqtda Butrus, Yoqub, Yuhanno va Idris Undan alohida so’radilar:

⁴ – Bizga ayt-chi, bu aytganlaring qachon yuz beradi? Bularning amalga oshishini ko’rsatadigan belgi qanday bo’ladi?

⁵ Iso shogirdlariga qarab so’z boshladi:

“Hech kim sizlarni yo’ldan ozdirmasligi uchun ehtiyot bo’linglar! ⁶ Chunki ko’p kishilar Mening nomim bilan kelib: “Men U bo’laman”, – deb ko’plarni yo’ldan ozdiradilar. ⁷ Siz yiroq-yaqindan urush xabarlarini eshitganda, cho’chimanglar. Garchi bular sodir bo’lishi kerak bo’lsa-da, bu hali so’nggi nihoya emas. ⁸ Xalq xalqqa qarshi, podshohlik podshohlikka qarshi ko’tariladi. Ayrim joylarda zilzilalar, qahatchiliklar, ko’zg’olonlar bo’ladi. Bu hodisalar esa bamisli to’lg’oqning boshidir.

⁹ Sizlar esa o’zingizga ehtiyot bo’linglar. Chunki sizlarni adliyaga topshirib, ibodatxonalarda uradilar. Men tufayli sizlarni hokimlar va podshohlar huzurida turg’izib qo’yadilar, sizlar esa Mening guvohlarim bo’lasizlar. ¹⁰ Chunki avvalo barcha xalqlarga Injil Xushxabari targ’ib qilinishi lozim.

¹¹ Sizlarni topshirish uchun olib borayotganlarida, nima aytamiz, deb oldindan o’ylamanglar, qaygur-manglar. O’sha soatda nima nasib etsa, uni aytinglar. Chunki o’shanda sizlar emas, balki Muqaddas Ruh †† gapiradi. ¹² Aka ukasini, ota bolasini o’limga topshiradi. Bolalar o’z ota-onalariga qarshi chiqib, ularni o’ldiradilar. ¹³ Mening nomim tufayli hamma sizlardan nafratlanadi. Lekin oxirigacha chidagan qutuladi”.

Buyuk musibat va Isoning olamga qaytishi

¹⁴ “Doniel payg’ambar karomat qilib aytgan “dahshatli razolat” †† nomunosib joyda turganini ko’rganingizda (o’qigan o’zi tushunsin!) Yahudiyada bo’lganlar tog’larga qochishsin. ¹⁵ Tomning ustida bo’lganlar pastga tushib uyidan biron narsa olib kelish uchun uyiga kirishmasin. ¹⁶ Dalada bo’lganlar choponini olgani orqasiga qaytishmasin. ¹⁷ U kunlarda homilador va emizikli ayollarning holiga voy! ¹⁸ Qochishingiz qishga to’g’ri kelmasligi uchun ibodat qilinglar.

¹⁹ Chunki o’sha kunlarda shunday musibat bo’ladiki, Xudo dunyoni yaratganidan to hozirgacha bunday bo’lmagan va qaytib sodir bo’lmaydi. ²⁰ Agar Rabbimiz o’sha kunlarni qisqartirmaganda edi, hech bir jonzod omon qololmas edi. Lekin U tanlagan kishilar uchungi-na o’sha kunlarni qisqartiradi.

²¹ Agar o’shanda kimdir sizlarga: “Masih mana bu yerda”, yoki: “Mana u yerda”, – deb aytsa, ishonmanglar. ²² Chunki soxta masihlar va soxta payg’ambarlar paydo bo’lib, iloji bo’lsa, tanlanganlarni ham

†† MUQADDAS RUH: Imonlining qalbida yashovchi Xudo Ruh. †† DAHSHATLI RAZOLAT: lug’atga qarang.

yo'ldan ozdirish uchun g'aroyibotlar va mo'jizalar ko'rsatadilar. ²³ Sizlar esa ehtiyot bo'linglar. Mana, Men hammasini sizlarga oldindan aytib qo'ydim.

²⁴ Ammo o'sha kunlarda, o'sha musibatdan keyin quyosh tutilib, oy xiralanadi. ²⁵ Yulduzlar osmondan tushib, samoviy kuchlar larzaga keladi. ²⁶ U vaqt Inson O'g'li bulutlar ichida, buyuk qudrat va shon-shuhrat bilan kelayotganini ko'radilar. ²⁷ O'shanda U farishtalarini yuborib, osmonning bir burchidan boshqa burchigacha, yerning to'rt tomonidan O'zining tanlagan kishilarini to'plab oladi".

Hushyor bo'lish haqida

²⁸ "Anjir daraxtidan ibrat olinglar: uning shoxlari ko'karib barglar chiqarayotganda, yoz yaqinlashganini bilasizlar. ²⁹ Shunga o'xshab, bu ishlarning sodir bo'layotganini ko'rganda bilinglarki, U yaqindir, bo'sag'ada turibdi. ³⁰ Sizlarga chinini aytayin: bu nasl o'tmasdanoq, bularning hammasi sodir bo'ladi. ³¹ Yeru osmon bitar, lekin Mening so'zlarim bitmas.

³² O'sha kun yoki soat haqida birgina Otamdan boshqa hech kim bilmaydi; O'g'il ham, osmondagi farishtalar ham bilmaydilar. ³³ Ko'z-quloq bo'lib turinglar, hushyor bo'lib ibodat qilinglar; chunki o'sha vaqt-soat qachon kelishini bilmaysizlar.

³⁴ Bu xuddi safarga jo'nagan uy egasiga o'xshaydi. U o'z uy-ro'zg'orini xizmatkorlariga topshirib, har biriga biron vazifa berib, darvozabonga esa hushyor bo'lib turishni buyurib, jo'nab ketibdi. ³⁵ Xuddi shunday, sizlar ham hushyor bo'lib turinglar. Chunki uy Egasi qachon kelishini – kechqurunmi, yarim tundami, xo'rozlar qichqirgandami, yoki ertalabmi – bilmaysizlar. ³⁶ Mabodo U nogahon kelib, sizlarni g'afolat uyqusida ko'rmasin!

³⁷ Sizlarga nima aytayotgan bo'lsam, hammaga aytganimdir: hushyor bo'lib turinglar!"

Isoni o'ldirish rejası

14 Yahudiylar xamirturushsiz non yeydigan Fisih † bayramiga ikki kun qolgan edi. Oliy ruhoniylar va ulamolar Isoni hiyla bilan tutib, o'ldirish uchun fursat poylab turgan edilar. ² Ular:

– Bu ish faqat bayram kunlarida bo'lmasligi kerak, yana xalq g'alayon qilmasin, – deyishdi.

Isoga sunbul moyi quygan ayol

³ Iso Baytaniya qishlog'ida moxov Simunning uyida mehmon bo'lib o'tirgan edi, bir ayol ganchdan yasalgan idishda sof, qimmatbaho sunbul moyi olib keldi. Idishni sindirib, moyni Isoning boshiga quydi. ⁴ Ba'zilar bundan g'azablanib, bir-biriga:

– Bu moyni bunday isrof etishning nima keragi bor edi? ⁵ Mana, bu moyni uch yuz kumush tangadan ham ko'proqqa sotib kambag'allarga taqsimlab berish mumkin edi-ku! – deb ayolni qattiq koyishdi.

⁶ – Qo'yinglar uni! – dedi Iso. – Nega ayolni xijolatda qoldiryapsizlar? U Men uchun ezgu ish qildi. ⁷ Kambag'allar har doim sizlar bilan birga bo'ladilar. Istagan vaqtingizda ularga ezgulik qila olasizlar. Lekin Men doim sizlar bilan birga bo'lmayman. ⁸ Ayol qo'lida bori-ni berdi. U Mening tanamga xushbo'y moy surtib, hozirdan dafnga tayyorladi. ⁹ Sizlarga chinini aytayin: Injil Xushxabari dunyoning qaysi yerida targ'ib qilinsa, bu ayol ham eslanib, uning qilgan ishi yodga olinadi.

¹⁰ Shunda o'n ikki shogirdidan biri bo'lgan Ishqariyot Yahudo chiqib, Isoni tutib berish uchun oliy ruhoniylarning oldiga bordi. ¹¹ Ular buni eshitib, sevindilar va Yahudoga pul berishga ahd qildilar. U esa Isoga xiyonat qilish uchun qulay payt izlay boshladi.

Qutlug' ziyofat va Isoga xiyonat

¹² Yahudiylar xamirturushsiz non yeydigan Fisih bayramining birinchi kunida qurbon qo'zisini so'yish kerak edi. Bu kunda shogirdlar Isoga:

– Fisih bayram taomini qayerda yemoqchisan? Biz borib tayyorgarchilik qilaylik, – deyishdi. ¹³ Iso shogirdlaridan ikkitasini yuborayotib, ularga dedi:

– Shaharga boringlar, sizlarga ko'zada suv ko'tarib ketayotgan odam uchraydi; uning orqasidan boringlar.

¹⁴ U kiradigan uyning egasiga: "Ustozimiz: Shogirdlarim bilan Fisih bayram taomini yeydigan xona qayerda, deb so'rayapti", deb aytinglar. ¹⁵ U kishi sizlarga shi-nam, tayyorlab qo'yilgan katta boloxonani ko'rsatadi. U yerda biz uchun hozirlik ko'ringlar.

¹⁶ Shogirdlar jo'nashdi. Shaharga kirganlarida, xuddi Isoning aytganini topdilar va Fisih bayram taomini tayyorladilar. ¹⁷ Oqshom bo'lgach, Iso o'n ikki shogirdi bilan birga u yerga keldi.

¹⁸ Ular yeb o'tirganlarida Iso:

– Sizlarga chinini aytayin, Men bilan taom yeyayotgan sizlardan bir kishi Meni tutib beradi, – dedi.

¹⁹ Shogirdlar xafa bo'lib, birin-ketin:

– O'sha men emasmi? – deb Undan so'ray boshladilar. [Va shogirdlardan biri yana:

– O'sha men emasmi? – dedi.]

²⁰ Iso ularga javoban dedi:

– O'n ikki shogirdimdan biri-da, kim Men bilan birga kosaga non ivitib yesa, o'shadir. ²¹ To'g'ri, Inson O'g'lining taqdiri oyatda yozilganiday ketyapti. Lekin Inson O'g'lini tutib beradigan o'sha odamning holiga voy! U odamning tug'ilmagani o'zi uchun yaxshiroq bo'lar edi.

²² Ular ovqatlanayotganda, Iso nonni oldi, duo o'qib sindirdi va shogirdlariga berib:

– Olinglar, yenglar, bu Mening tanamdir, – dedi.

²³ Kosani ham oldi va shukrona duosini o'qib ularga uzatdi. Hammalari undan ichdilar. ²⁴ Iso ularga dedi:

– Bu ko'plar uchun to'kiladigan, Yangi Ahdni †† kuchga kiritadigan Mening qonimdir. ²⁵ Sizlarga chinini aytayin: Xudoning Shohligida Men yangi sharob ichadigan kungacha uzum ne'matini boshqa ichmayman.

²⁶ So'ng ular kuylab, Zaytun tog'i tomon ketdilar.

† FISIH: yahudiylarning ulug' bayrami; lug'atga qarang.

†† YANGI AHD: lug'atga qarang.

Butrusning Isodan tonishi haqida karomat

²⁷ Iso shogirdlariga dedi:

– Bu tunda hammangiz Mendan yuz o'girasizlar.

Chunki *Tavrot*da shunday yozilgan:

“Men cho'ponni jarohatlayman,
Qo'ylar o'zi tarqab ketadi”.

²⁸ Biroq Men o'lib tirilganimdan keyin, sizlarni Jalilada kutaman.

²⁹ Butrus Isoga:

– Agar hamma Sendan yuz o'girsam ham, men o'girmayman! – dedi. ³⁰ Iso unga:

– Senga rostini aytsam, bugun, shu kechasiyoq, xo'roz ikki marta qichqirmasdan oq, sen Mendan uch marta tonasan, – dedi.

³¹ Lekin Butrus yana ta'kid bilan o'zinikini tasdiqlab:

– Men Sen bilan birga o'lishim kerak bo'lsa ham, Sendan aslo tonmayman, – dedi. Boshqa hamma shogirdlar ham shunday deyishdi.

Isoning bog'dagi ibodati

³² So'ngra Getsemaniya degan bir joyga keldilar. Iso shogirdlariga:

– Men ibodat qilguningmicha, sizlar bu yerda o'tirib turinglar, – dedi.

³³ Butrus, Yoqub va Yuhannoni O'zi bilan birga olgan Iso vahimaga tushdi va qattiq qayg'ura boshladi.

³⁴ Shogirdlariga:

– Mening jonim o'lim oldidaligini sezib, juda qiynalmoqda. Shu yerda qolinglar-da, sergak turinglar, – dedi.

³⁵ Bir oz nari ketib yerga yiqildi, agar iloji bo'lsa, bu soatning alami meni chetlab o'tsin, deb ibodat qildi.

³⁶ – Ey aziz Otam †! – dedi. – Sen hamma narsaga qodirsan, bu *zaqqum* kosani Mening yonimdan o'tkazib yuborin. Lekin Mening istaganim emas, Sening istaganing bo'lsin.

³⁷ Shogirdlari oldiga qaytib kelgach, ularni uxlab yotgan holda ko'rdi. Butrusga dedi:

– Simun! Uxlayapsanmi? Bir soatgina ham uyg'oq o'tira olmadingmi? ³⁸ Vasvasaga tushmaslik uchun hushyor bo'lib, ibodat qilib turinglar. Ruh tetik, tana esa zaifdir.

³⁹ Iso yana borib, o'sha so'zlarni aytib ibodat qildi.

⁴⁰ U qaytib kelib, shogirdlarini yana uxlab yotgan holda ko'rdi. Ularning ko'zlarini g'aflat bosgan edi. Unga nima deb javob berishlarini bilmas edilar.

⁴¹ Uchinchi marta borib kelib, Iso shogirdlariga dedi:

– Sizlar hali ham beparvo uxlab, rohatlanib yotibsizlarmi? Bas endi, mana vaqt-soati keldi, Inson O'g'li gunohkorlar qo'lga tutib berilyapti. ⁴² Turinglar, ketaylik! Mana, Menga xiyonat qiluvchi yaqinlashib qoldi.

Isoning qo'lga olinishi

⁴³ Iso hali gapirib turganda, o'n ikki shogirdidan biri Yahudo qo'qqisdan kelib qoldi. Uning yonida oliy ruhoniylar, ulamolar va oqsoqollar tomonidan yuborilgan, qilich va tayoq ushlagan olomon bor edi. ⁴⁴ Xoin Yahudo: “Men kimni o'psam, u O'sha Kishidir. Uni ushlanglar va ehtiyot qilib olib ketinglar”, – deb ular bilan til biriktirgan edi.

⁴⁵ Yahudo keliboq, Isoga yaqinlashdi-da:

– Ustoz! Ustoz! – deb Uni o'pdi.

⁴⁶ Shu onda odamlar Isoga dast solib, Uni ushlab olishdi. ⁴⁷ Isoning yonida turganlardan biri qilichini qinidan sug'urdi-da, oliy ruhoniy qaroliga bir urib qulog'ini kesib tashladi.

⁴⁸ Iso ularga dedi:

– Sizlar Meni qo'lga olish uchun qaroqchiga qarshi chiqqandek qilichu tayoqlar bilan qurollanib kelibsizlar. ⁴⁹ Men esa har kuni ma'badda sizning orangizda edim, ta'lim berardim, sizlar-chi, Meni qo'lga olmadingizlar. Ammo zotan oyatlar bajo kelishi lozim.

⁵⁰ O'shanda hamma shogirdlari Isoni tashlab, qochib ketishdi. ⁵¹ Yalang'och tanasini choyshabga o'ragan bir yigit ham Isoga ergashib borayotgan edi. Askarlar uni ushlab olganda, ⁵² u choyshabni tashlab, ulardan yalang'och holda qochib qutuldi.

Iso yahudiylarning Oliy Kengashi oldida

⁵³ Isoni bosh oliy ruhoniyning oldiga olib keldilar. Uning yoniga hamma oliy ruhoniylar, oqsoqollar va ulamolar yig'ildilar. ⁵⁴ Butrus esa Isoga uzoqdan, to oliy ruhoniyning hovlisi ichigacha ergashib kelgandi. Xizmatkorlar bilan birga olov yonida o'tirib, isindi.

⁵⁵ Oliy ruhoniylar va Oliy Kengashning †† barcha a'zosi Isoga o'lim jazosi berish uchun Unga qarshi guvoh izlar edilar, lekin topolmas edilar. ⁵⁶ Ko'p odamlar Unga qarshi soxta guvohlik berayotgan bo'lsalar-da, ammo bergan guvohliklari bir-biriga mos kelmas edi. ⁵⁷ Soxta guvohlardan ba'zilar so'zga chiqib shunday der edilar:

⁵⁸ – U: “Inson qo'li bilan qurilgan bu ma'badni Men buzib tashlayman-u, uch kunda inson qo'llarisiz, boshqa bir ma'badni tiklayman”, – deganini eshitgan edik.

⁵⁹ Lekin bu xususda ham guvohlarning bergan ma'lumotlari bir-biriga zid edi.

⁶⁰ Bundan keyin bosh oliy ruhoniy o'rtaga chiqib Isodan so'radi:

– Sen nega hech javob qaytarmaysan? Ularning Senga qo'ygan ayblariga nima deysan?

⁶¹ Iso esa indamadi, hech javob qaytarmadi. Bosh oliy ruhoniy yana Undan so'radi:

– Muborak Xudoning O'g'li – Masih Senmisan?

⁶² Iso:

– Men O'shaman va siz Inson O'g'lini qodir Tangrining o'ng tomonida o'tirib, osmon bulutlari bilan kelayotganini ko'rasizlar, – dedi.

† AZIZ OTAM: aslida “Abba, Ota” (Abba aramiy tilida “sevikli Ota” demakdir).

†† OLIY KENGASH: lug'atga qarang.

⁶³ Shundan keyin bosh oliy ruhoniylar o'z kiyimlarini yirtib:

– Bizlarga yana guvohlarning nima keragi bor?

⁶⁴ Kufr ketganini o'z'laringiz eshitdingizlar. Bunga nima deysizlar? – dedi.

Hammalari Uni o'limga loyiq deb topishdi. ⁶⁵ Ba'zilar Unga tupura boshlashdi. Uning yuz-ko'zini bog'lab, mushtlaganlaricha:

– Payg'ambarligingni ko'rsat-chi! – deyishardi. Xizmatkorlar ham Uni shapaloqlashardi.

Butrusning Isodan tonishi

⁶⁶ Butrus pastdagi hovlida ekan, oliy ruhoniylarning xizmatkor ayollaridan biri kelib qoldi. ⁶⁷ Isinib turgan Butrusni ko'rib, unga tikilib qaradi-da:

– Sen ham nosiralik Iso bilan birga eding-ku! – dedi.

⁶⁸ Lekin Butrus inkor etdi:

– Sen nima deyapsan o'zi, tushunmayapman, anglamayapman, – dedi-yu, boshqa yoqqa, tashqi hovliga chiqib ketdi. Shu payt xo'roz qichqirdi.

⁶⁹ Xizmatkor ayol uni yana uchratib, u yerda turganlarga:

– Bu ulardan biri-ku! – deb so'zlay boshladi. ⁷⁰ Butrus yana inkor etdi.

Bir ozdan keyin u yerda turganlar yana Butrusga gapira boshlashdi:

– Haqiqatan sen ulardan birisan, jalilalixan, [lahjang juda o'xshaydi].

⁷¹ – Sizlar aytayotgan bu Odamni men tanimayman! – deb Butrus la'nat o'qib, qasam icha boshladi.

⁷² Naq shu payt xo'roz ikkinchi marta qichqirdi. Isoning: “Xo'roz ikki marta qichqirmasdan, sen Mendan uch marta tonasan”, – degan so'zi Butrusning esiga tushib, yig'lay boshladi.

Iso hokim Pilatning oldida

15 Tong otar-otmas, oliy ruhoniylar, oqsoqollar va ulamolar hamda Oliy Kengashning qolgan a'zolari maslahatlashib olishdi va Isoni bog'latib, Pilatga olib borib topshirishdi. ² Pilat Isodan:

– Sen yahudiylarning Podshosimisan? – deb so'radi.

– O'zing aytding, – deb javob berdi Iso.

³ Oliy ruhoniylar Uni ko'p masalada ayblayotgan edilar. ⁴ Pilat yana Unga:

– Sen hech narsaga javob bermaysanmi? Ko'ryapsan-ku, Senga qarshi ayblar juda ko'p! – dedi. ⁵ Lekin Iso boshqa hech javob bermadi. Pilat bunga hayron qoldi.

⁶ Har bayramda Pilat xalqning iltimosiga binoan bir mahbusni ozod qilardi. ⁷ O'shanda isyon vaqti qotillik qilgan Barabba ismli bir kishi o'z sheriklari bilan qamoqda edi. ⁸ Xalq yangitdan qiy-chuvlashib, Pilatdan har doim qilib kelgan ishni ular uchun ado etishni so'ray boshladi.

⁹ Oliy ruhoniylar Isoni ko'rolmaganlaridan tutib berganliklarini bilgan Pilat:

– Yahudiylarning Podshosini oldingizga chiqarib yuborishimni istaysizlarmi? – deb so'radi. ¹¹ Oliy ruhoniylar

esa, buning o'rniga yaxshisi Barabbani ozod qilishni talab qilinglar, deb xalqni qo'zg'ab qo'yishdi. ¹² Pilat yana ularga xitob qildi:

– Unday bo'lsa, sizlar yahudiylarning Podshosi deb atagan Kishini nima qilishimni istaysizlar?

¹³ – Uni xochga mixlab qo'y! – deb qaytadan shovqin-suron ko'tarishdi. ¹⁴ Pilat so'radi:

– U nima yomonlik qilibdi?

– Uni xochga mixlab qo'y! – deb yana kuchliroq baqirishdi.

¹⁵ Shundan keyin Pilat xalqni mamnun qilay, deb ularning oldiga Barabbani chiqarib yubordi. Isoni esa rosa savalatgandan so'ng xochga mixlash uchun *askarlarga* topshirdi.

Isoni haqorat qilish

¹⁶ Askarlar Isoni hukumat saroyidagi mahkama binosiga olib borib, butun bo'linmani Uning boshiga to'plashdi. ¹⁷ Unga shohona to'n kiydirishdi va tikanlardan toj o'rib boshiga qo'yishdi.

¹⁸ – Yashavor, ey yahudiylarning Podshosi! – deb Uni qutlay boshlashdi. ¹⁹ Qamish bilan Uning boshiga urib, yuziga tupurishdi. Uning oldida tiz cho'kib, ta'zim qilishdi.

²⁰ Uni shunday masxara qilganlaridan keyin, Undan shohona to'nni yechib olib, O'zining kiyimlarini kiydirishdi va Uni xochga mixlash uchun olib ketishdi.

Isoni xochga mixlash

²¹ Iskandar va Rufning otasi, kirineyalik Simun ismli bir kishi daladan kelib o'tib ketayotgan edi. Bu kishini Isoning xochini ko'tarib borishga majbur qilishdi.

²² Nihoyat Isoni “Boshsuyagi” ma'nosini beruvchi Go'lgota degan joyga olib kelishdi. ²³ Unga mirra † aralastirilgan sharob berishdi, lekin U ichmadi. ²⁴ Bundan so'ng Isoni xochga mixlab qo'yishdi. Uning kiyimlarini esa o'zaro bo'lishib, kim nima oladi, deb qur'a tashlashdi.

²⁵ Uni xochga mixlaganlarida soat to'qqiz †† edi.

²⁶ Boshi ustida “Yahudiylarning Podshohi” deb Uning aybini ko'rsatadigan yozuv bor edi. ²⁷ Iso bilan birga ikki qaroqchini ham – birini Uning o'ng tomoniga, ikkinchisini esa chap tomoniga xochga mixlab qo'ydilar.

²⁸ [Shunday qilib, “U jinoyatchilar qatorida turdi”, degan oyat bajo bo'ldi.]

²⁹ O'tib ketayotganlar boshlarini chayqagancha Isoni haqoratlashardi:

– Hey ma'badni buzib uch kun ichida tiklaydigan!

³⁰ O'zingni O'zing qutqarib, xochdan tushib ko'r-chi!

³¹ Oliy ruhoniylar va ulamolar ham ularga qo'shilib, Isoni masxaralay ketishdi. Ular bir-biriga:

– Boshqalarni qutqardi, O'zini esa qutqara olmaydi!

³² Isroilning Podshosi Masih endilikda xochdan tushsin, toki biz ko'rib Unga ishonaylik! – deyishardi.

† MIRRA: og'riqni pasaytiradigan xushbo'y dori. †† SOAT TO'QQIZ: aslida “3-soat”; vaqt jadvaliga qarang.

Iso bilan birga xochga mixlanganlar ham Uni so'kar edilar.

Isoning jon berishi

³³ Tush chog'i butun yerni qorong'ilik qoplab, soat uchgacha † davom etdi. ³⁴ Soat uchda Iso baland ovoz bilan:

– Elohi, Elohi, lamo shavaqtani? – deb faryod qildi. Bu so'zning tarjimasi: "Tangrim, Tangrim, nega Meni tashlab qo'yding?" – demakdir.

³⁵ U yerda turgan ba'zilar buni eshitib:

– Qarang, U Ilyos payg'ambarni chaqiryapti-ku, – deyishdi. ³⁶ Shunda birov yugurib borib, shimgichni sirkaga botirib, qamishning uchiga ilib qo'ydi-da, Isoga ichirmoqchi bo'ldi. U:

– To'xtanglar, ko'raylik-chi, Ilyos kelib xochdan tushirmikan, – dedi.

³⁷ Ammo Iso qattiq faryod qildi jon berdi.

³⁸ Ma'baddagi parda †† yuqoridan pastgacha yirtilib, ikkiga bo'linib ketdi. ³⁹ Isoning qarshisida turgan yuzboshi Uning shunday qattiq faryod qilib jon berganini ko'rib:

– Haqiqatan ham bu Odam Xudoning O'g'li ekan! – dedi.

⁴⁰ U yerda uzoqdan qarab turgan ayollar bor edi. Ular orasida magdalalik Maryam, kichik Yoqub bilan Yusufning onasi Maryam hamda Salomiya bor edilar.

⁴¹ Iso Jalilada ekanligida, ular Unga xizmat qilib ergashib kelgan edilar. U yerda Iso bilan birga Quddusga kelgan boshqa ko'p ayollar ham bor edi.

Isoni dafn qilish

⁴² Juma kuni kech kirishiga sal qolgan, dam olish kuniga tayyorgarlik qilish vaqti tugayotgan edi. ⁴³ Shunda Oliy Kengashning taniqli a'zosi, Xudo Shohligiga ko'z tikib yurgan arimateyalik Yusuf jur'at etib, Pilatning huzuriga bordi va Isoning jasadini so'radi. ⁴⁴ Pilat Uning darrov o'lganiga hayron bo'ldi. Yuzboshini chaqirib:

– Uning o'lganiga ko'p bo'ldimi? – deb so'radi. ⁴⁵ Yuzboshidan bilib olgach, jasadni Yusufga berdi.

⁴⁶ Yusuf kafan sotib oldi. Isoni xochdan tushirib olib, kafanga o'radi va qoyada o'yilgan qabrga qo'ydi. Keyin qabrning og'ziga bir toshni yumalatib keltirib, qo'yib ketdi. ⁴⁷ Magdalalik Maryam bilan Yusufning onasi Maryam esa Isoning qayerga ko'milganini ko'rdilar.

Isoning tirilishi

16 Shanba kuni dam olish vaqti tugagach, magdalalik Maryam, Yoqubning onasi Maryam va Salomiya borib Isoga surtish uchun atirlar sotib oldilar. ² Yakshanba kuni juda barvaqt turib, tong otarda qabrga bordilar. ³ Ular bir-biriga:

† TUSH...SOAT UCH: aslida "6-soatdan 9-soatgacha". †† PAR-DA: lug'atga qarang.

– Qabr og'zidagi toshni biz uchun kim ag'darib beradi? – deyishdi.

⁴ Boshlarini ko'tarib qarashsaki, tosh allaqachon ag'darilgan ekan; u juda ham katta edi. ⁵ Qabr ichiga kirib, o'ng tomonda o'tirgan oq kiyimli bir yigitni ko'rdilar, cho'chidilar.

⁶ Yigit ularga:

– Qo'rqmanglar! – dedi. – Sizlar xochga mixlangan nosiralik Isoni izlamoqdasizlar. U tirildi, U bu yerda yo'q. Mana Uning qo'yilgan joyi! ⁷ Endi sizlar borib Uning shogirdlariga, ayniqsa Butrusga: "U sizlarni Jalilada kutaypti; sizlarga aytganidek, Uni o'sha yerda ko'rasi- zlar", – deb aytinglar.

⁸ Ayollar qabrdan chiqib, yugurib qochib ketdilar. Ularni qaltiroq va dahshat bosgan edi. Qo'rqqanlaridan hech kimga biron narsa aytmadilar.

Isoning shogirdlariga zohir bo'lishi

⁹ Yakshanba kuni erta saharda tirilgan Iso birinchi bo'lib yetti jindan qutqargan magdalalik Maryamga ko'rindi. ¹⁰ Maryam borib, ilgari Iso bilan birga bo'lgan, endi esa motam tutib yig'layotgan kishilarga xabar yetkazdi. ¹¹ Biroq ular Isoning tirik ekanligini va Maryam Uni ko'rganligini eshitsalar ham, ishonmadilar.

¹² Shundan keyin Iso yo'lda bir qishloq tomon ketayotgan ikkita shogirdiga boshqacharoq qiyofada ko'rindi. ¹³ Ular esa qaytib kelib, boshqalarga xabar yetkazishdi, lekin ularga ham ishonmadilar.

¹⁴ Nihoyat, Iso O'zining yeb-ichib o'tirgan o'n bir shogirdiga zohir bo'ldi. Uni tirilgan holda ko'rgan odamlarga ishonmay, imonsiz qolganlari, diydasini qotirgani uchun ularga ta'na qildi.

Isoning so'nggi so'zlari va osmonga ko'tarilishi

¹⁵ Iso shogirdlariga dedi: "Butun jahon bo'ylab yuringlar va hamma tirik jonga Injil Xushxabarini targ'ib qilinglar. ¹⁶ Kim ishonib, suvda imon keltirsa, najot topadi. Ishonmagan esa mahkum bo'ladi. ¹⁷ Quyidagi alomatlar imonlilarga hamroh bo'ladi: Mening nomim bilan jinlarni quvib chiqaradilar. Yangi tillarda so'zlaydilar. ¹⁸ Qo'llariga ilon olib ko'tarsalar yoki halokatli biron narsa ichsalar ham, ularga zarar yetmaydi. Bemorlarga qo'llarini qo'yganda, ular sog'ayib ketadilar".

¹⁹ Rabbimiz Iso shogirdlariga ushbularni tayinlab bo'lgach, osmonga ko'tarildi va Xudoning o'ng tomoniga o'tirdi.

²⁰ Shogirdlar esa ketib, hamma yoqda voizlik qilib yurdilar. Rabbimiz ularga ko'maklashar va paydo qilgan mo'jizalar orqali O'z kalomini tasdiqlar edi.

Omin.

XUSHXABAR

LUQO

XUSHXABAR

Muqaddima

1 Oramizda avj olgan voqealarni hikoya qilishga kirishgan ko'plarning tashabbuslari ma'lumdir. ² Bu bo'lib o'tgan hodisotlarni boshdan o'z ko'zlari ila ko'rib, bizga naql qilgan kishilar Ilohiy Kalomning shohidu xizmatkorlari bo'lmishlar. ³ Shunday qilib, men ham boshidan hammasini sinchiklab tekshirgan-imdan keyin, ey muhtaram Teofil †, bu voqealarning tafsilotini tartib ila sizga yozib berishni munosib ko'rdim, ⁴ toki siz berilgan ma'lumotlarning juda asosli ekanini bilingiz.

Yahyo payg'ambarning tug'ilishi haqida karomat

⁵ Yahudiya yurtida Hirod hokimlik qilayotgan davrda ruhoniylarning Abiyo ajdodidan Zakariyo ismli bir ruhoni bor edi. Uning xotini esa Horun avlodidan bo'lib, oti Elisabet edi. ⁶ Bularning ikkovi ham solih va xudojo'y kishilar bo'lib, Xudovandning butun amru farmonlariga bekami-ko'st rioya qilib yurishar edi. ⁷ Lekin Elisabet pushtsiz bo'lganidan, ularning farzandi yo'q edi; buning ustiga ikkovi ham qartayib qolgan edilar.

⁸ Xizmat navbati o'z avlodiga qolgan bir kunda Zakariyo Xudo huzurida ruhoniylilik xizmatini o'tab turgan edi. ⁹ Ruhoniylar odati bo'yicha, Xudovand ma'badiga †† kirib xushbo'y tutatqilar tutatish qur'asi unga nasib etgan edi. ¹⁰ Tutatqi tutatish vaqtida katta jamoat tashqarida ibodat qilayotgan edi. ¹¹ Shu payt Xudovandning bir farishtasi tutatqi tutatiladigan qurbon-gohning o'ng yog'ida paydo bo'lib, Zakariyoga zohir bo'ldi. ¹² Zakariyo uni ko'rib, esankiradi-yu vahimaga tushdi.

¹³ Farishta unga dedi:

– Zakariyo, qo'rqma, chunki sening iltijolaring ijobat bo'ldi. Xotining Elisabet senga bir o'g'il tug'ib beradi va uning ismini Yahyo qo'yasan. ¹⁴ U senga shodlik va baxt-saodat keltiradi, uning tug'ilganidan ko'plar quvonadi. ¹⁵ U Xudovand nazarida ulug' kishi bo'ladi, mayu sharobni sira ichmaydi. Onasi qornidan u Muqaddas Ruhga ‡ to'lib tushadi. ¹⁶ Isroil farzandlaridan ko'plarini u o'zlarining Egasi – Xudovandga qaytarib qo'yadi. ¹⁷ U Ilyos payg'ambarning ruhi va qudrati

† TEOFIL: "Xudo sevgan" ma'nosidagi noma'lum shaxs ismi; yozilgan asarni atoqli shaxs nomiga taqdim etish u davrning odati edi. †† MA'BAD: lug'atga va ma'bad xaritasiga qarang. ‡ MUQADDAS RUH: Xudoning Ruhi.

ila Rabbimiz oldida yurib keladi. Otalar dilini farzandlariga qaytarib, osiy bandalarning fikrini solihlar tomon moyil qilib, hozirlanmish bir xalqni Rabbimizga taqdim etadi.

¹⁸ Zakariyo farishta:

– Men bunga qanday amin bo'laman? Mana, o'zim qarib qoldimu, xotinim yoshi ham o'tib qoldi, – dedi.

¹⁹ Farishta unga javob berdi:

– Men Xudo oldida turgan Jabroilman, senga bu gaplar to'g'risida xushxabar yetkazish uchun yuborilganman. ²⁰ O'z vaqtida bajo bo'lajak so'zlarimga ishonmaganing uchun, mana endi tildan qolasan. Bu ishlar amalga oshadigan kungacha gapirolmaysan, – dedi.

²¹ Shu orada Zakariyoni kutib turgan xalq uning ma'badda imillab qolganiga hayron bo'ldi. ²² Zakariyo xalq oldiga chiqqach, so'zlamogga tili aylanmadi. Xalq uning ma'badda vahiy ko'rganligini tushundi. Zakariyo gung bo'lib qolgani uchun, ular bilan imo-ishora orqali muloqot etdi.

²³ Diniy xizmat muddati tugagach, Zakariyo uyiga qaytib bordi. ²⁴ Oradan kunlar o'tib, uning xotini Elisabet homilador bo'ldi. U besh oy yashirib yurdi. ²⁵ "Bu menga Rabbimning nazarlari tushgan shu kunlarda bo'ldi, – derdi u. – U menga e'tibor berib, el ichida yuzi qoralikdan qutqardi".

Iso Masihning tug'ilishi haqida karomat

²⁶ Elisabetning homiladorligiga olti oy bo'lgach, Xudo farishta Jabroilni Jalilaning Nosira degan shahriga, ²⁷ Dovud avlodidan Yusuf ismli yigitga unashtirilgan bir qizga yubordi. Qizning oti Maryam edi. ²⁸ Farishta uning oldiga kirib:

– Salom, ey Xudo yorlaqagan! Xudovand sen bilan. Ayollar ichra muboraksan, – dedi.

²⁹ Maryam esa farishtani ko'rib, uning so'zlaridan sarosimaga tushdi. "Bu qanaqa salomlashish bo'ldi?" – deya ko'nglidan o'tkazdi.

³⁰ Farishta unga dedi:

– Maryam, qo'rqma, sen Xudodan inoyat topding. ³¹ Mana, sen homilador bo'lib, o'g'il tug'ajaksan va Uning ismini Iso qo'yursan. ³² U ulug' bo'lgay, Xudoyi Taoloning O'g'li deb nom olgay. Xudoyi Taolo Unga otasi Dovudning taxtini bergay. ³³ U Yoqub xonadoni ††

†† YOQUB XONADONI: Isroil xalqi.

uzra abadiy podshohlik qilur va bu podshohlikning cheki bo'lmagay.

³⁴ Maryam:

– Men hali er ko'rmagan bo'lsam, bu qanday bo'ladi? – deb so'radi farishtadan. ³⁵ Farishta javob berdi:

– Muqaddas Ruh sening ustingga tushib keladi, Xudoyi Taoloning qudrati seni qoplaydi. Shu sababli sendan tug'ilajak muqaddas bola Xudoning O'g'li deyilur. ³⁶ Mana, bepusht deb yurishgan qarindoshing Elisabet ham qariligida o'g'ilga homilador bo'ldi. Homilasi oltinchi oyda. ³⁷ Zero Xudoning biron kalomi puchga chiqmas.

³⁸ Shunda Maryam:

– Mana, men Xudovandning bandasiman. Menga aytganing kelsin, – dedi. Farishta esa uning yonidan g'oyib bo'ldi.

Maryam Elisabetning uyida

³⁹ Maryam o'sha kunlardayoq zudlik bilan yo'lga tushib, tog'lik yurtga, Yahudo qabilasiga mansub bir shaharga bordi. ⁴⁰ U Zakariyoning uyiga kirib Elisabet bilan salomlashdi. ⁴¹ Elisabet Maryamning salomini eshitgani zamon uning qornidagi bolasi o'ynoqlab ketdi. Elisabet Muqaddas Ruhga to'ldi-da, ⁴² baland ovoz bilan xitob qilib dedi:

– Sen ayollar ichra muboraksan, qorningdagi bola ham muborakdir! ⁴³ Ne baxtki, Rabbimning onalari menga tashrif ayladilar! ⁴⁴ Sening saloming qulog'imga yetishi bilanoq qornimdagi bola quvonchdan o'ynoqlab ketdi. ⁴⁵ Ey e'tiqod qilgan, baxtlisan! Chunki Xudovand senga aytganlarini amalga oshirgay.

⁴⁶ Maryam shunday dedi:

⁴⁷ "Jon-tanim-la Xudovandni ulug'layman, Xaloskor Tangrim ila ko'nglim shod-xurram.

⁴⁸ Men bandayi haqiriga U nazar soldi. Endi meni barcha avlodlar olqagay.

⁴⁹ Qodir Tangri azimkorlik ko'rsatdi menga; Uning ismi – muqaddasdir.

⁵⁰ Uning marhamatlari nasib etgay Undan qo'rqqan avlod-ajdodlarga.

⁵¹ Kuchini U ko'rsatdi-da qo'ldan keluvchi, Manmanlarni o'z xayollari-la to'zday to'zitdi.

⁵² Taxtlaridan tushirdi hukmdorlarni, Balandga ko'tardi haqir-mo'minni.

⁵³ Ochlarni to'yg'izib baxt-saodatli qildi, Quppa-quruq jo'natdi boylikka o'chni.

⁵⁴ Ota-bobomizga bergan va'dasi bo'y-la, Ibrohimga hamda uning zurriyotiga

⁵⁵ Shafqat qilishni yodda tutib mangu, O'g'luni – Isroilga himmat ayladi".

⁵⁶ Shunday qilib, Maryam uch oycha Elisabet bilan bo'lib, o'z uyiga qaytib keldi.

Yahyo payg'ambarning tug'ilishi

⁵⁷ Elisabetning oy-kuni to'lib, o'g'il tug'di. ⁵⁸ Qo'ni-qo'shni va qarindoshlari Xudovandning unga ko'rsatgan buyuk marhamatini eshitib, u bilan birga quvon-

ishdi. ⁵⁹ Sakkizinchi kuni bolani sunnat qilgani olib borishdi. Unga otasining ismini – Zakariyo qo'ymoqchi bo'lishdi. ⁶⁰ Bunga bolaning onasi e'tiroz bildirib:

– Yo'q, ismini Yahyo qo'yamiz, – dedi. ⁶¹ Lekin boshqalar:

– Qarindosh-urug'ing orasida bu ism bilan atalgan hech kim yo'q-ku, – deyishdi unga.

⁶² Shu payt otasiga ham imo-ishora qilib, undan bolaga qanday ism qo'ymoqchi ekanligini so'rashdi. ⁶³ Zakariyo bir taxtacha talab qildi va: "Uning ismi Yahyo bo'ladi", – deb yozib qo'ydi. Hamma hayron qoldi. ⁶⁴ O'sha zahoti Zakariyoning og'zi ochilib, tilga kirdi. U Xudoni ulug'lab gapira boshladi.

⁶⁵ Atrofdagi yashovchilarning hammasini vahima bosdi. Bu haqdagi ovoza butun tog'lik Yahudiya o'lkasiga yoyilib, og'izga tushib ketdi. ⁶⁶ Eshitgan barchaning fikri bular bilan band bo'lib: "Ajabo, bu bola kim bo'lar ekan?" – deb yurishdi. Chunki Xudovandning qo'li unda namoyon edi.

Zakariyoning payg'ambarona madhiyasi

⁶⁷ Chaqaloqning otasi Zakariyo Muqaddas Ruhga to'lib, bashorat qilib dedi:

⁶⁸ "O'z xalqini yo'qlab, asoratdan qutqargan Rabbimiz Isroilning Xudovandiga hamdu sanolar!

⁶⁹ U quli Dovud xonadonidan chiqqan Qudratli Najotkorni berdi bizga;

⁷⁰ Qadimdan muqaddas payg'ambarlar orqali so'zlanganiga muvofiq,

⁷¹ U barcha ashaddiy dushmanlarimiz qo'lidan bizni qutqargay.

⁷² Ota-bobomizlarga marhamat aylab, Ular-la qilgan muqaddas ahdini yodladi.

⁷³ Otamiz Ibrohimga qasamyod qilganiga ko'ra, U yovlarimiz qo'lidan bizni qutqarib,

⁷⁴ Umrimiz boricha O'z panohida bexatar saqlab,

⁷⁵ Muqaddaslik va solihlik ila O'ziga xizmat qilmog'imizga iloj topajak.

⁷⁶ Sen ham, ey chaqaloq, Haq Taoloning payg'ambari deb nom olasan.

⁷⁷ Uning xalqiga gunohlari afv bo'lib, U qadam bosar yo'lni muhayyo qilursan.

⁷⁸ Uning xalqiga gunohlari afv bo'lib, Najot topajaklarini anglatarsan.

⁷⁹ Zero Xudoyimiz mehr-shafqati ila Yuksaklikdan najot tongi yorishdi, Ufqimizni ravshan qilib yubordi.

⁸⁰ Zulmatda, o'lim soyasida o'tirganlarga ziyosin sochdi,

Oyoqlarimizni esa tinchlik yo'lga burdi".

⁸¹ Shunday qilib, bola Yahyo ulg'ayib va ruhan quvvatlanib, Isroilga ko'rinadigan kunigacha cho'l-sahrolarda bo'ldi.

Iso Masihning tug'ilishi

2 O'sha kunlarda Qaysar † Avgust, butun *Rim* dunyosidagi aholi ro'yxatga olinsin, degan farmon

chiqardi. ² Shunday qilib, Suriyada Kviriniy hokimlik qilganda ilk bor ro'yxatga olish sodir bo'ldi. ³ Har kim ro'yxatdan o'tish uchun o'z shahriga bordi.

⁴ Shuningdek, Yusuf ham Jalilaning Nosira shahridan Yahudiyaga, Dovudlar shahri Baytlahmga bordi. Chunki u Dovud nasabi va xonadonidan edi. ⁵ U o'ziga unashtirilgan qiz, homilador Maryam bilan birga ro'yxatdan o'tmoqchi bo'ldi. ⁶ Ular o'sha yerda bo'lganlarida esa Maryamning oy-kuni to'ldi. ⁷ U o'zining to'ng'ich o'g'lini tug'di. Uni yo'rgaklab, oxurga yotqizib qo'ydi, chunki musofirxonada ularga joy yo'q edi.

Cho'ponlar va farishtalar

⁸ O'sha yurtda cho'ponlar bor edi. Ular tunda suru-klarini poylab, dalada tunar edilar. ⁹ To'satdan Xudovandning farishtasi ularning oldida paydo bo'ldi va ilohiy nur ularning ko'zlarini qamashtirdi. Bu dahshat cho'ponlarni vahimaga soldi.

¹⁰ – Qo'rqmanglar! – dedi ularga farishta. – Men sizlarga el-xalqni cheksiz quvontirajak Xushxabarni keltirdim. ¹¹ Bugun Dovudlar shahrida sizlar uchun Xaloskor tug'ildi. U Rabbimiz – Masihdir †. ¹² Mana, sizlarga Uning belgisi: yo'rgaklangan, oxurda yotgan chaqaloqni topasizlar.

¹³ Birdaniga farishta yonida lak-lak samoviy qo'shinlar bo'y ko'rsatdi. Ular Xudoga hamdu sano aytishardi:

¹⁴ “Samodagi Xudoga hurmatu izzat, Yerdagi bandalarga tinchligu marhamat!”

¹⁵ Farishtalar ular oldidan osmonga ko'tarilgan zamon, cho'ponlar o'zaro so'z qotdilar:

– Qani, kelinglar, Baytlahmga borib, Xudovand bizga bildirgan bu voqeani ko'raylik!

¹⁶ Ular yugura borishib, Maryam, Yusuf va oxurda yotgan chaqaloqni topdilar. ¹⁷ Ko'rishiboq, chaqaloq haqida o'zlariga aytilgan bashoratdan so'zladilar.

¹⁸ Hamma eshitganlar cho'ponlarning gapiga juda hayron bo'lishdi. ¹⁹ Maryam esa bu so'zlarning barini diliga tugib olib, chuqur o'ylab yurdi. Oxiri cho'ponlar:

²⁰ – Biz hamma narsani ayni aytilganidek topdik, – deb, eshitib ko'rganlari uchun Xudoga hamdu sano o'qib, qaytdilar.

Isoni Xudoga bag'ishlash marosimi

²¹ Oradan sakkiz kun o'tib, chaqaloqni sunnat qilmoq lozim bo'ldi. Maryam homilador bo'lishidan oldin farishta unga buyurganiday, bolaning ismini Iso qo'ydilar.

²² Musoning Qonunida †† bayon etilgan chilla davri ‡ tamom bo'lgach, Xudovandga bag'ishlash uchun Isoni Quddusga olib keldilar. ²³ Chunki Xudovand Qonunida: “Tug'ilgan har bir to'ng'ich o'g'il Xudovandga bag'ishlansin”, deb bitilgan. ²⁴ Yana Xudovand Qonunida aytil-

ishicha, ular “ikkita musicha yoki ikkita kaptar palaponini” qurbon qilishga niyat qildilar.

²⁵ O'sha vaqtda Quddusda Shim'o'n nomli bir odam bor edi. U solih va dindor bo'lib, Isroilning tasalli topish zamonini intizor bo'lib kutar edi. Muqaddas Ruh esa unga yor edi. ²⁶ Muqaddas Ruh unga: “Sen Xudovand yuborgan Masihni ko'rmaguningcha, o'lmaysan”, deb ilhom bergan edi.

²⁷ Shunday qilib, Shim'o'n Muqaddas Ruh ta'sirida ma'badga bordi. Isoning otasiyu onasi Ilohiy Qonunda buyurilgan marosimlarni ijro qilaylik, deb chaqaloqni ichkari olib kirganlarida, ²⁸ Shim'o'n chaqaloqni quchog'iga bosib, Xudoni ulug'lab dedi:

²⁹ “Hoy Egam, Sen aytgan so'zingga muvofiq, Qulingga endi tinch javob bergaysan.

³⁰ Zeroki o'z ko'zim-la ko'roldim

³¹ Barcha ellar uchun hozirlagan najoting,

³² Turli elu xalqlarga ilohiy nur sochuvchi, Xalqing Isroilga esa sharaf keltiruvchi najoting”.

³³ Isoning otasi Yusuf va onasi U haqda aytilgan bu so'zlarga hayron bo'lishdi. ³⁴ Shim'o'n ularni duo qilib, Isoning onasi Maryamga dedi:

– Mana shu yotgan go'dak Isroilda ko'plarning qulashi hamda yuksalishiga sababchi bo'ladi, ilohiy sinoat deb ko'p qarshilik qo'zg'aydi. ³⁵ Sening qalbingga ham bu tig' sanchilar, ko'plarning qalbidagi fikr-xayoli ham oshkor bo'lib qolar.

³⁶ U yerda Osher qabilasidan Fanuilning qizi Anna ismli juda kekxa bir payg'ambar ayol ham bor edi. U yosh er ko'rib, yetti yilda tul qolgan edi. ³⁷ Sakson to'rt yoshar beva endi ma'baddan hech ayrilmasdi, ro'za tutardi, kechayu kunduz toat-ibodat qilib, Xudo xizmatida edi. ³⁸ Shu onda u ham yaqinlashib, Xudovandni madh etganicha Quddusning najot kuniga ko'z tikib yurganlarning hammasiga bu bola haqida so'zlay boshladi.

³⁹ Yusuf bilan Maryam Xudovand Qonunida buyurilgan butun udumlarni bajo keltirgandan keyin Jalilaga, o'z shaharlari Nosiraga qaytib bordilar. ⁴⁰ Bola esa o'sib, hikmatga boy va ruhan baquvvat bo'la borgan sayin, Xudoning inoyati Unda namoyon bo'lar edi.

O'smir Iso ma'badda

⁴¹ Isoning ota-onasi har yili Fisih bayramida Quddusga borar edilar. ⁴² Iso o'n ikki yoshga to'lganda, ular yana odatdagiday bayram uchun Quddusga bordilar.

⁴³ Bayram kunlari tamom bo'lib, ular uyga qaytar ekanlar, o'smir Iso Quddusda qoldi. Isoning ota-onasi esa buni payqamadilar. ⁴⁴ U boshqalar bilan birga kelyapti, deb o'yladilar. Bir kunlik yo'l yurishgach, qarindosh bilan tanishlari orasida Isoni qidira boshladilar. ⁴⁵ Uni topolmay, qidira-qidira Quddusga qaytdilar.

⁴⁶ Uch kundan so'ng Uni ma'baddan topdilar. U muallimlar orasida o'tirib, ularni tinglar va ham savollar berar edi. ⁴⁷ Uni tinglayotganlar bari Uning fahm-idrokiga va berayotgan javoblariga hayron edilar. ⁴⁸ Ota-onasi Uni ko'rib, ajablandilar. Onasi Unga:

† QAYSAR: Rim imperatori; umuman, hukmron hokimiyat ko'zda tutiladi. †† MASIH: lug'atga qarang. ††† MUSONING QONUNI: Tavrotning asosini tashkil etgan ilohiy buyruqlar majmui. ‡ CHILLA DAVRI: Tavrot, Levilar 12:1-4-oyatlariga ko'ra o'g'il tuqqan ayol qirq kun murdor (nopok) hisoblanib, bundan so'ng qurbonlik qilsa, yana halollanar edi.

– Bolam, nega bizni bunday ovora qilding? Mana, otang bilan men juda qayg'urib Seni qidirib kelyapmiz, – dedi. ⁴⁹ Iso ularga:

– Meni qidirishingizning nima keragi bor edi? Yoki Otamning ishlari bilan mashg'ul bo'lishim kerakligini bilmas edingizmi? – dedi.

⁵⁰ Ammo ular Uning aytgan so'zlarini tushunmadilar.

⁵¹ Iso ular bilan birga jo'nab, Nosiraga qaytib keldi.

Ularga itoatli bo'lib yurdi. Onasi esa bu gaplarning hammasini diliga tugib oldi. ⁵² Shunday qilib, Iso zakovatda ham, yoshda ham ulg'ayib borib, Xudo va bandalarining mehrini qozonar edi.

Yahyo payg'ambarning o'rtaga chiqishi

3 Qaysar Tiberius saltanatining o'n beshinchi yili edi. Yahudiyada Po'ntiy Pilat, Jalilada Hirod, Itureya bilan Traxonit viloyatlarida uning ukasi Filip, Avilina yurtida esa Lisaniy hokimlik qilar edilar.

² Hanan va Kayafa oliy ruhoniy lavozimida edilar.

O'sha vaqtda sahroda yashayotgan Zakariyoning o'g'li Yahyoga Xudo kalomi keldi. ³ Yahyo O'rdun daryosi atrofidagi butun yurtlarni keza boshladi, xalqni tavba-tazarru qilishga va gunohlari kechirilishi uchun suvga cho'mib imon keltirishga chorladi. ⁴ Bu voqea xuddi Isha'yo payg'ambarning kitobida bitilgan oyatga to'g'ri keladi:

“Mana, cho'lda nido yangramoqda:
Xudovand yo'lini tayyorlangiz,
Ravon aylangiz so'qmoqlarin! – deya.

⁵ Neki soy bor, to'lajak lim-lim,
Har tog'u tosh cho'kajak bir qur.
Qing'ir-qiyshiq yo'llar rostlanib,
Past-balandliklar tekis bo'lur,

⁶ Har bir bashar Xudo najotin ko'rur”.

⁷ Yahyo o'z huzurida suvga cho'mib imon keltirish uchun kelayotgan xalq ommasiga xitob qildi:

– Hoy ilonlar zoti-yey! Boshingizga kelayotgan Xudo g'azabidan qochishni sizlarga kim uqtirdi? ⁸ Bundan buyon tavba qilganingizga yarasha samara beringlar! O'zingizcha: Otamiz Ibrohim, deb o'ylab o'tirmanglar. Men sizlarga: Xudo shu toshlardan Ibrohimga avlod tiklashga qodir, deyapman. ⁹ Hozirdan daraxtlar ildizida bolta yotibdi-ku. Endi yaxshi meva bermagan har bir daraxt kesilib olovga tashlanadi.

¹⁰ Xaloyiq Yahyodan so'radi:

– Unday bo'lsa, biz nima qilishimiz kerak?

¹¹ U javob berib dedi:

– Kimning ikkita ust-boshi bo'lsa, birini muhtojlarga bersin. Kimning oziq-ovqati bo'lsa, u ham shunday qilsin.

¹² Soliqchilardan ba'zilar ham suvda imon keltirish uchun kelib, Yahyodan:

– Ustoz, biz nima qilishimiz kerak? – deb so'rashdi.

¹³ Yahyo:

– Sizlarga buyurilganidan ortig'ini talab qilmanglar, – deb javob berdi. ¹⁴ Ba'zi bir askarlar ham undan:

– Xo'sh, bizlar nima qilishimiz kerak? – deb so'radilar. Yahyo ularga:

– Hech talonchilik qilmanglar, hech kimning haqini yemanglar, o'z maoshingiz bilan qanoatlanib yuringlar, – dedi.

¹⁵ Xaloyiq umidvor bo'lib, Yahyo haqida: “Bu Masih emasmi?” – deb ko'ngildan o'tkazib turar edi.

¹⁶ Yahyo esa hammaga javoban dedi:

– Men sizlarni suvgagina cho'mdirib yuribman. Lekin bundan so'ng mendan qudratli Kishi kelmoqda, men Uning choriq iplarini yechishga ham munosib emasman. U sizlarni Muqaddas Ruhga va otashga cho'mdiradi. ¹⁷ Uning panshaxasi qo'lida tayyor turibdi, U O'z xirmonini shopirib tashlaydi: bug'doyni O'z omboriga to'plab, somonni esa so'nmas o'tda yondirib yuboradi.

¹⁸ Yahyo yana ko'p narsalar xususida xaloyiqqa nasihat qilib, Xushxabarni bayon etar edi. ¹⁹ Viloyat hokimi Hirod ham Yahyo tarafidan fosh bo'lib qoldi. Chunki u o'z ukasining xotini Hirodiyani olgan va boshqa bir qator yomonliklar ham qilgan edi. ²⁰ Shunday qilib, Hirod qilg'iliklari yetmaganday, buning ustiga Yahyoni zindonga qamatib qo'ydi.

Isoning Xudo tomonidan tasdiqlanishi

²¹ Barcha xaloyiq suvga cho'mib imon keltirayotgan vaqtda, Iso ham suvga cho'mdi. U ibodat qilib turganda osmon ochilib ketdi ²² va Muqaddas Ruh jism tusini olib, kaptar shaklida Uning ustiga tushib keldi. Osmondan esa: “Sen Mening sevikli O'g'limsan, Sendan mamnunman”, – degan sado keldi.

Isoning nasabnomasi

²³ Iso O'z xizmatini boshlagan vaqtda o'ttiz yoshlar chamasida edi. U Yusufning o'g'li hisoblanar edi.

Yusuf esa – Eli o'g'li,

²⁴ Mattot o'g'li, Leviy o'g'li, Malkiy o'g'li, Yanay o'g'li, Yusuf o'g'li,

²⁵ Mattatiyo o'g'li, Omo's o'g'li, Nahum o'g'li, Hesli o'g'li, Nagay o'g'li,

²⁶ Mahat o'g'li, Mattatiyo o'g'li, Shim'iy o'g'li, Yo'seh o'g'li, Yo'do o'g'li,

²⁷ Yuhanno o'g'li, Rezo o'g'li, Zarubobil o'g'li, Sha'ltiel o'g'li, Neriy o'g'li,

²⁸ Malkiy o'g'li, Addiy o'g'li, Qosam o'g'li, Elmodam o'g'li, G'yer o'g'li,

²⁹ Yo'shua o'g'li, Il'azar o'g'li, Yorim o'g'li, Mattot o'g'li, Leviy o'g'li,

³⁰ Shim'o'n o'g'li, Yahudo o'g'li, Yusuf o'g'li, Yunus o'g'li, Elyoqim o'g'li,

³¹ Maliyo o'g'li, Manno o'g'li, Mattato o'g'li, Natan o'g'li, Dovud o'g'li,

³² Ishay o'g'li, Obid o'g'li, Bo'az o'g'li, Salmo'n o'g'li, Nahsho'n o'g'li,

³³ Aminadob o'g'li, Rom o'g'li, Hasro'n o'g'li, Paras o'g'li, Yahudo o'g'li,

³⁴ Yoqub o'g'li, Is'hoq o'g'li, Ibrohim o'g'li, Terah o'g'li, Naho'r o'g'li,

³⁵ Sarug' o'g'li, Rag'u o'g'li, Falaj o'g'li, Haver o'g'li, Shalah o'g'li,

³⁶ Qenan o'g'li, Arpaxshod o'g'li, Som o'g'li, Nuh o'g'li, Lamak o'g'li,

³⁷ Matushaloh o'g'li, Hano'x o'g'li, Yored o'g'li, Maho-lalil o'g'li, Qenan o'g'li,

³⁸ Eno'sh o'g'li, Shit o'g'li, Odam o'g'li, Xudo o'g'li edi.

Isoning vasvasaga solinishi

4 Iso Muqaddas Ruhga to'lgan holda O'rdun daryosidan qaytib keldi. U Muqaddas Ruhning ta'sirida sahroda aylanib yurib, ² qirq kun iblis tomonidan vasvasaga solindi. U bu kunlarda hech narsa yemay, oxirida och qoldi. ³ O'shanda iblis Isoga:

– Agar Sen Xudoning O'g'li bo'lsang, bu toshga buyur, nonga aylansin! – dedi. ⁴ Iso bunga javoban: – *Tavrot*da: “Inson yolg'iz non bilan emas, balki Xudoning har bir kalomi bilan yashaydi”, deb yozilgan, – dedi.

⁵ So'ng Isoni baland bir toqqa olib chiqib, iblis bir lahzada olamning barcha saltanatlarini Unga ko'rsatdi.

⁶ Iblis Isoga dedi:

– Barcha bu o'lklar ustidan hokimlik qilishni hamda bularning shon-shuhratini Senga beraman; ular menga topshirilgan va men istaganimga beraman. ⁷ Endi Sen menga sajda qilsang bas, hammasi Seniki bo'ladi.

⁸ Iso javob berib:

– Yo'qol oldimdan shayton! *Tavrot*da: “Egang Xudovandga sajda qil, birgina Unga itoatda bo'l”, deb yozilgan, – dedi.

⁹ Keyin iblis Isoni Quddusga olib bordi. Uni ma'badning tepasiga turg'izib, shunday dedi:

– Agar Sen Xudoning O'g'li bo'lsang, O'zingni bu yerdan pastga tashla-chi. ¹⁰ Chunki shunday bitilgani bor: “U O'z farishtalariga sen haqda amr etgay, Toki seni asrab qolsinlar.

¹¹ Ular seni qo'llarida ko'tarib ketar, Oyog'ing ham toshga qoqilmagay” †.

¹² Iso iblisga javoban:

– Yana: “Egang Xudovandni sinama”, deb yozilgani ham bor, – dedi.

¹³ Iblis esa barcha vasvasalarini tamom qilgandan keyin vaqtincha Isodan uzoqlashdi.

Isoning O'z yurtida rad qilinishi

¹⁴ Iso Muqaddas Ruh qudratida Jalilaga qaytib keldi. U haqda mamlakat bo'ylab ovoza tarqaldi. ¹⁵ Yahudiy-lar ibodatxonalarida ta'lim bergani sari, hamma Uning duosini qildi.

¹⁶ So'ng Iso o'sib tarbiyalangan joyi Nosiraga bordi. O'z odati bo'yicha shanba †† kunida ibodatxonaga kirib, tilovat qilish uchun o'rnidan turdi. ¹⁷ Unga Isha'yo payg'ambarning kitobini uzatdilar. U kitobni ochib, quyidagi oyat yozilgan joyni topdi:

¹⁸ “Xudovandning Ruhi Menga yor.

U Meni *muqaddas* moy-la moyladi.

Bechoralarga mujda yetkazmoq uchun,

† qarang: Zabur 90:11-12. †† SHANBA: yahudiy-larning dam olish va ibodat kuni.

Dilabgorlarga shifo bermoq uchun,

Asirga: ozod bo'lgil,

Ko'rga: ochilsin ko'zing, demoq-chun,

Mazlumga erkinlikni e'lon etib,

¹⁹ Marhamat yili bo'lgay, demoq-chun, Xudovand Meni yubordi”.

²⁰ Keyin Iso kitobni yopib, xizmatkorga berib, o'tirdi. Ibodatxonadagi barchaning ko'zi Unga tikildi. ²¹ Iso ularga so'zlay boshladi:

– Sizlar eshitgan kalom shu bugun bajo bo'ldi, – dedi.

²² Hamma Isoning aytganlarini ma'qullar edi. Uning og'zidan chiqqan latif so'zlarga mahliyo bo'lishib: “Yusufning o'g'li emasmi O'zi?” – deb qo'yar edilar.

²³ Iso ularga dedi:

– Sizlar albatta: “Ey tabib, o'zingni o'zing davola” degan matalni esimga tushirmoqchisizlar. “Biz eshitganimizday, Kafarnahumda ro'y bergan ishlarni bu yerda, o'z yurttingda ham qil-chi”, deb aytmoqchisizlar-da.

²⁴ Keyin Iso davom etdi:

– Sizlarga chinini aytayin, hech qanday payg'ambar o'z yurtida qabul qilinmaydi. ²⁵ Masalan, Ilyos payg'ambar davrida uch yilu olti oy osmon tutilib, butun mamlakatda og'ir ocharchilik bo'lganda, Isroilda ko'p beva ayollar bor edi. ²⁶ Ammo Ilyos ularning birontasiga yuborilmay, faqatgina Sido'n diyoridagi Zorafat shahrida yashovchi bir bevaga yuborilgan edi. ²⁷ Xuddi shu singari Elisha payg'ambarning davrida ham Isroilda ko'p moxovlar bor edi. Ammo bularning birontasi sog'aymagan bo'lsa-da, faqatgina suriyalik Naoman sog'ayib qoldi, – dedi.

²⁸ Yig'ilgan jamoat bularni eshitib, hammalari qattiq g'azablanib ketishdi. ²⁹ O'rinlaridan turib, Isoni shahardan tashqariga haydab chiqarishdi-da, Uni tashlab yuborish uchun o'z shaharlari qurilgan tepaning cheti-ga olib borishdi. ³⁰ Lekin Iso ularning orasidan yorib o'tib, ko'zdan g'oyib bo'ldi.

Ibodatxonadan jinni quvib chiqarish

³¹ Iso Jalilaning Kafarnahum shahriga kelib, shanba kunlarida xalqqa ta'lim beradigan bo'ldi. ³² Xalq esa Isoning ta'limotiga hayron qoldi, chunki Uning so'zida kuch-qudrat bor edi.

³³ Shaharning ibodatxonasida jinga chalingan, yomon ruhli bir odam bor edi. U baland ovoz bilan baqirib:

³⁴ – Qo'ysang-chi, nosiralik Iso! Bizlar bilan nima ish-ing bor? Sen bizni halok qilgani kelding-ku! Sening kimligingni bilaman: Sen Xudoning Azizisan! – dedi.

³⁵ – Jim bo'l va bu odamdan chiqib ket! – dedi Iso jin-ga do'q urib.

Jin esa bu odamni hammaning ko'z o'ngida yerga qulatdi-da, unga hech qanday zarar yetkazmay, chiqib ketdi. ³⁶ Hammani vahima bosdi. Xalq o'zaro mulohaza qilib: “Bu qanday gap ekan? U yomon ruhlarga ham kuch-qudrat va hokimlik bilan buyuradi, ular esa chiqib ketadi!” – deyishar edi. ³⁷ Shunday qilib, Iso haqidagi shov-shuv yon-atrofga ovoza bo'ldi.

Ko'p xastalarni sog'aytirish

³⁸ Iso ibodatxonadan chiqib Simunning uyiga kirdi. Simunning qaynonasi og'ir isitmada qiynalib yotgan edi. Isoga kasalni ko'rib qo'yishni iltimos qilishdi. ³⁹ Iso ayolning yoniga kelib, isitmani koyib qo'ydi. Isitma esa o'sha zahoti ayolni tark etdi. U turiboq, ularga xizmat qilishga tutindi.

⁴⁰ Quyosh botayotgan chog', hamma turli xastaliklarga yo'liqqan odamlarini Isoning huzuriga keltirishardi. Iso qo'llarini har biriga tegizib ularga shifo berardi. ⁴¹ Jinlar esa: "Sen Xudoning O'g'li – Masihsan!" – deb baqirganlaricha, ko'p odamlarni tark etardilar. Iso jinlarga do'q urib, gapirishlariga monelik qilardi. Chunki ular Uning Masihligini bilardi.

⁴² Kunduz bo'lgach, Iso uydan chiqib xilvat joyga tortinib ketdi. Xalq esa Uni qidirib topib, tashlab ketmaslikni so'rab yolvordi. ⁴³ Iso ularga:

– Men Xudo saltanati † to'g'risidagi Xushxabarni boshqa shaharlarga ham yetkazishim farz, Men shuning uchun yuborilganman, – dedi.

⁴⁴ Shunday qilib, Iso Jalila †† yurtining ibodatxonalari-da voizlik qilib yurdi.

Isoning dastlabki shogirdlari

5 Bir kuni Iso Genisaret ko'li yoqasida turganda, xaloyiq Xudoning kalomini tinglash uchun Uning huzurida tirband edi. ² Iso ko'l qirg'og'ida turgan ikki qayiqni ko'rdi. Baliqchilar shu orada qayiqdan chiqib, to'rlarini yuvayotgan edilar. ³ Qayiqlardan biri Simunning qayig'i edi. Iso unga tushib, qirg'oqdan bir oz nariroq suzib borishni Simundan iltimos qildi. So'ng o'tirib, qayiq ichidan xalqqa ta'lim berishga tushdi.

⁴ Nasihatlarini tugatib, Iso Simunga:

– Chuqurroq suvlarga suzib borib, o'lja uchun to'rlaringizni tashlanglar, – dedi. ⁵ Simun javob berib:
– Ustoz, bizlar tun bo'yi urinib, hech narsa tutolmadik. Lekin Sening so'zing bo'yicha to'rni tashlayman, – dedi.

⁶ Ular Isoning aytganini qilgach, juda ko'p baliq ovladilarki, hatto to'rlari yirtilib ketdi. ⁷ Ular boshqa qayiqdagi o'rtoqlariga yordam berishlari uchun ishora qildilar. O'rtoqlari kelib, ikkala qayiqni cho'kar darajada to'ldirib oldilar.

⁸ Simun Butrus buni ko'rdi-da, Isoning tiziga cho'kkalab:

– Yo Rabbii! Mening oldimdan ketgin, chunki men gunohkor insonman, – dedi. ⁹ Ular tutgan bunday mo'l baliq ovidan o'zini va u bilan birga bo'lganlarning hammasini vahima bosgan edi. ¹⁰ Simunning sheriklari Zabadiy o'g'illari Yoqub bilan Yuhanno ham vahimaga tushishgan edi.

Iso Simunga qarab:

– Qo'rqma, bundan buyon insonlarni ovlaysan, – dedi.

† XUDO SALTANATI: Xudoning Shohligi; lug'atga qarang. †† JALILA: boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, "Yahudiya".

¹¹ Ular ikkita qayiqni qirg'oqqa tortdilar va hammasini qoldirib, Isoning ortidan ergashdilar.

Isoning moxovni sog'aytirishi

¹² Iso bir shaharda bo'lganda, butun tanasi moxov bo'lgan bir kishi kelib qoldi. U Isoni ko'rib, yuz tuban yerga tashlandi-da:

– Ey Hazrat, agar istasang, meni moxovlikdan poklay olasan, – deb yalindi.

¹³ Iso qo'lini uzatdi va unga tegizib:

– Istayman, pok bo'! – deb qo'ydi. Moxovlik esa o'sha zahoti undan aridi. ¹⁴ Iso unga buni hech kimga aytmaslikni tayinladi. Unga:

– Borib o'zingni ruhoniyga ko'rsat, darding ariganini tasdiqlatish uchun Muso payg'ambar amr etgan qurbonliklarni keltirib ber; bundan hammaga dalolat bo'lsin, – dedi.

¹⁵ Shu bilan Iso haqidagi gap-so'z yana ko'proq yoyilib ketdi. Tumonat xaloyiq Uni tinglash va o'zlarining dardlaridan forig' bo'lish uchun Uning oldiga yig'ilib kelar edi. ¹⁶ U esa goho-goho xilvat joylarga chekinib, ibodat qilardi.

Isoning sholni sog'aytirishi

¹⁷ Iso ta'lim berayotgan kunlarning birida Jalila bilan Yahudiya yurtlarining har bir qishlog'idan hamda Qudusdan farziylar ‡ va Tavrot tafsirchilari keldi. Ular o'tirib tinglar ekanlar, xastalarni shifolovchi ilohiy kuch Isoda namoyon bo'layotgan edi. ¹⁸ Kimsalar to'shakda shol bir odamni olib keldilar. Uni uyga, Isoning oldiga olib kirishga urindilar. ¹⁹ Lekin odam ko'pligidan buning ilojini topolmay, uying tomiga chiqib, tomni yorib, sholni to'shagi bilan o'rtaga, Isoning oldigayoq tushirdilar.

²⁰ Iso ularning e'tiqodini ko'rib:

– Ey odam bolasi, sening gunohlaring kechirildi, – dedi.

²¹ Ulamolalar va farziylar esa: "Kufrlik qilayotgan bu Odam kim ekan? Yolg'iz Xudodan boshqa gunohlarni kim kechira oladi?" – deb mulohaza yurita boshladilar.

²² Iso ularning mulohazalarini sezib, bunga javoban:

– Sizlar ko'ngilda nimalarni mulohaza qilyapsizlar? – dedi. ²³ – Nimani aytish osonroq: Gunohlaring kechirildi, deb aytishmi, yoki: o'rningdan turib yura qol, deb aytishmi? ²⁴ Lekin Inson O'g'lining †† yer yuzida gunohlarni kechirish qudrati borligini ham bilib qo'yinglar!

Shunday deyishi bilan Iso shol odamga qayrilib:

– Senga aytaman: O'rningdan tur, to'shagingni ol-da, uyingga yur! – dedi.

²⁵ Shol o'sha zahoti hammaning ko'z o'ngida o'rnidan turib ketdi, o'zi yotgan to'shagini olib, Xudoni ulug'lab uyiga ketdi. ²⁶ Hammani vahima bosdi. Xudoni olqishlar ekanlar:

‡ FARZIYLAR: yahudiylarning mazhabi; lug'atga qarang. †† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

– Biz ajib ishlar koʻrdik-da bugun, – dedilar qattiq qoʻrqib.

Isoning Leviyini chaqirishi

²⁷ Shundan soʻng Iso u yerdan chiqib, soliq yigʻadigan joyda oʻtirgan Leviy nomli soliqchini koʻrib qoldi, unga:

– Mening orqamdan yur! – dedi. ²⁸ U oʻrnidan turdi, hamma narsasini qoldirib, Isoning ketidan ergashdi.

²⁹ Soʻngra Leviy oʻz uyida Iso sharafiga katta ziyofat berdi. Ular bilan birga yeb-ichib oʻtirganlar orasida oddiy xalqdan talay kishi va koʻpgina soliqchilar bor edi. ³⁰ Din olimlari va farziylar esa zorlanib, Isoning shogirdlariga:

– Nega sizlar soliqchiyu gunohkorlar bilan birga yeb-ichib oʻtiribsizlar? – deyishdi.

³¹ Iso ularga shunday javob berdi:

– Sogʻlar emas, bemorlar tabibga muhtojdir. ³² Men taqvodorlarni emas, gunohkorlarni tavbaga chaqirgani kelganman.

Roʻza tutish haqida

³³ Yana Unga dedilar:

– Mana, Yahyoning shogirdlari tez-tez roʻza tutib ibodat qilishadi, farziylarning shogirdlari ham xuddi shunday qilishadi. Sening shogirdlaring-chi, nega yeb-ichib yuribdilar?

³⁴ Iso ularga dedi:

– Kuyov davrada boʻlgan vaqtda toʻy ahlini roʻza tutishga majbur qilib boʻlarmikin? ³⁵ Biroq kuyov ulardan judo boʻlgan kunlar keladi, ana oʻshanda roʻza tutadilar.

³⁶ Iso ularga bir masalni ham aytib berdi:

– Hech kim yangi kiyimdan yirtib olib, eski kiyimga yamoq solmaydi. Aks holda yangi kiyim yirtiq-yamoq boʻladi va yangi kiyimdan olingan yamoq ham eski kiyimga toʻgʻri kelmaydi. ³⁷ Shuningdek, hech kim yangi sharobni eski meshga quymaydi. Chunki yangi sharob meshni yirtadi, sharob toʻkiladi va mesh ham nobud boʻladi. ³⁸ Aksincha, yangi sharobni yangi meshga quyish kerak. [Shunda u ham, bu ham saqlab qolinadi.]

³⁹ Hech kim eski sharobni sipqirar ekan, yangisini istamaydi. “Eskisi shirin”, – deb oʻtiraveradi.

Dam olish kuniga rioya qilish haqida

6 *Fisih bayramidan* keyingi birinchi shanbada Isoning gʻalla dalasidan oʻtishiga toʻgʻri keldi. Uning shogirdlari boshloqlarni uzib, kaftga uqalab yeyayotgan edilar. ² Baʼzi farziylar esa ularga dedi:

– Nega sizlar dam olish kunida qilish mumkin boʻlmagan ishni qilyapsizlar?

³ Iso ularga shunday javob berdi:

– Nahotki sizlar Dovud bilan uning hamrohlari och qolganda nimalar qilganini hech oʻqimagan boʻlsangiz?

⁴ Dovud Xudoning uyiga kirib, faqat ruhoniylargina yeyishi mumkin boʻlgan baxshida nonlarni olib yeb, hamrohlariga ham bergan edi.

⁵ Keyin Iso ularga dedi:

– Inson Oʻgʻli † dam olish kunining ham hokimidir.

⁶ Boshqa shanba kunida ham Iso ibodatxonaga kirib taʼlim berishga tushdi. U yerda oʻng qoʻli qurib qolgan bir odam bor edi. ⁷ Ulamolalar bilan farziylar Isoni ayblash uchun biron vaj topish maqsadida, U shanba kunida ham odamni sogʻaytirarmikan, deb Uni kuzatib turdilar. ⁸ Iso boʻlsa, ularning fikrlarini bilib, qoʻli shol odamga:

– Oʻrningdan turib oʻrtaga chiq! – deb buyurdi. U oʻrtaga chiqdi.

⁹ Iso hammaga xitob qilib dedi:

– Men sizlarga savol beray: dam olish kunida nima qilish lozim – yaxshilikmi yoki yomonlikmi? Jonni xalos qilishmi yoki halok qilishmi?

Ular indamadilar. ¹⁰ Iso ularga birin-ketin koʻz yugurtirdi-da, u odamga:

– Qoʻlingni uzat! – dedi.

U odam shunday qilishi bilanoq shol qoʻli boshqa qoʻliday soppa-sogʻ boʻlib qoldi. ¹¹ Boshqalar esa jazavalanib, Isoni nima qilsak ekan, deb oʻzaro fikrlasha boshladilar.

Isoning oʻn ikki havoriyni tanlashi

¹² Oʻsha kunlarda Iso ibodat uchun toqqa chiqdi va kechani Xudoga ibodat qilish bilan oʻtkazdi. ¹³ Tong yorishgach, shogirdlarini yoniga chaqirdi va oralaridan quyidagi oʻn ikki kishini tanlab, havoriy †† qilib tayinladi:

¹⁴ U Butrus deb ham yuritgan Simun, uning ukasi Idris, Yoqub, Yuhanno, Filip, Bartolmey, ¹⁵ Matto, Toʻma, Alfey oʻgʻli Yoqub, vatanparvar deb tanilgan Simun, ¹⁶ Yoqub oʻgʻli Yahudo va keyinchalik xiyonat qilgan Yahudo Ishqariyot.

¹⁷ Shundan soʻng Iso ular bilan birga pastga tushib, yassi bir joyda toʻxtadi. Uning koʻplab shogirdlari, shuningdek, butun Yahudiyadan, Quddusdan, Tir va Sidoʻn sohillaridan kelgan juda katta olomon ¹⁸ Isoni tinglash va oʻz xastaliklaridan forigʻ boʻlish uchun u yerga toʻplangan edilar. Yomon ruhlardan aziyat tortganlar ham kelib, shifo topar edilar. ¹⁹ Butun xalq Unga qoʻl tegizish ilinjida intilar edi, chunki Undan hammani sogʻaytiradigan shifobaxsh bir kuch chiqar edi.

Saodatlilar va saodatsizlar

²⁰ Iso koʻzlarini shogirdlariga tikib, dedi:

“Ey kambagʻallar, saodatlisiz!

Chunki Xudoning Shohligi siznikidir.

²¹ Ey hozir och-yupunlar, saodatlisiz!

Chunki siz toʻq boʻlajaksizlar.

Ey hozir yigʻlayotganlar, saodatlisiz!

Chunki sizga sevinch kulgisi kelur.

²² Inson Oʻgʻliga yon bosganingiz uchun

Odamlar sizdan nafratlansa,

Jamiyatdan quvgʻin qilib, haqorat qilsa,

Nomingizga dogʻ tushirib etsa badnom,

Siz baribir saodatmandsizlar!

† INSON OʻGʻLI: Iso Masihning unvoni; lugʻatga qarang. †† HAVORIYLAR: lugʻatga qarang.

²³ O'sha kunda sevinging, sevinchdan o'ynanglar!
Zero sizga samo mukofoti buyuk bo'lur.
Payg'ambarlarga ham otalari shu yo'lni tutgan.
²⁴ Lekin boylar, holingizga voy!
Chunki siz o'z huzuringizni olib bo'ldingiz.
²⁵ Ey hozir to'qlar, holingizga voy!
Chunki siz och qolajaksizlar.
Hozir kulguvchilar, holingizga voy!
Siz yig'lab-ho'ngraysizlar.
²⁶ Siz haqda xush gapirsa-da hamma insonlar,
Bu holda ham holingizga voy!
Soxta payg'ambarlarga ham otalari shu yo'lni tutgan".

Dushmanlaringizni sevinglar

²⁷ "Lekin siz, tinglayotganlarga aytaman: dushmanlaringizni sevinglar, sizdan nafratlanganga yaxshilik qilinglar. ²⁸ Sizga qarg'ish yog'dirganga duolar o'qing. Sizga ozor berganlar uchun ibodat qilinglar.

²⁹ Bir chakkangga urganga ikkinchisini ham tut. To'ningni olgandan ko'ylagingni ham ayamagil. ³⁰ Sendan so'ragan har kimsaga ber, senikini olgandan qaytarib berishini talab qilma. ³¹ Odamlar sizlarga qanday muomala qilishlarini istasangizlar, siz ham ularga shunday muomalada bo'ling.

³² Agar sizni sevganlarnigina sevsangiz, qanday savob qilgan bo'lasizlar? Ana, gunohkorlar ham o'zlari sevganlarni sevadilar. ³³ Agar o'zingizga yaxshilik qilganlarga yaxshilik qilsangiz, qanday savob qilgan bo'lasiz? Ana, gunohkorlar ham xuddi shunday qiladilar. ³⁴ Agar siz qaytarib olishga umid qilib qarz bersangiz, qanday savob qilgan bo'lasiz? Ana, gunohkorlar ham qancha qarzlari bo'lsa, shuncha qaytarib olish maqsadidagina gunohkorlarga qarz beradilar.

³⁵ Lekin siz dushmanlaringizni seving, yaxshilik qiling, hech narsa tama qilmay qarz bering. Shunda buyuk mukofot olib, Taoloning o'g'illari bo'lasizlar. Chunki Uning O'zi ham noshukurlar bilan yomon niyatlilarga nisbatan mehribon-ku. ³⁶ Shunday qilib, Otangiz † rahmdil bo'lgani kabi, sizlar ham rahmdil bo'linglar".

Boshqalarni hukm qilmanglar

³⁷ "Boshqalarni hukm qilmang, sizlar ham mahkum bo'lmaysiz. Boshqalarni ayblamang, sizlar ham aybdor bo'lmaysiz. Boshqalarni kechiring, sizlar ham kechirilasis. ³⁸ Boshqalarga bering, sizlarga ham qaytadi – yaxshilab bosilgan, silkitilgan, to'lib-toshgan o'lchov bilan qo'yin-qo'njigizga to'kiladi. Chunki sizlar qanday o'lchov bilan o'lchasangizlar, xuddi shunday o'lchov sizlarga ham tatbiq etiladi".

³⁹ Iso ularga quyidagi matalni ham aytib berdi: "Ko'r ko'rni yetaklab yura olarmikin? Ikkalasi ham chohga tushib ketmasmikin? ⁴⁰ Ana, shogird o'z ustozidan yuqori bo'lmas. Ammo kamolotga yetgandan keyin har kim o'zining ustoziday bo'lur.

⁴¹ Sen nega birodaringning ko'zidagi zirapchaga qaraysan-u, lekin o'z ko'zingdagi xodani sezmayсан? ⁴² Sen o'z ko'zingdagi xodani ko'rmay turib qanday birodaringga: "Kel, birodarim, ko'zingdagi zirapchani chiqaray", deya olasan? Ey ikkiyuzlamachi! Oldin o'z ko'zingdan xodani chiqarib qo'y, keyin birodaringning ko'zidan zirapchani chiqarishni aniq ko'rasan".

Daraxt va uning mevasi

⁴³ "Yaxshi daraxt yomon meva bermas, yomon daraxt ham yaxshi meva bermas. ⁴⁴ Har bir daraxt o'z mevasidan bilinur. Tikanzordan anjir terilmas, butazordan uzilmas uzum. ⁴⁵ Yaxshi odam o'zining yaxshi qalb xazinasidan yaxshilik chiqarur. Yomon odam o'zining yomon qalb xazinasidan yomonlik chiqarur. Odamning dili nimaga to'lib-toshsa, tili o'shani gapirur".

Sog'lom va chirik negiz

⁴⁶ "Nega sizlar Meni "Yo Rabbim, yo Rabbim" deb chaqirasiz-u, ammo aytganlarimni qilmaysizlar? ⁴⁷ Mening oldimga kelgan va so'zlarimni eshitib, bajo keltirgan har bir kishining kimga o'xshashligini sizlarga uqtiray: ⁴⁸ U uy qurayotganda qazib chuqur qilgan va poydevorini tosh ustiga o'rnatgan odamga o'xshaydi. Sel toshib, o'sha uyni suv bosibdi-yu, lekin uyni qo'zgatolmabdi. Chunki u tosh ustiga mahkam o'rnatilgan ekan. ⁴⁹ Lekin so'zimni eshitib, unga amal qilmagan kishi uyini tuproq ustiga, poydevorsiz quragan odamga o'xshaydi. U uyni suv bosgan hamon qulab tushibdi, uning xarobaligi esa qo'rqinchli bo'libdi".

Rimlik yuzboshining e'tiqodi

7 Iso O'zini tinglab turgan xalqqa bu so'zlarini aytib bo'lganidan keyin, Kafarnahum shahriga kirdi. ² U yerda bir yuzboshining juda aziz xizmatkori kasal bo'lib, o'lim to'shagida yotgan edi. ³ Yuzboshi Isodan xabardor bo'lib, U kelib xizmatkorini davolasin, deb iltimos qilish uchun yahudiylarning oqsoqollarini Uning huzuriga yubordi. ⁴ Ular Isoning yoniga kelgach, bir samimiy o'tinch bilan:

– U Sening shafloatingga munosibdir. ⁵ U xalqimizni sevadi, bizga hatto ibodatxona ham qurib bergan, – deyishdi.

⁶ Iso ular bilan birga ketdi. U uyga yaqinlashib qolganda, yuzboshi Isoga bu gaplarni aytgani do'stlarini peshvoz chiqardi:

– Ey Hazrat, ovora bo'lma! Kulbamga oyoq bosishing uchun munosib emasman. ⁷ Shuning uchun Sening oldingga borishni ham o'zimga loyiq ko'rmadim. Sen birgina so'z aytasang, bas, xizmatkorim sog'ayib ketadi. ⁸ Chunki men ham buyruqqa tobe odamman, shuningdek, mening ixtiyorimda ham askarlar bor. Birisiga "ket" desam, ketadi, boshqasiga "kel" desam, keladi; biron xizmatkorimga "shuni qil" desam, qiladi.

⁹ Iso bu so'zlarni eshitgach, yuzboshiga hayron qoldi. U o'girilib, orqasidan ergashib kelayotgan xaloyiqqa:

† OTANGIZ: ya'ni Xudo.

– Sizlarga shuni aytib qoʻyay, Men bunday zoʻr eʼtiqodni Isroilda ham topganim yoʻq, – dedi.

¹⁰ Yuborilganlar uyga qaytib kelishganda, bemor xizmatkorni tuzalgan holda koʻrdilar.

Beva ayolning oʻgʻlini tiriltirish

¹¹ Oradan koʻp oʻtmay, Iso Nain degan shaharga ketdi. Koʻplab shogirdlari va ancha xalq U bilan birga yurishar edi. ¹² Iso shaharning darvozasiga yaqinlashganda, bir beva ayolning yakkeyu yagona oʻgʻli oʻligini koʻtarib chiqayotgan edilar. Tumonat shahar aholisi u ayolni oʻrab olgan edi. ¹³ Rabbimiz Iso onani koʻrgach, unga rahmi kelib:

– Yigʻlama! – dedi. ¹⁴ U yondashib, tobutga qoʻl tegizdi. Tobutkashlar toʻxtab qolishdi. Iso oʻlikka:

– Ey yigit, senga aytyapman: tur oʻrningdan! – dedi.

¹⁵ Oʻshanda oʻlik rostlanib oʻtirdi-da, gapira boshladi. Iso uni onasiga topshirdi. ¹⁶ Hammani vahima bosdi. “Oramizda buyuk paygʻambar paydo boʻldi, Xudo Oʻz xalqini yoʻqlab keldi”, – deganlaricha, Xudoni olqishlar edilar. ¹⁷ Shu tariqa Isoning dongʻi butun Yahudiya hamda yon-atrofdagi joylarga tarqaldi.

Iso Masih va Yahyo paygʻambar

¹⁸ Yahyoning shogirdlari bu boʻlib oʻtgan voqealar haqida ustozlariga xabar berishdi. ¹⁹ Shunda Yahyo shogirdlaridan ikkitasini chaqirib: “Keladigan *Qutqaruvchi* Senmisan, yoki biz boshqasini kutaylikmi?” – deb soʻrash uchun ularni Isoning oldiga yubordi.

²⁰ Ular Isoning oldiga kelib:

– Bizni Yahyo paygʻambar yubordi. U Sendan: “Keladigan *Qutqaruvchi* Senmisan, yoki biz boshqasini kutaylikmi?” deb soʻrayapti, – deyishdi.

²¹ Naq shu paytda Iso turli xastalik va illatlarga mubtalo va yovuz ruhlarga chalingan talay xalqqa shifo berib, koʻpgina koʻrning koʻzini ham ochib yurgan edi.

²² Iso Yahyoning shogirdlariga javoban dedi:

– Boringlar, koʻrib eshitayotganlaringizni Yahyoga bildiringlar: koʻrlar koʻryapti, choʻloqlar yuryapti, moxovlar tuzalyapti, karlar eshityapti, oʻliklar tirilyapti va bechoralar Xushxabarni eshityaptilar. ²³ Meni deb vasvasaga tushmagan baxtlidir!

²⁴ Yahyoning xabarchilari ketgandan keyin, Iso xalqqa qarata Yahyo toʻgʻrisida gapira boshladi: “Sahroga nima koʻrgani bordingizlar? Shamolda hilpirab turgan qamishnimi? ²⁵ Axir, nima koʻrgani bordingizlar? Bashang kiyingan odamnimi? Biroq bashanglar, nashʼalarda yashovchilar podshohlarning saroyida boʻladi-ku! ²⁶ Axir, nima koʻrgani bordingizlar? Paygʻambarnimi? Ha, sizlarga rostini aytsam, paygʻambardan ham ulugʻini koʻrdingizlar. ²⁷ Bu kishi haqida *Tavrot*da shunday yozilgan:

“Men Sendan avval Oʻz elchimni yuborarman, U Sening oldingda yoʻl hozirlab yurar”.

²⁸ Sizlarga aytamanki, ayol zotidan tugʻilganlar orasida Yahyo paygʻambardan ulugʻroq biron paygʻambar

yoʻq. Shunga qaramay, Xudoning Shohligida hatto eng kichik hisoblangani ham undan kattadir”.

²⁹ Shunda barcha xalq va hatto soliqchilar ham Yahyoning vaʼziga quloq solib, suvda imon keltirdilar va Xudoni odil deb tan oldilar. ³⁰ Lekin din olimlari va farziylar suvda imon keltirmay, Yahyoning vaʼzini, shuningdek, oʻzlariga moʻljallangan Xudo irodasini rad qildilar.

³¹ “Shunday qilib, bu nasl odamlarini nimaga tenglashtiray? – *davom etdi Rabbimiz Iso*. – Ular nimaga oʻxshaydi? ³² Ana ular maydonda oʻtirishib, bir-biroviga: “Sizlarga nay chaldik, oʻynamadinglar, Sizlarga yigʻi chiqardik, yigʻlamadinglar”, – deb qichqirishadigan bolalarga oʻxshaydilar. ³³ Chunki Yahyo paygʻambar kelib non yemadi, sharob ichmadi; sizlar esa uni “jin uribdi” deysizlar. ³⁴ Inson Oʻgʻli kelib, ham yedi, ham ichdi; bu gal esa Uni “kabobxoʻru sharobxoʻr, soliqchilar bilan gunohkorlarning doʻsti” deysizlar. ³⁵ Va lekin *ilohiy* hikmat unga rioya qiluvchilar orqali oqlanadi”.

Iso va gunohkor ayol

³⁶ Farziylardan biri Isoni taom yeyishga taklif qildi. Iso farziyning uyiga kirib, dasturxon atrofida oʻtirdi.

³⁷ Bu shaharlik gunohkor deb tanilgan bir ayol Isoning farziy uyida mehmon boʻlganligini bilib, bir ganch idishda atir moy olib keldi. ³⁸ Isoning orqa tomonida, oyoqlari yonginasida turganicha yigʻlab, koʻz yoshlari bilan Uning oyoqlarini hoʻllay boshladi. Soʻng sochlari bilan Isoning oyoqlarini artgancha, oʻpa turib atir moy surtdi.

³⁹ Isoni taklif etgan farziy buni koʻrgach: “Agar bu odam paygʻambar boʻlganida edi, Unga suykilib turgan shu ayolning kimligini, qanaqa gunohkor ayol ekanligini bilar edi”, – deb koʻnglidan oʻtkazdi.

⁴⁰ Iso unga qayrildi:

– Simun, senga aytadigan soʻzim bor.

– Aytgil, Ustoz! – dedi u.

⁴¹ Iso dedi:

– Bir qarz beruvchining ikki qarzdori bor ekan, biri besh yuz, ikkinchisi ellik kumush tanga qarz boʻlgan ekan. ⁴² Biroq qarzdorlarning toʻlash uchun hech narsasi boʻlmaganidan, u ikkovini ham kechiribdi. Aytib ber-chi, ulardan qaysi biri uni koʻproq sevar ekan?

⁴³ Simun javob berib:

– Mening fikrimcha, koʻproq qarzi kechirilgan kishi boʻlsa kerak, – dedi.

– Toʻgʻri mulohaza qilding, – dedi unga Iso. ⁴⁴ Keyin ayolga oʻgirilib:

– Bu ayolni koʻryapsanmi? – dedi Simunga. – Men sening uyingga kelganimda, oyoqlarimni yuvгани suv berganing yoʻq. U esa oʻzining koʻz yoshlari bilan oyoqlarimni hoʻllab, sochlari bilan artib quritdi. ⁴⁵ Sen-chi, Meni oʻpganing yoʻq, bu ayol esa kelganimdan beri oyoqlarimni oʻpishdan toʻxtamayapti. ⁴⁶ Sen boshimga hatto moy quymading, u esa-chi oyogʻimga atir moy surkadi. ⁴⁷ Shuning uchun senga aytib qoʻyay: uning

ko'p gunohlari kechirilgan, ko'p sevishining sababi ana shunda. Kimki oz kechirilsa, u oz sevadi.

⁴⁸ So'ng Iso ayolga qayrilib:

– Gunohlaring kechirildi, – dedi.

⁴⁹ Iso bilan birga yeb-ichib o'tirganlar o'zlaricha fikr yurita boshlashdi: "Kim bo'ldi bu gunohni ham kechirayotgan?"

⁵⁰ Iso esa yana ayolga:

– Ishonching seni qutqardi, eson-omon borgil, – dedi.

Isoga ergashgan ayollar

8 Oradan ko'p o'tmay, Iso shaharu qishloqlar bo'ylab Xudo saltanati to'g'risidagi Xushxabarni tarqatar edi. O'n ikki shogirdi U bilan birga yurishar edi. ² Shuningdek, yomon ruhlardan va turli kasalliklardan xalos bo'lgan bir necha ayollar, shu jumladan, ichidan yettita jin chiqib ketgan magdalalik Maryam, ³ Hirodning saroy boshqaruvchisi Xuzaning xotini Yo'anna, Susanna va boshqa ko'p ayollar ham Iso bilan yurib, o'z mol-mulklarini sarf qilib, Uning tirikchiligiga xizmat qilishar edi.

Urug' sepuvchi haqida masal

⁴ Yana ko'p xalq to'planib, barcha shaharlar aholisi ham Uning oldiga oqib kelayotgan bir paytda, Iso masal bilan gap boshladi:

⁵ "Urug' sepuvchi o'z urug'ini sepish uchun chiqibdi. Sepayotganda ba'zi urug'lar yo'l yoqasiga tushib, poymol bo'libdi. Osmondagi qushlar kelib, urug'larni cho'qib ketibdi. ⁶ Ba'zi urug'lar toshloq yerga tushibdi. Urug'lar ko'karib chiqibdiyu, lekin tuproq namsiz bo'lgani uchun qurib qolibdi. ⁷ Yana boshqa urug'lar tikanlar orasiga tushibdi. Tikanlar o'sib, urug'larni bo'g'ib qo'yibdi. ⁸ Yana ba'zi urug'lar yaxshi yerga tushibdi. Ular ko'karib chiqib, yuz marta ko'p hosil beribdi".

Iso bularni aytib bo'lib: "Kimning eshitar qulog'i bo'lsa, eshitsin!" – deb xitob qildi.

Masallarning maqsadi

⁹ Shogirdlar Isodan:

– Boyagi masalning ma'nosi nima? – deb so'rashdi.

¹⁰ U shunday javob berdi:

– Xudo Shohligining sirlarini bilish qobiliyati sizlarga nasib bo'lgan. Boshqalarga bo'lsa, hamma narsani masallar bilan tushuntiraman, toki *oyatdagidek*: "Ular qarab turib ko'rmasinlar, eshitib turib anglamasinlar".

Urug' sepuvchi masalining ma'nosi

¹¹ "Bu masalning ma'nosi shu: Urug' – Xudoning kalomidir. ¹² Yo'l yoqasiga tushgan donlar shunday odamlarni bildiradiki, ular kalomni eshitadilar, lekin keyin imon va najot topmasliklari uchun iblis ularning yuragidan kalomni olib ketadi. ¹³ Toshloq yerga tushgan donlar esa shunday odamlarni bildiradi: ular kalomni eshitganda uni sevinch bilan qabul qilaveradi-

lar. Lekin ular ildizga ega emas. O'qtin-o'qtin ishon-salar-da, sinov vaqtida imondan qaytadilar. ¹⁴ Tikanlar orasiga tushgan urug'lar shunday insonlarni bildiradiki, ular kalomni eshitadilar, biroq hayotning tashvishlari, boylik va zavq-shavq savdolari ostida bo'g'ilib, pishiq hosil bermaydilar. ¹⁵ Yaxshi yerga tushgan urug' esa shunday kishilarni bildiradi: ular kalomni eshitib, yaxshi, sof yurakda saqlaydilar va chidam bilan hosil beradilar".

[Iso bularni aytib: "Kimning eshitar qulog'i bo'lsa, eshitsin!" – deb xitob qildi.]

Yorug'lik va qorong'ilik haqida

¹⁶ "Hech kim shamni yoqib, uni idish bilan yopmaydi yoki chorpoya tagiga qo'ymaydi. Aksincha, kirganlar yorug'likni ko'rsin, deb uni shamdonga qo'yadi.

¹⁷ Shuningdek, oshkora bo'lmaydigan hech qanday sir yo'q, ma'lum va ayon bo'lmaydigan hech yashirin narsa yo'q. ¹⁸ Shu sababdan qanday tinglayotganingizga diqqat qilinglar. Chunki kimda bor bo'lsa, unga yana beriladi. Kimda yo'q bo'lsa, o'zida bor bo'lishini fikr qilgan narsasi ham undan tortib olinadi".

Isoning onasi bilan ukalari

¹⁹ Isoning onasi bilan ukalari Uning oldiga keldilar, ammo xaloyiq ko'pligidan Unga yaqinlasha olmadilar.

²⁰ Isoga:

– Onang va ukalaring Seni ko'rmoqchi bo'lib tashqarida turibdilar, – degan xabar yetkazishdi.

²¹ Iso ularga shunday javob berdi:

– Mening onam va ukalarim – Xudo kalomini tinglovchi va bajo keltiruvchilardir.

Isoning bo'ronni tinchitishi

²² Kunlarning birida Iso O'z shogirdlari bilan qayiqqa tushib ularga:

– Ko'lning narigi tomoniga suzib o'taylik, – dedi.

Ular jo'nab ketishdi. ²³ Suzib ketayotganlarida Iso uxlab qoldi. Ko'lda qattiq bo'ron turdi. Qayiq suvga to'lib, ular xavfli ahvolda qoldi. ²⁴ Shogirdlar Isoning yoniga borib:

– Ustoz, Ustoz, halokatdamiz! – deb Uni uyg'otishdi.

Iso turib shamolga va to'lqinlanayotgan suvlarga do'q urdi. Shu zahoti bo'ron tinib, sukunat tushdi. ²⁵ Iso shogirdlariga:

– Ishonchingiz qani? – dedi.

Ular esa juda qo'rqib dong qotib qolishdi.

– Kim ekan U? Mana shamollar va suvlarga ham buyuradi, ular esa Unga bo'ysunadi! – deyishdi bir-biriga.

Jinga chalinganning tuzalishi

²⁶ Jalilaning qarshi tomonidagi Gadara yurtiga suzib keldilar. ²⁷ Iso qirg'oqqa chiqishi bilan shahardan bir odam uchradi. Bu odam ancha vaqtdan beri jinga giriftor bo'lib, kiyim ham kiymasdi. U uyda ham turmay, qabrison g'orlarida yashar edi. ²⁸ Isoni ko'rgach,

u qichqirib yubordi-da, o'zini Uning oldiga tashlab, band ovoz bilan:

– Ey Iso, Xudoyi Taoloning O'g'li, men bilan nima ish-ing bor? O'tinaman, meni qiynama! – dedi. ²⁹ Chunki Iso yomon ruhga bu odamdan chiqib ketishni buyur-gan edi. Uni saqlash uchun zanjir-kishan bilan bog'la-gan bo'lsalar-da, lekin u bandlarni uzib tashlar va jin tez-tez uni tutib cho'l-sahrolarga sudrab borar edi.

³⁰ Iso undan so'radi:

– Isming nima?

– Ismim Tumonat †, – dedi u. Chunki uning vujudini bir talay jin chirmagan edi.

³¹ Jinlar o'zlarini tubsiz qarg'a yubormaslikni Isodan yolvorib so'radilar. ³² Shu tog'ning yon bag'rida katta bir to'ng'iz podasi o'tlab yurgan edi. Jinlar to'ng'izlarga kirishga ruxsat berishi uchun Isodan yolvorib so'radil-ar. Iso ularga ruxsat berdi. ³³ Shunda jinlar odamdan chiqib, to'ng'izlarga kirib oldilar. To'ng'iz podasi tik qiyalikdan pastga yopirildi va ko'lda g'arq bo'ldi.

³⁴ To'ng'iz boquvchilar sodir bo'lgan voqeani ko'rgach, yugurib borib shaharda va ovullarda bularni gapirib berdilar. ³⁵ U joylar aholisi esa bo'lib o'tgan hodisani ko'rish uchun dalaga chiqib, Isoning yoniga keldi. Jin chiqqan odamni kiyingan va aqli raso holatda Isoning oyog'i tomonda o'tirganini ko'rib, vahimaga tushishdi. ³⁶ Hodisani ko'rganlar esa u odamning jin-dan qanday qutulganini hammaga so'zlab berishdi.

³⁷ Shunda Gadara atrofidan kelgan barcha aholi qattiq dahshatga tushdi, ularning yeridan chiqib ketishni Iso-dan iltimos qilishdi. Iso esa qayiqqa tushib qaytib ket-di.

³⁸ Jinlardan xalos bo'lgan odam Iso bilan birga yur-moqlikni Undan so'radi. Lekin Iso unga:

³⁹ – O'z uyingga qaytib borib, Xudo sen bilan nimalar qilganini gapirib ber, – deb uni jo'natdi.

U kishi borib, Iso u bilan nimalar qilganini butun sha-harda e'lon qiladigan bo'ldi.

Tirilgan qiz, sog'aygan ayol

⁴⁰ Iso *berigi qirg'oqqa* qaytib kelgach, xalq Uni quvonib qarshiladi, chunki hamma Uni kutib turgan edi. ⁴¹ Shu payt ibodatxonaning jamoaboshisi bo'lgan Yair ismli bir kishi kelib qoldi. Isoning oyoqlariga o'zini tashlab, uning uyiga borishini o'tinib so'radi. ⁴² Chunki uning o'n ikki yoshlardagi birgina qizi o'lim to'shagida yotar edi.

Iso borarkan, xaloyiqning siquvida qoldi. ⁴³ Shu o'rta-da o'n ikki yildan beri qon ketishidan azob chekayot-gan bir ayol ham bor edi. U bor-yo'g'ini tabiblarga sarf etgani bilan hech biridan shifo topmagan edi. ⁴⁴ Ayol Isoga orqa tomondan yaqinlashib, etagiga elas qo'l te-gizgan onda qon oqishi darhol to'xtadi.

⁴⁵ – Kim u Menga qo'lini tegizgan? – dedi Iso. Hamma tongach, Butrus bilan yonidagilar dedi:

– Ustoz, xaloyiq Seni o'rab, siqib turibdi, Sen esa-chi, Menga kim qo'l tegizdi, deysan?

† TUMONAT: yunoncha "legion", ya'ni Rim armiyasida 6000 askardan iborat harbiy qism.

⁴⁶ Lekin Iso:

– Kimdir Menga aniq tegdi-da, Men O'zimdan bir kuch chiqqanini sezdim, – dedi.

⁴⁷ Ayol boshqa yashirina olmaganini payqagach, qaltiragancha Isoga yaqinlashib, Uning oyoqlariga o'zi-ni tashladi-yu, Unga qanday maqsad bilan tekkanligini va o'sha zahoti qanday darddan xalos bo'lganini butun xalqqa eshittirib so'zlab berdi.

⁴⁸ Iso unga:

– Dadil bo'l, qizim! Ishonching seni qutqardi, eson-omon borgil, – dedi.

⁴⁹ Iso gapini hali tugatmasdanoq, jamoaboshining uyidan kimdir kelib, jamoaboshiga:

– Qizingiz o'ldi, Ustozni ovora qilmay qo'yaqoling, – dedi. ⁵⁰ Buni eshitgan Iso u odamga:

– Qo'rqma, faqat ishongin, qizing qutqariladi, – dedi.

⁵¹ Iso o'sha uyga kelib, Butrus, Yuhanno, Yoqub va qizning ota-onasidan boshqa hech kimning O'zi bilan ichkariga kirishga ruxsat bermadi. ⁵² Hamma qizcha uchun yig'lab nola qilayotgan edi. Biroq Iso:

– Yig'lamanglar, u o'lgan emas, faqat uxlab yotibdi, – dedi.

⁵³ Ular qizchaning o'lganligini bila turib, Uning usti-dan kulishdi. ⁵⁴ Iso esa [hammani tashqariga chiqarib,] qizchaning qo'lidan ushlab qoldi-da:

– Ey qizaloq, o'rningdan tur! – deb xitob qildi.

⁵⁵ Qizchaning ruhi taniga qaytdi. U shu ondayoq o'rnidan turib ketdi. Iso unga ovqat berishni buyurdi.

⁵⁶ Qizning ota-onasi hayron qoldilar. Iso esa ularga bo'lgan voqea haqida hech kimga aytmalikni buyurdi.

O'n ikki shogirdni xizmatga yuborish

9 Iso o'n ikki shogirdini yoniga chaqirib, ularga bu-tun jinlar ustidan hokimlik qilish va kasallarni sog'aytirish qudratini berdi. ² Xudoning Shohligini e'lon qilish va xastalarga shifo berishga ularni yuborib, ³ Iso dedi: "Yo'lga hech narsa olmanglar: hasa ham, to'rva ham, non ham, aqcha ham, bir juft ko'ylak ham ol-manglar. ⁴ Qaysi uyga kirsangizlar, u yerdan jo'na-guningizcha o'sha uyda qolinglar. ⁵ Agar biror shahar-da sizni qabul qilmasalar, u yerdan chiqayotganingizda aholiga ogohlantirish tariqasida oyoqlaringizdagi changni qoqib ketinglar".

⁶ Shogirdlar jo'nadilar. Qishloqdan-qishloqqa o'tib borib, hamma yoqda Xushxabarni targ'ib qilar, kasal-larga shifo berar edilar.

Hokim Hirodning esankirashi

⁷ Viloyat hokimi Hirod sodir bo'layotgan ajoyibotlarni eshitib, esankirab qoldi. Chunki ba'zilar: "Yahyo tirilib kelibdi", – desalar, ⁸ boshqalar esa: "Ilyos payg'ambar paydo bo'libdi", – derdilar. Yana boshqalar bo'lsa: "Qadimgi payg'ambarlardan biri tirilib kelibdi", – deb yurishdi. ⁹ Hirod bo'lsa: "Men Yahyoni boshidan judo qilganman. Endi bunday ishlarni qilyapti, deb yurish-gani kim ekan?" – dedi-da, Isoni ko'rgisi keldi.

Isoning 5000 kishini to'ydirishi

¹⁰ Shu orada Isoning havoriylari safardan qaytib kelib, qilgan ishlarini Unga aytib berishdi. Iso havoriylarni Baytsayda nomli shahar yaqinidagi xilvat joyga O'zi bilan olib ketdi. ¹¹ Ammo xaloyiq buni bilib, Uning orqasidan boraverdi. Iso ularni yaxshi qarshilab, Xudoning Shohligi to'g'risida suhbatlashdi, shifoga muhtojlarni davoladi.

¹² Kun botib, kech kira boshladi. Isoning o'n ikki shogirdi Uning oldiga kelib:

– Xaloyiqqa ruxsat ber, atrofdagi ovul va qishloqlarga borib rizqini topsin, tunasin. Chunki bunda ovloq joydamiz, – dedilar.

¹³ – Sizlar ularga ovqat beringlar! – dedi Iso.

– Beshta non va ikkita baliqdan boshqa biron narsamiz yo'q-ku. Borib shuncha kishiga ovqat sotib ololamizmi? – dedi shogirdlar.

¹⁴ O'sha yerda besh mingga yaqin erkak bor edi. Iso shogirdlariga:

– Xaloyiqni har qatorga elliktadan qilib o'tqazinglar, – dedi.

¹⁵ Shogirdlar xuddi shunday qilib, hammani o'tqazdilar. ¹⁶ Iso beshta non bilan ikkita baliqni oldi-yu, osmonga qarab shukrona duosini o'qidi. So'ng bularni mayda-mayda qilib, xalqqa tarqatish uchun shogirdlariga berdi. ¹⁷ Hammalari yeb to'ydi. Ortib qolgan burdalarni terib olishganda, o'n ikki savat chiqdi.

Butrus Isoning Masihligini tan olishi

¹⁸ Bir vaqtda Iso yolg'iz O'zi ibodat qilar edi. Shogirdlari ham yaqin turar edilar. Iso ulardan:

– Xalq Meni kim deb hisoblaydi? – deya so'radi. ¹⁹ Ular javob berib:

– Yahyo payg'ambar deb hisoblaydi, boshqalar esa Ilyos payg'ambar deb hisoblaydi. Yana boshqalar bo'lsa: "Qadimgi payg'ambarlardan biri tirilib kelibdi", deb o'ylab yurishibdi, – dedilar. ²⁰ Iso ulardan:

– Sizlar-chi, Meni kim deb hisoblaysizlar? – deb so'radi. Bunga javoban Butrus:

– Sen Xudo yuborgan Masihsan! – dedi.

Iso O'z o'limi haqida

²¹ Iso bularni hech kimga aytmanglar, deb shogirdlariga qat'iy buyruq berdi. ²² "Inson O'g'li ko'p azob chekishi, oqsoqollar, oliy ruhoniylar va ulamolar tomonidan rad qilinib o'ldirilishi, uchinchi kuni esa qayta tirilishi kerak", – dedi.

²³ So'ng hammaga xitob qilib dedi: "Agar kim Menga ergashishni istasa, o'zidan kechsin va har kuni o'z xochini ko'tarib †, ortimdan yursin. ²⁴ Kim o'z jonini saqlab qolmoqchi bo'lsa, uni yo'qotadi. Kim Men uchun jonini yo'qotsa, uni saqlab qoladi. ²⁵ Agar inson butun dunyoni egallab olsa-yu, biroq o'ziga zarar yetkazsa yoki

† O'Z XOCHINI KO'TARISH: Iso Masih kabi o'z nafsidan kechib, Xudo yo'lga o'zini butunlay bag'ishlab, imon tufayli keladigan kulfatlardan bosh tortmaslik ma'nosida; yana qarang: 14:25-27.

halokatga yo'liqsa, bundan qanday foyda ko'radi?

²⁶ Kim Mendan va Mening so'zlarimdan uyalsa, Inson O'g'li †† ham O'zi, Otasi va muqaddas farishtalar salobati ila kelganda, undan uyaladi. ²⁷ Sizlarga chinini aytayin: bu yerda turganlardan ba'zilari borki, Xudoning Shohligini ko'rmaguncha, o'lim ko'rmaydilar".

Iso qiyofasining o'zgarishi

²⁸ Iso bu so'zlarni aytgandan keyin sakkiz kuncha o'tib, Butrus, Yuhanno va Yoqubni olib, ibodat qilish uchun toqqa chiqdi. ²⁹ U ibodat qilayotganda, yuzining ko'rinishi o'zgarib, kiyimlari yashinday oq bir tusda yarqirab ketdi. ³⁰ Shu onda nur yog'ilib turgan ikki zot – Muso va Ilyos payg'ambarlar paydo bo'lib, Iso bilan gapga tushdilar. Ular Isoning yaqinda Quddusga borib olamdan o'tishi to'g'risida suhbatlashar edilar.

³² Butrus va u bilan birga bo'lganlarni uyqu elitgan edi. Qo'qqisdan uyg'onishib, nurli Isoni va U bilan birga turgan ikki zotni ko'rdilar. ³³ U zotlar endi Isodan ajralib ketaylik, degan paytda Butrus Isoga:

– Ustoz, bizga bu joy juda yoqyapti! Qani, uchta chayla quraylik – birisi Senga, birisi Musoga, birisi Ilyosga, – dedi. Ammo u nima deyarini bilmas edi.

³⁴ Butrus gapini tugatmasdan, bir bulut paydo bo'lib ularga soya soldi. Ular bulut ostida qolib, vahimaga tushdilar. ³⁵ Bulut ichidan:

– Bu Mening aziz O'g'limdir; Unga quloq solinglar, – degan sado eshitildi.

³⁶ Sado uzilgach, shogirdlar Isoning u yerda yolg'iz qolganini ko'rdilar. Ular ko'rganlarini yashirib, o'sha kunlarda hech kimga bildirmadilar.

Isoning boladan jin quvishi

³⁷ Ertasi kun ular tog'dan tushdi. Isoni ko'p xaloyiq qarshiladi. ³⁸ Kimdir birdan xalq ichidan dod soldi:

– Ustoz! Sendan yalinib so'rayman, o'g'limga bir qaragin, u mening yagona bolam-ku. ³⁹ Bir ruh bolani tutib turadi va u birdaniga baqirib yuboradi. Ruh uni og'zidan ko'pik chiqquncha yerga yiqitib sudraydi, uni obdan qiynab, zo'rg'a undan ayriladi. ⁴⁰ Men Sening shogirdlaringga, ruhni quvinglar, deb yolvordim, lekin ular eplolmadi, – dedi. ⁴¹ Iso bunga javoban:

– Ey vafosiz va buzuq nas! Qachongacha sizlar bilan birga bo'laman? Qachongacha sizlarga chidab tura-man? O'g'lingni bu yerga keltir! – dedi.

⁴² Bola yaqinlashmasdan, jin uni yerga ag'natib ura ketdi. Lekin Iso yomon ruhga bas qilishni buyurdi, bolani sog'aytirdi va uni otasiga topshirdi. ⁴³ Hamma Isoning buyukligiga hayron qoldi.

Iso yana O'z o'limi haqida

Isoning qilayotgan ishlaridan hamma taajjubda ekan, U O'z shogirdlariga: ⁴⁴ "Sizlar bu so'zlarimni quloqlaringizga quyib olinglar! – dedi. – Inson O'g'li odamlar qo'lga tutib berilishi muqarrardir".

†† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

⁴⁵ Shogirdlar bo'lsa, bu so'zni tushunmadilar. Bu so'z ularning tushunchasidan yashirin bo'lib, ma'nosiga yetmadilar, Isodan so'rashga esa qo'rqar edilar.

Kim katta?

⁴⁶ Shogirdlar orasida: qay birimiz kattamiz, degan tortishuv bo'ldi. ⁴⁷ Ularning ko'nglidagi fikrni uqib, Iso bir bolani olib O'zining yoniga turg'izdi-da, ⁴⁸ ularga dedi:

– Kim bu bolani Mening nomimdan qabul qilsa, Meni qabul qilgan bo'ladi. Kim Meni qabul qilsa, Meni Yuborganni qabul qilgan bo'ladi. Orangizda kim eng kichik ekan, mana u buyuk hisoblanadi.

⁴⁹ Shunda Yuhanno so'z oldi:

– Ustoz! Sening noming bilan jinlarni quvayotgan bir odamni ko'rdik. U biz bilan yurmagan sababli, unga buni man etdik.

⁵⁰ – Man qilmang – dedi Iso. – Kimki sizga qarshi emas, u siz tomonda.

Samariyaliklarning Isoni rad qilishi

⁵¹ Isoning olamdan o'tish kunlari yaqinlasharkan, U Quddusga borishga jazm qildi. ⁵² O'zidan oldin xabarchilarni yubordi. Ular Iso kelishiga hozirlik ko'rish uchun Samariyaning bir qishlog'iga kirdilar. ⁵³ Lekin U Quddusga ketayotgan sayyoh ko'rinishida bo'lgani uchun, samariyaliklar Isoni qabul qilmadilar.

⁵⁴ Shogirdlari Yoqub ila Yuhanno buni ko'rib:

– Rabbiy, istasang, biz Ilyos payg'ambar qilganidek, bularni gumdon qilish uchun osmondan olov tushsin deb aytaylik! – dedilar. ⁵⁵ Iso esa ularga burildi-da, ta'na qilib:

– Sizlar qanday ruhda borayotganingizni bilmaysizlar, – dedi. ⁵⁶ – Inson O'g'li inson jonini halok qilish emas, xalos qilish uchun kelgan.

So'ngra ular boshqa qishloq sari ketdilar.

Isoga ergashishning shartlari

⁵⁷ Yo'lda ketar ekanlar, kimdir Isoga:

– Hazrat, qayerga borma, men Sening orqangdan yuraman, – dedi. ⁵⁸ Iso unga:

– Tulkilarning inlari, ko'k qushlarining uyalari bor. Lekin Inson O'g'lining bosh suqadigan joyi yo'q, – dedi.

⁵⁹ Boshqa birisiga Iso:

– Orqamdan yur! – dedi. Lekin u:

– Hazrat, oldin borib otamni ko'mib kelishga ijozat ber, – dedi. ⁶⁰ Iso unga:

– O'liklarni qo'y, ularni o'zicha o'lik bo'lganlar ko'msin. Sen esa borib, Xudoning Shohligi haqida xabar tarqatgin, – dedi.

⁶¹ Yana boshqa biri:

– Hazrat, men Sening orqangdan yuraman. Faqat oldin borib uydagilar bilan xayrlashishimga ijozat ber, – dedi. ⁶² Lekin Iso unga dedi:

– Qo'llarini omochda tutib, orqasiga qaragan hech kim Xudoning Shohligi uchun layoqatli bo'lmas.

Yetmish shogirdning voizlik safari

10 Bu hodisalardan keyin Rabbimiz Iso boshqa yetmish shogirdni tanlab, O'zi tashrif buyuradigan har bir shahar, har bir joyga O'zidan oldin borib tursin uchun ularni ikkita-ikkidadan yubordi. ² Ularga xitoban dedi: "Hosil mo'l, biroq yumushchilar oz. O'z hosilingni yig'ib-teradigan yumushchilar yubor, deb hosil Egasiga iltijo qilinglar. ³ Boringlar! Sizni bo'rilar orasiga qo'zilar-day yuboryapman. ⁴ Hamyon ham, to'rva ham, choriq ham olmang, yo'lda hech kimga salom ham bermanglar. ⁵ Qaysi uyga kirsangizlar, avval boshda: "Uyingizga tinchlik bo'lsin", deb salom beringlar. ⁶ Agar u yerda biror tinchliksevar bo'lsa, uning boshi salomat bo'ladi. Bo'lmasa, salomingiz sizlarga qaytib keladi. ⁷ Kirgan uyda qolinglar, sizlarga nimaiki bersalar, uni yeb-ichinglar. Chunki mehnatkash o'z mehnatiga yarasha taqdirlanmoqqa munosibdir. Uyma-uy o'tib yurmanglar.

⁸ Qaysi shaharga kelganingizda sizlarni qabul qilsalar, oldingizga qo'yilganni yenglar. ⁹ O'sha yerdagi kasallarga shifo berib, ularga: "Xudoning Shohligi sizlarga yaqinlashdi", deb aytinglar. ¹⁰ Agarda qaysi shaharga kelganingizda sizlarni qabul qilmasalar, u yerdan chiqayotganingizda ko'cha-ko'yda baralla:

¹¹ "Shahringizdan oyoqlarimizga yopishgan changni ham qoqib, o'zingizga qoldirib ketyapmiz. Biroq shunga qaramay bilib qo'yinglarki, Xudoning Shohligi sizlarga yaqinlashdi", deb aytinglar. ¹² Sizlarga gapim shuki, *qiyomat* kunida u shahardan ko'ra Sado'm † shahrining holi yengilroq bo'ladi".

Gunohkor shaharlarning holiga voy

¹³ "Sening holingga voy, ey Horazin! Sening holingga voy, ey Baytsayda! Agar sizlarda sodir bo'lgan mo'jizalar Tir bilan Sido'n shaharlarida yaratilganda, ular allaqachon julga o'ranib, kulga o'tirib, tavba qilgan bo'lardilar. ¹⁴ Mana, qiyomat kunida sizdan ko'ra Tir va Sido'nning holi yengilroq bo'ladi. ¹⁵ Ey sen, ko'kkacha o'rlagan Kafarnahum, tuban ketajaksan tamug'ga!

¹⁶ Sizni tinglagan Meni tinglagan bo'ladi. Sizni rad etgan Meni rad etgan bo'ladi. Meni rad etgan esa Meni Yuborganni rad etgan bo'ladi".

Yetmish shogirdning safardan qaytishi

¹⁷ Yetmish shogird quvonch bilan safardan qaytib kelib Isoga:

– Rabbiy, Sening nomingni tilga olsak, jinlar ham bizga bo'ysunadi-ku! – dedilar. ¹⁸ Iso ularga dedi:

– Men shaytonning osmondan yashinday tushganini ko'rdim. ¹⁹ Mana, Men sizlarga ilonu chayonlarni ezib tashlash hamda dushmanning butun kuch-qudratini oyoq osti qilish iqtidorini berganman. Hech narsa sizlarga zarar yetkazmaydi. ²⁰ Biroq ruhlar sizga bo'ysunayotganidan quvonmanglar, balki nomlaringiz osmonda yozilganidan quvoninglar!

† SADO'M: lug'atga qarang.

²¹ O'sha paytda Iso *ilohiy* Ruhdan ilhomlanib, juda xurram bo'lib dedi:

– Ey Ota, yeru ko'k Hukmdori! Sen bu ishlarni donoyu oqillardan yashirib, go'daklarga ma'lum etganing uchun Senga hamdu sano aytaman. Ha Ota, Sening ezgu xohishing shunday edi.

²² [Keyin Iso shogirdlariga o'girilib, dedi:]

– Otam Menga hamma narsani topshirgan. O'g'ilning kimligini Otadan boshqa hech kim bilmaydi, Otaning kimligini ham O'g'ildan va O'g'il bilim berishni istagan kishidan boshqa hech kim bilmaydi.

²³ So'ng shogirdlariga qarab, Iso alohida dedi:

– Sizlar ko'rayotgan narsalarni ko'rib turgan ko'zlar saodatlidir! ²⁴ Sizlarga shuni aytayin: ne-ne payg'am-baru podshohlar siz ko'rayotganni ko'rmoq orzu etgandilar, lekin ko'rolmadilar, siz eshitayotganni eshitmoq orzu etgandilar, lekin eshitolmadilar.

Amaliy rahmdillik haqida

²⁵ Shunda Isoni sinash maqsadida kelgan Tavrot tafsirchilaridan biri oyoqqa turib, Unga savol berdi:

– Ustoz, abadiy hayot nasib bo'lmog'i uchun nima qilishim kerak?

²⁶ – Tavrotda nima yozilgan? Qanday o'qiysan? – deb so'radi Iso. ²⁷ U kishi shunday javob berdi:

– “Egang Xudovandni butun qalbing, butun joning, butun quvvating va butun onging bilan sev, yaqiningni † esa o'zing kabi sev”, – deb yozilgan .

²⁸ Iso unga:

– Sen to'g'ri javob berding, shunday qilgin, ana shunda yashaysan! – dedi. ²⁹ Ammo u odam o'zini oqlamoqchi bo'lib:

– Xo'p, menga yaqin kim? – deb so'radi Isodan. ³⁰ Iso unga o'rnakli naql bilan javob qaytardi:

– Bir odam Quddusdan Yerixoga borar ekan, qaroqchilar qo'lga tushib qolibdi. Qaroqchilar uning kiyimlarini yechib olib, o'lasini qilib urib, shu holicha tashlab ketibdilar. ³¹ Ittifoqo, shu yo'ldan bir ruhoniyy †† borar ekan. Uni ko'rib, yonidan o'tib ketibdi. ³² U joyga bir levit ‡ ham kelib, u odamni ko'riboq, yonidan o'tib ketaveribdi. ³³ Bir samariyalik yo'lovchi esa bu joydan o'tarkan, uning ustidan chiqib qolibdi va holiga ko'p kuyinibdi. ³⁴ Uning yoniga kelibdi-da, yaralariga moy surib, sharob quyib, bog'lab qo'yibdi. So'ng uni o'z uloviga mindiribdi-da, mehmonxonaga olib kelib, unga g'amxo'rlik qilibdi. ³⁵ Ertasiga jo'nayotganda ikki kumush tanga chiqaribdi-da, mehmonxonaga egasiga berib: “Unga yaxshi qaragin. Agar bundan ziyod xarj qilar bo'lsang, men qaytib kelganimdan so'ng senga beraman”, – deb ketibdi.

³⁶ Seningcha, uchovidan qaysi biri qaroqchilarning qo'lga tushgan odamning yaqini sanaladi?

³⁷ Tavrot tafsirchisi:

– Unga shafqat qilgan odam-da, – deb javob berdi.

– Bor, sen ham shunday qil! – dedi unga Iso.

† YAQININGNI: ya'ni senga yaqin bo'lgan o'zga odamni. †† RUHONIY: ayrim lavozimdagi ma'bad xizmatkori. ‡ LEVIT: ayrim lavozimdagi ma'bad xizmatkori.

Iso Maryam bilan Martaning uyida

³⁸ O'z yo'llarida davom etishdi. Iso bir qishloqqa kirdi. Bu yerda Marta ismli ayol Uni uyiga taklif qildi. ³⁹ Uning Maryam ismli bir singlisi bor edi. Maryam Isoning oyoqlari oldida o'tirib Uning so'zlarini tinglar edi.

⁴⁰ Marta esa tayyorgarchilik ishlari bilan juda ovora edi.

Nihoyat, u Iso yoniga kelib:

– Hazrat! Singlim bir o'zimni xizmatda qoldirib qo'yganiga e'tibor bermayapsanmi? Unga aytgin, menga yordam bersin! – dedi. ⁴¹ Iso unga shunday javob berdi:

– Marta, Marta, buncha urinib tashvishlanmasang!

⁴² Zarur bo'lgan bittagina ish bor. Maryam esa o'zi uchun yaxshi ulushni tanladi va bu undan tortib olinmaydi.

Ibodot haqida

11 Iso bir joyda ibodat qilar edi. Ibodatni tamom qilgach, shogirdlaridan biri Unga:

– Rabbii! Yahyo o'z shogirdlarini o'rgatganidek, bizni ham ibodat qilishga o'rgat, – dedi. ² Iso ularga dedi:

– Ibodat qilayotganingizda shunday deb aytinglar:

Ey, Otamiz!

Sening muqaddas isming ulug'lansin ††.

Sening Shohliging kelsin.

³ Kundalik rizqimizni berib turgin.

⁴ Gunohlarimizni kechirgin, chunki biz ham o'zimizga qarzdor bo'lgan har bir kishini kechiramiz.

Bizni vasvasaga duchor qilmagin ††.

⁵ Yana ularga dedi: “Faraz qilaylik, orangizda bir kishining do'sti bor. Yarim kechada do'sti uning oldiga kelib:

– Do'stim, menga uchta non qarz berib tur. ⁶ Mening bir do'stim yo'ldan o'taturib, tashrif buyurdi, oldiga qo'yadigan hech narsam yo'q, – deydi. ⁷ Unisi ichkari-dan javob berib:

– Meni bezovta qilma. Eshik qulf, bolalarim men bilan bir to'shakda yotishibdi, endi o'rnimdan turib senga berolmayman, – deydimi?

⁸ Sizlarga rostini aytsam: o'z do'sti bo'lgani uchun ham turib unga bermasa-da, lekin uning shilqimligi tu-fayli u turib, qancha so'rasa, shuncha beradi.

⁹ Shunday qilib, Men sizga aytaman: so'rab turinglar, sizga beriladi. Izlab turinglar, topasizlar. Taqillatib turinglar, eshik ochiladi. ¹⁰ Chunki har bir so'ragan olar, izlagan topar, taqillatganga eshik ochilar.

¹¹ Orangizdagi qaysi bir ota, o'g'li undan non so'rasa, unga tosh beradi? Yoki baliq so'rasa, unga baliq o'rniga ilon beradi? ¹² Yoki tuxum so'rasa, unga chayon beradi?

¹³ Shunday qilib, sizlar yovuz bo'la turib bolalaringizga yaxshi hadyalar bera bilar ekansiz, samodagi Ota esa Undan so'raganlarga Muqaddas Ruhni berishi yanada shubhasizdir”.

†† yoki “isming muqaddas tursin (tutilsin)”. †† Injilning eng qadimiy va ishonarli qo'lyozmalari bo'yicha, Iso Masihning ushbu ulug' ibodatining to'liq shakli Matto 6:9-13-oyatlarida bor.

Iso va shayton

¹⁴ Bir kuni Iso soqovdan jinni quvib chiqardi. Jin chiqqandan so'ng, soqov tilga kirdi, xalq esa hayratda qoldi. ¹⁵ Ammo oralaridan ba'zilari: "U ins-jinlar boshlig'i iblisning † kuchi bilangina jinlarni quvib chiqaryapti!" – dedilar. ¹⁶ Boshqalar esa Isoni sinab ko'rmoqchi bo'lib, osmondan dalolat ko'rsatishni Undan talab qildilar.

¹⁷ Iso ularning qalb kechinmalarini bilib, dedi: "O'z ichidan bo'lingan har bir podshohlik nuraydi, o'z ichidan bo'lingan xonadon xarob bo'ladi. ¹⁸ Agar shayton ham o'zaro bo'lingan bo'lsa, uning saltanati qanday turar oladi? Sizlar bo'lsa, yana Meni iblis kuchi bilan jinlarni quvib chiqarayotibdi, deysiz-a? ¹⁹ Agar Men jinlarni iblis kuchi bilan quvib chiqarayotgan bo'lsam, u holda sizlarning o'g'illaringiz kimning kuchi bilan quvib chiqarishadi? Shu sabab ham ular sizga hakam bo'ladi. ²⁰ Agar Men Xudo dasti ila jinlarni quvib chiqarayotgan ekanman, bu Xudo Shohligining sizga yetib kelgani demak.

²¹ Agar kuchli odam o'z uyini qurol-yarog'i bilan qo'riqlab tursa, uning mol-mulki bexatar bo'ladi. ²² Ammo undan kuchlirog'i hujum qilib uni yengsa, u tayanagan barcha qurollarini tortib oladi va o'ljasini istaganiga taqsimlab beradi. ²³ Kim Men bilan birga bo'lmasa, Menga qarshidir. Kim Men bilan birga yig'masa, sochadi.

²⁴ Yovuz ruh insondan chiqqanidan keyin, rohat izlab suvsiz yerlarni aylanib yuradi va topmagach: "Chiqqan uyimga qaytib boraman", deydi. ²⁵ Kelgach esa, uyni supurilgan va yig'ishtirilgan holda ko'radi. ²⁶ Shunda borib, o'zidan ham yovuzroq boshqa yettita ruhni chaqiradi va ular bilan uyga kirib yashay boshlaydi. U odamning keyingi holi avvalgidan battarroq bo'lar".

Haqiqiy baxtiyorlik

²⁷ Iso bu so'zlarni aytayotganda, xalq orasidan bir ayol ovozini baland qilib:

- Seni asragan qorin, Seni emizgan ko'krak baxtlidir!
- deb yubordi. ²⁸ Lekin Iso dedi:
- Aniqrog'i, Xudo kalomini tinglab uni bajo keltirganlar baxtlidir!

Isodan dalil talab qilish

²⁹ Ko'pdan-ko'p xaloyiq yig'ila boshlagach, Iso so'z ochib dedi: "Bu nasl yomondir! Bu nasl bir dalil izlamogda, ammo Yunus payg'ambarning alomatidan boshqa unga dalil berilmaydi. ³⁰ Yunus Nineviya aholisi uchun qanday alomatli bo'lgan bo'lsa, Inson O'g'li †† ham bu nasl uchun shunday alomatli bo'ladi. ³¹ Janub malikasi ‡ qiyomat kunida bu nasl odamlari bilan birga tirilib, ularni mahkum etadi. Chunki u Sulaymonning

† IBLIS: aslida "Baalzabul"; lug'atga qarang. †† INSON O'GLI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang. ‡ JANUB MALIKASI: Podshoh Sulaymonni yo'qlab borgan Shabo (bugungi Yaman) malikasi; (aynan Tavrot, 3-Shohlar 10-bob).

hikmatini tinglash uchun dunyoning olis elidan kelgan. Hamda mana, Sulaymondan buyukrog'i bu yerdadir!

³² Nineviya odamlari qiyomat kunida bu nasl bilan birga turib, uni mahkum etadilar. Chunki ular Yunusning va'zi sababli tazarru qilganlar. Hamda mana, Yunusdan buyukrog'i bu yerdadir!"

Yorug' tan haqida

³³ "Hech kim shamni yoqib, uni ko'rinmas yerga yoki chelakning tagiga qo'ymaydi. Aksincha, kirganlar ziyoni ko'rsin, deb uni shamdonga qo'yadi. ³⁴ Tanning chirog'i – ko'z. Agar ko'zing tiniq bo'lsa, butun tanning ham nurli bo'lar. Agarda ko'zing yomon bo'lsa, tanning ham qorong'i bo'lar. ³⁵ Shuning uchun, ichingdagi nur qorong'i bo'lmasligiga e'tibor ber. ³⁶ Agar tanningda biron qorong'i qism bo'lmay, hamma joyi nurlanib tursa, shunda yonar chiroq seni yoritgandek, butun tanning ham yorqin bo'lar".

Isoning din arboblari ko'yishi

³⁷ Iso bularni gapirib turganda, bir farziy Uni dasturxoniga taklif qildi. Iso uning uyiga kirib, ovqatlanishga o'tirdi. ³⁸ Iso ovqatdan oldin qo'llarini yuvmagani farziy ko'rib, ajablandi.

³⁹ Rabbimiz Iso unga dedi: "Ey farziylar, sizlar piyolayu tovoqning sirtini tozalaysiz-u, ammo ichingiz talonchilik va yovuzlikka to'lib-toshadi! ⁴⁰ Hoy befahmlar! Sirtini yaratgan ichni ham yaratgan emasmi?

⁴¹ Yaxshisi, o'zingizda boridan xayr-sadaqa beringlar, shunda sizlar uchun hamma narsa halol bo'ladi.

⁴² Ey farziylar, holingizga voy! Sizlar yalpiz, za'faron va har xil sabzavotdan ushr berasiz-u, ammo haqqoniyat va Xudo sevgisiga beparvosizlar! Bularning birini bajara turib, ikkinchisini ham tashlab qo'ymasligingiz kerak edi.

⁴³ Ey farziylar, holingizga voy! Sizlar ibodatxonalarda to'rda o'tirish va xalq yig'inlarida alik olishni yaxshi ko'rasizlar. ⁴⁴ Holingizga voy, ey munofiq tafsirchilar hamda farziylar! Sizlar odamlar sezmay ustidan bosib o'tgan belgisiz qabrlarga o'xshaysizlar".

⁴⁵ Shu mahalda Tavrot tafsirchilaridan biri so'zga chiqib Isoga: "Ustoz, bu so'zlarni aytib, bizni ham ranjiting-ku", – dedi.

⁴⁶ Iso esa aytdi: "Ey tafsirchilar, sizlarning ham holingizga voy! Siz ko'tarib bo'lmaydigan yuklarni insonlarga yuklaysiz-u, o'zlaringiz esa u yuklarga barmog'in-gizni ham tegizmaysizlar. ⁴⁷ Holingizga voy! Sizlar otabobolaringiz o'ldirgan payg'ambarlarga maqbara qurasizlar. ⁴⁸ Shu bilan otabobolaringizning qilmishlarini tasdiqlab, ularga hamfikrdek bo'lmoqdasizlar. Ular-chi, payg'ambarlarni o'ldirishgandi, sizlar esa ularga maqbara qurib yuribsizlar! ⁴⁹ Shuning uchun ham Xudo o'z hikmatlarida shunday degan: "Men ularga payg'ambarlar va rasullar yuboraman. Ulardan ba'zilarini o'ldiradilar, ba'zilarini esa quvg'in qiladilar".

⁵⁰ Shu sababli, dunyo bino bo'lgandan beri to'kilgan barcha payg'ambarlar qoni, Hobildan †† tortib, qurbon-

goh ila ma'bad orasida o'ldirilgan Zakariyogacha to'kilgan barcha qonlar shu naslning bo'yniga tushadi! Ha, sizlarga yana aytamanki, bu qonlar shu nasldan talab qilinadi!

⁵² Ey tafsirchilar, ma'rifat kalitini qo'lga olganingiz uchun holingizga voy! O'zlarinigiz-ku eshikdan kirganingiz yo'q, kirmoqchi bo'lganlarga esa to'sqinlik qilib turibsizlar".

⁵³ Iso bularni endi aytib tugatar ekan, ulamolar va farziylar Uni qattiq siquvga oldilar, ko'plab so'roqlarga javob berishga majburladilar. ⁵⁴ Uning og'zidan Uni ayblovchi biron gap chiqishini poylab, Uni tuzoqqa tushirish payida edilar.

Riyokorlikka qarshi ogohlantirish

12 Shu orada minglarcha odam to'planib, bir-birini ezayotganday tuyular edi. Iso oldin O'z shogirdlariga qarab so'zlay boshladi: "Farziylarning xamirturushidan (ya'ni riyokorligidan) ehtiyot bo'linglar!

² Ochilmay qoladigan hech yopiq narsa yo'q, bilinmay qoladigan hech qanday sir yo'q. ³ Sizning qorong'ilikda so'zlaganlaringiz yorug'likda eshitalajak, berk eshiklar orqasida quloqqa shivirlaganlaringiz tomlar uzra e'lon etilajak".

Qo'rqish va qo'rqmaslik haqida

⁴ "Men siz, do'stlaringizga aytaman: badanni o'ldirib, keyin boshqa biron narsa qilishga qodir bo'lmaganlardan qo'rqmanglar. ⁵ Biroq kimdan qo'rqishingiz kerakligini sizlarga uqtiray: kishini o'ldirgandan keyin jahannamga tashlashga ham qodir bo'lgan *Xudodan* qo'rqinglar. Ha, sizlarga aytaman, Undan qo'rqinglar!

⁶ Beshta chumchuq ikki tangaga sotilmaydimi? Xudo huzurida bularning birisi ham unutilmagan. ⁷ Sizlarga kelsak, boshingizdagi sochlar ham bari sanoqli. Demak, qo'rqmanglar, siz ko'pdan-ko'p chumchuqlardan qadrliroqsiz.

⁸ Sizlarga yana shuni aytay: kimda-kim insonlar oldida Meni tan olsa, Inson O'g'li † ham Xudo farishtalari oldida uni tan oladi. ⁹ Biroq kimda-kim insonlar oldida Meni inkor etsa, u Xudo farishtalari oldida ham inkor etiladi. ¹⁰ Kimki Inson O'g'liga qarshi so'z aytsa, kechiriladi. Lekin kim Muqaddas Ruhni kufr qilsa ††, kechirilmaydi.

¹¹ Sizlarni diniy hay'atlar ‡ va boshliqlar, hokimlar oldiga olib kelganlarida, nima deb, qanday gapirib o'zimizni himoya qilamiz, deb qayg'urmanglar. ¹² Chunki nima deyish kerakligini o'sha onda Muqaddas Ruh sizlarga o'rgatadi".

Aqlsiz boy haqida masal

¹³ Xaloyiq ichidan kimdir Isoga:

– Ustoz, akamga ayt, merosni men bilan bo'lsin, – dedi. ¹⁴ Iso unga:

– Ey inson! Meni sizlarga kim qozi yoki meros bo'luvchi qilib qo'ydi? – dedi. ¹⁵ Keyin xaloyiqqa:

– Ehtiyot bo'linglar, o'zingizni har turli tamagirlikdan saqlanglar. Zero inson umri uning mol-mulki ko'pligiga bog'liq emas, – dedi.

¹⁶ Iso ularga shunday masal keltirdi:

"Bir boy odamning dalasi mo'l hosil berib turar ekan.

¹⁷ Boy o'z-o'ziga:

– Nima qilay? Hosilni qo'yadigan joyim yo'q, – deb o'ylab yurgan ekan. ¹⁸ – Mana bunday qilaman, – debdi oxiri, – omborlarimni buzib, kattarog'ini quraman, butun g'alla va mollarimni shu yerga joylayman. ¹⁹ So'ng o'z-o'zimga: Ey jonim, deyman, sen ko'p yillarga yetgulik davlat to'plading. Endi rohat qil, yeb-ichgin, kayf-safo surgin, – debdi.

²⁰ Lekin Xudo unga:

– Ey nodon! Bu kechayoq joning olinadi. Shunda bu tejab qo'yganlaring kimga qoladi? – debdi.

²¹ O'zi uchun boylik to'plab, Xudo nazarida boyimgan kishining qismati ana shunday bo'ladi".

Tirikchilik tashvishlari haqida

²² Iso shogirdlariga yana dedi: "Binobarin, sizlarga aytamanki, nima yeymiz, deb joningiz uchun, nima kiyamiz, deb taningiz uchun tashvishlanib yurmanglar.

²³ Jon ovqatdan, tan esa kiyimdan a'lodir. ²⁴ Qarg'alarga qaranglar: ular na ekadi, na o'radi, na omborlari va na qo'rxonalari bor. Shunga qaramay, Xudo ularning rizqini beradi. Sizlar esa qushlardan naqadar qadrlisizlar!

²⁵ Sizlardan kim tashvishlanib, o'z umrini bir lahzaga bo'lsin uzaytira olar ekan †? ²⁶ Bu qadar kichik ishni qilishga qurbingiz yetmas ekan, boshqa narsalar tashvishini qilmoq ne darkor?

²⁷ Piyozgullarga qaranglar, ular qanday o'sadi! Ular mehnat ham qilmaydi, charx ham yigirmaydi. Ammo sizlarga aytamanki, hatto podshoh Sulaymon o'zining shuhrat cho'qqisida ham bularning biriday kiyinmagan edi. ²⁸ Bugun bor bo'lib, ertaga o'choqqa tashlanadigan dasht o'tiga Xudo bunday zeb bergan bo'lsa, sizlarni undan kam ko'rarmikin, ey imoni sustlar! ²⁹ Nima yeymiz, nima ichamiz, deb qayg'urib yurib bezovta bo'lmanglar. ³⁰ Dunyo xalqlari hadeb bu narsalarning payida yuradilar. Lekin sizlarning Otangiz †† bularga muhtoj ekaningizni biladi-ku! ³¹ Sizlar, yaxshisi, Xudo Shohligi payida bo'linglar va qolgani sizga nasib etadi.

³² Qo'rqmagil, ey kichik poda! Otangiz Shohlikni sizlarga berishni munosib ko'rdi. ³³ Mol-mulkingizni sotib, sadaqa beringlar. O'zingizga eskirmaydigan hamyonlar qilib, ko'klarda bitmas-tuganmas xazina hozirlanglar. U yerda ularga o'g'ri ham yaqinlashmas, kuya ham tushmas. ³⁴ Xazinangiz qayerda bo'lsa, yuragingiz ham o'sha yerda bo'lur".

†† HOBIL: lug'atga qarang. † INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang. †† ya'ni kim Xudo Ruhi va shayton ishi desa. ‡ aslida "ibodatxonalar".

†† yoki "o'z bo'yiga bir qarich ham qo'sha olar ekan". †† OTANGIZ: ya'ni Xudo.

Isoning qayta kelishiga tayyor bo'lish

³⁵ “Bellaringiz belbog'liq, chiroqlaringiz yonib tursin!
³⁶ Sizlar xo'jayin to'ydandan qaytishini kutib turgan, u kelib eshikni taqillatishi bilan ochib berishga tayyor turgan odamlardek bo'linglar. ³⁷ Xo'jayin kelganda hushyor holda ko'rgan xizmatkorlar baxtlidir! Sizlarga chinini aytayin, u xizmatkorlarini o'tqazib, bel bog'lagan o'zi ularning xizmatiga tushib ketadi. ³⁸ Xoh yarim kechada, xoh tongotarda † xo'jayin kelib qolsa-yu xizmatkorlarini shunday holda uchratsa, ular qanday baxtlidir! ³⁹ Ammo bilinglarki, agar uy egasi o'g'ri qay soatda kelishini bilganda, u bedor bo'lib, uyiga lahim qazilishiga yo'l qo'ymas edi. ⁴⁰ Shuningdek, sizlar ham tayyor bo'lib turinglar, chunki Inson O'g'li siz o'ylamagan soatda kelib qoladi”.

⁴¹ Shu payt Butrus Isodan: “Rabbiy, Sen u masalni faqat biz uchun aytyapsanmi, yoki hamma uchunmi?” – deb so'radi.

⁴² Rabbimiz Iso dedi: “Uy ahliga o'z vaqtida rizq-ro'z tarqatish uchun xo'jayin xizmatkorlariga boshliq qilib qo'ygan ishonchli va aqlli uy boshqaruvchi kim?”

⁴³ Xo'jayin kelib, xizmatkorini yumush qilib turganda ko'rsa, u qanday baxtlidir! ⁴⁴ Sizlarga chinini aytayin, o'zining butun mol-mulklari ustidan uni nazoratchi qilib qo'yadi. ⁴⁵ Mabodo u xizmatkor o'z ko'nglida: “Xo'jayinim yaqin orada kelmaydi”, deb qarolu cho'rlarni ura ketsa-da, yeb-ichib mast-alast bo'lsa, ⁴⁶ u xo'jayin xizmatkori kutmagan bir kunda, o'ylamagan bir soatda kelib qoladi-yu, uni tilka-pora qilib, boshiga dahriylar kunini soladi.

⁴⁷ Xo'jayinning xohishini bilib, tayyor bo'lmagan, xo'jayin istagicha ish tutmagan xizmatkor ko'p tayoq yeydi. ⁴⁸ Bilmay turib jazoga munosib ish qilgan xizmatkor esa oz tayoq yeydi. Kimga ko'p berilgan bo'lsa, undan ko'p talab qilinadi. Kimga ko'p ishonib topshirilgan bo'lsa, undan ko'proq undiriladi”.

Iso nizoga sabab

⁴⁹ “Men yer yuziga o't yoqish uchun keldim. O't endiy oq alanga olishini qanchalik istardim! ⁵⁰ Men juda og'ir dard-alamni †† boshdan kechirishim kerak. Bu amalga oshmaguncha naqadar qiynalaman! ⁵¹ Meni yer yuziga tinchlik keltirish uchun kelgan, deb o'ylaysizlarmi? Sizga yo'q, aksincha, nizo solgani kelganman, deyapman. ⁵² Zero bundan buyon bir uyda besh kishi o'zaro bo'lingan bo'ladi, uchtasi ikkitasiga va ikkitasi uchtasiga qarshi tarafkashlik qiladi. ⁵³ Ota o'g'liga qarshi, o'g'il otasiga qarshi, ona qiziga qarshi, qiz onasiga qarshi, qaynona keliniga qarshi, kelin qaynonasiga qarshi chiqadi”.

† YARIM KECHA...TONGOTAR: aslida “tunning ikkinchi yo uchinchi qorovulligida”; vaqt jadvaliga qarang. †† DARD-ALAM: aslida “cho'mish”; bu yerda Isoning haqoratlanishi va o'lishiga ishora bor.

Zamon alomatlari va abadiylik

⁵⁴ Iso xalq ommasiga yana ushbuni ham aytdi: “Siz g'arbdan bulut ko'tarilganini ko'rdingizmi, hamon “jala bo'ladi” deysizlar va xuddi shunday bo'ladi. ⁵⁵ Janub shamoli esgan vaqtda sizlar “jazirama issiq bo'ladi” deysizlar va shunday bo'ladi. ⁵⁶ Ey riyokorlar! Yeru ko'k yuzini aniqlay bilasiz-u, nega bu vaqt-soatning ma'nosini bila olmaysizlar? ⁵⁷ Nahotki o'zingizcha to'g'ri yo'lni payqamasangiz?”

⁵⁸ Sen raqibing bilan birga mahkamaga borayotganingda, yo'l-yo'lakay u bilan kelishishga harakat qil. Aks holda u seni qozining oldiga sudrab keladi, qozi seni zindonbonga topshiradi, zindonbon esa seni zindon qa'riga tashlaydi. ⁵⁹ Senga gapim shuki: so'nggi tiyinni to'lamaguningcha, u yerdan chiqmaysan”.

Tavba va halokat haqida

13 O'sha vaqtda kimlardir Isoga kelib, hokim Pilat o'ldirgan jalilaliklar haqida xabar qilishdi. Pilat ularni tig'dan o'tkazib, qonlarini o'zlari so'ygan qurbonlar qoniga aralashtirib tashlagan edi.

² Iso xabarchilarga dedi: “Sizningcha, bu jalilaliklar boshqa butun Jalila kishilaridan ko'proq gunohkor bo'lgani uchun shunchalik jafo chekdilarmi? ³ Sizga yo'q deyman. Lekin tavba qilmasangiz, hammalaringiz ham ular kabi halok bo'lasiz. ⁴ Masalan, Siloam minorasi qulaganda, o'n sakkiz kishi ezilib nobud bo'lgan edi. Sizlar bu kishilarni Quddusda yashovchi hammadan ko'ra aybdorroq deb o'ylaysizmi? ⁵ Sizga yo'q deyman. Lekin tavba qilmasangiz, hammalaringiz ham ular kabi halok bo'lasiz”.

Xudoning sabri haqida masal

⁶ Iso quyidagi masalni ham aytib berdi: “Bir kishining uzumzorida o'tqazilgan anjir daraxti bor ekan. Kishi kelib, undan meva izlabdi-yu, lekin topolmabdi. ⁷ U bog'bonga:

– Men uch yildan beri bu anjir daraxtidan meva izlab kelaman va topolmayman. Uni kesib tashla, nega u yerni band qilib turibdi? – deb aytibdi. ⁸ Bog'bon esa shunday javob beribdi:

– Xo'jayin, daraxtingiz bu yil ham tursin. Men uning yon-bag'irlarini bir chopib go'ng solay. ⁹ Balki meva berar. Mayli, agar bermasa, unda kelgusi yil kesib tashlarsiz”.

Qaddi bukik ayolni shifolash

¹⁰ Shanba kuni Iso yahudiy ibodatxonalarining birida ta'lim berayotgan edi. ¹¹ U yerdagi bir ayol o'n sakkiz yildan beri yomon ruhdan qiynalib og'rigan, ikki bukikgan, qaddini sira tiklayolmas edi. ¹² Iso uni ko'rgach, yoniga chaqirib dedi:

– Ey xotin, sen dardingdan xalos bo'lding!

¹³ So'ng qo'llarini ayolning boshiga qo'ydi. Ayol qaddi tiklandi-qoldi, Xudoga olqishlar ayta boshladi.

¹⁴ Iso dam olish kuni ham shifolash bilan mashg'ul ekanini ko'rgan jamoaboshi achchiqlanib, jamoaga:

– Ishlash uchun olti kun bor. Davolanmoqchi bo'lsangiz, shanbadan boshqa kun kelinglar, – dedi. ¹⁵ Rab-bimiz Iso unga javoban dedi:

– Ey munofiq! Shanba kuni bo'lishiga qaramay, har biringiz o'z ho'kiz yoki eshagingizni oxurdan yechib sug'organi olib bormaysizmi? ¹⁶ Shunga ko'ra, o'n sakkiz yildan beri shayton bog'lab qo'ygan, bobomiz Ibrohim qizi hisoblangan bu ayolni shanba kuni kishanlaridan ozod qilish o'rinli emasmi?

¹⁷ Isoning bu so'zlari Unga qarshilik ko'rsatganlarning hammasini uyatga qo'ydi. Butun xalq esa Iso bajarayotgan barcha ajoyib ishlarni ko'rgani sayin quvonar edi.

Xudo saltanati haqida ikki masal

¹⁸ Iso yana so'z oldi: "Xudoning Shohligi nimaga o'xshash? Uni nimaga tenglashtirayin? ¹⁹ U bir odam o'z bog'iga ekan xantal urug'iga o'xshar. Urug' unib, ulkan daraxt bo'libdiki, shoxlari aro ko'k qushlari ham qo'nib uya quribdi".

²⁰ Tag'in dedi: "Xudoning Shohligini nimaga o'xshatay? ²¹ U bir ayol butun xamirni oshirish uchun uch tog'ora † unga qorishtirib solgan xamirturush burdasiga o'xshar".

Najot eshigi tor

²² Iso Quddus tomon yo'l olib, shaharma-qishloq yurib ta'lim berar edi. ²³ Kimdir Unga savol berdi:

– Hazrat, najot topadiganlar ozmi?

Iso hammaga aytdi: ²⁴ "Tor eshikdan kirish uchun jon kuydiringlar. Sizga shuni aytay: ²⁵ Uy Egasi turib eshikni bekitib qo'ygach, ko'plar kirish uchun intiladilar, biroq kirolmaydilar. O'shanda sizlar ham tashqarida qolib:

– Yo Rabbii, yo Rabbii, bizlarga ochib ber! – deb eshikni taqillata boshlaysizlar. Lekin U sizlarga:

– Kim va qayerdan ekaningizni bilmayman, – deb javob beradi. ²⁶ Shunda sizlar:

– Biz Sening oldingda yeb-ichdik, Sen bizning ko'chalarda ta'lim berib yurding-ku, – deb aytasizlar.

²⁷ U esa:

– Kimsiz, qayerdانسiz, bilmayman, deb sizlarga aytib edim-ku. Ey badkirdorlar to'dasi, Mening ko'zimdan uzoqlashinglar! – deydi.

²⁸ O'shanda yig'i-sig'i va o'hu vohlar chekasizlar. Chunki o'zingizni tashqariga quvg'indi, Ibrohim, Is'hoq, Yoqub va barcha payg'ambarlarni esa Xudoning Shohligi soyasida ko'rasizlar. ²⁹ Sharqu g'arbdan, shimolu janubdan odamlar kelib, Xudo Shohligida ziyofatga o'tiradilar. ³⁰ O'sha vaqt ba'zi oxirgilar birinchi, birinchilar esa oxirgi bo'ladilar".

Isoning Quddus uchun nolasi

³¹ O'sha kuni farziylardan ayrimlari Isoning oldiga kelib:

– Bu yerdan chiqib ket, chunki Hirod Seni o'ldirmoqchi, – deyishdi. ³² Iso ularga shunday dedi:

– Borib u tulkiga aytinglar: Men bugun va erta jinlarni quvib, shifokorlik qilmoqdaman. Uchinchi kunioq davrim tugar. ³³ Shunday bo'lsa ham, Men bugun, erta va indin O'z yo'limdan og'may yuraverishim kerak. Chunki payg'ambar Quddusdan tashqarida o'ldirilishi maholdir.

³⁴ O Quddus, Quddus! Payg'ambarlarni qatl qilib, huzuringga yuborilganlarni toshbo'ron qilguvchi shahar! Tovuq o'z jo'jalarini qanotlari ostiga qanday to'plasa, Men ham sening bolalarini necha bor shunday to'plamoqchi bo'ldim, lekin siz istamadingiz.

³⁵ Mana, sizning uy-joyingiz huvullab qoladi. Sizga shuni aytib qo'yay: "Xudovand nomidan Kelayotgan muborak", – deb xitob qilmaguningizcha, Meni yana ko'rmaysizlar.

Dam olish kunidagi shifokorlik

14 Bir shanba kuni Iso farziylar mazhabi boshliqlaridan birining uyiga mehmonga bordi. Uni zimdan kuzatib turishardi. ² Isoning oldida istisqo dardidan qiynalib yurgan bir odam paydo bo'ldi. ³ Iso uni ko'rish bilan Tavrot tafsirchilari va farziylarga qayrilib:

– Dam olish kunida kishini shifolash mumkinmi, yo'qmi? – deb so'radi. ⁴ Ular esa indamadilar.

Iso bu odamni ushladi-da, shifolab, jo'natib yubordi. ⁵ So'ng din peshvolariga dedi:

– Sizlardan kimningdir o'g'li †† yoki ho'kizi quduqqa tushib ketsa, shanba kuni bo'lishiga qaramay, darhol chiqarib olmasmidigiz?

⁶ Ular esa bu gapga biron javob topa olmadilar.

Mehmonu mezbonga pand-nasihat

⁷ Mehmonlar to'rda o'tirishga intilayotganlarini payqagan Iso ularga ibratli naql aytdi: ⁸ "Seni birov nikoh to'yiga chaqirsa, to'rga chiqib o'tiraverma. Ehtimol, taklif etilganlar orasida sendan e'tiborlirog'i bo'lib qolar. ⁹ Shunda ikkovingizni ham chaqirgan mezbong kelib senga: "Bu o'rinni unga bo'shatib ber", – deyishi mumkin. Sen esa xijolat tortib, poygahda o'tirishga majbur bo'lasan. ¹⁰ Shuning uchun, taklif etilgan bo'lsang, poygahda o'tirib tur, toki mezbongning o'zi kelib senga: "Do'stim, iltimos to'rga chiqqin", – deb aytsin. Shunda boshqa mehmonlar ko'zida sening hurmating ortadi. ¹¹ Kimki o'zini yuqori olsa, pasaytiriladi. Kimki o'zini past olsa, yuksaltiriladi".

¹² So'ng Iso O'zini taklif qilgan uy egasiga dedi: "Tushki yoki kechki ziyofat qilganingda, do'st, aka-uka, qarindosh-urug' va boy qo'shnilaringnigina chaqirib turma. Chunki ular ham seni chaqirib, qarimta qilishi-

† TOG'ORA: yunoncha "saton" – 13 litrga teng suyuqlik o'lchovi.

†† Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, "eshagi".

ga to'g'ri keladi. ¹³ Aksincha, ziyofat berganingda, qashshoq, mayib, shol va ko'rlarni chaqir. ¹⁴ Shunda sen baxtlisan. Chunki ular senga qarimtasini qaytara olmasa-da, lekin qiyomatda solihlar tirilganida sen buning qarimtasini ko'rasan".

Xudo chaqirganlar haqida masal

¹⁵ Iso bilan birga dasturxon atrofida o'tirganlardan biri bu so'zlarni eshitib, Unga:

– Xudoning Shohligida tuz totgan kishi baxtlidir! – dedi. ¹⁶ Iso o'z navbatida unga dedi:

“Bir odam kechki katta dasturxon yasab, ko'plarni taklif etibdi. ¹⁷ Ziyofat vaqti yetganda:

– Kelinglar, dasturxon tayyor bo'ldi, – deb mehmonlarni chaqirmoq uchun xizmatkorini yuboribdi.

¹⁸ Shunda hammalari kelishib olgandek, uzr so'ray boshlashibdi. Birinchisi unga:

– Men yer sotib oldim, borib uni ko'rishim kerak. Iltimos, meni kechiring, – debdi. ¹⁹ Boshqasi esa:

– Men besh juft ho'kiz sotib oldim, ularni sinagani boryapman. Iltimos, meni kechiring, – debdi. ²⁰ Uchinchi birovi ham:

– Men xotin oldim, shuning uchun kelolmayman, – debdi.

²¹ Xizmatkor qaytib kelib, xo'jayiniga vaziyatni tushuntiribdi. Xo'jayin g'azablanib, xizmatkoriga:

– Tez bo'l, shaharning yo'lak va ko'chalarini kezib chiq, qashshoq, mayib, shol va ko'rlarni bu yerga olib kel, – debdi.

²² Xizmatkor *borib kelib* :

– Xo'jayin, buyurganlaringizni bajardim-u, yana ham bo'sh joy bor, – debdi. ²³ Shunda xo'jayin xizmatkoriga:

– Yo'llarga chiq, so'qmoqlarga bor, elni kelishga qista, toki uyim to'lsin, – debdi. ²⁴ – Sizlarga aytamanki, chaqirilgan odamlardan birortasi ham ziyofatimdan totib ko'rmaydi. [Chunki da'vat etilganlar ko'p, ammo tanlanganlar ozdir.]”

Isoning shogirdi bo'lmoq

²⁵ Ko'pdan-ko'p xaloyiq Iso bilan birga borar ekan, U o'girilib ularga dedi: ²⁶ “Agar kim Mening huzurimga kelsa-yu, o'zining ota-onasi, xotini, bola-chaqasi, aka-ukasi, opa-singillari va hatto o'z jonidan ko'ngil uzmasa †, u Mening shogirdim bo'lolmaydi. ²⁷ Kimki o'z xochini ko'tarib orqamdan yurmasa, Mening shogirdim bo'lolmaydi.

²⁸ Sizlardan birortangiz imorat qurmoqchi bo'lsangiz, uni bitirish uchun mablag' yetarlimi, deb oldindan xarajatini hisoblab chiqmaysizmi? ²⁹ Bo'lmasa poydevor solib, imorat qura bilmasangiz, o'tgan-ketgan ko'rib: ³⁰ “Bu odam qurishni boshladi-yu bitira olmadi”, – deb masxara qilishadi.

³¹ Yoki qaysi podshoh boshqa bir podshohga qarshi urushga borsa, o'zining o'n ming askarim bilan yigirma ming askarga qarshi chiqishga kuchim yetarmikan,

† aslida “nafrat qilmasa”, ya'ni Isoni hammadan ko'p sevishimiz lozim; yana qarang: 9:23.

deb oldindan o'tirib maslahatlashmas ekan? ³² Kuchi yetmasa, dushman hali uzoqdaligida uning oldiga elchi yuborib sulh so'raydi. ³³ Shunday qilib, sizlardan har biringiz o'zingizning bor-yo'g'ingizdan ko'ngil uzmasangiz, Mening shogirdim bo'lolmaysiz.

³⁴ Tuz – yaxshi narsa. Lekin tuz o'z ta'mini yo'qotsa, uni yana nima bilan sho'r qilish mumkin? ³⁵ Yerga ham, go'ngga ham yaramaydi, uni axlatga tashlab yuboradilar. Kimning eshitar qulog'i bo'lsa, eshitsin!”

Adashgan qo'y haqida masal

15 Har qanday gunohkor odamlar va soliqchilar Isoni tinglash uchun Uning oldiga oqib kelar edilar. ² Buni ko'rgan farziylar va ulamolar: “Mana, U gunohkorlarni qabul qilib, birga yeb-ichmoqda”, – deb norozilik bildirdilar. ³ Iso esa ularga quyidagi masalni aytib berdi:

⁴ “Sizlardan kimningdir yuzta qo'yi bo'lsa-yu, ulardan birortasini yo'qotsa, to'qson to'qqiztasini dashtda qoldirib, yo'qolgan qo'yni topmaguncha qidirmaydimi?

⁵ Uni topgach, quvonib yelkasiga olib ko'tarib ketadi.

⁶ Uyga kelgach, do'stlari bilan qo'shnilarini chaqirib: “Men bilan birga quvoninglar, men yo'qolgan qo'yimni topdim”, – deydi. ⁷ Sizlarga aytamanki, xuddi shunga o'xshab, tavbaga hojat sezmagani to'qson to'qqiz taqvodordan ko'ra, tavba qilgan bittagina gunohkor uchun osmonda shodlik bo'ladi”.

Yo'qolgan tanga haqida masal

⁸ “Yoki qaysi bir ayolning o'nta kumush tangasi bo'lsa-da, bittasini yo'qotib qo'ysa, u sham yoqib pulni topmaguncha uyini supurib-sidirib sinchiklab qidirmaydimi? ⁹ Pulni topgach, dugonalari bilan qo'shnilarini chaqirib: “Men bilan birga quvoninglar, men yo'qolgan tangamni topdim”, – deydi. ¹⁰ Sizlarga aytamanki, xuddi shuningdek, tavba qilgan bitta gunohkor uchun Xudo farishtalari huzurida shodlik bo'ladi”.

Darbadar o'g'il (Xudo sevgisi haqida masal)

¹¹ Iso yana dedi: “Bir odamning ikki o'g'li bor ekan.

¹² Ularning kichigi otasiga:

– Ota, mol-mulkingizdan menga tegishli qismini bering, – debdi.

Ota bisotini ikki o'g'liga bo'lib beribdi.

¹³ Bir necha kundan keyin kichik o'g'il bor-yo'g'ini yig'ishtirib, uzoq bir mamlakatga ketibdi. U yerda shaloq yashab, mol-dunyosini ko'kka sovurib yuribdi.

¹⁴ Borini isrof etgandan keyin, u mamlakatda og'ir qahatchilik boshlanibdi, yigit ham muhtojlikka yo'liqibdi.

¹⁵ U borib, bu mamlakat fuqarolaridan biriga yollanibdi. U esa yigitni o'z dalasidagi to'ng'izlarni boqishga yuboribdi. ¹⁶ Nihoyat, yigit to'ng'izlar yeydigan qo'zoqlar bilan qornini to'ydirishga ham zor bo'libdi, lekin unga shuni ham ravo ko'rishmas ekan.

¹⁷ O'ziga kelgach, u debdi: “Otamning qanchadan-qancha yollanma ishchilarining noni oshib-toshib

yotibdi, men esa bu yerda ochlikdan o'lyapman. ¹⁸ Endi otamning oldiga boray va unga: Ota, men Xudoga † va sizga qarshi gunoh qildim. ¹⁹ Endi sizning o'g'lingiz atalishga loyiq emasman. Meni yollanma ishchilaringiz qatoriga qabul qilsangiz, bas, deyman".

²⁰ Yigit otasi oldiga ravona bo'libdi. U hali uzoqda kelayotganligidayoq, otasi o'g'lini ko'rib, ko'ngli bo'shab ketibdi. Yugurgancha borib, o'g'lining bo'ynidan quchib, yuz-ko'zlaridan o'pibdi.

²¹ O'g'li unga:

– Ota, men Xudoga †† va sizga qarshi gunoh qildim. Endi sizning o'g'lingiz deb atalishga loyiq emasman, – debdi.

²² Ota xizmatkorlariga shunday buyuribdi:

– Tez bo'ling, eng nafis to'n keltirib yelkasiga yoping, qo'lga uzuk taqing, oyoqlariga choriq kiygizinglar.

²³ Bo'rdoqini olib chiqib, so'yinglar, yeb-ichaylik, xursandchilik qilaylik. ²⁴ Chunki mening bu o'g'lim o'lgan edi – tirildi, yo'qolgan edi – topildi.

Shunday qilib, xursandchilik qila boshlabdilar. ²⁵ Katta o'g'il shu paytda dalada ekan. Qaytayotib uyga yaqinlashganda, qulog'iga cholg'u va o'yin-kulgi sadolari eshutilibdi. ²⁶ Xizmatkorlardan birini chaqirib:

– Nima gap? – deb so'rabdi.

²⁷ – Ukangiz keldi, otangiz uni sog'-salomat ko'rgani uchun bo'rdoqini so'yidilar, – debdi u.

²⁸ Shunda katta o'g'il achchiqlanib, ichkariga kirgisi kelmabdi. Otasi esa tashqariga chiqib, o'g'lga o'tinib gapiribdi. ²⁹ U otasiga javob beribdi:

– Men shuncha yildan beri sizga xizmat qilaman. Sira sizning buyrug'ingizga qarshi chiqqanim yo'q. Lekin do'stlarim bilan xursandchilik qilishim uchun siz menga bitta uloq ham atamadingiz. ³⁰ Ammo mol-mulkingizni fohishalarga sarflab qaytgan anavi o'g'lingizga bo'rdoqi so'yibsiz!

³¹ Otasi unga shunday javob beribdi:

– O'g'lim! Sen doimo men bilan birgasan, mening hamma narsam seniki. ³² Biroq bugun shodlanish, xursandchilik qilish kerak. Chunki sening bu ukang o'lgan edi – tirildi, yo'qolgan edi – topildi".

Shum ish boshqaruvchi

16 Iso O'z shogirdlariga ham aytdi:

"Bir boyning xo'jalik ishlarini boshqaruvchisi bor ekan. Boyning qulog'iga, ish boshqaruvchi mol-mulkingizni bejo sarf qilib yuribdi, degan chaquv yetibdi. ² Shunda boy ish boshqaruvchini chaqirib:

– Sen to'g'ringda uzunquloq gap yuribdi. Ishlaringning hisobini ber, sen endi uyimni boshqarolmaysan, – debdi.

³ Ish boshqaruvchi o'zicha:

– Nima qilsam ekan? – debdi. – Xo'jayinim boshqaruvchilikni qo'limdan olyapti. Yer qazishga kuchim yetmaydi, tilanchilik qilish esa menga uyat. ⁴ Boshqaruvchilikdan bo'shatilganimganidan so'ng odamlar yana o'z uylariga qabul qilishlari uchun nima qilsam bo'ladi?

So'ng:

† aslida "osmonga". †† aslida "osmonga".

– Ha, topdim! – debdi-da, ⁵ xo'jayinidan qarz bo'lganlarning har birini alohida yoniga chaqiribdi. Birinchisidan so'rabdi:

– Xo'jayinimdan qancha qarzing bor?

⁶ – Yuz kuva ‡ zaytun moyi, – javob beribdi u.

– Tilxatingni ol, tezda o'tirib ellik kuva deb yoz! – debdi unga ish boshqaruvchi. ⁷ Keyin boshqasidan ham so'rabdi:

– Sening qancha qarzing bor?

– Yuz qanor †† bug'doy, – javob beribdi u. Unga ham: – Tilxatingni ol, sakson qanor deb yoz! – debdi.

⁸ Xo'jayini esa o'zining bu shum ish boshqaruvchisini, aqlli ish qilding, deb maqtabdi. Chindan ham bu dunyoning odamlari o'zlariga o'xshaganlar orasida nur ahli-dan †† ko'ra es-hushliroq harakat qiladilar".

Boylik va sadoqat haqida

⁹ "Men sizga aytamanki, bu bevafo dunyoning boyligidan foydalanib do'st orttiringlar, toki bu boylik tugagach, sizlarni abadiy makonlarga qabul qilsinlar.

¹⁰ Kichik ishda sadoqatli bo'lgan buyuk ishda ham sadoqatlidir. Kichik ishda sadoqatsiz bo'lgan buyuk ishda ham sadoqatsizdir. ¹¹ Agar siz bu bevafo dunyoning boyligiga sodiq bo'lmasangiz, haqiqiy boylikni sizga kim ishonib beradi? ¹² Agar boshqalarning narsasiga sodiq bo'lmasangiz, o'z nasibangizni sizga kim beradi?

¹³ Hech qanday xizmatkor ikki xo'jayinga xizmat qilolmaydi. U yo birini yomon ko'rib, boshqasini sevadi, yoki biriga ixlos qo'yib, boshqasini xor qiladi. Siz ham Xudoga, ham pulga birdek sig'ina olmaysiz".

Xudo saltanati haqida

¹⁴ Farziy mazhabidagilar bularni eshitib, pulparast bo'lganlari uchun Isoga mazax qila boshladilar.

¹⁵ Iso ularga dedi: "Siz odamlar oldida o'zingizni taqvodor qilib ko'rsatasizlar, lekin Xudo yuragingizni biladi. Ana, odamlarda ko'kka ko'tarilgan neki bo'lmasin, Xudo nazarida jirkanchdir. ¹⁶ Tavrot va Payg'ambarlar davri ††† Yahyo kelguncha davom etdi. U vaqtdan buyon Xudo Shohligi to'g'risidagi Xushxabar va'z qilinmoqda va hamma bu Shohlikka kirish uchun zo'r bermoqda. ¹⁷ Biroq Tavrotdan bir chiziq yo'qolishidan ko'ra, yeru osmonning yo'qolishi osonroqdir.

¹⁸ Kimda-kim o'z xotinidan ajralib, boshqasiga uylansa, zino qilgan bo'ladi. Shuningdek, eridan ajralgan xotingga uylangan kishi ham zino qilgan bo'ladi".

Oxiratdagi boy bilan gadoy

¹⁹ "Kimxob va shoyi kiyimlar kiyib, har kuni dabdabali bazmlarda kayf-safo surgan bir boy odam bor ekan.

‡ YUZ KUVA: yunoncha "100 bat" – taqriban 3000 litr. †† YUZ QANOR: yunoncha "100 kor" – taqriban 30000 litr. †† NUR AHLI: aslida "nur o'g'illari", ya'ni Iso Masihning yo'lida yurib ilohiy nurdan nurlanib turganlar; yana qarang: Yuhanno 8:12, 12:36, Efesliklar 5:8, 1-Salonikaliklar 5:5. ††† TAVROT VA PAYG'AMBARLAR DAVRI: ya'ni Muso payg'ambardan boshlab Yahyo payg'ambargacha bo'lgan Qadimgi Ahd davri (taqriban miloddan oldingi 1400-200 yillar); lug'atga qarang.

²⁰ Boyning darvozasi oldida hamma badaniga yara toshgan Lazar [†] ismli bir qashshoq gadoy yotar ekan. ²¹ U boy dasturxonidan to'kilgan ushoqlar bilan qorin to'ydirishni orzu qilar, itlar esa kelib uning yaralarini yalab ketar ekan.

²² Bir kuni gadoy o'lib qolibdi, farishtalar uni Ibrohim alayhissalomning yoniga olib boribdilar. Keyin boy ham o'lib, uni ko'mishibdi.

²³ Tamug' ^{††} azobidan o'tar ekan, boy boshini ko'tarib uzoqdagi Ibrohimni va uning yonidagi Lazarni ko'ribdi. ²⁴ U faryod ko'tarib:

– Ey Ibrohim ota! Menga rahm qilib Lazarni yuborin, u barmog'ining uchini suvga botirib tilimga suv tomizsin. Chunki men bu olovda ko'p azob chekyapman, – debdi. ²⁵ Ibrohim unga shunday javob beribdi:

– Unutma, o'g'lim, sen hayotingda yaxshilik nasibangni olib bo'lding, Lazar esa yomonlik nasibasini olib bo'ldi. Endi u bu yerda tasalli topyapti, sen bo'lsang, azob chekyapsan. ²⁶ Bundan tashqari, siz bilan bizning oramizda tubsiz jarlik bor. Bu yerdan siz tomon o'tmoqchi bo'lganlar o'ta olmaydilar va u yerdan biz tomon ham o'tmaydilar.

²⁷ – Unday bo'lsa, ey ota, sendan o'tinib so'rayman, Lazarni otamning uyiga yuborin. ²⁸ Mening beshta ukam bor. Ular ham bu azobli joyga kelmasliklari uchun ularni ogohlantirib qo'ysin, – debdi boy. ²⁹ Ibrohim unga:

– Ular Muso payg'ambari va boshqa payg'ambarlarni bilishadi, ularga quloq solishsin, – debdi. ³⁰ Boy esa:

– Yo'q, Ibrohim ota, quloq solmaslar. Faqat o'liklardan biri ularning oldiga borsa, o'shanda tavba qilarlar, – debdi. ³¹ Ibrohim shunday debdi:

– Agar Muso va boshqa payg'ambarlarga quloq solmagan bo'lsalar, o'liklardan biri tirilib borsa ham ishonmaydilar”.

Vasvasa, gunoh va kechirim haqida

17 Iso o'z shogirdlariga yana dedi: “Vasvasalar kelishi shaksizdir. Lekin kim orqali kelsa, o'sha odamning holiga voy! ² Bu kichiklardan birontasini yo'ldan ozdirgandan ko'ra, uning bo'yniga tegirmon toshini osib, dengizga tashlanishi u uchun foydaliroq bo'lar edi. ³ O'zlaringizga ehtiyot bo'linglar!

Agar birodaring gunoh qilsa, unga tanbeh ber. Agar tavba qilsa, uni kechir. ⁴ Agar senga qarshi bir kunning o'zida yetti marta gunoh qilsa-yu, yetti marta senga qaytib kelib: “Tavba qildim”, – desa, uni kechirib yubor”.

Imon haqida

⁵ Havoriylar Rabbimiz Isoga:

– Imonimizga imon qo'sh, – dedilar. ⁶ Rabbimiz javob berdi:

– Agar zig'irday [‡] imoningiz bo'lib, shu tut daraxtiga: “Ildizing bilan qo'porilib chiq va dengizga ko'chib ildiz ot”, – desangiz, daraxt sizga bo'ysunadi.

Xizmat burchi haqida

⁷ “Orangizdagi qay biringiz qo'sh haydovchi yoki podachi xizmatkoringiz daladan qaytgach, unga: “Tez kelib dasturxonga o'tir”, – deysiz? ⁸ Aksincha: “Kechki ovqatimni tayyorla, ishga bel bog'lab, ovqatlanib bo'lgunimcha menga xizmat qil, undan keyin o'zing yeb-ichasan”, – demaysizmi? ⁹ Xo'jayin buyurgan ishlarni bajargan qul tashakkur olarmikin? Qaydam. ¹⁰ Sizlar ham shunga o'xshab, o'zingizga buyurilgan hamma ishni bajargandan so'ng: “Bizlar arzimaydigan qullarmiz, faqat zimmamizdagi ishni qildik”, – denglar”.

Shifo topgan o'nta moxov

¹¹ Iso Samariya bilan Jalila oralig'idan o'tib, Quddus tomon yo'l oldi. ¹² U bir qishloqqa kirayotganda, o'nta moxovga duch keldi. Ular uzoqda turganicha ¹³ ovozlarni baland qilib:

– Ey Ustozimiz Iso, bizga rahm qil! – deyishdi.

¹⁴ Ularni ko'rgan Iso:

– Borib, o'zlaringni ruhoniylarga ^{‡†} ko'rsatinglar, – dedi.

Ular esa yo'lda ketayotib, moxovdan forig' bo'lishdi.

¹⁵ Ulardan biri o'zining shifo topganini payqagach, baland ovoz bilan Xudoni ulug'lab orqaga qaytdi.

¹⁶ Isoning oyoqlariga yiqilib Unga tashakkur bildirdi. Bu odam samariyalik ^{‡†} edi.

¹⁷ Iso:

– Shifo topgan o'n kishi edi-ku? Qolgan to'qqizingiz qani? ¹⁸ Xudoni ulug'lash uchun shu begona kishidan boshqa hech kim qaytib kelmadimi? – dedi.

¹⁹ So'ng u odamga:

– O'rningdan turib bora qol, ishonching seni qutqardi, – dedi.

Xudo Shohligi va Isoning qayta kelishi

²⁰ Farziylar Isoga:

– Xudoning Shohligi qachon keladi? – degan savolni berishdi. Iso ularga javob berdi:

– Xudoning Shohligi ko'zga ko'rinib kelmaydi.

²¹ “Qara, u bu yerda”, yoki “Ana u yerda”, – deb ham aytishmaydi. Mana, Xudoning Shohligi o'z ichingizdadir.

²² So'ng Iso shogirdlariga qayrilib, dedi:

– Shunday kunlar keladiki, Inson O'g'lining ^{‡††} bittagina kunini ko'rishga havas qilasizlar, biroq ko'rolmaysizlar. ²³ Sizlarga: “Mana, u bu yerda”, yoki “Mana shu yerda”, deb aytishsa, bormanglar, ularning orqasidan

[‡] ZIG'IRDAY: aslida “xantal doniday”; yana qarang: 13:19. ^{††} RUHONIY: Tavrotda (Levilar 14) buyurilishicha, yuqumli kasaldan sog'aygan kishi ruhoniyya murojaat qilib sog'ayganini tasdiqlatishi kerak edi; yana qarang: 5:14. ^{‡†} SAMARIYALIKLAR: bu xalqning mohiyati lug'atda izohlanadi. ^{†††} INSON O'GLI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

[†] LAZAR: aslida “Il'azar”, “Xudo yordamchimi” demakdir. ^{††} TAMUG': aslida “hades”; lug'atga qarang.

quvmanglar. ²⁴ Chunki chaqmoq chaqib, falakni bir uchidan boshqa uchigacha yarqiratib yuborganidek, Inson O'g'li ham O'z kunida xuddi shunday paydo bo'ladi. ²⁵ Lekin undan avval U ko'p azob chekishi va bu nasl tomonidan rad qilinishi kerak.

²⁶ Nuh payg'ambar davrida qanday bo'lgan bo'lsa, Inson O'g'li keladigan kunlarda ham shunday bo'ladi.

²⁷ Nuh kemaga kirgan kuniga qadar yedilar, ichdilar, uylandilar, turmushga chiqdilar. Va to'fon kelib, hammani halok qildi. ²⁸ Lut kunlarida ham shunday bo'ldi: yeb-ichdilar, oldi-sotdi qildilar, ekin-tikin va binokorlik bilan mashg'ul bo'ldilar. ²⁹ Lekin Lut Sado'm shahridan chiqqan kuniyoq osmondan olov va oltingugurt yog'ib, hammani halok qildi.

³⁰ Inson O'g'li zohir bo'lgan kunda ham xuddi shunday bo'ladi. ³¹ U kunda tomning ustida bo'lgan kishi uyda qoldirgan anjomlarini olish uchun pastga tushmasin. Shuningdek, daladagi ham qaytib kelmasin.

³² Lutning xotinini eslab turinglar. ³³ Kimki jonini saqlashga harakat qilsa, uni yo'qotadi. Kimki jonini fido qilsa, uni qutqaradi. ³⁴ Sizga yana aytamanki, o'sha kecha bir to'shakda ikki kishi bo'ladi; biri olinadi, biri qoldiriladi. ³⁵ Ikki ayol birga tegirmon tortayotgan bo'ladi; biri olinadi, biri qoldiriladi. ³⁶ [Ikki kishi dalada bo'ladi; biri olinadi, biri qoldiriladi.]

³⁷ Shogirdlar Isodan so'radi:

- Rabbiiy, bu voqealar qayerda yuz beradi?
- Murda qayerda bo'lsa, kalxatlar ham o'sha yerda to'planadi, - dedi Iso.

Muttasil ibodat haqida

18 Iso shogirdlariga doimo, bezmasdan ibodat qilish kerakligi haqida masal aytib berdi:

² "Bir shaharda Xudodan ham qo'rqmaydigan, odamdan ham uyalmaydigan bir qozi bor ekan. ³ O'sha shaharda bir tul ayol ham yashar ekan. U qozining oldiga doim kelib:

- Meni raqibimdan himoya qiling, - deb o'tinib yuribdi. ⁴ Qozi ancha vaqtgacha e'tibor bermas ekan. Oxirida u o'zi-o'ziga:

- Men Xudodan qo'rqmayman, odamdan ham uyalmayman. ⁵ Biroq mayli, bu tul ayol menga tinchlik bermayotgani uchun, uni himoya qila qolay. Bo'lmasa u kelaverib, jonimdan bezor qiladi, - debdi.

⁶ Eshityapsizmi, insofsiz qozi nima debdi, - davom etdi Rabbimiz Iso. ⁷ - Nahotki Xudo O'ziga kechayu kunduz faryod qilayotgan O'z tanlaganlarini himoya qilmasa, nahotki ularni ko'p kuttirib qo'ysa? ⁸ Sizlarga aytamanki, ularni ko'p o'tmay himoya qiladi. Biroq Inson O'g'li kelganda, yer yuzida imon toparmikin?"

Dindor bilan gunohkorning ibodatlari

⁹ O'zining taqvodorligini pesh qilib, boshqalarni esa kamsitib yurgan ba'zi odamlarga Iso quyidagi masalni aytib berdi:

¹⁰ "Biri farziy, boshqasi soliqchi bo'lgan ikki kishi ibodat qilish uchun ma'badga kiribdilar. ¹¹ Farziy alohida turib, o'zicha shunday ibodat qilibdi:

- Yo Xudo! Men boshqa odamlarday talonchi, jinoyatchi, zinogar va hatto shu soliqchi singari bo'lmaganim uchun Senga shukr aytaman. ¹² Haftada ikki marta ro'za tutaman. Topganimning o'ndan birini ushr uchun ajrataman.

¹³ Soliqchi bo'lsa uzoqda turib, hatto ko'zlarini osmonga qaratishga ham botina olmay, ko'kragiga urganicha:

- Yo Xudo, men gunohkorga rahm qil! - debdi.

¹⁴ Sizga aytamanki, bu odam boyagidan ko'ra oqlanib uyiga qaytibdi. Chunki o'zini yuqori olgan har bir kishi pasaytiriladi, o'zini past olgan esa yuksaltiriladi".

Isoning bolalarni duo qilishi

¹⁵ Ularga qo'li tegsin, deb Isoning oldiga yosh bolalarni ham keltirishar edi. Shogirdlar buni ko'rib, keltiruvchilarni koyiy boshlashdi. ¹⁶ Iso esa bolalarni yoniga chaqirib, shogirdlariga shunday dedi: "Bolalar Mening oldimga kelishlariga ijozat bering, ularni koyimang. Zero Xudoning Shohligi shundaylarnikidir. ¹⁷ Sizlarga chinini aytayin: kimki Xudoning Shohligini bola kabi qabul qilmasa, unga kirolmaydi".

Boylik va abadiy hayot

¹⁸ Boshliqlardan biri Isodan so'radi:

- Valine'mat Ustozim! Abadiy hayot nasib bo'lmog'i uchun nima qilishim kerak?

¹⁹ Iso unga dedi:

- Nega sen Meni valine'mat deysan? Birgina Xudodan boshqa hech kim valine'mat emas. ²⁰ Ilohiy amrlarni bilasan: "Zino qilma. Odam o'ldirma. O'g'rilik qilma. Soxta guvohlik berma. Ota-onangni hurmat qil".

²¹ - Bularning hammasiga yoshligimdan amal qilib kelaman, - dedi boyagi boshliq kishi. ²² Buni eshitib, Iso:

- Senga yana bir narsa yetishmaydi: nimaga ega bo'lsang, hammasini sot va pulini kambag'allarga bo'lish. Shundagina osmonda xazinang bo'ladi. Va so'ng kelib, Menga ergashgil, - dedi.

²³ Boshliq bu so'zni eshitib, juda xafa bo'ldi, negaki u haddan ziyod badavlat edi. ²⁴ Iso uning xafa bo'lganini ko'rib:

- Mol-dunyosi borlar Xudo Shohligiga kirishga naqadar qiynaladi! ²⁵ Boyning Xudo Shohligiga kirishidan ko'ra, tuyaning igna teshigidan o'tishi osonroqdir, - dedi. ²⁶ Buni eshitganlar esa:

- Unday bo'lsa, kim najot topa olar ekan? - deb so'rashdi.

²⁷ - Odamlarga ilojisiz narsa Xudo uchun iloji bordir, - dedi Iso.

²⁸ - Mana, biz mol-holimizni qoldirib, Sening orqangdan ergashib keldik! - dedi Butrus. ²⁹ Iso shogirdlariga dedi:

– Sizlarga chinini aytayin, Xudo Shohligi yo'lida uy-joy, ota-ona, aka-uka, opa-singil yoki xotin-bolalarini qoldirib ketgan har bir kishi ³⁰ bu dunyodayoq qat-qat yaxshiliklar topib, u dunyoda esa abadiy hayotga muvassar bo'lur.

Iso O'z o'limini uchinchi bor aytishi

³¹ Iso o'n ikki shogirdini maxsus chaqirib ularga dedi: "Biz endi Quddusga yaqinlashib qoldik. Ana o'sha yerda Inson O'g'li to'g'risida yozilgan barcha payg'ambar o'ylari amalga oshadi. ³² Uni majusiylarga † topshiradilar, Uni masxaralab haqorat qiladilar, Uning yuziga tupuradilar. ³³ Uni qamchilab o'ldiradilar. Ammo uchinchi kuni U qayta tiriladi".

³⁴ Shogirdlar esa bu so'zlardan hech narsa anglamadilar. Bu so'zlar ma'nosi ularga sirli edi, aytilganni ular idrok etmadilar.

Isoning ko'rni sog'aytirishi

³⁵ Iso Yerixo shahriga kirib kelayotganda, bir ko'r yo'l chekkasida sadaqa so'rab o'tirar edi. ³⁶ Oldidan xaloyiq o'tib ketayotganini eshitib:

– Nima gap? – deb so'radi.

³⁷ – Nosiralik Iso o'tyapti, – deb unga xabar qilishdi. ³⁸ Shunda ko'r:

– Ey Dovud O'g'li †† Iso, menga rahm qil! – deb baqirib yubordi. ³⁹ Oldinda ketayotganlar esa:

– Jim bo'! – deb uni koyib qo'yishdi. Lekin u yanada kuchliroq hayqira boshladi:

– Ey Dovud O'g'li, menga rahm qil!

⁴⁰ Shunda Iso to'xtab, ko'rni yoniga keltirishlarini buyurdi. Ko'r kelgach, ⁴¹ Iso undan so'radi:

– Sen nima qilishimni istaysan?

– Hazrat, ko'zlarim ko'rsin! – dedi u. ⁴² Iso unga:

– Ko'zlaring ko'rsin, ishonching seni qutqardi, – dedi.

⁴³ Shu zahoti ko'rning ko'zlari ko'ra boshladi. U Xudoga olqishlar aytgancha Isoning ketidan ergashdi. Buni ko'rgan butun xalq Xudoga hamdu sanolar aytdi.

Soliqchi Zakkayning Iso bilan uchrashuvi

19 Iso Yerixo shahriga kirib, guzarlaridan o'tib borardi. ² Yo'lda Zakkay ismli bir odam uchradi; u soliqchilarning boshlig'i bo'lib, juda boy edi. ³ U Isoni ko'rishga, kim ekanligini bilishga oshiqar edi. Biroq bo'yi pastligi tufayli va xaloyiq ko'pligidan Uni ko'rolmadi. ⁴ Isoni ko'rish uchun oldinga yugurib, bir yovvoyi anjir daraxtiga chiqib oldi. Chunki Iso o'sha yerdan o'tishi kerak edi.

⁵ Iso u joyga kelgach, yuqoriga qarab qo'ydi-da, unga:

– Zakkay! Tezroq pastga tush, Men bugun sening uyingga qo'nishim kerak, – dedi.

⁶ Zakkay darrov pastga tushdi, Isoni quvonch bilan qarshilab, mehmon qildi. ⁷ Buni ko'rganlarning hammasi:

– U gunohkor odamning uyiga tashrif buyurdi, – deb norozilik bildirishdi. ⁸ Ammo Zakkay Rabbimiz Isoning oldida qo'l qovushtirib turib, Unga dedi:

– Ey Hazrat, mol-mulkimning yarmini kambag'allarga berib yuboraman. Agar bironing haqini yeb ketgan bo'lsam, to'rt barobar ko'paytirib berganim bo'lsin.

⁹ Iso unga shunday javob berdi:

– Bugun bu uyga najot keldi. Chunki bu odam ham bobomiz Ibrohim o'g'lidir. ¹⁰ Inson O'g'li ‡ esa adashganni izlab topish va qutqazish uchun kelgan.

O'n tilla haqida masal

¹¹ Iso Quddusga yaqinlashib qolgani sababli, Uni tinglayotgan xaloyiq, Xudo Shohligi hozir namoyon bo'lishi kerak, deb o'ylar edi. Shunday qilib, Iso O'z nutqini bir masal bilan davom ettirdi:

¹² "Asilzoda bir odam o'zi uchun saltanat olib kelish uchun uzoq mamlakatga boribdi. ¹³ O'zining xizmatkorlaridan o'n nafarini chaqiribdi-yu, ularga o'n tildan †† bo'lib berib:

– Men qaytib kelgunimcha, bu pulni ishlatib tur-inglar, – deb jo'nab ketibdi.

¹⁴ Holbuki, asilzodaning hamshaharlari uni yomon ko'rishar ekan. Hamshaharlar uning orqasidan elchilar yuborib:

– Bu odam bizga podshoh bo'lishini istamaymiz, – deb aytiribdilar.

¹⁵ Bir muddatdan so'ng u asilzoda saltanat egasi bo'lib, o'z vataniga qaytib kelibdi. Bergan aqchalari bilan kim qancha foyda undirganini bilish uchun, xizmatkorlarini yoniga chaqirtiribdi.

¹⁶ Birinchisi kelib:

– Xo'jayin, sizning tillangiz o'n tilla undirdi, – debdi.

¹⁷ Xo'jayin unga:

– Ofarin, sen yaxshi xizmatkor ekansan. Kichik ishda sadoqat ko'rsatganing uchun o'nta shahar ustidan hokim bo'lasan, – debdi.

¹⁸ Ikkinchisi kelib:

– Xo'jayin, sizning tillangiz besh tilla foyda keltirdi, – debdi. ¹⁹ Unga ham:

– Sen ham besh shaharga hokimlik qilasan, – debdi.

²⁰ Uchinchisi kelib:

– Xo'jayin! Mana sizning tillangiz, men uni ro'molchaga tugib saqladim. ²¹ Men sizdan qo'rqdim, siz qat-tiqqo'l odamsiz. Siz bermasdan olasiz, ekmasdan o'rasiz, – debdi. ²² Xo'jayin esa unga debdi:

– Ey yomon xizmatkor, og'zingdan chiqqanini yelkangga yopishtiray! Mening qattiqqo'lligimni hamda bermasdan olishimni, ekmasdan o'rishimni bil-larkansan, ²³ nega pulimni muomalaga kiritmading? Shunda men kelib, hech bo'lmasa foydasini ko'rdim.

²⁴ So'ng xo'jayin yonida turganlarga qarab:

– Uning qo'lidan tillani olib, o'n tillasi borga beringlar, – debdi.

²⁵ – Xo'jayin, uning o'n tillasi bor-ku! – deyishibdi ular.

† MAJUSIYLAR: lug'atga qarang. †† DOVUD O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

‡ INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang. †† TILLA: yunoncha mina – "100 dinor", ya'ni qariyb 100 kunlik ish haqi-ga teng.

²⁶ – Sizlarga rostini aytsam, kimda bor bo'lsa, unga yana beriladi. Kimda yo'q bo'lsa, qo'lida bor bo'lgani ham undan tortib olinadi. ²⁷ Endi mening podshohlik qilishimni istamagan o'sha dushmanlarimga kelsak, ularni shu yerga keltiringlar-da, ko'zim oldida dami tig'dan o'tkazinglar!"

Isoning Quddusga tantanali kirishi

²⁸ Bu so'zlarni aytib, Iso olg'a bosganicha Quddus sari yo'l oldi. ²⁹ Zaytun tog'i etagidagi Baytfagiya bilan Baytaniya qishloqlariga yaqinlashgach, U ikki shogirdini yuborib dedi:

³⁰ – Qarshingizdagi qishloqqa boringlar. Qishloqqa kiringach, bog'lab qo'yilgan, hozirgacha odam bolasi minmagan xo'tikni topasizlar. Uni yechib olib kelinglar. ³¹ Agar kimki sizlardan: "Xo'tikni nega yechyapsizlar?" – deb so'rab qolsa, "U Rabbimizga kerak", deb aytinglar.

³² Shogirdlar jo'nab, xuddi Isoning aytganini topdilar. ³³ Xo'tikni yechayotganlarida uning egalari:

– Nega xo'tikni yechyapsizlar? – deb so'rashdi.

³⁴ Shogirdlar:

– U Rabbimizga kerak, – dedilar.

³⁵ Xo'tikni Isoning oldiga keltirishdi-da, ustiga o'z kiyimlarini tashlab, Isoni mindirishdi. ³⁶ U minib ketayotganida, qolgan shogirdlar kiyimlarini yo'lga poyandoz qildi. ³⁷ Iso endi Zaytun tog'idan oshib, past tomonga, *shaharga qarab* yurayotgan ediki, shogirdlar tumonati ko'rgan barcha mo'jizalarini eslab xursand bo'lishdi, ovozlarini baland ko'tarib, Xudo sha'niga hamdu sanolar ayta boshlashdi:

³⁸ "Xudovand nomidan kelayotgan Podshoh muborak! Ko'klarda tinchlik, Arshi A'loda izzat!"

³⁹ Shunda xaloyiq orasidagi ba'zi farziylar Isoga:

– Ustoz, shogirdlaringni jim qil! – deyishdi. ⁴⁰ U esa ularga javoban:

– Sizga aytamanki, agar bular jim bo'lsa, toshlar chin-qirgay! – dedi.

⁴¹ Iso Quddusga kiray deganda, shaharni ko'rib, uning holiga yig'lab yubordi:

⁴² – Koshki sen hech bo'lmasa shu kuningda tinchligingga nelar darkor ekanini bilsang edi! Biroq hozir bu ko'zlaringdan yashiringandir. ⁴³ Boshingga shunday kunlar tushadiki, dushmanlaring atrofingga devor tortib, chor tarafdin qurshaganicha siquvga oladilar.

⁴⁴ Seni yer bilan yakson qilib, ko'ksingdagi farzandlaringni qirg'in qiladilar. Ilohiy yo'qlash vaqt-soatini bilmaganing uchun, kulingni ko'kka sovuradilar.

Sotuvchilarni ma'baddan quvish

⁴⁵ Iso ma'badga kirib, ichkarida oldi-sotdi qilayotganlarni quvib chiqara boshladi. ⁴⁶ Ularga shunday dedi: – *Tavrotda*: "Mening uyim ibodat uyi bo'lgay", – deb yozilgan. Sizlar esa Xudo uyini qaroqchilar uyasiga aylantirib yuboribsizlar!

⁴⁷ Iso har kun ma'badda ta'lim beradigan bo'ldi. Oliy ruhoniylar, ulamolar va xalq oqsoqollari esa Uni halok qilish payiga tushdilar. ⁴⁸ Lekin buning chorasini top-

madilar, negaki butun xalq Isoni jonu dili bilan tinglar edi.

Isoning vakolati haqida savol

20 O'sha kunlarning birida Iso ma'badda ta'lim berib, xalqqa Xushxabarni bayon etar edi. Oliy ruhoniylar va ulamolar esa oqsoqollar bilan birga ke-lib, ² Isoga savol berishdi:

– Bizlarga ayt-chi, Sen bu ishlarni qanday huquq bilan qilyapsan? Bularni qilish uchun Senga kim vakolat bergan?

³ Iso ularga shunday javob berdi:

– Men ham sizlarga bir savol berayin, Menga aytinglar: ⁴ Yahyo payg'ambar odamlarni suvda tavba qildirish uchun kimdan vakolat olgan edi? Xudodanmi †, insondanmi?

⁵ Ular esa o'zaro mulohaza yuritdilar: "Agar Xudodan †† desak, U: "Nega Yahyoga ishonmadingizlar?" – deydi.

⁶ Agar insondan desak, butun xalq bizni toshbo'ron qiladi, chunki xalq Yahyoning payg'ambarligiga qat'iy ishonadi".

⁷ Nihoyat Isoga javoban:

– Qayerdanligini bilmaymiz, – dedilar. ⁸ Iso ularga:

– Unday bo'lsa, Men ham bu ishlarni qaysi vakolat bilan qilayotganimni sizga aytmayman, – dedi.

Yovuz bog'bonlar haqida masal

⁹ Iso so'zini davom ettirib, xalqqa ushbu masalni aytib berdi:

"Bir odam uzumzor yaratib, uni bog'bonlarga ijaraga berib, o'zi uzoq vaqtga boshqa mamlakatga ketibdi.

¹⁰ Hosil chog'i uzumzor mahsulidan unga berishlari uchun bog'bonlar oldiga bir xizmatkorini yuboribdi. Lekin bog'bonlar uni urib, quruq qaytarishibdi.

¹¹ Uzumzor egasi yana bir xizmatkorini yuboribdi. Uni ham urib, haqorat qilib, quruq qaytarib yuborishibdi.

¹² Yana uchinchisini yuborganda, uni ham yarador qilib, quvib chiqarishibdi.

¹³ Shunda uzumzor egasi:

– Nima qilsam ekan? Sevikli o'g'limni yubora qolay. Balki uni ko'rib, insofga kelishar, – debdi.

¹⁴ Ammo bog'bonlar uning o'g'lini ko'rishlari bilan o'zaro muhokamaga tushib:

– Bu merosxo'r-ku! Uni o'ldiramiz, merosi bizga qoladi, – deyishibdi-da, ¹⁵ o'g'lini uzumzordan tashqariga haydab, o'ldirishibdi.

Nachora, uzumzor egasi ularni nima ham qilardi?

¹⁶ U kelib boyagi bog'bonlarni yo'q qiladi, uzumzorni esa boshqalarga topshiradi".

Buni eshitganlar:

– Xudo ko'rsatmasin! – deb yuborishdi. ¹⁷ Iso esa ularga tikilib, shunday dedi:

– U holda, *Zaburdagi*:

"Binokorlar keraksiz deb tashlagan tosh Naq binoning peshtoqidin o'rin oldi" †, ‡

† XUDODAN: aslida "osmondan". †† XUDODAN: aslida "osmondan". ‡ qarang: Zabur 117:22; Tosh – Iso Masihning ramzi.

– degan oyat nimani ifodalaydi? ¹⁸ Kimki bu toshga yiqilsa, parchalanib ketadi. Tosh kimning ustiga tushsa, uni ezib yuboradi.

¹⁹ Iso bu masalni ularga qarata aytganini oliy ruhoniylar bilan ulamolalar payqab, shu onda Unga qo'li uzatmoqchi bo'ldilar, lekin xalqdan hayiqdilar.

Xudoning haqi Xudoga...

²⁰ Isoni zimdan kuzatib, Uning oldiga o'zlarini mo'min-qobil kishilardak ko'rsatuvchi iskovuchlarni yubordilar. Aytadigan biron nojo'ya so'zi uchun Uni tuzoqqa ilintirish va shu yo'sin hokimning qo'li va hukmiga topshirish niyatlari bor edi. ²¹ Ular Isodan so'radilar:

– Ustoz! Biz bilimizki, Sen haqiqatgo'ysan, to'g'ri ta'lim berasan, hech kimga yuz-xotir qilmasdan Xudoning haqiqiy yo'lini o'rgatmoqdasan. ²² Bizga ayt-chi, Qaysarga † qaramlik solig'i to'lashimiz dinga muvofiqmi, yo'qmi?

²³ Iso ularning makkorligini anglab:

– [Nega Meni sinab ko'rmoqchisizlar?] ²⁴ Qani, Menga bir dinor †† ko'rsatinglar! Bu tangadagi surat va yozuv kimniki? – dedi.

– Qaysarniki, – javob berdi ular. ²⁵ Iso:

– Unday bo'lsa, Qaysarning haqini Qaysarga, Xudoning haqini Xudoga beringlar, – dedi.

²⁶ Shunday qilib, xalq oldida aytgan bironta so'zi uchun ham Isoni tuzoqqa tushirolmadilar. Uning javobidan hayron bo'lib, lol qoldilar.

Qiyomat haqida savol

²⁷ O'shanda qayta tirilish bo'lishini inkor etadigan sadduqiylardan ba'zilar kelib, Isoga savol berdilar:

²⁸ – Ey Ustoz! Muso payg'ambarimiz shunday yozib qoldirgan: “Agar xotini bor odam farzandsiz qazo qilsa, ukasi uning xotinini olib, o'z akasiga avlod tiklasin”.

²⁹ Xo'sh, yetti aka-uka bor edi. Birinchisi uylanib, bolasiz o'tib ketdi. ³⁰ Ikkinchisi ham o'sha xotinni olib, o'ldi.

³¹ Shuningdek, uchinchisi ham, hatto yettinchisigacha hammasi ham o'sha xotinni olib, farzand ko'rmay o'lib ketdilar. ³² Hammasidan keyin xotin ham o'ldi. ³³ Xo'sh, qiyomatda u qaysi birining xotini bo'ladi ekan? Chunki u yettoviga ham xotinlik qilgan edi-ku.

³⁴ Iso ularga javoban dedi:

– Bu dunyoning bolalari uylanadilar va erga tegadilar. ³⁵ Lekin u dunyoga ketganlar hamda tirilishga sazovor bo'lganlar uylanmaydilar ham, erga tegmaydilar ham. ³⁶ Ular endi o'lim ko'rmaydilar. Ular farishtalar bilan teng bo'lib, qiyomat ahli sifatida Xudoning bolalari bo'ladilar. ³⁷ Muso payg'ambarning o'zi ham *yon-ayotgan* buta to'g'risidagi oyatda Xudovandni “Ibrohimning Xudosi, Is'hoqning Xudosi va Yoqubning Xudosi” deb atab, o'liklarning tirilishiga ishora qilgan edi. ³⁸ Zotan Xudo o'liklarning emas, tiriklarning Xudosisidir. Unga nisbatan hamma tirikdir.

³⁹ Shunda ulamolardan ba'zilar:

† QAYSAR: Rim imperatori; umuman hukmron hokimiyat nazarda tutiladi. †† DINOR: Rim imperiyasidagi kumush tanga.

– Ustoz, Sen yaxshi so'zlading, – dedilar. ⁴⁰ Va Isodan yana biron gap so'rashga botinolmadilar.

Masih kimning o'g'li?

⁴¹ Iso ularga dedi: “Nega Masihni Dovudning o'g'li deyishadi? ⁴² Mana, Dovudning o'zi Zabur kitobida nima degan:

⁴³ “Xudovand mening Rabbimga aytdi:

Yovlaringni oyoqlaring ostiga yiqitmagunimcha, Sen Mening o'ng tomonimda o'ltirib turgin” ‡.

⁴⁴ Demak, Dovud Masihni Rabbim deb atagan bo'lsa, qanday qilib Masih Dovudning o'g'li bo'ladi?”

Soxta dindorlikka qarshi ogohlantirish

⁴⁵ Butun xaloyiq tinglab turganda, Iso o'z shogirdlariga burilib dedi: ⁴⁶ “Uzun kiyimlar kiyib yurishni va xalq yig'inlarida alik olishni sevadigan, ibodatxonalarda yuqori o'rinni olish va ziyofatlarda to'rda o'tirishni yaxshi ko'radigan ulamolardan ehtiyot bo'linglar!

⁴⁷ Ular bevalarning uy-joylarini shilib, xo'ja ko'rsinga uzoq duo o'qiydilar. Ana bundaylar og'irroq jazoga muhtalo bo'lg'usidir”.

Beva ayolning xayr-ehsoni

21 Iso ma'badning sadaqa qutisiga nazar solib, xayr-ehson tashlab turgan boy odamlarni ko'rdi.

² Shuningdek, ikki tiyin tashlagan bir kambag'al beva ayolni ham ko'rdi. ³ Shunda Iso dedi: “Sizlarga chinini aytayin, bu kambag'al beva hammadan ko'proq ehson berdi. ⁴ Chunki bularning barisi o'zlarining ortiqcha pullaridan xudoyi qildi. Ammo bu ayol kamchiligiga qaramasdan, o'zining bor-yo'g'ini tashladi”.

Iso Masih oxirzamon haqida

⁵ Ba'zi kishilar ma'badning naqadar go'zal toshlar va baxshidalar bilan bezatilgani to'g'risida so'zlashar edilar. Iso esa dedi:

⁶ – Shunday kunlar keladiki, siz shu yerda ko'rib turgan binolardan biror g'isht butun qolmaydi, hammasi vayron bo'ladi.

⁷ Ular Isodan so'radilar:

– Ustoz, bu ishlar qachon yuz beradi? Bularning sodir bo'lajagini qanday alomatdan bilmoq mumkin?

⁸ Iso dedi:

– Yo'ldan ozmaslik uchun ehtiyot bo'linglar! Zero ko'plar “Bu Menman” va “Vaqt yaqin”, deb Mening nomim ostida keladilar. Ularning orqasidan bor-manglar. ⁹ Urush va isyonlardan darak topganda cho'chimanglar. Chunki bular avvaldan bo'lib o'tishi kerak, lekin darhol so'nggi nihoya kelmaydi.

¹⁰ Keyin Iso davom etib ularga dedi: “Xalq xalqqa qarshi, podshohlik podshohlikka qarshi ko'tariladi. ¹¹ Ayrim joylarda shiddatli zilzilalar, qahatchiliklar, o'latlar bo'ladi. Vahimali hodisalar sodir bo'lib, osmonda ajib garoyibotlar yuz beradi.

‡ qarang: Zabur 109:1.

¹² Lekin bularning hammasidan burun sizlarni iskanjaga olib, quvg'in qiladilar, diniy hay'atlarga † topshirib, zindonlarga tashlaydilar. Mening nomim tufayli sizlarni podshohlar va hokimlar oldiga olib boradilar.

¹³ Shunda siz fursatdan foydalanib, *Men haqda* shohidlik qilaszlar. ¹⁴ O'zimizni qanday himoya qilamiz, deb oldindan qayg'urmaslikni yuragingizga tugib olinglar.

¹⁵ Chunki Men sizlarni og'zi botir qilib, shunday hikmat beramanki, sizlarga qarshi chiqqanlardan birortasi ham fikringizni inkor etolmay, gapsiz-so'zsiz qoladilar.

¹⁶ Hatto ota-ona, aka-uka, qarindosh-urug', yor-birodarlaringiz sizni tutib berishadi, ba'zilaringizni esa o'limga topshirishadi. ¹⁷ Mening nomim tufayli hamma sizdan nafratlanadi. ¹⁸ Biroq boshingizdan bir tola soch ham nobud bo'lmaydi. ¹⁹ Sabr-bardosh bilan joningizni saqlab qolasiz".

Quddusning xarobaligi haqida karomat

²⁰ "Quddusni qo'shinlar qurshab olganini ko'rganda bilingki, shaharning xarob bo'lish vaqti yaqinlashgan.

²¹ O'shanda Yahudiyada bo'lganlar tog'larga qochsin, shaharning ichida bo'lganlar undan chiqsin, atrof-tevarakda bo'lganlar shaharga aslo kirmasin. ²² Chunki bu kunlar – barcha oyatlar bajo bo'lg'usi intiqom kunlari bo'ladi. ²³ U kunlarda homilador va emizuvchi ayollarning holiga voy! Chunki yer yuzini katta musibat chulg'ab olib, bu xalqning boshiga qahr-g'azab yog'adi.

²⁴ Ular qilich damidan o'tkazilib, barcha ellarga asir qilib olib ketiladilar. Yot xalqlarning davroni tugama-guncha, Quddus yot xalqlar tomonidan oyoq osti qilinadi".

Buyuk musibat va Isoning qayta kelishi

²⁵ "Quyosh, oy va yulduzlarda ajoyib alomatlar paydo bo'ladi. Dengiz shovullab-jo'shib to'lqinlangan sari, yer yuzidagi xalqlar esankirab, ma'yuslikka tushadilar.

²⁶ Odamlar jahonga kelayotgan musibatlarni kutib, qo'rquvdan ado bo'ladilar. Chunki o'shanda samoviy kuchlar larzaga keladi. ²⁷ Nihoyat, bulut ichida, buyuk qudrat va ulug'vorlik ila kelayotgan Inson O'g'lini ko'radilar.

²⁸ Bu voqealar ro'y bera boshlaganda, endi xalos bo'lish vaqt-soatingiz yaqinlashganini bilib, qomat-ingizni g'oz tutib bosh ko'taringlar".

Hushyor bo'lib turish haqida

²⁹ Iso ularga bir masalni aytib berdi: "Anjir daraxtiga va daraxtning boshqa turlariga qaranglar: ³⁰ ular yaproq yozayotganini ko'rib, yoz kelib qolganini o'zingiz ham anglaysiz. ³¹ Xuddi shunga o'xshab, boyagi ishlarning sodir bo'layotganini ko'rganingizda bilingki, Xudoning Shohligi juda yaqindir. ³² Sizlarga chinini aytayin, bu nasl o'tmasdanoq, bularning hammasi sodir bo'lajak. ³³ Yeru osmon bitar, lekin Mening so'zlarim bitmas.

³⁴ O'zingizni ehtiyot qiling! Aysh qilib, kayf surib, hayotning tashvishlari ostida bo'g'ilib, yuraklaringizni yog' bosmasin, tag'in u kun nogahon boshga tushib sizni to'rga ilintirmasin! ³⁵ Chunki u kun yer yuzida yashovchi har bir kishini bosib olajak. ³⁶ Shu sababdan doim hushyor bo'linglar. Yuz berguvchi bu musibatlar-dan omon qolishga kuch topib, Inson O'g'li oldida turishga munosib bo'lmoq uchun doimo ibodat qilinglar".

³⁷ Iso kunduzi ma'badda ta'lim berar, tunlarini esa shahardan chiqib, Zaytun tog'ida o'tkazar edi. ³⁸ Barcha xalq Isoni tinglamoq uchun ertalabdan ma'badga, Uning huzuriga oqib kelar edi.

Isoni o'ldirish rejasi

22 Xamirturushsiz non yopiladigan Fisih bayrami yaqinlashayotgan edi. ² Oliy ruhoniylar bilan ulamolar xalqdan qo'rqib, Isoni oradan ko'tarish chorasini izlardilar. ³ Shunda o'n ikki havoriydan biri – Yahudo Ishqariyotning ichiga shayton kirib oldi. ⁴ Yahudo borib, oliy ruhoniylar va ma'bad mirshab-boshilari bilan Isoni qanday qo'lga tushirish to'g'risida maslahatlashib oldi. ⁵ Ular sevinib, unga pul berishga ahd qildilar. ⁶ Yahudo bunga rozilik berdi va Isoni xalq ko'zidan yashirincha ularning qo'lga tutib berish uchun qulay payt izlaydigan bo'ldi.

So'nggi oqshom va Isoga xiyonat

⁷ Xamirturushsiz non yeyiladigan va qurbonlik qo'zi so'yiladigan Fisih bayramining qutlug' kuni keldi. ⁸ Iso Butrus bilan Yuhannoni yuborib:

– Boringlar, Fisih bayrami taomini yeyishimiz uchun tayyorgarlik ko'ringlar, – dedi. ⁹ Ular Isodan so'radi:

– Qayerda tayyorlashimizni buyurasan?

¹⁰ Iso ularga dedi:

– Xo'sh, shaharga kirishingizda ko'zada suv ko'tarib ketayotgan bir odam uchraydi. Ortidan u kiradigan uyga ergashib kiring ¹¹ va uy egasiga shunday denglar: "Ustoz sendan: Shogirdlarim bilan Fisih bayram taomini yeydigan xona qayerda, deb so'rayotir". ¹² Shunda u sizga to'shalgan katta boloxonani ko'rsatadi. O'sha yerda hozirlik ko'ringlar.

¹³ Shogirdlar borib, xuddi Isoning aytganini topdilar va Fisih taomini tayyorlab qo'ydilar.

¹⁴ Ziyofat vaqti yetgach, Iso o'n ikkala havoriy bilan birga dasturxon atrofida joy oldi ¹⁵ va ularga dedi:

– Men azob chekmasimdan avval bu Fisih taomini sizlar bilan birga yeyishni juda ham orzu qilgandim. ¹⁶ Sizlarga aytib qo'yay: bu taom Xudo Shohligida to'la ma'nosini topmaguncha, Men uni boshqa yemayman.

¹⁷ Keyin Iso kosani olib, shukrona duosini aytib dedi:

– Buni olinglar, o'zaro bo'lishinglar. ¹⁸ Sizlarga aytib qo'yay: Xudoning Shohligi amalga oshmaguncha, Men uzum ichkiligini boshqa ichmayman.

¹⁹ So'ngra nonni oldi, shukrona duosini aytib sindirdi va shogirdlariga berib:

– Bu sizlar uchun fido bo'layotgan Mening tanamdir. Meni eslab turish uchun shunday qilinglar, – dedi.

† aslida "ibodatxonalarga".

²⁰ Ovqatlanib bo'lishgach, Iso yana bir bor kosani olib, shunday dedi:

– Bu kosa *Xudo odamzod ila tuzgan* Yangi Ahdni † bildiradi. Bu ahd Mening sizlar uchun to'kayotgan qonim evaziga kuchga kiradi. ²¹ Biroq, Menga xiyonat qiluvchining qo'li ham Men bilan bir dasturxonaga cho'zilmoqda. ²² Ha, Inson O'g'li taqdirida bo'lgan yo'ldan ketib boradir. Ammo Unga xiyonat qilguchi kishining holiga voy!

²³ – Kim ekan ichimizda bu ishni qiladigan? – deya havoriylar o'zaro surishtira boshladilar.

Hamman buyuk kim?

²⁴ Havoriylar orasida, bizdan kim eng buyuk deb hisoblanmog'i kerak, degan masala haqida tortishuv ham yuz berdi.

²⁵ Iso ularga dedi: “El-yurt podshohlari o'z xalqlari ustidan hukmronlik qiladilar. Elni boshqaruvchilar olihimmat deb olqishlanadilar. ²⁶ Sizlar esa bunday bo'lmanglar. Aksincha, ichingizda kim katta bo'lsa, eng kichikday bo'lsin. Kim rahbar bo'lsa, xizmatkordek bo'lsin. ²⁷ Qay biri ulug'dir – dasturxonaga o'tirganmi, yoki xizmat qilib turganmi? Dasturxonaga o'tirgan emasmi? Men esa orangizda bamisoli xizmatkordirman.

²⁸ Sinov chog'larimda Men bilan birga dosh berganlar sizlar bo'ldingiz. ²⁹ Shu sababdan, Otam Menga vasiyat qilgani kabi, Men ham sizga Shohlikni vasiyat qilaman. ³⁰ Siz Mening Shohligim dasturxonida o'tirib yeb-ichasizlar, taxtlarga o'tirib, Isroilning o'n ikki qabilasi ustidan hukmronlik qilasizlar”.

Imondan qaytish vasvasasi

³¹ Rabbimiz Iso yana dedi:

– Simun, Simun! Mana, shayton sizlarni bug'doy kabi g'algivrdan o'tkazishga izn so'radi. ³² Biroq Men, imondan toymagil, deya sen uchun ibodat qildim. Sen bir kun qaytib kelganingda, birodarlaring imonini mustahkamla.

³³ Simun Isoga javoban:

– Rabbii! Men Sen bilan zindonga ham, o'limga ham borishga tayyorman! – dedi. ³⁴ Iso dedi:

– Senga shuni aytayin, Butrus, bugun xo'roz qichqirmasdan avvaloq sen Meni tanishdan uch marta tonasan.

Hamyon, to'ruva, qilich

³⁵ Iso shogirdlariga dedi:

– Men sizlarni hamyonsiz, to'rvasiz, choriqsiz yuboranimda, biron narsada kamchiligingiz bormidi?

– Hech narsada! – javob berdi ular. ³⁶ Iso ularga shunday dedi:

– Biroq endi kimning hamyoni bo'lsa, o'zi bilan olsin. Kimning to'rvasi bo'lsa, yonida ko'tarib yursin. Bo'lmasa, kiyimini sotib qilichga almashtirsin. ³⁷ Sizlarga aytib qo'yay: *Tavrot*dagi “U jinoyatchilar qatori-

da turdi”, – degan oyat Menda amalga oshmog'i lozim. Chindan ham, Men to'g'rimda yozilgan barcha oyatlar bajo bo'lmoqda.

³⁸ Shogirdlar:

– Rabbii, ana bu yerda ikkita qilich bor! – deyishdi.
– Bas! – dedi Iso.

Isoning bog'dagi ibodati

³⁹ Iso u yerdan jo'nab, odati bo'yicha Zaytun tog'iga chiqib ketdi. Shogirdlari ham Uning orqasidan ketdilar.

⁴⁰ Bu yerga kelganda, Iso ularga:

– Vasvasaga tushmaslik uchun ibodat qila turinglar, – dedi. ⁴¹ O'zi ulardan bir tosh otar masofacha nari bordi-da, tiz cho'kib ibodat qila boshladi:

⁴² – Ey Ota, koshki bu *zaqqum* kosani Mendan o'tkazib yuborsang! Lekin Men aytgandek emas, Sen aytgandek bo'lsin.

⁴³ Shu orada osmondan bir farishta Isoga zohir bo'lib, Uni quvvatlab turdi. ⁴⁴ U jon ilinjida yanada haf-sala bilan ibodat qildi. Undan chiqqan ter esa yerga tomayotgan qon tomchilariga o'xshar edi.

⁴⁵ Ibodatdan turib, Iso shogirdlari yoniga keldi. Ularni qayg'udan uxlab yotgan holda ko'rdi. ⁴⁶ Ularga:
– Nega uxlab yotibsizlar? Qani turinglar, vasvasaga tushmaslik uchun ibodat qila turinglar, – dedi.

Isoning hibsga olinishi

⁴⁷ Iso hali bularni gapirib bo'lmasdan, bir olomon ko'zga ko'rindi. O'n ikki havoriydan Yahudo ismlisi oldinda kelayotib, Isoga yaqinlashdi-da, Uni o'pishga chog'landi. [Chunki u: “Men kimni o'psam, U O'sha kishidir”, deb eshlariga aytib qo'ygan edi.] ⁴⁸ Iso unga:
– Yahudo, sen Inson O'g'liga o'pish bilan xiyonat qilyapsanmi? – dedi.

⁴⁹ Isoning yonidagilar voqea qayoqqa yo'nalayotganini payqab:

– Rabbii, qilichni ishga solaylikmi? – deyishdi. ⁵⁰ Ulardan biri esa oliy ruhoniyning qarolini bir urib, o'ng qulog'ini uzib tushirdi. ⁵¹ Shunda Iso:

– Qo'yinglar, bas! – dedi-da, qarolning qulog'iga qo'l tegizib uni asl holiga qaytardi. ⁵² So'ng O'ziga ro'para bo'lgan oliy ruhoniylar, ma'bad mirshabboshilari va oqsoqollar tomon qayrilib, dedi:

– Sizlar xuddi qaroqchining payiga tushgandek qilichu tayoq bilan Meni olgani kelibsizlar! ⁵³ Lekin har kuni sizlar bilan birga ma'badda bo'lganimda Menga qo'l tegizmadinglar. Biroq endi zamon sizniki, endi zulmot hukmron.

Butrusning Isodan tonishi

⁵⁴ Isoni ushlab, bosh oliy ruhoniyning uyiga olib bordilar. Butrus esa uzoqdan ularga ergashib keldi.

⁵⁵ Hovlining o'rtasida olov yoqib birga o'tirishganda, Butrus ham u kishilarning orasiga o'tirdi. ⁵⁶ Bir oqsoch Butrusning olov yonida o'tirganini ko'rib, unga tikilib qaradi-da:

† YANGI AHD: *lug'atga qarang.*

– Bu odam ham U bilan birga bo'lgan! – dedi. ⁵⁷ Lekin Butrus u ayolga:

– Ey singlim, men Uni tanimayman! – deb inkor etdi.

⁵⁸ Bir ozdan keyin boshqa bir odam Butrusni ko'rib:

– Sen ham ulardan birisan-ku! – dedi. Lekin Butrus unga ham:

– Ey birodar, men ulardan emasman! – dedi.

⁵⁹ Biron soat o'tgandan so'ng yana kimdir:

– Haqiqatan bu odam ham U bilan birga bo'lgan, asli u ham jalilalik, – dedi komil ishonch bilan. ⁶⁰ Lekin Butrus:

– Birodar, o'zi nima deyapsan? – dedi unga ham.

Shu zahoti, u gapini tugatmasdanoq, xo'roz qichqirdi. ⁶¹ Rabbimiz Iso Butrusga qayrilib, unga ko'zini tikdi. Shunda Butrus Rabbimizning unga: “Bugun xo'roz qichqirmasdan, sen Mendan uch marta tonasan”, – degan so'zini esladi. ⁶² Va tashqariga chiqib, achchiq-achchiq yig'ladi.

⁶³ Isoni ushlab turgan odamlar esa Uni haqoratlab ura boshladilar. ⁶⁴ Uning ko'zlarini bog'lab, yuziga shapaloqlar tortib:

– Qani karomatingni ko'rsat-chi, Seni kim uryapti ekan? – deb so'rashdi Undan. ⁶⁵ Yana ancha kufr so'zlar bilan Uni tahqirladilar.

Iso yahudiylarning Oliy Kengashi oldida

⁶⁶ Tong otgach, xalq oqsoqollari va oliy ruhoniylar bilan ulamolar to'planib, Isoni o'zlarining Oliy Kengashi o'tkaziluvchi mashvaratxonalariga keltirdilar.

⁶⁷ – Sen Masihmisan? Bizlarga ochig'ini ayt! – deyishdi Uni so'roq qilib. Iso ularga shundoq dedi:

– Sizlarga aytsam, ishonmaysizlar. ⁶⁸ Sizlarga savol bersam, javob bermaysiz, Meni ozod ham qilmaysizlar.

⁶⁹ Biroq bundan buyon Inson O'g'li Qodir Tangrining o'ng tomonida o'ltirajak.

⁷⁰ Shunda hamma birdaniga:

– Demak, Sen Xudoning O'g'limisan? – deb so'rashdi.

– O'sha Men ekanimni o'zingiz aytdingizlar, – dedi ularga Iso. ⁷¹ Shunda ular:

– Bizga yana qanday guvohlik kerak? O'z og'zidan o'zimiz eshitdik, axir! – deyishdi.

Iso hokim Pilat oldida

23 Butun Kengash a'zolari turib, Isoni Pilatning oldiga keltirdilar. ² Ular ayblovni boshlab:

– Biz bu Odam xalqimizni yo'ldan ozdirayotganini aniqladik. U Qaysarga soliq to'lashni man etib, O'zini O'zi Masih, ya'ni podshoh deb aytmoqda, – dedilar. ³ Pilat Isodan:

– Sen yahudiylarning Podshohimisan? – deb so'radi.

Iso unga javob berib:

– O'zing aytyapsan, – dedi.

⁴ Pilat oliy ruhoniylarga va xalq yig'iniga xitoban:

– Men bu Odamda hech qanday ayb ko'rayotganim yo'q, – dedi. ⁵ Lekin ular qattiq turib:

– Jaliladan tortib shu yergacha – butun Yahudiya bo'ylab ta'limotini yoyib, xalqni g'alayonga solmoqda, – dedilar.

⁶ Pilat Jalila so'zini eshitgach:

– Bu Odam jalilalikmi? – deb so'radi. ⁷ Isoning Hirod hukumati doirasidan ekanini bilgach, Uni shu kunlarda Quddusda turgan Hirodning qoshiga yubordi.

Iso hokim Hirod oldida

⁸ Hirod Isoni ko'rib juda kayfi chog' bo'ldi. Chunki U haqda xabardor bo'lib, anchadan beri Uni ko'rmoqchi bo'lgan, U qilgan biron-bir mo'jizani o'z ko'zi bilan ko'rishni umid qilib yurgan edi. ⁹ Shunday qilib, Unga ancha savollar berdi. Biroq Iso unga hech bir javob qaytarmadi. ¹⁰ Atrofda turgan oliy ruhoniylar va ulamolar esa Uni shiddat bilan qoraladilar. ¹¹ Hirodning o'zi ham askarlari bilan birga Isoni kamsitib masxara qildi-da, Unga shohona chopon kiydirib, Pilatning oldiga qaytarib yubordi. ¹² Bu hodisadan avval bir-biriga adovatda bo'lgan Hirod va Pilat o'sha kuni do'stlashdilar.

Isoni mahkum qilish

¹³ Pilat esa oliy ruhoniylar, boshliqlar va xalqni bir yerga chaqirib, ¹⁴ ularga dedi:

– Sizlar bu Odamni xalqni yo'ldan ozdirishda ayblab oldimga olib keldinglar. Ammo men Uni o'z ko'zlaringiz oldida tekshirib ko'rsam-da, sizlar qo'yayotgan ayblarning birontasini ham Undan topmadim. ¹⁵ Men Uni Hirodning oldiga yubordim, Hirod ham hech nima topolmadi. Xullas, Unda o'limga loyiq biror-bir ayb topilmadi. ¹⁶ Binobarin, Uni bir kaltaklab bo'shatib yuboraman.

¹⁷ [Pilat ayni har bayramda bir mahbusni ozod qilishi-ga to'g'ri kelar edi.] ¹⁸ Xaloyiq esa bir og'izdan:

– Unga o'lim! Bizlarga Barabani chiqarib yubor! – deb baqira ketishdi.

¹⁹ Barabba esa shaharda yuz bergan isyonga aralashib qotillik qilganligidan zindonga tashlangan edi. ²⁰ Pilat Isoni bo'shatib yubormoqchi bo'lib, yana bir bor xaloyiqqa xitob etdi. ²¹ Lekin ular:

– Uni xochga mixlab qo'y! Xochga! – deb qichqirdilar.

²² Pilat uchinchi marta ularga xitoban:

– U axir nima yomonlik qildi? Men Unda o'limga loyiq biror-bir ayb topganim yo'q. Shunday ekan, men Uni bir kaltaklab bo'shatib yuborayin, – dedi.

²³ Biroq ular ovozlari boricha qichqirishda davom etib, Isoni xochga mixlashni qattiq turib talab qildilar. Nihoyat xaloyiq va oliy ruhoniylarning baqiriq-chaqiriqlari ustun keldi ²⁴ va Pilat ularning talabiga ko'ndi. ²⁵ Ular so'rab turgan, isyonchiligi va qotilligi uchun zindonga solingan odamni ozodlikka chiqarib, Isoni esa ularning ixtiyoriga topshirdi.

Isoni xochga mixlash

²⁶ Isoni olib chiqayotganlarida, daladan kelayotgan Simun ismli kirineyalik bir odamni ushlashdi-da, Ison-

ing orqasidan ko'tarib borish uchun xochni unga yuklashdi. ²⁷ Juda ko'p xaloyiq, jumladan Isoga yig'i qilib ko'ksiga urayotgan talay xotin-qizlar Uning orqasidan ergashib bordi.

²⁸ Iso ularga qarab:

– Ey Quddus qizlari! – dedi. – Men uchun yig'lamanglar, aksincha, o'zingiz va bolalaringiz uchun yig'langlar. ²⁹ Zero shunday kunlar keladiki: “Tug'magan ayollar, bepusht qorinlar, bola emizmagan ko'kraklar baxtlidir”, – deb aytishadi. ³⁰ O'shanda tog'larga: “Ustimizga qulang!”, tepaliklarga esa: “Bizni bosib qoling!” – deb aytishadi. ³¹ Yam-yashil og'ochga bunday qilishsa, qurigan og'ochga ne qilishar ekan?

³² Iso bilan birga ikki jinoyatchini ham o'limga olib bordilar. ³³ Bosh suyagi degan joyga kelganlarida, Isoni hamda o'ng va so'l tomonida ikkala jinoyatchini xochga mixlab qo'ydilar. ³⁴ Iso:

– Ey Ota! Ularni kechirgin, ular nima qilayotganini bilmaydilar, – der edi.

Askarlar qur'a tashlab, Isoning kiyimlarini bo'lib olib boshladilar. ³⁵ Xaloyiq tomosha qilib turdi. Ular bilan birga boshliqlar ham Isoning ustidan hiringlashib:

– Boshqalarni qutqarar edi. Modomiki U Xudoning arzandasi – Masih ekan, qani O'zini O'zi qutqarsin-chi! – deyishardi.

³⁶ Askarlar ham Unga sirka ichirgani yaqinlashib:

³⁷ – Agar Sen yahudiylarning Podshohi bo'lsang, O'z o'zingni qutqar-chi! – dedilar istehzo bilan.

³⁸ Isoning boshi uzra [yunon, lotin va ibriy tillarida] “Yahudiylarning Podshohi budir” – degan yozuv bor edi.

³⁹ Osilgan jinoyatchilardan biri:

– Agar Sen Masih bo'lsang, qani O'zingni va bizlarni ham qutqar, – deb Isoni kufr etdi. ⁴⁰ Ikkinchisi esa unga ta'na qilib:

– Sen ham ayni jazoga mahkum bo'lib, Xudodan qo'rqmaysanmi? ⁴¹ Mana bizlar qilmishimizga yarasha odilona jazo oldik. U esa hech qanday yomonlik qilgani yo'q, – dedi.

⁴² Keyin Isoga:

– Yo Rabbii, Shohligingga kirganingda meni eslagin! – dedi. ⁴³ Iso unga dedi:

– Senga chindan aytamanki, bugunning o'zida sen Men bilan birga jannatda bo'lasan.

Isoning jon berishi

⁴⁴ Tush chamasida quyosh qorayib, butun yerni soat uchgacha † davomli zulmat qopladi. ⁴⁵ Ma'baddagi par-da †† o'rtasidan yirtilib ketdi. ⁴⁶ Iso baland ovoz bilan faryod qildi:

– Ota! Ruhimni Sening qo'llaringga topshiryapman. Shunday dedi-da, jon taslim qildi. ⁴⁷ Voqeani ko'rib turgan yuzboshi Xudoni ulug'lab:

– Haqiqatan ham, bu solih Odam ekan, – dedi.

⁴⁸ Tomoshaga to'plangan butun xaloyiq sodir bo'lgan voqealarni ko'rib, ko'ksiga ura-ura qaytib ketdi. ⁴⁹ Isoni

† TUSH...SOAT UCH: aslida “6-soatdan 9-soatgacha”; vaqt jad-valiga qarang. †† PARDA: lug'atga qarang.

bilganlarning bari, shu jumladan, Jaliladan Unga ergashib kelgan ayollar uzoqda turganicha, bu hodisotni kuzatdilar.

Isoni dafn qilish

⁵⁰ Kengash a'zolaridan Yusuf ismli yaxshi va solih bir kishi bor edi. ⁵¹ U yahudiylarning Arimateya shahridan bo'lib, Xudo Shohligiga ko'z tikib yurar edi. U Kengashning qarorida ham, ishida ham ishtirok etmagan edi. ⁵² Yusuf Pilatning oldiga borib Isoning jasadini so'radi. ⁵³ So'ng Uni xochdan tushirib olib kafanladi va qoyada o'yilgan, hali ichiga kimsa qo'yilmagan bir qabrga qo'ydi. ⁵⁴ U kun juma bo'lib, dam olish vaqti ‡ boshlanishiga sal qolgan edi. ⁵⁵ Jaliladan Iso bilan birga kelgan ayollar ham ergashib borib, qabrni va Jasad qanday qo'yilganini ko'rdilar. ⁵⁶ Qaytib kelganlaridan so'ng, atirlar va xushbo'y yog'lar tayyorladilar. Shanba kuni esa ilohiy amr bo'yicha orom oldilar.

Iso Masihning tirilishi

24 Yakshanba kuni erta tongda ayollar tayyorlab qo'ygan atirlarini olib qabrga keldilar. [Ular bilan birga boshqa bir necha ayollar ham bor edi.] ² Ular qabr og'zidagi toshni ag'darilgan holda ko'rdilar.

³ Ichkariga kirib, Rabbimiz Iso jasadini topmadilar.

⁴ Ular bundan gangib turganda, birdan oldilarida yaltiroq kiyim kiygan ikki zot paydo bo'ldi. ⁵ Ayollar vahimadan boshlarini yerga egib turishdi. U zotlar ularga:

– Nega siz tirikni o'liklar orasidan izlayapsizlar? – deyishdi. ⁶ – U bu yerda yo'q, U qaytadan tirilib ketdi. Hali Jalilada ekanidayoq aytganlarini eslangiz. ⁷ U sizga: “Inson O'g'li gunohkor odamlar qo'lga tutib berilajak, xochga mixlanajak, uchinchi kuni esa qaytadan tirilajak”, – degan edi-ku.

⁸ Ayollar Isoning bu so'zlarini esladilar. ⁹ Qabrdan qaytib borib, bu haqda o'n bir havoriyga va bo'lak barchaga ma'lum qildilar. ¹⁰ Havoriylarga bu xabarni yetkazganlar – magdalalik Maryam, Yo'anna, Yoqubning onasi Maryam va ular bilan birga bo'lgan boshqa ayollar edi. ¹¹ Biroq bu so'zlar havoriylarga quruq gap tuyulib, ayollarga ishonmadilar. ¹² Butrus esa o'rnidan turib, qabr tomon yugurdi. Ichkariga engashib qarab, u yerda faqat kafanning o'zinigina ko'rdi. Yuz bergan voqeadan hayratga tushib, ortiga qaytdi.

Isoning yo'ldagi ikki shogirdiga ko'rinishi

¹³ Xuddi shu kuni shogirdlardan ikkisi Quddusdan bir tosh †† uzoqlikdagi Yommaus degan qishloqqa borishar edi. ¹⁴ Ro'y bergan bu hodisotlardan o'zaro gaplashib ketdilar. ¹⁵ O'zaro so'zlashib va bahslashib borishar ekan, Isoning O'zi ularga yaqinlashib, hamrohlik qildi. ¹⁶ Lekin ularning ko'zlari Uni tanimoqqa ojiz edi.

¹⁷ Iso ulardan:

‡ DAM OLISH VAQTI: aslida “shabbat”; lug'atga qarang. †† yunoncha “60 stadiya” – taqriban 8 chaqirim; jadvallarga qarang.

– Sizlar o'zaro nimalar haqida tortishib boryapsiz? Nega yuzingiz g'amgin? – deb so'radi. ¹⁸ Shogirdlardan Kleopa degani Unga javob berdi:

– Nahotki Quddusga kelganlar orasida shu kunlarda bu yerda sodir bo'lgan hodisalardan bir O'zing bexabar bo'lsang?

¹⁹ – Qaysi hodisalar? – so'radi Iso.

– Xudo va butun xalqning oldida qudratli ishi va so'zi bilan tanilgan nosiralik Iso payg'ambar haqidagi hodisalar-da, – deyishdi Unga. ²⁰ – Bizning oliy ruhoniylar bilan boshliqlarimiz o'lim jazosini talab qilib, Uni xochga mixlatdilar. ²¹ Biz Uni Isroilni xalos qiladigan Najotkor deb o'ylab, umidvor bo'lgandik. Buning ustiga-ustak, bu hodisalar sodir bo'lganiga bugun uchinchi kun bo'ldiki, ²² bizning ayrim ayollarimiz bizni hayratda qoldirishdi. Ular erta bilan qabrga borib, ²³ Uning jasadini topolmay kelishdi. Ular hatto: farishtalarni ko'rdik, deb aytishdi. Farishtalar ularga: "Iso tirik", – deyishibdi. ²⁴ Shunda oramizdan ba'zi odamlar qabrga borib, xud-di ayollar aytganlarining shohidi bo'lishibdi, Isoning O'zini esa ko'rishmabdi.

²⁵ Iso ularga:

– Ey farosatsizlar! Barcha payg'ambar so'zlariga ishonchi sust odamlar! ²⁶ Masih O'z ulug'vorligiga erishmoq uchun shu azoblarni boshdan kechirmog'i kerak-masmidi? – dedi.

²⁷ Shunday qilib, Iso Muso payg'ambardan tortib, barcha payg'ambar kitoblarida O'zi haqida yozilgan oyatlarning hammasini ularga tushuntira boshladi. ²⁸ Ni-hoyat, o'sha borayotgan qishloqqa yaqinlashdilar. Iso O'zini yo'li davom etadigan qilib ko'rsatdi. ²⁹ Lekin ular Unga:

– Biz bilan birga qol, chunki kun botay deb qoldi, endi kech kira boshladi, – deb Uni qistashdi.

Iso ular bilan birga qolgani ichkariga kirdi. ³⁰ Ular bilan birga dasturxon yonida o'tirganda, nonni olib shukrona duosini aytdi va nonni sindirib ularga berdi.

³¹ Shundagina ularning ko'zlari ochilib, Uni tanib qolishdi. Biroq Iso shu onda ko'zdan g'oyib bo'ldi.

³² Shogirdlar bir-biriga:

– U yo'lda biz bilan gaplashib, oyatlarni tushuntirayotganida, ko'nglimizga iliqlik yugurmaganmidi, axir! – dedilar. ³³ Shu zahoti o'rinlaridan turib, Quddusga qaytib bordilar. O'n bir havoriyni va ular bilan to'planib turganlarni topdilar. ³⁴ Ular kelganlarga:

– Rabbimiz haqiqatan tirilib kelgan, U Simunga zohir bo'libdi-ku, – dedilar. ³⁵ Kelganlar ham yo'ldagi voqealarni, Iso nonni sindirayotganda Uni qanday tanib qolganliklarini aytib berdilar.

Isoning shogirdlariga zohir bo'lishi

³⁶ Ular hali bu xususda so'zlashayotganda, Isoning O'zi o'rtalarida zohir bo'ldi.

– Sizlarga tinchlik bo'lsin! – dedi.

³⁷ Shogirdlar o'takasi yorilganday bo'lib, arvoch ko'ryapmiz, deb o'yladilar. ³⁸ Lekin Iso ularga dedi: – Nega buncha hayajonlanmoq? Nechun ko'nglingizda buncha gumonlar tug'ilyapti? ³⁹ Qo'llarimga va oy-oqlarimga qaranglar, bu Mening O'zim. Meni ushlab ko'ringlar. Menda ko'rib turganingizdek arvochning etu ustuxoni bo'lmaydi-ku, axir!

⁴⁰ Shunday deb, Iso qo'l-oyoqlarini ularga ko'rsatdi.

⁴¹ Shogirdlar sevinchidan taajjublanib hali ishonmayin turganlarida, Iso ulardan so'radi:

– Bu yerda yeydigan biron narsangiz bormi?

⁴² Ular Unga bir parcha qovurilgan baliq [va bir oz mumli asal] berishdi. ⁴³ Iso buni olib, ularning ko'zlari oldida yedi. ⁴⁴ So'ngra ularga:

– Men hali sizlar bilan birga bo'lganimda, Men haqimda Muso Qonunida, Payg'ambarlar va Zabur kitoblarida hamma yozilganlar bajo kelishi kerak, deb aytgan edim-ku. Mana shu bo'lib-o'tganlarga to'g'ri keladi, – dedi.

⁴⁵ Keyin oyatlarni anglamoq uchun shogirdlarining zehni ochib yubordi ⁴⁶ va ularga yana dedi:

– Mana shu yozilganlarga ko'ra, Masih azob chekishi va uchinchi kuni esa qayta tirilishi kerak edi. ⁴⁷ Shuningdek, Quddusdan boshlab barcha xalqlar Uning nomi bilan tavba-tazarruga chaqirilmog'i va gunohlari kechirilishi e'lon qilinmog'i ham lozim. ⁴⁸ Sizlar esa bu ishlarga guvoh bo'lajaksiz. ⁴⁹ Endi Men Otamning bergan va'dasini † sizlarga yuboraman. Ammo yuqoridan bu qudratni olmaguningizcha, Quddus shahrida qola turinglar.

Isoning osmonga ko'tarilishi

⁵⁰ Keyin Iso shogirdlarini shahardan tashqariga, Baytaniya yaqinlarigacha olib chiqdi-da, qo'llarini ko'tarib ularni duo qildi. ⁵¹ Duo qilayotib, ulardan uzoqlashgan-cha osmonga ko'tarildi.

⁵² Shogirdlar esa Unga sajda qildilar va katta sevinch ila Quddusga qaytib bordilar. ⁵³ Xudoga hamdu sanolar aytib, doimo ma'badda bo'ldilar.

Omin.

XUSHXABAR

† OTAMNING BERGAN VA'DASI: Xudo imonlilarga yuborishga ahd qilgan Muqaddas Ruh; yana qarang: 3:16, 11:13.

YUHANNO

XUSHXABAR

Azalda – Kalom

1 Azalda Kalom † bor edi.
Kalom Xudo huzurida edi,
Kalom – Xudo edi.
² Azaldanoq U Xudo huzurida edi.
³ Borliq U orqali bor bo'lgan,
Usiz hech narsa bor bo'lgan emas.
Neki bor bo'lgan bo'lsa,
U orqali bor bo'lgan.
⁴ Unda hayot bor edi,
Hayot insonlarning nuri edi.
⁵ Nur zulmatda porlaydi,
Zulmat esa nurni qoplay olmadi.
⁶ Xudo tomonidan yuborilgan bir odam bor edi, un-
ing ismi Yahyo edi. ⁷ U shohidlik qilgani, nur haqida
shohidlik qilgani kelgan edi, toki hamma uning shaho-
dati orqali imon keltirsin. ⁸ Uning o'zi nur emas edi, u
faqat nur haqida shahodat berishga yuborilgan edi.
⁹ Dunyoga kelayotgan hamma odamzodni yorituvchi
haqiqiy nur bor edi.
¹⁰ Kalom dunyoda bor edi,
Dunyo U orqali bor bo'lgan edi,
Biroq dunyo Uni tanimadi.
¹¹ O'zinikilarning yoniga keldi U,
Lekin O'zinikilar Uni qabul qilmadi.
¹² Uni qabul qilganlarga esa,
Barcha Uning nomiga imon keltirganlarga
U Xudoning farzandi bo'lish iqtidorini berdi.
¹³ Ular na qondan,
Na tana xohishidan,
Na er xohishidan,
Balki Xudodan tug'ildilar.
¹⁴ Kalom inson qiyofasiga kirdi
Va biz aro maskan qildi.
Biz esa Uning ulug'vorligini ko'rdik;
O'tasi huzuridan kelgan,
Marhamat va haqiqat ila to'lgan
Yagona O'g'ilning ulug'vorligini ko'rdik.
¹⁵ Yahyo U haqda guvohlik berdi va ovozini baland
qilib dedi: "Mening ketimdan Kelayotgan bor, U men-

† *KALOM: yunoncha "logos", ya'ni borliqning asosidagi ilohiy kuch va mantiq, Xudoning Kalomi – Iso Masih. Xudo Iso Masih orqali koinotni yaratgan va uni asramoqda; yana qarang: 17:5, Ibroniylar 1:1-4, Kolosaliklar 1:15-20, 1-Yuhanno maktubi 1:1-2, Ibtido 1-2-boblar.*

dan ham ulug', chunki U mendan ilgariroq bor edi, deb aytganim Shuning O'zidir".

¹⁶ Uning kamolotidan biz hammamiz

Marhamat ustiga marhamat oldik.

¹⁷ Tavrot Qonuni Muso orqali berilgan edi,

Ilohiy marhamat va haqiqat esa

Iso Masih orqali zohir bo'ldi.

¹⁸ Hech kim hech qachon Xudoni ko'rgan emas;

O'tasining bag'rida bo'lgan yagona O'g'il

O'zi Uni izhor qildi.

Yahyo payg'ambarning guvohligi

¹⁹ Quddusdagi yahudiylar yuborgan ruhoniylar va levitlar †† Yahyo payg'ambarning oldiga borib undan:

– Sen kimsan? – deb so'radilar. Yahyo shahodat berdi:

²⁰ – Men Masih emasman, – deb ochiq tan oldi u, inkor etmadi. ²¹ Yana undan:

– Bo'lmasa Ilyos payg'ambarmisan? – deb so'radilar.

– Yo'q! – dedi u.

– O'sha payg'ambarmisan †? – deb savol berdilar. U yana:

– Yo'q! – deb javob berdi.

²² – Axir, sen kimsan? Bizni yuborganlarga javob qilishimiz kerak. Sen o'zing haqingda nima deysan? – deb so'radilar.

²³ – Men, Isha'yo payg'ambarning aytganiday, "Xudovandga yo'l hozirlanglar", deb sahroda xitob qiluvchining sadosiman, – dedi Yahyo.

²⁴ Uning oldiga yuborilganlar orasida farziylar †† ham bor edi. ²⁵ Ular Yahyodan:

– Modomiki sen Masih ham, Ilyos ham, o'sha payg'ambar ham emas ekansan, nega xalqni suvga cho'mdirib, tavba qildirib yuribsan? – deb so'radilar.

²⁶ Yahyo ularga javob berdi:

– Men odamlarni suvga cho'mdiriyapman, xolos.

Lekin orangizda sizlar tanimaydigan Kimsa turibdi.

²⁷ Mening ketimdan kelayotgan [va mendan ilgari bor bo'lgan] Kimsa bor, deb aytganim ana O'shadir. Men Uning chorig'i ipalarini yechishga ham munosib emasman, – dedi.

†† *RUHONIYLAR...LEVITLAR: yahudiy din arboblari; lug'atga qarang. † O'SHA PAYG'AMBAR: Ilyos payg'ambar kabi oxirzamon-da paydo bo'lishi kutilgan mahshar elchisi. †† FARZIYLAR: yahudiylarning mazhabi; lug'atga qarang.*

²⁸ Bu hodisalar Yahyo odamlarni tavba qildirib yurgan yerda, O'rdun daryosining naryog'idagi Baytavarda sodir bo'ldi.

Iso – Xudoning qurbonlik Qo'zisi

²⁹ Ertasiga Yahyo Isoning o'ziga yaqinlashayotganini ko'rib, shunday dedi: “Mana, dunyoning gunohini O'ziga oluvchi Xudoning qurbonlik Qo'zisi! ³⁰ Men aytgan edim: Mening ketimdan kelayotgan Zot bor, U mendan ulug', chunki U mendan ilgari ham bor edi. Bu – O'shaning O'zidir. ³¹ Men Uni bilmas edim, lekin Isroil Uni tanib olsin, deb men odamlarni suvga cho'mdirib, tavba qildirgani keldim”.

³² Yahyo yana shunday shahodat berdi: “Men Ilohiy Ruhning osmondan kaptarday uchib kelib, O'shaning ustiga qo'nganini ko'rdim. ³³ Men Uni bilmas edim. Lekin odamlarni suvga cho'mdirishga meni yuborgan Xudoning O'zi: “Muqaddas Ruh kimning ustiga tushib qo'nganini ko'rsang, bilki, Muqaddas Ruhga Cho'mdiruvchi O'shadir”, – degan edi menga. ³⁴ Men esa Uni ko'rdimu, mana bu – Xudoning O'g'lidir †, deb shahodat berdim”.

Isoning dastlabki shogirdlari

³⁵ Ertasiga Yahyo yana ikkita shogirdi bilan shu yerda turgan edi. ³⁶ U yurib kelayotgan Isoga tikilib qarab:

– Mana Xudoning qurbonlik Qo'zisi! – dedi.

³⁷ Ikkala shogird Yahyoning bu so'zlarini eshitib, Isoning orqasidan ergashib borishdi. ³⁸ Iso o'g'irilib qarab, ularning ergashib kelayotganini ko'rdi-da:

– Sizlarga nima kerak? – deb so'radi ulardan.

– Sen qayerda turasan, Ravviy? – deyishdi ular.

(“Ravviy” ustoz ma'nosidadir).

³⁹ – Borib ko'ringlar, – dedi Iso.

Ular borib, Isoning turar joyini ko'rishdi. O'sha kuni U bilan qolishdi. Soat to'rtlar †† chamasi edi. ⁴⁰ Yahyodan Iso haqida eshitib, Uning orqasidan ergashganlardan biri Simun Butrusning ukasi Idris edi. ⁴¹ U dastlab akasi Simunni topdi-da, unga:

– Biz Masihni topdik, – dedi. (Masih – “Xudo yuborgan” ‡ demakdir.) ⁴² Idris akasini Isoning oldiga olib keldi. Iso esa unga tikilib:

– Sen Yunus o'g'li Simunsan-ku, sen Kifa (ya'ni Tosh ††) degan nom olasan, – dedi.

⁴³ Ertasi kuni Iso Jalilaga bormoqchi bo'ldi. U Filipni topib unga:

– Orqamdan yur! – dedi.

⁴⁴ Filip Baytsayda shahridan, Idris bilan Butrusning hamshahari edi. ⁴⁵ Filip ketdi. U Natan'ilni topib, unga:

– Biz Muso va boshqa payg'ambarlar Tavrotda yozgan Yusuf o'g'li nosiralik Isoni topdik, – dedi.

⁴⁶ – Nosira shahridan biron yaxshilik chiqarmikin? – dedi Natan'il unga.

– Borib ko'rgin! – dedi unga Filip.

⁴⁷ Bundan so'ng Iso Natan'ilning O'ziga yaqinlashayotganini ko'rib:

– Qarang, hech hiylani bilmaydi, xuddi haqiqiy isroillik! – dedi. ⁴⁸ Natan'il Isodan so'radi:

– Sen meni qayerdan taniysan?

– Filip seni chaqirmasidan oldin, sen anjir daraxting tagida eding. Men seni o'sha yerda ko'rgan edim, – deb javob berdi Iso. ⁴⁹ Shunda Natan'il:

– Ustoz, Sen Xudoning O'g'li-san, Sen Isroilning Podshohisan! – dedi. ⁵⁰ Iso unga javoban:

– Men senga: Seni anjir daraxti tagida ko'rdim, deganim uchun ishonyapsan-da. Sen bundan ham buyuk ishlarni ko'rasan! – dedi. ⁵¹ So'ng unga yana:

– Sizlarga rostini aytay: bundan keyin osmon ochilib, Inson O'g'li †† oldiga Xudo farishtalari tushib-chiqayotganini ko'rasizlar, – dedi.

Isoning dastlabki mo'jizasi

2 Uchinchi kuni Jalilaning Kana shaharchasida nikoh to'yi bo'ldi. Isoning onasi ham u yerda edi.

² Iso bilan shogirdlari ham to'yga taklif etilgan edilar.

³ Sharob tugab qolgach, Isoning onasi Unga:

– Ularda sharob qolmabdi, – dedi. ⁴ Iso unga:

– Mening ishimga aralashma, ayol. Mening vaqt-soatim hali yetgani yo'q, – dedi. ⁵ Shunda onasi xizmatchilarga:

– U sizlarga nimaiki desa, o'shani qilinglar, – dedi.

⁶ O'sha yerda yahudiylar tahoratda ishlatadigan, har biri ikki-uch chelak ††† sig'imli oltita tosh xum bor edi.

⁷ Iso xizmatchilarga:

– Xumlarni suvga to'ldiringlar, – dedi. Ular xumlarni limmo-lim to'ldirishdi. ⁸ Iso ularga:

– Endi cho'michlab olib, to'yboshiga olib boringlar, – dedi. Ular esa olib borishdi.

⁹ To'yboshi sharobga aylangan suvni tatib ko'rdi. Uning qayoqdan kelganligini u bilmas edi, faqat olib kelgan xizmatchilar bilishar edi. To'yboshi kuyovni chaqirtib unga aytdi:

¹⁰ – Har kim avval yaxshi sharobni qo'yadi. Kayf qilishgandan keyingina yomonrog'ini beradi. Sen esa yaxshi sharobni shu vaqtgacha saqlabsan-ku!

¹¹ Iso dastlabki ushbu mo'jizasini Jalilaning Kana shaharchasida namoyish qildi, bu bilan O'zining ulug'vorligini zohir qildi. Shogirdlari esa Unga imon keltirdilar.

¹² Shundan keyin Iso, onasi, ukalari va shogirdlari Kafarnahum shahriga keldilar va u yerda bir necha kun turdilar.

Isoning sotuvchilarni ma'baddan quvishi

¹³ Yahudiylarning Fisih bayrami yaqinlashib qolgani uchun Iso Quddus shahriga bordi. ¹⁴ Ma'badga ††† kir-

†† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang. ††† IKKI-UCH CHELAK: yunoncha “2-3 metritis” – taqriban 80-120 litr.

††† MA'BAD: lug'atga qarang.

† XUDONING O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

†† SOAT TO'RTLAR: aslida “10-soat”; vaqt jadvaliga qarang. † XUDO YUBORGAN: aslida “Xristos”, ya'ni “boshiga moy surtilgan”; Masih so'zi lug'atda izohlanadi. †† TOSH: yunonchada “Butrus”, aramiychada “Kifa” degan nomlarning ma'nosi bir, ya'ni “tosh”; yana qarang: Matto 16:18.

ganda, ho'kiz, qo'y, kaptarlarni sotayotganlar va o'tirgan sarroflarni † ko'rdi. ¹⁵ Iso arqondan darra yasadi-da, ma'baddan hammasini, ho'kizu qo'ylari bilan birga, quvib chiqardi, sarroflarning xontaxtalarini ag'darib, pullarini sochib yubordi. ¹⁶ Kaptar sotuvchilarga:

– Bularni yo'qotinglar bu yerdan, Otamning uyini savdoxonaga aylantirmanglar! – dedi. ¹⁷ Shunda Uning shogirdlari "Sening uyingga bo'lgan rashkim Mening ichimni kemirib ketdi", degan oyatni †† esladilar.

¹⁸ Shunda yahudiy *mansabdorlari* :

– Bunday qilishga qanday huquqing bor? Isbot qilib mo'jiza yarat-chi! – deb Isodan talab qildilar. ¹⁹ Iso dedi: – Bu ma'badni buzinglar, Men uch kun ichida uni tiklayman.

²⁰ Bunga javoban yahudiy *mansabdorlari* :

– Bu ma'bad qirq olti yilda qurilgan, Sen uni uch kunda tiklamoqchimisana?! – dedilar.

²¹ Holbuki, Iso ma'bad deb O'zining badanini nazarda tutgan edi. ²² Iso o'lib tirilgandan keyin, shogirdlari Uning bu so'zini esladilar va muqaddas bitikka ham, Isoning so'ziga ham ishonidilar.

²³ Iso Quddusda, Fisih bayramida bo'lganda, ko'p odamlar Uning qilayotgan ibratli mo'jizalarini ko'rib, Unga imon keltirdilar. ²⁴ Ammo Iso hamma insonlarning ko'nglini bilgani uchun, O'zini ularga ishonmas edi. ²⁵ Unga inson haqida biror ma'lumotning hojati yo'q edi, chunki inson dilida nima borligini U bilar edi.

Iso va Nikodim

3 Yahudiy boshliqlaridan Nikodim ismli bir odam bor edi, u farziylar mazhabida edi. ² Bu odam bir kun kechasi Isoning oldiga kelib, Unga dedi:

– Ustoz! Sen Xudodan kelgan bir muallim ekaningni biz bilamiz, chunki hech kim, agar Xudo u bilan bo'lmasa, Sen qilayotgan mo'jizalarni qilolmaydi.

³ Iso unga shunday javob berdi:

– Senga rostini aytay: agar kim yuqoridan † tug'ilmasa, Xudo saltanatini ko'rolmaydi.

⁴ – Keksa odam yana qanday tug'ila oladi? Onasining qorniga ikkinchi gal kirib tug'ila oladimi? – deb so'radi Nikodim. ⁵ Iso javob berdi:

– Senga rostini aytay: agar kim suvdan va Ruhdan tug'ilmas ekan, Xudo saltanatiga kirolmaydi. ⁶ Tanadan tug'ilgan tanadir, Ruhdan tug'ilgan esa Ruhdir. ⁷ Sizlar yuqoridan †† tug'ilishingiz kerak, deganimga taajjublanma. ⁸ Shamol †† istagan joyda esaveradi. Uning tovushini eshitasan-u, lekin qaysi tomondan kelib, qaysi tomonga ketishini bilmaysan. Ruhdan tug'ilgan har bir kishida ham shunday bo'ladi.

⁹ – Bu qanday bo'lishi mumkin? – so'radi Nikodim.

¹⁰ Iso unga javob berdi:

– Sen Isroilning ustozisan-ku axir, nega buni bilmaysan? ¹¹ Senga rostini aytay: Biz bilganimizni so'zlaymiz, ko'rganimiz haqida shahodat beramiz.

Lekin sizlar Bizning shahodatimizni qabul qilmayapsi-

† SARROFLAR: lug'atga qarang. †† OYAT: qarang: Zabur 68:10. ‡ YUQORIDAN: yoki, yangidan. †† YUQORIDAN: yoki, yangidan. ‡‡ SHAMOL: yoki, Ruh (yunoncha asli ikki ma'noli).

zlar. ¹² Agar sizlar yerdagi narsalar haqida aytganlarimga ishonmasangizlar, samoviy narsalar to'g'risida gapirganlarimga qanday ishonasizlar? ¹³ Osmonda turadigan va osmondan tushgan Inson O'g'lidan ††† boshqa hech kim osmonga chiqqan emas. ¹⁴ Muso sahroda ilonni ††† qanday yuqoriga ko'targan bo'lsa, Inson O'g'li ham xuddi shunday yuqoriga ko'tarilishi kerak. ¹⁵ Shu tariqa Unga ishongan har bir kishi halok bo'lmay, abadiy hayotga erishadi.

¹⁶ Zero Xudo olamni shunchalik sevdiki, O'zining yagona O'g'lini berdi, toki Unga ishongan har bir kishi halok bo'lmasin, balki abadiy hayotga ega bo'lsin.

¹⁷ Xudo olamni hukm qilish uchun emas, balki O'g'li orqali qutqarish uchun O'g'lini dunyoga yubordi. ¹⁸ Unga ishongan odam hukm qilinmaydi. Unga ishonmagan odam esa allaqachon mahkum bo'lgan, chunki u Xudoning yagona O'g'li ismiga ishonmagan.

¹⁹ Ilohiy hukm shundan dalolatdirki, olamga nur kelgan bo'lsa ham, odamlar nurdan ko'ra zulmatni a'lo ko'rdilar; chunki ularning qilmishlari yomonlik edi.

²⁰ Kimki yomonlik qilib yursa, nurni yomon ko'radi, yomon qilmishlari fosh bo'lib qolmasligi uchun nurga qarab yurmaydi. ²¹ Kimki haqiqat yo'lini tutsa, nurga qarab yuradi, toki Xudoga tayanib qilgan ishlari oshkora bo'lsin.

Iso Masih va Yahyo payg'ambar

²² Shundan keyin Iso bilan shogirdlari Yahudiya yurtiga keldilar. Iso ular bilan bir muddat u yerda qolib, odamlarni suvga cho'mdirib, tavba qildirar edi.

²³ Yahyo ham Salim yaqinidagi Eynon yerida xalqni daryoga cho'mdirib yurgan edi. U yer sersuv bo'lib, odamlar oqib kelar edi. ²⁴ Yahyo esa hali zindonga tashlanmagan edi.

²⁵ Shu mahal Yahyoning shogirdlari bilan yahudiy *mansabdorlari* orasida tahorat haqida bahs bo'ldi.

²⁶ Oxiri Yahyoning oldiga borib dedilar:

– Ustoz! O'rdun daryosining narigi bo'yida sen bilan bo'lgan, sen guvohlik bergan Odam bor-ku, o'sha Odam endi xalqni suvda tavba qildirib yuribdi, hamma ham Uning oldiga borishyapti.

²⁷ Bunga javoban Yahyo dedi:

– Agar osmondan nasib bo'lmasa, inson hech narsani sig'dira olmaydi. ²⁸ Men Masih emasman-u, faqat Uning oldidan yuborilganman, deb aytganimga o'zingiz guvohsizlar. ²⁹ Kelin kimga tegishli bo'lsa, kuyov o'shadir. Lekin kuyovning yonida turib unga quloq solgan do'sti kuyovning ovozini eshitiboq, sevinib quvonadi. Xuddi shunday: mening quvonchim endi komil bo'ldi. ³⁰ Masih ulg'ayishi, men esa pasayishim kerak.

††† INSON O'GLI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang. ††† ISON: Isroil xalqi cho'lda isyon qilganda, Xudovand ularga zaharli ilonlar yubordi. Muso payg'ambar misdan ilon yasab xalq oldida yuqoriga ko'tardi, bu ilonga boqqanlar esa shifo topdi.

Iso Masih yuqoridan kelgan

³¹ Yuqoridan kelgan Zot hammadan ustundir. Yerdan bo'lgan yerga mansubdir va yerga xos gapiradi. Osmondan Kelgan esa hammadan ustundir. ³² U ko'rgani va eshitgani haqida guvohlik beradi, ammo hech kim Uning guvohligini tan olmaydi. ³³ Uning guvohligini tan oluvchi kishi esa Xudoning haqligini tasdiqlaydi. ³⁴ Xudo yuborgan Zot Xudoning so'zlarini gapiradi; Xudo O'z Ruhini cheksiz-o'lchovsiz beradi. ³⁵ Ota O'g'lini sevadi, U hamma narsani Uning qo'liga topshirgan. ³⁶ Kimki Xudo O'g'liga ishonsa, abadiy hayotga erishadi. O'g'ilga ishonmagan odam esa hayot ko'rmay, Xudoning g'azabiga uchraydi.

Iso va samariyalik ayol

4 Iso Yahyodan ko'ra ko'proq odamlarni daryoda tavba qildirib, shogird orttiriyapti, degan xabar farziylarning qulog'iga yetib bordi. ² (Vaholanki, Isoning O'zi emas, shogirdlari xalqni daryoda tavba qildirar edilar.) ³ Iso buni bilib qolgach, Yahudiyani tashlab, yana Jalilaga ketdi. ⁴ Iso yo'l-yo'lakay Samariyadan o'tishi kerak edi. ⁵ Shunday qilib, U Samariyaning Sihar degan shahriga keldi. Bu shahar Yoqubning o'g'li Yusufga bergan yeriga yaqin edi. ⁶ Yoqubning qudug'i ham o'sha yerda edi.

Iso yo'l yurib charchagan edi, quduqning yoniga o'tirdi. Taxminan tush payti [†] edi. ⁷ Shu vaqt samariyalik bir ayol suv olgani kelib qoldi. Iso unga:

– Menga ichgani suv ber, – dedi. ⁸ Isoning shogirdlari esa ovqat sotib olish uchun shaharga ketgan edilar.

⁹ Samariyalik ayol:

– Sen yahudiy bo'lsang, men samariyalik ayol bo'lsam, qanday qilib suv so'rashga jur'at qilding? – dedi. (Chunki yahudiylar samariyaliklar ^{††} bilan aloqa qilmaydilar.)

¹⁰ Iso ayolga javob berdi:

– Agar sen Xudoning in'omini va "Menga suv bergin", deb aytayotganning kimligini bilganingda edi, sen o'zing Undan suv so'rar eding va U senga hayotbaxsh suv berar edi.

¹¹ – Hazrat! – dedi ayol, – Senda suv oladigan hech narsa yo'q-ku, quduq esa chuqur. Axir, Sening hayotbaxsh suving qayerda? ¹² Bobokalonimiz Yoqub bu quduqni bizga bergan, o'zi ham, bolalari va chorvalari ham undan suv ichgan. Nahotki Sen undan ham katta bo'lsang?

¹³ Iso ayolga shunday javob qaytardi:

– Bu suvdan kim ichsa, yana chanqab qoladi. ¹⁴ Lekin Men beradigan suvdan kim ichsa, abadiy chanqamaydi. Men beradigan suvdan ichganning vujudida buloq paydo bo'lib, abadiy hayot sari jo'shib oqaveradi.

¹⁵ – Hazrat, bu suvdan menga ham ber, men ham endi chanqamayin va suv olgani bu yerga kelavermayin, – dedi ayol.

[†] TUSH PAYTI: aslida "6-soat"; vaqt jadvaliga qarang. ^{††} SAMARIYALIKLAR: bu xalqning mohiyati lug'atda izohlanadi.

¹⁶ – Borib eringni bu yerga chaqirib kel, – dedi Iso.

¹⁷ – Mening erim yo'q, – dedi ayol.

– Erim yo'q deb sen to'g'risini aytding, – dedi Iso. ¹⁸ – Sening besh nafar ering bo'lgan, hozirgisi ham ering emas. Buni sen to'g'ri aytding!

¹⁹ – Hazrat, ko'rib turibmanki, Sen payg'ambarсан, – dedi ayol. ²⁰ – Ota-bobolarimiz bu tog'da topindilar. Ammo sizlar, topinadigan yer Quddusda, deysizlar.

²¹ Iso unga aytdi:

– Menga ishongin, shunday vaqt keladiki, o'shanda Otaga [‡] na bu tog'da, na Quddusda topinasizlar. ²² Sizlar nimaga topinishni bilmaysizlar, bizlar esa nimaga topinishni bilamiz. Chunki najot yahudiylardandir ^{‡†}.

²³ Biroq vaqt-soati bilan haqiqiy topinuvchilar Otaga Ruh va haqiqat bilan topinadilar, ana o'sha vaqt-soat keldi! Ota shu yo'sinda O'ziga topinuvchilarni izlaydi.

²⁴ Xudo – Ruhdir, Unga topinuvchilar esa Ruh va haqiqat bilan topinmoqlari lozim.

²⁵ Ayol Isoga:

– Qutqaruvchi Masih kelajagini bilaman. U kelganda, hamma narsani bizga ma'lum qiladi, – dedi. ²⁶ Iso ayolga:

– Sen bilan gaplashayotgan Men O'shaman, – dedi.

²⁷ Shu paytda Isoning shogirdlari kelib qolishdi. Uning bir ayol bilan gaplashayotganini ko'rib hayron bo'lishdi. Lekin birortasi ham: "Undan nima talab qilyapsan?" yoki: "U bilan nima to'g'risida gaplashyapsan?" – deb so'ramadi.

²⁸ Shundan keyin ayol ko'zasini o'sha yerda qoldirib, shaharga bordi va odamlarga dedi:

²⁹ – Boringlar, men qilgan hamma ishlarni aytib bergan Odamni ko'ringlar! U Masih emasmikin?

³⁰ Odamlar esa shahardan chiqib, Isoning oldiga bordilar.

³¹ Shu orada shogirdlari:

– Ustoz, ovqat yeb olgin, – deb Isodan iltimos qilishdi. ³² Ammo Iso ularga dedi:

– Mening yeydigan boshqa ovqatim bor, sizlar uni bilmaysizlar.

³³ Shogirdlari o'zaro gap qotib:

– Ajabo, biron kishi Unga ovqat keltirganmikin? – deb hayron bo'lishdi. ³⁴ Iso ularga dedi:

– Mening ovqatim – Meni Yuborganning irodasini ado etish, Uning yumushini bajo keltirishdan iboratdir.

³⁵ Sizlar: o'rim-yig'imga hali to'rt oy vaqt bor, deb aytyapsizlar-ku. Endi sizlarga ayta: ko'zlaringizni ekinzorlarga tikib qaranglar. Hosil allaqachon yetilibdi, o'rim-yig'imga tayyor bo'libdi. ³⁶ O'roqchi hozirdan mehnat haqini oladi va abadiy hayot uchun hosilini yig'ib oladi; shunday bo'lgani uchun ekuvchi bilan o'roqchi birgalikda quvonadilar. ³⁷ "Birisi ekadi, boshqasi o'radi", degan maqol shu vaziyatga to'g'ri keladi. ³⁸ Men sizlarni o'zingiz zahmat chekmagan hosilni

[‡] OTA: ya'ni Xudo. ^{‡†} NAJOT YAHUDIYLARDANDIR: Xudo yuborishga ahd qilgan Najotkor (Masih) Dovud naslidan kelib chiqishi kerak, degan ma'noda; yana qarang: Rimliklar 1:3, 9:1-5, 2-Timo'tiy 2:8.

o'rgani yubordim. Boshqalar zahmat chekkan edi, sizlar esa ularning zahmatidan foydalanasizlar.

³⁹ Shundan keyin, o'sha shaharda yashovchi talay samariyaliklar Isoga imon keltirishdi. Ular haligi ayolning "Men qilgan ishlarining hammasini aytib berdi", degan guvohligiga ishonishgan edi. ⁴⁰ Shunday qilib, samariyaliklar Isoning oldiga kelib, ularnikida qolishini iltimos qilishdi. U esa ikki kun o'sha yerda qoldi. ⁴¹ Natijada Isoning so'zini eshitib, yanada ko'proq odamlar imon keltirdi. ⁴² Ular ayolga:

– Endi sening so'zlaring tufayligina ishonayotganimiz yo'q. Uni o'zimiz ham eshitdik, U haqiqatan olamning Qutqaruvchisi – Masih ekaniga qanoat hosil qildik, – deyishdi.

Iso sog'aytirgan amaldor o'g'li

⁴³ Ikki kun o'tgandan keyin Iso u yerdan Jalilaga jo'nab ketdi. ⁴⁴ Uning O'zi: "Payg'ambar o'z yurtida e'tiborsiz qoladi", deb ta'kidlagan edi. ⁴⁵ Jalilaga kelganda esa, aholi Uni ochiq chehra bilan kutib oldi. Chunki ular Quddusdagi bayramga borganlarida, u yerda Isoning butun qilgan ishlarini ko'rgan edilar.

⁴⁶ Shunday qilib, Iso yana Jalilaning Kana shaharchasiga keldi, bu yerda U suvni sharobga aylantirgan edi. O'sha paytda Kafarnahum shahrida bir saroy amaldorining o'g'li kasal bo'lib yotgan edi. ⁴⁷ Bu odam Isoning Yahudiyadan Jalilaga kelganligini eshitib, Uning oldiga bordi. O'lim to'shagida yotgan o'g'lini borib ko'rib tuzatishni Isodan o'tinib so'radi.

⁴⁸ – Sizlar ajoyibot mo'jizalar ko'rmaguncha ishonmaysizlar-da! – dedi unga Iso.

⁴⁹ – Hazrat, – dedi saroy amaldori Unga, – bolaginam o'lmasidan oldin yetib borgan!

⁵⁰ – Sen boraqol, o'g'ling sog'-salomat, – dedi Iso.

U odam Isoning aytganiga ishonib, ketdi.

⁵¹ Ertaga uning yo'liga chiqib turgan xizmatkorlari uni qarshilab:

– Bolangiz sog'-salomat, – deyishdi.

⁵² – Qaysi soatda ahvoli yengillashdi? – deya so'radi.

– Kecha tushda soat birda † isitmasi tushib qoldi, – deyishdi xizmatkorlar.

⁵³ Bolaning otasi Iso unga: "O'g'ling sog'-salomat", degani shu vaqtga to'g'ri kelganini angladi. O'zi va butun xonadoni Isoga imon keltirdi.

⁵⁴ Bu esa Isoning Yahudiyadan Jalilaga kelib qilgan ikkinchi ibratli mo'jizasi edi.

Iso hovuzda sholni sog'aytirgani

5 Bu hodisalardan keyin yahudiylarning bayrami bo'ldi va Iso Quddusga bordi. ² Quddusning Qo'y darvoza nomli kiraverishida yahudiycha Bayt-Hasda †† degan besh shiyponli bir hovuz bor edi. ³ Bu shiyponlarda ko'r, cho'loq, mayib-majruh juda ko'p bemorlar yotar, [suvning qimirlashini intizor bo'lib kutardilar.

⁴ Chunki Xudovandning bir farishtasi goh-goh hovuzga

tushib, suvni harakatga keltirar edi. Suv qimirlashi bilan hovuzga birinchi bo'lib kim tushsa, har qanday xastalikdan xalos bo'lar edi.]

⁵ Bu yerda o'ttiz sakkiz yildan beri kasal bo'lib yotgan bir kishi bor edi. ⁶ Iso uning yotganini ko'rди, uzoq vaqtdan beri xasta ekanligini payqadi-da,

– Sog'ayishni istaysanmi? – deb so'radi undan. ⁷ Bemor Isoga javob berdi:

– Ha, Hazrat! Lekin suv qimirlaganda, meni hovuzga tushiradigan odamim yo'q. Men borganimcha, boshqasi mendan oldin tushib oladi.

⁸ – O'rningdan tur, to'shagingni olib yur! – dedi Iso bemorga. ⁹ U esa shu ondayoq sog'ayib qoldi. To'shagingni olib, yurib ketdi.

U kun dam olish kuni ‡ edi. ¹⁰ Shuning uchun yahudiy mansabdorlari sog'ayib ketgan odamga:

– Bugun dam olish kuni-ku, senga to'shagingni ko'tarish mumkin emas! – deyishdi.

¹¹ – Meni sog'aytirgan Odam menga: "To'shagingni olib yur", deb aytdi-da, – dedi u odam.

¹² – "To'shagingni olib yur", deb aytgan Odam kim? – deb so'radilar. ¹³ Shifo topgan odam esa Uning kimligini bilmas edi, u yerda xalq ko'pligidan Iso O'zini chetga olgan edi.

¹⁴ Keyinroq Iso u odamni ma'badda uchratib qoldi.

– Mana, sen sog'ayding. Endi boshqa gunoh qilma, tag'in boshingga yanada yomon kun kelmasin, – dedi unga.

¹⁵ Bu odam borib, uni sog'aytirgan Iso ekanligini yahudiy mansabdorlariga xabar qildi. ¹⁶ Ular esa, dam olish kunida bunday ishlar qilib yuribdi, deb [Isoning joniga qasd qilib,] Uni quvg'in qila boshladilar. ¹⁷ Ammo Iso ularga shunday dedi:

– Mening Otam shu kungacha O'z ishini qilib kelyapti, Men ham O'z ishimni qilyapman, – dedi.

¹⁸ Ana shu so'zi uchun yahudiylar Isoni o'ldirishga yana ko'proq harakat qilishdi. Chunki U dam olish kunini buzibgina qolmay, balki Xudoni Otam deb, O'zini Xudoga tenglashtirgan edi.

Iso – hayot manbayi

¹⁹ Bularga qarshi Iso dedi: "Sizlarga rostini aytay: O'g'il Otaning qilgan ishlarini ko'rmaguncha, O'zi hech narsa qila olmaydi. Ota nimalarni qilsa, O'g'il ham xud-di shularni qiladi. ²⁰ Chunki Ota O'g'lini sevadi, O'zi qilgan hamma narsani O'g'lga ko'rsatadi. Sizlarni taajjubda qoldirgudek, bundan kattaroq ishlarini ham ko'rsatadi. ²¹ Ota qanday qilib o'liklarni tiriltirib ularga hayot baxsh etsa, O'g'il ham kimni istasa, o'shanga hayot baxsh etadi. ²² Shuningdek, Ota hech kimni hukm qilmaydi, balki hukm qilish huquqini butunlay O'g'lga bergan, ²³ toki hamma Otani qanday hurmat qilsa, O'g'lini ham shunday hurmat qilsinlar. Kim O'g'ilni hurmat qilmasa, Uni yuborgan Otani ham hurmat qilmagani bo'ladi.

²⁴ Sizlarga rostini aytay: Mening so'zlarimni tinglagan va Meni Yuborganga ishongan kishi abadiy hayotga

† SOAT BIRDA: aslida "7-soatda". †† BAYT-HASDA: aramiycha "ilohiy rahm-shafqat uyi" demakdir.

‡ DAM OLIISH KUNI: lug'atga qarang.

ega bo'ladi. U o'limdan hayotga o'tgani uchun hukm qilinmaydi. ²⁵ Sizlarga rostini aytay: o'liklar Xudo O'g'lining † ovozi eshitadigan vaqt keladi va kelib qoladi ham. Uning ovozi eshitganlar esa tirilib ketadilar. ²⁶ Chunki Otaning O'zi hayot manbayi bo'lgani kabi, O'g'liga ham hayot manbayi bo'lishni ato qilgan. ²⁷ Ota hukm qilish vakolatini ham O'g'liga bergan, chunki U Inson O'g'lidir ††. ²⁸ Bunga taajjublanmangiz, qabrda yotgan marhumlarning hammasi Xudo O'g'lining ovozi eshitadigan vaqt keladi. ²⁹ Shunda o'liklar qabrdan chiqadilar; yaxshilik qilganlar yashash uchun, yomonlik qilganlar esa hukm qilinish uchun tiriladilar".

Iso haqida Xudo bergan guvohlik

³⁰ "Men O'z-O'zimdan hech narsa qilolmayman. Qanday eshitsam, shunday hukm qilaman va Mening hukmim haqqoniydir. Chunki Men O'z irodami emas, balki Meni yuborgan Otamning irodasini bajo keltirishni istayman. ³¹ Agar Men O'zim haqimda O'zim guvohlik bersam, Mening guvohligim haqiqiy bo'lmaydi. ³² Men haqimda boshqa guvohlik beruvchi bor va bilamanki, Uning bergan guvohligi haqiqatdir.

³³ Sizlar Yahyoning oldiga odam yubordingizlar, u haqiqat to'g'risida guvohlik berdi. ³⁴ Garchi Men insonning guvohligini qabul qilmasam-da, lekin bularni sizlar najot topishingiz uchun aytyapman. ³⁵ Yahyo – yonib, nur sohib turgan chiroq edi. Sizlar esa uning nurida birpas quvonmoqchi bo'ldingizlar. ³⁶ Biroq Men Yahyodan ko'ra kattaroq guvohlikka egaman. Chunki Otamning tamomlashim uchun bergan ishlari, shu bajarayotgan ishlarimning o'zi Meni Otam yuborganligiga guvohlik bermoqda.

³⁷ Meni yuborgan Otamning O'zi ham Men haqimda guvohlik berib turibdi. Sizlar esa hech qachon Uning ovozi ham eshitmagansiz, qiyofasini ham ko'rmagan-sizlar. ³⁸ Uning kalomi ham ko'ngillaringizdan joy olmaydi, chunki U yuborgan Zotga ishonmayapsizlar. ³⁹ Sizlar Muqaddas Bitiklarni ‡ tekshirasizlar, chunki ular orqali abadiy hayotga erishamiz, deb o'ylaysizlar. Ana o'sha Bitiklar Men to'g'rimda guvohlik beradi. ⁴⁰ Ammo sizlar abadiy hayotga erishish uchun Men tarafga kelishni istamaysizlar-ku.

⁴¹ Men insonlardan tahsin-tasanno qabul qilmayman. ⁴² Lekin sizlarni bilaman, qalblaringizda Xudoga muhabbat yo'q. ⁴³ Men Otamning nomidan kelgan bo'lsam-da, ammo sizlar Meni qabul qilmayapsizlar. O'z nomi bilan keladigan allakimni qabul qilaverasizlar. ⁴⁴ Sizlar-ku bir-biringizdan tahsin-tasanno olishni yaxshi ko'rasizlar, lekin yagona Xudoning tahsiniga sazovor bo'lishga harakat qilmaysizlar. Qanday qilib ham ishona olardingiz? ⁴⁵ Men sizlarni Otam oldida ayblayman, deb o'ylamanglar. Sizlarni ayblovchi o'zingiz umid bog'lagan Muso bo'ladi. ⁴⁶ Agar Musoga ishon-ganingizda edi, Menga ham ishonar edingizlar; u Men

† XUDONING O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.
†† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni, bu yerda chinakam odam bolasi ma'nosida; lug'atga qarang. ‡ MUQADDAS BITIKLAR: qadimgi yahudiylarda Tavrot va Zabur, hozir butun Muqaddas Kitob.

haqimda yozgan edi. ⁴⁷ Musoning yozuvlariga ishon-mabsizlarmi, Mening so'zlarimga qanday ishonasi-zlar?"

Isoning 5000 kishini to'ydirishi

6 Shundan keyin Iso Jalila (ya'ni Tiveriya) ko'lining narigi qirg'og'iga suzib o'tdi. ² Uning bemorlar bilan qilayotgan ajoyib ishlarini bir talay xaloyiq ko'rib, Uning orqasidan ergashib boraverdi. ³ Iso toqqa chiqib, u yerda o'z shogirdlari bilan o'r'nashdi.

⁴ Yahudiylarning Fisih bayrami yaqinlashayotgan edi. ⁵ Iso bir qarasa, xaloyiq ko'plashib U tomonga kelayotgan ekan. Iso Filipdan:

– Bularni to'yg'azish uchun qayerdan non sotib olamiz? – deb so'radi. ⁶ Bu gapni esa uni sinab ko'rish uchun aytgandi, O'zi nima qilishni bilar edi.

⁷ – Bularning har qaysisiga oz-ozdan bersak ham, ikki yuz kumushlik non yetmaydi-ku! – deb javob berdi Filip.

⁸ Shunda shogirdlaridan biri, Butrusning ukasi Idris Isoga:

⁹ – Bu yerda bir bolada beshta arpa non va ikkita baliq bor emish, lekin ko'pchilikka bu nima ham bo'lar edi, – dedi.

¹⁰ – Odamlarni yerga o'tqazinglar, – dedi Iso.

U yer qalin maysazor edi. Besh mingga yaqin bo'lgan erkaklar jamoati yonboshlab o'tirdi. ¹¹ Iso nonlarni olib, shukrona duosini o'qidi-yu [shogirdlariga bo'lib berdi, shogirdlar esa] kim qancha istasa, o'tirganlarning hammasiga bo'lib berdi. Baliqlar bilan ham xuddi shu yo'lni tutdi.

¹² Odamlar yeb to'ydi. Bundan keyin Iso O'z shogirdlariga:

– Qolgan burdalarni terib olinglar, hech narsa isrof bo'lmasin, – dedi. ¹³ Shogirdlar odamlar yegan beshta arpa nondan ortib qolgan burdalarni terib olishdi, o'n ikkita savat chiqdi. ¹⁴ Shunda odamlar Isoning qilgan ibratli mo'jizasini payqab:

– Haqiqatan ham, Bu olamga keladigan Payg'ambar ekan, – dedilar. ¹⁵ Iso odamlar Uni zo'rlik bilan ushlab, podshoh qilib ko'tarmoqchi ekanliklarini bilib qolgach, yana yolg'iz O'zi toqqa chiqib ketdi.

Isoning suv ustida yurishi

¹⁶ Kechki payt Isoning shogirdlari ko'l bo'yiga bordilar. ¹⁷ Qayiqqa tushib, ko'lning berigi qirg'og'idagi Kafarnahumga qarab yo'l oldilar. Qorong'i tushgan, Iso esa hali ham ularning oldiga kelmagan edi. ¹⁸ Kuchli shamol esib, ko'l to'lqinlanib ketdi. ¹⁹ Ular bir tosh †† yo'lcha suzganlaridan keyin, ko'l yuzida yurib qayiqqa yaqinlashayotgan Isoni ko'rib qolishdi-da, vahimaga tushishdi.

²⁰ – Bu Men, qo'rqmanglar! – dedi ularga Iso.

²¹ Ular Isoni qayiqqa olmoqchi bo'ldilar. Lekin o'sha zahotiy oq qayiq ular borayotgan qirg'oqqa yetib to'xtab qoldi.

†† BIR TOSH: yunoncha "25-30 stadiya"; jadvallarga qarang.

Iso – hayot noni

²² Ertasi kuni ko'lining narigi yoqasida qolgan xalq u yerda shogirdlar tushgan qayiqdan boshqa qayiq yo'qligini ko'rishdi va Iso shogirdlari bilan birga qayiqqa tushmaganini, shogirdlari yolg'iz o'zlari suzib ketganini payqadilar. ²³ Shu payt Tiveriyadan boshqa qayiqchalar kelib qoldi. Qayiqchalar to'xtagan joy Rab-bimiz Iso shukrona duosini o'qigan va xalq non yegan yerga yaqin edi. ²⁴ Xaloyiq Iso bilan shogirdlarining u yerda yo'qligini ko'rgach, qayiq'larga tushib, Isoni qidirib Kafarnahumga suzib kelishdi. ²⁵ Ko'lining berigi bo'yidan Uni topdilar.

– Ustoz, Sen qachon bu yerga kelding? – deb so'radilar. ²⁶ Iso ularga shunday javob berdi:

– Sizlarga gapning rostini aytsam, sizlar ibratli mo'jizalarni ko'rganingiz uchun emas, balki non yeb to'yganingiz uchun Meni qidirayapsizlar. ²⁷ Siz o'tkinchi oziq uchun emas, abadiy hayotga boshlovchi boqiy oziq uchun harakat qilinglar, uni sizlarga Inson O'g'li beradi. Inson O'g'li esa Ota – Xudoning muhriga molikdir.

²⁸ Xalq Isodan:

– Xudoga ma'qul ishlarni bajarish uchun nima qilishimiz kerak? – deb so'radi. Iso dedi:

²⁹ – Xudoga ma'qul ish – Xudo yuborgan Zotga ishonishdir.

³⁰ – Bizlar Senga ishonishimiz uchun qanday ish qilasan, ko'raylik-chi, qanday ibratli mo'jiza ko'rsatasan? – dedi xaloyiq. ³¹ – Ota-bobolarimiz sahroda manna † yeganlar, Tavrotida: “Yeyish uchun ularga osmondan non yog'dirdi”, deb yozilgan.

³² Iso ularga dedi:

– Sizlarga rostini aytsam, sizlarga osmondan bergan Muso payg'ambar emas. Osmondan tushgan haqiqiy nonni sizlarga Mening Otam beradi. ³³ Xudo bergan non osmondan tushuvchi va dunyoga hayot bag'ishlovchi nondir.

³⁴ Bunga qarshi xalq:

– Hazrat, bunday nonni bizga doimo berib turgin! – dedi Isoga. ³⁵ Iso shunday aytdi:

– Men hayot noniman. Mening oldimga kelgan odam sira och qolmas, Menga ishongan odam hech qachon chanqamas. ³⁶ Lekin Men sizlarga aytgan edim-ku, Meni ko'rib turgan bo'lsangizlar ham, ishonmayapsizlar. ³⁷ Otam kimni Menga bergan bo'lsa, Mening oldimga keladi. Oldimga kelgan odamni esa sira quvib chiqarmayman. ³⁸ Men O'z irodamni emas, balki Meni yuborgan Otamning irodasini ado etish uchun osmondan tushganman. ³⁹ Meni Yuborganning irodasi – Uning Menga berganlaridan hech birini yo'qotmasligim, balki oxirgi kunda ularning har birini tiriltirishimdir.

⁴⁰ Otamning irodasi yana shuki, Uning O'g'lini ko'rgan, Unga ishongan har bir kishi abadiy hayotga ega bo'lsin. Men esa bundaylarni oxirgi kunda tiriltiraman.

⁴¹ Iso “Men osmondan tushgan nonman”, degani uchun yahudiylar Undan noliy boshlashdi.

⁴² – Yusufning o'g'li Iso bu emasmi? Ota-onasini biz taniymiz-ku! Endi qanday qilib U: “Men osmondan tushdim”, deb aytyapti? – deyishardi o'zaro.

⁴³ – O'zaro nolimanglar! – dedi ularga Iso. ⁴⁴ – Agar Meni yuborgan Otam birovni jalb qilmasa, u Menga hech ham yetisholmaydi. Menga yetishgan odamni esa oxirgi kunda tiriltiraman. ⁴⁵ Payg'ambar oyatida: “Hamma Xudo tomonidan o'rgatilgan bo'ladi”, – deb bitilgan. Shunday qilib, Otadan eshitgan va o'rgangan har bir kishi Mening oldimga keladi. ⁴⁶ Aslida hech kim Otani ko'rgan emas, birgina Xudodan chiqqan Zot Otani ko'rgan.

⁴⁷ Sizlarga rostini aytoy: Kimki Menga ishonsa, abadiy hayotga ega bo'ladi. ⁴⁸ Men hayot noniman. ⁴⁹ Otabobolaringiz sahroda manna yeb, o'lib ketganlar.

⁵⁰ Odam yeb o'lmasligi uchun osmondan tushadigan non bor, mana u ko'z o'ngingizda turibdi. ⁵¹ Men osmondan tushgan tirik nondirman. Bu nonni yegan kishi abadiy yashaydi. Men beradigan non – O'zimning tanamdir, uni dunyoga hayot baxsh etish uchun fido qilaman.

⁵² Shunda yahudiylar:

– U qanday qilib bizga O'zining tanasini yedira olar ekan? – deb o'zaro talashib-tortisha boshladilar. ⁵³ Iso ularga aytdi:

– Sizlarga rostini aytoy: agar Inson O'g'lining tanasini yemasangizlar va Uning qonini ichmasangizlar, u holda sizda hayot bo'lmaydi. ⁵⁴ Mening tanamni yegan va qonimni ichgan odamda abadiy hayot bor, Men uni oxirgi kunda tiriltiraman. ⁵⁵ Mening tanam – haqiqiy oziq, qonim – haqiqiy ichimlikdir. ⁵⁶ Tanamni yeb, qonimni ichadigan kishi Men bilan, Men esa U bilan bir jon, bir tan bo'lamiz. ⁵⁷ Xuddi barhayot Otam Meni yuborganday, Men Otam orqali yashayotganday, Meni yegan odam ham Men orqali yashaydi. ⁵⁸ Osmondan tushgan non mana shudir. Bu non ota-bobolaringiz yegan mannaga o'xshamaydi, ular manna yeb o'lib ketganlar. Men bergan nonni yegan odam esa abadiy yashaydi.

Isoni tan oluvchilar va rad etuvchilar

⁵⁹ Iso bu so'zlarni Kafarnahumdagi yahudiylar ibodatxonasida ta'lim berayotganda gapirar edi. ⁶⁰ Uning ko'p shogirdlari bu gaplarni eshitib:

– Qanday qattiq so'zlar! Kim buni tinglaydi? – deyishar edi. ⁶¹ Shogirdlarining norozi bo'lganliklarini Iso O'z ko'nglida sezdi.

– Bu sizlarni vasvasaga solyaptimi? ⁶² Xo'sh, Inson O'g'lining ilgarigi joyiga chiqishini ko'rsangizlar nima bo'пти? ⁶³ Ruh hayot baxsh etadi, jism hech qanday foyda keltirmaydi. Mening sizlarga aytib kelayotgan so'zlarim ruhdur, hayotdir. ⁶⁴ Shunga qaramay, ichingizda imonsiz qolganlar bor, – dedi.

Kimlar imonsiz, kim xiyonat qiladi – Iso hammasini avvaldan bilardi.

⁶⁵ – Otam yo'l qo'ymasa, hech kim Mening oldimga kelolmaydi, deyishimga bois ana shu bo'lgan edi, – dedi U yana.

† MANNA: lug'atga qarang.

⁶⁶ O'sha vaqtdan boshlab Uning ko'p shogirdlari Iso-dan yuz o'girib, U bilan boshqa yurmaydigan bo'ldilar.

⁶⁷ Shunda Iso o'n ikki shogirdidan:

– Nahotki sizlar ham ketmoqchi bo'lsangizlar? – deb so'radi.

⁶⁸ – Rabbim, – dedi Simun Butrus, – bizlar kimga boraylik? Senda abadiy hayotning so'zlari bor. ⁶⁹ Bizlar ishonidik va bildik, Sen Xudoning Azizi – Masihsan †.

⁷⁰ Iso ularga aytdi:

– Sizlarni o'n ikkita qilib tanlagan O'zim emasmi? Lekin sizlarning biringiz iblisdir.

⁷¹ Iso Simun o'g'li Yahudo Ishqariyotni nazarda tutgan edi. U o'n ikki shogirdidan biri bo'lib, Isoga xiyonat qilmoqchi bo'lgan edi.

Iso va ukalari

7 Shundan keyin Iso Jalilada yurar edi. Yahudiy mansabdorlari Uni o'ldirishga qasd qilganliklari uchun, Yahudiyada yurishni istamadi. ² Yahudiylarning Chayla bayrami †† yaqinlashayotgan edi. ³ Shunday qilib, Isoning ukalari Unga:

– Bu yerdan chiqib Yahudiyaga bor, qilayotgan ishlar-ingni shogirdlaring ham ko'rsin. ⁴ O'zini mashhur qilmoqchi bo'lgan har bir kishi yashirincha ish qilib yurmaydi-ku! Sen bu ishlarni qilayotgan bo'lsang, qani O'zingni dunyoga oshkor qilib ko'r, – deyishdi. ⁵ Hatto ukalari ham Unga ishonmas edilar. ⁶ Iso ularga shunday dedi:

– Mening vaqt-soatim hali kelgani yo'q. Lekin sizlar uchun har vaqt qulaydir. ⁷ Dunyo sizlardan nafratlana olmaydi, lekin Mendan nafratlanadi. Chunki Men uning qilmishlari yomonligini fosh qilaman. ⁸ Mayli, sizlar bayramga boringlar. Men hozircha bu bayramga bormayman, chunki Mening vaqtim bo'lgani yo'q.

⁹ Shu so'zlarni aytib, Iso Jalilada qoldi.

Iso Quddusda Chayla bayramida

¹⁰ Isoning ukalari bayramga borgandan so'ng, O'zi ham bordi; faqat ochiq emas, yashirincha bordi.

¹¹ Yahudiy mansabdorlari esa Isoni bayramda qidirar, "U qayoqda?" – deb so'rab-surishtirar edilar. ¹² Omma orasida Iso to'g'risida har xil gap-so'zlar yoyilayotgan edi. Ba'zilari: "U yaxshi Odam", – desalar, boshqalari: "Yo'q, U xalqni yo'ldan ozdiryapti", – deyishardi. ¹³ Biroq yahudiy mansabdorlaridan qo'rqanlari uchun U haqda hech kim ochiq gapirmas edi.

¹⁴ Bayramning yarmi o'tganda, Iso ma'badga kirib ta'lim bera boshladi. ¹⁵ Shunda yahudiy mansabdorlari:

– Bu Odam o'qimagan bo'lsa, qanday qilib Muqaddas Bitiklarni biladi? – deb taajjublandilar. Iso ularga javoban aytdi:

¹⁶ – Mening ta'limotim O'zimniki emas, balki Meni Yuborgannikidir. ¹⁷ Kim Uning irodasini bajarishni istasa, bu ta'limot Xudodanmi, yoki Men O'zimdan

gapiryapmanmi, bilib oladi. ¹⁸ Kim o'z nomidan gapirsa, o'ziga ulug'lik izlaydi. Kim uni yuborganga ulug'lik izlasa, u haqqoniydir, uning dilida biron nohaqlik yo'q. ¹⁹ Tavrotni sizlarga Muso payg'ambar bermadimi? Shunga qaramay, birortangiz ham Tavrot Qonuniga qarab ish yuritmaysiz. Nima uchun Meni o'ldirmoqchisizlar?

²⁰ – Seni jin uribdi! Kim Seni o'ldirmoqchi ekan? – dedi xaloyiq. ²¹ Iso esa O'z so'zida davom etdi:

– Men bitta ish qildim, hammangiz bunga hayron qolyapsizlar. ²² Muso sizlarga sunnatni ‡ buyurgan (sunnat aslida Musodan emas, balki ota-bobolardan merosdir), sizlar esa dam olish kunida o'g'il bolani sunnat qilasizlar. ²³ Musoning Qonuni buzilmasin deb, hatto dam olish kuni o'g'il bola sunnat qilinadigan bo'lsa, nega sizlar Menga dam olish kuni odamzodni butunlay sog'aytirdi, deb g'azab qilasizlar? ²⁴ Yuzaki hukm qilmanglar, hukmingiz adolatli bo'lsin.

Isoning kimligi haqida gumonlar

²⁵ Shunda ba'zi quddusliklar gapga kirdi:

– O'ldirish uchun qidirib yurishgan Shu emasmi?

²⁶ Mana U bemalol so'zlayapti, Unga qarshi hech kim hech narsa demayapti. Nahotki boshliqlar Uning haqiqiy Masih ekanligiga tan berishgan bo'lsa? ²⁷ Axir, Buning qayerdanligini hammamiz bilamiz-ku, biroq Masih kelganda, Uning qayerdanligini hech kim bilmaydi.

²⁸ Bunga javoban Iso ma'badda ovozini baland qilib, shunday ta'lim bera boshladi:

– Sizlar Mening kimligimni ham, qayerdanligimni ham bilasizlar. Lekin Men O'z-O'zimdan kelganim yo'q. Meni Haq yuborgan, sizlar Uni bilmaysizlar. ²⁹ Men Uni bilaman, chunki Men Uning oldidan kelganman, Meni O'sha yuborgan.

³⁰ Bu so'zi uchun Isoni ushlashga intildilar. Biroq hech kim Unga qo'l uzatmadi, chunki Uning vaqt-soati hali kelmagan edi. ³¹ Shu bilan birga, olomondagi ko'pgina odamlar Unga imon keltirdi. Ular:

– Masih kelganda bundan ham ko'proq mo'jiza yaratarmikin? – deyishardi.

Isoni tutib olmoqchilar

³² Iso to'g'risida xalq orasida bunday gap-so'zlar tarqalayotganini farziylar eshitib, oliy ruhoniylar bilan til biriktirishdi-da, Isoni qo'lga olish uchun mirshablarni yuborishdi.

³³ Iso dedi:

– Men sizlar bilan uzoq bo'lmayman, yana Meni Yuborganning oldiga qaytib boraman. ³⁴ Sizlar Meni izlaysiz-u, lekin topolmaysizlar. Men qayerda bo'lsam, sizlar u yerga borolmaysiz.

³⁵ Shu payt yahudiylar:

– U qayerga bormoqchi, biz Uni topolmas ekanmiz? – deyishdi o'zaro. – Nahotki U yunonlar orasida tarqalib

† Boshqa qo'lyozmalar bo'yicha "Barhayot Xudoning O'g'li Masihsan". †† CHAYLA BAYRAMI: lug'atga qarang.

‡ SUNNAT: o'g'il bola tug'ilganiga 8 kun bo'lganda, hatto ishlash taqiqlangan shanba kuniga to'g'ri kelsa ham, o'sha kuniyoq xatna qilinar edi; qarang: Ibtido 17-bob.

ketgan yahudiylar oldiga borib, yahudiylarga ham, yunonlarga ham ta'lim bermoqchi bo'lsa? ³⁶ "Sizlar Meni izlaysiz-u, lekin topolmaysizlar, Men qayerda bo'lsam, sizlar u yerga borolmaysizlar", degan gaplarining mazmuni nima ekan?

Hayotbaxsh suv va Ruh haqida

³⁷ Bayramning oxirgi, ulug' kunida Iso tik turdi-da, ovozini baland qilib xitob qildi:

– Kim chanqagan bo'lsa, Mening oldimga kelib ichsin. ³⁸ Muqaddas Bitikda aytilganidek, Menga ishon-ganning vujudidan hayotbaxsh suv daryo bo'lib oqadi.

³⁹ Iso bunday deb, Muqaddas Ruhni nazarda tutgan edi; Unga ishonganlar Muqaddas Ruhni yaqin orada olishlari kerak edi. Iso hali ulug'vorlikka yuksalmagan, shuning uchun Muqaddas Ruh hanuz tushmagan edi.

Iso tufayli nizo

⁴⁰ Olomon ichidan ba'zilar bu so'zlarni eshitib:

– Haqiqatan Bu o'sha payg'ambar †, – dedilar.

⁴¹ Boshqalari:

– Bu Masih, – deyishsa, yana bo'laklari:

– Masih Jaliladan kela oladimi? ⁴² Tavrotda, Masih Dovudning urug'i bo'ladi, U Dovudning yurti – Baytlahmdan chiqib kelishi lozim, deb yozilmaganmi? – deyishdi.

⁴³ Shu tariqa Iso tufayli xalq orasida nizo yuzaga keldi. ⁴⁴ Ba'zilar Uni tutmoqchi bo'lishdi, ammo hech kim Unga qo'l ko'tarmadi.

⁴⁵ Shu payt mirshablar oliy ruhoniylar va farziylar oldiga qaytib kelishdi.

– Nega Uni olib kelmadinglar? – deb so'rashdi ular-dan.

⁴⁶ – Dunyoda hech kim bu Odamday gapirmagan, – dedi mirshablar.

⁴⁷ – Bo'lmasa, sizlar ham yo'ldan ozibsizlar-da! – deyishdi farziylar. ⁴⁸ – Boshliqlar yoki farziylardan birontasi Unga ishonganmikin? ⁴⁹ Lekin Tavrotni bilmagan bu johil ommaga la'natlar bo'lsin!

⁵⁰ Farziylardan Nikodim nomli biri, avval tunda Isoning oldiga kelgan odam, so'z oldi:

⁵¹ – Ayblanuvchining o'zini oqlashiga imkon bermay, uning ishini tergab aniqlamay mahkum qilish bizning Tavrot Qonunimizga mosmikin?

⁵² – Nahotki sen ham Jaliladan bo'lsang? Yaxshi o'ylab ko'r, Jaliladan payg'ambar chiqmasligi aniq, – deyishdi unga.

⁵³ Shundan keyin hammalari uy-uylariga tarqalib ketdilar.

Isoning buzuq ayolni kechirishi

8 Iso Zaytun tog'i tomon ketdi. ² Ertalab yana ma'badga qaytib keldi. Butun xalq Uning oldiga kelar, U esa odamlarga ta'lim berib o'tirar edi. ³ Shu orada ulamolar bilan farziylar bir ayolni Isoning oldiga keltirishdi, uni zino qilayotganda ushlab olishgan edi.

† 1:21 oyatdagi izohga qarang.

⁴ – Ustoz! – deyishdi ayolni o'rtaga qo'yib. – Bu ayol zino qilayotganida ushlandi. ⁵ Muso payg'ambar Qonunimizda bundaylarni toshbo'ron qilishni buyurganlar. Sen nima deysan?

⁶ Bu so'roq bilan Isoni tuzoqqa ilintirib ayblamoqchi edilar. Iso esa ularga e'tibor bermay, engashib barmog'i bilan yerga yozar edi. ⁷ Ular bu haqda so'rayver-gach, Iso tik turdi-da:

– Sizning ichingizda kim begunoh bo'lsa, o'sha birinchi bo'lib ayolga tosh otsin, – dedi. ⁸ So'ng yana engashib yerga yozaverdi.

⁹ Ular bu gapni eshitib, vijdonan fosh bo'lishdi. Chol-lardan boshlab, keksayu yosh hammasi birin-ketin ke-ta boshlashdi. Oxirida yolg'iz Iso bilan o'rtada turgan ayol qoldi. ¹⁰ Iso o'rnidan turdi-da, ayoldan boshqani ko'rmay:

– Ey ayol! – dedi, – seni ayblovchilar qani? Hech kim seni mahkum qilmadimi?

¹¹ – Hech kim, Hazrat! – deb javob berdi ayol.

– Men ham seni mahkum qilmayman, – dedi Iso. – Bor, bundan keyin boshqa gunoh qilma.

Iso Masih – olamning nuri

¹² Iso yana xalqqa xitob qildi:

– Men olamning nuriman. Kimki Menga ergashsa, zulmatda yurmaydi, balki hayot nuriga ega bo'ladi.

¹³ Isoning shu so'ziga qarshi farziylar:

– Sen O'zingga O'zing shohidlik beryapsan. Sening shohidliging haqiqat emas, – deyishdi. ¹⁴ Iso shunday javob berdi:

– Men O'zimga O'zim shohidlik bersam ham, to'g'ri shohidlik beraman. Chunki Men qayerdan kelib, qayer-ga ketayotganimni bilaman. Sizlar esa Mening qayer-dan kelib, qayerga ketayotganimni bilmaysizlar. ¹⁵ Si-zlar tashqi qiyofaga qarab hukm qilasizlar; Men esa hech kimni hukm qilmayman. ¹⁶ Agarda Men hukm qil-sam ham, to'g'ri hukm qilaman. Chunki yolg'iz emas-man, Meni yuborgan Otam Meni yoqlaydi. ¹⁷ Mana, o'zlaringizning Tavrotda: "Ikki shohidning guvohligi to'g'ridir", deb yozilgan. ¹⁸ Shunday qilib, O'zimga O'zim ham shohidlik beraman, Meni yuborgan Otam ham shohidlik beradi.

¹⁹ – Sening Otang qayerda? – deb so'radilar Isodan. U bunga javoban:

– Sizlar na Meni, na Otamni taniysizlar. Agar Meni taniganingizda, Otamni ham tanigan bo'lar edingizlar, – dedi.

²⁰ Bu so'zlarni Iso ma'badda ta'lim berayotib, sadaqa qutisining oldida aytdi. Hech kim Uni tutib olmadi, chunki Uning vaqt-soati hali kelmagan edi.

Isoni rad qilganlarning oqibati

²¹ Iso ularga yana dedi:

– Men ketyapman. Siz Meni qidirasiz-u, gunohkor bo'lib o'lasizlar. Men boradigan joyga sizlar bora ol-maysizlar.

²² – Nahotki U O'zini O'zi o'ldiradi? "Men boradigan joyga sizlar bora olmaysizlar", deb aytyapti-ku, – deyishdi o'zaro yahudiylar. ²³ Iso ularga shunday dedi:

– Sizlar pastdansiz, Men esa yuqoridanman. Sizlar bu olamdan, Men esa bu olamdan emasman. ²⁴ Siz gunohkor bo'lib o'lasizlar, deb aytdim-ku sizlarga. Ha, agar O'sha Men ekanligimga † ishonmasangizlar, gunohkor bo'lib o'lasizlar.

²⁵ – Sen kimsan? – deb so'rashdi shu mahal Isodan. Iso shunday dedi:

– Boshdanoq sizlarga qanday aytgan bo'lsam, xuddi O'shaman. ²⁶ Siz haqingizda aytadigan hamda hukm o'tkazadigan ko'p narsalarim bor. Biroq Meni Yuborgan haqiqatgo'ydir, Men Undan nima eshitgan bo'lsam, o'shani dunyoga ma'lum qilaman.

²⁷ Ular esa Iso O'z Otasi haqida gapirayotganini tushunmadilar. ²⁸ Iso O'z so'zida davom etdi:

– Inson O'g'lini yuqoriga ko'targaningizda ††, O'sha Men ekanligimni bilib qolasizlar. O'shanda sizlar Men O'zimchalik hech narsa qilmasligimni, aksincha, Otam Menga qanday o'rgatgan bo'lsa, shunday so'zlayotganimni bilasizlar. ²⁹ Meni Yuborgan O'zim bilandir. Otam Meni yolg'iz qoldirmagan, Men har doim Unga ma'qul bo'lgan ishlarni qilaman.

³⁰ Iso bu so'zlarni aytar ekan, ko'p odamlar Unga ishonmadilar.

Ilohiy haqiqat va ozodlik haqida

³¹ Shu vaqt Iso Unga ishongan yahudiylarga dedi:

– Agar Mening kalomimga rioya qilsangizlar, haqiqiy shogirdlarim bo'lasizlar. ³² Sizlar haqiqatni bilib olasizlar, haqiqat esa sizlarni ozod qiladi.

³³ – Biz Ibrohim naslimiz, – deb javob berdi ular. – Hech qachon hech kimga qul bo'lmaganmiz. Sen qanday qilib, "Ozod bo'lasizlar", deyapsan?

³⁴ – Sizlarga gapning rostini aytsam, – dedi Iso, – gunoh qiluvchi har bir kishi gunohning qulidir. ³⁵ Qul uyda umrbod turmaydi, o'g'il umrbod turadi. ³⁶ Shunday qilib, agar O'g'il sizlarni ozod qilsa, haqiqatan erkin bo'lasizlar. ³⁷ Ibrohim nasli ekanligingizni bilaman.

Biroq Mening jonimga qasd qilmoqchisizlar. Chunki Mening so'zim qalbingizga o'r'nashmaydi. ³⁸ Men Otamning huzurida nima ko'rgan bo'lsam, o'shani so'zlab beraman. Sizlar esa o'z otangiz huzurida ko'rganlaringizni bajarasizlar.

Ibrohim bolalari, iblis bolalari

³⁹ Ular Isoga javoban:

– Bizning otamiz Ibrohim-ku, – deyishdi.

– Agar siz Ibrohim farzandlari bo'lsangiz edi, Ibrohimning qilgan ishlarini qilar edingizlar, – dedi Iso. ⁴⁰ – Endi bo'lsa, Xudodan eshitgan haqiqatni sizlarga so'zlab berayotgan Odamni – Meni o'ldirmoqchisizlar.

† O'SHA MEN EKANLIGIM: aslida "Menligim", ya'ni O'z-o'zicha bor bo'lib turgan Xudoning epiteti; Iso Xudoning O'g'li bo'lib Otasiday azaliy va abadiy mavjuddir; yana qarang: 13:19, Kolosaliklar 1:13-20. †† INSON O'G'LINI YUQORI KO'TARISH: Isoni xochga mixlab o'ldirishning ramzi; aynan qarang: 3:14 va 12:32.

Ibrohim bunday yo'l tutmagan edi. ⁴¹ Sizlar o'z otangizning ishlarini qilyapsizlar.

– Biz fahshdan tug'ilgan emasmiz-ku, bizning bitta Otamiz bor, U Xudodir, – deb javob berishdi Isoga. U ularga shunday dedi:

⁴² – Agar Otangiz Xudo bo'lganida edi, Meni sevar edingiz, chunki Men Xudodan chiqdim. Men O'zimcha kelganim yo'q, Meni U yubordi. ⁴³ Nega aytganlarimni anglamayapsizlar? Sabab, Mening so'zimni eshita olmaysizlar. ⁴⁴ Sizlarning otangiz – iblisdir. Sizlar o'z otangizning nafsu ehtiroslarini bajo keltirmoqchisizlar. Azaldanoq iblis qotil edi. U haqiqat tomonida turmagan, chunki unda haqiqat yo'q. U yolg'on so'zlaganda, o'ziga yarasha so'zlaydi. Chunki u yolg'onchi, yolg'onning otasidir.

⁴⁵ Ammo Men haqiqatni so'zlayotganim uchun, Menga ishonmayapsizlar. ⁴⁶ Qaysi biringiz Meni biron gunoh bilan ayblay olasiz? Agarda haqiqatni so'zlayotgan bo'lsam, nega Menga ishonmayapsizlar? ⁴⁷ Kim Xudoniki bo'lsa, Xudoning so'zlarini eshitadi. Sizlar esa Xudoga begona bo'lganingiz uchun, eshitmayotirsiz.

Iso azaldan mavjud

⁴⁸ Bunga javoban yahudiylar:

– Sen samariyaliksanu, Seni jin uribdi, deb xato qilmabmiz! – deyishdi.

⁴⁹ – Meni jin urgani yo'q, – dedi Iso. – Men faqat Otamni hurmat qilaman. Sizlar esa Meni badnom qilyapsizlar. ⁵⁰ Men O'z shuhratimni izlamayman, Meni Ulug'lovchi va Hukmlovchi bor. ⁵¹ Sizlarga rostini aytayin: kim Mening so'zimga rioya qilsa, abadiy o'limga yuz tutmaydi.

⁵² – Endi biz bilamiz, Seni jin uribdi, – deyishdi yahudiylar Unga. – Ibrohim va payg'ambarlar bari o'lib ketgan, Sen esa: "Kim Mening so'zimga rioya qilsa, abadiy o'limga yuz tutmaydi", deyapsan-a?! ⁵³ Nahotki Sen vafot etgan otamiz Ibrohimdan ham katta bo'lsang? Payg'ambarlarning hammasi ham o'lib ketishgan. Sen O'zingni kim deb hisoblaysan?

⁵⁴ Iso javob berdi:

– Agar Men O'zimni O'zim ulug'lasam, Mening ulug'ligim puchdir. Otamning O'zi Meni ulug'laydi. Sizlar Uni Xudoyimiz deysizlar, ⁵⁵ ammo aslida Uni tanigangiz yo'q. Men esa Uni tanib-bilaman. Agar Uni bilmayman, desam, sizlarga o'xshagan yolg'onchi bo'laman. Biroq Men Uni tanib-bilaman va Uning kalomiga rioya qilaman. ⁵⁶ Otangiz Ibrohim Mening kunimni ko'rishini bilib, shod-xurram bo'lgan edi. Endi ko'rib, xurram bo'ldi.

⁵⁷ – Sen hali ellik yoshga to'lganing yo'g'u, Ibrohimni ham ko'ribsan-a?! – deyishdi yahudiylar Unga. ⁵⁸ Iso ularga:

– Sizlarga rostini aytay: Ibrohim vujudga kelmasidan oldin Men bor edim, – dedi.

⁵⁹ Shunda Isoga otish uchun tosh oldilar. Lekin Iso ulardan chekinib, ma'baddan tashqariga chiqdi. [Xalqning o'rtasidan yorib o'tib, uzoqlashib ketdi.]

Isoning tug'ma ko'rni sog'aytirishi

9 Iso o'tib ketayotganda, Uning ko'ziga bir tug'ma ko'r odam chalindi. ² Shogirdlari Isodan:
– Ustoz, buning ko'r bo'lib tug'ilishida kim gunohkor, o'zimi yoki ota-onasimi? – deb so'radilar. ³ Iso shunday javob berdi:

– Bunda na o'zi gunohkor, na ota-onasi, balki Xudoning ishlari unda namoyon bo'lishi uchun u ko'r tug'ilgan. ⁴ Kun yorug' ekan, Meni Yuborganning ishlarini qilishim lozim. Ana tun kelyapti, o'shanda hech kim ish qila olmaydi. ⁵ Men olamda bor ekanman, olamning nuridirman.

⁶ Iso bularni aytdi-yu, yerga tupurdi, tupukdan loy qilib, ko'rning ko'zlariga surtdi.

⁷ – Borib Siloam hovuzida yuvin, – dedi unga. (Siloam – "Yuborilgan" demakdir.)

Ko'r odam borib yuvindi va ko'zi ochilib qaytdi.

⁸ Shunda uning qo'shnilari va ilgari uning ko'r bo'lib o'tirganini ko'rgan odamlar:

– Bu haligi tilanchilik qilib o'tirgan ko'r odam emasmi? – deb so'rashardi. ⁹ Ba'zilar:

– Bu xuddi o'sha, – desalar, boshqalar:

– O'shanga o'xshaydi, – deyishardi. Odamning o'zi esa:

– O'sha menman, – deb ta'kidlardi.

¹⁰ – Unday bo'lsa, ko'zlaring qanday ochildi? – deb so'radilar.

¹¹ – Iso degan Kishi tupukdan loy qilib ko'zlarimga surtdi-yu, "Borib Siloam hovuzida yuvin", dedi. Men borib yuvindim va ko'radigan bo'lib qoldim, – dedi u odam.

¹² – U qayerda? – deb so'radilar.

– Bilmayman, – deb javob berdi u.

Sog'aygan ko'rni so'roq qilish

¹³ Ilgari ko'r bo'lgan o'sha odamni farziylarning oldiga keltirishdi. ¹⁴ O'sha kuni yahudiylarning dam olish kuni edi. Bunga qaramay, Iso loy qilib, ko'r odamning ko'zlarini ochgan edi. ¹⁵ Binobarin, farziylar ham ko'rdan ko'zlari qanday ochilganini so'radilar.

– U ko'zlarimga loy surtdi. Men yuvindim-u, ko'zlarim ko'radigan bo'ldi, – dedi haligi odam.

¹⁶ – Bu Odam Xudodan emas, chunki U dam olish kuniga rioya qilmayapti, – dedi ba'zi farziylar. Boshqalari esa:

– Gunohkor odam bunday mo'jizalarni qanday qila oladi? – deyishdi. Shunday qilib, oralarida nifoq paydo bo'ldi.

¹⁷ – Ko'zlaringni ochgan u Kishi haqida sen nima deysan? – deb so'rashdi yana ko'r odamdan.

– U payg'ambar, – dedi o'sha.

¹⁸ Biroq yahudiy *din arboblari* ko'zlari ochilgan odamning ota-onasini chaqirtirmaguncha, uning ilgari ko'r bo'lganiga va ko'zlari ochilganiga ishonmadilar.

¹⁹ Ota-onasi keldi.

– Ko'r tug'ilgan, deb aytgan o'g'lingiz shumi? Xo'sh, endi qanday qilib uning ko'zlari ko'ryapti? – deb so'rashdi ota-onasidan. ²⁰ Ota-onasi javob berishdi:

– Bu bizning o'g'limiz, uning ko'r tug'ilganini bilamiz.

²¹ Lekin qanday qilib ko'zlari ko'rayotganini, ko'zlarini kim ochganini biz bilmaymiz. U balog'at yoshida, o'zidan so'ranglar. O'zi uchun o'zi javob bersin.

²² Ko'rning ota-onasi yahudiy *din arboblari*dan qo'rqqanlari uchun bunday aytdilar. Din arboblari bundan avval, kim Isoning Masihligini tan olsa, ibodatxonadan badarg'a qilinsin, degan fatvoni chiqargan edilar. ²³ Ana shu sababdan ko'rning ota-onasi: "U balog'at yoshida, o'zidan so'ranglar", – deyishdi.

²⁴ Shunday qilib, ilgari ko'r bo'lgan odamni ikkinchi marta chaqirishdi:

– Xudoni ulug'la! Biz u Odamning gunohkorligini bilamiz, – deyishdi.

²⁵ – U gunohkormi, yo'qmi, men bilmayman, – deb javob berdi u, – Men shuni bilamanki, men ko'r edim, endi esa ko'zlarim ko'ryapti.

²⁶ – U senga nima qildi? Ko'zlaringni qanday ochdi? – deb yana undan so'radilar.

²⁷ – Oldin ham men sizlarga aytgan edim-ku, ammo sizlar quloq solmayapsizlar! Yana nima xohlaysizlar? Nahotki sizlar ham Uning shogirdlari bo'lmoqchisizlar? – dedi u odam. ²⁸ Yahudiy din arboblari esa uni jerkib:

– Sen Uning shogirdi, biz Musoning shogirdlarimiz.

²⁹ Biz bilamizki, Musoga Xudo gapirgan. Bu Kishi-chi, Uning qayerdanligini ham bilmaymiz, – deyishdi.

³⁰ – Ana shunisi juda ajablanarli-da! – dedi ularga ko'zi ochilgan odam. – Sizlar Uning qayerdanligini bil-maysizlar, ammo ko'zlarimni ochgan ana Shuning O'zi!

³¹ Ma'lumki, gunohkorlarga Xudo quloq solmaydi. Biroq kim Xudodan qo'rqib, Uning irodasiga amal qilsa, Xudo uni tinglaydi. ³² Tug'ma ko'rning ko'zlarini birov ochganligi dunyoda eshitilmagan gap. ³³ Agar U Kishi Xudodan bo'lmaganda, hech narsa qilolmasdi.

³⁴ Yahudiy din arboblari bunga javoban:

– Sen o'zing butunlay gunoh ichida tug'ilgan ekansan-u, endi bizlarga aql o'rgatyapsanmi? – deyishdi-da, uni quvib chiqarishdi.

Qalbi ko'rlar

³⁵ U odamning quvib chiqarilganligini Iso eshitdi-yu, uni axtarib topdi.

– Sen Xudoning O'g'liga † ishonasanmi? – deb so'radi undan. U odam Isoga:

³⁶ – Hazrat, – dedi, – U kimdirki, men Unga ishonam?

³⁷ – Sen Uni ko'rding, mana sen bilan gaplashayotgan – O'shaning O'zi, – dedi Iso. ³⁸ Shunda u odam:

– Ishonaman, yo Rabbiiy, – dedi-da, Isoga sajda qildi.

³⁹ Iso:

– Ko'rlar ko'rsin, ko'zi ochiqlar esa ko'r bo'lsin, deb Men bu dunyoni hukm qilgani kelganman, – dedi.

⁴⁰ Uning atrofida ba'zi farziylar turgan edi. Ular bu gapni eshitgach:

† Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, "Inson O'g'li".

– Nahotki bizlar ham koʻr boʻlsak? – deb soʻrashdi.

⁴¹ Iso ularga dedi:

– Agar koʻr boʻlganingizda, gunohingiz boʻlmas edi. Lekin sizlar “Koʻzlarimiz koʻryapti”, deganingiz uchun, gunohingiz oʻz boʻyningizda qoladi.

Iso – yaxshi Choʻpon

10 “Sizlarga rostini aytay: kim qoʻy qoʻrasiga eshikdan kirmay, boshqa yoʻldan oshib tushsa, u oʻgʻri va bosqinchidir. ² Eshikdan kirgan odam esa qoʻylarning choʻponidir. ³ Unga darvozabon eshikni ochib beradi. Qoʻylar uning tovushiga quloq soladi. U esa oʻz qoʻylarini nomma-nom chaqirib tashqariga olib chiqadi. ⁴ U oʻz qoʻylarini qoʻradan olib chiqib, ularning oldida boraveradi. Qoʻylar esa unga ergashadi, chunki ular choʻponning tovushini biladilar. ⁵ Begona kishiga esa ergashmaydilar. Aksincha, begonaning tovushini tanimay, undan qochib ketadilar”.

⁶ Iso bu ibratli naqlni aytib berganda, tinglovchilari Uning nima demoqchi ekanligini tushunmadilar. ⁷ Shu sababdan Iso yana gap oldi:

“Sizlarga rostini aytay: Men qoʻylarning eshigiman.

⁸ Mendan ilgari oʻtganlarning hammasi oʻgʻri va bosqinchi edilar. Lekin qoʻylar ularga quloq solmadilar. ⁹ Men eshikman. Kim Men orqali kirsa, najot topadi. U kirib chiqib, yaylov ham topadi. ¹⁰ Oʻgʻri faqat oʻgʻirlash, boʻgʻizlash, barbod qilish uchun keladi. Men esa ularga hayot, farovon hayot berish uchun kelganman.

¹¹ Men yaxshi Choʻponman. Yaxshi Choʻpon qoʻylari uchun jonini bagʻishlaydi. ¹² Yollangan odam qoʻylarning choʻponu egasi emas. U boʻrining kelganini koʻrgach, qoʻylarni tashlab, qochib ketadi. Boʻri esa qoʻylarni talab, tumtaraqay qiladi. ¹³ Yollangan odam qoʻylar haqida hech qaygʻurmagan uchun qochib ketadi.

¹⁴ Men yaxshi Choʻponman. Men Oʻzimnikilarni bilaman, Oʻzimnikilar esa Meni biladilar. ¹⁵ Otam Meni qanday tanib-bilsa, Men ham Otamni shunday tanib-bilaman. Men qoʻylarim uchun jonimni bagʻishlayman. ¹⁶ Bu qoʻradagidan boshqa qoʻylarim ham bor. Ularni ham olib kelishim kerak. Ular ham Mening tovushimni eshitadi va bir suruv, bir choʻpon boʻladi. ¹⁷ Men jonimni berib, yana qaytib olaman, shu bois Otam Meni sevadi. ¹⁸ Hech kim jonimni Mendan ololmaydi, Men Oʻz ixtiyorim bilan uni beraman. Uni berish ham qaytadan olish huquqim bor. Ushbu muqaddas burchni Menga Otam topshirgan”.

¹⁹ Bu gap sabab boʻlib, yahudiylar orasida yana kelishmovchilik paydo boʻldi. ²⁰ Oralaridan koʻpi:

– Uni jin uribdi, U telbalik qilyapti-ku! Nega Unga quloq solyapsizlar? – der edilar. ²¹ Boshqalari esa:

– Bu jin urganning soʻzlari emas, soʻqir odamning koʻzlarini jin ocha olarmidi? – deb aytishardi.

Din arboblarning imonsizligi va dushmanligi

²² Oʻsha vaqtda Quddusda Maʼbadni Yangilash bayrami † qutlanardi. Qish edi. ²³ Iso maʼbadda Sulaymon

ravoqida aylanib yurar edi. ²⁴ Yahudiy *din arboblari* Uning atrofini oʻrab oldilar.

– Qachongacha Sen bizlarni laqillatasan? Agar Sen Masih boʻlsang, bizlarga ochigʻini ayt, – deyishdi.

²⁵ Iso ularga javob berdi:

– Men sizlarga aytdim, ammo sizlar ishonmayapsizlar. Mening Otam nomidan qilayotgan ishlarimning oʻzi Men toʻgʻrimda shohidlik bermoqda. ²⁶ Sizlar esa ishonmayapsizlar. Avval aytganimdek, sizlar Mening qoʻylarimdan emassizlar. ²⁷ Mening qoʻylarim tovushimga quloq soladi. Men ularni taniyman, ular esa Menga ergashib yurishadi. ²⁸ Men ularga abadiy hayot bagʻishlayman va ular abadiy halok boʻlmaydilar. Hech kim ularni Mening qoʻlimdan tortib ololmaydi. ²⁹ Ularni Menga bergan Otam hammadan buyukdir. Otamning qoʻlidan ularni tortib olishga hech kimning kuchi yetmaydi. ³⁰ Men va Otam – birmiz.

³¹ Shunda yahudiy *din arboblari* yana Isoni toshboʻron qilmoqchi boʻlib, tosh ola boshladilar.

³² – Men sizlarga Otam nomidan koʻp xayrli ishlar koʻrsatdim, ularning qaysi biri uchun Meni toshboʻron qilmoqchisizlar? – soʻradi Iso. ³³ Yahudiy *din arboblari* Unga javoban:

– Seni xayrli ishing uchun emas, balki kufrliging uchun toshboʻron qilmoqchimiz. Sen odam boʻla turib Oʻzingni Xudo deyapsan! – deyishdi. ³⁴ Iso shunday javob qaytardi:

– Sizning Tavrotida: “Men aytdim, sizlar xudolarsiz”, deb yozilgan emasmi? †³⁵ Mana Xudo qadimgilarga kalomini yuborib, ularni hatto xudolar deb atagan. Muqaddas Bitikni esa buzib boʻlmaydi. ³⁶ Shunday ekan, Otam Oʻziga ajratib olgan va dunyoga yuborgan Kishi “Xudoning Oʻgʻliman” desa, nima boʻpti? Nega sizlar Meni kufrikda ayblaysizlar? ³⁷ Agar Men Otamning ishlarini qilmayotgan boʻlsam, Menga ishonmay qoʻya qolinglar. ³⁸ Agar Uning ishlarini qilayotgan boʻlsamu, sizlar ishonmayotgan boʻlsangizlar, aqalli Mening ishlarimga ishoninglar. Otam Menda va Men Otamda ekanimizni anglab, imoningizni komil qilinglar.

³⁹ Shunda yana Isoni ushlab olishga harakat qildilar, ammo Iso ulardan qutulib qoldi.

⁴⁰ Soʻng Iso yana Oʻrdun daryosining naryogʻiga, ilgari Yahyo paygʻambar odamlarni tavba qildirib yurgan joyga bordi va u yerda qoldi. ⁴¹ Uning oldiga koʻp odamlar kelaverdi. Ular:

– Yahyo hech qanday moʻjiza yaratmagan edi, lekin Yahyoning bu Kishi haqida aytganlari hammasi toʻgʻri chiqdi, – deyishar edi. ⁴² Shunday qilib, oʻsha yerda taylay odamlar Isoga uzil-kesil ishondilar.

† MAʼBADNI YANGILASH BAYRAMI: yahudiylarning Hanukka (yaʼni “bagʻishlash”) bayrami; miloddan oldingi 164 yilda suriyalik hukmdor Antiox Yepifan Isroilni ishgʻol qilib, yahudiylar maʼbadini rasvo qilgan. Yahudo Makkabey nomli qahramon isyon qilgan, maʼbad yangidan ochilib, Xudoga bagʻishlangan. †† qarang: Zabur 81:6.

Lazarning o'limi

11 Baytaniya degan qishloqda Lazar ismli bir odam kasal yotgan edi. Maryam va Marta nomli opa-singil ham shu qishloqda yashar edilar. ² Rabbimiz Iso-ga atir moy surtgan va Uning oyoqlarini sochi bilan artib quritgan o'sha Maryam edi. Kasal yotgan Lazar esa Maryamning akasi edi.

³ Opa-singil Isoga:

– Hazrat, Sening aziz do'sting kasal bo'lib yotibdi, – deb xabar yetkazishdi. ⁴ Iso buni eshitib:

– Bu kasallik o'lim bilan yakunlanmaydi, balki Xudoning ulug'lanishiga, shuningdek, Xudo O'g'lining ulug'lanishiga sabab bo'ladi, – dedi.

⁵ Iso Marta va uning singlisini hamda Lazarni sevar edi. ⁶ Ammo Lazarning bemor bo'lib yotganini bilsa ham, o'sha joyda yana ikki kun qoldi. ⁷ Bundan so'ng U shogirdlariga:

– Yana Yahudiyaga boramiz, – dedi.

⁸ – Ustoz, – dedi shogirdlari, – yaqindagina yahudiya-lıklar Seni toshbo'ron qilmoqchi edilar-ku! Endi yana u yerga bormoqchimisani?

⁹ Iso javob berdi:

– Kunduz o'n ikki soat-ku! Kim yorug'da yursa, qoqilmaydi, chunki bu dunyoning yorug'ini ko'radi. ¹⁰ Kechasi yurgan esa qoqiladi, chunki yorug'lik u bilan emas.

¹¹ Bu so'zlarini aytib bo'lib, ularga yana dedi:

– Do'stimiz Lazar uxlab qoldi. Men uni uyg'otgani ketyapman.

¹² – Hazrat, agar uxlab qolgan bo'lsa, tuzalib ketadi, – dedi shogirdlari.

¹³ Iso Lazarning o'limini nazarda tutgan edi. Shogirdlar esa Iso odatdagi uyqu to'g'risida gapirdi, deb o'yladilar. ¹⁴ Keyin Iso ularga ochig'ini aytdi:

– Lazar vafot etdi. ¹⁵ Men sizlar uchun xursandmanki, o'sha yerda yo'q edim, chunki bu sizlarning imon topishingizga yaraydi. Qani endi yuringlar, uning oldiga boraylik.

¹⁶ Shunda "Egiz" laqabli To'ma boshqa shogirdlarga:

– Qani yuringlar, biz ham U bilan o'lamiz! – dedi.

Iso – tiriklik manbayi

¹⁷ Iso u yerga yetib borib bildiki, Lazarning dafn qilinganiga to'rt kun bo'lgan ekan. ¹⁸ Baytaniya qishlog'i Quddusdan yaqin uch chaqirimcha [†] yerda edi. ¹⁹ Ko'p yahudiylar Marta bilan Maryamning oldiga akasining vafoti munosabati ila tasalli berish uchun borgan edilar. ²⁰ Marta Isoning kelayotganini eshitib, Uni kutib olgani chiqdi. Maryam esa uyda o'tirar edi.

²¹ – Hazrat! – dedi Marta Isoga. – Agar Sen bu yerda bo'lganingda edi, mening akam o'lmas edi. ²² Ammo hozir ham bilaman, Sen Xudodan nima so'rasang, Xudo Senga beradi.

²³ – Sening akang tiriladi, – dedi Iso.

²⁴ – Bilaman, qiyomatda, oxiratda tiriladi, – dedi Marta. ²⁵ Iso unga dedi:

– Men tirilish va hayotdirman. Menga ishongan odam o'lsa ham yashaydi. ²⁶ Kimda-kim Menga ishonib yashasa, to' abad o'lmaydi. Bunga ishonasanmi?

²⁷ – Ha, Rabbim, – dedi Marta, – Sen olamga keladigan Masih, Xudoning O'g'li-san, deb ishonaman.

²⁸ Shunday dedi-yu, Marta borib singlisi Maryamni yashirincha chaqirdi.

– Ustoz shu yerda, U seni chaqiryapti, – dedi Maryamga.

²⁹ Maryam buni eshitgach, shoshib o'rnidan turdi-da, Isoning oldiga jo'nadi. ³⁰ Iso hali qishloqqa kirmagan, Marta Uni kutib olgan joyda poylab turar edi.

³¹ Maryam bilan uyda qolgan, unga tasalli berayotgan yahudiylar uning shoshilib o'rnidan turib tashqariga chiqqanligini ko'rishdi. Maryam yig'lagani qabrga ketyapti, deb o'ylashib, uning orqasidan ketaverishdi.

³² Maryam Iso turgan yerga yetib kelib Uni ko'rdi-yu, oyoqlariga o'zini tashlab:

– Hazrat! – dedi, – agar Sen shu yerda bo'lganingda, mening akam o'lmas edi!

³³ Maryam ham, u bilan kelgan yahudiylar ham yig'layotgan edilar. Iso buni ko'rib, qattiq iztirobga tushdi, ko'ngli o'rtanib ketdi.

³⁴ – Uni qayerga qo'ydingizlar? – deb so'radi.

– Borib ko'rgin! – dedilar.

³⁵ Isoning ko'zi yoshlandi. ³⁶ Yahudiylar:

– Qarang, uni naqadar sevar ekan! – deyishdi.

³⁷ Lekin ulardan ba'zilari:

– Ko'ring ko'zlarini ochgan bu Kishi nahot uning o'lmay qolishi uchun biror narsa qilolmagan bo'lsa? – dedilar.

Isoning Lazarni tiriltirishi

³⁸ Iso tag'in qattiq iztirob chekib, qabr oldiga keldi. Qabr bir g'or bo'lib, uning og'zida tosh yotgan edi.

³⁹ Iso:

– Toshni ko'taringlar! – dedi. Marhumning singlisi Marta Unga:

– Hazrat, U qabrga qo'yilganiga to'rt kun bo'ldi, endi hidlanib qolgan, – dedi.

⁴⁰ – Agar inonsang, Xudoning ulug'vorligini ko'rasan, deb senga aytgan edim-ku, – dedi Iso.

⁴¹ Shunday qilib, marhum yotgan g'or og'zidan toshni ko'tarib oldilar. Iso esa osmonga ko'z tikkancha:

– Ey Ota! – dedi, – Meni eshitganing uchun Senga tashakkur bildiraman. ⁴² Sen Meni doimo eshitishingni bilaman-u, lekin bu so'zlarni shu yerda turgan xalq uchun, ular Meni Sen yuborganingga ishonsin deb aytdim.

⁴³ Shunday dedi-yu, baland ovoz bilan xitob qildi:

– Lazar, tashqariga chiq!

⁴⁴ Shu payt qo'lu oyoqlari doka bilan bog'langan, yuzi ro'mol bilan o'ralgan jasad chiqib keldi.

– Uni yechintirib, qo'yinglar, ketaversin, – dedi Iso odamlarga.

[†] UCH CHAQIRIM: yunoncha "15 stadiya"; jadvallarga qarang.

Isoni o'ldirish rejasi

⁴⁵ Maryamni yo'qlagani kelgan yahudiylardan ko'pi Isoning qilgan ishini ko'rib, Unga ishonishdi. ⁴⁶ Ammo ba'zilar farziylarning oldiga borib, Isoning qilganlarini aytib berishdi.

⁴⁷ Shundan keyin oliy ruhoniylar va farziylar kengashga yig'ilishdi.

– Biz nima qilaylik? Bu Odam juda ko'p mo'jizalar yaratib yuribdi-ku! – deyishdi o'zaro. ⁴⁸ – Agar Uni o'z erkiga qo'yib bersak, hamma Unga ishonib ketadi. Rimliklar kelib, *muqaddas* joyimizni ham, xalqimizni ham bosib oladilar.

⁴⁹ Ulardan biri, shu yili bosh oliy ruhoniylar bo'lgan Kayafa so'z oldi:

– Sizlar hech narsani bilmaysizlar. ⁵⁰ Butun millat halok bo'lganidan ko'ra, bitta kishi xalq uchun o'lishi biz uchun yaxshiroq ekanini o'ylamadingizlarmi?

⁵¹ Bu so'zlar undan o'zicha chiqmagan edi. U shu yili bosh oliy ruhoniylar sifatida karomat qilib, Iso xalq uchun o'lishini oldindan aytgan edi. ⁵² Amalda Iso yolg'iz yahudiy xalqi uchungina emas, balki tarqalib gumroh bo'lgan barcha Xudo farzandlarini † ham yig'ib bir-lashtirish uchun o'lishi kerak edi.

⁵³ Shunday qilib, o'sha kundan boshlab Isoni o'ldirishga til biriktirdilar. ⁵⁴ Iso esa endi yahudiylar orasida ochiq yurolmaydigan bo'lib qoldi. U yerdan sahro yaqinidagi Efrayim shahriga bordi. O'sha joyda O'zining shogirdlari bilan qoldi.

⁵⁵ Yahudiylarning Fisih bayrami yaqin edi. Mamlakatning hamma yog'idan el-ulus bayramdan oldin poklanish uchun Quddusga borishardi. ⁵⁶ Shu vaqtda Isoni izlardilar. Ma'badda yig'ilib turganlar o'zaro: “Qanday o'ylaysizlar, U bayramga kelarmikan?” – deb so'rab-surishtirar edilar. ⁵⁷ Oliy ruhoniylar va farziylar esa Isoni qo'lga olish niyatida yurib: “Kim Uning qayerdaligini bilib qolsa, xabar qilsin”, degan farmon chiqardilar.

Isoga atir moy surtgan ayol

12 Fisih bayramidan olti kun oldin Iso yana Baytaniyaga, ya'ni o'lgan Lazarni tiriltirgan qishloqqa bordi. ² O'sha yerda Isoga ziyofat hozirladilar. Marta xizmat qilib yurgan edi, Lazar esa Iso bilan mehmonlar qatorida o'tirar edi. ³ Shu payt Maryam bir shisha †† sof, qimmatbaho sunbul moyi olib keldi va Isoning oyoqlariga surtib, sochlari bilan Uning oyoqlarini artib quritdi. Moyning hididan uy xushbo'y isga to'lib ketdi.

⁴ Isoning shogirdlaridan biri, Unga xiyonat qiladigan Simunning o'g'li Yahudo Ishqariyot gap qistirib:

⁵ – Bu moyni uch yuz kumush tangaga sotib kambag'allarga bo'lib bersa bo'lmasmidi? – dedi.

⁶ Bu gapni u kambag'allarga qayishgani uchun emas, balki o'g'ri bo'lgani uchun aytdi. Pul qutisi Yahudoning

† XUDO FARZANDLARI: Iso Masihning qurbonligiga ishonib, Xudoning haqiqiy ummati bo'lganlar; yana qarang: 1:12, Rimliklar 8:16-23, 1-Yuhanno 3-bob, Filippiliklar 2:15. †† BIR SHISHA: yunoncha “litra” – taqriban 330 gramm.

nazoratida edi, u qutiga solinadigan pullarni shilib ketar edi.

⁷ – U ayolni tinch qo'yinglar! – dedi Iso. – Zotan u bu moyni Mening dafn kunimga saqlamoqchi edi. ⁸ Kambag'allar har doim sizlar bilan birga. Men esa doim sizlar bilan birga bo'lmayman.

⁹ Isoning Baytaniyada ekanligini bilib, bir talay yahudiylar u yerga keldi. Ular nafaqat Isoni, balki Iso tiriltirgan Lazarni ham ko'rishni istardilar. ¹⁰ Oliy ruhoniylar esa Lazarni ham o'ldirmoqchi bo'lib kelishgan edilar. ¹¹ Chunki ko'pchilik yahudiylar Lazar tufayli u yerga borib, Isoga imon keltirayotgan edilar.

Isoning Quddusga tantanali kirishi

¹² Ertasi kuni bayramga borgan ko'pchilik xaloyiq Isoning Quddusga kelayotganini eshitib qolishdi.

¹³ Palma daraxti shoxlarini olib, Uni qarshi olishga chiqishdi va baland ovoz bilan:

“Najot bergin! ‡

Xudovand nomidan kelayotgan
Isroilning Podshohi muborak!”

– deb hayqirishar edi. ¹⁴ Iso bir xo'tikni topib, unga mindi, xuddi *Tavrot*da yozilganiday:

¹⁵ “Ey Sion qizi, qo'rqma!

Sening Podshohing xo'tikka minib keladur”.

¹⁶ Isoning shogirdlari avval bunga tushunmadilar. Faqat Iso O'z ulug'vorligiga erishgandan so'nggina ular bu oyatning U haqda yozilganini va xalq xuddi oy-atdagidek qilganini esladilar. ¹⁷ Iso bilan yurayotgan ko'pchilik xalq esa Iso Lazarni qabrdan chaqirib tiriltirdi, deb guvohlik berayotgan edi. ¹⁸ Iso bunday ajoyib mo'jizani yaratganini xalq eshitgan edi, shuning uchun ham Uni ochiq chehra bilan kutib olayotgan edilar.

¹⁹ Farziylar esa bir-biriga:

– Ko'ryapsizmi, endi hech narsa qilolmayapsizlar. Butun dunyo Uning ortidan bormoqda! – deyishardi.

Iso O'z o'limi va yuksalishi haqida

²⁰ Sig'inish uchun bayramga kelganlar orasida ba'zi yunonlar bor edi. ²¹ Ular Jalilaning Baytsayda shahridan bo'lgan Filipning oldiga borib o'tindilar:

– Taqsir, biz Isoni ko'rmoqchi edik.

²² Filip borib bu haqda Idrisga aytdi; keyin Idris bilan Filip ikkalasi Isoning oldiga borib, Unga aytishdi. ²³ Iso ularga shunday javob qaytardi:

– Inson O'g'li ‡† ulug'lanadigan vaqt-soat keldi. ²⁴ Sizlarga rostini aytay: agar bug'doyning doni yerga tushib o'lmasa, u bir donligicha qoladi. Agarda o'lsa, ko'p hosil beradi. ²⁵ Kim o'z jonini sevsa, uni yo'qotadi. Kim bu dunyoda o'z jonini ayamasa, uni abadiy hayot uchun saqlab qoladi. ²⁶ Agar kim Menga xizmat qilsa, Mening izimdan yursin. Men qayerda bo'lsam, xizmatchim ham u yerda bo'ladi. Kim Menga xizmat qilsa, Otam uni hurmat qiladi.

‡ NAJOT BERGIN: ibroniycha “ho'sha'no”, Qutqaruvchi Masihga qaratilgan Zabur oyati; aynan qarang: Zabur 117:25-26. ‡† INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

²⁷ Endi esa yuragim siqilyapti, Men nima ham desam ekan? “Ey Otam, Meni ushbu vaqt-soatdan qutqaz” deymi? Vaholanki, men shu vaqt-soat uchun kelganman. ²⁸ Ey Ota, O‘z nomingni ulug‘lagin!

Iso shunday deyishi bilan oq osmondan:

– Men uni ulug‘laganman va bundan keyin ham ulug‘layman, – degan sado keldi. ²⁹ U yerda turgan omma buni eshitib, momaqaldiroq deb o‘yladi.

– Yo‘q, Unga farishta gapirdi! – deyishdi boshqalari.

³⁰ Bunga javoban Iso aytdi:

– Bu sado Men uchun emas, sizlar uchun bo‘ldi.

³¹ Hozir bu dunyo hukm qilinadi, hozir bu dunyoning hokimi † tashqariga chiqarib haydaladi. ³² Men yerdan yuqoriga ko‘tarilganimda, hammani O‘zimga jalb qilaman.

³³ Ushbu so‘zlarni Iso O‘zining qay yo‘l bilan o‘lishini bildirish maqsadida aytgan edi. Xalq bunga javoban dedi:

³⁴ – Biz Tavrotida, Masih abadiy turadi, deb eshitganmiz. Qanday qilib Sen: Inson O‘g‘li yuqoriga ko‘tarilishi kerak, deb aytyapsan? Kim bu Inson O‘g‘li?

³⁵ Iso ularga aytdi:

– Yana qisqa bir muddat nur sizlar bilan bo‘ladi. Nur borida yuringlar, tag‘in zulmat sizlarni qamrab olmasin. Zulmatda yuradigan kishi qayerga ketayotganini bilmaydi. ³⁶ Hozircha nurga egasizlar, nurga ishoninglar, toki nur ahli bo‘linglar.

Bularni aytib bo‘lgach, Iso uzoqlashib ketdi va xalqning ko‘zidan yashirindi.

Ommaning o‘jarligi va imonsizligi

³⁷ Iso ommaning ko‘z o‘ngida shuncha ko‘p ibratli mo‘jizalar yaratgan bo‘lsa ham, ular Isoga ishonmas edilar. ³⁸ Shu tariqa Isha‘yo payg‘ambarning aytgan so‘zi bajo bo‘ldi:

“Yo Xudoyo Xudovand!

Bergan xabarimizga kim ham ishondi?

Xudovandning qudrati kimga oshkora bo‘ldi?”

³⁹ Ular ana shu sababdan ishona olmadilar. Isha‘yo payg‘ambar yana aytganidek:

⁴⁰ “Bu xalq o‘z ko‘zlarini ko‘r qildi,

O‘z dillarini tosh qildi.

Ko‘zlari ila ko‘rmaydilar,

Dillari ila fahmlamaydilar,

Men ularni shifolashim uchun,

Menga qaytib kelmaydilar”.

⁴¹ Isha‘yo payg‘ambar Masihning ulug‘vorligini oldindan ko‘rib, U to‘g‘rida shularni so‘zlagan edi.

⁴² Shunga qaramasdan, boshliqlarning ham ko‘plari Isoga imon keltirayotgan edilar. Faqat ibodatxonadan haydalishtan qo‘rqib, ular farziylar oldida tan olmas edilar. ⁴³ Chunki boshliqlarga Xudoning maqtovidan ko‘ra insonning maqtovi xush yoqardi.

Isoning so‘zi – hakam

⁴⁴ Iso xitob qilib dedi: “Menga ishongan odam Menga emas, balki Meni Yuborganga ishongan bo‘ladi.

⁴⁵ Meni ko‘rgan odam Meni Yuborganni ko‘rgan bo‘ladi.

⁴⁶ Menga ishongan har bir kishi zulmatda qolmasin, deb Men dunyoga nur bo‘lib kelganman. ⁴⁷ Kim

Mening so‘zlarimni eshitib ishonmasa, uni Men ayblamayman. Men dunyoni ayblash uchun emas, balki

qutqarish uchun kelganman. ⁴⁸ Meni rad qilib, so‘zlarimni qabul qilmagan odamning hakami bor –

uni oxiratda Mening aytgan kalomim hukm qiladi.

⁴⁹ Men O‘z nomimdan so‘zlaganim yo‘q. Aksincha, Meni yuborgan Otam nima aytishimni, qanday so‘zlashimni

Menga amr etgan. ⁵⁰ Uning amri esa abadiy hayotdir, deb bilaman. Xullas, Men nimaiki gapirayotgan bo‘lsam, Otamning Menga aytganlarini gapiryapman”.

Iso shogirdlarining oyoqlarini yuvishi

13 Fisih bayramiga oz qolgan edi. Iso bu olamdan Otasi oldiga o‘tish vaqt-soati kelganini bilar edi. U bu olamdagi O‘zinikilarni sevar edi, ularni oxirigacha sevdi.

² Kechki ovqat payti edi. Simunning o‘g‘li Yahudo Ishqariyotning diliga iblis allaqachon Isoga xiyonat qilish niyatini solgan edi. ³ Iso bo‘lsa, Otasi hamma narsani Uning qo‘liga berganini bilar edi, O‘zi Xudo huzuridan chiqib, yana Xudo huzuriga qaytayotganini ham bilar edi.

⁴ Shunday qilib, Iso ovqatdan so‘ng ustki kiyimini yechib tashladi, sochiqni olib beliga bog‘ladi. ⁵ Keyin obdastaga suv quyib, shogirdlarining oyoqlarini yuvishga tushdi. Beliga bog‘lagan sochiq bilan ularning oyoqlarini artib quritdi.

⁶ Iso Simun Butrusning oldiga keldi.

– Rabbim, nahot oyoqlarimni Sen yuvsang?! – dedi Butrus.

⁷ – Men hozir nima qilishimni sen bilmaysan. Keyinchalik tushunasan, – dedi Iso unga javoban.

⁸ – Mening oyoqlarimni ikki dunyoda ham yuvmaysan! – dedi Butrus.

– Agar seni yuvmasam, Men bilan ulushing bo‘lmaydi, – dedi Iso. ⁹ Shunda Simun Butrus:

– Rabbim, faqat oyoqlarimnigina emas, qo‘llarimni, boshimni ham yuvib qo‘y! – dedi. ¹⁰ Iso unga:

– Cho‘milgan odam tamoman pokdir, endi uning oyog‘ini yuvsan, bas. Sizlar ham poksizlar, ammo ham mangiz emas, – dedi. ¹¹ Iso O‘ziga xoinlik qiladigan odamni bilar edi, shuning uchun “Hammangiz pok emassizlar”, dedi.

¹² Shogirdlarining oyoqlarini yuvib bo‘lgach, Iso tag‘in ustki kiyimini kiyib, yonboshladi. Shogirdlariga aytdi:

– Men sizlarga nima qilganimni angladinglarmi? ¹³ Sizlar Meni Ustozimiz va Rabbimiz deb ataysizlar va to‘g‘ri qilasizlar, chunki Men xuddi shundayman.

¹⁴ Shunday qilib, agar Men Rabbingiz va Ustozingiz bo‘la turib oyoqlaringizni yuvgan bo‘lsam, sizlar ham

† BU DUNYONING HOKIMI: ya‘ni shayton; yana qarang: 14:30, 16:11, 2-Korinfiliklar 4:4, Efesliklar 2:2, 6:12.

bir-biringizning oyoqlaringizni yuvishingiz qarzdir.
¹⁵ Men sizlarga nima qilgan bo'lsam, sizlar ham o'shani qilishingiz kerak. Men sizlarga o'rnak ko'rsatdim. ¹⁶ Sizlarga rostini aytayin: qul o'zining xo'jayinidan yuqori turmas, elchi ham uni yuborgandan ulug' bo'lmas.
¹⁷ Agar gapimni uqqan bo'lsangiz, bunga amal qilinglar va baxtli bo'lasizlar!

Isoga xiyonat

¹⁸ – Men hammangiz haqingizda aytmayapman, – *davom etdi Iso*, – Men tanlagan kishilarimni bilaman. Zaburda: “Non-namagimni yegan do'stim Menga qarshi tovonini ko'tardi”, – deb yozilgan †. Bu oyat bajo bo'lishi kerak. ¹⁹ Hozirdan, bu voqealar sodir bo'lmasidan oldin, men sizlarga aytyapman, toki bu voqealar sodir bo'lganda, Men – O'sha †† ekanligimga ishon-inglar. ²⁰ Sizlarga rostini ayta: Men yuborgan kishini qabul qilgan Meni qabul qilgan bo'ladi. Meni qabul qilgan esa Meni Yuborganni qabul qilgan bo'ladi.

²¹ Iso bularni aytdi-yu, ko'ngli g'ash tortdi. Endi ochiqdan-ochiq so'zlay boshladi:

– Sizlarga rostini aytayin, sizlardan bir kishi Menga xiyonat qiladi.

²² Shogirdlari esa U kimni nazarda tutayotganini bilolmay, gangib bir-biriga qarab turar edilar.

²³ Shogirdlaridan biri Isoning bag'riga bosh qo'yib yon-boshlar edi; Iso uni sevar edi. ²⁴ Unga Simun Butrus: “Iso kim haqida gapiryapti, so'ra-chi”, deb imo-ishora qildi. ²⁵ Shunda u Isoning ko'ksiga yaqinroq engashib:

– Rabbim, u kim? – deb so'radi. ²⁶ Iso javob berdi:

– Men bir burda nonni botirib kimga bersam, u o'shadir, – dedi. So'ng burda nonni botirib, Simun o'g'li Yahudo Ishqariyotga berdi. ²⁷ Yahudo burdani olar-olmas, shayton uning ichiga kirib oldi.

– Qiladiganingni tezroq qil, – dedi unga Iso.

²⁸ Dasturxon atrofidagilardan hech kim nima uchun Iso bu so'zlarni Yahudoga aytganini tushunmadi. ²⁹ Pul qutisi Yahudoda bo'lgani sababli, ba'zilari Iso unga: “Bayram uchun bizga kerak bo'ladigan narsalarni sotib ol”, yoki “Kambag'allarga bir nima ber”, deyapti deb o'ylardilar. ³⁰ Yahudo esa o'sha burda nonni olgan hamon tashqariga chiqib ketdi. Tun cho'kkan edi.

Bir-biringizni sevinglar

³¹ Yahudo chiqib ketgach, Iso dedi:

– Hozir Inson O'g'li ulug'landi, Xudo ham Inson O'g'li orqali ulug'landi. ³² Inson O'g'li Xudoni ulug'lagani uchun, Xudo ham O'zicha Inson O'g'lini ulug'laydi, ha, Uni tez orada ulug'laydi. ³³ Bolalarim! Endi Men sizlar bilan uzoq bo'lmayman. Meni qidirasizlar. Yahudiy *mansabdorlariga* aytgan edim, sizlarga ham aytyapman: Men boradigan joyga sizlar borolmaysizlar.

³⁴ Sizlarga yangi buyruq beryapman: bir-biringizni sevinglar. Men sizlarni qanday sevgan bo'lsam, sizlar ham bir-biringizni shunday sevinglar. ³⁵ Agar orangiz-

da muhabbat hukmron bo'lsa, sizlar Mening shogirdlarim ekaningizni hamma shundan bilib oladi.

Butrusning Isodan tonishi haqida karomat

³⁶ Simun Butrus Isoga dedi:

– Rabbim, Sen qayerga ketyapsan?

– Endi Men boradigan joyga sen orqamdan borolmaysan, keyinchalik borarsan, – dedi unga Iso.

³⁷ – Rabbim, – dedi Butrus, – Nega endi Sening orqangdan borolmas ekanman? Men Sen uchun jonimni fido qilaman!

³⁸ Iso javob berdi:

– Men uchun joningni fido qilasanmi-ya? Senga rostini aytsam, xo'roz qichqirmasdan oq, sen Mendan uch marta tonasan!

Iso – yo'l, haqiqat va hayot

14 *Iso shogirdlariga dedi:*

– Yuragingiz g'ash bo'lmasin. Xudoga ishon-ing, Menga ham ishon-ingiz! ² Otamning uyida maskan ko'p. Shunday bo'lmasa edi, Men sizlarga joy tayyorlagani ketyapman, deb aytarmidim? ³ Mana, Men borib sizlarga joy tayyorlayman, yana kelib, Men bo'lgan joyda bo'lishingiz uchun sizlarni oldimga olib ketaman. ⁴ Men boradigan joyni sizlar bilasizlar, yo'lni ham bilasizlar.

⁵ – Rabbim! – dedi Unga To'ma, – Qayerga borishingni bilmaymiz-ku, yo'lni ham qanday bila olamiz?

⁶ Iso unga dedi:

– Men yo'l, haqiqat va hayotdirman. Mensiz hech kim Otaning oldiga borolmaydi. ⁷ Agar Meni bilsangiz, Otamni ham bilasizlar. Bundan buyon Uni bilasizlar, Uni ko'rgansizlar.

⁸ Filip Isoga dedi:

– Rabbim, bizlarga Otani ko'rsat, shu biz uchun yetarli!

⁹ – Filip, – dedi unga Iso, – Men shuncha vaqtdan beri sizlar bilan birgaman-u, Meni tanimaysanmi? Meni ko'rgan Otamni ko'rgan bo'ladi. Endi sen qanday qilib, “Otani bizlarga ko'rsat”, deyapsan? ¹⁰ Men Otamda hozirman, Otam esa Menda hozir, sen bunga ishonmaysanmi? Men sizlarga O'zimdan to'qib gapirmayapman, balki Menda hozir bo'lib turgan Otam O'z ishlarni bajarmoqda. ¹¹ Menga ishon-inglar; Men Otamda va Otam Menda hozirdir. Bordiyu bunga ham ishonmasangizlar, aqalli bajarayotgan ishlarimning o'zi orqali Menga ishon-inglar. ¹² Sizlarga rostini aytayin: Menga ishongan kishi Men qilayotgan ishlarni o'zi qiladi va hatto bundan kattarog'ini ham qiladi. Zero Men Otamning oldiga ketyapman. ¹³ Mening nomimdan Otadan biror narsa so'rasangizlar, uni bajo keltiraman, toki Ota O'z O'g'li orqali ulug'lansin. ¹⁴ Ha, Mening nomim uchun nima so'rasangizlar, Men uni bajo keltiraman.

Muqaddas Ruhni yuborish va'dasi

¹⁵ – “Agar Meni sevsangizlar, amrlaringga amal qilinglar. ¹⁶ Men Otamga murojaat qilaman va U to abad

† qarang: Zabur 40:10. †† O'SHA: 8:24-oyatdagi izohga qarang.

sizlar bilan qoladigan boshqa Yupatuvchini † yuboradi. ¹⁷ Bu Yupatuvchi – Haqiqat Ruhidir. Dunyo Uni qabul qila olmaydi, chunki Uni na ko'radi, na biladi. Sizlar esa Uni bilasizlar, chunki U sizlar bilan doim birgadir, U ichingizda yashaydi. ¹⁸ Sizlarni yetim qoldirmayman, yana oldingizga qaytib kelaman. ¹⁹ Birozdan keyin dunyo Meni boshqa ko'rmaydi. Ammo sizlar Meni ko'rasi- zlar; Men hayot bo'lganim uchun, sizlar ham yashaysiz- lar. ²⁰ Men Otamda, sizlar Menda va Men sizlarda hozir ekanimni o'sha kunda fahmlaysizlar. ²¹ Kim Mening amrlarimni bilsa-yu, ularga amal qilsa, u Meni sevadi. Kim Meni sevsa, Otam ham uni sevadi. Men ham uni sevaman va O'zimni unga ko'rsataman".

²² Ishqariyot bo'lmagan boshqa Yahudo Isoga dedi: – "Rabbim, bu qanaqasi, Sen O'zingni dunyoga emas, bizga ko'rsatmoqchisan?"

²³ Iso unga shunday javob berdi: – "Kim Meni sevsa, Mening so'zimga amal qiladi. Otam ham uni sevadi. Biz uning huzuriga kelib, O'zimizga maskan yaratamiz. ²⁴ Meni sevmagan kishi so'zlarimga amal qilmaydi. Sizlar tinglayotgan so'z Meniki emas, balki Meni yuborgan Otamnikidir.

²⁵ Buni, Men sizlar bilan ekanman, aytdim. ²⁶ O'sha Yupatuvchi, ya'ni Mening nomimdan Otam yuboradi- gan Muqaddas Ruhning O'zi sizlarga hammasini o'rgatadi, Mening sizlarga aytgan hamma so'zlarimni U yodingizga tushiradi".

Iso Masih – tinchlik manbayi

²⁷ "Men sizlarga tinchlik qoldiryapman; O'z tinch- ligimni sizlarga beryapman. Men bergan tinchlik dun- yo bergan tinchlikka o'xshamaydi. Yuragingiz siqil- masin, hadiksiramanglar. ²⁸ Sizlarga aytganimni eshit- dingizlar: Men sizlardan ketib, yana qaytaman. Agar Meni sevganingizda edi, Otam oldiga ketyapman de- ganimga quvonar edingizlar. Zero Otam Mendan ulug'dir. ²⁹ Bu hodisalar sodir bo'lganda ishoninglar deb, hali sodir bo'lmasdan oldin Men bu haqda si- zlarga aytdim. ³⁰ Sizlar bilan so'zlashishga uncha ko'p vaqtim qolmadi. Chunki bu dunyoning hokimi †† kelyapti, Menga esa u mutlaqo hokim emas. ³¹ Lekin dunyo bilsinki, Men Otamni sevaman, Otam Menga neki buyurgan bo'lsa, xuddi shuni bajaraman. Qani, turinglar, bu yerdan keta qolaylik".

Tok va novdalari haqida masal

15 "Men haqiqiy tokman, Otam esa Bog'bondir. ² Mendagi hosil bermaydigan har bir novdani U kesib tashlaydi. Hosil beradigan har bir novdani esa, yana ko'proq hosil bersin deb, xomtok qilib tozalaydi. ³ Mening sizga aytgan so'zim orqali sizlar hozirdan tozasizlar. ⁴ Men bilan aloqada bo'linglar, shunda Men sizlar bilan aloqada bo'laman. Tokda qolmagan novda o'z-o'zidan hosil berolmaydi; shu singari, agar sizlar

† YUPATUVCHI: bu so'zni Himoyachi, Yordamchi, O'gitchi deb ham tarjima qilish mumkin (Muqaddas Ruhning epitetidir). †† BU DUNYONING HOKIMI: ya'ni shayton; yana qarang: 12:31.

Men bilan aloqada qolmasangizlar, hosil berolmaysiz- lar.

⁵ Men – tok, sizlar – novdasizlar. Kim Men bilan alo- qada bo'lib, Men u bilan aloqada bo'lsam, u ko'p hosil beradi. Mensiz hech narsa qilolmaysizlar. ⁶ Kim Men bi- lan aloqani uzsa, novda kabi tashlab yuboriladi va quriydi. Bunday novdalarni esa terib, o'tga uloqtirib yondirishadi. ⁷ Agar siz Men bilan aloqada bo'lib, so'zlarimni qalbingizga jo qilsangizlar, istaganingizni so'ranglar, erishasizlar. ⁸ Sizlar ko'p hosil bersangiz, Otam ulug'lanadi, sizlar esa Mening shogirdlarim bo'lasizlar".

Sevgi haqida

⁹ "Otam Meni qanday sevgan bo'lsa, Men ham si- zlarni shunday sevdim. Mening muhabbatimga sodiq qolinglar. ¹⁰ Men Otamning amrlariga amal qilib, Un- ing muhabbatiga sodiq qolganman. Xuddi shu singari sizlar ham, agar Mening amrlarimga amal qilsangizlar, muhabbatimga sodiq qolasizlar.

¹¹ Mening shodligim sizlarga o'tsin va ko'nglingiz quvonchlarga to'lsin deb, Men bu so'zlarni sizlarga ayt- dim. ¹² Mening amrim shu: Men sizlarni qanday sev- gan bo'lsam, sizlar ham bir-biringizni shunday sev- inglar. ¹³ Kim o'z jonini do'stlari uchun bag'ishlasa, bun- dan ortiq sevgi yo'q. ¹⁴ Agar sizlar buyurganlarimni ba- jo keltirsangizlar, Mening do'stlarim bo'lasizlar. ¹⁵ Men sizlarni endi qul deb atamayman. Qul xo'jayini nima qilishini bilmaydi. Sizlarni do'stlarim deyman, chunki Otamdan eshitgan hamma narsani sizlarga bildirdim.

¹⁶ Sizlar Meni emas, Men sizlarni tanladim. Borib hosil beringlar va hosilingiz boqiy bo'lsin, deb sizlarni tanladim. Shunday qilib, Mening nomimdan Otadan nimaiki so'rasangizlar, U sizlarga beradi.

¹⁷ Xullas, sizlarga buyrug'im shu: bir-biringizni sev- inglar!"

Dunyoning nafrati

¹⁸ "Agar dunyo sizlardan nafratlanayotgan bo'lsa, bilingizkim, sizlardan ilgari Mendan nafratlangan. ¹⁹ Si- zlar bu dunyoniki bo'lsangiz edi, dunyo sizlarni o'ziniki kabi sevar edi. Holbuki, sizlar bu dunyoniki emassizlar; Men sizlarni dunyodan tanlab oldim. Ana shu sabab- dan dunyo sizlardan nafratlanadi. ²⁰ Qul o'z xo'jayinidan yuqori bo'lmas, degan so'zimni eslanglar. Agar Meni quvg'in qilgan bo'lsalar, sizlarni ham quvg'in qiladilar. Agar Mening so'zlarimga rioya qilgan bo'lsalar, sizlarnikiga ham rioya qiladilar.

²¹ Odamlar sizlarga neki qilsalar, Mening nomim uchun qiladilar; chunki Meni Yuborganni tanimaydilar. ²² Agar Men kelib ularga aytmaganimda edi, ularda gunoh bo'lmas edi. Endi bo'lsa gunohlari uzrsiz qoldi. ²³ Mendan nafratlangan Otamdan ham nafratlangan bo'ladi. ²⁴ Agar Men ular orasida boshqalar sira qilma- gan ishlarni namoyon qilmaganimda edi, ularda gunoh bo'lmas edi. Endi bo'lsa ishlarimni ko'rdilar-u, Mendan ham, Otamdan ham nafratlandilar. ²⁵ Bu esa

ularning Tavrotdagi: “Mendan nohaq nafratlandilar”, – degan oyat † bajo bo'lishi uchun sodir bo'ldi.

²⁶ Otam huzuridan Men sizlarga yuboradigan Yupatuvchi, ya'ni Otam nazdidan chiquvchi Haqiqat Ruhi kelgach, U Men to'g'rimda guvohlik beradi. ²⁷ Sizlar ham guvohlik berasizlar, chunki boshdanoq Men bilan birgasizlar”.

Muqaddas Ruhning faoliyati

16 “Men bularni sizlar vasvasaga tushmanglar, deb aytdim. ² Sizlarni ibodatxonadan haydab yuboradilar. Hatto shunday zamon keladiki, sizlarni o'ldirayotgan har bir kishi bu bilan Xudoga xizmat qilyapman, deb o'ylaydi. ³ Bu ishlarni Otamni ham, Meni ham tanimaganlari uchun qiladilar. ⁴ Bularni sizlarga hozirdan ma'lum qilib qo'yyapman, toki o'sha vaqt-soat kelganda, so'zlarimni esga olinglar.

Avvaldan sizlarga bularni aytishimga hojat yo'q edi, chunki sizlar bilan birga edim. ⁵ Endi esa Meni Yuborganning oldiga ketyapman. Lekin orangizdan hech kim Mendan: “Qayerga ketyapsan?” deb so'ramayapti. ⁶ Bularni sizlarga aytganim uchun, dilingiz g'am-qayg'uga botgan. ⁷ Ammo sizlarga haqiqatni aytaman, Mening ketishim siz uchun foydalidir. Agar Men ketmasam, Yupatuvchi oldingizga kelmaydi. Agarda ket-sam, Uni oldingizga yuboraman. ⁸ U esa kelib, gunoh, adolat va hukm xususida dunyoning xato qilganini fosh qiladi. ⁹ Dunyoning gunohi shundan iboratki, odamlar Menga ishonmaydilar. ¹⁰ Ilohiy adolat shundaki, Men Otamning oldiga ketyapman va sizlar Meni boshqa ko'rmaysizlar. ¹¹ Ilohiy hukm esa shundan dalolat beradiki, bu dunyoning hokimi †† hukm qilingan.

¹² Sizlarga yana aytadiganlarim ko'pu, lekin endi ichingizga sig'dirolmaysizlar. ¹³ Muqaddas Haqiqat Ruhi kelgach, U sizlarni butun haqiqat yo'lga boshlaydi. U O'zicha gapirmaydi, neki eshitsa, o'shani so'zlab beradi, U kelajak haqida sizlarga xabar qiladi. ¹⁴ U Mendan eshitgan narsalarni sizlarga ma'lum qiladi, shu bilan Meni ulug'laydi. ¹⁵ Otam ega bo'lgan hamma narsa Menikidir. Ana shu sababdan, U Mendan eshitgan narsalarni sizlarga ma'lum qiladi, deb aytdim. ¹⁶ Ko'p o'tmay, sizlar Meni ko'rolmay qolasizlar, yana ko'p o'tmay, ko'rasizlar. Chunki Men Otamning oldiga ketyapman”.

Qayg'ungiz shodlikka aylanadi

¹⁷ Shu paytda Isoning shogirdlari biri ikkinchisiga: – Ajabo, U bizga nima deyapti o'zi? “Ko'p o'tmay Meni ko'rolmay qolasizlar, yana ko'p o'tmay ko'rasizlar”, dedi. “Otamning oldiga ketyapman”, deb ham aytdi. ¹⁸ “Ko'p o'tmay” deyishi bilan nima demoqchi ekan, biz anglay olmadik, – der edilar. ¹⁹ Iso shogirdlari O'zidan gap so'ramoqchi bo'lganliklarini payqadi va so'z oldi:

– Ko'p o'tmay Meni ko'rolmay qolasizlar, yana ko'p o'tmay ko'rasizlar, deb Men sizlarga aytdim-ku, nahotki bu gapimni muhokama qilyapsizlar? ²⁰ Sizlarga rostini aytayin: sizlar yig'lab dod-faryod qilaszlar, dunyo esa quvonadi. Sizlar qayg'urasiz, lekin qayg'ungiz shodlikka aylanadi. ²¹ Oyi to'lgan ayol dard bilan tug'adi. Ammo bola tug'ilgandan keyin, dunyoga odamzod keldi deb quvonadi va chekkan dardini unutib yuboradi. ²² Shunga o'xshash, sizlar ham endi g'am-qayg'u chekyapsizlar. Lekin Men sizlarni yana ko'raman va yuragingiz quvonchga to'ladi. Quvonchingizni esa sizlardan hech kim tortib olmaydi.

²³ O'sha kuni Mendan hech narsa so'ramaysizlar. Sizlarga rostini aytayin: agar Mening nomimdan Otadan nima so'rasangizlar, O'zi sizlarga beradi. ²⁴ Hozirgacha Mening nomimdan Otadan biron narsa so'ramadingizlar. So'ranglar, erishasizlar va quvonchingiz kamol topadi.

Iso – dunyodan ustun

²⁵ – Shu vaqtgacha sizlarga ramz bilan gapirib keldim. Lekin shunday bir vaqt keladiki, endi sizlarga ramz bilan gapirmay, Otam haqida ochiqdan-ochiq xabar qilaman. ²⁶ O'sha kuni istaganingizni Mening nomimdan so'raysizlar. Men esa sizlar uchun Otamdan iltimos qilaman, deb aytmayapman. ²⁷ Otamning O'zi sizlarni sevadi, chunki sizlar Meni sevib, Xudo huzuridan chiqqanimga ishondingizlar. ²⁸ Men Otamning huzuridan chiqib, dunyoga keldim. Endi yana dunyoni tark etib, Otamning oldiga ketmoqdaman.

²⁹ – Mana, hozir Sen ochiq so'zlayapsan, hech ramz qo'llamayapsan, – deyishdi shogirdlar Isoga. ³⁰ – Hozir ko'rib turibmizki, Sen hammasini bilasan. Biron-bir kishining savol berishiga ham muhtoj emassan. Ana shuning uchun biz Sen Xudo huzuridan chiqqaningga ishonamiz.

³¹ – Endi ishonasizlarmi? – dedi Iso ularga. ³² – Mana, har biringiz o'z tomoningizga to'zib, Meni yolg'iz qoldiradigan vaqt-soat keladi va hatto keldi ham. Biroq Men yolg'iz emasman, chunki Otam Men bilandir.

³³ Bularni sizlarga Menda xotirjam bo'lishingiz uchun aytdim. Dunyoda qayg'u-alam chekasizlar; lekin dadil bo'linglar, Men dunyoni yengdim.

Isoning O'z ummati uchun ibodati

17 Shu gaplardan keyin Iso ko'zlarini osmonga tikib, dedi:

“Ey Ota! Vaqt-soati keldi. O'g'ling Seni ulug'lashi uchun Sen ham O'z O'g'lingni ulug'lagin. ² Sen Unga butun bashariyat ustidan hokimlikni berding; Sen Unga bergan odamlarning hammasiga U abadiy hayot ato qiladi. ³ Abadiy hayot esa Seni – tanho Haq Xudoni hamda Sen yuborgan Iso Masihni tanib-bilishdan iboratdir.

⁴ Sen Menga topshirgan vazifani Men ado etib, yer yuzida Seni ulug'ladim. ⁵ Dunyo yaratilishidan avval Men Sening huzuringda ulug'vor edim. Endi, ey Ota,

† qarang: Zabur 34:19 va 68:5. †† ya'ni shayton; yana qarang: 12:31.

O'z huzuringdagi o'sha ulug'vorlikni Menga tag'in ato qilgin.

⁶ Sen dunyodan Menga bergan odamlarga Sening ismingni izhor qildim. Ular Seniki edilar va Sen ularni Menga berding. Ular esa Sening kalomingga amal qildilar. ⁷ Ular endi tushunib oldilar: Sen Menga nima bergan bo'lsang, hammasi Sendan ekan. ⁸ Menga bergan kalomlaringni ularga topshirdim. Ular esa kalomlaringni qabul qilib, Men Sening huzuringdan chiqqanligimni chinakamiga tushundilar, Meni Sen yuborganingga ishonilar.

⁹ Men ular uchun so'rayman; dunyo uchun emas, balki Menga berganlaring uchun so'rayman. Chunki ular Senikidir. ¹⁰ Zotan Meniki bo'lgan hamma – Seniki, Seniki esa – Menikidir. Shu tariqa Mening ulug'vorligim ular orqali zohir bo'ladi.

¹¹ Bundan so'ng Men bu dunyoda bo'lmayman, Sening huzuringga qaytyapman. Ular esa bu dunyoda qoladilar. Ey Muqaddas Ota! Menga kimni bergan bo'lsang, O'z noming bilan asrab qolgin, toki ular ham Bizday bir bo'lsinlar. ¹² Men ular bilan bo'lganimda, Sening noming bilan ularni asrar edim. Ha, Menga bergan odamlarning hammasini omon saqladim. Faqat oyat bajo bo'lsin deb, peshanasiga halokat yozilgan odamdan † boshqa ulardan hech kim halok bo'lmadi.

¹³ Endi esa Sening oldingga boray deb turibman. Mening shodligim ularga o'tib dillarini butunlay to'ldirsin, deb bularni hali dunyoda bo'lganimda aytyapman. ¹⁴ Men ularga Sening kalomingni topshirdim. Dunyo esa ulardan nafratlandi. Chunki Men dunyodan bo'lmaganim kabi, ular ham dunyodan emaslar. ¹⁵ Endi ularni dunyodan olishingni emas, balki yovuz shaytondan saqlashingni so'rayapman. ¹⁶ Men bu dunyodan bo'lmaganim kabi, ular ham bu dunyodan emaslar. ¹⁷ Ularni haqiqating bilan muqaddas qilgin. Sening kaloming – haqiqatdir. ¹⁸ Sen Meni dunyoga yuborgan eding, Men ham ularni dunyoga yubordim. ¹⁹ Ular haqiqiy muqaddas bo'lsin deb, Men O'zimni ular uchun bag'ishlayman ††.

²⁰ Men faqat ular uchungina so'ramayman, balki ularning gapi bo'yicha Menga imon keltiradiganlar uchun ham so'rayman: ²¹ Hammalari bir bo'lishsin. Ey Ota, Sen Menda va Men Senda hozir bo'lganimizga o'xshab, ular ham Bizda hozir bo'lib, bir bo'lishsin. Shu tariqa dunyo Meni Sen yuborganingga inonsin. ²² Menga ato qilgan ulug'vorligingni ularga berdim, toki biz bir bo'lganimizdek, ular ham bir bo'lishsin. ²³ Sen Menda, Men esa ularda hozir bo'lib, mukammal birlikka erishsinlar. Natijada, dunyo Meni Sen yuborganingni tanolsin, Meni qanday sevsang, Menikilarni ham shunday sevganingni dunyo bilsin.

† PESHANASIGA HALOKAT YOZILGAN ODAM: aslida "halokat o'g'li", ya'ni Isoga xiyonat qiluvchi Yahudo; yana qarang: Matto 27:3-10, Havoriylar 1:16-19. †† BAG'ISHLAYMAN: aslida "muqaddas qilaman"; Iso Masih bizni qutqarmoq uchun pok jonini qurbonlikka bag'ishladi; yana qarang: Ibroniylar 2:11, 9:13-14, 10:10-14, 13:12.

²⁴ Ey Ota! Sen Menga bergan odamlar Men bilan bir joyda bo'lishini xohlayman. Sen Menga ato qilgan ulug'vorlikni ular ham ko'rib tursin, dunyoni yaratmasdan avvaloq Sen Meni qanday sevganingni ular bilsin.

²⁵ Ey odil Ota! Dunyo Seni bilmasa ham, Men Seni bilaman. Bular ham Meni Sen yuborganingni bilib oldilar.

²⁶ Sening nomingni ularga bildirganman va yanada bildiraman. Menga bog'lagan muhabbating ulardan o'rin olsin, Men ham ulardan o'rin olayin".

Isoni qo'lga olish

18 Bu so'zlarni aytgandan so'ng, Iso O'z shogirdlari bilan u yerdan chiqib, Qidron soyligining narigi bo'yiga o'tdi. O'sha yerda bir bog' bor edi. Iso shogirdlari bilan boqqa kirdi. ² Isoning xoini Yahudo ham o'sha joyni bilar edi, chunki Iso shogirdlari bilan u yerda tez-tez uchrashib turar edi. ³ Shunday qilib, Yahudo bir to'da askarlarni hamda oliy ruhoniylar va farziylar tomonidan yuborilgan mirshablarni olib, u yerga keldi. Qo'llarida mash'alu fonuslar, qurol-yarog'lar bor edi.

⁴ Iso O'z boshiga keladigan hamma narsani bilar edi. U odamlarga peshvoz chiqib, so'radi:

– Kimni qidirayapsizlar?

⁵ – Nosiralik Isoni, – deb javob berishdi ular.

– U Menman, – dedi Iso.

Isoning xoini Yahudo ularning o'rtasida turgan edi.

⁶ Iso "U Menman" deyishi bilanoq, ular orqaga tisanib, yerga yiqilishdi. ⁷ Iso ulardan yana so'radi:

– Kimni qidirayapsizlar?

– Nosiralik Isoni, – dedilar.

⁸ – Sizlarga aytdim-ku, U Menman. Agar Meni qidirayotgan bo'lsangizlar, shularni qo'yib yuboringlar, ke-taverishsin, – dedi ularga Iso. ⁹ Uning ilgari: "Sen Menga bergan kishilardan hech birining halok bo'lishiga yo'l qo'ymadim", degan so'zlari shu bilan bajo bo'ldi.

¹⁰ Shu onda Simun Butrus yonidagi qilichini qinidan sug'urdi-da, oliy ruhoniyning qaroliga bir urib, o'ng qulog'ini uzib yubordi. Qarolning ismi Malik edi.

¹¹ Iso Butrusga:

– Qilichingni qiniga solib qo'y! Nahotki Menga Otam bergan taqdir sharobini ichmasam? – dedi.

¹² Shu zahoti askarlar bilan bo'linma qo'mondoni va yahudiy *mansabdorlarining* qarollari Isoni ushlab, bog'lab qo'yishdi. ¹³ Uni oldin Hanan oldiga olib kelishdi. Hanan shu yilgi bosh oliy ruhoniyn bo'lgan Kayafaning qaynatasi edi. ¹⁴ Bu – yahudiy *mansabdorlariga*: "Xalq uchun bitta kishining o'lishi yaxshiroq", deb maslahat bergan Kayafa edi.

Butrusning Isodan tonishi

¹⁵ Isoning orqasidan Simun Butrus va yana boshqa bir shogird ergashib borishar edi. Bu shogird oliy ruhoniyniga tanish edi, u Iso bilan bemalol oliy ruhoniyning hovlisiga kirdi. ¹⁶ Butrus esa tashqarida, eshikning oldida turardi. Keyinroq oliy ruhoniyniga tanish bo'lgan shogird yana tashqariga chiqdi-da, darvoz-

abon ayolga biror narsa deb, Butrusni ichkariga olib kirdi. ¹⁷ Shunda darvozabon cho'ri Butrusdan:
– Sen ham U Odamning shogirdlaridan emasmisan? – deb so'radi.

– Yo'q! – dedi Butrus.

¹⁸ Havo sovuq bo'lgani uchun u yerda turgan qarollar bilan mirshablar ko'mir yoqib, isinayotgan edilar. Butrus ham ular bilan isinib turar edi.

Iso oliy ruhoniylar Hanan oldida

¹⁹ Shu paytda oliy ruhoniylar Isoga O'z shogirdlari va ta'limotiga taalluqli savollar berar edi. ²⁰ Iso unga javob berdi:

– Men elu olamga ochiq so'zladim. Har doim yahudiylar yig'iladigan ibodatxonalarda va ma'badda ta'lim berib yurdim, hech yashirinchga gap aytmadim.

²¹ Nega Meni so'roq qilyapsan? Mening nutqlarimni eshitganlardan so'rab bilgin, gapirganlarimni ular bilsa kerak.

²² Iso bularni aytib bo'lgan ham ediki, yaqin turgan mirshablardan biri:

– Oliy ruhoniylar ham shunday javob berasanmi? – dedi-yu, Isoning yuziga tushirdi. ²³ Iso bunga javoban:

– Agar Men yomon gap gapirgan bo'lsam, yomonligini ko'rsat. Agar to'g'ri aytgan bo'lsam, nega Meni urasan? – dedi.

²⁴ Shundan keyin Hanan Isoni bog'langan holda oliy ruhoniylar Kayafa qoshiga yubordi.

Butrusning Isodan yana tonishi

²⁵ Simun Butrus hamon isinib turgan edi.

– Sen ham Uning shogirdlaridan emasmisan? – deb so'rashdi undan.

– Yo'q! – deb tondi u.

²⁶ Oliy ruhoniylarning qarollaridan biri Butrus qulog'ini uzib yuborgan odamning qarindoshi edi. Bu qarol Butrusga yana:

– Seni bog'da U bilan ko'rdim, shekilli? – dedi.

²⁷ Butrus esa yangidan tondi. Naq shu payt xo'roz qichqirdi.

Iso rimlik hokim Pilat oldida

²⁸ Tong yorishgan edi. Yahudiy *mansabdorlari* Isoni Kayafa oldidan mahkamaga olib bordilar. Ular Fisih bayram taomini yemaguncha harom bo'lishdan qo'rqib, mahkamaga kirmadilar. ²⁹ Shu sababli Pilat tashqariga, ularning oldiga chiqdi.

– Bu Odamga qarshi qanday aybni qo'ymoqdasizlar? – deb so'radi.

³⁰ – Agar U jinoyatchi bo'lmaganida, Uni sening qo'lingga topshirmas edik, – deb javob berishdi ular.

³¹ – Uni o'zlaringiz olinglar-da, o'z Qonuningiz bo'yicha hukm qilaveringlar, – dedi Pilat.

– Bizga hech kimni qatl qilishga ijozat berilmagan, – deyishdi unga yahudiylar.

³² Bu gaplar esa Iso O'zining qanday o'lishi haqida aytganlarini tasdiqladi, Uning karomatlari bajo bo'lishi kerak edi.

³³ Shunday qilib, Pilat yana mahkamaga kirdi va Isoni chaqirdi:

– Sen yahudiylarning Podshohimisan? – deb so'radi.

³⁴ – Bu gap O'zingdan chiqdimi, yoki boshqalar senga Men to'g'rimda aytishdimi? – deb so'radi Iso.

³⁵ – Nima, men yahudiymanmi? Axir, O'z xalqing, O'z oliy ruhoniylaring Seni menga topshirishdi. Sen nima ish qilib qo'yding? – dedi Pilat. ³⁶ Iso javob berdi:

– Mening Shohligim bu dunyodan emas. Agar Shohligim bu dunyodan bo'lganda edi, yahudiy *mansabdorlari* qo'lga tushmasligim uchun Mening qarollarim kurashar edilar. Biroq endi Mening Shohligim bu yerdan emas.

³⁷ – Demak, Sen podshoh ekansan-da? – dedi Pilat.

– Podshoh ekanimni o'zing aytding, – dedi Iso. – Men haqiqat to'g'risida shohlik qilmoq uchun tug'ilganman, ana shu maqsadda olamga keldim. Kimki haqiqat tarafida bo'lsa, Mening ovozimni eshitadi.

³⁸ – Haqiqat nima? – so'radi Pilat. Buni aytdi-yu, yana tashqariga, yahudiylarning oldiga chiqdi.

– Men Undan hech qanday ayb topolmayapman, – dedi ularga. ³⁹ – Sizlarning bir odatingiz bor-ku, sizlar uchun Fisih bayramida bir mahbusni ozod qilib kelar edim. Shunga ko'ra, sizlar uchun yahudiylarning Podshohini ozod qilishimni istaysizlarmi?

⁴⁰ – Uni emas, Barabbani ozod qil! – deb hamma baravariga baqirdi. Barabba esa qaroqchi edi.

Isoni haqoratlash va mahkum qilish

19 Shundan keyin Pilat Isoga dast solib, Uni qamchilatdi. ² Askarlar esa tikanlardan toj o'rib, Isoning boshiga qo'ydilar, tanasiga shohona to'n kiydirdilar. ³ Isoning oldida turganlaricha:

– Yashavor, ey yahudiylarning Podshohi! – deb, Uni tarsakilar edilar.

⁴ Pilat yana tashqariga chiqib xaloyiqqa xitob qildi:

– Mana, Uni oldingizga chiqaryapman, bilib qo'yinglar, men Undan hech qanday ayb topolmadim!

⁵ Shu payt boshida tikanli toj, egnida shohona to'n bilan Iso tashqariga chiqdi.

– Mana, u Odam! – dedi Pilat ularga. ⁶ Oliy ruhoniylar va mirshablar Isoni ko'rib, baqirib ketishdi:

– Uni xochga mixlab qo'y, xochga!

– Uni sizlar olib xochga mixlab qo'yinglar! Men Undan hech qanday ayb topolmadim, – dedi Pilat ularga.

⁷ Yahudiylar unga javoban:

– Bizda Qonun bor, Qonunimiz bo'yicha U o'lishi kerak, chunki U O'zini Xudoning O'g'li qilib ko'rsatdi, – dedilar.

⁸ Pilat buni eshitgach, yuragi orqaga tortib ketdi.

⁹ Qaytadan mahkamaga kirdi va Isodan:

– Sen qayerdansen? – deb so'radi. Iso unga javob bermadi.

¹⁰ – Menga javob bermaysanmi? – dedi Pilat. – Seni xochga mixlatish yo bo'shatish uchun hukm yuritishga godir ekanimni bilmaysanmi?

¹¹ Iso javob berdi:

– Agar senga yuqoridan berilmaganida edi, sen Mening ustimdan hech qanday hukm yurita olmas eding. Shu sababdan Meni sening qo'lingga tutib berganning gunohi sening gunohingdan katta.

¹² Shu vaqtdan boshlab Pilat Isoni qo'yib yuborishga chora izlay boshladi. Ammo yahudiylar qichqirishardi:

– Agar Uni qo'yib yuborsang, sen Qaysarning † do'sti emassan. O'zini podshoh deydigan har bir kishi Qaysarning dushmani bo'ladi!

¹³ Pilat bu so'zni eshitgach, Isoni tashqariga olib chiqdi va yahudiycha Gabbata degan tosh supa ustidagi hukm kursisiga o'tirdi. ¹⁴ O'sha kuni Fisih bayrami arafasi, tush †† mahali edi. Pilat yahudiylarga xitob qildi:

– Mana, Podshohingiz!

¹⁵ – Yo'q qil Uni, yo'q qil! Xochga mixlab qo'y! – deb baqirdi ular.

– Sizlarning Podshohingizni xochga mixlab qo'yaymi? – so'radi Pilat.

– Qaysardan boshqa podshohimiz yo'q, – deyishdi oliy ruhoniylar.

¹⁶ Oxiri Pilat Isoni xochga mixlash uchun ularga topshirdi. Ular esa Isoni olib ketdilar.

Isoni xochga mixlash

¹⁷ Iso O'z xochini ko'tarib, Bosh suyagi (yahudiycha Go'lgota) degan joyga keldi. ¹⁸ U yerda Isoni xochga mixlab qo'ydilar. Iso o'rtada bo'lib, chap va o'ng tomoniga yana ikki kishini mixlab qo'ydilar. ¹⁹ Pilat shu mazmundagi lavhani yozib xochning tepasiga ostirib qo'ydi: "Yahudiylarning Podshohi Nosiralik Iso".

²⁰ Iso xochga mixlangan joy shaharga yaqin bo'lgani uchun, bu lavhani anchagina yahudiylar o'qib o'tar edilar. Lavha yahudiy, yunon va lotin tillarida yozilgan edi.

²¹ Yahudiy oliy ruhoniylari esa Pilatga borib shunday dedilar:

– "Yahudiylarning Podshohi" deb yozma, balki O'zi aytganidek, "Men yahudiylarning Podshohiman", deb yozib qo'y.

²² – Men nimaiki yozgan bo'lsam, shundayligicha qolsin, – dedi Pilat.

²³ Askarlar Isoni mixlab bo'lib, Uning kiyimini oldilar. Har askarga bir parchadan tekkuday qilib, kiyimni to'rt bo'lakka bo'ldilar. Ichki ko'ylagini ham oldilar. Ichki ko'ylak boshdan-oyoq choksiz bir to'qima edi. ²⁴ Askarlar bir-biriga:

– Buni yirtmaylik, bu uchun qur'a tashlaymiz, kimga tushsa, o'shaniki bo'lsin, – deyishdi.

Shu tariqa quyidagi Zabur oyati bajo bo'ldi:

"Kiyimlarimni o'zaro bo'lishib olib, Libosim uchun qur'a tashladilar" ‡.

† QAYSAR: Rim imperatori; umuman hukmron hokimiyat ko'zda tutiladi. †† TUSH: aslida "6-soat"; vaqt jadvaliga qarang. ‡ qarang: Zabur 21:19.

Askarlar xuddi shunday qildilar.

²⁵ Isoning xochi yonida Uning onasi, onasining opasi, Klopaning xotini Maryam hamda magdalalik Maryam turar edilar. ²⁶ Iso onasi yonida O'zining sevikli shogirdi turganini ko'rda-da, onasiga:

– Ey ayol, mana bu sening o'g'ling! – dedi. ²⁷ Keyin shogirdiga qarab:

– Mana bu sening onang! – dedi.

O'sha ondan boshlab u shogird Maryamni o'z uyiga olib ketdi.

Isoning jon berishi

²⁸ Shundan keyin Iso endi hammasining amalga oshganini ko'rda. Zabur oyati †† bajo bo'lsin deb, U:

– Chanqadim! – dedi.

²⁹ Bu yerda sirka to'la bir idish turgan edi. Askarlar sirkaga shimgichni botirdilar-da, nayning uchiga ilib, Isoning og'ziga olib bordilar. ³⁰ Iso sirkani tatib ko'rgach:

– Amalga oshdi! – dedi-yu, boshini egib jon berdi.

³¹ O'sha kuni dam olish kuni arafasi – juma edi. Ertangi shanba juda tabarruk kun hisoblangani uchun, yahudiy *mansabdorlari* jasadlarni xochda qoldirishni istamadilar. Ular Pilatning oldiga borib, jasadlarning boldirlarini sindirib tashlab ‡, xochdan tushirishni so'radilar. ³² Shunda askarlar borib, Iso bilan birga xochga mixlangan birinchi, so'ngra ikkinchi odamning boldirlarini sindirib tashladilar. ³³ Isoning oldiga kelib, Uning allaqachon o'lganligini payqadilar, boldirlarini sindirmadilar. ³⁴ Lekin askarlardan biri Isoning biqinini nayza bilan teshdi, shu zahoti Uning biqinidan qon bilan suv oqib chiqdi.

³⁵ Bu hodisani ko'rgan kishi, sizlar ishonanglar deb, guvohlik berib kelmoqda. Uning guvohligi haqiqatdir, u haqiqatni so'zlayotganini biladi. ³⁶ Ana shu bo'lib o'tgan hodisa: "Uning suyagi sinmaydi", – degan Zabur oyati ††† bajo kelishi uchun ro'y berdi. ³⁷ Boshqa bir oyatda shunday aytilgan: "Nayzalangan Odamga tikilib qaraydilar".

Isoni dafn qilish

³⁸ Bundan so'ng arimateyalik Yusuf Pilatdan Isoning jasadini xochdan tushirish uchun iltimos qildi. Yusuf Isoning shogirdi edi-yu, lekin yahudiylardan qo'rqqani uchun buni yashirib yurar edi. Pilat esa ijozat berdi. Shunda Yusuf borib, Isoning jasadini bo'shatib oldi.

³⁹ Bundan ilgari kechasi Isoning oldiga kelgan Nikodim ham yuz qadoqcha mirra bilan sabur qorishmasini olib keldi. ⁴⁰ Ular ikkovlon Isoning jasadini olib, yahudiy-larning dafn odatlariga ko'ra, bu muattar moddalar bilan Uni kafanladilar. ⁴¹ Iso mixlangan joyda bir bog' bor edi, u bog'da hali hech murda qo'yilmagan yangi qabr bor edi. ⁴² Yahudiylarning dam olish kuniga tayyorgarlik qilish muddati tugayotgani sababli ular, bu joy yaqinroq, deb Isoni o'sha qabrga ko'mdilar.

†† qarang: Zabur 21:16, 68:22. ††† Xochga mixlangan kishining o'lishini tezlatish uchun uning oyoqlarini sindirish mumkin edi. ††† qarang: Zabur 33:21.

Isoning tirilishi

20 Haftaning birinchi kuni erta saharda, hali qorong'i paytda, magdalalik Maryam qabrning oldiga kelib, qabr og'zidagi toshning ag'darilganini ko'rdi. ² U yugurib Simun Butrus va Isoning sevgan boshqa shogirdi oldiga keldi-da:

– Rabbimni qabrdan olib ketishibdi, Uni qayerga qo'yishganini bilmaymiz, – dedi.

³ O'sha zahoti Butrus va boshqa shogird qabr tomon jo'nashdi. ⁴ Ikkovi birga yugurib ketishdi. Ammo u shogird Butrusdan tezroq yugurib, qabrga birinchi bo'lib yetib keldi. ⁵ U engashib ichkariga ko'z tashladi, u yerda faqat kafan yotganini ko'rdi. O'zi qabrga kirmadi. ⁶ Uning orqasidan Simun Butrus yetib kelib, qabrga kirdi-yu, yotgan kafanni ko'rdi. ⁷ Isoning boshiga o'ralgan ro'mol esa kafan bilan birga emas, alohida joyga yig'ishtirib qo'yilgan edi. ⁸ Shunda avval kelgan shogird ham qabrga kirdi va ko'rib, ishonch hosil qildi. ⁹ Lekin Iso o'lib tirilishi kerak, degan oyatlarni ular hali tushunmas edilar.

Isoning Maryamga zohir bo'lishi

¹⁰ Shundan so'ng shogirdlar yana o'z uylariga qaytib ketdilar. ¹¹ Maryam esa qabrning oldida turganicha, yig'lar edi. Yig'layotib, bir egilib qabr ichiga nazar soldi. ¹² Shunda oq kiyim kiygan ikki farishtani ko'rib qoldi. Biri Isoning jasadini yotgan joyning bosh tomonida, ikkinchisi esa oyoq tomonida o'tirgan edi. ¹³ Ular Maryamga:

– Ey ayol, nega yig'layapsan? – deyishdi.

– Rabbimni olib ketishibdi, Uni qayerga qo'yishganini bilmayman, – dedi u. ¹⁴ Shunday dedi-yu, orqasiga burilib, turgan Isoni ko'rdi. Lekin Uning Iso ekanligini bilmadi.

¹⁵ – Ey ayol, nega yig'layapsan? Kimni qidirypsan? – dedi Iso unga. Maryam Uni bog'bon deb o'yladi. Unga:

– Og'a, agar sen Uni olib ketgan bo'lsang, qayerga qo'yganingni menga ayt-chi, men Uni borib kelay, – dedi. ¹⁶ Iso unga:

– Maryam! – dedi.

– Rabbuniy! – dedi Maryam Isoga qayrilib. (Rabbuniy yahudiy tilida "Ustozim" demakdir).

¹⁷ – Menga qo'l tegizma! – dedi Iso Maryamga. – Men hali Otamning huzuriga chiqqanim yo'q. Sen borib birodarlarimga shunday deb aytgin: Men O'z Otam va sizlarning Otangizning, O'z Xudoyim va sizlarning Xudoyingizning huzuriga chiqib ketyapman.

¹⁸ Shunda magdalalik Maryam shogirdlarning oldiga borib:

– Men Rabbimni ko'rdim! – dedi, Iso unga nimalar aytganini gapirib berdi.

Isoning shogirdlariga zohir bo'lishi

¹⁹ O'sha yakshanba kuni oqshomda shogirdlar to'plangan edilar. Ular yahudiy *mansabdorlaridan*

qo'rqib, uying eshiklarini qulflab qo'ygan edilar. Shu payt Iso kelib qoldi. U o'rtada turib shogirdlariga:

– Sizlarga tinchlik bo'lsin! – dedi. ²⁰ Shunday deb, qo'l-oyoqlarini va biqinini ularga ko'rsatdi. Shogirdlar Rabbimizni ko'rdik, deb juda sevindilar.

²¹ Iso yana ularga dedi:

– Sizlarga tinchlik bo'lsin! Otam Meni qanday yuborgan bo'lsa, Men ham sizlarni shunday yuboryapman.

²² Shunday deb, ularning ustiga pufladi va:

– Muqaddas Ruhni olinglar, – dedi. ²³ – Kimning gunohlarini kechirsangizlar, u kechiriladi. Kimning gunohlarini kechirmasangizlar, u kechirimsiz qolaveradi.

Iso bilan To'ma

²⁴ O'n ikki shogird dan biri, "Egiz" laqabli To'ma, Iso kelganda u yerda shogirdlar orasida yo'q edi.

²⁵ Boshqa shogirdlar unga:

– Biz Rabbimizni ko'rdik, – deyishdi. To'ma ularga shunday dedi:

– Men Uning qo'llaridagi mix chandiqlarini ko'rmagunimcha, Uning mix chandiqlariga o'z barmog'imni tegizmagunimcha, qo'limni Uning biqiniga qo'ymagunimcha, ishonmayman.

²⁶ Sakkiz kundan so'ng Isoning shogirdlari yana uyda to'plangan edilar, To'ma ham ular bilan birga edi. Uning eshiklari qulf bo'lgan vaqtda Iso keldi va o'rtalarida turib:

– Sizlarga tinchlik bo'lsin! – dedi. ²⁷ Keyin To'maga qarab:

– Barmog'ingni bu yoqqa tekiz! Mening qo'llarimni ko'r, qo'lingni cho'zib biqinimga qo'y va imonsiz bo'lma, imonli bo'! – dedi. ²⁸ To'ma Isoga:

– Ey, mening Rabbim va Xudoyim! – deb javob berdi.

²⁹ Iso unga shunday dedi:

– Sen Meni ko'rganing uchun ishoncing. Ko'rmay ishonganlar qanday baxtlidirlar!

³⁰ Iso bu kitobda yozilmagan boshqa bir talay ibratli mo'jizalarni O'z shogirdlariga ko'rsatdi. ³¹ Bular esa Iso – Xudoning O'g'li, Masih ekanligiga ishonishingiz uchun va ishonib, Uning nomi bilan hayotga erishishingiz uchun yozilgan.

Isoning ko'l bo'yida zohir bo'lishi

21 Undan keyin Tiveriya ko'li bo'yida Iso O'zini yana shogirdlariga ko'rsatdi. Bu shu yo'sinda sodir bo'ldi: ² Simun Butrus, "Egiz" laqabli To'ma, Jalilaning Kana shahridan bo'lgan Natan'il, Zabadiyning o'g'illari va boshqa ikki shogird bir joyda edilar. ³ Simun Butrus boshqalarga:

– Men baliq ovlagani ketyapman, – dedi.

– Bizlar ham sen bilan boramiz, – deyishdi ular va qayiqqa tushib, jo'nab ketishdi. Lekin o'sha kecha hech narsa tutisholmadi.

⁴ Kun yorishgach, Iso qirg'oqda turar edi. Shogirdlari esa Uning Iso ekanligini payqamadilar.

⁵ – Bolalar, sizlarda biron ovqat bormi? – soʻradi Iso ulardan.

– Yoʻq, – dedi ular.

⁶ – Toʻringizni qayiqning oʻng tomoniga tashlanglar, shunda tutasizlar, – dedi Iso.

Ular esa toʻrni tashladilar va baliq koʻpligidan tortib ololmadilar. ⁷ Shu payt Isoning sevikli shogirdi Butrusga:

– Ana, Rabbimiz! – dedi.

Simun Butrus bu Rabbimiz, deb eshitiboq, yechib tashlagan jomasini kiydi-yu, oʻzini koʻlga otdi. ⁸ Boshqa shogirdlar esa baliq toʻla toʻrni sudragancha, qayiqda keldilar. Ular quruqlikdan yaqin taqriban ikki yuz gaz narida edilar. ⁹ Qirgʻoqqa chiqqanlarida, yonib turgan koʻmirni va qovurilayotgan baliq bilan nonni koʻrdilar.

¹⁰ Iso ularga:

– Sizlar hozir tutgan baliqlaringizni olib kelinglar, – dedi.

¹¹ Simun Butrus borib, toʻrni qirgʻoqqa tortib chiqardi. Toʻrda bir yuz ellik uchta katta baliq bor edi. Baliqlar koʻpligiga qaramasdan, toʻr yirtilmadi.

¹² Iso shogirdlariga:

– Kelib ovqatlaninglar, – dedi. Ulardan hech biri: “Sen kimsan?” – deb soʻrashga botinolmadi, chunki ular, Bu bizning Rabbimiz, deb bilar edilar. ¹³ Iso yaqinroq kelib, nonni oldi va ularga berdi. Baliqni ham shunday boʻlib berdi.

¹⁴ Shu yoʻsin Iso tirilgandan keyin uchinchi marta shogirdlariga zohir boʻldi.

Isoning Butrusga savoli

¹⁵ Nonushta qilib boʻlishgach, Iso Simun Butrusdan soʻradi:

– Yunus oʻgʻli Simun, sen Meni ulardan koʻproq sevasanmi?

– Ha, Rabbim! Men Seni yaxshi koʻrishimni Oʻzing bilasan-ku, – dedi Unga Butrus.

– Qoʻzilarimni oʻtlat, – dedi unga Iso.

¹⁶ Ikkinchi marta Iso Butrusdan yana soʻradi:

– Yunus oʻgʻli Simun, sen Meni sevasanmi?

– Ha, Rabbim! Seni yaxshi koʻrishimni Oʻzing bilasan-ku, – dedi Butrus Unga.

– Qoʻylarimni boq, – dedi unga Iso.

¹⁷ Soʻng uchinchi marta Butrusdan soʻradi:

– Yunus oʻgʻli Simun, sen Meni yaxshi koʻrasanmi?

Oʻzidan uch marta: “Meni yaxshi koʻrasanmi”, deb soʻraganiga Butrus xafa boʻldi.

– Rabbim! Sen hammasini bilasan, men Seni yaxshi koʻrishimni ham bilasan, – dedi Butrus. Iso unga shunday dedi:

– Qoʻylarimni oʻtlat! ¹⁸ Senga rostini aytayin: yosh boʻlganingda kamaringni oʻzing bogʻlar, xohlagan joyingga borar eding. Lekin qariganingda esa qoʻllaringni uzatasan va boshqa birov kamaringni bogʻlaydi-yu, seni xohlamagan joyingga olib boradi.

¹⁹ Iso bu soʻzlarni Butrusning qay yoʻl bilan oʻlib, Xudoni ulugʻlashiga ishora qilib aytgan edi. Soʻngra unga:

– Mening orqamdan yur! – dedi.

Iso va Uning sevikli shogirdi

²⁰ Butrus burilib, Isoning sevikli shogirdi orqalaridan ergashib kelayotganini koʻrdi. Bu kechki ziyofatda Isoning bagʻriga bosh qoʻyib: “Rabbim, Seni kim tutib beradi?” – deb soʻragan shogirdi edi. ²¹ Butrus uni koʻrib, Isodan:

– Rabbim, uning taqdiri nima boʻladi? – deb soʻradi.

²² Iso unga:

– Agar Men kelgunimgacha uning sogʻ qolishini istasam, bundan senga nima? Sen Mening orqamdan yuraver, – dedi.

²³ Shunday qilib, birodarlar orasida, bu shogird oʻlmaydi, degan gap-soʻz tarqalib ketdi. Holbuki, Iso uni oʻlmaydi demagandi. U faqat: “Agar Men kelgunimgacha uning sogʻ qolishini istasam, bundan senga nima”, – deb aytgan edi.

Xotima

²⁴ Ana shu shogird bu ishlarning hammasiga guvoh boʻlib, ularni yozib olgan. Uning guvohligi haqiqat ekanligini bilamiz. ²⁵ Iso bajargan boshqa bir talay ishlar ham bor. Bular birma-bir yozib chiqilganda edi, yozilgan kitoblar olamga ham sigʻmas edi, deb oʻylayman.

Omin.

FAOLIYATI

HAVORIYLAR

FAOLIYATI

Muqaddima

1 Ey Teofil, Isoning bajarishga va o'rgatishga kirishgan hamma narsalarini, chunonchi Uning dastlabki kunlaridan boshlab, to O'zining tanlagan havoriylariga † Muqaddas Ruh †† amri ila buyruqlar berib, osmonga ko'tarilgan kunigacha ro'y bergan hamma voqealarni ilk kitobimda ‡ qalamga oldim.

³ Iso azob chekib o'lgandan keyin, qirq kun mobaynida havoriylariga zohir bo'lib, Xudoning Shohligi haqida ularga so'zlar va ko'p ishonarli isbotlar bilan O'zini barhayot qilib ko'rsatar edi. ⁴ Ularni to'plab, buyurib dedi:

– Quddus shahridan ketib qolmanglar, balki Otamning †† bergan va'dasi amalga oshguncha u yerda kutib turinglar. Sizlar bu va'dani Mendan eshitgansizlar.

⁵ Yahyo †† payg'ambar odamlarni suvga cho'mdirib, tavba qildirgan, sizlar esa ko'p o'tmay Muqaddas Ruhga cho'mdirilasizlar.

Isoning osmonga ko'tarilishi

⁶ Havoriylar shunday yig'ilgan paytda, Isodan so'radilar:

– Yo Rabbii, Sening Isroilda Shohlikni tiklashing shu vaqtga to'g'ri kelmaydimi?

⁷ Iso ularga dedi:

– Otam O'z erki bilan belgilab qo'ygan vaqtu fursatlarni bilish sizlarning ishingiz emas. ⁸ Lekin Muqaddas Ruh ustingizga tushib kelganda, sizlar quvvat olasizlar, Quddusda, Yahudiya bilan Samariyaning hamma joyida va hatto dunyoning eng olis yerlarida ham Mening shohidlarim bo'lasizlar.

⁹ Bularni aytgach, Iso ularning ko'z oldida osmonga ko'tarildi. Uni bulut qoplab, ko'zdan g'oyib bo'ldi. ¹⁰ Iso ko'tarilayotib, havoriylar osmonga tikilib turgan paytda, oq kiyim kiygan ikki zot ularning yonida paydo bo'ldi:

¹¹ – Ey jalilaliklar! Nega sizlar osmonga qarab turibsizlar? Sizlarning orangizdan osmonga olingan bu Iso, ko'kka ko'tarilganini qanday ko'rgan bo'lsangiz, xuddi shunday qaytib keladi, – deyishdi.

† HAVORIYLAR: lug'atga qarang. †† MUQADDAS RUH: Xudoning Ruhini. ‡ ILK KITOBIM: ya'ni Injilning "Luqo bayon etgan Muqaddas Xushxabar" degan qismi; qarang: Luqo 1:1-4. †† OTAM: ya'ni Xudo. †† YAHYO: Iso Masihning kelishini e'lon etgan payg'ambar; qarang: Matto 3 va 14-bob.

Xoin Yahudoning o'rinbosari Mattiya

¹² Shundan so'ng havoriylar Zaytun tog'idan Quddusga qaytib keldilar. Bu tog' Quddusdan bir chaqirimlik yo'lchalik ††† yaqindir. ¹³ Ular shaharga kirib, qo'ngan xonadonlarining boloxonasiga chiqdilar. Butrus, Yoqub, Yuhanno va Idris, Filip va To'ma, Bartolmey va Matto, Alfey o'g'li Yoqub, vatanparvar Simun va Yoqub o'g'li Yahudo o'sha yerda edilar. ¹⁴ Ularning hammasi, shu jumladan, Isoning onasi Maryam, boshqa xotin-qizlar hamda Isoning ukalari yakdillik va sidqidillik bilan toat-ibodatga berilgan edilar.

¹⁵ O'sha kunlarda yuz yigirmaga yaqin imonli birodarlar yig'ini oldida Butrus oyoqqa turdi-da, so'zga chiqib: ¹⁶ "Erlar, birodarlar! – dedi. – Isoni tutib berganlarning sarvari bo'lmish Yahudo haqida Muqaddas Ruhning Dovud payg'ambarga bergan oyati bajo kelishi kerak edi. ¹⁷ Bu kishi safimizga qo'shilib, o'sha xizmatidan qismatiga yarashasini olgan edi. ¹⁸ U harom yo'l bilan qo'lga kiritgan puliga bir yerni sotib olib, gup etib qulab tushdi-yu qorni yorildi, butun ichak-chovoqlari chiqib ketdi. ¹⁹ Bu hodisa butun Quddus ahliga ma'lum bo'ldi va u yer mahalliy tilda Haqaldama, ya'ni "Qon Yeri" deb atalib qoldi. ²⁰ Zabur kitobida yozilganiday: "Uning maskani huvullab qolsin, Unda istiqomat qiluvchi qolmasin".

Va shuningdek:

"Uning o'rnini boshqasi olsin" †††.

²¹ Shunday qilib, endi safimizga qo'shiladigan kishi, xuddi bizlarga o'xshab Rabbimiz Isoning tirilganiga shohid bo'lgan birov bo'lmog'i kerak. Rabbimiz Iso oramizda yashagan butun zamonda, ya'ni Yahyo payg'ambarning odamlarni daryoda tavba qildirish davridan boshlab, to Iso oramizdan yuksaklikka olingan kunga qadar bizlar bilan birga yurgan odamlardan biri bo'lishi lozim", – dedi.

²³ Shunga ko'ra ikki kishini: Yustus laqabli va Barsabo deb ham ataluvchi Yusuf hamda Mattiyani olg'a chiqazdilar. ²⁴ Keyin ibodat qilib dedilar: "Ey butun insonlarning qalbini biladigan Rabbimiz! Yahudoning o'z joyiga borib, tark etgan havoriylik xizmatini bo'yniga olishi uchun bu ikki kishidan qay birini tanlading, uni ko'rsatgin!"

††† BIR CHAQIRIMLIK YO'L: aslida "bir dam olish kunichalik yo'", ya'ni dam olish kuni – shanbada yahudiy diniga ko'ra yurish mumkin bo'lgan masofa. ††† qarang: Zabur 68:26, 108:8.

²⁶ Shundan so'ng ular uchun qur'a tashladilar. Qur'a Mattiyaning chekiga tushdi va u o'n bir havoriyga qo'shildi.

Muqaddas Ruhning kelishi

2 Hosil bayrami † bo'lganda, shogirdlarning hammasi yakdillik bilan bir joyda yig'ilib turgan edilar. ² To'satdan osmondan kuchli shamol esayotgandek bir shovqin keldi-yu, ular turgan uyni tamoman to'ldirdi. ³ Olovga o'xshash alanganib turgan tillar ularga ko'rindi. Bular bo'linib, ularning har biri ustiga bittadan qo'ndi. ⁴ Hammalari Muqaddas Ruhga to'lib, Uning berayotgan bashorati bilan yangi tillarda gapira boshlashdi.

⁵ O'sha zamonda Quddusda falak ostidagi hamma el-lardan kelgan dindor yahudiylar turar edi. ⁶ Bu tovushni eshitganlarida, el-ulus bir joyga yalpi to'planib keldi. Har biri o'z shevasida gapirishayotganini eshitib, esankirab qoldi. ⁷ Hamma hayratu taajjubga tushib, o'zaro: "Bu gapirayotganlarning hammasi jalilalik emasmi? – deyishardi. ⁸ – Qanday qilib har birimiz o'z ona tilimizni eshityapmiz? ⁹ Parfiyaliklar, midiyaliklar, elamliklar; Mesopotamiya, Yahudiya, Kappadokiya, Pont va Asiya yurtlarida yashovchilar, ¹⁰ Frigiya, Pamfiliya, Misr va Livianing Kirineya atrofidagi yerlarda yashovchilar, Rimdan kelganlar, yahudiylar bilan yahudiy diniga kirganlar ham, ¹¹ kritiklar bilan arablar ham bizning tillarimizda Xudoning ulug' ishlari haqida gapirayotganlarini eshityapmiz", – der edilar. ¹² Hamma dovdirab qolib, bir-biriga: "Bu qanday gap?" – deb taajjub izhor etardi. ¹³ Boshqalari esa masxara qilib: "Ular musallas ichib mast bo'lishibdi", – deb aytishardi.

Havoriy Butrusning xutbasi

¹⁴ Unda Butrus o'n bir havoriy bilan birga oyoqqa qalqidi-da, ovozini balandlatib xaloyiqqa xitob qildi: "Ey barcha yahudiylar va Quddusda yashovchilar, so'zlarimga quloq solib, shuni bilib qo'yinglar: ¹⁵ Bu odamlar siz o'ylagandek mast emaslar, chunki hozir ertalab soat to'qqiz-ku! ††¹⁶ Bu voqea bilan Yo'el payg'ambarning azaldan karomat qilib aytganlari bajo kelmoqda. U aytgan edi:

¹⁷ "Mana, oxirgi kunlarda voqe bo'ladi, – deydi Xudovand – Men butun jonzod uzra O'z Ruhimni yog'diraman. Sizning o'g'il-qizlaringiz bashorat qiladilar, Yigitlaringiz vahiy ko'radilar, Mo'ysafidlaringiz karomatli tush ko'radilar. ¹⁸ O'sha kunlarda Men qulu cho'rilarim ustiga O'z Ruhimni yog'inday yuboraman, Ular esa bashorat beradilar. ¹⁹ Yuksalikda, osmonda g'aroyibot, Tubanlikda, yer yuzida esa ajoyibot, Qon, olov va pag'a-pag'a tutun barpo qilaman.

²⁰ Xudovandning ulug' va nurafshon kuni kelishidan avval,

Quyosh qorong'ilikka, oy esa qonga aylanib ketadi.

²¹ O'shanda Xudovand ismini aytib chaqirgan Har bir kishi najot topadi".

²² Ey Isroil erlari, bu so'zlarni tinglanglar! Nosiralik ‡ Iso – qilgan qudratli va ajoyib mo'jizalari asosida Xudo tomonidan tasdiqlangan kishidir. Uning orangizda qilgan ishlarini o'z'laringiz bilasizlar. ²³ Xudoning azaliy murod-maqsadi va cheksiz bilimiga ko'ra qo'lingizga topshirilgan o'sha Odamni sizlar tutib, qonunsizlar qo'li bilan xochga mixlatib o'ldirdingizlar. ²⁴ Lekin Xudo o'lim zanjirlarini uzib, Uni tiriltirdi, chunki o'lim Uni ushlab turishi mumkin emas edi. ²⁵ Dovud *Zaburda* U haqda deganiday:

"Xudovandni doimo oldimda ko'rdim.

U o'ng tomonimda bo'lgani uchun, Men hech qachon ikkilanmadim.

²⁶ Shul bois yuragim quvonur, Tilimdan shod-xurramlik to'kilur, Bundan so'ng tanim umidvoru bexatar bo'lur.

²⁷ Sen jonimni o'liklar diyoriga tashlab ketmaysan, Azizingning chirishni ko'rishiga yo'l qo'ymaysan.

²⁸ Hayot yo'llarini menga bildirib kelding, O'z huzuringda meni baxt-quvonchga to'ydirasan" ‡†.

²⁹ Erlar, birodarlar! Sizlarga ulug' otamiz Dovud haqida ro'y-rost gapirishimga ijizat berilsin: u ham o'ldi, ham ko'mildi va uning qabri bugungacha bizda bordir.

³⁰ U payg'ambar bo'lgani uchun bilar ediki, Xudo unga qasam ichib bergan va'dasi bo'yicha o'z urug'idan bo'lganlardan birini [Masih qilib, o'limidan keyin tiriltirib] taxtiga o'tirg'izadi. ³¹ U Masihning tirilishini oldindan ko'rib, Uning joni o'liklar diyoriga tashlanmasligi, jasadi esa chirishni ko'rmasligi to'g'risida karomat qilgan edi. ³² Ana bu Isoni Xudo tiriltirib qo'ydi, biz hammamiz esa buning guvohlarimiz. ³³ U Xudoning qudrati bilan yuksaltirilgandan keyin, Ota Xudoning va'dasi bo'yicha olgan Muqaddas Ruhni bizga yog'inday yubordi. Hozir sizlar bu voqeani ko'rib, eshitib turibsizlar. ³⁴ Dovud o'zi osmonga chiqmagan bo'lsada, shuni aytib ketgan:

"Xudovand mening Rabbimga dedi:

³⁵ Yovlaringni oyoqlaring ostiga yiqitmagunimcha, Sen Mening o'ng tomonimda o'ltirib turgin" ‡.

³⁶ Shunday qilib, butun Isroil ahli uzil-kesil bilsinki, sizlar xochga mixlagan bu Isoni Xudo – Rab va Masih qilib tayinladi".

³⁷ Bu so'zlarni eshitganlar yuraklariga o'q qadalgan-day bo'lishdi, Butrus va boshqa havoriylarga:

– Birodarlar, biz nima qilaylik? – deyishdi. ³⁸ Butrus ularga dedi:

– Tavba qilinglar va gunohlaringiz kechirilishi uchun har biringiz Iso Masih nomidan suvga cho'mib imon keltiringlar. Shunday qilib, Muqaddas Ruh in'omini olasizlar. ³⁹ Chunki bizning Rabbimiz – Xudovand bu va'dani sizlar bilan farzandlaringiz va shuningdek, ha-

† HOSIL BAYRAMI: lug'atga qarang. †† SOAT TO'QQIZ: aslida "3-soat"; vaqt jadvaliga qarang.

‡ NOSIRA: Isoning ulg'aygan shahri. ‡† qarang: *Zabur* 15:8-11. ‡‡ qarang: *Zabur* 109:1.

mon uzoqlardan chorlamoqchi bo'lgan hamma odamzod uchun bergan.

⁴⁰ Butrus boshqa ko'p so'zlar bilan tinglovchilarni ogohlantirib: "Bu buzuq nasldan xalos bo'linglar!" – deb o'tinar edi. ⁴¹ Shunday qilib, uning so'zini chin ko'ngildan qabul qilganlar suvga cho'mib imon keltirdilar. O'sha kuni uch mingga yaqin jon jamoatga qo'shildi. ⁴² Ular havoriylarning ta'limotiga, hamdo'stlikka, non sindirishga † va toat-ibodatlariga astoydil berilib borar edilar.

Imonlilar jamoatining birdamligi

⁴³ Har bir jonda xavotir bor edi. Havoriylar esa Qudusda ko'p ajoyib va mo'jizakor ishlar qilmoqda edilar. ⁴⁴ Butun imon topganlar hamjihat bo'lib, hamma narsalari mushtarak edi. ⁴⁵ Mol-mulklarini sotib hammaga, har kimning ehtiyojiga qarab taqsimlab, yordamlashar edilar. ⁴⁶ Har kuni yakdillik bilan ma'badda †† yig'ilib turishar, uylarida esa non sindirib, shodlik va soddadillik bilan ovqatlanishardi. ⁴⁷ Xudoning hamdu sanosi ularning tilidan tushmas, butun xalqning ko'nglini xushlardilar. Xudo esa kun sayin najot topganlarni imonlilar jamoatiga qo'shib qo'yar edi.

Shol tilanchini sog'aytirish

3 Bir kuni Butrus bilan Yuhanno ibodat mahali – soat uchda ‡ birga ma'badga chiqayotgan edilar. ² U yerda onadan tug'ma shol bo'lgan birov ham bor edi. Bu odamni ma'badga kirayotganlardan sadaqa tilash uchun har kun ma'badning Go'zal degan darvozasi yoniga keltirib qo'yar edilar. ³ U ma'badga kirib kelayotgan Butrus bilan Yuhannoni ko'riboq, ulardan ham sadaqa so'radi. ⁴ Butrus bilan Yuhanno esa ko'zlarini unga tikib:

– Bizlarga qara! – dedilar.

⁵ U odam ulardan biron narsa olishni umid qilib, ularga diqqat bilan qarar edi. ⁶ Butrus unga:

– Menda kumush va oltin yo'q, ammo o'zimda borini senga beraman: nosiralik Iso Masih nomidan senga aytaman, o'rningdan turib yur! – dedi-yu, ⁷ o'ng qo'lidan tutib, uni oyoqqa turg'izdi. Birdaniga uning tizzalari bilan to'piqlari mustahkamlanib qoldi. ⁸ U dik etib oyoqqa turdi-da, yura boshladi. Xudoga hamd aytib, irg'ib-sakrab yurganicha, ular bilan ma'badga kirdi.

⁹ Butun xalq esa u odamning Xudoni qanday olqishlab borayotganini ko'rdi. ¹⁰ Ma'badning Go'zal degan darvozasida sadaqa so'rab o'tiradigan odam buning o'zi ekanini ular payqagach, u bilan yuz bergan mo'jiza qarshisida g'oyat ajablanib hayron qoldilar.

† NON SINDIRISH: umuman ovqatlanish va ayniqsa, Isoning o'limini yodlash maqsadida o'tkaziladigan maxsus marosim; yana qarang: 1-Korinfliklar 11:17-34. †† MA'BAD: lug'atga va ma'bad xaritasiga qarang. ‡ SOAT UCH: aslida "9-soat"; vaqt jadvaliga qarang.

Havoriy Butrusning ikkinchi xutbasi

¹¹ Sog'aygan shol Butrus bilan Yuhannoning oldidan ketmay turgani uchun, butun xalq hayron bo'lib, ularning huzuriga yugurib keldi. U yer Sulaymon ravoqi edi.

¹² Butrus buni ko'rib, xalqqa xitoban: "Ey Isroil erlari! – dedi. – Nima uchun bunga hayron bo'lyapsizlar? Go'yo bizlar o'z qudratimiz yoki taqvodorligimiz bilan o'sha kishini oyoqqa turg'izganimizdek, bizlarga nega qarab turibsizlar? ¹³ Mana, ota-bobolarimizning Xudosi, Ibrohim, Is'hoq va Yoqubning Xudosi O'zining O'g'lioni †† Isoni yuksaltirib, shon-sharafga sazovor qilgan. Sizlar esa Uning xoinlari bo'ldingizlar. Pilat †† Uni qo'yib yuborishga qaror qilganda, Pilatning oldida Uni rad qildingizlar. ¹⁴ Qotil odamning sizlarga baxsh etilishini so'rab, muqaddas va solih Bo'lganni rad qildingizlar. ¹⁵ Ha, Hayot Sohibini o'ldirdingizlar. Biroq Xudo Uni tiriltirdi va biz bunga guvohimiz. ¹⁶ Bu sizlar ko'rgan va bilgan odam esa Isoning ismi haqi, Uning ismiga ishonish sababli oldingizda soppa-sog' turibdi. Ham-mangizning ko'z o'ngingizda bu odamga shifo bergan narsa – Iso nomidan qilingan e'tiqoddir.

¹⁷ Endi birodarlar, boshliqlaringiz kabi sizlar ham bu ishni bilmasdan qilganingizni bilaman. ¹⁸ Xudo-ku barcha payg'ambarlar og'zi ila Masihning azob chekishini oldindan xabar qilgan edi va O'z so'zini ana shu yo'sinda bajo keltirdi. ¹⁹ Shunday qilib, gunohlaringizning o'chirilishi uchun tavba qilinglar va Xudoga iltijo etinglar, ²⁰ toki Xudo sizlarga farog'at kunlarini baxsh etsin va azaldan tayinlagan Iso Masihni oldingizga yuborsin. ²¹ Garchi, Xudo qadimdan beri muqaddas payg'ambarlar og'zi bilan bildirgan borliqni tuzatish vaqti bo'lmagunga qadar, U osmonda qolishi kerakdir.

²² Muso payg'ambar ota-bobolarimizga gapirib dagan: "Rabbingiz bo'lgan Xudovand sizlarga birodarlaringiz orasidan men kabi bir Payg'ambar zohir qilgay. Butun ishlarda sizlarga nimaiki gapirsa, Unga quloq solingizlar. ²³ O'sha Payg'ambarga quloq solmagan har bir jon o'z xalqi orasidan qirib tashlangay".

²⁴ Shuningdek, Shomuil payg'ambardan boshlab, undan keyin gapirgan butun payg'ambarlar ham bu kunlarga qarata bashorat qilganlar. ²⁵ Sizlar esa payg'ambarlar vorislari †††, Xudo ota-bobolaringiz bilan qilgan ahdning vorislarisizlar. Xudo: "Yer yuzidagi barcha xalqlar sening naslingdan baraka topadilar", – deb Ibrohim bilan ahd tuzgan edi. ²⁶ Shunday qilib, Xudo har biringizni yovuz ishlaringizdan qaytarib, barakali qilay, deb O'zining O'g'lioni Isoni tiriltirdi va birinchi galda sizlarga yubordi".

Butrus bilan Yuhanno qamoqda

4 Butrus bilan Yuhanno xalqqa gapirib turganda, ruhoniylar, ma'bad mirshabboshisi hamda sadduqiy ††† mazhabidan bo'lganlar ularning ustiga bo-

†† O'G'LONI: yoki, quli, ya'ni qadimgi payg'ambarlar Uning kelishini aytgan Xudoning Azizi – Masih; yana qarang: Matto 12:15-21. ††† PILAT: Isoni sud qilgan hukmron. †††† VORISLAR: aslida "o'g'illar". †††† SADDUQIY: lug'atga qarang.

stirib keldilar. ² Ular Isoni ibrat qilib ko'rsatib, o'liklarning tirilishi haqida xalqqa ta'lim berayotganlari uchun, din peshvolari juda achchiqlangan edilar. ³ Butrus bilan Yuhannoni ushladilar va endi vaqt kech bo'ldi, deb ertagacha ularni qamoqxonada qoldirdilar. ⁴ So'zni eshitganlarning ko'plari esa imon keltirdilar; bu odamlarning soni besh mingga yaqin edi.

⁵ Ertasi kuni yahudiylarning boshliqlari, oqsoqollari va ulamolari Quddusda to'plandilar. ⁶ Oliy ruhoni Hanan, Kayafa, Yuhanno, Iskandar va oliy ruhoni avlodidan bo'lgan boshqalarning hammasi shu yerda edilar. ⁷ Ikkala havoriyni o'rtada turg'izib: "Sizlar qanday vakolat bilan va kimning nomidan buni qildingizlar?" – deb so'rashdi ulardan.

⁸ Muqaddas Ruhga to'lgan Butrus ularga dedi: "Ey xalqning rahnamolari, Isroilning oqsoqollari! ⁹ Agar bugun bir xasta odamga qilingan ezgu ish, uning qanday shifo topgani haqida bizdan javob talab qilayotgan bo'lsangiz, ¹⁰ unda hammangizga – butun Isroil xalqiga ma'lum bo'lsinki, sizlar xochga mixlab qo'ygan va Xudo esa tiriltirgan nosiralik Iso Masih ismi haqi bu odam qarshingizda soppa-sog' turibdi. ¹¹ Bu Iso – oy-atdagidek: "Siz binokorlar mensimagan, lekin peshtoqning boshi bo'lib qolgan toshdir" †. Boshqa hech kimdan najot yo'q. ¹² Najot topishimiz uchun, osmoni falak ostida odamzodga berilgan boshqa hech bir ism yo'q".

¹³ Ruhoniylar Butrus va Yuhanning bu jasoratini ko'rib va ular o'qimagan, oddiygina odamlar ekanlarini bilib, juda hayron qoldilar. Ularning Iso bilan birga bo'lganliklarini payqab oldilar. ¹⁴ Shifo topgan odamning ham ular bilan birga turganini ko'rib, ularga qarshi hech narsa ayta olmadilar. ¹⁵ Ularga kengashdan tashqariga chiqib ketishni buyurib, so'ngra o'zaro muhokama qilishga tushdilar. ¹⁶ "Bu odamlarni nima qilishimiz kerak? Ularning qo'li bilan ochiqdan-ochiq bir mo'jiza qilinganini butun Quddus ahli bilib oldi-ku! Bizlar buni rad qilolmaymiz. ¹⁷ Lekin xalq orasida bu gap yana ko'proq yoyilmasligi uchun ularga do'q uramiz, yana tag'in bu ism to'g'risida boshqa hech kimga so'zlamasinlar", – deyishdi.

¹⁸ So'ngra ularni chaqirib, Iso nomini tilga olib mutlaqo ta'lim bermanglar, deb buyurdilar. ¹⁹ Lekin Butrus va Yuhanno ularga javob berib: "O'zlaringiz qaror qilinglar, Xudodan ko'ra ko'proq sizlarga quloq solishimiz Xudo oldida to'g'ri bo'ladimi? ²⁰ Biz ko'rgan-eshitganlarimizni aytmay turolmaymiz", – deyishdi.

²¹ Kengash a'zolari jazo berish uchun hech qanday asos topolmagach, ularga yana bir do'q urib, qo'yib yubordilar. Mo'jiza natijasida shifo topgan odam qirq yoshdan oshganini butun xalq bilib, yuz bergan voqea uchun Xudoga hamdu sano aytishar edi.

Imonlilar jamoatining ibodati

²³ Butrus bilan Yuhanno ozodlikka chiqarilgandan keyin, o'rtoqlarining qoshiga borib, oliy ruhoniylar bilan oqsoqollarning barcha aytganlarini so'zlab berdi-

† qarang: Zabur 117:22, Luqo 20:17, 1-Butrus 2:4-7.

lar. ²⁴ Ular buni eshitgach, bir ovozdan Xudoga nido qilib dedilar:

"Ey bizning Egamiz, yeru osmon, dengiz va ularning ichidagi hamma narsalarni yaratgan Xudo! ²⁵ Sen Muqaddas Ruh orqali O'z quling – otamiz Dovud og'zi ila degansan:

"Millatlar nega isyon ko'taryaptilar?

Xalqlar nega behuda qasd qilmoqdalar?

²⁶ Dunyo podshohlari va hukmdorlari bosh ko'tarib, Xudovand va Uning Masihiga qarshi til biriktirdilar" ††.

²⁷ Haqiqatan ham, Hirod bilan Po'ntiy Pilat bu shaharda Isroil xalqi va boshqa xalqlar bilan til biriktirib, Sen Masih deb tayinlagan azizu muqaddas O'g'loning ‡ Isoga qarshi qo'l ko'tarishdi. ²⁸ Sen O'z qudrating va xohishing bilan avaldan belgilagan ishlarning hammasini bajarishdi. ²⁹ Endi, yo Rabbiiy, ularning do'q-po'pisalariga qara, Sening so'zingni to'la jasorat bilan aytish quvvatini shu qullaringga ehson ayla. ³⁰ Aziz O'g'loning Iso ismi bilan odamlarga shifo berish va turli alomatlar, mo'jizalar yaratish uchun qo'lingni uzatgin!"

³¹ Ibodat qilib bo'lgach, ular yig'ilib turgan joy silkinib ketdi. Hammalari Muqaddas Ruhga to'lib, Xudoning so'zini jasorat bilan gapira boshladilar.

Imonlilar jamoatining mushtarak hayoti

³² Inonganlarning jamoati bir jon, bir tan edi. Hech biri mulkidan biron narsani meniki demas edi, hamma narsani umumiy deb bilishar edi. ³³ Havoriylar esa Rab-bimiz Iso Masih qayta tirildi, deb juda ta'sirchan tarzda guvohlik berishar edi. Xudoning buyuk inoyati barchada namoyon bo'layotgan edi. ³⁴ Oralarida muhtoj kishi yo'q edi. Chunki yerlari yoki uy-joylari bor bo'lganlarning hammasi mulklarini sotar, evaziga olgan pullarini keltirib, ³⁵ havoriylarning ixtiyoriga topshirardilar. Shu yo'sinda pul har biriga ehtiyojiga ko'ra taqsimlanar edi.

³⁶ Shular kabi Yusuf ismli, levitlar avlodiga mansub kiprlik bir kishi bor edi. Havoriylar unga Barnabo, ya'ni "dalda beruvchi" degan nom berishgan edi. ³⁷ U o'z yerini sotib, pulini havoriylarning ixtiyoriga topshirdi.

Hananiya bilan Saffira

5 Yana Hananiya degan bir kishi bilan xotini Saffira bor edilar. Bu kishi bir yerni sotib, ² xotining roziligi bilan o'sha puldan bir qismini olib yashirdi, bir qismini esa keltirib havoriylarning ixtiyoriga topshirdi.

³ Butrus unga dedi:

– Ey Hananiya, nega endi sen shaytonga yuragingni boy berib, Muqaddas Ruhga yolg'on gapirding, yerning pulidan bir qismini olib yashirding? ⁴ Sotishdan oldin u seniki emasmidi? Sotilgandan keyin ham puli sening hukmingda emasmidi? Nima uchun dilingda bunday niyat qilding? Sen odamlarga emas, balki Xudoga yolg'on gapirding.

†† qarang: Zabur 2:2-3. ‡ O'G'LONING: 3:13 dagi izohga qarang.

⁵ Hananiya bu so'zlarni eshitishi bilanoq yerga yiqilib jon berdi. Buni eshitganlarning hammasini qattiq dahshat qopladi. ⁶ Yigitlar o'likni kafanlashga kirishdilar va tashqariga chiqarib ko'mdilar.

⁷ Bundan qariyb uch soat keyin, bo'lib o'tgan voqeadan xabarsiz Hananiyaning xotini ham kirib keldi.

⁸ Butrus burilib, undan so'radi:

– Menga aytgin, yerni shunchaga sotdingizlarmi?

– Ha, shunchaga, – dedi ayol. ⁹ Butrus:

– Nega sizlar Tangri Ruhini sinab ko'rishga kelishdinizlar? Mana, eringni ko'mganlar eshikdan kirishyapti. Endi seni ham tashqariga olib chiqishadi, – dedi.

¹⁰ Shu ondayoq ayol Butrusning oyoqlariga yiqilib, jon berdi. Yigitlar ichkariga kirib, uni o'lib yotgan holda ko'rdilar. O'ligini tashqariga olib chiqib, erining yoniga ko'mdilar.

¹¹ Bu voqealarni eshitgan butun imonlilar jamoati va boshqa hammani qattiq dahshat qopladi.

Shifolar, mo'jizalar

¹² Xalq orasida havoriylarning qo'llari bilan ko'p ajoyib va mo'jizali ishlar sodir bo'lar edi. Hamma imonlilar yakdillik bilan Sulaymon ravoqida yig'ilib turdilar.

¹³ Xalq sharaflayotgan bo'lsa-da, ammo tashqaridan hech kim ular bilan qo'shilishga jur'at eta olmas edi.

¹⁴ Shunga qaramay, Isoni Rabbim deb tan olib, jamoatga qo'shilgan erkak va ayollarning soni tobora ortib borar edi. ¹⁵ Butrus o'tib ketayotganda, hech bo'lmasa uning soyasi ba'zilar ustiga tushsin deb, xastalarni ko'chalarga chiqazib, zambil va karavotlarga yotqizib qo'yishar edi. ¹⁶ Tevarakdagi shaharlar aholisi ham Quddusga ko'plashib kelib, o'zlarining kasal va yomon ruhlardan qiynalgan odamlarini keltirar edilar. Qiynalganlarning hammasi esa shifo topar edilar.

Havoriylar quvg'in ostida

¹⁷ Shuning ketidan oliy ruhoniy va uning sadduqiy mazhabidagi barcha maslakdoshlarining g'ashligi keldi. ¹⁸ Havoriylarni qo'lga olib, davlat qamoqxonasiga tashladilar. ¹⁹ Lekin Xudovandning farishtasi kechasi zindonning eshiklarini ochib, ularni tashqariga chiqarib qo'ydi. ²⁰ "Boringlar, ma'badga chiqib, bu *abadiy* hayot so'zlarining barini xalqqa aytaveringlar!" – dedi farishta. ²¹ Havoriylar bu so'zga quloq solib, erta tong ma'badga kirib ta'lim bera boshladilar.

Shu paytda oliy ruhoniy va u bilan birga bo'lganlar kelib, Isroil o'g'illarining oqsoqollar majmui bo'lgan Oliy Kengashni yig'ilishga chaqirdilar, havoriylarni keltirish uchun zindonga odam yubordilar. ²² Lekin xizmatkorlar borib, zindonda ularni topmay, qaytib kelib:

²³ – Biz qamoqxonani butun ehtiyotkorlik bilan qulflangan va qorovullarni eshiklar oldida turgan holda ko'rdik. Lekin ochib qaraganimizda, ichkarida hech kimni topmadik, – degan xabarni berdilar.

²⁴ Ma'bad mirshabboshisi va barcha oliy ruhoniylar bu so'zlarni eshitib, hayron bo'lishdi. "Bu nima bo'lishi

mumkin?" deb o'ylanib qoldilar. ²⁵ O'sha paytda bir odam xabar olib kelib:

– Mana, sizlar zindonga tashlagan odamlar ma'badga xalqqa ta'lim berib yurishibdi, – dedi. ²⁶ Mirshabboshi xizmatchilari bilan birga borib, ularni olib keltirdi. Xalq bizlarni toshbo'ron qilar, deb qo'rqqanlari uchun ularga zo'rlik ishlatmadilar.

²⁷ Havoriylarni olib kelib, Oliy Kengash huzurida turg'izib qo'yishdi. Oliy ruhoniy ularni so'roq qildi:

²⁸ – Bu ism asosida ta'lim bermanglar, deb sizlarga qattiq taqiq qilmaganmidik? Mana, ta'limotingiz bilan Quddusni to'ldirib yubordingizlar va bu Odamning qonini bizning bo'ynimizga tushirmoqchisizlar, – dedi. ²⁹ Butrus va boshqa havoriylar bunga javoban:

– Odamlardan ko'ra Xudoga ko'proq itoat qilish kerak. ³⁰ Sizlar yog'ochga osib o'ldirgan Isoni ota-bobolarimizning Xudosi tiriltirib qo'ydi. ³¹ Isroil xalqi gunoh qilishdan qaytib kechirim topsin, deb Xudo Isoni yuk-saltirib, O'zining o'ng tomoniga o'tqazib, Sarvar va Xaloskor qilib qo'ydi. ³² Bizlar bu ishlarning guvohlarimiz. Shuningdek, Xudoga itoat qilganlarga nasib bo'ladigan Muqaddas Ruh ham guvohlik qilmoqda, – dedilar.

Gamalielning dono maslahati

³³ Kengash a'zolari buni eshitgach, qattiq g'azablanib havoriylarni o'ldirishga qasd qildilar. ³⁴ Lekin farziy mazhabidagi bir Tavrot tafsirchisi, butun xalqning hurmatini qozongan Gamaliel ismli bir kishi Kengashda o'rnidan turib, havoriylarni qisqa vaqtga tashqariga chiqazib turishni buyurdi. ³⁵ So'ng Kengash a'zolariga xitob qildi:

"Ey Isroil erlari, bu odamlardan ehtiyot bo'linglar! Sizlar nima qilmoqchisizlar? ³⁶ Mana, bundan oldin o'zini bir buyuk kishidek ko'rsatgan Fevda paydo bo'ldi-ku, unga esa qariyb to'rt yuz kishi qo'shildi. U o'ldirildi, unga qo'shilganlarning hammasi esa tarqab, yo'qolib ketishdi. ³⁷ Undan keyin, aholini ro'yxatga olish o'tkazilgan vaqtda jalilalik Yahudo paydo bo'lib, ancha xalqni orqasidan ergashtirib bordi. Lekin u ham halok bo'ldi va unga ergashganlarning barchasi tarqab ketishdi. ³⁸ Endi sizlar bu odamlardan qo'l tortinglar, deyman, ularni qo'yib yuboringlar! Chunki agar bu qilingan tashabbus, bu harakat inson ishi bo'lsa, vayron bo'ladi. ³⁹ Lekin agar Xudodan bo'lsa, sizlar uni buzolmaysizlar. Yana siz ham Xudoga qarshi urush qilganlardan bo'lib qolmanglar!"

⁴⁰ Kengash a'zolari Gamalielning maslahatiga ko'nishdi. Havoriylarni chaqirib, ularni kaltaklashga buyurishdi. So'ng Iso nomidan so'zlashlarini taqiqlab, ularni qo'yib yuborishdi. ⁴¹ Havoriylar esa, Rabbimiz Iso nomi uchun haqoratga sazovor bo'ldik, deb quvonib, Kengashdan chiqib ketishdi. ⁴² Ular har kuni ma'badga va xonadonlarda ta'lim berish, Iso Masih haqidagi Xushxabarni yoyishdan tinmas edilar.

Yetti vazifadorni tanlash

6 Iso shogirdlari ko'payib borayotgan o'sha kunlarda yunon tilida so'zlashuvchi yahudiylar orasidan yerli yahudiylarga qarshi norozilik yuz berdi, chunki kundalik ehtiyojlarini ulashib berayotganda, ularning beva ayollari e'tiborsiz qolardilar. ² Ana shu sababli, o'n ikki havoriy Iso shogirdlarining jamini chaqirib, bunday dedilar:

"Biz Xudoning kalomini yoyish ishini chetda qoldirib, dasturxonga xizmat qilishimiz yaxshi emas. ³ Ey birodarlar, endi sinalgan hamda Muqaddas Ruh va hikmatga to'lib-toshgan yetti kishini orangizdan tanlab olinglar; ularni bu xizmatga tayin etamiz. ⁴ Bizlar esa doimo ibodatga berilib, Xudo kalomini yoyish xizmatida mashg'ul bo'laylik".

⁵ Bu taklif butun jamoatga ma'qul tushdi. Imoni komil va Muqaddas Ruhga to'lgan Stefan ismli odamni, shuningdek, Filip, Proxor, Nikanor, Timon, Parmen va yahudiy diniga kirgan antioxiyalik Nikolayni sayladilar. ⁶ Ularni havoriylar oldiga turg'uzib qo'ydilar. Havoriylar esa ularning boshiga qo'llarini qo'yib duo qildilar.

⁷ Shunday qilib, Xudoning kalomi yoyilgan sari, Qudusdagi Iso shogirdlarining soni nihoyatda ko'payib borar edi. Ayniqsa, ruhoniylardan ko'pchilik imonga bo'ysunishar edi.

Stefanni qo'lga olish

⁸ Bu payt imoni komil [†] va ilohiy qudratga to'lgan Stefan xalq orasida buyuk va ajoyib mo'jizalar ko'rsatar edi. ⁹ Erkinlar Sinagogasi degan yahudiy jamoasidan ba'zilari, shuningdek, Kirineya, Iskandariya, Kilikiya va Asiyadan bo'lgan bir qancha kishilar Stefan bilan bahsga kirishdilar. ¹⁰ Biroq uning so'zidagi hikmat va Ruhga qarshi turolmadilar. ¹¹ Shunda ba'zi odamlarni gijgijlab: "Buning Muso va Xudoga qarshi kufr so'zlari aytganini eshitdik", – deb aytishga ko'ndirdilar. ¹² El-xalqni va oq-soqollar bilan ulamolarni qo'zg'ab, Stefanga hujum qilishdi-yu, uni tutib olib, Oliy Kengashning qoshiga sudrab kelishdi. ¹³ Soxta guvohlarni yollab, ularga bunday degizdilar: "Bu odam hadeb shu muqaddas ma'bad va Tavrotni yomonlab yuribdi-ku. ¹⁴ Nosiralik Iso bu joyni xarob qiladi va Musoning bizlarga bergan urf-odatlarini o'zgartiradi, deb aytganini eshitdik".

¹⁵ Shu payt Oliy Kengashda o'tirganlarning hammasi Stefanga tikilib qarab, uning yuzi bir farishtaning yuziga o'xshab qolganini ko'rishdi.

Stefanning himoya nutqi

7 Oliy ruhoniy Stefandan: "Bu so'zlar rostmi?" – deb so'radi. ² Stefan so'z boshladi:

"Ey erlar, birodarlar va otalar, tinglanglar! Otamiz Ibrohim Horon shahriga ko'chib o'rnashishidan avval, hali Mesopotamiyada bo'lganda, ulug'vor Xudovand unga zohir bo'lib: ³ "O'z yeringdan, ona yurttingdan

chiqib, Men senga ko'rsatadigan yerga ket", – degan edi.

⁴ O'shanda Ibrohim xalqning yurtidan chiqib, Horon shahrida istiqomat qildi. Otasi o'lgandan keyin, u yerdan sizlar yashayotgan bu yerga Xudo uni ko'chirdi. ⁵ Bu yerda unga oyoq qo'yadigan biron parcha yerni bermadi. Lekin hali uning bolasi yo'q ekan, Xudo bu yurtni unga va uning zurriyotiga mulk qilib berishni va'da etdi. ⁶ Xudo uning zurriyoti begona yurtda g'ariblaracha yashab, to'rt yuz yil qul bo'lib jabr-zulm ko'rajagini bildirdi. ⁷ "Ularni qul qilib olgan xalqni esa Men hukm qilaman. Shundan keyin ular u yerdan chiqib, bu yerda Menga xizmat qiladilar", – dedi Xudo.

⁸ So'ngra ularga sunnat ahdini ^{††} berdi. Ibrohim esa Is'hoq ismli o'g'il ko'rib, uni sakkiz kunligida sunnat qilindi. Is'hoq ham Yoqub bilan, Yoqub esa o'n ikki qabil-amiz otalari bilan shunday yo'l tutdi.

⁹ Otalar g'arazga to'lib, Yusufni Misrga sotdilar. Lekin Xudo u bilan birga edi. ¹⁰ Xudo Yusufni butun qayg'ularidan xalos qilib, unga hikmat berdi, uni Misr podshohi Fir'avning himmatiga sazovor etdi. Fir'avn uni Misr va butun saroyi ustidan hokim qilib qo'ydi.

¹¹ Undan so'ng butun Misr va Kan'on o'lkalari bo'ylab qahatchilik yuz berdi-yu, buyuk qayg'u davri boshlandi. Otalarimiz oziq-ovqat topmaydigan bo'lishdi. ¹² Yoqub Misrda bug'doy borligini eshitib, birinchi galda otalarimizni u yerga jo'natdi. ¹³ Ikkinchi gal borganlarida esa, Yusuf aka-ukalariga o'zini tanitib qo'ydi. Shu yo'sinda Yusufning avlodi Fir'avnga ma'lum bo'lib qoldi. ¹⁴ Yusuf ham xabar yuborib, otasi Yoqubni va yetmish besh nafardan iborat butun urug'-aymog'ini chaqirtirib oldi. ¹⁵ Yoqub Misrga bordi. O'zi va otalarimiz u yerda qazo qildilar. ¹⁶ So'ngra jasadlari Shakam shahriga keltirilib, shakamlik Hamo'r o'g'illaridan Ibrohimning kumush pulga sotib olgan maqbarasiga dafn etildilar.

¹⁷ Xudo Ibrohimga bergan qasamli va'dasini bajo keltirish vaqti yaqinlashganda, Isroil xalqi Misrda unib o'sib ko'paygan edi. ¹⁸ U vaqt Misrda Yusufni tanimagani boshqa bir podshoh taxtga chiqdi. ¹⁹ Bu podshoh avlodimizga qarshi nayrang ishlatdi, ota-bobolarimizga jabr-jafo o'tkazdi. Go'daklarini tashlab, ularni o'limga mahkum etishga majbur qildi.

²⁰ Shu vaqtda Xudo juda go'zal qilib yaratgan Muso tug'ildi. U uch oy otasining uyida boqildi. ²¹ Tashlab ketilgandan so'ng, Fir'avning qizi uni topib olib, o'z o'g'li kabi tarbiya qildi. ²² Musoga misrliklarning hamma hikmati o'rgatilib, u so'zda va ishda mahoratli bo'ldi.

²³ Muso qirq yoshga to'lganda, uning yuragida birodarlari – Isroil o'g'illarini ko'rish orzusi tug'ildi. ²⁴ Ozor tortayotgan bir odamni ko'rganda, uning tarafini olib, misrlikni o'ldirdi, ranjiganning o'chini oldi. ²⁵ "Xudo men orqali ularga najot berishini birodarlarim tushunar", deb o'ylagan edi. Lekin ular tushunmadi.

^{††} SUNNAT AHDI: Xudo Ibrohim payg'ambar bilan ahd qilib: "Har bir o'g'il bolangiz sakkiz kunligida xatna qilinsin", – deb buyurgan edi; qarang: Tavrot, Ibtido 17-bob va 21:1-4.

[†] Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, "Xudo inoyatiga to'la".

²⁶ Ertasi kuni Muso urishayotganlarni ko'rib qoldi. Ularni yarashishga undab:

– Sizlar birodarsizlar; nega bir-birovlaringizga ozor beryapsizlar? – dedi. ²⁷ Lekin birodariga ozor berayotgan odam Musoni itarib:

– Kim seni ustimizga boshliq va qozi qilib qo'ydi?

²⁸ Kecha misrlikni o'ldirganing kabi meni ham o'ldirmoqchimisani? – dedi.

²⁹ Bu so'zlarni eshitib, Muso qochib ketdi. Midyon † diyorida musofir bo'lib yashab, u yerda ikki o'g'il ko'rdi.

³⁰ Qirq yil to'lgandan keyin, Sinay tog'i sahosida yonayotgan butaning alangasi ichidan Musoga Xudovandning farishtasi zohir bo'ldi. ³¹ Muso bu manzarani ko'rib hayratda qoldi. Qarash uchun yaqinlashganda, Xudovand unga xitob qilib: ³² “Men otalaringning Xudosiman, Ibrohim, Is'hoq va Yoqubning Xudosiman”, – dedi. Muso esa qo'rquvdan titrab, qarashga jur'at eta olmas edi.

³³ “Oyoq kiyimlaringni yechib qo'y, chunki sen turgan joy muqaddas yerdir, – dedi unga Xudovand. ³⁴ – Men Misrda bo'lgan xalqimning musibatini ko'rib, nolasini eshitdim va ularni xalos qilish uchun osmondan tushdim. Endi bor, Men seni Misrga yuboraman”.

³⁵ Odamlar: “Seni kim boshliq va qozi qilib qo'ydi?” – deb rad etganlari ana shu Muso edi. Butada Musoga zohir bo'lgan farishta orqali Xudo Musoni boshliq va xaloskor qilib yubordi. ³⁶ Isroil xalqini Misr diyoridan chiqargan, u yerda, Qizil dengizda hamda qirq yil sahrada ajoyib mo'jizalar yaratib yurgan o'sha Muso edi. ³⁷ Bu orada Isroil o'g'illariga: “Rabbingiz – Xudovand sizlarga birodarlaringiz orasidan men kabi bir Payg'ambar zohir qilgay, Unga quloq solingizlar”, – degan o'sha Muso edi. ³⁸ Sahroda Xudoning ummati oldida bo'lgan, Sinay tog'ida farishtaning huzurida hamda ota-bobolarimiz huzurida turgan o'sha Muso edi. Farishta bizga yetkazish uchun Musoga hayotbaxsh kalomlar bergan edi.

³⁹ Ammo ota-bobolarimiz unga bo'ysunishni istamay, rad qilishdi, ko'ngillarini Misr tomon moyillantirishdi.

⁴⁰ Horunga ††: “Bizlarga bosh bo'ladigan xudolar yasa, chunki bizni Misr yeridan chiqargan Musoga nima bo'lganini bilmaymiz”, – deyishdi.

⁴¹ O'sha kunlarda bir buzoqni yasadilar. Butga qurbonlik so'yib, o'z qo'llari yaratganidan quvonib ketdilar.

⁴² Xudo esa ulardan yuz o'girib, osmon jismlariga topinshga ularni topshirib qo'ydi. Payg'ambarlarning kito-bida yozilganidek:

“Ey Isroil xonadoni!

Qirq yil sahrada kezganlaringizda,

Qurbonliklar so'yib, Menga tasadduq berdingizmi?

⁴³ Sizlar-ku ilohingiz Malukning ‡ chodirini,

Xudoyingiz Kayvonning †† yulduzini ko'tarib yurdingizlar.

† MIDYON: Arabistonning shimoli-g'arbidagi o'lka. †† HO-RUN: Muso payg'ambarning akasi, Isroil o'g'illari Misrdagi asoratdan qochib qutulayotganda ukasiga yordam bergan. ‡ MALUK: butning nomi; qadimgi Falastinda bu butga hatto bolalarini qurbon qilishardi. †† KAYVON: Zuhal (Saturn) sayyorasi bilan aloqador topinilgan but; Lug'atda “Bobilga surgunlik” maqolasiga ham qarang.

O'zlaringizga but timsollarini yasab, Ularga sig'inib sajda qildingizlar.

Shu sababli Men sizlarni Bobildan nariga surgun qilaman”.

⁴⁴ Sahroda otalarimizning shahodat chodiri † bor edi. Bu chodir xuddi Xudoning Musoga buyurgan tasvirida yasalgan edi. ⁴⁵ Chodirni qabul qilgan otalarimiz Nabi Yasu bilan birga yurishdi. Xudo quvgan xalqlarning mol-mulkini egallab olgan sayin, chodirni o'zlari bilan olib borishardi. Dovudning kunlariga qadar chodir oralarida qoldi. ⁴⁶ Xudoning mehrini qozongan Dovud: “Yoqubning Xudosiga bir maskan qurib beray”, – deb orzumand bo'ldi. ⁴⁷ Nihoyat *Dovud o'g'li* Sulaymon Xudoga uy qurib berdi.

⁴⁸ Shunga qaramasdan, Xudoyi Taolo inson qo'li bilan qurilgan ma'badlarda yashamaydi. U payg'ambar og'zi ila aytganki:

⁴⁹ “Osmon – Mening taxtim,

Yer esa – poyandozim ekan,

Sizlar Menga qanday uy qurasizlar?

– deb aytadi Xudovand, –

Yoki Mening orom topishim uchun

Qanday maskan bor ekan?

⁵⁰ Bularning hammasini yaratgan

Mening qo'lim emasmi?”

⁵¹ Ey ensasi qotganlar! Yuragi va quloqlari sunnat bo'lmaganlar ††! Otalaringiz kabi sizlar ham doimo Muqaddas Ruhga qarshi turasizlar. ⁵² Otalaringiz payg'ambarlardan qaysi birini quvg'in qilishmagan? Solih Kishining ††† kelishini bashorat qilib aytganlarni ham o'ldirishgan-ku. Sizlar ham endi O'shaning xoinlari va qotillari bo'lib qoldingizlar. ⁵³ Sizlar Ilohiy Qonunni farishtalar buyrug'i bilan olib, o'sha Qonunga ri-oya qilganingiz yo'q!”

Stefanni toshbo'ron qilish

⁵⁴ Kengash a'zolari bu so'zlarni eshitgach, quturib jo'shib, Stefanga qarshi tishlarini g'ijirlatdilar.

⁵⁵ Muqaddas Ruhga to'lgan Stefan esa osmonga tikilib qarab, Xudoning ulug'vorligini va Xudoning o'ng tomonida turgan Isoni ko'rdi. ⁵⁶ “Mana, men osmonning ochilib ketganini va Xudoning o'ng tomonida turgan Inson O'g'lini § ko'ryapman!” – dedi.

⁵⁷ Ular bo'lsa quloqlarini bekitib, ovozlari boricha qichqirib, hammalari Stefan ustiga yopirildi. ⁵⁸ Uni shahardan tashqariga sudrab chiqib, toshbo'ron qilishdi. Unga qarshi guvohlikka o'tganlar esa kiyimlarini Shoul degan bir yigitning poyiga qo'yishdi. ⁵⁹ Stefanni toshbo'ron qilayotganlarida, u ibodat qilib: “Yo Rabbim Iso, ruhimni qabul qilgin!” – dedi. ⁶⁰ Oxiri tiz cho'kib, baland ovoz bilan xitob qildi: “Yo Rabbiy, bu gunohni ularga qo'yma!”

Shuni aytib, jon berdi.

†† SHAHODAT CHODIRI: lug'atga qarang. ††† YURAGI VA QULOQLARI SUNNAT BO'LMAGANLAR: ya'ni yuragi sezmaydigan, quloqlari eshitmaydiganlar. ††† SOLIH KISHI: Iso Masih; aynan qarang: 3:14, 1-Yuhanno 3:7, 1-Butrus 3:18. § INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang.

Quvg'in keskinlashmoqda

8 Stefanning o'ldirilishini Shoul ma'qullagan edi. O'sha kunning o'zida Quddusdagi imonlilar jamoatiga qarshi keskin quvg'in davri boshlandi. Havoriylardan boshqa hamma Yahudiya va Samariyaning har xil joylariga tarqab ketdilar. ² Ba'zi dindor odamlar Stefanni ko'mib, u uchun katta yig'i qildilar. ³ Shoul esa imonlilar jamoatini talon-taroj qilar edi. Uyuma-uy yurib, erkakmi, xotinmi, hammani sudrab qamoqxona-ga berar edi.

Samariyada Filip va sehrigar Simun

⁴ Shu orada tarqalib ketganlar Injil Xushxabarini targ'ib qilib yurishdi. ⁵ Filip Samariya shahriga kelib, uning ahliga Masihni targ'ib qildi. ⁶ Filipning so'zini tinglashib va qilayotgan mo'jizalarini ko'rishib, butun xalq unga quloq soldi. ⁷ Chunki yomon ruhlarga giriftor bo'lgan ko'p kishilardan ruhlar baland ovoz bilan baqirib chiqar, anchagina sholu cho'loqlar esa shifo topardi. ⁸ Shunday qilib, u shaharga katta xursandchilik keldi.

⁹ Samariya shahrida sehrigarlik qilgan, o'zini buyuk bir odam qilib ko'rsatib, shahar aholisini hayratda qoldirib kelayotgan Simun ismli bir kishi bor edi. ¹⁰ Kat-tayu kichik hamma unga quloq osib: "Bu Xudoning buyuk qudrati!" – deb aytar edi. ¹¹ Simun ancha vaqtdan beri o'zining sehr-jodu ishlari bilan xalqni hayratda qoldirib kelgani uchun, hamma unga quloq berishar edi. ¹² Lekin Xudoning Shohligi va Iso Masih to'g'risidagi Xushxabarni keltirgan Filipni tinglashib, ko'p erkak va xotin uning so'ziga ishondi va suvga cho'mib imon keltirdi. ¹³ Simunning o'zi ham ishonib, suvda imon keltirdi. U Filipning qilayotgan ajoyib va qudratli mo'jizalarini ko'rgan sayin hayratga tushib, Filipdan ajralmaydigan bo'lib qoldi.

¹⁴ Quddusda qolgan havoriylar esa, samariyaliklar † ham Xudoning kalomini qabul qilibdi, deb eshitganlarida, Butrus bilan Yuhannoni ularning oldiga yuborishdi. ¹⁵ Butrus bilan Yuhanno u yerga kelgach, samariyalik imonlilar Muqaddas Ruhni qabul qilishi uchun ibodat qilishdi. ¹⁶ Chunki ularning birortasiga ham Muqaddas Ruh tushmagan edi. Ular Isoni Rabbimiz deb tan olib, suvda imon keltirishgan edi, xolos. ¹⁷ Havoriylar ularning boshiga qo'l qo'yishi bilanoq ular Muqaddas Ruhni qabul qilishdi.

¹⁸ Havoriylarning qo'l qo'yishi bilan Muqaddas Ruh berilganini Simun ko'rib, ularga pul keltirdi-da:

¹⁹ – Menga ham bu qudratni beringlar, toki, kimning boshiga qo'llarimni qo'ysam, Muqaddas Ruhni qabul qiladigan bo'lsin! – dedi. ²⁰ Lekin Butrus unga:

– Kumushing sen bilan birga halok bo'lsin; sen Xudoning hadyasini pul bilan olish mumkin deb xayol qilding, – dedi. ²¹ – Bu ishda sening na hissang bor va na qismating bor, chunki Xudo oldida yuraging to'g'ri emas. ²² Endi bu yomonligingdan tavba qilib Xudoga

† SAMARIYALIKLAR: bu xalqning mohiyati lug'atda izohlanadi.

yolvor, balki yuragingning niyatidan kechar. ²³ Chunki sening achchiq zardaga to'lgan va yovuzlik zanjiriga bog'langaningni ko'ryapman.

²⁴ Simun bunga javoban:

– Men uchun sizlar Rabbingizga yolvorib sig'ininglar, tag'in aytganlaringizdan biri boshimga tushmasin! – dedi.

²⁵ Butrus bilan Yuhanno u yerda Xudoning kalomini va'z qilib, shahodat bergandan keyin, Samariyaning yana ko'p qishloqlariga Xushxabarni yetkazib, Quddus-ga qaytib ketdilar.

Filip va habashistonlik amaldor

²⁶ Shu paytda Filipga Xudovandning farishtasi gapirib: "O'rningdan tur va janub tomon, Quddusdan G'azaga boradigan sahro yo'lga bor!" – dedi. ²⁷ Filip esa yo'lga ravona bo'ldi.

O'sha vaqtda Habashiston malikasi Kandakining vaziri, malikaning butun xazinalari mudiri bo'lgan habashistonlik bir amaldor † o'z vataniga qaytib ketayotgan edi. U Xudoga topinish uchun Quddusga borib kelgan, ²⁸ aravasida Isha'yo payg'ambarning kitobini o'qib o'tirgan edi.

²⁹ Muqaddas Ruh Filipga: "Yaqinlashib bu aravaga hamroh bo'lg'in!" – dedi. ³⁰ Filip habashning oldiga chopib bordi. Uning Isha'yo payg'ambarning kitobini o'qib turganini eshitib:

– O'qiyotganingni tushunyapsanmi? – deb so'radi.

³¹ – Menga yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi bo'lmasa, qanday tushuna olaman? – dedi habash. Filipdan o'z yoniga chiqib o'tirishni iltimos qildi. ³² Uning Tavrotidan o'qiyotgan joyi esa bu edi:

"U qo'y kabi bo'g'izlashga yetaklandi.

Qo'zi jun qirquvchisi oldida qanday indamay tursa, U ham O'z og'zini ochmadi.

³³ U xo'rlanib haqqoniyatdan mahrum bo'ldi, Yer yuzidagi umriga xotima berildi.

Uning nasl-nasabini kim zikr etur?" ‡

³⁴ Amaldor Filipga qarab:

– Sendan iltimos qilaman, payg'ambar buni kim haqida aytyapti? O'zi haqidami yoki boshqa kishi haqidami, menga ayt-chi, – dedi.

³⁵ Filip esa o'sha oyatdan boshlab, Iso haqidagi Xushxabarni unga bayon qildi. ³⁶ Yo'lda davom etib ketayotganlarida, suv bor bir joyga keldilar. Amaldor:

– Mana, suv! Mening cho'mib imon keltirishimga nima to'sqinlik qiladi? – dedi. ³⁷ [Filip unga:

– Agar butun qalbing bilan ishonsang bo'ladi, – dedi. Amaldor:

– Iso Masih – Xudoning O'g'li deb ishonaman, – dedi.]

³⁸ O'shanda aravani to'xtatishga buyurib, Filip bilan amaldor ikkalasi ham suvga tushishdi, Filip amaldorni suvga cho'mdirib imonga kiritdi. ³⁹ Ular suvdan chiqqach, Muqaddas Ruh [amaldorning ustiga tushib

†† AMALDOR: aslida, haram og'asi. ‡ qarang: Isha'yo 53:7-8; Isha'yo payg'ambar Iso Masihdan 800 yil avval yashagan, Xudodan olgan vahiy bilan Masihning gunohkorlar uchun qurbon bo'lishi haqida karomat qilgan.

keldi va Xudovandning farishtasi] Filipni ko'tarib ketdi. Amaldor boshqa uni ko'rmediyu, quvonib o'z yo'lida davom etdi.

⁴⁰ Filip Ashdod shahrida paydo bo'ldi va Kesariyaga kelguncha yo'l yurib, hamma shaharlarda Xushxabarni targ'ib qildi.

Shoulning imon keltirishi

9 Shoul hali ham Iso Masihning shogirdlariga qarshi qatlu qirg'in tahdidlari bilan nafas olib yurar edi. U oliy ruhoniyning huzuriga borib, ² Damashq shahridagi yahudiy ibodatxonalarini uchun maktublar so'radi. Bu ta'limotning izidan borayotgan kimsani top-sa, u erkak yoki xotin bo'lishidan qat'i nazar, kishanlab Quddusga keltirmoq niyatida edi. ³ Yo'li Damashqqa yaqinlashganda, to'satdan osmondan tushgan nur uning atrofini yarqiraytib yubordi. ⁴ U yerga yiqilgan zahoti:

– Shoul, Shoul! Nega Meni quvg'in qilyapsan? – degan ovozni eshitdi. ⁵ Shoul:

– Yo Rabbii, Sen kimsan? – dedi.

– Men sen quvg'in qilayotgan Isoman. Nishga qarshi tepishing qiyin, – dedi U. ⁶ Shoul vahimalanib, titroq bilan:

– Yo Rabbii, nima qilishimni buyurasan? – dedi. Iso unga:

– Qani, o'rningdan turib shaharga kir, unda nima qilish kerakligi senga aytiladi, – dedi.

⁷ Shoulning hamrohlari ovozni eshitib, lekin hech kimni ko'rmasdan, qotib qolgandilar. ⁸ Shoul yerdan turib ko'zlarini ochganda, hech narsa ko'rinmas edi. Uni qo'lidan tutib, Damashq shahriga keltirdilar. ⁹ Uch kungacha ko'zlari ko'rmay qoldi, na yedi va na ichdi.

¹⁰ Damashq shahrida Hananiya degan Isoning shogirdi bor edi. Rabbimiz Iso vahiyda unga ko'rinib:

– Ey Hananiya! – dedi.

– Labbay, Rabbim! – dedi u. ¹¹ Rab unga dedi:

– O'rningdan tur va To'g'ri degan ko'chaga borib, Yahudoning uyidagi Tars shaharlik Shoul ismli odamni so'ragin. Shu mahalda u ibodat qilyapti. ¹² Vahiyda Hananiya ismli bir odam uning yoniga kelganini va ko'zlari ochilishi uchun qo'llarini uning boshiga qo'ygani ko'rди.

¹³ Hananiya javob berdi:

– Yo Rabbii, bu odam Quddusda Sening azizlaringga qancha yomonlik qilgani haqida ko'p odamlardan eshitdim. ¹⁴ Bu yerda ham Sening ismingni aytganlarning hammasini tutqunga solish uchun oliy ruhoniylardan ijizat olibdi-ku, – dedi.

¹⁵ Rabbimiz Iso unga shunday dedi:

– Sen boraver, mana bu odam Mening ismimni turli xalqlar, podshohlar va Isroil o'g'illari oldida ulug'lash uchun tanlangan qurolimdir. ¹⁶ Mening ismim uchun u qanchalar azob chekishi kerak ekanini O'zim unga ko'rsataman.

¹⁷ Hananiya borib o'sha uyga kirdi. Shoulning boshiga qo'llarini qo'yib:

– Birodarim Shoul! Kelayotgan yo'lingda senga ko'ringan Rabbimiz Iso, ko'zlaring yana ko'rishi va Muqaddas Ruhga to'lishing uchun meni yubordi, – dedi.

¹⁸ O'sha zahoti Shoulning ko'zlaridan parda tushganday bo'lib, ko'ra boshladi. O'rnidan turiboq, suvga cho'mib imon keltirdi. So'ng ovqat yeb, quvvatga kirdi.

Shoulning joniga qasd

¹⁹ Shoul bir necha kun Damashqdagi Iso shogirdlari bilan birga bo'ldi. ²⁰ U darhol Iso Xudoning O'g'li ekani haqida yahudiy ibodatxonalarida targ'ibot qila boshladi. ²¹ Eshitganlar esa hayratda qolib: "Quddusda bu ismni aytganlarni qirib tashlagan, kishanlab oliy ruhoniylarga olib borish uchun bu yerga kelgan uning o'zi emasmi?" – deb aytishardi. ²² Shoul esa tobora nu-fuzini oshirib borardi. Isoning Masihligiga doir ishonarli dalillarni olg'a surib, Damashqda turgan yahudiylarni dovdiratib qo'yardi.

²³ Oradan necha kunlar o'tib, nihoyat yahudiylar so'z birlashtirib, Shoulni o'ldirishga qaror qilishdi. ²⁴ Uni o'ldirish uchun kechayu kunduz shahar darvozalari oldida poylab turishar edi. Lekin ularning qasdi Shoulga ayon bo'ldi. ²⁵ Kechasi shogirdlar uni savatga solib, devordan tushirib yuborishdi.

²⁶ Shoul Quddus shahriga yetib borgach, u yerdagi Iso shogirdlariga qo'shib, inoqlashishga urindi. Lekin uning Iso shogirdi bo'lganiga hech kim ishonmay, undan qo'rqishardi. ²⁷ O'shanda Barnabo Shoulni havoriylarning huzuriga boshlab keldi va uning yo'lda Isoni qanday ko'rib, Iso unga nima deb so'zlaganini, Damashqda Isoning nomi bilan qanday dovyuraklik bilan va'z aytganini ularga aytib berdi. ²⁸ Bundan keyin Shoul endi ular bilan birga yuradigan bo'lib, Quddusda Rabbimiz Isoning nomi bilan qo'rqmasdan targ'ibot qilardi. ²⁹ Yunon tilida so'zlashuvchi yahudiylar bilan ham suhbatlashib bahslashardi. Ular esa Shoulni o'ldirish payiga tushdilar. ³⁰ Imonli birodarlari buni eshitgach, Shoulni Kesariyagacha kuzatib, Tarsga jo'natishdi.

³¹ Shunday qilib, Yahudiya, Jalila va Samariya yurtlari bo'ylab imonlilar jamoati tinchlikka erishdi. Jamoat Xudodan qo'rqib tobora rivoj topar, Muqaddas Ruhdan jasurlanib, son jihatdan ko'payib borardi.

Sog'aygan Yeney, tirilgan Tavita

³² Bu orada Butrus hamma joylarni aylanib chiqib, Lo'd shahrida turgan imonlilarning oldiga ham bordi.

³³ U yerda sakkiz yildan beri to'shagidan turmagan Yeney ismli bir shol odamni ko'rди. ³⁴ Butrus unga:

– Yeney, Iso Masih senga shifo beryapti. O'rningdan tur, ko'rpa-to'shagingni yig'ib qo'y! – dedi.

Yeney o'sha zahoti o'rnidan turib ketdi. ³⁵ Lo'd shahri va Sharon dalasida yashaganlarning hammasi u kishining holini ko'rди-da, Isoni Rabbimiz deb tan olib, imon keltirdilar.

³⁶ Yaffada Isoning shogirdi bo'lgan Tavita ismli bir ayol bor edi. Bu otning tarjimai "ohu" demakdir. Bu ayol

ixlosmandlik bilan xayrli ishlarga berilib, ko'p sadaqa qilar edi. ³⁷ Xuddi o'sha kunlarda u kasallanib o'ldi. Uni yuvib, boloxonaga qo'yishdi. ³⁸ Lo'd shahri Yaffaga yaqin bo'lgani uchun, Butrusning u yerda ekanini eshitib qolgan shogirdlar uning huzuriga ikki kishini yuborib: "Tezda bizning oldimizga kelgin!" – deb iltimos qilishdi.

³⁹ Butrus o'rnidan qo'zg'alib, ular bilan birga ketdi. Uyga yetib kelgach, uni boloxonaga olib kirishdi. Butun bevalar uning yoniga to'planib, dod-faryod qilar, Ohuning tirikligida tikkan ko'ylak va jomalarini ko'rsatishardi. ⁴⁰ Butrus esa hammani tashqariga chiqazgandan keyin, tiz cho'kib ibodat qildi va jasadga qarab:

– Tavita, o'rningdan tur! – dedi.

Shunda ayol ko'zlarini ochdi-da, Butrusni ko'rib, rostlanib o'tirdi. ⁴¹ Butrus qo'lini uzatib, uni turg'izib qo'ydi. So'ng imonlilar bilan beva ayollarni chaqirib, tirik holdagi ayolni ularga topshirdi.

⁴² Bu hodisa butun Yaffaga ma'lum bo'ldi va ko'p odamlar imon keltirib, Isoni Rabbim deb tan oldilar.

⁴³ Butrus ancha vaqt Yaffada Simun ismli bir ko'nchin-ing uyida turdi.

Rimlik yuzboshi Korniliy ko'rgan vahiy

10 Kesariya shahrida Korniliy ismli bir odam bor edi. U "Italyan" degan polkda yuzboshi, ² butun xonadoni bilan Xudodan qo'rqadigan dindor bir odam edi. Xalqqa ko'pdan-ko'p sadaqa berib, doimo Xudoga ibodat qilardi. ³ Bir kuni tushdan so'nggi soat uchlar [†] chamasida Xudoning bir farishtasi uning oldiga kelganini u vahiyda ochiq ko'rdi. Farishta unga dedi:

– Korniliy!

⁴ – Labbay, Hazrat? – dedi Korniliy unga vahima bilan tikilib.

Farishta dedi:

– Qilgan ibodatu sadaqalaring Xudo huzurida ijobat bo'ldi. ⁵ Endi Yaffaga odamlar yuborib, Butrus laqabli Simun degan kishini oldingga chaqirtir. ⁶ U uyi dengiz bo'yida bo'lgan Simun ismli ko'nchinikida mehmon bo'lib turibdi. [Uning senga aytadigan so'zlaridan o'zing bilan butun xonadoning najot topasizlar.]

⁷ Unga gapirgan farishta ketgandan so'ng, Korniliy xizmatkorlaridan ikkisini va uning xususiy vazifadori bo'lgan dindor bir askarni chaqirdi. ⁸ Ularga hamma narsani tushuntirib, Yaffaga jo'natdi.

Butrus ko'rgan vahiy

⁹ Ertasi kuni tush ^{††} chamasida, bu odamlar yo'l yurib shaharga yaqinlasharkanlar, Butrus ibodat qilish uchun tomga chiqdi. ¹⁰ U och qolganini his etib, ovqat yegisi keldi. Ovqatni tayyorlar ekanlar, u ruhlanib o'zini yo'qotdi. ¹¹ Osmon ochilib, katta ro'molga o'xshash bir idish to'rt burchagidan osilgan holda pastga tushib kelayotganini ko'rdi. ¹² Ro'molning ichida yerga xos har

xil to'rt oyoqli va sudraluvchi hayvonlar hamda ko'kda uchuvchi qushlar bor edi. ¹³ Bir ovoz unga xitob qilib:

– Butrus, tur va so'yib yegin! – dedi. ¹⁴ Butrus:

– Aslo, yo Rabbim! Men mutlaqo iflos yoki harom narsa yegan emasman, – dedi.

¹⁵ Yana ovoz ikkinchi marta unga eshilib:

– Xudo halol deganini sen harom dema! – deb aytdi.

¹⁶ Bu manzara uch marta takrorlandi. So'ng idish yana osmonga ko'tarildi.

¹⁷ Butrus gangib qolgan edi. Men ko'rgan vahiyning nima ma'nosi bor ekan, deb o'ylab turganda, Korniliy tomonidan yuborilgan odamlar Simunning uyini surishtirib darvoza bo'sag'asida to'xtab qolishdi. ¹⁸ Ular ovozlari balandlatib:

– Butrus laqabli Simun shu yerdami? – deb so'rashdi.

¹⁹ Butrus esa hanuz vahiyini o'ylab, mulohazaga cho'mib o'tirardi. Muqaddas Ruh unga: "Mana, uch kishi seni izlayapti. ²⁰ O'rningdan turgin-da, pastga tush va hech shubha qilmasdan ular bilan birga borgil, chunki ularni Men yubordim", – dedi.

²¹ Butrus pastga tushib, Korniliy tomonidan yuborilgan odamlarga:

– Sizlar izlayotgan odam men bo'laman. Nima yumush bilan bu yerga keldingizlar? – dedi. ²² Ular Butrusga:

– Korniliy ismli, butun yahudiy xalqi orasida yaxshi nom chiqargan, solih, Xudodan qo'rqadigan bir yuzboshi bor. Muqaddas farishta unga, seni o'z uyiga chaqirtirib, aytganlaringga quloq berishini buyuribdi, – deyishdi. ²³ Shunda Butrus ularni ichkariga chorlab, mehmon qildi.

Butrus Korniliyning uyida

Ertasi kuni Butrus joyidan qo'zg'alib, kelganlar bilan yo'lga chiqdi. Yaffadagi imonlilardan ba'zi odamlar ham unga hamroh bo'ldi. ²⁴ Ikkinchi kuni Kesariyaga kelishdi. Korniliy esa o'z qarindoshlari va yaqin do'st-larini bir joyga to'plab, ularni kutib turardi. ²⁵ Butrus ichkariga kirganda, Korniliy uni qarshilab, oyoqlariga yiqilib sajda qildi. ²⁶ Biroq Butrus:

– Tur, men ham bir insonman, – dedi-yu uni oyoqqa turg'izdi.

²⁷ Butrus Korniliy bilan suhbatlashib uyga kirarkan, to'planib turgan katta jamoani ko'rdi. ²⁸ Ularga aytdi:

– Boshqa qabila kishisi bilan aloqa qilish, inoqlashish yahudiy bir odam uchun joiz emasligini bilasizlar.

Lekin Xudo hech bir odamni iflos yoki harom deb hisoblamaslik lozimligini menga ko'rsatdi. ²⁹ Shuning uchun men chaqirilganimda, so'z qaytarmay keldim. Endi aytinglar-chi, nima uchun meni chaqirdingizlar?

³⁰ Korniliy so'z boshladi:

– Bundan to'rt kun avval, salkam ayni shu mahalda men uyimda ro'za tutardim. Soat uchda [‡] ibodat qilayotganimda, birdaniga porloq kiyimli bir odam ro'paramda paydo bo'ldi. ³¹ "Korniliy! – dedi u. – Xudo ibodatingni eshitdi va sadaqalaringni maqbul topdi.

³² Endi Yaffaga odam yubor, dengiz bo'yidagi ko'nchi

[†] SOAT UCH: aslida "9-soat"; vaqt jadvaliga qarang. ^{††} TUSH: aslida "6-soat".

[‡] SOAT UCH: aslida "9-soat".

Simunning uyida mehmon bo'lib turgan Butrus laqabli Simunni chaqirtir. Uning senga aytadigan so'zlari bor", – dedi. ³³ Men ham o'sha zahoti sening oldingga odamlarni yubordim va xayriyat, kelganing yaxshi bo'ldi-da. Endi Xudo senga buyurgan so'zlarining hammasini tinglash uchun biz barchamiz bu yerda Xudoning huzurida hozirmiz.

Butrusning nutqi

³⁴ Butrus so'z boshladi:

"Haqiqatan, Xudoning yuz-xotir qilmasligini, balki Undan qo'rqqan va to'g'rilik ila ish tutgan hammani millatiga qaramay qabul qilishini men endi chinakamiga tushundim. ³⁶ Xudo O'z kalomini Isroil o'g'illariga yuborib, Iso Masih nomidan tinchlik mujdasini e'lon qildi. Iso Masih esa hammaning Rabbidir. ³⁷ Yahyo payg'ambar va'z qilib, xalqni suvda tavba qildirib yurgandan keyin, Jaliladan boshlab butun Yahudiya yurti bo'ylab sodir bo'lgan voqealarni sizlar bilasizlar. ³⁸ Nosira shahridan chiqqan Isoni Xudo yubordi. Xudoning O'zi Iso bilan birga bo'lgani uchun, U Muqaddas Ruh va qudratga to'lgan holda ezgulik qilar, iblisning zolim hukmi ostida qiynalib yurganlarning hammasini sog'aytirar edi.

³⁹ Mana biz yahudiylarning mamlakatida va Quddus shahrida Isoning qilgan barcha ishlariga guvohmiz. Uning O'zini esa yog'ochga osib o'ldirdilar. ⁴⁰ Ammo Xudo uchinchi kuni Uni tiriltirib, ko'zlarga namoyon qildi. ⁴¹ Iso tirilgandan keyin butun xalqqa emas, balki Xudo oldindan tanlagan, U bilan yeb-ichgan shohidlarga – bizlargagina zohir bo'ldi. ⁴² Xudo Isoni tirigu o'liklarni hukm qiluvchi etib tayinlagan. Bu haqda guvohlik berib, xalqqa va'z aytishimizni Xudoning O'zi buyurgan. ⁴³ Isoga inongan har bir kishining gunohlari Uning nomi bilan kechiriladi, deb qadimiy payg'ambarlarning hammasi ham shahodat berganlar".

⁴⁴ Butrus hali gapirib turganda, kalomni eshitayotganlarning barchasi ustiga Muqaddas Ruh tushdi.

⁴⁵ Butrus bilan birga kelganlar Isoga ishongan yahudiylar † edi. Muqaddas Ruh g'ayriyahudiylarga ham nasib bo'lganini ular ko'rib, hayratda qoldilar.

⁴⁶ Chunki u kishilarning yangi tillarda so'zlashib, Xudoni ulug'layotganlarini eshitib turishardi.

Shunda Butrus so'z oldi: ⁴⁷ "Xuddi bizlar kabi Muqaddas Ruhni qabul qilgan bu odamlarning suvga cho'mib imon keltirishiga kim mone bo'la olar ekan?" – dedi-yu, ⁴⁸ ularni Iso Masih nomi bilan cho'mdirishni buyurdi. Shundan keyin ular Butrusdan bir necha kun qolishini iltimos qilishdi.

Quddusda Butrus bergan axbor

11 G'ayriyahudiylar ham Xudoning so'zini qabul qilibdi, degan xabar havoriylarning va Yahudiyadagi imonlilarning qulog'iga yetib keldi. ² Shu sababdan Butrus Quddus shahriga borganda, sunnatchilar †† unga ta'na qilib: ³ "Sen sunnat qilinmagan

odamlarning oldiga kirib, ular bilan birga yeb-ichib-san-ku!" – deyishdi.

⁴ Butrus esa bo'lib o'tgan voqealarni bir boshdan ularga naql qilishga tushdi:

⁵ "Men Yaffa shahrida ibodat qilayotgan ekanman, o'zimni yo'qotib vahiy ko'rdim: mana, katta ro'molga o'xshash bir idish to'rt burchagidan osilgan holda osmondan tushib, to oldimgacha kelayotgan ekan. ⁶ Uning ichiga nazar solsam, yer yuzining to'rt oyoqli, vahshiy va sudraluvchi hayvonlarini hamda ko'kda uchuvchi qushlarni ko'rdim. ⁷ O'shanda:

– Butrus, tur va so'yib yegin! – degan bir ovozni eshitdim. ⁸ Men esa:

– Aslo, yo Rabbim! Mening og'zimga mutlaqo iflos yoki harom narsa kirgan emas, – dedim.

⁹ Ovoz ikkinchi marta osmondan eshilib:

– Xudo halol deganini sen harom dema, – dedi menga. ¹⁰ Bu manzara uch marta takrorlandi. Keyin hammasi yana osmonga ko'tarildi.

¹¹ Mana, o'sha zahoti Kesariyadan menga yuborilgan uch odam men turgan uyning ro'parasida to'xtab qoldi. ¹² Muqaddas Ruh esa hech shubhalanmay ular bilan birga borishimni aytdi. Shunday qilib, bu olti birodar ham menga hamroh bo'lishdi, ular bilan birga o'sha odamning uyiga kirdik. ¹³ U esa uyida paydo bo'lgan farishtani qanday ko'rganini bizlarga aytib berdi. Farishta unga: "Yaffaga odamlar yubor, Butrus laqabli Simunni chaqirtir. ¹⁴ U senga aytadigan so'zlaridan o'zing bilan butun xonadoning najot topasizlar", – deb aytibdi.

¹⁵ Men gapira boshlaganimdayoq, dastavval bizning ustimizga tushgan Muqaddas Ruh ularning ustiga ham tushib keldi. ¹⁶ Shunda men Rabbimiz Isoning: "Yahyo payg'ambar odamlarni suvga cho'mdirib tavba qildirgan, sizlar esa Muqaddas Ruhga cho'mdirilasizlar", – degan so'zini esga oldim. ¹⁷ Agar Xudo bizga bergan hadyani Rabbimiz Iso Masihga xuddi bizday inongan mana bularga ham bergan bo'lsa, unda men kim bo'ldimki, Xudoga qarshilik qila olsam?"

¹⁸ Bu so'zlarni eshitib, ular tinchlandi. "Xudo g'ayriyahudiylarni ham tavba qildirib, abadiy hayot nasib qilar ekan", – deb Xudoni olqishlashdi.

Antioxiya shahridagi Masih jamoati

¹⁹ Stefanning o'ldirilishi bilan boshlangan quvg'in oqibatida tarqalib ketgan imonlilar shu orada Xudoning kalomini yahudiylardan boshqa hech kimga bildirmay, Finikiya, Kipr va Antioxiyagacha yetib borgan edilar.

²⁰ Antioxiya shahriga kelgan ba'zi bir kiprlik va kirineyalik kishilar esa Rabbimiz Isoning Xushxabarini u yerdagi yunonlarga ham yetkazdilar. ²¹ Rabbimizning kuchi ular orqali amal qilayotgani uchun ham ko'pchilik Isoni Rabbim deb imon keltirdi.

²² Bu haqda Quddusdagi imonlilar jamoatining qulog'iga xabar yetib kelgach, Barnaboga Antioxiyaga borishni topshirdilar. ²³ Barnabo u yerga kelganda, Xudo inoyatining samarasini ko'rib quvondi. Rabbimiz

† YAHUDIY: aslida "sunnatli"; lug'atga qarang.

†† SUNNATCHILAR: lug'atga qarang.

Isoga chin ko'ngildan berilinglar, deb hammaga dalda berdi. ²⁴ U Muqaddas Ruh va imonga to'lgan, xushfe'l odam bo'lgani uchun, xalqning talay qismi Isoni Rab-bim deb qabul qildi.

²⁵ Keyin Barnabo Shoul'ni axtarib, Tarsga bordi va uni topib, Antioxiyaga keltirdi. ²⁶ Bir yil mobaynida ular imonlilar jamoati bilan to'planib, talay odamga ta'lim berishdi. Birinchi marta Antioxiya shahrida Iso shogirdlari Masihiy † degan nomni oldilar.

²⁷ O'sha kunlarda Antioxiyaga Quddusdan ba'zi payg'ambarlar keldi. ²⁸ Ulardan Agav degani Muqaddas Ruhdan ruhlanib qad rostladi-da, butun dunyoda og'ir qahatchilik bo'lishini karomat qildi. (Bu voqea Qaysar Klavdiy †† davrida sodir bo'ldi.) ²⁹ Shunda shogirdlarning har biri qo'lidan kelganicha, Yahudiya-da yashovchi imondoshlariga yordam yuborishga ahd qilishdi. ³⁰ Bu ahdni amalga oshirib, yig'ilgan nafaqalarni Barnabo va Shoul orqali jamoatning oqso-qollariga yuborishdi.

Butrusning qamoqdan qutulish mo'jizasi

12 O'sha kunlarda podshoh Hirod imonlilar jamoatidan ba'zilariga ozor berish uchun qo'l ko'tardi. ² Yuhannoning akasi Yoqubni qilich bilan chopib o'ldirdi. ³ Bu yahudiylarga yoqqanini ko'rib, uning ortidan Butrusni ham qo'lga oldi. Ana shu voqealar *yahudiylar* xamirturushsiz non yopadigan Fisih bayramida sodir bo'ldi. ⁴ Hirod Butrusni zindonga qamab, Fisih bayramidan keyin xalq oldiga chiqarish niyati bor edi. Uni qo'riqlash uchun har biri to'rt askardan iborat to'rt dastaga topshirdi.

⁵ Butrus shunday zindonda tutilarkan, imonlilar jamoati uning uchun ixlos bilan Xudoga ibodat qilar edi.

⁶ Hirod uni chiqarmoqchi bo'lgan kundan avvalgi kechasi Butrus ikki askar o'rtasida, ikkita zanjir bilan kishanlangan holda uxlayotgan edi. Eshikning yonidagi qorovullar esa zindonni qo'riqlashar edi. ⁷ Nogahon Xudovandning farishtasi Butrusning yonida paydo bo'lib, hujrada nur porladi. Farishta Butrusning biqiniga turtib:

– Tezroq o'rnindan tur! – deb uni uyg'otdi. Shu ondayoq qo'llaridagi zanjirlar tushib ketdi.

⁸ Farishta Butrusga:

– Kamaringni bog'la, choriqlaringni kiy! – dedi. U shunday qildi. Keyin farishta:

– To'ningni kiy, orqamdan yur! – dedi. ⁹ Butrus chiqib, uning orqasidan ketdi. Faqat farishta qilayotgan ishning o'ng yoki tush ekanini uqmay, vahiy ko'rayotganini o'ylar edi. ¹⁰ Birinchi va ikkinchi qorovulxonalaridan o'tib, shaharga chiqadigan temir darvozaga kelishdi. Darvoza o'zidan-o'zi ularga ochildi. Tashqariga chiqib, bir ko'chani bosib o'tishdi. Nogahonda Butrusning yonidagi farishta g'oyib bo'ldi.

† MASIHIY: yunoncha "xristian", ya'ni Masihga qarashli, Masih yo'lida yuruvchi. †† QAYSAR KLAVDIY: 41-54 yillarda Rim imperatori edi. "Butun dunyo" so'zi Rim dunyosi ma'nosida. Mazkur qahatchilikning kechgani tarixiy hodisadir.

¹¹ Butrus o'ziga kelgach: "Endi men chindan ko'rdim, Rabbim farishtasini yuborib, meni Hirod qo'lidan va yahudiy xalqining butun qasd-adovatidan qutqazdi", – dedi. ¹² U bo'lib o'tgan voqealarning farqiga yetgan zahoti Mark laqabli Yuhannoning onasi Maryamning uyi-ga yetib keldi. U yerda bir talay odam to'planib, ibodat qilayotgan edi. ¹³ Butrus darvozani taqillatgach, Roda ismli bir xizmatkor qiz quloq solgani chiqdi.

¹⁴ Butrusning ovozi tanib, sevinganidan darvozani ochmay ichkariga yugurib, uning tashrifini bildirdi.

¹⁵ – Aqling joyidami? – deyishdi ular qizga. Lekin qiz o'z aytganini tasdiqlayvergach, ular:

– Uning farishtasidir, – deyishdi.

¹⁶ Shu orada Butrus taqillatishda davom etdi.

Ochganlarida uni ko'rib hayron qolishdi. ¹⁷ Butrus ularning jim turishi uchun qo'li bilan imo qilib, Rab-bimiz uni qanday zindondan chiqarganini gapirib berdi. So'ng:

– Bularni Yoqub va boshqa birodarlarga bildiringlar! – deb, u yerdan chiqdi-da, boshqa joyga ketdi.

¹⁸ Kunduz bo'lgach, Butrus bilan nima yuz bergani haqida o'ylab, askarlar qattiq hayajonga tushishdi.

¹⁹ Hirod esa uni izlab topolmaganidan keyin qorovullarni so'roq qilib, o'lim jazosiga mahkum etdi.

Podshoh Hirodning halokati

Shundan so'ng Hirod Yahudiyani tark etib, Kesariya shahriga bordi va u yerda bir muddat qoldi. ²⁰ U Tir va Sido'n aholisiga bor zahrini sochar edi. Ular esa o'zaro kelishib, uning huzuriga tashrif buyurishdi. Podshohning saroy noziri Blastani o'z tomonlariga ko'ndirib, sulh so'rashdi. Chunki ularning viloyati uchun zarur bo'lgan oziq-ovqat podshohning viloyatidan olinar edi.

²¹ Belgilangan kunda Hirod shohona kiyimlarini kiyib, minbarga o'tirdi-da, xaloyiqqa va'z aytdi. ²² Xaloyiq esa: "Bu odamning ovozi emas, bu Xudoning ovozi!" – deb xitob qilardi. ²³ O'sha ondayoq Xudovandning farishtasi Hirodni urdi. U sharafni Xudoga bermagani uchun tanasini qurtlar kemirib, jon berdi.

²⁴ Xudoning kalomi esa tobora yoyilar, samara berardi. ²⁵ Barnabo bilan Shoul topshiriqni bajolagach, Mark laqabli Yuhannoni o'zlari bilan birga olib, Quddusdan qaytib kelishdi.

Shoul (Pavlus) ning birinchi targ'ibot safari

13 Antioxiya shahridagi imonlilar jamoatida ba'zi bir payg'ambarlar va muallimlar, chunonchi Barnabo, "Qoracha" laqabli Simun, kirineyalik Lutsiy, viloyat hokimi Hirod bilan birga tarbiyalangan Manohim va Shoul bor edilar. ² Bular diniy xizmatini o'tab, ro'za tutib turgan mahalda, Muqaddas Ruh gapirib: "Barnabo bilan Shoul'ni Men saylagan ish uchun Menga ajratib beringlar!" – dedi. ³ Shu tariqa, ular yana ro'za tutib va ibodat qilib bo'lgach, Barnabo bilan Shoulning boshiga qo'llarini qo'yganicha duo o'qib, ularni jo'natishdi.

Kipr orolida

⁴ Barnabo bilan Shoul Muqaddas Ruh buyurganiga ko'ra yo'lga tushib, Selevkiya shahriga keldilar. U yerdan esa Kipr oroliga suzib ketdilar. ⁵ Salamis shahriga kelib, yahudiylarning ibodatxonalarida Xudoning kalomini targ'ib qildilar. Yuhanno ham ularning xizmatida edi.

⁶ Ular butun orolni kezib chiqib, Pafos shahriga yetib keldilar. U yerda sehrigar va soxta payg'ambar bo'lgan Baryeshu ismli bir yahudiyga duch keldilar. ⁷ Baryeshu viloyat hokimi Sergiy Pavlusning xodimi edi. Aqlli odam bo'lgan hokim Barnabo bilan Shoulni chaqirtib, Xudoning kalomini tinglamoqchi bo'ldi. ⁸ Biroq Baryeshu (boshqa oti bilan Alimo, ya'ni "sehrigar") ularga qarshilik ko'rsatib, hokimni imondan toydirishga tirishardi. ⁹ Shunda Muqaddas Ruhga to'lgan Shoul, ya'ni Pavlus, unga ko'zlarini tikib dedi:

¹⁰ – Ey iblis o'g'li! Yuraging har xil hiyla va ayyorlikka to'lgandir, har qanday haqiqat dushmanisan! Xudovandning to'g'ri yo'llarini chalkashtirishni bas qil!

¹¹ Va endi Xudovand senga qarshi qo'l ko'tardi. Sen ko'r bo'lasan va bir qancha vaqt quyoshni ko'rmaysan.

Shu zahotiyiq bu odamning ko'zlari qorong'i-zimistonlikka ko'mildi. Endi u atrofni paypaslaganicha o'ziga yetaklovchi izlar edi. ¹² Hokim bu voqeani ko'rdi-da, Rabbimiz Iso to'g'risidagi ta'limotga qoyil qolib, imon keltirdi.

Pisidiyaning Antioxiya shahrida

¹³ Pavlus va unga hamroh bo'lganlar Pafos shahridan suzib ketib, Pamfiliyaning Pergiya shahriga kelishdi. Yuhanno esa ulardan ajralib, Quddusga qaytib bordi.

¹⁴ Ular Pergiyadan yana yo'lga chiqib, Pisidiya yurtidagi Antioxiya shahriga borishdi.

Shanba kunida yahudiylarning ibodatxonasiga kirib o'tirishdi. ¹⁵ Tavrot va Payg'ambarlar kitoblaridan qiroat tugagach, ibodatxonaning jamoaboshilari ularga kishi yuborib:

"Erlar, birodarlar, agar xalqqa beradigan nasihat so'zlaringiz bo'lsa, marhamat qilib aytinglar", – deyishdi.

¹⁶ Pavlus oyoqqa turdi va qo'li bilan ishora qilib: "Ey Isroil erlari va barcha Xudodan qo'rqqanlar, tinglangiz! – dedi. ¹⁷ – Bu xalqning, Isroilning Xudosi ota-bobolarimizni tanladi. Ular Misr yerida, g'urbatda yashaganda, Xudo ularning martabasini baland qildi. So'ngra O'zining muzaffar qo'li bilan ularni u yerdan olib chiqdi. ¹⁸ Qariyb qirq yil sahrada ularning kirdikorlariga chidadi. ¹⁹ Kan'on mamlakatida yetti elatni halokatga yo'liqtirib, ularning zaminini Isroil xalqiga nasib qildi. ²⁰ Bu hol qariyb to'rt yuz ellik yil davom etdi.

Shundan so'ng, Shomuil payg'ambar zamonigacha Xudo ularga qozilarni berdi. ²¹ Buning izidan xalq podshoh talab qildi va Xudo Benyamin nasl-nasabidan Kish o'g'li Shoul degan mardni ularga qirq yil podshoh qilib berdi.

²² Uni taxtdan tushirgandan keyin esa, ularga Dovudni podshoh qilib berdi. Xudo Dovud haqida shunday shahodat berdi: "Men ko'nglimdagiday bir odamni – Ishay o'g'li Dovudni topdim; butun istaklarimni u bajo keltiradi".

²³ Xudo bergan va'dasiga muvofiq, Dovud zurriyotidan Isroilga Najotkorni – Isoni yubordi. ²⁴ Isoning kelishidan burun Yahyo payg'ambar butun Isroil xalqini tavba-tazarru qilishga va suvda imon keltirishga undab yurdi. ²⁵ Yahyo o'z faoliyatini yakunlayotganda: "Sizlar meni kim deb hisoblaysizlar? Men Masih emasman. Lekin mendan keyin Kelayotgan bor, ana men Uning choriq iplarini yechishga ham munosib emasman", – degan edi.

²⁶ Ey erlar, birodarlar, ey Ibrohim naslidan bo'lganlar va orangizdagi barcha Xudodan qo'rqqanlar! Bu Najotkor haqidagi xabar endi sizlargacha yetib keldi.

²⁷ Quddusda yashovchilar bilan ularning rahnamolari Isoni tan olmadilar. Uni o'limga mahkum qilib, har shanba kuni tilovat qilinadigan payg'ambar so'zlarini o'zlari bajo keltirdilar. ²⁸ Unda o'limga loyiq hech bir ayb topolmagan holda, Pilatdan Uni o'ldirishni so'radilar. ²⁹ U haqida yozilgan butun oyatlarni shunday bajo keltirishgandan keyin, Uni yog'ochdan tushirib qabrga qo'ydilar. ³⁰ Lekin Xudo Isoni tiriltirdi. ³¹ Iso O'zi bilan birga Jaliladan Quddusga borganlarga ancha kunlar davomida ko'rinish berib turdi. Endi ular xalq oldida Uning guvohlari bo'lib qolganlar. ³² Bizning sizlarga yetkazayotgan Xushxabar ham shu: Xudo otalarimizga bergan va'dasini ³³ ularning bolalari bo'lmish bizlar uchun Isoni tiriltirish orqali amalga oshirdi. Zabur kitobining ikkinchi sanosida yozilganidek:

"Sen Mening O'g'limsan,
Seni bugun tavallud ettirdim".

³⁴ Isoni tiriltirish va aslo chirishiga yo'l qo'ymaslik haqida esa Xudo *Zaburda* yana shunday degan:

"Men Dovudga va'da qilgan duolarimni
Sizlarga muqarrar etib bergayman".

³⁵ Shuningdek, boshqa bir oyatda ham:
"O'z Azizingning chirishni ko'rishiga yo'l qo'yaysan"

†
– degan. ³⁶ Dovud Xudoning amri bilan o'z nasliga xizmat qilganidan keyin vafot etdi va ota-bobolari singari ko'milib, uning tanasi chirib ketdi. ³⁷ Biroq Xudo tiriltirgan Isoning tanasi chirishni ko'rmadi.

³⁸ Endi ey birodarlar, mana shu sizlarga ma'lum bo'lsinki, ushbu Iso nomidan gunohlaringiz kechirilishi e'lon qilinmoqda. ³⁹ Sizlar Musoning Qonuniga amal qilib, oqlanishingiz mumkin emas edi. Endi esa Iso Masihga ishongan kishining har qanday gunohidan Xudo o'tadi. ⁴⁰ Faqat ehtiyot bo'linglar, yana payg'ambarlar kitobida aytilgan bu so'zlar sizlarning boshingizga tushmasin:

⁴¹ "Ey xor qiluvchilar, qaranglar,
Hayratda qolib halok bo'linglar!
Siz yashayotgan kunlarda Men bir ish qilamanki,
Uni sizlarga biron kishi aytib berganda edi,

† qarang: Zabur 2:7, 15:10.

Unga hech inonmas edingizlar”.

⁴² Bundan so'ng Pavlus bilan Barnabo yahudiylarning ibodatxonasidan chiqib ketishdi. Xaloyiq ulardan bu haqda kelgusi shanba kuni yana so'zlashni iltimos qildi. ⁴³ Jamoat tarqalgandan keyin, yahudiylardan va Xudodan qo'rqib yahudiy diniga kirganlardan ko'pginasi Pavlus va Barnaboning orqasidan ergashdilar. Ular bu kishilar bilan suhbat qurib, Xudoning inoyatiga tayanib, imonda mahkam bo'lishga ishontirishardi.

⁴⁴ Kelgusi shanbada shaharliklarning qariyb hammasi Xudoning kalomini eshitish uchun yig'ilishdi. ⁴⁵ Lekin shuncha xaloyiqni ko'rgan yahudiylar hasadga to'lib, Pavlusning aytayotgan so'zlarini inkor qilganча, haqoratga o'ta boshladilar. ⁴⁶ Shunda Pavlus bilan Barnabo jasorat bilan javob berib dedilar: “Xudoning kalomini birinchi navbatda siz, yahudiylarga targ'ib qilmoq kerak edi. Ammo sizlar Uni rad qilib, o'zlarinigizni abadiy hayotga noloyiq ko'rdingizlar. Shundan buyon biz boshqa xalq vakillariga murojaat qilamiz. ⁴⁷ Chunki Xudovand *Tavrot*da bizga vasiyat qilib degan:

“Seni turli xalqlarga nur berishga qo'ydim, Zamin chetlariga qadar najot keltirgin deya”.

⁴⁸ G'ayriyahudiylar buni eshitgandan so'ng sevinib, Rabbimizning kalomini ko'kka ko'tarishdi, abadiy hayotga tayin bo'lganlarning hammasi esa imon keltirishdi. ⁴⁹ Shu tariqa Rabbimizning kalomi butun mamlakat bo'ylab yoyilib borar edi. ⁵⁰ Biroq yahudiylar xudojo'y va e'tiborli ayollar va shuningdek, shaharning nufuzli odamlarini Pavlus va Barnaboga qarshi qo'zg'atib, ularni o'z yurtlaridan quvib chiqazdilar. ⁵¹ Shunda Pavlus va Barnabo oyoq changlarini ularga siltab qoqib, Ikoniya shahriga ketishdi.

⁵² Shogirdlar bo'lsa, sevinch va Muqaddas Ruhga to'lib-toshib borardilar.

Ikoniya shahrida

14 Ikoniya shahrida Pavlus bilan Barnabo odatdagiday yahudiylarning ibodatxonasiga kirib, va'z aytdilar. Natijada yahudiy va yunonlardan juda ko'plari imon keltirdi. ² Lekin inonmagan yahudiylar majusiylarning yuraklarini zaharlab, ularni imonlilarga qarshi qo'zg'atdilar. ³ Pavlus bilan Barnabo bo'lsa, ancha vaqt Rabbimiz Iso uchun jasorat bilan faoliyat ko'rsatardilar. Rabbimiz ham ularning qo'llari orqali ajoyib va mo'jizakor ishlar yaratib, O'zining inoyatli kalomini tasdiqlar edi. ⁴ Shunday qilib, shahar aholisi ikkiga bo'lindi: ba'zilari yahudiylar va ba'zilari havoriylar tomoniga o'tdilar.

⁵ Yahudiylar va majusiylar o'z rahnamolari bilan kelishib, havoriylarga ozor berib, ularni toshbo'ron qilmoqchi bo'lishdi. ⁶ Ular esa buni payqab qolib, Likaoniyaning Listra va Derviya shaharlari va atrofdagi viloyatga qochib ketishdi. ⁷ U yerda Injil Xushxabarini targ'ib qilishda davom etishdi.

Listra va Derviya shaharlarida

⁸ Listra shahrida bir cho'loq kishi yerda o'tirar edi. U tug'ma mayib bo'lib, umrida aslo yurmagan edi. ⁹ U Pavlusning aytayotgan so'zlarini tinglarkan, Pavlus unga ko'z tikib, darddan xalos bo'lish uchun imoni borligini payqadi. ¹⁰ Ovozini baland qilib:

– Rabbim Iso Masih nomidan senga aytaman: oyog'ingda tikka tur! – dedi. O'sha zahoti u kishi o'rnidan irg'ib turdi-da, yura boshladi.

¹¹ Xaloyiq Pavlus qilgan ishni ko'rib, Likaoniya tilida baralla:

– Tangrilar odam qiyofasida oldimizga tushibdi! – deb baqira ketishdi. ¹² Barnaboni – Zevs †, Pavlusni esa notiq bo'lgani uchun Hermes †† deyishdi. ¹³ Shaharning tashqarisidagi Zevs ma'badining kohini esa shahar darvozalariga ho'kizlarni va gulchambarlarni olib kelib, xaloyiq bilan birga qurbonlik keltirmoqchi bo'ldi.

¹⁴ Havoriylar Barnabo va Pavlus buni eshitgach, kiyimlarini yirtgancha, o'zlarini xaloyiqning orasiga otib: ¹⁵ “Erlar! – deb baqirishdi. – Nima uchun bu ishlarni qilyapsizlar? Biz ham sizlarga o'xshagan insonmiz! Sizlar bu soxta tangrilarga topinishdan qaytib, yer, osmon, dengiz va undagi hamma narsani yaratgan barhayot Xudoga iltijo qilinglar. Mana, biz sizlarga yetkazayotgan Xushxabarimiz shu. ¹⁶ Garchi Xudo o'tgan barcha xalqlarga o'z yo'llari bilan yurishlariga erk bergan bo'lsa-da, ¹⁷ shu bilan birga O'zini doimo oshkora qilib kelgan. Osmondan yog'ingarchilik va serhosil mavsumlar berib, rizq-ro'zingizni ta'minlab, yuraklaringizni baxt-saodatga to'ldirib, sizlarga ezgulik qilib kelgan”.

¹⁸ Havoriylar bu so'zlarni aytib bo'lib, olomoni zo'rg'a tinchitishdi va o'zlariga qurbonlik qilmaslikka ko'ndirishdi. [Hamma uy-uylariga ketgandan so'ng, ular yana shu yerda ta'lim berishni davom ettirishdi.]

¹⁹ Shu orada havoriylar jasorat bilan va'z aytib turganda, Antioxiya va Ikoniya shaharlaridan yahudiylar kelib, xalqni ulardan bosh tortishga undadilar. “Ular biron haqiqatni aytishgani yo'q, hamma so'zlari yolg'on”, – deb xalqning avzoyini buzib, Pavlusni toshbo'ron qildilar. Uni o'lgan hisoblab, shahardan tashqariga sudrab chiqdilar. ²⁰ Lekin shogirdlari uning atrofiga to'planganda, Pavlus o'rnidan turib, shaharga qaytib kirdi. Ertasi kuni Barnabo bilan Derviya shahriga jo'nadi.

Suriyaning Antioxiya shahriga qaytish

²¹ Xushxabarni Derviya shahrida targ'ib qilib, ko'p shogird orttirishgandan so'ng, Listra, Ikoniya va Antioxiya shaharlariga qaytdilar. ²² Yo'l-yo'lakay Iso shogirdlarining jonlariga jon qo'shib, imonda sobit bo'lishlari uchun dalda berardilar. “Xudoning Shohligiga ko'p qayg'ulardan o'tib kirishimiz kerak”, – deb nasihat qilardilar. ²³ Har bir imonlilar jamoati uchun oqso-

† ZEVS: qadimiy yunonlarda “bosh xudo”. †† HERMES (Germes) esa “xudolarning notiqi” deb hisoblanar edi.

qollar tayin etdilar. Ro'za tutib, imonlilarni duo qilib, Rabbimiz deb qattiq ishonishgan Iso Masihning qaramog'iga ularni topshirdilar.

²⁴ Pisidiya yurtidan o'tib Pamfiliya viloyatiga keldilar. ²⁵ Pergiya shahrida Xudoning so'zini va'z qilgandan keyin, Attaliyaga tushib bordilar. ²⁶ U joydan suzib, endi tamomlagan ishlari uchun Xudoning inoyatiga topshirilgan joy – Antioxiyaga qaytib keldilar. ²⁷ U yerga yetgach, imonlilar jamoatini yig'ib, Xudoning ular bilan nimalar qilganini, majusiylarga imon eshigini qanday ochganini so'zladilar. ²⁸ Bu yerdagi Iso shogirdlari bilan birga ancha vaqt turdilar.

Quddusdagi buyuk kengash: sunnat masalasi

15 Yahudiya o'lkasidan kelgan ba'zi odamlar Antioxiyada turgan imonli birodarlariga: "Agar Musoning odati bo'yicha sunnat qilmasangizlar, najot topolmaysizlar", – deya ta'lim berardilar. ² Pavlus va Barnabo ular bilan ancha tortishuv va bahsga kirishdilar. Oxirida Pavlus bilan Barnaboni, shuningdek, oralaridan boshqa ba'zi kishilarni tayin etib, bu masalani havoriylar va oqsoqollar qoshida yechish maqsadida ularni Quddusga yuborishga qaror qilishdi. ³ Ular jamoat tomonidan jo'natilgandan so'ng, Finikiya va Samariya o'lklaridan o'tayotib, o'sha yerdagi birodarlariga majusiylarning Xudoga iltijo qilishganini aytib berib, hammaga katta sevinch bag'ishlardilar.

⁴ Quddusga yetganlarida, imonlilar jamoati, havoriylar va oqsoqollar tomonidan yaxshi qabul qilindilar. O'zlari bilan Xudoning qilgan butun ishlarini, majusiylarga imon eshigini qanday ochganini ularga bildirdilar. ⁵ Lekin farziylar mazhabidan Isoga ishongan ba'zi birlari qarshi turib: "Ularni sunnat qilish va Musoning Qonuniga rioya ettirish kerak", – dedilar.

⁶ Havoriylar va oqsoqollar bu masalani muhokama qilish uchun yig'ildilar. ⁷ Ancha munozaradan keyin Butrus o'rnidan turib, ularga xitob etdi:

"Erlar, birodarlar! Sizlarga ma'lumki, majusiylar Injil Xushxabarini mendan eshitib, imon keltirsinar deb, Xudo ancha vaqt avval orangizdan meni tanlagan edi. ⁸ Qalblarni bilgan Xudo bizga bergan Muqaddas Ruhni ularga ham ehson etib, shu bilan ularni ma'qul topganini tasdiq etdi. ⁹ Ular bilan bizning oramizni hech qanday farq bilan ajratmasdan, imon keltirishlari orqali ularning ham dillarini tozaladi. ¹⁰ U holda, sizlar nima uchun Xudoni sinab, na otalarimiz, na bizlar ko'tarib borolmagan bo'yinturuqni Iso shogirdlarining bo'yniga yuklamoqchisizlar? ¹¹ O'zimiz birgina Rabbimiz Isoning inoyati bilan najot topishga ishonganimiz kabi, ular ham xuddi shunga ishonishadi".

¹² Shunda butun jamoat jim bo'lib, Barnabo bilan Pavlusga quloq solib turdi. Ular esa Xudoning o'zlari orqali majusiylar orasida bajargan barcha ajoyib va mo'jizakor ishlarini ayta boshladilar.

¹³ Ular so'zlab bo'lgandan keyin, Yoqub gap boshladi: "Erlar, birodarlar, menga quloq solinglar! ¹⁴ Simun †, birinchi galda Xudo boshqa millatlardan O'z ismini

tanigan bir xalqni olish uchun osmondan tushganini tushuntirdi. ¹⁵ Ana, payg'ambarlarning so'zlari ham bunga muvofiq kelyapti, Tavrotda yozilishicha:

¹⁶ "Bundan keyin Men qaytib kelib, Dovudning yiqilgan dargohini barpo qilurman. Uning xarobalarini yangidan qurib, Uni boshdan qayta tiklab qo'yurman.

¹⁷ Toki qolgan odamlar, Ismimni tanigan barcha xalqlar, Men – Xudovandni izlab topsinlar.

¹⁸ Bularni qadimdan ma'lum etgan Xudovand buyurib bajarmoqda".

¹⁹ Shuning uchun mening fikrimcha, boshqa millatlardan Xudoga imon keltirganlarni qiynab qo'ymasligimiz lozim. ²⁰ Faqat ularga xat yozib, butlarga so'yilgan harom qurbonlik go'shti, zino, bo'g'ilgan hayvonning go'shti va qon yeyishdan o'zlarini saqlasinlar, [o'zlari uchun istamagan narsani o'zgaga qilmasinlar], deb buyruq beraylik. ²¹ Zotan, Musoning Qonuni qadimgi ajdodlar zamonidan beri har bir shaharda va'z qilinmoqda, har shanba kuni ibodatxonalarda qiroat qilinib kelmoqda".

Isoga ishongan g'ayriyahudiylarga xat

²² Buning izidan butun jamoat bilan havoriylar va oqsoqollar o'z oralaridan odamlarni saylab, Pavlus va Barnabo bilan Antioxiyaga yuborishni lozim ko'rdilar. Birodarlar orasida obro' orttirgan Barsabo laqabli Yahudoni va Silani sayladilar. ²³ Ular orqali shu maktabni yozib yubordilar: "Havoriylar, oqsoqollar va barcha birodarlardan, turli xalq vakillaridan iborat bo'lib, Antioxiya, Suriya, va Kilikiyada yashayotgan birodarlarimizga salom!

²⁴ Eshitishimizcha, bizdan chiqqan ba'zi kishilar o'zlarining gaplari bilan sizlarni dovdiratib, sunnat qilish kerak, Musoning Qonuniga rioya qilish kerak, deb ko'ngillaringizni tashvishga solishibdi. Biz esa buni buyurmagan edik. ²⁵ Shu sababdan o'z oramizdan saylangan ba'zi bir odamlarni azizlarimiz Barnabo va Pavlus bilan birga sizlarning oldingizga yuborish uchun bir fikrga keldik. ²⁶ Bu ikkalasi Rabbimiz Iso Masihning ismi uchun o'z jonlarini ham ayamagan zotlardir. ²⁷ Qarorimiz bo'yicha huzuringizga hozircha Yahudo bilan Silani yo'llayapmiz; ular sizlarga bularni og'zaki ham tushuntiradilar. ²⁸ Shunday qilib, Muqaddas Ruhga va bizga ma'qul ko'ringan quyidagi zarur sanalganlardan boshqa sizlarga hech narsa yuklamaslikka qaror qildik, chunonchi: ²⁹ butlarga so'yilgan qurbonlik go'shti, qon, bo'g'ilgan hayvonning go'shti hamda zinodan o'zingizni saqlanglar. [O'zingiz uchun istamagan narsani o'zgaga qilmanglar.] Bu harom narsalardan o'zlariningizni saqlab yursangiz, yaxshi ish qilgan bo'lasizlar. Salomat bo'linglar!"

³⁰ Shunday qilib, bu odamlar yo'lga tushib, Antioxiya shahriga kelishdi. U yerdagi jamoatni to'plab, xatni topshirishdi. ³¹ Ular esa nasihatni o'qib sevindilar. ³² O'zlari ham payg'ambar bo'lgan Yahudo va Sila ma'noli, mo'l so'z bilan birodarlariga dalda berib, jon-

† SIMUN: Havoriy Butrusning eski oti; qarang: Matto 4:18.

lariga jon qo'shdilar. ³³ Bu yerda bir muddat turishganidan keyin, birodarlari ularni eson-omon kuzatib, yuborganlar qoshiga qaytarishdi. ³⁴ [Lekin Sila Antioxiyada qolishni afzal ko'rdi va Yahudo yakka o'zi Quddusga qaytdi.] ³⁵ Pavlus va Barnabo bo'lsa, Antioxiyada qolishdi. Ular boshqa ko'p kishilar bilan hamjihat bo'lib, ta'lim berishni va Rabbimiz Isoning Xushxabarini targ'ib qilishni davom ettirishdi.

Pavlusning ikkinchi targ'ibot safari

³⁶ Bir muncha vaqtdan keyin Pavlus Barnaboga: "Endi qaytib borib, Rabbimiz kalomini targ'ib etgan har bir shahardagi birodarlarimizni yo'qlaylik, ularning holahvolini bilaylik", – dedi. ³⁷ Barnabo esa Mark degan Yuhannoni ham o'zi bilan birga olmoqchi edi. ³⁸ Lekin Pavlus, Pamfiliyada o'zlarini tark etib, hamkorlikdan bosh tortgan odamni o'zi bilan birga olishni o'rinli deb hisoblamas edi. ³⁹ Natijada oralarida shunday xafalik bo'lib o'tdiki, ular bir-birlaridan ayrilib qoldilar. Barnabo Markni ergashtirib, Kipr oroliga suzib ketdi. ⁴⁰ Pavlusning o'zi esa Silani tanladi. Birodarlar uni Xudoning inoyatiga topshirgandan so'ng, u jo'nab ketdi. ⁴¹ U Suriya va Kilikiya o'lkalaridan o'tib borgan sari, Masih jamoatlarini imonda mustahkamlar edi.

Timo'tiyning safarga qo'shilishi

16 Pavlus Derviya va Listra shaharlariga yetib bordi. U yerda Timo'tiy ismli Iso shogirdi bor edi. Uning onasi imon topgan yahudiy, otasi esa yunon edi. ² Bu kishi Listra va Ikoniya yashagan imonlilar orasida yaxshi nom chiqargan edi. ³ Timo'tiyni o'zi bilan birga olib ketishni istab, Pavlus o'sha atrofdagi yahudiylar sababli uni sunnat qildi. Chunki uning otasi yunon ekanini hamma bilar edi.

⁴ Ular shaharma-shahar kezib borisharkan, Quddusdagi havoriylar va oqsoqollar tomonidan qaror qilingan qonun-qoidalarni imonlilarga topshirib, bularga rioya qilishlarini tayinlashardi. ⁵ Shu yo'sinda jamoatlarning imoni quvvatlanib, soni kundan-kunga oshib borayotgan edi.

Ovrupaga da'vat

⁶ Pavlus bilan yo'ldoshlari Frigiya va Galatiya yurtlaridan o'tishdi, chunki Muqaddas Ruh Asiyada Xudo so'zini targ'ib qilishlariga to'sqinlik qildi. ⁷ Misiya chegaralariga yaqinlashganda, Bitiniyaga bormoqqa intildilar, lekin Isoning Ruhi yana ularga ijozat bermadi. ⁸ Shunday qilib, Misiya yurtidan o'tib, Troas shahriga tushib keldilar.

⁹ O'sha kechasi makedoniyalik bir odam Pavlusning tushiga kirdi. U Pavlusning qarshisida turib: "Makedoniyaga kelib, bizga yordam bergin!" – deb yolvorar edi. ¹⁰ Pavlusning ko'rgan bu karomatli tushidan keyin bizlar † darhol Makedoniyaga borish harakatini qildik. Chunki Rabbimiz bizni u aholiga Xushxabarni

† BIZLAR: Hozirgacha hikoyatni tomoshabin tilidan yozgan Luqa bir muddat o'zi ham sayrda qatnashgan.

yetkazishga chaqiryapti, degan xulosaga kelgan edik.

Lidiyaning imon keltirishi

¹¹ Troas shahridan jo'nab, to'g'ri Samofrakiya va er-tasi kuni Neapol shahriga suzib bordik. ¹² U yerdan chiqib, Makedoniyaning o'sha qismidagi birinchi Rim koloniyasi bo'lmish Filippi shahriga keldik va o'sha yerda bir necha kun turib qoldik.

¹³ Yahudiylarning dam olish kunida biz shahardan tashqariga chiqib, xuddi o'ylaganimizdek daryo bo'yida ibodat qilayotgan jamoatga duch keldik. Yig'ilgan ayollar bilan suhbatlasha boshladik. ¹⁴ Tinglovchilar orasida Lidiya ismli xudojo'y bir ayol bor edi. U Tiyatira shaharlik alvon to'n sotuvchi edi. Pavlusning aytayotganlarini fahmlashi uchun Rabbimiz uning qalbini ochdi. ¹⁵ Lidiya o'zining uy ahli bilan birga suvda imon keltirgandan so'ng, bizni mehmon qilmoqchi bo'ldi. "Agar sizlar meni Rabbimiz Isoga imon keltirgan deb hisoblasangizlar, uyimga kirib o'tiringlar", – deb bizni ko'ndirdi.

Yomon ruhli folbin qiz

¹⁶ Bir kuni ibodatgohga ketayotganimizda, ichida folchilik ruhi bo'lgan bir cho'ri bizga duch keldi. U folchilik mahorati bilan xo'jayinlariga ko'p daromad keltirardi. ¹⁷ Pavlusning va hammamizning orqamizdan yurib:

– Bu odamlar Xudoyi Taoloning qullaridir, bizga najot yo'lini e'lon qilmoqdalar, – deb baqirardi. ¹⁸ Ancha kun buni takrorladi. Oxiri, Pavlusning joniga tegib, u cho'riga burildi-da, ichidagi ruhga:

– Iso Masih nomidan senga buyuraman: cho'ridan chiqib ket! – dedi. Ruh esa o'sha zahoti cho'ringing tanidan chiqib ketdi.

¹⁹ Cho'ringing xo'jayinlari endi daromad umidi yo'qolganini ko'rib, Pavlus bilan Silani tutganlaricha markaziy maydonga, shahar mahkamasiga sudrab bordilar. ²⁰ Ularni Rim ma'murlarining qoshiga chiqarib:

– Bu odamlar yahudiy bo'la turib, shahrimizni to'sto'polon qilib yubormoqdalar! ²¹ Biz rimliklarga qabul etish va bajarish mumkin bo'lmagan odatlarni targ'ib qilmoqdalar, – deyishdi. ²² Olomon Pavlus bilan Silaga yopirila boshlagach, ma'murlar ularning ust-boshini yirtib olib, kaltaklashga buyurdilar.

Pavlus bilan Sila qamoqda

²³ Ularni juda ko'p kaltaklashgandan keyin zindonga tashlab, qattiq qo'riqlashni zindonbonga buyurdilar.

²⁴ U ham olgan amriga ko'ra, ularni zindoning ichki bo'lmasiga qamab, oyoqlarini kundalab qo'ydi.

²⁵ Tun yarimlab qolganda, Pavlus va Sila ibodat qilib, Xudoni kuylashar edi; mahbuslar esa ularni tinglab turishardi. ²⁶ To'satdan shiddatli zilzila yuz berdi-da, qamoqxonaning poydevorini silkitib tashladi. O'sha zahoti barcha eshiklar ochilib, hammaning kishanlari bo'shab qoldi. ²⁷ Zindonbon esa uyg'ongan zahoti zin-

don eshiklarining ochilib qolganini ko'rdi. U qilichini qinidan sug'urib, o'zini o'ldirmoqchi bo'ldi, chunki mahbuslar qochib ketishgan, deb o'ylardi. ²⁸ Lekin Pavlus baland ovozda baqirib:

– Zinhor o'z joningga qasd qilma, biz hammamiz shu yerdamiz! – dedi.

²⁹ Zindonbon chiroq so'rab, zindonga yugurib kirdi va titrab Pavlus bilan Silaning poyiga o'zini tashladi.

³⁰ Ularni tashqariga chiqarib:

– Janoblar, najot topish uchun nima qilishim kerak? – deb so'radi. ³¹ Ular:

– Rabbimiz Iso Masihga ishongin, sen o'zing va butun xonadoning najot topasizlar, – deyishdi. ³² Keyin unga va butun uy ahliga Xudoning kalomini so'zlab berishdi.

³³ Zindonbon kechani o'sha soatida Pavlus bilan Silani bir chetga olib, yaralarini yuvdi. Darhol o'zi bilan butun xonadoni suvga cho'mib imon keltirdi. ³⁴ Ularni o'z uyiga keltirib, dasturxonga taklif qildi. Xudoga imon topdim deb, butun xonadoni bilan birga juda xurram bo'layotgan edi.

³⁵ Kunduz bo'lgach, rimlik ma'murlar:

– U odamlarni qo'yib yuboringlar, – deb vazifadorlarini yo'llashdi. ³⁶ Zindonbon Pavlusga xabar yetkazib:

– Ma'murlar sizlarni ozodlikka chiqarish uchun odam yuborishibdi, endi chiqib eson-omon keta qolinglar, – dedi. ³⁷ Pavlus ularga shunday javob berdi:

– Rim fuqarosi bo'lgan bizni sud qilmay xalqning ko'z o'ngida urib, zindonga tashladilar. Endi esa bizni yashirincha qo'yib yubormoqchilarmi? Yo'q, o'zlari kelib bizni chiqazsinlar!

³⁸ Vazifadorlar bu so'zlarni ma'murlarga aytib berdilar. Pavlus bilan Silaning Rim fuqarosi † bo'lganlarini ma'murlar eshitgach, yuraklari seskanib ketdi. ³⁹ Kelib ulardan kechirib so'radilar. So'ng ularni kuzatib, shahardan ketishlarini iltimos qildilar. ⁴⁰ Pavlus bilan Sila esa zindondan chiqiboq, Lidiyaning uyiga borishdi. Birodarlari bilan ko'rishib, ularga nasihat bergandan keyin, jo'nab ketishdi.

Salonika shahrida quvg'in

17 Amfipol va Apolloniya shaharlaridan o'tib, Salonika shahriga kelishdi. U yerda yahudiylarning ibodatxonasi bor edi. ² Pavlus o'zining odatidagi yahudiylarning oldiga kirib, surunkasiga uch shanba kuni ular bilan muqaddas yozuvlar †† borasida munozara qildi. ³ “Sizlarga men e'lon qilayotgan bu Iso – Masihdir”, – deb aytar, Masihning azob bilan o'lib tirilishi kerakligini ishonitirarli isbotlar bilan bayon etar edi. ⁴ Yahudiylardan ba'zilar, shuningdek, Xudodan qo'rqqan ko'pgina yunonlar bilan e'zozli ayollardan iborat katta bir to'da qanoat hosil qilib, Pavlus bilan Silaga qo'shildilar.

⁵ Lekin *inonmagan* yahudiylar hasadga to'lib, maydondan yaramas odamlarni to'plab, xaloyiq orasiga

† Rim fuqarosi bo'lgan kishini sudsiz jazolamoq qonunga xilof edi; aynan qarang: 22:22-29. †† MUQADDAS YOZUVLAR: Muqaddas Kitobning u vaqtgacha yozilib bo'lgan Tavrot va Zabur qismlari.

g'ulu solishdi-da, butun shaharni to's-to'polonga aylantirib yuborishdi. Yasonning uyiga hujum qilib, Pavlus bilan Silani xalqning oldiga olib chiqishni talab qilishdi. ⁶ Ularni topolmay, Yason va ba'zi imonlilarni shahar ma'murlari huzuriga sudrab kelishdi-da, qichqirishib: “Dunyoni ostin-ustin qilayotgan bu odamlar mana bu yerga ham kelishibdi! ⁷ Mana, Yason ularni uyiga qabul qilibdi. Bularning hammasi: Iso degan boshqa bir podshoh bor, deb Qaysarning buyruqlariga qarshi harakat qilmoqdalar”, – deyishdi. ⁸ Bu so'zlar olomoni va shahar ma'murlarini juda ham hayajonga soldi. ⁹ Nihoyat, Yason va boshqalardan kafolat olib, ularni qo'yib yuborishdi.

Veriya shahrida yaxshi qabul

¹⁰ Darhol, o'sha kechasiyoq imonlilar Pavlus bilan Silani Veriya shahriga jo'natishdi. Ular u yerga yetgach, yahudiylarning ibodatxonasiga borishdi. ¹¹ Bu yerdagi yahudiylar Salonika aholisidan ko'ra farosatliroq edilar. Xudo so'zini juda ishtiyoq bilan qabul qilib, bu ta'limot haqiqatmikin, deb kundun-kunga muqaddas yozuvlarni sinchiklab o'qir edilar. ¹² Shunday qilib, ulardan ko'plari, shu jumladan muhtaram yunon ayolu erkaklarining ko'pchiligi ham imon keltirishdi.

¹³ Pavlus Veriya shahrida ham Xudoning kalomini va'z qilyapti, deb eshitgan Salonikadagi yahudiylar u yerga ham kelib, xaloyiqni gijgijlab, alg'ov-dalg'ov qildilar. ¹⁴ Shunda imonlilar Pavlusni zudlik bilan dengizga kuzatib qo'ydilar. Sila va Timo'tiy esa o'sha yerda qoldilar. ¹⁵ Pavlusning kuzatuvchilari uni Afina shahrigacha uzatib qo'ydilar. Pavlusdan: “Sila bilan Timo'tiy oldimga tezroq kelishsin”, degan topshiriqni olgandan so'ng, ular yo'lga tushdi.

Afinada faylasuflar munozarasi

¹⁶ Pavlus Afinada Sila bilan Timo'tiyini kutib turarkan, bu shaharning butlar bilan to'lganini ko'rib, ko'ngli juda g'ashlandi. ¹⁷ Shu tariqa, u goh yahudiy ibodatxonasida yahudiylar va Xudodan qo'rqqan boshqa kishilar bilan so'zlashar, goh bozor maydonida uchrashib turganlar bilan har kuni munozara qilar edi. ¹⁸ Ayniqsa, epikurchi va stoik ‡ faylasuflar u bilan bahslashardilar. Pavlus Iso va tirilish to'g'risidagi Xushxabarni bayon etdi. Biri: “Bu mahmadona nima demoqchi ekan?” – desam, boshqalari: “U begona tangrilarning va'zxonasi, shekilli”, – deb aytishardi.

¹⁹ Pavlusni Ares-tepaga †† olib borishdi va unga: “Sen targ'ib qilayotgan bu yangi ta'limotning nimaligini bilishimiz mumkinmi? ²⁰ Quloqlarimizga g'alati so'zlar eshitilyapti-da, biz ularning nimaligini bilmoqchimiz”, – deyishdi.

²¹ Barcha afinaliklar va bu shaharda yashovchi begonalar hamma vaqtlarini yangiliklarni so'zlash yoki tinglash bilangina o'tkazishardi.

‡ EPIKURCHI...STOIK: lug'atga qarang. †† ARES-TEPA: yunoncha “Areopag”; qadimdan bu nomdagi tepada Afinaning oqsoqollar kengashi yig'ilib turgan.

²² Shunday qilib, Pavlus Ares-tepaning o'rtasida turib, va'z aytdi:

“Ey afinaliklar! Men sizlarni har jihatdan juda dindor ko'ryapman. ²³ Chunonchi, kezib-kezib, aziz joylaringizni ko'zdan kechirib, “NOMA'LUM XUDOGA BAG'ISHLANGAN” deb yozilgan bir qurbongohga ham duch keldim. Xuddi shu sizlar bilmay sig'inayotgan Xudoni men sizlarga ma'lum qilmoqchiman.

²⁴ Borliqni yaratgan Parvardigori olam yeru osmon Egasi bo'lib, inson qo'li bilan yaratilgan ma'badlarda yashamaydi. ²⁵ U biron narsaga muhtoj emaski, Unga inson qo'llari bilan xizmat qilib bo'lsa. U O'zi hammaga hayot, nafas va borliqni bergan. ²⁶ Xudo barcha odamzodni bir odamdan yaratib, yer yuziga tarqalib yashashiga yo'l qo'ygan. Insoniyatning belgisi davrlarini, turli istiqomat joylarini Xudo tayin etgan. ²⁷ U har birimizga juda yaqin bo'lib, paypaslab-paypaslab bo'lsa-da, Meni qidirib topinglar, deb buyurmoqda. ²⁸ Zotan, biz U orqali yashaymiz, harakat qilamiz, bormiz. O'z shoirlaringizdan ba'zilari aytganidek: “Biz ham Uning urug'idirmiz”.

²⁹ Endi biz Xudoning urug'idan bo'lganimiz sababli, go'yo Xudoyi Taoloni inson aqli bilan ijod qilingan yoki inson hunari bilan ishlangan oltin, kumush yoki tosh buyumlar bilan tenglashtirmasligimiz kerak. ³⁰ Xudo o'tgan bu qorong'i davrlarga ko'z yumgan bo'lsa-da, endi hamma yerda, hamma insonlarning tavba qilishlarini buyurmoqda. ³¹ O'zi qo'ygan Zot orqali U dunyoni adolat bilan hukm etadigan bir kun tayin etdi. O'sha Zotni o'lganidan keyin tiriltirib, barcha insonlarga ishonch bag'ishladi”.

³² O'liklarning tirilishini eshitib, ba'zilar masxara qilib kuldilar. Boshqalar esa: “Bu haqda seni bo'lak payt eshitamiz”, – dedilar. ³³ Shunday qilib, Pavlus ularning o'rtasidan chiqib ketdi. ³⁴ Ba'zi odamlar esa unga ergashib imon keltirdilar, shu jumladan Ares-tepa kengashining a'zosi – Dionisiy, Damar ismli bir ayol va boshqalar bor edi.

Korinf shahrida qattiq qarshilik

18 Bu hodisalardan keyin Pavlus Afinani tark etib, Korinf shahriga keldi. ² Bu shaharda asli pontlik bo'lgan Akil ismli bir yahudiyni topdi. Qaysar Klavdiy † butun yahudiylarga Rimdan chiqib ketishlari haqida farmon chiqargani tufayli, Akil bilan xotini Priskilla yaqinda Italiyadan kelishgan edi. Pavlus ularning oldiga bordi. ³ Hamkasb bo'lganlari uchun ularning yonida qolib ishladi. Ularning hunari esa chodir tikuvchilik edi. ⁴ Pavlus har shanba kuni yahudiylar ibodatxonasida bahslashib, yahudiy bilan yunonlarni ishonitirishga harakat qilardi.

⁵ Sila bilan Timo'tiy Makedoniyadan kelganlaridan keyin, Pavlus o'zini butunlay va'zxonlikka bag'ishlab, Isoning Masihligini yahudiylarga ta'kidlab bayon etardi. ⁶ Lekin ular qarshi borib, uni haqorat qilgach, Pavlus kiyimidagi changni qoqib: “Sizlar to'kkan qon

† QAYSAR KLAVDIY: yana qarang: 11:28.

o'z bo'yningizga! Men tozaman. Bu kundan e'tiboran men majusiylarning oldiga boraman”, – dedi.

⁷ Pavlus u yerdan ketib, Xudoga sig'inuvchi Yustus ismli bir odamning uyiga keldi. Uning uyi esa yahudiylar ibodatxonasiga devor-darmiyon edi. ⁸ Shunday qilib, ibodatxonaning jamoaboshisi bo'lgan Krisp butun xonadoni bilan Isoni Rabbim deb imon keltirdi. Buni eshitgan korinfliklardan ko'plari ham ishonib, suvda imon keltirdilar.

⁹ Bir kechasi Pavlusning tushida Iso ko'rinib berib: “Qo'rqma, lekin tinmay gapiravergin, – dedi. ¹⁰ – Men sen bilan birgaman, hech kim senga qo'l tegizib yomonlik qilmaydi; chunki bu shaharda ko'p odamlarim bor”. ¹¹ Pavlus shundan so'ng bir yilu olti oy bu yerda yashab, Xudo kalomidan ta'lim berdi.

¹² Gallion Axaya viloyati hokimi bo'lgan davrda, yahudiylarning hammasi bir bo'lib, Pavlusga qarshi bosh ko'tarishdi. Uni mahkamaga sudrab kelib: ¹³ “Bu odam Qonunimizga zid o'laroq Xudoga sig'inishni xalqqa o'rgatmoqda”, – deb aytishdi.

¹⁴ Pavlus og'zini ochay deganda, Gallion yahudiylarga xitob etib: “Hoy yahudiylar! Agar biron haqsizlik yoki og'ir jinoyat masalasi bo'lsa edi, u vaqtda arzingizni eshitish uchun menda bir asos bo'lar edi. ¹⁵ Holbuki, bahs ta'limot, ismlar va Qonuningiz haqida borayotgan bo'lsa, unda o'z'laringiz hal etinglar. Men bu ishlarining qozisi bo'lishni istamayman”, ¹⁶ – dedi-yu, ularni mahkamadan haydab yubordi. ¹⁷ Shunda butun yunonlar jamoaboshi Sostenni tutib, mahkama oldida urdilar. Gallion esa bunga parvo qilmadi.

Pavlusning Antioxiyaga qaytishi

¹⁸ Pavlus yana ancha kun Korinf shahrida turgandan keyin, birodarlari bilan xayrlashib, Akil va Priskilla bilan birga Suriyaga borayotgan kemaga tushdi. U nazr-ahd qilgani uchun, Kenxreya shahrida sochlarini qirqtirgan edi.

¹⁹ Efes shahriga yetib borganda, Pavlus Akil bilan Priskillani u yerda qoldirdi. O'zi esa yahudiylar ibodatxonasiga kirib, bahs ochdi. ²⁰ Yahudiylar yanada ko'proq vaqt ularnikida qolishini Pavlusdan iltimos qilgan bo'lishsa-da, u ko'nmadi. ²¹ Ular bilan xayrlashib: “Yaqinlashib kelayotgan bayramni men albatta Qudusda qutlashim kerak. Ammo Xudo xohlasa, oldingizga yana qaytib kelaman”, – dedi-yu, Efesdan suzib ketdi. [Akil bilan Priskillani esa Efesda qoldirdi.]

²² Kema Kesariya portiga yetib kelib to'xtadi. Pavlus Quddusga borib, imonlilar jamoati bilan ko'rishdi. So'ngra Antioxiya shahriga tushdi. ²³ U yerda bir muddat turib, tag'in yo'lga chiqdi. Tartib bo'yicha Galatiya va Frigiya yurtlarini kezib chiqib, barcha Iso shogirdlarining ko'nglini ko'tardi.

Apollosning oydinlanishi

²⁴ Shu orada asli iskandariyalik bo'lgan Apollos ismli bir kishi Efes shahriga keldi. U gapga chechan, Tavrotni yaxshi bilgan bir yahudiy edi. ²⁵ Bu odam Rabbimiz

Iso yo'lida tarbiya olgan bo'lib, bu haqda to'g'ri va otashin ruh bilan ta'lim berar edi. Lekin u faqatgina Yahyo payg'ambarning suvda tavba qildirish usulini bilardi. [†] ²⁶ Yahudiylar ibodatxonasida jasorat bilan va'z aytadigan bo'ldi. Apollosni tinglagan Akil bilan Priskilla uni kutib olib, Rabbimiz Iso yo'lini aniq qilib tushuntirib berdilar.

²⁷ Apollos Axaya yurtiga bormoq niyatini izhor etganda, birodarlari u yerdagi Iso shogirdlariga xat yozib, uni yaxshi qabul qilishlarini o'tindilar. Apollos Axayaga borib, Xudoning inoyati bilan imon topganlarga samarali yordam berdi. ²⁸ Tavrot asosida Isoning Masih ekanini isbot etib, hammaning ko'z o'ngida yahudiy-larning iddaosi noto'g'riligini uzil-kesil fosh qilar edi.

Pavlus Efes shahrida

19 Apollos Korinf shahrida bo'lganda, Pavlus tog'li viloyatlarni kezib o'tib, Efes shahriga keldi. U yerda bir necha Iso shogirdini topib, ulardan so'radi:

² – Sizlar imon keltirganingizda Muqaddas Ruhni qabul qildingizlarmi?

– Muqaddas Ruh borligini biz hech qachon eshitmaganmiz, – deb javob berdi ular.

³ – Bunday bo'lsa, sizlar qay asosda suvga cho'mib imon keltirgansizlar? – deb so'radi Pavlus.

– Biz Yahyo payg'ambarning ta'limoti asosida suvga cho'mib imon keltirganmiz, – deb javob berdilar.

⁴ Pavlus dedi:

– Yahyo payg'ambar xalqni daryoga cho'mdirib, tavba qildirgan edi, xolos. U xalqqa: Mendan keyin keladigan Zotga, ya'ni Iso Masihga inoninglar, deb aytgan edi.

⁵ Ular buni eshitgach, Rabbimiz Iso nomidan ham suvga cho'mib imon keltirdilar. ⁶ Pavlus qo'llarini ularning boshiga qo'yishi bilan Muqaddas Ruh ularning ustiga tushib keldi. Ular yangi tillarda gapirib, karomat qila boshladilar. ⁷ Ular jami bo'lib, o'n ikki kishiga yaqin edilar.

⁸ Pavlus uch oy davomida bemalol yahudiylar ibodatxonasida bahslashib, Xudoning Shohligi to'g'risida ishontirarli dalillar keltirardi. ⁹ Nihoyat, ba'zilar bo'yin qotib, imonni rad qilib, xalq oldida Rabbimiz Iso yo'lini yomonlaydigan bo'lishdi. Pavlus ulardan yuz o'girib, shogirdlarini ulardan ajratdi va har kuni Tiran degan bir kishining maktabida suhbatlashardi. ¹⁰ Shu tariqa ikki yil davomida xoh yahudiy, xoh yunoniy bo'lsin, Asiya viloyatida yashaganlarning hammasi Rabbimiz Isoning kalomini eshitdilar.

Azayimxonlar va yoqilgan sehr kitoblari

¹¹ Xudo Pavlusning qo'llari bilan ko'p qudratli ishlarni qilar edi. ¹² Hatto uning badaniga tekkan ro'mollar va kamarlar ham bemorlarning ustiga qo'yilganda, ular kasaldan xalos bo'lar, ichlaridagi yovuz ruhlari esa chiqib ketardi.

¹³ Yahudiylar orasida sayyoh yuruvchi ba'zi azayimxonlar ham bor edi. Bular yovuz ruhlarga chalingan odamlar tepasida Rabbimiz Isoning ismini zikr qilishga unmay ketar, "Pavlus e'lon etayotgan Iso nomi bilan sizlarga buyuramiz", – deb aytishardi. ¹⁴ Bunday qilganlar orasida oliy ruhoniy Skeva ismli bir yahudiyning yetti o'g'li bor edi.

¹⁵ Yovuz ruh ularga javoban: "Isoni taniyman, Pavlusni bilaman, sizlar esa kim bo'lasizlar?" – dedi. ¹⁶ Shunday deyishi bilanoq yovuz ruhli odam ularning ustiga tashlanib, shunday zo'r chiqdiki, azayimxonlar qip-yalang'och va yarador holda u uydan qochib qutulishdi.

¹⁷ Bu voqea Efesda yashagan yahudiy bilan yunonlarning hammasiga ma'lum bo'ldi. Hammani dahshat qo'plab, Rabbimiz Isoning ismi ulug'landi. ¹⁸ Imon keltirganlardan ko'plari esa kelib, qilmishlarini ochiq e'tirof etishardi. ¹⁹ Shuningdek, sehrgarlik qilganlardan ko'pchiligi o'z kitoblarini to'plab, hammaning ko'z o'ngida yondirdilar. Kitoblarning qimmatini hisoblaganda, ellik ming kumush tangaga teng keldi. ²⁰ Ana shu yo'sinda Rabbimiz kalomi qudrat bilan yoyilar, ta'siri tobora ortib borar edi.

²¹ Bu voqealar bo'lib o'tgandan so'ng, Pavlus o'z ko'nglida Makedoniya va Axayadan o'tib, Quddusga borishga jazm etdi. "U yerda bo'lganimdan keyin Rimni ham ko'rishim kerak", – deb niyat qildi. ²² Pavlus o'ziga xizmat qilib yurganlardan ikki kishini: Timo'tiy va Yerastni Makedoniyaga yubordi, o'zi vaqtincha Asiya viloyatida qoldi.

Efes shahrida qo'zg'olon

²³ O'sha kezlarda Rabbimiz Iso yo'lga qarshi deyarli kuchli g'alayon yuz berdi. ²⁴ Dimitriy ismli bir zargar kumushdan Artemis ^{††} ma'badlarini yasab, san'atkorlarga ko'p foyda keltirardi. ²⁵ Dimitriy san'atkoru hunarmandlarni yig'ib: "Birodarlar! – dedi, – Sizlarga ma'lumki, bizning farovonligimiz bu hunar orqalidir. ²⁶ Efesdagi-na emas, balki qariyb butun Asiya viloyatida bu Pavlus: inson qo'li bilan yasalayotgan bu buyumlar xudo emas, deganini o'zlaringiz ko'rib, eshitib turibsizlar. Shu gap bilan u ko'p odamlarni avrab yo'ldan ozdirdi. ²⁷ Shunday qilib, hunarimiz e'tiborsiz bo'lib qolish xavfigina emas, balki butun Asiya va butun dunyo sig'inadigan buyuk ma'buda Artemisning ma'badi ham arzimaydigan narsaga aylanib, ma'buda ulug'vorligidan mahrum bo'lib qolish xavfiga ro'baro' keldik".

²⁸ Xaloyiq buni eshitgach, qattiq g'azablanib: "Efesning Artemisi buyukdir!" – deb baqira ketdi. ²⁹ Butun shahar sarosimaga to'lib ketdi. Hamma birdan Pavlusning yo'ldoshlari – makedoniyalik Gay va Aristarxni ushlagancha, shitob bilan teatr tomon yopirilishdi.

³⁰ Pavlus xalqning orasiga kirmoqchi bo'lganda, shogirdlar unga yo'l qo'yishmadi. ³¹ Asiya viloyati ma'murlaridan ba'zilari ham uning do'stlari bo'lganlari sababli unga xabar yuborib, teatrda ko'rinmasin, deb

† 1:5 va 19:1-7 dagi izohlarga qarang.

†† ARTEMIS: Qadimgi yunonlarning farovonlik ma'budasi; uning Efesdagi ma'badi juda hashamatli edi.

iltimos qilishdi. ³² Bu orada odamlardan biri u desa, boshqasi bu deb qichqirishardi. Yig'in tartibsiz edi, ko'plari esa nima uchun yig'ilganlarini bilishmas edi.

³³ Yahudiylarning taklifiga ko'ra, xaloyiq ichidan Iskandar degan bir kishini vakil qilib ilgari surdilar. Iskandar qo'li imosi bilan xaloyiq oldida o'zini himoya qilmoqchi bo'ldi. ³⁴ Lekin xaloyiq uning yahudiy ekanini bilgach, hamma bir og'izdan qariyb ikki soat: "Efesning Artemisi buyukdir!" – deb baqirib turishdi.

³⁵ Oqibat shahar kotibi olomonni tinchitib: "Ey Efes xalqi! – dedi. – Efes shahri buyuk ma'buda Artemisning va osmondan tushgan toshning † homiysi ekanini qaysi odam bilmaydi? ³⁶ Modomiki, bu ishda da'vo yo'qdir, unda sizlar xotirjam bo'lishingiz va o'ylamasdan harakat qilmasligingiz kerak. ³⁷ Ana, ma'badni talamagan ham, ma'budangizni haqorat ham qilmagan kishilarni sizlar bu yerga boshlab kelibsiz. ³⁸ Agar Dimitriy va u bilan birga bo'lgan san'atkorlar biron kishidan shikoyat qilmoqchi bo'lishsa, unda mahkamalar bor, qozilar bor, qo'ying, bir-biridan shikoyat qilaverishsin. ³⁹ Bordiyu boshqa biron narsani talab qilmoqchi bo'lsangizlar, bu masala qonuniy majlisda hal qilinadi. ⁴⁰ Bugun bo'lib o'tgan ishlar tufayli g'alayon qo'zg'ashda ayblanish xavfida turibmiz-ku! Bunday to'polon uchun o'zni oqlagudek hech qanday vajimiz ham yo'q".

Shu so'zlarni aytib bo'lib, kotib yig'inni tarqatib yubordi.

Pavlus Makedoniya va Yunonistonda

20 To'polon tugagandan keyin Pavlus Iso shogirdlarini chaqirib, nasihat qildi va ular bilan xayrlashib, Makedoniyaga jo'nab ketdi. ² U kezib o'tgan yurtlardagi imonlilarga ko'p o'git-nasihat berib, Yunonistonga keldi. ³ Uch oy u yerda turdi. Suriyaga suzib ketay, degan paytda yahudiylar unga qarshi suiqasd uyushtirmoqchi bo'lishdi. Shuning uchun yana Makedoniya orqali qaytishga qaror qildi.

⁴ Veriyadan Pir o'g'li Sosipatr, Salonikadan Aristarx va Sekund, Derviyadan Gay va Timo'tiy, asiyaliklardan esa Tixik va Trofim uni Asiyagacha kuzatib bordilar. ⁵ Ular avval jo'nab, bizlarni Troasda kutib turardilar. ⁶ Bizlar esa Xamirturushsiz Non bayramidan †† keyin Filippi shahridan suzib, besh kun deganda ularning oldiga – Troas shahriga yetib keldik. U yerda yetti kun turdik.

Troasda joni qaytgan yigit

⁷ Yakshanba kuni non sindirish ‡ uchun bir yerda to'plangan edik. Pavlus ertasi kuni jo'namoqchi bo'lib, imonlilarga nasihat berib, so'zni yarim kechagacha davom ettirdi. ⁸ Bizlar yig'ilgan boloxonada juda ko'p shamchiroq yongan edi. ⁹ Yevtix ismli bir yigit deraza raxida o'tirardi. Pavlusning nutqi uzoq cho'zilib, yigitni qattiq uyqu bosdi. U uyqusida qimirab, uchinchi qa-

vatdan pastga tushib ketdi. Yerdan uning o'ligini ko'tarishdi.

¹⁰ Pavlus pastga tushib, yigitning ustiga o'zini tashladi va uni quchoqlab: "Xavotir bo'lmanglar, uning joni o'zidadir!" – dedi. ¹¹ So'ng yana yuqoriga chiqib, non sindirib ovqatlandi. Tong otguncha ancha suhbat qilib, yo'lga chiqdi. ¹² Shu orada o'smirni tirik olib kelishdi va behad xursand bo'lishdi.

¹³ Bizlar oldin kemaga tushib, Pavlusni u yerdan olib ketish uchun Assa shahriga suzib bordik; chunki o'zi piyoda bormoqchi bo'lib, bizlarga shunday topshiriq bergan edi. ¹⁴ Bizlar Assada uchrashgach, uning bilan Mitilina shahriga bordik. ¹⁵ U yerdan suzib ketib, ertasi kun Xios oroli qarshisiga keldik. Uchinchi kun esa Samos oroliga o'tib, Trogiliya shahrida to'xtagandan keyin, yana bir kun o'tib, Millit shahriga yetib bordik. ¹⁶ Pavlus Asiyada kechikib qolmaslik maqsadida Efes shahriga kirmay o'tib ketishga qaror qilgan edi. Agar iloji bo'lsa, Hosil bayramini †† Quddusda qutlayin, deb shoshilayotgan edi.

Efes oqsoqollari bilan xayrlashish

¹⁷ Miliitdan Pavlus Efesga odam yuborib, mahalliy imonlilar jamoatining oqsoqollarini o'z qoshiga chaqirtirdi. ¹⁸ Ular uning huzuriga kelganda, dedi:

"Men Asiya viloyatiga oyoq bosgan ilk kundan beri, yoningizda yashagan shuncha vaqt davomida qanday harakat qilganimni o'z'laringiz bilasizlar. ¹⁹ Yahudiylarning yovuz niyatlari tufayli boshimdan o'tgan og'ir sinovlar ichida kamtarlik va ko'zimning yoshi bilan Rabbimga xizmat qilib yurdim. ²⁰ Foydali bo'lgan hech bir narsadan sizlarni mahrum qilmayin, deb ko'chama-ko'cha, uyma-uy yurib ta'lim berish fursatini bekor o'tkazmadim. ²¹ Tavba qilib, Xudoga iltijo etinglar va Rabbimiz Iso Masihga imon keltiringlar, deb yahudiylar bilan yunonlarga jiddiy nasihat qilib turdim.

²² Mana endi Muqaddas Ruhning bandi bo'lib, Qudusga boryapman. U yerda men bilan nima yuz berishini bilmayman. ²³ Faqat shuni bilamanki, shahar-ma-shahar yurgan sari zanjiru kishanlar, qayg'u-alamlar meni kutadi. Buni Muqaddas Ruh menga ayon qilmoqda. ²⁴ Lekin bunga qaramay, o'z jonimni ham ayamayman – qani endi faoliyatimni tamomlab, Xudoning inoyatidan dalolat beruvchi Xushxabarga guvohlik bermoq uchun Rabbim Isodan olgan topshiriqni quvonch ila bajo keltira olsam.

²⁵ Endi yana shuni bilamanki, garchi orangizda Xudo Shohligini e'lon qilib yurgan bo'lsam-da, hech biringiz mening yuzimni ortiq ko'ra olmaysizlar. ²⁶ Shuning uchun bu kunning o'zida sizga ta'kidlab aytamanki, men birovning halokatiga javobgar emasman ††.

²⁷ Chunki Xudoning murod-maqsadini sizlarga tamoman bayon etish uchun biron fursatni boy bermadim. ²⁸ O'zingizni va Muqaddas Ruh sizlarni nazoratchi qilib tayinlagan barcha jamoatni ko'z-quloq bo'lib ehtiyotlanglar. Sizlar cho'ponlik qilayotgan ushbu suruvni

† OSMONDAN TUSHGAN TOSH: go'yo xudo Zevs yer yuziga uloqtirgan deb ishonishgan tabarruk tosh. †† XAMIRTURUSHSIZ NON BAYRAMI: Fisih bayrami. ‡ NON SINDIRISH: 2:42 dagi izohga qarang.

†† HOSIL BAYRAMI: lug'atga qarang. †† aslida "Hammaning qonidan tozaman"; aynan qarang: 18:6.

Rabbimiz Iso O'z qoni evaziga sotib olgan. ²⁹ Men ketganimgan keyin, suruvni ayamaydigan yirtqich bo'rilar orangizga suqilib kirishlarini bilaman. ³⁰ Hatto o'z oralaringizdan chiqqan odamlar ham teskari so'zlari bilan Iso shogirdlarini yo'ldan ozdirib, orqalaridan ergashtiradilar. ³¹ Shuning uchun hushyor bo'lib tur-inglar. Men sizga qay tariqa uch yil kechayu kunduz, ko'zlarimning yoshi bilan har biringizga hormay-tolmay pandu nasihat berib yurganimni xotirlanglar.

³² Endi birodarlarim, sizlarni Xudoning panohiga va Uning inoyatli kalomiga topshiraman. Bu kalom sizlarni mustahkamlashga va Xudoning butun azizlari bilan sizlarga ham nasib etgan meros ulushiga sazovor qilishga qodirdir. ³³ Men hech kimning simu zariga yoxud kiyimiga ko'z tikkanim yo'q. ³⁴ O'zimning, shuningdek, yo'ldoshlarimning ehtiyojlarini qondirishda shu qo'llarim xizmat etganini o'zlaringiz yaxshi bilasizlar. ³⁵ Shunday mehnat qilib, ojizlarga yordam berishda men sizlarga namuna bo'lib qoldim. Shu bilan birga, "Olishdan ko'ra berishning baxtiyorligi katta", – degan Rabbimiz Isoning so'zlarini ham eslab tur-inglar".

³⁶ Bu so'zlarni aytib bo'lib, Pavlus tiz cho'kdi-da, hamma bilan birga ibodat qildi. ³⁷ So'ng hammalari zor yig'lab, Pavlusning bo'yniga tashlanib, uni o'pishardi. ³⁸ Pavlusning: "Ortiq yuzimni ko'rolmaysizlar", – degan so'zi esa ularni ayniqsa g'amgin qilgan edi. Nihoyat, uni kemagacha kuzatib borishdi.

Quddus yo'lida

21 Ulardan ayrilib, kemada suzib to'g'ri Kos oroliga keldik. Ertasi kuni Rodos oroliga tushib, u yerdan esa Patara shahriga suzib bordik. ² U joydan Finikiyaga ketadigan bir kemani topib, suzib ketdik. ³ Kipr ko'ringanda, orolning janubiy yonidan o'tib, Suriyaga qarab yo'l oldik. Tir shahrida kemadan yuk tushiradigan bo'lishgani uchun, u yerda quruqlikka chiqdik.

⁴ Iso shogirdlarini axtarib topib, ularning yonida yetti kun qoldik. Ular Muqaddas Ruh ilhomi bilan Pavlusga: Quddusga borma, deyishardi. ⁵ Bir necha kun o'tgandan keyin yo'lga chiqdik. Barcha imonlilar xotin va bola-chaqalari bilan birga bizni shaharning tashqarisigacha kuzatib borishdi. Sohilda tiz cho'kib, ibodat qildik. ⁶ Biz bir-birimiz bilan xayrlashib bo'lib, kemaga tushdik, ular esa uylariga qaytib ketishdi.

⁷ Tir shahridan suzib ketdik va Ptolema shahriga yetib borib, dengizdagi sayohatimizni tugatdik. U yerdagi imonli birodarlarimizni qutlab, ular bilan bir kun birga bo'ldik.

⁸ Ertasi kuni Pavlusga ergashayotgan bizlar yo'lga tushib, Kesariyaga keldik. Yetti vazifadorning [†] biri bo'lgan Injil voizi Filipning uyiga kirib, unikida qoldik. ⁹ Uning bashorat qiladigan to'rt nafar bokira qizi bor edi.

¹⁰ U yerda bir qancha kun turganimizdan keyin, Yahudiyadan Agav ismli bir payg'ambar tushib keldi.

† YETTI VAZIFADOR: qarang: 6:1-6.

¹¹ U oldimizga kirishi bilan oq Pavlusning kamarini oldida, o'zining qo'l-oyoqlarini bog'lab dedi: "Muqaddas Ruh bunday demoqda: Quddusdagi yahudiylar bu kamarning egasini shunaqasiga bog'lab, majusiylarning qo'lga topshiradilar".

¹² Bu gaplarni eshitgach, biz va u yerdagilar ham Quddusga bormasligi uchun Pavlusga yolvordik.

¹³ Lekin Pavlus javob berib: "Nima qilyapsizlar? Nega yig'lab, dilimga ozor beryapsizlar? Men Quddusga borib asir bo'lishgina emas, Rabbim Iso uchun hatto o'lishga ham tayyorman".

¹⁴ Pavlusni ko'ndira olmaganimizni ko'rib: "Rabbimiz aytganday bo'lsin!" – deb jim qoldik.

Pavlus Quddus shahrida

¹⁵ Ana shu kunlardan keyin anjomlarimizni yig'ishtirib, Quddusga bordik. ¹⁶ Kesariyadan ba'zi bir Iso shogirdlari bizga yo'ldosh bo'lishdi. Ular bizlarni yashab turish uchun Isoning eski shogirdlaridan bo'lgan kiprlik Minasonning uyiga boshlab kelishdi. ¹⁷ Quddusga kelganimizda, imonli birodarlarimiz bizni ochiq chehra bilan qabul qilishdi.

¹⁸ Ertasi kuni Pavlus bilan birga Yoqubni ko'rgani bordik. Butun oqsoqollar jamoati ham hozir bo'ldi. ¹⁹ Ulardan hol-ahvol so'ragandan keyin, Pavlus o'z xizmati tufayli Xudoning majusiylar orasida qilgan ishlarini birma-bir tushuntira boshladi.

²⁰ Bularni eshitishgach, Xudoga hamdu sano aytib, Pavlusga: "Ey birodarimiz, – deyishdi. – Yahudiylar orasida imon keltirgan necha ming odam borligini ko'ryapsan. Ularning hammasi *Musoning* Qonuni uchun fidoyidirlar. ²¹ Faqat ular eshitgan gap-so'zlariga ko'ra, sen majusiylar orasida yashayotgan yahudiylarga: o'g'illaringizni sunnat qilmang, urf-odatga amal qilmanglar, Musoning Qonunidan chiqinglar, deb ta'lim berib yurayotgan emishsan. ²² Shunday qilib, nima qildik? Sening kelganingni eshitib, xaloyiq albatta to'polon qiladi. ²³ Shuning uchun, senga nima desak, bunday qil: bizda nazr ^{††} atagan to'rt kishi bor. ²⁴ Ularni yoningga olib, birga tahorat qil, sochlarini oldirishlari uchun qurbonlik xarajatini o'z zimmangga ol. Unda sening to'g'ringda eshitganlari nohaq ekanini, aksincha, Musoning Qonuniga rioya qilib yurganingni hamma bilib oladi. ²⁵ Majusiylardan imon keltirganlarga kelsak, biz kerak bo'lmagan qonun-qoidalarga rioya qilmaslik haqida ularga xat yozib yo'llaganmiz. Qabul qilgan qarorimiz bo'yicha, ularga faqatgina butlarga so'yilgan qurbonlik go'shti, qon, bo'g'ilgan hayvonning go'shti va zinodan o'zlarini saqlashni tayinlaganmiz".

²⁶ Ertasi kuni Pavlus o'sha odamlarni yoniga olib, ular bilan birga tahorat qildi. So'ng ma'badga kirib, poklanish kunlari qachon tugashini, har biri uchun qachon qurbonlik keltirilishini ma'lum qildi.

†† NAZR: Xudo yo'lga atalgan nazrning tashqi ishorasi o'laroq ma'lum muddatgacha spirtli ichimlikdan parhez qilish va sochini o'stiraverish udum edi (qarang: Tavrot, Sahroda 6-bob). Pavlusni bu marosimga tobe tutib, uning yahudiy urf-odatiga sodiq qolganini ko'rsatmoqchi edilar.

Pavlusga qarshi hujum

²⁷ Yetti kunlik muddat tugayotganda, asiyalik yahudiylar Pavlusni ma'badda ko'rib qolishdi. Ular butun xalqni alg'ov-dalg'ov qilib, Pavlusni ushlab olishdida: ²⁸ "Ey Isroil erlari, yordam beringlar! – deb baqira ketishdi. – Mana hamma yoqda, hamma insonlar orasida xalqimizga, Tavrot va muqaddas joyga qarshi ta'lim berib yurgan odam shuning o'zi! Buning ustiga yunonlarni ham ma'badga olib kirib, muqaddas joyni harom qildi-ku!"

²⁹ Buni aytishlariga sabab, bundan ilgari efeslik Trofimni shaharda Pavlus bilan birga ko'rishgan bo'lib, uni ma'badga † olib kirgan, deb o'ylashardi.

³⁰ Butun shahar harakatga kelib, xalq jo'shib ketdi. Pavlusni tutib, ma'baddan tashqariga sudrab borishdi. O'sha zahotiy oq eshiklar bekitildi. ³¹ Ular Pavlusni o'ldirishmoqchi edi. Shu payt butun Quddus qo'zg'olon ko'taribdi, degan xabar *Rim* qo'shini mingboshisining qulog'iga yetib bordi. ³² U darhol askarlarni va yuz-boshilarni olib, ularning ustiga hujum boshladi. Olomon mingboshi bilan askarlarni ko'rgach, Pavlusni urishdan to'xtadi. ³³ Mingboshi darrov yaqinlashdi-da, Pavlusni tutib, ikkita zanjir bilan kishanlab qo'yishni buyurdi.

– Bu kim va nima qilibdi? – deb so'radi.

³⁴ Olomon orasida biri bu deb qichqirsa, boshqasi u deb baqirardi. Olag'ovur bo'lganidan mingboshi haqiqatni bilolmay, Pavlusni qal'aga olib borishni buyurdi. ³⁵ Pavlus zinapoyaga yetganda, olomonning zo'r siquvi tufayli askarlar uni ko'tarib borishdi.

³⁶ Chunki xaloyiqning ko'pchiligi uning orqasidan ergashib borib: "Unga o'lim!" – deb baqirardi.

³⁷ Qal'aga kirayotganda, Pavlus mingboshiga:

– Senga bir narsa aytishim mumkinmi? – dedi. Mingboshi:

– Sen yunon tilini bilasanmi? ³⁸ Bir necha kun ilgari g'alayon ko'tarib, to'rt ming xunrezni †† sahroga olib chiqqan misrlik sen emasmi? – dedi. ³⁹ Pavlus bunga javoban:

– Men Kilikiyaning unchalik ahamiyatsiz bo'lmagan Tars shahrida tug'ilgan bir yahudiyman. Sendan iltimos qilaman, xalqqa gapirish uchun menga ijozat bergin, – dedi.

⁴⁰ Mingboshi ijozat bergandan keyin, Pavlus zinapoyada turib, qo'li bilan xalqqa ishora qildi. Chuqur sukunat cho'kkanda, yahudiy tilida so'zlay boshladi.

Pavlusning himoya nutqi

22 "Ey erlar, ey birodarlar va otalar! Endi huzuringizda meni oqlovchi so'zlarimni tinglanglar!" – dedi.

† MA'BAD: Yahudiylarning Quddusdagi markaziy ibodatxonasi bo'lib, uning ichki bo'lmasiga g'ayridin kishini kiritish katta gunoh hisoblanar edi; lug'atga va ma'bad xaritasiga qarang. †† XUNREZ: yahudiylarning "xanjarbozlar" degan zo'ravon millatchi firqasi.

² Pavlusning ularga yahudiy tilida gapirayotganini eshitgach, ular yanada jim bo'ldilar. Pavlus so'zida davom etdi:

³ "Men yahudiyman. Kilikiyaning Tars shahrida tug'ilgan bo'lsam-da, ushbu shaharda Gamalielning ‡ qaramog'ida tarbiyalanganman. Bugun bu yerda yig'ilgan hammalaringiz kabi men ham ota-bobolar Qonuni yo'rig'ida jiddiy tarbiyalanib, Xudo uchun fidoyi bo'lib kelganman. ⁴ Hatto bu Iso yo'lining izbosarlarini – erkakmi, ayolmi demasdan hammasini bog'lab zindonlarga topshirar, o'lasini qilib quvardim. ⁵ Ana, oliy ruhoniylar bilan oqsoqollarning hammasi mening guvohlarimdir. Men ulardan Damashqdagi yahudiy birodarlarga yozilgan maktublar olib, u yerda yashagan Iso imonlilarini jazolash uchun Quddusga kishanlab keltirmoq niyatida yo'lga tushgan edim.

⁶ Tush arafasida men yo'l bosib, Damashqqa yaqinlashayotganimda, to'satdan osmondan tushgan kuchli bir nur atrofimni porlatib yubordi. ⁷ Men yerga yiqildim-u, bir ovozning menga:

– Shoul, Shoul, nega Meni quvg'in qilyapsan? – deganini eshitdim. ⁸ Men:

– Yo Rabbiiy, Sen kim bo'lasan? – deb so'rasam, U:

– Men sen quvg'in qilayotgan nosiralik Isoman, – deb javob berdi. ⁹ Yo'ldoshlarim nurni ko'rib qo'rqishgan bo'lsa-da, lekin menga Gapirganning ovozi eshitmadilar.

¹⁰ Shunda men:

– Yo Rabbiiy, nima qilishim kerak? – dedim. Iso menga:

– O'rningdan turib Damashqqa bor, qilishing lozim bo'lgan hamma narsa o'sha yerda senga aytiladi, – dedi. ¹¹ U nurning yaltirashidan ko'r bo'lganim uchun, hamrohlarim qo'limdan tutganicha, Damashqqa yetaklab borishdi.

¹² Damashqda yashagan butun yahudiylar orasida yaxshi nom chiqqan, Xudoning Qonuniga amal qilib yurgan Hananiya ismli dindor bir odam bor edi. ¹³ U yonimga kelib turdi-da, menga:

– Birodarim Shoul, ko'zlaring ochilsin! – dedi. Men esa o'sha zahoti uni ko'rdim. ¹⁴ Hananiya menga:

– O'talarimizning Xudosi Uning irodasini bilishning va Solih Kishini †† ko'rib, O'zining ovozi eshitish uchun seni tanladi. ¹⁵ Chunki ko'rgan va eshitganlarning uchun barcha insonlar oldida Uning guvohi bo'lasan. ¹⁶ Endi nimani kutib o'tiribsan? O'rningdan tur, suvda imon keltir va Isoning ismini chaqirib, gunohlaringdan forig' bo'! – dedi.

¹⁷ Men Quddusga qaytib kelgandan so'ng, ma'badda ibodat qilayotganimda o'zimni yo'qotib, ¹⁸ Rabbim Isoni ko'rdim. U menga:

– Qani, tezroq Quddusdan chiqib ket, chunki bu yerda Men uchun bergan guvohligingni qabul etmaydilar! – dedi. ¹⁹ Men:

– Yo Rabbiiy! – dedim. – Senga inonganlarni zindonga tashlab ibodatxonalarda urgan odam men ekanimni

‡ GAMALIEL: Quddusdagi e'tiborli din olimi; yana qarang: 5:34.
†† SOLIH KISHI: Iso Masih; yana qarang: 7:52.

ular bilishadi-ku. ²⁰ Sening shahiding Stefanning qonini to'kkanlarida men ham u yerda hozir edim. Hatto uning o'ldirilishiga rozi bo'lib, qotillarining kiyimlarini saqlab turardim, – dedim.

²¹ Rabbim Iso esa:

– Sen keta qol! Chunki Men seni olisdagi elu xalqlarning oldiga yuboraman, – dedi”.

Rim fuqarosi Pavlus

²² Bu vaqtgacha Pavlusni tinglab turganlar boyagi so'zini eshitishlari bilanoq shovqin ko'tarishdi. “Bunday odamni yer yuzidan yo'q qil! U yashashga munosib emas!” – deb baqira ketishdi. ²³ Ular shunday qichqirishib, ustlaridan kiyimlarini qoqib, havoga tuproq sochib turisharkan, ²⁴ mingboshi Pavlusga qarshi bunday baqirayotganlarining sababini bilmochi bo'lib, uni qal'aga olib borib qamchilashni buyurdi. ²⁵ Uni tasma bilan bog'lashayotgan vaqtda, Pavlus yonida turgan yuzboshiga:

– Rim fuqarosini hukm qilmay qamchilash, sizningcha, qonunga mos keladimi? – deb so'radi.

²⁶ Yuzboshi buni eshitgach, borib mingboshiga xabar berdi:

– Qarang, siz nima qilmoqchisiz o'zi? Bu odam Rim fuqarosi ekan-ku, – dedi. ²⁷ Shunda mingboshi Pavlusning yoniga kelib:

– Menga aytgin-chi, sen Rim fuqarosimisan? – deb so'radi.

– Ha, – dedi Pavlus. ²⁸ Mingboshi:

– Men bu fuqarolikka ko'p pul bilan ega bo'lganman, – dedi. Pavlus:

– Men hatto bu fuqarolikda tug'ilganman, – deb javob berdi.

²⁹ Shunda Pavlusni so'roq qilmoqchi bo'lganlar darhol undan qo'l tortishdi. Mingboshi ham uning Rim fuqarosi ekanini bilgach, uni bog'lab qo'ygani uchun qo'rqib ketdi.

³⁰ Ertasi kuni mingboshi yahudiylar Pavlusni nimada ayblashlarini aniq bilish maqsadida, uni kishanlardan bo'shatdi. Yahudiy oliy ruhoniylari va barcha Oliy Kengash a'zolariga yig'ilishlarini buyurdi. Pavlusni keltirib, ularning qarshisiga qo'ydi.

Pavlus yahudiylarning Oliy Kengashi oldida

23 Pavlus Oliy Kengash a'zolariga tikilib qarab:
– Ey birodarlar! Men bu kunga qadar Xudo oldida pok vijdon bilan yashab kelaman, – dedi.

² Buni aytishi bilanoq, oliy ruhoniylar Hananiya Pavlusning yonida turganlarga uning og'ziga urishlarini buyurdi. ³ Pavlus unga:

– Ey oqlangan devor, Xudo seni uradi! Sen qonun asosida hukm chiqarish uchun o'tiribsan, ammo qonunga zid o'laroq meni urishga amr beryapsan! – dedi.

⁴ Oldinda turganlar:

– Xudoning oliy ruhoniysini haqorat qilyapsanmi? – dedilar. ⁵ Pavlus dedi:

– Birodarlar! Uning oliy ruhoniylar ekanini bilmas edim; chunki Tavrotida: “Xalqing orasida boshliq bo'lganni yomonlama”, – deb yozilgan.

⁶ Ularning bir qismi sadduqiylar va boshqa qismi farziy mazhablaridan bo'lganini Pavlus bilgach, Kengashga baland ovoz bilan xitob qilib:

– Birodarlar! Men farziyman, ham farziyning o'g'liman. Men o'liklarning tirilishiga qattiq e'tiqod qilganim uchun meni tergayaptilar, – dedi.

⁷ U buni aytgan mahalda farziylar bilan sadduqiylar orasida janjal chiqib, majlis ikkiga bo'linib ketdi.

⁸ Chunki sadduqiylar qiyomatni ham, farishtani ham, ruhni ham yo'q, deydilar. Farziylar esa bularning hammasini tan oladilar. ⁹ Shunday qilib, katta shovqin bo'ldi. Farziylar mazhabining ulamolaridan ba'zilari so'zga chiqib, qat'iy e'tiroz bildirishdi:

– Bizlar bu odamda hech bir yomonlik topmayapmiz. Agar biron ruh yoki farishta unga aytgan bo'lsa nima bo'пти, biz Xudoga qarshilik ko'rsatmaylik! – deyishdi.

¹⁰ Janjal tobora zo'rayib borgach, Pavlusni tilka-pora qilmasinlar, deb qo'rqqan mingboshi pastga tushib, oralaridan uni chiqazib qal'aga olib kirishni askarlarga buyurdi.

¹¹ Keyingi kechada Rabbimiz Iso Pavlusga zohir bo'lib: “Dadil bo'! Quddusda Menga qanday guvohlik bergan bo'lsang, Rimda ham shunday guvohlik berishing kerak”, – dedi.

Pavlusning joniga qasd

¹² Kun yorishgach, ba'zi yahudiylar qasdlanib, Pavlusni o'ldirmaguncha yeb-ichmaslikka qasam ichdilar.

¹³ Bunday ahdlashganlarning soni qirq kishidan ziyod edi. ¹⁴ Ular oliy ruhoniylar bilan oqsoqollarning huzuriga kelib: “Pavlusni o'ldirmagunimizcha hech narsa yemaslikka og'ir qasam ichdik, – dedilar. ¹⁵ – Endi sizlar Oliy Kengash a'zolari bilan birga mingboshining huzuriga boringlar va go'yo Pavlus masalasini yana aniqroq tekshirmoqchimiz, deb uni ertaga oldingizga chiqarishini iltimos qilinglar. Bizlar esa u yetib kelmasidan avvalroq uni o'ldirishga hozirlik ko'rib turamiz”.

¹⁶ Pavlus singlisining o'g'li, ya'ni jiyani ana shu qasd haqida eshitib qolib, qal'aga kirdi-da, unga buni ma'lum qildi. ¹⁷ Pavlus yuzboshilardan birini chaqirib:

– Bu yigitni mingboshining huzuriga olib borgin, unga aytdigan bir gapi bor, – dedi.

¹⁸ U yigitni oldi va mingboshining qoshiga keltirib:

– Mahbus Pavlus meni yoniga chaqirib, bu yigitni sizning oldingizga boshlab kelishimni iltimos qildi, sizga aytdigan bir gapi bor ekan, – dedi. ¹⁹ Mingboshi yigitning qo'lidan ushlab, uni bir chetga tortdi-da:

– Menga aytdigan nima gaping bor? – deb so'radi.

²⁰ Yigit javob berdi:

– Yahudiylar go'yo Pavlusning ishini yana aniqroq tekshirish uchun uni ertaga Kengash oldiga chiqarishni sizdan iltimos qilishga kelishibdilar. ²¹ Lekin siz ularga quloq solmang. Chunki ularning qirqdan ortig'i Pavlusni poylab turishibdi; uni o'ldirmaguncha yeb-ichmaslik haqida qasam ichishibdi. Mana hozir sizning

farmoyishingizni kutib, tayyor bo'lib turishibdi, – dedi.

²² Mingboshi:

– Menga bu gaplarni bildirganingni hech kimga aytm! – deb yigitni qo'yib yubordi.

Pavlusni Kesariyaga yo'llash

²³ Mingboshi yuzboshilardan ikkitasini chaqirib:

– Kun botgandan uch soat keyin Kesariya shahriga borish uchun ikki yuz piyoda askar, yetmish otliq va ikki yuz o'qchi askar hozirlanglar. ²⁴ Pavlusni mindirib, viloyat hokimi Feliksning qoshiga sog'-salomat yetkazib borish uchun ot-ulov ham beringlar, – deb buyurdi.

²⁵ Mingboshi quyidagi mazmunda bir maktub ham yozdi:

²⁶ “Klavdiy Lisiydan muhtaram hokim Feliksga – salom!

²⁷ Ushbu odamni yahudiylar tutib o'ldirmoqchi edilar. Uning Rim fuqarosi ekanini bilib, men askarlar bilan birga yetib kelib, uning boshini qutqardim. ²⁸ Keyin nimada aybdor etayotganlarini bilmoqchi bo'lib, uni yahudiylarning kengashiga olib bordim. ²⁹ Natijada o'zlarining shariatiga doir masalalar bo'yicha uni gunohkor qilayotganlarini bildim-u, lekin unda o'limga yoki kishanga loyiq hech qanday ayb topmadim.

³⁰ Yahudiylarning bu odamga qarshi uyushtirayotgan suiqasdidan xabardor bo'lgach, men darhol uni sizning huzuringizga yubordim. Uning ayblovchilariga ham unga qarshi bo'lgan da'volarini sizning qoshingizda gapirishlarini buyurdim.

Salomat bo'ling”.

³¹ Shunday qilib, askarlar olgan farmoniga ko'ra Pavlusni kechasi Antipatrisga boshlab borishdi. ³² Er-tasiga u bilan birga borish uchun otliqlarni qoldirib, o'zlari esa qal'aga qaytib ketishdi. ³³ Otliqlar Kesariyaga yetgach, maktubni viloyat hokimiga berishdi va Pavlusni ham unga topshirishdi. ³⁴ Hokim maktubni o'qigach, Pavlusdan qaysi viloyatdan ekanini so'radi. Kilikiyadan bo'lganini bilgach, unga: ³⁵ “Ayblovchilarning kelganidan keyin sening ishingni so'roqlayman”, – dedi-yu, Hirod saroyida qamoqda saqlansin deb amr berdi.

Pavlus hokim Feliks oldida

24 Oradan besh kun o'tgandan keyin, oliy ruhoniy Hananiya va ba'zi oqsoqollar Tertull ismli bir huquqshunos bilan Kesariya shahriga kelishib, Pavlusni qoralaydigan arzlarini hokimga bayon etishdi.

² Pavlus chaqirilgach, Tertull ayblashni boshladi:

³ “Ey muhtaram Feliks, xalqimizning obodonchiligiga g'amxo'rlik qilar ekansiz, o'z soyangizda osoyishtalikka erishganimizni har doim va har yerda behad minnatdorchilik ila tan olamiz. ⁴ Sizni ko'p ovora qilmaslik uchun, o'zingizga xos bo'lgan mehribonlik ila bizning muxtasar so'zimizni eshitishingizni iltimos qilaman.

⁵ Biz bu odamni jamiyatning marazi deb bilamiz. Mana u nasroniylar † bid'atining namoyandasi bo'lib, dunyoning barcha yahudiylarini oyoqlantirmoqda. ⁶ U

ma'badimizni ham harom etishga qo'l ko'targan vaqt-dayoq, biz uni tutib, o'z qonunimizga ko'ra sud qilmoqchi bo'ldik. ⁷ Lekin mingboshi Lisiy kelib, uni zo'rlik bilan qo'limizdan tortib olib, sizning qoshingizga yubordi. ⁸ Uni ayblovchi bizning ham sizning huzuringizga kelishimizni buyurdi. Bu kishini so'roq qilsangiz, biz uni nimalarda ayblashimizni uning o'zidan bilib olishingiz mumkin”.

⁹ Hozir bo'lgan barcha yahudiylar ham aytilganlarning to'g'riligini bildirib, Pavlusga qo'yilgan aybni tasdiqlardilar. ¹⁰ Hokim Pavlusga gapirishi uchun ishora etgach, u so'z boshladi:

“Siz ko'p yillardan beri bu xalqqa haqqoniy qozi bo'lganingizni bilganim uchun, men o'z ishimni bemalol himoya qilaman. ¹¹ O'zingiz bilib olishingiz mumkin: mening sig'inish uchun Quddusga kelganimga o'n ikki kundan oshgani yo'q. ¹² Na ma'badda, na ibodatxonalarda va na Quddus shahrida biron kishi bilan bahs qilganim yoki xalq orasiga g'ulg'ula solganimni ular ko'rishmadi. ¹³ Hozir ham meni ayblashlarida biron bir asos borligini isbot qilisholmaydi.

¹⁴ Huzuringizda shuni e'tirof etamanki, ular bid'at deb atagan Yo'lning izbosari o'laroq, ota-bobolarim sig'ingan Xudoyi Taoloning haqiqiy bandasiman. Tavrot va Payg'ambarlar kitobida yozilganlarning hammasiga inonaman. ¹⁵ Ayblovchilarimning o'zlari ham tan olganidek, men solih bilan fosiqlarni tiriltiradigan Xudoga qattiq e'tiqod qilaman. ¹⁶ Shuning uchun ham Xudo bilan insonlar oldida doim vijdonimni sof saqlashga tirishaman.

¹⁷ Oradan ko'p yillar o'tgandan keyin, xalqim sharafi-ga xayr-sadaqa va qurbonliklar bag'ishlash uchun Quddusga qaytib bordim. ¹⁸ Bu vaqtda meni ma'badda tahorat qilayotgan holatda topdilar; holbuki, u yerda olomon ham, shovqin ham yo'q edi. ¹⁹ Faqat asiyalik ba'zi bir yahudiylar bor edi. Aslida o'sha odamlar bu yerga kelib, biron shikoyatlari bo'lsa, huzuringizda meni ayblashlari kerak edi. ²⁰ Yoki bu yerdagilarning o'zlari aytishsin, yahudiylarning Oliy Kengashi oldida turganimda menda qanday haqsizlik topishgan ekan? ²¹ Men ularning orasida turib, baland ovozda: “O'liklarning tirilishiga ishonganim uchun bugun oldingizda hukm qilinyapman”, – deb aytdim. Ehtimol, shu so'zim uchun aybdor sanalsam kerak?”

²² Shunda Feliks: “Mingboshi Lisiy kelganidan keyin ishlaringni sinchiklab tekshiraman”, – deb muhokamani keyinga qoldirdi. Feliks o'zi Isoning yo'li borasida ancha xabardor edi. ²³ Pavlusni yuzboshiga topshirib: “Qamab qo'yilsin, lekin yengillik berilsin, unga xizmat qilmoqchi bo'lgan do'stlariga hech qarshilik qilinmasin”, deb buyurdi.

²⁴ Bir necha kundan keyin Feliks yahudiy xotini Drusilla bilan keldi. Pavlusni chaqirtirib, Iso Masihga ishonish to'g'risida uni tingladi. ²⁵ Pavlus haqiqat, nafsni tiyish va qiyomat-qoyim haqida gapirganda, Feliksning yuragi cho'chib ketdi. “Endi borgin, vaqt topgan-

† NASRONIYLAR: Isoning ulg'aygan shahri Nosiradan shakllangan atama, masihiylar.

imda seni yana chaqiraman”, – dedi. ²⁶ Ayni zamonda, Pavlus ozod bo'lishi uchun menga pora beradi degan umidda uni tez-tez suhbatga chaqiradigan bo'ldi.

²⁷ Ikki yildan so'ng Feliksning o'rniga Porsiy Fest kel-di. Feliks yahudiylarning ko'nglini olmoqchi bo'lib, Pavlusni qamoqda qoldirdi.

Pavlus hokim Fest oldida

25 Fest viloyatga kelganiga uch kun o'tgandan keyin, Kesariyadan Quddusga bordi. ² Shunda oliy ruhoniylar bilan yahudiylarning asilzodalari hokimning oldiga kelib, Pavlusdan shikoyat qildilar. ³ Muruvvat ko'rsatib, Pavlusni Quddusga chaqirtirishini o'tinib so'radilar; holbuki, yo'l-yo'lakay uni o'ldirishni qasd qilgan edilar. ⁴ Fest esa Pavlus Kesariyada qamoqda turganini va o'zi ham yaqinda u yerga qaytib borajagini ularga bildirdi. ⁵ “Shunday qilib, sizlardan kimning iloji bo'lsa, men bilan birga borishsin va agar bu odamda biron yomonlik bo'lsa, uni aybdor qilishsin”, – dedi u.

⁶ Fest ularning yonida sakkiz yoki o'n kundan ziyod turmay, Kesariyaga qaytib bordi. Ertasi kuni hukm kursisiga o'tirib, Pavlusni olib kelishni buyurdi. ⁷ Pavlus o'rta qat'iy chiqqach, Quddusdan kelgan yahudiylar uni o'rab olganlaricha, o'zlari isbot qilolmaydigan ko'p og'ir ayblarni unga qo'ydilar. ⁸ Pavlus esa o'zining himoya so'zida:

– Men na yahudiylarning Qonuniga, na ma'badga va na Qaysarga qarshi biron bir jinoyat qilganim yo'q, – dedi.

⁹ Fest yahudiylarning ko'nglini topmoqchi bo'lib, Pavlusdan:

– Quddusga borib, u yerda mening oldimda bu xususlarda sud bo'lishni istaysanmi? – deb so'radi.

¹⁰ Pavlus dedi:

– Men Qaysarning hukm kursisi oldida turibman, men bu yerda hukm etilishim shart. Men yahudiylarga hech bir haqsizlik qilmaganimni o'zingiz ham yaxshi bilasiz. ¹¹ Agar men o'limga loyiq biror jinoyatda aybdor bo'lganimda, unda o'limdan bosh tortmasdim. Agarda bu kishilar menga qo'yayotgan ayblar asossiz bo'lsa, unda meni hech kim ularning qo'liga topshirolmaydi. Men Qaysarning hukmini talab qilaman.

¹² Fest maslahatchilari bilan kengashgandan so'ng, Pavlusga javob berib:

– Sen Qaysarning hukmini talab qilding, Qaysarning oldiga borasan, – dedi.

Hokimlar suhbat

¹³ Bir necha kundan keyin, podshoh Agrippa bilan Vernika [†] Festni tabriklash uchun Kesariyaga keldilar.

¹⁴ Ular u yerda ancha vaqt turgandan keyin, Fest Pavlusning ishini podshohga taqdim qildi:

– Bu yerda Feliks qamoqda qoldirib ketgan bir odam bor. ¹⁵ Men Quddusda bo'lganimda, yahudiylarning oliy ruhoniylari va oqsoqollari shikoyat bilan oldimga

[†] VERNIKA: Podshoh Agrippaning singlisi.

kelib, uni mahkum etishni talab qilishdi. ¹⁶ Men ularga javob berib, ayblanuvchi odam ayblovchilari bilan yuzlashtirilmasdan va unga qo'yilgan ayblardan o'zini himoya qilish imkoniyatini bermasdan, o'limga mahkum qilish rimliklarning odati emas, dedim. ¹⁷ Shuning uchun ular bu yerga kelishganda, sira vaqt yo'qotmay ertasi kuniyoq men hukm kursisiga o'tirib, bu odamni olib kelishlarini buyurdim. ¹⁸ Lekin ayblovchilar uni o'rab olgach, men taxmin qilgan jinoyatlardan birortasini bo'yniga qo'ya olmadilar. ¹⁹ Faqat o'z dinlari bilan bog'liq, Pavlus tirik ekanini da'vo qilayotgan Iso ismli o'lgan bir shaxs haqida ba'zi bahslari bor edi. ²⁰ Men bu masalani hal qilishda qiynalib qoldim-da, Pavlusdan Quddusga borib, bu xususda sud bo'lishni istar-istamasligini so'radim. ²¹ Lekin u bu ishni Imperatori a'zamning ^{††} muhokamasiga qoldirishni talab qilgani sababli, uni imperator huzuriga yuborgunga qadar qamoqda tutib turish haqida buyruq berdim.

²² Agrippa Festga:

– Bu odamni men ham tinglashni istar edim, – dedi.
– Ertaning o'zidayoq uni tinglaysiz, – dedi unga Fest.

Pavlus podshoh Agrippa oldida

²³ Ertasi kuni Agrippa bilan Vernika buyuk hashamat bilan kelib, mingboshilar va shaharning atoqli kishilari bilan birga mahkama saroyiga kirdilar. Festning amri bilan Pavlus olib keltirildi. ²⁴ Fest so'z boshladi:

“Podshoh Agrippa va bizlar bilan birgalikda bu yerda hozir bo'lgan hamma kishilar! Mana bu odamni ko'rib turibsizlar. Quddusda va shu yerda ko'pgina yahudiylar menga murojaat qilib, bu odam boshqa yashamasligi kerak, deya qichqirdilar. ²⁵ Mening bo'lsa, uning o'limga loyiq biror ish qilmaganiga ishonchim komil. Uning o'zi Imperatori a'zamning huzurida sudlanishni talab etgani uchun, uni Rimga yuborishga qaror qildim.

²⁶ Faqat oliy hokimga uning haqida yozish uchun esa biron qat'iy so'zim yo'q. Shuning uchun uni hamman-gizning, va ayniqsa, podshohim Agrippa, sizning huzuringizga chiqartirdimki, bu ishni ko'rib chiqqandan keyin yozish uchun biron tayin so'z topilar, deb.

²⁷ Chunki mening fikrimcha, bir mahbusni imperatorga yuborib, unga qarshi qo'yilgan ayblarni ko'rsatmaslik mulohazasizlik bo'lur edi”.

Pavlusning o'zini oqlashi

26 Agrippa Pavlusga: “O'zingni oqlash uchun gapirishga ruxsat beriladi”, – dedi. Shunda Pavlus qo'lini siltagancha, o'zini himoya qilib gapira boshladi:

² “Podshoh Agrippa! Yahudiylarning menga qo'yayotgan hamma ayblaridan bugun sizning huzuringizda o'zimni himoya qilayotganim uchun baxtiyor hisoblayman. ³ Ayniqsa siz yahudiylarning barcha odatlarini va mubohasali masalalarini yaxshi bilganingizni ko'zda

^{††} IMPERATORI A'ZAM: Rim Qaysarlari unvonlaridan biri bo'lgan “Avgust” so'zining tarjimasini.

tutib, sabr-toqat bilan meni tinglashingizni iltimos qilaman.

⁴ Mening yoshligimdan o'z mamlakatimda kechirgan hayotim hamda keyinroq Quddus shahrida kechgan umrimni barcha yahudiylar bilishadi. ⁵ Meni azaldan tanishadi va agar xohlasalar, dinimizning eng jiddiy mazhabi bo'lmish farziylik ta'limoti bo'yicha yashab kelganimga guvohlik bera olishadi. ⁶ Endi esa, Xudoning otalarimizga bergan va'dasiga umid qilganim tufayli, men sudda hozirman. ⁷ O'n ikki qabilamiz † kechakunduz qunt va g'ayrat bilan Xudo yo'lida xizmat qilib, u va'daning ijro bo'lishini ko'rish umididadirlar. Men ana xuddi shu umidga erishganim uchun, ey podshohim Agrippa, yahudiylar meni ayblamoqdalar. ⁸ Xudo o'liklarni tiriltirishini sizlar nima uchun ishonib bo'lmaydigan bir ish deb hisoblaysizlar?

⁹ To'g'risi, o'zim ham nosiralik Iso nomiga qarshi ko'p xilofona amallarni qilish kerak, deb o'ylar edim. ¹⁰ Men buni Quddusda qildim ham. Oliy ruhoniylardan ijozat olib, ko'p azizu muqaddas kishilarni zindonlarga tashlab, ularni o'ldirayotganlarida men buni yoqlardim.

¹¹ Barcha yahudiy ibodatxonalarida ularni ko'p martalab jazoga tortib, Isoni haqoratlashga majbur qilardim. Ularga nisbatan haddan tashqari darg'azab bo'lib, hatto begona shaharlarda ham quvg'in qilardim.

¹² Bunga doir yana bir bor oliy ruhoniylarning vakolati va topshirig'i bilan Damashqqa borayotgan edim. ¹³ Va mana, ey podshohim, kunduz kuni yo'lda ketayotganimda, quyosh nuridan ham yarqiroq bir nur osmondan porlaganini ko'rib qoldim. Nur meni va yo'ldoshlarimni yorqin yog'duga cho'mdirdi. ¹⁴ Biz hamamiz yerga yiqilgandan keyin, menga yahudiy tilida so'zlayotgan bir ovozni eshitdim:

– Shoul, Shoul, nega Meni quvg'in qilyapsan? Nishga qarshi tepishing qiyin, – dedi. ¹⁵ Men:

– Yo Rabbii, Sen kim bo'lasan? – deb so'rasam, U:

– Men sen quvg'in qilayotgan Isoman, – dedi. ¹⁶ –

Qani, qaddingni rostlab oyoqqa bos! Chunki sen Mening xizmatimda bo'lasan. Meni qanday ko'rganing hamda Men qay tariqa senga zohir bo'lganim haqida guvohlik qilishing uchun seni tayinladim. ¹⁷ Seni o'z millating va boshqa xalqlar qo'ldan xalos qilaman. Majusiylarning ko'zlarini ochib, ularni zulmatdan nurga va shaytonning hokimiyatidan Xudoga qaytarish uchun seni yuboraman, toki ular Menga imon keltirib, gunohlari kechirilsin va Xudo azizlariga nasib etadigan *abadiy* merosga noil bo'lsinlar, – dedi.

¹⁹ Binobarin, ey podshoh Agrippa, men ko'kdan yuborilgan ushbu vahiyga monelik qilmadim. ²⁰ Avval Damashq aholisiga, keyin Quddus va butun Yahudiya yurtidagi, shuningdek, boshqa yerlardagi majusiylarni tavba qildirib, Xudoga iltijo qilish va tavbaga yarasha ishlarni bajarishga undab yurdim. ²¹ Shu ish uchun yahudiylar meni ma'badda tutib o'ldirishga qasd qildilar. ²² Lekin men Xudodan olgan yordamim bilan shu kunga qadar kattayu kichikka guvohlik berib kelaman. Muso va barcha payg'ambarlarning karomat qilib

aytganlaridan boshqa hech nimani gapirmayapman, ²³ chunonchi: Masih O'z millatiga ham, boshqa millatlarga ham ilohiy nur haqida xabar qilish uchun azob chekib o'lishi hamda o'liklar ichidan birinchi bo'lib tirilishi muqarrar edi”.

²⁴ Pavlus o'zini shunday himoya qilarkan, Fest baland ovoz bilan so'zini bo'ldi-da:

– Nodonlik qilyapsan, Pavlus! Katta olimlik seni aqldan ozishga oboryapti! – dedi. ²⁵ Pavlus esa dedi:

– Men nodonlik qilmayapman, muhtaram Fest. Aksincha, haqiqat va farosat yuzasidan fikr yurgizyapman. ²⁶ Podshoh bu xususlarda bilimdon bo'lgani uchun u bilan bemalol so'zlashmoqdaman. Bu voqealardan hech biri uning nazaridan qochmagan bo'lsa kerak, deb o'ylayman. Chunki bular bir chekkada qilgan ishonasizmi? Bilaman, ishonasiz!

²⁸ Agrippa Pavlusga:

– Yana birpasda meni ko'ndirib, Masihiy qilmoqchisan-a? – dedi.

²⁹ – Xoh qisqa, xoh uzoq muddatda bo'lsin, – dedi Pavlus, – faqat o'zingizgina emas, balki bugun meni tinglayotganlarning hammasi ham, bu zanjirlardan xoli, men kabi bo'lishlarini Xudodan so'rar edim!

³⁰ Pavlus shularni aytganidan keyin podshoh, viloyat hokimi, Vernika va ular bilan birga o'tirganlar o'rinlaridan turishdi. ³¹ Chetga chiqib, bir-birlari bilan maslahatlashib olishdi.

– Bu odam o'limga yoki hibsga loyiq hech bir ish qilmayapti-ku, – deb aytishar edi. ³² Oxirida Agrippa Festga:

– Agar bu odam Qaysar hukmini talab qilmaganda, uni ozod etish mumkin edi, – dedi. [Shunday qilib, hokim uni Qaysar oldiga yuborishga qaror qildi.]

Pavlusning Rim sari dengiz safari

27 Italiyaga suzib borishga qaror qilinganda, Pavlus va boshqa ba'zi mahbuslarni Avgust †† polkidan Yuliy ismli bir yuzboshiga topshirdilar. ² Biz Asiya sohillari bo'ylab suzadigan Adramit kemasiga o'tirib jo'nadik. Biz bilan birga Salonikadan kelgan makedoniyalik Aristarx ham bor edi.

³ Ertasi kuni Sido'n shahriga kelib to'xtadik. Yuliy Pavlusga insoniy muomala qilib, do'stlarining yoniga borib tirikchilik ehtiyojlarini qondirishiga ruxsat berdi. ⁴ U yerdan yana jo'nab, shamol ro'paradan esgani uchun Kipr orolini panalab suzib o'tdik. ⁵ Kilikiya va Pamfiliya qarshisidagi dengizdan o'tib, Likiyadagi Mira shahriga keldik. ⁶ Yuzboshi u yerda Italiyaga ketadigan Iskandariya kemasini topib, bizni unga o'tqizdi.

⁷ Ancha kun juda qiynalib suzib, Knidos shahrining qirg'og'iga zo'rg'a yetib bordik. Shamol qirg'oqqa yaqinlashishimizga imkon bermadi. Shunda Salmon burnini aylanib, Krit orolini panalab suzib o'tdik. ⁸ Krit qirg'og'i bo'ylab mashaqqat ila suzib, Go'zal Bandar-gohlar degan joyga keldik. Laseya shahri bu yerga yaqindir.

† O'N IKKI QABILA: Isroil xalqining butunligi.

†† AVGUST: 25:21 dagi izohga qarang.

⁹ Endi oradan ko'p vaqt o'tib, hatto Ro'za kuni † ham kechgan, suzib borish esa yanada xavfli bo'lib qolgan edi. Shuning uchun Pavlus yo'ldoshlariga maslahat berib: ¹⁰ "Erlar, ko'ryapmanki, suzishni davom ettirish yuk va kema uchungina emas, o'z jonimiz uchun ham xavf-xatarli bo'ladi", – dedi. ¹¹ Lekin yuzboshi Pavlusning so'zlaridan ko'ra, kema haydovchisiga va darg'aga ko'proq ishonar edi. ¹² Pristan qishni o'tkazishga moslashtirilmagani uchun, ko'pchilik yo'lovchilar u yerdan jo'nab ketishga va iloji bo'lsa, Kritning Finik portiga borib, qishlashga qaror berishdi. Finik janubi-g'arb va shimoli-g'arb tomonlardan esadigan shamollardan panada edi.

Dengiz bo'roni

¹³ Xafif janub shabadasi esa boshlaganda, ular o'zlarini maqsadimizga erishdik, deb hisoblab, langar ko'tarib jo'nadilar va Krit sohili bo'ylab suzib ketdilar.

¹⁴ Lekin ko'p o'tmay, orol tomonidan "bodi-shimol" degan shiddatli bir bo'ron bostirib keldi. ¹⁵ To'fon kemani shunday iskanjaga oldiki, u shamolga qarshi bardosh berolmadi. To'lqinlarga taslim bo'lib, suzib borardik.

¹⁶ Klavda degan kichik bir orol yonidan o'tayotganimizda, kemanding qayiqchasini zo'rg'a ushlab qoldik.

¹⁷ Qayiqchani ko'tarib olishgandan keyin, kemani arqonlar bilan o'rab bog'ladilar. Sayoz joylarga botib qolishdan qo'rqib, yelkanni tushirdilar va suzuvchi langar tashlab, shamolga taslim bo'ldilar.

¹⁸ To'fon kuchayaverganidan, ertasi kuni kemadan yukni ota boshlashdi. ¹⁹ Uchinchi kuni esa o'z qo'limiz bilan kema jihozlarini suvga tashlab yubordik. ²⁰ Ancha kun quyosh ham, yulduzlar ham ko'rinmay qoldi. To'fon shiddatli tus olgan sari, qutulib qolishimizga bo'lgan har qanday umidni yo'qotgan edik.

²¹ Kemadagilar ko'pdan beri ovqat yemaganlari sababli, Pavlus ularning o'rtasida turib: "Erlar! – dedi. – Menga quloq solib Kritdan ketmaganingizda edi, bu zararu zahmatlarga duchor bo'lmasdinglar. ²² Endi esa sizlardan o'tinib so'rayman: dadil bo'linglar. Chunki sizlardan hech bir jon halok bo'lmaydi, faqat kema nobud bo'ladi. ²³ Mana, men Unga mansub bo'lgan va Unga xizmat qilib yurgan Xudoning farishtasi bu kecha menga zohir bo'ldi. ²⁴ U: "Qo'rqma, Pavlus! – dedi. – Sen Qaysarning oldida turishing kerak. Kema yo'lovchilariga kelganda, ularning hammasini Xudo senga bag'ishladi", – dedi. ²⁵ Shuning uchun, erlar, dadil bo'linglar! Chunki Xudo xuddi menga aytganidek qilishiga qattiq ishonaman. ²⁶ Har holda bironta orolga tushishimiz kerak".

Kema halokati

²⁷ Adriya dengizida shamolga taslim bo'lib yurishimizning o'n to'rtinchi kechasida, qariyb tunning yarmida dengizchilar qandaydir bir quruqlikka yaqinlashganlarini payqadilar. ²⁸ Chuqurlikni o'lchab, yigir-

† RO'ZA KUNI: *Sentabr-oktabr oylarida qutlanadigan yahudiy-larning Yo'm Kippur bayrami (qarang: Tavrot, Levilar 16-bob); kemachilik uchun ob-havo endi xavfli bo'lib qolganini bildiradi.*

ma quloch ekanini bildilar. Keyin biroz masofada yana o'lchab, o'n besh quloch ekanini aniqladilar. ²⁹ Toshloq joyga urilib qolishdan qo'rqib, kemanding orqa tarafidan to'rtta langar tashladilar. Tong otishini intizor bo'lib kutardilar. ³⁰ Shu orada dengizchilar kemadan qochmoq niyatida, go'yo kemanding tumshug'idan langar tashlamoqchi bo'lib, qayiqchani dengizga tushira boshladilar. ³¹ Pavlus esa yuzboshi va askarlarga qarab:

– Agar ular kemada qolmasalar, sizlar qutulolmaysizlar, – dedi. ³² Shunda askarlar qayiqchani arqonlarini kesib, qayiqchani suvga tushirib yubordilar.

³³ Tong otay deganda, Pavlus hammani ovqat yeyishga undab:

– Bugun o'n to'rtinchi kundirki, hech narsa yemay oziq-ovqatsiz qolib turibsizlar, – dedi. ³⁴ – Shuning uchun ovqat yeyishingizni yolvorib so'rayman; bu qutulishingiz uchun kerakdir. Sizlardan hech kimning boshidagi biror soch tolasi ham nobud bo'lmaydi.

³⁵ Pavlus bu so'zlarni aytgandan keyin nonni oldi, hammaning oldida Xudoga shukrona aytib, nonni sindirib yeya boshladi. ³⁶ Shu tariqa hamma dadillanib, ovqat yedi. ³⁷ Kemada jami bo'lib ikki yuz yetmish olti jon bor edik. ³⁸ Ovqatga to'yganimizdan keyin bug'doyni dengizga otib, kemani yengillashtirdilar.

³⁹ Kunduz bo'lgach, ko'rgan quruqliklarini tanimadilar; qirg'og'i qumloq bo'lgan bir qo'ltiqni payqadilar. Iloji bo'lsa, kema bilan u joyga borib to'xtashga qaror qildilar. ⁴⁰ Langarlarni uzib tashlab, dengizda qoldirdilar. Ayni zamonda rullarning iplarini yechib, oldingi yelkanni shamolga tomon qaratib, qirg'oq sari ketdilar. ⁴¹ Kema qirg'oqning sayoz yeriga duch kelib, qumga tiqilib qoldi. Kemanding tumshug'i botgancha qimirlamay qoldi, quyrug'i esa to'lqinlarning kuchi bilan parchalana boshladi.

⁴² O'shanda askarlar, mahbuslardan biron kishi suzib qochib ketmasin, deb ularni o'ldirishni niyat qildilar.

⁴³ Lekin yuzboshi Pavlusni qutqazmoqchi bo'lib, bu niyatlarini bajarishdan ularni to'xtatdi. Suzishni bilganlar birinchi bo'lib o'zlarini kemadan tashlagancha quruqlikka chiqsinlar, ⁴⁴ qolganlari esa xoh taxtalarga, xoh kemanding biron siniq bo'lagiga tutinib, ularning ketidan borsinlar, deya amr berdi. Shu yo'sinda hamma sog'-salomat quruqlikka chiqib oldi.

Malta orolida

28 Xalos bo'lganimizdan keyin, orolning oti Malta ekanini bildik. ² Yerli aholi bizga odatdan tashqari insoniylik ko'rsatdi. Yomg'ir yog'ib sovuq bo'lgani uchun, ular o't yoqib, hammamizni do'stona qabul qildilar. ³ Shu mahal Pavlus bir dasta o'tin yig'ib, olovning ustiga qo'yayotganda, issiqdan qochayotgan bir zaharli ilon uning qo'lini chaqib olib, osilib qoldi. ⁴ Pavlusning qo'lga ilon osilganini yerlilar ko'rgach, bir-birlariga: "Bu odam qotil bo'lsa kerak. Dengizdan xalos bo'lgan bo'lsa ham, Haq uni tirik qoldirmayaptida!" – deyishdi.

⁵ Pavlus esa hech qanday zarar ko'rmadan, ilonni o'tga silkitib tashladi. ⁶ Orol aholisi uning shishib ketishini yoki o'lib qolib, to'satdan yerga yiqilishini kutardi. Lekin uzoq kutishgandan keyin unga hech qanaqa falokat yuz bermaganini ko'rishgach, boshqacha fikr qilib: "U bir xudodir", – deb aytishardi.

⁷ U joyning yaqinida orolning boshlig'i bo'lgan Publiy ismli bir kishining yer-mulki bor edi. U bizni qabul etib, uch kun mehmondo'stlik qildi. ⁸ O'sha paytda Publiyning otasi yurakburug'dan qiynalib, isitmalab yotar edi. Pavlus uning yoniga kirdi va qo'llarini uning ustiga qo'yganicha ibodat qilib, uni sog'aytirdi. ⁹ Bu hodisadan keyin oroldagi boshqa xastalar ham kelib, shifo topishdi. ¹⁰ El bizga izzat-ikrom ko'rsatdi, jo'natotganimizda zarur narsalar bilan ta'minladilar.

Rimga yetib borish

¹¹ Uch oydan keyin Iskandariyadan kelib, o'sha orolda qishlab qolgan Javzo † tug'li bir kema bilan suzib ketdik. ¹² Sirakuzaga borib, u yerda uch kun turdik. ¹³ U yerdan suzib ketib, Rigiya keldik. Bir kundan keyin esayotgan janub shamolidan foydalanib, ikki kunda Puteolga yetib bordik. ¹⁴ U yerda ba'zi imonli birodarlarimizni topdik. Yetti kun ularnikida turishimiz uchun ruxsatimizni so'rab oldilar.

Keyin Rimga yetib keldik. ¹⁵ U yerdagi birodarlar daragimizni eshitib, Appiya forumi va hatto Uch Mehmonxona maydonigacha bizni kutib olgani chiqishgandi. Pavlus ularni ko'rib, Xudoga shukr qildi va ko'ngli ko'tarildi. ¹⁶ Rimga kirganimizdan keyin yuzboshi mahbuslarni lashkarboshiga topshirdi. Pavlusga esa uni qo'riqlab turadigan bir askar bilan alohida yashash uchun ruxsat berildi.

Pavlusning Rimdagi faoliyati

¹⁷ Uch kundan so'ng Pavlus yahudiylarning atoqli kishilarini bir joyga chorladi. Ular to'planganda: "Erlar, birodarlar! – deb xitob qildi. – Men xalqimizga yoxud ota-bobolarimiz odatlariga qarshi hech narsa qilma-gan holda, Quddusda qo'lga tushib, rimliklarga topshirildim. ¹⁸ Ular ham meni sud qilib, o'limga loyiq biron gunohda ayblay olmay ozod qilmoqchi bo'ldilar.

¹⁹ Lekin yahudiylar bunga qarshi chiqqach, men

† JAVZO: yunoncha "Dioskurlar", ya'ni qadimgi yunon xudolari orasida go'yo Zevsning egizi Kastor va Polluks epiteti.

Qaysarning hukmini talab etishga majbur bo'ldim. Men buni xalqimni biron xususida qoralamoq niyatida qilmadim. ²⁰ Aslini olganda, men Isroilning umidi uchun bu zanjir bilan bog'langanman. Ana shu sababdan ham sizlar bilan ko'rishib gaplashishni istardim".

²¹ Ular javob berib: "Sening haqingda Yahudiyadan hech qanday xat-xabar olganimiz yo'q, u yerdan kelgan birodarlardan birortasi ham bizga noxush ma'lumot yo axbor bildirgani yo'q. ²² Shunga qaramay, qanday fikr yuritishingni sendan eshitmoqchimiz, chunki bu bid'atga qarshi har yerda bahs bo'layotgani bizga ma'lumdir", – dedilar.

²³ Pavlus uchun bir kun tayin etib, juda ko'p kishi u turgan mehmonxonaga keldi. Ertalabdan oqshomgacha Pavlus ularga Xudoning Shohligini bayon etib guvohlik berar, Musoning Qonuniga va Payg'ambarlar kitobiga binoan Iso to'g'risida ishonchli dalillar keltirar edi. ²⁴ Uning aytganlariga ba'zilar e'tiqod qo'yib, ba'zilar esa inonmadilar. ²⁵ O'zaro kelishmovchilik yuzaga kelib, Pavlus ularga bir so'zni aytgandan so'ng, ular keta boshladi. Pavlus dedi:

"Muqaddas Ruh Isha'yo payg'ambar orqali otalarimizga juda to'g'ri gapirib ketgan:

²⁶ "Bu xalqqa borib aytgin:

Eshitib-eshitib ham anglamaysizlar;

Qarab-qarab ham ko'rolmaysizlar.

²⁷ Chunki bu xalqning dilini yog' bosgan,

Quloqlari zo'rg'a eshitadigan bo'lgan,

Ko'zlarini esa yumib olganlar.

Mabodo ko'zlari ko'radigan, quloqlari eshitadigan,

Dillari esa fahmlyadigan bo'lsa-yu, tavba qilsalar,

Men ularga shifo bergan bo'lur edim".

²⁸ Shuni bilib qo'yinglar: Xudoning bu najoti endi boshqa xalqlarga yuborilgan; ular esa eshitadilar".

²⁹ [Pavlus bu so'zlarni aytib bo'lgandan keyin, yahudiylar o'zaro ancha tortishib, u yerdan chiqib ketishdi.]

³⁰ Pavlus ijaraga olgan uyida to'liq ikki yil turdi.

Huzuriga kelganlarning hammasini qabul qilar edi.

³¹ Xudoning Shohligi keldi va Iso Masih Rabbimizdir, deya jasorat bilan bemalol va'z aytib, ta'lim berar edi.

Omin.

MAKTUBI

RIMLIKLARGA

MAKTUBI

So'zboshi va duoyi salom

1 Xudoning Injil Xushxabarini yetkazmoqqa maxsus saylangan va havoriylikka chorlangan Iso Masihning quli – Pavlusdan salom.

²Xudo qadimdan o'z payg'ambarlari orqali muqaddas yozuvlarda bashorat qilganidek, ushbu Xushxabar Uning O'g'li haqidadir. ³Iso Masih jisman Dovud zurriyoti esa-da, ⁴ruhan ilohiylik kasb etadi. U qaytadan tirilib, Xudoning O'g'li ekanini qudratli ravishda namoyon qildi. ⁵Shunday qilib, Rabbimiz Iso Masih nomidan barcha xalqlarni imonga bo'ysundiraylik, deb Xudo Uning ismi haqi bizga inoyat qildi hamda havoriylikni ato etdi. ⁶Iso Masih da'vat etgan sizlar ham o'sha xalqlardansizlar. ⁷Xudo sevgan va muqaddas bo'lishga chaqirgan barcha Rimda yashovchilarga Otamiz Xudodan va Rabbimiz Iso Masihdan inoyat va tinchlik bo'lsin.

Pavlusning Rimga borish orzusi

⁸Eng avvalo, imoningiz shuhrati butun dunyoga taralayotganini ko'rib, Iso Masih sharofati ila barchangiz uchun Xudoyimga shukr aytaman. ⁹Xudo menga shohiddirki, men Uning O'g'lining Xushxabarini targ'ib etishda sidqidildan xizmat qilibgina qolmasdan, uzluksiz ibodatlarimda sizlarni xotirlaydirman. ¹⁰Xudo xohlasa, nihoyat yoningizga borish nasib etsin, deb toat-ibodatdaman. ¹¹Mustahkamlanishingiz uchun sizlarga biron ruhiy in'om baxsh etay, deb sizlarni ko'rishni ko'p orzu qilaman. ¹²Yana to'g'risi, ko'rishganimizda sizning ham, mening ham imonimiz bir ekanidan o'zaro jasorat topamiz, demoqchiman.

¹³Ey birodarlar, boshqa xalqlarda bo'lgani kabi, sizlarda ham men tufayli biror natija bo'lsin, deb ko'p dafa yoningizga kelishni niyat etganim, lekin hozirgacha qarshiliklarga duch kelganimdan bexabar qolishingizni istamayman. ¹⁴Men yunonlaru varvarlar †, olimlaru johillar oldida qarzdorman. ¹⁵Shunday qilib, Rimdagi sizlarga ham qo'limdan kelganicha, Injil Xushxabarini yetkazishga tayyorman.

¹⁶Har holda men Injildan or qilmayman. Avvalo yahudiy, so'ng turli xalqdan †† imon keltirgan har bir

† VARVARLAR: yunonlar madaniyatsiz deb hisoblangan chet ellilar. †† TURLI XALQ: aslida "yunon" (g'ayriyahudiyilar umuman yunon deyilardi).

kishi uchun Injil Xudoning xaloskorlik qudratini yetkazuvchi Xushxabardir. ¹⁷Bu Xushxabarning mag'zi shuki, Xudo O'zi gunohkorni oqlaydi. Bu oqlash esa faqatgina imon orqali sodir bo'ladi ‡. *Tavrot*da yozilganidek: "Imoni bilan oqlangan kishi hayot bo'lur".

Insoniyatning gunohkorligi

¹⁸Nohaqlik qilib haqiqatni oyoq osti qilayotgan barcha betavfiq va fosiq insonlarga ko'kdan Xudoning g'azabi to'kilishga tayyor. ¹⁹Xudo haqida nimaiki bilish mumkin bo'lsa, ularga ravshandir; Xudoning O'zi ularga zohir etgan. ²⁰Uning ko'rinmas xususiyatlari, ya'ni abadiy qudrati va ilohiyoti, O'z ijod mahsuliyu borliqni yaratganidan anglashiladi va ochiq ko'rinib turadi. Shunday qilib, ularning uzrlari yo'q. ²¹Chunki ular Xudoni idrok etganlari holda, Uni Xudo sifatida ulug'lamadilar va Unga shukrona aytmadilar. Buning o'rniga bema'ni xayollarga berilib, ularning befarosat didu diliga zulmat tushdi. ²²O'zlarini aqlli bilib, aqldan noqis bo'lib qoldilar. ²³Mangu barhayot Xudoning ulug'vor jamolini ular dunyodan o'tkinchi inson, qush, chorva, sudraluvchi suratidagi butlarga almashtirdilar.

²⁴Shuning uchun Xudo ularni o'z yuraklaridagi chirkin ehtiroslari og'ushida qoldirdi. Ular bir-birining badanlarida behayolik qilib, tubanlashib ketdilar. ²⁵Xudoning haqiqatini yol'gon bilan almashtirib, Xoliq o'rniga maxluqqa sig'inib topindilar. Xoliqi olamga esa abadiy shon-sharaflar bo'lsin! Omin.

²⁶Shu sababdan Xudo ularni behayo ehtiroslarga topshirdi. Ularning xotinlari tabiiy aloqani g'ayritabiiy aloqa bilan almashtirdilar. ²⁷Shunga o'xshab, erkaklar ham ayol bilan tabiiy aloqani tashlab, bir-biriga shahvoniy munosabatni qizitdilar. Erkak bilan erkak sharmandagarchilik qilib, buzuqliklariga yarasha jazoni o'zlaridan oldilar. ²⁸Xudoni tan olishni lozim ko'rmaganlari uchun, Xudo ularni buzuq fikrga, lozim bo'lmagan ishlarni qilishga giriftor qildi.

²⁹Ular har turli haqsizlik, zino, yovuzlik, tamagirlik va gina-kuduratga to'lib, hasadgo'ylik, qotillik, janjalkash-

‡ XUDO O'ZI GUNOHKORNI OQLAYDI...IMON ORQALI SODIR BO'LADI: lug'aviy tarjimada: "Xudoning adolatli (yoki: Xudo ma'qul topgan solihlik) imondan chiqib, imonga olib boradi". Bu oyatda Iso Masihning gunohkorlar uchun qurbon bo'lganiga ishonishdan tashqari hech qanday din yoki savob gunohkorni oqlay olmasligi ta'kidlanmoqda; yana qarang: 3:30-31, Galatyaliklar 3-bob, Filippiliklar 3-bob.

lik, firibgarlik va badfe'llikka mukkasidan ketgandirlar. ³⁰ Ular tili achchiq, tuhmatchi, xudobezor, dilozor, kibrli, mag'rur, badniyat, ota-onaga itoatsiz, ³¹ andishasiz, bevafo, iltifotsiz, murosasiz va berahmdirlar. ³² Bunday harakat qiluvchilar o'limga sazovor, degan Xudoning adolatli hukmini ular bilgan holda, nafaqat bu ishlarni o'zlari qiladilar, balki bu ishlarni qiluvchilarni qo'llab-quvvatlaydilar.

Xudoning odil hukmi

2 Shuning uchun bilki, ey hukm qiluvchi kishi, sen kim bo'lishingdan qat'i nazar, uzring qabul qilinmaydi. Sen boshqa odamni hukm etish barobarida o'zingni ham mahkum etasan. Chunki, ey hukmlovchi, o'zing ham shu ishlarni qilyapsan-ku! ² Bunday ishlar qilib yurganlarni Xudo mahkum qilishda haqli ekanini bilamiz. ³ Ayni ishlarni o'zing qila turib, shunday ishlarni qiluvchilarni hukm etsang, Xudoning hukmidan qochib qutulaman, deb o'ylaysanmi, ey odam? ⁴ Yoki Xudoning muruvvati seni tavbaga keltirishini bilmay, Uning iltifoti, muloyimligi va sabrining cheksizligiga beparvo qaraysanmi? ⁵ Mana, sen sarkash va tavba qilmovchi qalbing tufayli Xudoning odil hukmi amalga oshajak qahr-g'azab kunigacha o'zingga-o'zing g'azab to'plab yuribsan-ku.

⁶ Xudo har kimni qilmishiga yarasha taqdirlaydi. ⁷ Yaxshi ishda qunt qilib, ulug' qadriyatni va manguqlikni izlaganlarga U abadiy hayot ato etadi. ⁸ Ammo xudbinlik qilib, haqiqatga bo'sunmay, haqsizlik payidan bo'lganlarga qahr-g'azabini sochadi. ⁹ Avvalo yahudiy, so'ng o'zga xalq kishisi bo'lib yomonlik qiluvchi har bir bandaning jonini U qiynoq va qayg'uga soladi. ¹⁰ Avvalo yahudiy, so'ng o'zga xalq kishisi bo'lib yaxshilik qiluvchi har bir bandaga esa izzat, hurmat va esonlik nasib etadi. ¹¹ Zeroki, Xudo yuz-xotir qilib o'tirmaydi.

¹² Ilohiy Qonunni † bilmay turib gunoh qilganlar Qonundan tashqari halok bo'ladilar. Ilohiy Qonunni bila turib gunoh qilganlar esa qonuniy ravishda jazolanadilar. ¹³ Chunki Xudo Qonunni eshitganlarni emas, balki bajo keltirganlarni oqlaydi.

¹⁴ Ilohiy Qonuni yo'q xalqlar o'z-o'zlaridan bu Qonunda buyurilgandek qilganlarida, ular Ilohiy Qonunga ega bo'lmay turib, o'zlari uchun o'zlari qonundirlar.

¹⁵ Bu bilan ular Ilohiy Qonunning talablari o'z yuraklarida yozilganini ko'rsatadilar. Ularning vijdoni hamda biri ikkinchisini goh qoralab, goh oqlovchi fikrlari bunga guvohdir. ¹⁶ Men targ'ib etayotgan Injil Xushxabariga ko'ra, Xudo Iso Masih orqali insonlarning sirli ishlarini muhokama etadigan kunda ana shunday bo'ladi.

Yahudiylar va Ilohiy Qonun

¹⁷ Mana, sen o'zingni yahudiy deb, Ilohiy Qonunga suyanib, Xudo bilan maqtanib yuribsan. ¹⁸ Sen Xudoning xohish-irodasini bilish va yaxshini yomondan farq qilishni Ilohiy Qonundan o'rganib olibsan. ¹⁹ Sen Ilohiy

† ILOHIY

Qonundagi ilmu ma'rifat hamda haqiqatning mohiyatiga anglab yetibsan-u, ko'rlarga yo'l ko'rsatuvchi, zulmatda qolganlarga nur, g'ofillarga murabbiy, go'r bolalarga esa muallim bo'lganingga ishonch hosil qilibsan. ²¹ Shunday ekan, sen qanday qilib boshqalarga ta'lim bera turib, o'zingga ta'lim bermaysan? ²² "O'g'rilik qilma", deb nasihat qilib, o'zing o'g'rilik qilasanmi? "Zino qilma", deb turib, o'zing zino qilasanmi? "Butlardan jirkanaman", deb, butxonalarini talaysanmi? ²³ Ilohiy Qonunni maqtaysan-u, unga amal qilmay Xudoni tahqirlaysanmi? ²⁴ Xuddi *Tavrot*da yozilgani kabi:

"Sizlar bois majusiylar orasida

Xudo ismi mudom kufr qilinadir".

²⁵ Sunnat †† masalasiga kelaylik. Agar sen Ilohiy Qonunga rioya qilsang, sunnatning foydasi bor. Lekin Qonunni buzsang, sening sunnating sunnatsizlik kabidir.

²⁶ Shuningdek, agar sunnat qilinmaganlar Ilohiy Qonunga amal qilsalar, ularning sunnatsizligi sunnat bo'lgan kabi qabulga o'tmaydimi? ²⁷ Odatan sunnat bo'lmagan holda Ilohiy Qonunga amal qilgan kimdir sunnat hamda Qonun egasi bo'lgan sen, qonunbuzarni ayblamaydimi?

²⁸ Zotan, zohiran yahudiy asl yahudiy emas va zohiran, jismangina qilingan sunnat asl sunnat emas.

²⁹ Faqat botinan yahudiy asl yahudiydir. Shuningdek, asl sunnat – dil sunnatidir. Bu esa Qonun bitigidan qat'i nazar, Xudo Ruhi ta'sirida sodir bo'ladigan sunnatdir. Bunday sunnatni qabul qilgan kishi odamlarning emas, Xudoning maqtoviga sazovor bo'ladi.

Xudoning sadoqati

3 Xo'sh, yahudiylarning qanday ustunligi bor? Yoki sunnatning nima foydasi bor?

² Yahudiylar har jihatdan buyuk ustunlikka egadirlar. Bu ustunlik eng avval shundan iboratki, Xudoning vahiyolari ularga ishonib topshirilgandir. ³ Agar ulardan ba'zilar imonsiz bo'lib chiqqan bo'lsa, nima qipti? Nahotki bu imonsizlik Xudoning ularga sadoqatini bekor qila oladi? ⁴ Yo'q, aslo! Har bir inson yolg'onchi bo'lsa ham, Xudo haqdir. *Zaburda* yozilganidek:

"Sen so'zingda doim haq bo'lursan,

Seni hukm qilsalar-da, O'zingni oqlarsan" ‡.

⁵ Shunday qilib, agar bizning haqsizligimiz Xudoning odilligini yanada ochiqroq ko'rsatsa, nima ham derdik? Insoniy fikr yuritib aytayin: bandalari boshiga g'azab yog'dirgani uchun Xudoni nohaq deb bo'ladimi? ⁶ Aslo! Aks holda Xudo dunyoni qanday qilib hukm qila oladi?!

⁷ *Yana shunday so'rash mumkin* : agar mening yolg'onchiligim tufayli Xudoning haqiqati yanada ulug'roq bo'lar ekan, mening ustimdan gunohkor deb hukm chiqarilish to'g'ri bo'ladimi? ⁸ Yaxshilikka aylanib qolar, deb yomonlik qilaveraylik, desakmikin-a?

Chindan ham, u shunday ta'lim beradi, deb ba'zilar bizga tuhmat qilmoqdalar. Bu kishilar odilona jazo oladilar.

†† SUNNAT: yahudiylarning belgisi; lug'atga qarang; yana qarang: 4:9-12. ‡ qarang: Zabur 50:6.

Hamma gunoh qilgan

⁹ Xo'sh, shunday qilib, biz, *yahudiylarning o'zga xalqlarga qaraganda* ustunligimiz bormi, o'zi? Aslo yo'q! Chunki ilgari isbot etganimizdek, xoh yahudiy bo'lsin, xoh yunon bo'lsin, hamma odamlar ham gunohning hokimiyati ostidadir. ¹⁰ *Zaburda* yozilishicha:

"Solih kishi yo'q,

Bir kishi ham yo'qdir.

¹¹ Idrokli hech kim yo'q,

Xudoni izlovchi hech kim yo'qdir.

¹² Hamma gumroh bo'ldi, barcha buzildi.

Yaxshilik qilguvchi yo'q, biror kishi ham yo'q.

¹³ Ularning bo'g'zi – ochiq lahaddir,

So'zlarida – tilyog'lamalik,

Tillari ostida – ilon zahari.

¹⁴ Zardaga, zaqqumga to'la og'izlari, ¹⁵ Qon to'kmakchun chaqqondir oyoqlari. ¹⁶ Ular qadam bosgan joyga falokat kelur. ¹⁷ Ular bilmas tinchlik yo'lini. ¹⁸ Xudodan qo'rqish yo'q ularning ko'z o'ngida".

¹⁹ Endi biz bilamizki, Ilohiy Qonun neki buyurgan bo'lsa, Qonunga qaram bo'lganlarga buyurgan, toki har bir og'iz yumilsin va butun dunyo Xudo oldida gunohkor bo'lsin. ²⁰ Zotan Qonun amrlarini bajo qilish bilan hech kimsa Xudo oldida o'zini oqlay olmaydi. Aksincha, Ilohiy Qonun insonga o'z gunohkorligini yanada aniqroq ko'rsatadi.

Gunohkorni oqlash – Xudoning ishi

²¹ Endi esa, Qonunga aloqasiz ravishda Xudo talab qilgan solihlikka erishish yo'li aniq-ravshan ko'rinmoqda, bunga Tavrot va payg'ambarlar ham guvohlik beradilar: ²² Xudo talab qilgan solihlik – Iso Masihga ishonishdan iboratdir. Shu imonga ega bo'lgan hammani Xudo oqlaydi.

Chunki odamlar orasida hech bir farq yo'q. ²³ Hamma gunoh qilgan va Xudoning ulug'vorligidan mahrumdir. ²⁴ Lekin Xudo inoyati bilan, Iso Masihning qoni evaziga gunohkorlar tekin oqlanadilar. ²⁵ Masih biz uchun qonini to'kkaniga ishongan kishining gunohlari yuvilsin, deb Xudo Masihni qurbonlikka bag'ishladi va shu yo'sinda O'zining adolatli hukmini ochiq namoyon qildi. Xudo sabr qilib, ilgari qilingan gunohlarni jazosiz qoldirgan bo'lsa-da, ²⁶ hozirga kelib, O'zining adolatli hukmini amalga oshirdi. Shunday qilib, bir yoqdan Xudo O'z adolatiga sodiq qolmoqda va ikkinchi yoqdan Isoga ishongan gunohkor oqlanmoqda.

²⁷ Endi maqtanishga arzigulik narsamiz qoldimi? – Bitdi. Qaysi qonunga ko'ra bitdi? Tavrot amrlarini bajo keltirishni talab qiluvchi qonunga ko'rami? – Yo'q, imonni talab qiluvchi qonunga ko'ra. ²⁸ Biz qanoat hosil qildikki, Xudo Tavrot amrlarini bajo keltiruvchi emas, balki imon keltiruvchi kishini oqlaydi. ²⁹ Yoki nahot Xudo boshqa xalqlarning ham Xudosi bo'lmay, faqat yahudiylarning Xudosimi? Albatta, barcha xalqlarning ham Xudosisidir. ³⁰ Sunnat ahlini imon asosida oqlaydi-

gan Xudo yagona bo'lib, sunnat ahli bo'lmaganlarni ham xuddi shu imon orqali oqlaydi. ³¹ Demak, biz bu imon tufayli Ilohiy Qonunni bekor qilyapmizmi? – Aslo! Aksincha, Qonunni tasdiqlayapmiz.

Ibrohim payg'ambarning ibratli imoni

⁴ Xo'sh, bobokalonimiz Ibrohim, deylik, ajdodidan nima orttirdi? ² Agar Ibrohim savob ishlari tufayli o'zini oqlaganda edi, maqtanish uchun sabab topar edi. Biroq Xudo oldida maqtanib bo'lmaydi. ³ Mana Tavrotda ne deyilgan: "Ibrohim Xudoga ishondi va shu tariqa oqlandi" †.

⁴ Mehnatkashga to'lanadigan maosh iltifot emas, xizmat haqidir. ⁵ Biroq qilgan savobli ishiga suyanmay, balki betavfiqni ham yo'lga solib oqlovchi Xudoga ishongan kishi o'z e'tiqodi bilan oqlanadi. ⁶ Mana, *Zaburda ham*, savob ishlaridan qat'i nazar, Xudo yorlaqagan odamni Dovud baxtiyor deb aytadi:

⁷ "Qonunsiz ishlari afv etilib,

Kimningki gunohi o'tilsa,

Bunday odam baxtiyordir!

⁸ Kimningki Xudovand inobatga olmas aybin,

Saodatmand erur shu kishi!" ††

⁹ Bu baxtiyorlikning sunnatga daxli bormi, yo'qmi? Boya aytganimizdek, Ibrohimning e'tiqodi uni Xudo oldida oqladi. ¹⁰ Xo'sh, Ibrohim qanday holatda oqlandi? Sunnat bo'lganidan so'ngmi, yoki sunnat bo'lganidan avvalmi? – Sunnat bo'lganidan avval. ¹¹ Ibrohim hali sunnat bo'lmasidan, imoni tufayligina Xudo oldida oqlandi. So'ng imonining muhri o'laroq sunnat belgisini qabul qildi. Shunday qilib, Ibrohim sunnatsiz holatda imon keltirgan hammaning ham *ma'naviy* otasidirki, ular ham unga o'xshab, imon tufayli Xudo oldida oqlanadilar. ¹² Ayni zamonda, Ibrohim ahli sunnatning ham otasi hisoblanadi, shu shart bilanki, ular sunnat bo'libgina qolmay, balki Ibrohim sunnat bo'lmasidanoq tan olgan o'sha imonning izi bilan yursalar.

Ilohiy va'da imon bilan amalga oshadi

¹³ Xudo Ibrohim va uning zurriyotiga yer yuzini egalab olish to'g'risida va'da bergan edi. Bu va'da Ibrohimga Tavrotga amal qilgan, deb emas, balki imoni bilan o'zini oqlagan, deb nasib etdi. ¹⁴ Agar yer yuzini egalab oluvchilar faqat Ilohiy Qonunga amal qiluvchilar bo'lganida edi, unda imon behuda, ilohiy va'da esa quruq bo'lib qolar edi. ¹⁵ Qonun *Xudo* g'azabini qo'zg'atadi, xolos. Qonun bo'lmagan yerda jinoyat ham bo'lmaydi.

¹⁶ Shu sababdan ilohiy va'da Xudo inoyatiga bog'liq bo'lib, faqat imon bilan amalga oshadi. Bunga esa Ibrohim zurriyotining hammasi doxil, ya'ni Tavrotga ega bo'libgina qolmasdan, balki Ibrohimning imoniga ham ega bo'lgan hamma doxildir. ¹⁷ Xudo Ibrohimga: "Men seni ko'pdan-ko'p xalqlarning otasi qilib tayinladim" ‡, degan edi. Shunday qilib, o'liklarni tiriltiruvchi

† qarang: *Ibtido* 15:6, *Galatyaliklar* 3:6, *Yoqub* 2:23. †† qarang: *Zabur* 31:1-2. ‡ qarang: *Ibtido* 17:5.

va mavjud bo'lmagan narsalarni vujudga keltiruvchi Parvardigorga ishonib, Ibrohim hammamizning otamiz bo'lib qoldi.

¹⁸ Xudo Ibrohimga yana: "Sening zurriyoting son-sanoqsiz bo'ladi" †, degan edi. Ibrohim ko'p xalqlarning otasi bo'lishga hech bir umidi qolmaganiga qaramasdan, imoni tufayli umidvor edi. ¹⁹ U yuz yoshga yaqinlashganda, o'zining badani majolsizlashganini va Soro bibining pushtdan qolganini bila turib, imonda zai-flashmadi. ²⁰ Xudoning va'dasidan esa imonsizlik qilib shubhalanmadi, balki Xudoga hamd-sano aytib, imonida mahkam turdi. ²¹ Xudo bergan va'dasini bajo keltirishga qodir, deb Ibrohim qat'iy ishonar edi. ²² Ana shu ishonchi tufayli u Xudo oldida oqlandi.

²³ Bu so'z esa faqat Ibrohimgagina xos emas, ²⁴ balki biz uchun ham aytilgan. Xudo Rabbimiz Isoni tiriltirganiga ishonsak, biz ham oqlanamiz. ²⁵ Rabbimiz Iso bizning gunohlarimiz uchun o'limga topshirildi va oqlanishimiz uchun tirilib keldi.

Xudo bilan sulh

5 Rabbimiz Iso Masihga bo'lgan imonimizni inobatga olib, Xudo bizni oqladi va biz bilan sulh tuzdi.

² Rabbimiz Iso Masih O'zi Xudoning inoyat †† eshigini bizga ochib berdi. Biz imonimiz tufayli bu inoyatga erishib, mahkam turamiz va Xudoning ulug'vorligiga erishmoq umidi bilan faxrlanib yuramiz. ³ Buning ustiga, qayg'ular bilan ham faxrlanmoqdamiz, chunki qayg'u sabr-qanoatni hosil qilishini bilamiz. ⁴ Sabr-qanoat esa tajribakorlikni, tajribakorlik esa umidni hosil qiladi.

⁵ Umidimiz bo'lsa, bizni uyatga qoldirmaydi. Chunki bizga berilgan Muqaddas Ruh orqali yuraklarimiz Xudo sevgisiga to'lib-toshadi.

⁶ Biz hali chorasiz bo'lganimizda, belgilangan vaqtda Masih betavfiqlar uchun o'ldi. ⁷ Birovning solih kishi uchun o'lishi ehtimoldan uzoqdir. Balki himmatli kishi uchun kimdir o'limga borishga rozi bo'lar. ⁸ Lekin biz hali gunohga botgan chog'imizda, Masih biz uchun o'ldi. Bu Xudoning bizga bo'lgan muhabbatidan dalolatdir.

⁹ Demak, agar biz endi Masihning to'kilgan qoni tufayli oqlangan bo'lsak, Uning soyasida Xudo g'azabidan qutulishimiz yanada aniqroqdir. ¹⁰ Biz Xudoning dushmanlari ekanmiz, U O'z O'g'lining o'limi tufayli bizni O'zi bilan yarashtirib qo'ydi. Endi U bilan yarashgan bo'lsak, Uning O'g'li hayotligi tufayli najot topishimiz yanada aniqroqdir. ¹¹ Va bu bilan kifoyalanib qolmay, balki bizni Xudo bilan yarashtirib qo'ygan Rabbimiz Iso Masih sharofati bilan Xudodan shodlanib yuribmiz.

Odam Atodan o'lim, Masihdan hayot

¹² Bitta odam dastidan dunyoda gunoh paydo bo'ldi, gunohdan esa o'lim paydo bo'ldi va butun insonlarga o'tdi. Ma'lumki, hamma gunoh qilgan. ¹³ Ilohiy Qonun

† *qarang: Ibtido 15:5.* †† *INOYAT: Odamlar savob ishlari bilan erisha olmaydigan, faqat Xudoning mehri tufayli keladigan ilohiy marhamat.*

mavjud bo'lmasdan burun ham dunyoda gunoh bor edi, lekin Qonun yo'qligida gunohning hisobi tutilmaydi. ¹⁴ Shunga qaramay, Odam Atodan Muso payg'ambarga qadar yashaganlarning hammasi Odam Atoga o'xshab jinoyat qilmagan bo'lsalar-da, o'lim ularning hammasiga ham hokimlik qildi.

Odam Ato kelajak Zotning ‡ timsoli edi. ¹⁵ Lekin bular birday emas, Xudoning ehsoni Odam Atoning gunohiga o'xshamaydi. Garchi bir kishining gunohi tufayli ko'plab kishilar o'lgan bo'lsalar ham, Xudoning inoyati bundan kattaroqdir, chunonchi bitta Odam, ya'ni Iso Masihning inoyati bilan berilgan boy ehson ko'pdan-ko'p kishilarga tegdi. ¹⁶ Xudoning ehsoni bilan Odam Atoning gunohi orasidagi farq shundan iboratki, bir gunohning oqibati o'limga hukm etish bilan tugasa, ehsonning natijasi esa ko'p insonning gunohlaridan forig' bo'lishiga olib keladi. ¹⁷ To'g'ri, bir kishining gunohi tufayli, shu yagona odamning dastidan o'lim hokimlik qila boshladi. Ammo yana to'g'risi, yagona bir Odam, ya'ni Iso Masih soyasida odamlar endi Xudoning cheksiz inoyatiga erishib, oqlanadilar va hayotda hukm suradilar.

¹⁸ Shunga ko'ra, bitta gunohkorning ishi barcha odamzodni o'limga mahkum etgan bo'lsa, endi esa bita Solihning ishi odamlarni oqlaydi va abadiy hayotga noil etadi. ¹⁹ Bir odamning itoatsizligi tufayli ko'p odamlar gunohkor bo'lgan bo'lsa, endi esa bir Kishining itoatkorligi tufayli ko'p odamlar solih deb qabulga o'tadilar.

²⁰ Shu orada Ilohiy Qonun paydo bo'lgan, natijada jinoyat ko'paygan edi. Ammo gunoh ko'paygan sari, Xudo inoyati ham shunchalik orta bordi. ²¹ Xullasi kalom, ilgari gunoh o'lim sari hoqonlik qilgan bo'lsa, endi esa Rabbimiz Iso Masih qiyofasidagi Xudo inoyati gunohkorni oqlab, abadiy hayot sari hukm surmoqda.

Masih bilan o'lib tirilishimiz

6 Xo'sh, nima deylik? Inoyat ko'paysin, deb gunoh qilishni davom ettiraveraylikmi? ² Aslo! Biz gunoh qarshisida o'lganmiz. Endi gunoh qilib qanday yashayveramiz? ³ Unutmangizki, biz Iso Masihni tan olib suvda imon keltirganimizda, hammamiz ham Uning o'limini tan olib imon keltirdik. ⁴ Biz suvga cho'mib, Masih bilan birga o'ldik va ko'mildik. Shuningdek, Masih Otasining ulug'vor qudrati bilan tirilganiga o'xshab, biz ham yangi hayotda yurishimiz lozim. ⁵ Agar o'lishda Masihga ergashgan bo'lsak, albatta, tirilishda ham Unga ergashamiz.

⁶ Gunoh qilishga muhtalo bo'lgan bu vujudimiz yo'q qilinsin, deb eski o'zligimiz Masih bilan birga xochga mixlangan. Buni bilib, biz endi gunohga qul emasmiz. ⁷ Chunki o'lgan odam gunoh qilishdan ozoddir. ⁸ Agar biz Masih bilan birga o'lgan bo'lsak, U bilan yashashimizga ham ishonchimiz komil.

⁹ Masih tirilib boshqa o'lmasligini, o'lim esa Unga endi hokim bo'lolmasligini bilamiz. ¹⁰ Uning o'limi gunoh

‡ *KELAJAK ZOT: ya'ni Xudo azaldan yuborishni va'da qilgan Uqtqaruvchi - Iso Masih; yana qarang: Ibtido 3-bob.*

uchun bir bor o'lim edi. Qolgan hayotini esa U Xudo uchun yashamoqda. ¹¹ Shunga o'xshab, sizlar ham o'zlaringizni gunoh qarshisida o'lik, lekin Rabbimiz Iso Masih bilan birlashgan holda Xudo qarshisida tirik hisoblanglar.

¹² Shunday qilib, endi gunoh sizlarning foni badanlaringizga hokimlik qilmasin, siz badanlaringiz ixtiyoriga bo'ysunib ketmanglar. ¹³ A'zoyi badaningizni yomonlik quroli qilib gunohning izmiga topshirmanglar. Aksincha, o'lib tirilganlar kabi o'zingizni, ya'ni butun a'zoyi badaningizni solihlik quroli qilib Xudoning izmiga topshiringlar. ¹⁴ Gunoh sizlarga hukmron bo'lmasin, chunki sizlar endi Qonun emas, inoyat panohidasizlar.

Solihlikka qul bo'lish haqida

¹⁵ Xo'sh, buyog'i endi nima bo'ladi? Qonun emas, inoyat panohida bo'lganimiz uchun gunoh qilaveraylikmi? – Aslo! ¹⁶ Bilmaysizlarmi? Siz o'zlaringizni itoatkor qul qilib kimning izmiga topshirsangizlar, u kishining quli bo'lasizlar. Siz yo o'limga olib boruvchi gunohga, yoki solihlikka olib boruvchi itoatkorlikka qul bo'lasizlar. ¹⁷ Lekin Xudoga shukurki, ilgari gunohga qul bo'lganingiz holda, endi o'zingiz qabul qilgan ta'limotning mohiyatiga sidqidildan berilgansizlar. ¹⁸ Gunoh qilishdan ozod bo'lib, solihlikka o'zingizni qul qilib qo'ygansizlar.

¹⁹ Bandaligingiz tufayli insonlarcha fikr yuritib gapiryapman. Siz bir vaqtlar ifloslik va yovuzlik qilish uchun a'zoyi badaningizni qonunsizlikka qul qilib topshirgansizlar. Endi esa a'zoyi badaningizni solihlikka qul qilib topshiringlar va muqaddas yashanglar. ²⁰ Gunohning quli ekaningizda, solihlik *talablaridan* ozod edingizlar. ²¹ Hozir o'zingiz uyalayotgan qilmishlardan o'sha vaqtda qanday naf bor edi? U qilmishlarning oqibati o'limdir. ²² Hozir esa gunoh qilishdan ozod bo'lib, Xudoning qullari bo'lgansizlar. Bundan naf – muqaddaslikdir va buning natijasi esa abadiy hayotdir. ²³ Gunohning evazi – o'lim, Xudoning in'omi esa Rabbimiz Iso Masih qiyofasidagi abadiy hayotdir.

Er-xotinlik qonunidan misol

7 Qonunni biluvchilarga so'zim: ey birodarlar, odam tirik ekan, qonun uning ustidan hokim ekanini nahot bilmasangiz? ² Masalan, erli xotin eri tirik ekan, qonun bo'yicha unga bog'liqdir. Lekin eri o'lsa, xotin boshi bog'liqlik qonunidan ozod bo'ladi. ³ Shuning uchun eri tirik xotin boshqa erga tegsa, u zinokor sanaladi. Ammo eri o'lsa, xotin qonundan ozod bo'ladi va boshqa erga tegsa ham, zino qilgan hisoblanmaydi.

⁴ Shunga o'xshab, sizlar ham, ey birodarlarim, Boshqasiga, ya'ni qayta tirilgan Masihga tegib va Masih badanining bir qismi bo'lib, Ilohiy Qonun oldida o'lgan hisobidasiz. Bu esa Xudo yo'lida samarali bo'lishimiz uchundir. ⁵ Zero biz irsiy tabiatimiz amri bilan yashagan vaqtlar, Ilohiy Qonun oshkor qilgan

gunohkor ehtiroslar a'zoyi badanimizda amal qilar va o'lim uchun zamin hozirlar edi. ⁶ Endi esa ilgari bizni bog'lab turgan Qonun qarshisida o'lib, Qonundan ozod bo'ldik. Shunday qilib, biz eski harfma-harf yo'l[†] bilan emas, balki yangi Ruh yo'li bilan yurib, Xudoga xizmat qilmoqdamiz.

Ilohiy Qonun va gunoh

⁷ Xo'sh, nima deylak? Nahotki Ilohiy Qonun gunohga bois bo'ldi? – Aslo! Ammo agar Qonun vositachi bo'lmasa edi, men gunohni bilmagan bo'lar edim. Qonun "tamagirlik qilma" deb buyurmaganda edi, men tamagirlikni bilmas edim. ⁸ Shu tariqa gunoh amr orqali bahona topib, mening yuragimda har turli tamagirlikni hosil qildi. Qonun yo'qligida esa, gunoh kuchsizdir.

⁹ Bir vaqtlar men o'zim Ilohiy Qonundan tashqarida bo'lib yashar edim. Ammo ongimda amr tug'ilgach, gunoh tirildi, ¹⁰ men esa o'ldim. Hayot uchun bo'lgan amr mening o'limimga sabab bo'ldi. ¹¹ Chunki gunoh amr orqali bahona topib, meni aldadi, amr orqali meni o'ldirdi. ¹² Bundan ko'rinadiki, Qonun – muqaddasdir, har bir amri ham muqaddas, odil va yaxshidir.

¹³ Shunday ekan, yaxshi bo'lgan amr menga o'lim keltiradimi? – Mutlaqo! Biroq, gunoh – gunoh deb ochiq bilinishi uchun, yaxshilik orqali menga o'lim keltirdi, toki gunohning nihoyat darajada gunohligi amr orqali anglashilsin.

Gunohga qarshi kurashimiz

¹⁴ Bizga ma'lumki, Ilohiy Qonun tabarrukdir. Biroq men esa – gunohga qul bo'lib sotilgan ojiz bandaman. ¹⁵ Shundan o'zim qilayotgan ishlarni o'zim tushunmayman: men nimani xohlasam, uni qilmayman va nimani yomon ko'rsam, uni qilaman. ¹⁶ Agar men xohlamagan narsani qilayotgan ekanman, bu bilan Qonunning yaxshi ekanligini ma'qullayotgan bo'laman.

¹⁷ Demak, bu ishlarni men o'zim emas, balki yuragimdagi gunoh qilayotgan bo'ladi. ¹⁸ Menda, ya'ni irsiy tabiatimda yaxshi narsa yo'qligini aniq bilaman. Yaxshilik qilish istagi dilimda bor bo'lsa-da, uni ro'yobga chiqarishga kuchim yetmaydi. ¹⁹ Men istagan yaxshi ishni qilmayapman, aksincha, istamagan yomon ishni qilyapman. ²⁰ Agar istamagan ishni qilayotgan ekanman, demak, bu ishni men o'zim emas, balki ichimda turadigan gunoh qilyapti.

²¹ Men bundan ushbu qoidani chiqaraman: yaxshilik qilmoqchi bo'lganimda, qalbimda hamisha yomonlik poylab turadi. ²² Xudoning Qonunidan ichki borlig'im zavq oladi-yu, ²³ ammo a'zoyi badanimda boshqa bir qonun ish ko'radi: bu qonun ongim ma'qullagan *Xudo* Qonuniga qarshi kurashib turadi va a'zoyi badanimda amal qiluvchi gunoh qonuniga meni asir etadi. ²⁴ Oh, men sho'rlik odam! O'limga giriftor shu badanimdan

[†] *ESKI HARFMA-HARF YO'L: Shariatga, diniy qonun-qoidalarga insoniy kuch bilangina rioya qilish, Xudo Ruhining yordamisiz savob qilib o'zini oqlashga quruq intilish; yana qarang: 2:17-29, 2-Korinliklar 3:6.*

meni kim qutqarar ekan? ²⁵ – Xudoga shukr, Rabbimiz Iso Masih soyasida O'zi qutqaradi!

Xullasi kalom, men ongim bilan Xudo Qonuniga rioya etsam-da, vujudim bilan gunoh qonuniga xizmat qilaman.

Xudo Ruhidan ruhlanib yashashimiz

8 Shunday qilib, Iso Masih ummati bo'lganlarga qarshi [†] endi hech bir mahkumlik yo'qdir. ² Iso Masih ummatiga hayot beruvchi Ruhning Qonuni meni gunoh va o'limni hosil qiluvchi Qonundan ozod qildi. ³ Inson tabiati ojizligi tufayli Ilohiy Qonun o'zi ham ojiz bo'lib qoldi. Qonun ulgura olmagan ishni esa Xudo qildi: U O'z O'g'lini gunohkor insonga o'xshatib olamga yubordi va Uni gunoh uchun qurbonlikka bag'ishladi, shu yo'sin inson tabiatidagi gunohni mahkum qildi. ⁴ Xudo buni, Ilohiy Qonun talablari tabiat amri bilan emas, Ruh amri bilan yashayotgan bizlarda bajo bo'lsin, deb qildi.

⁵ Bashariy tabiat amri bilan yashaydiganlar bashariy fikr qiladilar. Ilohiy Ruh amri bilan yashaydiganlar ilohiy fikr qiladilar. ⁶ Bashariy tabiatning murod-maqsadi – o'limdir. Ilohiy Ruhning murod-maqsadi – hayot va tinchlikdir. ⁷ Bashariy tabiatning murod-maqsadi Xudoga dushmanlikdir; chunki bunday tabiat Xudoning Qonuniga itoat qilmaydi hamda qila olmaydi. ⁸ O'z tabiati amri bilan yashaydigan odamlar Xudoga manzur bo'la olmaydilar.

⁹ Xudo Ruhi sizning ichingizda yashayotgani uchun, sizlar endi tabiatingiz amri bilan emas, balki Ruh amri bilan yashayapsizlar. Kimki Masihning Ruhiga ega bo'lmasa, u Masihniki emasdir. ¹⁰ Agar Masih ichingizda ekan, badan gunoh uchun o'limga mahkum ^{††} bo'lsa-da, ruh oqlanganingiz uchun hayotdir. ¹¹ Chunki Iso Masihni tiriltirgan Xudoning Ruhi sizning vujudingizda yashayapti. Agar Xudo O'z Ruhi qudratida Masihni tiriltirgan bo'lsa, U ichingizdagi o'sha Ruh orqali sizning foniy badanlaringizni ham tiriltirajak.

¹² Shunday qilib, ey birodarlar, tabiatimiz amri bilan yashash uchun biz bu tabiat talablari oldida majbur emasmiz. ¹³ Agar o'z tabiatingizga mahliyo bo'lib yashasangiz, *ruhan* o'lishingiz muqarrar. Lekin agar bashariy tabiatning qilmishlarini Ruh kuchi bilan o'ldirsangiz, *ruhan* yashaysizlar.

¹⁴ Xudo Ruhi bilan boshqariladigan barcha Xudoning farzandidir. ¹⁵ Chunki sizlar yana qo'rquvda yashash uchun qullik ruhini olmadingizlar, balki o'g'illik Ruhini oldingizlar. Bu Ruhdan ruhlanib, biz Xudoni aziz Ota [‡] deb chaqiramiz. ¹⁶ Xudo Ruhi O'zi bizning ruhimizga qo'shilib, Xudo farzandlari ekanligimiz haqida guvohlik berib turadi. ¹⁷ Agar Xudoning farzandlari bo'lsak, farzandlarday meros olish huquqiga ham egadirmiz. Xudoning qut-barakalaridan meros ulushi oluvchilar sifatida Masihning vorisdoshlarimiz. Agar biz Masih-

[†] ya'ni o'z tabiati amri bilan emas, Ruh amri bilan yashayotganlarga qarshi. ^{††} O'LIMGA MAHKUM: aslida "o'lik". [‡] AZIZ OTA: aslida "Abba, Ota" (Abba aramiy tilida "sevikli Ota" demakdir); yana qarang: Mark 14:36, Galatyaliklar 4:4-7.

ing azob-uqubatlariga sherik bo'lsak, albatta, Uning ulug' shon-sharafiga ham sherik bo'lajakmiz.

Yaratilgan borliqning porloq istiqboli

¹⁸ O'ylaymanki, bizga zohir bo'lajak ulug'vorlik oldida shu on azob-uqubatlarini aytib o'tish ham arzimasdir. ¹⁹ Mana, Xudo O'z farzandlarini zohir qilishini butun maxluqot mushtaq bo'lib kutmoqda. ²⁰ Chunki maxluqot o'tkinchilikka mahkum bo'lgan. Bu esa maxluqotning o'z ixtiyori bilan emas, balki maxluqotni yaratgan Xudoning ixtiyori bilan bo'lgan ^{††}. ²¹ Ayni zamonda maxluqotning o'zi ham fano qulligidan ozod etilmoq va Xudo farzandlarining ulug'vor erkinligiga erishmoq umidiga egadir. ²² Bilamizki, borliq maxluqot hozirga qadar birgalikda oh-nola qilib, go'yo tug'ish azobini chekib yotibdi.

²³ Va faqat maxluqotgina emas, balki biz o'zimiz ham ichimizdan oh-nola qilayotibmiz. Biz *kelgusi* hosilning ilk mahsuliday Xudo Ruhini olgan bo'lsak ham, o'g'il qilib olinishni, vujudimiz qutulishini intizor bo'lib kutyapmiz. ²⁴ Bizning najotimiz umiddadir. Ko'zga ko'rinib turgan narsa esa umid emas. Kim ko'rib turgan narsani umid qilar ekan? ²⁵ Agarda biz ko'rmaganimizni umid qilayotgan bo'lsak, buni sabr bilan kutib tursak bo'ladi.

²⁶ Buning ustiga, Ilohiy Ruh bizning zaifligimizga madad berib turadi. Chunki biz qanday ibodat qilmoq kerakligini bilmaymiz. Lekin Ilohiy Ruhning O'zi ifoda qilib bo'lmas oh-nolalar bilan biz uchun Xudo oldida shafolat qiladi. ²⁷ Yuraklarni sinovchi Xudo esa Ruhning fikri nimada ekanligini biladi. Chunki Ruh Xudoning irodasiga ko'ra Xudo azizlari uchun shafolat qiladi.

Masih shaxsidagi Xudoning sevgisi

²⁸ Biz bilamizki, Xudoni sevganlarga, ya'ni Xudo O'z murodi bo'yicha da'vat etganlarga hamma narsa yaxshilik bo'lib xizmat qiladi. ²⁹ Xudo azaldan bilgan kishilarni O'z O'g'lining suratiga aylantirish uchun belgiladi, toki O'g'il ko'p birodarlar orasida To'ng'ich bo'lsin. ³⁰ Xudo azaldan belgilagan kishilarni da'vat ham etdi, da'vat etgan kishilarni esa oqladi, oqlagan kishilarni esa ulug'likka ham sazovor qildi.

³¹ Endi bunga nima deymiz? Agar Xudo biz tomon bo'lsa, kim bizga qarshi chiqar ekan? ³² Xudo O'z O'g'lini ayamay, balki hammamiz uchun Uni fido qilgan bo'lsa, U bilan birga hamma narsani ham bizga bermasmikan? ³³ Xudo tanlagan kishilarni kim aybdor qilar ekan? Xudoning O'zi ularni oqlagan-ku. ³⁴ Bizni kim mahkum qilar ekan? O'lgan ham tirilgan Iso Masih Xudoning o'ng tomonida turib, biz uchun shafolat qilmoqda-ku. ³⁵ Xudoning sevgisidan bizni kim judo qilar ekan: qayg'umi, siqilishmi, quvg'inmi, ochlikmi, yalang'ochlikmi, xavf-xatarmi yoki qilichmi? ³⁶ Mana, *Zaburda* yozilganidek:

"Sen tufayli bizni har kun o'ldirmoqdalar,

^{††} Bu oyat Xudovandning Odam Atoga: "sen sababli yer la'nati bo'lgay" degan kalomini esga soladi; qarang: Tavrot, Ibtido 3:16-19.

Qurbonlik qo'ylar deb hisoblaydilar" †.

³⁷ Ammo bizni Sevganing soyasida bularning hammasi ustidan ulkan g'alaba qozonamiz. ³⁸ Men aminmanki, na o'lim va na hayot, na farishtalar va na jin-ajinalar ††, na hozirgi va na kelgusi hodisalar, ³⁹ na baulandliklar va na chuqurliklar hamda na yaratilgan boshqa biron mavjudot Rabbimiz Iso Masih shaxsidagi Xudo sevgisidan bizni judo qilishga qodir emas.

Xudo tanlagan xalq

9 Men, Masih haqi, haqiqatni aytyapman, yolg'on gapirmayapman; Muqaddas Ruhdan yorishgan vijdonim ham bundan dalolat bermoqda: ² mening yuragimda buyuk g'amim, tinmaydigan dardim bor. ³ O'z qarindoshu qondoshlarim bo'lgan isroilliklar tufayli men hatto Masihdan mardudu mal'un bo'lmoqchi edim. ⁴ Xudo ularni o'g'illikka olgan, O'zining ulug'vorligini ularga namoyon qilgan, ular bilan ahd-paymon qilgan, ularga Tavrotni, diniy xizmat ko'rsatmalarini yo'llagan hamda tabarruk va'dalarni bergan. ⁵ Ulug' ota-bobolarimiz ularning otalari bo'lgan, Masih ham jisman ulardan kelib chiqqan. U borliq narsa ustidan hukmdor, abadiy hamdu sanolarga sazovor bo'lgan Xudodir. Omin!

⁶ Xudoning kalomi o'z kuchini yo'qotdi, demoqchi emasman. Ammo Isroildan bo'lganlarning hammasi Xudo xalqi ‡ emasdir. ⁷ Ibrohim zurriyotidan bo'lganlarning hammasi Ibrohim bolalari emasdir, balki Xudo Ibrohimga aytganidek: "Sening zurriyoting Is'hoq orqali ko'payadi" ††. ⁸ Demak, Xudoning farzandlari tabiatan tug'ilgan bolalar ††† emas, faqat ilohiy va'da bo'yicha tug'ilganlar haqiqiy zurriyot hisoblanadilar. ⁹ Xudoning Ibrohimga bergan va'dasi ana shunday edi: "Kelgusi yil shu vaqtda Men kelaman va Soroning bir o'g'li bo'ladi" †††.

¹⁰ Bunga o'xshab, Rivqo bibi ham egiz o'g'illarga homilador bo'lgan edi. Ular bitta otadan, ya'ni ulug' otamiz Is'hoqdan edilar. ¹¹ Bu bolalar hanuz tug'ilmagan va yaxshi yoki yomon biron ish qilmagan vaqtda, Xudo Rivqoga: "Kattasi kichigiga qul bo'ladi", – degan edi †††. Demak, Xudo bironi tanlaganda, uni O'zi bilganidek, savob ishlaridan qat'i nazar yorlaqaydi va da'vat etadi. ¹³ Xudo Tavrotda aytganidek:

"Men Yoqubni sevdim,
Lekin Esovdan nafratlandim".

¹⁴ Bunga nima deymiz? Xudo nohaqmi? – Aslo! ¹⁵ Mana, Xudo Musoga nima degan:

"Marhamat etganimga marhamat etaman,
Rahm aylaganimga rahm aylayman".

† qarang: Zabur 43:23. †† JIN-AJINALAR: aslida "boshliqlar va hokimiyatlar", ya'ni ko'rinmaydigan olamda hokimlik qilayotgan yovuz ruhiy kuchlar; yana qarang: Kolosaliklar 2:15, Efesliklar 1:21, 6:12. ‡ XUDO XALQI: aslida "Isroil". †† qarang: Tavrot, Ibtido 21:12. ††† TABIATAN TUG'ILGAN BOLALAR: Ibrohim o'g'li Ismoilning bibi Hojardan ko'rgan o'g'illari ramzi; qarang: Ibtido 16-bob, Galatyaliklar 4:22-23. ††† qarang: Ibtido 18:10, 14. †††† qarang: Ibtido 25:23.

¹⁶ Shunday qilib, tanlanish insonning orzu yoki tashabbusiga emas, balki Xudoning marhamatiga bog'liqdir.

¹⁷ Tavrotda Xudo Fir'avnga aytganidek:

"Qudratimni sen orqali namoyon qilay, deb
Ismim butun yer yuzida ma'lum bo'lgay, deb
Men seni yuksaltirdim".

¹⁸ Demak, Xudo istaganiga marhamat etadi va istaganining diydasi qotiradi.

Xudoning g'azabi va marhamati

¹⁹ Endi mendan so'raysan: "Xo'sh, nima uchun Xudo bironi ayblaydi? Zotan Uning irodasiga qarshi chiqa oladigan yo'q-ku!" ²⁰ – Ey inson, sen kimsanki, Xudoga so'z qaytarasan? Haykal haykaltaroshga: "Meni nima uchun bunday yasading?" – deydimi? ²¹ Kulol xuddi o'sha gil qorishmasidan bir idishni e'tiborli, boshqa idishni e'tiborsiz ish uchun yasashga haqi yo'qmi?

²² Agar Xudo g'azabu qudratini zohir etmoqchi bo'lib, O'z g'azabiga yo'liqtirib halok qiladigan odamlarga ko'p sabr bilan chidagan bo'lsa, nima bo'пти? ²³ Agar Xudo azaldan marhamatiga sazovor bilgan va ulug'lash uchun belgilagan odamlarga O'zining cheksiz ulug'vorligini zohir etmoq maqsadida bunday qilgan bo'lsa, nima bo'пти? ²⁴ Nafaqat yahudiyilar orasidan, balki boshqa barcha xalqlar orasidan ham Xudo da'vat etgan bu kishilar – mana bizlarmiz. ²⁵ Ho'sheya payg'ambarning kitobida aytilganidek:

"Men xalqim bo'lmaganni – Mening xalqim,
Sevgilim bo'lmaganni – sevgilim deymen.

²⁶ Siz Mening xalqim emassiz, – deyilgan yerda,
Ular barhayot Xudoning o'g'illari deyiladi".

²⁷ Isha'yo payg'ambar esa Isroil haqida shunday nido etyapti:

"Isroil o'g'illarining son-sanog'i
Dengiz qumi qadar bo'lsa ham,
Ortib qolgan qismiyoc najot topur.

²⁸ Rabbimiz O'z ishini yer yuzida
Tez va butkul bajarib chiqur".

²⁹ Isha'yo payg'ambar yana karomat qilib aytganki:

"Agar Xudovand – Sarvari koinot
Bizga zurriyot qoldirmaganida edi,
Biz Sado'm shahriga o'xshab,
G'amo'ra singari bo'lib qolar edik".

Isroil xalqining imonsizligi

³⁰ Endi bunga nima deymiz? Bir yoqdan, solihlik payidan bo'lmagan majusiylarni Xudo O'zi oqladi, ular *Masihga* ishonib, solih deb qabulga o'tdilar. ³¹ Ikkinchi yoqdan, Isroil xalqi o'zimizni oqlaylik, deb Ilohiy Qonunga qattiq rioya qilishga unnab, Qonunni o'rinlatmay, aybdor bo'lib qoldi. ³² Nima uchun? Chunki ular imonga tayangan solihlikni izlamay, balki Qonun amrlarini bajarish bilan savob qozonmoqchi bo'ldilar va to'siq toshiga qoqinib, munkib ketdilar. ³³ Xuddi *Tavrot*da yozilganidek:

"Mana, Men Sionda bir to'siq toshini §,
Odamlar qoqinib ketgusi toshni qo'yurman.

Unga e'tiqod etgan kishi uyatga qolmas".

Najot hamma uchun

10 Ey birodarlar, yuragim orzu-armoni va Xudodan yolvorgan tavalloyim – isroilliklarning qutulishidir. ² Ularning Xudo yo'lida g'ayratlari borligiga guvohdirman. Biroq bu g'ayrat haqiqiy tushunchaga asoslangan emas. ³ Xudoning O'zi odamlarni oqlab solih deyishini ular anglamasdan, o'z solihliklarini o'rnatishga intildilar, yakka O'zi odamlarni oqlab solih degan Xudoga iltijo qilmadilar. ⁴ Masih esa – Qonunning oxiridir. Masihga e'tiqod qilgan har bir gunohkorni Xudo oqlaydi.

⁵ Ilohiy Qonunga rioya qilish bilan o'zini oqlamoqchi bo'lganlar haqida Muso payg'ambar bunday yozgan: "Qonunni bajo keltirgan odam shu bilan yashayveradi". ⁶ Imonga tayangan solihlik esa bunday so'zlayapti: "Yuragingda: Osmonga kim chiqadi? – dema (go'yo Masihni yerga tushirish uchun). ⁷ Yoki: Yerning qa'riga kim tushadi? – dema" (go'yo Masihni tiriltirish uchun). ⁸ Oyati nima deydi, eshit:

"Kalom senga yaqindir,
Sening og'zingu dilingdadir".

Mana bu – biz targ'ib qilib yurgan imon kalomi.

⁹ Agar sen Isoni Rabbim deb, og'zing bilan ochiq iqrar etsang va Xudo Uni tiriltirganiga chin yurakdan inonsang, najot topasan. ¹⁰ Chunki oqlanish uchun yurak bilan e'tiqod qilmoq, qutulish uchun og'iz bilan iqrar bo'lmoq lozimdir. ¹¹ Tavrotda yozilganiday: "Unga e'tiqod qilgan hech kimsa uyatga qolmas".

¹² Bu masalada yahudiy bilan g'ayridin orasida farq yo'qdir. Xuddi o'sha Rab – hammaning Rabbidir. Ismini chaqirganlarning hammasi uchun U ehsonga boydir. ¹³ Chunki "Rabbimiz ismini chaqiradigan har bir kishi najot topur".

¹⁴ Ammo ular inonmasdan turib, Uni qanday chaqiradilar? U haqda eshitmagan holda, Unga qanday inonadilar? Targ'ib qiluvchi bo'lmasa, qanday eshitadilar? ¹⁵ Yuborilmasdan turib, Kalomni qanday targ'ib qiladilar? – Tavrotda yozilganidek:

"Naqadar go'zaldir ezgulik mujdasin,
Tinchlik Xushxabarin keltirgan oyoqlar!"

¹⁶ Holbuki, Xushxabar keltiruvchilarga hamma quloq solmadi. Xuddi Isha'yo payg'ambar aytganidek:

"Yo Rabbii!
Bizning xabarimizga kim ishondi?"

¹⁷ Shunday qilib, imon – eshitishdan, eshitish esa – Masih † kalomini va'z etishdan hosil bo'ladi. ¹⁸ Ammo men shunday so'rayman: Ular eshitmadimi? – Albatta, eshitdilar, mana *Zaburda qanday yozilgan* :

"Ularning ohangi butun dunyoga yoyildi,
So'zlari esa yerning to'rt tarafiga yetib bordi" ††.

¹⁹ Yana so'rayman: Isroil bilmas edimi? – Avvalo, Muso payg'ambar orqali Xudo shunday degan:

"Men sizda xalqim bo'lmaganlar ustidan rashk uyg'oturman,
Fahmsiz bir qavm ila g'azabingizni qo'zg'aturman".
²⁰ Isha'yo payg'ambar esa *Xudo kalomini* jasurona gapirib degan:

"Meni izlamaganlarga O'zimni toptirdim,
Meni so'ramaganlarga O'zimni zohir etdim".

²¹ Lekin Isroil haqida Xudo shunday degan:
"Men bo'ysunmas va qaysar bir xalqqa
Kun bo'yi qo'llarimni cho'zib turdim".

Xudo O'ziga ajratib olgan kishilar

11 Xo'sh, men so'rayman: Xudo O'z xalqini rad etdimi? – Aslo! Chunki men o'zim ham Ibrohim naslidan, Benyamin qabilasidan bir isroillikman. ² Xudo azaldan bilgan O'z xalqini rad etmadi. Isroilga qarshi Xudoga shikoyat etgan Ilyos payg'ambar haqidagi oyatda nima yozilganini nahotki sizlar bilmasangiz?

³ "Yo Rabbii!

Sening payg'ambarlaringni o'ldirdilar,
Qurbongohlaringni vayron qildilar.

Yolg'iz men qoldim-u,

Mening jonimga ham qasd qilmoqdalar",

– degan edi Ilyos. ⁴ Xudo unga qanday javob berdi? –

"Baal † oldida tiz cho'kmagan yetti ming odamni
Men O'zim uchun ajratib oldim".

⁵ Xuddi shunday, hozirgi vaqtda ham Xudoning inoyati bilan saylab olingan bir ozchilik bordir. ⁶ Ular Xudo inoyati tufayli saylanganlar, demak, savob ishlari tufayli saylangan emaslar; aks holda inoyat yana inoyat bo'lmas edi. [Agar ular savob ishlari tufayli saylanganda edi, yana Xudo inoyatiga o'rin qolmas edi va savob yana savob bo'lmas edi.]

⁷ Bu nimani bildiradi? – Isroil izlaganiga erishmadi. Faqat saylanganlar izlaganiga erishdilar, qolganlarning esa diydasi qotib qoldi. ⁸ Xuddi *Tavrotda* yozilganidek:

"Xudo ularga qattiq uyqu ruhini yubordi.

Bugungi kunga qadar ko'rmaydigan ko'zlar,
Eshitmaydigan quloqlar berdi".

⁹ Dovud ham deganki:

"Ularning dasturxonini o'zlari uchun to'ru qopqon,
Tuzoq hamda jazo yeri bo'lsin.

¹⁰ Ko'zlari qorong'ilashib, ko'rmaydigan bo'lsin,
Bellari abadiy bukilib qolsin" ††.

Poyaga ulangan novdalar misoli

¹¹ Shuning uchun men so'rayman: yahudiylar yo'q bo'lish uchun qo'qindilarmi? – Aslo! Ammo ularning rashki qo'zg'alsin, deb ularning gunohkorligi tufayli boshqa xalqlarga najot keldi. ¹² Agar yahudiylarning gunoh qilib, barbod bo'lganligi barcha dunyo xalqlariga qut-baraka keltirgan bo'lsa, ularning kamol topishi naqadar ko'proq qut-baraka keltiradi!

¹³ Endi dunyo xalqlaridan bo'lgan sizlarga xitob qilaman: men g'ayriyahudiylarning havoriysi bo'lib, bu xiz-

§ *TO'SIQ TOSHI: Iso Masih; yana qarang: 1-Butrus 2:4-8, Matto 21:42.* † *Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, "Xudo".* †† *qarang: Zabur 18:5.*

‡ *BAAL: lug'atga qarang.* †† *qarang: Zabur 68:23-24.*

matimni faxrli deb bilaman, ¹⁴ agarda men o'z qon-qar-doshlarimning rashkini qo'zg'atib, ulardan qandaydir ba'zilarini qutqarib olsam! ¹⁵ Agar ularning rad qilinishi dunyoning Xudo bilan yarashishiga imkon bergan bo'lsa, qabul bo'lishlari o'limdan hayotga qaytishdan boshqa nima bo'la oladi?! ¹⁶ Agar achitqi muqaddas bo'lsa, xamir ham muqaddasdir. Agar tomir muqaddas bo'lsa, novdalar ham muqaddasdir.

¹⁷ Xo'sh, endi zaytun daraxtining ba'zi novdalari sindirilgan va sen yovvoyi zaytun butog'i bo'la turib, novdalar orasiga payvand bo'lgansan, daraxtning shirador tomiriga ulangansan. ¹⁸ Lekin novdalar oldida g'ururlanib ketma! G'ururlansang, bilginki, sen tomirni emas, balki tomir seni ko'tarib turibdi. ¹⁹ Ehtimol sen: "Mening payvand bo'lishim uchun novdalar sindirildi", - dersan. ²⁰ To'g'ri, Isroil xalqi imonsizligi tufayli sindirildi; sen esa imoningda mahkam turasan. Shunga qaramay maqtanma, balki qo'rq. ²¹ Yo'qsa, Xudo asl novdalarni ayamagani kabi, seni ham ayamasligi mumkin. ²² Shuning uchun sen Xudoning mehribonligini ham, qattiqqo'lligini ham bilib qo'yg'in! Yiqilganlarga U qattiqqo'ldir, ammo sen Uning mehribonligiga sodiq qolsang, senga mehribondir. Aks holda sen ham kesib tashlanarsan. ²³ Yahudiylar imonsizlikda qattiq turib olmasalar, ular yana payvand bo'ladi, chunki Xudo ularni yana payvand qilishga ham qodirdir. ²⁴ Sen tabiatan yovvoyi zaytun novdasi bo'la turib kesilding va tabiatga xilof ravishda yaxshi zaytun daraxtiga payvand bo'lding. Shunday ekan, asl novdalar o'z daraxtiga yana payvand bo'lishi naqadar osondir!

Butun Isroil qutulajak

²⁵ Ey birodarlarim, siz tag'in o'zbiarmon bo'lib qolmanglar, deb bu sirdan xabarsiz qolishingizni istamayman: boshqa xalqlardan najot topadiganlarning soni tamom bo'limgunga qadar, Isroil xalqining vaqtincha diydasi qotgan. ²⁶ Shunday qilib, butun Isroil qutulajak. *Tavrot*da yozilganidek:

"Qutqaruvchi Siondan kelajak,
Yoqub elidan betavfiqni daf qilajak.

²⁷ Men ularni gunohlaridan forig' qilganimda,
Ular bilan Mening ahdim bu bo'lajak".

²⁸ Injil Xushxabarini rad qilganlari sababli, yahudiylar sizlarning manfaatigiz uchun Xudoga dushman bo'lib qoldilar. Lekin Xudo ularni tanlagani sababli, ota-bobolari xotiri uchun, ularni aziz deb biladi. ²⁹ Chunki Xudoning in'omlari va da'vati o'zgarmasdir.

³⁰ Sizlar bir vaqtlar Xudoga itoatsiz bo'lib, lekin endi yahudiylarning itoatsizligi tufayli marhamatga noil bo'ldingizlar. ³¹ Shunga o'xshab, endi yahudiylar ham sizga ko'rsatilgan marhamat tufayli itoatsiz bo'ldilar, toki ular ham endi marhamatga noil bo'lsinlar. ³² Chunki Xudo hammaga marhamat ko'rsata olishi uchun, hammani itoatsizlikka giriftor qildi.

Xudoga hamdu sano

³³ Oh, Xudoning saxovatu hikmati hamda bilimining chuqurligini qarang! Uning hukmlariga kimning aqli yetar, yo'llarini kim tekshirib chiqar ekan?

³⁴ "Xudoning aqlini kim bilgan ekan?"

Uning maslahatchisi kim bo'lgan ekan?"

³⁵ "Kim Xudoga bir narsa bermishki,
Xudo unga qaytarib bersin?"

³⁶ Butun borliq Undan chiqib, U orqali bordir va Unga qaratilgandir. Unga abadiy shon-sharaflar bo'lsin! Omin.

Xudo xizmatida yashashimiz

12 Shunday qilib, ey birodarlarim, Xudoning marhamati haqi sizlarga yolvoraman: Xudoga oqilona xizmat qila olishingiz uchun vujudigizni tirik, muqaddas, Xudoga manzur bo'ladigan qurbon qilib bag'ishlanglar. ² Bu dunyoga uyg'unlashmanglar. Xudoning yaxshi, manzur, komil irodasining nima ekanini fahmlamoq uchun fikringizni yangilash orqali tubdan o'zgaranglar.

³ Menga berilgan inoyatdan foydalanib, sizlarning har biringizga shuni aytyapman: haddingizdan oshib, o'zingizga bino qo'ymanglar. Lekin Xudo har bir kishiga qancha imon bergan bo'lsa, shunga ko'ra fikr qilib, aqli raso odamlar bo'linglar. ⁴ Badanimiz bir bo'lsa-da, uzvlar ko'p, uzvlarning vazifasi esa bir xil emas. ⁵ Shunga o'xshab, biz ko'p kishi bo'lsak ham, Masih vujudida birlashganmiz va bir badanni tashkil etamiz, har birimiz alohida-alohida bo'lib, bir-birimiz uchun uzvirmiz.

⁶ Xudoning inoyat qilgani bo'yicha, biz Undan har xil in'omlar olganmiz. Birovning in'omi bashoratgo'ylik [†] bo'lsa, o'z ishonch-e'tiqodiga muvofiq bashorat qilsin. ⁷ Agar xizmat in'omi bo'lsa, xizmat qilsin; agar muallimlik in'omi bo'lsa, ta'lim bersin. ⁸ Kim nasihatgo'y bo'lsa, pand-nasihat bersin. Kim ehson beruvchi bo'lsa, chin ko'ngildan bersin. Kim boshliq bo'lsa, g'ayrat bilan boshchilik qilsin. Kim mehribonchilik qilsa, xursandlik bilan qilsin.

Sevgi – eng yuqori xislat

⁹ Sevgingiz riyosiz bo'lsin. Yomonlikdan nafrat qilib, yaxshilikka chirmashib olinglar. ¹⁰ Bir-biringizni birodarlarcha, samimiy muhabbat bilan sevinglar. Bir-biringizni izzat-hurmat qilishga o'zishganday harakat qilinglar. ¹¹ G'ayratingizni susaytirmanglar. Otashin ruh bilan Rabbingizga xizmat qilinglar. ¹² Umidvorlik ila xursand bo'lib yuringlar. Qayg'uda sabrli, toat-ibodatda sabotli bo'linglar. ¹³ Imonlilarning ^{††} ehtiyojlarini ta'minlashda ishtirok etinglar. Mehmondo'st bo'lishga jon kuydiringlar.

¹⁴ Sizlarni quvg'in qilayotganlarni duo qilinglar, ha, duo qilinglar, qarg'amanglar. ¹⁵ Sevinayotganlar bilan birga sevininglar, yig'layotganlar bilan birga

[†] BASHORATGO'YLIK: lug'atga qarang. ^{††} IMONLILAR: aslida "muqaddaslar, azizlar".

yig'langlar. ¹⁶ O'zaro hamfikir bo'linglar. Takabburlik qil-may, muloyim odamlar bilan do'st bo'linglar. O'zbi-lar-monlik qilmanglar.

¹⁷ Hech kimga yomonlik evaziga yomonlik qaytar-manglar. Barcha odamlarning ko'zi oldida yaxshilik qil-ishga intilinglar. ¹⁸ Agar iloji bo'lsa, qo'lingizdan kel-ganicha, barcha odamlar bilan tinch-totuv hayot kechiringlar. ¹⁹ Ey seviklilarim, o'zingiz uchun qasos ol-manglar, balki Xudoning g'azabiga yo'l qo'yinglar. Zero *Tavrot*da shunday yozilgan:

“Qasos Mening qo'limda,
Sazosini Men beraman,
– deydi Xudovand”.

²⁰ Aksincha:

“Agar dushmaning och qolgan bo'lsa, uni to'yg'izgil,
Agar chanqagan bo'lsa, unga suv ichirgil.
Mana shunda uning boshiga yonayotgan cho'g'lar
yiqqanday bo'lursan”.

²¹ Yomonlikka mag'lub bo'lma, yomonlikni yaxshilik bilan mag'lub qilgin.

Hokimiyatga bo'ysunish haqida

13 Har bir odam hukmron hokimiyatga bo'ysunsin. Chunki Xudo buyurmagan hokimiyat yo'q, mavjud hokimiyatlarning hammasini ham Xudo tayin etgan. ² Shuning uchun hokimiyatga qarshilik ko'rsat-gan Xudoning amriga qarshi chiqqan bo'ladi. Qarshilik qiluvchilar esa o'z-o'zlarini hukmga duchor qiladilar. ³ Yaxshilik qilganlar emas, yomonlik qilganlar boshliqlardan qo'rqishlari kerak. Hokimiyatdan qo'rq-maslikni istaysanmi? Unda yaxshi ish qilib yur, shunda boshliqning maqtoviga sazovor bo'lasan. ⁴ Chunki boshliq sening manfaating uchun Xudoning xizmatko-ridir. Ammo yomon ish qilsang, qo'rq. Chunki u qilichni behuda ko'tarib yurmaydi. U yomonlik qilganga g'az-abnok jazo beruvchi sifatida Xudoning xizmatkoridir. ⁵ Shuning uchun faqat g'azabdan qo'rqanlikdangina emas, balki vijdon yuzasidan ham itoat qilmoq loz-imdir.

⁶ Soliq to'lashingizning sababi ham shu. Chunki soliq yig'ish bilan mashg'ul bo'lgan amaldorlar bu ish bilan Xudoga xizmat qiladilar. ⁷ Har bir kishiga o'z haqini beringlar: soliq yig'uvchiga – soliq; boj oluvchiga – boj; qo'rquvga loyiq bo'lganga – qo'rquv; hurmatga loyiq bo'lganga – hurmat.

Bir-birimizni sevish burchi

⁸ Bir-biringizni sevishdan boshqa hech kimdan bir narsa burchli bo'lmanglar. Chunki o'zgani sevadigan kishi Ilohiy Qonunni bajo keltirgan bo'ladi. ⁹ “Zino qil-ma”, “Qotillik qilma”, “O'g'rilik qilma”, [“Yolg'on guvohlik berma”,] “Tamagirlik qilma” va bunga o'xshash yana qancha amrlar bor bo'lsa, hammasi shu so'zda xulosa qilinadi: “O'zgani o'zing kabi sevgin”. ¹⁰ Sevuvchi kishi o'zgaga yomonlik qilmaydi. Shunday qilib, sevish – bu-tun Ilohiy Qonunni bajo keltirish bilan barobardir.

¹¹ Hozirgi vaqt-soatning ahamiyatini bilib, shunday harakat qilinglar. Mana, sizlarning uyqudan uyg'onish vaqt-soatingiz kelib qoldi! Biz imon keltirgan vaqtdan ko'ra, hozirgi vaqtda qutulishimiz yaqinroqdir. ¹² Kecha o'tib ketib, kunduz yaqinlashdi. Shuning uchun qorong'ilik ishlaridan forig' bo'lib, nur aslahalarini kiyib olaylik. ¹³ Aysh-ishrat va ichkilikbozlik bilan emas, shahvatparastlik va fisq-fujur bilan emas, janjalkashlik va hasadgo'ylik bilan emas, balki kunduzga yarasha, odob bilan kun kechiraylik. ¹⁴ Rabbimiz Iso Masihni *sovutday* kiyib olinglar va tabiatingizning gunohli havas-eh-tirosalarini qoniqtirishga intilmanglar.

Birodaringni hukm qilma

14 Imoni zaif odamni, uning fikrlari haqida bah-slashmay, qabul qilinglar. ² Kimdir, hamma narsani yeb bo'ladi, deb ishonadi. Imoni zaif kishi esa faqat sabzavot yeydi. ³ Har narsani yeyish mumkin de-gan kishi yemovchini kamsitmasin, shuningdek, har narsani yemaydigan kishi yeydiganni ayblamasin; chunki Xudo uni qabul qilgandir. ⁴ Sen kim bo'libsanki, boshqa kishining malayini tergaysan? U o'z xo'jayini ol-dida yo turadi, yo yiqiladi. Rabbimiz esa uni turg'azish-ga qodir, shuning uchun u turadi.

⁵ Birov bir kunni boshqa kundan yuqoriroq hisoblay-di, boshqa kishi esa hamma kunlar haqida bir xil fikr yurgizadi. Har bir kishi o'z fikrida mahkam tursin.

⁶ Kunga e'tibor qiluvchi Rabbim deb e'tibor qiladi. [Shuningdek, kunga e'tibor qilmovchi Rabbim deb e'ti-bor qilmaydi.] Har narsani yeguvchi Rabbim deb yeydi. Har narsani yemovchi ham Xudoga shukr qilib, Rab-bim deb yemaydi.

⁷ Bizdan hech kim o'zi uchun yashamaydi va hech kim o'zi uchun o'lmaydi ham. ⁸ Agar yashasak, Rab-bimiz uchun yashaymiz; agar o'lsak, Rabbimiz uchun o'lamiz. Demak, yashasak ham, o'lsak ham, Rabbimiz-ga qarashlimiz. ⁹ Masih ham o'liklarning, ham tiriklarn-ing Rabbi bo'lish uchun o'ldi-yu, o'limdan tirilib keldi.

¹⁰ Shunday bo'lsa, sen nima uchun birodaringni hukm qilyapsan? Nima uchun birodaringni kamsityap-san? Hammamiz ham Masihning † hukm kursisi oldida hozir bo'lajakmiz-ku. ¹¹ *Tavrot*da yozilishicha:

“Hayotim haqi, – deydi Xudovand, –
Har bir kas Mening oldimda tiz cho'kkusi,
Har bir til Xudoligimni tan olg'usi”.

¹² Demak, har birimiz o'zimiz haqimizda Xudoga hisobot beramiz.

Birodaringni vasvasaga solma

¹³ Shuning uchun bir-birimizni boshqa hukm qilmay-lik. Eng yaxshisi, birodaringizning yo'lga to'siq qo'ymaslik, uni vasvasaga solmaslik to'g'risida muhokama qilinglar. ¹⁴ Men shuni bilaman va Rabbim Iso nomidan qat'iy aminmanki, hech bir narsa o'zi-o'zicha harom emasdir. Faqat bir narsani harom

† *MASIHNING: boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “Xudon-ing”.*

hisoblagan kishi uchun u narsa haromdir. ¹⁵ Agar birodaring sen yeyayotgan ovqat tufayli xafa bo'lsa, demak, sen muhabbat yuzasidan harakat qilmayotgan bo'lasan. Masih bu odam uchun o'lgan, uni ovqating bilan halokatga yo'liqtirma. ¹⁶ Sizlarning yaxshi deb bilgan narsangiz qoralanmasin. ¹⁷ Xudoning Shohligi ovqat va ichimlikdan iborat emas, balki Muqaddas Ruh bag'ishlagan solihlik, tinchlik va sevinchdir. ¹⁸ Kim Masihga shunday xizmat qilib yursa, u Xudoga maqbul va insonlarning maqtoviga sazovordir.

¹⁹ Shuning uchun o'zaro tinch-totuv yashaylik, bir-birimizni ruhan rivojlantirish uchun jon kuydiraylik.

²⁰ Ovqat tufayli Xudoning ishini buzma! Hamma ovqatlar haloldir, lekin biron narsa yeb o'zgani vasvasaga solgan kishi yomonlik qilgan bo'ladi. ²¹ Birodaring vasvasaga tushib aynib qolishidan ko'ra, go'sht yemaslik, may ichmaslik yoki birodaringni qoqintiradigan biron ish qilmaslik yaxshidir.

²² Bu xususda sening e'tiqodning qanday bo'lsa, Xudo oldida o'z e'tiqodningni o'zingga saqlab tur. Tutgan yo'lida o'z-o'zini mahkum qilmaydigan odam baxtiyordir! ²³ Lekin o'z yeganidan shubha qilgan kishi mahkumlikka yo'liqadi, chunki u e'tiqod bo'yicha yemagan. E'tiqodga asoslanmagan har bir ish esa – gunohdir.

²⁴ Men xabarlab yurgan Injil, ya'ni Iso Masihning Xushxabariga binoan sizlarni sobitqadam qilishga qodir bo'lgan Xudoga hamdu sanolar bo'lsin! Qadim davrlardan beri yashirin tutilib, hozirgi vaqtda esa ochilib qolgan ulug' sir ²⁵ mangu barhayot Xudoning amri ila qadimgi payg'ambarlarning kitoblarida vahiy etilgan, endi esa barcha xalqlarga imonga bo'ysunishlari uchun taqdim etilgan. ²⁶ Donishmand bo'lgan yagona Xudoga Iso Masih orqali ilalabad shonsharaflar bo'lsin! Omin.

O'zingni emas, birodaringni mamnun qil

15 Biz, imoni kuchlilar, o'zimizni mamnun qilishni ko'zlamasdan, kuchsizlarning o'zligiga sabr-bar-dosh qilishimiz kerak. ² Har birimiz o'zganing yaxshilik va rivoj topishiga g'amxo'rlik qilib, uni mamnun qilishga harakat qilaylik. ³ Chunki Masih ham O'z-o'zini mamnun qilmadi. Lekin *Zaburda* U haqda yozilganidek:

“Seni † tahqir qiluvchilarning haqorati Mening ustimga tushdi”.

⁴ Qadimgi oyatlarda nimaiki yozilgan bo'lsa, bizning ta'lim olishimiz uchun yozilgan. Biz bu oyatlardan sabr va tasalli topib, umidimizda mahkam turishimiz lozim. ⁵ Sabr va tasalli manbayi bo'lgan Xudoning O'zi esa, Iso Masih o'rgatganidek, bir-biringiz bilan hamfikir bo'lishni sizlarga ato etsin, ⁶ toki sizlar yakdillik bilan, bir og'izdan Rabbimiz Iso Masihning Otasi bo'lgan Xudoni ulug'langlar. ⁷ Xudoni ulug'lash uchun Masih sizlarni qabul qilganidek, sizlar ham bir-biringizni qabul qilinglar.

Iso Masihning ulug' xizmati

⁸ Mening so'zimni tinglanglar: Iso Masih ota-bobolarimizga berilgan ilohiy va'dalarni ro'yobga chiqaray, deb Xudo haqiqatiga sodiq qoldi va sunnat ahli bo'lgan *yahudiylarning* xizmatkori bo'ldi. ⁹ Ayni zamon-da U Xudoning marhamati haqi uchun boshqa xalqlarga ham yuborildi, toki ular Xudoni ulug'lasinlar. *Zaburda* yozilishicha:

“Xalqlar ichra Senga hamdlar ayturman, Sening ismingni kuylab sano ayturman” ††.

¹⁰ Yana boshqa joyda shunday yozilgan:

“Ey barcha elu xalqlar, Xudoning xalqi bilan birga sevininglar!”

¹¹ Va yana:

“Ey barcha millatlar, Xudovandga hamd aytinglar! Ey butun xalqlar, Uni madh etinglar!” ‡

¹² Isha'yo payg'ambar esa shunday degan:

“Xalqlarga hukmronlik qilish uchun Ishay †† urug'idan bir Zot chiqib kelajak. Xalqlar Unga umid bog'lagaylar”.

¹³ Umid manbayi bo'lgan Xudo esa Muqaddas Ruh kuchi ila sizlarni umidga boy qilsin, imoningizga yarasha sizlarni har xil sevinch va tinchlik bilan shod qilsin.

Havoriy Pavlusning xizmati

¹⁴ Ey birodarlarim, sizga kelsak, siz yaxshilikka va har xil bilimga boy hamda bir-biringizga pand-nasihat qilishga qodir ekaningizga o'zim aminman. ¹⁵ Birodarlarim, Xudoning menga bergan inoyati tufayli sizlarga eslatib qo'yish uchun bir qadar botinish bilan yozdim.

¹⁶ Men Xudo inoyati tufayli Iso Masihning barcha xalqlarga yuborgan elchisi bo'lib, Xudoning Xushxabarini targ'ib qilishda muqaddas xizmat ko'rsatmoqdaman. Bu xalqlar Muqaddas Ruh orqali muqaddaslashtirilib, Xudoga baxshida etilgan va Unga maqbul bo'lgan bir hadyadir.

¹⁷ Shunday qilib, Iso Masihga tashakkur, men Xudo yo'lida qilgan ishlarim bilan maqtansam bo'ladi.

¹⁸ Lekin men orqali amal qilgan Masihdan boshqa narsa haqida gapirishga jur'at etmayman. Masihning O'zi majusiylarni imonga bo'ysundirish yo'lida menga yor bo'lib, so'zimu ishimga ilhom berib, ¹⁹ Muqaddas Ruhni yuborib, men orqali qudratli va ajoyib mo'jizalar sodir qildi. Shunday qilib, men Quddusdan boshlab, to Illiriya ‡† sohillariga qadar Masihning Xushxabarini tamoman yoyib chiqdim. ²⁰ Shu bilan birga, men boshqalarning poydevori ustiga bino qurmayin, deb Masihning ismi hali tilga olinmagan yerlarda Xushxabarni targ'ib qilish uchun jon kuydirdim. ²¹ *Tavrot*da yozilganidek:

“Undan xabarsiz bo'lganlar ko'rgaylar, U haqda eshitmaganlar anglagaylar”.

†† qarang: *Zabur* 17:50. ‡ qarang: *Zabur* 116:1. †† ISHAY: Hazrati Dovudning otasi. Isha'yo payg'ambar Masihning Dovud zuriyoti bo'lishini Uning kelishidan 750 yil oldinroq karomat qilib aytgan edi. ‡† ILLIRIYA: bugungi Yugoslaviya sohillaridagi o'lka.

† SENI: ya'ni Xudoni; qarang: *Zabur* 68:10.

Pavlusning Rimga borish niyati

²² Sizlarning oldingizga kelishim uchun menga to'sqinlik qilgan ko'p sabablar bor edi. ²³ Endi esa bu mamlakatlarda menga boshqa ish qolmagan. Men ko'p yillardan beri sizlarni ko'rishni orzu qilganimdan, ²⁴ Ispaniyaga yo'l olib sizlarning oldingizga bormoqchiman. O'tib ketayotganimda avval sizlarni ko'rib, bir oz diydoringizga to'yganimdan keyin, meni u yerga kuzatib qo'yasizlar, degan umiddaman.

²⁵ Lekin hozircha men Xudo azizlariga yordam bergani Quddusga ketyapman. ²⁶ Chunki Makedoniya va Axaya o'lkalaridagi Masih jamoatlari Quddusdagi kambag'al imonlilar uchun iona to'plashni xush ko'rdilar. ²⁷ Ha, xush ko'rdilar, chunki ular yahudiylardan qarzdordir. Majusiylar endi yahudiylarning ruhiy barakatlariga sherik bo'lganlaridan keyin, ularga jismonan ham xizmat qilishlari munosibdir. ²⁸ Demak, men bu ishni bajarib, to'plangan mablag'ni ularga topshirganimdan keyin, sizlarning yeringizdan o'tib Ispaniyaga jo'nab ketaman. ²⁹ Men sizlar bilan ko'rishgach, Masih Xushxabarining to'liq qut-barakasini keltirishni burchim deb bilaman.

³⁰ Ey birodarlarim! Rabbimiz Iso Masih haqi, *Xudo* Ruhidan ilhom olgan muhabbat haqi sizlarga yolvoraman: men uchun Xudoga ibodat qilinglar, kurashimga qo'shilinglar, ³¹ toki Yahudiya o'lkasidagi imonsizlardan qutulay va Quddusdagi xizmatim u joydagi Xudo azizlariga ma'qul tushsin. ³² Xudo xohlasa, men bahuzur sizning oldingizga boray va siznikida shodligu orom topay.

³³ Tinchlik manbai bo'lgan Xudo hammalaringizga yor bo'lsin. Omin!

Ahli mo'minga duoyi salom

16 Kenxreya shahridagi imonlilar jamoatida xizmat ko'rsatayotgan opamiz Fivani sizlarga taqdim etaman. ² Uni Rabbimiz haqi, Xudo azizlariga munosib qabul qilinglar. U nimaga muhtoj bo'lsa, yordam beringlar. Zero u ko'p kishilarga va ayniqsa menga ham madadkor bo'lgan.

³ Iso Masih xizmatida bo'lgan hamkorlarim Priskilla bilan Akilga salom aytinglar. ⁴ Ular mening jonimni asrash uchun o'zlarini o'lim xavfiga qo'ydilar. Ularga yolg'iz men emas, balki majusiylardan imon keltirganlarning barcha yig'ilishlari ham tashakkur bildirmoqdalar. ⁵ Ularning uyida yig'iladigan jamoatga ham salom aytib qo'yinglar.

Asiya o'lkasida Masih uchun birinchi unib-chiqqan hosilday bo'lgan sevikli muhibim Yepenetga salom aytinglar.

⁶ Biz uchun ko'p mehnat qilgan Maryamga salom aytinglar.

⁷ Havoriylar orasida nom chiqargan va mendan oldin Masihga imon keltirgan hamda men bilan birga mahbus bo'lgan qarindoshim Andronikka, shuningdek, Yuniyga salom aytinglar.

⁸ Rabbimiz yo'lida borayotgan sevikli o'rtog'im Ampliatga salom aytinglar.

⁹ Masih xizmatida hamkorimiz bo'lgan Urban va sevikli Staxisga salom aytinglar.

¹⁰ Sinovdan o'tib, Masihga maqbul bo'lgan Apellisga salom aytinglar. Aristovul xonadoni ahliga salom aytinglar.

¹¹ Qarindoshim Hirodionga salom aytinglar. Narkis xonadoni ahliidan Rabbimizga qarashli bo'lganlarga salom aytinglar.

¹² Rabbimiz xizmatida zahmat chekkan Trifen bilan Trifosga salom aytinglar. Rabbimiz xizmatida ko'p zahmat chekkan sevikli singlim Persisga salom aytinglar.

¹³ Rabbimizning mumtoz xizmatkori bo'lgan Rufusga va meni o'z o'g'li kabi asragan onasiga salom aytinglar.

¹⁴ Asinkrit, Flegon, Hermes, Patrovas, Hermas va ular bilan birga bo'lgan birodarlarga salom aytinglar.

¹⁵ Filolog bilan Yuliyaga, Nirey va uning singlisiga, Olimpas hamda ular bilan bo'lgan butun azizlarga salom aytinglar.

¹⁶ Muqaddas o'pich bilan salomlashinglar. Barcha Masih jamoatlari sizlarga salom yo'llayaptilar.

So'nggi pand-nasihat va salomlar

¹⁷ Ey birodarlarim, sizlarni o'rgangan ta'limotingizdan aynitib, nifoq va g'ulg'ulaga sabab bo'ladigan kishilardan ehtiyot bo'lishingizni o'tinib so'rayman; ulardan o'zingizni chetga olinglar. ¹⁸ Chunki bunday odamlar Rabbimiz Iso Masihga emas, balki o'z qorinlariga xizmat qiladilar. Sofdil odamlarning ko'nglini shirin so'zlar va tilyog'lamalilik bilan ovlaydilar. ¹⁹ Sizlarning mo'minligingiz hammaga ma'lum bo'lib qoldi. Men o'zim ham sizlardan xursandman-u, lekin sizlar yaxshilikda dono, yomonlikdan xoli bo'lishingizni istayman. ²⁰ Tinchlik manbai bo'lgan Xudoning O'zi tez orada shaytonni oyoqlaringiz ostida ezib tashlaydi. Rabbimiz Iso Masihning inoyati sizlarga yor bo'lsin.

²¹ Mening hamkorim Timo'tiy hamda qarindoshlarim Lutsiy, Yason va Sosipatr sizlarga salom yo'llayaptilar.

²² Bu maktubni yozayotgan men – Tertiyl ham sizlarga Rabbimdan salomatlik tilayman.

²³ Mening va butun imonlilar jamoatining mehmonnavozi bo'lgan Gay ham sizlarga salom aytyapti. Shaharning xazinadori Yerast va birodarimiz Kvart sizlarga salom yo'llashyapti.

²⁴ Rabbimiz Iso Masihning inoyati hammalaringizga yor bo'lsin. Omin.

BIRINCHI MAKTUBI

BIRINCHI KORINFLIKLARGA

BIRINCHI MAKTUBI

Salomlar va shukronalar

1 Xudoning irodasi bilan Iso Masihning havoriysi bo'lishga chorlangan men, Pavlus ila birodarimiz Sostendan ² Korinf shahridagi Xudoning jamoatiga salom! Iso Masih orqali muqaddas qilingan va muqaddas bo'lishga chorlangan sizlarga, shuningdek, hammamizning Rabbimiz bo'lgan Iso Masihning ismini har yerda tilga oluvchilarning hammasiga ³ Otamiz Xudo va Rabbimiz Iso Masihdan inoyat va tinchlik bo'lsin.

⁴ Iso Masih orqali sizlarga berilgan Xudo inoyati uchun siz haqingizda Xudoyimga tinmay shukronalar aytaman. ⁵ Masihning xabari orangizda keng o'rin olmoqda. ⁶ U tufayli sizlar har qanday kalomda mohir, bilimda boy bo'ldingizlar. ⁷ Rabbimiz Iso Masihning ko'kdan namoyon bo'lishini kutar ekansizlar, Muqaddas Ruhning in'omidan hech bir kam-ko'stingiz yo'q. ⁸ Rabbimiz Iso Masih qaytadigan kunida qusursiz bo'lmo'g'ingiz uchun, U sizlarni oxirigacha qo'llab-quvvatlaydi. ⁹ Sizlarni O'z O'g'li Rabbimiz Iso Masih bilan muloqotga chaqirgan Xudo sadoqatlidir.

Imonlilar jamoatidagi nizolar

¹⁰ Ey birodarlarim, Rabbimiz Iso Masih nomi bilan sizlardan yolvorib so'raymanki, hammalaringiz o'zaro kelishib yashanglar. O'zaro nizolarga yo'l qo'ymay, fikrxayolda tamomila yakdil bo'linglar. ¹¹ Zero, birodarlarim, sizlarning orangizda janjal borligini Xloisning xonadonidagilar menga xabar berishdi. ¹² Men shuni nazarda tutyapmanki, orangizda: "Men Pavlus ummatiman", "Men Apollos † ummatiman", "Men Kifa †† ummatiman", "Men Masih ummatiman", degan gaplar yurar ekan.

¹³ Axir, Masih bo'linganmi? Axir, sizlar uchun Pavlus xochga mixlandimi? Nahot sizlar Pavlusning nomi bilan suvga cho'mib imon keltirdingizlar? ¹⁴ Xudoga shukurki, men sizlardan Krisp va Gaydan boshqa hech kimni suvga cho'mdirib imonga kiritmadim. ¹⁵ Tag'in hech kim meni "O'z nomi bilan imonga kiritdi", – demasin. ¹⁶ Ha, yana Stefanning uy ahlini ham suvga cho'mdirib imonga kiritdim, bundan boshqa yana kimni cho'mdiriganimni bilmayman. ¹⁷ Zotan Masih

† APOLLOS: Korinfda turgan nufuzli voiz; yana qarang: Havoriy-lar 18-bob. †† KIFA: Simun Butrusning yangi ismi; qarang: Matto 16:18, Yuhanno 1:42.

meni cho'mdirishga emas, balki Injil Xushxabarini targ'ib qilishga yubordi. So'zamollik qilishga ham yubormadi, toki Masihning xochi inkor etilmasin.

Masih – Xudoning hikmati va qudrati

¹⁸ Xoch haqidagi xabar halok bo'layotganlar uchun tentaklidir. Lekin biz, najot topayotganlar uchun bu xabar Xudoning qudratidir. ¹⁹ Xuddi Tavrotda Xudo aytganidek:

"Donishmandlar donoligin barbod qilurman, Barham bergayman oqillar zakovatin".

²⁰ Dono qayerda? Olim qayerda? Bu dunyoning notiqi qayerda? Dunyoning hikmatini Xudo aqlsizlikka aylantirgani yo'qmi?! ²¹ Modomiki dunyo o'z aql-zakovati bilan Xudoning murodiyu hikmatini anglab yetmagan ekan, Xudo tentaklikday tuyulgan xabarga ishonuvchilarni qutqarishni lozim ko'rdi. ²² Yahudiylar ajoyibotlar payida, yunonlar esa hikmatga hayrondir. ²³ Biz esa faqat xochga mixlangan Masihni targ'ib qilmoqdamiz. Bu yahudiylar uchun vasvasa, yunonlar uchun telbalikdir. ²⁴ Biroq Xudo chaqirgan yahudiylaru yunonlar uchun Masih Xudoning qudrati va hikmatidir. ²⁵ Zero Xudoning "aqlsizligi" inson donoligidan ustundir, Xudoning "zaifligi" inson qudratidan kuchliroqdir.

²⁶ Olgan da'vatingizga qaranglar, ey birodarlar! Siz kimsizlar? Insoniy nuqtayi nazardan dono bo'lganingiz ko'p emas, qudratli bo'lganingiz ko'p emas, olijanob bo'lganingiz ham ko'p emas. ²⁷ Lekin Xudo donolarni sharmanda qilish uchun dunyodagi aqlsiz deb hisoblanganlarni tanladi. Qudratli larni sharmanda qilish uchun U dunyodagi zaif deyilganlarni tanladi. ²⁸ Xudo e'tiborli narsalar arziyas bo'lsin uchun, bu dunyodagi e'tiborsiz, kamsitilgan va ahamiyatsiz deb hisoblanganlarni tanladi, ²⁹ toki hech bir bashar Xudo oldida maqtanmasin. ³⁰ Xudoning O'zi sizlarga Iso Masih ummati bo'lishni ato qildi. Iso Masih biz uchun Xudoning hikmati bo'ldi, Masihning sharofati bilan biz solih, muqaddas, gunohdan forig' bo'ldik. ³¹ Shu yo'sinda, "Maqtanaman degan Rabbimiz bilan maqtansin", degan oyat o'z o'rnini topdi.

Injilning mag'zi – xochga mixlangan Masih

2 Ey birodarlar, men sizlarning oldingizga Xudoning xabarini e'lon qilgani kelganimda, so'zamollik va bilgichlik niqobi ostida kelmadim. ² Orangizda ekan-

man, Iso Masihdan va Uning xochga mixlanganidan boshqa hech narsa bilmaslikka qaror qildim. ³ Oldingizga zaiflik va qo'rquv hissi hamda katta qaltiroq bilan keldim. ⁴ Mening so'zim va va'zim inson zakovatining ishonitiruvchiligidan emas, Xudo Ruhi va qudratidan dalolatdir, ⁵ toki imoningiz inson hikmatiga emas, Xudo qudratiga asoslansin.

Masih sirini Ilohiy Ruh ochib beradi

⁶ Shunday qilib, biz yetuk bo'lganlar orasida so'zlab beradigan bir hikmat borki, u bu dunyoning va bu dunyodagi o'tkinchi hokimlarning hikmatiday emas. ⁷ Biz Xudoning maxfiy, sirli hikmati borasida gapiramiz, U bu hikmatni dunyo bino bo'lishidan avval bizga ulug'lik yaratish uchun shaylab qo'ygan edi. ⁸ Bu hikmatni dunyo hokimlaridan hech kim tushunmadi. Tushunsalar edi, ulug' Rabbimizni xochga mixlamas edilar. ⁹ Lekin xuddi Tavrotida yozilganidek bo'ldi:

“Ko'z ko'rmagan, quloq eshitmagan,
Inson aqli bovar qilmagan narsalarni
Xudo O'zini sevganlarga muhayyo qilgan”.

¹⁰ Bizlarga esa Xudo buni O'z Ruhi orqali oshkor qildi. Ilohiy Ruh butun narsalarni, hatto Xudoning teranliklarini tekshirib ko'radi. ¹¹ Insonning o'ylarini uning ichidagi o'z ruhidan boshqa kim biladi? Xuddi shunday, Xudoning o'ylarini Xudoning Ruhidan boshqa hech kim tushuna olmaydi.

¹² Bizlar esa dunyoning ruhini olmadik, balki Xudo bizga ato qilgan boyliklarni bilib olishimiz uchun, Xudodan chiqqan Ruhni qabul qildik. ¹³ Biz bu boyliklarni insoniy hikmatdan dalolat beruvchi so'zlar bilan uqtirmaymiz. Aksincha, Ilohiy Ruhdan ilhomlangan so'zlar bilan Ilohiy Ruhga tobe bo'lgan kishilarga ilohiy haqiqatni talqin qilamiz. ¹⁴ Inson o'zining tug'ma histuyg'ulari bilan Xudo Ruhi o'rgatgan narsalarni qabul qila olmaydi. U bularni tushunmagani uchun tentaklik hisoblaydi. Zero ilohiy haqiqatni Ilohiy Ruh yordamida muhokama qilish lozim. ¹⁵ Xudo Ruhiga tobe kishi hamma narsani muhokama qiladi, o'zini esa hech kim muhokama qila olmaydi. ¹⁶ *Tavrotida yozilganidek*: “Xudovandning fikrini kim anglab yetibdiki, Unga ta'lim bersa?” – Bizda esa Masihning fikri bor.

Nizo soluvchilarni koyish

3 Ey birodarlar, men sizlarga Muqaddas Ruhga tobe kishilarga gapirgandek gapira olmadim, balki dunyoviy fikrli, Masih yo'lida chaqaloq qolganlar bilan so'zlashgandek so'zlashdim. ² Sizlarni milkingizga botadigan yemish bilan emas, balki sut bilan boqdim, chunki unga hali kuchingiz yetmasdi. Hozir ham kuchingiz yetmaydi. ³ Sizlar hali ham bu dunyoning odamlariday yuribsizlar. Orangizda hasad, janjal va keshimovchiliklar bor ekan, dunyoviy emasizsizlar? Bunday harakat qilarkansizlar, boshqa odamlardan nima bilan farqlanasizlar? ⁴ Sizlardan biri: “Men Pavlus ummatiman” – desa, boshqasi: “Men Apollos ummati-

man”, – deydi. Sizning bu “insonparvarligingiz” ortiqcha emasmi?!

⁵ Axir, Pavlus kim? Apollos kim? Ular xizmatchi, xolos, ular orqali sizlar imon topgansizlar. Rabbimiz bizga ato qilgani bo'yicha, har birimizning vazifasi boshqa-boshqa. ⁶ Men urug' ekdim, Apollos sug'ordi; lekin Xudo o'stirdi. ⁷ Shuning uchun ekkan va sug'organ hech nima, hamma gap o'stirgan Xudodadir. ⁸ Ekuvchi va sug'oruvchining mohiyati bir, har biri mukofotni o'z mehnatiga yarasha oladi. ⁹ Biz Xudoning xizmatdoshlarimiz, sizlar esa Xudoning ziroati, Xudoning imoratisizlar.

¹⁰ Xudo bergan inoyat asosida men dono quruvchi kabi poydevor qo'ydim. Boshqa kishi esa uning ustida nimadir bunyod etadi. Har kim qanday qurayotganiga diqqat etsin. ¹¹ Chunki hech kim qo'yilgan poydevor, ya'ni Iso Masihdan boshqa poydevor qo'ya olmaydi.

¹² Bu poydevor ustida kimdir oltindan, kimdir kumush yoki qimmatli toshlardan, kimdir esa yog'ochu xashak yo poxoldan bino qurmoqda, ¹³ har kimning ishi esa o'ziga yarasha oshkor bo'lib qoladi. Mahshar kuni uni fosh qiladi, olov uni ochiq-oydin qiladi-qo'yadi. Shunda har kimning ishi qanday ekanligini olov sinab beradi.

¹⁴ Kimda-kimning bunyod etgan ishi olovga bardosh bersa, u mukofot oladi. ¹⁵ Kimning ishi yonsa, u talafot ko'radi; o'zi qutuladi-yu, ammo olovdan qutulib chiqqandek bo'ladi.

¹⁶ Nahotki bilmasangiz? Sizlar Xudoning ma'badisizlar, Xudoning Ruhi ichingizda yashamoqda. ¹⁷ Kimki Xudoning ma'badini buzsa, uni Xudo uradi. Chunki Xudoning ma'badi muqaddasdir; bu ma'bad esa sizlarsiz.

¹⁸ Hech kim o'z-o'zini aldamasin. Sizlardan kim bu dunyoda dono bo'laman desa, dono bo'lish uchun o'zini aqlsiz deb bilsin. ¹⁹ Chunki bu dunyoning donoligi Xudo oldida aqlsizlikdir. *Zaburda* yozilganiday:

“U donolarni o'zlarining quvligi ila to'rga ilintirar”.

²⁰ Va yana shunday yozilgan:

“Xudovand biladir-kim,
Donolar fikr-xayoloti puchga chiqur” †.

²¹ Shuning uchun hech kim odamiylik bilan maqtanmasin. Chunki hamma narsa o'zingizniki: ²² Pavlus, Apollosu, Kifa ham, dunyo ham, hayot va o'lim ham, shu dam va kelajak ham – hammasi sizlarniki. ²³ Sizlar esa – Masihniki, Masih esa – Xudonikidir.

Havoriylarning martabasi va vazifasi

4 Shunday qilib, kishilar bizni Masihning xizmatkorlari hamda Xudoning sir-asrorlarini bayon etuvchi idorachilar deb tushunmog'i lozim. ² Umuman idora qiluvchidan talab qilingan narsa sidqidildan ishlashidir. ³ Men haqimda sizlar qanday fikrdasiz, yoki boshqa odamlar qanday fikrda, bu narsa meni deyarli qiziqitirmaydi. Men o'zim ham o'z haqimda fikr yuritmayman. ⁴ Zotan o'zimda hech bir ayb ko'rmasam ham, bu bilan o'zimni oqlamayman. Chunki men haqda hukm yurituvchi Rabbimiz bo'ladi. ⁵ Shu bois vaqtdan oldin, Rab-

† qarang: *Zabur* 93:11 (*Ayub* 5:12).

bimiz kelmaganlaricha, aslo hukm yuritmanlar. U kelib zulmatda yashirilgan narsalarni ravshan qiladi-da, dil niyatlarini voqif etadi. O'shanda har kim o'z ishiga yarasha Xudodan tahsin oladi.

⁶ Ey birodarlar, men sizlarni o'ylab, bu qoidalarni o'zimga va Apollosga tatbiq etdim, toki sizlar yozilgandan tashqariga chiqmay, bilarmonlik qilmaslikni bizdan o'rganinglar, bir-biringiz oldida kekkaymanlar.

⁷ Kim seni ustun tutyapti? Xudodan olmagan nimang bor ekan? Agar Undan olgan bo'lsang, nima uchun Undan olmagandek maqtanib yuribsan?

⁸ Sizlar endi to'q bo'libsizlar, endi boyib ketibsizlar, bizziz sultonlik qilyapsizlar! Koshki haqiqatan sulton bo'lsangiz edi, unda biz sizlar bilan birga davr surar edik! ⁹ Men o'ylaymanki, Xudo biz, havoriylarni go'yo namoyishda oxirgilari qatorida yurgizib, o'limga mahkum bo'lganlar kabi maydonga keltirdi. Biz farishtalar hamda insonlar oldida, qolaversa, butun koinot oldida bir tomosha bo'ldik. ¹⁰ Bizlar Masih uchun go'yo aqlsizmiz, lekin sizlar Masih soyasida aqlisizlar! Biz zaifmiz, sizlar esa kuchli! Sizlar shon-shuhratli, biz esa e'tiborsizmiz! ¹¹ Hatto shu vaqtgacha och-yalang'ochmiz, chanqoqlik va kaltaklarga chidaymiz, sargardon bo'lib yuribmiz. ¹² O'z mehnatimiz bilan kun ko'ryapmiz. Bizni haqorat qilsalar, duo qilamiz; zulm qilsalar, chidaymiz. ¹³ G'iybat qilsalar, yumshoq javob beramiz. Hozirgacha biz hammaning axlati, hatto dunyoning supurindisi bo'lib yuribmiz.

¹⁴ Men bularni sizlarni xijolatda qoldirmoq uchun emas, balki sevimli bolalarimday nasihat qilmoq uchun yozypman. ¹⁵ Masih yo'lida minglab odamlar sizga ustozlik qilsa ham, otalaringiz ko'p emas. Bir o'zim Xushxabarni sizlarga yetkazib, Iso Masih nomidan otangiz bo'ldim. ¹⁶ Shuning uchun sizlardan yalinib so'rayman: [men Masihdan o'rnak olganimdek] mendan o'rnak olinglar! ¹⁷ Ana shu maqsadda men Rab-bimizga sodiq bo'lgan sevimli o'g'lim Timo'tiyni sizning oldingizga yubordim. Har yerda va har bir imonlilar jamoatida ta'lim berganim kabi, Masih bilan yurgan yo'llarimni u sizlarga eslatadi.

¹⁸ Men sizlarning oldingizga tez kelmaganim uchun, orangizdan ba'zi kishilar kiborlanib ketdi. ¹⁹ Ammo Rabbim xohlasa, men yaqinda oldingizga boraman. Unda takaburlarning so'zini emas, ruhiy quvvatini sinab ko'raman. ²⁰ Chunki Xudo saltanati so'zda emas, balki quvvatdadir. ²¹ Nima istaysizlar? Yoningizga hassa bilan boraymi, yoki mehr va muloyimlik ruhi bilan boraymi?

Axloq haqida yo'l-yo'riq

⁵ Har holda, sizning orangizda zinogarlik paydo bo'libdi, degan ovozarlar chiqdi; buning ustiga shunday zinogarlikki, hatto majusiylar orasida bunday hodisa yuz bermagan, ya'ni sizlardan bir kishi otasining xotinini olibdi! ² Va sizlar bu bilan faxrlanyapsizlar! Aksincha, motam tutib, bunday ish qilgan odamni orangizdan chiqarib tashlashingiz kerak edi-ku! ³ Men esa jisman go'yib bo'lsam ham, ruhan har dam sizlar

bilan birgaman. Men go'yo yoningizda bo'lgandek, bu ishni qilgan odam haqida allaqachon Rabbimiz Iso Masih nomi bilan hukm yuritdim: ⁴ Sizlar mening ruhim hamda Rabbimiz Iso Masihning qudrati bilan bir joyda to'planganingizda, ⁵ bu odamni tana tinkasini quritish uchun shaytonga topshirish kerak, toki Rab-bimiz Iso Masih kelgan kunda uning ruhi xalos bo'lsin.

⁶ Sizlarning maqtanishingiz yaxshi emas. Nahotki, ozgina xamirturush butun xamirni achitishini bil-masangizlar? ⁷ Sizlar aslida xamirturushsiz bo'lishingiz kerak. Shunday qilib, eski xamirturushni supurib tashlang, yangi xamir bo'linglar! Masihning O'zi bizning Fisih [†] qurbonligimiz bo'lib, jonini fido qilgan. ⁸ Shuning uchun biz eski yomonlik va buzuvlik xamirturushi bilan emas, balki soflik va samimiyluk bo'lgan xamirturushsiz non bilan bayram qilaylik.

⁹ Maktubimda sizlarga zinokorlar bilan aloqa qil-maslikni yozgan edim. ¹⁰ Shubhasizki, umuman bu dunyoning zinokorlari yoki tamagirlari, tovlamachilari, butparastlari haqida demoqchi emasdum, aks holda sizlar bu dunyodan ayrilishga majbur bo'lar edingizlar! ¹¹ Men sizlarga o'zini birodaringiz deb, zinokor, tamagir, butparast, haqorat qiluvchi, mayxo'r yoki talonchi bo'lgan kishi bilan aloqa qilmaslikni, hatto bunday odam bilan birga ovqat yemaslikni yozgan edim.

¹² Qolaversa, imonlilar jamoatidan tashqaridagilarni hukm etishga mening nima haqim bor? Ularni Xudo hukm qiladi. Sizlar jamoatdagilarni hukm qilsangiz, bas. *Tavrotda yozilganidek*: "Fosiq odamni o'z orangizdan chiqarib tashlanglar".

Imonlilar orasida noravo da'volashish

⁶ Sizlardan biringizning boshqa birovga da'vosi bo'lsa, qanday qilib azizlar huzurida emas, insofsizlar huzurida sud bo'lishga jasorat etasizlar? ² Azizlar dunyoni hukm etishlarini nahot sizlar bilmasangiz? Modomiki sizlar dunyoni hukm qilar ekansiz, nahotki deyarli ahamiyatsiz ishlarni ham muhokama qilishga layoqatli bo'lmasangiz? ³ Biz farishtalarni hukm etishimizni bilmaysizlarmi? Shunday ekan, tirikchilik ishlari qayerda qoldi? ⁴ Sizlar esa tirikchilik masalalari haqida da'volashib, imonlilar jamoatidagi obro'-e'tiborsiz kishilarni o'z hakamlaringiz qilib qo'yasizlar. ⁵ Sizlar uyaling, deb shularni aytyapman. Nahotki orangizda o'z birodarlari orasida hakam bo'ladigan bironta ham dono odam yo'q? ⁶ Holbuki, birodar birodar bilan da'volashmoqda-yu, bu ham imonsizlar oldida! ⁷ Har holda bir-biringiz bilan da'volashishning o'zi ham sizlar uchun tamoman mag'lubiyatdir. Haqsizlikka chidab turganingiz sizlar uchun yaxshiroq bo'lmasmidi? Haququqingiz toptalgani sizlar uchun yaxshiroq bo'lmasmidi? ⁸ Lekin sizlar, aksincha, o'z birodaringizga nohaqlik qilib, uni haququqdan mahrum qilyapsizlar.

[†] FISIH: Yahudiylarning odatiga ko'ra, Fisih bayrami qutlanmasdan oldin uylardan barcha xamirturush qoldiqlarini supurib tashlash kerak; xamirturush gunoh va buzuvlikning ramzidir; qarang: Luqa 12:1, Galatyaliklar 5:9, 1-Butrus 1:19.

Zinodan qochinglar!

⁹ Nahotki bilmasangizlar? Nohaqlik qiluvchilar Xudoning Shohligidan bahramand bo'lmaydilar. Adashmanglar, na zinokorlar, na butparastlar, na fohishabozlar, na bachchabozlar, na bachchalar, ¹⁰ na o'g'rilar, na tamagirlar, na ichkilikbozlar, na haqorat qiluvchilar, na talonchilar Xudoning Shohligidan bahramand bo'lmaydilar. ¹¹ Sizlar ba'zilaringiz shunday edingizlar. Lekin sizlar yuvindingiz, muqaddas bo'ldingiz, Rabbimiz Iso Masihning nomi va Xudoyimizning Ruhi bilan oqlandingiz.

¹² Hamma narsa menga joiz ekan, lekin hamma narsa ham foydali emas. Hamma narsa menga joiz ekan, lekin hech bir narsa menga hokim bo'lmashligi kerak. ¹³ Ovqat qorin uchun, qorin ham ovqat uchun ekan, lekin Xudo uni ham, buni ham yo'q qiladi. Badan esa zino uchun emas, balki Rabbimiz uchundir, Rabbimiz esa badan uchundir. ¹⁴ O'z qudrati bilan Rabbimiz Isoni tiriltirgan Xudo bizni ham tiriltiradi.

¹⁵ Bilmaysizlarmi? A'zoyi badaningiz Masihning a'zolaridir. Shunday bo'lgach, Masihning a'zolarini olib, fohishaning a'zolari qilib qo'yarmikinman? – Aslo! ¹⁶ Fohisha bilan qovushgan u bilan bir badan bo'lishini bilmaysizlarmi? Mana Tavrotida: "Ikkovi bir badan bo'ladi", – deb yozilgan †. ¹⁷ Rabbimiz bilan qovushgan esa U bilan bir ruh bo'ladi.

¹⁸ Zinodan qochinglar! Inson qiladigan har qanday gunoh badandan tashqarida bo'ladi. Zino qiluvchi esa o'z shaxsiy badaniga qarshi gunoh qiladi. ¹⁹ Nahot bilmasangiz? Sizning badaningiz o'zingizda yashayotgan Muqaddas Ruhning ma'badidir. Uni sizga Xudo bergan, sizlar o'z'laringizga tegishli emassizlar. ²⁰ Qimmat baho bilan sotib olindingizlar. Shuning uchun badaningiz [va ruhingiz] bilan Xudoni ulug'langlar. [Chunki sizlar Xudoga tegishlisiz.]

Er-xotinlik munosabatlari haqida

7 Endi sizlar menga yozgan narsalarga kelaylik: Xotinga tegmaslik odam uchun yaxshidir. ² Lekin zinoga yo'l qo'ymaslik uchun, har bir kishining o'z xotini bo'lsin va har xotinning o'z eri bo'lsin. ³ Er o'z xotini-ga nisbatan va xotin o'z eriga nisbatan er-xotinlik vazifasini bajo keltirsin. ⁴ Xotinning badani ustidan xotin emas, balki eri hokimlik qiladi. Xuddi shunday, erning badani ustidan er emas, balki xotini hokimlik qiladi. ⁵ Bir-biringizdan bosh tortmanglar. Faqat o'zaro kelishgandan so'ng, [ro'za tutish va] ibodat qilish uchun vaqtincha judo bo'linglar. Keyin yana qovushinglar, toki o'zingizni tiya olmaganingizdan foydalanib, shayton sizlarni vasvasaga solmasin.

⁶ Men buni buyruq tariqasida emas, ijizat tariqasida aytyapman. ⁷ Butun insonlar men kabi bo'lishlarini istar edim. Lekin har bir kishining Xudodan olgan o'z qobiliyati bor, biriniki bu bo'lsa, boshqaniki udir.

† qarang: Ibtido 2:24.

⁸ Uylanmaganlarga va beva xotinlarga aytaman: men kabi qolsalar, ular uchun yaxshidir. ⁹ Lekin o'zini tuta olmasalar, uylansinlar. Chunki shahvoniy ishq bilan yonishdan ko'ra, uylanish yaxshiroqdir.

Ajralish haqida

¹⁰ Uylanganlarga men emas, balki Rabbimiz buyuradi: xotin eridan ajralmasin. ¹¹ Agar ajralsa, ersiz qolsin yoki o'z eri bilan yarashsin. Er ham o'z xotinini qo'yib yubormasin.

¹² Boshqalarga esa Rabbimiz emas, balki men aytyapman: agar bir imonli erning xotini imonsiz bo'lsa-yu, eri bilan yashashga rozi bo'lsa, er xotinini qo'yib yubormasin. ¹³ Shuningdek, biron xotinning eri imonsiz bo'lsa va u xotini bilan yashashga rozi bo'lsa, xotin eridan ajramasin. ¹⁴ Chunki imonsiz er imonli xotini orqali muqaddas bo'ladi va imonsiz xotin ham imonli eri orqali muqaddas bo'ladi. Aks holda bolalaringiz harom bo'lur edilar, endi esa muqaddasdirlar ††.

¹⁵ Agar imonsiz er yoki xotin ayrilmoqchi bo'lsa, ayrilsin. U holda imonli er yoki xotin boshi bog'liq emas. Rabbimiz bizni tinchlikka chorlagan. ¹⁶ Ey xotin, eringni qutqara olishingni qayerdan bilasan? Yoki ey erkak, xotiningni qutqara olishingni qayerdan bilasan?

Xudoning da'vatiga qarab yashanglar

¹⁷ Xullas, har bir kishiga Rabbimiz qanday taqdir ato etgan bo'lsa, Xudo uni qanday holatda da'vat etgan bo'lsa, shunday turmush kechirsin. Men butun Masih jamoatlariga shunday buyuraman. ¹⁸ Birov sunnatli ‡ bo'lganda da'vat etildimi? Sunnatini bekitmasin. Birov sunnatsiz bo'lganda da'vat etildimi? Sunnat bo'lmasin. ¹⁹ Sunnatlilik ham, sunnatsizlik ham hech narsa emas, hamma gap Xudo buyruqlarini ado etishdadir.

²⁰ Har kim qanday holatda da'vat etilgan bo'lsa, o'sha holatda qolsin. ²¹ Agar qul bo'lganingda da'vat etilgan bo'lsang, tashvishlanma. Ammo ozod bo'lishga imkon bor bo'lsa, fursatni g'animat bil. ²² Rabbimiz kimni qul sifatida da'vat etgan bo'lsa, u Rabbimizning ozod bandasidir. Shuningdek, Masih kimni ozod kishi sifatida da'vat etgan bo'lsa, u Masihning qulidir.

²³ Sizlar qimmat baho bilan sotib olindingizlar, tag'in insonning quli bo'lmanglar. ²⁴ Birodarlar, kim qanday holda da'vat etilgan bo'lsa, Xudo oldida o'sha holda qolsin.

Ersiz va tul xotinlar haqida

²⁵ Ersizlar haqida Rabbimdan amr olganim yo'q. Lekin men Rabbimdan olgan marhamatga binoan, ishonchli kishi sifatida maslahat beraman. ²⁶ Hozirgi siyiq vaziyat sababli insonga avvalgi holatidek qolish yaxshidir, deb o'ylayman. ²⁷ Xotiningga nikohlanganmisan? Qo'yib yuborishni izlama. Bo'ydoq qoldingmi?

†† MUQADDAS: bu oyatda er, xotin yoki bola sifatida Xudoga maqbul, halollangan, demakdir. ‡ SUNNAT: yahudiylikning belgisi; lug'atga qarang.

Xotin izlama. ²⁸ Lekin uylansang ham, gunohkor bo'lmaysan. Shuningdek, qiz erga tegsa, gunohkor bo'lmaydi. Faqat bunday odamlarning boshi qayg'uda bo'ladi va men bundan sizlarni asramoqchiman.

²⁹ Ey birodarlar, men sizlarga yana shuni aytmoqchiman, vaqt endi qisqa. Bundan keyin xotinli erkaklar xotini yo'qday bo'lsinlar. ³⁰ Yig'layotganlar yig'lamagan-day, sevinayotganlar sevinmaganday, sotib olayotganlar xarid qilmaganday, ³¹ bu dunyodan istifoda qilayotganlar esa istifoda qilmaganday yashasinlar. Mana, bu dunyoning qiyofasi so'lib boryapti-ku!

³² Men sizlarning tashvishsiz bo'lishingizni istayman. Uylanmagan odam Rabbimni qanday rozi qilaman, deb Uning ishlari haqida qayg'uradi. ³³ Uylangan odam esa xotinimni qanday rozi qilaman, deb dunyoviy ishlar haqida qayg'uradi. Erli xotin bilan ersiz qiz orasida ham farq bor. ³⁴ Erga tegmagan qiz Rabbimni qanday rozi qilaman, deb Uning ishlari haqida qayg'uradi, shu tariqa u jisman va ruhan muqaddas bo'ladi. Lekin erli xotin erimni qanday rozi qilaman, deb dunyoviy ishlar haqida qayg'uradi. ³⁵ Men bularni sizlarga band solish uchun aytayotganim yo'q. Aksincha, adab bilan yashab, fikringizni chalg'itmasdan, sidqidildan Rabbimizga berilinglar, deb sizlarning manfaatingizni o'ylab gapirdim.

³⁶ Agar biron kishi o'z bokirasining † iffatini saqlashni adabsizlik deb hisoblasa va qizning yoshi o'tayotgan bo'lsa, u xohlaganidek qilsin, gunohkor bo'lmaydi. Mayli, bundaylar turmushga chiqsin. ³⁷ Lekin kim o'z fikrida og'ishmay qattiq tursa va ehtiyoj yuzasidan qisilmay, o'z irodasiga hokim bo'lib, bokirasining iffatini saqlashga qaror qilgan bo'lsa, u odam yaxshi ish qilgan bo'ladi. ³⁸ Binobarin, kim o'z bokirasini erga bersa, yaxshi ish qilgan bo'ladi. Erga bermagan esa yana ham yaxshiroq ish qilgan bo'ladi.

³⁹ Xotin hali eri tirikligida qonun bo'yicha boshi bog'liqdir. Agar eri o'lsa, u istagan kishiga turmushga chiqishi mumkin, faqat u kishi Rabbimizga tegishli bo'lsin. ⁴⁰ Ammo xotin tulligicha qolsa, u yana ham baxtli bo'ladi.

Bu mening fikrim va o'ylaymanki, menda ham Xudoning Ruhi bor.

Butga qurbon qilingan go'sht masalasi

8 Butga qurbon qilingan go'sht †† masalasiga kel-sak, biz hammamiz bilimga egamiz, deyish mumkin. Lekin bilim kishini shishintiradi, sevgi bo'lsa, yashnatadi. ² Agar bir kishi bilimliman deb o'ylasa, u hali zarur bo'lgan bilimga erishmagan. ³ Kimki Xudoni sevsa, u Xudo tomonidan tanib-bilingan.

† BOKIRA: bu so'zni "otaning qizi" deb ham, "yigitga unashtirilgan qiz" deb ham tushunish mumkin. Shunday qilib 38-oyatni quyidagicha ham tarjima qilsa bo'ladi: "Kim so'z bergan qizga uylansa, yaxshi ish qilgan bo'ladi. Uylanmagan esa yana yaxshiroq ish qilgan bo'ladi". †† BUTGA QURBON QILINGAN GO'SHT: qadimgi yunonlar sig'ingan soxta xudolari sha'niga qurbon so'yib, keyin bu go'shtlarni bozorda sotishardi. Ba'zi Masihga ishonganlar bu go'shtlarni sotib olib yeyish mumkinmi, deb vijdonan azob chekar edilar; yana qarang: 10:14-33, Havoriyilar 15-bob, Rimliklar 14-bob.

⁴ Endi butga qurbon qilingan go'shtni yeyishga kel-sak, biz shuni bilamizki, but dunyoda hech narsa emas, birgina Xudodan boshqa xudo yo'q. ⁵ Garchi yeru ko'kda xudo deb atalgan mavjudotlar bor bo'lsa-da (haqiqatan ham ko'p "xudolar" va "rablar" bor), ⁶ lekin biz uchun birgina Otamiz Xudo bor. Hamma narsa Undandir, biz U uchun yashaymiz. Shuningdek, birgina Rabbimiz Iso Masih bor. Hamma narsa U orqali vujudga kelgan, biz ham U orqali yashaymiz.

⁷ Lekin bu bilim barcha insonlarda yo'q. Ba'zi imonlilar hozirgacha eski butparastlik odati bo'yicha, bu go'shtni butga bag'ishlangan qurbonlik sifatida yeydilar, ular vijdonan sezgir bo'lgani uchun vijdoni bulg'anadi. ⁸ Oziq-ovqatlar umuman bizni Xudoga yaqinlashtira olmaydi. Agar yemasak ham, bir narsa yo'qotmaymiz, yesak ham, bir narsa ortirmaymiz.

⁹ Faqat ehtiyot bo'lingiz, sizlarning bu erkinligingiz zai-flarning vasvasaga tushishiga sabab bo'lmasin.

¹⁰ Masalan, vijdoni sezgir bir kishi bilimliman degan sening butxonada yeb o'tirganingni ko'rib qolsa, u butga bag'ishlangan qurbonlik go'shtlarini yeyishga moyil bo'lmaydimi? ¹¹ Ana shu zaif birodaring uchun Masih o'ldi, sen esa uni o'z biliming tufayli halokatga yo'liqtirasan. ¹² Shunday yo'l tutsangizlar, birodarlaringizga qarshi gunoh qilgan bo'lasizlar. Ularning sezgir vijdoniga azob berib, Masihga qarshi ham gunoh qilgan bo'lasizlar.

¹³ Xullasi kalom, agar yeyayotgan ovqatim birodarimning vasvasaga tushishiga sabab bo'ladigan bo'lsa, men uni vasvasaga solmaslik uchun umrbod go'sht yemayman.

Havoriyning haq-huquqlari

9 Men havoriy emasmanmi? Men ozod emasmanmi? Rabbimiz Iso Masihni ko'rmaganmanmi? Rabbim yo'lida qilgan mehnatim mahsuli sizlar emasmi?

² Agar boshqalar uchun havoriy bo'lmasam, unda hech bo'lmasa sizlar uchun havoriydirman. Axir, sizlar Rabbimning ummatisizlar, havoriylikimning muhrisizlar.

³ Meni so'roq qiluvchilar oldida o'zimni ana shu bilan oqlayman.

⁴ Nahotki bizning yeb-ichishga huquqimiz bo'lmasa?

⁵ Biz ham boshqa havoriyilar kabi, Rabbimiz Isoning ukalari va Kifa kabi imonli bir xotinni o'zimiz bilan olib borishga huquqimiz yo'qmi? ⁶ Nahotki faqat men va Barnabo ishlamaslik huquqidan benasib bo'lsak?

⁷ Kim o'z hisobidan askarlik qiladi? Kim tok o'tqazib, uning mevasini yemaydi? Kim poda boqib, podaning sutini ichmaydi? ⁸ Men buni faqat odamiylik yuzasidan gapiryapmanmi? Tavrot ham xuddi shuni aytadi-ku!

⁹ Mana, Musoning Qonunida: "G'alla yanchayotgan ho'kizning og'zini to'sma", – deb yozilgan. Axir, Xudo ho'kizlar haqida qayg'uryaptimi? ¹⁰ Yoki buni shaxsan biz uchun aytyaptimi? Ha, bular biz uchun yozilgan. Shudgor qiluvchi umid bilan shudgor qilishi kerak, g'al-la yanchuvchi ham o'z haqini olish umidi bilan ishlashi kerak. ¹¹ Biz orangizda Ruhning urug'ini ekkandan keyin sizlardan moddiy hosilni o'rib olsak, buni ko'p

ko'rasizmi? ¹² Agar boshqalarning sizlardan foydalanish haqi bor ekan, bizning haqimiz yanada ko'proq bo'lishi kerak-ku!

Lekin biz bu haqdan foydalanmadik, aksincha, Masih Xushxabariga to'siq bo'lmasin deb, har narsaga chidab yuribmiz. ¹³ Bilmaysizlarmi, ma'badda xizmat qiluvchi ruhoniylar ma'baddan ovqat olib yeydilar. Qurbongohda xizmat qiluvchilar keltiriladigan qurbonliklardan ulush oladilar. ¹⁴ Shuningdek, Injilni targ'ib qiluvchilar bu yumush orqali kun kechirishlarini Rabbimiz Isoning O'zi buyurgan †.

¹⁵ Lekin men bu huquqlarning hech biridan foydalanmadim, menga shunday qilinsin, deb ham bularni yozayotganim yo'q. Biron kishi meni shu iftixordan mahrum qilganidan ko'ra, men uchun o'lish yaxshidir. ¹⁶ Agar men Injilni targ'ib etayotgan bo'lsam, bu bilan faxrlanishga haqim yo'q, chunki bu mening zim-mamdagi vazifamdir. Ammo Injilni targ'ib etmasam, mening holimga voy! ¹⁷ Bu ishni ixtiyoriy ravishda qilsam, mukofot olaman. Lekin buni g'ayriixtyoriy ravishda qilayotgan bo'lsam, demak, men faqat zim-mamdagi vazifani ado etyapman. ¹⁸ U holda menga qanday mukofot bor? Mukofotim shundaki, men Masih Xushxabarini badalsiz targ'ib qilishni faxrli deb bilaman, voizlik haqimdan voz kechaman.

Hammaga hamma narsa bo'ldim

¹⁹ Men hammasidan ozod bo'lsam ham, yanada ko'proq odamni ergashtiray deb, o'zimni hammasiga qul etdim. ²⁰ Yahudiylarni ergashtiray deb, yahudiy-larga yahudiy kabi bo'ldim. O'zim Tavrot Qonuniga qaram bo'lmasam-da, qaram bo'lganlarni ergashtiray deb, ular uchun Qonunga qaramday bo'ldim. ²¹ Men Xudo oldida qonunsiz ham emasman; aksincha, Masihning Qonuniga †† bo'ysunaman. Ammo Ilohiy Qonunni bilmaganlarni ergashtiray deb, ular uchun Qonundan bexabarday bo'ldim. ²² Zaiflarni ergashtiray deb, ular uchun zaif bo'ldim. Hech bo'lmasa ba'zilarni qutqaray deb, hammaga hamma narsa bo'ldim. ²³ Bularning hammasini Injil uchun qilyapman, toki uning qut-barakasida mening ham hissam bo'lsin.

²⁴ Nahot bilmasangizlar, musobaqa maydonida hammasi chopadi-yu, ammo faqat bir kishi mukofot oladi. Sizlar ham shunday chopingki, mukofot olinglar!

²⁵ Musobaqada jonbozlik qiladigan har bir odam har narsadan nafsini tiyadi. Ular foni bir toj olish uchun, biz esa boqiy toj olish uchun jonbozlik qilamiz. ²⁶ Menga qolsa, shunday chopypamanki, chopishim maqsadsiz bo'lmaydi. Shunday urinyapmanki, zarbam havoga urilganday bo'lmasin. ²⁷ Badanimni turtkilab, o'zimga qul qilib olaman, toki boshqalarga nasihat qilib turib, o'zim yaramas bo'lib qolmayin.

Isroil tarixidagi ibratomuz hodisalar

10 Birodarlar, sizlar shundan xabarsiz qolishingizni istamayman: ota-bobolarimizning hammasi nurli bulut ostida kezdilar va hammasi Qizil dengizdan o'tdilar. ² Ularning hammasi shunday bulut ostida kez-ib va dengizdan o'tib, Muso payg'ambar nomidan suvga cho'mib imon keltirganday bo'ldilar. ³ Hammasi baravar ruhiy oziqni ‡ yedilar. ⁴ Hammasi baravar ruhiy ichimlikni †† ichdilar; ular orqalaridan kelayotgan ruhiy qoyatoshdan suv ichdilar. U qoyatosh esa Masih edi. ⁵ Lekin Xudo ularning ko'plaridan rozi bo'lmadi, ular sahroda halok bo'lishdi.

⁶ Ularning boshiga tushgan bu ko'rgiliklar biz ularday yomon nafsga berilmasligimiz uchun bizga namuna bo'ldi. ⁷ Ularning ba'zilariga o'xshab, butparast bo'lmanglar. Ular haqida *Tavrot*da shunday yozilgan: "Xalq yeyish va ichish uchun o'tirdi, o'ynashmoqqa tur-di".

⁸ Zinokorlik ham qilmaylik, chunki ulardan ba'zilari zinokorlik qildilar va bir kunda ulardan yigirma uch ming kishi nobud bo'ldi. ⁹ Masihni ham sinov qilmaylik, chunki ulardan ba'zilari Xudoni sinadilar va ilonlardan halok bo'ldilar. ¹⁰ Shikoyatbozlik ham qilmanglar, chunki ulardan ba'zilari shikoyat qildilar va Qiruvchi †† ularni urib nobud qildi. ¹¹ Ular boshdan kechirgan bu hodisalarining hammasi biz ibrat olishimiz uchun sodir bo'ldi, zamonaning oxiriga yetishgan bizlar uchun nasihat tariqasida yozilgan.

¹² Shuning uchun, o'zining mustahkamligiga ishon-gan kishi yiqilmaslik uchun ehtiyot bo'lsin. ¹³ Boshingizga oddiy insoniy vasvasadan boshqa vasvasa kel-magan. Xudo esa sodiqdir, U kuchingizdan ortiq vasvasaga tushishingizga yo'l qo'ymaydi, lekin vasvasa bilan birga toqat qilishingiz uchun ilojini ham beradi.

Qutlug' Kechlik va butlar

¹⁴ Binobarin, ey sevikli birodarlarim, butparastlikdan qochinglar! ¹⁵ Men sizlarga aqli borlar deb xitob qilyapman, gapimni o'zlarigiz muhokama qilinglar. ¹⁶ Biz qutlug' kosani ††† qutlar ekanmiz, Masihning qoniga aloqador bo'lmaymizmi? Nonni sindirar ekanmiz, Masihning badaniga aloqador bo'lmaymizmi? ¹⁷ Non qanday bitta bo'lsa, biz ham xuddi shunday ko'plashib bit-ta badanni tashkil etamiz. Axir, burda-burda bo'lsa-da, hammamiz bitta nonni bo'lishamiz.

¹⁸ Hozirgi dunyoviy Isroilga qaranglar: *Xudo sha'niga keltiriladigan* qurbonlik etlarini yeguvchilar qurbongohda ishtirok etmaydilar? ¹⁹ Men nima demoqchiman o'zi? But biron narsa hisoblanadimi? Yoki butga bag'ishlangan qurbonlik biror ahamiyat kasb etadimi?

‡ RUHIY OZIQ: Isroilliklar cho'lda och qolganda Xudo "manna" degan ajoyib ozuqa paydo qildi; yana qarang: Zabur 77:23-31. †† RUHIY ICHIMLIK: Isroilliklar cho'lda chanqaganda Xudo qoyani yorib suv oqizdi; yana qarang: Zabur 77:12-16. ††† QIRUVCHI: Isroil xalqini urgan farishta; qarang: Zabur 105:24-27, Ibroniylar 3:7-19. †††† QUTLUG' KOSA: Isoning o'limini eslash marosimi nazarda tutiladi; yana qarang: 11:20-34, Luqo 22:14-20.

† qarang: Luqo 10:7, Matto 10:10, Galatiyaliklar 6:6, 1-Timo'tiy 5:18. †† MASIHNING QONUNI: Masih keltirgan Xushxabarga mos tarzda yashash qoidasi; qarang: Matto 5-7-boblar, Galatiyaliklar 6:2, Rimliklar 8:2, Yoqub 1:25 va 2:12.

²⁰ Yo'q, ammo majusiylar qurbonlik bag'ishlaganda Xudoga emas, jinlarga bag'ishlaydilar. Sizlar esa jinlar bilan aloqa qilishingizni istamayman. ²¹ Sizlar ham Rabbimiz kosasidan, ham jinlar kosasidan icha olmaysizlar; ham Rabbimiz dasturxonida, ham jinlar dasturxonida ishtirok qila olmaysizlar. ²² Nahotki biz Rabbimizning rashkini qo'zg'amoqchi bo'lsak? Nahotki biz Undan kuchli bo'lsak?

Masihga ishonuvchining ozodligi

²³ Hamma narsa menga joiz ekan, lekin hamma narsa foydali emas. Hamma narsa joiz ekan, lekin hamma narsa ibratli emas. ²⁴ Har kim o'zining emas, o'zganing manfaatini ko'zlasin.

²⁵ Vijdoningiz tinch bo'lishi uchun, bozorda sotiladigan hamma narsani tekshirmasdan yeyaveringlar.

²⁶ Chunki "Xudovandnikidir yer yuzi va undagi borliq jon" †. ²⁷ Agar imonsizlardan biri sizlarni chaqirsa va borishga mayl qilsangiz, vijdoningiz tinch bo'lishi uchun, oldingizga qo'yilgan har bir narsani tekshirmasdan yeyaveringlar. ²⁸ Mabodo u kishi sizlarga: "Bu butga bag'ishlangan qurbon go'shti", – deb aytsa, aytganning xotiri uchun va vijdon uchun yemanglar. [Zotan yer va undagi borliq jon Xudovandnikidir.]

²⁹ Men vijdon deb o'zimning emas, boshqa kishining vijdonini ko'zda tutyapman. Nima uchun boshqa kishining vijdoni tufayli mening erkinligimga dog' tushar ekan? ³⁰ Agar men Xudoga shukrona aytib ovqatda ishtirok etsam, nega minnatdorчилигим uchun aybdor bo'lar ekanman?

³¹ Shunday qilib, yeysizlarmi, ichasizlarmi, nimaiki qilsangizlar, hamma narsani Xudoni ulug'lash uchun qilinglar. ³² Na yahudiylarni, na yunonlarni, na Xudoning jamoatini qoqintiradigan biron narsa qilmanglar.

³³ Men ham o'z manfaatimni emas, ko'plarning manfaatini ko'zlayman, ular najot topsin deb, turli yo'l bilan hammaning ko'nglini topmoqchiman.

Ibodot va bosh yopish haqida

11 Men Masihga qanday ergashsam, sizlar ham menga shunday ergashinglar. ² Ey birodarlar, sizlarni maqtasam arziydi, chunki sizlar meni har doim xotirlaysizlar, topshirgan rivoyatlarimga qattiq amal qilaisizlar.

³ Yana shuni bilishingizni xohlaymanki, har bir erkakning boshlig'i Masih, xotinning boshlig'i erkak, Masihning boshlig'i esa Xudodir. ⁴ Boshini yopib ibodat qilgan yoki bashorat qilgan har bir erkak o'z boshini sharmanda qiladi. ⁵ Yana boshini yopmay ibodat qilgan yoki bashorat qilgan har bir xotin o'z boshini sharmanda qiladi. Bunday xotin sochlarini qirgan xotin bilan tengdir. ⁶ Agar xotin boshini yopishni istamasa, unda sochlarini ham qirqsin. Lekin agar xotinga sochlari qirqish yoki qirish uyat bo'lsa, boshini yopsin.

⁷ Erkak Xudoning surati va izzati qilib yaratilgani uchun, boshini yopmog'i shart emas. Xotin bo'lsa –

erkakning izzatidir. ⁸ Chunki erkak xotindan emas, balki xotin erkakdan bunyod bo'lgan. ⁹ Yana erkak xotin uchun emas, balki xotin erkak uchun yaratilgan.

¹⁰ Shuning uchun hamda farishtalar sababli, xotinning boshi ustida hokimlik alomati bo'lishi kerak. ¹¹ Har holda, Rabbimiz nazarida xotin erkakdan mustaqil emas va erkak ham xotindan mustaqil emas. ¹² Xotin erkakdan yaratilgani to'g'ri, lekin erkak xotindan dunyoga kelishi ham to'g'ri. Zotan hamma narsa Xudodandir.

¹³ O'zlaringiz o'ylab ko'ringlar: xotin boshini yopmay Xudoga ibodat qilishi adab yuzasidanmi? ¹⁴ Erkak sochlarini o'stirsa, bu unga sharaf bo'lmasligini tabiatning o'zi ham sizga o'rgatadi-ku! ¹⁵ Lekin xotin sochlari o'stirsa, bu u uchun sharafdir; chunki soch unga yopqich o'rnida berilgan. ¹⁶ Agar biror kishi bu haqda bahslashmoqchi bo'lsa, bilsinki, bizda ham, Xudoning biron jamoatida ham bunday odat yo'q.

Qutlug' Kechlik haqida yo'l-yo'riq

¹⁷ Endi bularni taqdim etib, sizlarni maqtamayman. Mana, sizlarning yig'ilishlaringiz foydali emas, zararli bo'lib qolibdi-ku! ¹⁸ Avvalo, imonlilar jamoati yig'ilganda orangizda nizolar bo'lganini eshityapman va bunga qisman bo'lsa ham ishonaman. ¹⁹ Orangizda noto'g'ri fikrlar yoyilmasa bo'lmaydi, ana shundagina to'g'ri fikr qiluvchilar bilinib qoladi.

²⁰ Sizlar bir joyda ovqatlanishga yig'ilganingizda, Rabbimizning kechligini qutlayotganga o'xshamaysizlar.

²¹ Har kim boshqalarni kutmay, o'z ovqatini yeb yuboradi. Shu tufayli biri och qoladi, boshqasi esa mast bo'ladi. ²² Nahotki yeyish va ichish uchun uylaringiz bo'lmasa? Yoki Xudoning jamoatini pisand qilmay, yo'qsillarni xijolatda qoldirmoqchimisizlar? Sizlarga yana nima aytayin? Sizlarni maqtaymi? Yo'q, bu xususda sizlarni maqtamayman.

²³ Men sizlarga topshirgan yo'l-yo'riqni Rabbimning O'zidan olganman: Rabbimiz Iso xoinona tutib berilgan kechada nonni oldi, ²⁴ shukrona aytib sindirdi va dedi: "Olib yenglar, bu sizlar uchun sindirilgan Mening tanamdir. Buni Meni eslab turish uchun qilib tur-inglar". ²⁵ Shuningdek, kechki ovqatdan keyin kosani olib dedi: "Bu kosa Mening qonim bilan tasdiqlangan Yangi Ahddir. Undan har daf'a ichganingizda, buni Meni eslab turish uchun qilinglar". ²⁶ Shunday qilib, sizlar bu nonni har daf'a yeganingizda, bu kosadan ichganingizda, Rabbimiz kelguniga qadar Uning o'limini e'lon etgan bo'lasizlar.

²⁷ Kimda-kim noloyiq tarzda bu nonni yesa yoki Rabbimiz kosasidan ichsa, Rabbimizning tanasi va qoniga qarshi gunoh qilgan bo'ladi. ²⁸ Shuning uchun inson o'z-o'zini imtihon qilsin, shundan so'ng nondan yesin va kosadan ichsin. ²⁹ Kimki noloyiq tarzda yeb-ichsa, yeb-ichib o'zini o'zi mahkum qiladi, chunki u Rabbimizning tanasini pisand qilmagan. ³⁰ Ana shu sababdan sizlarning ko'pingiz zaif va xastasizlar, hatto o'lganlar ham oz emas. ³¹ Agar o'z-o'zimizni hukm etganimizda edi, mahkum bo'lmas edik. ³² Dunyo bilan

† *aynan qarang: Zabur 23:1.*

birga mahkum bo'lmashimiz uchun, Rabbimiz hozirdan bizni hukm qilib, adabimizni beryapti.

³³ Shunday qilib, birodarlarim, kechlikka yig'ilganingizda, bir-biringizni kutib turinglar. ³⁴ Agar biror kishi och bo'lsa, o'z uyida yesin; tag'in yig'ilishlaringiz mahkum bo'lishingizga sabab bo'lmasin.

Qolgan masalalarni oldingizga kelganimdan keyin to'g'rilarman.

Muqaddas Ruhning in'omlari haqida

12 Ey birodarlar, Muqaddas Ruhning in'omlari haqida bexabar qolishingizni istamayman.

² Esingizdami, sizlar butparast bo'lgan vaqtingizda gung butlarga sajda qilar va juda mahliyo bo'lar edingizlar. ³ Shuning uchun sizlarga shuni bildiryapmanki, Xudoning Ruhidan ilhom olayotgan hech kim Isoga la'nat aytmaydi, shuningdek, hech kim Muqaddas Ruh ilhomisiz Isoni Rabbim deb ayta olmaydi.

⁴ Ruhiy in'omlar har xildir, Ruh esa bittadir. ⁵ Xizmatlar har xildir, Rabbimiz esa bittadir. ⁶ Ruhiy ta'sirlar har xildir, lekin hammada har qanday ta'sirni vujudga keltirgan yagona Xudodir.

⁷ Muqaddas Ruh umumiy manfaat uchun har kimda alohida faoliyat ko'rsatadi. ⁸ Birov Ruh ilhomi bilan hikmatli kalomni aytadi, boshqasiga o'sha Ruh bilimli gapirishni ato etadi. ⁹ O'sha Ruh birovga imon kuchi, boshqasiga esa shifokorlik in'omlarini baxsh etadi.

¹⁰ Birovga mo'jizakorlik kuchlari, boshqasiga bashoratgo'ylik, yana boshqasiga ruhlarning farqiga borish qobiliyati nasib etadi. Biriga turli tillarda gapirish, boshqasiga bu tillarni ta'bir qilish ilhomi keladi. ¹¹ Bularning hammasi esa o'sha bitta Ruh ta'sirida sodir bo'ladi, Ruh O'zi xohlagani bo'yicha, bu qobiliyatlarni har kimga alohida taqsimlaydi.

Uzvlar ko'p, Badan bir

¹² Bir badanda ko'p uzv bor. Badanning uzvlari ko'p bo'lsa-da, ular bir badanni tashkil etadi. Masih *jamoati* ham shundaydir. ¹³ Biz kim bo'lishimizdan qat'i nazar – yahudiyimi, yunonmi, qulmi, erkinmi – hammamiz bir badan bo'lish uchun o'sha bitta Ruhga cho'mganmiz va hammamiz o'sha bitta Ruhdan ichganmiz †.

¹⁴ Badan bir emas, ko'p uzvdan iborat. ¹⁵ Agar oyoq: "Men qo'l bo'lmaganim uchun badanga tegishli emasman", – desa-da, badanga tegishli bo'lmay qoladimi?

¹⁶ Agar quloq: "Men ko'z bo'lmaganim uchun badanga tegishli emasman", – desa-da, badanga tegishli bo'lmay qoladimi? ¹⁷ Agar butun badan ko'z bo'lsa edi, eshitish qayerda qolar edi? Agar butun badan quloq bo'lsa edi, hid bilish qayerda qolar edi? ¹⁸ Shunday qilib, Xudo uzvlarning har birini badanda istaganicha qo'ydi. ¹⁹ Agar hammasi birgina uzv bo'lsa edi, badan qayerda qolar edi? ²⁰ Xullasi kalom, uzvlar ko'p, badan esa birdir.

† RUHGA CHO'MISH...RUHDAN ICHISH: Xudo Ruhi bilan tamoman to'lish, Uning kuchli ta'siri ostida qolish demakdir; yana qarang: Mark 1:8, Yuhanno 1:33, 7:37-39, Havoriyilar 13:52, Efesliklar 5:18.

²¹ Ko'z qo'lga: "Sen menga kerak emassan", – yoki bosh oyoqlarga: "Sizlar menga kerak emassizlar", – deb aytolmaydi. ²² Aksincha, badanning zaifroq ko'ringan uzvlari juda kerakli. ²³ Badanimizning e'tiborsizroq ko'ringan uzvlariga ayniqsa e'tibor beramiz. Ko'rimsiz uzvarimizga esa yana ko'proq zeb beramiz. ²⁴ Lekin xushbichim uzvarimizning bunga ehtiyoji yo'q. Xudo esa badanni muvofiqlashtirib yaratdi, yetishmagan uzvga alohida e'tibor berdi. ²⁵ Shu tariqa badanda bo'linish bo'lmaydi, lekin butun uzvlar bir-biriga bir xil g'amxo'rlik qiladilar. ²⁶ Agar bir uzv azob cheksa, butun uzvlar u bilan birga azob chekadi. Agar bir uzv yuksalsa, butun uzvlar u bilan birga sevinadilar.

²⁷ Sizlar esa Masihning badanisizlar, Uning ayrim-ayrim uzvarisizlar. ²⁸ Shu tariqa, Xudo imonlilar jamoatiga, birinchidan, havoriyilarni, ikkinchidan, payg'ambarlarni, uchinchidan, muallimlarni tayinlab berdi. Keyin ba'zilarga mo'jiza ko'rsatish qobiliyati, shifokorlik kuchlari, yordam berish, boshqarish, turli tillarda gapirish qobiliyatlarini berdi. ²⁹ Hammasi havoriyimikin? Hammasi payg'ambarimikin? Hammasi muallimmikin? Hammasi mo'jiza ko'rsatarmikin?

³⁰ Hammasida shifokorlik kuchlari bormikin? Hammasi *noma'lum* tillarda gapirarmikin? Hammasi bu tillarni ta'bir qilarmikin?

³¹ Sizlar yaxshisi, a'loroq in'omlarga qiziqinglar. Endi men sizlarga eng oliy yo'lni ko'rsataman.

Sevgi – eng oliy xislat

13 Agar men insonlarning va farishtalarning tillarida gapirsam-u, lekin sevgim bo'lmasa, jaranglaydigan mis cholg'u, yangraydigan zang bo'lib qolaman. ² Agar bashoratgo'y bo'lsam, agar butun sirlardan voqif bo'lib, har qanday ilmni bilsam, agar tog'larni ko'chiradigan imonga ega bo'lsam-u, lekin sevgim bo'lmasa, men hech narsa emasman. ³ Agar butun yer-mulkimni taqsimlab bersam, hatto badanimni yondirishga topshirsam-u, lekin sevgim bo'lmasa, menga hech foydasi yo'q.

⁴ Sevgi sabrli va ko'ngilchandir. Sevgi hasad qilmas, kekkaymas, shishinmas. ⁵ Sevgi beboshlik qilmas, xudbinlik qilmas, achchiqlanmas, kek saqlamas. ⁶ Sevgi nohaqlikka sevinmas, aksincha, haqiqat ila shod bo'lur. ⁷ Sevgi har narsani ko'tarar, har yo'lda ishonch hosil qilur, har sharoitda umid saqlar, har narsaga toqat qilur.

⁸ Sevgi aslo ado bo'lmas. Payg'ambarlar bashorati bo'lsa, tamom bo'lg'usi. Tillar bo'lsa, jim bo'lg'usi. Bilim bo'lsa, bartaraf bo'lg'usi. ⁹ Bizning bilimimiz hali to'liqsiz, bashorat qilishimiz to'liqsizdir. ¹⁰ Kamolot kelganda esa, to'liqsiz narsa bartaraf bo'lajak. ¹¹ Men bola bo'lganimda, bola kabi gapirar, bola kabi fikr qilur, bola kabi muhokama qilur edim. Voyaga yetgach, bolalikni qoldirdim. ¹² Shu singari, biz hozir go'yo xira oynaga qaragandek ko'ryapmiz, lekin u vaqtda yuzma-yuz ko'rajakmiz. Hozir men qisman bilyapman, lekin u vaqtda o'zim bilinganim kabi bilajakman.

¹³ Endilikda bu uch narsa qoladi: ishonch, umid, sevgi. Sevgi esa eng a'losidir.

Noma'lum tillar va bashorat haqida

14 Sevgining payidan bo'linglar, shuningdek, Ruhning in'omlarini olish, ayniqsa bashorat † qilish uchun g'ayrat qilinglar. ² Kim *noma'lum* tilda †† gapirsa, insonlarga emas, Xudoga gapiradi; chunki uni hech kim tushunmaydi. U *Xudo* Ruhidan ilhomlanib, sirlarni gapiradi. ³ Bashorat qiluvchi bo'lsa, odamlarga o'g'it-nasihat berib, tinglovchilarni ruhan ozuqalantiradi. ⁴ *Noma'lum* tilda gapiruvchi o'zini o'zi yashnatadi, bashorat qiluvchi esa imonlilar jamoatini yashnatadi. ⁵ Endi siz hammangiz *noma'lum* tillarda gapirishingizni istaymanu, lekin bashorat qilishingizni yanada ko'proq istayman. *Noma'lum* tillar imonlilar jamoatining manfaati uchun ta'bir etilmasa, bashorat qiluvchi *noma'lum* tilda gapiruvchidan afzalroqdir.

⁶ Xo'sh, birodarlar, men sizlarning oldingizga kelib, *noma'lum* tillarda gapira boshlasamu, biroq aytganlarimning ma'nosini vahiy, bilimli kalom, bashorat yoki ta'limot bilan talqin qilmasam, sizlarga qanday foyda keltiraman? ⁷ Hatto jonsiz cholg'u asboblari ham, masalan, nay yoki chang, farqli ovozlari chiqarmasa, nay bilanmi yoki chang bilanmi chalayotganini kishi qanday biladi? ⁸ Agar karnay noaniq ovoz chiqarsa, jang uchun kim tayyorlana boshlaydi? ⁹ Shunga o'xshab, agar sizlarning gapingiz mujmal bo'lsa, sizni tinglovchilar nima gapirganingizni qanday bilib oladilar? Sizlar havoga gapirganday bo'lasizlar. ¹⁰ Dunyodagi tillar ko'p va xilma-xildir, ulardan birortasi ham ma'nosiz emas. ¹¹ Biroq agar men biror tilning ma'nosini tushunmasam, men u tilni gapirayotgan uchun ajnabiydek tuyulaman, gapirayotgan ham men uchun ajnabiydir. ¹² Modomiki sizlar Ruhning in'omlariga qiziqar ekansizlar, imonlilar jamoatini yanada yashnatadigan in'omlarga intilinglar.

¹³ Shuning uchun *noma'lum* tilda gapiruvchi kishi ta'bir qilish in'omini olish uchun ham ibodat qilsin. ¹⁴ Agar men *noma'lum* tilda ibodat qilsam, ruhim ibodat qiladi, ongim esa samarasiz qoladi. ¹⁵ Xo'p, bundan qanday xulosa chiqaraman? Ruh bilan ibodat qilsam, ong bilan ham ibodat qilishim kerak. Ruh bilan qo'shiq aytsam, ong bilan ham qo'shiq aytishim kerak. ¹⁶ Aks holda, agar sen ruhiy *tilda* hamd-sanolar aytsang, u yerda turgan avom xalq sening shukrona duongga qanday qilib "omin" deydi? U sening nima aytayotganingni tushunmaydi-ku! ¹⁷ Sen yaxshi shukur aytsang ham, o'zga kishi ibrat ololmaydi.

¹⁸ Xudoyimga shukurki, men hammangizdan ko'proq *noma'lum* tillarda gapiraman. ¹⁹ Imonlilar jamoatida esa *noma'lum* tilda son-sanoqsiz so'zlar gapirgandan ko'ra, boshqalarga nasihat qilish uchun oqilona besh so'z aytishni afzal bilaman.

²⁰ Birodarlar, o'y-fikrda bolalardek bo'lmanglar. Aksincha, yomonlikka nisbatan chaqaloq bo'lib, fikrlashda

esa barkamol bo'linglar. ²¹ Tavrotda shunday yozilgan: "Men o'zga tillarda, yot og'izlar-la Shu xalqqa so'zlayveraman, Ammo u vaqt ham Meni tinglamaslar, – deydi Xudovand".

²² Demak, *noma'lum* tillar imonlilar uchun emas, balki imonsizlar uchun alomatdir. Payg'ambar bashorati esa imonsizlar uchun emas, imonlilar uchun alomatdir. ²³ Agar butun imonlilar jamoati bir yerda to'planib, hamma *noma'lum* tillarda gapira boshlasa va avom xalqdan yoki imonsizlardan kimdir u yerga kirsam, "Sizlar tentaklik qilyapsizlar", – deb aytmaydimi? ²⁴ Lekin agar hamma bashorat qilayotgan bo'lsa-yu, imonsiz yoki avom xalqdan bo'lgan bir kishi kirsam, u hamma tomonidan fosh bo'ladi, hamma ham uni muhokama qiladi. ²⁵ Shu tariqa uning dil sirlari oshkor bo'ladi. U muk tushib: "Chindan Xudo sizlar bilan ekan", – deb Xudoga sajda qiladi.

Jamoat yig'ilishlaridagi tartib-qoida

²⁶ Endi birodarlar, bundan nima xulosa chiqaramiz? Bir yerda to'planganingizda, sizlardan har biringizda biror sano ‡ bor, biror ta'lim bor, biror til bor, biror vahiy bor, biror ta'bir bor. Bularning hammasi imonlilar jamoati yashnab-gullashi uchun qilinsin.

²⁷ Agar kim *noma'lum* tilda gapirmoqchi bo'lsa, ikki yoki eng ko'pi bilan uch odam navbat bilan gapirsin va bir kishi esa ta'bir qilsin. ²⁸ Agarda ta'bir qiluvchi bo'lmasa, *noma'lum* tilda gapiruvchi kishi imonlilar jamoatida jim tursin, o'ziga va Xudoga gapirsin.

²⁹ Shuningdek, ikki yoki uch payg'ambar †† gapirsin, qolganlar esa aytilganlarni muhokama qilsinlar.

³⁰ Agar shu vaqt o'tirganlardan biriga vahiy kelsa, birinchi gapirgan jim bo'lsin. ³¹ Har biringiz birin-ketin bashorat qila olasizlar, toki hamma ta'lim olib, barcha dadillansin. ³² Payg'ambarlarning ruhlari payg'ambarlarga bo'ysunadi. ³³ Chunki Xudo tartibsizlik Xudosi emas, tinchlik Xudosisidir.

Xudoning barcha aziz jamoatlarida bo'lgani kabi, ³⁴ sizning jamoatlaringizda ham xotinlar sukut saqlasin. Ayollarga so'zga chiqish uchun ruxsat berilmagan, lekin Tavrotda †† ham aytilishicha, itoat etsinlar. ³⁵ Agar biror narsa o'rganishni istasalar, uyda o'z erlaridan bu haqda so'rasinlar. Imonlilar jamoatida xotinga so'zga chiqish adabsizlikdir.

³⁶ Nahotki Xudoning kalomi sizdan chiqqan bo'lsa? Nahotki u yolg'iz sizlarga yetib borgan bo'lsa? ³⁷ Agar biror kishi o'zini payg'ambar yoki Ruh amrida deb hisoblasa, u shuni anglasinki, sizlarga yozganlarim Rabbimiz amridir. ³⁸ Lekin kim buni anglamas ekan, anglamay qo'yaqolsin.

³⁹ Xullas, ey birodarlar, bashorat qilishga g'ayrat bilan intilinglar, *noma'lum* tillarda gapirishga esa to'sqinlik

† BASHORAT: yoki, karomat qilish, payg'ambarlik qilish. †† NOMA'LUM

‡ SANO: yoki, Zabur xonishi; aynan qarang: Kolosaliklar 3:16, Efesliklar 5:19. †† PAYG'AMBAR: yoki, bashoratgo'y, karomatgo'y, ya'ni Xudo Ruhidan ilhomlanib, Xudo kalomini gapiruvchi kishi. †† TAVROT: aslida "qonun".

qilmanglar. ⁴⁰ Faqat har narsa adab va tartib bilan sodir bo'lsin.

Masih tirilishining dalili

15 Birodarlar, men sizlarga eslatmoqchiman: o'zim Injil Xushxabarini sizlarga yetkazgan edim, sizlar esa uni tan olib, unga qattiq umid bog'ladingizlar.

² Agar mening kalomimga qattiq rioya qilsangizlar, bu kalom orqali najot topasizlar. Aks holda e'tiqodingizning asosi yo'q.

³ Men Xudodan qabul qilganimni dastlab sizlarga topshirgan edim, ya'ni Muqaddas Bitiklarga [†] muvofiq, Masih gunohlarimiz uchun o'ldi, ⁴ yana Muqaddas Bitiklarga muvofiq, U ko'mildi va uchinchi kuni tirildi.

⁵ Avval U Kifaga ^{††}, so'ngra o'n ikki shogirdiga ko'rindi.

⁶ Undan keyin bir vaqtning o'zida besh yuzdan ko'proq birodarga ko'rindi. Ulardan aksariyati hozirga qadar tirik, ba'zilar esa dunyodan ko'z yumib ketganlar. ⁷ Undan so'ng Masih Yoqubga va qolgan butun havoriylarga ko'rindi. ⁸ Hammadan keyin esa chala tug'ilgan bolaga o'xshaydigan menga ham ko'rindi.

⁹ Men havoriylarning eng arzimaydiganiman, havoriy deb atalishga ham loyiq emasman. Chunki men Xudoning jamoatini ta'qib etar edim. ¹⁰ Endi esa nimai-ki bo'lgan bo'lsam, Xudoning inoyati bilan bo'ldim; Uning menga ko'rsatgan inoyati puchga chiqmadi, zero men havoriylarning hammasidan ko'proq mehnat qildim. Aslida mehnat qilgan o'zim emas, balki menga yor bo'lgan Xudo inoyatidir. ¹¹ Qanday bo'lmasin, xoh men voizlik qilsam, xoh ular – va'zimiz bir xil va sizlarning imoningiz ham bir xildir.

O'liklarning tirilishi haqida

¹² Demak, Masih o'liklar ichidan tirildi, deb olamga ochiq e'lon qilinmoqda. U holda qanday qilib ba'zilaringiz: o'liklar tirilmaydi, deb aytyapsizlar? ¹³ Agar o'liklar tirilmas ekan, unda Masih ham tirilmagan demakdir. ¹⁴ Agar Masih tirilmagan bo'lsa, u holda bizning xabarimiz ham, sizning imoningiz ham behudadir. ¹⁵ Bunday holda Xudoning yolg'on shohidlari ham bo'lar edik; chunki biz "Xudo Masihni tiriltirdi", deb shahodat berib yuribmiz. Agar haqiqatan o'liklar tirilmas ekan, unda Xudo Masihni ham tiriltirgan emas. ¹⁶ Ha, agar o'liklar tirilmas ekan, unda Masih ham tirilmagan demakdir. ¹⁷ Agar Masih tirilmagan bo'lsa, sizlarning imoningiz befoyda, sizlar hali ham gunohga botgansizlar. ¹⁸ U holda Masihga umid bog'lab ko'z yumganlar ham *abadiy* halokatga uchraydilar. ¹⁹ Agar biz yolg'iz bu hayot uchun Masihga umid bog'lagan bo'lsak, biz eng baxtsiz insonlar ekanmiz.

²⁰ Vaholanki, Masih chinakamiga tirildi! U birinchi bo'lib tirildi, qolgan marhumlarga namuna bo'ldi.

²¹ O'lim bir inson orqali dunyoga kirdi. Shunga o'xshab, o'liklarning tirilishi ham bir Inson orqali sodir bo'ladi.

[†] MUQADDAS BITIKLAR: Muqaddas Kitobning u vaqtgacha yozilib bo'lgan Qadimgi Ahd qismi, ya'ni Tavrot va Zabur. ^{††} KIFA: Simun Butrusning yangi ismi; qarang: 1:12, Matto 16:18, Yuhanno 1:42.

²² Odam Atoning farzandi bo'lgan barcha o'ladilar. Xuddi shunday: Masihning farzandi [‡] bo'lgan barcha tiriladilar.

²³ Har kim o'z navbati bilan tiriladi: birinchisi, tirilganlarning ilg'ori – Masih, keyin Uning olamga qaytishida Masih ummati bo'lganlar tiriladi. ²⁴ Bundan so'nggina, ya'ni Masih har qanday boshqarma, hokimiyat va qudratni tugatib, saltanatni Ota – Xudoga topshirgandan keyingina oxirat bo'ladi. ²⁵ Xudo butun dushmanlarni Masihning oyog'iga yiqitmaganig qadar, Masih hokimlik qilishi kerak. ²⁶ Shunda oxirgi dushman – o'lim ham barham topadi. ²⁷ Ha, Xudovand borliqni Masihning oyoqlari ostiga tashlab, Unga tobe qildi. Garchi *Zaburda* "Borliq Unga tobe bo'ldi", – deyilsa-da ^{††}, bundan borliqni Unga tobe qilgan Xudo istisnodir.

²⁸ Hamma narsa Unga tobe bo'lgandan keyingina O'g'il ham O'ziga hamma narsani tobe qildirgan Otaga tobe bo'ladi, toki Xudo hammaning hammasi bo'lsin.

²⁹ Agar tirilish bo'lmasa, o'liklar nomidan suvga cho'mib imon keltirganlar bundan qanday foyda kutadilar? Agar o'liklar mutlaqo tirilmaydigan bo'lsa, u holda bu kishilar nega marhumlar nomidan suvga cho'mar ekanlar? ^{‡‡}

³⁰ Nima uchun bizlar har soatda xavf-xatarlar bilan ro'baro'miz? ³¹ Ey birodarlarim, men sizlar tufayli Rab-bimiz Iso Masihdan topgan iftixorim bilan aytamanki, men har kun o'lyapman! ³² Men Efes shahrida vahshiy hayvonlar bilan kurashdim. Agar buni faqat insoniy umid uchun qilganimda edi, menga qanday naf bo'lardi? Agar o'liklar tirilmas ekan, mayli, "keling, yeb-ichaylik, chunki ertaga o'lamiz!" ³³ Lekin adashmanglar: "Yomon odamlar to'dasi yaxshi axloqni buzar ekan".

³⁴ Endi lozim bo'lganiday o'zingizga kelinglar, gunoh qilmanglar! Sizlar nomus qilasiz, deb aytyapmanki, sizlardan ba'zi kishilar Xudoni bilmaydilar.

Tirilgan tananing xususiyatlari

³⁵ Ehtimol, biror kishi shunday aytadi: o'liklar qanday qilib tirilar ekan? Qanday jism bilan paydo bo'lar ekan? ³⁶ Ey nodon! Sening ekan urug'ing agar o'lmasa, tirilmaydi-ku. ³⁷ Ekin ekaningda bo'lajak jismni emas, balki bug'doy yoki boshqa biror ekinning qup-quruq urug'ini ekasan. ³⁸ Xudo esa uruqqa O'zi istaganicha jism bag'ishlaydi, har bir urug'dan alohida jismni hosil qiladi. ³⁹ Har qanday et ham bir xil emas; lekin insonlarning eti boshqa, hayvonlarning eti boshqa, qushlarning eti boshqa, baliqlarning eti boshqa. ⁴⁰ Samoviy va dunyoviy jismlar ham bor. Lekin samoviy jismlarning ko'rki boshqa, dunyoviylikni boshqa. ⁴¹ Quyoshning ko'rki boshqa, oyning ko'rki boshqa hamda yulduzlarning ko'rki boshqa. Ko'rkiga qarab yulduz yulduzdan farq qiladi.

[‡] MASHNING FARZANDI: aslida "Masihning ummati"; yana qarang: Rimliklar 5:12-21. ^{††} qarang: Zabur 8:7, Efesliklar 1:19-22, Ibroniylar 2:5-9. ^{‡‡} O'LIKLAR NOMIDAN SUVDA IMON KELTIRISH: bu odatning mohiyati aniqlanmagan. Ehtimol Korinfda suvda imon keltirmay o'lganlarning yaqinlari ular o'rnida bu marosimni ado etib, marhumlarning tirilishiga umid qilganlar.

⁴² O'liklarning tirilishi ham bunga o'xshaydi: tana o'tkinchi bo'lib ekiladi-yu, o'lmaydigan bo'lib tiriladi.

⁴³ Tushkunlikda ekiladi-yu, ulug'vorlik bilan tiriladi; zai-flikda ekiladi-yu, qudrat bilan tiriladi. ⁴⁴ Moddiy badan ekiladi, ruhiy badan tiriladi. Moddiy jismlar bor bo'lganidek, ruhiy jismlar ham bor. ⁴⁵ *Tavrot*da yozil-ishicha: "Birinchi odam – Odam Ato tirik jon bo'ldi". Oxirgi Odam † esa hayotbaxsh Ruh bo'ldi.

⁴⁶ Ko'ramizki, birinchi navbatda ruhiy emas, moddiy badan keladi. Ruhiy badan keyinroq keladi. ⁴⁷ Birinchi odam yerdan, ya'ni tuproqdan paydo bo'lgan. Ikkinchi Odam [Rabbimiz Iso] esa osmondan tushgan. ⁴⁸ Tuproqdan yaralgan ilk odam qanday bo'lsa, boshqa odamlar ham shundaydir. Samoviy Odam qanday bo'lsa, samoviyilar ham shundaydir. ⁴⁹ Biz tuproqdan yaralgan odamga qanday o'xshasak, samoviy Odamga ham shunday o'xshab ketamiz. ⁵⁰ Ey birodarlar, sizlarga shuni aytyapmanki, foni maxluqqa †† Xudoning Shohligidan meros nasib etmaydi. O'tkinchi maxluq o'lmaslikdan ulush olmaydi.

⁵¹ Mana, men sizlarga bir sir aytyapman: hammamiz o'lmaymiz-u, ammo hammamiz o'zgarib ketamiz.

⁵² To'satdan, ko'z ochib yumguncha, oxirzamon karnay chalinganda o'zgarib ketamiz. Ha, karnay chalinadi va shu onda marhumlar yana hech o'lmaydigan bo'lib tiriladilar. Shunda biz, hayot bo'lganlar ham o'zgarib ketamiz. ⁵³ Bu o'tkinchi badanimiz chirimaydigan, bu o'ladigan vujudimiz o'lmaydigan vujudga burkanishi kerak. ⁵⁴ Bu o'tkinchi badan chirimaydigan, bu o'ladigan vujudimiz o'lmaydigan bo'lib qolgan paytda, quyidagi Tavrot oyatlari amalga oshadi:

"O'lim g'alaba bilan yutildi.

⁵⁵ Ey o'lim, sening nishing qayerda?

Ey do'zax, sening zafaring qayerda?"

⁵⁶ O'limning nishi gunohdir. Gunohning quvati esa Ilohiy Qonun orqali namoyon bo'ladi ‡. ⁵⁷ Lekin Xudoga shukr! U Rabbimiz Iso Masih orqali bizga g'alaba baxsh etgan.

⁵⁸ Shuning uchun, ey sevimli birodarlarim, qattiq va mahkam turinglar. Hamisha Rabbimiz xizmatida bo'lib, yanada g'ayratli bo'linglar. Shuni bilinglarki, Rabbimiz yo'lida qilgan mehnatingiz foydasiz bo'lmaydi.

Iona to'plash haqida yo'l-yo'riq

16 Endi azizlar uchun iona †† to'plashga kelsak, sizlar xuddi Galatiyadagi Masih jamoatlariga tayinlaganimga amal qilinglar. ² Haftaning birinchi kunida har bir odam o'z qo'lidan kelganicha bir miqdor pulni olib qo'ysin, toki oldingizga kelganimda, pul yig'ishga hojat qolmasin. ³ Men oldingizga kelgach, sizlar munosib ko'rgan kishilarga maktublar berib,

† OXIRGI ODAM: *Iso Masih; yana qarang: Rimliklar 5:12-19, 8:11, Yuhanno 5:21, Ibtido 2:7.* †† FONIY MAXLUQ: *aslida "et va qon". ‡ yana qarang: Rimliklar 3:20, 4:15, 7:7-13; Galatiyaliklar 3:19.* †† AZIZLAR UCHUN IONA: *ya'ni Quddusdagi Iso Masih jamoati uchun to'plangan yordam; yana qarang: Havoriyilar 11:27-30, 2-Korinfliklar 8-9-boblar.*

ehsonlaringizni Quddusdagi imonlilarga topshirish uchun yuboraman. ⁴ Agar mening ham borishim zarur bo'lsa, ular bilan boraman.

Pavlusning orzu-armonlari

⁵ Men Makedoniyadan o'tganimdan keyin, sizning oldingizga boraman; chunki Makedoniya orqali o'tib boraman. ⁶ Balki yoningizda bir oz qolarman yoki hatto qishni o'tkazarman, so'ng sizlar meni ketadigan joyimga kuzatarsizlar. ⁷ Chunki bu daf'a sizlar bilan yo'l-yo'lakay ko'rishib ketishni istamayman. Xudo xohlasa, yoningizda bir qancha vaqt qolish umididaman. ⁸ Lekin Hosil bayramiga qadar Efes shahrida qolaman. ⁹ Chunki u yerda ta'sirchan faoliyat ko'rsatishim uchun menga keng eshik ochildi. Ammo menga qarshi chiqqanlar ham ko'p.

¹⁰ Agar Timo'tiy oldingizga kelsa, u orangizda xotirjam bo'lib yurishi uchun e'tibor beringlar. Chunki u menga o'xshash Rabbimiz xizmati bilan mashg'ul.

¹¹ Hech kim uni e'tiborsiz qoldirmasin. U mening oldimga ham kelsin, uni eson-omon kuzatib yuboringlar, uni men birodarlar bilan kutib turibman.

¹² Birodarimiz Apollosdan o'z do'stlari bilan birga sizlarning oldingizga borish uchun ko'p iltimos qildim, biroq hozir borishga hech ko'ngli yo'q. Qulay sharoit bo'lgach, u boradi.

So'nggi pand-nasihat va salomlar

¹³ Hushyor bo'linglar, imonda sobit turinglar, jasoratli va kuchli bo'linglar. ¹⁴ Hamma ishlarigizni mehr-muhabbat bilan bajo keltiringlar.

¹⁵ Birodarlar, Stefanning xonadonini bilasizlar: Axayada birinchi imon keltirganlar ular bo'lib, azizlarga xizmat uchun o'zlarini topshirdilar. Endi sizlardan iltimos qilaman: ¹⁶ Bundaylarga va ular bilan safdoshu mehnatdosh bo'lgan har bir kishiga ehtirom qilinglar.

¹⁷ Men Stefan, Fortunat va Axaikning kelganiga xursand bo'ldim, sizlarning yo'qligingizni ular to'ldirdi.

¹⁸ Ular mening hamda sizlarning ruhingizni tinchitdilar. Bundaylarni taqdiranglar.

¹⁹ Asiya viloyatidagi Masih jamoatlari sizlarga salom yo'llayaptilar. Akil bilan Priskilla va ularning uyida yig'iladigan jamoat sizlarga Rabbimizdan ko'p salomatlik tilaydilar. ²⁰ Butun birodarlar sizlarga salom yo'llayaptilar. Muqaddas o'pich bilan salomlashinglar.

²¹ Men, Pavlus, sizlarga duoyi salom yozyapman, bu mening qo'lim.

²² Kimki Rabbimiz Iso Masihni sevmasa, mardudi davron bo'lsin! Maranafa ††

²³ Rabbimiz Iso Masihning inoyati sizlarga yor bo'lsin.

²⁴ Men Iso Masihning sevgisi ila hammangizni sevarman. Omin.

IKKINCHI MAKTUBI

†† MARANAFI: *aramiy tilida "Yo Rabbimiz, kel" demakdir.*

IKKINCHI KORINFLIKLARGA

IKKINCHI MAKTUBI

Duoyi salom

1 Xudoning irodasi bilan Iso Masihning havoriysi bo'lgan men, Pavlus ila birodarimiz Timo'tiy, Korinf shahridagi Xudoning jamoatiga, shuningdek, Axaya o'lkasi bo'ylab yashovchi barcha Xudoning azizlariga salom yo'llaymiz. ² Otamiz Xudo va Rabbimiz Iso Masihdan sizlarga inoyat va tinchlik bo'lsin!

Tasalli manbayi – Xudo

³ Har turli tasallining manbayi bo'lgan Xudo, marhamatli Ota, Rabbimiz Iso Masihning Otasi Xudoga hamdu sanolar bo'lsin! ⁴ U butun g'am-qayg'ularimiz uchun bizga tasalli beradi. Shu tariqa o'zimizdek har turli qayg'ularga yo'liqqan boshqa odamlarni biz Xudodan olgan tasalli bilan ovuntira olamiz. ⁵ Masihning azoblari bizda qancha ko'payayotgan bo'lsa, Masihning tasallisi ham bizda shuncha ko'paymoqda. ⁶ Agar biz g'am-qayg'u chekayotgan bo'lsak, bu sizlar tasalli va najot topishingiz uchundir. Va agar biz tasalli topayotgan bo'lsak, bu ham sizlarning tasalli topishingiz uchundir. Biz chekayotgan qayg'ularga o'zingiz ham yo'liqqaningizda, shu bilan tasalli topib, sabr-toqat qilasizlar. ⁷ Sizlarga ishonchimiz komil, chunki sizlar alamlarimizgagina emas, tasallimizga ham sherik ekaningizni bilamiz.

⁸ Ey birodarlar, Asiya viloyatida boshimizga kelgan kulfatlardan xabarsiz qolishingizni istamaymiz. Biz haddan tashqari, chidab bo'lmaydigan darajada ezildik, hatto sog' qolishga umidimizni yo'qotgan edik. ⁹ Ha, o'limga mahkum bo'lganimizni o'z vujudimizda sezardik. Bu shuning uchun bo'ldiki, biz o'zimizga emas, balki faqat o'liklarni tiriltiruvchi Xudoga umid bog'laylik. ¹⁰ Haqiqatan ham Xudo bizni shunday katta o'lim tahlikasidan qutqardi va yana qutqaradi. Ha, U bizni yana qutqaradi, deb Undan qattiq umid qilamiz. ¹¹ Chunki sizlar ham biz uchun ibodat qilishda ishtirok etib kelyapsizlar. Shunday ko'p kishilarning iltijosi tufayli Xudo bizga inoyat ko'rsatdi, toki buni yana ko'plar bilib, biz tufayli Xudoga shukr qilsinlar.

¹² Bizning iftixor qilishimizning sababi bor, vijdonimiz ham shundan dalolat beradiki, biz bu dunyoda, xususan sizlar bilan bo'lgan munosabatimizda insoniy hikmat bilan emas, balki Xudoning inoyati bilan, muqaddaslik bilan, Xudoga maqbul bo'lgan samimiylik bilan

harakat qildik. ¹³ Biz sizlarga nima yozsak, o'qib, anglab yetinglar, deb yozamiz. Umid qilamanki, sizlar bularni oxirigacha anglab yetasizlar. ¹⁴ Sizlar, qisman bo'lsa ham, bizni anglagansizlar va bilasizlarki, Rabbimiz Iso Masihning *olamga qaytadigan* kunida biz sizning faxringiz, siz esa bizning faxrimiz bo'lasizlar.

Pavlusning kechikkan ziyorati

¹⁵ Shu ishonch bilan, sizlar ikkinchi daf'a farah topinglar deb, oldinroq sizlarning yoningizga kelish niyatida edim. ¹⁶ Sizlarning oldingizdan Makedoniyaga o'tish va Makedoniyadan yana sizlarning oldingizga qaytish niyatida edim, oxiri sizlar meni Yahudiyaga kuzatib qo'yar edingizlar. ¹⁷ Shunday niyatim bo'la turib, beqarorlik bilan harakat qildimmikan? Yoki men goh ha-ha, goh yo'q-yo'q deganday, o'zboshimchalik bilan tashabbus ko'rsatdimmikan?

¹⁸ Xudo O'z so'zida turadi, shuning uchun bizning sizga so'zimiz ham goh "ha", goh "yo'q" emas. ¹⁹ Biz, ya'ni men, Silvan va Timo'tiy sizning orangizda Xudoning O'g'li – Iso Masihni targ'ib qilganimizda, buni goh "ha", goh "yo'q" deb qilmadik. Masih degani – "ha" degani. ²⁰ Chunonchi Xudo qancha va'dalarni bergan bo'lsa, ular Masih sharofati bilan "ha" deganday, "omin" deganday ro'yobga chiqadi, toki biz Masih orqali Xudoni ulug'laylik. ²¹ Xudoning O'zi bizni sizlar bilan birga Masih ummati qilib, mustahkam poydevorli qildi, O'ziga ajratib oldi, ²² ustimizga O'zining muhrini bosdi, bularning garovi qilib Muqaddas Ruhni yuraklarimizga joylashtirdi.

²³ O'z jonim haqi Xudoni shohidim bilaman: sizlarni ayaganim uchun hanuz Korinfga bora olmadim. ²⁴ Biz go'yo sizlarning imoningiz ustidan hukmronlik o'rnatayotganday bo'lyapmiz. Aslida biz quvonishingiz uchun sizlarga ko'maklashmoqdamiz. Chunki sizlar imonda mahkam turibsizlar.

Xafagarchilik va kechirim haqida

2 Shunday qilib, men ko'nglimda yoningizga yana xafagarchilik bilan kelmaslikka qaror qildim. ² Agar men sizlarni xafa qiladigan bo'lsam, xafa qilganlarimdan boshqa kimlar ham meni ovuntira olardi? ³ Men ham oldindan shuning uchun sizlarga yozdimki, yoningizga kelganimda meni xursand qiladigan odamlardan xafagarchilik ko'rmayin. Chunki ishon-

chim komilki, mening sevinchim hammangizning sevinchingizdir. ⁴ Men sizlarni xafa qilish uchun emas, balki sizlarga bo'lgan cheksiz muhabbatimni sezishingiz uchun chuqur qayg'u va yurak iztirobi ichida hamda to'xtovsiz ko'z yoshlari bilan yozdim.

⁵ Agar kim xafa qilgan bo'lsa ham, meni emas, mubolag'a qilmasdan aytyapmanki, deyarli hammangizni xafa qilgan bo'ladi. ⁶ Xafa qilgan odamga ko'pchilik tomonidan berilgan bunday jazo yetar. ⁷ Shuning uchun endi bu odam haddan ortiq xafa bo'lmasligi uchun, uni kechirib tasalli berishingiz ma'quldir. ⁸ Ha, unga boshqatdan muhabbat qo'yishingizni iltimos qilaman. ⁹ Sizlar har ishda itoatli bo'lganingizni amalda bilish uchun sizlarga yozdim. ¹⁰ Biror kishini biror narsa xususida kechirsangizlar, men ham kechiraman. Men kimni kechirgan bo'lsam (agar kechiradigan biror narsa bo'lsa), uni sizlar uchun, Masihning huzurida turib kechirdim. ¹¹ Zinhor shaytonning pand berishiga yo'l qo'ymaylik, uning fitnalaridan xabarsiz emasmizku.

Injilning xush hidi taralmoqda

¹² Masihning Xushxabarini yetkazish uchun Troas shahriga kelganimda, Rabbim menga bir eshik ochib bergan edi. ¹³ Shunga qaramay, ruhim tinch emas edi, chunki birodarim Titusni u yerda topmagan edim. Nihojat, u yoqdagilar bilan xayrlashib, Makedoniyaga jo'nadim.

¹⁴ Xudoga shukr! U bizni doimo Masihning tantanali yurishida olib borayotir va biz orqali har yerda O'z haqidagi bilimning xush bo'ylarini tarqatayotir. ¹⁵ Biz xalos bo'ladiganlarning ham, halok bo'ladiganlarning ham orasida Xudo sha'niga taralayotgan Masihning xush hidimiz. ¹⁶ Bu – halok bo'ladiganlar uchun halokatli o'lim hididir, xalos bo'ladiganlar uchun esa yashatuvchi hayot hididir.

Bunday mas'uliyatga kim loyiq? ¹⁷ Mana biz ko'pchilik qilayotganday, Xudoning kalomini bozorga solmaymiz. Aksincha, Xudo tomonidan yuborilgan va Masih xizmatida bo'lgan kishilardek, Xudoning ko'zi oldida sof ko'ngildan voizlik qilmoqdamiz.

Yangi Ahdning ulug'ligi

3 O'zimizni yana tavsiya etishni boshlaymizmi? Nahotki ba'zilarga kerak bo'lganday, sizlar uchun yo'ki sizlardan tavsiyanomalar kerak bo'ldi? ² Butun insonlar tomonidan tan olingan va o'qilayotgan, bizning qalbimizga yozilgan tavsiyanomamiz – mana sizlarsiz. ³ Ochiq ko'rinib turibdiki, bizning xizmatimiz orqali yozilgan Masihning maktubi sizlarsiz. Bu siyoh bilan emas, balki barhayot Xudoning Ruhi bilan yozilgan hamda tosh lavhalarga [†] emas, balki inson qalblari bo'lgan et lavhalarga yozilgan maktubdir. ⁴ Biz Masih tufayli Xudo huzurida shunday ishonchga sazovormiz. ⁵ Lekin bunga go'yo o'z-o'zimizdan, o'z qobiliyatimiz bi-

[†] TOSH LAVHALAR: Tavrotning asosini tashkil etgan O'n Amrni Xudo tosh lavhalarga chizib, Muso payg'ambarga topshirgan edi; yana qarang: Ibroniylar 10:16.

lan muvaffaq bo'lmaganmiz. Bizning qobiliyatimiz faqat Xudodandir. ⁶ U bizga Yangi Ahdning ^{††} xizmatkorlari bo'lishday qobiliyatni berdi. Bu xizmat esa Qonun harfi [‡] asosida emas, Ilohiy Ruh asosida sodir bo'lmoqda. Harf o'ldiradi, Ruh esa hayot bag'ishlaydi.

⁷ Tavrot davrida Xudoga xizmat qiluvchilar toshga harfma-harf chizilgan va gunohkorga mutlaqo o'lim keltiradigan Qonun bo'yicha xizmat qilishlari kerak edi. Bu xizmatning ko'rsatmasi shunday ulug'vorlik bilan keldiki, hatto Musoning nur yog'ilib turgan yuziga Isroil o'g'illari qaray olmas edilar (vaholanki, Muso yuzining ulug'vorligi o'tkinchi edi). ⁸ Shunday ekan, Ilohiy Ruh bo'yicha Xudoga xizmat qilish yo'li yanada ulug'vorroq bo'lmaydimi? ⁹ Ilgari gunohkorni mahkum qilgan xizmatning ulug'vorligi bor edi. Endi esa gunohkorning oqlanishiga sabab bo'ladigan xizmat bundan chondon ulug' emasmi? ¹⁰ Hammadan ulug' bo'lgan narsa o'rtaga chiqqandan so'ng, ilgari ulug' deb bilingan narsaning ulug'ligi endi hechga chiqadi. ¹¹ Agar vaqtincha joriy bo'ladigan tuzum ulug'vorlik bilan kelgan bo'lsa, unda boqiy qoluvchi tuzum naqadar ulug'vorroqdir.

¹² Biz bunday umidga molik bo'lib, katta jasorat bilan harakat qilyapmiz. ¹³ Muso payg'ambar yuzimning o'tkinchi porloqligi tugaganini Isroil o'g'illari ko'rmasin deb, yuziga parda yopgan edi. Biz unga o'xshamaymiz. ¹⁴ Ularning zehnlari o'tmaslashib ketdi. Chunki bugunga qadar Qadimgi Ahdni ^{‡‡} o'qish vaqtida, o'sha parda turibdi. Parda ko'tarilmagan, u yolg'iz Masih orqali bartaraf bo'ladi. ¹⁵ To bugunga qadar Musoning kitobini o'qish vaqtida ularning yuraklarini parda yopib turibdi. ¹⁶ Faqat Rabbimiz Isoga iltijo qilganda bu parda olib tashlanadi.

¹⁷ Rabbimiz – Ruhdir. Rabbimizning Ruhi qayerda bo'lsa, o'sha yerda erkinlik bor. ¹⁸ Biz hammamiz ochiq yuzimiz bilan, ko'zguga qaraganday, Rabbimizning ulug'vorligiga qarab turibmiz. Ulug'vorlikdan ulug'vorlikka o'tganimiz sari, Rabbimizning suratiga tomon o'zgarimoqdamiz; bu esa Rabbimizning Ruhi orqali sodir bo'lmoqda.

Sopol idishlardagi ulug' xazinamiz

4 Biz Xudoning marhamati bilan bunday xizmatga musharraf bo'lib, umidsizlanmaymiz. ² Lekin sirli va uyat ishlarni rad etib, hiyla bilan harakat qilmaymiz, Xudoning kalomini buzmaymiz. Haqiqatni ochiq-oydin qilib, Xudo huzurida o'zimizni har bir insonning vijdoniga taqdim etamiz. ³ Bordiyu Xushxabarimiz yopiq bo'lsa, u halok bo'ladiganlar uchun yopiqdir. ⁴ Xudoning tasviri bo'lgan Masihning ulug'vor Xushxabarining nurini odamlar ko'rmasin deb, bu dunyoning tangrasi ^{‡‡} imonsizlarning zehnlarni ko'r qilgan. ⁵ Biz esa o'zimizni emas, balki Rabbimiz Iso Masihni targ'ib qilmoqdamiz;

^{††} YANGI AHD: lug'atga qarang. [‡] QONUN HARFI: aslida "harf", ya'ni Tavrotning amr-farmonlari; yana qarang: Rimliklar 7:6, Yuhanno 6:63. ^{‡‡} QADIMGI AHD: lug'atga qarang. ^{‡‡} BU DUNYONING TANGRISI: Xudoni tanimaydigan odamlar ustidan xudolik qilayotgan shayton; yana qarang: Efesliklar 2:2, Yuhanno 12:31.

biz – Iso yo'lida sizlarning qullaringiz, xolos. ⁶Xudo ibtidoda: "Qorong'ulikdan nur porlasin", – deb qanday buyurgan bo'lsa †, endi O'zining nuri bilan bizning yuraklarimizni ham shunday yoritdi, Iso Masih siyosida porlab turgan O'zining ulug'vorligini bizga ko'rsatdi.

⁷Bu ulug'vor xazinani esa biz sopol idishlarda †† olib yuribmiz, toki bu oliy qudrat bizga emas, Xudoga mansub ekanligi ko'rinib tursin. ⁸Biz har tomonlama jabrlanamiz, lekin ezilmaymiz. Mushkul ahvolda qoldik, ammo umidimizni yo'qotmaymiz. ⁹Quvg'inga uchraymiz, lekin ilosiz emasmiz. Yerga qulaymiz, ammo yakson bo'lmaymiz. ¹⁰Isoning hayoti badanimizda namoyon bo'lib tursin deb, Uning o'limini doim badanimizda olib yuribmiz. ¹¹Bizning foniylar badanimizda Isoning hayoti namoyon bo'lsin deb, biz, tiriklar Iso uchun hamisha o'limga topshirilmoqdamiz. ¹²Shunday qilib, o'lim bizda, hayot esa sizda amal qilmoqda.

¹³Zaburda: "Tshonganim uchun gapirdim", – deb yozilgan ‡. Biz xuddi shu imonning ruhiga egamiz va ishonganimiz uchun gapiramiz. ¹⁴Bilamizki, Rabbimiz Isoni tiriltirgan Xudo bizni ham Iso bilan birga tiriltiradi va sizlar bilan birga O'z huzurida turg'izib qo'yadi.

¹⁵Bularning hammasi sizlar uchun sodir bo'lmoqda, toki Xudoning inoyati yana ko'pdan-ko'p odamlarga o'tsin, shu tariqa Xudoning hamdu sanosi yanada oshib, tillardan tushmaydigan bo'lsin.

¹⁶Shuning uchun ham umidsizlanmaymiz. Garchi zo-hiriy vujudimiz har qancha xazon bo'layotgan bo'lsada, botiniy vujudimiz kundun-kunga yangilanyapti.

¹⁷Bu o'tkinchi va arziyas qayg'ularimiz biz uchun had-dan tashqari ajib, katta va abadiy ulug'vorlik hosil qiladi. ¹⁸Chunki biz ko'zga ko'rinadigan narsalarga emas, ko'zga ko'rinmaydigan narsalarga qaraymiz. Ko'rinadiganlari muvaqqat, ko'rinmaydiganlari esa abadiydir.

Samoviy vatanimiz

5 Biz bilamizki, bu foniylar uyimiz ††, bu kulbimiz xarob bo'lgandan keyin, Xudo bizga mangu bir uy, qo'l bilan qurilmagan osmondagi makonni beradi. ²Biz samoviy maskanimizga burkanishni sog'inib, oh chekib yuribmiz. ³O'shanda shunday burkangan bo'lib, boshqa yalang'och ko'rinmaymiz. ⁴Dunyoviy kulbada bo'lgunimizcha, istibdod ostida oh-nola chekyapmiz. Bu kulbadan chiqishni istamasak-da, *samoviy vujudga* burkanishni orzu qilamiz, chunki o'shanda bu foniylar boqiy hayotga tamoman g'arq bo'lajak. ⁵Aynan shuning uchun Xudo bizni yaratgan va buning garovi qilib bizga Muqaddas Ruhni ato qilgan.

⁶Shuning uchun biz doimo xotirjammiz. Bilamizki, bu badanda joylashgunimizcha, Rabbimizdan uzoqda qolgan g'ariblarimiz. ⁷Biz ko'rish bilan emas, e'tiqod bilan yashaymiz. ⁸Ha, xotirjammiz va iloji bo'lsa, badanimiz g'urbatsarosidan chiqib, Rabbimiz huzuridagi vatanga ko'chishni xohlaymiz. ⁹Lekin xoh vatanda, xoh g'urbatda joylashsak, Rabbimizga maqbul bo'lish uchun jon-

† qarang: *Ibtido 1:3-5*. †† *SOPOL IDISHLAR: o'tkinchiligimiz, bandaligimiz ramzi*. ‡ qarang: *Zabur 115:1-2*. †† *FONIY UYIMIZ: badanimiz ramzi; aynan qarang: 2-Butrus 1:13-14*.

bozlik qilamiz. ¹⁰Chunki hammamiz badanda yashagan paytda qilgan yaxshi yoki yomon ishlarimizga yarasha qismatimizni olish uchun, Masihning hukm kursisi oldida hozir bo'lajakmiz.

Xudo bilan yarashish

¹¹Biz Xudodan qo'rqishning nimaligini anglaganimizdan keyin, boshqa odamlarni ham Unga ishontirmoqqa tirishamiz. Xudoga esa biz ayonimiz va umid qilamanki, sizlarning vijdongizga ham ayonimiz.

¹²O'zimizni sizlarga qayta taqdim etmayapmiz. Lekin qalbidan ko'ra tashqi qiyofasi bilan maqtanayotganlarga tegishli javob beringlar deb, biz bilan maqtanish imkoniyatini sizlarga beryapmiz. ¹³Biz aqldan ozdikmi? Unda bu Xudo uchun. Aqlli gapiryapmizmi? Unda bu sizlar uchun. ¹⁴Axir, Masihning sevgisi bizni qamrab olyapti-ku! Agar hamma odamlar uchun Bittasi o'lgan bo'lsa, bu hammasi o'lgani demak, degan xulosaga keldik. ¹⁵Masih ana shu maqsadda hamma uchun o'ldi, toki yashayotganlar endi o'zlari uchun emas, balki o'zlari uchun o'lgan va tirilgan Masih uchun yashasinlar.

¹⁶Shuning uchun biz endi hech kimni insoniy fikr bilan qadrlamaymiz. Agar Masihni ilgari insoniy fikr bo'yicha bilgan bo'lsak, bundan keyin yana bunday bilmaymiz. ¹⁷Binobarin, kim Masihga tegishli bo'lsa, u yangi ijoddir. Qadimgi holat o'tib ketdi, endi [hammasi] yangi bo'ldi.

¹⁸Bularning hammasiga Xudo sabab bo'ldi. U Masih orqali bizni O'zi bilan yarash-tirdi hamda odamlarni Xudo bilan yarash-tirish †† xizmatini bizga berdi. ¹⁹Ha, Xudo Masih vujudida bo'lib dunyoni O'zi bilan yarash-tirdi, odamlarning gunohlarini hisobga olmadi. Bu yarashish to'g'risidagi xabarni yetkazishni esa bizga topshirdi. ²⁰Shunday qilib, biz Masih uchun elchilik qilyapmiz, Xudo biz orqali insonlarga murojaat etyapti. Biz Masih nomidan yolvoryapmiz: Xudo bilan yarash-inglar! ²¹Xudo bizni O'ziga ma'qul, solih deb bilish uchun, gunohni hech bilmagan Masihni biz uchun gunohga aylantirdi.

Injil yo'lida fidoyilik

6 Xudoning hamkorlari sifatida, Uning inoyatini be-foйда qabul qilmaslikni sizlardan iltimos qilamiz.

²Chunki Xudo *Tavrot*da shunday deyapti:

"Maqbul vaqtda seni eshitdim,
Najot kunida senga yordam berdim".

Mana endi maqbul vaqt keldi! Mana endi najot kuni keldi!

³Xizmatimiz qoralanmasin deb, hech kimga hech qanday xalaqit bermaymiz. ⁴Xudoning xizmatkorlari sifatida o'zimizni hamma sohada ibrat qilib ko'rsatamiz: cheksiz sabr-toqatda, g'am-qayg'ularda, tanqisliklarda, tangliklarda, ⁵zarbalar ostida, zindonlarda, to'polonlarda, zahmatlarda, uyqusizlikda, ro'za tutish-

†† *XUDO BILAN YARASHISH: yana qarang: Rimliklar 5:1-11, Kolosaliklar 1:20-22*.

da, ⁶ poklikda, donolikda, to'zimplilikda, mehribonlikda, Muqaddas Ruh kuchida, samimiy muhabbatda.

⁷ Haqiqat kalomini aytib, Xudoning qudratiga suyanib, o'ng va so'l qo'lida solihlik qurollarini [†] tutib yuribmiz. ⁸ Sharaf va isnodga, haqorat va maqtovga duch kelyapmiz. Bizni aldamchi hisoblaydilar, ammo haqiqatgo'yimiz. ⁹ Noma'lummiz, ammo bizni hamma biladi. Bizni o'lgan deb hisoblaydilar, ammo mana, tirikmiz. Bizni jazoga tortyaptilar, ammo o'lmayapmiz. ¹⁰ Bizni xafa qilyaptilar, ammo doimo xursandmiz. O'zimiz kambag'alimiz, ko'p kishilarni boyitamiz. Hech narsamiz yo'g'u, ammo hamma narsaga egamiz.

¹¹ Ey korinliklar, sizlar uchun tilimiz yechildi, yuragimiz keng ochildi. ¹² Bizning ko'nglimiz sizlar uchun tor emas, lekin o'zlarigizning ko'nglingiz juda tor ekan!

¹³ Buning baravariga – bolalarimga gapirayotgandek gapiryapman – sizlar ham ko'nglingizni kengroq qil-inglar-chi!

Masih ummatining imtiyozlari

¹⁴ Imonsizlar bilan noravo sheriklik qilmanglar ^{††}. Solihlik bilan qonunsizlik orasida qanday aloqa bor? Yoki nur bilan qorong'ilik orasida qanday umumiylik bo'lishi mumkin? ¹⁵ Masih bilan alayhilla'na [‡] orasida qanday kelishuv bo'la oladi? Yoki imonli bilan imonsiz orasida qanday sheriklik bo'lishi mumkin? ¹⁶ Xudo ma'badi bilan butlar orasida qanday muvofiqlik bor? Sizlar esa barhayot Xudoning ma'badisizlar. Xudo *Tavrot*da aytganidek:

“Men ular ichra maskan qilib,
O'rtalarida yurgayman.

Ularning Xudosi bo'lurman,
Ular esa Mening xalqim bo'lur”.

¹⁷ Binobarin, Xudovand yana shunday degan:

“Ularning orasidan chiqinglar,
Ulardan ayrilib ketinglar,
Nopokka esa qo'l tegizmanglar;
Shunda Men sizlarni qabul qilurman.

¹⁸ Men sizlarga Ota bo'lurman,
Sizlar esa Menga o'g'ilu qiz bo'lursiz,
– deydi Xudovand, Sarvari koinot”.

Quvonchga aylangan xafalik

7 Ey sevikli birodarlarim, Xudo bizga bunday ulug' va'dalarni bergan ekan, badan va ruhimizni bulg'ovchi har qanday murdorlikdan o'zimizni tozalab, Xudodan qo'rqib yashab, butunlay muqaddas bo'laylik.

² Qalbingizdan bizlarga joy beringlar. Biz hech kimga ozor bermadik, hech kimga ziyon keltirmadik, hech kimdan manfaat ko'zlamadik. ³ Sizlarga ta'na qilib aytmayapman. Chunki oldin ham aytganimdek, o'lishmi, qolishmi, sizlar bizning dilimizdasizlar. ⁴ Sizlarga ishon-

[†] SOLIHLIK QUROLLARI: imonlining hayoti jangga o'xshaydi, bunga kerak bo'ladigan qurol-aslahaga esa poklik va ruhiy kuchdan iborat; yana qarang: 10-bob, Rimliklar 13:12, Efesliklar 6:10-20. ^{††} NORAVO SHERIKLIK QILMANGLAR: aslida “yot bo'yinturuqqa o'zingizni qo'shmanglar”. [‡] ALAYHILLA'NA: aslida “beliar”, ya'ni mal'un shaytonning nomi.

chim komil, iftixorim katta. Qayg'u-alamlarimiz qancha bo'lmasin, mening dilim tasalliga to'lib-toshadi, behad sevinaman.

⁵ Hatto Makedoniyaga kelganimizdan keyin ham tanamizga hech qanday rohat topolmadik, aksincha, har tomonlama siqilgan edik: tashqaridan hujumlar, ko'ngilda qo'rquvlar bor edi. ⁶ Lekin tushkunlarga tasalli beruvchi Xudo Titusni yonimizga yuborib, bizni ovuntirdi. ⁷ Biz Titusning kelgani bilangina emas, balki u sizlardan topgan tasalli haqida eshitish bilan ham yupanib qoldik. Titus men uchun bo'lgan qattiq sog'inchingiz, tortgan ohlaringiz, ko'rsatgan zo'r g'ayratingiz haqida bizga xabar bergandan keyin, yanada ko'proq sevindim.

⁸ Shu sababdan, maktubim bilan sizlarni xafa qilgan bo'lsam ham, afsuslanmayman. Garchi oldin u maktubdan qisqa bir muddat sizlar xafa bo'lib, men pushaymon qilgan bo'lsam-da, ⁹ endi sevinyapman. Xafa bo'lganingizdan emas, balki xafagarchilik sizlarni tavbaga keltirgani uchun sevinyapman. Ha, siz azbaroyi Xudodan xafa bo'ldingizlar, shuning uchun bizdan hech qanday zarar ko'rmadingizlar. ¹⁰ Azbaroyi Xudo keladigan xafagarchilik o'kintirmaydi, aksincha, odamlarni tavbaga keltirib, najot topishiga imkon yaratadi. Dunyoda bo'ladigan xafagarchilik esa faqat o'limni keltirib chiqaradi. ¹¹ Qaranglar, aynan shu sababli, ya'ni sizga Xudo taqdir etgan xafagarchilik sababli o'zingizni oqlash uchun sizlarda qanday g'ayrat paydo bo'ldi, qanday g'azab, qanday qo'rquv, qanday sog'inch, qanday jonbozlik, qanday adolatparvarlik hosil bo'ldi! Ana shularning hammasi bilan o'zingizni halolladingizlar. ¹² Har holda, mening sizlarga maktub yozishimdan maqsad ayblovchi yoki ayblanuvchini belgilash emas, balki Xudoning huzurida sizlar biz uchun qanday ixlosmand ekaningizni eslatish edi.

¹³ Shu yo'sin biz tasalli topdik. Bu topgan tasallimizdan tashqari, Titusning xursandligi bizni yana ko'proq quvontirdi. Chunki hammangiz uning ruhini juda ko'taribsizlar. ¹⁴ Men uning oldida sizlarni maqtagan edim va uyatga qolmadim. Sizlarga har narsa to'g'risida haqiqatni gapirar edik, Titusni maqtaganimiz ham haqiqat bo'lib chiqdi. ¹⁵ U hammangizning itoatkorligingizni, o'zini qanday hurmat va ehtirom bilan qabul qilganingizni xotirlar ekan, uning sizlarga bo'lgan muhabbati yanada o't olmoqda. ¹⁶ Sizlarga ishonchim komil, ana shundan xursandman.

Quddusdagi Masih jamoati uchun iona

8 Endi birodarlar, Makedoniya o'lkasidagi Masih jamoatlariga Xudo ko'rsatgan inoyat haqida sizlarga bildirib qo'ymoqchimiz. ² Ular og'ir kulfatlarga yo'liqib, sinovdan o'tgan bo'lsalar-da, jo'shqin bir sevinch namoyon qildilar, o'ta kambag'alligiga qaramay, samimiy bir saxiylik ko'rsatdilar. ³ Ular qo'llaridan kelgancha, hatto imkonlaridan ham ortiq xayr-ehson berganlariga men shohidman. ⁴ Ular Xudo azizlari uchun qilinadigan yordamda ishtirok etishni bizdan ko'p o'tinib so'radilar. ⁵ Ular hatto umid qilganimizdan

ham ziyodroq qildilar: o'zlarini oldin Rabbimizga, keyin, Xudoning irodasi bilan, bizga bag'ishladilar.

⁶ Titus bu xayrli ishni oldinroq boshlagani uchun, buni sizning orangizda bitirishi uchun uni rag'batlantirdik. ⁷ Sizlar hamma narsada mo'lsiz – imonda, kalomda, bilimda, g'ayratu tirishqoqlikda, bizga qo'ygan mehringizda... Shunday ekan, bu xayrli ishda ham mo'l bo'linglar. ⁸ Buni buyruq tariqasida emas, balki boshqalarning g'ayrati bilan muqoyasa qilib, sevingizning haqiqiyiligini sinab ko'rib gapiryapman. ⁹ Chunki sizlar Rabbimiz Iso Masihning inoyatini bilasiz: U boy bo'la turib, kambag'alligim tufayli boy bo'linglar, deb sizlar uchun kambag'allashdi.

¹⁰ Bu haqda men sizlarga foydali bo'ladigan shunday maslahat beraman: sizlar o'tgan yili bu ishni boshlabgina qolmay, rosa ko'ngil qo'ygan edingizlar. ¹¹ Endi bu ishni oxiriga yetkazinglar, chin ko'ngildan, qo'lingizdan kelganicha bitirishga harakat qilinglar. ¹² Agar g'ayrat bo'lsa, kimda nima yo'qligiga qarab emas, balki nima borligiga qarab qabul qilinadi. ¹³ Boshqalarga yengillik bo'lib, sizlarga esa og'irlik tushmasligi kerak, ammo baribir tenglik bo'lsin. ¹⁴ Hozirda sizlardagi baraka ulardagi yetishmovchiliklarni to'ldirsiz, boshqa vaqtda ulardagi baraka sizlardagi kamchiliklarni to'ldirsiz, shu yo'sin tenglik bo'lsin. ¹⁵ *Tavrot*da yozilganidek:

“Ko'p to'plaganda ortig'i bo'lmadi,
Oz to'plaganda kami bo'lmadi”.

Titus Korinfga yuborilyapti

¹⁶ Sizlar uchun Titusning diliga bunday g'ayratni jo qilgan Xudoga shukr! ¹⁷ Men unga iltimos qilgan bo'lsam-da, u o'z xohishi va zo'r g'ayrat bilan sizning oldingizga bormoqchi bo'ldi. ¹⁸ U bilan birga butun Masih jamoatlarida Injil voizi deb maqtalgan bir birodarni ham yuboryapmiz. ¹⁹ Jamoatlar ayniqsa bu xayrli ishda yordam qilsin, deb uni yo'ldoshimiz qilib sayladilar. Biz bu ishni Rabbimizni ulug'lash uchun olib boryapmiz, shu bilan o'z ishtiyuqmandligimizni ko'rsatishga ham fursat topyapmiz. ²⁰ Bizga ishonib topshirilgan bu mo'l ehsonni yig'ishda birov bizga ta'na qilmasin deb ehtiyot bo'lmoqdamiz. ²¹ Biz Rabbimiz oldidagina emas, balki insonlar oldida ham halol bo'lishga harakat qilamiz.

²² Demak, bir necha marta turli sharoitda sinalgan va g'ayrati borligini ko'rsatgan, endi esa sizlarga ishonchi komil bo'lib yanada g'ayratli bo'lgan bu birodarimizni boyagi ikki kishi bilan birga yuboryapmiz. ²³ Titusga kelganda, u mening o'rtog'im va orangizda yumush bajaradigan hamkorimdir. Boshqa birodarlarimiz bo'lsa, Masih jamoatlarining elchilari va Masihning shon-shuhratidirlar. ²⁴ Shunday qilib, jamoatlar oldida bularga muhabbatingizni namoyon qilib, sizlar tufayli topgan iftixorimizning to'g'riligini isbot etinglar.

Saxiy bo'lishga undash

⁹ Azizlar uchun qilinadigan yordam haqida sizlarga yozish men uchun ortiqchadir. ² Chunki bilamanki, yordam berishga tayyorsizlar, shuning uchun ham: “Axaya aholisi o'tgan yildan beri tayyor”, – deb Makedoniya bo'ylab sizlar bilan maqtanib yuribman. Sizlarning g'ayratingiz tufayli ko'plar harakatga keldi. ³ Endi siz haqingizda maqtanish behuda bo'lib chiqmasin va xuddi aytganimday, tayyor bo'linglar deb, birodarlarni yuboryapman. ⁴ Yana makedoniyaliklar men bilan birga borib, sizlarni tayyor bo'lmagan holda topsalar, biz uyatga qolmaylik – aynan sizlar deb aytmayapman; chunki biz shunday ishonib sizlar bilan maqtanib qo'yganmiz, axir. ⁵ Shuning uchun va'da etilgan ionalarni oldindan tayyorlasinlar deb, men birodarlarni o'zimdan avval oldingizga yuborib, iltimos qilishni lozim ko'rdim. Ionangiz nohaq soliqday emas, rozilik bilan tayyor bo'lsin.

⁶ Shuni unutmangki, qizg'anib ekan qizg'anib o'rib oladi; mo'l ekan esa mo'l o'rib oladi. ⁷ Har kim norozi bo'lib yoki majburiyat bilan emas, balki ko'nglida niyat etganini bersin. Chunki Xudo rozi bo'lib beruvchini sevadi. ⁸ Sizlar hamma vaqt hamma narsaga to'la qanoat hosil qilib, turli xayrli ishlarga boy bo'lishingiz uchun, Xudo sizlarni har xil noz-ne'matlardan boy qilishga qodir. ⁹ *Zaburda* yozilganidek:

“Solih qo'lini ochib kambag'alga sadaqa berar,
Uning solihligi esa abadiy turar” †.

¹⁰ Dehqonga urug' va yeyuvchiga non beradigan Xudo sizlarning ekkaningizni ham mo'l qiladi, bu himmatingizni unumli qiladi. ¹¹ Sizlar yanada saxiy bo'lib, har jihatdan boyib ketasizlar, natijada biz tufayli Xudoga hamdu sanolar oshib ketadi.

¹² Bu muqaddas burchning ijro bo'lishi bilan na faqat Xudo azizlarining kamchiliklari to'ldiriladi, balki ko'pchilik odamlar ham Xudoga ko'pdan-ko'p tashakkur aytishga sabab topadi. ¹³ Chunki bu xayrehsongiz sizning Xudoga bo'ysunganingizdan, shuningdek, Masih Xushxabariga bo'lgan ixlosingiz va samimiy saxovatingizdan dalolatdir; odamlar buni ko'rib, Xudoni ulug'laydilar. ¹⁴ Sizlar uchun ibodat qilar ekanlar, Xudo sizga ortig'i bilan inoyat berganidan quvonishib, sizlarga ko'ngil qo'yadilar. ¹⁵ Uning ifodalashga til o'z hadyasi uchun Xudoga shukr!

Havoriy Pavlusning mudofaasi

¹⁰ Men, Pavlus – shaxsan oramizda bo'lganda kamtar, bizdan uzoq bo'lganda esa jasur, deb yurishgan men, Pavlus – Masihning muloyimligi va muruvati bilan sizlarga murojaat qilaman. ² Sizdan o'tinib so'rayman, oldingizga kelganimda, meni jasurona va balandparvoz gapirishga majbur qilmanglar! Shuni aytay, bizni o'z bashariy qobiliyati bilanlangina ish qilyapti, deb o'ylayotganlarning ba'zilariga men shunday jasoratni bemalol ko'rsatarman. ³ Bizn-

† qarang: *Zabur* 111:9.

ing hayotimiz bandalik bo'lsa ham, bashariy kuch bilan jang qilmayapmiz. ⁴ Bizning jangdagi qurol-aslahamiz bashariy emas, balki qal'alarni yakson qilish qudratiga ega bo'lgan ruhiy aslahalardir. Biz Xudoning qudrati bilan safsatalarni barham beramiz, ⁵ Xudo bilimiga qarshi bosh ko'targan har qanday baland iddaoni quritib yuboramiz. Har qanday fikrni Masihga bo'ysundirib asir qilamiz. ⁶ O'zlarinigiz ham to'la bo'ysungandan keyin, biz har xil itoatsizlikni jazolashga tayyormiz.

⁷ Tashqi qiyofaga qarayapsizlarmi? Agar kim Masihning ummatiman, deb o'ziga ishonsa, o'z-o'zidan qiyos qilsin: u qanday Masihning ummati bo'lsa, bizlar ham xuddi shunday Masihning ummatimiz. ⁸ Rabbimiz bizga bergan iqtidor haqida andak ko'proq maqtansam ham, xijolat bo'lmayman. Chunki bu iqtidor sizni xarob qilish uchun emas, barpo qilish uchun berilgan. ⁹ Maktublarim bilan sizlarni go'yo qo'rqitayotgan bo'lib ko'rinmayin. ¹⁰ Ba'zilar: "U maktublarida talabchan va kuchli, lekin shaxsan zaif va so'zi o'tmas", – deyaptilar. ¹¹ Bunday deyuvchilar shuni bilsinki, biz uzoqda, maktublarimizda qanday bo'lsak, shaxsan, huzuringizda ham shundaymiz.

¹² Biz o'zlarini namoyish qilayotganlarning ba'zilari bilan o'zimizni barobar tutishga yoki qiyos qilishga jur'at etmaymiz. Ular aqlsizlarcha o'zlarini o'zlari bilan o'lchab, o'zlariga o'zlari me'yordirlar. ¹³ Lekin biz esa cheksiz-chegarasiz maqtanavermaymiz. Biz faqat Xudo taqdir etgan chegara ichida maqtanamiz. Bu chegara esa sizlarga yetib borgan. ¹⁴ Biz go'yo sizlarning oldingizga bormaganday, haddimizdan oshmayapmiz, chunki Masihning Xushxabarini sizning oldingizgacha yetkazganmiz. ¹⁵ Biz haddan tashqari boshqalarning mehnati bilan ham maqtanmayapmiz. Lekin imoningiz komil bo'la borgan sari, biz o'z chegaramizdan oshmay, orangizdagi nufuzimizni yana orttiramiz, deb umid qilamiz. ¹⁶ Shunday qilib, begona yerlardagi tayyor ishlar bilan maqtanmay, sizlardan uzoqroq joylarda ham Xushxabarni targ'ib qilaylik. ¹⁷ Maqtanaman degan Rabbimiz bilan maqtansin. ¹⁸ O'zi-o'zini maqtagan emas, balki Rabbimiz maqtagan kishi maqbuldir.

Soxta havoriylar

11 Koshki mening chandon befarosatlik qilishimga biroz bo'lsa ham sabr qilsangizlar edi! Zotan sizlar menga sabr qilyapsizlar ham. ² Men sizlarni Xudoning rashki bilan qizg'anyapman, chunki sizlarni bir pok bokira qizni yagona erga nikohlaganday, Masihga taqdim etdim. ³ Mabodo Momo Havoni ilon o'zining hiylagarligi bilan aldaganiga o'xshab, sizlarning o'y-fikringiz ham buzilib, Masihga xos soddalikdan ayrilib qolmasangizlar, degan xavotirdaman. ⁴ Agar biron kelib, biz va'z qilgandan boshqa bir Isoni va'z qilsa, yo sizlar olgan Ruhdan boshqa bir ruhni olsangiz, yoki qabul qilgan Injildan boshqa bir xushxabarni es-hitsangiz, naqadar xush qarshilaysizlar! ⁵ Men ham o'sha "oliy havoriylar"dan hech bir narsada qolishmayman, deb o'ylayman. ⁶ Men nutqda mohir bo'lmasam

ham, lekin bilimda mohirman. Bu xususda biz sizlarga tamoman ochiq va ayonmiz.

⁷ Men sizlarni yuksaltirish uchun o'zimni pasaytirib, Isoning Xushxabarini sizlarga tekinga targ'ib qilib, gunoh qildimmikan? ⁸ Men sizlarga xizmat qilish uchun boshqa Masih jamoatlariga chiqim keltirib, ulardan mablag' olar edim. Orangizda bo'lib, muhtojlikda qolganimda ham birovga ortiqcha yuk bo'lmadim. ⁹ Chunki Makedoniyadan kelgan birodarlar yetishmovchiliklarimni to'ldirdilar. Men hech narsada sizlarga og'ir bo'lmaslikka tirishgan edim va tirishaman ham. ¹⁰ O'zimdagi Masihning haqiqati haqi deyaipman: Axaya mamlakati bo'ylab hech kim bu iftixorimdan meni mahrum qila olmaydi. ¹¹ Nima uchun shunday munosabtda bo'lyapman? Sizlarni sevmaganimdanmikan? Xudo biladi, unday emas!

¹² Biz bilan teng bo'lishga intilayotgan maqtanchoqlarga yo'l bermaslik uchun, men nima qilayotgan bo'lsam, kelajakda ham qilaveraman. ¹³ Bu kabi odamlar – soxta havoriylar, hiylakor xizmatkorlardir, ular faqat Masihning havoriylari qiyofasini oladilar. ¹⁴ Buning hayron qoladigan joyi yo'q. Chunki shaytonning o'zi ham nurli farishtaning qiyofasini oladi. ¹⁵ Demak, shaytonning xizmatkorlari ahli saloh qiyofasini olsalar, ajablanmaslik kerak. Ularning oqibati qilmishlariga yarasha bo'ladi.

Havoriy Pavlus chekkan qayg'ular

¹⁶ Yana aytaman: biror kishi meni aqlsiz deb o'ylamasin. Bordiyu shunday o'ylasangiz, hech bo'lmasa aqlsiz kabi qabul qilinglar-chi, toki men ham biroz maqtanay! ¹⁷ Bunday balandparvoqlik qilib, men Rabbim gapirganday emas, balki aqlini yo'qotgan maqtanchoqday gapirgan bo'laman. ¹⁸ Modomiki, ko'pchilik o'zlarining insoniy fazilatlarini bilan maqtanayotgan ekan, mayli men ham maqtanaverman. ¹⁹ Siz, aqllilar, aqlsizlarga jon deb toqat qilasizlar. ²⁰ Chindan ham agar biror kishi sizni asoratga solsa, haqingizni yesa, talon-taroj qilsa, o'zini katta tutsa, yuzingizga tarsaki ursa, sizlar bunga chidaysizlar. ²¹ Xijolatlik bilan aytamanki, bizda bunday ishlarga darmon yetmas edi!

Shunday qilib, agar biror kishi biron narsada maqtanmoqqa jur'at qilsa – o'zimni aqlsizlikka solib aytyapman – unda men ham jur'at etaman. ²² Ular yahudiy-mi? – Men ham yahudiyman. Ular isroillikmi? – Men ham isroillikman. Ular Ibrohim naslimi? – Men ham Ibrohim nasliman. ²³ Ular Masihning xizmatkorlarimi? – Men befarosatlik qilib aytyapmanki, ularning hammasidan ustunman! Zahmat desangiz, men ulardan ko'proq zahmat chekdim. Zindon desangiz, ulardan ko'proq zindonda yotdim. Zarba desangiz, men haddan tashqari zarba yedim, hatto ko'p marta o'limga yaqin yurdim. ²⁴ Yahudiylar tomonidan besh daf'a bir kam qirqtadan qamchi yedim. ²⁵ Uch daf'a tayoq bilan savaladilar, bir daf'a toshbo'ron qildilar, uch daf'a kemada halokatga uchradim, bir kechayu kunduzni dengiz bag'rida o'tkazdim. ²⁶ Ko'p daf'a sayohatlarga chiqdim. Daryolarda tahlkada qoldim, qaroqchilardan

tahlikada qoldim, o'z qondoshlarimdan ham, majusiy-lardan ham tahlikaga tushdim. Shaharda tahlika, yovonda tahlika, dengizda tahlika, soxta birodarlar orasida tahlika! ²⁷ Mehnat va mashaqqat ostida, ko'p daf'a uyqusizlikda, ochlik va tashnalikda, ko'p ro'za tutish azoblarida qoldim, sovuq havoda yalang'och yurdim.

²⁸ Tashqi hodisalardan boshqa har kuni odamlar yig'ilib keladi, butun Masih jamoatlari haqida ham g'amxo'rlik qilaman. ²⁹ Qaysi darmonsizlar bilan men toliqmagan edim?! Qaysi vasvasaga tushganlar uchun yuragim yonmagan edi?! ³⁰ Agar maqtanish menga lozim bo'lsa, o'z zaifligim bilan maqtanaman.

³¹ Abadiy hamd-sanoga munosib Xudo, Rabbimiz Iso Masihning Otasi biladiki, men yolg'on gapirmayapman. ³² Mana, Damashqda podsho Aretasning viloyat hokimi meni tutish uchun Damashq shahrini nazorat ostiga olgan edi. Ammo meni savat ichida devordagi derazadan tushirishdi va men uning qo'lidan qochib qutuldim †.

Havoriy Pavlusga kelgan vahiyalar

12 Mening maqtanishim hech ham munosib emas, chunki endi Rabbim menga ayon qilgan narsalarga va vahiyalarga kelaman. ² Masihga qarashli bir odamni bilaman. O'n to'rt yil oldin – badanda edimi, badandan tashqarida edimi, bilmayman, Xudo biladi – u odam yerdan uchinchi osmonga qadar ko'tarildi. ³ Ha, bu odam haqida shuni bilamanki, – yana badanda edimi, badandan tashqarida edimi, bilmayman, Xudo biladi, – ⁴ u jannatga ko'tarildi va insonga gapirish mumkin bo'lmagan, tilga olib bo'lmas so'zlar eshitdi. ⁵ Bunday bir odam bilan maqtansam bo'ladi. Lekin o'zim haqimda bo'lsa, zaifliklarimdan boshqa hech narsa bilan maqtana olmayman. ⁶ Shu bilan birga, agar maqtanaman desam, aqlsiz bo'lmayman, chunki haqiqatni gapirgan bo'laman. Faqat biror kishi men haqimda o'zimda ko'rgan yoki eshitgandan ortiq fikr qilmasin, deb o'zimni tutib turibman.

⁷ Menga kelgan odatdan tashqari ajoyib vahiyalardan o'zimni hammadan yuqori tutmasligim va kibrlanib ketmasligim uchun, mening badanimga bir nish, meni niqtalayveradigan bir shayton elchisi berildi. ⁸ Buni mendan yiroqlashtirgin deb, uch marta Rabbimga yolvordim. ⁹ Ammo Rabbim menga shunday dedi: "Senga bergan inoyatim yetar, Mening qudratim zaiflikda tugal bo'ladi". Shuning uchun, Masihning qudrati menda amal qilsin deb, yanada ko'proq, bajonidil o'z zaifliklarim bilan maqtanaman. ¹⁰ Shu sababdan Masih uchun zaifliklarga, ozorlarga, muhtojliklarga, ta'qib va siquvlarga yo'liqqanimda, qanoat qilaman. Chunki zaif bo'lsam, qudratim oshar ekan.

¹¹ Men maqtanib, aqlsiz kabi bo'ldim. Ammo meni bunga sizlar majbur etdingizlar-ku. Sizlar meni madh qilishingiz lozim edi. Bordiyu men hech kim bo'lmasam ham, o'sha "oliy havoriyalar"dan hech kam emasman. ¹² Havoriylikim mohiyati sizlarning orangizda tugal

sabr-qanoat bilan, ajoyib va qudratli mo'jizalar orqali isbotlab berilgan-ku! ¹³ O'zga Masih jamoatlaridan sizlarning nimangiz qolishar ekan? Bordiyu, birgina sizlarga mening og'irligim tushmaganini aytsam... Ay-bim uchun meni kechiringlar!

Korinfliklar uchun qayg'urish

¹⁴ Mana, uchinchi daf'a oldingizga borishga tayyor-manu, sizlarga hech og'irligimni tushirmayman. Chunki qo'lingizdagini emas, o'zlaringizni istayman. Zotan farzandlar ota-onalariga emas, balki ota-onalar farzandlariga mol-mulk jamg'arishlari lozim. ¹⁵ Men esa ko'p mamnuniyat bilan mol-mulkimnigina emas, o'z jonimni ham sizlarning jonlaringiz uchun sarflayman. Men sizlarni haddan tashqari sevar ekanman, sizlar meni kamroq sevishingiz to'g'ri bo'ladimi?

¹⁶ Masalan, aytaylik, men sizlarga og'irligimni tushirmagan bo'lsam-da, lekin aldab, hiyla bilan sizlardan olgan ekanman. ¹⁷ Biroq yuborgan odamlarim orqali sizlardan biror manfaat ko'rdimmikan? ¹⁸ Titusdan iltimos qilib, boshqa birodarimizni ham u bilan birga oldingizga yuborganimda, Titus sizlardan foydalandimmikan? Bizlar bir ruhda faoliyat ko'rsatmagan edikmi? Bir yo'lda yurmagan edikmi?

¹⁹ Biz sizlarning oldingizda o'zimizni oqlamoqchimiz, deb fikr qilmayapsizlarmi hali? Yo'q, Masih haqi Xudoning huzurida gapiryapmiz: ey sevganlarim, biz faqat ibrat olishingiz uchun bunday harakat qilyapmiz.

²⁰ Men yoningizga kelganimda, mabodo sizlarni yoqimsiz ahvolda toparman, sizlar esa meni yoqimsiz ahvolda toparsiz, deb qo'rqaman. Mabodo kelsamu, janjal, hasadgo'ylik, g'azabnoklik, talash-tortish, bo'hton, g'iybat, manmanlik, tartibsizlik ko'ramanmi, degan xavotirdaman. ²¹ Bordiyu yana yoningizga kelganimda, ko'pchilik burun qilgan gunohlari – haromharishlik, fahshbozlik, shaloqlikdan tavba qilmagan bo'lsa, Xudoyim meni oldingizda yerga urmasin, sizlar uchun motam tutib yig'lamayin.

So'nggi pand-nasihat va salom

13 Men endi uchinchi daf'a yoningizga boryapman. Axir, *Tavrot*da yozilganidek: "Ikki yoki uch shohidning har qanday guvohligi qat'iy bo'ladi".

² Shunday qilib, men ikkinchi daf'a yoningizda bo'lganimda ogohlantirgan edim. Endi esa g'oyib bo'lsam ham, yozib ogohlantiryapmanki, agar yana oldingizga borsam, oldin gunoh qilgan odamlarning ham, boshqalarning ham hech birini ayamayman. ³ Sizlar-ku men orqali Masih so'zlashiga dalil izlayapsizlar. Mana, Masih sizlarga nisbatan zaif emas, U orangizda O'z qudratini namoyish qilmoqda. ⁴ Garchi U zaiflik holatida xochga mixlangan bo'lsa-da, Xudoning qudrati tu-fayli tirikdir. Shunga o'xshab, biz Masihning zaifligiga sherik bo'lsak ham, sizlarni deb Xudoning qudrati tu-fayli Masihning hayotiga ham sherikmiz.

⁵ O'z-o'zingizni tekshiringlar: imonda turibsizlarmi? O'zingizni sinab ko'ringlar: Iso Masih ichingizda ekani-

† aynan qarang: Havoriyalar 9:24-25.

ni bilmayapsizlarmi? Bilmasangizlar, maqbul emassizlar. ⁶ Biz esa nomaqbul emasligimizni bilasizlar, deb umid qilaman. ⁷ Sizlar yomon ish qilmasligingizni Xudodan tilaymiz. Maqsadimiz o'zimizni maqbul deb ko'rsatish emas. Aksincha, bordiyu biz maqbul ko'rinmasak ham, sizlar yaxshi ish qilsangiz bo'ldi. ⁸ Zotan haqiqatga qarshi turishga kuchimiz yetmaydi, haqiqat yo'lida esa kuch-quvvatlimiz. ⁹ Bizlar zaif, sizlar esa quvvatli bo'lganingizdan sevinamiz. Zotan, tilagimiz sizlarning komil bo'lishingizdir. ¹⁰ Shuning uchun men hali kelmay turib, shularni yozyapman, toki kelganimda Rabbim menga bergan iqtidor bilan qattiq choralarni ishga solmayin. Men bu iqtidorni xarob qilish uchun emas, barpo qilish uchun olganman.

¹¹ Shunday qilib, birodarlarim, yaxshi qolinglar. Komil bo'lishga g'ayrat qilinglar. Pand-nasihatga quloq solinglar. O'zaro hamfikir bo'linglar, tinchlikni saqlanglar. Shunda sevgi va tinchlik bergan Xudo sizlar bilan bo'ladi. ¹² Muqaddas o'pich bilan salomlashinglar. Xudoning barcha azizlari sizlarga salom yo'llayptilar.

¹³ Rabbimiz Iso Masihning inoyati, Otamiz Xudoning sevgisi va Muqaddas Ruhning hamrohligi hammangizga yor bo'lsin! Omin.

MAKTUBI

GALATIYALIKLARGA

MAKTUBI

Duoyi salom

1 Insonlar tomonidan emas, inson orqali ham emas, balki Iso Masih va Uni tiriltirgan Otamiz Xudo tomonidan havoriy qilib tayinlangan men – Pavlus, ² shuningdek, men bilan birga bo'lgan hamma birodarlar Galatiya [†] o'lkasidagi Masih jamoatlariga salom yo'llaymiz. ³ Otamiz Xudodan va Rabbimiz Iso Masihdan sizlarga inoyat ila tinchlik bo'lsin.

⁴ Iso Masih bizni hozirgi yovuz asrdan qutqarmoqchi bo'lib, gunohlarimiz uchun O'zini fido qildi, shu yo'sin Otamiz Xudoning irodasini ado etdi. ⁵ Unga abadulabad shon-sharaflar bo'lsin! Omin.

Injil – yagona

⁶ Hayronman, sizlar qanchalik tez Masihning inoyatli da'vatidan yuz o'girib, boshqa bir "Injil"ga sajda qildingizlar! ⁷ Aslida boshqa Injil yo'q. Faqat ba'zilar sizlarni chalg'itib, Masih Xushxabarini buzib ko'rsatishni xohlaydilar. ⁸ Bordiyu biz yoki hatto osmondan biror farishta kelib, o'zimiz sizlarga o'rgatgan Injildan boshqa bir "xushxabar" keltirsa, la'nati bo'lsin. ⁹ Biz oldin ham aytgan edik, hozir yana aytyapman: agar kimki sizlar qabul qilgan Injilga zid bo'lgan xabarni targ'ib etsa, la'nati bo'lsin!

¹⁰ Endi men insonlardan maqtov izlayapmanmi, yoki Xudodanmi? Nahotki insonlarga yoqmoqchi bo'lsam? Agar men hali ham insonlarga yoqmoqchi bo'lganimda edi, Masihning quli bo'lolmas edim!

Pavlus havoriylar qatoriga kiradi

¹¹ Ey birodarlar, sizlarga e'lon qilmoqdaman: men targ'ib etayotgan Injil inson ijodi emas. ¹² Chunki men uni insondan qabul qilmaganman va hech kimdan ta'lim olmaganman; balki Iso Masihdan vahiy olganman.

¹³ Mening yahudiy dinida kechgan ilgarigi hayotim haqida eshitgansizlar; Xudoning ummatiga haddan tashqari jabr-zulm qilib, uni vayron qilar edim.

¹⁴ Qavmimdan bo'lgan ko'p tengdoshlarimga qaraganda, yahudiylikda xiyla muvaffaqiyat qozongan edim, ota-bobolarim urf-odatlariga o'ta jonkuyar edim.

¹⁵ Ammo Xudo muruvvat qilib, onam qornidayoq meni

[†] GALATIYA: Rim imperiyasidagi viloyat, hozirgi Turkiyaning shimolida joylashgan; qarang: Havoriylar 16:6, 18:23.

tanlagan, O'z inoyati bilan meni da'vat etgan edi.

¹⁶ Men dunyo xalqlari orasida Xudo O'g'lining Xushxabarini targ'ib qilishim uchun, Xudo O'z vaqtida O'g'lini menga zohir qildi. Shunda men darhol odamzod bilan maslahatlashmadim, ¹⁷ o'zimdan ilg'or havoriylarni ko'rgani Quddusga bormadim. Balki Arabistonga ketib, keyin yana Damashqqa qaytdim.

¹⁸ So'ngra, uch yildan keyin, Butrus bilan tanishmoq uchun Quddusga bordim va uning yonida o'n besh kun bo'ldim. ¹⁹ Lekin Rabbimiz Isoning ukasi Yoqubdan ^{††} boshqa havoriylarning hech birini ko'rmadim. ²⁰ Men sizlarga nima yozayotgan bo'lsam, Xudo shohid, yolg'on emas.

²¹ Undan so'ng Suriya va Kilikiya mamlakatlariga bordim. ²² Yahudiya o'lkasidagi Masih jamoatlari esa meni shaxsan tanimas edilar. ²³ Ular faqat: u bir vaqtlar bizlarga jabr-zulm qilib yurgan kishi edi, endi ilgari ildizi bilan quritmoqchi bo'lgan imonni o'zi targ'ib qilmoqda, degan gaplarni eshitar, ²⁴ men uchun Xudoni ulug'lar edilar.

Boshqa havoriylar Pavlusni qabul qiladi

2 Keyinroq, o'n to'rt yil o'tgandan so'ng, Barnabo bilan birga yana Quddusga bordim, Titusni ham yonimga oldim [‡]. ² U yerga vahiy orqali bordim. Men ko'rsatgan jahdu jadalim puchga chiqmasin, deb qo'rqib, ularning alohida e'tiborli odamlari bilan ko'rishdim, majusiylar ^{††} orasida o'zim targ'ib qilayotgan Xushxabarning mohiyatini ularga bayon etdim. ³ Ular esa hatto hamrohim Titusni, yunon bo'lishiga qaramay, xatna bo'lishga majbur etishmadi. ⁴ Faqat ba'zi soxta birodarlar lip etib oramizga suqilib kirishgan edi. Ular bizga Iso Masih ato etgan ozodlikni ko'rolmay, bizni yana qul qilmoqchi edilar. ⁵ Biz esa Xushxabarning haqiqati sizlar bilan abadiy bo'lsin deb, bir dam ham ularga yon bermadik.

⁶ Kimlar tomonidandir e'tiborli hisoblangan odamlarga kelganda (ular bir vaqtlar qanday bo'lgan bo'lsalar, menga bari bir, Xudo insonga yuz-xotir qilmaydi), shuni aytay, o'sha e'tiborlilar mening zimmamga boshqa hech narsa yuklamadilar. ⁷ Aksincha, ular Xushxabar Butrusga ahli sunnat ^{††} uchun berilganini

^{††} YOQUB: Isoning ukalaridan biri, keyinchalik Quddusdagi Masih jamoatiga bosh bo'lgan; yana qarang: Mark 6:3, Havoriylar 12:17, 15:13. [‡] qarang: Havoriylar 15-bob. ^{††} MAJUSIYLAR: lug'atga qarang. ^{††} AHLI SUNNAT: yahudiylar.

bilib, men endi shu maqsadda sunnatsizlar † oldiga yuborilganimni tan oldilar. ⁸ Axir, Xudo ahli sunnatga havoriylik qilayotgan Butrusda ham, majusiylarga havoriylik qilayotgan menda ham amal qilib kelmoqda. ⁹ Shunday qilib, imonlilar jamoatining ustunlari hisoblangan Yoqub, Kifa †† va Yuhanno Xudo menga bu ish uchun alohida inoyat berganiga ishonch hosil qildilar. Ular biz majusiylarning oldiga ketaylik, qolganlar esa ahli sunnatning oldiga ketsin, deb kelishdilar va men bilan Barnaboga birdamlik qo'lini berdilar. ¹⁰ Ular faqat biz kambag'allarni esdan chiqarmasligimizni iltimos qildilar, buni shaxsan men bajo keltirishga jon kuydirdim.

Yahudiylik va Ilohiy Qonun

¹¹ Butrus Antioxiya shahriga kelganda, uning xatoligini yuziga aytib fosh qildim. ¹² Chunki *Quddusdan*, Yoqubning yonidan ba'zi odamlar kelishidan avval Butrus majusiylar bilan birga yeb-ichib yurgan edi. Ammo u odamlar kelgach, sunnatchilardan ‡ xavotirlanib, o'zini chetga oldi va majusiylar bilan aloqani uzdi. ¹³ Shunda boshqa yahudiylar ham Butrusga o'xshab riyokorlik qilishdi, hatto Barnabo ham ular riyokorligining qurboni bo'ldi. ¹⁴ Men esa ular Injil haqiqati bo'yicha harakat qilishmayotganini ko'rib, hammaga eshittirib Butrusga: "Agar sen yahudiy bo'la turib, yahudiylar kabi emas, majusiylar kabi yashayotgan bo'lsang, qanday qilib majusiylarni yahudiydashmoqqa majbur etyapsan?" – dedim.

¹⁵ To'g'ri, bizlar asl yahudiyimiz, majusiylar singari gunohkor emasmiz. ¹⁶ Lekin shuni bilamizki, Xudo Ilohiy Qonunga amal qilgan kishini emas, Iso Masihga ishongan kishini oqlaydi. Shuning uchun bizlar ham Ilohiy Qonunga amal qilish bilan emas, Masihga ishonish bilangina oqlanamiz, deb Iso Masihga qattiq ishonganmiz. Hech kim Ilohiy Qonunga amal qilib, Xudo oldida o'zini oqlayolmaydi.

¹⁷ Bundan ko'rinadiki, Masih orqali oqlanishni izlagan o'zimiz ham hamma odam qatori gunohkor bo'lib chiqdik. U holda, Masih gunoh yo'lining homiysi ekan-da? – Aslo! ¹⁸ Agar men o'zim qulatgan *qonun-qoidalar* binosini qaytadan qurishga kirishsam, unda men o'zimning qonunbuzar ekanimni ko'rsatgan bo'laman. ¹⁹ Biroq endi men Xudo uchun yashay deb, Qonun oldida o'lganman, ha, Qonun o'zi meni o'ldirdi ††. Men Masih bilan birga xochga mixlab qo'yilganman. ²⁰ Endi yashayotgan men emas, balki Masih mening ichimda yashayapti. Endi tanada yashayotganimga kelsak, meni sevgan va men uchun O'zini fido qilgan Xudoning O'g'liga bo'lgan imon bilan yashayapman. ²¹ Men Xudoning inoyatini inkor qilmayman. Agar Ilohiy Qonunga amal qilish bilan oqlanish mumkin bo'lganda edi, u holda Masih behuda o'lgan bo'lardi.

Ilohiy Qonun va imon

3 Ey befahm galatiyaliklar! Haqiqatga bo'ysunmaslik uchun sizlarni kim sehrlab qo'ydi? Sizlarning ko'z o'ngingizda Iso Masihning xochga mixlab qo'yilgani aniq tasvir etilmaganmidi? ² Sizlardan bir narsanigina bilmochiman, sizlar Muqaddas Ruhni qanday qabul qildingizlar: Tavrot Qonuniga amal qilish bilanmi yoki imon to'g'risidagi xabarni eshitish bilanmi? ³ Sizlar shunchalik fahmsizmisizlar? Muqaddas Ruhkuchi bilan boshlab, endi o'zingizning bashariy kuchingiz bilan bitirmochimisizlar? ⁴ Bekorga shuncha sinovlardan o'tdingizlarmi? Haqiqatan ham bekorga edimi? ⁵ Xudo sizlarga O'z Ruhini baxsh etib, orangizda ajoyib mo'jizalar yaratmoqda. U buni Qonunga amal qilganingiz uchun qilyaptimi yoki eshitganlaringizga imon keltirganingiz uchunmi?

Ibrohim payg'ambarning ibratli imoni

⁶ Ibrohim payg'ambardan ibrat olaylik: U Xudoga ishondi va shuning uchun oqlandi. ⁷ Shundan bilinglarki, kim imonga ega bo'lsa, u Ibrohimning o'g'li sanaladi. ⁸ Xudo Ibrohimga: "Butun xalqlar sendan baraka topajaklar" †† deb, unga dastavval Xushxabar keltirgan edi. Tavrotning ana shu oyati aniq ko'rsatadiki, Xudo insonni millatiga qaramay, imoni tufayli oqlaydi. ⁹ Imon sohibi Ibrohim payg'ambarga shunday ergashgan hamma ahli imon xuddi Ibrohimday Xudo rahmatiga erishadi.

¹⁰ Ilohiy Qonunga amal qildim, deb o'zini oqlamoqchi bo'lgan barcha kishilar la'nat ostidadirlar. Chunki Tavrotda shunday yozilgan: "Qonun kitobining har bir moddasiga qattiq rioya qilmaydigan barcha la'nati bo'ladi". ¹¹ Shunday ekan, Ilohiy Qonunga amal qilish bilan hech kim Xudo oldida o'zini oqlayolmasligi aniqdir. *Tavrotda yozilganidek*: "Imoni bilan oqlangan kishi yashayveradi". ¹² Qonunga amal qilish esa imonga bog'liq emas, aksincha, *Tavrotda*: "Bu buyruqlarni bajo keltirgan kishi shu bilan yashayveradi", deb yozilgan.

¹³ Masih esa biz uchun la'natlanib, bizni Qonun la'natidan xalos qildi, xuddi Tavrotda yozilganidek: "Yog'ochga osilgan har bir kishi la'natidir". ¹⁴ Shu yo'sin Xudo Ibrohimga va'da qilgan qut-barakalar Iso Masih orqali majusiylarga ham nasib etdi, biz imonimiz tufayli Xudo va'da bergan Muqaddas Ruhni qabul qildik.

Ilohiy Qonun va Xudoning va'dasi

¹⁵ Birodarlar! Odamlar hayotidan bir misol keltiray: odam qilgan vasiyatni hech kim bekor qilolmaydi va unga qo'sholmaydi. ¹⁶ Xudoning Ibrohim va uning zotiga bergan ulug' va'dalari bundan kam emas. Xudo Ibrohimga: "Sening zotlaringga beraman" deb, ko'pchilik haqida gapirmadi, aksincha: "Sening zotingga beraman" deb, bitta kishini, ya'ni Masihni ko'zda tutdi.

¹⁷ Shuni aytmoqchimanki, Ilohiy Qonun Ibrohimdan

† *SUNNATSIZLAR*: g'ayriyahudiylar; yana qarang: Rimliklar 3:28-30, 4-bob. †† *KIFA*: Simun Butrusning yangi ismi; qarang: Matto 16:18, Yuhanno 1:42. ‡ *SUNNATCHILAR*: lug'atga qarang. †† *O'LDIRDI*: yana qarang: Rimliklar 7:1-6.

†† qarang: Ibtido 12:3, 18:18, 22:18, Havoriylar 3:25.

to'rt yuz o'ttiz yil keyin paydo bo'lgan bo'lsa-da, Xudoning Ibrohim bilan oldinroq tasdiqlagan ahdini o'rtadan ko'tarmadi, Xudoning Masih haqida bergan va'dasini bekor qilmadi. ¹⁸ Agar meros † Qonunga amal qilish sharti bilan berilganda edi, va'da bekorga chiqqan bo'lur edi. Ammo Xudo merosni Ibrohimga va'da bo'yicha ato qildi.

¹⁹ U holda Ilohiy Qonun nima uchun berilgan? Ilohiy Qonun gunohkorligimizni ochiq ko'rsatish uchun, ilohiy va'daga qo'shimcha qilib berilgan. Va'dani olgan Ibrohim Zoti kelmaguncha, bu Qonun joriy bo'lishi kerak edi. Ilohiy Qonun farishtalar orqali berilgan, vositachi †† esa uni xalqqa e'lon qilgan. ²⁰ Vaholanki, bitta odam ish qilganda, vositachi kerak bo'lmaydi. Xudo esa bittadir.

Ilohiy Qonunning g'oyasi

²¹ Demak, Ilohiy Qonun Xudoning va'dalariga zidmi? – Aslo! Agar *abadiy* hayot ato qilishga qodir bir Qonun berilgan bo'lsa edi, unda shubhasiz Qonunga amal qilish bilan oqlansa bo'lar edi. ²² Ammo Muqaddas Kitob butun borliqni gunohning hokimiyati ostida deb e'lon qilgan. Demak, ilohiy va'da faqat Iso Masihga ishonish orqali ro'yobga chiqadi va barcha imonlilarga nasib etadi.

²³ Bo'lg'usi imon paydo bo'lishidan avval, biz bu imonning vahiy qilinishini kutib turgan tutqunlarday edik, Ilohiy Qonun nazorati ostida qamab qo'yilgan edik. ²⁴ Boshqacha aytganda, biz imon bilan oqlanishni kutar ekanmiz, Qonun Masihga boshlovchi murabbiyimiz bo'lgan. ²⁵ Lekin imon paydo bo'lganidan so'ng, biz endi Qonunning tarbiyasida emasmiz.

²⁶ Shunday qilib, sizlar, Iso Masihga ishongan hamma, Xudoning o'g'illarizsizlar. ²⁷ Sizlar Masihni tan olib, suvda imon keltirdingizlar va har biringiz Masihni kiyib oldingizlar ‡. ²⁸ Endi na yahudiy bor, na yunoniy, na qul bor, na ozod, na erkak bor, na ayol. Siz Iso Masih ummati bo'lganingiz uchun, hammangiz birsizlar. ²⁹ Agar Masihniki bo'lsangizlar, u holda Ibrohimning ham zuriyotizsizlar, shuningdek, Xudo Ibrohimga va'da qilgan merosdan bahramandsizlar.

Biz qul emas, o'g'ilu vorismiz

4 Yana shuni aytayin: merosxo'r hali yosh bola ekan, garchi u hamma narsaning xo'jayini bo'lsa ham, quldan hech farq qilmaydi. ² U otasi belgilagan fursatgacha vasiy va uy-ro'zg'or boshqaruvchi xizmatkorga bo'ysunadi.

³ Bizlar ham xuddi bunga o'xshab, bolalik chog'imizda dunyoning xurofiy kuchlariga qul edik. ⁴ Lekin zamon oxirlab qolganda, Xudo O'z O'g'lini yubordi. U

† MEROS: Xudo Ibrohimga va'da qilgan mamlakat va uning barakalari (qarang: Ibtido 12-bob, Rimliklar 4-bob); *abadiy merosimiz – jannat saodati ramzidir* †† VOSITACHI: ya'ni Ilohiy Qonunni qabul qilgan Muso payg'ambar. ‡ MASIHNKI KIYIB OLDINGIZLAR: ya'ni yangi, pok libos kiygandek, Masihni pokligingiz, zeb-ziyoningiz qilib qabul qildingizlar; yana qarang: Rimliklar 6:3-4 va 13:14, Kolosaliklar 3:9-10.

xotindan tug'ilib, Qonunga bo'ysunib yurdi, ⁵ toki bizni Qonunga qul bo'lishdan qutqarsin va o'g'illikka qabul qilsin. ⁶ Endi sizlar Xudoga o'g'il bo'lgandan keyin, Xudo O'z O'g'li Isoning Ruhini yuraklaringizga yubordi. Bu Ruhdan ruhanib, biz Xudoni aziz Ota †† deb chaqiramiz. ⁷ Demak, sen boshqa qul emassan, balki o'g'ilsan. O'g'il bo'lganing uchun, Xudo Iso Masih sharofati bilan seni voris †† deb ham qabul qilgan.

Pavlusning galatyaliklardan tashvishlanishi

⁸ O'tmishda sizlar Xudoni bilmay, aslan xudo bo'lmagan kuchlarga qul bo'lgansizlar. ⁹ Endi esa Xudoni tanib-bilib oldingizlar, yana to'g'risi, Xudo tarafidan tanib-bilindingizlar. Shunday ekan, qanday qilib yana o'sha kuchsiz va qadrsiz xurofotlarga qaytyapsizlar? Yangitdan qullikka berilmoqchimisizlar? ¹⁰ Sizlar alohida kun, oy, fasl va yillarni mushohada qilyapsizlar.

¹¹ Nahotki sizlar uchun shuncha behuda zahmat chekkan bo'lsam, deb xavotirlanyapman.

¹² Ey birodarlar, sizlardan iltimos qilaman, menday bo'linglar, chunki men ham sizlarday bo'lgan edim. Sizlar menga hech ham ozor bermas edingizlar. ¹³ Esingizdan chiqmasin, men sizlarga Xushxabarni birinchi marta bildirganimda, jisman ojiz edim. ¹⁴ Ojizligim sizlar uchun bir sinov bo'lgani holda, mendan jirkanmay, siltab yubormadingizlar, balki meni Xudoning farishtasiday, Iso Masih kabi qabul qildingizlar. ¹⁵ Qani endi sizning o'sha paytdagi baxtiyorligingiz? O'zim sizlarga shohidman: agar bu mumkin bo'lsa edi, o'sha paytda siz o'z ko'zlaringizni sug'urib olib, menga berishga tayyor edingizlar! ¹⁶ Endi men sizlarga haqiqatni aytib, dushmaningiz bo'ldimmi?

¹⁷ Sizlarni qo'lga olish uchun harakat qilayotganlarning niyati yaxshi emas. Ular sizlarni qoyil qoldirib, bizdan ajratib olmoqchilar. ¹⁸ Niyat xolis bo'lsa, qoyil ish yaxshidir. Faqat bu men sizlarning yoningizda hozir bo'lganimdagina emas, balki doimo shunday bo'lmog'i lozim. ¹⁹ Bolalarim, Masih sizlarda gavdalanmaguncha, men sizlarni yangitdan tug'ayotganday, to'lg'oq azobidaman. ²⁰ Men hozir yoningizda bo'lib, gapimning ohangini o'zgartirmoqchi edim, chunki sizlarni nima qilarimni bilmay, esankirayapman.

Hojar bibi va Soro bibi misoli

²¹ Ey sizlar, Qonun bandalari bo'lishni istaganlar, menga aytinglar-chi, nahot siz Qonunga ††† quloq solmaysizlar? ²² Mana Qonunda: Ibrohim ikki o'g'illi bo'lgan, biri cho'ridan, boshqasi ozod, o'z xotinidan edi, deb yozilgan. ²³ Cho'risiniki tabiat qoidalariga binoan, ozod xotinini esa ilohiy va'daga binoan tug'ilgan edi. ²⁴ Bunda ramziy ma'no bor. Ikki ona ikki ahdni bildiradi: birinchisi, qullar tug'adigan Hojar bibi – Xudo Sinay tog'ida qilgan ahdning ††† ramzidir. ²⁵ Hojar so'zi

†† AZIZ OTA: aslida "Abba, Ota" (Abba aramiy tilida "sevikli Ota" demakdir); yana qarang: Rimliklar 8:15-17. ††† VORIS: samoviy Otamiz bizni o'g'illarim deb, abadiy huzur-halovatdan bahramand qilishini bildiradi; yana qarang: Rimliklar 8:14-17; 1-Yuhanno 3-bob. ††† QONUN: ya'ni Tavrot; qarang: Ibtido 16 va 21-boblar. †††

Arabistondagi Sinay tog'ini bildirsa-da, hozirgi Qud-dusning ramzidir; chunki Quddus va uning bolalari hozir qul bo'lib xizmat qilmoqdalar. ²⁶ Biroq ko'kdagi Quddus † esa ozoddir: u bizlarning hammamizga ona.

²⁷ Mana, Tavrotda bunday yozilgan:

“Ey tug'maydigan, naslsiz ayol, shod bo'lgil!
Quvonchlarga to'lib xitob qilgil,
Ey to'lg'oq azobin chekmagan!
Zero nikohli ayolning o'g'illaridan ko'ra,
Tashlab ketilganing o'g'illari ko'p bo'ldi”.

²⁸ Biz esa, birodarlar, Is'hoqqa o'xshab, ilohiy va'da bo'yicha tug'ilgan o'g'illarmiz. ²⁹ O'sha vaqtda tabiiy yo'l bilan tug'ilgan *Ismoil* ilohiy va'da bo'yicha tug'ilgan Is'hoqqa zulm etdi. Hozir ham xuddi shunday. ³⁰ Ammo Tavrotda nima deyiladi? – “Cho'rini va uning o'g'lini haydab yuborin. Chunki cho'rining o'g'li ozod xotining o'g'li bilan baravar voris bo'lolmaydi”.

³¹ Shunday qilib, ey birodarlar, biz cho'rining emas, balki ozod xotinning farzandimiz.

Yana qullikka qaytmanglar!

5 Shunday qilib, Masih bizga bergan erkinlikni mahkam tutinglar, qaytadan qullik bo'yinturug'ini taqimgilar. ² Buni men, Pavlus, sizlarga gapiryapman: agar sizlar sunnat qiladigan bo'lsangizlar, Masih sizlarga foyda qilmaydi. ³ Xatna bo'ladigan har bir odamga yana ta'kidlab aytaman: u butun Ilohiy Qonunni bajarishga majburdir. ⁴ Sizlar: Qonunga amal qilib o'zimizni oqlaymiz, deb Masihdan ajralgansizlar va Xudo inoyatidan mahrum bo'lgansizlar. ⁵ Bizlar esa *Ilohiy* Ruhdan umidvor bo'lib, imonimiz asosida oqlanishimizni kutamiz. ⁶ Iso Masih yo'lida na sunnat, na sunnatsizlik biron ishga yaramaydi, faqat muhabbat bilan amal qiluvchi imon yaraydi.

⁷ Sizlar yaxshigina qadam otayotgan edingizlar. Shunday ekan, haqiqatga itoat qilishingizga kim xalaqit berdi? ⁸ Sizning bu inonuvchanligingiz sizni Da'vat qiluvchidan bo'lmadi! ⁹ O'zgina xamirturush butun xamirni achitadi!

¹⁰ Rabbim haqi ishonchim komilki, sizlar bu xususda boshqacha fikr qilmaysizlar. Fikringizni chalg'ituvchi kim bo'lmasin, shunga yarasha jazosini oladi. ¹¹ Birodarlar, men hali ham sunnatni targ'ib etayotgan bo'lsam, nima uchun hanuz ta'qiblarga duchor bo'lmoqdaman? Unday bo'lsa, xoch vasvasasi yo'qqa chiqar edi-ku! ¹² Qaniydi sizlarni bu gap bilan iztirobga soluvchilar o'zlarini bichishsa! ††

¹³ Ey birodarlar, sizlar erkinlikka chorlangansizlar. Faqat bu erkinlikni nafsingiz uchun qurbon qilmanglar, balki bir-biringizga muhabbat bilan xizmat qilinglar.

AHD: Xudovand Sinay tog'ida Muso payg'ambarga Tavrotni yo'llab, Isroil xalqi bilan ahd qilgan; yana qarang: Havoriylar 7:20-38, Zabur 67:9. † KO'KDAGI QUDDUS: samodagi abadiy yurtimiz ramzi; yana qarang: Vahiy 3:12, 21:2. †† Sunnat (xatna) o'zi-o'zidan yomon emas. Bu so'z sunnatni savobli ish hisoblab, shu tariqa Xudoning marhamatiga erishmoqchi bo'lganlar uchun aytilgan. Xudoning marhamati esa faqat Iso Masihning qurbonligiga ishonganlarga nasib etadi. Sunnat xususida yana qarang: Ibtido 17-bob, Havoriylar 15-bob va 16:3, Rimliklar 4-bob, 1-Korinfliklar 7:18.

¹⁴ Chunki Ilohiy Qonunning hammasi bir so'zda jamlanadi, ya'ni: “O'zgani o'zing kabi sevgin”. ¹⁵ Ammo sizlar bir-biringiz bilan tishlashib, g'ajishsangizlar, ehtiyot bo'linglar, tag'in bir-biringizni yeb bitirmanglar!

Inson tabiati va Xudo Ruhi

¹⁶ Men shuni aytmoqchiman: Ilohiy Ruh amri bilan yashanglar, shunda tabiatigizdagi yomon ehtirolar junbishga kelmaydi. ¹⁷ Chunki inson tabiati Ilohiy Ruhga, Ilohiy Ruh esa inson tabiatiga qarshi yo'naltirilgan. Bu ikkovi bir-biriga dushman bo'lgani uchun, sizlar istamaganingizni qilasizlar. ¹⁸ Agar siz Ruh amri ostida yashayotgan bo'lsangiz, unda Qonun amri ostida emassizlar.

¹⁹ Bashariy tabiatning ‡ ishlari ma'lum, chunonchi: fahshbozlik, harom-harishlik, fisq-fujur, ²⁰ butparastlik, jodugarlik, dushmanlik, janjalkashlik, rashk-g'azab, manmanlik, ixtilofchilik, bid'atchilik, ²¹ hasad, qotillik, ichkilikbozlik, aysh-ishrat va shularga o'xshagan ishlar. Sizlarni oldin ogohlantirgan edim, yana ogohlantiryapman: bu kabi ishlarni qiluvchilar Xudo Shohligidan bebahra bo'ladilar.

²² Ilohiy Ruhning samarasi esa – muhabbat, sevinch, xotirjamlik, sabr-toqat, lutfkorlik, xayrixohlik, sadoqat, ²³ muloyimlik va ibodir. Bu xislatlarga qarshi biror qonun yo'q. ²⁴ Iso Masihga tegishli bo'lganlar esa o'z tabiatini, hirsu ehtirolari bilan birga, xochga mixlab qo'ygilar. ²⁵ Agar biz Ruh amri ostida bo'lsak, Ruh amri bilan umr kechirishimiz lozim. ²⁶ Shuhratparast bo'lmaylik, bir-birimizdan rashk qo'zg'amaylik, baxillik qilmaylik.

Yaxshilik qilishdan bezmaylik

6 Ey, Ruh amri bilan yashayotgan birodarlarim, agar biron odam gunoh qilib qo'ysa, uni muloyim ruh bilan tuzatinglar. Unga o'xshab vasvasaga yo'liqmasligingiz uchun o'zingizga ehtiyot bo'ling. ² Bir-biringizning og'irliklaringizga yordamlashinglar, shunday qilib Masihning Qonunini bajargan bo'lasizlar.

³ Agar biror kishi, garchi hech narsa bo'lmasa ham, o'zini muhim kishi hisoblasa, u o'z-o'zini aldagan bo'ladir. ⁴ Har kim o'z ishini muhokama qilsin, shunda boshqaning ishiga qarab emas, o'z ishiga qarab tahsin oladi. ⁵ Zotan har kim o'z aravasini o'zi tortishi lozim.

⁶ Ilohiy Kalomdan ta'lim oluvchi ta'lim beruvchi bilan har qanday ezgulikni baham ko'rsin.

⁷ Adashmanglar, Xudo haqoratlanmaydi. Inson nima eksa, shuni o'radi. ⁸ O'z nafs dalasiga urug' eksa, nafsdan zavol o'rib oladi. Ruh dalasiga urug' eksa, Ruhdan abadiy hayot o'rib oladi. ⁹ Shunday ekan, yaxshilik qilishdan bezmaylik. Agar bo'shshamasak, o'z vaqtida buning hosilini o'rib olamiz. ¹⁰ Fursatimiz bor ekan, hammaga, ayniqsa, o'zimizning ahli mo'minga yaxshilik qilaveraylik.

‡ INSON TABIATI...BASHARIY TABIAT: yoki, vujud, nafs (Xudodan qaytgan insoniyatning yomon ruhiy holatini bildiradi); yana qarang: Rimliklar 7-8-boblar.

Masihning xochi – bizning faxrimiz

¹¹ Mening qo'limga qaranglar, sizlarga qanday katta harflar bilan yozdim!

¹² Sizlarni sunnat bo'lishga qistayotgan o'sha kishilar faqat sirtdan yaxshi taassurot qoldirmoqchilar, Masihning xochi uchun ta'qibga duchor bo'lmaslik uchun shunday harakat qilyaptilar. ¹³ Holbuki, ahli sunnatning o'zlari ham Ilohiy Qonunga rioya etmaydilar. Ular faqat sizlarning tanalaringiz bilan maqtanmoq uchun xatna bo'lishingizni istaydilar.

¹⁴ Men esa, aslo birgina Rabbimiz Iso Masihning xochidan boshqa hech narsa bilan maqtanmayman. Uning xochi tufayli bu dunyo men uchun o'lgan, men esa bu dunyo uchun o'lganman. ¹⁵ Iso Masih yo'lida sunnatning ham, sunnatsizlikning ham hech ahamiyati

yo'q. Ahamiyatlisi – yangidan yaratilishdir †. ¹⁶ Bu qoidaga ko'ra yashayotganlarning hammasiga va Xudoning Isroiliga †† tinchlik va rahmat bo'lsin!

¹⁷ Bundan keyin hech kim menga og'irligini solmasin. Chunki men Rabbim Isoning jarohatlarini o'z tanamda olib yuribman.

¹⁸ Ey birodarlar, Rabbimiz Iso Masihning inoyati ruhingizga yor bo'lsin. Omin.

MAKTUBI

---

† YANGIDAN YARATILISH: Xudo yaratadigan yangi inson, Kolosaliklar 3:10 dagi izohga qarang; yana qarang: Rimliklar 6:3-4, 2-Korinfliklar 5:17, Efesliklar 4:24, Vahiy 21:5. †† XUDONING ISROILI: Qutqaruvchi Iso Masihga ishonib, "haqiqiy isroillik" hisoblangan yahudiylar bo'lsa kerak.

EFESLIKLARGA

MAKTUBI

Duoyi salom

1 Men, Xudo irodasi bilan Iso Masihning havoriysi bo'lgan Pavlus, Efes † shahridagi Iso Masihga imon keltirgan Xudo azizlariga salom yo'llayman. ² Otamiz Xudodan va Rabbimiz Iso Masihdan sizlarga inoyat va tinchlik bo'lsin.

Masihdan topgan qut-barakalarimiz

³ Rabbimiz Iso Masihning Otasi – Xudoga hamdu sanolar bo'lsin! U Masih orqali samoviy olamda bizga har xil ruhiy qut-barakalar ato etdi. ⁴ O'z huzurida muqaddas va benuqson bo'lishimiz uchun, U Masih haqi bizga muhabbat ko'rsatib, bizni dunyo yaratilishidan avval tanladi. ⁵ Bizni muruvvatiga sazovor bilib, Iso Masih orqali O'ziga o'g'il qilib olishga azaldan qaror qildi. ⁶ Ilohiy mehr-shafqatning dong'i chiqsin, deb Xudo sevikli O'g'lini yuborib, bizga inoyat qildi. ⁷ Uning O'g'li esa qonini to'kib, bizning gunohlarimizni yuvdi. Xudoning bu cheksiz inoyati tufayli biz barcha aybu gunohlarimizdan forig' bo'ldik. ⁸ Xudo bunday inoyatini hamda har xil hikmatu aql-zakovatni bizga mo'l-ko'l berdi.

⁹ Xudo qadimdan aniqlab qo'ygan maqsadi bo'yicha, Masih orqali bizga muruvvat qilib, O'zining sirli rejasini ayon qildi. ¹⁰ Xudo bu rejani O'zi belgilagan vaqtda amalga oshiradi va yeru osmondagi bor mavjudotlarni Masih boshchiligida birlashtiradi. ¹¹ Xudo hamma narsani O'z xohishi bo'yicha bajaradi. U biz uchun ham O'zining orzu-niyatini amalga oshirib, bizni Masih orqali azaldan tanladi va samoviy merosdan bahramand qildi.

¹² Shunday ekan, Masihga avvaldan umid bog'lagan bizlar Xudoning shon-sharafini oshirish uchun yashashimiz lozim. ¹³ Sizlar ham haqiqat kalomini, ya'ni najotingiz to'g'risidagi Xushxabarni eshitib, Masihga imon keltiringizlar. Imoningizning tasdig'i o'laroq Xudo va'da qilgan Muqaddas Ruhni qabul qildingizlar. ¹⁴ Xudoning ummati ozodlikka chiqmaguncha, Muqaddas Ruh samoviy merosimizning garovidir. Xudoning ulug'vorligi sha'niga tasannolar bo'lsin!

† EFES: Rim imperiyasidagi Asiya viloyatining poytaxti, katta ahamiyatga ega bo'lgan madaniy va diniy markaz; bugungi Turkiyaning g'arbiy sohilida joylashgan; Havoriy Pavlus bu yerda keng ko'lamda faoliyat ko'rsatgan; qarang: Havoriylar 19-bob, Vahiy 2:1-7.

Pavlusning imonlilar uchun ibodati

¹⁵ Men Rabbimiz Isoga bo'lgan e'tiqodingiz va butun Xudo azizlariga bo'lgan muhabbatigiz haqida eshitganimdan buyon, doim sizlarni ibodatlarimda eslayman, tinmay Xudoga shukronalar aytaman. ¹⁷ Rabbimiz Iso Masihning Xudosi, ulug'vor Padar, O'zini tanib-bilishingiz uchun sizga hikmatu vahiy ruhini ato etsin. ¹⁸ Uning O'zi sizlarning ko'ngil ko'zlaringizni yorug' qilsin, toki U sizlarni naqadar ulug' bir umidga chorlaganini bilib olinglar, O'z azizlarini qanchalik boy va ulug'vor bir merosga sazovor qilganini qadrlanglar.

¹⁹ Biz, imonlilarga ta'sir o'tkazayotgan Xudoning hadsiz-poyonsiz kuch-qudrati buyukligini ham bilib olinglar. ²⁰ Xudo O'zining cheksiz saltanatini joriy qilib, ana shu kuch-qudratini amalda ko'rsatdi: Masihni tiritirib, Uni samoviy olamda O'zining o'ng tomoniga o'tqazdi. ²¹ Masihni har qanday rahnamolik va hukmronlik, kuch va saltanatdan, u dunyoyu bu dunyoda aytiladigan har qanday nomdan yuqori qo'ydi. ²² Butun borliqni Uning oyoqlari ostiga tobe qildi. Uni butun borliqdan yuqori qo'yib, imonlilar jamoatiga bosh qilib qo'ydi. ²³ Imonlilar jamoati esa Masihning badani bo'lgani uchun, U kabi to'kis-tugallikka ega. Chunki Masih butun koinotni to'kis-tugal to'ldirib turadi.

Biz o'limdan hayotga qaytdik

2 Sizlar bir vaqtlar gunoh va jinoyatlaringiz tufayli *ruhan* o'lgan edingizlar. ² Sizlar bu dunyoning taomiliga ko'ra, fazoda †† hukmronlik qilayotgan hokim – shaytonning ixtiyoriga qarab yashar edingizlar. Shayton ruhi hozir ham osiy bandalarda amal qilmoqda. ³ Bir vaqtlar biz hammamiz ham o'sha odamlar qatori yashaganmiz. Tabiatimizdagi yomon ehtiroslarga jisman va fikran muhtalo bo'lib, xuddi boshqa odamlar day tabiatan Xudo g'azabiga yo'liqqan edik.

⁴ Ammo marhamatga boy Xudo O'zining ulkan muhabbatini bizga ko'rsatdi: ⁵ biz jinoyatlarimiz tufayli *ruhan* o'lgan ekanmiz, U Masih orqali bizga hayot bag'ishladi. Sizlar Xudoning inoyati bilan qutulgansizlar. ⁶ Iso Masihga ishonib, U bilan birlashganimizdan so'ng, Xudo bizni Masih bilan birga tiritirdi va samoviy olamda o'tqizib qo'ydi. ⁷ Xudo O'z mehr-inoyatining behad boyligini kelgusi asrlargacha aniq namoyon qil-

†† FAZODA: aslida "havoda".

moq uchun bizga Iso Masih orqali shunchalik katta ilti-fot qildi.

⁸ Ha, sizlar Xudodan inoyat topib, imoningiz tufayli qutulgansizlar. Bu – Xudoning in’omi, sizning yutug’ingiz emas. ⁹ Yana hech kim: Men savob ishlarim tufayli qutulganman, deb maqtanmasin. ¹⁰ Biz Xudoning ijodimiz. Xudo bizni Iso Masih orqali xayrli ishlar qilishimiz uchun yaratdi, bu ishlarni esa biz uchun azaldanoq tayyor qilib qo’ydi.

Xudoning haqiqiy ummati – Masih ummati

¹¹ Sizlar ilgari aslan majusiy [†] bo’lganingizni esdan chiqarmanglar. Yahudiylar sunnat qilnadigani uchun, o’zlarini “ahli sunnat”, sizlarni esa “sunnatsizlar” deyishadi. (Vaholanki, sunnat faqat tana bilan bog’liq bir odatdir.) ¹² To’g’ri, sizlar o’sha zamonda Masihdan bexabar, Isroil ummatidan benasib, ilohiy ahdu va’dalarga begona, dunyoda umidsiz va Xudosiz edingizlar.

¹³ Lekin ilgari Xudodan uzoq ekansizlar, endi Iso Masih vositasi bilan, Uning to’kkan qoni orqali yaqin bo’ldingizlar.

¹⁴ Masihning O’zi bizning tinchligimizdir. U yahudiylar bilan majusiylarni yarashtirib, bir ummat qildi. O’z tanasini fido qilib, ularning orasidagi to’siq devorni qulatdi, adovatni bartaraf qildi. ¹⁵ Yahudiylar bilan majusiylarni O’z vujudida birlashtirib, yangi insonni yaratdi, ana shu maqsadda Tavrotning qonun-qoidalarini ham bekor qildi. ¹⁶ Masih xochda o’lib, adovatni bartaraf, tinchlikni esa barqaror qildi. Xoch orqali ikki ummatni bir badanday qildi hamda Xudo bilan yarashtiridi. ¹⁷ Masih kelib, ilgari Xudodan uzoq bo’lgan sizlarga va shuningdek, Unga yaqin bo’lgan *yahudiylarga* tinchlik Xushxabarini e’lon qildi. ¹⁸ Masih orqali biz hammamiz bir ruh bilan Otamiz Xudoning huzuriga kira olamiz.

¹⁹ Demak, siz endi begona emassizlar, kelgindi ham emassizlar, balki Xudoning muqaddas xalqiga vatan-dosh va hamxonasizlar. ²⁰ Sizlar ham havoriylaru payg’ambarlar solgan poydevorga asosan bino bo’lgansizlar. Binoning negiz toshi esa – Iso Masihning O’zi. ²¹ Butun imorat Undan tarkib topib, o’sib boradi va Xudo uchun muqaddas bir ma’badga aylanadi. ²² Siz o’zlaringiz ham Iso Masih bilan va o’zaro birlashgan holda, Xudoning ruhiy maskanini tashkil etmoqdasi-zlar.

Xudoning siri ma’lum bo’ldi

3 Mana men – Pavlus siz, majusiylarni deb, Iso Masih uchun mahbus bo’lganman. ² Men Xudoning inoyatini sizlarga yetkazish uchun Xudodan vakolat olganman, sizlar bu haqda, albatta, eshitgansizlar. ³ Yuqorida qisqacha yozganimday, Xudo bu sirni menga vahiy orqali ma’lum qildi. ⁴ Sizlar bularni o’qib turib, men Masih sirini qanday fahmlaganimni bilib olishingiz mumkin. ⁵ Bu sir o’tmish odamzod avlodlariga bildirilmagan bo’lsa-da, hozir Muqaddas Ruh buni

[†] MAJUSIY: yoki, g’ayriyahudiy; lug’atga qarang.

Masihning muqaddas havoriylaru payg’ambarlariga oshkor qildi. ⁶ Shunga ko’ra, endi Iso Masihning Xushxabariga ishongan boshqa xalq vakillari *yahudiylar bilan* bir badanday bo’lib, Xudoning va’da qilgan qut-barakalariga sherik va hamvorisdirlar.

⁷ Xudoning menga bergan inoyati va ko’rsatgan ilti-foti bilan, Uning menda amal qilayotgan kuch-qudrati tufayli Xushxabarni tarqatish xizmatini bo’yninga oldim. ⁸ Men barcha azizlar orasida eng arzimagani edim. Ammo Xudo inoyat qilib, Masihning aql bovar qilmas boyligi haqida turli xalqlarga Xushxabar yetkazish uchun meni yubordi. ⁹ Men Xudoning sirli rejasi nimadan iboratligini barchaga aniq ma’lum qilmoq uchun vakolat oldim. [Iso Masih orqali] olamni yaratgan Parvardigor azaldanoq bu sirni O’z huzurida pinhon saqlagan edi. ¹⁰ Hozirgi zamonda esa U Masih ummatini barpo qilib, u orqali samovotda hokim bo’lgan kuchlarga ^{††} ham O’zining ko’p qirrali hikmatini oshkor qildi. ¹¹ Shu tariqa Xudo O’zining azaliy maqsadini Rab-bimiz Iso Masih orqali ro’yobga chiqardi.

¹² Biz Iso Masih orqali, Unga bo’lgan imonimiz orqali Xudo huzuriga dadil va to’la jasorat bilan yaqinlashish imkoniga egamiz. ¹³ Shunday ekan, men sizlar uchun qayg’u chekayotganimda aynimasligingizni iltimos qilaman. Chunki bu sizlarning yuksalishingizga xizmat qiladi.

Masihning sevgisini bilish

¹⁴ Ana shu sababdan, men samoviy Otamiz [‡] oldida tiz cho’kyapman. ¹⁵ Yer yuzidagi va osmondagi har qanday sulola samoviy Otadan nom olgan. ¹⁶ U O’zining ulug’vor boyligi bilan sizlarni kuch-qudratli qilsin, O’z Ruhi bilan ichki borlig’ingizni baquvvat qilsin.

¹⁷ Masihni imon bilan dilingizga jo qilinglar. Masihning sevgisi qalbingizda ildiz otib, mahkam o’rnashsin, ¹⁸ toki sizlar barcha Xudoning azizlari bilan birga bu sevgining kengligi, uzunligi, balandligi va teranligini to’la anglashga kuchingiz yetsin. ¹⁹ Ha, sizlar Masihning aql bovar qilmas sevgisini fahmlab borib, Xudoning butun kamolotiga erishinglar.

²⁰ Xudoning kuch-qudrati bizda amal qilmoqda. Shuning uchun Xudo biz so’ragan yoki xayol qilganimizdan ham ortig’ini bajarishga g’oyat darajada qodirdir. ²¹ Unga Iso Masih ummati orqali va Iso Masihning O’zi orqali nasldan-naslga, to’ abad shon-sharaflar bo’lsin! Omin.

Masih ummatining birligi

4 Rabbimiz uchun mahbus bo’lgan men sizlarga nasihat qilib o’tinaman: Xudoning da’vatiga munosib tarzda yashanglar. ² Butun kamtarlik va yumshoqlik bilan, muhabbat bilan bir-biringizga sabr-toqat qilinglar. ³ O’zaro tinch-totuv yashab, Ruhning birligini saqlashga jon kuydiringlar.

^{††} SAMOVOTDA HOKIM BO’LGAN KUHLAR: ya’ni farishtalar yoki jinlar; yana qarang: 1:21, 1-Butrus 1:12. [‡] SAMOVIY OTAMIZ: ya’ni Xudo; boshqa qadimgi qo’lyozmalar bo’yicha, “Rabbimiz Iso Masihning Otasi”.

⁴Badan † – bir, Ruh ham – bir. Chunki Xudo ham-malaringizni ham bir xilda umidvor bo'lishga chaqirgan. ⁵Rabbimiz – bir, imon – bir, suvdagi iqror – bir. ⁶Hammaning Otasi Xudo – bir. U hammaning ustidan hokim, hamma orqali amal qiladi, hammada mavjud-dir. ⁷Biz har birimiz Masih inoyat etganiga ko'ra biron in'om oldik. ⁸Mana, *Zaburda Masih haqida* nima deyilgan:

“U yuksaklikka chiqib, asirlarni asir oldi, Insonlarga esa hadyalar ulashdi”.

⁹Endi bu “chiqdi” so'zi nimani bildiradi? Masih oldin tubanga, yer yuziga †† ham tushganidan boshqa yana nimani bildiradi? ¹⁰Ha, Masih O'zi tubanlikka tushdi va koinotni to'ldirish uchun osmonu falakdan ham yuqoriga chiqdi.

¹¹Shuningdek, Masihning O'zi ba'zi kishilarni havoriy, ba'zilarini payg'ambar, ba'zilarini Injil voizi, ba'zilarini esa imonlilar jamoatiga cho'ponu mudarris qilib tayinladi. ¹²Shu yo'sinda imonlilar xizmatga kerak bo'ladi-gan ta'minotni oladilar va Masihning ummati ‡ obod bo'la boradi. ¹³Buning natijasida hammamiz imonda yakdil, Xudo O'g'lini tanib-biladigan, Masihning kamoli-ga erishgan yetuk odamlar bo'lamiz.

¹⁴Bundan buyon har turli ta'limotlarning shamoli bilan uchib, tebranib yuradigan go'daklarday bo'lmaylik. Mana, imonda go'dakligicha qolgan kishilar quv odamlarning hiylasi va tarqatayotgan soxta ta'limotlar-ining qurboni bo'lib, yo'ldan ozib ketadilar. ¹⁵Biz, aksin-cha, haqiqat va muhabbatga sodiq qolib, har jihatdan badanning boshi – Masih tomon o'sib boraylik. ¹⁶U-ning boshchiligida butun badan alohida-alohida hayotiy payu bo'g'inlar yordamida o'zaro ulanadi va birikadi. Har bir bo'lakning alohida o'z holicha, muhabbat bilan harakat qilishi natijasida badan o'sib-ulg'ayadi.

Eski va yangi hayot

¹⁷Shunday ekan, men Rabbimiz nomidan sizlarga qattiq buyuraman: bundan buyon o'zga xalqlarning bema'ni o'y-fikri bilan yashamanglar. ¹⁸Ularning zehnlari o'tmaslashgan. Ular jaholatda qolib, yuraklarini yog' bosgan. Shuning uchun Xudo bergan hayotdan mahrum qolganlar. ¹⁹Ular har qanday or-nomus tuyg'usini yo'qotgan, har turli iflos ishlarga o'rgangan, fisqu fujurga berilgan tamagir odamlardir.

²⁰Ammo sizlar Masihdan unday o'rganmagansizlar. ²¹Sizlar Masihning so'zlarini eshitib, U haqda ta'lim ol-gansizlar. Shuning uchun endi Isoning haqiqiy yo'lida yurib, ²²eski o'zligingizni bir chetga olib qo'yinglar; ya'ni ilgarigi turmushingizga oid, aldovchi ehtiroslar bi-lan buzilib borayotgan eski, yomon tabiatingizni soqit qilinglar. ²³Buning o'rniga yangi fikrga, ruhga ega bo'linglar. ²⁴Xudoga munosib suratda, haqiqiy solihlik

va muqaddaslik bilan yaratilgan yangi tabiatni o'zlashtiringlar.

Yangi hayotda yashash qoidalari

²⁵Shunday qilib, yolg'onni rad etib, har biringiz o'z birodaringiz bilan haqiqatni gaplashinglar. Chunki biz bir-birimizga tananing a'zolaridaymiz. ²⁶G'azablanib, gunoh qilmanglar. Quyosh botguncha, g'azabdan qaytinglar. ²⁷Iblisga fursat bermanglar. ²⁸O'g'rilik qil-gan kishi boshqa o'g'rilik qilmasin. Balki yaxshi ishlab, o'z qo'llari bilan mehnat qilib, muhtoj bo'lganlarga ham biror narsa bersin.

²⁹Og'zingizdan hech qanday yaramas so'z chiqmasin. Lekin ehtiyojga ko'ra, tinglovchilarning joniga ora kira-digan yaxshi so'zlar gapiringlar. ³⁰Xudoning Muqad-das Ruhini xafa qilmanglar; sizlar najot kunigacha †† o'sha Ruh bilan muhrlangansizlar. ³¹Har qanday yomon niyat va gina-kudurat, har qanday qahru jahl, nolish va g'iybatchilikni o'zingizdan soqit qilinglar. ³²Bir-biringizga ko'ngilchan va mehr-shafqatli bo'linglar. Xudo sizlarni Masih haqi kechirgani kabi, si-zlar ham bir-biringizni kechiringlar.

Ahli nur bo'lib yashanglar

5 Sevikli bolalar kabi Xudoga ergashinglar. ²Masih sizlarni juda sevgani uchun, sizlar uchun O'zini fi-do qildi va shu yo'sin Xudoga ma'qul keladigan, xush hidli qurbonlik keltirdi. Sizlar ham xuddi shunday muhabbat bilan yashanglar. ³Sizning orangizda hech qanday zinogarlik, ifloslik yoki tamagirlik hatto tilga olinmasin. Bular muqaddas kishilarga munosib emas. ⁴Shuningdek, beadab va axloqsiz gap yoki mayn-abozchilik ham bo'lmasin. Bular sizga munosib emas. Yaxshisi, Xudoga shukur qilinglar.

⁵Shuni bilib qo'yinglar: hech bir fohish, iflos yoki tamagir kishi (chunki tamagir – butparast bilan teng) Masihning va Xudoning Shohligidan bahramand bo'lmaydi. ⁶Hech kim sizlarni quruq gaplar bilan al-damasin. Ana shu narsalar uchun osiy bandalarning boshiga Xudoning g'azabi keladi. ⁷Shu sababdan siz ularga sherik bo'lib qolmanglar.

⁸Siz bir vaqtlar zulmat edingizlar, endi esa Rabbimiz-ga tegib, nur bo'ldingizlar. Ahli nur bo'lib yashanglar. ⁹Nur †† har xil ezgulik, odillik va haqiqat mevalaridan iborat. ¹⁰Rabbingizga nima maqbul bo'lishini o'rganib olinglar. ¹¹Zulmatning besamara ishlarida ishtirok et-manglar, aksincha, ularni fosh etinglar. ¹²Zulmatda maxfiy qilinadigan o'sha ishlar haqida gapirish ham uyatdir. ¹³Zotan hamma narsa nur orqali fosh bo'lib, ochiq-oshkor ko'rinadi. ¹⁴Yorug'likka chiqqan hamma narsa ayon bo'ladi. *Qo'shiqda* aytilganiday:

“Ey uxlagan, tur!

O'liklar ichidan tiril!

Masih senga nur sochar”.

† BADAN: ya'ni Iso Masihga ishonganlarning jami; aynan qarang: 1:23, 5:23, 1-Korinfliklar 12:12-27; Rimliklar 12:3-5. †† TUBANGA, YER YUZIGA: yoki “yerning tubsiz joylariga”; aynan qarang: Zabur 67:19; Yuhanno 3:13, Matto 12:40, 1-Butrus 3:19. ‡ UMMATI: aslida “badani”.

†† NAJOT KUNI: Iso Masih olamga qaytib, imonlilarni osmonga olib boradigan kun; yana qarang: 1:13-14, Rimliklar 8:23, 2-Salonika-liklar 1:7-10. †† NUR: boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “Ruh”.

¹⁵ Shunday qilib, qanday yashayotganingizga o'zingiz diqqat qilib qaranglar. Nodonlar kabi emas, dono kishilar kabi kun kechiringlar. ¹⁶ Fursatni g'animat bil- inglar, chunki biz yashayotgan kunlar – yomon kunlar. ¹⁷ Shuning uchun beaql bo'lmanglar, balki Rabbimizning irodasi qanday ekanini anglab olinglar.

¹⁸ Sharob ichib mast bo'lmanglar, chunki bu buzuvchi- ka olib boradi. Aksincha, Muqaddas Ruhga to'lib-tosh- inglar. ¹⁹ Shu maqsadda Zabur xonishi, ruhiy mad- hiyalar va qo'shiqlar bilan bir-biringizga nasihat qil- inglar, chin yurakdan Rabbimizni kuylab, hamdu sanolar o'qinglar. ²⁰ Har doim, har bir narsa uchun Rabbimiz Iso Masih nomi bilan Otamiz Xudoga shukur qilinglar.

²¹ Masihni hurmatlab, bir-biringizga bo'ysuninglar.

Er-xotinlik munosabatlari

²² Ey xotinlar, siz Rabbimizga qanday bo'ysun- salaringiz, erlaringizga shunday bo'ysuninglar.

²³ Masih imonlilar jamoatining boshi bo'lgani kabi, erkak ham xotinning boshidir. Masih O'z badanining, ya'ni ummatining Xaloskoridir. ²⁴ Masihning ummati Masihga qanday tobe bo'lsa, xotinlar ham har narsada o'z erlariga shunday tobe bo'ladilar.

²⁵ Ey erlar, Masih imonlilar jamoatini sevib, ular uchun O'zini qanday fido qilgan bo'lsa, sizlar ham xotinlaringizni shunday sevinglar. ²⁶ Masih imonlilar jamoatini muqaddas qilay, deb ularni suv bilan yuvdi † va O'z kalomi orqali tozaladi, ²⁷ toki ustida biron g'ubor, ajin yoki dog'i qolmagan, muqaddas, benuqson, kamoli chiroyli bir jamoatni O'z huzuriga eltib qo'ysin.

²⁸ Shunday qilib, erkaklar o'z xotinlarini o'z tanalarini sevganday sevishlari kerak. O'z xotinini sevgan o'zini o'zi sevadi. ²⁹ Hech kim hech vaqt o'z tanasini yomon ko'rmagan. Aksincha, uni oziqlantirib, parvarish qiladi. Masih ham O'z ummatini xuddi shunday oziqlantirib, parvarish qiladi. ³⁰ Biz Masih tanasining a'zolarimiz, [Uning etu suyagimiz]. ³¹ *Tavrotda*: "Kishi ota-onasini qoldirib, o'z xotiniga yopishib qoladi va ikkovi bir tan bo'ladi", deb yozilgan ††. ³² Bu sir buyuk va men buni Masih hamda imonlilar jamoatiga o'xshatib aytyap- man.

³³ Xullasi kalom, har bir er o'z xotinini o'zini o'zi sev- ganday sevsin. Xotin ham erini hurmat qilsin.

Oilaviy munosabatlar

6 Ey farzandlar, ota-onangizga itoat qilinglar, chun- ki bu Rabbimizga ma'quldir. ² Bu haqdagi ilohiy buyruq Xudo va'da qo'shib bergan birinchi buyruqdir, chunonchi: "Ota-onangni hurmat qil, toki baraka topib, yer yuzida uzoq umr ko'rgaysan". ⁴ Siz, otalar, farzand- laringizning jahlini chiqarmanglar. Ularni Rabbimizning ta'lim-tarbiyasi bilan o'stiringlar.

† SUV BILAN YUVDI: suvda imon keltirish marosimining ramzi; yana qarang: 4:5, Yuhanno 13:1-17, 1-Korinfliklar 6:11, Titus 3:5.

†† qarang: Ibtido 2:24 (Matto 19:1-12).

Qul bilan xo'jayin munosabatlari

⁵ Ey qullar, dunyoviy xo'jayinlaringizga, Masihga itoat qilganingizdek, kamoli ehtimol va soddadillik bilan itoat qilinglar. ⁶ Insonlarning ko'nglini topay, deb xo'jako'rsinga xizmat qilgan kishilar kabi emas, balki Masihning qullari kabi Xudoning irodasini chin ko'ngildan bajo keltiringlar. ⁷ Insonlarga emas, balki Rabbimizga xizmat qilayotgandek, bajonu dil xizmat qilinglar. ⁸ Bilinglarki, xoh qul, xoh erkin bo'lsin, har bir kishi qilgan yaxshiligiga yarasha mukofotni Rabbimizdan oladi.

⁹ Ey xo'jayinlar, sizlar ham qullaringizga xuddi shu tarzda muomala qilinglar. Osmonda ham ularning, ham sizlarning Egangiz borligini bilib, ularga do'q- po'pisa etishni bas qilingiz. Chunki Rabbimiz yuz-xotir qilmaydi.

Shaytonga qarshi kurashimiz

¹⁰ Nihoyat, Rabbimiz bilan ittifoq bo'lib, Uning kuch- qudrati ta'sirida quvvatli bo'linglar. ¹¹ Iblisning hiylalari- ga qarshi tura olish uchun, Xudo bergan barcha qurol- aslahalar bilan qurollaningiz. ¹² Chunki bizning kurashimiz o'tkinchi basharga qarshi emas, balki samoviy olamdagi yovuz ruhiy kuchlarga, hokimlaru hokimiyatlarga, bu qorong'i dunyoni boshqarayotgan ruhiy hukmronlarga qarshidir. ¹³ Shu sababdan yomon kunda qarshilik ko'rsata olishingiz uchun, Xudoning qurol-aslahalarini ko'taringlar, toki butun tadbirkorlik bilan ish tutib, o'rningizda tura olinglar.

¹⁴ Belingizni haqiqat kamari bilan bog'lang, ko'ksin- gizga solihlik sovutini taqinglar. ¹⁵ Tinchlik Xushxabari- ni yoyish uchun oyog'ingizga ildamlik poyabzalini kiy- inglar. ¹⁶ Buning ustiga imon qalqonini qo'lga olinglar, u bilan yovuz shaytonning qizdirilgan hamma o'qlarini o'chira olasizlar. ¹⁷ Shuningdek, najot dubulgasini kiy- inglar, Xudo kalomi bo'lgan Ruhning qilichini ko'tar- inglar. ¹⁸ Har turli duo va yolvorishlar bilan, Muqaddas Ruh ilhomi bilan har doim ibodat qilinglar. Ibodatda hushyor va sabotli bo'lib, barcha Xudoning azizlari uchun iltijo qilinglar.

¹⁹ Men uchun ham ibodat qilinglar. Men og'zimni har ochganimda, zarur bo'lgan so'z menga berilsin, Injil sirini qo'rqmasdan bayon eta olayin. ²⁰ Men Injil uchun mahbus bo'lsam-da, bu elchiligimni tegishlicha og'zi botirlik bilan ijro etayin.

So'nggi tilaklar

²¹ Siz mening hol-ahvolim qalay ekanini, nimalar qi- layotganimni bilib olasiz, bu haqda sevikli birodarimiz, Rabbimizning sodiq xizmatkori Tixik sizlarga ma'lumot beradi. ²² Bizning sharoitimiz haqida bilib, yurak- laringiz tasalli topsin deya, men uni sizning oldingizga yuboryapman.

²³ Otamiz Xudodan va Rabbimiz Iso Masihdan biro- darlarimga tinchlik, e'tiqod va muhabbat tilayman.

²⁴ Rabbimiz Iso Masihni o'lmas muhabbat bilan sev-

ganlarning hammasiga Xudoning inoyati yor bo'lsin.
Omin.

MAKTUBI

FILIPPILIKLARGA

MAKTUBI

Duoyi salom

1 Filippi † shahridagi Iso Masih ummati bo'lgan barcha Xudoning azizlariga, ayniqsa imonlilar jamoatining boshliqlari va xizmatkorlariga, Iso Masihning qullari biz – Pavlus va Timo'tiydan salom! ² Otamiz Xudo va Rabbimiz Iso Masihdan sizlarga inoyat va tinchlik bo'lsin.

Pavlusning ibodati va shukronasi

³ Sizlarni har safar xotirlaganimda, Xudoyimga shukronalar deyman. ⁴ Har qachon hamma ibodatlarimda barchalaringiz uchun sevinch bilan iltijo qilaman. ⁵ Chunki sizlar birinchi kundan to hozirga qadar Injil Xushxabarini yoyishimda ishtirok etib kelmoqdasi- zlar. ⁶ Xudo sizlarda boshlagan xayrli ishini to Iso Masihning keladigan kunigacha tamom qilishiga aminman. ⁷ Mening hammalaringiz haqingizda shunday fikr qilishim o'rinlidir. Sizlar mening ko'nglimdasizlar. Chunki kishanbandligimga qaramasdan, har biringiz Xushxabarni himoya qilish va qaror toptirishimda meni yoqlab kelmoqdasi- zlar, shu tariqa Xudoning menga bergan inoyatidan ham bahramand bo'lib kelmoqdasi- zlar. ⁸ Men Iso Masihning mehr-muhabbati bilan sizlarning hammalaringizga ishtiyoqmand bo'lganimga Xudo shohiddir.

⁹ Sizlarning muhabbatingiz ham har qanday bilim va sezgida takomillashib, yana ko'pdan-ko'p ortib borishini Xudodan so'rayman. ¹⁰ Sizlar yuqori qadriyatni qadrlamog'ingiz lozim, toki Masihning keladigan kunida pok va beayb bo'linglar ¹¹ va Iso Masih orqali unib-o'sadigan solihlik samaralariga boy bo'lib, Xudoga shon-sharaf keltiringlar.

Pavlusning mahbusligi – Injilning muvaffaqiyati

¹² Ey birodarlar, shuni bilishingizni istaymanki, mening boshimga tushgan sharoitlar Injil Xushxabari yanada ko'proq muvaffaqiyat qozonishiga xizmat qildi. ¹³ Mana, mening Masih uchun qamalganligim butun saroy ahliga †† va qolgan hamma odamlarga ham

† FILIPPI: Yunonistonning shimoliy qismi – Makedoniyada joylashgan muhim shahar; Havoriy Pavlus bu yerda va'z qilib, Yevropadagi birinchi Masih jamoatini qurgan; qarang: Havoriyilar 16:11-40. †† SAROY AHLI: ya'ni Rim qaysarining saroyi; Pavlus ushbu maktubni yozgan paytda Rim shahrida mahbus bo'lgan (taqriban miloddan keyingi 60-yillar) yana qarang: 4:22, Havoriyilar 28:11-31.

ma'lum bo'ldi. ¹⁴ Shuningdek, Rabbimiz Isoga qarashli bo'lgan birodarlarimizning ko'pchilik qismi ham mening kishanbandligimdan ruhlanib, Rabbimiz kalomini yanada botirlik bilan targ'ib qila boshladilar.

¹⁵ To'g'ri, ba'zilar hasad va raqobat ruhi bilan Masihni targ'ib qilyaptilar, boshqalar esa yaxshi niyat bilan targ'ib qilyaptilar. ¹⁶ Ba'zilar men Xushxabarni himoya qilish uchun tayin etilganimni tan olib, muhabbat bilan harakat qilyaptilar. ¹⁷ Boshqalar esa mening kishandagi qiyinchiligimni orttirishni o'ylab, raqobat ruhida, nopok niyat bilan Masihni targ'ib qilmoqdalar. ¹⁸ Xo'sh, unda nima bo'пти? Xoh munofiqlik bilan, xoh samimiylik bilan bo'lsin, har holda Masih targ'ib etilmoqda. Men bunga sevinapman. Va yana sevinaman, ¹⁹ chunki bilamanki, sizning duolaringiz orqali va Iso Masihning Ruhi yordamida men ozodlikka chiqaman.

²⁰ Yashasam ham, o'lsam ham, har holda xijolatda qolmasligimga qanoat hosil qildim. Har doim bo'lib kelganidek, hozir ham Masih mening vujudimda ulug'landin, degan umidda yana jasurlik bilan faoliyat ko'rsatishga jazm qildim. ²¹ Men uchun hayot – Masihdir, o'lim esa – yutuqdir. ²² Agarda bu badanda yashayotganim mening ishimga samara keltirayotgan bo'lsa, unda nima tanlashimni ham bilmayman.

²³ Meni unisi ham, bunisi ham tortadi. Bir yoqdan tugab, Masih bilan birga bo'lishni orzu qilaman, chunki bu juda ham yaxshi bo'lardi. ²⁴ Ammo ikkinchi yoqdan mening badanda qolishim sizlar uchun yana ham keraklidir. ²⁵ Bunga ishonchim komil, shuning uchun qolishimni bilaman. Sizlar imonda rivoj topib quvonishingiz uchun, men hammalaringiz bilan birga qolaman. ²⁶ Shunday qilib, oldingizga ikkinchi daf'a kelishimda, sizlar men sababli Iso Masih huzurida yana ko'proq faxrlana olasizlar.

²⁷ Faqat Masihning Xushxabariga munosib ravishda kun kechiringlar. Men xoh kelib diydoringizni ko'rsam ham, xoh sizlardan uzoq bo'lsam ham, allaqachon eshitganimdek, sizlar imonda sobitqadam bo'lib, Injil yo'lida yakdillik bilan kurashib borayotganingizni bilib olay. ²⁸ Sizlarga qarshilik ko'rsatayotganlarning hech qanday do'q-po'pisalaridan cho'chimanglar. Ana shu ularning halok bo'lishidan, sizlarning esa xalos bo'lishingizdan dalolat bermoqda. Zotan bu – Xudoning ishi. ²⁹ Xudo sizlarga Masihga ishonishnigina emas, balki Masih uchun azob chekish taqdirini ham nasib

etgan. ³⁰ Mening siz ko'rgan va hozir ham eshitayotgan kurashimga sizlar sheriksizlar.

Iso Masihning ibratomuz kamtarligi

2 Agar sizlarda Masihdan kelgan biron jasorat, muhabbatdan tug'ilgan biron tasalli, Muqaddas Ruhdan ilhomlangan biron birdamlik, dildan chiqqan biron mehru shafqat bor bo'lsa, ² u holda mening sevinchimni mukammal qilib, fikr-zikringizda yakdil, mehr-muhabbatingizda aynimaydigan bo'linglar, o'zaro hamdard va hamfikir bo'lib yuringlar. ³ Raqobat ruhi va shuhratparastlik bilan hech narsa qilmanglar. Aksincha, kamtarlik bilan bir-biringizni o'zingizdan yuqoriroq hurmatga sazovor hisoblanglar. ⁴ Har bir kishi o'z manfaatigina emas, balki boshqalarning manfaatini ham ko'zlasin.

⁵ Iso Masih qanday fikrga ega bo'lsa, sizlar ham o'zaro xuddi shu fikrga ega bo'linglar:

⁶ Masih Xudoning qiyofasida bo'la turib, Xudoga teng hurmatni o'lja qilmadi.

⁷ Lekin O'z ulug'ligidan kechib, Qul qiyofasiga kirdi U,

Ko'rinishda insonlar singari bo'ldi.

⁸ U O'zini shunday past olib, O'limga, hatto xochdagi o'limga borib itoat etdi.

⁹ Ana shu sababdan Xudo Uni juda yuksaltirdi, Unga har qanday ismdan yuqori ismni ato etdi,

¹⁰ Toki Isoning ismi tilga olinganda Ko'k, yer va yer ostidagi borliq jon tiz cho'ksin

¹¹ Va har bir til Otamiz Xudo sha'niga Iso Masihni Rabbim deb ochiq tan olsin.

Xudo irodasini ado etish

¹² Ey sevganlarim, siz doim mening gapimga quloq solib keldingizlar. Shunday qilib, faqat oldingizda bo'lganimdagina emas, balki hozir mening yo'qligimda yana ko'proq qo'rquv va titroq bilan topgan najotingizni but qilishga tirishinglar. ¹³ Zotan Xudoning O'zi sizlarning vujudingizda amal qiladi, U O'z murod-maqсадini ado etishingiz uchun sizlarda xohishni ham, harakatni ham tug'diradi.

¹⁴ Hamma narsani nolimay va shubhalanmay qilinglar, ¹⁵ toki bu o'jaru buzilgan nasl orasida Xudoning pok, beg'ubor, benuqson bolalari bo'linglar. Sizlar bu dunyo odamlari orasida osmondagi yulduzlar kabi porlab turibsizlar-ku. ¹⁶ Hayot kalomini mahkam tutinglar, toki mening mehnatu zahmatim behudaga ketmasin va Masih olamga qaytgan kunda sizlar mening faxrim bo'linglar. ¹⁷ Sizning imon yo'lida qilgan fidokorona xizmatigiz Xudo sharafiga qurbonday gap. Men Xudoga bu qurbonlikni keltirib, o'z jonimni ham fido qilishim mumkin. Shunga qaramasdan, sevinaman va sizlarning shodligingizga qo'shilaman. ¹⁸ Xuddi shu to'g'rida sizlar ham sevininglar va mening shodligimga qo'shilinglar.

Timo'tiy va Epafroditni jo'natish

¹⁹ Sizlarning ahvolingizdan xabardor bo'lib ko'nglim taskin topsin, deb Timo'tiyi yaqin orada sizlarning oldingizga yuborishni Rabbim Isodan umid qilaman.

²⁰ Chunki sizlarga shunchalik samimiyat bilan, jon kuydirib g'amxo'rlik qiladigan unga teng odamim yo'q.

²¹ Hammasi ham Iso Masihni emas, o'z ishlarini o'ylaydi-ku. ²² Lekin Timo'tiyning sodiqligi sizlarga ma'lum.

Xushxabarni yoyishimda u menga o'g'il otaga xizmat qilganday xizmat qildi. ²³ Men o'zimga nima bo'lishini bilishim bilanoq, uni darhol yuborish umididaman.

²⁴ O'zim ham yaqinda yoningizga borishga Rabbimdan to'la ishonch hosil qildim.

²⁵ Shu bilan birga, sizlarning yuborgan elchingiz, muhtojlikda menga madad bergan birodarim, hamkorim va safdoshim Epafroditni yoningizga yuborishni lozim ko'rdim. ²⁶ Chunki u hammangizni juda ko'rgisi keldi, uning kasalligi to'g'risidagi mish-mishlar sizga yetib borganidan qattiq qayg'urdi. ²⁷ Haqiqatan ham o'lar holatda kasal edi. Lekin Xudo unga marhamat etdi. Va faqat unga emas, balki g'ami ustiga g'am qo'shilmasin deb, menga ham marhamat etdi. ²⁸ Shunday qilib, uni yana ko'rib sevininglar va mening g'amim ham yengillashsin deb, uni tezroq yoningizga yuborimoqchiman. ²⁹ Uni Rabbimiz nomidan, quvnoq chehra bilan qabul etinglar. Bu kabi odamlarning hurmatini bajo keltiringlar. ³⁰ Chunki sizlar menga to'liq bajo keltirolmagan muqaddas xizmatni u butlab olay deb, Masih yo'lida o'z jonini ayamagan, o'lishiga sal qolgan edi.

Masihga teng hech narsa yo'q

3 Xullasi kalom, birodarlarim, Rabbingiz bilan aloqada bo'lib, xursand bo'linglar. Sizlarga ayni narsalarni yozish meni zeriktirmaydi, sizlarga esa yanada ibratlidir.

² Ana u yomonlik qiluvchilardan, u itlardan ehtiyot bo'linglar! Ana u tana kesuvchilardan † ehtiyot bo'linglar! ³ Mana biz haqiqiy ahli sunnatmiz. Chunki biz Muqaddas Ruh kuchi bilan Xudoga xizmat qilamiz, faqat Iso Masih bilan faxrlanamiz, tabiiy fazilatlarimizga ishonmaymiz.

⁴ Qolaversa, men o'z fazilatlarimga ham ishonishim mumkin. Agar boshqa kimsa: men o'z fazilatlarimga ishonaman, desa, undan ham ko'proq men ishonaman.

⁵ Men sakkiz kunligimda sunnat bo'lganman. Men Isroil xalqining Benyamin qabilasidan, ibroniy naslidan bir yahudiyman. Tavrot Qonuniga mansublik desangiz, farziy †† mazhabida edim. ⁶ Diniy g'ayrat desangiz, Iso ummatini ta'qib qildim. Qonun talab qilgan solihlik desangiz, begunoh edim.

† TANA KESUVCHILAR: Pavlus ishlatgan tanbeh so'zi; yahudiylikning belgisi bo'lgan sunnatni (xatnani) Iso Masihga ishongan boshqa millatli kishilarga ham qildirmoqchi bo'lgan diniy guruhni bildiradi; yana qarang: Galatyaliklar 5-bob, Havoriyalar 15-bob, Rimliklar 4-bob. †† FARZIY: yahudiylarning mazhabi; lug'atga qarang.

⁷ Lekin bir vaqt fazilat deb bilgan narsalarimni endi Masih uchun foydasiz hisoblayman. ⁸ Chinakam, Rabbim Iso Masihni bilishning afzalligi oldida men hamma narsadan bosh tortib, foydasiz deb bildim, ha, Masihga sazovor bo'lay, deb hatto axlat hisobladim. ⁹ Endi Ilohiy Qonunga amal qilishdan iborat bo'lgan o'z solihligimga suyanmayman. Aksincha, Masih bilan bir bo'lay, deb faqat Unga ishonish orqali, imon orqali bo'ladigan solihlikka suyanaman va shu tariqa Xudo huzurida o'zimni oqlayman. ¹⁰ Qani endi Masihning azoblarida qatnashib, o'limida ham Unga ergashib, Uning O'ziniyu tirilishining qudratini bilib olsam ¹¹ va ishqilib o'liklarning tirilishiga erishsam.

Imon uchun kurash

¹² Men allaqachon murodimga yetishganman yoki allaqachon kamolotga erishganman, deb aytayotganim yo'q. Lekin Iso Masih menga yetib olganidek, men ham mo'ljalga yetib olish uchun jon kuydirmoqdaman.

¹³ Birodarlar, men o'zimni murodimga yetishganman deb o'ylamasam-da, faqat bir narsanigina o'ylayman: orqamda qolganlarni unutib, oldimdagilarga ko'z tikaman. ¹⁴ Xudo Iso Masih orqali meni oliy maqsadga chorladi. Men buni ado etib, g'alaba gulchambarini qo'lga kiritish uchun jon-jahdim bilan harakat qilaman.

¹⁵ Bizdan kimki kamolotga erishgan bo'lsa, xuddi shunday fikr qilsin. Agar sizning fikringizda boshqa narsa bo'lsa, unda buni sizga Xudo oshkor etadi.

¹⁶ Faqat bizlar nimaga erishgan bo'lsak, unga yarasha fikr yurgizishimiz va o'sha qoida bo'yicha yashashimiz kerak.

¹⁷ Birodarlar, mendan o'rnak olinglar. Kim biz ko'rsatgan yo'l-yo'riq bo'yicha yashayotgan bo'lsa, unga ergashinglar. ¹⁸ Men sizlarga tez-tez gapirar edim-ku, Masih xochining dushmanlari kabi ish tutayotgan kishilar ko'p deb. Endi ular haqida ko'z yoshim bilan so'zlayapman: ¹⁹ Ularning oxiri – halokat, ularning xudosi – qorin, ularning shon-sharafi – sharmandagarchilik. Ular yerdagi narsalar haqidagina o'ylaydilar.

²⁰ Bizlarning vatanimiz esa osmondadir. U yerdan biz Xaloskorimiz – Rabbimiz Iso Masihning kelishini kutyapmiz. ²¹ Har narsani bo'ysundirish kuchiga ega bo'lgan Rabbimiz Iso Masih kelganda, xuddi shu kuchning ta'siri bilan bizning ojizu foniy tanamizni O'zining ulug'vor tanasiga o'xshatib o'zgartiradi.

Turli pand-nasihat

4 Shunday qilib, ey mening sog'ingan, aziz birodarlarim, quvonchim va gultojim, Rabbimizga sobit bo'linglar, ey sevganlarim!

² Evodiya va Sintixadan iltimos qilaman, Rabbimiz haqi yakdil fikrda bo'linglar. ³ Ey vafodor hamkorim, sendan ham o'tinaman, u ayollarga yordam ber, chunki ular men va Kliment bilan, shuningdek, ismlari hay-

ot kitobida [†] yozilgan boshqa hamkorlarim bilan birga Xushxabarni targ'ib etish uchun faoliyat ko'rsatdilar.

⁴ Rabbimiz bilan aloqada bo'lib, doimo xursand bo'linglar. Yana aytaman: xursand bo'linglar! ⁵ Sizlarning insonparvarligingiz ^{††} barchaga ma'lum bo'lsin; Rabbimiz yaqin. ⁶ Hech narsadan tashvish qilmanglar, lekin har doim ibodatda va iltijoda bo'lib, har bir tilagingizni Xudoning oldida minnatdorchiilik bilan izhor qilinglar. ⁷ Shunda inson xayoliga sig'maydigan, Xudo bergan tinchlik sizning ko'nglingiz va fikr-xayolingizni xotirjam qiladi.

⁸ Xullas, ey birodarlar, nima haqiqiy, nima mo'tabar, nima to'g'ri, nima sof, nima yoqimli, nima faxrli bo'lsa, qandaydir bir fazilat, qandaydir maqtanarli xislat bor bo'lsa, bular haqida fikr qilinglar. ⁹ Sizlar mendan nimani o'rganib qabul qilgan bo'lsangiz, nimani eshitib, ko'rgan bo'lsangiz, o'shani qilinglar, shunda tinchlik bergan Xudo sizlarga yor bo'ladi.

Pavlusning olgan yordami uchun tashakkuri

¹⁰ Men, Rabbim haqi, sizlardan juda xursandmanki, nihoyat, men haqimdagi g'amxo'rlik tuyg'ularingiz uyg'ondi. Sizlar ilgari ham g'amxo'rlik qilardingiz-u, ammo buni ko'rsatishga fursatingiz yo'q edi. ¹¹ Bularni muhtojlikdan aytayotganim yo'q. Chunki men har qanday sharoitda boriga qanoat qilishga o'rganganman.

¹² Men tanqislikda ham, mo'l-ko'lchilikda ham qanday hayot kechirishni bilaman. Har qanday sharoitda va har yerda ham to'q bo'lish, ham och qolish, ham farovonlikda yashash, ham muhtojlikda qolishning sir-larini o'rganganman. ¹³ Meni qo'llab-quvvatlayotgan Iso Masihning madadi bilan har narsani qila olaman.

¹⁴ Har holda, sizlar mening qayg'ularimga sherik bo'lib, yaxshi ish qildingizlar. ¹⁵ Bilasizlarki, ey filippiliklar, men Makedoniyadan chiqib, Xushxabarni birinchi marta yoya boshlagan paytlarimda, sizlardan boshqa Masih jamoatlaridan birontasi ham menga moddiy yordam bermadi. ¹⁶ Hatto Salonika shahrida bo'lgan-imda ham, sizlar bir-ikki marta ehtiyojimni qondirmoq uchun u yerga yordam yubordingizlar. ¹⁷ Men buni sadaqa so'rab gapirayotganim yo'q. Balki sizning foydangizga bo'ladigan barakani istab gapiryapman.

¹⁸ Menda hamma narsa bor, hatto mo'lchilikda yashayapman. Sizlar yuborgan tortiqlarni Epafroditdan olib, o'zimga to'q bo'lib yuribman. Mana bu tortiqlar – Xudo sha'niga tutatiladigan xushbo'y tutatqilar, Xudoga maqbul bo'ladigan qurbonliklardir.

¹⁹ Egamning O'zi sizlarning har qanday ehtiyojingizni Iso Masih orqali, O'zining ulug'vor boyligi bilan qondiradi. ²⁰ Otamiz Xudoga abadulabad shon-sharaflar bo'lsin! Omin.

[†] HAYOT KITABI: abadiy hayotga sazovor bo'lganlarning nomlari yoziladigan Xudoning kitobi; yana qarang: Zabur 68:29, Vahiy 3:5, 13:8, 17:8, 20:12. ^{††} INSONPARVARLIGINGIZ: yoki, beozorligingiz.

Xotima

²¹ Iso Masih azizlarining har biriga salom aytinglar. Men bilan birga bo'lgan birodarlar sizlarga salom yo'llayaptilar. ²² Butun Xudoning azizlari, xususan Qaysar xonadonidagilar, sizlarga salom yo'llayaptilar.

²³ Rabbimiz Iso Masihning inoyati sizning ruhingizga yor bo'lsin. Omin.

MAKTUBI

KOLOSALIKLARGA

MAKTUBI

Jamoatga salom, Xudoga shukrona

1 Xudoning irodasi ila Iso Masihning havoriysi bo'lgan men – Pavlus va birodarimiz Timo'tiydan ² Kolosa † shahridagi Masihga sidqidildan berilgan muqaddas birodarlarimizga salom! ³ Otamiz Xudodan [va Rabbimiz Iso Masihdan] sizlarga inoyat va tinchlik ato bo'lsin.

Sizlarning haqingizga ibodat qilar ekanmiz, Rabbimiz Iso Masihning Otasi – Xudoga doim shukronalar bildiramiz. ⁴ Chunki Iso Masihga bo'lgan imoningiz va butun ahli mo'minga qo'ygan mehr-muhabbingizdan xabardormiz. ⁵ Bunga sizlar haqiqat kalomi, ya'ni Injil Xushxabari orqali erishdingizlar. Samoda o'zlarinigiz uchun tayyorlab qo'yilgan xazina to'g'risidagi Xushxabarni eshitib, umidvor bo'ldingizlar. ⁶ Ana shu Xushxabar butun jahonga ham yoyildi, sizlarga ham yetib bordi. Sizlar Xudoning inoyatini eshitib, chini bilan anglab yetdingizlar. O'sha kundan beri Xushxabar sizning orangizda tobora tomir yoyib, samara bermoqda.

⁷ Manfaatingiz yo'lida Masihning sodiq xizmatkori bo'lgan sevimli hamkorimiz Epafras ham ana shu xususda sizlarga ta'lim bergan edi. ⁸ Endi u sizning ilhomli mehr-muhabbingiz haqida ham bizga xabar qildi.

Pavlusning imonlilar uchun ibodati

⁹ Shuning uchun biz bu haqda eshitgan kunimizdan beri sizlar uchun ibodat qilishni kanda qilmayapmiz. Xudodan shuni so'raymizki, Uning irodasini to'la anglashingiz uchun O'zi sizlarga har qanday ilohiy hikmat va fahm-idrok ato qilsin, ¹⁰ toki sizlar Rabbingizga munosib yashab, Uni har jihatdan mamnun qilinglar, har turli xayrli ishda samarali bo'linglar, Xudoni tanibilib ulg'ayinglar, ¹¹ Uning ulug'vor kuch-qudratidan bahra olib, to'la-to'kis baquvvat bo'linglar, hamma narsaga sabr-toqat va sevinch bilan chidab, ¹² Otamiz Xudoga shukrona qilinglar. Chunki U O'z azizlariga va'da qilgan nurli merosdan †† bizni bahramand qildi.

¹³ Bizni zulmat hukmronligidan ozod qilib, sevimli

† KOLOSA: bugungi Turkiyaning g'arbiy tomonida joylashgan qadimiy shahar. U yerdagi Iso Masihga ishonganlarning jamoati majusiy, ya'ni g'ayriyahudiy kishilardan tarkib topgan. Pavlus ushbu maktubni miloddan keyingi 60-yillarda yozib, imonlilarni mustahkamlash maqsadida turli xurofiy bid'atlarga qarshi ogohlantirmoqchi bo'lgan. †† NURLI MEROS: Iso Masihga ishonganlarga Xudo

O'g'lining Shohligiga ko'chirdi. ¹⁴ Xudoning O'g'li bizning o'rnimizga qurbon bo'ldi, O'z qonini to'kib gunohlarimizni yuvdi.

Iso Masihning kimligi va yumushi

¹⁵ Iso Masih ko'rinmas Xudoning in'ikosidir. U butun maxluqot ustidan, xuddi to'ng'ich singari, birinchi o'ringda turadi. ¹⁶ Ko'kdagi va yerdagi borliq mavjudot, ko'rinadigan va ko'rinmaydigan maxluqot, *u dunyoyu bu dunyodagi* har qanday taxtu toj, saltanatu hukmronlik U orqali yaratilgan. Hamma narsa U orqali va U uchun yaratilgan. ¹⁷ Uning O'zi esa hamma narsadan avval mavjud edi. Borliq mavjudot Uning soyasida mavjuddir. ¹⁸ U O'z badani, ya'ni ummatining boshidir. U o'liklar ichidan birinchi bo'lib tirilgani uchun, hammaning ilg'ori va boshidir. ¹⁹ Xudo butun kamolotni Unda jo qilishni xush ko'rdi. ²⁰ Uning vositasi bilan Xudo yeru ko'kdagi borliq mavjudotni O'zi bilan yarashtirishga qaror qildi. Xochda to'kilgan qonni inobatga olib, Xudo O'zi yaratganlar bilan sulh tuzdi.

²¹ Mana, sizlar ham bir vaqtlar yomon ishlar qilib, yaramas fikrda bo'lib, Xudoga begona va dushman edingizlar. ²² Endi esa Masih O'zining insoniy badanini qurbonlikka bag'ishlab, O'z o'limi orqali sizlarni Xudo bilan yarashtirdi, Xudo huzuriga sizlarni muqaddas, aybsiz va nuqsonsiz holda taqdim qildi. ²³ Sizlar endi eshitgan Xushxabarga qattiq e'tiqod qo'yib, umidingizdan qaytmasangiz, imoningizda mahkam, og'ishmay tursangiz, bo'ldi. Injil Xushxabari osmoni falak ostida Xudo yaratgan barcha jonzodga yetkazildi, men – Pavlus esa bu Xushxabarning fidoyisi bo'ldim.

Pavlusning Xudodan olgan topshirig'i

²⁴ Men hozirgi vaziyatda sizlar uchun azob tortayotganimga sevinaman. Masihning O'z badani, ya'ni ummati uchun tortmagan qayg'ularini men o'z tanamda tortib to'ldiryapman. ²⁵ Xudoning menga topshirig'i bo'yicha, men Masih ummati ustidan mas'ul xizmatkor bo'ldim, Xudo kalomini to'liq targ'ib qilish vazifasini o'z zimmamga oldim. ²⁶ Ana shu kalom o'tgan asrlar va avlodlardan sir tutilib, hozir esa Xudoning azizlariga oshkor bo'ldi. ²⁷ Xudo dunyo xalqlari uchun saqlagan ushbu sirning naqadar boy va ulug'vorligini O'z azizlar-

tayyorlab qo'ygan abadiy baxt-quvonch, jannat huzur-halovati; yana qarang: Efesliklar 1-bob, Vahiy 21-22-boblar.

iga ochib berishga rozi bo'ldi, chunonchi ulug'vor umidimizning mag'zi – sizning ichingizdagi Masih.

²⁸ Shunga ko'ra, biz Masihga ishongan har bir odamni mukammal holda Xudoga taqdim etmoqchimiz. Har bir odamga aql o'rgatib, butun donolik bilan ta'lim-tarbiya berib, Masihni targ'ib qilmoqdamiz.

²⁹ Men ham ana shu maqsadda jon-jahdim bilan xizmat qilar ekanman, menga kuchli ta'sir qilayotgan Rabbimning qudratiga suyanaman.

Imonda qattiq turishga undov

2 Men sizlar uchun, shuningdek, Laodikiya[†] shahridagilar hamda shaxsan yuzimni ko'rmagan imonlilarning hammasi uchun naqadar zo'r g'ayrat ko'rsatayotganimni bilishingizni istayman. ² Maqsadim shuki, sizlar dadil bo'ling, muhabbat ruhida birlashing, fahm-idrok va to'la komil ishonch bilan Otamiz Xudoning siri – Masihni payqab oling. ³ Chunki hikmat va ilmu ma'rifatning hamma xazinalari Masihda pinhondir. ⁴ Buni men shuning uchun aytyapmanki, hech kim sizlarni tilyog'lamalik qilib yo'ldan ozdirmasin. ⁵ Men garchi jisman sizning orangizda bo'lmasam ham, ruhan orangizdaman, sizlarning tartib-intizomingiz va Masihga bo'lgan sog'lom imoningizni ko'rib sevinyapman.

⁶ Endi sizlar Iso Masihni Rabbimiz deb qabul qilgan ekansizlar, U bilan aloqada bo'lib yashanglar. ⁷ Olgan ta'limotingizga muvofiq, Unda tomir yoyib, qaror toping, imoningizda qattiq turing, shu yo'lda rivojlanib borib, Xudoga shukronalar tilingizdan tushmasin.

Masihning yagonaligi, bid'atlarga qarshi ogohlantirish

⁸ Ehtiyot bo'linglar, hech kim falsafa va quruq safstalar bilan sizlarni avramasin. Bunday gaplar Masihga emas, balki insonlarning an'anasiga, dunyoning xurofiy unsurlariga asoslanadi. ⁹ Xudoning butun borlig'i to'la-to'kis Masih vujudida mavjuddir. ¹⁰ Har turli hukmronlik va hokimiyatning boshi Masih bilan aloqada bo'lib, sizlar ham to'la-to'kis bo'ldingizlar.

¹¹ Sizlar Masih bilan aloqada bo'lib sunnat ham qilindingizlar. Bu Masihning sunnati^{††} bo'lib, inson qo'li bilan qilinmaydi, bu sunnat gunohkor vujudning kesib tashlanishi demakdir. ¹² Sizlar imon keltirganda suvga cho'mib, Masih bilan birga ko'mildingizlar. Shuningdek, Masihni tiriltirgan Xudoning qudratiga qattiq inonib, Masih bilan birga tirildingizlar. ¹³ Ilgari sizlar sunnatsiz, ya'ni gunohga botgan holatda bo'lib, o'lik edingizlar. Endi esa Xudo barcha gunohlaringizni kechirib, sizlarni Masih bilan birga yangi hayot uchun tiriltirdi. ¹⁴ Bizga qarshi yozilgan, mahkumligimizni bildiruvchi aybnomani Xudo o'chirdi, ya'ni uni *Masih bi-*

[†] LAODIKIYA: Kolosa shahrining g'arbiy tomonidagi qadimiy shahar. Pavlus Frigiya o'lkasini kechganda Laodikiya shahrida ham va'z aytgan, deb hisoblanadi; yana qarang: Havoriylar 18:23, Vahiy 3:14-22. ^{††} MASIHNING SUNNATI: Sunnat qiluvchi kichkina teri parchasini kesar ekan, Masih Unga ishongan kishini yomon xulq-atvordan butunlay qutqarib, gunohdan pok qiladi, ruhan sunnat qiladi; yana qarang: Rimliklar 2:25-29.

lan birga xochga mixlab, kuchdan qoldirdi. ¹⁵ O'sha xoch orqali *ruhiy* hokim va hukmronliklar[‡] ustidan ham g'alaba qozondi. Ularning qurol-yarog'ini olib qo'ydi-da, ularni O'zining tantanali yurishida yurgizib, rasvoi olam qildi.

Keraksiz diniy qoidalar

¹⁶ Shunday qilib, yegulik-ichgulik, diniy bayramlar, yangi oy yoki dam olish kunlari xususida hech kim sizlarga qonun-qoida chiqarmasin. ¹⁷ Bular kelajak dunyoning sharpasigina xolos, asli esa Masihdadir. ¹⁸ Farishtalarga sig'inishni qoyil qiladigan, o'z xayolida tug'ilgan "vahiylar"ga maftun bo'lgan, soxta kamtarlik ko'rsatib, o'zining insoniy fikrlashi bilan behuda mag'rurlanib ketgan hech bir kishi sizlarni vasvasaga solmasin. ¹⁹ Bunday kishilar *O'z ummatining* Boshi bo'lgan Masihdan ajralgan. Ana bu Boshdan butun badan hayotbaxsh kuch olib, payu bo'g'inlar orqali o'zaro ulanib, Xudo xohlagan yo'lda o'sadi.

²⁰ Agar sizlar Masih bilan birga o'lgan bo'lsangizlar, dunyoning xurofiy kuchlari oldida ham o'lgan bo'lasizlar. U holda yana nima uchun bu dunyoga qul bo'lgandek, ²¹ "tegma", "tutma", "yema" kabi qonun-qoidalarga bo'ysunasizlar? ²² Bu qoidalarning hammasi faqat qo'llanib yo'q bo'luvchi narsalar bilan bog'liq bo'lib, insonlarning buyruq va an'analariga tayanadi. ²³ Garchi bular natijasida paydo bo'ladigan beboshlar-cha dindorlik, o'zini mo'minlikka solish, badanni qiy-nash odamlarga hikmatday tuyulsa-da, aslida nafsga o't, nafsoniyatga dog' tushiradi.

Masih bilan yangi hayotda yashash

3 Sizlar Masih bilan birga tirilgan ekansiz, yuqoridagi, Masih bo'lgan joydagi narsalarni izlanglar; U samoda Xudoning o'ng tomonida o'tiribdi. ² Fikringiz yer yuzidagi emas, samodagi narsalar bilan band bo'lsin. ³ Chunki sizlar o'lgansizlar, *yangi* hayotingiz esa Masih bilan Xudo huzurida pinhondir. ⁴ Hayotingizning o'zi – Masihdir. U olamga qaytib zohir bo'lgach, sizlar U bilan birga ulug'vor tusda zohir bo'lasizlar.

⁵ Shunday qilib, yerga xos nafsingizni tiyib, fahshbozlik, nopoklik, yomon hirsu havaslar hamda butparastlik bilan teng bo'lgan tamagirlikni o'ldiringlar. ⁶ Bular sababli Xudoning g'azabi itoatsiz bandalarning boshiga tushadi! ⁷ Sizlar ham bir vaqtlar bu kishilar bilan yotib-turib, ayni shunday ishlar qilar edingizlar. ⁸ Ammo endi g'azab, jahl, ginalarning hammasini bir chetga yig'ishtirib qo'yinglar. Og'zingizdan hech qanday jerkish yoki nojo'ya so'z chiqmasin. ⁹ Bir-biringizga yolg'on gapirmanglar. Chunki sizlar eski insonni yomon odatlari bilan birga o'zingizdan soqit qildingizlar. ¹⁰ Buning o'rniga Xudoni tanib-bilish sari yangilanayotgan, Yaratuvchining suratiga^{‡†} o'xshab boray-

[‡] HOKIM VA HUKMRONLIK: ko'rinmaydigan olamda hukmronlik qilayotgan shayton va yovuz ruhlar (jinlar). Iso Masih O'zining o'limi va tirilishi orqali bu kuchlar ustidan g'olib keldi, Unga ishongan kishi Uning g'alabasiga sherik; yana qarang: 1-Butrus 3:22, Rimliklar 8:37-39, Efesliklar 1:21, 6:12. ^{††} YARATUVCHINING SURATI: Tavrot-

otgan yangi insonni qabul qildingizlar. ¹¹ Shu nuqtayi nazardan endi na yunoniy bor, na yahudiy; na sunnatli bor, na sunnatsiz; na johil † bor, na madaniyatsiz ††; na qul bor, na ozod. Zero Masih hamma narsadir va hamma narsadadir.

¹² Xudo sizlarni azizlarim deb tanlagan, sizlar muqaddassiz. Shunga ko'ra rahm-shafqat, ko'ngilchanlik, kamtarlik, muloyimlik va sabr-toqatni zeb-ziynat qilib taqinglar. ¹³ Bir-biringizga nisbatan chidamli va kechirimli bo'linglar. Agar bir kishi ikkinchisidan xafa bo'lsa, Masih sizlarni kechirgani kabi, sizlar ham bir-biringizni kechiringlar. ¹⁴ Yana bularning ustiga kamolot cho'qqisi bo'lgan muhabbat tojini kiyinglar.

¹⁵ Masih ato qilgan tinchlik dilingizda hokim bo'lsin. Sizlar bir badanning a'zolari kabi tinch-totuv bo'lishga da'vat etilgansizlar. Shuningdek, minnatdor bo'linglar. ¹⁶ Masihning kalomi sizda chuqur o'rnashib, yashayversin. Butun donolik bilan bir-biringizga ta'lim bering, nasihat qiling. Zabur xonishi, ilhomli qo'shiqlar va madhiyalar bilan, chin ko'ngildan, minnatdorchiilik bilan Xudoni tarannum etinglar. ¹⁷ Nima aytasangiz yoki nima qilsangizlar, hammasini Rabbimiz Iso nomidan qilib, U orqali Otamiz Xudoga shukrona aytinglar.

Oila va jamiyatdagi turmush tartibi

¹⁸ Ey xotinlar, Rabbimiz bilan aloqada yashovchilarga munosib, erlaringizga itoat etinglar. ¹⁹ Ey erkaklar, xotinlaringizni sevinglar, ularga qo'pol muomalada bo'lmanglar. ²⁰ Ey bolalar, har narsada ota-onalaringizning so'ziga quloq solinglar, chunki bu Rabbimizga ma'qul keladi. ²¹ Ey otalar, ruhiy tushkunlikka tushmaslik uchun bolalaringizni ranjitavermanglar.

²² Ey qullar, dunyodagi xo'jayinlaringizga har narsada itoat etinglar. Buni insonga yoqmoq uchun, xo'jako'rsinga emas, balki soddadillik bilan, Xudodan qo'rqib qilinglar. ²³ Qiladigan har bir ishni insonlar uchun emas, Rabbingiz uchun qilayotganday, chin qalbdan bajaringlar. ²⁴ Xudodan abadiy mukofot olishingizni o'ylab, Egangiz Masihga xizmat qilinglar. ²⁵ Kimki nohaqlik qilsa, qilmishiga yarasha jazo oladi. Xudo yuz-xotirchilik qilmaydi.

Alohida pand-nasihatlar

4 Ey xo'jayinlar, sizning ham osmonda Egangiz borligini bilib, qullaringizga odil bo'ling, haqini to'liq beringlar.

da: "Xudo odamni O'zining suratidek, ilohiy suratda yaratdi", deb yozilgan (qarang: Ibtido 1:26-27). Odamzod gunoh qilib, ruhan va jis-man buzilgani uchun, yana Xudo yaratgan asl suratga qaytishi kerak. Iso Masihga ishongan kishida bu yangilanish jarayoni boshlangan; yana qarang: Efesliklar 4:17-24, Rimliklar 12:1-2. † JOHIL: yunoncha "Varvar", ya'ni qadimgi yunonlarda chet ellik odam; aynan qarang: Rimliklar 1:14, Galatyaliklar 3:28. †† MADANIYATSIZ: yunoncha "Skif", ya'ni Qora dengiz bilan Kaspiy dengizi orasida yashagan xalq, rimliklar va yunonlar ularni "g'oyat madaniyatsiz va vahshiy" deb ta'riflaganlar; yana qarang: Ibtido 10:3.

² Toat-ibodatga astoydil berilinglar; ibodat qilishda hushyor bo'lib, shukrona qilinglar. ³ Shuningdek, bizlar uchun ham ibodat qilinglar: biz Xudoning kalomini targ'ib qilishimiz va Masih sirini bayon etishimiz uchun O'zi bir eshikni ochib bersin. Men ana shu sir tufayli qamoqdaman. ⁴ Bu sirni munosib ravishda izhor eta olishimni Xudodan so'ranglar.

⁵ Fursatni g'animat bilinglar, safangizda bo'lmaganlar bilan oqilona yo'l tutinglar. ⁶ Har bir odamga qanday javob berish lozimligini bilinglar, so'zingiz hamisha fayzli va mazali bo'lsin.

Salomlar va tilaklar

⁷ Rabbimning sodiq xizmatkori, hamkorim va suyukli ukam Tixik men haqimdagi barcha narsalarni sizlarga bildiradi. ⁸ Ana shu maqsadda uni oldingizga jo'nataman: u ko'ngillaringizni tinchitib, ahvolingizdan xabar olib kelsin. ⁹ Sodiq va sevimli birodarimiz, hamshaharingiz O'nisim ham Tixik bilan birga oldingizga boradi. Ular bu yerda yuz bergan hamma narsani sizlarga aytib berishadi. ¹⁰ Men bilan birga qamalagan Aristarx va Barnaboning jiyani Mark ham sizlarga salom yo'llayaptilar. Mark haqida buyruq olgansizlar; agar oldingizga borsa, uni yaxshi qabul qilinglar. ¹¹ Yustus laqabli Iso ham sizlarga salom yo'llayapti. Xudoning Shohligi yo'lida mehnat qilayotgan bulardan boshqa yahudiy hamkorlarim yo'q. Ular menga yupanch bo'lib kelmoqdalar.

¹² Iso Masihning quli, hamshaharingiz Epafras sizlarga salom yo'llayapti. Sizlar Xudoga ma'qul bo'lgan hamma narsani bajaruvchi yetuk, ishonchi komil kishilar bo'lib og'ishmay turinglar, deb Epafras zo'r g'ayrat bilan, tinmay ibodat qilmoqda. ¹³ U sizlar uchun hamda Laodikiya va Iyerapol shaharlaridagi Masih jamoatlari uchun ne-ne zahmatlar chekkaniga o'zim shohidman.

¹⁴ Sevimli tabib Luqo va Dimas sizlarga salom yo'llashyapti.

¹⁵ Laodikiya shahridagi birodarlarga, ayniqsa Nimfa va uning uyida to'planadigan jamoatga salom aytinglar. ¹⁶ Bu maktubim orangizda o'qib berilgandan keyin, Laodikiyadagi Masih jamoatiga ham o'qitinglar. Sizlar esa Laodikiyadan keladigan maktubni o'qinglar.

¹⁷ Arxippga: "Sen Rabbimiz yo'lida bo'yningga olgan xizmatni ado qilish uchun ehtiyot bo'l", – deb aytinglar.

¹⁸ Men, Pavlus, o'z qo'lim bilan bu duoyi salomni yozyapman. Qamoqda yotganimni esdan chiqarmanglar.

Xudoning inoyati sizlarga yor bo'lsin. Omin.

BIRINCHI MAKTUBI

BIRINCHI SALONIKALIKLARGA

BIRINCHI MAKTUBI

Jamoatga salom, namunali imon uchun maqto'v

1 Otamiz Xudo va Rabbimiz Iso Masihning ummati bo'lgan Salonika [†] shahridagi imonlilar jamoatiga Pavlus, Silvan ^{††} va Timo'tiydan salom! Otamiz Xudodan va Rabbimiz Iso Masihdan sizlarga inoyat va tinchlik bo'lsin.

² Ibadatlarimizda tinmay sizlarni xotirlab, ham-malaringiz uchun Xudoga shukr qilamiz. ³ Chunki sizlar imon bilan ish qilib, muhabbat bilan zahmat chekasiz, faqat Rabbimiz Iso Masihga umid bog'lab, U tufayli sabr-toqat qilaszlar. Shuning uchun Otamiz Xudo huzurida sizlarni eslab turamiz.

⁴ Ey birodarlar, Xudo sizlarni sevib, tanlaganini bilamiz. ⁵ Biz Injil Xushxabarini sizlarga quruq so'z bilan emas, balki qudrat bilan, Muqaddas Ruh kuchi bilan, to'la ishonitirish kuchi bilan xabarlab keldik. Biz orangizda bo'lganimizda qanday namunali turmush kechirganimizni o'zlarinigiz bilaszlar.

⁶ Shunday qilib, sizlar ko'p qayg'uda bo'lsangiz ham, Muqaddas Ruhdan ilhom olib, o'zingizda sevinch hosil qildingizlar, Xudoning kalomini qabul etib, bizga ham, Rabbimizga ham ergashdingizlar. ⁷ Makedoniya va Axaya o'lkalaridagi butun imonlilarga o'rnak bo'lib qoldingizlar. ⁸ Rabbimiz Isoning kalomi sizlardan boshlab yoyildi. Sizlarning Xudoga bo'lgan imoningizning shuhrati yolg'iz Makedoniya va Axayagagina emas, hamma yoqqa ham tarqalib ketdi. Shuning uchun endi bizning biror narsa gapirishimizga hojat qolmadi.

⁹ Hamma eshitganlarning ham aytishlaricha, sizlar bizni yaxshi qabul qildingizlar, butlarga sig'inishdan qaytib, barhayot va haqiqiy Xudoga tavakkal qildingizlar. Endi Xudoga xizmat qilayotib, ¹⁰ Uning O'g'li Isoning ko'kdan tushishiga ko'z tutib yuribsizlar. Xudo O'z O'g'li Isoni tiriltirdi, toki U bizni kelajak Xudo g'azabidan xalos qilsin.

Pavlusning Salonika shahridagi xatti-harakati

2 Ey birodarlar, oldingizga borib qilgan ziyoratimizning befoyda bo'lmaganini o'zlarinigiz bilaszlar. ² Yana avvaldan bilaszizlarki, undan oldin Filippi

[†] SALONIKA (Fessalonika): Yunonistonning shimoliy qismi – Makedoniyada joylashgan muhim shahar, Havoriy Pavlus u yerda va'zxonlik qilgan; qarang: Havoriyalar 17-bob, Filippiliklar 4:16, 2-Timo'tiy 4:10. ^{††} SILVAN: Pavlusning yordamchisi, Sila nomining lotincha shakli; qarang: Havoriyalar 15-18-boblar, 2-Korinfliklar 1:19.

shahrida azob chekib, haqoratga uchragan edik. Ammo bu shiddatli qarshiliklarga qaramasdan, Xudo O'z Xushxabarini sizlarga ham yetkazish uchun bizga jaso-rat berdi. ³ Biz nasihat qilar ekanmiz, bizda na xato, na nopok niyat, na biron hiyla bo'lgan. ⁴ Biz insonlarga yoqish uchun o'zimizcha gapirmayapmiz. Aksincha, Xudo Xushxabarni bizga ishonib topshirdi, uni yetkazish uchun bizni loyiq topdi, shuning uchun biz faqat Xudoni xushnud etmoqchimiz. Yuraklarimizni U sinab ko'radi. ⁵ Siz yaxshi bilaszizlarki, biz hech vaqt tilyog'lamalik qilmadik, niqob ostida tamagirlikni ham ko'zlamadik. Xudo bunga shohid. ⁶ Biz na sizlardan, na boshqalardan insoniy shon-sharaf izlamadik.

⁷ Biz Masihning havoriylari kabi oldingizga salobat bilan kelishimiz mumkin edi. Ammo bolalarini ardoqlagan bir enaga kabi orangizda yuvosh bo'ldik. ⁸ Sizlarga shu qadar ko'ngil bog'lagan edikki, faqat Xudoning Xushxabarinigina emas, balki o'z jonimizni ham berishga tayyor edik. Chunki sizlar biz uchun aziz bo'lib qolgan edingizlar. ⁹ Ey birodarlar, sizlarga sarf qilgan mehnatu zahmatimizni esda tutinglar! Sizlarning birortangizga malol kelmasin, deb kechayu kunduz mehnat qildik va Xudoning Xushxabarini talqin qilib berdik.

¹⁰ Siz, imonlilar oldida biz qanday pokdil, solih va be-nuqson bo'lganimizga o'zlarinigiz ham, Xudo ham gu-vohdir. ¹¹ Shuni ham bilaszizlarki, ota o'z bolalarini avay-lagan kabi, biz ham har biringizni avaylab dalda berdik. ¹² Biz sizlarga jiddiy nasihat qildik. Xudo O'zining ulug'vor Shohligi soyasiga sizlarni chorladi, endi shunga loyiq suratda yashanglar, deb samimiy yolvordik.

¹³ Bizning tinmay Xudoga shukr qilishimizning yana bir sababi bor: sizlar Xudoning kalomini bizdan eshitganingizda, buni inson so'zi sifatida emas, balki Xudo kalomi sifatida qabul qildingizlar. Bu kalom haqiqatan Xudo kalomi bo'lgani uchun, siz, imonlilarga ta'sir qilmoqda.

¹⁴ Ey birodarlar, sizlar Yahudiya o'lkasidagi Iso Masih ummati bo'lgan Xudo jamoatlariga ergashdingizlar; ular yahudiylardan qanday azob chekkan bo'lsa, sizlar ham o'z yurtdoshlaringizdan shunday xo'rlik ko'rdingizlar. ¹⁵ Mana, yahudiylar Rabbimiz Isoni va payg'am-barlarni o'ldirishgan, bizni ham jabrlab, quvg'in qilishgan. Ulardan Xudo rozi emas, ular barcha odamlarga ham dushmandir. ¹⁶ Ular boshqa xalqlarga va'z aytishimizni taqiqlab, ularning najot topishiga to'sqin-

lik qilmoqdalar, shu tariqa tobora gunoh orttirib bormoqdalar. Ular allaqachon Xudoning g'azabiga uchragan-ku.

¹⁷ Ey birodarlar, endi biz dilimiz bilan bo'lmasa-da, vujudimiz bilan qisqa bir muddat sizlardan judo bo'ldik. Ammo sizlarni juda ham sog'inib, diydoringizni ko'rishga jon-jahdimiz bilan harakat qilmoqdamiz. ¹⁸ Ha, biz, ayniqsa men, Pavlus, bir-ikki marta sizning oldingizga bormoqchi edik, lekin shayton bizga xalaqit berdi. ¹⁹ Zotan bizning umid va sevinchimiz kim? Rabbimiz Iso qaytib kelganda, Uning oldida faxrlanadigan tojimiz kim? Sizlardan boshqa kim ham bo'la olardi?! ²⁰ Ha, sizlar biz uchun sharaf va quvonchsiz!

Timo'tiy keltirgan ezgu xabar

3 Biz endi boshqa toqat qilolmay, Afina shahrida yolg'iz qolishga rozi bo'ldik ² va ukamiz Timo'tiyning sizning oldingizga yuborishga qaror qildik. Timo'tiy Masih Xushxabarini targ'ib qilishda bizning hamkorimiz hamda Xudoning xizmatkoridir. U sizlarni imonda mustahkamlab, ruhlantiradi, ³ toki bu qayg'ular bilan yana birortasi yo'ldan toyib ketmasin. Taqdirimiz qayg'uli ekanligini o'zlaringiz bilasizlar. ⁴ Biz yoningizda bo'lganimizdayoq, biz uchun qayg'usizlik bo'lmaydi, deb sizlarga ta'kidlagan edik. Bilganingizdek, xuddi shunday bo'ldi. ⁵ Shuning uchun men ortiqcha sabr qilolmay, mabodo vasvasachi † sizlarni yo'ldan ozdirmadimi, mehnatimiz behuda ketmadimi, deb imoningizning ahvolini bilish uchun ukamizni yubordim.

⁶ Endi esa Timo'tiy oldingizdan qaytib kelib, imoningiz va sevingiz haqida ezgu xabar berdi. Biz sizlarni sog'inganimizdek, sizlar ham bizni sog'inib qolib-siz, har doim bizni duo qilayotgan ekansiz, u gapirib berdi. ⁷ Shu sababdan, birodarlar, biz hamma qayg'u va ehtiyojlarimiz orasida sizning imoningizning rivoji haqida bilib, tasalli topdik. ⁸ Ha, sizlar Rabbimiz bilan mahkam aloqada turaversangiz, bizning jonimiz kiradi. ⁹ Xudoyimiz huzurida sizlar sababli topgan baxt-saodatimiz uchun Unga qancha shukr qilsak ozdir. ¹⁰ Diydoringizni ko'rish va imoningizdagi kamchiliklarni to'ldirish uchun kechayu kunduz zo'r berib Xudoga iltijo qilamiz.

¹¹ Otamiz Xudoning O'zi va Rabbimiz Iso Masih yo'limizni sizlar tomon yo'naltirsin. ¹² Biz sizlarni qancha sevsak, Rabbimiz Iso Masih bir-biringizga va barcha insonlarga bo'lgan muhabbatingizni shuncha ko'paytirib yuborsin. ¹³ Shunda Rabbimiz Iso Masih O'zining barcha azizlari †† bilan birga osmondan tushib kelayotganda, sizning dillaringiz sobit bo'ladi, siz Otamiz Xudo huzurida muqaddaslikda benuqson bo'lasizlar. Omin.

† VASVASACHI: shayton; yana qarang: Matto 4:3. †† AZIZLAR: o'lgan imonlilar yoki farishtalar bo'lsa kerak; yana qarang: 4:16, Matto 25:31, Mark 8:38, 2-Salonikaliklar 1:7.

Muqaddas hayotga undash

4 Xullas, ey birodarlar, Xudoga ma'qul kelish uchun qanday yashashingiz kerakligi to'g'risida bizdan ta'lim olgansizlar. Hozir ham shunday yashayotgan bo'lsangiz-da, bundan ko'proq ravnaq topinglar, deb Rabbimiz Iso haqi sizlardan yolvorib so'raymiz. ² Biz Rabbimiz Iso nomidan sizlarga qanday buyruqlar berganimizni, albatta, bilasizlar.

³ Xudoning irodasi shu: muqaddas bo'linglar, zindan o'zingizni saqlanglar. ⁴ Har bir odam o'z xotinini † eplab, muqaddas va iffatli saqlasin. ⁵ Xudoni tanimagan xalqlar kabi shahvoniy hirsiga berilmanglar. ⁶ Bu xususda hech kim birodariga firib berib, nohaqlik qilmasin. Oldindan sizlarga aytib, ogohlantirganimizdek, hamma bu ishlar uchun Xudo qasos oladi. ⁷ Chunki Xudo bizlarni nopoklikka emas, balki muqaddaslikka chaqirgan. ⁸ Demak, bu qoidani rad etgan kishi insonni emas, balki sizga Muqaddas Ruhni bergan Xudoni rad etgan bo'ladi.

⁹ Birodarlik muhabbati to'g'risida sizlarga yozishning hojati yo'q. Chunki bir-biringizni sevishtan Xudodan o'rgangansizlar. ¹⁰ Zotan sizlar Makedoniya o'lkasi bo'ylab yashovchi barcha birodarlaringizga ham shunday munosabatda bo'lyapsizlar. Shunga qaramay, sizlarni yanada ko'proq ravnaq topishga undamoqchimiz.

¹¹ Birodarlar, biz sizlarga: osoyishta yashash, shaxsiy ishlaringiz bilan mashg'ul bo'lish, halol ishlashga jon kuydiringlar, deb buyurgan edik. ¹² Yana hech kimga muhtoj bo'lmasdan, boshqa odamlarning ko'zi oldida odob bilan yashanglar.

Iso Masihning olamga qaytishi

¹³ Ey birodarlar, umidsizlikda yashayotgan boshqa odamlarga o'xshab g'amgin bo'lmanglar, deb bu olamdan ko'z yumib ketganlarning ahvoli haqida sizlarni xabardor qilmoqchimiz. ¹⁴ Biz Isoning o'lib, tirilganiga ishonamiz. Shunga o'xshab, Xudo Isoga ishongan marhumlarni ham U bilan birga qaytarib keltiradi.

¹⁵ Buni sizlarga Rabbimiz kalomi kabi aytyapmiz: biz, tiriklar, ya'ni Rabbimiz Iso kelishiga qadar hayot bo'lganlar, o'lganlardan ilgari kelmaymiz. ¹⁶ Chunki Rabbimiz Iso O'zi buyuk nido, bosh farishtaning sadosi, Xudoning karnayi bilan osmondan tushadi. Avval Masihga ishongan marhumlar tiriladilar. ¹⁷ So'ngra biz, tirik qolganlar, ular bilan birga Rabbimizni havoda kutib olish uchun bulutlar bilan ko'tarilamiz. Shu tariqa hamisha Rabbimiz bilan birga bo'lamiz.

¹⁸ Ana shu so'zlar bilan bir-biringizni ovuntiringlar.

Oxirzamonda yashashlik haqida

5 Ey birodarlar, bu voqealar ro'y beradigan zamon va muddatlar haqida sizlarga yozishning hojati yo'q. ² Chunki o'zlaringiz yaxshi bilasizlarki, kechasi o'g'ri qanday kelsa, mahshar kuni ham shunday keladi.

† XOTININI: yoki vujudini.

³ Xuddi homilador xotinni to'lg'oq tutib qolganidek, insonlar tinch va osoyishta deb yurganda, to'satdan ularning boshiga halokat keladi va undan aslo qochib qutula olmaydilar.

⁴ Sizlar esa, ey birodarlar, qorong'ilikda emassizlarki, o'sha kun o'g'ri kabi sizlarni bosib olsin. ⁵ Ham-malaringiz yorug'lik va kunduzning o'g'illarisizlar. Biz kechaga ham, qorong'ilikka ham taalluqli emasmiz.

⁶ Shuning uchun boshqalar kabi uxlamaylik, bedor va hushyor bo'laylik. ⁷ Uxlaganlar kechasi uxlaydilar, sarxush bo'lganlar kechasi sarxush bo'ladilar.

⁸ Lekin biz kunduzga oidmiz. Shu tufayli imon va muhabbat qalqonini olaylik, najotga umidvorlik dubulg'asini kiyaylik, hushyor bo'laylik. ⁹ Chunki Xudo bizni g'azab uchun emas, balki Rabbimiz Iso Masih orqali najot topish uchun tayin etdi. ¹⁰ Rabbimiz Iso Masih biz uchun o'ldi. Biz hayot bo'lsak yoki hayotdan ko'z yumsak ham, hamisha U bilan birga yashaymiz.

¹¹ Shuning uchun hozir ham qilayotganingizdek, bundan keyin ham bir-biringizga dalda berib, yordam qilinglar.

So'nggi pand-nasihat

¹² Ey birodarlar, orangizda mehnat qilib, Rabbimiz yo'lida sizlarga boshchilik qilib, yo'l-yo'riq beradiganlar bor, ularni qadrlashingizni iltimos qilaman. ¹³ Qilgan ishlari tufayli ularni chin qalbdan sevib, hurmat qilinglar. Bir-biringiz bilan tinch-totuv yashanglar. ¹⁴ Si-

zlarga yolvoramiz, birodarlar: ishyoqmaslarga yo'l-yo'riq ko'rsatinglar, jasoratsizlarning ruhini ko'taringlar, kuchsizlarga yordamlashinglar, hammaga sabr-toqatli bo'linglar. ¹⁵ Hech kim o'zgaga yomonlik evaziga yomonlik qilmasin. Aksincha, har doim bir-biringiz, qolaversa, hamma uchun ham yaxshilikni izlanglar.

¹⁶ Hamisha xursand bo'linglar, ¹⁷ tinmay toat-ibodat qilinglar, ¹⁸ har qanday sharoitda ham Xudoga shukr qilinglar. Bu – Xudoning irodasi, chunki sizlar Iso Masih ummatisizlar. ¹⁹ Ruhning alangasini susaytirmanglar. ²⁰ Payg'ambar karomatini kamsitmanglar. ²¹ Hamma narsani sinab ko'ringlar, yaxshilikka yopishib olinglar. ²² Har xil yomonliklardan o'zingizni saqlanglar.

²³ Tinchlik manbayi bo'lgan Xudoning O'zi sizlarni butunlay muqaddas qilsin. Rabbimiz Iso Masih kelguncha, butun ruhingiz, joningiz va taningiz benuqson saqlansin. ²⁴ Sizlarni da'vat etgan Xudo O'z so'ziga sodiqdir, U aytganini bajaradi.

²⁵ Birodarlar, bizlar uchun ibodat qilinglar. ²⁶ Butun birodarlarga muqaddas o'pish bilan salom aytinglar. ²⁷ Bu maktubni barcha muqaddas birodarlarimga o'qib berishingizni Rabbim Iso haqi qattiq buyuraman.

²⁸ Rabbimiz Iso Masihning inoyati sizlarga yor bo'lsin. Omin.

IKKINCHI MAKTUBI

IKKINCHI SALONIKALIKLARGA

IKKINCHI MAKTUBI

Duoyi salom

1 Otamiz Xudo va Rabbimiz Iso Masihning ummati bo'lgan Salonika shahridagi imonlilar jamoatiga Pavlus, Silvan va Timo'tiydan salom! ² Otamiz Xudodan va Rabbimiz Iso Masihdan sizlarga inoyat va tinchlik bo'lsin.

Mahshar kuni to'g'risida

³ Ey birodarlar, biz sizlar uchun hamisha Xudoga shukr qilishni burchimiz deb bilamiz. Sizlar bunga munosibsiz, chunki imoningiz kun sayin mukammallashib, o'zaro birodarlik muhabbatingiz ko'payib bormoqda. ⁴ Sizlar boshdan kechirayotgan butun ta'qibu qayg'ularga sabr-qanoat va e'tiqod bilan chidab turib-siz. Ana shu sababdan biz Xudoning jamoatlari oldida sizlar bilan faxrlanamiz.

⁵ Sizlar Xudoning Shohligiga loyiq topilishingiz uchun, bu azoblarni chekmoqdasizlar. Bular Xudoning adolatli hukmidan dalolat bermoqda. ⁶ Xudoning adolati yana shundan ham iboratki, sizlarga azob berayotganlarga U o'ziga yarasha jazosini beradi, ⁷ siz, azob chekayotganlarni esa biz bilan birga rohat-farog'atga erishtiradi. Rabbimiz Iso O'zining qudratli farishtalari bilan birga olov alangasida osmondan tushib zohir bo'lgan vaqtda, bu voqea sodir bo'ladi. ⁸ O'shanda Rabbimiz Iso Xudoni tanimagan va O'zining Xushxabariga itoat etmagan shakkoklardan o'ch oladi. ⁹ Ular Rabbimizning huzuri va hashamatli qudratidan olis, abadiy halokat jazosiga mahkum bo'ladilar. ¹⁰ Rabbimiz Iso kelgan kuni barcha imonlilarni hayratda qoldiradi va O'z azizlari orasida ulug'lanadi. Ana, sizlar ham o'sha imonlilar qatorida turasiz, chunki bizning guvohligimizga ishongansizlar.

¹¹ Shu sababdan biz tinmay sizlar uchun ibodat qilamiz: Xudoyimiz sizlarni O'z da'vatiga loyiq ko'rsin, O'ziga xos kuch-qudrat bilan butun yaxshi murod-maqsadningizni ro'yobga chiqarsin, har bir imonli ishingizga omad bersin, ¹² shu yo'sin Rabbimiz Isoning ismi sizlarda ulug'lansin va U sizlarni ham ulug'lasin. Xudoyimiz va Rabbimiz Iso Masihning inoyatli irodasi ana shu.

Dajjolning kelishi

2 Ey birodarlar, Rabbimiz Iso Masih osmondan tushib, sizlar bilan qo'shilishi arafasida sizlardan iltimos qilamiz: ² "Rabbimiz kuni keldi", deb da'vo qilayotgan hech qanday ruh yoki so'z, bizning nomimizdan bitilganday qilib ko'rsatilgan hech qanday maktub aqlingizni darrov adashtirmasin, sizlarni cho'chitmasin. ³ Hech kim sizlarni turli yo'llar bilan aldamasin. Chunki imondan qaytish vaqti kelmaguncha, taqdiri halokat bo'lgan dajjol † paydo bo'lmaguncha, o'sha kun kelmaydi. ⁴ Dajjol esa ilohiy va tabarruk hisoblangan hamma narsaga qarshi turadi, o'zini hammadan ustun hisoblaydi, hattoki Xudoning ma'badida o'tirib, o'zini Xudo qilib ko'rsatadi.

⁵ Esingizda yo'qmi, men yoningizda bo'lgan paytimda bularni sizlarga aytib turardim. ⁶ Dajjol belgilangan vaqtda paydo bo'lishiga endi nima monelik qilayotganini bilasizlar. ⁷ Garchi yovuzlikning sirli kuchi hozirdanoq amal qilsa ham, ammo unga monelik qilayotgan *ilohiy* Zot g'oyib bo'lmagunga qadar, bu sir oshkor bo'lmaydi. ⁸ O'shandagina dajjol paydo bo'ladi. Lekin Rabbimiz Iso osmondan tushib, O'zining nafasi bilan uni o'ldiradi, ulug'vor ko'rinishi bilan uni mahv etadi.

⁹ Ungacha dajjol shaytonning kuchi bilan har turli qudratli ishlar, ajoyibotlar, soxta mo'jizalar ko'rsatadi. ¹⁰ U halok bo'ladiganlarni har turli nohaq vasvasalar bilan yo'ldan ozdiradi. Bu kishilar haqiqat sevgisini qabul qilmaganlari uchun halok bo'ladilar, najot topa olmaydilar. ¹¹ Ana shu sababdan Xudo ularga aldovchi bir kuch yuboradi, ular esa yolg'onga ishonib ketadi. ¹² Shu yo'sin haqiqatga ishonmagan, nohaqlik qilishdan zavqlanadigan barcha odamlar tegishli jazosini oladilar.

Mahkam bo'linglar

¹³ Ey Rabbimiz sevgan birodarlar, sizlar uchun hamisha Xudoga shukr qilish bizning burchimiz. Chunki sizlar Muqaddas Ruh orqali muqaddas qilindingizlar va haqiqatga imon keltirib, najot topdingizlar. Ana shu maqsadda Xudo azaldan sizlarni tanladi, ¹⁴ Rabbimiz Iso Masihning ulug'vorligiga erishishingiz uchun, U biz targ'ib qilayotgan Injil Xushxabari orqali sizlarni O'ziga

† DAJJOL: aslida "qonunsiz odam", ya'ni Antixristosninig epiteti; lug'atga qarang.

da'vat etdi. ¹⁵ Shunday qilib, ey birodarlar, mahkam bo'linglar. Xoh og'zaki xabar, xoh maktub orqali bizdan olgan rivoyatlarga rioya qilinglar.

¹⁶ Rabbimiz Iso Masih hamda Otamiz Xudo bizni sevib, rahm-shafqat ko'rsatdi, bizga boqiy tasalli va porloq bir umidni ato etdi. ¹⁷ Uning O'zi ko'ngillaringizni ko'tarsin, har qanday xayrli ish va so'z uchun quvvat bersin.

Biz uchun ibodat qilinglar

3 Xullas, ey birodarlar, Rabbimiz kalomi xuddi sizlarda bo'lgani singari, bizning oramizda ham tez yoyilishi va ulug'lanishi uchun ibodat qilinglar. ² Buzuq va yovuz odamlardan qutulishimiz uchun ham ibodat qilinglar; chunki hamma ham imonli emas. ³ Rabbimiz esa ishonchlidir. U sizlarni qo'llab-quvvatlab, yovuz shaytondan saqlab qoladi. ⁴ Biz buyurgan narsalarni bajo keltirayotganingizga va yana bajo keltirishingizga, Rabbimiz haqi, aminmiz. ⁵ Rabbimiz Iso Masih yuraklaringizni Xudoning mehr-muhabbati va O'zining sabr-bardoshiga yo'naltirsin.

Bekor yurishga yo'l qo'ymanglar

⁶ Ey birodarlar, Rabbimiz Iso Masih nomi bilan sizlarga buyuramiz: bizdan qabul qilgan rivoyatlarga xilof tarzda bekor yurgan har bir birodardan uzoqlashing. ⁷ Bizdan qanday o'rnak olishingiz kerakligini o'zlaringiz bilasizlar. Chunki biz orangizda bo'lganda bekorchi emas edik. ⁸ Hech kimning nonini tekni

yemasdik, biron kishiga og'irligimiz tushmasligi uchun kechayu kunduz yumush qilib, zahmat chekardik.

⁹ Haqqimiz bo'lmaganidan emas, balki sizlarga namuna bo'lishimiz uchun va siz bizdan o'rnak olishingiz uchun, shunday qilar edik. ¹⁰ Yoningizda bo'lganimizda: kim ishlashni istamasa, ovqat ham yemasin, deb buyurgan edik.

¹¹ Endi ba'zilaringiz bekorchi bo'lib, hech ish qilmay hovliqib yurganliklaringizni eshityapmiz. ¹² Bunday odamlarga Rabbimiz Iso Masih nomidan o'tinamiz va buyuramizki, tinch ishlab, halol non yesinlar.

¹³ Ey birodarlar, yaxshilik qilishdan horimanglar.

¹⁴ Agar biror kishi bu maktubda yozgan so'zlarimizga rioya qilmasa, uni ajratib qo'yinglar, u bilan munosabatni uzinglar, toki u uyalsin. ¹⁵ Bunday odamni dushman hisoblamasdan, birodaringiz kabi yo'l-yo'riq beringlar.

Xotima

¹⁶ Tinchlik manbaysi bo'lgan Rabbimizning O'zi sizlarga har doim va har yo'sinda tinchlik bersin. Rabbimiz hammangizga yor bo'lsin. ¹⁷ Men, Pavlusning o'z qo'lim bilan yozgan duoyi salomim har bir maktubimda belgi bo'lib xizmat qiladi, men bunday yozaman.

¹⁸ Rabbimiz Iso Masihning inoyati hammangizga yor bo'lsin. Omin.

BIRINCHI MAKTUBI

BIRINCHI TIMO'TIYGA

BIRINCHI MAKTUBI

Duoyi salom

1 Xaloskorimiz Xudo va umidvorimiz Iso Masihning buyrug'iga ko'ra Iso Masihning havoriysi bo'lgan men, Pavlus, ² imonda haqiqiy o'g'lim Timo'tiyga Otamiz Xudodan va Rabbimiz Iso Masihdan inoyat, marhamat va tinchlik tilayman.

Soxta ta'limotlardan ehtiyot bo'l

³ Men Makedoniyaga ketayotganimda, sendan Efes shahrida qolg'in, deb iltimos qilgan edim. U yerdagi ba'zi kishilarga boshqacha ta'limotni yoymasliklarini, ⁴ afsonalar va bepoyon shajaralar bilan band bo'lmasliklarini buyur. Bular xayolparastlikka sabab bo'ladi, xolos. Lekin ilohiy reja ro'yobga chiqishi uchun imon kerak. ⁵ Nasihat qilishimdan maqsad ana shu, ya'ni sof yurakdan, toza vijdongan, xolis imondan mehr-muhabbat hosil bo'lsin. ⁶ Chunki ba'zi odamlar bu fazilatlaridan yuz o'girib, quruq gaplarga og'ib ketdilar. ⁷ Ular Ilohiy Qonun ulamolari bo'lishga havas qiladilar-u, lekin nima so'zlayotganlarini va nima da'vo qilayotganlarini o'zlari bilmaydilar.

⁸ Biz bilamizki, Ilohiy Qonun undan tegishlicha istifoda etuvchilar uchun foydalidir. ⁹ Ma'lumki, Ilohiy Qonun solih odamlar uchun berilmagan. Aksincha, qonunsizu itoatsiz, xudosizu gunohkor, kofiru betavfiq, padarkushu qotil, ¹⁰ fohish, bachchaboz, odam o'g'irlab sotuvchi, yolg'onchi, qasambuzar va sog'lom ta'limotga zid ish qilgan boshqa hamma uchun berilgan.

¹¹ Muborak Xudoning menga ishonib topshirgan Injili sharifi bo'yicha ahvol shundaydir.

Pavlusning Xudoga shukronasi

¹² Menga quvvat bergan Rabbimiz Iso Masihga shukur qilaman. Chunki U meni ishonchli hisoblab, O'z xizmatiga oldi. ¹³ Men ilgarigi vaqtlarda shakkok, zolim, jafokor ekanman, endi ilohiy rahm-shafqatga noil bo'ldim. Axir, men johillik va imonsizlik tufayli bunday harakat qilar edim. ¹⁴ Men Rabbimiz Iso Masihdan haddan ziyod lutfu karam, imon va muhabbat topdim. ¹⁵ "Iso Masih gunohkorlarni qutqarish uchun dunyoga keldi", degan so'z to'g'ri va har jihatdan qabul qilinishga loyiqdir. Mana, o'sha gunohkorlarning birinchisi menman! ¹⁶ Ammo Iso Masih hammadan oldin menga rahm aylab, buyuk sabr-toqat qildi, toki keyinroq Unga

ishonib, abadiy hayot topajaklarning hammasiga meni ibrat qilib ko'rsatsin. ¹⁷ Mangu Podshohga, o'lmas, ko'rinmas, yagona dono Xudoga abadulabad hurmat va shon-sharaflar bo'lsin! Omin.

¹⁸ Ey o'g'lim Timo'tiy, ilgari payg'ambarning sen haqingda bergan karomatlarini ko'zda tutib, bularni senga buyurib topshiraman. O'sha karomatlarga binonan yaxshi jangchidek jang qil. ¹⁹ Imon va vijdon pokligini saqlab tur. Ba'zilar pok vijdonni sotdilar va ularning imon kemalari halokatga uchradi. ²⁰ Imeney va Iskandar shular jumlasidandir. Ular yana kufr qilmasin deb, ularni shaytonga topshirib qo'ydim.

Duo va ibodatlar haqida

2 Eng avval shuni nasihat qilamanki, Xudo yo'lida obro'-e'tiborli, osoyishta, sokin hayot kechirishimiz uchun, barcha insonlar, podshohlar va hukmdorlar uchun Xudoga iltijo qiling, duolar o'qing, toat-ibodatlar qiling, shukronalar aytinglar. ³ Bu xayrli ish bo'lib, Najotkorimiz Xudoga maqbuldir. ⁴ U butun insonlar haqiqatni bilib olib, najot topishini istaydi.

⁵ Xudo yagona va Xudo bilan insonlar orasidagi Vositachi ham yagonadir. ⁶ O'zi ham inson bo'lgan Iso Masih hamma insonlarni qutqarish evaziga O'z jonini fido qildi, shu yo'sin Xudo belgilagan paytda ilohiy rejani tasdiqladi. ⁷ Men esa bu rejaning voizi va havoriysi bo'lib tayinlandim. [Masih haqi] haqiqatni aytyapman, yolg'on aytayotganim yo'q: men turli xalqlarga imon va haqiqatni o'rgatmoq uchun yuborildim.

⁸ Shunday qilib, har yerda erkaklar beg'araz va shubha-gumonsiz pok qo'llarini ko'tarib, ibodat qilishlarini istayman. ⁹ Shuningdek, xotinlar ham sochiga ortiqcha oro bermay, oltin, marvarid yoki qimmatbaho kiyimlar bilan emas, balki sodda qiyofa, iffat va oriyat bilan bezansinlar. ¹⁰ Xudodan qo'rqaman, degan xotinlarga munosib xayrli ishlarni o'zlarining zeb-ziynati qilsinlar.

¹¹ Xotin sukutda va to'la itoatkorlik bilan ta'lim olsin. ¹² Xotin ta'lim berib erkak ustidan hukmronlik qilishiga ruxsat bermayman. Xotin sukut saqlasin. ¹³ Chunki oldin Odam Ato, keyin Momo Havo yaratildi. ¹⁴ Shuningdek, Odam emas, balki xotin *shaytonga* aldanib, jinoyat qildi. ¹⁵ Agar xotinlar imonli, mehrli, nomusli, muqaddas umr sursalar, bola tug'ish orqali najot topadilar †.

Imonlilar jamoatining nozirlari

3 Agar kim imonlilar jamoatining noziri † bo'lishga intilsa, xayrli ish orzu qilgan bo'ladi. Bu to'g'ri.
² Faqat shart shuki, nozir beayb, bir xotinli, o'z me'yori-ni biluvchi, vazmin, adabli, mehmondo'st, ta'lim berishga qobiliyatli bo'lsin. ³ Shuningdek, u mayxo'r, urushqoq, [g'arazgo'y] emas, balki muloyim, sokin tabiatli, molparastlikdan yiroq, ⁴ uyini yaxshi boshqaradigan, bolalarini bo'ysundira oladigan, obro'-e'tibor orttirgan bir odam bo'lsin. ⁵ Agar nozir o'z uyini qanday boshqarishni bilmasa, Xudoning jamoatiga qanday g'amxo'rlik qila oladi? ⁶ Nozir imonga endigina kirgan odam bo'lmasin, yana kerilib iblisga o'xshab jazo olmasin. ⁷ Malomatga qolmasligi va iblisning tuzog'iga ilinmasligi uchun, u jamoatdan tashqaridagilar oldida yaxshi nomga ega bo'lishi kerak.

Imonlilar jamoatining xizmatkorlari

⁸ Shuningdek, imonlilar jamoatining xizmatkorlari ham ichuvchi va g'arazgo'y emas, balki tili bilan dili bir, obro'li odamlar bo'lishi lozim. ⁹ Imon sirini pokiza vij-donda saqlasinlar. ¹⁰ Bundaylarni avval sinovdan o'tkazish kerak. Agar ular bekami-ko'st bo'lsalar, xizmatga qo'yilsinlar. ¹¹ Shuningdek, xotinlar ham g'iy-batchi bo'lmay, balki og'ir, o'z haddini biluvchi, har narsada ishonchli bo'lishi lozim. ¹² Imonlilar jamoatining xizmatkorlari bir xotinli, bolalarini va o'z uylarini yaxshi boshqaradigan odamlar bo'lishi shart. ¹³ Zero xizmatlarini yaxshi bajarganlar o'zlari uchun yuqori bir martaba va Iso Masihga bo'lgan ishonchlarida buyuk g'alaba qozonadilar.

E'tiqodimizning buyuk siri

¹⁴ Men yaqinda sening yoningga borishni umid qilib, ushbuni yozib qoldiraman. ¹⁵ Bordi-yu kechiksam, Xudoning xonadonida qanday harakat qilish lozim ekanligini sen bilishing kerak. Xudoning xonadoni – barhayot Xudoning ummati, haqiqat ustuni va poydevoridir. ¹⁶ E'tiqodimizning siri e'tiroz qilib bo'lmaydigan darajada buyuk:

Masih †† vujudga zohir bo'ldi,
 Ruh tarafidan tasdiqlandi,
 Malaklarga namoyon bo'ldi,
 Xalqlar ichra dong'i chiqdi,
 Jahonda e'tiqod topdi,
 Samoga jamoli ila yuksaldi.

Oxirzamonga xos vasvasalar haqida

4 Xudo Ruhi yaqqol aytyaptiki, oxirgi zamonlarda ba'zi odamlar imondan qaytadilar. Ular yo'ldan

† *BOLA TUG'ISH ORQALI NAJOT TOPADILAR: yoki "tug'ishda omon qoladilar", yoki "Bolaning (ya'ni Isoning) tug'ilishi bilan najot topadilar"; yana qarang: Ibtido 3:14-16. † NOZIR: aslida "yepiskop", ya'ni imonlilar jamoatini nazorat qiluvchi mas'ul diniy vazifador; yana qarang: Titus 1:6-9. †† Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, "Xudo".*

ozdiruvchi ruhlarga, jin ta'limotiga quloq soladilar. ² O'z vijdonlarini go'yo qizigan temir bilan dog'lagan yolg'onchilarning riyokorligiga qoyil qoladilar. ³ Ular uylanishni man etadilar va Xudo yaratgan har xil ovqatlardan tiyilishni buyuradilar. Holbuki, haqiqatni bilib olgan imonlilar shukrona qilib ovqat yeyishi kerak. ⁴ Chunki Xudo yaratgan har bir narsa yaxshidir. Agar shukrona bilan qabul qilinsa, hech bir narsa rad etilmasligi lozim. ⁵ Chunki u Xudoning kalomi va duo bilan muqaddas qilinadi.

Iso Masihning layoqatli xizmatkori

⁶ Sen bu to'g'rida birodarlaringga o'git-nasihat qil-sang, Iso Masihning layoqatli xizmatkori bo'lasan. Imonimizning ulug' aqida va ta'limotlarini o'zlashtirib, bulardan ruhan oziqlanib borasan. ⁷ Safsataboz kam-pirlarga xos diyonatsiz afsonalardan yuz o'gir. Xudo-jo'ylik yo'lida mashq qil. ⁸ Jismoniy mashqdan oz foyda bo'ladi. Xudojo'ylikdan esa juda katta foyda bo'ladi, chunki uning evaziga hozirgi hamda kelajak hayotda mukofotlar bor. ⁹ Bu so'z to'g'ri va har jihatdan qabul qilinishga loyiqdir. ¹⁰ Ana shu maqsadda biz mehnat qilamiz va zahmat chekamiz. Biz butun insonlarni, ayniqsa imonlilarni Qutqaruvchi barhayot Xudoga umid bog'laganmiz.

¹¹ Bu o'gitlarni ta'kidlab o'rgatgin. ¹² Sening yoshlig-ingni hech kim xor qilmasin. Sen so'zda, yurish-turish-da, muhabbatda, imonda, pok ruhda imonlilarga o'rnak bo'l. ¹³ Men kelgunimcha tilovat, nasihat va ta'lim bilan mashg'ul bo'l. ¹⁴ Payg'ambar karomat qilib, oqsoqollar kengashi boshingga qo'l qo'yib duo qilish-ganda, sen maxsus ruhiy qobiliyatga ‡ ega bo'lgansan. Bu qobiliyatingni ishga sol, yalqovlik qilma.

¹⁵ Hamma bu ishlar bilan shug'ullan. Sening muvaf-faqiyatingga hamma guvoh bo'lishi uchun o'zingni bu ishlarga butunlay bag'ishla. ¹⁶ O'zingga va ta'limoting-ga ehtiyot bo'l, faoliyatingni astoydil davom ettir. Bu bilan o'zingni ham, tinglovchilaringni ham qutqarasan.

Imonlilar jamoatidagi tullar haqida

5 Chol odamni koyima, lekin otangdek unga nasi-hat qil. Yoshlarga ukalaringdek, ² kampirlarga on-alar kabi, yosh ayollarga singillaringdek, butun pok ruh bilan nasihat qil.

³ Chindan kimsasiz qolgan tul xotinlarni hurmat qil. ⁴ Lekin tul xotinning bolalari yoki nabiralari bor bo'lsa, ular eng avval o'z oilasiga Xudo buyurganlarini bajo keltirishni o'rgansinlar, kattalarni siylab ularga tegishli haqini bersinlar. Bu Xudoga maqbul bo'ladi. ⁵ Chindan tul va yolg'iz qolgan xotin Xudoga umid bog'lab, kechayu kunduz uzluksiz toat-ibodat qiladi. ⁶ Lekin kayf-safo bilan yashagan tul xotin tirikligida ham o'likdir. ⁷ Gunohkor bo'lmasligi uchun tullarga bu o'git-larni uqtit. ⁸ Kim o'z qavm-qarindoshlari, xususan oila

‡ *RUHIY QOBILIYAT: Muqaddas Ruh bag'ishlagan biror maxsus qobiliyat; yana qarang: 2-Timo'tiy 1:6, 1-Korinfliklar 12 va 14-boblar.*

a'zolari haqida g'amxo'rlik qilmasa, u imonni inkor etgan, imonsizdan ham battar hisoblanadi.

⁹ Tullar ro'yxatiga † yoziladigan beva ayol bitta erkakka tekkan bo'lishi va oltmish yoshdan kam bo'lmasligi shart. ¹⁰ Shuningdek, u yaxshilik qiluvchi deb nom chiqargan, bolalar tarbiyalagan, musofirlarni qabul qilgan, azizlarning oyoqlarini yuvgan ††, qayg'u-alam chekuvchilarga yordam bergan hamda xayrli ishlarga astoydil berilgan bo'lishi lozim.

¹¹ Yosh tul xotinlarni ro'yxatga qabul qilma. Chunki ularning nafsi Masihga xilof ravishda junbushga kelgandan keyin, erga tegishni orzu qilib qoladilar.

¹² Shunda ular *Masihga* bergan avvalgi va'dasini buzib, gunohkor bo'ladilar. ¹³ Bundan tashqari uyma-uy kezib, sayoq yurishni ham o'rganadilar. Va sayoq yuribgina qolmasdan, gap sotib, boshqalarning ishiga aralashib, lozim bo'lmagan narsalarni gapiradilar. ¹⁴ Shu sababdan yosh tullar erga tegib bola tug'ishi, ro'zg'or boshqarishini istayman, ular g'animning bo'hton qilishi uchun hech bir fursat bermasligi kerak. ¹⁵ Chunki allaqachon ba'zilar shaytonning gapiga quloq solib gumroh bo'ldilar.

¹⁶ Agar bir imonlining tul qolgan qarindoshlari bor bo'lsa, ularga o'zi yordam bersin, imonlilar jamoatiga yuk bo'lmasin. Imonlilar jamoati chindan kimsasiz bo'lgan tul xotinlarga yordam bera olsin.

Imonlilar jamoatining oqsoqollari

¹⁷ Imonlilar jamoatiga yaxshi boshchilik qilayotgan, xususan va'zxonlik va ta'lim berishda zahmat chekayotgan oqsoqollar ikki barobar hurmatga sazovor bo'lsinlar. ¹⁸ Chunki Tavrotida: "G'alla yanchayotgan ho'kizning og'zini to'sma" va "Yumushchi o'ziga yarasha ish haqiga munosibdir", – deyilgan.

¹⁹ Ikki yoki uch guvoh bo'lmasdan, hech bir oqsoqolga qo'yilgan aybni qabul qilma. ²⁰ Gunoh qilib yurganlarni esa hammaning oldida fosh qil, toki boshqalarning ham diliga qo'rquv kirsin.

²¹ Xudo, Iso Masih va tanlangan farishtalar oldida seni qattiq ogohlantiraman: hech bir ishda yuz-xotirchilik va tarafkashlik qilmay, bu buyruqlarga rioya qil. ²² *Xizmatga olish uchun* hech kimning boshiga shoshilinch qo'l qo'yib duo qilma, boshqalarning gunohlariga sherik bo'lma, o'zingni pok saqla.

²³ Bundan keyin faqatgina suv ichma, balki oshqozoning uchun, tez-tez yuz beradigan kasalliklarningning oldini olish uchun ozgina sharob ham ichgin.

²⁴ Ba'zi odamlarning gunohlari ochiq-oshkor bo'lib, hatto qiyomatdan oldin fosh bo'lmoqda. Boshqalarning gunohlari esa keyinroq ma'lum bo'ladi. ²⁵ Shuningdek, xayrli ishlar ham oshkordir. Hanuz oshkor bo'lmasa-da, pinhon qolishi mumkin emas.

† TULLAR RO'YXATI: Imonlilar jamoatining muhtoj bevalar fondi; yana qarang: Havoriyalar 6-bob. †† AZIZLARNING OYOQLARINI YUVISH: imonli mehmonlarni hurmat qilish demakdir; yana qarang: Yuhanno 13-bob, Ibroniylar 13:2.

Xo'jayinlar va qullar haqida

6 Qullik bo'yinturug'i ostida bo'lganlar o'z xo'jayinlarini kamoli ehtiromga loyiq hisoblasinlar. Yana Xudoning ismi va ta'limoti haqoratga duchor bo'lmasin. ² Xo'jayinlari imonli bo'lgan qullar, "Endi bir-birimizga birodar bo'lib qoldik", deb xo'jayinlariga iltifotsizlik qilmasinlar. Aksincha, yana ko'proq tirishib xizmat qilsinlar. Chunki bu xayrli xizmatdan foyda ko'radigan xo'jayinlar sevikli imonlilardir. Bular haqida ta'lim ber va nasihat qil.

Haqiqiy boylik – xudojo'ylik

³ Agar kim o'zgacha ta'limotni yoysa va Rabbimiz Iso Masihning haqiqiy kalomlariga asoslangan dinimiz ta'limotiga quloq solmasa, ⁴ u bosar-tusarini bilmay qolgan nodondir. Bunday odam bahslashish va masala talashish kasaliga yo'liqqan, uning gaplari g'ayirlik, janjal, bo'hton va yolg'on chaqiqlarga sabab bo'ladi.

⁵ G'alamis, fikri buzuq, haqiqatdan mahrum, din-diyonatni foyda manbayi deb hisoblovchi bunday odamlardan *o'zingni chetga ol*.

⁶ Haqiqatan ham, qanoatli kishi uchun xudojo'ylikdan foyda juda katta. ⁷ Biz dunyoga hech narsa keltirmadik, undan hech narsa olib ketolmasligimiz ham aniq. ⁸ Yeyish uchun rizq-ro'z va kiyish uchun kiyim bo'lsa, shular bilan qanoat hosil qilaylik. ⁹ Boylikka intilganlar vasvasa tuzog'iga ilinadilar, insonlarni baloyu halokatga yo'liqtiruvchi ko'p bema'ni va zararli havaslarga qurbon bo'ladilar. ¹⁰ Har turli yomonlikning tomiri pulparastlikdir. Ba'zilar boylikka ruju qo'yib, imondan qaytdilar va o'zlarini ko'pgina azoblarga duchor qildilar.

Imon uchun kurashish haqida

¹¹ Ey Xudoning quli, sen bulardan o'zingni chetga tort. Aksincha, solihlik, xudojo'ylik, imon, sevgi, sabrtoqat va muloyimlikning payidan bo'l. ¹² Imon uchun bo'lgan ulug' kurashda jon-jahding bilan harakat qil, abadiy hayotni qattiq ushlab tur. Xudo seni shuning uchun da'vat etgan, sen ulug' imonni ko'p guvohlar oldida ochiq tan olgansan.

¹³ Iso Masih ham borliqqa hayot bag'ishlagan Xudo va Po'ntiy Pilatning oldida ulug' imonni ochiq tan olgan edi, Uning huzurida senga buyuraman: ¹⁴ Rabbimiz Iso Masih ko'kdan tushib ko'ringuncha, Xudo buyrug'ini benuqson va beg'ubor qo'riqla. ¹⁵ Mana Xudo O'zi xohlagan paytda Iso Masihni ulug'vorlik bilan namoyon qiladi.

Xudo – yagona muborak Hokim, podshohlarning Podshohi, xo'jayinlarning Xo'jayini, ¹⁶ o'lmaslikning yakka molikidir. U yaqinlashib bo'lmaydigan nurda turadi, Uni hech bir inson ko'rmagan hamda ko'rishi mumkin emas. Unga abadiy shon-shuhrat va saltanat bo'lsin! Omin.

So'nggi nasihatlar

¹⁷ Bu dunyoda boylik topgan odamlarga mag'rurlanmaslikni va bevafo boylikka umid bog'lamaslikni buyur. Zavq olishimiz uchun har narsani mo'l-ko'l ehson etgan barhayot Xudoga umid bog'lasinlar.

¹⁸ Yaxshi ishlarga boy, xayrixoh, saxiy va hammaga ulfat bo'lsinlar. ¹⁹ Kelajakda haqiqiy va mangu hayotga erishmoq uchun, o'zlariga sog'lom tayanch bo'ladigan *ma'naviy* xazina to'plasinlar.

²⁰ Ey Timo'tiy, senga ishonib topshirilgan omonatni ehtiyot qil. Xudoga maqbul bo'lmagan quruq gaplar va yolg'ondan "bilim" deyilgan puch fikrlardan uzoqlash.

²¹ Ba'zilar bu fikrlarni tan olib, imondan adashdilar. Xudoning inoyati senga yor bo'lsin. Omin.

IKKINCHI MAKTUBI

IKKINCHI TIMO'TIYGA

IKKINCHI MAKTUBI

Duoyi salom

1 Iso Masih orqali ro'yobga chiqqan hayot va'dasiga binoan, Xudoning irodasiga muvofiq, men, Pavlus, Iso Masihning havoriysi bo'lib tayinlandim. ² Sevimli o'g'lim Timo'tiyga Otamiz Xudo va Rabbimiz Iso Masihdan inoyat, marhamat va tinchlik tilayman.

Injilga sodiq qolishga undov

³ Men, ota-bobolarim kabi, Xudoga sof vijdon bilan xizmat qilaman. Unga kechayu kunduz shukrlar aytar ekanman, ibodatlarimda doim seni eslab turaman.

⁴ Sening ko'z yoshlaring yodimda, yana diydoringga to'yib ko'nglim sevinchga to'lsin, deb seni sog'inib qoldim. ⁵ Men senda ko'rgan samimiy imon hali ham esimda. Avvaldan buving Loida hamda onang Evnika qalblariga jo etgan o'sha imon endi senda ham ravnaq topayotganiga aminman.

⁶ Shu sababdan, qo'llarimni boshingga qo'yishim natijasida sen Xudodan olgan ruhiy qobiliyatni † alangalatib turishingni eslatmoqchiman. ⁷ Chunki Xudo bizga qo'rqqoqlik ruhini emas, balki kuch-quvvat, muhabbat va nafsni tiyish Ruhini bergan. ⁸ Shunday qilib, Rabbimiz Isoga guvohlik berishdan ham, Uning bandisi bo'lgan mendan ham or qilma, balki biz Injil yo'lida chekayotgan azoblarga Xudo bergan kuch-quvvat bilan to'zim bergin.

⁹ Xudo bizlarni qutqardi va muqaddas bir da'vat bilan chaqirdi. Bunga biz savob ishlarimiz tufayli erishmadik. Aksincha, Xudo O'z xohishi bilan azaliy vaqtlardan oq Iso Masih orqali bizga inoyat qilishga qaror qilgan edi. ¹⁰ Bu inoyat endi Xaloskorimiz Iso Masihning olamga kelishi bilan ochiq namoyon bo'ldi. Injil Xushxabari shundan iboratki, Iso Masih o'limni yo'qqa chiqardi, hayot va o'lmaslikni esa oydinlikka chiqardi.

¹¹ Men esa bu Xushxabarni turli xalqlarga yetkazuvchi voiz, havoriy va muallim bo'lib tayinlandim. ¹² Shu sababdan ham bu azoblarni tortyapman. Lekin men bundan or qilmayman, chunki Kimga e'tiqod qilganimni bilaman va aminmanki, Uning menga topshirgan omonatini mahshar kuniga qadar O'zi saqlashga qodir.

¹³ Sen mendan eshitgan sog'lom ta'limotdan namuna olib, Iso Masihning sadoqati va muhabbati bilan yo'l

tutgin. ¹⁴ Senga topshirilgan ulug' omonatni ichimizda yashovchi Muqaddas Ruh yordamida saqlagin.

¹⁵ Asiya viloyatidagilarning hammasi, shu jumladan, Figel bilan Hermogen mendan yuz o'g'irganlarini bilasan. ¹⁶ Rabbimiz Onisiforning uyiga marhamat ehson etsin. Chunki u zanjirbandligimdan uyalmay, bir necha marta kelib mening ko'nglimni ko'tardi. ¹⁷ U Rimga borib, katta harakat bilan meni axtarib topdi.

¹⁸ Mahshar kunida Xudovanddan marhamat topishini Rabbimiz Masih unga ato qilsin. Efes shahrida u men-ga naqadar xizmat qilganini o'zing yaxshi bilasan.

Iso Masihning yaxshi askari bo'l

2 Sen esa, ey o'g'lim, Iso Masihdan topgan inoyat bilan kuchga to'lg'in. ² Ko'p shohidlar huzurida sen mendan nima eshitgan bo'lsang, boshqalarga ham ta'lim berishga qobiliyatli, ishonchli odamlarga topshirgin. ³ Iso Masihning yaxshi bir askari kabi taqdiringdagi azoblarga dosh bergin. ⁴ Harbiy xizmatdagi askar, qo'mondonimni mamnun qilay, deb tirikchilik ishlari bilan band bo'lmaydi. ⁵ Shuningdek, musobaqada qatnashgan kishi, agar qoidaga rioya qilib o'zib ketmasa, g'alaba tojini kiymaydi.

⁶ Mehnatkash dehqon esa hosildan birinchi bo'lib ulush olishi kerak. ⁷ Aytganlarimni yaxshi o'ylab ko'r. Rabbimning O'zi hamma narsani senga tushuntiradi.

⁸ Men targ'ib qilayotgan Xushxabarning mohiyatini esda tut: Dovud zoti-nomidan bo'lgan Iso Masih o'lib tirildi! ⁹ Ana bu Xushxabar uchun men xuddi jinoyatchi kabi zanjirlarga bog'lanib, azob chekyapman. Ammo Xudoning kalomi zanjirband emas! ¹⁰ Shu sababdan hamda Xudo tanlagan kishilar sababli men hamma narsaga sabr-toqat bilan chidayapman, toki ularning o'zi ham Iso Masih bergan najotdan foydalanib, abadiy ulug'vorlikka erishsinlar. ¹¹ Bu so'z barqarordir:

Agar U bilan birga o'lgan bo'lsak,
U bilan birga ham yashaymiz.

¹² Agar sabr-toqat qilsak,
U bilan birga davr suramiz.

Agar biz Uni inkor etsak,
U ham bizni inkor etadi.

¹³ Agar biz sadoqatsizlik qilsak,
U yana sodiq qoladi,

Chunki O'zini O'zi inkor eta olmaydi.

† RUHIY QOBILIYAT: 1-Timo'tiy 4:14 dagi izohga qarang.

O'zingni Xudoga bag'ishla

¹⁴ Bu narsalarni eslatib tur, quruq bahs-tortishuvlardan qochishni Rabbimiz nomidan hammaga qattiq tayinla. Bunday bahslar tinglovchilarni aynitishdan boshqa narsaga yaramaydi. ¹⁵ Sen esa haqiqat kalomini adashtirmay, to'g'rilik bilan o'qit, o'zingni Xudoga maqbul, halol bir ishchi sifatida ko'rsatishga g'ayrat qil. ¹⁶ Xudoga ma'qul bo'lmagan quruq gaplardan qoch. Bu gaplarga berilganlar borgan sari xudobezor bo'ladilar. ¹⁷ Ularning gaplari maraz kabi yoyiladi. Mana, Imeney va Filit ham shunday odamlar jumlasidan-ku. ¹⁸ Tirilishimiz allaqachon sodir bo'ldi deb, ular haqiqat yo'lidandan adashib, ba'zilarning imonini xarob qilmoqdalar. ¹⁹ Har holda, Xudo asos solgan poydevor mustahkam turibdi va quyidagi oyatlarning tasdig'iga ham ega: "Xudovand O'zinikilarni biladi" va "Xudovand nomini tilga olgan har bir odam yomonlikdan uzoq tursin".

²⁰ Katta bir uyda nafaqat oltin va kumush idishlar, balki yog'och va sopol idishlar ham bor; ularning ba'zisi sharaflil, ba'zisi esa sharafsiz ish uchun qo'llanadi. ²¹ Kimki bu yomonliklardan o'zini poklasa, Egasi uchun foydali, har bir yaxshi ishga yaroqli, sharaflil va muqaddas idish bo'ladi.

²² Yoshlik ehtiroslaridan qoch. Sof qalbdan Rabbimiz Iso ismini chaqirgan hamma odamlar bilan birga solihlik, imon, sevgi va tinchlik payidan bo'lgin. ²³ Ahmoqona va johilona bahslardan uzoqlash. Bular faqat janjalga sabab bo'lishini bilasan. ²⁴ Xudoning quli janjalkash bo'lmasligi kerak. Aksincha, u hamma bilan muloyim, o'rgatishga tayyor, sabr-toqatli bo'lsin, ²⁵ o'ziga qarshi turganlarga yumshoqlik bilan yo'l-yo'riq bersin. Balki Xudo bunday kishilarning tavba qilishlariga biron yo'l ochib qolar, ular esa haqiqatni bilib, ²⁶ yana o'ziga kelib, iblisning tuzog'idan qutulib qolarlar. Chunki iblis ularni asir qilib, o'z irodasini o'tkazishga majbur qilgan.

Oxirzamon haqida

3 Shuni bilginki, oxirgi kunlarda og'ir vaqtlar keladi. ² U paytda odamlar nafs bandasi, pulparast, maqtanchoq, kibrli, kofir, ota-onaga itoatsiz, nonko'r, xudobexabar, ³ shafqatsiz, murosasiz, g'iybatchi, nafsini tiya olmaydigan, insonlik va yaxshilik dushmani, ⁴ xoin, bemulohaza, mag'rur bo'ladilar. Xudodan ko'ra ayshishratni ko'proq sevadilar. ⁵ O'zlarini xudojo'y ko'rsatib, ilohiy qudratni esa inkor etadilar. Bunday odamlardan uzoqlash.

⁶ Ular gunohlarga botgan, turli hirsu havaslarga berilgan juvonlarning uy-joylariga suqilib kiradilar va ularning dilini ovlaydilar. ⁷ Bu juvonlar har doim o'qib turib, haqiqatni aslo uqa olmaydilar. ⁸ Yanniy bilan Yambriy [†] Muso payg'ambarga qanday qarshi turgan bo'lsalar, bu odamlar ham haqiqatga xuddi shunday qarshi turadilar. Ular fikri buzuq, imonda tajribasiz odamlardir. ⁹ Ammo ular yana muvaffaqiyat qozona ol-

[†] YANNIY BILAN YAMBRIY: *Fir'avn oldida Muso payg'ambarga qarshilik ko'rsatgan, lekin uni yenga olmagan misrlik sehqarlar.*

maydilar; chunki Yanniy va Yambriyning aqlsizligi ma'lum bo'lganidek, bularning ham aqlsizligi hammaga ma'lum bo'ladi.

Umumiy pand-nasihatlar

¹⁰ Sen esa menga ergashding, ta'limotim, turmush tarzim, murod-maqsadim, imon, sevgi va sabr-toqatimdan namuna olding. ¹¹ Boshimga kelgan quvg'inlarni – Antioxiya, Ikoniya va Listra shaharlarida chekkan azoblarimni eshitding ^{††}. Qanday quvg'inlarga sabr-toqat qildim! Rabbim meni hammasidan qutqardi. ¹² Iso Masih yo'lida diyonatli yashamoqchi bo'lgan odamlarning hammasi ham quvg'inga duchor bo'ladilar. ¹³ Yomon va firibgar odamlar esa boshqalarni aldabgina qolmasdan, o'zlarini o'zlari ham aldab, tobora razillashib boradilar.

¹⁴ Sen esa olgan ta'liming va senga topshirilgan omonatga sodiq qol, chunki bu ta'limni kimdan olganingni bilasan. ¹⁵ Sen bolaligingdanoq Muqaddas Yozuvlarni o'rgangansan. Bu yozuvlar seni Iso Masihga ishonish orqali dono qilmoq va najot yo'lini ko'rsatmoqqa qodir. ¹⁶ Har bir Muqaddas Yozuv ilohiy ilhom bilan yozilgan bo'lib, ta'lim berish, dalolat qilish, tuzatish, solihlik yo'lida tarbiya berish uchun foydalidir. ¹⁷ Shu yo'sin Xudoning quli komil va har qanday yaxshi ishga qobil bo'ladi.

Timo'tiyga qat'iy buyruq

4 Xudoning huzurida hamda tirigu o'liklarni hukm qilajak, ko'kdan tushib, O'z saltanatini joriy qilajak Iso Masih huzurida senga qat'iy buyuraman: ² Xudo kalomini va'z qil, hozir buning vaqtimi, vaqti emasmi, demay, doim gapirishga tayyor bo'l. Butun sabr-toqat bilan ta'lim berib, odamlarni mulzam qil, ularga ta'nayu nasihat qil. ³ Chunki shunday vaqt keladiki, odamlar sog'lom ta'limotga chidash bermaydilar, natijada o'z orzulariga mos muallimlar to'playdilar. Bu muallimlar o'shanday odamlarning quloqlariga yoqadigan so'zlar aytadilar. ⁴ Ular quloqlarini haqiqat kalomidan berkitib, afsonalarga buriladilar. ⁵ Ammo sen hamma narsada hushyor tur, azoblarga sabr-toqat qil, Injil voizligingni bajo keltir, xizmatningni sidqidildan ijro etgin.

⁶ Mening qonim endi qurbonlik sharobi [‡] kabi to'kilmoqda, dunyodan o'tishimga sal qoldi. ⁷ Ulug' kurashda astoydil kurashdim, umr dovonini oshib bo'ldim, imonni saqladim. ⁸ Bundan keyin solihlik toji men uchun tayyor turibdi. Odil hukm qiluvchi Rabbim Iso ko'kdan tushib zohir bo'ladigan kunda u tojni menga beradi, va faqat menga emas, balki u kunni mushtoqlik bilan kutayotganlarning hammasiga ham beradi.

^{††} qarang: *Havoriyalar 13 va 14-boblar.* [‡] QURBONLIK SHAROBI: *Xudo yo'lga ataladigan biron ichimlik; Pavlus shu bilan Xudo yo'lida shahid bo'lishiga ramz qilgan (keyinroq Rimda o'lim jazosiga mahkum bo'lganligi tarixiy voqeadir); yana qarang: Filippiliklar 2:17.*

Shaxsiy tilaklar, salomlar

⁹ Mening oldimga tezroq kelishga harakat qil.

¹⁰ Chunki Dimas bu dunyoni sevib qolib, meni tark etdi, Salonika shahriga ketdi. Kriskiy Galatiyaga, Titus Dalmatiyaga ketdi. ¹¹ Yonimda yolg'iz Luqo bor. Markni o'zing bilan birga olib kel, u menga xizmat uchun kerak. ¹² Tixikni Efes shahriga yubordim. ¹³ Kelayotganingda Troas shahrida Karpning yonida men qoldirib ketgan plashchni va kitoblarni, ayniqsa pergament † kitoblarni ham olib kel.

¹⁴ Misgar Iskandar menga ko'p yomonlik qildi. Rabbim unga qilmishlariga yarasha jazosini beradi. ¹⁵ Sen ham undan ehtiyot bo'l, chunki u bizning kalomlarimizga qattiq qarshilik ko'rsatdi.

¹⁶ O'zimni birinchi marta himoya qilganimda, hech kim mening tarafimni olmadi, aksincha, hamma meni tashlab ketdi. Bu u odamlar uchun gunoh hisoblan-

---

† *PERGAMENT: Qog'oz ixtiro qilinmagan vaqtlarda maxsus yo'l bilan tayyorlanib, qog'oz o'rnida ishlatilgan hayvon terisi.*

masin. ¹⁷ Lekin Rabbim yonimda turib meni yoqladi. Men orqali Xushxabar tugal targ'ib qilinishi va barcha xalqlarga ham yetib borishi uchun, U mening qudratimni oshirdi, arslon og'zidan qutqardi. ¹⁸ Rabbim meni har qanday yomon ishlardan xalos qiladi va O'zining samoviy Podshohligiga sog'-salomat kirgizadi. Unga abadulabad shon-sharaflar bo'lsin! Omin.

¹⁹ Priskilla bilan Akilga va Onisiforning xonadoniga salom aytib qo'y. ²⁰ Yerast Korinf shahrida qoldi. Trofimni esa kasal holda Milit shahrida qoldirib ketdim.

²¹ Qish boshlanishidan oldin kelishga harakat qil. Ewvul, Pud, Lin, Klavdiya va butun birodarlar senga salom yo'llayaptilar.

²² Rabbimiz Iso Masih sening ruhingga yor bo'lsin. Uning inoyati hammangizga yor bo'lsin. Omin.

MAKTUBI

TITUSGA

MAKTUBI

Duoyi salom

1 Xudo tanlagan kishilarning imonli bo'lishlari va haqiqiy diyonatni uqib olishlari uchun xizmat qilayotgan Xudoning quli va Iso Masihning havoriysi, Pavlusdan – salom!

² Bizning imonimiz abadiy hayotga umidvorlikdan iboratdir. Yolg'on gapirmaydigan Xudo bu umid haqida azaliy vaqtlardan oq va'da bergan edi, ³ hozir esa, O'zi xohlagan paytda, kalomini ro'yobga chiqardi. Men bo'lsam, bu kalomni e'lon qilish uchun Qutqaruvchimiz Xudodan vakolat oldim. ⁴ Umumiy imonimiz asosida haqiqiy farzandim bo'lgan Titusga Otamiz Xudodan va Qutqaruvchimiz Iso Masihdan mehr-shafqat va tinchlik tilayman.

Titusning Kritdagi faoliyati

⁵ Senga buyurganimdek, qolgan ishlarni bitir, har bir shahardagi imonlilar jamoati ustidan oqsoqollar tayin qil. Mana shuning uchun seni Krit orolida qoldirdim. ⁶ Sen tayin qiladigan odam beayb, yakka xotinli, bolalari esa imonli va shaloqlik yoki itoatsizlik aybidan xoli bo'lsin. ⁷ Chunki imonlilar jamoatining noziri [†] Xudo xonadonini boshqaruvchi sifatida benuqson bo'lishi kerak. O'zboshimcha, g'azabli, sharobga moyil, tajang, g'arazgo'y bo'lmasin. ⁸ Aksincha mehmondo'st, xayrixoh, vazmin, odil, pok ko'ngilli va nafsini tiyadigan odam bo'lsin. ⁹ Sog'lom ta'limot bilan nasihat qilishga hamda qarshilik qiluvchilarning adabini berishga iqtidorli, haqiqat kalomiga o'rgatilgan va unga qattiq riya qiladigan kishi bo'lishi lozim.

¹⁰ Xususan sunnatlilar ^{††} orasida o'zbilarmon, quruq gap sotuvchi aldamchilar ko'p. ¹¹ Ularning og'zini to'sish kerak. Ular jirkanch manfaat yo'lida lozim bo'lmagan narsalarni o'rgatib, butun oilalarni buzib ketmoqdalar. ¹² Mana, ulardan chiqqan bir shoir: "Kritiyalar doimo yolg'onchi, zolim yirtqichlar, yeb-to'ymas tanballardir", deb aytgan edi. ¹³ Bu gap to'g'ri. Ular sog'lom imonni topsin va buning uchun sen ularni qat'iy ogohlantirib qo'y. ¹⁴ Ular yana yahudiylarning afsonalariga va haqiqatdan yuz o'girgan odamlarning gaplariga quloq solmasinlar.

[†] NOZIR: yana qarang: 1-Timo'tiy 3:1-7. ^{††} SUNNATLILAR: Iso Masihga ishongan kritik yahudiylar bo'lsa kerak.

¹⁵ Pok odamlar uchun hamma narsa pok bo'lur. Nopoku imonsizlar uchun hech bir pok narsa yo'q. Chunki ularning aqli ham, vijdoni ham nopoklashib ketgan. ¹⁶ Xudoni tan olamiz, deydilar-u, o'z qilmishlari bilan Uni inkor etadilar. Ular har qanday xayrli ishga yaramas, bo'yin egmas, iflos odamlardir.

Sog'lom ta'limot to'g'risida

2 Senga kelsak, sog'lom ta'limot asosida nasihat qil. ² Chollar o'z haddini biluvchi, hushyor, vazmin, sog'lom imonli, mehr-muhabbatli va sabr-toqatli bo'lsinlar. ³ Shuningdek, kampirlar ham g'iybat va mayxo'rlikka ruju qo'ymay, balki muqaddaslikka muvofiq, har qanday xayrli ishda ibrat bo'lib turmush kechirsinlar. ⁴ Kampirlar yosh xotinlarga ham ta'lim-tarbiya bersinlar. ⁵ Xudoning kalomi qoralanmasligi uchun, ular o'z erlari va bolalarini sevadigan, ro'zg'orga jonkuyar, vazmin, iffatli, xushfe'l, erlariga bo'ysunadigan bo'lsinlar.

⁶ Shuningdek, yigitlarni ham bosiq bo'lishga undagin. ⁷ Har bir xayrli ishda ularga o'rnak bo'l. Ta'lim vaqtida xolis va jiddiy bo'lib gapir. ⁸ So'zlaring aniq va hech shubhasiz bo'lsin, toki raqiblaring biz haqimizda yomon so'z aytolmay, uyatga qolsinlar.

⁹ Qullarga shunday nasihat qilki, o'z xo'jayinlariga itoat etsinlar, ularni har jihatdan mamnun qilsinlar, terslik qilmasinlar. ¹⁰ O'g'rilik qilmasinlar, balki ochiq ko'ngil bilan muomala qilib, har narsada Qutqaruvchimiz Xudoning ta'limotini sharafilaslar.

¹¹ Chunki Qutqaruvchimiz Xudoning inoyati butun odamlarga yaqqol oshkor bo'ldi. ¹² Bu inoyat esa shuni o'rgatadiki, biz diyonatsizlik va dunyoviy orzu-ehtiroslarni rad etishimiz kerak, bu dunyoda Xudodan qo'rqib, vazminlik va taqvodorlik bilan hayot kechirishimiz lozim. ¹³ Shu orada buyuk Xudo va Qutqaruvchimiz Iso Masihning ulug'vorlik bilan osmondan tushib zohir bo'lishiga va muborak umidimiz amalga oshishiga ko'z tikib yuribmiz. ¹⁴ Masih bizni har qanday gunohli ishlardan qutqarish uchun, faqat O'ziga tegishli bo'lgan, xayrli ishlarga g'ayratli, pok bir ummat yaratish uchun O'zini biz uchun fido qildi.

¹⁵ Bularni butun bir salohiyat bilan gapir, nasihat qil, oshkor qil. Hech kim seni kamsitmasin.

Diyonat bilan yashash haqida

3 Sen imonlilarga shuni eslatib turginki, ular hukmron hokimiyatga to'la itoatkorlik bilan bo'ysunsin, har bir xayrli ishga tayyor bo'lishsin. ² Hech kimni yomonlamasinlar. Urushqoq bo'lmay, barcha insonlarga yuvoshlik va muloyimlik bilan muomala qilsinlar.

³ Chunki bir vaqtlar bizlar ham fahmsiz, itoatsiz, adashgan odamlar edik, har xil ehtiros va zavqlarga qul edik, gina-kudurat va baxillikka to'lgan, bir-birimizdan nafratlanadigan razil odamlar edik. ⁴ Ammo Qutqaruvchimiz Xudo O'zining iltifot va insonparvarligini ochiq ko'rsatdi. ⁵ Xudo bizning qilgan savobli ishlarimiz tufayli emas, balki O'zining rahm-shafqati tufayli bizni qutqardi, gunohlarimizni yuvib, bizni yangidan tug'iltirdi, Muqaddas Ruh orqali bizga yangi hayot ato etdi. ⁶ Qutqaruvchimiz Iso Masih sharofati bilan Xudo bizning ustimizga mo'l-ko'l Muqaddas Ruh yog'dirdi. ⁷ Xudo inoyat qilib, bizni oqladi va abadiy hayotga umidvorlik bilan qaragan merosxo'r ham qildi.

⁸ Bu so'z barqarordir. Xudoga ishonganlar xayrli ishlarga astoydil bel bog'lashi uchun, bu gaplarni ta'kidlab uqtirishingni istayman. Bunday xatti-harakat insonlarga ma'qul va foydalidir. ⁹ Lekin bema'ni bahslar,

shajaralar, Tavrot qonun-qoidalari haqida boradigan janjalu muzokaralardan qoch; bular foydasiz va behudadir.

¹⁰ Bid'atchi odam bir-ikki ogohlantirishdan so'ng haqiqatga tushunmasa, u bilan aloqani uz. ¹¹ O'zing bilasanki, bunday buzuq odam kundan-kunga gunohiga gunoh qo'shib, o'zini o'zi mahkum etadi.

Oxirgi istak va salomlar

¹² Artemas yoki Tixikni sening yoningga yuborganimdan keyin, Nikopol shahriga, mening oldimga kelishga harakat qil. Chunki men qishni shu yerda o'tkazishga qaror qildim. ¹³ Qonunshunos Zinas va Apollosni yo'lga otlantirayotganingda, ularning kam-ko'stsiz jo'nashlariga e'tibor qil. ¹⁴ Bizning odamlarimiz ham samarasiz kun kechirmasdan, zaruriy ehtiyojlarini qondirish uchun yaxshi ishlar qilishni o'rgansinlar.

¹⁵ Mening yonimdagilarning hammasi senga salom yo'llayaptilar. Bizni sevadigan imondoshlarga salom aytgin. Xudoning inoyati hammangizga yor bo'lsin. Omin.

MAKTUBI

FILIMO'NGA

MAKTUBI

Duoyi salom, Xudoga shukrona

1 Men, Iso Masih uchun bandi bo'lgan Pavlus hamda ukamiz Timo'tiydan sevikli hamkorimiz Filimo'nga salom! ² Singlimiz Affiya bilan safdoshimiz Arxippga, shuningdek, xonadoningda yig'ilib turadigan imonlilarning hammasiga salom yo'llaymiz.

³ Otamiz Xudodan va Rabbimiz Iso Masihdan sizlarga inoyat va tinchlik bo'lsin.

⁴ Men duolarimda har doim seni eslab, Xudoyimga shukur qilaman. ⁵ Chunki Rabbimiz Isoga bo'lgan imoning va barcha ahli mo'minga bo'lgan muhabbatning haqida eshitib turaman. ⁶ Sening imon yo'lida qilayotgan faoliyating ta'sirchan bo'lgay, Masihdan bizga nasib bo'ladigan butun xayr-barakani bilib olgaysan. ⁷ Sening mehr-muhabbatning menga katta sevinch va tasalli berdi. Birodarim, sen tufayli ahli mo'minning ko'ngli tinch.

Pavlusning qul O'nisim uchun iltimosi

⁸ Mayli, shunday bo'lsa ham, Masih nomidan senga buyruq berishga to'la vakolatim borligini aytsam bo'ladi. ⁹ Buning o'rniga men, mo'ysafid Pavlus, endi Iso Masih uchun bandi, mehribonlik bilan sendan iltimos qilaman. ¹⁰ Men mahbusligimda ko'rgan o'g'lim O'nisim [†] haqida sendan iltimos qilmoqchiman. ¹¹ O'nisim bir vaqtlar senga foydasiz edi, endi esa senga ham, menga ham foydalidir. Men uni senga qaytarib yuboryapman. ¹² Uni, ya'ni o'zimning jon-dilimni, yaxshi qabul qil!

¹³ Men Injil uchun qamoqda yotibman, shuning uchun O'nisimni o'z oldimda olib qolib, sening o'rning-

[†] O'NISIM: xo'jayini Filimo'ndan qochib, Rimda Pavlus bilan birga qamab qo'yilgan qulning ismi; tarjimasida "foydali" demakdir. Pavlus O'nisimni qamoqda yotganda imonga kiritgani uchun uni "mahbusligimda ko'rgan o'g'lim" deydi; yana qarang: Kolosaliklar 4:9.

da menga xizmat qilishini istar edim. ¹⁴ Ammo sening roziligingsiz hech bir ish qilishni xohlamadim. Chunki sening qiladigan iltifoting majburiyat yuzasidan bo'lmay, balki ixtiyoriy bo'lishini istadim. ¹⁵ Nahotki sen umrbod qabul qilishing uchun O'nisim sendan vaqtinchalik ayrilgan bo'lsa? ¹⁶ Sen uni endi qul kabi emas, balki quldan yuqori, sevikli uka sifatida qabul qil. Men uni juda yaxshi ko'raman. Sen esa uni ham odam bolasi sifatida, ham Rabbimizning bolasi sifatida yana ko'proq sevishing shubhasiz.

¹⁷ Agar sen meni safdoshing bilsang, O'nisimni meni qabul qilganday qabul qil. ¹⁸ Agarda u seni biror narsada xafa qilgan bo'lsa yoki sendan qarzdor bo'lgan bo'lsa, buni mening zimmamga yukla. ¹⁹ Men, Pavlus, buni o'z qo'lim bilan yozyapman: men to'layman. Axir, senga o'z hayoting bilan mendan qarzdor ekanligingni aytayotganim yo'q! ²⁰ Ha, birodarim, Rabbimiz haqi sendan bir foydalanay! Masih haqi ko'nglimni tinchitgin! ²¹ Sen mening so'zlarimga quloq solib, aytganlarimni qilasan, ha, bundan ham ko'proq qilasan, deb ishonib, bularni yozdim.

²² Bundan tashqari, menga bir turar joy ham tayyorla. Chunki Xudo ibodatlarimga eshitib, meni yana sizlarning oldingizga qaytarishiga umid qilaman.

So'nggi salomlar

²³ Men bilan birga Iso Masih uchun mahbus bo'lgan Epafras, hamkorlarim Mark, Aristarx, Dimas, Luqo senga salom yo'llayaptilar.

²⁵ Rabbimiz Iso Masihning inoyati sizlarning ruhingizga yor bo'lsin. Omin.

MAKTUB

IBRONIYLARGA

MAKTUB

†Xudoning oxirgi vahiysi

1 Xudo qadimda bir necha marta va turli tarzda payg'ambarlar orqali ota-bobolarimizga gapirgan edi. ² Oxirgi kunlarda esa U bizga O'z O'g'li orqali gapirdi. Xudo koinotni O'g'li orqali yaratgan va Uni borliqning vorisi qilib tayin etgan. ³ O'g'il – Xudo ulug'vorligining in'ikosi, Xudo borlig'ining aniq suratidir. U O'zining qudratli kalomi bilan koinotni asraydi. Gunohlarimiz yuvilishi uchun imkon yaratgandan so'ng, U samoda Hazrati Oliyning o'ng tomonida o'tirdi.

Iso Masih – farishtalardan oliy

⁴ Iso farishtalardan g'oyat oliy martabaga yuksalgani uchun, ulardan juda ulug'roq bir nomga ham ega bo'ldi. ⁵ Farishtalarning qay biriga qachon Xudo:

“Sen Mening O'g'limsan,
Seni bugun tavallud ettirdim” ††,
yoxud:

“Men Unga Ota bo'laman
Va U Menga O'g'il bo'ladi”,
– degan edi? ⁶ Xudo To'ng'ichimni yer yuziga yuboray,
deb yana shunday degan:

“Xudoning butun farishtalari
Unga sajda qilsinlar” ‡.

⁷ Farishtalar haqida:

“U O'z malaklarini shamollarga aylantirib,
Xizmatkorlarini o't alangasi qiladi” ††,
– deyilgan bo'lsa, ⁸ O'g'ilga esa bunday deyilgan:

“Ey Xudo,
Sening taxting doimiy va abadiydir,
Podsholiging hassasi – haqqoniyat hassasi.

⁹ Sen adolatni sevib,
Qonunsizlikdan nafratlanasan.
Shuning uchun Xudo, Sening Xudoying,
Tengdoshlaringdan ko'ra ko'proq
Sening boshingga xurramlik moyi surtdi” ††.

¹⁰ Yana shunday deyilgan:

“Yo Rabbiiy,
Sen yerni azaldan bunyod etgansan,

Osmon esa Sening qo'llaring ijodi.

¹¹ Ular yo'q bo'lib ketar,

Biroq Sen turaverasan.

Hammasi kiyimdek nurab ketar,

¹² Bamisli libosday o'rab qo'yasan ularni,
Joma singari almashtiriladi.

Ammo Sen ayni O'shaning O'zisan,
Sening yillaring tamom bo'lmas” †††.

¹³ Nahotki Xudo qachondir biron farishtaga:

“Yovlaringni oyoqlaring ostiga yiqitmagunimcha,
Sen Mening o'ng tomonimda o'tirib tur!” †††

– degan bo'lsa?! ¹⁴ Axir, farishtalarning hammasi ham najot vorislariga xizmat qilish uchun yuborilgan xizmatchi ruhlardir.

Ulug' najotga e'tiborsizlik qilmaylik

2 Demak, biz eshitganlarimizdan qaytmaslik uchun bularga juda ko'p diqqat qilishimiz kerak. ² Farishtalar orqali aytilgan kalom ⁵ u vaqtdayoq har turli jinoyat va itoatsizlik qilganni qat'iy suratda jazolar edi.

³ Shunday ekan, dastavval Rabbimiz Iso bildirgan, so'ngra shohidlari tomonidan tasdiqlangan najot xabariga biz e'tiborsizlik qilsak, jazodan qanday qochib qutulamiz? ⁴ Xudo O'z shohidlariga ajoyibotlar, mo'jizalar va har turli qudratli ishlar ko'rsatdi, O'z xohish-irodasiga ko'ra Muqaddas Ruhning in'omlarini ularga ulashib, ularning shahodatlariga O'zining tasdig'ini qo'shib berdi.

Ergashuvchilariga teng bo'lgan Iso

⁵ Biz gapirayotgan kelajak dunyoga kelsak, Xudo uni farishtalarga tobe qilmadi. ⁶ Bir oyatda shunday ta'kidlangan:

“Inson qadri nedirki, Sen uni yodlagaysan?
Odam o'g'li nedirki, Sen uni ardoqlaysan?

⁷ Sen uni malaklardan andak past qilding,
Izzatu jamol tojini unga kiydirding.

O'z yaratganlaring ustidan unga saltanat berding,
⁸ Bor mavjudotni uning oyoqlari ostiga qo'yding” †††.

Xudo borliqni odamning oyoqlari ostiga qo'ygan bo'lsa, demak, unga tobe bo'lmagan biror narsa qoldirmadi. Vaholanki, biz insonga hanuz hamma

† *IBRONIYLARGA MAKTUB: Tavrot va Zaburni yaxshi bilgan, Isoning Masihligini tan olgan yahudiylar uchun yozilgan ilohiy nasihatnoma, muallifning kimligi matnda bildirilmagan, ba'zi ilohiyotchilar uni Havoriy Pavlus deb hisoblaydilar.* †† qarang: Zabur 2:7 (Havoriylar 13:33). ‡ qarang: Zabur 96:7. †† qarang: Zabur 103:4. †† qarang: Zabur 44:7-8.

††† qarang: Zabur 101:26-28. ††† qarang: Zabur 109:1. § KALOM: qadimgi rivoyatlarga ko'ra, Muso payg'ambar Tavrotni farishtalar orqali qabul qilgan; qarang: Havoriylar 7:53, Galatiyaliklar 3:19. † qarang: Zabur 8:5-7.

narsalar tobe ekanligini ko'rmayapmiz. ⁹ Biroq Isoni esa farishtalardan biroz past qilinish, o'lim azob-uqubati chekkanidan so'ng, izzatu jamol toji kiydirilgan holda ko'ryapmiz. Uning hamma inson uchun o'limga duchor bo'lishi Xudoning inoyatli xohishi edi.

¹⁰ Hamma narsa Xudo uchun va Xudo orqali bor bo'lgan. Xudo ko'p o'g'illarni ulug'likka erishtirmoqchi bo'lib, ularning najot Asoschisi – Isoni ham azob-uqubatlar orqali kamolga erishtirishni munosib ko'rdi.

¹¹ Chunki ham muqaddaslik baxsh etuvchi Iso, ham muqaddaslik qabul qiluvchi imonlilar hammasi bir Otadandir. Bu sababdan Iso ularni birodarlarim deb chaqirishdan or qilmaydi, *Zaburda* aytganidek:

¹² “Sening ismingni birodarlarimga e'lon etgayman, Jamoat ichra Senga hamdu sanolar ayturman” †.

¹³ *Payg'ambar oyatida* Iso haqida yana shunday deyilgan:

“Men Xudoga tavakkal qilurman”,
va davomida:

“Mana, Men va Xudo Menga bergan bolalar!”

¹⁴ Bolalar et va qondan iborat bo'lganlari uchun, Iso O'zi ham ularga tenglashib, xuddi shunday vujudga ega bo'ldi, toki o'lim bilan dahshat sochuvchi iblisni O'z o'limi orqali yo'q qilsin ¹⁵ va umr bo'yi o'lim qo'rquviga qul bo'lgan odamzod bolalarini ozod qilsin. ¹⁶ Har holda Iso farishtalarga emas, balki Ibrohim nasliga yordam beradi. ¹⁷ Shuning uchun U har jihatdan birodarlariga o'xshab qolishi kerak edi, xalqning gunohlari uchun Xudo huzurida tavajjuh qila oladigan marhamatli va sodiq Oliy ruhoniyy †† bo'lmog'i lozim edi. ¹⁸ O'zi sinovdan o'tib azob chekkan uchun, sinovdan o'tayotganlarga madad bera oladi.

Iso Masih – Muso payg'ambardan oliy

3 Shunday ekan, ey, samoviy da'vatdan bahramand bo'lgan muqaddas birodarlarim, imonimizning Elchisi – Oliy ruhoniymiz Isoga qaranglar! ² Muso payg'ambar butun Xudoning xonadoniga † sodiq qolgan kabi, Iso Masih ham Uni tayin etgan Xudoga sodiq qoldi. ³ Imoratning me'mori imoratning o'zidan ko'proq hurmat ko'radi. Xuddi shunday, Iso Masih Muso payg'ambardan ko'proq ulug'vorlikka loyiq hisoblandi. ⁴ Har bir uyning quruvchisi boru, ammo aslida hammaning binokori – Xudo. ⁵ Muso payg'ambar butun Xudo xonadonidan mas'ul sodiq xizmatkor sifatida Xudoning kelajakda aytadigan kalomlariga zamin hozirladi, xolos. ⁶ Masih esa Xudo xonadonini O'g'il kabi boshqaradi. Agar biz jasoratimizni va ulug'umidimizni oxirigacha mahkam tutsak, biz Uning xonadonimiz.

Yuragingizni tosh qilmanglar!

⁷ Mana, Muqaddas Ruh nima deyapti:

“Agar bugun Xudoning ovozi eshitsangiz,

⁸ Cho'lda, isyon va g'azab kunida bo'lganidek,

† qarang: *Zabur 21:23*. †† *OLIY RUHONIY: lug'atga qarang.*

‡ *XUDONING XONADONI: Isroil xalqi, umuman ahli mo'min; yana qarang: 1-Timo'tiy 3:15, 1-Butrus 4:17.*

Yana yuragingizni tosh qilmanglar!

⁹ U yerda otalaringiz Meni sinov qildilar, Qirq yil ishlarimni ko'rgan bo'lsalar ham, Meni imtihon qildilar.

¹⁰ Shuning uchun bu nasldan bezor bo'lib dedim:

Bular doim dilidan adashgan bir qavmdir,
Mening yo'llarimga rioya qilmaydilar.

¹¹ Men g'azablanib, ont ichdimki:

Ular Mening farog'atimga kirmaslar” ††.

¹² Ey birodarlar, hech biringizda barhayot Xudodan qaytgan yomon, imonsiz bir yurak bo'lmasligiga diqqat etinglar. ¹³ Hech kim gunohning aldovi bilan yuragini tosh qilmasin; “bugun” deyilguncha, bir-biringizga har kuni nasihat qilib turinglar. ¹⁴ Agar biz avvalgi e'tiqodimizni oxirigacha mahkam tutsak, Masihga sherik hisoblanamiz. ¹⁵ Yuqorida deyilgani kabi:

“Agar bugun Uning ovozi eshitsangiz,

Isyonu G'azab kunida bo'lganidek,

Yuragingizni tosh qilmanglar!”

¹⁶ O'shanda Xudoning ovozi eshitib, isyon qilganlar kim edi? Muso payg'ambar sharofati bilan Misrdan chiqqanlarning hammasi emasmi? ¹⁷ Xudo qirq yil kimdan bezor bo'ldi? Gunoh qiluvchilardan emasmi? Mana, ularning jasadlari cho'lda parokanda bo'ldi.

¹⁸ Xudo: “Ular Mening farog'atimga kirmaydi”, deb kimlar haqida qasam ichgan edi? Bo'ysunmaganlar haqida emasmi? ¹⁹ Ko'ryapmizki, ular imonsiz bo'lgani uchun farog'at diyoriga kira olmadilar.

Xudo xalqining farog'ati

4 Xudoning farog'at diyoriga †† kirish haqidagi ilohiy va'da hali ham mavjud ekan, mabodo sizlardan biror kishi fursatni qo'ldan bermasin, deb xavotirlanamiz. ² Chunki o'tmishdoshlar kabi bizlar ham Xushxabarni oldik. Ammo ular eshitgan so'zlarini imon bilan qabul qilmagani uchun foydasi bo'lmadi. ³ Faqat biz, imonlilar, u farog'at diyoriga kiramiz.

Xudo:

“G'azablanganimda ont ichdimki,

Ular Mening farog'atimga kirmaslar”,

– deb aytgan. Holbuki, dunyo yaratilgandanoq Xudo taqdir etgan hamma ishlar tamom bo'lib turibdi.

⁴ Yaratilishning yetti kuni haqida bir oyatda bunday deyilgan:

“Xudo yettinchi kunda qilgan barcha ishlaridan forig' bo'ldi” †††.

⁵ Ammo boyagi oyatda:

“Ular Mening farog'atimga kirmas”,

– deb ta'kidlangan.

⁶ Bundan anglashiladiki, dastavval Xushxabarni eshitganlar itoatsizligi uchun farog'at diyoriga kirmagan bo'lsa-da, yana ba'zi kishilarga kirish uchun imkoniyat

†† aynan qarang: *Zabur 94:7-11*. ††† *FAROG'AT DIYORI: aslida "orom, tinish". Isroil o'g'illari qirq yil sahroda kezgandan so'ng Xudo va'da qilgan mamlakatga yetib farog'atga erishdilar. Bunga o'xshab, Iso Masihga ishonganlar bu dunyo g'urbati oxirida abadiy yurtga, samoviy rohat-farog'atga erishish umidi bilan yashaydilar. ††† qarang: *Ibtido 2:2*.*

bor ekan. ⁷ Xudo ana shuni ko'zda tutib, uzoq vaqtdan keyin *Zaburda* Dovud orqali "bugun" deb yana bir kun tayin qilgan. Yuqorida aytilgandek:

"Agar bugun Uning ovozini eshitsangiz, Yana yuragingizni tosh qilmanglar!"

⁸ Agar Nabi Yasu † Isroil o'g'illarini farog'atga erishtirganda edi, bundan keyin Xudo boshqa bir kun haqida gapirishiga hojat yo'q edi. ⁹ Demak, Xudo xalqining farog'at kuni †† kelajakka qoladi. ¹⁰ Xudo O'z ishlaridan qanday forig' bo'lgan bo'lsa, Uning farog'atiga kiruvchilar ham o'z ishlaridan shunday forig' bo'ladilar. ¹¹ Shunday ekan, birortamiz ham bunday itoatsizlikdan o'rnak olib, yiqilib qolmasligimiz uchun, o'sha farog'atga kirishga jon kuydiraylik.

Xudo kalomining ta'sirliligi

¹² Xudoning kalomi jonli va ta'sirli, har turli dudama qilichdan o'tkirroqdir. U jon bilan ruhni, bo'g'inlar bilan ilikni bo'lgundek suqilib kiradi, yurakning xayolu niyatlarini fosh qiladi. ¹³ Xudoning oldida pinhon qolgan hech bir maxluq yo'q, Uning ko'zi oldida hamma narsa ochiq va ayondir. Axir, biz Unga hisob beramiz-ku!

Oliy ruhoniyimiz Iso

¹⁴ Bizning ulug' Oliy ruhoniyimiz, ya'ni Arshi A'logacha o'tib borgan Xudoning O'g'li Iso bor ekan, tan olgan e'tiqodimizni mahkam tutaylik. ¹⁵ Bizning Oliy ruhoniyimiz zaifliklarimizga hamdard bo'lishga ojiz emas, U har tomondan bizlar kabi vasvasaga solingan, lekin gunoh qilmagan. ¹⁶ Shunday ekan, ilohiy marhamatga noil bo'lish va zarurat vaqtida inoyat va yordam olish uchun, Xudoning inoyat taxtiga jasorat bilan yaqinlashaylik.

Oddiy oliy ruhoniylar va Iso Masih

⁵ Har bir oliy ruhoniy odamlar orasidan tanlab olinib, odamlar o'rnida Xudoga xizmat qiladi, gunohlar uchun Xudoga hadyalar va qurbonlar keltiradi. ² Johillar va yo'ldan ozganlarga u muloyimlik bilan muomala qila oladi, chunki o'zi ham zaifliklarga mubtalo bo'lib yuradi. ³ Shu sababdan xalqning gunohlari uchun ham, o'z gunohlari uchun ham qurbon qilishi kerak. ⁴ Birov bu martabaga o'zi-o'zidan erishmaydi, balki Horun ‡ kabi Xudoning buyrug'i bilan erishadi.

⁵ Shunga o'xshab, Masih ham oliy ruhoniylik sharafini o'zlashtirib olmadi, balki Xudo Unga:

"Sen Mening O'g'limsan,

Seni bugun tavallud ettirdim" ††,

– deb, Uni ulug'likka sazovor qildi. ⁶ Shuningdek, boshqa bir joyda Xudo Masih haqida shunday degan:

"Malkisidq †† martabasi bo'yicha

Sen abadiy ruhoniysan".

† NABI YASU: *lug'atga qarang.* †† FAROG'AT KUNI: *aslida "dam olish kuni istirohati", ya'ni Parvardigor dunyoni yaratishining yettinchi kunida O'z faoliyatidan tinganiga o'xshab, imonlilar ham hayotlari oxirida abadiy orom va huzur-halovatga erishadi.* ‡ HORUN: *lug'atga qarang.* †† *qarang: Zabur 2:7.* †† MALKISIDQ: *lug'atda va 7-bobda izohlanadi; qarang: Zabur 109:4.*

⁷ Masih badanda yashagan kunlarida O'zini o'limdan qutqarishga qodir bo'lgan Xudoga zo'r faryod va ko'z yoshlari bilan sig'inib, yalinib-yolvordir, xudojo'yiligi sababidan toati ijobat bo'ldi. ⁸ Garchi U Xudoning O'g'li bo'lsa ham, azob-uqubat chekib, itoat qilishni o'rgandi. ⁹ Masih shunday kamolotga erishib, Unga quloq solganlarning hammasi uchun abadiy bir najot yaratdi. ¹⁰ Shu tariqa Xudo Masihni "Malkisidq martabasi bo'yicha Oliy ruhoniy" qilib tayinladi.

Kamolga yetmoq lozim

¹¹ Bu haqda aytadigan so'zimiz ko'p, ammo tushuntirish qiyin, chunki quloqlaringiz og'ir bo'lib qoldi. ¹² Vaqt nuqtayi nazaridan sizlar allaqachon muallim bo'lishingiz kerak edi. Ammo sizlarga yana Xudo kalomining ilk asoslarini o'rgatishga ehtiyoj bor. Sizlarga qattiq oziq emas, sut kerak. ¹³ Sut bilan ovqatlanadigan har bir kishi esa hali chaqaloq, solihlik kalomida g'o'ru tajribasizdir. ¹⁴ Qattiq oziq esa kamolotga yetganlarga, ya'ni tuyg'ulari yaxshi va yomonni farq etish malakasiga ega bo'lganlarga xosdir.

Imondan qaytmaslik haqida

⁶ Shuning uchun Masih haqidagi boshlang'ich ta'limotni qoldirib, kamolotga intilaylik. Tag'in o'lik ishlardan tavba qilish, Xudoga ishonish, g'usllar, boshga qo'l qo'yib duo qilishlar, qiyomat va abadiy hukm haqidagi ta'limotning asosini solib o'tirmaylik. ³ Xudo xohlasa, bunga erishamiz.

⁴ Bir marta ziyoni ko'rgan, samoviy in'omdan lazzat olgan, Muqaddas Ruhdan bahramand bo'lgan, ⁵ Xudoning xayrli kalomini va kelajak olamning qudratlarini totib ko'rgan kishilar ⁶ agar bundan keyin imondan qaytsalar, ularni yana tavba qildirib tuzatish imkonsizdir. Chunki bunday kishilar Xudoning O'g'lini yangidan xochga qoqib, masxara qilgan bo'ladilar.

⁷ Ustiga mo'l-ko'l tushgan yomg'irni ichgan va dehqonlar uchun foydali o'simlik bergan yer Xudodan barakat oladi. ⁸ Ammo tikanu qushqo'nmasni bergan yer esa yaramasdir va la'natga qoladi. Uning oxirati – yonishdir.

⁹ Sizlarga kelsak, ey seviklilar, shunday gapirishimizga qaramay, aminmizki, sizlarning ahvolingiz bundan yaxshiroqdir va najotga erishasizlar. ¹⁰ Chunki Xudo adolatsiz emas. U sizlarning ishingizni, Uning ismiga ko'rsatgan muhabbatingizni unutmaydi, O'z azizlariga qanday xizmat qilganingizni va hozir ham qilayotganingizni yodda tutadi. ¹¹ Orzu qilamizki, umidingiz tamoman ro'yobga chiqsin, har biringiz oxirigacha aynimay g'ayrat ko'rsatinglar, ¹² erinmanglar, imon va sabr-toqat bilan ilohiy va'dalarga erishganlardan o'rnak olinglar.

Xudoning o'zgarmas va'dasi

¹³ Xudo Ibrohimga va'da berganda, O'zidan buyukroq birovning ismi haqi qasam icha olmay, O'z Zoti haqi qasam ichib, dedi:

¹⁴“Men senga qut-barakat beraman, Zurriyotingni bag’oyat ko’paytiramani” †.

¹⁵Ibrohim esa uzoq sabr-toqat qilib, ilohiy va’daga erishdi.

¹⁶Odamlar o’zlaridan buyukroq bo’lganning ismi haqi qasam ichadilar. Qasam isbot hisoblangani uchun, har qanday tortishuvlarga xotima beradi.

¹⁷Shunga o’xshab, Xudo ham va’dasini oluvchilarga O’z irodasining buzilmasligini ochiqroq ko’rsatmoqchi bo’lib, va’dani qasam bilan kuchaytirdi.

¹⁸Shunday qilib, biz bu ikki buzilmas dalil bilan yolg’on gapirmaydigan Xudodan panoh topaylik, ko’zimiz oldidagi umidni mahkam ushlab, dadil va jasur bo’laylik. ¹⁹Umidimiz jon langariday ishonchli va mustahkamdir, biz bu umid orqali ma’bad pardasining †† orqa tomoniga ham o’tib kiramiz. ²⁰O’tmishdoshimiz Iso Malkisidq martabasi bo’yicha abadiy Oliy ruhoniymiz bo’lib, u yerga bizlardan ilgari o’tib kirgan.

Ulug’ ruhoniylar Malkisidq

7 Malkisidq Salim † podshohi hamda Xudoyi Taoloning ruhoniysi edi. Ibrohim to’rt shohni tormor etib qaytib kelayotganda, Malkisidq uni qarshilangani chiqib, uni duo qildi. ²Ibrohim esa unga har bir narsadan ushr berdi.

Malkisidq otining birinchi ma’nosi “solihlik podshohi” demakdir. Bundan boshqa u “Salim podshohi”, ya’ni tinchlik podshohidir. ³U otasizu onasizdir, umuman nasabnomasizdir. Umrining na boshlanishi, na oxiri qayd etilgan. U Xudoning O’g’liga o’xshash abadiy ruhoniylar bo’lib qoladi.

⁴Endi bu zotning naqadar buyuk ekanligini ko’ring! Ulug’ otimiz Ibrohim ham g’animatlarining o’ndan birini unga berdi. ⁵Tavrotta buyurilishicha, Leviiy †† o’g’illaridan ruhoniylar vazifasini olganlar xalqdan, ya’ni Ibrohim urug’-ajdodi bo’lgan o’z birodarlaridan ushr olishlari kerak. ⁶Lekin Leviiy ajdodidan bo’lmagan Malkisidq esa ilohiy va’dalar egasi bo’lgan Ibrohimdan ushr oldi-yu, uni duo qildi. ⁷Shak-shubhasizdirki, duo qiluvchi duo oluvchidan buyukdir. ⁸Oddiy ruhoniylar o’ladigan odamlar bo’lib xalqdan ushr oladilar. Malkisidq esa, *Tavrot*da ramz qilinishicha, mangu barhayot ruhoniylar bo’lib ushr olgan. ⁹Aytish mumkinki, ushr oluvchi Leviiy o’zi ham Ibrohim orqali ushr bergan.

¹⁰Chunki Malkisidq Ibrohimni qarshi olganda, Leviiy hali bobokaloni Ibrohimning belida edi.

¹¹Isroil xalqi Leviiy avlodining ruhoniylar tartibi bo’yicha Tavrotni qabul qilgan edi. Agar Horun ajdodidan bo’lgan Leviiylarning ruhoniylar xizmati mukammal bo’lganda edi, unda yana boshqa bir ajdod – Malkisidq ajdodidan bir Ruhoniylarning o’rtaga chiqishiga qanday ehtiyoj bor edi? ¹²Chunki ruhoniylar qonun-qoidalari o’zgartirilsa, Tavrotning o’zini o’zgartirish zarur bo’lib qoladi.

† qarang: *Ibtido* 22:16-17. †† PARDA: lug’atga qarang; yana qarang: 10:19-20. † SALIM: Iyerusalim (Quddus) shahrining qadimiy oti; qarang: *Ibtido* 14:18, *Zabur* 75:3. †† LEVIY: lug’atga qarang.

¹³Boya aytilgan Ruhoniylar esa – Rabbimiz Isodir. U boshqa bir qabilaga mansub, bu qabiladan hech kim qurbongohda xizmat qilmagan. ¹⁴Rabbimiz Iso Yahudo qabilasidan kelib chiqqanligi ma’lumdir. Muso payg’ambar esa bu qabila haqida gapirganda, ruhoniylarlikka doir hech narsa aytmagani edi.

Malkisidqqa o’xshash ruhoniylar – Iso

¹⁵Endi Malkisidqqa o’xshash boshqa bir Ruhoniylar – Iso o’rtaga chiqqandan keyin, bu masala yana ham aniq ko’rinib turibdi. ¹⁶Iso insoniy qonun-qoidalarga riya qilgan, deb emas, balki poyonsiz hayot qudratiga ega, deb ruhoniylar bo’ldi. ¹⁷*Zaburda*: “Sen Malkisidq martabasi bo’yicha abadiy ruhoniylar”, – deb ta’kidlangan. ¹⁸Bundan ko’rinadiki, avvalgi qonun-qoidalar o’z o’zidan foydasiz bo’lgani uchun, endi bekor qilingan. ¹⁹Chunki Tavrot Qonuni biron-bir kishini ham kamolga yetkaza olmagan.

Buning o’rniga endi a’loroq bir umid maydonga keldi, biz bu umid bilan Xudoga yaqinlasha olamiz.

²⁰Umidimiz qasamyod bilan tasdiqlangani uchun a’loroqdir. ²¹Ilgari o’tgan ruhoniylar qasamsiz ruhoniylar bo’lardilar. Ammo Iso,

“Xudovand qasamyod qilgan va so’zidan qaytmas: Malkisidq martabasi bo’yicha Sen abadiy ruhoniylar”, – degan ilohiy farmon bilan ruhoniylar bo’ldi. ²²Demak, Iso a’loroq bir ahdda kafil bo’ldi.

²³Oddiy ruhoniylarning soni ko’p edi, chunki o’lim ularning boqiy qolishlariga monelik qilar edi. ²⁴Ammo Iso boqiy qolganligi uchun, o’tib ketmaydigan ruhoniylarlikka molikdir. ²⁵Shuning uchun Iso O’zi orqali Xudoga yaqinlashuvchilarga najot berishga butunlay qodir, U har doim barhayot bo’lib, ularga shafolat qiladi.

²⁶Chindan, bizlarga xuddi Iso kabi oliy ruhoniylar kerak: U muqaddas, aybsiz, nuqsonsiz, gunohkorlardan ayrilgan, osmondan ham yuqoriga ko’tarilgan. ²⁷U boshqa oliy ruhoniylar kabi har kun oldin o’z gunohlari uchun, keyin xalqning gunohlari uchun qurbonlik keltirishi kerak emas. Chunki O’zini O’zi qurbon qilganda, buni bir martada qilib bo’ldi. ²⁸Tavrot Qonuniga binoan o’z bandalar oliy ruhoniylarlikka tayin etilar edi. Xudoning Tavrotidan keyin, *Zaburda* bergan qasamli va’dasiga binoan endi abadiy kamol topgan Xudo O’g’li tayin etildi.

Oliy ruhoniymiz Iso

8 Aytganlarimizning asosiy nuqtasi shuki, bizning osmonda, Arshi A’loning o’ng tomonida o’tirgan Oliy ruhoniymiz Iso bor. ²O’sha yerda U inson emas, Xudovand qurgan haqiqiy Chodirda †† xizmat qiladi.

³Har bir oliy ruhoniylar hadyalar va qurbonlar keltirishi uchun tayin etiladi. Shunday ekan, Isoning ham keltiradigan bir narsasi bo’lishi lozim edi. ⁴Agar U yer yuzida bo’lganda edi, umuman ruhoniylar bo’lolmas edi. Chunki Tavrotta buyurilgan hadyalarni taqdim qiluvchi ruhoniylar bor. ⁵Ular Muso payg’ambar Xudodan ol-

†† CHODIR: ya’ni Shahodat Chodiri, lug’atga qarang; yana qarang: 9-bob.

gan ko'rsatmaga muvofiq qurilgan chodirda diniy xizmat ko'rsatadilar. Xudo Musoga: "Ehtiyot bo'l, har bir narsani tog'da senga ko'rsatilgan namunaga muvofiq qilgin", – deb buyurgan edi. Demak, ruhoniylar xizmat qiladigan makon faqat osmondagi mavjudotning namunasi va soyasiginadir.

⁶ Lekin endi Iso a'loroq va'dalarga asoslangan a'loroq bir ahdga kafil bo'lgani uchun, juda ham ulug'roq ruhoniylar xizmatiga erishdi. ⁷ Agar Xudo qilgan birinchi ahd nuqsonsiz bo'lganda edi, ikkinchisiga fursat xatarilmas edi. ⁸ Holbuki, Xudo qadimgilardan nuqson topib, *Tavrot*da shunday degan:

"Mana Xudovand kalomi:
Isroil xonadoni va Yahudo xonadoni bilan
Men yangi bir ahd qiladigan kunlar kelyapti.
⁹ Bu qiladigan ahdim esa –
Men ularning ota-bobolari qo'lidan ushlab,
Misr yeridan olib chiqqanda qilgan ahdimga o'xsham-
agay.

Zeroki – Xudovand deyapti:
Ular Mening ahdimga sodiq qolmadilar
Va Men ulardan yuz o'girdim.

¹⁰ O'sha kunlardan keyin
Isroil xonadoni ila qiladigan ahdim bu bo'lajak,
– deydi Xudovand.

– Qonunlarimni ularning fikriga jo qilib,
Dillariga yozib qo'yurman.

Men ularning Xudosi bo'lurman,
Ular esa Mening xalqim bo'lur.

¹¹ Ta'lim bermagay yana hech kimsa
O'z birodariyu qabiladoshiga:
Xudovandni tan olgin, – deya.
– Chunki hammalari, kattayu kichik Meni tanib-biladi.

¹² Men ularning yomonliklaridan o'tib,
Gunohlarini boshqa esga keltirmayman".

¹³ Shunday qilib, Xudo "yangi bir ahd" deyish bilan qadimgi ahdning eskirganligini ko'rsatdi. Eskirib va qarib borayotgan narsa esa yo'q bo'lib ketishi muqarrardir.

Qadimgi Ahd davridagi diniy xizmat

9 Qadimgi Ahd [†] davrida diniy xizmat haqida qonun-qoidalar hamda dunyoviy bir ma'bad bor edi. ² Bir chodir qurilgan edi. "Muqaddas makon" deyilgan birinchi bo'lmada shamdon, xontaxta va muqaddas baxshida nonlar bor edi. ³ Ikkinchi pardaning orqasida "muqaddaslar muqaddasi" deb atalgan ichki bo'lma bor edi. ⁴ Bu yerda xushbo'y tutatqi tutatiladigan oltin qurbongoh, shuningdek, har tomoni oltin bilan qoplangan ahd sandig'i bor edi. Ahd sandig'i ichida manna ^{††} solingan oltin idish, Horunning gullagan hassasi [‡] va ahd lavhalari ^{‡‡} bor edi. ⁵ Sandiq ustida qurbongo-

[†] QADIMGI AHD: *lug'atga qarang.* ^{††} AHD SANDIG'I...MANNA: *lug'atga qarang.* [‡] HORUNNING GULLAGAN HASSASI: *Xudovand Horunni rahbar qilib tanlaganini ko'rsatish uchun uning hassasini gullatgan edi.* ^{††} AHD LAVHALARI: *Xudovand Tavrotning "O'n Amr"ini ikkita tosh lavhaga chizib, Muso payg'ambarga bergan edi.*

hga soya soladigan ulug'vor malaklar ^{‡‡} bor edi. Hozir bular haqida birma-bir gapirish mumkin emas.

⁶ Shunday jihozlangan chodirning birinchi bo'lmasiga ruhoniylar uzluksiz kirib, diniy xizmatlarini ado etardilar. ⁷ Lekin chodirning ichkari bo'lmasiga esa yilda bir martagina faqat oliy ruhoniylar kirardi. U o'zi uchun va xalqning g'aflatdan qilgan gunohlari uchun qon bag'ishlamasdan, aslo u yerga kira olmas edi.

⁸ Bu bilan Muqaddas Ruh shuni ko'rsatyaptiki, chodirning birinchi bo'lmasi hanuz mavjud ekan, muqaddas makonga kirish yo'li ochilmagan. ⁹ Bu hozirgi zamon uchun ramzdir. Bundan ko'ramizki, Xudoga xizmat qiluvchilar hadyalar va qurbonlar bag'ishlash orqali o'z vijdonlarini poklay olmaydilar. ¹⁰ Bu udumlar yegulik, ichgulik va har xil tahoratlar bilan, ya'ni kishi tanasi bilangina bog'liqdir, ular faqat yangi tuzum paydo bo'lgungacha joriy edi.

Masihning nuqsonsiz qurbonligi

¹¹ Endi esa bo'lg'usi xayr-barakalarning Oliy ruhoniysi bo'lgan Masih paydo bo'ldi. U qo'l bilan qurilmagan, ya'ni bu dunyo ijodi bo'lmagan buyukroq va mukammalroq chodirdan o'tib bordi. ¹² Masih takalar va buzoqlarning qoni bilan emas, balki O'z qoni bilan muqaddas makonga bir marta kirib, bizlar uchun abadiy najotni qo'lga kiritdi. ¹³ Ilgari takalaru buqalarning qoni hamda yoqilgan g'unajinlarning kuli harom bo'lgan kishilarning ustiga purkalganda, ular jisman poklanib, muqaddas hisoblanardilar. ¹⁴ Endi esa Masih abadiy Ruhilloh qudratida O'zini nuqsonsiz qurbon qilib Xudoga bag'ishladi. Uning to'kkan qoni vijdonimizni o'lik ishlardan poklaydi va barhayot Xudoga xizmat qilishimiz uchun imkon yaratadi.

¹⁵ Ana shu sababdan Masih Yangi Ahdning ^{‡‡} vasiyatchisi bo'ldi. Qadimiy Ahd davrida yashagan odamlar qilgan gunohlaridan forig' bo'lsin deb va Xudo abadiy merosga da'vat etganlar bunga muyassar bo'lsin deb, Masih O'zini qurbon qildi. ¹⁶ Qayerda vasiyat ^{‡‡‡} bor bo'lsa, vasiyat qilganning o'limini qayd qilib o'tish kerak. ¹⁷ Chunki vasiyat o'limdan keyingina kuchga kiradi. Vasiyat qiluvchi hali tirik ekan, vasiyatning hech bir ta'siri yo'q.

¹⁸ Shu bois Qadimgi Ahd ham qon to'kilmasdan kuchga kirmadi. ¹⁹ Muso payg'ambar Tavrotni qabul qilib, uning har bir amrini butun xalqqa o'qib bergandan so'ng, buzoqlar va takalar qoni hamda arg'uvon yung, issop [§] tarmoqlari va suv olib, kitobning ustiga ham, butun xalqning ustiga ham purkab: ²⁰ "Bu – Xudo sizlarga buyurgan ahdning qoni", – dedi. ²¹ Shuningdek, muqaddas chodir va barcha tabarruk anjomlar ustiga qon purkadi. ²² Zotan Tavrot Qonuni bo'yicha qariyb

^{‡‡} MALAKLAR: *aslida "karublar", ya'ni noma'lum samoviy mavjudotlar suratida yasalgan oltin haykallar; aynan qarang: Ibtido 3:24, Zabur 17:11, 98:1.* ^{‡‡‡} YANGI AHD: *lug'atga qarang.* ^{‡‡‡} VASIYAT: *yunoncha aslidagi so'z ham "ahd", ham "vasiyat" demakdir. § ISSOP: xushbo'y bargli kichik buta; poklanish uchun qurbon qilishganda qon va suv sepish uchun qo'llanardi; yana qarang: Zabur 50:9.*

hamma narsa qon bilan poklanadi, qon to'kilmasdan umuman kechirim bo'lmaydi.

²³ Agar samoviy mavjudotning aksigina bo'lgan bu narsalarni shunday poklash kerak bo'lsa, unda samoviy mavjudotning asli yana qanchalik a'loroq qurbonlarni talab qiladi! ²⁴ Ana shu maqsadda Masih bizlar uchun Xudoning huzurida hozir bo'ldi. U haqiqiy voqelikning soyasigina bo'lgan bu dunyodagi muqaddas makonga emas, balki inson qo'li bilan qurilmagan osmondagi haqiqiy muqaddas makonga kirdi.

²⁵ Oliy ruhoniy har yil begona qon bag'ishlash uchun muqaddas makonga kirishi lozim. Masih esa faqat bir marta O'z qonini bag'ishlash uchun samoviy makonga kirdi va bu kifoyadir. ²⁶ Aks holda U dunyo yaratilgandan beri bir necha marta azob chekishi kerak edi. Endi esa, zamonning oxirida, U odamlarning gunohlarini aritish uchun bir marta olamga kelib, O'zini qurbon qildi. ²⁷ Zotan bir marta o'lish va undan keyin hukm qilinish insonlarning taqdiridir. ²⁸ Shuningdek, Masih ham ko'plarning gunohlarini O'z bo'yniga olish uchun bir marta qurbon bo'ldi. Lekin U ikkinchi marta dunyoga kelganda, yana gunohlarni yuvish uchun emas, balki Uni kutayotganlarga najot keltirish uchun osmondan tushib keladi.

Masih – oxirgi qurbon

10 Ilohiy Qonun bo'lg'usi xayr-barakalarning asl surati emas, soyasiginadir. Shuning uchun yildan-yilga muntazam ravishda ayni qurbonlarni keltiruvchilar Ilohiy Qonun orqali kamolga erisha olmaydilar. ² Aks holda, ular bu qurbonlarni bag'ishlashni bas qilmaz edilmarmi? Unday bo'lganida edi, bu xizmatni bajo keltiruvchilar bir martada poklangan bo'lar va yana gunohi borligini sezmas edilar. ³ Holbuki, qurbonlar bag'ishlash bilan har yili gunohlar esga solinadi, xolos. ⁴ Chunki buqayu takalarning qoni gunohlarni bartaraf qilolmaydi.

⁵ Shuning uchun Masih dunyoga kelib, Xudoga shunday degan edi:

“Qurbonu bag'ishlovni Sen xohlamading, Ammo Men uchun badan hozirlading.

⁶ Gunoh uchun yoqiladigan qurbonlardan, Xayr-ehsonlardan rozi bo'lmading.

⁷ O'shanda Men dedim:

O'rog'liq bitikda Men haqda bitilgan, Xohishingni ado etmoq-chun keldim, ey Xudoyim” †.

⁸ Tavrotda qurbonliklar bag'ishlash haqida qonun-qoidalar ko'p. Shunga qaramay, Masih birinchidan: “Qurbonu bag'ishlovni, gunoh uchun yoqiladigan qurbonlar va xayr-ehsonlarni Sen xohlamading, rozi bo'lmading”, – deyapti. ⁹ Ikkinchidan esa: “Sening xohishingni ado etmoq-chun keldim, ey Xudoyim”, – deyapti. Bundan ko'ramizki, Masih ikkinchi qoidani joriy qilish uchun birinchisini bekor qildi. ¹⁰ Chunonchi, Xudoning xohishi bilan Iso Masih O'z tanasini bir marta qurbonlikka bag'ishladi va shu yo'l bilan bizni muqaddas qildi.

† aynan qarang: Zabur 39:7-9.

¹¹ Har bir ruhoniy kun sayin Xudoga xizmatini ado qilaverib, aslo gunohlarni yo'q qila olmaydigan o'sha-o'sha qurbonliklarni ko'p marta bag'ishlaydi. ¹² Masih esa gunohlar uchun bitta qurbonlik bag'ishlagandan keyin, Xudoning o'ng tomonida abadiy o'tirib oldi.

¹³ O'sha vaqtdan beri U dushmanlarining O'z oyoqlari ostiga yiqilib qolishlarini kutmoqda. ¹⁴ U bittagina qurbonlik keltirib, ishonuvchilarni muqaddas qildi va abadiy kamolga erishtirdi.

¹⁵ Muqaddas Ruh ham bu haqda bizlarga shahodat beradi. ¹⁶ Birinchidan, U shunday degan:

“Xudovand kalomi: O'sha kunlardan so'ng Men xalqim ila qiladigan ahdim bu bo'lajak: Qonunlarimni ularning diliga jo qilurman, O'y-fikrlariga yozib qo'yurman farmonlarim”.

¹⁷ Keyin U qo'shimcha qilib:

“Ularning gunohlariyu jinoyatlarini Men boshqa esga keltirmayman”,

– degan. ¹⁸ Demak, Xudo gunohlardan o'tgan bo'lsa, ular uchun boshqa qurbonlikka hojat yo'q.

Sizlarga sabr-toqat kerak

¹⁹ Shuning uchun, ey birodarlar, Iso Masihning qoni tufayli muqaddas makonga kirishga jasoratimiz bor.

²⁰ Iso ma'baddagi parda orqali, ya'ni O'z badani orqali bizga yangi, tirik kirish yo'lini ochib berdi. ²¹ U Xudo xonadoni ustidan mas'ul bo'lgan buyuk Ruhoniyimizdir.

²² Shunday qilib, dillarimiz yomon vijdondan poklangan, badanimiz esa toza suv bilan yuvilgan bo'lib, biz endi to'la ishonch va e'tiqod bilan, chin qalbdan Xudoga yaqinlashaylik. ²³ Imon keltirib topgan umidimizni ikkilanmay mahkam tutaylik. Chunki va'da bergan Xudo O'z so'ziga sodiqdir. ²⁴ Bir-birimizga e'tibor beraylik va muhabbatga, xayrli ishlarga rag'batlantiraylik.

²⁵ Ba'zilarining odatidek, yig'ilishlarimizni qoldirmaylik. Aksincha, *Rabbimiz keladigan* kuni yaqinlashib qolganini bilib, bir-birimizga yana ko'proq dalda beraylik.

²⁶ Agar biz haqiqatni bilib olgandan keyin, qasddan gunoh qilishda davom etsak, endi gunohlarning kechirilishi uchun boshqa qurbonlik qolmaydi, ²⁷ faqat dahshatli intizorlik bilan hukmni kutish va xudobezorni kuydiradigan qizg'in otash qoladi. ²⁸ Kimki Musoning Qonunini rad etsa, ikki yo uch shohidning guvohligi bilan rahmsiz o'lim jazosiga mahkum qilinadi. ²⁹ Agarda kimdir Xudoning O'g'lini oyoq osti qilsa, Uning qoni bilan muqaddas qilingani holda bu qonni oddiy deb bilsa, inoyatli Xudo Ruhini haqorat qilsa, u yana qanchalik og'irroq jazoga loyiq hisoblanadi, deb o'ylaysizlar?!

³⁰ Xudoning shu kalomini yaxshi bilamiz:

“Intiqom – Mening qo'limdan, Sazosini Men beraman, – deydi Xudovand”.

Va yana:

“Xudovand O'z xalqini hukm etadi”.

³¹ Barhayot Xudoning qo'liga tushib qolish dahshatlidir! ³² Avvalgi kunlarni esga keltiringlar. O'shanda siz ziyoni ko'rib, azob-uqubatlar to'la qattiq kurashga bar-

dosh berar edingizlar. ³³ Goh o'z'laringiz el-yurtning haqoratiga qolib, azob chekar, goh shunday ahvolga yo'liqqanlarga hamdard bo'lardingizlar. ³⁴ Mahbuslarning alam-achchig'iga sherik bo'lardingizlar. Sizni yanada yaxshi va boqiy boyluk kutayotganini bilib, mol-mulkingizning talon-taroj etilishini xursandlik bilan qabul qilardingizlar. ³⁵ Shunday ekan, kelajakda ulug' taqdiri bor umidingizni tashlamanglar. ³⁶ Xudoning irodasini ado etib, Uning va'dasini qo'lga kiritish uchun sizlarga sabr-toqat kerak. ³⁷ Xudo shunday degan:

“Yana biroz, juda birozdan keyin
Keladigan keladi va kechikmas.

³⁸ Solih odam imoni bilan hayot bo'lur.

Agarda u orqaga chekinsa,
Jonim undan rozi bo'lmas”.

³⁹ Bizlar esa orqaga chekinib halok bo'lmaymiz, balki imonni saqlab, jonimizga najot topamiz.

Qadimgi imon qahramonlari

11 Imon – umidvor bo'lgan narsalarning mujassamlanishidir, imon bilan biz ko'rinmaydigan mavjudotga amin bo'lamiz. ² Ota-bobolarimiz imon bilan Xudoning roziligini qozondilar. ³ Bizlar imon orqali angalaymizki, koinot Xudoning kalomi bilan bunyod bo'lgan, ya'ni ko'rinadigan moddalar ko'rinmaydigan voqelikdan vujudga kelgan.

⁴ Imon bilan Hobil Xudoga Qobildan † ko'ra yaxshiroq qurbon keltirdi. Hobil imoni tufayli solih kishi deb qabul qilindi. Xudoning O'zi uning bag'ishlovlarini tasdiqlab, undan roziligini bildirdi. Hobil o'lgan bo'lsa ham, imoni orqali hanuz gapiryapti.

⁵ Imoni tufayli Hano'x †† o'lmay, yuqoriga olindi. U yana topilmadi, chunki Xudo uni yuqoriga olgan edi. Yuqoriga olishdan oldin Xudo undan roziligini ta'kidlagan edi. ⁶ Ishonmasdan esa Xudoning roziligini topmoqning imkoni yo'q. Kim Xudoga yaqinlashmoqchi bo'lsa, Uning borligiga ishonmog'i lozim, Xudo Uni izlovchilarga mukofot berishiga e'tiqod qilmog'i shart.

⁷ Nuh ‡ payg'ambar imonli bo'lgani uchun, Xudo unga kelajakda yuz beradigan hodisalar haqida vahiy yubordi, Nuh esa o'z xonadonini qutqarish uchun ixlos bilan kema yasadi. U bu ishi bilan dunyoni mahkum qildi, o'zi esa imoni tufayli ahli solih deb qabulga o'tdi.

⁸ Ibrohim †† payg'ambar ham o'z imoni tufayli Xudoga itoat qildi. Xudo uni chaqirib: “Nasib etadigan mam-lakatga ket”, deb buyurganda, Ibrohim qayerga borishini bilmasdan yo'lga tushdi. ⁹ Imon bilan u Xudo va'da bergan yerda o'rnatildi, nasib bo'ladigan qut-barakalarning hamvorislari bo'lgan o'g'illari Is'hoq va Yoqub bilan birga g'ariblarcha chodirda yashadi. ¹⁰ U me'mori va quruvchisi Xudo bo'ladigan mustahkam, boqiy shaharni kutar edi.

¹¹ Soro bibi ham imon bilan va'da bergan Xudoning sadoqatiga ishonib, yoshi o'tsa ham, homilador bo'lishga quvvat oldi. ¹² Shuning uchun ham bir odam,

† HOBIL VA QOBIL: qarang: Ibtido 4-bob. †† HANO'X: qarang: Ibtido 5:21-24. ‡ NUH: qarang: Ibtido 6-bob. †† IBROHIM: qarang: Ibtido 12-bob, Havoriyilar 7:2-8.

ya'ni qartayib jonsizlashgan Ibrohimdan ko'kdagi yulduzlar va dengiz sohilidagi qum kabi son-sanoqsiz nasl tug'ildi.

¹³ Bu kishilarning hammasi Xudo va'da etgan barakalarga erishmay, imonli bo'lib olamdan o'tdilar. Barakani uzoqdan ko'rib olqadilar, yer yuzida g'aribu musofir ekanliklarini e'tirof etdilar. ¹⁴ Kimki bunday fikrda bo'lsa, bir vatan izlayotganini ko'rsatadi. ¹⁵ Agar ular ayrilgan vatanini qo'rsab qolganlarida edi, qaytib borishga fursatlari bo'lar edi. ¹⁶ Ammo ular yanada yaxshisi, ya'ni samoviy vatanni orzu etardilar. Shuning uchun Xudo ularning Xudosi atalmoqdan or qilmaydi. Uning O'zi ular uchun bir shahar hozirlagan edi.

¹⁷ Xudo Ibrohimni sinovdan o'tkazayotganda, Ibrohim imon bilan o'g'li Is'hoqni †† qurbonlikka olib bordi. Ha, u Xudodan ma'lum va'dalarni olganiga qaramasdan, yagona o'g'lini bag'ishlamoqchi bo'ldi. ¹⁸ Vaholan-ki, Xudo unga: “Sening nasling Is'hoq orqali ko'payadi”, – deb va'da bergan edi. ¹⁹ Demak, Ibrohim, Xudo hatto o'liklarni ham tiriltirishga qodir, degan fikrda edi. Shuning uchun ham u ramziy ma'noda Is'hoqni o'limdan qaytarib oldi.

²⁰ Shuningdek, Is'hoq ham imon bilan o'g'illari Yoqub va Esovni istiqbollari haqida duo qildi. ²¹ Yoqub esa o'layotganida, imon bilan o'g'li Yusufning o'g'illarini bir-bir duo qildi va o'z hassasiga suyanganicha, Xudoga sajda qildi. ²² Yusuf ham olamdan o'tay deganda, Isroil o'g'illarining Misrdan chiqib ketishi to'g'risida imon bilan karomat qildi va o'z suyaklari haqida vasiyat qildi.

²³ Muso tug'ilganda ota-onasi uni imon bilan uch oy yashirishdi. Ular chaqaloqning chiroyli ekanligini ko'rib, Fir'avning farmonidan qo'rqishmadi. ²⁴ Muso voyaga yetgach, Fir'avn qizining o'g'li deb atalishni imon bilan rad etdi. ²⁵ Gunoh qilib vaqtinchalik huzur-halovat ko'rishdan, Xudoning xalqi bilan azob-uqubat chekishni afzal ko'rdi. ²⁶ Masih tufayli haqoratga qolishni Misrning xazinalaridan buyukroq boyluk hisobladidi, chunki u oladigan mukofotni ko'zlar edi. ²⁷ Fir'avning g'azabidan qo'rqmasdan, imon bilan Misrni tark etdi. U ko'rinmas Xudoni ko'rganday, sabot-matonatli bo'ldi.

²⁸ So'ngra misrlik to'ng'ichlarni qirgan Azroil isroilliklarga tegmasin deb, nabi Muso imon bilan Fisih ††† qurbonini so'ydi va eshiklarga qon purkadi. ²⁹ Imon bilan isroilliklar Qizil dengizdan xuddi quruqlikdan o'tayotgandek kechib o'tishdi. Misrliklar ham o'tishga harakat qilgach, g'arq bo'lib ketishdi.

³⁰ Isroilliklar yetti kun Yerixo shahri devorlari atrofida aylanib o'tgandan keyin, imonlari tufayli devorlar qulab tushdi. ³¹ Imon bilan fohisha Rahoba ††† ham josuslarni do'stona qabul qilib oldi va kofirlar bilan birga halok bo'lmadi.

³² Yana nimalar haqida gapiray? Yana Gid'o'n, Baraq, Shim'o'n, Iftah, Dovud, Shomuil va barcha payg'ambarlar haqida hikoya qilish uchun vaqtim yetarli emas.

³³ Ular imon bilan podshohliklarni to'ntardilar, adolatni

†† IS'HOQ: qarang: Ibtido 22, 27, 48-50-boblar. ††† FISIH: lug'atga qarang. ††† RAHOBA: yana qarang: Yoqub 2:25.

barqaror qildilar, ilohiy va'dalarga erishdilar, sherlarning og'zini bog'ladilar. ³⁴ Lovullagan otashni so'ndirdilar, qilich tig'idan qochib qutuldilar, holdan toygan bo'lib quvvatga kirdilar, jangda matonat ko'rsatdilar, begona qo'shinlarni yengib daf qildilar.

³⁵ Bir necha ayollar o'z marhumlarini tirilgan holda qaytarib oldilar. Boshqalari esa a'loroq tirilishga – qiyomatga erishish umidida yurib, qutulishni qabul qilmadilar va azobda qolib o'ldilar. ³⁶ Yana boshqalari haqoratlar, kaltaklarga chidab, zindonlarda zanjirband bo'lib yotdilar. ³⁷ Toshbo'ron bo'ldilar, qiynoqlarga chidadilar, arralab ikkiga bo'lindilar, qilichdan o'tkazildilar. Qo'y va echki ko'ni ichida sarson-sargardon kezib, muhtojlik, tanglik, azob-uqubat chekdilar. ³⁸ Cho'l-sahrolarda, tog'-toshlarda adashib, g'orlarda, yerning kavaklarida faqirlarcha umr kechirdilar. Mana, dunyo ularga munosib emas edi!

³⁹ Ularning hammasi ham imoni bor degan tasdiqqa ega bo'lsa-da, Xudo va'da etgan qut-barakaga muysasar bo'lmadilar. ⁴⁰ Ular bizsiz kamolga erishmasin deb, Xudo biz uchun a'loroq barakalarni ko'zda tutgan edi.

Xudo sevganiga tanbeh beradi

12 Mana, bizning atrofimizni o'rab olayotgan naqadar yirik shohidlar olomoni bor ekan! Shuning uchun har bir og'irlikni, ayniqsa hadeb poylab turadigan gunohni bir chetga uloqtirib tashlaylik, taqdirimizdagi musobaqada sabr-toqat bilan chopaylik. ² Imonimizning Ilg'ori hamda uni kamolga Yetkazuvchi Isoga ko'z tikaylik. U O'zini kutayotgan shodlik uchun sharmandalikni mensimay, xoch azob-uqubatiga chidadi. Hozir esa U Arshi A'loning o'ng tomonida o'tirmoqda. ³ Iso gunohkorlar tomonidan qattiq qarshilikka uchrab, sabr-toqat qildi.

Sizlar shu haqda fikr qiling, toki tinkangiz qurib, ruhingiz tushib ketmasin. ⁴ Sizlar gunohga qarshi kurashishda hanuz qon to'kilishiga qadar qarshilik ko'rsatmabsiz-u, ⁵ o'g'il sifatida sizlarga aytilgan bu matalni unutibsizlar:

“Ey o'g'lim,
Xudovandning tanbehiga e'tiborsiz qarama,
U seni mazammat qilganda sulayib ketma.
⁶ Xudovand sevgan kishining adabini berar,
O'g'lim deb bilgan hammaning chorasini ko'rar”.

⁷ Sizlar chekayotgan mashaqqatlarga tanbeh deb, sabr qilinglar. Xudo sizlar bilan o'g'illarday muomala qilyapti-ku! Qanday o'g'il yo'qki, otasi unga tanbeh bermasa?!
⁸ Tanbeh – hammaning nasibasidir. Agar sizlar bundan mahrum qolsangiz, sizlar o'g'il emas, haromzodasizlar.
⁹ Bizlarga tanbeh bergan jismoniy otalarimiz bor edi va ularni hurmat qilganmiz. Shunday ekan, yashash uchun ruhlarning Otasi – Xudoga itoat etishimiz yanada muhimroq emasmi? ¹⁰ Otalarimiz o'zlariga yoqqanday bizga qisqa vaqt tanbeh berganlar. Xudo esa O'zining muqaddasligidan bahramand bo'lishimiz uchun, manfaatimiz uchun tanbeh qilyapti. ¹¹ Har bir tanbeh hozirgi zamonda sevinch emas, qayg'u bo'lib ko'rinadi.

Ammo shu tariqa tarbiyalanganlar uchun keyin solihlik va tinchlik samarasi unib-o'sadi.

Xudo inoyatini rad qilmanglar

¹² Shunday ekan, shalpaygan qo'llaringizni ko'tarib, bukik tizzalaringizni mustahkam qilinglar. ¹³ Oyoqlaringizni to'g'ri yo'lga buringlar, yana biron oqsoq yo'ldan toymasin, aksincha, shifo topsin.

¹⁴ Hamma bilan tinch-totuv yashash va muqaddas bo'lishga g'ayrat qilinglar. Muqaddaslikka ega bo'lmasdan hech kim Rabbimizni ko'rolmaydi. ¹⁵ Diqqat etinglar, birortangiz ham Xudoning inoyatidan mahrum qolmang. Yana orangizda biror achchiq tomir unib-o'sib, og'usi ko'pchilikka yuqib, zaharlamasin. ¹⁶ Ichingizda biron zinokor, shuningdek, bitta taom uchun o'z to'ng'ichligini sotgan Esov † kabi Xudodan qo'rqmas odam bo'lmasin. ¹⁷ Bilganingizday, Esov shundan keyin otasining duosiga intildi, ammo rad etildi. Hatto ko'z yoshlari bilan yolvorsa-da, otasining niyatini o'zgartirishga muvaffaq bo'lmadi.

¹⁸ Sizlar yaqinlashgan tog' †† – sezib bo'ladigan, gurkirab yonayotgan, tim qorong'ilikka ko'milgan, bo'ron bosgan, ¹⁹ karnay ovozi yangrab turgan Sinay tog'iday emas. U yerda Xudo kalomlarini e'lon qilgan bir tovush bor ediki, uni eshitganlar yana bir so'z aytilmasin deb yolvordilar. ²⁰ “Agar toqqa hayvon ham tegsa, toshbo'ron qilinadi”, degan ilohiy farmonga ular dosh berolmas edilar. ²¹ Bu manzara shu qadar dahshatli ediki, Musoning o'zi: “Men juda qo'rqib titrayapman!” – dedi.

²² Sizlar, aksincha, Sion tog'iga, barhayot Xudoning shahri – samoviy Quddusga, lak-lak farishtalar tu-monotiga yaqinlashgansizlar. ²³ Sizlar bayram tusini olgan, ismlari osmonda yozilgan to'ng'ichlar ummatiga ‡, hammani hukm qiluvchi Xudoga, kamolga erishgan solihlarning ruhlariga yaqinlashgansizlar. ²⁴ Sizlar Yangi Ahdning vositachisi – Isoga yaqinlashgansizlar. Hobilning qonidan ko'ra ulug'roq ma'noni ifodalovchi Isoning qoni ustingizga sepilgan ††.

²⁵ Ehtiyot bo'linglar, so'zlayotgan Xudodan yuz o'girmanglar! Muso payg'ambar Xudodan vahiy olib, yer yuzida so'zlagan edi, uni rad etgan Isroil o'g'illari esa jazodan qochib qutulmadilar. Agar biz osmondan so'zlayotgan Xudodan yuz o'girsak, bundan ham og'ir-roq jazodan qanday qochib qutulamiz?

† ESOV: qarang: Ibtido 25:19-34. †† TOG': Xudovand Sinay tog'ida qo'rqinchli tusda zohir bo'lib, Muso payg'ambarga Tavrotni vahiy qilgan. Endi Iso Masih orqali Xudoga yaqinlashuvchilar ulug'roq baxtiyorlikka erishmoqdalar; yana qarang: Galatyaliklar 4:21-31, Vahiy 14:1-5, 21:2, Luqo 10:20. ‡ TO'NG'ICHLAR UMMATI: Isoga ishonib, Xudoning farzandi bo'lganlarning jami; yana qarang: 2-bob, Yuhanno 1:12-13, Rimliklar 8:14-17, Galatyaliklar 4:1-7, 1-Yuhanno 3-bob. †† ISONING QONI USTINGIZGA SEPILGAN: aslida “sepma qonga yaqinlashgansizlar”; Tavrotda buyurilishicha, Xudoga keltirilgan qurbonlikning qonini qurbongohga sepish kerak edi, bu esa gunohkorning aybidan forig' bo'lishining ramzi edi. Hozir Masih xochda qonini to'kib, Unga ishonganning barcha gunohlarini o'chiradigan mukammal “sepma qonni” ta'min etgan; yana qarang: 9-10-boblar, 1-Butrus 1:2, 1-Yuhanno 1:7, Vahiy 1:5.

²⁶ O'sha vaqtda Uning ovozi yerni larzaga soldi. Endi esa U *payg'ambar oyatida* shunday va'da beryapti:

"Men yana bir bor yolg'iz yerni emas,
Osmonni ham larzaga solgayman".

²⁷ "Yana bir bor" so'zi esa bundan so'ng yaratilgan butun o'tkinchi mavjudotning yo'q bo'lishini ko'rsatadi. Natijada faqat boqiy mavjudot qoladi. ²⁸ Biz esa o'tkinchi emas, boqiy podshohlikka muyassar bo'lganimiz uchun Xudodan minnatdor bo'laylik, Unga ma'qul bo'ladigan ehtirom va qo'rquv bilan xizmat qilaylik. ²⁹ Chunki bizning Xudoyimiz – yeb tugatadigan otashdir.

Imonlilarga alohida o'g'itlar

13 Bir-biringizni birodarlarcha sevishtni davom ettiringlar. ² Mehmondo'stlikni unutmanglar; ba'zi kishilar mehmonlarimni yaxshi kutay, deb bilmasdan farishtalarni kutganlar.

³ Mahbuslarni, go'yo o'zingiz ham ular bilan birga hibs bo'lgandek, eslab turinglar. Zoriqqanlarni o'zingiz ham tanangiz borligini bilib, xotirlanglar.

⁴ Nikoh hammaning ko'zida e'tiborda bo'lsin, yotog'ingiz beg'ubor bo'lsin. Chunki zinokorlaru fohishlarni Xudo hukm qiladi.

⁵ Pulparastlikdan xoli kun kechiringlar. Qo'lingizda bori bilan qanoatlaninglar. Chunki Xudoning O'zi: "Seni hech tashlab ketmayman va aslo tark etmayman", – degan. ⁶ Shuning uchun biz jasorat bilan aytyapmiz: "Xudovand men tomonda, men qo'rqmayman.

Inson menga ne qila bilar?" †

⁷ Xudo kalomini sizlarga gapirgan boshliqlaringizni xotirlanglar. Ularning hayoti natijasiga qarab, imonlarga ergashib yuringlar.

⁸ Iso Masih kecha, bugun va abadiy xuddi O'shaning O'zidir. ⁹ Siz turli yot va g'alati ta'limotlarga berilib, yo'lingizdan og'ib ketmanglar. Yurak Xudoning inoyati bilan quvvatlanishi yaxshidir, maxsus taomlar bilan emas. Yegulik-ichgulikka *doir qonun-qoidalarga* rioya qiluvchilar bundan biror foyda ko'rmagan.

¹⁰ Bizning bir qurbongohimiz borki, Shahodat Chodirida xizmat qiluvchi ruhoniylar u yerga kirib yeyishga haqi yo'q. ¹¹ Ilgari gunohlarning kechirilishi uchun oliy ruhoni muqaddas makonga kirib, hayvon

qonlarini bag'ishlar edi. Hayvonlarning jasadlari esa manzilning tashqarisida yoqilar edi. ¹² Shunga o'xshab, Iso ham O'z qonim bilan xalqni muqaddas qilay, deb shahar darvozasidan tashqarida azob chekib o'ldi.

¹³ Endi bizlar ham Uning xo'rliqini o'zimizga olib, manzildan tashqariga – Uning oldiga chiqaylik.

¹⁴ Chunki bu yerda bizning doimiy shahrimiz yo'q, biz bo'lg'usi shaharga ko'z tikib yuribmiz.

¹⁵ Shunday qilib, Iso orqali Xudoga uzluksiz hamdu sano qurbonlarini bag'ishlaylik, ya'ni Uning nomi tilim-izdan tushmasin. ¹⁶ Xayrixohlik va ulfatchilikni unutmanglar, chunki bunday qurbonlar Xudoga maqbuldir.

¹⁷ O'z jamoat boshliqlaringizga itoat qilinglar, ularga kamoli ehtirom bilan bo'ysuninglar. Chunki ular hisobot beradiganlardek hamisha jonlaringizni qo'riqlab turadilar. Bu ishni esa ohu nola bilan emas, balki sevinch bilan bajo keltirsinglar. Agar buni ohu nola bilan qilsalar, sizlarga foyda bo'lmaydi.

¹⁸ Bizlar uchun ibodat qilinglar. Vijdonimiz toza ekanligiga aminmiz, chunki biz hamma narsani halollik bilan bajarishga harakat qilamiz. ¹⁹ Ayniqsa men uchun ibodat qilishingizni ko'p o'tinib so'rayman, Xudo meni tezroq sizlarning oldingizga qaytarsin.

Xotima va duoyi salom

²⁰ Tinchlik bergan Xudo qo'ylarning ulug' Cho'poni – Rabbimiz Isoni abadiy ahdning qoni bilan tiriltirdi.

²¹ Xudo O'z murod-maqsadini Iso Masih orqali sizlarda bajo keltirsing, Xudoning irodasini ijro etmog'ingiz uchun O'zi sizlarda har xil fazl-kamolotni paydo qilsin. Iso Masihga abadulabad shon-sharaflar bo'lsin! Omin.

²² Ey birodarlar, sizlardan iltimos qilaman, qisqagina yozgan bo'lsam ham, bu nasihat kalomini sabr-toqat bilan qabul qilinglar.

²³ Bilinglarki, birodarimiz Timo'tiy ozodlikka chiqarildi. Agar u tezlik bilan yonimga kelsa, u bilan birga sizlarni ko'rgani boraman. ²⁴ Jamoat boshliqlaringizning hammasiga va barcha ahli mo'minga salom aytinglar. Italiyaliklar sizlarga salom yo'llayaptilar.

²⁵ Xudoning inoyati hammangizga yor bo'lsin. Omin.

MAKTUBI

† aynan qarang: Zabur 117:6.

YOQUB

MAKTUBI

1 Men, Xudoning va Rabbimiz Iso Masihning quli Yoqub, jahonga tarqalib ketgan o'n ikki qabilaga † salomatlik tilayman.

Imon va hikmat

² Ey birodarlarim, turli sinovlarga duchor bo'lganingizda, uni katta sevinch bilan qabul qilinglar.

³ Shuni bilinglarki, imoningizning sinalishidan sabr-toqat hosil bo'ladi. ⁴ Sabr-toqat to'la samarasini ko'rsatsin, toki sizlar hech bir narsadan kamchiliksiz, komil va nuqsonsiz odamlar bo'linglar.

⁵ Agar sizlardan biror kishining hikmati kamlik qilsa, hammaga samimiyat bilan, ta'na qilmasdan beruvchi Xudodan so'rasin, Xudo unga beradi. ⁶ Lekin hech shubha qilmasdan, imon bilan so'rasin. Chunki shubha qiluvchi kishi shamolda tebrangan dengiz to'lqiniga o'xshaydi. ⁷ O'zining butun yo'llarida beqaror, ikkilanuvchi bunday odam Rabbimdan biror narsa olaman, deb xayol qilmasin.

Boy va nochor

⁹ Nochor ahvoldagi birodar o'zining yuksalishi bilan maqtansin. ¹⁰ Boy esa o'zining pasayishi bilan maqtansin. Chunki u o'tning guliday so'lib qoladi. ¹¹ Quyosh chiqib, jazirama issig'i bilan o'tni quritib yuboradi. O'tning guli to'kiladi, butun go'zalligi yo'qoladi. Xuddi shu singari boyning ham hayot yo'li xazon bo'ladi.

Sinov va vasvasalar

¹² Sinovga sabr-toqat qilgan odam baxtiyordir. Chunki u sinovdan o'tgach, Rabbimizni sevuvchilarga nasib bo'ladigan hayot tojiga sazovor bo'ladi. ¹³ Vasvasaga tushganda hech kim: "Xudo meni sinab ko'rayotir", – demasin. Chunki Xudo yomonlik vasvasasiga tushmaydi, O'zi ham hech kimni vasvasaga solmaydi. ¹⁴ Lekin har kim o'zining ehtirosiga berilib, aldanib vasvasaga duchor bo'ladi. ¹⁵ Keyin ehtiros homilador bo'lib gunohni tug'adi, gunoh esa yetilib, o'limga sabab bo'ladi.

¹⁶ Ey sevikli birodarlarim, aldanmanglar! ¹⁷ Har bir ne'mat, har bir mukammal hadya yuqoridan, samoviy nurlar Otasidan tushadi. Unda hech qanday o'zgarish yo'q, o'zgaruvchan ko'lanka ham yo'q. ¹⁸ Xudo haqiqat

† O'N IKKI QABILA: Isroil xalqining o'n ikki qabilasi ramzi, umuman olamshumul Xudo xalqi, ya'ni Iso Masih ummatini bildiradi.

kalomi orqali bizga hayot bag'ishladi, chunki O'z yaratganlari orasida birinchi o'rinni egallashimizni xohladi.

Tinglash va amalga oshirish

¹⁹ Ey sevikli birodarlarim, shuni bilinglarki, har bir odam eshitishda chaqqon, gapirishda vazmin, g'azab vaqtida og'ir bo'lsin. ²⁰ Chunki inson g'azabi Xudoning odil hukmini amalga oshira olmaydi. ²¹ Shuning uchun har qanday ifloslikni, ko'p bo'lib qolgan yomonliklarni bir chetga yig'ishtirib qo'yinglar, Xudoning qalbingizga ekib qo'ygan kalomini muloyimlik bilan tan olinglar. Ana bu kalom jonlaringizni qutqarishga qodir.

²² O'z-o'zingizni aldab, Xudo kalomining faqat tinglovchilarigina emas, balki ijrochilari bo'linglar. ²³ Agar biror kishi kalomni tinglab, ijro etmasa, u o'zining asl yuzini ko'zguda †† ko'rgan odamga o'xshab qoladi.

²⁴ Odam o'ziga qaradi-yu ketdi va darhol qanday ekanligini unutilib yubordi. ²⁵ Lekin mukammal Qonunga, Xudoning erk beruvchi Qonuniga ‡ yaqindan qarab, unga qat'iy amal qilgan kishi, ya'ni unutiluvchan tinglovchi emas, balki ishni bajaruvchi kishi o'z yo'lida baxtiyor bo'ladi.

²⁶ Agar orangizdagi biror kishi o'zini dindor hisoblab, tilini tiymasa, u o'z vijdonini aldagan bo'ladi va uning dindorligi befoydadir. ²⁷ Otamiz Xudoga ma'qul tushadigan din-diyonat poklik va benuqsonlikni talab qiladi, ya'ni yetim-yesirlarni qayg'uli kunlarida yo'qlab borishimiz lozim hamda bu dunyoning nopokliklaridan o'zimizni toza saqlashimiz kerak.

Yuz-xotirchilik qilmanglar

2 Ey birodarlarim, ulug'vor Rabbimiz Iso Masihga bo'lgan imoningizni yuz-xotirchilikdan toza saqlanglar. ² Agar sizlarning yig'ilishingizga oltin uzukli, bashang kiyimli bir odam bilan juldur, kir kiyimli kambag'al bir odam kirsayu, ³ sizlar bashang kiyinganga qarab: "Marhamat qilib to'rda o'tiring", – kambag'alga esa: "Sen poygahda tur" yoki "Shu yerga, oyog'im ostida o'tir", – desangiz, ⁴ sizlar yuz-xotirchilikka borib, bu bilan yomon niyatli qozilarga o'xshab qolmaysizlarmi?!

†† KO'ZGU: qadimgi oynalar juda xira aks berardi; yana qarang: 1-Korinfliklar 13:12. ‡ XUDONING ERK BERUVCHI QONUNI: insonni gunohga qul bo'lishdan qutqarib, ruhiy erkinlikka olib boruvchi Masihning qonun-qoidalari, Masihning Ruhi; yana qarang: 2:12, Yuhanno 8:31-36, Rimliklar 8:2, Galatyaliklar 5:13.

⁵ Ey sevikli birodarlarim, quloq solinglar: Bu dunyoda kambag'al hisoblanganlarni Xudo O'zi tanlab, imonda boy qildi-ku! U O'zini sevganlarga va'da berganidek, ularni O'z Shohligidagi merosdan bahramand qildi.

⁶ Lekin sizlar-chi, kambag'alni beobro' qilib tashladiniz! Sizlarni jabr-zulm qilgan, mahkamalarga sudrab olib borgan boylar emasmi?! ⁷ Sizlar aziz bir Nom bilan tanilmoqdasizlar, bu Nomni haqorat qilgan ular emasmi?!

⁸ Tavrotda: "O'zgani o'zing kabi sevgin" deb buyurilgan. Agar sizlar bu Shoh amriga mukammal rioya qilayotgan bo'lsangiz, unda yaxshi ish qilayotgan bo'lasizlar. ⁹ Lekin agar yuz-xotirchilik qilayotgan bo'lsangiz, gunoh qilyapsiz va Ilohiy Qonun oldida jinoyatchi bo'lib qolasizlar. ¹⁰ Kimki Ilohiy Qonunning hamma moddalariga rioya qilsa-yu, faqat bir narsada gunoh qilsa, u butunlay gunohkor bo'lib qoladi. ¹¹ Chunki "Zino etma" degan Xudo ayni zamonda "Odam o'ldirma" ham degan. Agar sen zino qilmasang-u, ammo odam o'ldirsang, baribir Xudo Qonunini buzgan bo'lasan.

¹² Sizlar Xudoning erk beradigan Qonuni bo'yicha hukm qilinuvchilar kabi gapiringlar va harakat qilinglar. ¹³ Chunki hukm shafqatsizga shafqatsizdir. Shafqat esa hukmdan ustun keladi.

Imon va amal

¹⁴ Ey birodarlarim, agar biror kishi imoni borligini aytasa-yu, xayrli ishlar qilmasa, nima foydasi bor? Bunday imon uni qutqarmikin? ¹⁵ Biron birodar yoki singil yalang'och va rizqi-ro'zdan mahrum bo'lsa-yu, ¹⁶ birortangiz ularga: "Eson-omon borib, isining va ovqatlaning", – desangiz, lekin ularning tanasi ehtiyojini qondirmasangiz, bundan nima foyda? ¹⁷ Xuddi shunday amalsiz imon ham o'zi-o'zidan o'likdir.

¹⁸ Endi biror kishi: "Sening imoning bor, mening xayrli ishlarim bor", – deyishi ham mumkin. Qani, xayrli ishlarsiz imoningni menga ko'rsatgin, men esa senga imonimni xayrli ishlarim orqali ko'rsataman! ¹⁹ Sen Xudoning yagonaligiga ishonasanmi? Yaxshi qilasan! Jinlar ham ishongani uchun dahshatdan titraydilar.

²⁰ Ey aqlsiz odam, xayrli ishlarsiz imonning foydasiz ekanligini bilmaysanmi? ²¹ Otamiz Ibrohim ham o'g'li Is'hoqni qurbon qilmoqchi bo'lganida, o'z xayrli ishlari tufayli oqlangan-ku! ²² Ko'ryapsanmi? Uning imoniga xayrli ishlari omil bo'lgan. Imoni xayrli ishlari bilan takomillashgan. ²³ Tavrotda: "Ibrohim Xudoga ishondi va shu tariqa oqlandi", – deb yozilgan. Bu so'z ro'yobga chiqib, Ibrohim Xudoning do'sti † deb atalgan.

²⁴ Ko'ryapsizlarki, inson faqat imoni tufayligina emas, balki xayrli ishlari tufayli ham oqlanadi.

²⁵ Yana fohisha Rahobani †† misol qilib olaylik: u josuslarni qabul qilib, pinhona yo'ldan jo'natib, xayrli ish qilgan va shu tariqa oqlangan.

²⁶ Xullas, ruhsiz badan o'lik bo'lganidek, xayrli ishlarisiz imon ham o'likdir.

Tilni tiymoq haqida

3 Ey birodarlarim, biz, ustozlar, jiddiyroq hukmga duchor bo'lishimizni bilasizlar, shuning uchun ko'plaringiz ustoz bo'lavermanglar. ² Chunki hammamiz ko'p xato qilamiz. Agar kim so'zlayotganda xato qilmasa, u komil insondir, butun vujudini ham tiyib olishga kuchi yetadi. ³ Bizga itoat etishi uchun otlarning og'izlariga suvluq solib, ularning butun vujudini boshqaramiz. ⁴ Mana, kemalar ham, qancha ulkan bo'lmasin va kuchli shamollar bilan yurmasin, kema-chining ko'ngli qayerni istasa, juda kichik bir rul bilan boshqara oladi. ⁵ Til ham xuddi shunday badanning kichkina bir uzvidir, ammo u ko'p lof uradi.

Qara, kichik bir uchqun naqadar katta o'rmonni yondirib yuboradi! ⁶ Til – bir olov, uzvlarimiz orasida bir buzg'unchi dunyo! U butun vujudimizni bulg'aydi. U jahannamdan alanganib, butun falakni ham yondiradi.

⁷ Har xil yovvoyi hayvon, qush, sudraluvchi va dengiz hayvoni inson zoti tomonidan tiyilgan va tiyilmoqda.

⁸ Ammo tilni hech bir inson tiya olmaydi. U to'xtatib bo'lmaydigan yovuz kuchdir, o'ldiradigan zahar sochib turadi. ⁹ Tilimiz bilan Rabbimiz va Otamizni maqtaymiz, tilimiz bilan Xudoning suratida yaratilgan insonlarga la'nat o'qiyamiz. ¹⁰ Maqtash va la'natlash bir og'izdan chiqadi. Ey birodarlarim, bu shunday bo'lmasligi kerak! ¹¹ Axir, bitta buloqdan shirin va achchiq suv oqib chiqadimi? ¹² Ey birodarlarim, anjir – zaytun yoki tok novdasi anjir bera oladimi? Sho'r buloq ham shirin suv bermaydi-ku!

Kim dono?

¹³ Orangizdagi dono va fahmli kishi kim? Unday odam bor bo'lsa, yaxshi yurish-turishi bilan, donolikdan dalolat beruvchi muloyimligi bilan o'zini ko'rsatsin.

¹⁴ Agarda yuragingizda rashk-hasad va xudbinlik bo'lsa ham, manmanlik qilib haqiqatni rad etmanglar. ¹⁵ Bunday donolik yuqoridan tushmagan. Bunday donolik dunyodan, moddiyatdan, jin-ajinadan tug'ilgan.

¹⁶ Chunki qayerda hasadgo'ylik va xudbinlik hukm sursa, u yerda tartibsizlik va har xil yaramaslik paydo bo'ladi.

¹⁷ Lekin yuqoridan tushgan donolik esa, birinchidan, pokdir. Ikkinchidan esa, murosali, muloyim, bo'ysunuvchan, to'la mehr-shafqatli, yaxshi samaralar bilan to'lib-toshgan, beg'araz va riyosizdir. ¹⁸ Shu tariqa solihlik urug'i sepilib, tinchlikparvarlar uchun osoyishtalik barpo bo'ladi.

† XUDONING DO'STI: arabcha Xalilulloh; yana qarang: Ibtido 15 va 22-boblar.

†† RAHOBA: Tavrot, Yoshua kitobida (2 va 6-boblar) mazkur, Yerixo shahrida yashagan xotin. U Isroil o'g'illari yuborgan josuslarni o'z uyida yashirib jonlarini saqlagan, keyin Yerixo shahri qulaganda o'zi omon qolgan; yana qarang: Matto 1:5, Ibroniylar 11:31.

Xudoga itoat qilinglar

4 Orangizdagi janjal va to'qnashuvlar qayerdan kelib chiqadi? Tanangizning uzvlarida o'zaro jang qilayotgan nafsu ehtirolaringizdan emasmi? ² Bir narsa orzu qilyapsizlar, ammo orzungiz amalga oshmagach, odam o'ldiryapsizlar. Hasad qilyapsizlar, ammo maqsadingizga erisha olmagach, talashib tortishyapsizlar. Xudodan so'ramaganingiz uchun sizlarda yo'q.

³ So'rayapsizlar-u, lekin olmayapsizlar, chunki yomon niyat bilan, nafsingizni qondirish uchun so'rayapsizlar.

⁴ Ey vafosizlar, dunyo bilan do'stlik Xudoga dushmanlik ekanligini bilmaysizlarmi? Kim dunyo bilan do'st bo'lishni istasa, Xudoga dushman bo'ladi. ⁵ Nahotki sizlar: "Xudo ichimizga solgan ruhni nihoyatda qizg'andadi" degan oyatni inobatga olmaysizlar? ⁶ Biroq Xudoning inoyati bunga qaraganda yanada saxiyroq, chunonchi boshqa oyatda shunday aytilgan:

"Xudo mag'rurlarga qarshi,
Ammo kamtarlarga inoyatlidir".

⁷ Shunday qilib, Xudoga itoat qilinglar. Iblisga qarshi turinglar, shunda u sizlardan qochadi. ⁸ Xudoga yaqinlashinglar, shunda U sizlarga yaqinlashadi. Ey gunohkorlar, qo'llaringizni gunohdan tozalanglar! Ey hardamxayollar, ko'ngillaringizni to'g'ri qilinglar!

⁹ Qayg'uringlar, motam tutinglar, nola qilinglar! Kulgingiz yig'iga, shodligingiz motamga aylansin. ¹⁰ Rabbingiz oldida o'zingizni past olinglar, U esa sizlarni yuk-saltiradi.

Birodaringni ayblama

¹¹ Ey birodarlarim, bir-biringizni yomonlamanglar. O'z birodarini yomonlagan yoki ayblagan kishi Ilohiy Qonunni yomonlagan hisoblanadi. Agar sen Ilohiy Qonunni ayblasang, sen Qonunning ijrochisi emas, balki qozisi bo'lasan. ¹² Qonun chiqaruvchi va hukm qiluvchi Xudo esa yagonadir. Faqat U qutqarish va nobud qilish qudratiga ega. Sen kim bo'libsanki, birodaringni hukm qilasan?

Rejalar tuzish haqida

¹³ Xo'sh, sizlar: "Bugun yoki ertaga falon shaharga borib, u yerda bir yil yashab, savdo-sotiq qilib, foyda ko'ramiz", - deysizlar-u, ¹⁴ lekin ertaga nima bo'lishini bilmaysizlar. Hayot o'zi nima? Hayotingiz - birpas ko'rinib, keyin parlanib ketadigan bug' kabi narsa.

¹⁵ Buning o'rniga sizlar: "Agar Rabbimiz xohlasa, biz tirik qolib, uni yoki buni qilamiz", - deb aytishingiz kerak. ¹⁶ Holbuki, sizlarning dimog'ingiz ko'tarilib, kekkayib yuribsizlar. Har qanday kekkayish esa yovuzlikdir.

¹⁷ Shunday qilib, kim xayrli ish qilishni bilsa-yu, uni amalda qilmasa, gunoh hisoblanadi.

Boylarni ogohlantirish

5 Keling endi, ey boylar, boshingizga tushadigan falokatlar uchun faryod etinglar, yig'langlar!

² Chunki boyligingiz chirib ketgan, kiyimingizni kuya

yegan. ³ Oltinu kumushlaringizni zang bosgan. Mana, ularning zangi sizga qarshi guvohlik beradi va tanangizni olovday yondiradi. Sizlar dunyoning oxirgi kunlariga boyluk orttirib kelmoqdasizlar. ⁴ Ekinlaringizni o'rgan o'roqchilarning ish haqini ushlab qoldingizlar. Mana, sizlar ushlab qolgan pullar o'zi faryod qilmoqda! O'roqchilarning dod-fig'oni qudratli Egamning qulog'iga yetib bordi. ⁵ Sizlar dunyoda ortiqcha nash'u namoga berilib, kayf-safoda yashadingizlar. Qurbonlik kuniga kelguncha yuraklaringizni yog' bosdi. ⁶ Sizlarga qarshilik ko'rsata olmagan sofdil odamni qoralab, qatl qildingizlar.

Sabr-toqatli bo'linglar

⁷ Ey birodarlarim, Rabbimiz Iso qayta kelgunga qadar sabr-toqat qilinglar. Dehqon ham goh kuzgi, goh bahorgi yomg'irlar yoqqunga qadar sabr-toqat bilan kutib, yer undirgan qimmatbaho hosilni yig'ib-teradi. ⁸ Xuddi shu singari, sizlar ham sabr-toqatli bo'linglar, dilingiz quvvatga to'lsin. Chunki Rabbimizning kelishi yaqinlashib qoldi.

⁹ Ey birodarlarim, aybdor bo'lmaslik uchun bir-biringizning ustingizdan shikoyat qilmanglar. Mana, hukm qiluvchi Rabbimiz eshik oldida turibdi.

¹⁰ Ey birodarlarim, Xudovand nomidan gapirgan payg'ambarlarning azob-uqubatga qanday chidaganliklaridan o'rnak olinglar. ¹¹ Sabr qilganlari uchun ularni baxtiyor hisoblaymiz. Ayubning [†] sabr-toqati haqida eshitgansizlar, umrining oxirgi kunlarida Xudovand u uchun nimalar qilganini bilasizlar. Xudovand ko'p shafqatli va marhamatlidir.

¹² Ey birodarlarim, eng avvalo na yer haqi, na osmon haqi va na boshqa narsa haqi qasam ichmanglar. Aybdor bo'lmasligingiz uchun, "ha" degan joyda "ha" deng, "yo'q" degan joyda "yo'q" deng.

Ta'sirli ibodat haqida

¹³ Agar orangizda biror kishi azob-uqubat chekayotgan bo'lsa, ibodat qilsin. Agar birov ko'tarinki ruhda bo'lsa, hamdu sanolar o'qisin. ¹⁴ Agar sizlardan biror kishi bemor bo'lsa, imonlilar jamoatining oqsoqqollarini chaqirsin. Ular Rabbimiz Iso nomi bilan duo qilib, bemorning boshiga yog' surkasinar. ¹⁵ Imon bilan qilingan duo bemorni sog'aytiradi, Rabbimiz O'zi uni tuzatadi. Agar bemor gunoh qilgan bo'lsa, Rabbimiz uni kechiradi. ¹⁶ Shunday qilib, shifo topishingiz uchun, bir-biringiz oldida qilgan gunohlaringizga iqror bo'linglar va bir-biringiz uchun ibodat qilinglar. Solih odamning zo'r berib qilgan iltijosi kuchli ta'sirga egadir.

¹⁷ Mana, Ilyos payg'ambar ham bizga o'xshash bir inson edi. Yomg'ir yog'masin deya, u astoydil iltijo qildi va yer yuziga uch yilu olti oy yomg'ir yog'madi. ¹⁸ U yana iltijo qilgach, osmondan yomg'ir yog'di va yerdan hosil unib chiqdi.

[†] AYUB: lug'atga qarang.

¹⁹ Ey birodarlarim, agar sizlardan biror kishi haqiqat yo'ldan bosh tortsa, uni yana haqiqatga qaytarishga tirishinglar. ²⁰ Bilinglarki, gunohkorni xato yo'ldan qaytargan kishi o'limdan bir jonni qutqargan va ko'p gunohlarni yuvgan bo'ladi.

BIRINCHI MAKTUBI

BIRINCHI BUTRUS

BIRINCHI MAKTUBI

Duoyi salom

1 Iso Masihning havoriysi men, Butrusdan – Pont, Galatiya, Kappadokiya, Asiya va Bitiniya viloyatlari-ga tarqalgan mumtoz musofirlarga salom! ² Otamiz Xudo O'zining azaliy qaroriga binoan sizlarni tanladi, O'z Ruhi orqali muqaddas qildi, Iso Masihga itoat et-mog'ingiz orqali Uning qoni ustingizga sepilishi [†] uchun imkon yaratdi.

Sizlarga Xudo inoyati ko'payib, xotiringiz jam bo'lsin.

Samodagi merosimiz

³ Rabbimiz Iso Masihning Otasi Xudoga hamdu sanolar bo'lsin! U bizga behad rahm-shafqat ko'rsatdi, Iso Masihning tirilishi asosida bizni yangidan tug'iltirib, tirik bir umidda ega qildi. ⁴ Samoda saqlanayotgan beg'ubor, chirimas, so'lmas bir meros sizlarni kutmoq-da.

⁵ Oxirzamonda ochiq ko'rinishga tayyor bo'lgan ulug' najotga erishmog'ingiz uchun, imoningiz tufayli, Xudoning qudrati bilan qo'riqlanmoqdasizlar. ⁶ Shu sababdan behad xursandsizlar. Hozir turli vasvasalar tufayli biroz qayg'urishingizga to'g'ri kelsa-da, ⁷ lekin bu vasvasalar imoningizni sinash uchun foydali ekan-ligini bilinglar. Hatto foniyl oltin ham olovda toblanib, sinaladi. Shu singari, oltindan ham qimmatli bo'lgan imoningiz sinovdan o'tib, Iso Masih osmondan zohir bo'lgach, sizlarga maqtov va shon-sharaf keltirsin.

⁸ Siz Masihni ko'rmagan bo'lsangiz ham, Unga muhabbat bog'layapsizlar. Hozir Masihni ko'rmagan holda Unga ishonapsizlar va so'z bilan ifodalab bo'lmaydigan darajada ulug' bir shodlik bilan to'lib-toshmoqdasizlar. ⁹ Chunki imoningizning natijasi o'laroq jonlaringiz uchun najot topmoqdasizlar.

¹⁰ Sizlar topgan ulug' najot to'g'risida qadim zamon payg'ambarlari ham karomat qilganlar, ular Xudo inoy-atining mohiyatini sinchiklab tekshirganlar. ¹¹ Masihning Ruhi ularda bor edi va ularga Masihning chekadigan azob-uqubatlariyu, oxirida erishadigan shon-shuhrati haqida oldindan ma'lumot berar edi. Bundan ilhomlangan payg'ambarlar Masih Ruhi kimni va qaysi paytni ko'rsatayotganini anglamoqqa tirishardilar.

¹² Aslida payg'ambarlar bu tekshiruvlarni o'zlari uchun emas, balki sizlar uchun qilganliklari haqida Xudodan

vahiy olganlar. Hatto farishtalar ham bu sirlarni aniqlashni ko'p orzu qiladilar. Hozirgi davrda esa Injil targ'ibotchilari osmondan yuborilgan Muqaddas Ruh-dan ruhlanib, bularni sizlarga bayon etdilar.

Muqaddas yashanglar

¹³ Shuning uchun fikr-zikringiz ishda bo'lsin, hushyor bo'linglar. Iso Masih osmondan tushib zohir bo'lganda sizlarga nasib bo'lajak inoyatga mutlaqo umid bog'langlar. ¹⁴ Gapga ko'nadigan bolalar kabi bo'linglar, ilgari g'afolat paytida sizlarni qamragan ehtirolarga qaytmanglar. ¹⁵ Sizlarni da'vat etgan Xudo qanday muqaddas bo'lsa, sizlar ham butun yurish-tur-ishingizda shunday muqaddas bo'linglar. ¹⁶ Xudo: "Muqaddas bo'linglar, zero Men muqaddasman", deb aytgani yozilgan.

¹⁷ Har bir kishini yuz-xotir qilmasdan, qilmishiga yarasha taqdirlovchi Xudoga sizlar Otamiz deb muro-jaat qilar ekansiz, u holda musofirchilik davringizda Xudodan qo'rqib yashanglar. ¹⁸ Bilasizlarki, ota-bobo-laringizning bema'ni turmush tarzidan kumush yoki oltinga o'xshash o'tkinchi narsalar evaziga qutulma-gansizlar. ¹⁹ Sizlar benuqson va beg'ubor qo'zi qoniga o'xshagan Masihning qimmatbaho qoni evaziga qutul-gansizlar.

²⁰ Masih dunyo bino bo'lishidan burun tayinlangan bo'lsa ham, zamonning oxirida sizlar uchun paydo bo'ldi. ²¹ Sizlar Masih vositasida Xudoga ishonasizlar. Xudo Masihni tiriltirib, ulug'vorlikka erishtirdi. Bu imonda qattiq turinglar, Xudoga tamoman umid bog'langlar.

²² Sizlar Ilohiy Ruh va haqiqatni tan olib, jonlaringizni pok qilib, samimiy birodarlik muhabbatiga ega bo'lgansizlar. Shuning uchun bir-biringizni chin yurak-dan, ixlos bilan sevinglar. ²³ Sizlar foniyl emas, balki bo-qiy urug'dan, ya'ni Xudoning hayotbaxsh, abadiy kalomi orqali yangidan tug'ildingizlar. ²⁴ Chunonchi *Tavrot-da shunday yozilgan* :

"Butun bashar bir o'tga o'xshar, O'tning gulidaydir uning bor ko'rki. O't qurib qolar, guli ham to'kilar.

²⁵ Ammo Xudovand kalomi abadiy turar".

Ana shu kalom – sizlarga yetib kelgan Injil Xushx-abaridir.

[†] QON...SEPIH: yana qarang: Ibroniylar 12:24.

Xudo kalomini orzu qilinglar

2 Buning uchun har qanday yomon niyat, hiylanayrang, har turli ikkiyuzlamachilik, rashk-hasad, g'iybatchilikni bir chetga surib qo'yinglar. ² Yangi tug'ilgan chaqaloq sof ona sutini tusaganday, Xudo kalomini orzu qilinglar, toki u kalom bilan oziqlanib, o'sib borib, najotga erishinglar. ³ Chunki siz Rabbimizning iltifotini tatib ko'rdingizlar.

Tirik tosh, tanlangan xalq

⁴ Insonlar keraksiz deb tashlagan, lekin Xudo qimmatbaho deb tanlagan tirik tosh – Rabbimiz Iso Masihga yaqinlashinglar. ⁵ O'zlaringiz ham tirik tosh bo'lib ruhiy bino barpo etinglar. Iso Masih orqali Xudoga maqbul, ruhiy qurbonlik keltiradigan muqaddas ruhoni bo'linglar. ⁶ Mana, Tavrotda Xudo shunday degan:

“Men Sionda bir tosh o'rnatgayman, Mumtoz, qimmatbaho peshtoq toshi bu. Unga ishongan kishi xijolat bo'lmas” †.

⁷ Siz ishonuvchilar uchun bu tosh qimmatbahodir. Ammo imonsizlarga shu oyat to'g'ri keladi:

“Quruvchilar keraksiz deb tashlagan tosh Naq binoning peshtoqidan joy oldi,

⁸ To'siq toshiyu, vasvasa qoyasi bo'ldi” ††.

Imonsizlar Xudoning kalomiga itoat qilmaganlari uchun, qoqinadilar. Ular ana shu qismatga mahkum bo'lganlar.

⁹ Ammo sizlar – tanlangan bir avlod, Shohanshoh ‡ ruhoniylari, muqaddas xalq, Xudoning aziz qavmisizlar. Xudo sizlarni qorong'ilikdan O'zining ajoyib nuriga da'vat etgan, sizlar Uning fazl-kamolotidan xabar berish uchun tanlangansizlar. ¹⁰ Bir vaqtlar xalq emas edingizlar, endi esa Xudoning xalqisizlar. Bir vaqtlar marhamat topmagan edingizlar, endi esa Xudoning marhamatiga noil bo'ldingizlar.

Jamiyatdagi xatti-harakatimiz

¹¹ Ey sevganlarim, sizlardan o'tinib so'rayman, jonga qarshi kurashadigan nafs ehtiroslaridan saqlaninglar. Chunki siz bu dunyoda g'aribu musofirsizlar. ¹² Majusiylar orasida xatti-harakatingiz benuqson bo'lsin. Ular ezgu ishlaringizni ko'rib turib, sizlarni yomonlikda ayblab g'iybat qilsalar ham, mahshar kuni Xudo oldida javob beradilar.

¹³ Rabbingiz haqi har xil insoniy tartib-intizomga bo'ysuninglar; xoh oliy hokim bo'lgan podshohga †, ¹⁴ xoh podshoh o'rnida yomonlik qilganlarni jazolovchi va yaxshilik qilganlarni taqdirlovchi hokimga bo'ysuninglar. ¹⁵ Chunki Xudoning irodasi shuki, yaxshilik qilish bilan aqlsiz va johil odamlarning og'ziga urasizlar. ¹⁶ Ozod odamlardek yashanglar, ammo ozodlik niqobi ostida yomonlik qilmanglar. Xudoning qullariday bo'lib

† qarang: Isha'yo 28:16. †† qarang: Zabur 117:22, Isha'yo 8:14.
‡ SHOHANSHOH: Xudoyi Taolo; yana qarang: Vahiy 1:6, 5:9-10, 20:6. †† PODSHOH: Rim imperatori, umuman hukumat.

yuringlar. ¹⁷ Hamma odamlarni hurmat qilinglar. Imonli birodarlaringizni sevinglar. Xudodan qo'rqinglar. Podshohni ehtiyom qilinglar.

Masihdan ibrat olinglar

¹⁸ Ey xizmatkorlar, faqat yumshoq va xushfe'l xo'jayinlargagina emas, balki fe'li-xo'yi ters bo'lganlariga ham kamoli ehtiyom bilan itoat qilinglar. ¹⁹ Agar biror kishi Xudoga ishonganidan vijdonan azob chekib, nohaq g'am-g'ussaga chidasa, bu Xudoning inoyatidan dalolat beradi. ²⁰ Agar qilgan gunohingiz uchun tayoq yeyishga chidasangiz, bu sizga qanday sharaf keltiradi? Ammo yaxshilik qilib, azobga chidasangiz, Xudo bundan rozi bo'ladi.

²¹ Xudo sizlarni ana shu maqsadda da'vat etgan. Masih ham: “Mening izimdan yuringlar”, deb sizlar uchun azob chekib namuna bo'ldi. *Tavrotda U haqda yozilganidek:*

²² “U hech qanday gunoh qilmagan, Og'zidan biron egri so'z ham chiqmagan”.

²³ Masih haqorat qilinganda hech kimga haqorat bilan javob qaytarmas edi, azob chekkanda esa hech kimga tahdid qilmas edi. Faqat odilona hukmlovchi Xudoga O'zini topshirar edi. ²⁴ Biz gunoh qarshisida o'lib, endi solihlik bilan yashashimiz uchun, U xochda gunohlarimizni O'z badaniga singirdi. Uning yaralaridan siz shifo topdingizlar. ²⁵ Ilgari cho'ponsiz adashib yurgan qo'ylarga o'xshar edingizlar, endi esa jonlaringizning Cho'ponu Posboniga qaytib keldingizlar.

Er-xotinlik munosabatlari

3 Masihdan ibrat olib, siz, xotinlar ham, o'z erlaringizga bo'ysuninglar. Xudo kalomiga ishonmaydigan ba'zi kishilar siz, ayollarning or-nomusli, pokdomon xulq-atvoringizni ko'rib, *imon haqida* biron so'z aytilmasdanoq qoyil qolsinlar. ³ Sizning jozibangiz o'rilgan sochlar, taqilgan oltinlar, chiroyli kiyimlar kabi tashqi zeb-ziyatdan iborat bo'lmasin. ⁴ Ammo yashirin qalbingizdagi yuvosh va sokin ruh sizlarning so'lmaydigan ichki go'zalligingiz bo'lsin. Buning Xudo oldida qadri azizdir. ⁵ O'tmish vaqtlarda Xudoga umid bog'lagan muqaddas xotinlar ham o'zlarini shu yo'sinda bezab, erlariga bo'ysunar edilar. ⁶ Masalan, Soro bibi Ibrohimni janobim deb atab, uning so'ziga quloq soldi. Agar sizlar yaxshilik qilishda qunt qilib, hech qanday qo'rquvdan g'ulg'ulaga tushmasangiz, Soro bibining farzandlari hisoblanasizlar.

⁷ Shunga o'xshab, siz, erlar ham, xotinlaringiz zaif jinsdan ekanligini hisobga olib, ular bilan oqilona munosabatda bo'linglar. Ular ham abadiy hayot inoyatidan bahramand bo'lgani uchun, ularni hurmatga sazovor hisoblang va ibodatlaringizga xalal bermanglar.

Haqiqat yo'lida azob chekish

⁸ Xullas, o'zaro hamfikir, hamdard bo'linglar, bir-biringizni birodarlarcha sevinglar. Bir-biringizga mehr-

shafqatli va kamtar bo'linglar. ⁹ Yomonlikka yomonlik, haqoratga haqorat bilan javob qaytarmanglar. Aksincha, duoyi xayr qilinglar, chunki o'z'laringiz ham xayr-baraka olish uchun da'vat etilgansizlar. ¹⁰ *Zaburda yozilishicha* :

“Kimki uzoq umr ko'rishni sevib,
Yaxshi kunlar kelishini xohlasa,
U tilini yomon so'zdan tutsin,
Og'zini egri gapdan tiysin.

¹¹ Yomonlikdan qochib, yaxshilik qilsin.

Tinchlikni qidirib, uning payidan bo'lsin.

¹² Chunki Xudovandning ko'zi solihlardadir.

Solihlar fig'oniga U quloq solar,
Badkirdorlardan esa yuz o'girar” †.

¹³ Agar yaxshilik qilishga bel bog'lasangiz, sizlarga kim ozor berar edi? ¹⁴ Hattoki haqiqat yo'lida azob-uqubat cheksangiz, baxtiyor bo'lasizlar. Do'q-po'pisa qiluvchilardan qo'rqmanglar, dovdiramanglar.

¹⁵ Rabbingiz Masihga †† yuraklaringizdan muqaddas joy beringlar. Dilingizdagi umid haqida sizdan har bir so'ragan kishiga javob berishga doimo tayyor bo'linglar. ¹⁶ Lekin buni muloyimlik va ehtirom bilan bajo qilinglar, vijdoningizni toza tutinglar. Shunday qilib, Masih yo'lidagi yaxshi yurish-turishingizni mazammamat qilganlar sizlarni yomonlab aytgan gaplaridan uyalsinlar.

¹⁷ Agar Xudoning irodasi bilan azob chekishingiz lozim bo'lsa, yomonlik qilib azob chekishdan ko'ra, yaxshilik qilib azob chekish afzaldir. ¹⁸ Chunki Masih ham bizni Xudoga yaqinlashtirish va gunohlarimizni yuvish uchun bir marta azob chekib, o'ldi. O'zi solih kishi bo'lgani holda, gunohkorlar uchun qurbon bo'ldi. Uning badanini o'ldirishgan bo'lsa-da, Ruhi tirildi.

¹⁹ Masihning Ruhi esa borib, zindonga qamalgan ruhlarga va'z aytdi. ²⁰ Bular qadim zamonda, Nuh payg'ambar o'z kemasini qurayotgan zamonda Xudoning sabrini inobatga olmay, itoatsiz bo'lgan edilar. O'sha kemadan oz kishi, ya'ni sakkiz jongina suvdan o'tib qutulgan edilar ‡. ²¹ Mana shu suv – hozirgi suvda imon keltirish marosimining timsolidir. Bu marosimning ma'nosi badanni kirdan tozalash emas, balki Xudodan pok vijdonni so'rashdir. Sizlar ham suvga cho'mib imon keltirganingizda, Iso Masihning tirilishi tufayli najot topdingizlar.

²² Masih esa osmonga chiqib, Xudoning o'ng tomonida o'tirib, farishtalar va koinotdagi barcha kuch-qudratlar ustidan hokimiyat o'rnatdi.

Xudo yo'lida yashash

4 Masih biz uchun jisman azob chekib, o'ldi. Sizlar bundan o'rnak olinglar. Chunki jisman azob chekkan kishi boshqa gunoh qilishni bas qiladi. ² Endi bu badanda yashash uchun qolgan vaqtingizni boshqa odamlarday nafsingizni o'ylab emas, balki Xudoning irodasini o'ylab o'tkazinglar. ³ Sizlar o'tmishda majusiy-larga yoqib yashaganligingiz endi yetar. O'sha vaqtlar-

† qarang: Zabur 33:13-17. †† Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “Xudoga”. ‡ qarang: Ibtido 6-7-boblar.

da fisq-fujur, shahvatparastlik, sarxushlik, aysh-ishrat, kayf-safolar hamda butparastlik razolati bilan kun kechirgansizlar. ⁴ Endi esa ular kabi yurmayapsizlar, ularning shaloqliklari seliga o'z'laringizni tashlamayapsizlar. Majusiylar bundan hayron bo'lib, sizlarni yomonlamoqdalar. ⁵ Ular tirigu o'liklarni hukm etishga tayyor bo'lgan Xudoga hisob beradilar.

⁶ O'liklarga kelsak, ular hamma odamzod qatori o'lib, badanlari jazolandi. Ammo ularning ruhi Xudoga muvofiq yashasin deb, Injil Xushxabari o'liklarga ham yetkazildi. ⁷ Endi borliq mavjudot oxirlab qoldi. Shuning uchun aql bilan ish tutinglar, ibodat qilish uchun hushyor bo'linglar. ⁸ Avvalo bir-biringizni ixlos bilan sevinglar. Chunki sevgi ko'p gunohlarni yuvadi.

⁹ O'zaro zorlanmay mehmondo'stlik qilinglar.

¹⁰ Xudo sizlarga har turli qobiliyat bergan. Har biringiz shu qobiliyatingizni ishga solib, bir-biringizga xizmat qilinglar, Xudoning boy ehsonlarini parvarish qiluvchilar kabi kun kechiringlar. ¹¹ Kim so'zlasa, Xudoning so'zlari qilib aytin. Kim xizmat qilsa, Xudo bergan kuch bilan xizmat qilsin. Shunday qilib, Iso Masih orqali Xudo har bir ish va so'zda ulug'lansin. Abadiy ulug'vorlik va saltanat Unikidir. Omin.

Masih uchun azob chekish

¹² Ey sevganlarim, sizlarni sinash uchun boshingizga kelayotgan otashli imtihonni ajib voqea deb, hayron bo'lmanglar. ¹³ Aksincha, Masihning qancha azoblariga sherik bo'layotgan bo'lsangiz, shuncha xursand bo'linglar! Shunda U shon-sharaf ila osmondan tushib zohir bo'lgach, ko'nglingiz yana ko'proq quvonchlarga to'ladi. ¹⁴ Agar Masih nomi tufayli sizlarni haqorat qilishsa, baxtiyorsizlar! Chunki Xudoning Ruhi, shon-sharaf Ruhi sizlarda maskan qiladi. [Ularga qolsa, Ruhni haqorat qiladilar, sizlarda esa sharaflanadi.] ¹⁵ Sizlardan hech kim qotil, o'g'ri, yomonlik qiluvchi yoki fitnafasodchi bo'lib azob chekmasin. ¹⁶ Lekin agar biror kishi Masihiy †† bo'lgani uchun azob cheksa, uyalmasin, aksincha, bu nom bilan Xudoni ulug'lasin.

¹⁷ Xudoning O'z xonadonini †† hukm qilish vaqti allaqachon boshlandi. Agarda biz birinchi navbatda hukm qilinadigan bo'lsak, unda Xudoning Injiliga itoatsizlik qilganlarning oxirati nima bo'ladi? *Sulaymon matallarida yozilishicha* :

¹⁸ “Agar solih odam zo'rg'a qutulsa,

Betavfiqu gunohkorning ahvoli nima bo'ladi?”

¹⁹ Shunday qilib, Xudo irodasiga ko'ra azob chekayotganlar yaxshilik qilishga bel bog'lasinlar va O'z so'ziga sodiq bo'lgan Parvardigorga jonlarini bag'ishlasinlar.

Oqsoqollar va yoshlar

5 Masih chekkan azob-uqubatlarning shohidi hamda Uning namoyon bo'lajak ulug'vorligining qatnashchisi sifatida o'zimday oqsoqollardan o'tinib

†† *MASIHIIY: Iso Masihni Rabbim deb tan oluvchi, Masih yo'lida yuruvchi, nasroniy; aynan qarang: Havoriylar 11:26, 26:28. †† XU-DO...XONADONI: qadimda: Isroil xalqi; hozir: Iso Masihga ishongan barcha ahli imon; yana qarang: 1-Timo'tiy 3:15, Ibroniylar 10:21.*

so'rayman: ² nazoratingizdagi Xudoning suruvini [†] yaxshi boqinglar. Bu ishni majburiy emas, balki Xudoga yoqadigan darajada ko'ngildan chiqarib qilinglar. Qabih g'arazgo'yliksiz, sidqidildan ish tutinglar. ³ Qo'lingiz ostidagi suruvga hukmronlik qilmasdan, yaxshi o'rnak ko'rsatinglar. ⁴ Ana shunda, Bosh Cho'pon osmondan namoyon bo'lganda, sizlar so'lmas, ulug' jamol tojiga sazovor bo'lasizlar.

⁵ Ey yoshlar, sizlar ham oqsoqollarga itoat qilinglar. Hammangiz bir-biringizga yumshoq muomalada bo'linglar. Chunki "Xudo mag'rurlarga qarshi, ammo kamtarlarga inoyatlidir". ⁶ Shunday qilib, o'z vaqtida bizlarni yuksaltirsin deb, Xudoning qudratli qo'li ostida o'zingizni kamtar tutinglar. ⁷ Butun g'amlaringizni Xudoga tashlanglar, Uning O'zi sizlarga g'amxo'rlik qiladi.

⁸ Hushyor va bedor bo'linglar. Dushmaningiz iblis birovni yutib yuborish uchun izlab, sherday bo'kirib kezib yuribdi. ⁹ Dunyoning har yog'idagi birodarlaringiz xuddi shunday azoblarga duchor bo'layotganlarini bilib, mustahkam imon bilan iblisga qarshi turinglar. ¹⁰ Xudo har xil mehru inoyatning manbaidir. Iso

[†] *SURUV: Iso Masih O'zini muruvvatli Cho'pon, Unga ishonganlarni esa qo'ylarim deb aytadi; yana qarang: Yuhanno 10-bob va 21:15-17, Havoriylar 20:28.*

Masih orqali U bizni O'zining abadiy, ulug'vor jannatiga da'vat etgan. Qisqa bir muddat azob chekkaningizdan keyin, O'zi sizlarni maqsadingizga erishtiradi, kuch-qudratli, sabotli va mustahkam qilib qo'yadi. ¹¹ Shonshuhrat va saltanat abadulabad Unikidir. Omin.

So'nggi salomlar

¹² Bularni o'zinning fikrimcha ishonchli bo'lgan birodarimiz Silvan ^{††} orqali sizlarga qisqacha yozib yubordim. Shu bilan sizlarga dalda berib, ta'kidlab aytmoqchimanki, bu *azob-uqubatlar* Xudoning haqiqiy inoyatidan dalolat beradi. Uning inoyatida sobit qolinglar.

¹³ Xudo o'zingiz kabi tanlagan Bobildagi [‡] Masih jamoati va o'g'lim Mark sizlarga salom yo'llamoqdalar.

¹⁴ Bir-biringizni muhabbat bilan o'pib salomlashinglar. Iso Masihga tegishli bo'lgan hammalaringizga tinchlik bo'lsin. Omin.

IKKINCHI MAKTUBI

^{††} *SILVAN: yana qarang: 1-Salonikaliklar 1:1. ‡ BOBIL: Rimning majoziy oti bo'lsa kerak; umuman g'urbatda yashovchi imonlilarni bildiradi; yana qarang: Vahiy 18-bob.*

IKKINCHI BUTRUS

IKKINCHI MAKTUBI

Duoyi salom

1 Iso Masihning quli va havoriysi men, Simun Butrus, odil Xudoyimiz va Xaloskorimiz Iso Masih soyasida bizning qimmatli imonimizga teng bir imonga erishgan barchaga salom aytaman. ² Xudoni va Rabbimiz Isoni tanib-bilganingiz sayin, sizlarga Xudo inoyati oshib, xotiringiz jam bo'lsin.

Ilohiy da'vat

³ Rabbimiz Iso O'zining ulug'vorligi va kamoloti sharofati ila bizni da'vat etgan va bizga O'zini tanitgan. Yashash va Xudo yo'lida yurishimiz uchun kerak bo'lgan hamma narsani U bizga O'ziga xos ilohiy kuch-qudrat bilan ato etgan. ⁴ Bu dunyo yomon ehtiroslar natijasida buzilib bormoqda. Sizlar bundan qochib qutuldinglar, deb Xudo bizga ko'p ulug' va qimmatli va'dalarni bergan. Bular ro'yobga chiqib, sizlar ilohiy tabiatdan bahramand bo'lasizlar.

⁵ Bularni nazarda tutib, imoningizni but qilishga jon kuydiringlar. Shunday qilib, imoningiz ustiga fazl-kamolotga ega bo'linglar. Fazl-kamolotingiz ustiga ong-bilimga ega bo'linglar. ⁶ Ong-bilimingiz ustiga nafsni tiyishni o'rganinglar. Nafsni tiyish ustiga sabr-toqatli bo'linglar. Sabr-toqatingiz ustiga diyonatga ega bo'linglar. ⁷ Diyonatli bo'lish ustiga birodarlaringizni sevinglar. Birodarsevarlik ustiga tugal muhabbatga ega bo'linglar. ⁸ Agar bu xislatlar sizda mavjud bo'lsa hamda yana ortib borayotgan bo'lsa, unda siz Rabbimiz Iso Masihni tanib-bilish yo'lida na sust, na samarasiz bo'lasizlar. ⁹ Bu xislatlardan benasiblar esa kaltabin va ko'rdir, ular avvalgi gunohlaridan tozalan-ganini unutganlar.

¹⁰ Shuning uchun, ey birodarlar, Xudo sizlarni tanla-ganini va da'vat etganini bilib, bunga munosib bo'lmoq uchun yana astoydil harakat qilinglar. Bu yo'lni tutsan-giz, hech vaqt qoqinmaysizlar. ¹¹ Shunday qilib, Rab-bimiz va Xaloskorimiz Iso Masihning abadiy Shohligiga kirish yo'li sizlarga keng ochiladi.

¹² Sizlar bu narsalarni bilar ekansiz va tan olgan haqiqatda qattiq turar ekansiz, men har doim bularni eslatib turishni xohlayman. ¹³ Bu foni makonimda [†] bo'lgunimcha, bularni eslatish bilan sizlarni uyg'otib

[†] MAKON: ruhimizning vaqtincha makoni bo'lgan tanamiz; ay-nan qarang: 2-Korinfliklar 5:1-10.

turishni lozim ko'raman. ¹⁴ Chunki bu makonimdan ayrilish vaqtim yaqinlashganini bilaman, Rabbimiz Iso Masih O'zi buni menga ma'lum qilgan. ¹⁵ Bu dunyoni tark etganimdan keyin ham sizlar doimo bularni xotir-lashingiz uchun jon kuydirmoqdaman.

Masihning ulug'vorligi va payg'ambarlar

¹⁶ Biz Rabbimiz Iso Masihning kuch-qudrat bilan kel-ishi haqida sizlarga ma'lumot berganimizda, uydirma afsonalarni gapirib kelmadik. Uning salobatini o'z ko'zimiz bilan ko'rganmiz. ¹⁷ Masih Otasi Xudodan hur-mat va shon-sharaf qabul qildi. Ulug'vorlik to'kib tura-digan dargohi sharifdan Masihga bir sado kelib: "Bu Mening sevikli O'g'limdir, Undan mamnunman", – dedi. ¹⁸ Biz aziz tog'da ^{††} U bilan birga bo'ldik, osmondan kel-gan bu sadoni o'zimiz ham eshitdik.

¹⁹ Shuning uchun *qadimgi* payg'ambarlarning so'zlari biz uchun yanada qat'iy bo'lib qoldi. Sizlar bu so'zlarga rioya etib, yaxshi ish qilaysizlar. Tong yulduzi chiqib, kun yorigungacha, qorong'i joyda chiroq qanday nur sochsa, payg'ambarlarning so'zlari sizning yuragingiz-ga shunday nur sochib tursin. ²⁰ Eng avval shuni bil-inglarki, payg'ambar kitoblarida uchraydigan bashor-atlarning birortasi ham birovning xususiy tafsiriga bog'liq emas. ²¹ Hech bir payg'ambar o'zining insoniy xohishi bilan bashorat qilgan emas. Bu aziz odamlar Muqaddas Ruh tomonidan harakatga keltirilib, Xudon-ing so'zlarini gapirib berganlar.

Soxta ustozlarning gunohi va jazosi

2 Isroil xalqi orasida soxta payg'ambarlar bo'lgani kabi, sizlarning orangizda ham soxta ustozlar bo'ladi. O'zlarini *qullikdan* sotib olgan Egalarini ular inkor etib, orangizda juda zararli bid'atlarni tarqatadi-lar. Bu kishilar nogahon halokatga yo'liqib qoladilar. ² Ko'p odamlar ularning fisq-fujur ishlariga mahliyo bo'ladi. Ular tufayli haqiqat yo'li haqoratga duchor bo'ladi. ³ Ular tamagir bo'lganidan, xushomad gaplar bilan sizlarning hisobingizdan davlat orttiradilar. Mana, ularning jazosi qadimdan oq tayyor turibdi, halokati esa kechikmayapti.

^{††} AZIZ TOG': Iso Masih Butrus va boshqa ikki shogirdiga nurli qiyofada ko'ringan tog', Tobur yoki Hermon tog'i deb taxmin qilina-di; qarang: Matto 17:1-9.

⁴ Chunki Xudo hatto gunoh qilgan farishtalarni [†] ham ayamagan. Hukm kunigacha saqlansinlar deb, U ularni jahannamning zimiston g'orlariga qamab qo'ygan.

⁵ Xudo qadimgi dunyoni ham ayamadi. U xudosizlar dunyosi ustiga to'fon keltirib, faqat solihlik yo'lini xabarlab yurgan Nuh va boshqa ozgina kishini, ya'ni hammasi bo'lib sakkiz jonnigina saqladi.

⁶ Xudosizlar boshiga keladigan balolardan ibrat bo'lsin, deb Xudo Sado'm va G'amo'ra ^{††} shaharlarini ham halokatga mahkum etdi va kulga aylantirdi. ⁷ Be-bosh odamlarning buzuq xatti-harakatidan azob chekkan solih Lutni esa Xudo qutqardi. ⁸ O'sha xalq orasida yashagan bu solih odam ularning haqsiz ishlarini ko'rar, eshitar va o'zining solih jonini kundankunga qiynar edi.

⁹ Bundan anglashiladiki, xudojo'ylarni vasvasadan qanday qutqarishni, jazoga mahkum betavfiqlarni esa qiyomat kunigacha qanday saqlashni Xudovand biladi.

¹⁰ Ayniqsa, shahvoniy havaslarga berilib, o'z tanasini bulg'atuvchi, ilohiy hokimiyatni esa rad qiluvchi surbet va o'jar odamlarni jazolash yo'lini Xudovand biladi.

Ular samoviy mavjudotlarni [‡] haqorat qilishdan ham qo'rqmaydilar. ¹¹ Farishtalar odamlardan ancha kuchliroq va qudratliroq bo'lganiga qaramay, Xudovand huzurida bu mavjudotlarni qarg'ab hukm etmaydilar. ¹² Ammo bu odamlar-chi, aqliga sig'dirolmaydigan hamma narsani yomonlaydilar, faqat tug'ma histuyg'ulari bilangina yashaydilar, xuddi ovlanib yo'q qilinish uchun tug'ilgan ongsiz hayvonlarga o'xshaydilar. Ular aynan hayvon singari yo'q bo'lib ketadi, ¹³ qilgan nohaqliklariga yarasha jazo oladilar.

Bular kunduz kuni aysh-ishratni o'zlari uchun huzurhalovat deb hisoblaydilar. Ular nomingizga dog'u g'ubor tushiradilar. Sizlar bilan ziyofatga o'tirganlarida, o'zlarining axloqiy buzuqligidan zavqlanadilar.

¹⁴ Ko'zlari zinoga to'ymaydi, tinimsiz gunoh qiladilar. Ular sabotsiz kishilarni ovlab, yo'ldan ozdiradilar.

Ko'ngillari tamagirlikka o'rganib qolgan la'nati odamlardir. ¹⁵ Ular to'g'ri yo'lni tark etdilar, ular Ba'o'r o'g'li Bal'om ^{‡†} yo'lidan borib, gumroh bo'ldilar. Bal'om harom yo'l bilan topgan pulini sevib qolgan edi.

¹⁶ Lekin uning gunohi fosh bo'lib qoldi. Tilsiz eshak tilga kirib, inson tili bilan bu payg'ambarning tentakligiga to'sqinlik qildi.

¹⁷ Bu odamlar esa suvsiz buloqlardir, bo'ron haydagan to'zon va bulutdirlar. Ular uchun tim qorong'i zulmat tayyorlab qo'yilgan. ¹⁸ Chunki xato yo'ldan zo'rg'a qochib qutulgan imonlilarni ular dabdabali, devonavor gaplar bilan avrab, nafslariga o't tushirib, fisqu fujur havasi bilan qiziqtiradilar. ¹⁹ O'zlari buzg'unlikning quli bo'la turib, ularga erkinlik va'da beradilar. Ammo odam nimadan yengilsa, uning quli bo'ladi.

²⁰ Ular Rabbimiz va Xaloskorimiz Iso Masihni bilib olib, dunyoning qabohatlaridan qochib qutulgan edi-

lar. Agar bundan keyin ular yana shunday ishlarga aralashib, mag'lub bo'lsalar, unda so'nggi ahvollari avvalgi ahvollaridan battar bo'ladi. ²¹ Solihlik yo'lini bilgandan keyin, tan olgan muqaddas amrdan yuz o'g'irgandan ko'ra, bu yo'lni hech bilmagan ular uchun yaxshiroq bo'lar edi. ²² Mana bu ishonchli maqol ularga aynan to'g'ri keladi:

“It o'zining qusganiga qaytar”,

shuningdek:

“Yuvilgan to'ng'iz balchiqda ag'nagani qaytar”.

Isoning olamga qaytishi haqida

3 Ey sevganlarim, endi sizlarga bu ikkinchi maktubni yozyapman. Bu mavzularni yodingizga solib, sizda pok fikr uyg'otishga harakat qilmoqdaman.

² Muqaddas payg'ambarlarning ilgarigi vaqtlarda aytgan so'zlarini, shuningdek, Rabbimiz va Xaloskorimiz Isoning O'z havoriylariga sizlar uchun topshirgan vasiyatini eslab turishingizni istayman.

³ Avvalo shuni bilinglarki, oxirgi kunlarda o'z nafsiga mahliyo bo'lib yuradigan hayosiz masxarabozlar paydo bo'ladi. ⁴ Ular: “Rabbingizning qaytishi to'g'risidagi va'da qani? Mana, ota-bobolarimiz o'tgandan buyon, hamma narsa avval boshda qanday yaratilgan bo'lsa, shunday turibdi”, – deb masxara qiladilar.

⁵ Vaholanki, ular ataylab shuni esdan chiqaradilarki, azalda Xudoning kalomi orqali yeru osmon bunyod bo'lgan. Yer esa suvdan chiqib, suv bilan yaratilgan.

⁶ Yana suvdan – to'fon suvidan qadimgi dunyo mahv bo'lgan. ⁷ Hozirgi yeru osmon esa o'sha ilohiy kalom orqali saqlanib turibdi, Xudo betavfiq odamlar uchun belgilagan hukm va halokat kunigacha yonish uchun tayyor turibdi.

⁸ Ey sevganlarim, shugina e'tiboringizdan qochmasinki, Xudovand nazarida bir kun ming yil va ming yil bir kun kabidir. ⁹ Ba'zilar o'ylaganday, Rabbimiz bergan va'dasini amalga oshirishga imillamayapti. Aksincha, U hech kimning halok bo'lishini istamay, hamma tavba qilsin, deb sabr-toqat bilan kutib turibdi.

Mahshar va yangi koinot

¹⁰ Kechasi o'g'ri qanday kelsa, Rabbimizning mahshar kuni ham xuddi shunday nogahon kelib qoladi. U kuni osmon gumburlab tamom bo'ladi, moddiy unsurlar qizib, erib ketadi, yer va unda qilingan har bir ish kulga aylanadi. ¹¹ O'sha kunda hamma narsa yo'q bo'lib ketar ekan, sizlar qanday kishilar bo'lmog'ingiz kerak?

¹² Xudoning kunida osmon yonib yo'q bo'lar, moddiy unsurlar esa qizib, erib ketar ekan, sizlar o'sha kunni muqaddas yurish-turish, diyonat bilan kutishingiz va shu yo'sinda uning kelishini tezlashingiz kerak.

¹³ Chunki Xudoning ahd qilgani bo'yicha, biz adolat hukm suradigan yangi yer va yangi osmonni kutmaymiz.

[†] GUNOH QILGAN FARISHTALAR: qarang: Yahudo 6-oyat. ^{††} SADO'M VA G'AMO'RA: qarang: Ibtido 18-19-boblar. [‡] SAMOVIY MAVJUDOTLAR: aslida “ulug'lar”, yana qarang: Yahudo 8-9-oyatlar. ^{‡†} BAL'OM: lug'atga qarang.

Dalda va ogohlantirish

¹⁴ Buning uchun, ey sevganlarim, modomiki bularni kutyapsiz ekan, Xudo oldida tinch-totuvlik bilan yashab, beg'ubor va benuqson odamlar bo'lishga jon kuydiringlar. ¹⁵ Sevikli birodarimiz Pavlus ham o'ziga berilgan donolik bilan sizlarga qanday yozgan bo'lsa, xuddi shu kabi Rabbimizning sabr-toqatini qutulish fursati deb hisoblanglar. ¹⁶ Pavlus hamma maktublari-da bu mavzular haqida gapiradi-ku. Ularda tushunish qiyin bo'lgan ba'zi mavzular borki, johil va sabotsiz kishilar boshqa muqaddas yozuvlarni buzganlaridek,

ularni ham buzib talqin qiladilar. Bu esa ularni halokatga yo'liqtiradi.

¹⁷ Ey sevganlarim, bularni oldindan bilar ekansiz, ehtiyot bo'linglar, yana boshboshdoq odamlarning g'avg'osi bilan yo'ldan ozmanglar, topgan qaroringizdan aynimanglar. ¹⁸ Rabbimiz va Xaloskorimiz Iso Masihning inoyatiga tayanib, Uni tanib-bilib borgan sayin rivoj topinglar.

Hozirdan to mangu kungacha Unga shon-shuhrat bo'lsin! Omin.

BIRINCHI MAKTUBI

BIRINCHI YUHANNO

BIRINCHI MAKTUBI

Muqaddima: Hayot kalomi – Iso Masih

1 Azaldan bor bo'lgan Hayot Kalomi † borasida biz eshitib tamosho qilgan, ko'zlarimiz ko'rgan, qo'llarimiz sezganini sizlarga ma'lum qilmoqdamiz. ² Hayot zohir bo'ldi, Otaning huzuridagi abadiy Hayot bizga zohir bo'ldi. Biz Uni ko'rdik va shohid bo'lib sizlarga bildirmoqdamiz. ³ Sizlar biz bilan munosabatda bo'linglar, deb mana shu ko'rib eshitganlarimizdan sizlarni xabardor qilmoqdamiz. Biz esa Ota bilan va Uning O'g'li Iso Masih bilan munosabatdamiz. ⁴ Bularni sizlarning shodligingiz tugal bo'lishi uchun yozyapmiz.

Xudo – nur

⁵ Masihdan eshitib, sizlarga bildirayotgan xabarimiz shuki, Xudo – nur, Unda hech qanday qorong'ilik yo'q. ⁶ Agar U bilan aloqa qilamiz, deb qorong'ilikda yursak, yolg'on gapirib, haqiqatga xilof ish qilgan bo'lamiz. ⁷ Biroq Uning O'zi nurda bo'lgani kabi, biz ham nurda yursak, bir-birimiz bilan aloqa qilamiz va Uning O'g'li Isoning qoni bizni har qanday gunohdan pok qiladi. ⁸ Agar gunohimiz yo'q desak, o'z-o'zimizni aldagan bo'lamiz va ko'nglimizda haqiqat bo'lmaydi. ⁹ Agar gunohlarimizni e'tirof etsak, Xudo gunohlarimizdan o'tadi va bizni har turli nohaqlikdan forig' qiladi. Chunki U O'z so'zida sodiq va adolatlidir. ¹⁰ Agar gunoh qilganimiz yo'q desak, Xudoni yolg'onchi qilib qo'ygan bo'lamiz va qalbimizdan Uning kalomi joy olmaydi.

Iso – bizning Xudo oldidagi homiyimiz

2 Ey farzandlarim, bularni shuning uchun yozyapmanki, sizlar gunoh qilmanglar. Bordiyu birortamiz gunoh qilib qo'ysak, Otaning oldida odil homiyimiz – Iso Masih bor. ² Uning O'zi yolg'iz bizning gunohlarimizningina emas, balki butun dunyoning gunohlarini yuvish uchun qurbon bo'ldi. ³ Agar biz Uning amrlariga rioya qilsak, Uni bilib olganimizga amin bo'lamiz. ⁴ Uni bilaman deb turib, Uning amrlariga rioya qilmagan kishi yolg'onchi bo'ladi, unda haqiqat yo'q. ⁵ Kimki Masihning kalomiga rioya qilsa, u kishida Xudoning sevgisi haqiqatan kamolga yetgan bo'ladi. Biz Xudo bilan bir tan ekanimizni ana shundan bilib

† HAYOT KALOMI: abadiy hayot bag'ishlovchi Ilohiy Kalom – Iso Masih; yana qarang: Yuhanno 1-bob.

olamiz. ⁶ Xudo bilan bir tanman, degan kishi Masih yurganday yurmog'i shart.

Yangi amr – birodarlik sevgisi

⁷ Ey mahbublarim, sizlarga yangi amrni emas, balki o'zingiz dastlab qabul qilgan qadimgi amrni yozyapman. Qadimgi amr – sizlar eshitgan Xudo kalomi. ⁸ Shu bilan birga, yangi amrni yozyapman desam ham bo'ladi, zero qorong'ilik o'tib, haqiqiy nur hozirdan porlamoqda. Bu haqiqat Masihda ham, sizlarda ham ochiq ko'rinmoqda. ⁹ Kimki nurda yuribman desa-yu, lekin birodaridan nafratlansa, u hali ham qorong'ilikdadir. ¹⁰ Kimki birodarini sevsa, u nur ichida yashaydi va qo'qinishga yo'l qo'ymaydi. ¹¹ Ammo birodaridan nafratlangan kishi qorong'ilikda bo'ladi. U qorong'ilikda yuradi-yu, qayerga borayotganini bilmaydi; chunki qorong'ilikda uning ko'zlari ko'r bo'lgan.

¹² Ey farzandlarim, sizlarga yozyapman: Masih nomi tufayli gunohlaringiz kechirilgan.

¹³ Ey otalar, sizlarga yozyapman: Azaldan bor Bo'lganni bildingizlar. Ey yigitlar, sizlarga yozyapman: Yovuz shayton ustidan g'olib chiqdingiz.

Ey bolalar, sizlarga yozyapman: Sizlar Otamiz Xudoni tanib oldingiz.

¹⁴ Otalar, sizlarga yozdim: Siz azaldan bor Bo'lganni tanib oldingiz.

Yigitlar, sizlarga yozdim: Sizlar baquvatsizlar, Xudo kalomini dilingizda saqlayotirsiz, Yovuz shayton ustidan g'olib chiqdingizlar.

¹⁵ Dunyoga va undagi narsalarga muhabbat qo'ymanglar. Kim dunyoga muhabbat qo'ysa, uning qalbidan Otaning muhabbati joy olmaydi. ¹⁶ Chunki dunyoga xos har bir narsa – tana nafsi, hirsli ko'zlar, maishatga oid kibr-havo Otadan emas, balki dunyodandir. ¹⁷ Dunyo ham, uning nafsi ham o'tib ketadi. Lekin Xudoning irodasini bajo keltirgan kishi abadiy yashaydi.

Dajjol va Masihning Ruhi

¹⁸ Ey farzandlarim, dunyoning so'nggi damlari keldi! Dajjol †† kelishini eshitqansizlar, hozirdanoq ko'p dajjol-

†† DAJJOL: lug'atda izohlanadi; yana qarang: 4:3, 2-Yuhanno 7-oyat, 2-Salonikaliklar 2-bob.

lar paydo bo'ldi. Ana shundan biz so'nggi damlarni yashayotganimizni bilamiz. ¹⁹ Ular o'zimizning oramizdan chiqdilar, lekin ular bizga qarashli emas. Agar bizga qarashli bo'lganlarida edi, biz bilan qolgan bo'lar edilar. Ular bizdan ayrilib ketdilar, ma'lum bo'ldiki, hammasi ham bizga qarashli emas.

²⁰ Sizlar hammasini bilasizlar, chunki siz tabarruk Masihning Ruhiga egasizlar. ²¹ Men buni, haqiqatni bilmaydilar, deb yozayotganim yo'q. Aksincha, sizlar haqiqatni bilasizlar, shuningdek, har qanday yolg'on haqiqatdan paydo bo'lmasligini bilasizlar. ²² Agar Isoning Masihligini † inkor etuvchi yolg'onchi bo'lmasa, unda yolg'onchi kim? Ota va O'g'ilni kim inkor etsa, dajjol o'shadir. ²³ Kimda-kim O'g'ilni inkor etsa, unda Ota yo'q. Kimda-kim O'g'ilni tan olsa, unda Ota ham bor.

²⁴ Sizlar azaldan eshitgan kalomni dilingizda saqlanglar. Agar azaldan eshitgan kalom dilingizda saqlansa, sizlar ham O'g'il, ham Ota bilan bir tan bo'lasizlar. ²⁵ Masihning bizlarga bergan va'dasi ana shu, ya'ni abadiy hayotdir.

²⁶ Bularni sizlarni yanglishtiradiganlar borligi uchun yozdim. ²⁷ Holbuki, sizlar Masihning Ruhini qabul qilgansizlar. Uning Ruhi ichingizda yashayotgani uchun, sizlarga hech kimning biror narsa o'rgatishiga ehtiyoj yo'q. Masihning Ruhi haqiqiy, soxta emas. U sizlarga hamma narsani o'rgatadi. Masih sizlarga o'rgatganidek, U bilan aloqada bo'lib yashanglar. ²⁸ Ha, farzandlarim, endi Masih bilan aloqada bo'lib yashanglar, toki U olamga qaytib kelganda dadil bo'laylik, Uning oldida uyatga qolmaylik. ²⁹ Agar Uning solih ekanligini bilar ekansizlar, shuni ham bilinglarki, to'g'ri ish qilgan har bir kishi Uning farzandidir.

Xudoning bolalari haqida

3 Qaranglar, Otamiz bizni bolalarim deb, qanday buyuk bir muhabbat ko'rsatdi! Haqiqatan ham, biz Uning bolalarimiz. Dunyo Otamizni tanimagani uchun, bizni ham tanimayapti. ² Ey mahubblarim, hozir biz Xudoning bolalari bo'lsak-da, kelajakda nima bo'lishimiz hanuz noaniq. Faqat shuni bilamizki, Iso Masih zohir bo'lganda, biz U singari bo'lamiz; U qanday bo'lsa, shunday holda ko'ramiz. ³ Masihga bunday umid bog'lagan har bir kishi o'zini poklaydi, chunki Masih pokdir.

⁴ Gunoh qiluvchi har bir kishi qonunbuzar bilan tengdir. Gunoh – qonunsizlik demakdir. ⁵ Masih esa gunohlarimizni aritish uchun paydo bo'lganini bilasizlar. Unda gunoh yo'q. ⁶ Masih bilan bir tan bo'lgan hech kimsa gunoh qilmaydi. Kim gunoh qilib yursa, Uni ko'rmagan ham, tanimagan ham.

⁷ Ey farzandlarim, hech kim sizlarni aldamasin. Masih qanday solih bo'lsa, to'g'ri ish qiluvchi kishi ham U singari solihdir. ⁸ Gunoh qiluvchi kishi esa iblis zotidir. Chunki dastlab iblis gunoh qilgan. Xudoning O'g'li esa iblisning ishlarini barbod qilmoq uchun paydo bo'ldi. ⁹ Xudodan tug'ilgan hech bir kishi gunoh qilmaydi, chunki Xudoning urug'i †† uning ichida qoladi. U Xudo-

† *MASIH: Xudo yuborgan yagona Xaloskor.*

dan tug'ilgani uchun gunoh qila olmaydi. ¹⁰ Kimda-kim to'g'ri ish qilmasa, birodarini sevmasa, u Xudo zotidan emas. Xudoning bolalari ham, iblisning bolalari ham shundan bilinadi.

Bir-birimizni sevoylik!

¹¹ Boshda sizlar Masihdan eshitgan vasiyat shu: bir-birimizni sevoylik! ¹² O'z ukasini qatl qilgan iblis zoti Qobilga ‡ o'xshamaylik. Qobil ukasini nima uchun o'ldirdi? Chunki uning ishlari qabih, ukasining ishlari esa solih edi.

¹³ Ey birodarlarim, agar dunyo sizdan nafratlanayotgan bo'lsa, hayratlanmanglar. ¹⁴ Biz o'lim holatidan hayotga o'tganimizni bilamiz, chunki biz birodarlarimizni sevamiz. Kimki birodarini sevmasa, o'lim holatida qoladi. ¹⁵ Birodaridan nafratlangan har qanday kishi qotildir. Hech bir qotil esa abadiy hayotga ega bo'lmasligini bilasizlar. ¹⁶ Masih bizlar uchun jonini fido qildi, ana shundan biz muhabbatni bildik. Biz ham birodarlarimiz uchun jonimizni berishga burchlimiz. ¹⁷ Agar biror kishi farovon hayot kechirayotgan bo'lsayu, birodarini muhtojlik holatida ko'rib turib, ko'nglini tosh qilsa, qanday qilib u odamda Xudoning sevgisi joy oladi?

Sevgi va xotirjamlik to'g'risida

¹⁸ Ey farzandlarim, biz so'z yoki til bilangina emas, balki amalda va haqiqatda sevishimiz lozim. ¹⁹ Shu tariqa biz haqiqat ahli ekanimizga ishonch hosil qilamiz va Xudo oldida ko'nglimiz xotirjam bo'ladi.

²⁰ Agarda ko'nglimiz bizni ayblasa, Xudo ko'nglimizdan ulug' ekanini bilamiz. Chunki U hamma narsani aniq biladi.

²¹ Ey mahubblarim, agar vijdonimiz bizni qiynamasa, Xudo oldida dadil bo'lamiz ²² va Undan nimaiki so'rasak, U beradi. Chunki biz Uning amrlarini bajo keltirib, Unga maqbul bo'lgan ishlarni qilayotirmiz. ²³ Ilohiy amr – Xudoning O'g'li Iso Masihga ishonishdan va xuddi Iso Masih buyurganidek, bir-birimizni sevishdan iborat. ²⁴ Kim Xudoning amrlarini bajo keltirsa, u Xudo bilan bir tan, Xudo ham u bilan bir tan bo'ladi. Xudo vujudimizda yashayotganini shundan bilamizki, U bizga O'z Ruhini berdi.

Ruhlarni sinovdan o'tkazing

4 Ey mahubblarim, har qanday ruhga inonaver-mangiz. Xudodan bo'lgan-bo'lmaganligini bilish uchun ruhlarni sinovdan o'tkazingiz. Chunki dunyoda ko'pgina soxta payg'ambarlar paydo bo'lgan. ² Odam vujudi bilan dunyoga kelgan Iso Masihni tan oluvchi har bir ruh Xudodandir. Xudoning Ruhini shundan taniysizlar. ³ [Odam vujudi bilan dunyoga kelgan] Iso Masihni tan olmovchi har qanday ruh Xudodan emas.

†† *XUDONING URUG'I: Xudoning hayotbaxsh kuchi, kalomi, Ruhi, ilohiy tabiat; yana qarang: Yuhanno 1:12-13, Matto 13:37-43, Mark 4:26-29. ‡ QOBIL: Odam Atoning to'ng'ichi; qarang: Tavrot, Ibtido 4-bob.*

Bu – dajjolning ruhi. Dajjol kelishini sizlar eshitgan edingizlar. Mana, hozirdan u dunyodadir.

⁴ Ey farzandlarim, sizlar Xudodansizlar va soxta payg'ambarlarni yengdingizlar. Chunki ichingizdagi Ruh dunyoda hukm surayotgan ruhdan ustundir.

⁵ Ular bu dunyodan, ularning gapi ham bu dunyoga oid, shuning uchun dunyo ularni tinglaydi. ⁶ Bizlar esa Xudodanmiz, kim Xudoni tanisa, u bizni tinglaydi. Xudodan bo'lmagan bizni tinglamaydi. Ana shundan biz haqiqat ruhini va aldash ruhini taniymiz.

Xudo – sevgi

⁷ Ey mahbublarim, bir-birimizni seveylik. Chunki sevgi Xudodandir. Har bir sevuvchi kishi Xudodan tug'ilgan va Xudoni taniydi. ⁸ Sevmaydigan kishi Xudoni tanigani yo'q. Chunki Xudoning O'zi sevgidir. ⁹ Xudo bizga bo'lgan muhabbatini ochiq ko'rsatdi: U yagona O'g'lini dunyoga yuborib, U orqali bizga hayot bag'ishladi. ¹⁰ Biz Xudoni sevmagan edik, U bizni sevdi va O'z O'g'lini gunohlarimizni yuvish uchun qurbonlik qilib yubordi. Ana, bu muhabbatdir!

¹¹ Ey mahbublarim, Xudo bizni shunday sevganiga yarasha, bizlar ham bir-birimizni sevishimiz qarzdir.

¹² Hech kim hech qachon Xudoni ko'rgan emas. Agar bir-birimizni sevsak, Xudo bizning ichimizda qoladi va Uning muhabbati bizda kamol topadi.

¹³ Uning bizga bergan Ruhi orqali bilamizki, Xudo biz bilan, biz Xudo bilan bir tanmiz. ¹⁴ Ota O'z O'g'lini dunyoning Xaloskori qilib yubordi, buni biz ko'rdik va guvohlik beramiz. ¹⁵ Agar kim Isoni Xudoning O'g'li deb tan olsa, Xudo u bilan, u Xudo bilan bir tan bo'lib yashaydi. ¹⁶ Xudo bizga naqadar muhabbat qo'rganini bilamiz va bunga imonimiz komil.

Xudo sevgidir. Sevgini diliga jo qilgan kishi Xudo bilan bir tan bo'lib yashaydi, Xudo ham uning vujudida yashaydi. ¹⁷ Shu tariqa sevgi dilimizda kamol topadi va qiyomatda so'roq bo'lganda dadil bo'lamiz. Chunki biz bu dunyoda Masih yashaganday yashaymiz. ¹⁸ Sevvida qo'rquv yo'q, aksincha, komil sevgi qo'rquvni quvib chiqaradi. Qo'rqoq kishida sevgi kamolotga yetmagan, chunki qo'rquv jazo tushunchasi bilan bog'liqdir.

¹⁹ Biz Uni seveylik, chunki avval U bizni sevdi. ²⁰ Agar biror kishi "Xudoni sevaman" desa-yu, birodaridan nafratlansa, u yolg'onchidir. Ko'rib turgan birodarini sevmasa, ko'rmagan Xudoni qanday seva olar ekan?!

²¹ Kim Xudoni sevsan, birodarini ham sevmog'i lozim, degan amrni biz Masihdan olganmiz.

Imonimiz dunyoni yengadi

5 Iso Masihdir [†] deb ishongan har bir kishi Xudodan tug'ilgan. Otani sevgan har bir kishi bolasini ham sevadi. ² Agar Xudoni sevsak va Uning amrlariga amal qilsak, Uning bolalarini ham sevishimiz shaksizdir. ³ Xudoni sevish – Uning amrlarini bajo keltirish demakdir. Xudoning amrlari esa og'ir emas; ⁴ chunki Xudoning har bir farzandi dunyoni yengadi. Mana shu

[†] *MASIH: Xudo yuborgan yagona Xaloskor.*

bizning imonimiz dunyo ustidan g'olib chiqdi. ⁵ Iso Xudoning O'g'li deb inongan kishidan boshqa kim ham dunyoni yenga olardi?!

Iso Masih haqidagi guvohlik

⁶ Iso Masih suv va qon ^{††} bilan keldi. U faqat suv bilan emas, suv va qon bilan keldi. Ruh esa U haqda guvohlik beradi, chunki Ruh haqiqatdir. ⁷ Shunday qilib [osmonda uchtasi guvohlik beradi: Ota, Kalom va Muqaddas Ruh. Bu uchovi bir. ⁸ Yerda ham] uchtasi guvohlik beradi: Ruh, suv va qon. Bu uchovi bir. ⁹ Garchi insonlarning guvohligini qabul qilsak-da, ammo Xudoning guvohligi undan muhimroq, bu esa Xudoning O'z O'g'li haqida bergan guvohligidir.

¹⁰ Kim Xudoning O'g'liga inonsa, u o'z yuragida Xudoning guvohligiga egadir. Xudoga inonmagan, ya'ni Uning O'z O'g'li haqida bergan guvohligiga inonmagan kishi Xudoni yolg'onchi qilib qo'ygan bo'ladi.

¹¹ Xudoning guvohligi shundan iboratki, Xudo bizlarga abadiy hayot berdi. Bu hayot esa Uning O'g'lida mujassamdir. ¹² Kim Xudoning O'g'liga ega bo'lsa, hayotga egadir. Kim Xudoning O'g'liga ega bo'lmasa, hayotga ega emas.

Abadiy hayot to'g'risida

¹³ Men bularni sizlar abadiy hayotga egaligingizni bilinglar, deb yozdim. Chunki sizlar Xudoning O'g'li nomi-ga imon keltirgansizlar. ¹⁴ Biz Xudo huzuriga dadillik bilan kiramiz, chunki bilamizki, Xudoning irodasiga ko'ra bir nima tilasak, U bizga quloq soladi. ¹⁵ Agar Xudo tilaklarimizni tinglayotganini bilsak, tilaklarimiz bajo bo'lganini ham bilamiz.

¹⁶ Agar biror kishi birodarining gunoh qilayotganini ko'rsayu, bu gunoh *abadiy* o'limga [‡] sabab bo'lmasa, u uchun ibodat qilsin. Uning ibodati tufayli birodariga hayot bag'ishlanadi. Men buni gunohi *abadiy* o'limga sabab bo'lmaydiganlar uchun aytyapman. *Abadiy* o'limga sabab bo'ladigan gunoh ham bor. Bunday gunoh uchun ibodat qiling, demayapman. ¹⁷ Har qanday yomonlik gunohdir, ammo hamma gunoh ham *abadiy* o'lim bilan tugamaydi.

¹⁸ Xudodan tug'ilgan har bir odam gunoh qilmasligini bilamiz. Xudoning O'g'li uni O'z panohida asraydi ^{‡†}, yovuz shayton unga tegmaydi. ¹⁹ Bilamizki, bizlar Xudodanmiz, butun dunyo esa yovuz shaytonning hukmidadir. ²⁰ Yana shuni ham bilamizki, Xudoning O'g'li kelib, Haqni tanishimiz uchun bizga aql-idrok berdi. Biz Haq bilan, Uning O'g'li Iso Masih bilan bir tanmiz. U Haq Taolo va abadiy hayotdir.

²¹ Ey farzandlarim, butlardan saqlaninglar.

Omin.

^{††} *SUV: Isoning inson vujudiga kirib tug'ilishining ramzi, QON esa xocho'dagi dahshatli o'limining ramzi. ‡ ABADIY*

^{‡†} *Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, "Xudodan tug'ilgan o'z-o'zini saqlaydi".*

IKKINCHI MAKTUBI

IKKINCHI YUHANNO

IKKINCHI MAKTUBI

Duoyi salom

1 Xudo tanlab olgan aziz xonim † bilan uning bolalariga salom! Men – mo'ysafid sizlarni chin yurakdan sevaman, mengina emas, haqiqatni bilib olganlarning hammasi ham shunday sevadi. ² Zero haqiqat bizning dilimizga jo bo'lgan va to abad bizlar bilan bo'ladi. ³ Otamiz Xudo va Otaning O'g'li – Rab-bimiz Iso Masih bergan inoyat, marhamat va tinchlik sizlarga doim yor bo'lgay, sizlarni haqiqat va muhabbat yo'lga yo'naltirgay.

Haqiqat va muhabbat

⁴ Ey xonim, Otamizning bizga buyurganiga ko'ra, sening bolalaringdan bir nechtasi haqiqat yo'lidan borayotganlarini ko'rib, juda ham xursand bo'ldim. ⁵ Endi sendan iltimos qilaman, bir-birimizni sevyalik. Senga yangi amr yozayotganim yo'q, bu azaldan bizlar qabul qilgan amr. ⁶ Muhabbat – Xudoning amrlariga amal qilishimiz degani. Ilohiy amrning mohiyati esa, boshdan eshitganingizdek, muhabbatga amal qilishimizdan iborat.

† XONIM: biror Masih jamoati va uning a'zolari ramzi bo'lsa kerak.

⁷ Vaholanki, inson vujudiga kirgan Iso Masihni tan olmovchi ko'p aldamchilar jahonning har tarafiga yoyilib ketganlar. Eng katta aldamchi – dajjol ham bular qatorida turadi. ⁸ Qilgan mehnatimizning mahsulini yo'qotmaslik va hamma mukofotni olish uchun o'zingizga ehtiyot bo'lingiz. ⁹ Haddidan oshgan, Masih ta'limotidan uzoqlashgan har qanday odamda Xudo yo'q. Bu ta'limotga amal qilgan kishi esa Otaga ham, O'g'ilga ham ega bo'ladi. ¹⁰ Agar biror kishi oldingizga kelib bu ta'limotni o'rgatmasa, uni uyingizga kiritmanglar, unga salom ham bermanglar. ¹¹ Chunki unga salom bergan kishi uning yomon ishlarida ishtirok etgan hisoblanadi.

¹² Sizlarga yozadigan ko'p gaplarim bor edi-yu, ammo qog'ozu siyoh bilan yozishni istamadim. Sizlarning shodligingiz tugal bo'lsin, deb men oldingizga borib yuzma-yuz gaplashish umididaman.

¹³ Xudo tanlagan singlingning †† bolalari senga salom yo'llayaptilar.

Omin.

UCHINCHI MAKTUBI

†† SINGLING: Havoriy Yuhanno pir bo'lgan jamoatning ramzi bo'lishi mumkin.

UCHINCHI YUHANNO

UCHINCHI MAKTUBI

Duoyi salom

1 Chin ko'ngildan sevadigan aziz do'stim Gayga men – mo'ysafiddan salom! ² Mahbubim, sening joning huzur topgandek, yana har jihatdan huzur topib, sog'-salomat bo'lishingni tilayman.

³ Birodarlarimizdan bir nechtasi kelib, sening haqiqatga sodiq qolganing to'g'risida guvohlik berishdi, bunga men haddan tashqari sevindim. Chindan ham sen haqiqat yo'lidan borayotirsan. ⁴ Men uchun farzandlarimning haqiqat yo'lidan borayotganlarini eshitishdan ulug'roq bir sevinch yo'q.

Hamkorlik va raqobatchilik

⁵ Mahbubim, sen begona birodarlarimizga sidqidildan xizmat qilib yuribsən. ⁶ Ular imonlilar jamoati oldida sening mehribonchiligingni ko'kka ko'tarishdi. Sen ularni Xudoga munosib tarzda yo'lga otlantirsang, yaxshi ish qilgan bo'lasan. ⁷ Chunki ular majusiylardan hech yordam qabul qilmasdan, Iso Masih nomi uchun yo'lga tushgan edilar. ⁸ Binobarin, haqiqat yo'lida xizmat qiluvchilarning mehnatida qatnashish, bunday odamlarni qo'llab-qo'ltiqlash bizning burchimizdir.

⁹ Men imonlilar jamoatiga ba'zi narsalarni yozgan edim. Ammo ularning oralarida o'zini katta tutayotgan

Diotref bizlarni qabul qilmayotir. ¹⁰ Agar kelsam, uning qilmishlarini fosh etaman. U biz haqimizda yomon gap tarqatib, nomimizga isnod keltirib yuribdi-ku. Bu bilan ham kifoyalanmay, boshqa birodarlarni o'zi qabul qilmayapti, qabul qilmoqchi bo'lganlarga esa to'sqinlik qilyapti va hatto ularni jamoatdan quvib chiqaryapti.

¹¹ Ey mahbubim, sen yomonlikni tanqid qil, yaxshilikka taqlid qil. Yaxshilik qiluvchi Xudoning farzandidir. Yomonlik qiluvchi Xudoni ko'rgan emas.

¹² Dimitriyning qadr-qimmatiga hamma guvoh, haqiqatning o'zi ham guvohdir. Biz bunga o'z guvohligimizni qo'shamiz, bizning guvohligimiz to'g'ri ekanini o'zing bilasan.

¹³ Senga yozadigan ko'p gaplarim bor edi-yu, ammo siyohu qalam bilan yozishni xohlamadim. ¹⁴ Yaqinda seni ko'rish umididaman, o'sha vaqtda yuzma-yuz gaplashamiz. ¹⁵ Tinch-omon bo'lgil. Do'stlar senga salom yo'llayptilar. U yerdagi do'stlaringa nomma-nom salom aytib qo'y.

Omin.

MAKTUBI

YAHUDO

MAKTUBI

Duoyi salom

1 Men, Iso Masihning quli va Yoqubning ukasi Yahudo, Otamiz Xudo chorlagan va Iso Masih saqlayotgan Xudo azizlariga salom aytaman. ² Sizlarga marhamat, tinchlik va muhabbat ko'paysin.

Soxta ustozlarning gunohi va jazosi

³ Ey sevganlarim, mushtarak najotimiz haqida yozishga g'ayratim ko'p bo'lgan. Xudo bu imonni o'z azizlariga umrbod omonatga topshirgan, men esa sizni shu yo'lda yana jonkuyarlik bilan kurashishga undamoqni lozim ko'rdim. ⁴ Chunki ba'zi betavfiq odamlar sizning orangizga o'g'rincha kirib olganlar. Bular Xudoning inoyatidan buzqlik qilishda foydalanadi, yagona Ega Xudoni va Rabbimiz Iso Masihni esa rad qiladilar. Ularning jazosi azaldanoq yozilgan.

⁵ Siz hamma narsani bilsangiz ham, esingizga tushirmoqchiman: Xudovand Isroil xalqini Misr yeridan, asirlikdan qutqarib, keyin imonsizlarni halok qilgan edi.

⁶ Shuningdek, qadr-qimmatini saqlamay, o'z makonini tashlab ketgan farishtalarni Xudovand buyuk qiyomat kunigacha zanjirband qilib, abadiy qorong'i-zimistonga qamab qo'ygan. ⁷ Ularga o'xshab, fahshbozlikka va notabiiy shahvoniy hirsga berilgan Sado'm va G'amo'ra shaharlari, shuningdek, atrofdagi barcha shaharlar ham abadiy o't bilan kuydirilib, boshqalarga o'rnak bo'ldi †.

⁸ Endi shu tariqa o'z badanlarini harom qiluvchi, ilohiy hokimiyatni rad qiluvchi, samoviy mavjudotlarni haqorat qiluvchi xayolparastlar paydo bo'ldi. ⁹ Hatto bosh farishta Mikoil Muso payg'ambarning jasadida haqida iblis bilan bahslashganda, iblisni qarg'ashga jur'at etolmay, faqat: "Rabbim sening adabingni bersin", – degan edi.

¹⁰ Ammo bu odamlar aqliga sig'dirolmagan hamma narsani yomonlaydilar. Qolaversa, ular ongsiz hayvonlarday tabiatan nimani uqsalar, bundan halokatga yo'liqadilar. ¹¹ Ularning holiga voy! Ular Qobilning yo'lidan bormoqdalar. Ular Bal'om kabi manfaatparastlik

tuzog'iga ilinganlar. Ular Qo'rahga †† o'xshab isyon qilib, halokatga uchraydilar.

¹² Sevgi kechalaringizda sizlar bilan birga uyalmasdan yeb-ichadigan bu odamlar qora bir dog'dir. Ular faqat o'zlarini semirtiradigan cho'ponlar, shamolda uchib yuradigan yomg'irsiz bulutlardir. Ular tomiri bilan yulib tashlangan, mevasini tugmagan, ikki marta o'lgan kuzgi daraxtlardir. ¹³ Ular dengizning jo'shqin to'lqinlariday o'zining qabohatlarini atrofga sachratadilar. Ular adashgan yulduzlardir. To abad ularga qop-qorong'i zulmat tayyorlab qo'yilgan.

¹⁴ Odam Atoning yettinchi avlodi bo'lgan Hano'x ham bu odamlar haqida karomat qilib shunday degan:

"Xudovand son-sanoqsiz azizlari bilan kelib,

¹⁵ Butun odamzod ustidan hukm qilgay.

U fosh qilgay oralaridagi barcha gunohkorlaru,

Xudodan qo'rqmay yomonlik qiluvchi

Barcha betavfiq shakkoklarni".

¹⁶ Bular – o'z taqdiridan norozi noluvchilar. Ular faqat o'z nafsini o'ylab ish qiladilar, dabdabali gaplar va tilyog'lamalilik bilan odamlarning ko'nglini ovlaydilar.

Sabr-toqat qilishga undov

¹⁷ Ey sevganlarim, boshda Rabbimiz Iso Masihning havoriylari tomonidan aytilgan so'zlarni esdan chiqarmanglar. ¹⁸ Ular sizlarga: "Oxirgi zamonlarda o'z nafsiga mahliyo, Xudodan qo'rqmas masxarabozlar paydo bo'ladi", – deb aytishgan edi. ¹⁹ Mana bular judolik soluvchi, moddiyatga qul, Muqaddas Ruhdan mahrum odamlardir.

²⁰ Sizlar esa, ey sevganlarim, azizu muqaddas imoningizni ibrat qilib, rivoj topinglar, Muqaddas Ruh ilhomi bilan ibodat qilinglar. ²¹ Abadiy hayot uchun Rabbimiz Iso Masihning marhamatiga ko'z tutib, o'zingizni Xudoning mehr-muhabbati soyasida saqlanglar.

²² Ba'zi ikkilanuvchi kishilarga mulohaza bilan shafqat qilinglar. ²³ Boshqalarni esa olovdan olib chiqqandek, tavakkal qilib qutqarib qolinglar. Yana ba'zilarni shafqat va qo'rquv bilan fosh qilib, ularning tanasi bulg'agan kiyimdan ham hazar qilinglar.

²⁴ Sizlarni yiqilishdan saqlab qolishga, O'zining ulug'vor huzurida bekamu ko'st va Shod-xurram qilib turg'izishga qodir bo'lgan

²⁵ Yakkayu-yagona, donishmand Najotkorimiz Xudoga

† Tavrot, Ibtidoning 6-bobida mazkur "ilohiy zotlar" odamzod qizlarini olib buzilgan bo'lsalar, Sado'm shahri aholisi esa odamzod naslidan bo'la turib farishtalarga tajovuz qilganlar; qarang: Ibtido 19-bob, 2-Butrus 2:4-10.

†† QOBIL...BAL'OM...QO'RAH: lug'atga qarang.

Iso Masih orqali azaldan, hozir va to abad

Shon-sharaf, ulug'vorlik, kuch-qudrat va saltanat
bo'lsin! Omin.

VAHIY

Muqaddima va duoyi salom

1 Bu kitob Iso Masihning vahiysidir. Xudo tez orada yuz berishi muqarrar bo'lgan hodisotni O'z qullariga ko'rsatishi uchun Iso Masihga ushbu vahiyni berdi. U esa farishtasini yuborib, quli Yuhannoga buni bildirdi. ² Yuhanno Xudoning kalomi va Iso Masihning shahodati, ya'ni ko'rgan narsalarining hammasi haqida guvohlik berdi. ³ Bu bashoratni o'qiyotgan va tinglayotganlar hamda bu yozilganlarga amal qiluvchilar baxtiyordir. Chunki vaqt yaqin.

⁴ Men, Yuhanno, Asiya viloyatidagi yetti Masih jamoatiga yozyapman: hozir bor, azaldan bor bo'lgan, kelajakda bor bo'lg'usi Xudodan, Uning taxti oldida turgan yetti Ruhdan, ⁵ shuningdek, o'liklar ichidan birinchi bo'lib tirilgan, yer yuzi podshohlarining Shohanshohi bo'lgan ishonchli shohid – Iso Masihdan sizlarga inoyat va tinchlik bo'lsin.

Iso Masih bizni ko'p sevdi. U O'z qonini to'kib, bizni gunohlarimizdan forig' qildi. ⁶ U bizni shohlar qildi, Otasi Xudo uchun ruhoniylar ham qildi. Abadiy shonsharaf, mangu saltanat Unga xosdir. Omin.

⁷ Mana, U bulutlar bilan kelyapti!

Har bir ko'z Uni ko'radi,

Uning badanini teshganlar ham ko'radi.

Dunyoning jamiki qabilalari U tufayli fig'on chekadi.

Ha, shunday bo'lgay! Omin.

⁸ "Men – Ibtido va Intihodirman †",

– deydi Xudoyi Taolo,

Hozir bor, azaldan bor bo'lgan,

Kelajakda bor bo'lg'usi Sarvari koinot.

Iso Masih – birinchi va oxirgi

⁹ Men – Iso Masihning qayg'u-hasrati, saltanati va sabr-qanoatiga sizlar bilan sherik bo'lgan birodaringiz Yuhannoman. Xudoning kalomi tufayli va Iso Masih uchun shohidlik berganim sababli Patmos oroliga surgun qilingan edim. ¹⁰ Rabbimiz Isoning tirilishi qutlanadigan kunda men Ilohiy Ruhning ta'sirida qoldim. Birdaniga orqamdan karnay ovozig'a o'xshash kuchli bir nido eshitdim: "[Men Ibtido va Intiho, Avvaliyu Oxiridirman.] ¹¹ Ko'rganlaringni kitobga yozib bor va Asiyadagi yetti jamoatga – Efes, Izmir, Pergam, Tiyati-

ra, Sardis, Filadelfiya va Laodikiya shaharlaridagi jamoatlarga yubor".

¹² Men bilan gaplashayotgan Kimsani ko'rish uchun o'girildim. Shunda yetti oltin shamdonni ko'rdim. ¹³ Shamdonlar o'rtasida bo'yi baravar uzun rido kiygan va ko'ksiga oltin kamar bog'lagan Inson O'g'liga †† o'xshash bir Kimsa ko'rindi. ¹⁴ Uning boshi, sochlari bamisli oq yung, qordek oppoq, ko'zlari esa otash alangasidek chaqnardi. ¹⁵ Uning oyoqlari ko'rada qizdirilgan yaltiroq misga o'xshardi, ovozi ko'p suvlarning shov-shuvini eslatardi. ¹⁶ O'ng qo'lida yetti yulduzni tutib turar, og'zidan o'tkir dudama qilich chiqazib turar edi. Uning yuzi kunning qizig'ida balqiydigan quyoshday balqib turardi.

¹⁷ Uni ko'rishim bilan oq, Uning oyoqlari ostiga jonsiz kabi yiqildim. U esa o'ng qo'lini ustimga qo'yib, shunday dedi: "Qo'rqma! Men Avvaliyu Oxiridirman. ¹⁸ Tirikman. O'lgan edim va mana, abadulabad tirikman. Omin. O'lim va tamug' ‡ ochqichlari Mendadir. ¹⁹ Shunday qilib, nimalar ko'rding, nimalar bo'lyapti, bundan so'ng nimalar yuz beradi, hammasini yozib bor. ²⁰ O'ng qo'linda sen ko'rgan yetti yulduz va yetti oltin shamdon siriga kelsak, yetti yulduz – yetti jamoatning farishtalari, yetti shamdon esa – yetti jamoatdir".

Efes shahridagi Masih jamoatiga

2 "Efesdagi jamoatning farishtasiga yoz:

Yetti yulduzni o'ng qo'lida Tutguvchi, yettita oltin shamdon orasida Yuruvchi shunday deydi: ² Sening ishlaring, mehnating, sabr-toqatingni bilaman, buzuq odamlarni ko'tara olmasligingni ham bilaman. Havoriy bo'lmagan holda o'zlarini havoriy deb aytganlarni sinading va yolg'onini fosh qilding. ³ Ha, sabr-toqating bor. Mening nomim uchun ko'pni boshdan kechirding va charchamading. ⁴ Biroq senga bir e'tirozim borki, sen ilk muhabbatingdan ayniding. ⁵ Endi qayerdan tushganingni esla! Tavba qil va avvalgi ishlaringni qilib yur. Aks holda, tavba qilmasang, qo'qqisdan sening yoningga kelib, shamdoningni joyidan siljitib yuboraman. ⁶ Lekin sendagi yaxshi fazilat shuki, sen nikolaychilarning †† ishlaridan nafratlanasan. Men ham ularidan nafratlanaman.

⁷ Ruhning jamoatlarga aytayotgan gaplarini qulog'i bor kishi eshitsin. G'olibga Xudoning jannatidagi hayot daraxti mevasidan yeyishni ehson etaman".

† *IBTIDO VA INTIHO*: aslida "Alfa va Omega", ya'ni yunon alif-besining birinchi va so'nggi harflari; borliqning boshida va oxirida turgan Parvardigor va Iso Masihning epitetidir; aynan qarang: 21:6, 22:13.

†† *INSON O'G'LI*: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang. ‡ *TAMUG'*: yunoncha "hades"; lug'atga qarang, yana qarang: Matto 16:18-19. †† *NIKOLAYCHILAR*: imonlilarni butparastlik va axloqsizlik yo'lga tortgan guruh bo'lsa kerak; yana qarang: 15-oyat.

Izmir shahridagi Masih jamoatiga

⁸ "Izmiridagi jamoatning farishtasiga yoz:

O'lgan bo'lib, tirilib Kelgan, Birinchi va Oxirgi shunday deydi: ⁹ Sening [ishlaring,] qayg'ularing, kambag'alligingni bilaman. Ammo holbuki, sen boysan! O'zlarini yahudiy deganlarning haqoratlarini ham bilaman. Ular yahudiy emas, balki shayton yig'inidirlar. ¹⁰ Boshga tushadigan azob-uqubatlardan hech qo'rqma. Mana, iblis sizlarni sinash uchun orangizdan ba'zilarni olib zindonga tashlaydi, o'n kungacha azob chekasizlar. O'limgacha sodiq qol, shunda Men senga hayot tojini beraman.

¹¹ Ruhning jamoatlarga aytayotgan gaplarini qulog'i bor kishi eshitsin. G'olib kelgan ikkinchi o'limdan † hech bir zarar ko'rmaydi".

Pergam shahridagi Masih jamoatiga

¹² "Pergamdagidagi jamoatning farishtasiga yoz:

O'tkir dudama qilich Sohibi shunday deydi: ¹³ [Sening ishlaringni bilaman.] Shaytonning taxti bo'lgan joyda yashayotganingni bilaman. Mening nomimga ixlos qo'yding. Hatto orangizdagi sodiq shohidim Antipa shayton o'tirgan yerda shahid bo'lgan kunlarda ham sen Menga bo'lgan imoningdan qaytmading. ¹⁴ Lekin senga bir oz e'tirozim bor: orangizda Bal'om †† ta'limotini tutuvchilar bor. Bal'om Isroil o'g'illarini yo'ldan urish uchun Boloqni ‡ tashviq qilgan edi, Boloq esa ularni butga qurbon qilingan go'sht yeyishga va zinokorlik qilishga unatdi. ¹⁵ Shuningdek, sening ichingda nikolaychilar ta'limotini tutuvchilar ham bor. ¹⁶ Endi tavba qil! Aks holda men zudlik bilan oldingga borib, O'z og'zimdagidagi qilich bilan o'sha gunohkorlarga qarshi jang qilaman.

¹⁷ Ruhning jamoatlarga aytayotgan gaplarini qulog'i bor kishi eshitsin. G'olibga sirli manna †† va bir oq tosh beraman. Bu toshning ustiga yangi bir ism yozilganki, uni toshni olgan kishidan boshqa hech kim bilmaydi".

Tiyatira shahridagi Masih jamoatiga

¹⁸ "Tiyatiradagi jamoatning farishtasiga yoz:

Ko'zlari otash alangasiday chaqnoq va oyoqlari yaltiroq misday porloq Xudoning O'g'li shunday deydi: ¹⁹ Sening ishlaring, sevging, imoning, fidoyiliging va sabringni bilaman. Oxirgi ishlaring avvalgisidan ko'proq ekanini ham bilaman. ²⁰ Lekin senga bir e'tirozim bor: Izavel degan xotinga yo'l qo'yibsan. U o'zini payg'ambar deb, qullarimga zinokorlik etishni va butga qurbon qilingan narsani yeyishni targ'ib qilib, ularni to'g'ri yo'ldan ozdirmoqda. ²¹ Tavba qilishi uchun unga muhlat berdim, ammo u zinokorligidan tavba qilmoqchi emas. ²² Mana, Men uni xastalik to'shagiga yotqizaman. U bilan birga zino qilganlarni ham, bordiyu qilmishlaridan tavba qilmasalar, buyuk kulfatga

† IKKINCHI O'LIM: jaxannam; aynan qarang: 20:14 va 21:8. †† BAL'OM: lug'atga qarang. ‡ BOLOQ: lug'atga qarang. †† MAN-NA: lug'atga qarang.

duchor qilaman. ²³ Uning farzandlariga o'lim urug'ini yog'diraman. Shunda butun jamoatlar Men ko'ngil va qalblarni sinab ko'rguvchi ekanimni bilib oladilar. Orangizdagi har bir kishini o'z qilmishiga yarasha taqdirlayman.

²⁴ Tiyatirada qolgan va bu ta'limotga ergashmagan, go'yo "shaytonning teranliklari" deyilgan sirlarga bosh suqmagan boshqalarning hammasiga aytaman: sizlarga boshqa og'irlik solmayman. ²⁵ Faqat Men kelguninga qadar, sizda bor bo'lganni qattiq ushlanglar. ²⁶ G'olib kelgan va oxirigacha Mening ishlarimga ergashganga xalqlar ustidan hukmronlik qilishni ato etaman. ²⁷ Bu iqtidorni Menga Otam ato qilgan, Men esa uni shogirdimga ato etaman. U temir tayoq ila xalqlarga cho'ponlik qiladi, ular esa sopol idish singari sinib ketadi. Unga tong yulduzini ham ato qilaman.

²⁹ Ruhning jamoatlarga aytayotgan gaplarini qulog'i bor kishi eshitsin".

Sardis shahridagi Masih jamoatiga

3 "Sardisdagi jamoatning farishtasiga yoz:

Xudoning yetti Ruhiga va yetti yulduzga Molik shunday deydi: Sening ishlaringni bilaman. Sening go'yo tirik degan noming bor, ammo o'likсан. ² Bedor bo'! O'lishga yuz tutmagan nimang qolgan bo'lsa, tuzatib qo'y. Sening ishlaring Xudoyim oldida tugal emasligini aniqladim. ³ Nima eshitgan va qabul qilgan bo'lsang, eslab amalga oshir va tavba qil. Agar bedor bo'lmasang, Men o'g'riday bosib kelaman, sen esa qaysi soatda seni bosib olishimni bilmaysan. ⁴ Biroq Sardisda o'z kiyimlarini bulg'atmagan bir necha odamlar bor. Ular Men bilan birga oq kiyimda yuradilar, ular bunga loyiqdir. ⁵ Kimki g'olib kelsa, shunday oq kiyim kiyadi. Men uning nomini hayot kitobidan o'chirmayman, Otam Xudo va Uning farishtalari oldida uning nomini tan olaman.

⁶ Ruhning jamoatlarga aytayotgan gaplarini qulog'i bor kishi eshitsin".

Filadelfiya shahridagi Masih jamoatiga

⁷ "Filadelfiyadagi jamoatning farishtasiga yoz:

Muqaddas va Haq, Dovudning kalitiga Molik, ochganini hech kim bekita olmaydigan, bekkitganini esa hech kim ocha olmaydigan Zot shunday deydi: ⁸ Sening ishlaringni bilaman. Mana, oldingdagi eshikni ochdim, uni hech kim bekita olmaydi. Senda kuch ko'p emas, ammo Mening so'zimni saqlading, nomimni inkor etmading. ⁹ Mana, shayton yig'inidan bo'lganlarni Men nima qilarkanman? Ular o'zlarini yolg'ondan yahudiy deydilar, ammo yahudiy emaslar. Men ularni shunday ko'ygga solamanki, kelib sening oyog'ingga sajda qiladilar, Men seni naqadar sevganimni bilib oladilar. ¹⁰ Sen Mening sabr qilish haqidagi amrimni bajo keltirding, shuning uchun Men yer yuzi bo'ylab yashovchilarni sinash uchun yuboriladigan vasvasa soatidan seni asrayman. ¹¹ Men tezda kelaman. Qo'lingda nimang bo'lsa, mahkam tut, zinhor biror

kimsa tojingni tortib olmasin. ¹² G'olibni Men Xudoyimning ma'badida ustun qilaman, u boshqa u yerdan chiqmaydi. Uning peshanasiga Xudoyimning nomini, shuningdek, Xudoyim oldidan, osmondan tushadigan Xudoyimning shahri – yangi Quddusning nomini va O'zimning yangi nomimni ham yozaman.

¹³ Ruhning jamoatlarga aytayotgan gaplarini qulog'i bor kishi eshitsin".

Laodikiya shahridagi Masih jamoatiga

¹⁴ "Laodikiyadagi jamoatning farishtasiga yoz:

Omin †, ishonchli va haqiqiy Shohid, Xudo yaratganlarining Boshlig'i shunday deydi: ¹⁵ Sening ishlarini bilaman, sen na sovuq va na issiqsan. O, qani edi yo sovuq, yo issiq bo'lsang! ¹⁶ Sen issiq ham, sovuq ham emas, balki iliq bo'lganing uchun seni og'zimdani chiqarib yuboraman. ¹⁷ Sen: "Boyman, boyib ketdim, hech narsadan kam-ko'stim yo'q", – deysan-u, ammo ayanchli, achinarli, qashshoq, ko'r va yalang'och ekanligingni bilmaysan! ¹⁸ Senga maslahat beraman: boyishing uchun Mendan o'tda toblangan oltin, yalang'ochlik aybing ko'rinmasligi uchun oq kiyim, ko'rishing uchun ko'zga surtadigan malham sotib ol.

¹⁹ Men kimni sevsam, uning gunohini fosh qilaman va adabini beraman. Shunday ekan, g'ayratga kel va tavba qil.

²⁰ Mana, Men eshik oldida turib, taqillatayapman. Kimda-kim ovozimni eshitib eshikni ochsa, Men uning yoniga kiraman; Men u bilan, u Men bilan kechki ovqatni baham ko'ramiz. ²¹ G'olibga O'zim bilan birga taxtimda o'tirishni ato etaman. Chunki Men ham g'olib kelib, Otam bilan birga Uning taxtida o'tirdim.

²² Ruhning jamoatlarga aytayotgan gaplarini qulog'i bor kishi eshitsin".

Arshi A'lo

4 Shundan keyin bir qaragan edim, osmonda lang ochiq bir eshikni ko'rdim. Ilgari men bilan gaplashgan karnay sadosiga o'xshash o'sha ovoz yana eshitildi: "Bu yoqqa chiq, bundan keyin nima yuz berishini senga ko'rsataman".

² Shu payt men Ilohiy Ruhning ta'sirida qoldim. Bir qaragam, osmonda bir taxt – Arshi A'lo turar, unda bir Siymo o'tirar edi. ³ O'tirgan Siymo olmos va la'lga o'xshash yaltiroq edi. Arshi A'lo atrofida zumradnamo kamalak bor edi. ⁴ Tevarakda yana yigirma to'rtta taxt turar, bu taxtlarda boshlarida oltin toj va oq kiyim kiygan yigirma to'rt nafar oqsoqol o'tirar edi. ⁵ Arshi A'lo-dan chaqmoq chaqib, momaqaldiroqning guldiragan ovozi kelardi. Arshi A'lo oldida Xudoning yetti Ruhi bo'lgan yettita mash'al yonib turardi. ⁶ Arshi A'loning old qismida oynaga o'xshagan, billurday dengiz bor edi.

Arshi A'loning o'rta qismi va atroflarida to'rtta jondor turar edi, ularning oldi va orqasi ko'zlar bilan qoplan-

† OMIN: "barqaror", "shunday bo'lsin" degan duo iborasi. Bu yerda Masihning unvoni bo'lib "ishonchli", "haqiqiy" demakdir; yana qarang: 2-Korinfliklar 1:20.

gan edi. ⁷ Birinchi jondor arslonga, ikkinchisi buzoqqa o'xshar edi, uchinchi jondorning yuzi odamsimon, to'rtinchisi esa uchayotgan burgutga o'xshar edi. ⁸ Bu to'rt jondorning har birining oltita qanoti bor edi. Ular ichin-tashin, har taraflama ko'zlar bilan qoplangan edi. Kechasiyu kunduzi ular tinmay shu so'zlarni takrorlaydi:

"Azaldan bor bo'lgan, hozir bor,
Kelajakda ham bor bo'lg'usi
Sarvari koinot, Tangri Taolo
Muqaddas, muqaddas, muqaddasdir!"

⁹ Jondorlar Arshi A'loda o'tirgan, to abad barhayot Siymoga izzat-ikrom va shukronalar qilishi bilan, ¹⁰ yigirma to'rt nafar oqsoqol taxtdagi to abad barhayot Siymo oldida yerga yaslanib, sajda qilib, tojlarini taxt oldiga tashlab, shunday deydilar:

¹¹ "Yo Rabbimiz, yo Xudoyimiz!

Sen shon-shuhrat, izzat-ikrom,
Kuch-qudratni egallashga loyiqsan.

Zero Sen butun borliqni yaratding,

Hamma narsa Sening irodang ila vujudga keldi".

Muhrli kitob va Qo'zi

5 Arshi A'loda o'tirgan Siymoning o'ng qo'lida ichi ham, tashi ham yozuvdan iborat, yettita muhr bilan muhrlangan bir kitob ko'rdim. ² Kuchli bir farishta baland ovoz bilan: "Kitobni ochishga va uning muhrlarini yechishga kim loyiq?" – deya e'lon qilayotganini ko'rdim. ³ Biroq na osmonda, na yer yuzida, na yer ostida kitobni ocha oladigan yoki ichiga nazar sola oladigan biror kimsa yo'q edi. ⁴ Kitobni ochib o'qishga yoki hatto ichiga nazar solishga ham loyiq biror kimsa topilmaganligidan, men ko'p yig'ladim. ⁵ Shunda oqsoqollardan biri menga: "Yig'lama! – dedi. – Mana, Yahudo qabilasidan bo'lgan Arslon, Dovud zotidan bo'lgan G'olib kitobni ochib, yetti muhrni yechishga qodir".

⁶ To'rt jondor va oqsoqollar qurshab olgan Arshi A'loning o'rtasida bo'g'izlangan kabi bir Qo'zi turganini ko'rdim. Qo'zining yetti shoxi va yetti ko'zi bor edi; bu-lar Xudoning yer yuziga yuborgan yetti Ruhidir. ⁷ Qo'zi kelib, Arshi A'loda o'tirgan Siymoning o'ng qo'lidan kitobni oldi. ⁸ U kitobni olganda, to'rt jondor va yigirma to'rt oqsoqol Qo'zining oldida yerga yuz tuban yiqilishdi. Har birining qo'lida bir chang va xushbo'y tutatqilarga to'la oltin kosalar bor edi. Xushbo'y tutatqilar – azizlarning duoyu ibodatlarini demakdir. ⁹ Ular quyidagicha yangi qo'shiq aytishar edi:

"Sen kitobni olishga,

Uning muhrlarini yechishga loyiqsan!

Chunki Sen bo'g'izlangan eding,

O'z qoning evaziga har bir qabila, til, xalq va millatdan

Xudo uchun odamlarni qo'lga kiritding.

¹⁰ Bizni Xudoyimizga shohlar va ruhoniylar qilding, Bizlar yer yuzida hukm surajakmiz".

¹¹ Keyin Arshi A'lo, jondorlar va oqsoqollarning atrofida ko'p farishtalarni ko'rdim, ularning ovozlari eshitdim.

Ularining sanog'iga yetib bo'lmas, ming-minglab, lak-lak edilar. ¹² Ular baland ovoz bilan derdilar:

“Bo'g'izlangan Qo'zi kuch-qudrat, boylik,
Donishmandlik, saltanat, shuhratu shavkat,
Hamdu sanolarga sazovordir!”

¹³ Ko'kdayu yerdagi, yer ostidagi, dengiz yuzidagi va ichidagi har bir maxluqot, har bir mavjudotning shunday deganini eshitdim:

“Arshi a'loda o'tirgan Xudo va Qo'zi
Abadulabad hamdu sanolar, shon-shuhratlar,
Izzat-ikrom va saltanatga sazovordir!”

¹⁴ To'rt jondor: “Omin!” – dedilar. Yigirma to'rt oqsoqol esa yuz tuban yiqilib, [ilalabad barhayot Bo'lganga] sajda qildilar.

Dastlabki olti muhrni buzish

6 Keyin men Qo'zining yetti muhrdan birini buzganini ko'rdim. O'sha paytda to'rt jondordan biri momaqaldiroqqa o'xshash ovoz bilan: “Chiqib qaragin!” – deganini eshitdim. ² Men bir qaragam, bir oq ot, ustida kamalagi bor suvorini ko'rdim. Unga bir toj berildi. U g'oliblarcha yo'lga otlandi, yana g'alaba qozonishga chiqdi.

³ Qo'zi ikkinchi muhrni buzganda, ikkinchi jondor: “Chiqib qaragin!” – deganini eshitdim. ⁴ Shu payt boshqa jiyron ot chiqib qoldi. O'tliqqa katta qilich – insonlar bir-birini zolimlarcha o'ldirishi uchun dunyodan tinchlikni olish qudrati berildi.

⁵ Qo'zi uchinchi muhrni buzganda, uchinchi jondor: “Chiqib qaragin!” – deganini eshitdim. Bir qaragam, qora bir ot chiqayotganini ko'rdim. O'tliqning qo'lida tarozi bor edi. ⁶ Men to'rt jondorning orasidan shunday bir ovoz eshitganday bo'ldim: “Bir tog'ora bug'doy bir kumush tangaga †, uch tog'ora arpa bir kumush tangaga. Ammo zaytun yog'i va sharobga zarar yetkazma!”

⁷ Qo'zi to'rtinchi muhrni buzganda, “Chiqib qaragin!” degan to'rtinchi jondorning ovozini eshitdim. ⁸ Bir qaragam, bir saman ot chiqayotgan ekan. Otga mingan suvorining nomi O'lim edi. Tamug' †† uning ketidan kelayotgan edi. Ularga qilich bilan, qahatchilik va o'lat bilan, yerning vahshiy hayvonlari bilan odamlarni qirish uchun yerning to'rtidan bir qismi ustidan hokimlik berildi.

⁹ Qo'zi beshinchi muhrni buzganda, Xudoning kalomi va bergan shahodatlarini tufayli shahid bo'lganlarning jonlarini qurbongoh poyasida ko'rdim. ¹⁰ Baland ovoz bilan faryod qilib shunday derdilar: “Ey muqaddas va haqqoniy Hukmdor, qachongacha hukm etmay va dunyoda yashayotganlardan qonimizning intiqomini olmay turasan?” ¹¹ Ularning har biriga oq libos berildi. O'zlari kabi o'ldiriladigan hamkor va birodarlari soni to'lmagunga qadar, qisqa bir muddat tinch qolishlari ularga aytili.

† KUMUSH TANGA: yunoncha “dinar” – taqriban bir kunlik ish haqi; ko'rsatilgan narxlar og'ir qaxatchilik davrini bildiradi. †† TAMUG': yunoncha “hades”; lug'atga qarang.

¹² Qo'zi oltinchi muhrni buzganda, qaragam, buyuk zilzila bo'layotganini ko'rdim. Quyosh xuddi qora xirqa-ga burkangandek qorong'ilashdi, oy esa laxta qonga aylandi. ¹³ Kuchli shamol anjir daraxtini silkitganda xom anjirlar yerga qanday to'kilsa, osmondagi yulduzlar ham xuddi shunday yer yuziga to'kildi. ¹⁴ Osmon daftarday o'ralib, yo'qolib ketdi. Har bir tog' va orol joyidan siljidi. ¹⁵ Dunyoning shohlariyu mansabdorlari, boylari, mingboshilari, zo'ravonlari, erkinu tutqinlar – bari g'orlarga va tog'larning qoyalari orasiga yashirindilar. ¹⁶ Ular tog'u qoyalarga: “Ustimizga qulang, taxtda o'tirgan Siymodan va Qo'zining g'azabidan bizni asrang!” ¹⁷ Uning buyuk qahr-g'azab kuni keldi-ku! Unga kim bardosh bera oladi?! – deb yolvorar edilar.

Muhrlangan 144000 kishi

7 Shundan keyin yer yuzining to'rt burchagida turgan to'rt nafar farishtani ko'rdim. Yel esib, yerga ham, dengizga ham, biron daraxtga ham tegmasin deb, ular yer yuzining to'rt shamolini ushlab turar edilar. ² So'ngra men barhayot Xudoning muhrini ushlab turgan, kunchiqardan chiqayotgan boshqa bir farishtani ko'rdim. U yerga va dengizga zarar yetkazish uchun qudrat olgan to'rtta farishtaga baland ovoz bilan xitob qildi: ³ “Xudoyimizning qullari peshanalariga muhr bosmagunimizcha, na yerga, na dengizga, na daraxtlarga biron zarar yetkazmanglar!”

⁴ Men muhrlangan kishilarning sonini eshitdim. Bani Isroil qabilalarining barchasidan yuz qirq to'rt ming kishi muhrlangan edi:

⁵ Yahudo qabilasidan o'n ikki ming kishi muhrlangan edi.

Ruben qabilasidan o'n ikki ming,

Gad qabilasidan o'n ikki ming,

⁶ Osher qabilasidan o'n ikki ming,

Naftoli qabilasidan o'n ikki ming,

Manashe qabilasidan o'n ikki ming,

⁷ Shim'o'n qabilasidan o'n ikki ming,

Leviy qabilasidan o'n ikki ming,

Issoxor qabilasidan o'n ikki ming,

⁸ Zavulun qabilasidan o'n ikki ming,

Yusuf qabilasidan o'n ikki ming,

Benyamin qabilasidan o'n ikki ming kishi muhrlangan edi.

Oq kiyimli olomon

⁹ Shundan keyin qaragam, har xil millatdan, barcha qabilalar, xalqlar va tillardan bo'lgan, uning hisobiga yetib bo'lmaydigan darajada ulkan bir olomon Arshi A'lo oldida, Qo'zining huzurida turardi. Hammasi oq libos kiyib, qo'llarida xurmo novdasini tutar edilar.

¹⁰ Ular baland ovoz bilan: “Najotkorlik taxtda o'tirgan Xudoyimizga va Qo'ziga xosdir!” – deb xitob qilishar edi. ¹¹ Hamma farishtalar taxt, oqsoqollar va to'rt jondorning atrofida turar edilar. Taxtning oldida o'zlarini

yuz tuban yerga tashlab, Xudoga sajda qilib, bunday aytishar edi:

¹²“Omin!

Hamdu sanolar, shon-shuhrat, donishmandlik, Shukronayu sharaflar, qudrat va saltanat Abadulabad bizning Xudoyimizga xosdir! Omin”.

¹³Oqsoqollardan biri gap boshlab mendan so'radi:

– Oq libos kiygan bu odamlar kim, ular qayerdan kelganlar?

¹⁴– Ey taqdir, buni siz bilasiz, – dedim men. U menga shunday aytdi:

– Bular buyuk qayg'udan o'tib chiqqanlar. Liboslarini yuvib, Qo'zining qoni bilan oqartirganlar. ¹⁵Shuning uchun ular Xudoning taxti oldida turadilar va Uning ma'badida kecha-kunduz xizmat qiladilar. Taxtda O'tirgan esa chodirini ularning ustiga quradi. ¹⁶Ular boshqa och qolmaydilar ham, chanqamaydilar ham. Endi na quyosh, na biron-bir jazirama ularni qizitmaydi. ¹⁷Chunki taxt o'rtasidagi Qo'zi ularni boqadi, obi hayot buloqlariga olib boradi. Xudo ularning ko'z yoshlarini butunlay artib yuboradi.

Yettinchi muhrni buzish

8 Qo'zi yettinchi muhrni buzganda, osmon yarim soatcha sukunatda qoldi. ²Men Xudoning huzurida turgan yetti farishtani ko'rdim. Ularga yettita karnay berildi.

³Boshqa bir farishta kelib, qurbongohning oldida turdi. Uning qo'lida xushbo'y tutatqilar tutatishga moslangan oltin idish bor edi. Arshi A'lo oldidagi oltin qurbongoh ustida bag'ishlasin deb, barcha azizlarning ibodatlarini bilan qorishtirish uchun unga ko'p xushbo'y tutatqilar berildi. ⁴Azizlarning ibodatlarini bilan tutatqilarning tutuni farishtaning qo'lidan Xudoning oldiga ko'tarildi. ⁵Farishta tutatqi tutatayotgan idishni oldiyu, uni qurbongohdagi otash bilan to'ldirib, yer yuziga uloqtirib yubordi. O'shanda gulduros sadolari yangrab, yashinlar chaq nab, zilzila boshlandi.

Yetti oxirzamon karnayi

⁶Keyin qo'llarida yetti karnay tutgan yetti farishta karnay chalishga chog'landilar.

⁷Birinchi farishta karnay chaldi. Qon aralash do'l va otash paydo bo'ldi va yer yuziga yog'dirildi. Yerning uchdan biri, daraxtlarning uchdan biri va butun o'to'lanlar yonib ketdi.

⁸Ikkinchi farishta karnay chaldi. Xuddi lovullab yonayotgan katta tog' dengizning ichiga otilganday bo'ldi va dengizning uchdan biri qonga aylandi. ⁹Dengizdagi jonli maxluqlarning uchdan bir qismi o'ldi va kemalarning uchdan bir qismi nobud bo'ldi.

¹⁰Uchinchi farishta karnay chaldi. Osmondan mash'al bo'lib yonayotgan ulkan bir yulduz daryolarning uchdan biriga, shuningdek, suv buloqlariga tushdi.

¹¹Bu yulduzning oti Erman edi. Suvlarning uchdan bir

qismi ermanga aylandi, shunday taxirlashib ketgan suvdan ichib ko'p odamlar o'ldi.

¹²To'rtinchi farishta karnay chaldi. Quyoshning uchdan biri, o'ning uchdan biri va yulduzlarning uchdan biri zararlandi. Natijada ularning uchdan bir qismi qorong'ilashdi, kunduzning ham, tunning ham uchdan bir qismi yorug'siz qoldi.

¹³Keyin qaragam, osmonning o'rtasida uchib borayotgan bir burgut [†] baland ovoz bilan shunday deganini eshitdim: “Karnaylarini chaladigan boshqa uchta farishtaning karnay sadosidan yer yuzida yashayotganlarning holiga voy, voy, voy!”

Beshinchi karnay: tubsizlik qa'ridan chiqqan chigirtkalar

9 Beshinchi farishta karnay chaldi. Osmondan yerga tushgan bir yulduzni ko'rdim. Unga tubsizlik qa'ring kaliti berilgan edi. ²U tubsizlik qa'ring qulfini ochdi. Tubsizlik qa'ridan katta o'choqdan o'rlayotgan dudga o'xshash tutunlar chiqdi. Tubsizlik qa'ridan o'rlayotgan tutundan quyosh va havo qorong'ilashib ketdi. ³Tutundan chigirtkalar chiqib, yer yuziga tarqaldi. Ularga yer yuzidagi chayonlarning kuchiga o'xshash bir kuch berilgan edi. ⁴Chigirtkalarga yer yuzidagi o't-o'lanlarga ham, bironta ko'kalamzor yoki daraxtga ham tegmanglar, faqat peshanalarida Xudoning muhri bo'lmagan odamlargagina zarar yetkazinglar, deb buyurildi. ⁵Chigirtkalarga odamlarni o'ldirishga emas, faqat ularga besh oy azob berishga ruxsat etildi. Ular bergan azob esa chayon insonni chaqqandagi azobday edi. ⁶Bu hodisa sodir bo'ladigan kunlarda insonlar o'limni izlaydilar, ammo uni topa olmaydilar. O'limni istab qoladilar, ammo o'lim ulardan qochadi.

⁷Chigirtkalarining ko'rinishi jangga shaylangan otlarga o'xshar edi. Ularning boshida oltin tojga o'xshash buyumlar bor, yuzlari esa odamsimon edi. ⁸Sochlari ayollar sochiga, tishlari esa arslon tishiga o'xshar edi. ⁹Ko'kraklari xuddi temir zirhday, qanotlarining tovushi esa urushga yelib borayotgan tumonat otlaru jang aravalarining tovushini eslatar edi. ¹⁰Chayonlarga o'xshash dumlari va nishlari bor edi. Insonlarga besh oy zarar yetkazish uchun olgan qudratlari o'sha dumlarida edi. ¹¹Ularning ustida tubsizlik qa'ring farishtasi hukmronlik qiladi. Bu farishtaning oti yahudiycha Abaddo'n, yunoncha Apollion ^{††} demakdir.

¹²Birinchi “voy” o'tdi, mana bundan keyin yana ikkita “voy” bor.

Oltinchi karnay: otliq qo'shinlar

¹³Oltinchi farishta karnay chaldi. Xudo huzuridagi oltin qurbongohning to'rtta shoxi tomondan bir ovoz eshitdim. ¹⁴Bu ovoz qo'lida karnay bo'lgan oltinchi farishtaga: “Buyuk Frot daryosi bo'yida bog'lab qo'yilgan to'rt farishtani yechib yubor!” – dedi.

[†] Boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “farishta”. ^{††} ABAD-DO'N...APOLLION: ikkovi ham “halokat”, “halok qiluvchi” demakdir; yana qarang: Zavur 87:12-13.

¹⁵ Insonlarning uchdan birini o'ldirsin deb, o'sha soat, o'sha kun, o'sha oy va o'sha yil uchun hozir turgan to'rtta farishta bo'shatib yuborildi. ¹⁶ Oqliq qo'shinlar soni ikki yuz million edi, men ularning sonini eshitdim. ¹⁷ Men vahiyda otlar bilan suvorilarni bunday holatda ko'rdim: ularning olov, lojuvard va oltingugurt rangli zirhlari bor edi. Otlarning boshi arslon boshiga o'xshar, og'izlaridan olov, tutun va oltingugurt chiqib turar edi. ¹⁸ Insoniyatning uchdan biri bu uch balodan – otlar og'zidan chiqayotgan olov, tutun va oltingugurtdan o'ldi. ¹⁹ Chunki otlarning kuchi og'zi va dumlaridadir. Dumlarida ilonga o'xshagan boshlari bor, bu boshlari bilan zarar yetkazadilar.

²⁰ Bu balolardan omon qolgan insonlar esa o'z qilmishlaridan tavba qilmadilar. Jinlarga bosh egishdan, ko'rolmaydigan, eshitolmaydigan, yurolmaydigan oltin, kumush, mis, tosh va yog'och butlarga sajda qilishdan voz kechmadilar. ²¹ O'zlarining qotillik, jodugarlik, zinokorlik va o'g'riliklaridan ham tavba qilmadilar.

Farishta va kitobcha

10 Men osmondan tushayotgan, bulutga burkangan kuchli boshqa bir farishtani ham ko'rdim. Uning boshi uzra kamalak bor edi. Yuzi quyoshday yaltirar, oyoqlari olov ustunlariday lovullab turar edi. ² Uning qo'lida ochilgan bir kitobcha bor edi. U o'ng oyog'ini dengiz ustiga, chap oyog'ini esa yer yuziga qo'yganicha, ³ arslon bo'kirganday kuchli ovoz bilan hayqirdi. U hayqirgan mahalda yettita momaqaldiroq ham o'z tovushlari bilan gapga kirdi. ⁴ Yettita momaqaldiroq o'zicha gapira boshlaganda, men yozmoqchi bo'ldim. Lekin osmondan:

– Yettita momaqaldiroqning gaplarini yozma, muhrlab sir saqla! – degan tovush eshitdim.

⁵ Dengiz va yer yuzida turgan, men ko'rgan farishta o'ng qo'lini osmonga ko'tardi. ⁶ Osmon va undagi borliqni, yer va ustidagi borliqni, dengiz va ichidagi borliqni yaratgan, abadulabad barhayot bo'lgan Parvardigor haqi qasam ichib, farishta dedi:

– Endi muhlat uzaymaydi. ⁷ Mana, yettinchi farishta karnay chalib ovoz beradigan kunlarda, Xudo O'z qullari – payg'ambarlarga ma'lum qilgan O'zining sirli murod-maqsadini butkul amalga oshirgay.

⁸ Osmondan eshitilgan ovoz menga yana gapirib: – Bor, dengiz va yer ustida turgan farishtaning qo'lidagi ochiq kitobchani ol, – dedi. ⁹ Men farishtaning yoniga borib:

– Kitobchani menga bergil, – dedim. Farishta menga:
– Kitobchani olib, uni yegin! Qorningda bir taxirlik hosil qiladi, ammo og'zing asalday shirin bo'ladi, – dedi.

¹⁰ Men kitobchani farishtaning qo'lidan olib yedim. Og'zim asaldek shirin bo'ldi. Ammo uni yeganimdan keyin qornim achishib ketdi. ¹¹ So'ngra farishta menga:

– Sen yana ko'p xalqlar, millatlar, tillar va podshohlar haqida bashorat qilishing kerak, – dedi.

Ikki oxirzamon shohidi

11 Menga hassaga o'xshash bir qamish berilib, shunday deyildi: “Tur, Xudoning ma'badini va qurbongohni o'lchab chiq, unda sajda qiluvchilarni sanab chiq. ² Lekin ma'badning tashqarisidagi hovlini qoldir, uni o'lchama. Chunki u yer majusiylarga berilgan. Ular tabarruk shaharni qirq ikki oy oyoq osti qiladilar. ³ Men ikki shohidimga qudrat beraman, ular jul† kiygan holda bir ming ikki yuz oltmish kun payg'ambarlik qiladilar”.

⁴ Bular dunyoning Rabbi oldida turajak ikkita zaytun daraxti va ikkita mash'aldir. ⁵ Agar kim ularga ozor bermoqchi bo'lsa, og'izlaridan o't chiqib, dushmanlarini yeb bitiradi. Ularga ozor berishni istagan shunday o'ldirilishi kerak. ⁶ Ular payg'ambarlik qiladigan kunlarda yerga yomg'ir yog'masin, deb ko'k yuzini bog'lash qudratiga egadirlar. Ular suvni qonga aylantirish va yer yuzini istagan vaqtida turli baloyu ofatlarga yo'liqtirish qudratiga egadir.

⁷ Ular shahodat berib bo'lgandan keyin, tubsizlik qaridan chiqqan vahshiy hayvon ular bilan jang qiladi, ularni yengadi va o'ldiradi. ⁸ Ularning jasadlari buyuk shaharning maydoniga tashlanib qoladi. Bizning Rabbimiz ham o'sha shaharda xochga mixlangan edi, uning ramziy nomi Sado'm †† va Misrdir ‡. ⁹ Barcha xalqlardan, qabilalardan, turli til va millatlardan bo'lgan odamlar uch yarim kun ularning jasadlariga ko'z olaytirib, dafn etishga ruxsat berishmaydi. ¹⁰ Yer yuzida yashayotganlar bundan sevinib xursandchilik qilishadi va bir-birlariga hadyalar yuborishadi. Chunki ikkala payg'ambar yer yuzida yashovchilarga ko'p azob bergan edilar.

¹¹ Uch yarim kundan keyin ikki payg'ambarning vujudiga Xudodan hayot ruhi kirdi va ular oyoqqa turdilar. Ularni ko'rganlarga qattiq dahshat tushdi. ¹² Ikki payg'ambar samodan kelgan baland bir ovoznig: “Bu yoqqa chiqinglar!” – deganini eshitiboq, dushmanlarining ko'z o'ngida bulut ichida osmonga ko'tarilishdi.

¹³ O'sha zahoti shiddatli bir zilzila yuz berdi va shaharning o'ndan bir qismi quladi. Zilzilada yetti ming kishi nobud bo'ldi. Qolganlari esa dahshatda qolib, samodagi Xudoga hamdu sano aytishdi.

¹⁴ Ikkinchi “voy” o'tdi. Mana, uchinchi “voy” tez yaqinlashyapti.

Yettinchi karnay: samodagi hamdu sano

¹⁵ Yettinchi farishta karnay chaldi. Osmonda baland ovozlar yangradi:
“Bu dunyoning hukmronligi Xudovandimizga
Va Uning Masihiga o'tdi endi.
U abadulabad hukmronlik qiladi!”.

† JUL: motam alomati va payg'ambar qiyofasi; yana qarang: Matto 11:21, Ibtido 37:34, Zabur 68:12. †† SADO'M: Xudo elchilariga vahshat qilgan qadimiy shahar; qarang: Ibtido 19-bob. ‡ MISR: Xudo xalqini asir qilgan mamlakat; ikkovi Xudosiz xalq shohliklarining ramzi.

¹⁶ So'ng Xudoning huzurida taxtlarida o'tirgan yigirma to'rt nafar oqsoqol yuz tuban yerga tashlandilar va Xudoga sajda qilib dedilar:

¹⁷ "Yo Rabbiy, Tangri Taolo,
Har narsaga qodir Sarvari koinot!
Hozir borsan, ilgari bo'lgansan.
Kelajakda ham bor bo'lajaksan.
Biz Senga shukrlar qilamiz.
Sen buyuk qudratingni amalga oshirib,
Shoh o'rnini egallading.

¹⁸ Elu xalqlar g'azablangan edi,
Sen ham g'azabga minding.
Ana, o'liklarni hukm qilish vaqt-soati keldi,
Qullaring – payg'ambarlar va azizlaring
Hamda Sendan qo'rqqan kattayu kichiklarni
O'z qilmishlariga yarasha taqdirlash vaqt-soati keldi,
Yer yuzini xarob qiluvchilarni xarob qilish vaqt-soati keldi!"

¹⁹ Keyin Xudoning osmondagi ma'badi ochildi. Ma'bad-da Uning Ahd Sandig'i † ko'rindi. O'shanda chaqmoq chaqib, momaqaldiroq sadolari yangradi, zilzila boshlandi, shiddatli do'l yog'di.

Tuqqan ayol va ajdaho

12 Osmonda ajoyib bir alomat – quyoshga burkangan bir ayol paydo bo'ldi. Uning oyoqlari ostida oy va boshida o'n ikki yulduzli toj bor edi. ² Ayol homilador bo'lib, uni to'lg'oq tutar, dard bilan baqirar edi.

³ So'ngra osmonda boshqa bir alomat ko'rindi: yetti boshli, o'nta shoxli, yetti boshiga yetti toj kiygan ulkan qizil ajdaho paydo bo'ldi. ⁴ U dumi bilan osmondagi yulduzlarning uchdan birini sidirib, yerga uloqtirdi. Keyin ajdaho tug'ayotgan ayolning chaqalog'ini yutib yuborish uchun uning oldida kutib turdi. ⁵ Ayol o'g'il tug'di. O'g'lon Xudoning huzuriga, Arshi A'loga keltirildi, chunki u barcha xalqlarni temir hassa bilan boqishi kerak. ⁶ Ayol esa cho'l tomon, Xudo maxsus hozirlagan joyga qochib ketdi. U yerda u bir ming ikki yuz oltmish kun boqilishi lozim.

⁷ Osmonda jang bo'ldi. Mikoil †† va uning farishtalari ajdahoga qarshi urishdilar. Ajdaho ham o'zining farishtalari bilan urushga tushdi. ⁸ Ammo ajdaho g'olib kelmadi. Osmonda ularga boshqa joy qolmadi. ⁹ Ulkan ajdaho – iblis va shayton deb atalgan, butun dunyoni aldab yo'ldan ozdirayotgan o'sha almisoq ilon o'z farishtalari bilan birga yer yuziga otili.

¹⁰ O'shanda samodan baland ovoz bilan aytilgan bu so'zlarni eshitdim:

"Endi Xudoyimiz najotkorligi, qudrati, saltanati
Hamda Uning Masihi hukmronligi o'rnatildi.
Endi birodarlarimizning tuhmatchisi,
Xudoyimiz huzurida ularga kecha-kunduz tuhmat qilayotgan iblis tashqariga otili.

¹¹ Ular Qo'zining qoni sharofati bilan va O'zlarining shahodat kalomi bilan uni yengdilar.

† AHD SANDIG'I: lug'atga qarang. †† MIKOIL: Xudo xalqini qo'riqlovchi kuchli bosh farishta; qarang: Yahudo 9-bob (Tavrot, Doniel 10:10-21).

Ular o'z jonlarini to o'lguncha sevmagan edilar.

¹² Shodlaning, ey osmonu falak va unda yashovchilar!
Ammo yer va dengizning holiga voy!
Zero iblis vaqt oz qolganini bilib,
Mudhish qahr-g'azab ila sizning oldingizga tushdi".

¹³ Ajdaho o'zining yer yuziga otilganini ko'rgach, o'g'il bola tuqqan ayolni ta'qib qila boshladi. ¹⁴ Ayol ilon oldidan cho'l tomon qochib ketdi, o'z joyiga uchib borishi uchun unga katta burgutning ikki qanoti berildi. O'sha yerda u uch yarim yil ‡ boqilishi lozim. ¹⁵ Ilon esa, uni sel olib ketsin deb, ayolning ketidan quvib, og'zidan daryoday suv to'kdi. ¹⁶ Ammo yer xotinga yordam berdi; yer og'zini ochib, ajdaho quyib yuborgan daryoni yutib yubordi. ¹⁷ Ajdaho ayolga qarshi darg'azab bo'ldi. U ayol naslidan omon qolganlar bilan, ya'ni Xudoning amrini saqlagan va Iso Masihning shahodatiga sodiq qolganlar bilan jang qilgani chiqdi.

Dengizdan chiqqan hayvon

13 Men dengiz sohilidagi qumloq ustida turgan edim. To'satdan yetti boshli, o'nta shoxli bir hayvon dengizdan chiqayotganini ko'rib qoldim. Shoxlarida o'nta toj bor edi, boshlarida esa kufrona nomlar yozilgan edi. ² Men ko'rgan hayvon qoplonga o'xshar edi. Oyoqlari ayiqning oyog'iga, og'zi esa arslonning og'ziga o'xshar edi. Ajdaho unga o'z qudrati, taxti va buyuk iqtidorini berdi. ³ Men hayvonning boshlaridan birini o'lar holatda yaralangan taxlitda ko'rdim. U o'lay deganda, yarasi sog'ayib qoldi. Shunda butun jahon hayvonning ketidan baqrayib, dong qotib qoldi, hayvonga bunday iqtidor bergan ajdahoga sajda qilishdi. ⁴ Odamlar: "Bu hayvonga o'xshagan yana kim bor ekan? U bilan kim urisha olar ekan?" – deb hayvonga ham sajda qilishdi.

⁵ Hayvonga takabburona va kufrona so'zlar sochadigan og'iz berildi, u qirq ikki oy davomida bu iqtidorini amalda ko'rsatdi. ⁶ Xudoga qarshi kufr aytish, Uning nomi va makoni hamda osmonda yashovchilarga qarshi kufrlar yog'dirish uchun hayvon og'zini ochdi. ⁷ Unga Xudo azizlari bilan urishish hamda ularni yengishga ruxsat berildi. Unga har bir qabila, xalq, til va millat ustidan hokimlik qilish iqtidori berildi.

⁸ Yer yuzida yashayotganlarning hammasi hayvonga sajda qilishadi, faqat dunyo yaratilganidan beri bo'g'izlangan Qo'zining hayot kitobiga ismi qayd bo'lganlar bundan istisnodir.

⁹ Qulog'i bor kishi quloq solsini! ¹⁰ Kimki asirlikka olib borsa, o'zi asirlikka tushar.

Kimki qilichdan o'tkazsa, o'zi qilichdan o'tar.
Bunda Xudo azizlarining sabru imoni darkor.

Yerdan chiqqan hayvon

¹¹ Bundan so'ng men yerdan chiqayotgan boshqa bir hayvonni ko'rdim. Qo'zi kabi ikkita shoxi bor edi va aj-

‡ UCH YARIM YIL: yunoncha "bir muddat, muddatlar va yarim muddat" (aynan Doniel 7:25, 12:7). Bu ibora ilgariroq 42 oy va 1260 kun deb belgilangan muddatga to'g'ri kelsa kerak (qarang: 11:2-3, 12:6); musibat muddati cheklanganini bildiradi.

daho kabi gapirardi. ¹² U birinchi hayvonning butun iqtidori bilan uning oldida amal qilardi. Hayvon butun yer yuzini va unda yashovchilarni o'lar holatdagi yarasi sog'aygan birinchi hayvonga sajda qilishga majbur qil-di. ¹³ U insonlar oldida hatto osmondan yerga olov tushirishga qadar ajoyib mo'jizalar yaratdi. ¹⁴ Birinchi hayvon oldida qilishi uchun unga berilgan mo'jizakorlik qudrati bilan u yer yuzida yashayotganlarni aldab yo'ldan ozdirdi. U odamlarga qilichdan yaralanib, biroq sog' qolgan birinchi hayvonning tasvirini qilishni buyurdi. ¹⁵ Unga hayvonning tasviriga ruh kiritish uchun qudrat berildi. Hayvon tasviri tilga kirdi va o'ziga sajda qilmaganlarning hammasini o'ldirishni buyurdi. ¹⁶ U hammaning – kattayu kichikning, boyu kambag'alning, erkinu tutqinning o'ng qo'li yoki peshanasiga tamg'a bosilsin, deb farmon chiqardi. ¹⁷ Shunday qilib, kim hayvonning tamg'asi, ya'ni uning oti yoki otining soniga ega bo'lmasa, mutlaqo oldi-sotdi qilolmas edi. ¹⁸ Bunda hikmat bor. Aqli yetgan kishi hayvonning sonini hisoblab chiqsin, chunki bu son – insonning sonidir. Uning soni olti yuz oltmish oltidir.

Qo'zi va 144000 kishi

14 Men qaradim-u, Sion tog'ida Qo'zi turganini ko'rdim. Qo'zi bilan birga peshanasida Uning va Otasining ismi yozilgan yuz qirq to'rt ming kishi bor edi. ² Osmondan ko'p suvlarning shov-shuviday, gumburlagan momaqaldiraq tovushiday bir tovush yangrar edi. Men eshitgan bu tovush xuddi chang chalayotgan cholg'uchilar chiqaradigan sadoni eslatardi. ³ O'sha bir yuz qirq to'rt ming kishi Arshi A'lo oldida, to'rtta jondor va oqsoqollar oldida yangi bir kuy kuylar edilar. Yer yuzidan sotib olingan [†] bu yuz qirq to'rt ming kishidan boshqa hech kim bu kuyni o'rgana olmas edi. ⁴ Bular o'zlarini xotinar bilan bulg'atmagan ma'sum kishilardir. Bular Qo'zi qayoqqa ketsa, Uning orqasidan ketgan kishilardir. Bular Xudo va Qo'ziga to'ng'ich bo'lgudek, insonlar orasidan sotib olinganlar. ⁵ Ularning tilida yolg'on-makr yo'q, [Xudoning taxti oldida] ular benuqsondir.

Uch farishtaning xabari

⁶ Shundan keyin osmon o'rtasidan uchib borayotgan boshqa bir farishtani ko'rdim. Bu farishta yer yuzida yashovchi har bir millat va qabilaga, har qanday til va xalqqa abadiy Mujda keltirayotgan edi. ⁷ U baland ovoz bilan shunday dedi:

“Xudodan qo'rqing, Uni ulug'lang!
Uning hukm qilish vaqt-soati keldi.
Yeru ko'kni, dengizni, buloqlarni Yaratganga sajda qil-inglar!”

⁸ Keyin boshqa bir farishta uchib kelib, shunday dedi:

“Vayron bo'ldi!
Vayron bo'ldi buyuk Bobil shahri!
U barcha xalqlarga ichirgan edi

[†] SOTIB OLINGAN: ya'ni Masihning qurbonligiga ishonib, Uning qoni evaziga gunohdan forig' bo'lib qutulganlar; yana qarang: 5:9, Yuhanno 1:29, 1-Butrus 1:19, Ibroniylar 9:12-14.

O'zining qaynoq fahshu zino sharobidin”.

⁹ So'ngra uchinchi farishta uchib kelib, baland ovozda shunday dedi:

– Kimki hayvonga va uning tasviriga sajda qilib, peshanasi yoki qo'lga tamg'a qabul qilsa, ¹⁰ u Xudoning qahr kosasida soflab tayyorlangan qaynoq g'azab sharobini ichadi-yu, muqaddas farishtalar va Qo'zi oldida yonayotgan oltingugurt ichida azob chekadi.

¹¹ Ular azobining dudi abadulabad burqirab turadi. Hayvon va uning tasviriga sajda qilib, hayvon nomli tamg'ani qabul qilganlar kechayu kunduz tinchlik ko'rmaydilar. ¹² Bunga Xudo amrini saqlagan va Isoga sodiq qolgan azizlarning sabr-toqati darkor.

¹³ Shunda osmondan menga gapirayotgan bir ovozni eshitdim:

– Buni yozib ol: Bundan keyin Rabbimiz Iso ummati bo'lib dunyodan o'tganlar baxtlidir!

– Ha, – deydi Ruh, – ular o'z mehnatlaridan tinchisin, ularning qilgan ishlari o'zlariga hamrohdir.

Yerning hosilini terish

¹⁴ Shundan keyin bir yorug' bulut ko'rdim. Bulut ustida Inson O'g'liga ^{††} o'xshagan Siymo o'tiribdi; Uning boshida oltin toj va qo'lida o'tkir o'roq. ¹⁵ Ma'baddan boshqa bir farishta chiqib, bulut ustida O'tirganga baland ovoz bilan shunday dedi: “O'rog'ingni ishga solib o'r, chunki o'rim-yig'im vaqti keldi. Mana, yerning hosili yetildi”. ¹⁶ Bulut ustida O'tirgan o'rog'ini yerga tashladi, yerning hosili ham o'rildi.

¹⁷ Osmondagi ma'baddan boshqa bir farishta chiqdi. Uning ham o'tkir o'rog'i bor edi. ¹⁸ Olovga hukmron yana boshqa bir farishta esa qurbongohdan chiqib keldi. U o'tkir o'roqli farishtaga shunday xitob qildi: “O'tkir o'rog'ingni ishga sol, yerdagi uzum boshlarini qirqib ol, chunki yerda uzum pishib shingil-shingil bo'ldi”.

¹⁹ Farishta o'rog'ini yerga tashladi, yerdagi uzum boshlarini terib, Xudoning katta qahr-g'azab charxiga uloqtirdi. ²⁰ Charx shaharning tashqarisida ishga tushdi. Charxdan oqib chiqqan qon daryo bo'lib, bir ming olti yuz o'q otimi [‡] yergacha bordi va otlarning yuganlarigacha chiqdi.

Yetti farishta va yetti balo

15 Men osmonda odatdan tashqari ajoyib boshqa bir alomat ko'rdim: qo'lida oxirgi yetti balo bor yetti farishta. Ana shu balolar bilan Xudoning g'azabi tamom bo'ladi.

² Men go'yo olov aralash oynadan yasalgan bir dengizni ham ko'rdim. Hayvonga, uning tasviri, [tamg'asi] hamda nomining soniga qarshi g'alaba qozonganlar Xudoning changlarini qo'lga olib, shu oyna dengizning ustida turgan edilar. ³ Ular Xudo quli Musoning kuyini ^{‡‡} va Qo'zining kuyini kuylab, shunday derdilar:

“Yo Rabbii, Tangri Taolo,

^{††} INSON O'G'LI: Iso Masihning unvoni; lug'atga qarang, yana qarang: 1:13, Matto 13:36-43. [‡] BIR MING OLTI YUZ O'Q OTIMI: yunoncha “bir ming olti yuz stadiya” – taqriban 200 chaqirim (40 karrera 40 – 1600, bu son mazkur dahshatli jazoning cheksizligi ramzidir).

Har narsaga qodir Sarvari koinot!
Sening ishlarining buyuk va ajoyibdir.
Ey elu xalqlar † Podshohi!
Sening yo'llaring to'g'ri va haqdir.
4 Ey Xudovandi karim!
Kim cho'chimas ekan Sendan?
Kim ulug'lamas ekan ismingni?
Zero yolg'iz O'zing muqaddassan.
Jamiki ellar huzuringga kelib,
Senga bosh egib sajda qilgaylar.
Barchaga ayon bo'ldi odil hukmlaring".

5 Shundan so'ng qaradim-u, samodagi ma'bad, ya'ni Shahodat Chodiri †† ochilganini ko'rdim. 6 Yetti baloga hokim yetti farishta toza va porloq zig'ir mato kiygan va ko'ksiga oltin kamarlar bog'lagan holda ma'baddan chiqdilar. 7 To'rt jondordan biri yetti farishtaga abadulab barhayot Xudoning g'azabi bilan to'liq yettita oltin kosa berdi. 8 Ma'bad Xudoning ulug'vorligi va qudratidan dud bilan to'lib ketdi. Yetti farishtaning yetti balosi tamom bo'lmaguncha, hech kim ma'badga kira olmadi.

Xudo g'azabiga to'la yetti kosa

16 Bundan keyin ma'baddan yetti farishtaga: "Boringlar, Xudoning g'azabi bilan to'lib-toshgan yetti kosani yerga to'kinglar", – degan baland bir ovoz eshitdim.

2 Birinchi farishta borib kosasini yerga to'kdi. O'zida hayvonning tamg'asi bo'lgan va uning tasviriga sajda qilayotgan odamlarda og'ir, jirkanch yiringli yaralar paydo bo'ldi.

3 Ikkinchi farishta kosasini dengizga to'kdi. Dengiz o'likning qoniga o'xshash bir tus oldi va ichidagi butun jonivorlar o'ldi.

4 Uchinchi farishta kosasini daryolarga va buloqlarga to'kdi, bular ham qonga aylanib ketdi. 5 Suvlar farishtasining shunday deganini eshitdim:

"Yo Rabbii, Sen barhaqsan,
Hozir bor, azaldan boru muqaddassan.
Sening hukming – odil hukm.

6 Aziz-muqaddaslar va payg'ambarlar qonini to'kkanlarga

Sen qon ichirding, ular bunga loyiqdir".

7 Qurbongoh ham tilga kirib, shunday deganini eshitdim:

"Ha, Rabbii, Tangri Taolo,
Har narsaga qodir Sarvari koinot!
Sening hukmlaring odil va haqqoniydir".

8 To'rtinchi farishta o'z kosasini quyosh ustiga to'kdi, quyoshga insonlarni o'tday yondirish qudrati berildi.

9 Jazirama issiq insonlarni qizdirganda, ular bu ofatlarga hukmi o'tadigan Xudo sha'niga hamdu sanolar

‡† MUSONING KUYI: Muso payg'ambarning Xudo sha'niga aytgan najot taronasi (qarang: Tavrot, Chiqish 15-bob, Qonunlar 32-bob). † HALQLAR: boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, "azizlar". †† SHAHODAT CHODIRI: yana qarang: 11:19, Ibroniylar 8:1-6, 9-bob.

emas, haqoratlar yog'dirdilar, qilmishlaridan tavba qilmadilar.

10 Beshinchi farishta kosasini hayvon taxtiga to'kib yubordi, hayvonning saltanati zimistonga chulg'anib qoldi. Odamlar azobdan tillarini tishladi. 11 Azob va yara-jarohatlaridan nolib, osmondagi Xudoni haqorat qildilar-u, qilmishlaridan tavba qilmadilar.

12 Oltinchi farishta kosasini buyuk Frot daryosi ustiga to'kdi. Kunchiqardan keladigan shohlarga yo'l ochilsin deb, daryoning suvi quridi.

13 Bundan keyin ajdaho, hayvon va soxta payg'ambarning og'izlaridan chiqayotgan qurbaqanamo uchta yovuz ruhni ko'rdim. 14 Bular ajoyibot yaratadigan jinlarning ruhidir. Ular har narsaga qodir Xudoning ulug' kunida bo'ladigan jangga barcha jahon shohlarini to'plash uchun chiqadilar.

15 "Mana, Men o'g'ri kabi kelyapman!

Baxtlidir hushyor tortgan kishi,
Yalang'och yurmayin, aybim ko'rinmasin deb
Kiyimini saqlab turgan kishi!"

16 *Ruhlar* shohlarni yahudiy tilida Hor-Magido'n deyilgan joyga to'pladilar.

17 Yettinchi farishta kosasini havoga to'kdi. Samoviy ma'baddagi taxtdan: "Amalga oshdi!" – degan baland bir ovoz chiqdi. 18 Shu vaqt yashinlar chaqnab, ovozlar yangrab, momaqaldiroq guldirdadi. Shunday kuchli zilzila bo'ldiki, yer yuzida inson yashagandan beri bu qadar kuchli zilzila yuz bermagan edi. 19 Ulug' shahar uch bo'lakka bo'linib ketdi. Majusiylar shaharlari yer bilan yakson bo'ldi. Xudoning qaynoq qahr-g'azab sharo-bi bilan to'lgan kosa unga berilsin deb, buyuk Bobil shahri ham Xudoning huzurida xotirlandi. 20 Har bir orol o'rnidan jildi, tog'lar ko'zdan g'oyib bo'ldi. 21 Osmondan har bir donasi botmon keladigan yirik do'l insonlar ustiga yog'ildi. Odamlar do'l balosidan Xudoni haqorat qilishardi, chunki bu balo haddan ziyod edi.

Hayvonga mingan xotin

17 Yetti kosali yetti farishtadan biri kelib, menga shunday dedi: "Bu yoqqa kelgin, ko'p suvlar bo'yida o'tirgan buyuk fohishaga chiqarilgan hukmni senga ko'rsataman. 2 Yer yuzi shohlari u bilan fahsh qilardi, yer yuzida yashayotganlar uning zino sharobidan mast bo'lardilar".

3 Bundan keyin farishta meni Ilohiy Ruh ta'sirida cho'lga olib keldi. U yerda yetti boshli, o'n shoxli, kufrona nomlar bilan to'lib-toshgan qip-qizil bir hayvon ustiga mingan xotinni ko'rdim. 4 Xotin qip-qizil, arg'uvon kiyimda, oltin, javohiro, marvaridlar bilan bezangan edi. Uning qo'lida iflosliklar bilan, zino haromliklari bilan to'lib-toshgan oltin kosa bor edi. 5 Xotinning peshanasida uning ismi yozilgan edi: "Sir: buyuk Bobil – yer yuzi fohishalari va haromliklari onasidir".

6 Xotin Xudo azizlari qonidan, Iso shohidlari qonidan mast bo'lganini ko'rdim. Uni ko'rib, g'oyat darajada hayron bo'ldim.

⁷ Farishta menga dedi: “Nima uchun hayratga tushding? Men senga xotinning va uni ko‘tarib yurgan yetti boshli, o‘n shoxli hayvonning sirini aytib beraman.

⁸ Ana, sen ko‘rgan hayvon bor edi, endi yo‘q. U ko‘p o‘tmay tubsizlik qa‘ridan chiqib, halokatga yo‘liqadi. Yer yuzida yashayotgan va dunyo yaratilgandan buyon hayot kitobiga yozilmagan barcha odamlar hayvonni ko‘rib, hayron qoladilar. Chunki u bor edi, hozir yo‘q, ammo yana keladi.

⁹ Buni anglamoq uchun o‘tkir aqlu idrok darkor. Yetti bosh – xotin ustida o‘tirgan yetti tog‘dir. ¹⁰ Shu bilan birga yetti podshohdir. Bularning beshtasi mahv bo‘ldi, bittasi qoldi, boshqasi esa hali kelgan emas; u kelganda ham ko‘p vaqt turmaydi. ¹¹ Ilgari bor, hozir yo‘q hayvon esa yetti podshohdan biri bo‘la turib, sakkizinchisidir, u halokatga yo‘liqadi.

¹² Sen ko‘rgan o‘nta shox – o‘n podshoh demakdir. Ular hali saltanatni qo‘lga olgan emas. Ular hayvon bilan birga podshoh bo‘lib, bir soat hokimlik qiladilar.

¹³ Bular bir fikrda bo‘lib, qudratni va saltanatni hayvonga topshiradilar. ¹⁴ Ular Qo‘zi bilan jang qiladilar, ammo Qo‘zi ularni yengib chiqadi. Chunki Qo‘zi hokimlarning Hokimi – Shohanshohdir. U bilan birga bo‘lganlar esa da‘vat etilganlar, tanlanganlar, sodiq qolganlardir”.

¹⁵ Farishta menga yana shunday dedi: “Fohisha o‘tirgan, sen ko‘rgan suvlar – elu xalq, millatlar, elatlar va tillardir. ¹⁶ Sen ko‘rgan hayvondagi o‘nta shox fohishadan nafratlanadilar. Uni yalang‘ochlab, barbod qiladilar, go‘shini burdalab yeydilar, o‘zini esa o‘tda yondiradilar. ¹⁷ Chunki Xudo O‘zining irodasini bajarishni ularning diliga solgan. Shunday qilib, Xudoning kalomlari bajo kelmagunga qadar, ular bir jon, bir tan bo‘lib, o‘z hukmronliklarini hayvonga topshiradilar.

¹⁸ Sen ko‘rgan xotin – yer yuzi podshohlari ustidan hukmronlik qiladigan buyuk shahardir”.

Bobilning vayron bo‘lishi

18 Bundan keyin ulug‘ saltanat sohibi boshqa bir farishtaning osmondan tushayotganini ko‘rdim. Uning ulug‘vorligidan yer yuzi yorishib ketdi. ² U kuchli bir nido bilan bunday dedi:

“Vayron bo‘ldi! Vayron bo‘ldi buyuk Bobil!

U jinlarning makoni, har turli yomon ruhning panohi, Har qanday murdor manfur qushning panohi bo‘ldi.

³ U barcha xalqlarga o‘zining qaynoq fahshu zino sharobidan ichirgan edi.

Yer yuzi podshohlari u bilan zinokorlik qilgan edi,

Yer yuzi savdogarlari uning safolaru dabdabalaridan boyib ketdilar”.

⁴ Shu payt osmondan boshqa bir ovoz eshitdim. U dediki:

“Ey xalqim, undan chiqib keting!

Sherik bo‘lmang uning gunohlariga,

Duchor bo‘lmang-da balolariga!

⁵ Ko‘kkacha borib yetdi-ku uning gunohi, Xudo esladi uning nohaqliklarini.

⁶ Bobil sizga qanday sazo bergan bo‘lsa,

Siz ham unga shunday sazo bering!

Qilmishiga yarasha unga ikki barobar sazo bering!

O‘zi tayyorlagan ichimlikdan ikki barobar to‘ldirib unga ichiring!

⁷ U naqadar kekkayib dabdaba surgan bo‘lsa, Unga shu qadar azob va g‘am-g‘ussa orttiring!

U o‘zicha: “Tul emas, men malikaman, G‘am-g‘ussa ham ko‘rmayman”, – deb aytdi-ku.

⁸ Shu bois uning taqdiridagi baloyu ofatlar – O‘lim, g‘am-g‘ussayu qahatchiliklar

Bir kunning o‘zida qo‘pajak.

U o‘tda yoqilib kul bo‘lajak.

Qudratlidir uni hukm qilguvchi Xudoyi Taolo”.

⁹ Bobil bilan zino qilib, kayf-safo surgan yer yuzi podshohlari undagi yong‘in tutunini ko‘rib, uning holiga bo‘zlab yig‘laydilar. ¹⁰ Bobilning azob-uqubati dahshatidan qo‘rqib, uzoqda turib deydilar:

“Voy, sening holingga voy!

Ey buyuk shahar, mustahkam Bobil!

Bir soatdayoq senga jazo keldi!”

¹¹ Yer yuzi savdogarlari ham uning holiga yig‘lab motam tutadilar. Chunki ularning mollarini endi hech kim sotib olmaydi. ¹² Oltin, kumush, javohirot va marvaridlar; atlasu shoyi, arg‘uvonu qirmizi gazlamalar; har turli xushbo‘y yog‘ochlar, fil suyagidan yasalgan har xil buyumlar; eng qimmatbaho yog‘ochdan, misdan, temirdan va marmardan yasalgan turli buyumlar;

¹³ dolchin, atirlar, xushbo‘y tutatqilar, moylar va smolalar, sharob, zaytun yog‘i, sara un va bug‘doylar; qoramol va qo‘ylar, otlaru aravalar, shuningdek, odamlarning jonini ham, tanini ham sotib oladigan boshqa hech kim bo‘lmaydi. ¹⁴ Sen jondan yaxshi ko‘rgan mevalar qo‘lingdan ketdi. Butun davlatu shavkating nom-nishonsiz yo‘q bo‘lib ketdi.

¹⁵ Bu mollar bilan savdo-sotiq qilib, boyib ketgan savdogarlar Bobilning azob-uqubat dahshatidan qo‘rqib, uzoqda turganlaricha yig‘lab, zorlab, deydilar:

¹⁶ “Ahvolingga voy, voy!

Shoyi, atlas, qirmizi kiyimlar ila yasangan,

Oltin, javohirot, marvaridlar ila bezangan

buyuk shahar!

¹⁷ Shunday boyliging bir soatdayoq yo‘q bo‘lib ketdi”.

Har bir darg‘a, kemachi va kema yo‘lovchisi, dengizda savdo-sotiq qiluvchilarning hammasi uzoqda turganlaricha, ¹⁸ shahardagi yong‘indan o‘rlyotgan dudga qarab: “Qanday shahar bu buyuk shaharga o‘xshaydi?!” – deb faryod chekardilar. ¹⁹ Ular boshlariga kul sochib, faryod chekib, ingrab dod solardilar: “Voy holingga, voy, ey buyuk shahar! Dengizdagi kemalarga ega bo‘lganlarning hammasi sening qimmatbaho mol-laringdan boyigan edi. Endilikda u bir soatdayoq xarobaga aylandi!”

²⁰ Shodlaning uning holiga, ey osmon,

Ey aziz-muqaddaslar, havoriylaru nabilar!

Zero Xudo uni hukm qilib, o‘chingizni oldi.

²¹ Keyin kuchli bir farishta tegirmon toshiga o‘xshash katta toshni ko‘tarib dengizga uloqtirdi-da, shunday dedi:

“Mana shunday shiddat-la qulab tushgusi
Buyuk shahar Bobil!
Endi u aslo qad ko'tarmas.
²² Changchilar, ashulachilar, naychiyu surnaychilar
ovozi endi eshitilmas senda.
Endi san'at ham, san'atkor ham sendan chiqmas.
Tegirmon charxining tovushi ham aslo eshitilmagay
senda.
²³ Endi chiroq ham senga shu'la sochmas,
Kuyov bilan kelinning ovozi ham kelmagay sendan.
Savdogarlaring yer yuzining katta a'yonlari edi,
Sehrgarliging bilan butun xalqlar aldangan edi”.
²⁴ Payg'ambarlar, aziz-muqaddaslar va yer yuzida
o'ldirilganlarning hammasining qoni Bobildan topildi.

Osmondagi hamdu sano

19 Bundan keyin osmonda katta olomonning g'ala-
g'ovuriga o'xshash baland ovozlari eshitdim:
“Halleluya! †
Xudoyimizga tegishlidir najotkorlik, ulug'vorlik, kuch
va qudrat.
² Uning hukmi haq va to'g'ridir.
Yer yuzini o'z zinosi bilan buzgan buyuk fohishani U
hukm qildi,
O'z qullarining xunini undan oldi”.
³ Ikkinchi marta dedilar:
“Halleluya!
Bobilning dudi abadulabad burqiragay”.
⁴ Shu payt yigirma to'rt nafar oqsoqol va to'rt jondor
o'zlarini yerga tashlab: “Omin! Halleluya!” – deya taxt-
da o'tirgan Xudoga sajda qildilar.
⁵ Keyin taxtdan bir ovoz keldi:
“Ey Xudoyimizning barcha qullari,
Undan qo'rquvchi kattayu kichiklar,
Unga hamdu sano aytinglar!”
⁶ So'ngra ko'p xaloyiq, shovullagan suvlar, gumburla-
gan momaqaldiroqqa o'xshash sadolar eshitdim. Ular
shunday derdi:
“Halleluya!
Har narsaga qodir Xudoyimiz,
Sarvari koinot Shoh o'rnini oldi.
⁷ Uning izzat-hurmatini bajo keltiraylik,
Sevinib xursand bo'laylik!
Qo'zining nikoh soati yetdi,
Uning kelini o'zini hozirladi”.
⁸ Kiyinish uchun kelinga pok, oppoq shoyi berildi. Shoyi
– aziz-muqaddaslarning solihligidir.
⁹ So'ng farishta menga:
– Yoz! – dedi, – Qo'zining nikoh oqshomiga chaqirilgan-
lar baxtiyordir!
Yana menga:
– Bular Xudoning haq so'zlaridir, – dedi.
¹⁰ Men unga sajda qilish uchun oyoqlariga yiqildim.
Lekin u menga shunday dedi:

† HALLELUYA: ibriy tilida “Xudovandni madh qiling” degan xitob,
Zaburda ko'p uchraydi (umuman “Hamdlar bo'lsin” deb tarjima qilin-
gan).

– Zinhor bu ishni qilma! Men sening hamkoringman,
shuningdek, Isoning shohidi bo'lgan hamma birodar-
laringning hamkoriman. Xudoga sajda qil! Zero Isoga
shohidlik payg'ambarlik ruhi bilan tengdir.

Oq ot mingan Chavandoz

¹¹ Bundan keyin osmon ochilib, u yerda bir oq ot tur-
ganini ko'rdim. Otliqning ismi Sodiq va Haq edi. U
odilona hukm chiqarib, jang qiladi. ¹² Uning ko'zlari
olov alangasiday. Boshida ko'p toji bor, peshanasiga
esa O'zidan boshqa hech kim bilmaydigan bir ism
yozilgan. ¹³ U qonga bo'yalgan kiyim kiygan, Unga
“Xudoning Kalomi” deb nom berilgan edi. ¹⁴ Pok, op-
poq shoyi kiygan samoviy qo'shinlar oq otda Uning
ketidan borardi. ¹⁵ Xalqlarga shikast berish uchun Un-
ing og'zidan bir keskir shamshir chiqib turardi. Qo'lida
temir tayoq bilan ularni boqadigan O'shadir. Har
narsaga qodir Xudoning qaynoq qahr-g'azab sharobini
tayyorlashga moslangan charxni O'zi bosadi. ¹⁶ Uning
kiyimi va belida shunday bir ism yozilgan: “Hokimlarn-
ing Hokimi – Shohanshoh”.

¹⁷ Shundan so'ng quyosh ustida turgan bir farishtani
ko'rdim. U baland ovoz chiqarib, osmon o'rtasidan
uchib borayotgan barcha qushlarga shunday xitob qil-
di: “Xudoning buyuk bazmiga kelinglar! ¹⁸ Shohlar,
sarkardalar, kuchlilar murdasini, otu otliqlar murdasi-
ni, hamma erkinu tutqinlar, kattayu kichiklar murdasi-
ni xomtalash qilish uchun to'planinglar!”

¹⁹ Shundan keyin men hayvonni, yer yuzi shohlarini,
ularning qo'shinlarini ko'rdim; ular ot mingan Chavan-
doz bilan Uning qo'shinlariga qarshi jang qilish uchun
bir yerga to'plangan edilar. ²⁰ Hayvon va uning oldida
g'aroyibotlar qilgan soxta payg'ambar asir tushdilar.
Hayvonning tamg'asini qabul qilib, uning tasviriga saj-
da qilganlarni o'z g'aroyibotlari bilan aldagan soxta
payg'ambar ana shu edi. Har ikkovi ham oltingugurt
bilan yonayotgan otash ko'lga tiriklayin tashlandi.
²¹ Boshqalar esa ot mingan Chavandozning og'zidan
chiqqan shamshir bilan o'ldirildi. Hamma qushlar
ularning go'shtini yeb to'ydi.

Ming yil tinchlik

20 Qo'lida tubsizlik qa'ring kaliti va katta zanjir bi-
lan osmondan tushayotgan farishtani ko'rdim.
² Farishta ajdahoni, ya'ni iblis va shayton deb atalgan
almisoq ilonini tutib, uni ming yil muddatga kishanlab
qo'ydi. ³ Ming yil tamom bo'lgunga qadar yana
xalqlarni aldamasin deb, uni tubsizlik qa'riga tashlab
qamab qo'ydi va uning ustiga muhr bosdi. Ming yil
o'tgandan keyin qisqa bir muddatga uni ozod qilish
kerak.

⁴ Men taxtlarni va taxtda o'tirganlarni ko'rdim. Ularga
hukm etish huquqi berilgan edi. Isoning shahodati va
Xudoning kalomi tufayli boshi olinganlarning jonini
ham ko'rdim. Bular hayvonga va uning tasviriga sajda
qilmagan, peshanalari va qo'llariga uning tamg'asini
qabul qilmaganlar edi. Ular tirilib, Masih bilan ming yil

hukm surdilar. ⁵ Qolgan o'liklar ming yil tamom bo'lgunga qadar tirilmadi. Bu – birinchi qiyomatdir. ⁶ Birinchi qiyomatda ishtirok etadiganlar baxtiyor va muqaddasdir. Ikkinchi o'lim ularga hokim emas. Ular Xudoning va Masihning ruhoniylari bo'lib, U bilan ming yil hukm suradilar.

Shaytonning jazolanishi

⁷ Ming yil tugagach, shayton o'z zindonidan ozod etiladi. ⁸ Yerning to'rt burchagidagi xalqlarni, Ya'juj-Ma'jujni † aldab vasvasa qilish va jangga to'plash uchun zindondan chiqadi. Ularning soni dengiz qumiday sonsanoqsizdir.

⁹ Ular yer yuzi tekisligiga chiqib, muqaddaslar manzili va aziz shaharni qurshab oldilar. Shu payt Xudo osmondan o't yog'dirib, ularni qirib tashladi. ¹⁰ Ularni aldagan iblis esa hayvon va soxta payg'ambar bo'lgan olovli va oltingugurtli ko'lga tashlandi. U yerda ular kechayu kunduz, ilalabad azob chekadilar.

Qiyomat qoyim

¹¹ Keyin buyuk bir oq taxt va taxtda o'tirgan Siymoni ko'rdim. Uning huzuridan yeru osmon qochar edi, lekin ularga joy topilmadi. ¹² Men Xudo taxti oldida turgan katta-kichik o'liklarni ko'rdim. Kitoblar ochildi. Hayot kitobi degan boshqa bir kitob ham ochildi. O'liklarning har biri, kitoblarda yozilgani bo'yicha, qilmishlariga yarasha hukm etildi. ¹³ Dengiz o'zidagi o'liklarni berdi, o'lim ham, tamug' ham o'zlaridagi o'liklarni berdi, har bir kishi qilmishlariga yarasha hukm etildi. ¹⁴ O'lim va tamug' olov ko'lga tashlandi. Mana bu olov ko'li – ikkinchi o'limdir. ¹⁵ Ismlari hayot kitobida yozilmaganlarning hammasi olov ko'lga tashlandi.

Yangi yeru osmon

21 Shundan keyin men yangi bir osmon va yangi bir yerni ko'rdim. Avvalgi yeru osmon g'oyib bo'lgan edi, dengiz ham endi yo'q edi. ² Men, Yuhanno, tabarruk shahar – Quddusni ko'rdim; u kuyovi oldiga bezanib chiqayotgan kelin kabi osmondan, Xudo huzuridan tushayotgan edi. ³ Men Arshi A'lodan kelgan baland bir ovozni eshitdim, u shunday dedi:

“Mana, Xudoning makoni insonlar aro!

Xudoning O'zi odamlar ichra yashar.

Ular Xudoning xalqi bo'lgay,

Xudoning O'zi ular ichra maskan qilgay.

⁴ Xudo ularning ko'zidagi har bir yoshni artib olur.

Endi o'lim sira bo'lmas.

Huzun ham, faryod ham, og'riq ham bo'lmas.

Zero avvalgilar o'tib ketdi”.

⁵ Taxtda o'tirgan Siymo: “Mana, Men hammasini yangi qilib yaratyapman!” – dedi. Keyin menga: “Bularni yozib qo'y, bu so'zlar ishonchli va haqqoniydir!” – dedi.

⁶ So'ng menga qarab, dedi: “Amalga oshdi! Ibtido va Intiho ††, Bosh va So'ng O'zimman. Men chanqaganga obi hayot bulog'idan tekin bahra beraman. ⁷ G'olib kulganga bular nasib qiladi. Men uning Xudosi bo'laman, u Mening o'g'lim bo'ladi. ⁸ Ammo qo'rqqoq, imonsiz, nopok, qotil, zinokor, jodugar, butparast va hamma yolg'onchilarning qismati olov va oltingugurt bilan yonayotgan ko'ldadir. Bu ikkinchi o'limdir”.

Yangi Quddus

⁹ Shu payt oxirgi yetti baloga to'ldirilgan yettita kosani ushlagan yetti farishtadan biri oldimga keldi va men bilan gaplashib: “Bu yoqqa kel, Qo'ziga kelin bo'ladigan ayolni senga ko'rsataman”, – dedi.

¹⁰ Farishta meni Ilohiy Ruhning ta'sirida baland, yuksak bir toqqa olib chiqdi-da, menga ko'kdan, Xudo huzuridan tushayotgan tabarruk shahar – Quddusni ko'rsatdi. ¹¹ Shahar Xudoning ulug'vor jamoli bilan balqir, uning sayqali qimmatbaho tosh, billur olmosga o'xshar edi. ¹² Uning devori qalin va baland edi; o'n ikki darvozasi bo'lib, darvozalari ustida o'n ikkita farishta o'ltirar edi. Darvozalarda ismlar – Bani Isroilning o'n ikki qabilasi nomlari yozilgan edi. ¹³ Sharqdan uch, shimoldan uch, janubdan uch va g'arbdan uch darvoza bor edi. ¹⁴ Shahar devorlarining o'n ikki poydevori bo'lib, ularda Qo'zining o'n ikki havoriysi nomlari yozib qo'yilgan edi.

¹⁵ Men bilan gaplashgan farishtaning qo'lida shaharni, uning darvozalariyu devorini o'lchash uchun oltindan bir o'lchagichi bor edi. ¹⁶ Shahar to'rtburchak shaklda joylashgan, uning bo'yi eni bilan teng edi. Farishta shaharni o'lchagich bilan o'lchadi, u o'n ikki ming o'q otimi ‡ ekan. Uning eni, bo'yi va balandligi bir-biriga teng edi. ¹⁷ Farishta shaharning devorlarini ham o'lchadi; u insonlar o'lchovida ham, farishtalar o'lchovida ham yuz qirq to'rt tirsak chiqdi. ¹⁸ Devorlar olmosdan, shahar esa shishaday tiniq, sof oltindan qurilgan edi. ¹⁹ Shahar devorlarining poydevorlari turli qimmatbaho toshlar bilan bezatilgan edi: birinchi poydevor olmosdan, ikkinchisi ko'k yoqutdan, uchinchisi aqiqdan, to'rtinchisi zumraddan edi. ²⁰ Beshinchisi firuza, oltinchisi la'l, yettinchisi sariq yoqut, sakkizinchisi ko'k zumrad, to'qqizinchisi zabarjad, o'ninchisi yashil aqiq, o'n birinchisi lojuvard, o'n ikkinchisi binafsharang yoqutdan edi. ²¹ O'n ikki darvoza – o'n ikki marvariddan iborat edi, ya'ni har bir darvoza bitta marvariddan yasalgan edi. Shaharning ko'chasi esa bamisoli shaffof shishadek, sof oltindan edi.

²² Bu shaharda ma'bad ko'rmadim. Chunki har narsaga qodir Xudoyi Taolo va Qo'zining O'zi shaharning ma'badidir. ²³ Shaharni yoritish uchun quyoshga yoki oyga ehtiyoj ham yo'q. Chunki Xudoning ulug'vor jamoli uni yoritadi, Qo'zining O'zi uning yoritqichi bo'ladi. ²⁴ [Qutulgan] xalqlar shaharning nurida yurishadi. Yer yuzi podshohlari unga o'z shon-shuhratlari-

† YA'JUJ-MA'JUJ: aslida “Go'g va Mogo'g”; iblis boshchiligida Xudoning aziz xalqiga hujum boshlaydigan ashaddiy dushman (aynan qarang: Tavrot, Yezekil 38-bob).

†† IBTIDO VA INTIHO: aslida “Alfa va Omega”; yana qarang: 1:8.
‡ O'N IKKI MING O'Q OTIMI: yunoncha “o'n ikki ming stadiya” – taqriban 2500 kilometr.

ni keltiradilar. ²⁵ Shahar darvozalari kun bo'yi ochiq turadi, sira yopilmaydi, chunki u yerda tun bo'lmaydi.

²⁶ Xalqlarning barcha davlatu savlati unga kiritiladi.

²⁷ Lekin hech qanday murdor narsa, hech bir razil yoki yolg'onchi kishi unga kirmaydi; faqat Qo'zining hayot kitobida yozilganlar kiradi.

Hayot daryosi

22 Farishta menga Xudoning va Qo'zining taxtidan chiqib, shahar ko'chasi bo'ylab oqayotgan billurday tiniq obi hayot daryosini ko'rsatdi. ² Daryoning u yog'ida ham, bu yog'ida ham har oyda bir, ya'ni yilda o'n ikki marta hosil beradigan hayot daraxti bor edi. Bu daraxtning barglari xalqlarga shifo baxsh etadi.

³ Boshqa hech qanday la'nat qolmaydi. Shaharda Xudoning va Qo'zining taxti bo'ladi, Uning qullari Unga xizmat qiladi. ⁴ Ular Uning yuzini ko'rib turadi, Uning ismi ularning peshanasiga yozilgan bo'ladi. ⁵ U yerda boshqa tun bo'lmaydi; chiroqqa ham, quyosh yog'dusiga ham ehtiyoj bo'lmaydi. Chunki Xudoyi Taolodan ularga nur yog'ilib turadi, ular esa to' abad hukmronlik qiladilar.

Iso kelyapti

⁶ Farishta menga shunday dedi:

– Bu so'zlar ishonchli va haqqoniydir. Aziz payg'ambarlarni ruhlantirgan Xudoyi Taolo yaqin orada yuz berishi muqarrar bo'lgan voqealarni o'z qullariga bildirish uchun farishtasini yubordi.

⁷ “Mana, Men tezda kelaman!

Bu kitobning bashoratli kalomlariga

Rioya qilganlar baxtiyordir!”

⁸ Men, Yuhanno, bularni ko'rdim va eshitdim. Bularni ko'rib eshitganimda, menga ko'rsatgan farishtaning oyoqlariga yiqilib sajda qilmoqchi bo'ldim. ⁹ Ammo u menga:

– Zinhor bu ishni qilma! Men sening hamda birodarlaring – payg'ambarlarning hamkoriman, shuningdek, bu kitobning so'zlariga rioya qiluvchilarning hamkori-

man. Xudoga sajda qil! – dedi. ¹⁰ Keyin menga yana shunday dedi:

– Bu kitobning bashoratli kalomlarini muhrlab sir saqlama, chunki vaqt yaqindir. ¹¹ Fosiq, mayli, yomonlik qilaversin; nopok, mayli, ifloslik qilaversin. Solih esa to'g'ri ish qilaversin va muqaddas kishi o'zini muqaddas saqlasin.

¹² “Mana, Men tez kelaman, qarimtam O'zim bilan.

Har kimga qilmishiga yarasha sazo bergumdir.

¹³ Men Ibtido va Intiho, Avvaliyu Oxiri,

Bosh va So'ngdirman”.

¹⁴ Qanday baxtlidir kiyimlarini yuvganlar †, hayot daraxti mevasidan yeb, shahar darvozalaridan kirish huquqiga ega bo'lganlar! ¹⁵ Tashqarida esa itlar, jodugarlar, zinokorlar, qotillar, butparastlar, yolg'onmakrga ruju qo'yganlarning hammasi bo'ladi.

¹⁶ “Men – Iso O'z farishtamni oldingizga yubordim,

Toki u bu to'g'rida jamoatlarimga shahodat bersin.

Men Dovud avlodidan kelib chiqqan Zot,

Yorug' tong yulduzidirman”.

¹⁷ Ruh ham, Kelin ham: “Kel!” – deb chorlayapti. Eshitgan kishi ham: “Kel!” – desin. Chanqagan kelsin, xohlagan hayot suvidan tekin bahra olsin.

¹⁸ Bu kitobning bashoratli kalomlarini eshituvchi har bir kishiga shahodatim shu: kimda-kim bularga biror narsa qo'shsa, Xudo bu kitobda yozilgan balolarni unga taqdir qiladi. ¹⁹ Kimda-kim bu kitobda bashorat qilib aytilgan so'zlardan biror narsani olib tashlasa, Xudo uni bu kitobda yozilgan hayot daraxtidan †† va muqaddas shahardan mahrum qiladi.

²⁰ Bu gaplarning Shohidi: “Ha, Men tez kelaman!” – deyapti.

Omin! Kel, yo Rabbimiz Iso!

²¹ Rabbimiz Iso Masihning inoyati barchangizga yor bo'lsin. Omin.

† boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “Xudo buyurganlarini qiluvchilar”. †† boshqa qadimgi qo'lyozmalar bo'yicha, “hayot kitobidan”.